This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1. Sweden — Hist. — Sources.
2. Church and state — Sweden.

1. Sweden — Hist. — Sources.
2. Church and state — Sweden.

GTL
Sweden

1. Sweden — Hist. — Sources.
2. Church and state — Sweden.

GT
Sweden
RR

DIPLOMATARIUM SUECANUM

COLLEGIT ET EDIDIT

JOH. GUST. LILJEGREN,

REGN. SUEC. ANTIQUARIUS ET ARCHIVARIUS, PROFESSOR,
R. ACAD. LITT. HUMAN. HIST. ET ANTIQ. SECRETARIUS, R. NUMOPHYL. CUSTOS, R. SOC. HIST. SCANDINAV. ET R. SOC. PATR. STOCKH., R. SOC. ANTIQUAR. NEC NON SCANDINAV. ET ISLAND. HAVN., SOC. ANTIQUAR. HALENS. MEMBR. NEC. NON SOC. ANTIQUAR. NASSAV. MEMBR. HONOR.

Vol. I.

HOLMIÆ,

EXCUDEBANT P. A. NORSTEDT & FILII,

MDCCCXXIX.

SVENSKT
DIPLOMATARIUM,

UTGIFVET

AF

JOH. GUST. LILJEGREN,

RIKS-ANTIQUARIE, TILLF. RIKS-ARCHIVI SECRETERARE, PROFESSOR,
K. VITTERH., HIST. OCH ANTIQ. ACADEMIENS SECRETERARE OCH GARDE DES MEDAILLES, LEDAMOT I K. SAMF. FÖR HANDSKR. UTGIFV. I SKANDINAV. HIST. OCH K. PATRIOT. SÄLLSK. I STOCKHOLM, K. NORD. FORNSKRIFTS-SÄLLSK., SKANDINAV. OCH ISLÄNDSK. LITT. SÄLLSK. I KÖPENHAMN, OCH THÜRING. SACHSISK. HIST. OCH ANTIQ. SÄLLSK. I HALLE, SAMT HEDERS-LEDAM. AF NASSAUISK. HIST. ANTIQ. SÄLLSK. I WIESBADEN.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

I Band.

Åren 817—1285.

ASTOR LIBRARY NEW-YORK.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS P. A. NORSTEDT & SÖNER,
1829.

KONUNGEN

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

underdånigst

af

FÖRFATTAREN.

Länge har man insett vigten och behofvet deraf att dessa öfver hela Riket kringspridde handlingar sammanbragtes. Härom vittna ej allenast Regeringens åtgärder, genom hvilka redan under K. Gustaf I:s tid de i klostren och offentliga myndigheters vård varande Medeltidens handlingar blefvo tillhopasökte, och hvarmed ytterligare fortfors af Riks-Häfdesökarne och det sedermera inrättade K. Antiquitets-Collegium, så att icke mindre än 16,000 originalbref nu finnas förvarade å Kongl. Bibliotheket i Stockholm; äfvensom det i flera, dels allmänna, dels enskilta Bibliotheker och Samlingar befintliga, ofta betydliga antal af dylika handlingar intygar så väl Embetsverks, som enskilte personers nit och omtanka i detta afseende, hvarjemte en Hadorph, Örnhjelm, Peringsköld, Broocman, m. fl. på sätt här längre fram kommer att närmare omförmälas, genom afskrifter sökt göra berörde urkunder mera tillgängliga. Emedlertid kunna dock dessa dyrbara samlingar ej frambringa tillbörligt gagn innan de, enligt hvad både våra grundligaste Fornforskare och våra bästa historiska Författare ifrigt yrkat, blifva i ett enda verk samlade och genom trycket allmängjorde, för att med lätthet och beqvämlighet kunna såsom ett helt granskas och jemföras.

Genast från mottagandet af det mig nådigst lemnade uppdrag att dessa documenter afskrifva, och än mera i följe af den mig i nåder anförtrodde Riks-Antiquariebefattning, ansåg jag såsom en pligt, att söka tillvägabringa våra Fornhandlingars allmängörande på det de för Forskare måtte blifva användbara. Om än de med ett så stort arbete förenade kostnader för mig, såsom enskilt, syntes aflägsna verkställigheten af detta beslut, hade dock betraktandet af den beredvillighet, hvarmed dylika företag inom vårt fädernesland af det allmänna och enskilta blifvit emottagna och understödde, äfvensom den uppmärksamhet, hvarmed ibland andra K. Samfundet för utgifvandet af handskrifter rörande Skandinaviens historia och Utgifvarne af Scriptores Rerum Suecicarum Medii ævi omfattat ett sådant förslag samt flere andra uppmaningar underhållit mitt hopp, att utgifningen ej länge skulle behöfva uppskjutas, då en oförmodad omständighet påskyndade uppfyllandet af en bland mina lifligaste önskningar.

Nu mera framl. Herr Alexander Seton anlände åter till Sverige: han omfattade undersökningen af dess fornlemningar med den största värma. Med betydliga uppoffringar hade han samlat många märkvärdiga jordfynd, hvilka han till K. Witterhets, Historie och Antiquitets Academien tid efter annan öfverlemnade. I egenskap af denna Academies Secreterare, vann jag således med Herr Seton en personlig bekantskap, hvilken genom vår gemensamma tillgifvenhet för samma föremål ytterligare fortsattes. Under ett af våra samtal om historiska ämnen, utvecklade jag en gång mina tankar om nödvändigheten af ett Svenskt Diplomatarium, och min fasta föresats, att förr eller sednare företaga ett sådant arbetes utgifvande, men anmärkte tillika betänkligheterna dervid, då man icke kunde påräkna att afsättningen under en längre tid skulle ersätta kostnaderne. Då erböd sig Herr Seton, lifvad af ett sällsynt patriotiskt nit, att vilja bestå hela förlagskostnaden, om ett äfven i hans tanka så nyttigt företag derigenom kunde skyndsamt befrämjas, och jag beslöt att, under namn af *Svenskt Diplomatarium*, genast företaga arbetets utgifvande, för hvilket en

plan blef uppgjord, vid hvilkens upprättande några vetenskapens vänner *), hvilka förut redan nitälskat för fornforskningar, behagade på inbjudning med sina råd och upplysningar biträda, och snart var arbetet i full gång. Herr Setons omsorg att ytterligare fortskynda detta företag föranledde honom att anmoda åtskillige förtjente Män **), att biträda dels med registrerande af Codices och afskrifning, dels med dateringars uppsökande, dels med correcturs läsning, dels med planchernas uppritande och öfverseende, m. m., hvarigenom verkets fortgång påskyndades. Herr Seton sparade också hvarken kostnader eller mödor ***) för att medverka till detta arbetes utförande, men hann dock icke se det fullbordadt: han slutade sin lefnad den 1 October sistlidet år. Med hans frånfälle upphörde †) det understöd han så ädelmodigt egnat åt detta företag och betydliga utgifter för hvad då redan fanns tryckt, återstodo för undertecknad att gälda, men sådant oaktadt kommer verket icke att stanna, utan skall af mig med ospard möda och kostnad fortsättas.

Då den plan, som jag för detta arbetes utgifvande redan år 1827 genom trycket meddelat och i första Delen följt, i de följande äfven kommer att iakttagas, så har jag ansett mig böra här meddela den samma, för att visa de åsigter, som ligga till grund för verkets beskaffenhet.

Plan för utgifvandet af Svenskt Diplomatarium.

1:o Uti detta verk intagas alla så väl Svenska Staten som Kyrkan, äfvensom enskilte Personer rörande Handlingar, såsom: Kongl. Bref och Försäkringar, Riksdagars och Mötens beslut, Freds- och Förbunds-tractater, Påfliga bullor, Kyrkomötens beslut, Biskopars skrifvelser, Aflats-Bref, Pœnitents-Bevis, Broderskaps-Bref eller andra af andeliga Auctoriteter utgifna Handlingar, Dom- och Fästebref, Testamenten, Gåfvo-, Bytes-, Skifte- och Köpebref, Syne-Instrumenter, Pante- och Skuldbref, Qvittencer, Arfskiften, Pass- och Lejde-Bref, Urfejda Bref, Vidimationer, och Notariatsbetyg m. m. utan afseende på deras mer eller mindre vigtighet, enär en handling, som för en gren af historien kan synas likgiltig, tilläfventyrs erbjuder upplysningar

*) Presidenten i K. Krigs-Collegium, m. m. Herr Friherre G. W. af Tibell, Förste Expeditions-Secreteraren, m. m. Herr Friherre J. Adlerbeth, KrigsHofRättsRådet Herr Cl. Livijn och Kammar-Junkaren Herr L. F. Rääf.

**) Kammar-Junkaren Herr Rääf, Amanuensen vid K. Bibliotheket Herr Mag. A. I. Arwidsson och S. M. Adjuncten Herr N. J. Ekdahl, samt för öfverseendet af handskrifternas fac-simile Acad. Adj. Herr D:r C. J. Schlyter.

***) Herr Seton begaf sig sjelf under en svår årstid till Åbo för att anskaffa en afskrift af den samling Påfve-Bullor, som genom Öfver-Intendenten m. m. Herr C. F. Fredenheims försorg ur Påfliga archiverna i Rom, blifvit utskrifna; utom hvilken åtgärd denna samling nu varit för alltid förlorad, då originalet sedermera uppbrunnit vid den nämde Stad i Sept. 1827 öfvergångna eldsvåda: Afskriften förärade han Kongl. Witterhets, Historie och Antiquitets Academien.

†) Herr Setons tillgifvenhet för Fäderneslandets fornminnen följde honom äfven till dödsstunden; ty i hans testamente blefvo betydliga summor anviste till fortsättningen af Svenskt Diplomatarium och utgifvandet af handlingar i Svenska historien; men uppfyllandet häraf beror af en påstående rättegång, som dock icke kommer att medföra något uppskof i detta verks fortsättning.

för forskaren i en annan. Dock komma ej att härunder inbegripas hvarken de gamla landskapslagarne, samt lands- och stadslagarne, ej heller historiska författares arbeten, såsom redan af andre Fornforskare till utgifning företagne.

2:o Skulle emedlertid förekomma sådane äldre handlingar, som, ehuru af ett synnerligt värde för historien, likväl icke kunna i betraktande af deras form anses egentligen tillhöra ett Diplomatarium eller finna rum bland Scriptores Rerum Suecicarum, blifva de, sådant oaktadt, meddelade såsom bihang till något af de utkommande banden.

3:o I denna samling inflyta ej mindre handlingar, som röra Sverige och Finland, än ock de som angå Skåne, Halland, Blekinge, Bohus Län, Gottland och Jemtland, ehuru dessa Landskap icke alltid voro förenade med fäderneslandet, under den för detta arbete bestämda tidrymd.

4:o Början göres med de äldsta handlingar, som kunna påfinnas, och fortsättes arbetet, så vidt ske kan, till tidpunkten för Evangelisk-Lutherska lärans införande här i Sverige.

5:o Skulle likväl otryckte handlingar tillhörande en sednare tid, men af synnerligt värde för historien, öfverkommas, så varda de desto hellre samlade för att, derest omständigheterna medgifva, i sin ordning allmängöras, som offentliga verkens registraturer och archiver sakna, serdeles under Sextonde århundradet, nödig fullständighet.

6:o Handlingarne införas uti chronologisk ordning inom hvarje band, och det påföljande vidtager der det föregående slutat; men äldre handlingar, som kunnat under tiden anträffas, intagas i början af näst utkommande band.

7:o Äfven de documenter, som tillhöra planen för detta arbete, men redan blifvit tryckta inom vårt fäderneslandt, varda icke destomindre å sina behöriga ställen intagna.

8:o Enahanda förhållande kommer också att äga rum i hänseende till de Sverige rörande handlingar, som förekomma i utländske författares tryckta arbeten eller samlingar, utan att originalerna nu mera stå att inom Riket igenfinna; men äfven i sådant fall anmärkes ur hvilket verk de äro hemtade.

9:o På sina ställen införas jemväl de handlingar, som finnas i gamla codices och brefsamlingar, men hvartill originalerna icke kunnat, oaktadt grannlaga efterforskning, återfås vid bandets utgifvande; skulle likväl originalet till en sådan handling kunna i en framtid erhållas, så införes det i näst utkommande band. Men om endast några få rättelser blifva af nöden, omtryckes icke hela documentet, utan anföras blott rättelserna.

10:o Framför arbetet komma icke allenast att meddelas uppgifter å de ställen, hvarest de begagnade original-samlingarne nu förvaras, utan äfven att inflyta

en beskrifning öfver hvarje på ofvanberörde sätt rådförd codex eller brefsamling, med upplysning om det ställe der den nu är att tillgå; och komma alla samlingar af originaler eller codices, att å en, framför hvarje band tryckt uppgift utmärkas med bokstäfver, hvarmed sedermera, till korthetens vinnande, tillkännagifves vid öfverskriften å documenterna, hvarest de äro hemtade, hvilket alltid iakttages, så att icke någon handling utan sådan anvisning inflyter.

11:o Då documenter aftryckas från originalerna, så uppräknas efter hvarje bref sigillen i den ordning de varit derunder hängande, med hänvisning till den planche, hvarå desamma finnas, på sätt här nedan vidare omförmäles, aftecknade; äro åter sigillerna bortfallne eller utplånade, anmärkes jemväl sådant, äfvensom det första gången afritade åberopas, då samma person å flere bref nyttjat samma sigill; och blifva likaledes andeliga eller verldsliga auctoriteters sigill första gången då de förekomma, afritade; men andelige mäns enskilta sigill, som ej innehålla något vapen eller annat tecken, hvaraf kan utrönas till hvilken ätt de hört, graveras ej, utan kommer endast omskriften, innehållande namnet, att anföras, då sigillet i sin ordning uppräknas, med anmärkningen: *andeligt.*

12:o Samtidiga ryggateckningar å perme-brefven införas, enär de innehålla upplysningar, som ej finnas i brefven; och iakttages äfven sådant, men med erinran derom, då de synas af en sednare tid, än sjelfva handlingen.

13:o Åt vaxets eller snörets olika färger lemnas ej mindre uppmärksamhet, än åt de stundom bakpå sigillen befintliga intryckningar, till utrönande af, huruvida dessa kunna anses såsom tillfälligheter eller om vissa personer eller ättegrenar brukat dylika af enahanda beskaffenhet, då sådant kommer att anmärkas.

14:o Då ingen utländning kan med framgång begagna denna samling, utan att känna Svenska språket, i anseende till dels den deruti förekommande mängd vigtiga acter, som finnas å detsamma författade, dels ock behofvet att dermed jemföra våra öfriga Svenska författare och historiska källor, så har det synts lämpligast att använda samma språk så väl å titelbladet och till inledningen, som ock till de öfver hvarje bref blifvande öfverskrifterna, innefattande handlingens innehåll och uppgiften hvarifrån den är hemtad, äfvensom anvisningarne rörande sigillen, jemte öfriga anmärkningar och upplysningar, komma att derå författas; men deremot bifogas ett chronologiskt register på latin, hvilket upptager hvarje handlings innehåll.

15:o Verket tryckes in qvarto med latinska stilar och å bästa sort tryckpapper, men utan all pragt, för att ej genom en ökad dyrhet motverka dess allmännare kringspridande; både sigillen och de fac-simile, som blifva nödvändige, för att visa skrifkonstens tid efter annan undergångne förändringar, utgifvas i koppar- eller stentryck, men då bref eller handlingar, hvaraf fac-simile redan finnas i andra af trycket utgifna verk förekomma, varder sådant i en not anmärkt.

16:o Den yttersta noggranhet kommer att iakttagas så väl vid afskrifningen, som vid tryckningen, så att originalet i allt bibehålles; och lemnas äfven förekom-

mande skriffel oförändrade, i händelse deras rättande kunde medföra någon tvetydighet eller ovisshet om ordets betydelse; men finnes anvisning, hvarefter ett sådant ord kan rättas, blifver det i en not anmärkt; alla förkortningar, hvilkas bokstafvering kan utredas antingen ur samma eller ock ur ett samtidigt eller likartadt document, uppfyllas; kan åter ingen säker vägledning vinnas för förkortningarnes utskrifning, bibehållas de, och blifver en kort underrättelse om de under Medeltiden i allmänhet brukliga förkortningar serskilt bifogad: för oläsliga ord lemnas rum, dock tryckas så många bokstäfver, som kunna med säkerhet läsas, och meddelar slutligen utgifvaren nödige förklaringar öfver de ord, som nu mera synas okända, enär han tror dem med säkerhet kunna upplysa meningen.

De källor, ur hvilka Svenskt Diplomatarium hemtas, äro hufvudsakligen de i Statens förvar befintliga originalbref, hvilkas samlande och bearbetande jag serskilt vill anföra, hvartill äfven komma originaler, dem andra samlingar och enskilte äga och benäget tillåta mig använda. De äro skrifna till största delen på pergament och hafva blifvit försedde med sigill intryckte i underhängda vaxkupor, och till en del på papper, då de vanligen hafva sigillet tryckt på skriftens baksida, "å ryggen." Häribland inberäknas derjemte flere från äldre tider lika med originalerne bevarade vidimationer, afskrifter, öfversättningar, m. m., hvilkas närmare beskaffenhet, jemte hvad annars ovanligt förekommer, serskilt anmärkes. Då originaler saknas, ingå häribland äfven afskrifter: Af sådana finnas från äldre tider större förråd i domkyrkors och klosters så kallade register eller codices, som utgöra hela samlingar af redan i äldre tider, ofta officielt, efter de i berörde inrättningars archiver förvarade original-documenter utskrifna handlingar; äfvensom flere gamla bref och serskilta stadganden träffas afskrifna i gamla lagböcker, m. m., och i sednare tider hafva åtskillige Forskare gjort betydliga samlingar af afskrifter så väl utur dessa Statens handlingar, som ock af annorstädes förefunna gamla documenter; och förekomma sådana äfven upptagne i tryckta böcker.

L. S.

Quæ Patriam spectant Antiquitatis litteræ et monumenta, ea singulari studio conquirenda et conservanda esse, prudentissimus quisque diu ratum habuit. Monumenta vero Regni Sueciæ Diplomatica non solum fontes præbent, ex quibus Historicus præteriti temporis faciem hauriat et indolem, sed constituunt quoque fundamenta præsentis status reipublicæ, quæ victoris armis leges sibi obtrudi non passa, adhuc vetera servat instituta, nominibus licet innovatis et ad diversæ cujusque ætatis sapientiam et usum accommodata. Qui itaque formam imperii nostratium, leges totamque rerum tam publicarum quam privatarum rationem accurate cognoscere et exponere cupiat, hic ad monumenta præteritorum temporum revertatur, ita indagaturus, quæ formæ præsentis fuerint caussæ, et quonam modo transitus ab antiquis ad hodierna sensim præpararetur.

Deficientibus vero actis publicis, quæ ipsa reipublicæ disciplinam institutaque sub ævo ethnico explicant, non nisi a fastis medii ævi collectiones documentorum incipi possunt. Aliæ quoque caussæ huic tempori vim et pondus in historia nostra addunt. Tum enim magna totius reipublicæ facta est conversio, a religione Christiana, eique adnexis institutis, profecta. Veteres Septentrionis leges moresque, licet primis eorum fundamentis haud sublatis, formulæ doctrinæque Ecclesiæ Catholicæ aptabantur, multæque novationes et ad publicum et privatum rerum ordinem exinde redundabant. Nova Regum prosapies imperium capesserat, plura illius administrandi nova principia professa: novi civium ordines exstiterant, quorum diversa jura diversæ quoque utilitatis curam et studium adtulerunt: invaluerat denique ars scribendi, cujus usus in rebus tam publicis quam privatis contrahendis memoriam earum posteritati servavit. Historiæ igitur maximi erit momenti, quæ adhuc supersunt hujus ævi temporis reliquias colligere. Inter illas Diplomata s. Litteræ ut dicuntur, quæ continent edicta Regum, judicia scripta, testamenta, transactiones emtionis, donationis, commutationis, aliasque et publicarum et privatarum rerum præcipuum sibi vindicant locum: in illis enim vita hominum ut erat se conspiciendam sistit; ex illis apparet quæ ratio fuerit et tutela legum; quo jure et ordine negotia reipublicæ et privatorum sint tractata; ex illis tandem elucent cujusque seculi ingenium consuetudinesque, mercium pretia monetæque ratio, ut alia taceam, quæ in perpaucis et compendiariis hujus ætatis annalibus frustra requireres.

Quantum vero rei vis et necessitas postulaverit, ut hæ per totum Regnum dispersæ litteræ conquirerentur, diu perspectum fuit; quod quidem testantur non publi-

ci solum, verum privati etiam ad hanc rem conatus. Jam tempore Gustavi I:mi Regis, quæ intra monasteriorum et ecclesiarum claustra vel in publica auctoritatis cujusdam tutela recondita erant medii ævi documenta, sollicite conquirebantur. Quod opus, juvantibus, ut dicuntur, Antiquitatum Regni Indagatoribus et postea a Rege instituto Collegio Antiquitatum eo usque processit, ut jam in Bibliotheca Regia Stockholmiensi non minus quam sedecim millia autographorum inveniantur. Neque minorem ejusmodi acta colligendi curam arguit haud exiguus eorum numerus, qui in Archivis et Bibliothecis tam publicis quam privatis passim reperitur. Ceterum clarissimi viri Hadorphius, Örnhielm, Peringskiöld, Brocman aliique exscribendo facilitatem hæc documenta consulendi parare enixi sunt. Neque tamen hæ magni pretii collectiones prius satis afferent utilitatis, quam (quod etiam enixe voluerunt doctissimi nostri et Antiquarii et Historici) in unum corpus congestæ fuerint, adeo ut facile et opportune res omnis simul cognosci possit et comparari.

Simul ac provinciam hæc acta transscribendi acceperam, statim, et adhuc magis delato mihi munere Antiquarii Regni, officii mei esse duxerim, ut in usum eorum, qui in Antiquitate indaganda versantur, acta illius edenda curarem. Sin vero tanti operis sumtus, mihi privato perpetu difficiles, illius celeritatem morari viderentur, cogitatione tamen tam benevolentiæ, qua ejusmodi incepta publice et privatim in patria excipi et adjuvari solent, tum assensionis, qua, ut alios reticeam, Societas pro edendis actis Historiam Scandinaviæ spectantibus et Editores Scriptorum rerum Suecicarum medii ævi consilium comprobarunt, aliisque cohortationibus, in spem quandam inductus fueram, illius perficiendi copiam non diu fore exspectandam. Ex inopinato quoque sese obtulit casus, qui celerem eventum ardentissimis votis accommodavit.

Jam pie defunctus Nobil. Alexander Seton, Sueciam iterum advectus, Antiquitates ejus ardenti studio amplectebatur. Amplis impensis multa rara collegerat in terra inventa, quæ Regiæ Academiæ Litterarum Humaniorum, Historiarum et Antiquitatum idemtidem tradidit. Nomine igitur hujus Academiæ Secretarii veni in familiaritatem ipsius viri, quam communis studii amor indies augebat. Ei, ut sæpius, de rebus Antiquitates et Historiam Patriæ spectantibus disserenti, aliquando judicium meum de necessitate Diplomatarii Suecani firmumque meum consilium hujus operis suscipiendi aperui. Animadversa vero difficultate ex vendendo sumtus restituendi, ad hos suggerendos singulari in Patriam et litteras amore Nobil. Seton sese obtulit, si hoc modo opus, quod etiam ille judicabat utilissimum, accelerari posset. Decrevi itaque illud statim adgredi, ordineque illius edendi designato, qua in re Clarissimi Viri, ab Archæologia meritissimi [1]), consiliis cognitioneque adesse petenti haud gravati sunt,

[1]) Præf. Collegii Rer. Militar. L. B. a Tibell, Regi a rebus expediendis primus L. B. Adlerbeth, Consiliar. Judic. princip. Bell. Cl. Livin, et Cubicul. Nobil. Rääf.

omnis cunctatio fuit abjecta. Ardentiori quoque festinandi cupiditate incensus Nobil. Seton a pluribus Viris [2]) laudatissimis petiit, ut litteras codicum notando, transscribendo, dierum notas excutiendo, corrigendo, tabulas delineando et perlustrando &c. meam operam sublevarent; atque ita quidem operis processus non potuit non properari. Quamquam vero Nobil. Seton nec sumtui nec labori [3]) parceret, ut inceptum ad optatum perduceretur exitum, de hoc tamen lætari ei non datum fuit; kalendis enim Octobr. anni proximi e vita [4]) discessit. Quo mortuo subsidium, quod vivus liberaliter huic operi destinaverat, desiit, et impensæ haud læves ad ea quoque solvenda, quæ jam impressa erant, in me translatæ sunt. In angustiis vero meis inceptum tamen non interrumpere, sed immemor operæ et sumtus persequi constitui.

Cum ordo in hoc opere edendo, quem jam anno MDCCCXXVII typis vulgavi, in sequentibus quoque observandus sit, hujus capita præcipua iterum exponere haud alienum duxi, ita judicium, quod formæ rationique operi subsit, indicaturus.

Ordo Diplomatarii Suecani:

In hoc Corpus referuntur omnia, quæ tum Rempublicam et Ecclesiam Suecanam, tum privatos homines spectant, documenta, e. gr. edicta Regum et confirmationes, decreta comitiorum, conventiones pacis et fœderum, bullæ Papales, statuta conciliorum et episcoporum, codicilli indulgentiarum, testimonia de pœnitentiis, litteræ sodalitiorum aliaque auctoritate ecclesiastica edicta; judicia, litteræ confirmatoriæ, donationis, permutationis, partitionis, emtionis, judicii æstimatorii, pigneratitiæ, reversales, apochæ, testamenta, partitiones hæreditariæ, litteræ commeatus testes, exsuli redeundi veniam concedentes vel ultionem præcludentes, testimonia publica fide data &c. nulla habita ratione majoris vel minoris momenti actorum, siquidem quod parti cuidam Historiæ leve et sine pondere videatur, id in alia quadam antiquitatis intelligenti lucem possit afferre. In hac collectione locum obtinent inter acta, quæ Sueciam et Finlandiam, etiam quæ Scaniam, Hallandiam, Blekingiam, Bahusiam, Gott-

---

[2]) Cubicul. Nobil. Räis, ad Biblioth. Reg. Amanuens. Mag. Arvidsson, V. D. Minist. Cl. Ekdahl, et ad perlustranda scripturæ specimina Adj. Acad. J. U. Dr Schlyter.

[3]) Nobil. Seton duro anni tempore ipse Aboam petiit, exemplar reportaturus collectionis Bullarum Papalium, quas rei Ædific., Pictor. et Sculpt. Præfectus supremus Nobil. Fredenheim ex Archivis Pontificiis Romæ exscribendas curaverat: quæ collectio hac cura omissa in omne tempus perdita fuisset, autographo postea flammis, quæ Aboam anno MDCCCXXVII vastarunt, exusto. Exemplar reportatum Reg. Academiæ Litterar. Humaniorum, Historiar. et Antiquitatum donavit.

[4]) Favor, quo Nobil. Seton res antiquas amplectebatur usque ad mortis momentum idem mansit; nam in testamento illius ingens pecunia ad Diplomatarium Suecanum persequendum et Acta Historica Suecana edenda legata fuit, sed executio testamenti ex lite non perfecta pendet, huic tamen operi continuando moram non adlatura.

landiam et Jamtiam spectant, licet hæ provinciæ, ævo hujus operis ambitui demenso, non semper cum patria conjuncta fuerint. Neque tamen huc referendæ sunt Leges Regni, provinciales vel municipales, neque opera Scriptorum rerum Suecicarum, quippe quæ edenda jam alii antiquitatis amantes sibi injunxerunt.

Ordine chronologico disponuntur acta intra quodlibet volumen, quorum insequens, ubi præcedens desiit, incipit; quæ vero vetustioris sunt ætatis et interea posterius offenduntur, ea proxime exeunti volumini præmissa erunt.

Initium fit ab antiquissimis, quæ inveniri possunt, et, si rerum ratio ita tulerit, proceditur usque ad tempus, quo apud nos Reformatio Lutherana introducta fuit.

Acta vetustiora, si forte offenderentur, quæ, licet permagni in Historia momenti, proprie vero nec Diplomatario nec volumini Scriptorum rerum Suecicarum inseri posse videantur, nihilotamen minus ut additamenta cuidam volumini edendorum adjungentur. Acta etiam, quæ ad tempus posterius pertinent, ut, si occasio tulerit, suo ordine divulgentur, eo libentius colliguntur, quod Tabularia publica suppleant, ubi hæc, præcipue sub seculo XVI, lacunis laborant.

Autographa, quæ ad manus sunt, inprimis esse adhibenda, per se patet. Suis quæque locis ea quoque acta adponuntur, quæ in antiquis codicibus et litterarum collectionibus exstant, quorum vero autographa, licet diligenti perquirendi studio adhibito, tempore, quo volumen editum fuit, adhuc reperiri non potuerunt. Sin vero posthac autographum ejusmodi diplomatis recipi possit, volumini proxime exeunti adjungitur; attamen si paucis tantum emendationibus opus fuerit, non denuo impresso toto documento, hæc solummodo afferuntur.

Documenta ex ordine huic operi propria, jam vero in Patria impressa, nihilotamen minus opere designato, ex quo petitæ fuerint, suis quæque locis inseruntur. Eadem quoque ratio observanda erit actorum Sueciam spectantium, quæ in Auctorum exterorum libris reperiuntur, quorum quamvis autographa jam intra fines regni frustra quæreremus.

Ante ipsum opus in quovis volumine indicandi sunt loci, quibus archetypa in usum nostrum conversa servantur, notione etiam cujuscunque codicis vel diplomatum corporis adhibiti exposita.

Atque omnes quidem collectiones et codices in tabula, cuilibet volumini præmissa, notabuntur litteris, quibus postea brevitatis studio in fontibus documentorum designandis utimur.

Post

Post singulas litteras, ex autographis excusas, sigilla eo ordine, quo eis appensa fuere, recensentur, citata simul tabula, in qua efficta reperiuntur, et omissis quoque vel extritis observatis.

Sigilla tum Magistratuum et societatum, tum hominum propria effinguntur, si hæc clypeo distincta sint exsculpto vel alio signo, ex quo familia possessoris investigari potest; sin minus inscriptio tantum, nomen continens, suo ordine exponitur, addita de sigillo clerici, emblemate quodam sacro insignito, observatione: *clericum*.

Notationes in tergis membranarum factæ inseruntur, in primis quandocunque quidpiam contineant exploratum, quod in litteris non invenitur; quæ etiam ratio, cum notationes serioris esse ætatis videntur, addita illius admonitione, observatur.

Coloribus quoque ceræ lorisque dissimilibus non minor attentio tribuitur ac impressionibus in aversis sigillorum obviis, ut investigetur, quatenus hæc fortuita fuerint aut si homines nominati vel diversæ ex eadem gente familiæ unum idemque semper usurpaverint.

Cum exteri sine notitia linguæ Suecanæ hac collectione non bene uti posint, et propter copiam actorum Suetice scriptarum, et necessitatem cum illa comparandi reliquos nostros libros fontesque historicos, aptissimum mihi visum fuit, vernaculam adhibere tam ad titulum, præfamen et cujuslibet acti argumentum fontemque, unde petitum sit, indicandum, quam ad sigillorum rationem monstrandam, reliquasque observationes et interpretamenta; sed adjungetur index chronologicus, latine confectus, qui summam cujusque acti excipiet.

Diplomatarium forma quaternaria, typis Latinis et in charta prælo aptissima excuditur, sed sine omni fastu, ne pretium illius auctum, quominus longe lateque divulgetur, impediat. Sigillorum specimina et scripturarum, quæ ad monstrandas per intervalla temporum mutationes artis scribendi factas, necessaria censentur, chalcographice vel lithographice effinguntur; talibus vero, quorum specimina in aliis jam impressis libris exstant, obviis, notula ad hoc indicandum adjicitur.

Summa cura adhibenda erit et in exscribendo et in imprimendo, ita ut autographa integra omnino reddantur. Menda quoque scripturæ haud mutantur, quando eorum expurgatio ambiguitatem vel dubitationem significationis afferre posset, quod si constet, ad quam normam vox illa corrigatur, in notula observatur. Omnia scripturæ compendia, quorum litteræ ex eodem vel ex alio quodam documento ejusdem temporis et generis erui possunt, explentur. Si autem non exquiri possit auctoritas, qua duce contractæ voces plene exprimi possunt, hæ retinentur; seorsim addetur brevis expositio compendiorum scripturæ, quæ sub medio ævo vulgari in usu fuerunt.

Vocibus, quæ legi nequeunt, locus vacuus conceditur; imprimuntur tamen tot litteræ quot certo erui possunt, et addentur tandem necessariæ explicationes vocum, jam vulgo incognitarum, quandocumque tali modo ad sensum certiorem viam monstrari, credere liceat.

Fontes, ex quibus Diplomatarium Suecanum prodit, conficiunt Autographa in Tabulariis publice servata, de quorum fatis et studio illis eruendis dicato aliquantulum seorsim dicam. Neque tamen prætermittuntur alia ejus generis, quæ ex privatorum apparatu in usum conferre licet. Acta vero hæc maxima ex parte in membranis sunt scripta et sigilla ferunt bullis cereis suppendentibus impressa, ex parte autem in charta, sigillo plerumque "a tergo" scripti imposito. His quoque adnumerantur varia ab antiquis inde temporibus æque ac autographa adservata testimonia, pro his valitura, versiones, &c. De his quod observandum, et si quid alias insolitum occurrat, infra textum Lector inveniet adnotatum. Deficientibus vero autographis, eorum vices supplent Apographa sive Copiæ, ut dicuntur: horum magnam copiam præbent Ecclesiarum Cathedralium et Monasteriorum Registra sic dicta, vel Codices Diplomatici, tota continentes volumina litterarum, quæ ex autographis, in capsis harum ædium reconditis, jam remotioribus seculis, sæpe ex officio descriptæ fuerunt. Plures quoque litteræ veterum et decreta in antiquis legum codicibus passim reperiuntur. Varii præterea hodierni veterum rerum æstimatores ex publicis his collectionibus et aliunde conquisitis documentis vetustatis magnam sibi pararunt copiam apographorum, quorum etiam quædam in libris impressis offendimus.

Erinran:

Jag hade ämnat att till Utländningens tjenst bifoga en Chronologisk Förteckning öfver Brefvens innehåll på Latin; men då arbetet i sig sjelf hufvudsakligen är Chronologiskt, endast man dervid iakttager tillägget sid. 679 och följ., och då slutligen Brefven inom den här i fråga satta tiderymd äro nästan allmänt på Latin, har jag ansett en sådan förteckning äfven i det afseendet mindre behöflig, om icke öfverflödig för denna del serskilt. I stället söker jag uppgöra jemte det Chronologiska ett sak- och namnregister, hvilket tillika med andra upplysningar vid uppnående af en viss märklig period eller afdelning på ett ställe för flere band mera ändamålsenligt intages.

Att detta Band icke åtföljes äfven af teckningar öfver Brefvens sigill, härrör

Observandum:

Indicem Chronologicum, argumenta litterarum breviter expositurum, in usum exterorum latine scriptum, adjungere statueram; opere vero per se ex ordine temporum præcipue disposito, modo observentur quæ addita sunt pagg. 679 & seqq., et litteris tandem intra ævi spatium, de quo agitur, si paucas *) modo excipias, latine confectis, Index talis, vel si usum exterorum respexeris, minus necessarius, si non superfluus in hoc volumine erit. Loco vero ejus non solum ordinem temporum, verum etiam res et nomina in tabulas referre enitor, quæ, plura complectentes volumina, simul cum aliis observationibus, periodo quadam vel sectione notabili ad finem perducta, eidem volumini aptius adponentur.

Quominus vero hoc volumen sigilla delineata non exhibeat, difficultates impe-

---

*) Scilicet: 1244, 1246. Erici (XI) Regis Litteræ, quibus possessionem emtam et finibus terminatam prope Byarum Monasterio Novævallis confirmat. *N:o 334.* p. 315.

Versio recentioris ævi, notaque temporis dubia. De eadem possessione Cfr. N:o 829, 831.

1248 Dec. 25. Erici Regis et Birgeri ducis edictum de modio annonæ Monasterio Novævallis e Njudungia et Finvedia annuatim contribuendo. *N:o 364.* p. 336.

1268. Magni Esberni Filii Judicis territor. in Dalecarlia Litteræ confirmatoriæ, in compendium redactæ, de terra vendita. *N:o 527.* p. 440.

1277 Jul. 9. Ketilli Episcopi Aboensis litteræ, quibus terram Aurugatorp Coenobio Gudhem donat. *N:o 627.* p. 517.

1278. Magni I Regis Diploma, quo Fratribus Enecopiæ insulam, in qua Monasterium construerent, concedit. *N:o 632.* p. 520.

1281. Baynolphi Episc. Scarens. Statutum de decimis, homicidio et adulterio. *N:o 709* p. 575.

1282. Mens. Jun. De decreto comitiali in Helgeandsholme ad Stockholmiam relatio recentioris ævi (A:o 1576.) *N:o 745.* p. 606.

1285. Magni I Regis lex hospitibus publicis et hospitantibus proposita, edicti de securitate personarum et locorum observanda confirmatio, exemptio fundorum et colonorum, vasallis concessorum, ab omni jure Regi debito, eorumque colonorum a servitiis et tributis non voluntariis emancipatio. *N:o 799.* p. 650.

1285. Aug. 25—31 Dec. Magni I Regis edictum de pace publica servanda, de armis non portandis, de conjuratis puniendis, de dignitate a magnatibus invicem tuenda conviciisque non dicendis, tutela Regia viduis, orphanis et senibus indicta, de comitiis ab invitatis tantummodo obeundis, deque comitatu Ducis, Episcoporum, Senatorum, Militum et Armigerorum. *N:o 813.* p. 668.

af omständigheter, hvilka icke bero af mig och dem jag ännu icke kunnat afhjelpa. Jag hoppas dock att serskilt eller i nästa band kunna ersätta hvad i detta fall för närvarande icke varit möjligt. Det torde ock böra anmärkas att största delen af hithörande sigill äro af Peringskiöld i träsnitt meddelade.

Den ifver, hvarmed utgifningen i början påskyndades, har någon gång på de vid brefven gjorda anteckningar och öfriga biomständigheter haft ett menligt inflytande *), hvilket jag dock tryggt vågar försäkra icke lika sträckt sig till hufvudsaken, sjelfva brefvens text, på hvars noggranna aftryckning all omsorg blifvit använd.

diverunt, quas, a mea protestate parum pendentes, adhuc removere non potui. Spero autem huic defectui seorsim vel proximo volumine fore satisfactum. Observandum quoque videtur, sigilla huc pertinentia maxima ex parte, curante Nobil. Peringskiöld, in ligno jam excusa inveniri.

Ferventior impatientia, qua opus initio properabatur, aliquando observationibus ad litteras factis reliquisque appendiculis nocuit *); audeo tamen affirmare, ipsum litterarum textum, qui summa rei habeatur, non perfunctorie fuisse tractatum, sed maxima adhibita cura et diligentia typis redditum.

---

*) E. gr. p. 57. l. 2 infr. Tab. 1. n. 1. l. Tab. 1. n. 2.

121.	— 8	—	ecclesio	—	ecclesie.
135.	— 15	—	2:ne	—	3:ne.
249.	— 14	—	underordnande	—	underordnade
285.	— 9	—	öfverlemnade	—	öfverlemnande
287.	— 11	—	de deras	—	deras.
288.	— 8	supr.	21	—	20.
292.	— 13	—	3	—	2.
317.	— 1	infr.	1298.	—	1278.
373.	— 3	infr.	419,	—	420,
427.	— 12	supr.	1 Jun,	—	12 Jun.
528.	— 14	—	Ingegerds	—	Ingeborgs
646.	— 14	—	wpsplensis	—	wpsalensis.
160.	— 2.	—	A. 1.	—	A. 3.
299.	— 10.	—	B. 8.	—	A. 8.
407.	— 26.	—	A. 2.	—	A. 3. &c.

Sigillen saknas efter N:o 376, 386, 395, 400 &c. hvarest intet om sigillen efter begagnande Originaler finnes anmärkt.

Begagnade Källor. *Fontes hujus voluminis.*

I. Originaler. *Autographa.*

a) *I. f. d. K. Antiquitets-Archivet.*

A. 1 *)	— Påfvebullor,	från år 1164 till år 1521 (1658).	. .	333 st.
A. 2	— Biskopsbref	1188 — 1557	.	125
A. 3	— Kyrko- och klosterbref,	1164 — 1641	.	7152

a.	— Upsala Domkyrkas, m. m.	1231—1528	(1593).
b.	— Skoklosters	1266—1541	
c.	— Sigtuna klosters . . .	1275—1539	
d.	— Enköpings klosters . .	1278—1501	
e.	— Stockholms kyrkas, m. m.	1275—1526	(1576).
f.	— — St. Claræ klosters	1286—1529	(1557).
g.	— Strengnäs Domkyrkas	1276—1525	(1572).
h.	— Viby, Saba och Juleta kl.	1164—1525	
i.	— Mariæfreds klosters .	1446—1525	
k.	— Wårfrubergs ell. Fogdö kl.	1233—1531	
l.	— Eskilstuna klosters .	1266—1515	
m.	— Westerås Domk., m. m.	1299—1525	(1568).
n.	— Risabergs klosters . .	1212—1516	
o.	— Linköpings Domkyrkas	1219—1546	
p.	— Söderköpings kl. och Hosp.	1277—1535	
q.	— Norrköpings kyrkas .	1350—1533	(1581).
r.	— Askaby kloster . . .	1333—1524	(1591).
s.	— Skenninge klosters . .	1281—1530	
t.	— Wreta klosters . . .	1216—1523	
u.	— Wadstena klosters . .	1322—1534	(1641).
v.	— Alvastra klosters . . .	1208—1523	
x.	— Nydala klosters . . .	1167—1518	
y.	— Calmar klost. och kyrkas	1289—1523	
z.	— Skara Domkyrkas, m. m.	1287—1540	(1561).
å.	— Gudhems klosters . .	1216—1513	
ä.	— Warnhems klosters . .	1289—1517	
ö.	— Hammarstads klosters .	1440—1490	
þ.	— Småklostrens . (1183)	1291—1528	
æ.	— Nådendals klosters (1344)	1400—1528	

A. 4	— Testamenten, ...	1252—1526	(. . . 1599)	260
A. 5	— Skåne-Bref	1231—1595	(. . . 1673)	1433
A. 6 a.	— Miscellanea, i knippor hopslagne .	1244—1576	(. . . 1632)	4214
b.	— Dito med Sign. ST. B. (*S*ren *B*jelkes)	1297—1530	(. . . 1591)	314

*) De bokstäfver och ziffror, som efter här utmärkta Signaturer förekomma, antyda i Documentsamlingen underafdelning och handlingens ordningsnummer, och anvisa i böcker del och sida, der den till grund lagda urkunden igenfinnes.

Litteræ & numerorum notæ, quæ heic indicata signa sequuntur, in Documentorum collectione sectionem & ordinem, *in libris vero* volumen & paginam *indicant, ubi Actorum fundamenta & fides servantur.*

A. 7 a. — Analecta, så kallade lösa bref samt de f.
d. i Askar liggande . . . 1219—1547 (. . . 1733) 1464
b. — Utländska . . . . . 1226—1649 — 190
c. — Pappersdocumenter . . . 1263—1598 (. . . 1698) 1082

b) *i andra Publika Samlingar:*

A. 8 a. — K. Witterhets, Historie och Antiquitets-Academiens; ifrån år 1243.
b. Consistoriers och Domkyrkors.
1 Wisby, ifrån år 1225.

c) *i enskildta Samlingar:*

A. 8 c. — Grefl. Braheska på Skokloster, ifrån år . . . 1221

Med tacksamhet får jag anmäla det för fortsättningen af detta Verk mig benäget lemnats tillfälle begagna flere dylika Samlingar, neml.
Frih. Ridderstolpeska på Tidö, som begynner med år . . . 1295
Grefl. von Engeströmska i Stockholm 1311
Frih. Stjerneldska i Stockholm 1330
Grefl. Bondeska på Säfvestaholm 1352
Grefl. De la Gardieska på Löberöd 1358
Grefl. von Essenska på Wijk, m. fl.

II. Registraturer eller äldre Afskrift-Samlingar.
Registra s. Codices Diplomatici.

B. 1 — Lunds Dom-Capitels; *Codex Capituli Lundensis;* Fol. Membran.; skrifven år 1494 af Bo Jonsson, Domkyrkans Cantor [1]). *Finnes på K. Bibliotheket i Stockholm, Sign.* A. 20.

B. 2 — Upsala Domkyrkas; *Codex Eccles. Upsalensis;* Fol. Membran.; skrifven vid år 1344 [2]). *Stockholms K. Bibl. Sign.* A. 17.

B. 3 — Linköpings Domkyrkas, *Codex Eccl. Lincopensis;* Fol. Membran.; af flere händer tid efter annan sammanskrifven, och hafva derutur flere blad för lång tid sedan blifvit utskurne. *Stockh. K. Bibl. Sign.* A. 18.

B. 4 — Linköpings Domkyrkas; *Registrum Eccl. Cathedr. Lincopensis;* Fol. Chartac. (Jemf. Linköp. Bibl. Handl. 1: 84 &c.). *Förvaras å Linköp. Gymn. Biblioth.*

B. 5 — Åbo Domkyrkas; *Codex Eccl. Aboënsis;* 4:o Chartac.; från början af 1500:talet. *Stockh. K. Bibl. Sign. A. 25.*

B. 6 — Skara Domkyrkas; *Codex Eccl. Scarensis;* 8:o Membran.; från början af 1500:talet. *Stockh. K. Bibl. Sign. A. 47.*

B. 7 — Skara Dom-Prosteris Jordebok; *Registrum de bonis attinentibus Præposituræ Scarensi;* Fol. Membran.; från slutet af 1400:talet. *Stockh. K. Bibl. Sign. A. 19.*

---

[1]) *Underrättelsen:* Descriptiones litterarum veterum Capituli Lundensis, quæ in suis scriniis secundum ordinem alphabeti situatæ sunt, expliciunt, factæ et finitæ per Boëcium Johannis, Artium Magistrum, Sacræ Theologiæ Baccalaureum et Cantorem Lundensem Anno Domini MCDXCIIII, ultima die mensis Julii, *lemnas Fol. 262, hvarefter följa några sednare inskrifne Documenter.*

[2]) "Anno ab incarnatione Domini MCCCXLIV prope festum Michaëlis Domino Hemmingo, prius Præposito Arosiensi, tunc existente Archiepiscopo ac Viris Collegii existentibus . . . . . ordinatum fuit Registrum subsequens".

B. 8 — Wadstena Klosters; *Codex Monasterii Wadstenensis;* Chart. 4:o; från början af 1500:talet. *Stockh. K. Bibl. Sign. A. 26.*

III. Äldre afskrifter i Lagböcker m. m.
Apographa vetustiora in Codd. Legum &c.

B. a. 10 — Westgöta Lagen, från sednare hälften af 1300:talet, 4:o. *Stockh. K. Bibl. Sign. B. 10.*

B. 59 — Westgöta Lagen; afskrift från slutet af 1200:talet, 4:o. *Stockh. K. Bibl. Sign. B. 59.*

B. 81 — Skånelagen; 4:o Chart., ifrån 1500:talet. *Stockh. K. Bibl. Sign. B. 81.*

C. — Borgarthings Lagen; Cod. Membr. *Stockh. K. Bibl. Sign. C. 14.*

Cb. — Skånelagen; Cod. Membran.; skrifven med Runor i början af 1300:talet. *Köpenhamns Universitets Bibl., Arna Magn. Saml. N:o 28. 8:o.*

IV. Sednare tiders afskrifter. *Apographa chartacea recentioris ævi.*

D. 1,...12 — Cl. Arrhen. Örnhielms Afskrift af Original-Kyrko- och Klosterbrefven; 4:o, 12 Band.

D. b. 1, 2 — Densammes Bullarium eller afskrift af Påfve-Bullorna; 2 Band, 4:o.

E. 1, 2, 3 — Joh. Peringskiölds Bullarium Romanum eller afskrifne Påfve-Bullor; 3 Band, Fol.

E. 5,..27 — Densammes Opus Diplomaticum eller afskrifne Konungabref; 23 afdelningar, Fol.

E. 28,..33 — Densammes Pietas Arctoa ex Testamentis & donationibus glor. Regum, Ducum, Episcoporum, Magnatum atque illustr. virorum; 7 afdeln. Fol.

E. 34,..38 — Densammes Concilia, & Statuta Episcoporum, Privil. Cleric.; 5 afd. Fol.

E. 39,...72, 81,...101 — Densammes Extracter och några afskrifter af Bref i f. d. Antiq. Archivet; Fol.

E. 73,..79 — Joh. Hadorphs afskrifter af några Kyrko- och Klosterbref; Fol. Patent.

E. 80 — Densammes likaledes af Riks-Skattmästaren Sten Bjelkes Bref. Fol. Pat.

E. 102 — Specification uppå dhe breef och Documenter, som till Lunde Domkyrka, Dom-Capitel, åtskilliga kyrkor, Bosjö kloster, Privata m. m. tillhörige finnas.

Sign. D och E *förvaras bland K. Witterhets, Historie och Antiquitets Academiens Samlingar.*

F. 1, 2 — Påfl. Bullor åren 1198—1585, ur Romerska Archiverna uppå Påfv. Pius VI:s befallning år 1783 utskrifne; i vidim. afskrift; 2 Band, 4:o.

Originalutskriften, hvilken uppå Öfverintendenten, m. m. C. F. Fredenheims föranstaltande blifvit gjord och, för att till honom öfversändas, d. 6 Oct. 1783 af Påfven egenhändigt öfverlemnad till Svenska Agenten Fr. Piranesi, förvarades på Åbo Universitets Bibliothek till Sept. 1827, då den jemte öfriga samlingarne i branden gick förlorad. Den afskrift, hvilken samma år blifvit deraf tagen, och till riktigheten af Wilh. G. Lagus, Jur. Dr. och Professor samt Carl N. Keckman, Phil. Magister, under hvarje bref bestyrkt, har blifvit förärad K. Witterhets, Historie och Antiquitets Academien af Hr Alex. Seton.

F. b. 4 — Vigtiga Rikshandlingar och Stadgar (åren 1282—1628), afskrifne af M. L. Aschaneus; 4:o. *Finnes i K. Riks-Arch. ibland f. d. Ant. Arch. saml. Sign. F. b. 4.*

G. 1, . . . — N. R. Brocmans afskrifter af åtskilliga i Svenska Landsorterna och i Köpenhamn funna Documenter; (*på lösa blad*) 4:o. *Stockholm. K. Bibl.*

H. 1 — Afskrifter utur Nydala klosters Pergamentsbok[3]); *Stockh. K. Bibl.* Broem. *Saml.* Äro dels af N. R. Brocman, och dels af Just.-Råd. J. Langebeks Skrifvare, då ock af bemälte Justitie-Råd en del blifvit med urskriften jemförde och med anmärkningar försedde.

---

[3]) "Codex Membran. Diplom. Monasterii Noueuallis, Nydala, Doctor. Serenius i Nyköping tillhörig 1754, nu Just.-Råd Langebek i Danmark".

"En i början af 1500:talet tämneligen väl skrefven kalfskinsbok i medelformat mellan Qvart och Foliant, bandet i kanterna och mitt på med messingsplåtar beslaget, innehåller nu 210 bref, hvaribland äfven af 1506 och 1508, men förmodligen, förr än man begynt göra honom orätt, innehållit circa 400 af samma slag. Dessutom vid slutet af hvar artikel, som gerna är för hvar särskilt socken, en summarisk Jordebok öfver Klostrets ägendom i den socknen. De socknar, som ännu igenfinnas, äro: a) Wrixstada, hvarom 50 bref; 11 à 12 blad fattas, men kan icke vetas om något utom Jordeboks förteckningen derpå varit skrifvit. b) Swenarwm 47 bref och förteckningen den 48. c) Frøale 45, förteckningen den 46. d) Haxhwlth 19 och början af förteckningen. Af e) äro inga bref tillbaka. Om under den artikeln varit mer än en socken, kan icke visst vetas: det tyckes likväl så, aldenstund en gårdeförteckning slutas i början af 119 sidan (102 *a* — sidan är den näst föregående) och Rydaholms gårdarne derunder särskilt *) nämnas. Under hela artikeln e) tyckas 27 bref varit, efter som Registret står under 28 och N:o 29 är recapitulation af e. f) Wernamo, hvarom 30 bref handla, Jordeboks extractet det 31. g) Thofftharyd socken har 20 bref. Sedermera fattas ifrån p. 144 till p. 181 hvarpå af h) 26 är det sista brefvet. Om något utom dessa documenter, som man sålunda finner tydliga spår till, är borta, kan icke med visshet sägas. Klostrets gårdar i Annerstad och Wernamo, Wäsbo, nämnas sedan. i) Ödhwaste och Malbek socknar hafva allenast 18 bref. Men derefter äro 35 hela blad både obarmhertigt och illa utskurne, så att man kan tydligen se det derpå varit nästan öfver allt skrifvit. Ponera 30 blad, och 4 bref såsom medium på hvardera; så felas der 120, 27 och 26 tillförene, tillhopa 173 i det nogaste. Der nu dertill lägges de ännu 210 öfriga, så kan man sluta att denna bok haft 383 eller emot 400 bref. Af de 173 förkomna kan man väl få de 73 utur Örnhielms bullario (så många äro väl der, som här icke finnas); men så äro dock 100, som angått detta kloster, alldeles förlorade. (73 äro här som man icke finner varit Örnhielm bekandta)".

"På ett Pergamentsblad, som sitter framuti Cod. Membr. Diplom. Nydalensi som D. Serenius äger: Anno domini 1521 martirizatus et submersus fuit venerabilis pater abbas Arwidus cum conuentualibus suis a nephandissimo tiranno Cristierno Rege Danorum, qui eciam decapitari fecit Episcopos et nobiles quamplurimos Regni Swecie conciliarios. Jdeo expulsus per strenuissimum et serenissimum nobilastam Gostawum erikson, et inde euanuit vt promeruit predictus Cristiernus in pudore et confusione permaxima &c".

"Annò domini 1524 dominica Jnuocauit Reconciliatum est Monasterium Noueuallis cum capella mulierum et ciuiteriis vtrisque per reuerendum in Christo patrem et dominum D. Johannem dei et apostolice sedis gracia episcopum Lincopensem, et facta confirmacione et reconciliacione consecrauit et benedixit Fratrem Johannem Martini conuentualem alwastrensem in abbatem Noueuallensem post decessum abbatis arwidi, cuius anima in pace requiescat. qui eciam benedixit Tabulam summi altaris cum ceteris imaginibus non benedictis &c".

---

*) Gårlaryds socken synes således under samma artikel varit inbegripen.

H. 2 — Afskrifter af äldre och nyare bref rörande Westerås, tagne af Lect. Jac. Troilius på 1690:talet. 4:o.

Meddelad af V. Biblioth. Hr Mag. J. H. Schröder *i Upsala.*

J. 3 — Samling af gamla bref, copierade af åtskilliga händer och i ett band utan serdeles ordning sammanhäftade; 350 blad, Fol.

Boken, som har en gammal Signatur φ, tyckes hafva varit någon af de gamla Archivariernas enskilta samling: några bref äro vidimerade af Elaus Terserus 1591 för den då påstående tvisten om tre kronor.

J. 6 — Afskrifter af gamla Original-bref med derunder tecknade sigill, Fol.

J. 22 — Linköpings Biskops, Hans Brasks Registratur eller Copiebok, 1523—1527; uppsatt af Biskopens Secreterare, Notarius Publicus Johan Spegelberg; Fol.

J. 23 — Gamla Handlingar, 1285—1576; Fol. afskrefne på sednare hälften af 1500:talet.

J. 23 a. Ett gammalt exemplar af berättelsen om HelgeAndsholms mötets beslut; 4:o.

J. 25 — Memorabilia; en samling handlingar, afskrifne på 1600:talet. Fol.

J. 26 — Samling af gamla Riksdagsbeslut, 1282—1654; Fol. N:o 120.

J. 27 — En annan dylik samling; 4:o med Titel: *Recesser* N:o 5.

J. 28 — Åtskilliga gamla Documenter, afskrefne på slutet af 1500:talet; 4:o; med en gammal sign. Ꝑ.

Sign. J. 3—28, *finnas på K. Riks-Archivet.*

V. Tryckta Böcker. *Libri Impressi.*

K. — N. Staphorsts Historia Ecclesiæ Hamburgensis Diplomatica, d. i. Hamburgische Kirchen Geschichte aus glaubwürdigen und mehrentheils noch ungedruckten Urkunden; 1. Th. 1 B. Hamb. 1723. 4:o.

K. 1 — Veterum aliquot diplomatum Sylloge; *subjuncta* M. Adami Hist. Eccles. quam edidit J. J. Maderus. Helmstad. 1670. 4:o.

K. a. — Conciliorum omnium Gen. & prov. Collect. Reg. Tom. XXVI. Paris 1644. Fol.

K. b. — Steph. Baluzii Capitulares Regum Francorum. Tom. 2. Paris. 1677. Fol.

K. c. — J. Vastovii Vitis Aquilonia, Colon. Agripp. 1623. Fol.

K. d. — Cl. Örnhjälms Historiæ Sveonum Gothorumque Eccles. Libb. IV. Stockholm 1689. 4:o.

K. e. — Grim. J. Thorkelins Diplomatarium Arna-Magneanum. T. 1, 2 Havn. et Lips. 1786 4:o.

K. f. — E. Pontoppidans Annales Ecclesiæ Danicæ Diplomatici. T. 1, 2. Copenh. 1741, 1744. 4:o.

K. g. — Joh. Magni Historia Metropolitana Eccl. Ups. Rom 1560. Fol.

K. h. — Magna Bibliotheca Veterum Patrum & Antiq. Scriptorum Eccles. a Magarino de la Bigne. Colon. Agripp. 1618. Fol. T. XII. P. 2.

K. i. — Erp. Lindenbrogii Scriptores Rerum Germanicarum Septentrionalium vicinorumque Populorum, Ed. J. A. Fabricii. Hamb. 1706. Fol.

"Anno 1526 visitauit locum istum Reuerendus in Christo pater et Dominus D. Jo. Dei gracia Episcopus Linscopensis Feria 6 inuocauit, quem Deus incolumem conseruet."

N. R. Brocmans egenhändiga anteckningar.

Oaktadt alla eftersökningar, under mitt vistande i Köpenhamn 1819—1820, har denna bok icke kunnat igenfinnas och af mig begagnas.

K. k. — J. Langebeks Scriptores Rerum Danicarum Medii ævi, Havn. 1772 &c. Fol.
K. l. — S. Bernhardi Claræ vallensis Abbatis Primi Opera Omnia. Paris 1615. Fol.
K. m. — Steph. Baluzii Epistolarum Innocentii III. Rom. Pontif. Libb. XI, &c. Tom. 1, 2. Paris 1682. Fol.
K. n. — Arrild Huitfelds Danmarks Rigis Krönicke T. 1, 2. Kiöbenh. 1652. Fol.
K. o. — Acta Litteraria Sveciæ, Ups. & Stockh. 1720, &c.
K. p. — Fr. D. Hæberlins Analecta Mediis Ævi ad illustr. Jura & res Germ. Norimb. & Lips. 1764. 8:o.
K. q. — H. Spegels Skriftliga Bevis hörande till Sv. Kyrko-Historien eller Biskops-Chrönikan. Ups. 1716. 4:o.
K. r. — Th. Rymeri Fœdera, Conventiones, Litteræ & cujuscunque Acta Publica inter Reges Angliæ & alios quosvis &c. Ed. 3. Tom. 1. P. 2. Hagæ Comit. 1739. Fol.
K. s. — M. Sahlstedts Stora Tuna i Dahlom och Bergom minnesdöme. Stockh. 1743, Fol.
K. t. — Sv. Lagerbrings Svea Rikes Historia I—IV Del. Stockh. 1769 &c. 4:o.
K. u. — Erici Olai Historia Svecorum Gothorumque &c. Stockh. 1615. 4:o.
K. v. — J. C. Dreyeri Specimen Juris Publ. Lubecensis. Butzov. s. a. 4:o.
K. x. — Ph. W. Gerckens Codex Diplomaticus Brandenburgicus aus Originalien und Copial Büchern gesammlet und herausgegeben. Tom. 3. Salzwedel 1771. 4:o.
K. y. — J. Messenii Scondia illustrata, Ed. J. Peringskjöld. Stockh. 1700. Fol.
L. — P. F. Suhms Historie af Danmark, Köpenh. 1782 &c. 4:o.
L. a. — O. Sperlingii Testamentum Absalonis Archiepiscopi Lund. Havn. 1696. 8:o.

De f. d. K. Antiquitets-Archivet tillhöriga Forntidshandlingars öden.

Skrifteliga öfverenskommelser hafva i Sverige först sedan Christna Religionen hunnit stadgas, blifvit uppsatte och vunnit helgd. Våra hedniska Förfäder ansågo mannens ord för mannens ära och ett bestämdt aftal, genom handslag och vid vissa tillfällen derjemte med några andra iakttagelser besegladt, vara mot all framtida rubbning nog försäkradt. De offentliga inrättningarne vid Christendomens början, Rikets äldsta kyrkor och kloster, hade också ingen skriftelig åtkomsthandling för sina första tillhörigheter; men då Christna Läran blifvit allmänt antagen och de dertill hörande stiftelser erhållit gods och andra förmåner, hvilka man insåg med tiden kunna blifva underkastade klander och tvist, har man här, likasom i andra Christna länder, derå till framtida säkerhet försett sig med skrifteliga intyg. Detta slags afhandlingar voro således Sveriges äldsta offentliga Documenter [1]); hvarje andelig inrättning blef förvaringsställe för sina, och med detsamma för ortens och tidens urkunder. Acter för Riket och Riksstyrelsen kunde påtänkas först i den mån staten erhållit ett stadgadt skick och sådana blifvit behöfliga och gällande. Vid den tid då Sverige under Folkunga-ättens regering kom i mera beröring med främmande makter, blefvo Riksacter skriftligen författade, äfvensom Landskaps-Lagarne vid samma tid upptecknades. Dessa handlingar hafva väl någon tid till Rikets tjenst blifvit serskildt förvarade [2]); men redan de första Regenterna öfver de trenne förenade Nordiska Riken, Drottning Margareta och Kon. Eric XIII bortförde ur landet alla dylika Documenter ej endast angående Provincerna Skåne, Halland och Blekinge, utan alla fördrag med Utländska makter samt alla handlingar, beträffande skedda räfster; m. m. [3]). Visserligen utlofvade K. Christopher af Bäjern i sin Konungaförsäkran [4]) att alla Sverige angående Bref, Privilegier och Instrumenter, som kunde finnas i Danmark och Norrige, skulle på utsatt dag återställas; äfvensom bland andra beting för de tre Nordiska Rikens förening vid Kon. Johan II:s val ingick att Riksens Bref i Sverige skulle förvaras på Stockholms Slott [5]); men Historien förtiger om så skedde eller icke. Imedlertid hade man redan före och under Unions tiden begynt sammanföra alla Rikets vigtiga handlingar uti ett så kalladt *Riksens Register*. Efter de få och

---

[1]) Hällristningar och Runstenar höra visserligen till Nordens skriftliga minnesmärken; men de äro Historiska minnesvårdar, och icke offentliga handlingar.

[2]) Item, litteras & privilegia super terra Scaniæ confecta & tradita a Rege Danorum per Dominum nostrum Regem Magnum quatuor Episcopis & quatuor potioribus consiliariis Regni Sveciæ nominandis præsentari & apud ipsos recondi debent, ad dominorum nostrorum Regum & totius regni Sueciæ usum reservanda.
Kon. Magn. II:s Transact. och fördrag med sin Son K. Erik, d. 28 Apr. 1357 §. 17. Rim-Chrön. 2: 50.

[3]) Härom jemf. Not. 6 nedanföre med yttrandet: "Och han hafver alt Rijkis Ingäld, Privilegia och Breff fördt bort här vthaf Rijket vthländis," uti *Sv. klagoskrift mot K. Erik XIII år 1434 §. 3. Anf. st. s. 79.*

[4]) Gifven i Köpenhamn d. 25 April 1441 §. 8. *Anf st. s. 147.*

[5]) Calmare Recess d. 7 Sept. 1483 §§. 24, 25. *Anf. st. s. 327.*

ofullständiga, dock af ett åsyna vittne meddelade uppgifter [6]) vi derom ega, utgjorde

[6]) Biskop J. Brask i Linköping, som efter sitt inträde i Rådet sett och genomläst denna bok lemnar derom följande underrättelser

I ett bref till Riksföreståndaren Gustaf Eriksson *d. 20 Maj 1523:* "Om j kunne i Strengenes aaterfaa thet gambla rikesens register för än något yttermere beslyttas, vore gott at j saage then gamble bebindning som giord var millom riikit oc the ængelsche Oc teslikes mellen them aff Holland oc fflandern vnder rikesins klemma At ey goffues breff emoot breff Thetta haffdom vj ey visth om vi ey haffde giort oss en liten taffla på samme register för nogre aar tha vi thet öwerlwpom Oc finne i then bebindning folio cxxxiij Än ey drager os fullelica til minnes huru hon lyder &c. Än om Skaane oc Halland finss i samme register at Drotning Margaretta oc K. Erik loto före aff rikit al breff oc instrvment pa Skane &c. Teslikes al the breff ther giord voro i räffster til cronones skade, som nu är för ögon, Oc alle bebindninger som riiket haffver giort medh annar land oc riike. Oc hvad vi yttermere haffvom fwnnit aff Skane haffvom vi scriffvet the gode Herrer rikesens rad til Kwnnom vi finne nogen yttermera skääl skole the komme eder til hande Som nu vel makt vppa liggher at hvar gör paa sina siidha." *J. 22: 14.*

I brefvet till Riksens Råd samma dag 1523: "Vi wetom lithet aff thet som warit haffuer Doch thet wi wetom och läsit haffuom om skane finner edher herredömer i thenne innelykte copie Oc huad j medh Rikesens fförstandara samfällelige ower eens warde til Rikesens förbätring oc gamble frihether ther wilie wi altid gerna tilhielpe epter wora fförmage."

In vitulo: "Verdoge fäder och herrer om skane minnes oss haffua läsit bade j krönekan oc saa j gamble rikesens register huilken wi owersaage tha wi först komme j raadet at K. Magnus oc riket gaffuo K. wollemar i dalmarc ix oc xl twsend lödiga marc klart sölff epter kolniska wikt ffor skane halland bleking lister oc hwæden medh slot städer oc feste ther innan oc all Kongxliga rät oc ränta e huad nampne thet helst nempnes kwnne Anno D:nj mccc. xliiij° in octav. s:ti Martij oc finz thetta igen folio 2:o j thet gambla registred som oss wel minnes.

It. wart skane oc alt thenne ffor:ne land &c. scoterat epther lagen med breff oc faste och alle tillborlige fforwarning K. Monse off ffor:ne Konung Waldemar j worberg samme aared Torsdagen nest fför S:te Cecilie dag som star folio iiij° j samme gamble register Oc paa thet nesta blad ther epter der Erchebiscop peders j lund merkeligit witnesbreff at ffor:de breff oc feste woro skälige oc med allom lagom giord och giffne.

Ther finnes oc eet konung wallemars breff ther han oppenbarliga fförsakat och sik affhender alle makt nogon tiid wilia atherlösa ffor:da land &c. giffuit sama aaret freedagen nest fför s:te Cecile virginis.

It. stonder oc ther epter huru Södra Halland oc ii härede i Skaane som kallas Bierga häred oc Norra Asbo härad soldes K. Monse aff K. Voldemar för viij twsen lödiga marksölff epter Cölniska vikth med alt danmarks radz samtyckie andeliges oc verldzliges för swore gäll K. Voldemar oc damnarks crone vore i kompne til ath löse K. Valdemars fengilse Huilket breff war besegld aff Margreffue Lodwik aff Brandeborg Gamble Hertug Buxleff aff Stettin Greffue Hans aff Holsten Oc alle theres i Danmarks riikes radh Samma för:na aar in octav. Joh. apost. & ewang. Oc pa samme blad stonder en ny stadfestning paa för:da kööp, oc är eth aff the mercheligeste breff.

It. finss paa fierde bladet Copien paa en beplicktning ther K. oc alt Danmarks rad sik förplictade vid xxx tusen lödige mark sölff Colniska vikth om the nogen tiid giorde moot för:da kööp med makth eller rettgongh:

It. finss ther oc sammästadz Huru greffue Hans i holsten K. Valdemars faderbroder försth paasatte K. Monss för:da land för xxxiiij twsen löduge mark Colniska vikth.

It. Huru K. Valdemar i Lypka tha ther daktinget vart om hans fengilse oc tess lösn sik beplictade i monga tydzske förstes närwara fasteligä holla för:dha pantsetning vid makth med alt

de det en större bok, innefattande afskrifter af sådana handlingar, som angingo för-

Danmarks radz samtyckie vid the förplictning som breffuen inneholla ffinss paa ottende bladet vnder förme förstes besegling.

It. ther epther fines en annan K. Valdemarss stadfestning först pa förda pantsättning greffue Hans giorde Ther epter paa thet köop pa för förda land Oc paa thet tredie köpith som Halland soldes &c. Thet fierde i samma stadfestning om then förliikning them oc riiken var giord i mellan.

It. at K. Mouss skulle ther pa faa breff innan pingesdaga pantsatte hanom Konung Valdemar Vordenborg oc korsöör vt folio IX:o

It. K. Valdemar eller Danske men aldrig skole owerfalle swenske men med hersköld eller bebinde sig med tydzske pa rikesens argesta folio IX et XII°

It. Rikesens radz breff til Halland oc Skane epter slaget aa Brwnkeberg folio LXXXX et LXXXX primo LXXXXII CIX° et CXIX° ey annat hafuom vi förnummit i thet gamble register om skane &c.

It. eth annet gammalt haffuom vi sett ther erchebispen oc Capitulum i Lwnd bekennnes sig haffue Hammarshuss oc monge privilegier aff K. i Swerige Oc at thet skal altiid stonde hanom vppet fore oc aldrig vara til rikesins eller K. i Swerige fiendes beskydning.

It. är oc eth mercheligit visord för riikit at erchebispen i Lwnd scriffuer sig för Sweriges förste Teslikes oc at ny ramerke lagdes mellan Swerige oc the land, som förra voro i öreswnd

It. Nw haffue Danske men borta swadana Rikesins merchelige swora swmmor oc landhen med Oc huat then aarliga opbyrd riiss the swa longlige vpburit haffue Sweriges rike till skada haffuer her til ingen akthet vthen huru huar annan skulle förnidra som för ögen hafuer varit.

It. Huad om Skane stonder i s:te Birgitte bööker är eder swa wel vitterligit som oss. *J. 22: 15, 16.*

I brefuet till Hörr Ture och Lars Stoggesson d. 14 Aug. 1524 vid deras resa till Danmark: — Epter thet vor kereste naduge herre för mong ärende skull kan ey alt komma till synnes som vj förmode oc för monge omtanka Bede vj at j ville legge eder all ting tess (hembl.?) i thenne reesa till Rikesins oc thet menige beste Oc j blandh annat at j thetta möte motte swa warde owertalet at swensche men motte komme til sin godz i gän i Danmark oc j Norege — — — — Teslikes oc at riiket motte homme till sin gamble register, Breff oc Jordaböker vtförda haffue varit At j ville ther till bruke then förnumsth som gud eder giffuit haffuer som stoor makt pa ligger yttermera än wj kunne scriffue It. vj finge Gramund swensson the III copier aff K. Voldemars breff pa Blekung oc Skane &c. Teckes eder haffue them med eder oc geffue thermed the Danske swar när the om Blekung rörande varda Som oss vel synes ey onyttokt vara tha säthe vj thet in till eder — — — — — — — — — Vi hoppes och at j ey vele förgäthe om helge Eleff Pontificalia i Strengenes oc Aabo Oc then deel som biskopen i fyn tog Rikesins breff oc clenodia medan han är till städes Ey heller om rikesins register oc clemma. *J. 22: 73.*

1525 d. 9 Jan. erinras Riksens Råd likaledes i ett bref, att vid ett möte, Teslikes och ey lengre fördrögde om rikesins register och rikesins Clemma. *J. 22: 86. Nya Handl. i Skand. Hist. 3: 128.*

1525 d. 28 Maj, Ad Electum Vpsalensem: — — — sunt pro regno quotquot scripserunt cosmographi qui de Gotlandia commemorant, Variisque tractatus inter regna habitj tam Calmarnienses quam alii Similiter et cronice wlgares de redemptione dicte terre expresse continentes Pluresque littere nobis inuise in suis originalibus quarum copias in registro regni inveniet p. v. (*paternitas vestra*) &c. veteri quod adhuc presumitur Strengnesie ffeceramus in omnibus locis diligentiam nobis possibilem in monasteriis & ecclesiis pro iuribus assequendis que tamen assequi non licuit Vnam literam bene sigillatam diuersis sigillis tam principum quam ciuitatum stagnalium inuenimus ante 26 annos in ecclesia nostra lincopensi in pulueribus, quam tunc temporis assignauimus Archidiacono Ganzo diligentius custodiendam in exitu nostro ad vrbem quam cum in reditu requireremus dixit Archidiaconus se ipsam assignasse domino Stenom Sture seniori pro iuris & regni fortificatione quam presumimus apud heredes dictj domini Stenonis vel D. Ingeburgem Copiam tamen dicte litere depost legimus in registro regni. *J. 22: 98.*

hållandet med främmande makter, eller innefattade allmänneligen gällande Lagar [7]. Det förvarades i Strengnäs af Biskopen, som vanligen var Konungens Canzler och höll Rikets Råd dessa vigtiga Documenter tillhanda. Men då Danske Biskopen HANS BELDENACKE under loppet af åren 1520 eller 1521 borttog Rikets klämma eller Sigill samt andra klenoder, annammade han troligtvis äfvenledes Rikets handlingar, hvarefter de sannolikt blifvit förstörde, helst all efterfrågan och alla de försök, som redan 1523—1525 gjordes för att återbekomma dem, fruktlöst aflupo [8]. Så framt det ej lyckats OLAUS PETRI, som varit Biskop MATTHIÆ i Strengnäs Canzler, att rädda något, funnos vid Kon. GUSTAF I:s anträde till regeringen inga Riksacter [9]; men redan 1523 började ett ordentligt Registratur, hvari alla från Regeringen utgående Bref och Skrifvelser infördes; hvarjemte man icke uraktlät att samlä hvad från den förflutna tiden kunde återfinnas. Snart fick denna Samling en tillökning, sedan indragning under kronan af klostren och de andeligas gods blifvit år 1527 i Westerås beslutem. I sammanhang härmed infordrades alla i klostren förvarade Handlingar, serdeles de, som angingo åtkomsten af deras egendomar och deras ingälder för att vid uppkommande tvister om bättre rätt till de indragne godsen tjena till ledning; och allt sammans anförtroddes åt den vid Konungens Canzli anställde RASMUS LUDVIGSSON, hvilken borde derutur lemna upplysning vid uppkommande fråga om slägtskapsförhållande samt arfs- och börds-rätt till återkräfda egendomar [10].

---

[7]) Til thess mere visso och aminnelse ær thetta noterat i Rijkzens Register i Strengnæs. Oc skal hær epter för Lagh haldas.
Sten Stures och R. R. förordn. om Malmbergh, 1485; tr. efter Bjärköa Rätt. s. 63.

[8]) K. ERIK XIV:s anteckningar i Sabellici Opera Omnia (*Tr. i Nya Handl. rör. Skandinav. Hist. 3 Del. s. 135 följ. och 4 Del. s. 98 följ.*) innehålla flere uttryck af denne Konungs rättmätiga klagan öfver de förluster Riket lidit genom offentliga Documenters bortförande. T. e. *3 Del. s. 140;* med erinran att sådant skett ej blott för längre tider tillbaka eller fordom: *Anf. st. s. 176, (öfs. s. 183.)* utan äfven under K. GUSTAF I:s och K. ERIK XIV:s regering; *Anf. st. s. 176 (öfs. s. 184).* Till hvilken tid Riddaren CHRISTOPHER ANDERSSONS flyckt med Rikets Registraturer *(Registeria Regni)* och Canzliets Tractater *(Tractatus Canceliæ),* som omnämnes *Anf. st. 4: 106,* hörer, har har jag ej kunna uppspana.

[9]) I Riks-Archivet var före K. GUSTAF I:s tid intet, om icke några Canzli- och Cameralstadgar och Handlingar hade från Strengnäs blifvit ditförda. *HADORPHS anm. i K Ant. Coll. namn 1687.* Till och med Rikets så vigtiga document, som Tractaten, hvilken grundlade och bestämde de 3 Nordiska Rikens förening, eller Rikets Regeringsform under Unionstiden, kunde Konung ERIK XIV endast få läsa i en afskrift, hvilken ifrån Westerås Biskops-Archiv i K. GUSTAF I:s tid hemtades till Stockholm; "*Ex formula fœderis,* yttrar Konungen sjelf, *quam vivente Domino Patre piæ memoriæ Rege Gustavo Holmiæ ex protocollario Episcopi Arosiensis depromtam legi intelligitur — — — —. Nya Handl. rör. Skand. Hist. 3: 194 (öfs. 205).*

[10]) "Sedan åhr 1527 var beviljadt i Westerås att kiörko godsen före Konung CARLS refst bortgifne skulle komma under Cronan och de som efter Refsten voro gifne, skulle närmaste slägten få igenbörda, då förordnades RASMUS LUDWICHSSON att uti Riksens förvaring taga alla kiörkors och Closters bref och skilja dem ifrån hvarandra, som före eller efter Refsten gifne voro." Af Sect. PALMSKIÖLDS annotation utur PEDER MÅNSSON UTTERS berättelse om RASMUS LUDVICHSONS arbete och handlingar, han under förvahring haft. *Afskr. af G. BENZELSTJERNA, på Gr. von ENGESTRÖMSKA Biblioth.*

Denna Samling utgjorde icke allenast början, utan ock länge hufvudsaken i Archivet, hvilket, sedan de nyare handlingarne jemväl tillväxt, deraf blef en serskild afdelning, kallad *Gamla Archivet*. Den vann under Konung GUSTAF II ADOLFS Regering en betydlig förkofran dels af de Documenter, som erhöllos vid Riksantiquariernas och Riks-Häfdesökarnes resor genom landet, dels af deras egna anteckningar. Men då Academiæ Secreteraren HADORPH sedermera erhöll tillträde till dessa Handlingar och K. Antiquitets Collegium inrättades, undfick han tillstånd ej allenast att dem mot skriftlig förbindelse till låns uttaga [11]), utan ock att till Upsala afhemta [12]) så väl de gamla Kyrko- och Klosterhandlingarne tillika med Pergamentsbrefven, som allt hvad eljest innehöll upplysningar rörande tiden före Reformationen, såsom gamla böcker, Riks-Antiquariernes samlingar, afskrifter, anteckningar, ritningar, m. m. Huru stor denna Samling varit är svårt, om ej omöjligt att utreda; men här synes man deröfver företagit ett slags granskning och derifrån afsöndrat åtskilligt [13]). Af det återstående fördelades Pergamentsbrefven till lättnad för Historiska forskningen i Ecclesiastica, innehållande Påfvebullor, Biskops-, samt Kyrko- och Klosterbref, samt Politica, bestående af Publica och Privata Documenter. Ordnade efter tidföljden skulle de hopfästas i knippor och sedermera åter förläggas i lådor, hvilket blott till en liten del verkställdes [14]), utan att någon förteckning dervid uppsattes [15]). Docu-

---

[11]) Ordres till Runell af Riks-Canzl. M. G. DE LA GARDIE d. 15 Nov. 1665, och Kongl. Maj:t d. 15 Julii 1668.

[12]) De ankommo på ett fartyg till Upsala d. 14 Aug. 1669. Vid flyttningen voro de "komne i oordning och finner man litet af hvad Titeln på askarne angifver." *HADORPHS Br. till R. Canzl. d. 17 Aug. 1669.*

[13]) Efter granskning af 2:ne kistors innehåll och ett hastigt genomögnande af det öfriga yttrar HADORPH: "Sjelfva Documenterna anlangande synes nogsamt att dhe förr ähre igenomkastade och det nyttigaste utletat så att uti dem föga Antiquiteter finnas meer än en stor hop gamble original iordbref, hvilka för sigillerne skull och nampnen kunna mycket contribuera till Historiam nobilitatis. 2:o finnes dher en hoop Kongl. Missiver till bem:te Herrar i dheras tijdh. Item Original Instructioner på Legations förrättande, hvilka tjena äfven till dheras förnäma bestellningars upplysning innan dhe på sistonne så olyckelige blefvo, och böra dessa hopsamblas, till Registraturen. 3:o Liggia dher en anseenlig hoop privata bref, af hvilka sommestäds kan finnas particular notificationer om tidernas tillstånd. 4:o Finnes dher fast många gamble jord- och räkenskaps-böcker på dheras gods, som ingenting giöra till sitt rum. 5:o Ähr uthi en Coffort bara Ryska böcker." — — — — "Om nu Kongl. Maj:t ville låta alle Herrarnes Privatsaker igen lefvereras arfvingarne och dhe gambla bref, som nu familierne intet hafva något gagn af låta in Archivo medh dhe öfriga förvara, vore fuller det bästa." *HAD. Br. till R. Canzl. d. 18 Mars 1670.*

[14]) Arbetet gick långsamt och oaktadt fyra Studenters biträde var det efter 5 års tid ej slutadt och blef det icke sedermera. Blott ERIK VENNÆSIUS, som utarbetade det mesta ur gamla Handlingar, som under HADORPHS namn utkommit, har då efter årtal ordnat och i 81 knippor sammanhäftat en samling Privata bref, de så kallade Miscellanea. *Jfr. HADORPHS Redovisn. för Ant. Coll. Stat och göromål till K. Canzl. Coll. i Juni 1685.*

[15]) Väl begynte JOHAN HADORPH, Sonen, som under loppet af 1690 uppehöll sig några veckor i Upsala en sådan, ehuru högst summarisk, men hann ej mer än anteckna summan af brefven i hvardera af 70 knippor bland förr nämnde Miscellanea. När sedermera Antiq. Arch. Secret. Canzli-Rådet JOH. PERINGSKJÖLD 1720 dog, författades ett helt kort Inventarium öfver Brefvens afdelningar, och denna afskrefs sedermera 1725 vid inventeringen efter Sonen JOH. FR. PERINGSKJÖLD, men vid aflefreringen 1780 blott räknades packarne.

menterna qvarstadnade i mellertid, äfven efter HADORPHS flyttning från Upsala, och voro der vid åtskilliga tillfällen blottställde att på flere sätt skadas [16]); uppgjorda förslag till anstalter för deras räddande [17]) blefvo fruktlösa. Efter låntagarens Secreteraren och Riks-Antiquarien HADORPHS, död år 1693 återfordrade [18]) väl K. Riks-Archivet sitt lån, men ehuru det under tiden i Stockholm inrättade K. Antiquitets-Archivet saknade nödigt utrymme för sina arbetare och de samlingar det redan ägde, sedan äfven Skånska Handlingarne år 1689 tillrättakommit, återhemtade dock detta sistnämde verk från Upsala år 1694 de Pergaments-documenter der ännu funnos qvar [19]). Vid Stockholms Slottsbrand den 7 Maj 1697 räddades dessa Handlingar, men dem anvistes en högst otjenlig plats uti det vid Norrbro belägna, så kallade Grefve PEHRS (BRAHES) hus, hvarest de inrymdes uti ett contoir under trappan. Der lågo de ännu år 1772 utan att kunna användas och "icke annorlunda än de icke varit till," enligt yttrande af den Embetsman, som då öfver dem ägde inseende [20]). Vid delningen af K. Antiquitets-Archivets samlingar år 1780 föllo Pergamentsbrefven jemte annat på K. Bibliothekets lott. De voro då hopslagne i bundtar, hvilka äfven efter flyttningen till Kongl. Slottet förlades på åtskilliga mindre tjenliga ställen, intill dess det år 1822 lyckades att för dem erhålla ett serskildt litet förvaringsrum.

Oaktadt dessa Handlingar icke varit af trycket utgifna, hafva de icke desto mindre blifvit ofta tillitade och rådfrågade, så i offentliga som enskildta ämnen. Vid hvarje sådant tillfälle har man insett af hvad vigt och nytta deras utgifvande måste blifva för Rikets häfder. Men någon verkställighet har icke derå följt, ehuru man redan på 1640:talet begynt låta afskrifva gamla originalbref [21]). Ett sådant företag började Secreteraren HADORPH genom sina Skrifvare och bifogade vid sina upplagor af åtskilliga gamla skrifter flere så utskrifne Recesser, Författningar, m. m. eller i allmänhet Acta Publica, hvarvid äfven några Klosterbref och en enskild samling kommo att copieras. Alla gamla bref och handlingar i den då varande Ecclesiastica afdelningen åtog sig Professoren och Assessoren i K. Antiquitets-Collegium, sedermera Riks-Historiographen CLAS ARRHENIUS ÖRNHJELM att afskrifva. Egenhändigt verkställde han detta arbete med alla honom bekanta, Sverige rörande Påfvebullor i 2:ne band; men för Kyrkor- och Klosterbrefven erhöll han, i anledning af det behof, hvari K. Reductions-Commissionen kunde komma af dessa Handlingar, biträde af några Studenter, hvarigenom denna afdelning i 12 band blef renskrifven och af honom col-

---

16) Huru farligit alla våra Documenter nu liggia uppe i vårt conventzrum kan jag icke afsäga, för eldzvåda och dråpp af taket, hvilket ingen vill böta; dherföre hafver jag stor skada på Vreta brefven tagit och nu hvar gång det rägnar måste låta med kiäril undersättias och afvärias. *HADORPHS Br. till K. Canzl. d. 1 Juni 1670.*

17) Jfr. flera Ant. Coll. Memorialer; deribland ett gifvit i Sept. 1688, och åter ett annat d. 8 Oct. 1690.

18) Genom Riks-Arch. Secret. Sv. ÅKERMANS (Leijonmarks) Memorial i Juli 1693.

19) Det återstående af samlingen återfördes på 2:ne skrindor. *PERINGSK. Räkensk. för resan d. 19 Jan. 1694*

20) *Canzl. Råd. BERCHS Memor. till K. Canzl. Coll. d. 12 Dec. 1772.*

21) På K. Riks-Archivet förvaras ett litet häfte och 2:ne större band, *Sign. J. 5, 6, 7,* med åtryckt: *L. S. 1643,* innehållande gamla afskrifne bref.

collationerad. Johan Peringskjöld begynte [22]) såsom medlem af samma Collegium och fortfor sedermera i egenskap af K. Antiquitets-Archivi Secreterare att besörja ett sådant arbete, hvilket utfördes af detta verks Amanuenser. Härvid följde han likväl en annan plan och ordnade Handlingarne efter de Embetsmyndigheter, från hvilka de utgått. Han samlade således ett så kalladt Kongl. Registratur, innehållande Kongliga och Furstliga Personers bref, ett Bullarium eller Påfliga Bullorna, vidare Biskopars och Mötens stadganden, jemte Presterskapets Privilegier, samt betydligare Testamenten; men då enskildte Handlingar och Klosterbref icke kunde hänföras under någon af dessa hufvudafdelningar, antecknades ("extraherades") endast i största korthet deras innehåll, hvilket likväl icke med alla brefven iakttogs. Brefven rörande Skåne blefvo föremål för en serskild persons befattning, efter hvars åtgärder dock endast obetydliga spår nu förefinnas. Assessoren i K. Antiquitets Archivets N. R. Brocman sysselsatte sig sedermera på 1760- och början af 1770:talet med ett Opus Diplomaticum Sueciæ, som han ärnade utgifva; men då han dels gaf en alltför stor utsträckning åt sina samlingar, som beständigt öktes, dels såg sitt arbete försvåras af en förman, som ej delade hans åsigter, kunde han äfven med biträde af halfbrodern, Amanuensen Stechau, under hela sin lifstid icke medhinna att afskrifva mera af härvarande Documenter än 52 knippor af Miscellanea, efter hvilken tid här ej finnas flera vedermälen af Original-Documenternas bearbetande [23]) än hvad det obetydliga Riks-Historiographen C. Broman för sina forskningar begynt att afskrifva, intill år 1821, då under min tjenstgöring vid K. Bibliotheket mig dertill lemnades tillfälle derigenom att K. Bibliothekarien, Herr Canzli-Rådet P. A. Wallmark fästade Höga Vederbörandes uppmärksamhet deruppå, att denna oskattbara samling af Originaler, hvilka, såsom förvarade i ett fuktigt hvalf, hotades af förgängelsen, genom förut verkställd afskrifning ej var tillräckligen tryggad mot alla möjliga händelser i en framtid [24]). Sedan, i följe af hans förslag samma år dessa Originalers afskrifvande mot ett derföre anslaget årligt arfvode mig uppdrogs, blef det mig en lika kär som dyrbar pligt att motsvara detta Nådiga förtroende och Vettenskapens fordran. Jag företog således ej blott att afskrifva, utan ock att öfver hela samlingen upprätta en öfversigt och förteckning, som visade huru mycket den för det närvarande innehåller. Då, någon tid derefter, äfven K. Witterhets, Historie och Antiquitets-Academiens Handskriftssamling kommit under min vård, i ordningsattes åter Originalerna till de afskrifna afdelningarna, och sedermera det öfriga. Utom det utslag dessa undersökningar gifvit rörande hvad redan förut blifvit bearbetadt och hvaraf upp-

---

[22]) Hans första afskrifter eller Registratur gick förlorad i Slottsbranden 1697. Se Peringsk. bref i Sv. Dipl. I: 607 not. De sedan gjorda finnas under Sign. E.

[23]) Då varande Lectoren, sedermera Biskopen C. G. Nordin, som arbetade i denna väg, anmäler till K. Canzli-Collegium d. 4 Apr. 1783: "De vid K. Bibliotheket förvarande Diplomata känner jag endast af det öfver dem upprättade Register. De äro till större delen afskrifne igenom Herrar Örnhjelms och Peringskölds försorg, hvilke afskrifter jag haft tillfälle att se uti Kongl. Antiquitets-Archivo, och finner att hvad den förre uti sitt Diplomatarium eller Bullarium intagit är med dess egen hand antingen afcopieradt eller rättadt, hvaremot den sednare ofta betjenat sig af sådane Amanuenser, hvilka icke varit nog vane vid äldre stilar och abbreviaturer, dem de följaktligen illa uttryckt."

[24]) I Memorial till Hof-Canzlers-Embetet 1821.

lystes att Originalsamlingen stiger till 16500 documenter, har granskningen af hvad dittills icke blifvit ordnadt, och serdeles af samlingens i askar bortgömda och annars spridda delar varit högst tillfredsställande, då vigtiga fornskrifter, hvilka man länge ansett såsom förlorade [25]), dervid återfunnits. Upptäckten att många här befintliga handlingar för de mest nitiske urkundsamlare varit obekanta [26]) och än flere förblifvit oafskrifne, samt att våra namnkunnigaste Häfdetecknare, saknande kännedom om urskrifterne, vanligen endast rådfört afskrifter, ofta vanställde genom ofullständiga utdrag, äfvensom min egen med flere Wettenskapsälskare gemensamma erfarenhet huru föga gagnelig en enda, äfven den mest noggranna afskrift är för de flere Forskare, hvilka ej äro i tillfälle att densamma begagna, har väckt hos mig en allvarlig omtanka att genom ifrågavarande handlingars utgifvande i helhet, uti ett enkom derät egnadt verk, göra Fäderneslandets Häfdekällor för lärda verlden tillgängliga. Till tryckning af ett Svenskt Diplomatarium vidtogos således kraftiga förberedande åtgärder, genom hvilka det blef möjligt, att, då — enligt hvad förbemäldt är — löfte gafs om kostnadens ersättande, genast börja arbetets utgifvande, hvilket, såsom jag förut nämdt, skall fortsättas så långt min tid och mina krafter tillåta.

---

[25]) Deribland äfven Originalet till en af Sveriges äldsta Grundlagar, det bekanta Skenninge Mötes Beslut af d. 1 Mars 1248, *Sv. Dipl. I: 330,* hvilken handling vid 5 serskildta upplagor aldrig blifvit tryckt efter originalet, utan endast efter afskrifter.

[26]) Att till och med Peringskjöld ej kände dem röjes tydligen derutaf, att vid den afskrifning han föranstaltade, icke dessa originaler efter vanligheten, utan ofta sämre afskrifter lades till grund; hvilket inträffat ej mindre med nämde Mötes beslut, än med flere andra; Jemf. t. e. E. 6: 41, 45, med Sv. Dipl. I. 339, 539, m. fl.

N:o 1. År 817—824.

Påfven Paschalis I:s uppmaning till alla Christna att understödja Bisk. Ebbo och hans Medhjelpare Halitgarius under deras beskickning för att i Norden införa Christna läran; fullmakt för desse sändemän att predika och befrämja Christendomens stadgande; samt Påfv. Eugenius II:s och Gregorius IV:s uppdrag åt Ansgarius och Simeon i samma afseende.

K. 1: 246.

Legatio Ebonis Archiepiscopi Remensis ad Gentes Septentrionales a Paschali Papa suscepta

Autenticis per ordinem succedentium trium Apostolicorum roboratis privilegiis, *Paschalis* scilicet, *Eugenii* sive *Gregorii* sanctæ Romanæ sedis præsulum hoc legationis Christi exemplar editum cunctis Ecclesiæ catholicæ filiis porrectum atque præfixum, opem ferentibus, felicitatis negotium; impedientibus autem terribile damnationis judicium, si ligandi solvendique apostolicæ dignitatis verum Dei esse potest testimonium dicentis: *Quodcunque ligaveris super terram*, & reliqua. Insuper vero *quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis; ut qui scandalizaverit unum de pusillis;* vel cætera, mundo superbientibus divinitus vulgata tormenta. Piis tamen benignisque mentibus hæc ita conscripta, per *ordinem firmaverunt inviolabilia jura apostolica.*

Literæ Paschalis Papæ ad omnes Christianos Deo fideles.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei, universis sanctissimis fratribus, coëpiscopis, presbyteris, seu cæteris ecclesiasticis ordinibus gloriosissimisque Principibus, Ducibus, sive magnificis Comitibus, & cunctis Christianis Dei fidelibus. Cum religiosissimum constet curam ac sollicitudinem erga dominicum gregem gerere, quem divina dispensatione suscepimus gubernandum, atque cœlestia pabula salubri communicatione subministrandum, maxime his, qui in competis & pagis sub principe tenebrarum callida suasione persistunt, & vitam viæ ignorantes devij, non quæ sursum sunt, sed quæ deorsum, stulta instigatione perquirunt. Sed quia in partibus Aquilonis quasdam gentes consistere, quæ nec dum agnitionem Dei habere, nec sacra unda baptismatis sunt renati, sub umbra mortis existere, & magis creaturæ

quam creatori ignari mente servire cognovimus: Idcirco præsentem reverendissimum fratrem ac coëpiscopum nostrum EBONEM, sanctæ Remensis Ecclesiæ necessarium, cum consensu fidelium Dei, duximus illis in partibus pro intimatione veritatis dirigendum: quatinus auctoritate beatorum principum Apostolorum Petri ac Pauli nostra fraterna vice informatus, ante corpus & confessionem ipsius Apostolorum Principis evangelizandi publica auctoritate liberam tradidimus in omnibus facultatem, ut verbum vitæ viamque salutis ubique provideat, & fidei normam cœlesti educatione confirmet, atque Apostolicæ institutionis doctrinam omni diabolico errore depulso viva voce corroboret, & si fortasse ad hoc divinum pertinens officium aliquid dubium emerserit, ad sanctam Dei Catholicam atque Apostolicam Romanam Ecclesiam recurrendo semper, & ex ejus hauriet purissimo fonte latices, unde & a cordibus mortalium divina interveniente gratia noxis emundare possit errores. Collegam denique huic divinæ administrationis legationi ei providentes, HALITGARIUM religiosum adijcentes ministrum constituimus, quatinus ad sedem Apostolicam oportuno valeat tempore de credito negotio facilius præstante Domino intimare, & nunquam se in qualibet parte huic nostræ auctoritatis ministerio commisso negligere. Cui coram districto judice inde rationem reddere, & de destituto ministerio pœnas recipere sempiternas, non dubium esse præfigimus. Pro quo omnes exhortantes unanimiter commonemus ob amorem omnipotentis Dei, & Domini nostri Iesu Christi, atque Apostolorum ejus venerationem; ut in omnibus necessitatibus legationis hujus totis viribus eis solatiari certetis, & in nomine Domini nostri Iesu Christi, sicut scriptum est, recipere debeatis; *Qui vos*, inquit, *recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit.* Et iterum: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Vnde magis magisque commonemus, ut provida devotione, & largo caritatis affectu, puraque mente, ac sincera intentione, quæque itineri hujus necessaria prospicitis, pia benignitate pro viribus succurrere non renuatis; ut pro certo hujus pietatis opere participes apud Dominum dignæ retributionis meritum percipiatis, sive in cœlesti descriptione hujusmodi pro compensationis munere in consortio sanctorum connumerari valeatis. Si quis vero huic Dei officio ad intiminationem gentium a sancta catholica & Apostolica Ecclesia pio consultu ecclesiastico, destinato adsensum vel auxilium præbuerit, per interventionem beatorum Apostolorum, martyrum quoque atque sanctorum omnium in cœlestibus gaudiis talibus pro meritis mereatur adscribi. At vero si quis, quod non optamus, contrarius adversator, huic divino cultui institerit, vel in quoquam præpedire conatus fuerit; his, vel cooperatoribus eorum, ad hoc peragendum ministerium temerator extiterit, & divina jussione & Apostolica auctoritate, anathematis vinculo puniatur, & perpetua condemnatione reus, diabolica sorte damnetur.

[1]) *Similiter auctoritate hujus Apostolici privilegii adjunctus est huic legationi* ANSKARIUS *Episcopus cum sociis suis, confirmatione Eugenii sequentis Papæ; quos succedens & Gregorius præsul eadem roboratione* [2]) *ausit, & Simonem Archiepiscopum cum* ANSKARIO *pontificali pallio pariter decoratos, in Archiepiscopali dignitate* [3]) *si non temporaliter opulenti, spiritaliter tamen roborati, verbum Domini gentibus porrigentes, decus divinum in ipsis vigeret* [4]) *(sublimi usque) corruscaret in omnibus.*

2. År 834. Aachen.

Kejsar LUDVIGS stiftelsebref på Hamburgs Ärke-Biskopssäte, och förordnande för ANSGARIUS att vara Ärke-Biskop öfver alla länder, som ligga norr om Elben, jemte uppdrag till honom att draga försorg om Nordiska hedningarnes omvändelse.

K. 26. *).

In nomine Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi. HLUDOVICUS divina favente & propitiante Clementia Imperator Augustus. Si specialibus cujusque fidelium nostrorum necessitatibus perspectis [1]) subveniendum esse Imperialis auctoritas monstrat, quantum magis ad debitam generalitatis [2]) providentiam æquum dignumque pertinet. Ut & Ecclesiæ Catholicæ atque Apostolicæ, quam Christus suo pretioso sanguine redemit, eamque nobis regendam tuendamque [3]) commisit, piam ac sollicitam in cunctis [4]) oportet gerere curam, & ut in ejus provectu [5]) & exaltatione congruam exhibeamus diligentiam [6]) novis ad ejus necessitatem vel utilitatem atque dignitatem pertinentibus rebus, nova imo [7]) necessaria & utilia provideamus constituta. Idcirco sanctæ Dei Ecclesiæ filiis præsentibus & futuris certum esse volumus qualiter divina ordinante gratia, nostris in diebus, Aquilonaribus in partibus, in gentibus videlicet Danorum, Sueonum **) magnum cœlestis gratiæ prædicationis sive acquisitionis patefecit atrium, ita ut multitudo hinc inde ad Christum conversa, mysteria cœlestia, Ecclesiasticaque subsidia desiderabiliter expeteret. Unde Domino Deo nostro laudes immensas persolventes extollimus, qui nostris temporibus ac studiis, sanctam Ecclesiam, sponsam videlicet suam, in locis ignotis siuit dilatari atque proficere. Quamobrem una cum Sacerdotibus cœterisque Imperii nostri fidelibus hanc Deo dignam cernentes causam

---

1) Hæc & superiora illa, literis Papalibus præmissa ut in MSto, Diplomati adsuta leguntur, sic exhibere etiam hic una volui. 2) Forte *fulsit* legendum. 3) Deest *constituit, ut,* vel simile. 4) Forte *sublimiter, atque.*

*) *Jemf.* K. 11: 179. *Följ. N:o* 3—15 *äro hemtade utur* K. 31—290.

1) *Alii* prospectius. 2) generalis. 3) tuendam regendamque. 4) *Deest, habet tamen* STRUV. BALUZIUS Cap. Reg. Franc. T. I. p. 681. 5) prospectu. 6) *Al. deest.* 7) inimo.

**) *Exempla Bremensis Archivi heic interpolant:* Norveorum, terræ (Farriæ, *aliis:*) Groenlandon, Hallingalandon, Islandon, Scridevindon & omnium Septentrionalium et Orientalium Nationum.

valde necessariam, atque futuræ Ecclesiæ dignitati proficuam dignum esse duximus, ut locum aptum nostris in finibus evidentius eligeremus, ubi sedem Archiepiscopalem [8]) per hoc nostræ auctoritatis præceptum statueremus. Unde omnes illæ barbaræ nationes æternæ vitæ pabulum [9]) uberiusque capere valerent, & sitientes salutis gratia [10]) præ manibus oculisque haberent. Insuper etiam & magnorum Progenitorum nostrorum sacra lucrandi [11]) studio nostris in diebus nunquam deficerent. Genitor [12]) etenim noster gloriosæ memoriæ Karulus omnem Saxoniam Ecclesiasticæ religioni subdidit, jugumque Christi ad usque terminos Danorum atque Slavorum corda ferocia ferro perdomans docuit, ubi inter has utrasque gentes Danorum [13]) videlicet sive Wandalorum ultimam Saxoniæ partem sitam, & diversis periculis, temporalibus videlicet ac spiritualibus interjacentem perspiciens, pontificalem ibidem sedem fieri decrevit trans Albiam. Unde postquam terram Nordalbingorum [14]) laxata captivitate, quam ob multam perfidiam in ipsis Christianitatis initiis patratam per septennium passi sunt, ne locus ille a barbaris invaderetur Ecberto [15]) Comiti restituere præceperat, non jam vicinis Episcopis locum illum [16]) committere voluit. Sed ne quisquam eorum hanc sibi deinceps Parochiam vindicaret, ex remotis Galliæ partibus, quendam Episcopum, Amalarium nomine, direxit, qui primitivam ibidem Ecclesiam consecraret. Sed ei eidem Ecclesiæ sacras reliquias, ac plura Ecclesiastica munera pia largitate specialiter destinare curavit. Postmodum vero captivis ad optatam patriam undique confluentibus, eandem parochiam cuidam presbytero Heridac [17]) nomine specialiter commendavit, quem universæ Nordalbingorum [18]) Ecclesiæ, ne ad ritum relaberetur [19]) gentilium, vel [20]) quia locus ille lucrandis adhuc gentibus videbatur aptissimus disposuerat [21]) consecrari Archiepiscopum, ut ipsi [22]) occasione vel autoritate summa, in ipsis terminis gentium sedulitate [23]) prædicandi, sancta multiplicaretur Ecclesia [24]) dum vicinorum ipsius novitatis Episcoporum multa latitudinis cura non sufficiebat discurrere per omnia. Delegavit etiam eidem presbytero quandam cellam Hrodnace [25]) vocatam, quatenus eidem loco periculis undique [26]) circumdato fieret supplementum. Sed quia consecrationem jam dicti viri, velox ex hac luce transitus pii genitoris in diebus ejus fieri [27]) perhibuit, ego autem quem divina [28]) clementia in sedem regni ejus asciverat, cum in diversis regni negotiis insisterem hoc quoque prædictum [29]) patris mei studium, velut regni in

8) Episcopalem. 9—10) *desunt in aliis.* 10) gratiam. 11) laudandi. 12) progenitor. 13) sive Winedorum. 14) Transalbianorum. 15) Ekeberto, Exeleberto, Ecteberto, Ecteleberto. 16) *desunt* locum illum *alias.* 17) Heride. 18) Transalbianorum. 19) relaberentur. 20) *deest* *varticula* vel. 21) disposueram. 22) ipse. 23) sedulitatem. 24) sanctam multiplicaret Ecclesiam. 25) Rodenach. 26) *deest* undique. 27) *desunt*, in diebus ejus fieri. 28) faventi *perperam.* 29) prædicti.

finibus peractum [30]) minus caute attenderem, suadentibus quibusdam jam dictam cellam ad idem *) monasterium contuli, vicinam [31]) vero parochiam vicinis Episcopis interim commendavi. Nunc autem, tam propter suprascripta Ecclesiastica lucra in gentibus demonstrata, quam & propter votum pii Genitoris nostri, ne quid ejus studii [32]) imperfectum remaneat, statuimus una cum consensu Ecclesiastico, præfata ultima in regione Saxonia trans Albiam [33]) in loco nuncupato Hammaburg cum universa Nordalbingorum provincia Ecclesiæ [34]) proprii vigoris constituere sedem Archiepiscopalem [35]), cui ad [36]) primum præesse atque solenniter consecrari per manus Drogonis [37]) Metensis, & summæ sanctæque palatinæ dignitatis ANSGARIUM fecimus Archiepiscopum astantibus Archiepiscopis Ebone [38]) Remensi, Hetti Trevirensi [39]) & Ottgare Moguntiensi [40]) cum plurimis aliis generali in conventu totius Imperii nostri Præsulibus congregatis: assistentibus quoque specialiter & consentientibus atque consecrantibus Helingando [41]) & [42]) Willerico Episcopis, a quibus jam dictæ partes a nobis [43]) sibi olim communicatas recepimus. Cui videlicet Ansgario, quia præfatis in Gentibus, hæc nostris in diebus dignissima in vocatione Gentilium vel redemtione captivorum monstrata sunt lucra, tam nostra, quam sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritate, hanc Deo dignam [44]) in gentibus commisimus legationem [45]) ac proprii vigoris adscribere decrevimus dignitatem †). Et ut hæc nova constructio [46]) periculosis in his locis cœpta subsistere valeat [47]), (ne prævalente Barbarorum sævitia deperiret) quandam cellam Turholt vocatam huic novæ constructioni, quam suæ Archiepiscopi successorumque suorum in gentibus Legationi perenniter servituram, ad nostram nostræque sobolis perpetuam mercedem, divinæ obtulimus [48]) Majestati. Homines quoque, qui ejusdem cellæ beneficia habere videntur, ab omni expeditione, vel militia, sive qualibet occupatione liberamus *), ut idem Venerabilis Episcopus ad hanc Deo dignam [49]) in provisis temporibus Legationem nullum in hoc patiatur impedimentum. Dona vero, quæ ex eadem cella nostris partibus dare solebant, & nobis quoque successoribusque nostris similiter dari volumus. His exceptis, majus minusque in

30) *deest* peractum. *) *al.* Indam. 31) prædictam. 32) *deest vox* studii. 33) Transalbia. 34) Transalbianorum Ecclesia. 35) *deest* Archiepiscopalem. 36) &. 37) Dragonis. 38) Ebbone. 39) Treverensi. 40) Moguntiacensi. 41) Helingando, S. B. 42) sive; *perperam.* 43) & a patre nostro *sed male.* 44) præfatis. 45) *desunt hæc ultima periodi.* 46) nostra constitutio. 47) *desunt parenthesi inclusa.* 48) offerimus. *) absolvimus *Ph. Cæs.* 49) peragendam.

†) *In exemplaribus pro genuinis olim habitis, jam autem a Staphorstio, aliisque Criticis, rejectis, sequentia heic interpolantur:* Et quia casus præteritorum cautos nos facit in futurum, ne quisquam Episcoporum sibi trans Albiam, vel alicubi in prædictam parochiam sibi vindicet potestatem, certo limite circumscriptam esse volumus: videlicet ab Albia flumine usque ad mare Oceanum, et sursum per nationes septentrionis, omnes quoque paludes infra sive juxta Albiam positas, cultas et incultas, infra terminos ejusdem parochiæ ponimus: ut Transalbiani se et sua ab incursu paganorum, qui sæpe timendus est, securius in his locis occultare queant.

convocatione Paganorum, vel redemtione captivorum sive ejusdem Sedis supplemento multimodis periculis circumdato [50]) vel ibidem Deo militantium Solatio, ob amorem Dei ac b. Sixti Confessoris ejus perpetuo delegamus. Res quoque [51]) præfatæ Sedis, & jam dicti monasterii sub plenissima defensione & immunitatis tuitione volumus, ut consistant ac tueantur: ita, ut nullus judex publicus aut alia quælibet potestate publica prædita persona, de eorum rebus [52]) fredum, tributa, mansionaticos vel paratas aut teloneum vel fidei jussores tollere aut homines ipsorum tam litos qvam & ingenuos, super terram eorum manentes distringere, nec ullas publicas functiones, aut redibitiones, vel illicitas occasiones requirere vel exigere præsumat. Sed, ut liceat venerabili Archiepiscopo prædicto suisque successoribus, ac omni Clero sub eorundem regimine constituto, quiete in Dei servitio degere [53]) & pro nobis proleque nostra atque statu totius imperii nostri [54]) divinam misericordiam exorare. Et ut hæc auctoritas sui vigoris perpetuam obtineat firmitatem, manu propria subter eam firmavimus, & annuli nostri impressione signare jussimus.

Signum Hlodewici (L. S.) piissimi Imperatoris.

Hirminmarus Notarius ad vicem Theodonis recognovi. Data Idus Maji, Anno Christo propitio XXI imperii Domini Hludowici piissimi Augusti Indictione XII. Actum Aquisgrani in palatio Regio in Dei nomine feliciter. Amen.

3. År 835.

Påfv. Gregorius IV:s stadfästelse för Ansgarius i dess Ärke-Biskops Embete och uppdrag att omvända Nordiska folkslagen.

Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, omnium fidelium dignoscentiæ certum esse volumus, qualiter beatæ memoriæ præcellentissimus Rex Karolus tempore prædecessorum nostrorum divino afflatus spiritu, gentem Saxonum sacro cultui subdidit, jugumque Christi, qvod suave ac leve est, ad usque terminos Danorum sive Slavorum corda ferocia ferro perdomans docuit, ultimamque regni ipsius partem trans Albiam inter mortifera paganorum pericula constitutam, videlicet ne ad ritum relaberetur gentilium, vel etiam, quia lucrandis adhuc gentibus aptissima videbatur, proprio Episcopali vigore fundare decreverat. Sed quia mors effectum prohibuerat, succedente ejus præcellentissimo filio Hludewico Imperatore Aug. pium studium sacri genitoris sui efficaciter implevit. Qvæ ratio nobis per venerabiles Ratolfum sive Vernoldum Episcopos, nec non Geroldum comitem vel missum venerabilem relata est confirmanda. Nos igitur omnem ibi Deo dignam statutam provi-

50) circumdatæ. 51) itaque. 52) freda. 53) gerere. 54) *deest* nostri.

dentiam cognoscentes, instructi etiam præsentia fratris filiique nostri ANSCHARII, primi Nordalbingorum Archiepiscopi per manus Drogonis Metensis Episcopi consecrati, sanctum studium magnorum Imperatorum, tam præsenti auctoritate, quam etiam pallii datione, more prædecessorum nostrorum roborare decrevimus, quatenus tanta auctoritate fundatus prædictus filius noster, ejusque successores lucrandis plebibus insistentes adversus tentamenta Diaboli, validiores existant, ipsumque filium nostrum jam dictum ANSCHARIUM & successores ejus legatos in omnibus circumquaque gentibus Danorum, Sveonum, (Nortwehorum, Farriæ, Gronlandan, Halsingolandan, Islandan, Scridevindum, Slavorum, nec non omnium Septentrionalium & Orientalium nationum quocunque modo nominatarum) delegamus. Et posito capite & pectore super corpus & confessionem sancti Petri Apostoli, sibi suisque successoribus vicem nostram perpetuo retinendam, publicamque evangelizandi tribuimus auctoritatem, ipsamque sedem Nordalbingorum, Hammaborch dictam, in honore sancti Salvatoris, ejusque intemeratæ genitricis Mariæ consecratam, Archiepiscopalem esse decernimus. Consecrationem vero succedentium sacerdotum donec consecrantium numerus ex gentibus augeatur, sacræ palatinæ providentiæ interim committimus. Strenui vero prædicatoris persona, tantoque officio apta in successione semper eligatur, omnia vero a venerabili Principe ad hoc Deo dignum officium deputata nostra etiam auctoritate pia ejus vota firmamus, omnemque resistentem vel contradicentem, atque piis nostris his studiis quolibet modo insidiantem, anathematis muerone percutimus, atque perpetua ultione reum diabolica sorte damnamus, ut culmen Apostolicum more prædecessorum nostrorum causam Dei pio affectu zelantes ab adversis hinc inde partibus tutius muniamus. Et quia te, charissime fili ANSCHARI, Divina clementia nova in sede primum disposuit esse Archiepiscopum, nosque pallium ad missarum solemnia celebranda tribuimus, quod tibi in diebus tuis, uti & Ecclesiæ tuæ perpetuo statu manentibus privilegiis uti largimur. Sancta Trinitas vitam tuam conservare dignetur incolumen, atque post seculi amaritudinem ad perpetuam perducat beatitudinem; Amen.

4. År 846.

Påfv. SERGIUS II:s förordnande att alla Nordiska Folkslag, som ANSGARIUS kunde omvända till Christendomen, skulle höra under dennes Ärkebiskopsdöme; bestämmelse af dagar, då han får offentligen bära pallium; fullmakt för ANSGARIUS att der viga och tillförordna prester, låta bygga kyrkor samt inrätta Biskopsdömen och tillsätta Biskopar, hvilka sedermera alltid skulle vara hans Ärkestols lyd-biskopar; samt stadfästelse på allt löst och fast, som af Christna föräras till hans Ärke-Biskops säte.

SERGIUS Episcopus, servus servorum Dei, beatissimo Anschario sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo gratiam Dei in perpetuum. Quum Apo-

stolicæ dignitatis est non solum Ecclesias fundare, sed & ab aliis Ecclesiarum spiritualibus architectis fundatas sublimare, dignum duximus, frater charissime, pro petitionis tuæ voto aures debitas dignitatis tuæ inclinare. Concedimus igitur tibi, sicut a prædecessore nostro beato Gregorio concessum est, scilicet, ut gentes Vimodiorum, Norblingorum, Danorum, Noruenorum, Suenorum, vel quascunque septentrionalium nationum jugo fidei prædicatione tua subdideris, ad sedem Hammaburgensem spirituali dominatione possideas, & omnibus successoribus tuis, ad eandem sedem perpetuo possidendas relinquas. Decernimus quoque tibi & omnibus successoribus tuis ad sedem Hammaburgensem usum pallii habendum in festis & temporibus a prædecessore nostro tibi denominatis, scilicet in Pascha, in Pentecosten, in natali Domini, in assumtione, in nativitate, in purificatione sanctæ Mariæ, in nataliciis Apostolorum & dominicis diebus & omnibus festis in diœcesi tua celebribus, ornari quoque caput tuum mitra, portare ante te crucem. Age ergo, frater beatissime, opus bonum, quod incœpisti, nec desistas donec proficias, funda in locis oportunis Ecclesias, consecra presbyteros, & per disterminatos terminos ordina Episcopos, quorum omnium tu Archiepiscopus existas, omnesque supradictarum nationum amplius profuturi Episcopi cum subjectis sibi plebibus tibi & omnibus successoribus tuis ad sedem Hammaburgensem perpetua subjectione & obedientia subjecti permaneant. Præterea tibi & sanctæ Hammaburgensi Ecclesiæ & omnibus successoribus tuis auctoritate Apostolica firmamus, quæcunque Ecclesiæ tuæ jam a Christicolis tradita sunt, vel amplius delegata fuerint in parochiis, in prædiis, in omnibus rebus, mobilibus vel immobilibus, in mancipiis utriusque sexus, ut ea Ecclesia prædicta inviolabili potestate perpetuo possideat. Si quis autem contra hujus nostræ auctoritatis privilegium ire temptaverit, & quoquo modo in parte vel in toto frangere nisus fuerit, etiam si sit Apostolicæ dignitatis persona, æterna excommunicatione cum Juda traditore Domini pereat, nisi resipiscat, & Ecclesiæ Hammaburgensi satisfaciat. Observator autem hujus amonicionis & jussionis habeat benedictionem omnipotentis Dei, beatorum Apostolorum & nostram, qui eorum fungimur Vicariatione. Sancta Trinitas fraternitatem tuam omni tempore conservare dignetur incolumen, atque post hujus seculi amaritudinem ad perpetuam perducat beatitudinem. Data per manum Leonis Cancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Aprili, indictione nona.

5. 849 i Mars.

Påfv. Leo IV:s Bulla i samma ämne.

Leo Episcopus, servus servorum Dei, Anschario sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo, æternæ vitæ beatitudinem Quoniam Apostolicæ dignitatis est, non solum Ecclesias fundare, sed & ab aliis Ecclesiarum spiritualibus architectis fundatas sublimare, dignum duximus, frater charissime, pio petitionis tuæ voto aures debitæ benignitatis tuæ inclinare. Concedimus igitur tibi, sicut a prædecessore nostro beato Gregorio concessum est, scilicet ut gentes Wimodiorum, Norblingorum, Danorum, Norvenorum, Svenorum vel qvascunqve septentrionalium nationum jugo fidei prædicatione tua subdideris.

Quæ sequuntur verbotenus correspondent Bullæ Sergii usque ad verba:

Ecclesiæ Hammaburgensi satisfaciat. Data per manum Stephani Cancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ mense Martio Indictione XII.

6. 858 d. 31 Maj.

Påfv. Nicolaus I:s Bulla om förening af Hamburgs och Brehmens särskilta stift till ett, hvarvid Ärke-Biskops titeln alltid åtföljer Hamburg, och är dess innehafvare tillika Ärke-Biskop öfver Sverige, Danmark och öfriga Norden.

Nicolaus Episcopus, servus servorum Dei, omnibus fidelibus sancte Dei Ecclesiæ præsentis scilicet temporis et futuri [55]) salutem et Apostolicam benedictionem. Quisquis Dominum et Redemtorem nostrum Jesum Christum de sinu Patris, ad terram, pro demonstranda cordibus hominum vera & certa fide descendisse non dubitat, profecto non ignorat, omnes, qui ejusdem fidei per gratiam ipsius participes facti sunt & precipue Nos, qui per primum tante virtutis Ministrum locum precipuum tenemus [56]) hominibus debere lucrandis insistere & per universas gentes verbi semina serere & solatio *) serentibus ministrare. Nunc autem, quia Ludovicus sublimissimus Rex per Salomonem venerabilem Episcopum Civitatis Constantie nostro studuit Apostolatui intimare, quod pie memorie Ludowicus Imperator genitor suus, quendam Monachum, nomine Anscharium de monasterio Corbeja tulisset & collocasset eum juxta Albiam fluvium in confinibus Danorum & Slavorum, Saxo-

55) Desunt alibi. 56) retinemus. *) solatia.

numque [57]) in castello Hammaburg inter duos Episcopatus Bremon [58]) & Verden [59]), de quibus tollens Ecclesias & decimas ad sustentationem provehendi caussa præfati [60]) Episcopi Clericorumque ejus condonasset in predicto loco annuente, ac solemnia sedis Apostolicæ privilegia prebente predecessore nostro beate memorie Papa Gregorio, cujus etiam auctoritate in supradicto Nordalbingorum populo sedes constituta est Archiepiscopalis in castello superius memorato Hammaburg; & in eadem quoque sede Archiepiscopus, accepto à sede Apostolica pallio, primus est ordinatus Ansgarius, cui a prefato Pontifice delegata est cura seminandi verbum Dei & animas lucrandi Deo, cujus delegationis & auctoritatis & Pallii acceptionis pagina nobis est a præfato filio nostro Ludovico Rege per jam dictum Salomonem sanctissimum Episcopum destinata, juxta morem sancte Romane Ecclesie ebullata; per cujus tenorem pagine hec ita fuisse comperimus, sicut pietas nobis jam prefati Regis per fidelem virum Salomonem scilicet Episcopum intimavit. Unde nos vestigia tanti Pontificis & Prædecessoris nostri sequentes Gregorii, omnemque ibi [61]) Deo dignam statutam providentiam agnoscentes, magnorum Principum votum, Ludovici videlicet dive recordationis Augusti, & equivoci ejus filii excellentissimi Regis, tam hujus Apostolice auctoritatis precepto, quam etiam Pallii datione, more Predecessorum nostrorum [62]) roborare decrevimus. Quatenus tanta fundatus auctoritate prenominatus Ansgarius, primus Nordalbingorum Episcopus, & post ipsum successores ejus lucrandis plebibus insistentes, adversus tentamenta diaboli validiores existant; ipsumque filium nostrum jam dictum Ansgarium [63]) in omnibus circumquaque Gentibus Sueorum [64]) sive Danorum, nec non etiam Slavorum vel in ceteris, ubicunque illis in partibus constitutis divina pietas ostium aperuerit, publicam Evangelizandi tribuimus potestatem & [65]) auctoritatem, ipsamque sedem Nordalbingorum Hammaburg dictam, in honorem sancti salvatoris ejusque [66]) intemerate genetricis, semper virginis, Marie consecratam, Archiepiscopalem decernimus deinceps esse [67]). Atque, ut strenui prædicatoris Episcopi post decessum [68]) crebro dicti Ansgarii Archiepiscopi, persona, tantoque officio apta eligatur semper successio, sub divini judicii obtestatione statuimus. Verum, quia Karolus Rex, sæpe dicti Regis frater [69]) post decessum [70]) Imperatoris, patris sui, pie memorie Ludovici I. abstulit a prenominato [71]) loco, qui dicitur Hammaburg Monasterium, quod appellatur Turholt, utpote quod post partitionem inter fratres suos, in Regno suo conjacere videbatur, situm in Occidentali Francia, quod illic genitor suus ad supplementum & victum Episcopo

57) & Saxonum. 58) Bremen. 59) Verde. 60) provehendi jam fati. 61) ibidem. 62) *deest* nostrorum. 63) Legatum. 64) Sueonum. 65) *deest* potestatem &. 66) sanctæque ejus. 67) deinceps esse decernimus. 68) discessum 69) frater sæpe dicti Regis Ludowici. 70) discessum. 71) præfato.

& Clerisis ejus dederat; cœpere, sicut fertur, omnes Ministri altaris recedere, deficientibus quippe necessariis sumtibus, ab ipsis recesserunt gentibus, & eadem ad Gentes Legatio, per hujusmodi factum defecit, ipsaque Metropolis Hammaburg [72]) deserta facta est. Igitur dum hæc agerentur mortuus est Diœceseos [73]) Episcopus, quæ huic contigua esse dicitur: cumque sepe dictus Rex & hanc Diœcesin vacantem & illam novellam constitutionem cerneret [74]) deficientem, insuper utramque [75]) hanc Ecclesiam, Dei permitente occulto judicio, per barbarorum sevitiam admodum attenuatam, querere cepit, qualiter predicta Bremensis Ecclesia, novelle dicte Archiepiscopali [76]) uniretur, ac subderetur sedi, nostro hoc votum roborante decreto: unde per sepe [77]) nominatum venerabilem [78]) Missum, Salomonem videlicet Constantie civitatis Episcopum, nobis hoc relatum est [79]) confirmandum ac postulatum est nostra auctoritate roborandum. Nos igitur subtili perpendentes examine animadvertimus [80]) propter instantem necessitatem & animarum lucra in gentibus demonstrata, utile fore. Omnia [81]), quæ proficua Ecclesie probantur existere, & divinis non resultant preceptionibus licita & facienda esse non dubitavimus [82]) maxime in tam novelle Christianitatis plantatione, in qua varii eventus solent contingere. Quamobrem auctoritate [83]) omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum Petri et Pauli, & hoc nostro decreto, decrevimus [84]) secundum Reverendissimi Regis [85]) Ludovici votum, ipsas predictas diœceses Hammahurgensem, Bremensem scilicet, & [86]) non deinceps duam sed unam esse & vocari, subdique sedi, que predecessoris nostri decreto Archiepiscopali est munere sublimata, restituta duntaxat de Bremensis Ecclesie rebus Episcopatui Werdensi parte inde [87]) ablata. Nullus vero Archiepiscopus Coloniensis ullam [88]) sibi deinceps in eadem diœcesi vindicet potestatem [89]). Quinimo & ipsi [90]) & omnibus omnino suademus vere religionis cultoribus, ut sacra hac legatione fungentibus adjutorio & solatio sint, quatenus gratia hujus beneficii plenam mercedem recipere mereantur ab eo, qui dixit: Ite, docete omnes gentes, & quicunque receperit vos, me recipit. Itaque omnia a dilecto filio nostro Rege *) Ludovico ad hoc Deo dignum officium deputata, nostra etiam, pia ejus vota, auctoritate firmamus. Et quia casus præteritorum cautos nos faciunt in futurum, omnem quoque adversantem vel contradicentem atque [91]) nostris his studiis quolibet modo **) insidiantem, anathematis mucrone percutimus, atque perpetue ultionis reum diabolica sorte damnamus: ut culmen Apostolicum more prædecessorum nostrorum, causamque Dei pio [92])

---

72) pene deserta. 73) *addunt alii* Bremensis; *deest in aliis etiam voc.* diœces. 74) *Deest* cerneret. 75) & utramque. 76) prædictæ quoque novelle Archiepiscopali. 77) persæpe. 78) *deest* venerabilem. 79) *deest* nobis hoc relatum est. 80) animo advertimus. 81) Omnia enim. 82) dubitamus. 83) *deest* auctoritate. 84) decernimus. 85) *deest* Regis. 86) & Bremensem scilicet. 87) ante ablata. 88) illam. 89) auctoritatem. 90) ipsis. *) *deest.* 91) piis nostris. **) quomodolibet. 92) pro, *perperam.*

affectu zelantes, ab adversis hinc inde partibus tutius muniamus. Et quia te, charissime fili Ansgari, divina clementia nova in sede primum disposuit esse Archiepiscopum, nosque pallium tibi, ad missarum solennia celebrandra, tribuimus, quod tibi in diebus tuis, uti & Ecclesiæ tuæ perpetuo statu manentibus privilegiis, uti largimur, Idcirco [93]) hujus indumenti honor morum vivacitate *) servandus est. Si ergo pastores ovium, sole geluque pro gregis sui custodia, ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis lanienda morsibus rapiatur [94]), oculis semper vigilantibus circumspectans, quanto sudore quantaque cura debeamus esse pervigiles nos, qui Pastores animarum dicimur, attendamus & ne susceptum officium in terrenis negotiis aliquanto implicare debeas [95]) admonemus. Vita itaque tua filiis tuis sit via, in ipsa, si qua tortitudo [96]) illis inest, dirigant: in ea, quod imitentur, adspiciant, in ipsa semper [97]) considerando, proficiant, ut tuum post Deum videatur bonum, quod vixerint. Cor ergo tuum neque prospera, que temporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa dejiciant: districtum mali cognoscant, pium benevoli scatiant, insontem apud te inculpabilem malitia aliena non faciat, reum gratia non excuset, viduis ac pupillis injuste oppressis defensio tua subveniat. Ecce, frater charissime, inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt pallii, que si studiose servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Veruntamen **) ista omnia superius annexa ab Apostolica sede Beatitudini tue indulta cognosce [98]), si a fide & decretis sancte Catholice & Apostolice Romane Ecclesie in nullo penitus deviaveris [99]). Quod si a fide & institutis aut sanctionibus te tanto sublimitatis [100]) honore sedis Apostolice declinare studiose presumseris, his nostris tibi collatis careas beneficiis. Porro te pallio uti, non nisi more sedis concedimus Apostolice, scilicet, ut successores tui, per semetipsos vel per Legatos suos & scriptum [1]), fidem nobiscum tenere, ac sanctas sex Synodos recipere, atque decreta omnium Romane sedis Presulum, & epistolas, que sibi delata fuerint, venerabiliter observare atque perficere omnibus diebus suis scripto se & juramento profiteatur. Scriptum per manum Zacharie [2]) Notarii Sancte Romane Ecclesie, in mense majo, indictione VI [3]). Bene valete. Date pridie Calendas Junii per manum Tiberii Primicerii sancte sedis Apostolice [4]).

---

93) Quo circa. *) venerabilitate. 94) *deest* rapiatur. 95) debeamus. 96) fortitudo. 97) se semper. **) Ita. 98) agnosce. 99) declines, 100) sublimanti. 1) deest scriptum. 2) Zacharie Notarii, Regionarii & Scriniarii. 3) alias XI. XII. *sed ita corrigit Lambecius II. MSS. Cod. Bibl. Joh.* 4) imperante Domino piissimo Augusto Ludovico a Deo coronato magno imperatore, anno quinto decimo, indictone Duodecima, *addunt alii.*

7. (Odat.)

Ärke-Biskop. Ansgarii uppmaning till Prelaterna i K. Ludvigs Rike att bedja Gud för den i Norden nybörjade församlingens tillväxt.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Anscharius gratia Dei Archiepiscopus omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ Præsulibus in regno duntaxat Ludovici Regis commanentibus. Nosse vos cupio, quia in hoc libello continetur, qualiter Ebbo Remensis Archiepiscopus, divino afflatus Spiritu, temporibus Domini Ludovici Imperatoris, cum consensu ipsius ac pene totius regni ejus Synodi congregatæ, Romam adiit, ibique a Venerabili Papa Paschali publicam evangelizandi licentiam in partibus Aquilonis accepit. Et qualiter postea Ludovicus Imperator hoc opus sublimavit, seque in omnibus largum præbuit & benevolum, & cætera quæ huic Legationi contigerunt. Quapropter suppliciter deprecor, ut apud Deum intercedatis, quatenus hæc Legatio crescere & fructificare mereatur in Domino. Jam enim Christo propitio, & apud Danos & apud Sueones Christi fundata est Ecclesia, & Sacerdotes absque prohibitione proprio funguntur officio. Precor etiam ut has literas in bibliotheca vestra ad perpetuam memoriam reponi faciatis, & prout locus dictaverit tam vos quam successores vestri, ubi utilitatem vestram perspexeritis, notum omnibus istud faciatis. Omnipotens Deus faciat vos omnes hujus operis pia benevolentia participes, & in cœlesti gloria Christi cohæredes.

8. 865. i Dec.

Påfv. Nicolaus I:s Fullmakt, jemte Pallium, för Rimbert att vara Ärke-Biskop i Hamburg efter Ansgarius, tillika med åtskilliga föreskrifter.

Nicolaus Episcopus, servus servorum Dei, reverendissimo & sanctissimo confratri nostro Rimberto Archiepiscopo Hammaburgensi. Si pastores ovium solem geluque pro gregis custodia die ac nocte ferre contenti sunt, ut ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant; quanto sudore, quantaque cura debemus esse pervigiles, nos, qui pastores animarum dicimur, attendamus & susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne in judicio divini examinis pro nostra desidia ante summum Pastorem negligentiæ reatus excruciet. Unde modo honoris reverentia sublimiores inter cæteros judicamur. Pallium autem tuæ fraternitati ad missarum solemnia celebranda concedimus, quod tibi non aliter, Ecclesiæ tuæ privilegiis in

suo statu manentibus, uti largimur, nisi solummodo in die sanctæ ac venerandæ resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, seu in natalitiis sanctorum Apostolorum, atque B. Baptistæ Johannis, nec non in assumtione beatæ genetricis Mariæ, simulque in dominicæ Domini Dei nostri nativitatis die, pariterque in solemnitatis ecclesiæ tuæ die, verum etiam in ordinationis tuæ natalicio concedimus die, sicuti a beatissimo prædecessore nostro Domino Gregorio hujus almæ sedis præsule, sancitum est. In Secretario vero tua fraternitas pallium induere debeat, & ita ad missarum solemnia proficisci, & nihil sibi amplius ausu temerariæ præsumptionis arrogare, nedum exteriori habitu inordinate aliquid arripiatur, ordinate etiam, quæ licere poterant, amittantur. Cujus quam indumenti honos, modesta actuum vivacitate servandus est, hortamur, ut & vitæ ornamenta conveniant, quatinus auctore Deo recte utrobique posses esse conspicuus, itaque vita tua filiis tuis sit regula, in ipsa, si qua tortitudo illis injecta est, dirigant in ea, quod imitentur, aspiciant in ipsa se semper considerando proficiant, ut tuum, post Dominum, videatur esse, quo vixerint. Cor ergo neque prospera quæ temporaliter blandiuntur extollant, neque adversa dejiciant, sed quicquid illud fuerit, virtute patientiæ devincatur. Nullum apud te locum odia, nullum favor indiscretus inveniat, districtum mali cognoscant, insontem apud te culpabilem, suggestio mala non faciat, nocentem, gracia non excuset, remissum te delinquentibus non ostendas, ne quod ultus non fuerit perpetrari permittas. Sit in te & boni pastoris dulcedo, sit & judicis severa districtio, unum scilicet, quod innocentes viventes foveat, aliud, quod inquietos feriendos a pravitate compescat. Sed quam nonnunquam præpositorum zelus dum districtus malorum vult vindex existere transiit in crudelitatem correptio, iram judicio refrena & censura disciplinæ secuturæ, ut & culpas ferias, & a dilectione personarum, quas corrigis, non exedas. Misericordiæ te, prout virtus patitur pauperibus exhibere, oppressis defensio tua subveniat, opprimentibus modeste correctio contradicat, nullius faciem contra justiciam aspicias. Custodia in te æquitatis excellat, ut nec divitem potentia sua aliquid apud vos extra viam suadeat rationis audire, nec pauperem de re sua faciat humilitas desperare. Quatinus Deo miserante talis possis existere, qualem sacra lectio præcipit dicens, oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sed hiis omnibus, ut salubriter poteris, si magistrum caritatem habueris, quam qui secutus fuerit a recto aliquando non recedit. Ecce, frater charissime, inter multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt pallii, quæ si studiose servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Eidem autem tuam, quam intus epistolis breviter ascripsisti, licet laicis explanare debueras, redemtori tamen nostro gratias agimus, quod eam in ipsa tam brevitate rectum esse cogno-

vimus. Sancta Trinitas fraternitatem nostram gratiæ suæ protectione circumdet, atque ita in timoris sui via nos dirigat, ut post vitæ hujus amaritudines ad æternam simul pervenire dulcedinem mereamur. Scriptum per manum Zachariæ Scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Decembri. Indibtione XIIII.

9. 872 i Nov.

Påfv. Adrianus II:s stadfästelse på stadgandet för Ärke-B. Rimbert att de Nordiska folkslag, som han omvänder, skola lyda under hans Ärke-Biskopsdöme, och fullmakt för honom att vara Påfl. Legat i Norden.

Adrianus Episcopus, servus servorum Dei, beatissimo Reymberto sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo æternam benedictionem. Quum Apostolicæ dignitatis est, non solum Ecclesiam fundare, sed & ab aliis Ecclesiarum architectis spiritualibus fundatas sublimare, dignum duximus, frater Charissime, pro petitionis tuæ voto aures debitas benignitatis tuæ inclinare. Concedimus igitur tibi, sicut a prædecessoribus nostris B. Gregorio & Nicolao concessum est, scilicet ut gentes Wimodiorum, Norblingorum, Danorum, Norvenorum, Suenorum, vel quascunque Septentrionalium nationum jugo fidei prædicatione tua subdideris ad sedem Hammaburgensem spirituali devotione possideas, & omnibus successoribus tuis, ad eandem sedem perpetuo possidendas relinquas. Legatum quoque nostrum te per omnia Septentrionalia regna constituimus omnibusque supradictarum nationum episcopos præsentes & amplius profuturos, cum subjectis sibi plebibus tibi, & omnibus successoribus tuis ad sedem Hammaburgensem usum pallii habendum in festis & temporibus a prædecessore nostro tibi denominatis, scilicet in pasca, in pentecoste, in natali Domini, in assumptione, in nativitate, in purificatione sanctæ Mariæ, in natalitiis Apostolorum, in dominicis diebus, & in omnibus festis in diœcesi tua celebribus, ornari quoque caput tuum mitra, portare ante te crucem, præterea tibi & sanctæ Hammaburgensi Ecclesiæ & omnibus successoribus tuis, auctoritate Apostolica firmamus, quæcunque Ecclesiæ tuæ jam a Christicolis tradita sunt, vel amplius delegata fuerint, in parochiis, in prædiis, in omnibus rebus mobilibus & immobilibus, in mancipiis utriusque sexus, ut ea Ecclesia prædicta inviolabili potestate perpetuo possideat. Si quis autem, contra hujus nostræ auctoritatis privilegium ire temptaverit, & quoquo modo in parte vel toto in frangere nisus fuerit, cujuscunque potestatis vel dignitatis sit, æterna excommunicatione cum Juda traditore Domini pereat, nisi resipiscat, & Ecclesiæ Hammaburgensi satisfaciat.

Observator autem hujus nostræ ammonitionis & jussionis habeat benedictionem omnipotentis Dei, beatorumque Apostolorum, & nostram, qui eorum fungimur vicariatione. Sancta Trinitas fraternitatem tuam omni tempore conservare dignetur incolumen, atque post hujus Seculi amaritudinem, ad perpetuam ducat beatitudinem. Scriptum per manum Gregorii Notarii atque scriniarii sancti palatii, in mense Novembrio Indictione V. Data per manum Johannis Cancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, peractis missarum celebrationibus ante altare beati Petri Apostoli.

10. 891 i Maj.

Påfv. Stephanus VI:s fullmakt, jemte Pallium, för Adalgarius att vara Ärke-Biskop i Hamburg efter Rimbert.

Stephanus Episcopus, servus servorum Dei, Reverendissimo & sanctissimo Adalgario sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo & confratri meo, & post te in eadem Ecclesia in perpetuum. Cum piæ desiderium voluntatis & laudandæ devotionis intentio Apostolicis sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda, ut ea, quæ legaliter geruntur, & æquitatis formæ conveniant, nulla valeant refragatione perturbari, sed irrefragabili jure, Deo auctore, debent permanere, & ob hoc Apostolicis promulgatis sanctionibus, propria unicuique, quæ rationi suppetunt possidenda, fas exigit confirmari, & quem postulasti, ut privilegium tuæ faceremus Ecclesiæ, & Apostolica tuitione roboravissemus, eandem in pristinum totum manere concedimus, & Apostolico jure firmamus, tibi tuæque sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ successoribusque tuis illam dignitatem, & fines proprios cum prædiis omnibus & parochiis, & omnibus rebus mobilibus & immobilibus, cum mancipiis utriusque sexus possidere & tenere, quum piæ memoriæ Gregorius antecessor noster, Ansgario antecessori tuo, quem Archiepiscopum ordinavit in Ecclesia tua, concessit, stabilito scilicet jure, & Ludowicus ejus filius tuam voluerunt habere Ecclesiam & Imperiali definierunt potestate. Decernimus autem, ut potestatem habeas ordinandi Episcopos infra tuam parochiam & diœcesin, ita tamen, ut sub tua, tuæque Ecclesiæ salva dignitate, ipsius maneant potestate. Si quis autem contra hujus nostræ auctoritatis privilegium ire temptaverit, & quomodo, in parte, vel in toto frangere nisus fuerit, sit excommunicatus a corpore & vivifico sanguine Domini nostri Jesu Christi & sanctæ Dei Ecclesiæ aditu & conventione separatus. Observator autem hujus nostræ admonitionis & jussionis habeat benedictionem omnipotentis Dei beatorumque Apostolorum, & nostram, qui eorundem fungimur vicariatione. Scriptum per manum Johannis Secretarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ. In mense Majo. Indictione undecima.

11. (895).

Påfv. Formosi förordnande att Bremen skall läggas under Cölns Ärke-Biskopsdöme, när Christendomen blifvit så utvidgad att Ärke-Biskopen i Hamburg fått andra lyd-biskopar.

Formosus Episcopus [5]) Servus servorum Dei, reverendissimo & sanctissimo fratri [6]) Adalgario Archiepiscopo Hamburgensi [7]) salutem & Apostolicam benedictionem [8]). Arbitramur tuam sanctimoniam, prout injunctum fuerat, ad Apostolicam sedem festinare, quatenus disceptatio, quæ inter te & Hermannum Agrippinæ Coloniæ reverendissimum Archiepiscopum ventilatur de Bremensi Ecclesiæ, finem perciperet. Sed eo [9]) per vicarios [10]) insistente, & quærimonias [11]) multiplicante, cur tuam non exhibuero præsentiam, saltem per defensorem Vicarium, non modicum miramur. In quo suspicari [12]) tribuitur summopere, contentionem non odire, qui judicii æquitatem conatur subterfugere. Præsertim cum & Moguntiæ sanctissimus Archiepiscopus, cui de hac re, ut veritatem inquireret, per confratres & conlimitaneos Episcopos, injunctum fuerat, ad nos scribens significaverit: quatenus venientibus reverendissimis Episcopis ad Frankenford, de hac eadem re diligentissime facta fuerit inquisitio omnesque diœcesani ejusdem Coloniensis Episcopi: Franco videlicet Tungrensis, Vodebaldus Trajectensis, Wolselmus Mimigardeverdensis [13]), Drugo [14]) Mindensis [15]), Egelmarus [16]) Osnabrugensis, sub testificationis prætextu, testificati sunt, usque ad te nullum Bremensis Ecclesiæ Præsulem modum subjectionis Coloniensi antistiti contempsisse, sed semper prædecessores [17], [18]) tuos [19]), qui eidem Bremensi Ecclesiæ præfuerunt, a temporibus suæ Christianitatis, sedi Coloniensi fuisse subjectos. Verum, quia tantorum virorum testimonium frustrari non expedit, & ad statutum veniendi tempus festinare, vel delegare legatum distulisti, tanti temporis querimoniam ac Legatorum constantem instantiam nihili perpendere inhumanum videbatur. Quapropter arctati, hinc ne Coloniensis Ecclesia justitiam perderet, inde, ne Hamburgensis Ecclesia (quæ ad Gentium vocationem instituta fuerat) subsidio destituta deficeret; dispensative censuimus, quatenus, quoad usque divina suffragante [20]) gratia præfata [21]) Hamburgensis Ecclesia in tantum dilatetur, ut Episcopia [22]) instituere valeat, jam memoratam Ecclesiam Bremensem in subsidium habeat, & quoties in magnis & prænecessariis canonicis negotiis oportuerit, non subjectione aliqua, sed affectu fraternæ charitatis, Hamburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, (qui ejusdem Bremensis Ecclesiæ re-

5, 6) *deest in aliis.* 7) Hammaburgensis. 7, 8) *al. desunt.* 9) ipso. 10) suos *addunt alii.* 11) quærimoniam. 12) suspicare. 13) Wofelmus Mimiger Malfurdensis. 14) Druogo. 15) Mimidomensis & ex mente Lambecii legend. Mindonensis. 16) Egilmarus. 17 — 18) decessores. 19) suos. 20) suffragantiæ. 21) prælibata. 22) Episcopiam.

gimen obtinet) per se, aut Vicarium, suam vicem gerentem in adjutorium Coloniensis Archiepiscopi invitatus accedat. Dilatata autem Hamburgensi Ecclesia, largitore omnium bonorum adminiculante, & fundatis Episcopiis, sæpe memorata Coloniæ sedes Bremensem recipiat Ecclesiam. Inhumanum enim [23]) est inter seculares, aliena jura pervadere, quantomagis sanctissimorum Episcoporum [24]) statutos a patribus transgredi terminos, & eos litigare, qui pacis debent subditis exempla præbere. Hæc autem ad hoc decreta est dispensatio, ut pax vigeat, cesset contentio & justitiæ rigorem misericordiæ compressio temperet; scientes, sine pacis bono nullum Deo munus fore acceptabile. Nulli igitur omnino hominum &c.

12. 905 d. 2 Febr.

Påfv. Sergius III:s upphäfvande af föregående stadga.

Sergius Episcopus, servus servorum Dei, Reverendissimo & sanctissimo Adalgario Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo, Apostolicam benedictionem & paternam consolationem, susceptis tuæ fraternitati literis cognitis in eis injuria Ecclesiæ tuæ & tibi illata, non solum de ea, sed de iniquo Formosi Papæ consensu & Hermanni Coloniensis & Moguntini Archiepiscopi & aliorum Episcoporum iniqua circumventione & judicio, contristati sumus. Quid namque injuriosius quam privari ecclesias juste sibi traditas honoribus, quid etiam iniquius? quam violare & infringere Imperatorum & Regum cartis tradita plurima Apostolorum privilegia, nil amplius a nobis vel successoribus nostris ratam, verba dominica, tu es Petrus & supra hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & juxta hæc verba Apostoli, estis superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum in ipso angulari lapide Christo Jesu. Constat sanctam & universalem Ecclesiam fundatam esse supra Petrum & fundamentum Prophetarum & Apostolorum, & compactum in ipso angulari & firmissimo lapide Christo Jesu, necesse est ut sic ipsa Petrea & Apostolica fundatio & sancta angularis compactione firma, æterna & immobilis, ita omnis Ecclesiastica superædificatio sit rata & stabilis, & ab omni humana præsumtione inviolabilis.

Nos ergo juxta vocem Dominicam & Apostolicam, & juxta hanc B. Gregorii sententiam, quæcunque Ecclesiæ privilegio semel indulta fuerint, rata amplius & stabilita permanere debent, quicquid igitur iniquo consensu

23) quippe. 24) sanctissimos Episcopos.

Formosi Papæ & Arnolphi Regis, & machinatione Hermanni Archiepiscopi in Te & in Ecclesiam Hammaburgensem temere perpetratum est, auctoritate quoque nostra & juditio plurimorum confratrum nostrorum & sub anathemate contradicimus & omnino destruimus. Quicquid autem a Nicolao Papa, & cæteris prædecessoribus nostris Hammaburgensi Ecclesiæ concessum est, scilicet habere Archiepiscopalem potestatem in regnum Danorum, Norueno-rum, Sueuorum, & omnium Septentrionalium nationum & Bremensem Ecclesiam & ipsam Hamburgensem Ecclesiam non duas, sed unam esse Ecclesiam & parochiam decernimus & confirmamus. Auctoritate ergo Apostolica & sensura, sub divini juditii obtestatione & anathematis interdictu statuimus, ut nulla persona cujuscunque ordinis aut dignitatis sit, ea quæ vel in Archiepiscopali dignitate, vel quæ in conjunctionis Bremensis & Hammaburgensis Ecclesiæ a prædecessoribus nostris Ecclesiæ tuæ & tibi concessa sunt, & a nobis reformata sunt, violet. Quicunque autem mutaverit, vel in aliquo violare præsumserit, auctoritate Dei & beati Petri Apostoli & nostra, qui ejus fungimur vicariatione, perpetui anathematis vinculo immolatus *). Hermannum autem Coloniensem Archiepiscopum, & Haddanum Moguntinum Archipræsulem pro satisfactione pœnitentiæ usque ad præfinitum a nobis tempus, a divino suspendimus officio, quoniam apud Triburiam per eos inique cassata sunt, concessa Ecclesiæ tuæ & tibi Apostolicæ sedis privilegia, & gloriosorum Imperatorum annullata sunt Testamenta. Nos quoque quemadmodum precatus es, monuimus literis Wigbertum & Bisonem, Reverendissimos & tuos convicinos Episcopos, quatenus te adjuvent & ad te convenientes ordinare Episcopos, in quibus Canonice inveneris locis & competens designaverit ratio. Tua ergo, sanctissime Frater, sanctimonia erit pro nobis & pro universali sancta Romana Ecclesia, & nobis remanda qualiter & ubi Episcopos ordinaveris. Datæ per manum Petri Cancellarii S. Romanæ Ecclesiæ quinto Nonas Februarii, Indictione III.

13. 911 d. 19 Maj.

Påfv. Sergius III:s fullmakt för Hoogerus till Ärke-B. i Hamburg och tolkning af pallii betydelse.

Sergius Episcopus, Servus Servorum Dei, Reverendissimo & Sanctissimo Confratri nostro Hogero Archiepiscopo [25]) sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ [26]): Diebus vitæ suæ [27]) tantummodo Pastores ovium solem geluque pro

*) *lege:* innotatus. 25) Sanctæ Hammaburgensis Episcopo. 26) Apostolicam benedictionem et per gratiam Dei æternæ vitæ promereri requiem. 27) Hæc verba: Diebus vitæ suæ tantum modo; desunt & § incipit: Si Pastores.

gregis suæ custodia die ac nocte ferre contenti sunt, et [28]) ne quæ ex eis aut errando pereat, aut ferinis lanienda morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant: quanto sudore, quanta cura debeamus esse pervigiles nos, qui Pastores animarum dicimur, attendamus; et susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne in die diuini examinis pro nostra desidia ante summum pastorem negligentiæ reatus [29], [30]) excruciet, unde modo honoris reuerentiæ [31]) sublimiores inter cæteros judicamur. Pallium autem sanctitati tuæ ad missarum solemnia celebranda, ex more, transmisimus, quod tibi [32]) non aliter, Ecclesiæ tuæ privilegiis in suo statu manentibus, uti largimur, [33]) nisi solummodo in die sanctæ ac venerandæ resurrectionis domini nostri Jesu Christi, seu in [34]) Natalitiis Sanctorum Apostolorum [35]) atque beati Baptistæ Johannis, [36]) nec non in assumtione sanctæ Dei genetricis Mariæ [37]), simulque [38]) in [39]) dominicæ domini nostri Jesu Christi natiuitatis die, [40]) pariterque [41]) in solempnitatis Ecclesiæ tuæ die & natalicii tui die, sicut a [42]) prædecessore nostro domino Gregorio, hujus almæ sedis præsule sancitum est. In Secretario vero induere tua Sanctitas pallium debeat, et ita ad missarum solempnia proficisci, [43]) et nihil sibi amplius temerariæ præsumptionis adrogare, nedum in exteriori habitu inordinate aliquid arripiatur. Cujus quam [44]) indumenti honor modesta actuum vivacitate seruandus est, hortamur, ut & [45]) cuncta ornamenta conveniant, quatenus auctore Deo recte utrobique possis esse conspicuus. Itaque vita tua filiis tuis sit regula, in ipsa, si qua fortitudo illis injecta est dirigatur, [46]) in ea quod imitantur [47]) aspiciant, in ipsa, se semper considerando proficiant, ut tuum, post dominum [48]), videatur esse bonum, quod vixerint. Cor ergo neque prospera, quæ [49]) corporaliter blandiuntur, extollant, neque adversa dejiciant, sed quicquid illud fuerit, virtute patientiæ devinciatur. Nullum apud te locum odia, nullum favor indiscretus [50]) inveniant, benignum te boni sentiant, districtum mali cognoscant, insontem [51]) reum apud te suggestio mala non faciat, nocentem gratia non excuset, remissum te delinquentibus non ostendas, ne [52]) quod ultus non fueris perpetrari promittas [53]). Sit in te & boni pastoris dulcedo [54]), sit & judicis severa districtio, unum scilicet, quod innocentes viuentes foueat, aliud quod inquietos feriendos a prauitate compescat. Sed quam nonnunquam præposito-

28) ut. 29, 30) inde exsurgat. 31) reverentia. 32) Novaliter. 33) Non nisi. 34) Natalibus. 35) Nec non et. 36) Atque. 37) Dominæ nostræ. 38) immo. 39) deest in dominicæ. 40) nec non. 41 Natalitia Ecclesiæ tuæ die simul et in ordinationis tuæ concedimus die, et quando reconduntur reliquiæ Sanctorum à te. 42) Beatissimo. 43) Verba: et nihil usque ad adripiatur, desunt. 44) quomodo. 45) morum tuorum, *deest vero* cuncta. 46) dirigant. 47) imitentur. 48) Deum. 49) temporaliter. 50) invenient. 51) culpabilem. 52) nec. 53) permittas. 54) indulcedo.

rum zelus dum districtius malorum vindex vult existere, transit in crudelitatem correctio [55]), iram judicio refrena & censura disciplinæ sic utere [56]), ut & culpas ferias, & a dilectione personarum, quas corrigis, non recedas. Misericordem te, prout virtus patitur, pauperibus exhibe, oppressis defensio tua subveniat, opprimentibus modesta correctio contradicat, nullius faciem contra justitiam aspicias, nullum quærentem justa despicias, custodia in te æquitatis excellat, ut nec divitem [57]) potentia sua aliquid apud vos extra viam suadeat rationis audere, nec pauperem de re sua faciat humiliter [58]) desperare: quatenus, Deo [59]) miserante, talis possis existere, qualem sacra Lectio præcipit, dicens: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. Sed his omnibus salubriter uti poteris, si Magistram charitatem habueris, quam qui secutus fuerit a recto aliquando tramite non recedit. Ecce Frater Charissime, inter multa alia ista sunt Sacerdotii, ista sunt Pallii, quæ si studiose servaveris, quod foris accepisse ostenderis intus habebis. Sancta Trinitas Fraternitatem vestram [60]) gratiæ suæ protectione circumdet, atque ita [61]) in timoris sui via nos diriget, ut, post vitæ hujus amaritudinem, ad æternam simul [62]) dulcedinem pervenire mereamur. Scriptum per manus [63]) Johannis Scriniarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in Mense Majo, Indictione [64]) decima qvarta [65]) bene vale. Data in Kalend. Junii, per manum Theophylacti Sacellarii Sanctæ Sedis Apostolicæ. Anno Deo propitio, Pontificatus Domini Sergii Summi Pontificis, et Universitatis Papæ, in Sacratissima sede beati Petri Apostoli VIII. Indictione XIV.

14. 913 d. 29 Oct.

Påfv. Johannes X:s stadfästelse, vid öfversändningen af pallium till Ärke-Bisk. Unno, på dess församlings privilegier.

Johannes Episcopus, servus servorum Dei, dilecto confratri Unni Venerabili Archiepiscopo Hammaburgensis Ecclesiæ tibi tuisque successoribus in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini præ religione pollentibus benevola compassione succurrere, & poscentium animis alacre devotione impertiri assensum, ex hoc enim lucri potissimum præmium apud Dominum procul dubio promeremur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint per nos statum perducta. Igitur, quia postulasti a nobis, quatenus pallium transmitteremus, & Archiepiscopatum Hammaburgensem totum

55) Correptio. 56) Secuturæ, *sed perperam.* 57) divites. 58) humilitas. 59) Domino. 60) Sanctitatem. 61) *deest* ita. 62) similiter. 63) Manum Steph. 64) Sexta. 65) *Hæc quæ sequuntur desunt.*

in integrum tibi tuisque successoribus confirmaremus, sicut a beato Gregorio, Nicolao & aliis prædecessoribus nostris decretum est, in tuæ & antecessoribus tuis data sunt, & privilegiis confirmata, nos, Apostolica auctoritate tibi concedimus, & nostro privilegio confirmamus, scilicet omnia, quæ generaliter & specialiter ad eundem præfatum Archiepiscopatum pertinent, quæque tui antecessores suis laboribus adquisiverunt, vel etiam, quæ ob amorem æternæ patriæ ibi a Christi fidelibus largita sunt, vel adhuc largiuntur. Cum illis etiam, qui hoc tempore ad Christi fidem conversi sunt, procurante & protegente gratia Dei, videlicet Episcopos in omnibus gentibus Sveonum seu Danorum, Norvegiorum, Island, Scrideuinnum, Gronlandon & universarum Septentrionalium Nationum, nec non etiam in illis partibus Slavorum que sunt a flumine Pene, ad fluvium Egidore, ita, ut sub tua, tuorumque Successorum Hammaburgensis Ecclesie Archiepiscoporum maneant potestate, vel quicquid a nobis diuina fauente gratia, ab errore per fidei, siue hominum siue locorum ad religionem Christianam acquiripi., tibi tuisque Suceessoribus perpetualiter tenendum, inviolabiliterque retinendum censemus. Et insuper decrevimus nullum Archiepiscoporum vel Coloniensium, vel alium quemlibet in tua diœcesi ullam sibi vindicare potestatem, & cœtera. Caput quoque tuum mitra, quod est insigne Romanorum, permittimus insigniri. Quod si quis huic nostræ auctoritatis privilegio contraire præsumat, anathema sit, qui vero pie observaverit gratiam & benedictionem consequatur a domino nostro Jesu Christo dat IIII. kl. nouembris per manus Leonis sancte Romane Sedis Cancellarii. Anno Domini Johannis Pape primo Indictione viiij.

15. 952 d. 2 Jan.

Påfv. Agapetus II:s stadfästelse för Ärke-B. Adaldag på Hamburgs Ärke-Biskops döme, med tillstånd att bära pallium och att hafva inseende öfver Sveriges och andra Nordiska Rikens kyrkoväsende.

Agapetus Episcopus, Servus Servorum Dei, Reverendissimo ac Sanctissimo Adaldago Sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ, tuisque Successoribus in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, & poscentium animis alacri devotione impertiri. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium, Dominum, procul dubio promeremur, dum venerabilia loca opportune ad meliorem fuerint statum, sine dubio perducta. Igitur, quia postulatis a nobis, quatenus Archiepiscopatum Hammaburgensis Ecclesiæ totum integrum vobis confirmaremus, sicut a præcessore nostro Domino Nicolao hujus Apostolicæ

sedis decretum est, inclinati precibus Hadumari Fuldensis Abbatis, Apostolica auctoritate concedimus cum omnibus generaliter ac specialiter locis ad eundem præfatum vestrum Archiepiscopatum pertinentibus, scilicet omnia, quæ vestri antecessores suis laboribus adquisiverunt, vel etiam amore æternæ Patriæ ibi Christicolarum fidelibus largita sunt, vel largiuntur, cum illis etiam, qui nunc, tuo tempore, divina protegente gratia, ad Christi conversi sunt fidem, videlicet Episcopis Danorum, Norvenorum Sueonum, nec non omnium Septentrionalium partium. Pallium quoque & usum ejus, in prænominatis a prædicto Papa festis, habendum, tibi & omnibus succesoribus tuis perpetuo decernimus. Deinceps vero nullum Archiepiscoporum vel Coloniensem, vel alium quemlibet in vestra diocesi ullam sibi vindicare decernimus potestatem, quinimo & ipsis & omnibus omnino suademus cultoribus veræ religionis, ut adjutorium & solatia vobis in omnibus administrent, quatenus pro gratia hujus beneficii plenam recipere mercedem a Domino mereantur, quum omnia qua præficua Ecclesiæ probantur existere, & diuinis non impugnant præceptionibus efficienda & præbenda omnipotentis Dei auctoritate & beatorum Apostolorum Petri ac Pauli esse non dubitamus. Et hoc nostro decreto decernimus secundum prænominati bonæ memoriæ Nicolai Papæ sanctionem & Reverentissimi Regis Ludovici votum ipsas prædictas diœceses Hammaburgensem & Bremensem non deinceps duas sed unam esse & vocari. Omnem quoque adversantem anathematis mucrone percutimus, perpetuæque ultionis reum diabolica sorte dampnamus, ut culmen Apostolicum more Prædecessorum nostrorum, causamque Dei pro affectu celantes ab adversis hinc inde partibus muniamus. Apostolica igitur Auctoritate Bernardo Episcopo Alverstedensis, Thidardo Hildenesensis Ecclesiæ & cæteris conterminalibus Episcopis insuper jubemus & eos monemus, ut te in omnibus adjuvent, quatenus Sacerdotale ministerium explere & animarum lucra Domino Jesu Christo facilius acquirere valeas. Auctoritate igitur Apostolica & censura, sub divini judicii obtestatione & anathematis interdictu statuimus, ut nulla persona, magna vel parua, cujuscunque ordinis aut dignitatis sit, omnia, quæ a nobis, vel prædecessoribus nostris Ecclesiæ tuæ & tibi concessa sunt violet. Quicunque autem mutaverit vel in aliquo violare præsumserit, nisi resipuerit, auctoritate Dei & beati Petri & nostra, qui ejus fungimur Vicariatione, perpetui anathematis vinculo sit innodatus. Qui vero custos & observator exstiterit, benedictionis gratiam & cœlestis retributionis a justo judice domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Azonis Notarii, Regionarii atque Scriniarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in mense Januario, Indictione VI. Datæ IIII Nonas Januarii, per manum Andreæ Arcarii Sanctæ Sedis Apostolicæ, in Sacratissima Sede beati Petri Apostoli indictione VI.

16. 954 d. 27 Sept. Rom.

Påfv. Agapetus II:s stadfästelse på gränsskillnaden mellan Sverige och Danmark; tillika med sjelfva Rågångs-Documentet, tecknadt med Runor.
(Hvilka alla Handlingar anses vara i sednare tider understuckne).

Agapetus Episcopus, servus servorum Dei, Regibus, Principibus, & Ducibus gloriosis, nec non universis aliis aquilonaria regna inhabitantibus, salutem & Apostolicam benedictionem! Quantum ad regnorum detrimentum, quantum ad confusionem populi Christiani, quantumque ad destructionem ecclesiarum, discordia & inimicitia (qua quotidie vicina paganorum crudelitas inhiat) & totius terræ desolationem attineat, per semetipsam nos veritas, quæ Christus est, in evangelio docet, cum dicit: Omne regnum in se divisum desolabitur, & domus supra domum cadet. & contra, quemadmodum professio fidei Catolicæ, vitaque integra & inculpata (quam habet individuam & indivulsam comitem) cum olim in primitiva ecclesia, tempore Christi & Apostolorum, tum hodiernum, vinculo concordiæ ac unanimitatis, altas fixasque egerunt aguntque radices, eximiisque admissis incrementis, feliciter propagatæ sunt, propaganturque apud Neochristianos; Ita quoque bella periculosissima & diuturna, crudelesque sanguinum effusiones, & alia exinde sequentia, et jacturam corporalem æternoque exitio conjunctam secum trahentia, sedantur & finiuntur, ubi Imperatores, quibus potestatem super alios habere incumbit, & subditi eorum inter se invicem induunt sibi, sicut electi Dei sancti & dilecti, viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem, modestiam, mansuetudinem, patientiam, longanimitatem, supportantes invicem, & donantes sibimet ipsis, si quis adversus aliquem habet querelam, sicut & Dominus donavit eis, sic amicitiam & concordiam, pacem & tranquillitatem fovendo, & cetera, quæ Christianæ religionis ordo postulat, promovendo: & porro si quæ suboriuntur dissidia, Christianis prorsus indigna, si fieri potest, & ex ipsis est, reprimere, & sic cum omnibus hominibus, quantum factibile est, pacem habere sategerint. Lex namque divina & humana desiderat, & debitum charitatis expostulat, ut bono & utilitati communi debeamus intendere. Et siquidem audivimus de nuperrima nova gentis vestræ conversione, scilicet qualiter relicto gentilitatis errore, ad Christianæ fidei veritatem pervenerit. Unde plurimum in Domino lætamur, miseratori omnium intimo corde gratias agenteus, qui mentes vestras lumine suo visitare, & de tenebris umbrave mortis vos vocare in admirabile lumen suum, ut cum essetis mortui vos Christo vivifiare dignatus sit; simul etiam ejus ineffabilem misericordiam deprecati sumus, assidueque postulare optamus rogamusque, ut, qui cœpit Deus in vobis opus bonum, perficiat, ut vos tam fidei gratia, quam bonorum operum fructibus, & in hac vita vigere, & in futura san-

sanctorum cœtibus faciat annumerari! Prætereaque notum est, testibus non Christianorum duntaxat, sed & Ethnicorum gentibus bene multis, quod perplurimi motus bellici et factiones, multis retro seculis, terra marique Regibus Aquilonaribus, præsertim Upsaliæ & Daciæ, eorumque viris & subditis fuere, tam de primatus prærogativa, quam de terræ Scanö, ejusque adpertinentium possessione, quibus avide imminet uterque. Idcirco truculentis hujusmodi occidionum conflictibus in posterum præveniendo, interventu dilectorum filiorum nostrorum, Amundi Vpsaliensis Conregis & Sveinotto Proregis Daciæ, suis suorumque parentum & aliorum, quorum interest, nominibus, pro prosperitate & incolumitate Ecclesiæ Dei, nuper factæ Christianæ, conventum est, editoque de primatu, ac regnorum supra nominatorum terminis, decreto, certi quid constitutum. Quo etiam fine humiliter a nobis contendunt antenominati filii nostri, ut pro suscepta a Domino potestate & auctoritate (nos equidem jam nunc, non solummodo Regum & Principum, sed omnium Christianorum tanto propensior sollicitudo coarctat, quanto ex universali regimine, quod nobis est commissum, omnium ad nos causa, vicinius ac magis proprie spectat) id agere velimus, ut firmum inviolatumque servetur inter eos initum pacis & amicitiæ fœdus: cujus formulam more eorum patrio vernaculoque sermone exaratam, nobisque transmissam, a verbo ad verbum, genere scribendi curiæ nostræ Romanæ usitato, hic allegabimus, quæ sic habet: Limites inter Regna Svediæ & Daciæ: Amundus Rex Upsaliensis & Sveinotto Daciæ, hi fecerunt ponere limites inter Regna Svediæ & Daciæ, tunc elegerunt e Svedia Tacaldum ex Tiundalandia Uplandiæ, Botildum Tolle ex Fiedrundia Uplandiæ, Botviderum ex Helsingia filium Thore, ex Westermannia Gaseum filium Rabbe, ex OsGothia Grimaldum, ex WesGothia Torstanum filium Emundi, ex Sudermanlandia Grimoldum Nannir, ex Scania Danum, Grimolphum de Grimultunum ex Hallandia, Gunkildum ex Selandia, Ubbonem ex Fyonia, Tolneum Tokke filium Totte ex Juthia Cimbriæ. Hi duodecim posuerunt sex lapides inter Regna. Primus lapis erectus est in Sunturvasa, Secundus in Danabeckio, tertius est lapis juxta templum quoddam Kinnesten, quartus in Uraksnæso, quintus dictus lapis albus, sextus est lapis Brimsius inter Blekingiam & Moiream situs. Dana insula est tripartita, possidens Rex Upsaliensis potiorem partem & primam, alteram Daciæ, tertiam vero Norvegiensis Rex. Conventuri Reges horum regnorum in prædicta insula hac Dana, tunc Rex Daciæ Upsalensis Regis tenebit frenum, & Norvegiensis stapedem ejus. Terminus a quo factum est initium horum limitum existit nuper supernominata insula Dana. Abhinc ad primum lapidem in Sunturvasa. Hæc notiora recensentur loca, Stamusund, Klifier, Natres, Lecres, Sletas, Flakbek, Samusiö, Aldramanæbrekkiu, Dvergherit,

Gnipe, Ænnuos, Klintomose, Sinuas, Diupadal. Jam incipitur a primo lapide in Sunturvasa, a quo ad secundum in Danabek, hæc sunt loca notabiliora, Lygni, Throsnæsi, Ornabiärgh, Gadnoror, Mædalsnæs, Wyslulandh, Unebiärgh, Skutruas, Klokkobiärgh, Mialka, Mese, Byuro, Spatuos, Astabiärgh, Streku, Orsebugh, Osbuda. Nunc incipiendum a lapide in Danabek, exhinc ad proximum sequentem lapidem, sequentia specificantur loca, Skatusio, Bota, Orsio, Rabek, Kunungiwadh, Motaurtadal, Boksio, Bokebek, Fygildswijk, Baru. Illic terminantur WesGothia, Finwidhi & Hallandia. Jam progrediendum a lapide illo tertio, templo quodam Christiano contiguo, per loca quæ sequuntur, Ostwidhi, Spado, Spadobon, Tolesio, Saxsio, Maghinsio, Skarfsio, Hanao, Maul, Sando, Sandoos, Samsio; porro ad Skausio, Skaubek & Ekebek, Ananitz, Watu, Watsio, Rasio, Rakalf, Grenifal, Skatamosa, Hiordas, Niserkvid, Hinderos, Dumnukvildh, Dumnuros, Dumn, & præterea per lineam rectam ad lacum Wätur usque, ubi positus est lapis quartus in Uraksnæso. Inde ad quintum, per loca: Dali, Svartubiargh, Hiartusnæsmose, Diupudahl, Hellewad, Foronæfemgreno, Uttirsfiæld, Musrenmio, Tranumose, Tranukvislir, Anenetranu, Miklemose, Spetu, Oru; nunc ad Orswatnui, Aggu, Hednu, Almstareslidum, Næshyl, Hiertehowod, Tiudmerusund & ad lacum Wenerum, ibique positus est lapis ille albus, in ordine quintus. Hinc ad sextum lapidem & ultimum per insulam Piitu, Tiærunaglæ, Odnem, & sursum ad Ændalængum, Grædnæ, Hardamarslidir, & per dimidiam sylvam Odnæmæ, & per totam sylvam Tisle, occidentem versus Anafro, hoc est, supra locum Kloffvene ad locum Wargsnæsi; præterea ad Fulæbæk, Firimose, et ad lapidem illum magnum inter Mosænnæ & Hærbænksundh, Kleærmose, Rosena, wider Hiordshus, Loffsnæs, prope quem locum situs est lapis Brimsensis, inter Blekingiam & Mohræam. Hinc recta in mare orientale. Tuli filius Gase de Snevingia Sveorum Scaldus exaravit literas. Non secus jam ac Isaacus & Jacobus Patriarchæ prærogativam & principatum dantes & dispensative decernentes, ille inter filios, hic inter suos ex Josepho nepotes, Jacobum & Ephraimum natu minores, Esavo & Manassi majoribus præferebant. Imo quemadmodum magnus ille dux Israëlitarum Josua, non solum terram Canan filiis Dei Israëlitis, & futuræ ipsorum posteritati, perpetim habitandam dispertivit, verum & certos orarum cancellos, quos prædecessor suus Moses legislator omnium primus & princeps, lege, quæ hominem limites proximi sui dimoventem, anathematis fulmine feriebat, longo antea tempore sancita, determinarat, confirmavit. Ita etiam nos, ratione potestatis, quam nobis per totum Christianismum contulit Deus, Apostolica auctoritate confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Supra scriptam itaque Upsaliæ & Daciæ Regum, de alterius præ altero prærogativa, deque finium separatione, pacifi-

cificatoriam foederis pactionem, præsentibus utriusque Regum legiferis, tanquam senioribus, primariis nobilibus Regnorum & terrarum prænominatarum ministris, juxta contentum tenoris instrumenti superius allati, hoc anno ligatam, virtute harum literarum nostrarum, corroboratam, perpetualiter sartam, ratam, & immotam stare, nec unquam irritam fieri, jubemus atque mandamus. Si quis autem nunc aut in futurum, contra hujus nostræ auctoritatis privilegium, & hanc nostræ confirmationis paginam, ire vel venire tentaverit, & quoquo modo, in parte vel in toto, frangere nisus fuerit, is, etiamsi sit Apostolicæ dignitatis persona, non solum indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum, sed etiam æterna excommunicatione, cum Juda traditore Domini, periturum, nisi resipiscat. Si vero vos jam, cum posteris vestris olim, nobis, imo beato Petro, in his obedientes fueritis (sicut de clementia divina confidimus) & peccatorum vestrorum veniam, & Apostolicam benedictionem poteritis invenire. Imo cunctis hæc statuta, a nobis confirmata & roborata servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem, præmia æternæ pacis inveniant. Sed quia vos adhuc in fide rudes existitis, & in ecclesiastica disciplina quodammodo claudicatis, oportet nos, cui totius ecclesiæ Christianæ commissum est regimen, Divinis admonitionibus, frequentius vos posthac visitare, quamvis difficulter hoc agere valeamus, & propter longam terrarum intercarpedinem, qua a nobis distatis, quia remotissimi estis, & maxime propter ignotas linguas vestras nobis; Vos itaque A. & S. filii karissimi, quibus regnorum curam & defensionem Christianitatis providentia Divina, ad partem commisit, auctoritate Apostolorum Petri & Pauli, paterno admonemus affectu, ut non solum excellentissimorum parentum vestrorum, jamjam bona senectute confectorum Regias probitates, & virtutes egregias imitari, sed etiam ut commissa vobis in futurum totaliter regna, in concordiæ justitiæque custodia dirigatis atque disponatis; ac ita circa subjectos pacis jura & æquitatis discretionem servare inter cætera virtutum studia satagatis, quatenus per temporalis regiminis sollicitudinem mereamini æternitatis percipere securitatem. Deus omnipotens, qui dives & copiosus est in misericordia, meritis, & auctoritate Apostolorum Petri & Pauli, & nostra per illos nobis, licet indignis, Divinitus concessa, absolvat vos & omnes fideles vestros ab omnibus peccatis vestris, & dirigat vos in omnem veritatem & voluntatem suam, ut in hac vita vos promereri faciat, quod in æterna beatitudine, multipliciter vobis adaucta corona, retribuat. Amen. Et ut hoc auctoritatis nostræ Apostolicæ statutum firmum, ratum, et inconvulsum permáneat, hoc instrumentum Epistolicum conscribi Secretique nostri impressione sigillari jussimus. Romæ V. Kal. Octob. Indictione XII. Pontificatus nostri anno nono [1]).

[1]) Efter Prof. C. Lundii upplaga af denna Bulla. Ups. 1703 Fol.

16 a). Gränskillnad mellan Sverige och Danmark, med Runor.

B. 81. *).

ᚼᛁᛁᚱ : ᛒᛅᚱᛁᚾᛋᛏ : ᚴᚾᛁᛏᛋᛁᚾᚱᛋᛁ : (ᛋᛁᚾᚴᛁᚾ : ᚱᛁᛋᛁᚾ [1]) : ᛋᚢᚾᚱᛁᛋᛁ : ᛁᚢᛋ [2]) : ᚦᛁᚾᛋᛁᚢᚱᛋ [3]) :

ᚾᛋᚢᚾᚦᚱ : ᚢᚱᛏᛋᛁ : ᚢᛁᚱ : ᛋᚢᚾᚢᛋᚱ : ᛁ : ᚢᛒᛋᛁᚴᚢᚢᛋ : ᛁᚢᛋ : ᛋᚢᚢᚾ : ᚼᛋᚢ [4]) :
ᛏᛁᚢᚼᚢᛋᛋᛏᛋ : ᛁ : ᚦᛁᚾᛋᛁᚢᚱᛋ : ᛁᚢᚢ [5]) : ᛋᛁᛏᚢ : (ᚱᛁ : ᛁᚢᛋ : ᚱᛁᛋᛁᚢᛁᚱ [6]) : ᛋᛁᛏᚢᛁᚾ : ᚱᛁᛋᛁᚾ [7]) :
ᛋᚢᛁᚱᛁᛋ : ᛁᚢᛋ : ᚦᛁᚾᛋᛁᚢᚱᛋ : ᛏᛁᚢ [8]) : ᚾᛁᛋᚦᛁᛋ [9]) : ᛋᛋ : ᛋᚢᛁᚱᛁᛋᛁ : ᛏᛁᛋᛁᚱᚦᛁ : ᛏᚼᛁᛁᛁ : ᛋᛋ :
ᛏᛁᚢᚾᚦᛁᚱᛁᚾᚦᛁ : ᛒᚼᛁᛁᚱ : ᛏᚼᛁᛁᛁ : ᛋᛋ : ᛋᛁᚾᚦᚱᚢᚾᚦᛁ : ᚢᚾᚦᛁ : ᛒᚼᛁᚢᛁᚦᚱ : ᛋᛋ : ᚼᛁᛁᚢᛁᚱᛋᛁᚱᚦᛁ :
ᛋᛁᚱᛁᛋᛁᚱᚦᛁ : ᛋᛋ : ᚼᚢᛁᛁᚱᛋᚼᛁᛁᚱᚦᛁ : ᛏᚼᚱᚢᛁᛁᛏ : ᛋᛋ : ᚢᚾᚢᛁᛁᚱᛋᚼᛁᛁᚱᚦᛁ : ᛋᛁᚱᛁᛋᛁᛏ : ᛋᛋ :
ᚢᚢᚦᚱᛋᛁᚾᚱᚾᚦᛁ : ᛋᚢᚢᛏ : ᚱᛅᛒᛒᛁᚢᚢᚾ : ᛋᛋ : ᚢᚾᚢᛁᛁᚱᛋᛁᚾᚱᚾᚦᛁ : ᚦᚾᚾ : ᛋᛋ : ᚢᛋᚢᚾᛏ : ᛋᛁᚱᛁᛋ
ᚢᚢᛋ : ᛋᛋ : ᛋᛁᚱᛁᛋᚢᚢᛁᚢᚢᛋ : ᛁ : ᚼᛁᛁᚱᚾᚢᚢᛁ : ᛋᛁᚢᚢᛁᛁᛏ : ᛋᛋ : ᚢᚾᛁᛁᚱᚾᚦᛁ : ᚢᛒᛒᚼ : ᛋᛋ : ᛋᛅᚾᛏ :
ᛏᚼᛋᛋᛏ : ᛁᚼᛁᚢᚢᛏ : ᛋᛋ : ᛁᚢᛁᚱᚾᚦᛁ : ᚦᚾ : ᛁᚢᚢᛋ : ᚢᛏᛁᛁᚢ [10]) : ᚢᛁᛏᚼᚢ : ᚢᛏᛁᛁᚢ : ᛋᛁᛏᛁᛁᚾ :
ᚱᛁᛋᛏ [11]) : ᚼᛁᚾ : ᛋᛅᚱᚢᛏᛏ : ᚢᛏᛁᛁᚾ : ᚢᛏᛁᚱ : ᛁ : ᚢᚾᛅᛁᚢᚱᚢᛏᚼᚢᛁ : ᛁᚾᚾᚢᚱ : ᛁ : ᚦᛁᛏᛒᛏᛋ : ᛏᚱᛁᚦᛁ :
ᛏᚱ : ᛋᛁᚱᛋᛁᚢ : ᚢᛏᛁᛁᚾ [12]) : ᛋᛁᚱᚦᛏ : ᛁ : ᚢᚱᛁᛋᚢᚾᛏᚼᚢᛁ : ᛋᛏᛋᛏᛏ : ᚼᚢᛁᛏᛏ : ᚢᛏᛁᛁᚾ : ᚢᛁᛏᛏ :
ᛏᚱ : ᛒᚱᛁᛋᚢᛁ : ᚢᛏᛁᛁᚾ : (ᛏᚱ : ᚢᛏᛁᚾᚦᛁᚱ [13]) : ᛋᛏᛁᛁᚾ : ᛒᛏᛋᛋᛏᛋ : ᛁᚢᛋ : ᛋᚼᛁᚱᛏ :
ᚦᛁᚾᛋᛋᛏᛋᛋᛁ [14]) : ᛏᚱ : ᚢᛋᛁᛒᛏᚱ : ᛏ : ᛏᚱᛏ : ᚼᛏᚢᛏᛁᚱ [15]) : ᛏᛁᚾ [16]) : ᛁ : ᚢᛒᛋᛁᛏᚢᛋ [17]) :
ᛋᚢᚾᚢᛋ : ᛁᚾᚾᚱ : ᛁ : ᚦᛁᚾᛁ : ᛋᚢᚾᚢᛋ : ᛁᚢᛋ : ᛏᚱᛁᚦᛁ : ᛁ : ᚾᚼᚱᚱᛁᛋᚢ : ᛋᚢᚾᚢᛋ : (ᚦᛁ : ᛏᚱ :
ᚢᛏᛏᛋᛁ : ᛏᛁᛁᚱᛁ : ᚢᛁᚱ : ᛁ : ᚦᛁᚾᛏᚢᚢᛏᛋᚱ : ᚦᛁ : ᚼᛁᚼᛏᛏ : ᚦᛁᚾᛁ : ᛋᚢᚾᚢᛋ : ᚢᛒᛋᛁᛏᛁ :
ᛋᚢᚾᚢᛋᚼᚢ : ᚼᚱᛋᛁ : ᚢᛏᛁᚼᚱᚢ : ᛁᚢᛋ : ᚾᚼᚱᚱᛁᛋᚢ : ᛋᚢᚾᚢᛋ : ᛅᚢᚢᛏᛁᛏᛁ : ᚼᛁᚾᛁ *) : ᚢᚢ :

Med obetydlig, men väsendtlig, skillnad finnes det riktigare med vanlig stil i B. 59. *m. fl., så lydande:*

Emundær slemæ var conongær i vpsalum ok sven tiuguskiæg i danmark. þer sattu riſtir mællir sverikis ok danmark. þa næmdus af sweriki cakaldi af tindæ landi. Botn af fiærðrundæ landi. Gasi af væstmannæ landi. Grimaldi af östrægötlandi. Nænnir af smalandum. Thorsten af væstrægiötlandi. Tolle af iutlandi. Toti ok toki af iutlandi. Gymkil af sialandi. Dan af skani. *(Grimulfr af)* Grimitun af hallandi. þer tolf sættu sæx stenæ mællir rikiænnæ. Fyrsti sten a suntrv asi Annær i danæbæc. þridþi kinnæ sten. Fiarði i uracsnæsi. Fæmti hvitæ sten. Sætti brimsæ sten. mællir blecongs ok möre. Danæ holmbær ær skiptær i þre löte. A en lot vpsalæ conongær. Annæn a dana conongær. þridþiæ lot a noregs conongær. da ær stæmnæ þerræ vær. þa hælt danæ conongær i beszle vpsalæ conongsz. Æn noræn conongær i istæd hans.

---

*) Runorna: ᛅ ᛁ ᛒ ᛏ ᚦ ᛁ ᛁ ᚼ ᚼ ᛋ ᛁ ᚼ ᚴ ᛏ ᛁ ᛁ ᛋ ᛒ(för ʁ) ᚱ ᛋ ᛏ ᛏ ᚢ ᚢ ᛅ

utmärka: *a, æ. b. d. d,ð,þ. e, e. f. g. h. i, j. k. l. m. n, n.o,ø,ö.p. r. s. t, t. u, v. y. y,ö.*

[1]) *Utesl. Cb.* [2]) ok *C, Cb.* [3]) Danmark *C, Cb.* [4]) okþo *C. utesl. Cb.* [5]) þa *Cb.* þau *C.* [6]) ristær *C.* riftær *Cb.* [7]) mællin *tills. Cb.* [8]) þau *C.* nu *Cb.* [9]) *Namnen anföras ganska olika.* Rangaldi af Tinda lande, Botviþær af Hælsingga lande, Bote af Fiæþrundæ lande, Grimalde af Östra Götlande, Tole ok Tote ok Tokke af Jutlande, Gunkkil af Sialande, Dan af Skane, Grimmulf af Grimutunum af Hallande. *Cb.* Tolæ ok Totte af Opllandi, Grimaldæ af Syrmanna landi, Gasæ af Væstmanna landi, Boþvidr af Hælsinga landi, Tori af Væstrgötlandi, Torstin af Östrgötlandi, Tokkæ af Jutlandi, Gunkil af Siælandi, Ube af Fypæ, Dan af Skanæ, Grimulf af Grimulutunum af Hallandæ. *C.* [10]) þa sattu þæ tolf *Cb.* [11]) bæþe *tills. Cb.* [12]) æda kænstain *tills. C.* [13]) star *Cb.* [14]) Danahulm *C.* Danaholm *Cb.* [15]) Skiptær i þræ hlutir *C.* skifter i þre löter *Cb.* [16]) en lot a Dana kununk, annan Svia kununk ok þriþia norehs kununk. *Cb.* [17]) Upsalæ. *C.* *) *Hela satsen inom* ( ) *utesl. Cb.*

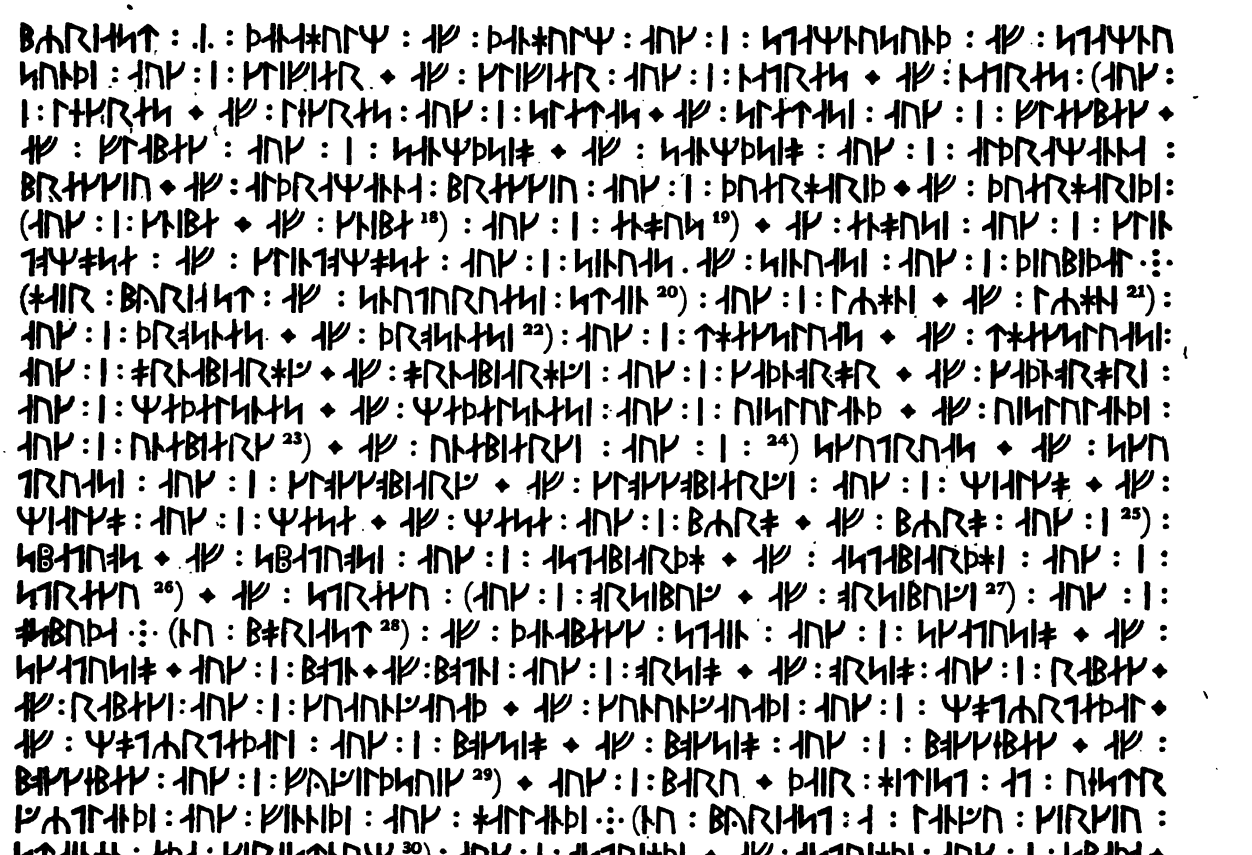

Hær byriæs danaholmber. Or. danaholme. oc .i. stæmnu sund. Or. stemnu sundi. oc .i. klyfiær. Or. klyfium. oc .i. slæt. as. Or slætasi. oc i flacbæc. Or flacbæc. oc. i samsio. Or. samsio. oc .i. aldræmannæ bræccu. Or aldræmannæ bræccu. oc .i. duærghæruð. Or duærghæruð. oc .i. gnipæ Or. gnipæ. oc .i. ænnu. os. Or ænnu ose. oc i. clintærmosæ Or clintær mosæ. oc .i. sinuas. Or sinuasi. oc .i. diupædal. Or dyupæ dali oc i lygni. Or lygni. oc .i. dyupædal. Or dyupædæli. oc. i. þægsluas. Or þægsluasi. oc .i. örnæbiærgh. Or örnæbiærghi oc .i. ganærör. Or ganæröre oc i meðalsnæs. Or meðalsnæsi. oc i. uisulangi. Or. uisulangi. oc i. unæbiærgh. Or unæbiærghi oc .i. iulas. Or iulasi oc .i. scutruas. Or scutruasi oc .i. cloccobiærgh. Or cloccobærghi oc .i. miælkæ. Or miælkæ. oc i mese. Or mese oc i. byur. Or byuri ö. oc i specuos. Or specuose. oc i astæbiærgh. Or astabiærghi. oc .i. stræcu. Or stracu oc i hæstubughæ. Or hæstubughæ oc i danabæch. Or danabæc oe i scatusio. Or scatu sio oc .i. botn. Or botnne. oc .i. ör sio. Or örsio oc i rabæc Or rabæc oc i konongæuæð. Or konongæuæði oc i mioðyrtædal. Or mioðyrtædali. oc .i. boc sio Or boc sio. oc i bokæ bæc Or bokæbæk oc .i. fygðis uic. ¶ Hær hitttis at vart landð oc finuið oc hallanð. ¶ nu or fyg-

[18]) *Utesl. Cb.* [19]) Eno *Cb.* [20]) *Utesl. Cb.* [21]) ok i annan Diupadal, af Diupadal. *tills. Cb.* [22]) Þrælsnæs ok i Ornabiargh *Cb.* [23]) Væbiærgh *Cb.* [24]) ælleras, af ælleras *tills. Cb.* [25]) Spatu, af Spatu *tills. Cb.* [26]) Strætu *Cb.* [27]) *Utesl. Cb.* [28]) af Ostbuþa ok i Danabæk, *har Cb.* [29]) Flyisvik *Cb.* [30]) *Utesl. i Cb. som i stället har* af barn.

᛭ᛁᛚ : ᛋᛒᛅᚦᛅ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛒᛅᚦᛅᛒᛅᚦᛅ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛒᛅᚦᛅᛒᛅᚦᛅᛋ : ᛅᚿᛁ : [31]) ᛁ : ᛏᛅᚿᛅᛋᛁᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛏᛅᚿᛅᛋᛁᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛁᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛁᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᚿᛅᛋᛅᛋᛁᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᚿᛅᛋᛅᛋᛁᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ ᛋᛅᚱᛅᚱᛅᛋᛁᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᚱᛅᚱᛅᛋᛁᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᛅᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᛋᛅᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᚿᛅᚿᛅᛋ [32]) . ᛭ᛁᛚ : ᚿᛅᚿᛅᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᚦᛅᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᛋᚦᛅᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᚴᛅᛋᛋᛅᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᛋᚦᛅᛋᛋᛅᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛁᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛁᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛁᛋ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛁᛋ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛋᛅᛋᛅᛋᛒᛅᛋᛁ ✦ ᛭ᛁᛚ ✦ ᛋᛅᛋᛅᛋᛒᛅᛋᛁ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛏᛅᛏᛅᛒᛅᛋᛁ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛏᛅᛏᛅᛒᛅᛋᛁ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛅᛅᛅᛅᛅᛅᛅᛅ ✦ ᛭ᛁᛚ : ᛅᛅᛅᛅᛅᛅᛅᛅ : ᛅᚿᛁ : ᛁ : ᛅᛅᛅᛅᛅᛅᛅᛅ

ᚼᚿᛁᛏᛁ) ·:· ᛏᚿ : ᛒᚨᚴᛁᚼᛋᛏ : ᛁ : ᛒᛁᛦᚿᚼᚼᛁᛏᛋᛏᚼᚱ ✦ ᛋᛦ : ᛒᛁᛦᚿᚼᚼᛁᛏᛋᛏᚼᚱ : ᚼᚿᛦ ✦ ᛁ : ᛏᚨᚼᚱ ᛏᚼᛦᛁᛏᚼ ✦ ᛋᛦ : ᛏᚨᚼᚱᛏᚼᛦᛁᛏᚼ : ᚼᚿᛦ ✦ ᛁ : ᚼᚦᛏᚼᛏᛋ ✦ ᛋᛦ : ᚼᚦᛏᚼᛏᛋ : ᚼᚿᛦ : ᚿᛒ : ᛏᚼ : ᚼᚦᛏᚼᛏᛋ : ᛏᚼᚦᛏᚼᛏᛏᛦᚿᛋ : ᚼᚿᛦ : ᛁ : ᛦᚱᚼᚦᛏᚼ ✦ ᚼᚿᛦ : ᚿᚿᚼ : ᛁ : ᚼᛏᚱᚦᛏᛋᛏᛏᛦᛋᛏᚱ : ᚼᛏᛦᛦᚱ : ᚼᚦᛏᚼᛏᛋᛏ : ᚿᛦᚼᛦᚱ : ᚼᚿᛦ : ᛏᚼᚦᛏᚱ : ᛏᛁᚿᛏᚼᚿᛦᚼᛦᚼᚱ : ᛏᛏᛏ : ᚿᛏᚼᛏᛏᛏ : ᛏᛏᛏ ᛦᚱᚼ : ᚴᛏᛏ : ᛏᚱ : ᚿᛒ : ᚿᛋ : ᛦᛏᚼᛦᚿᛏᛏᛏᛏ ✦ ᚦᛏ : ᚼᛏᛦᚿ : ᛁ : ᚿᛏᚱᛦᚿᛏᛏᛏᛁ ✦ ᚴᛏ : ᛁ : ᛦᚿᛏᛒᛏᛦ : ᛦᛁᚱᛁ : ᛋᚼᛏᛏ ✦ ᚼᚿᛦ : ᚿᚿᛏ : ᛁ : ᚿᛏᛏᛏᛏᛏ : ᚦᛁᛦᚱᛏ ✦ ᚿᚿᛋ : ᚿᛁᛦᚱ : ᛋᛏᛏᛏᛁᛏ : ᛋᚼᚿᛏᛏᛏ : ᚼᚿᛦ : ᚼᛏᚱᛒᛏᛏᛦᚿᚿᚦ : ᚼᛦ : ᚿᚿᛏ : ᛁ : ᛦᛏᛏᚱᛋᚼᚼᛏ ✦ ᚼᚿᛦ : ᚿᚿᛏ : ᛁ : ᚱᚼᚿᛏᛏᛏ : ᚿᛁᚦᚱ : ᚼᛁᚼᚱᚦᚿᚼᚿ ✦ ᚼᚿᛦ : ᚿᚿᛏ : ᛁ : ᚱᚼᛦᛏᛏᛏ : ᛒᛁᛦᛏᛏᛦᛦ ✦ ᚼᚿᛦ : ᛋᚼᛁᚱᛏ : ᚴᛏᚱ : ᚿᛏᛏᚦᛁᚱ : ᚼᛏ ·:· ᚼᚿᛦ : ᚿᚿᛏ : ᛁ : ᚼᚿᛁᚱᛏ : ᚼᛁᛦᛁ[34]) : ᚿᚱ : ᛦᛏᚦᚱ : ᚦᛏᚱ : ᛁ : ᚼᛁᛋᛋᛏᚱᛁᛁᛦᛁ : ᛏᚱ : ᛦᚼᛋᛋᛏ : ᛏᚿᛁ[35]) : ᛦᛏᛏ : ᚿᚿᛏ : ᚿᛦᛏᚱᚦ : ᛁ : ᚿᛏᛏᛦᚿᛁᚿᛦ : ᛦᚱᛏᛁᛏ : ᚼᛁᛏᚴ : ᛏᚿᛦ : ᚿᛏ ᚼᛦ : ᛏᛋᛁᛏ.

ðum. oc i næshyl. Or næshyl oc i hiærttæhouoð. Or hiættæhöfðe oc i þyuðmaræ sunð. Or þyuðmaræ sundi oc sua i. uæni.

¶¶ Nu. byriæs .i. putu holme. ¶¶ Or putuholme. oc i tyærnaglæ. Or tyærnæglæ. oc i oðnem oc vp at oðnem ænlangum. oc i graðnæ. Or graðnæ oc. sua .i. harðæ marsliðir. Haluær oðnemæ scoghær oc alðær thiisllascoghær. alt væstæn anæ frö. þæt ær vp um clöuenæ þa hæfs i uargs næsi. þa i fulæ bæc firi mosæ oc sua i stenen dighræ. sum liggær mællin mosænnæ. oc sua i hærbenc sunð. oc sua i cleær mosæ. oc sua i rosenæ. uið hiorðshus. oc sua i lofnæs. oc sua i væni.

17. 988 d. 8 Nov.

Påfv. Johannes XV:s vid afsändningen af Pallium till Ärke-Bisk. Liberitius gifna stadfästelse på öfverinseendet öfver Svenska och Danska Biskoparne.

K. 316. *)

Johannes Episcopus, servus servorum Dei, dilecto confratri nostro Liavizoni, venerabili Archiepiscopo Hamburgensis Ecclesiæ, suis successoribus in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere & poscentium animis alacri devotione impertire assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium Dominum procul dubio promeremur, dum venerabilia loca ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia postulastis a nobis, quatenus Archiepiscopatum Hammaburgensis Ecclesiæ totum integrum vobis confirmaremus, sicut a prædecessoribus nostris, videlicet Nicolao, & Agapito, hujus Apostolicæ sedis Episcopis decretum est, inclinati precibus vestris apostolica auctoritate concedimus & confirmamus, cum omnibus generaliter atque specialiter ad eundem præfatum vestrum Archiepiscopatum pertinen-

[34]) *Efter* i östra haf *tillsättes* mællin Blekong ok Möre. *Cb.* [35]) Tuli fran unt ok varþo h . . . *det öfriga utplånadt i Cb.*

*) Derstädes s. 26, 31, 38, 39, 41, 59, 65, 67, 71, 74, 76, 278, 290, finnas föregående N:o 2—15.

tibus scilicet omnia quæ vestri antecessores suis laboribus adquisiverunt, vel etiam amore æternæ patriæ a Christicolarum fidelibus nunc collata, vel deinceps sunt conferenda. Cum illis etiam qui nunc temporis ad Christi conversi sunt fidem, videlicet Episcopis in omnibus gentibus Sueonum, siue Danorum, nec non etiam in illis partibus Slavorum, quæ sunt a flumine Pene, usque ad fluvium Egidre, ita ut sub vestro, vestrorumque successorum Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscoporum maneant potestate, vel quicquid vestri laboris certamine divina favente gratia, ab errore perfidie, sive hominum sive locorum, ad religionem Christianam adquirere potestis, vobis vestrisque successoribus perpetualiter tenendum, inviolabiliter tenere censemus. Et insuper decernimus & sancimus, nullum Archiepiscoporum, vel Coloniensem, vel alium quemlibet in vestro diœcesi illam sibi vendicare potestatem. Quinimo & ipsis & omnibus omnino cultoribus veræ religionis, ut adjutorium & solatium vobis in omnibus amministrent. Quatenus pro gratia hujus beneficii plenam percipere mercedem a Domino mereantur. Quum omnia quæ proficua Ecclesiæ probantur existere, & divinis non impugnant præceptionibus, afficienda & præbenda, omnipotentis Dei auctoritate, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli non dubitamus. Et hoc nostro decreto decernimus, secundum prænominati bonæ memoriæ Nicolai, & Agapiti Papæ sanctionem ipsas diœceses, Hammaburgensem scilicet & Bremensem, non duas, sed unam esse & vocari. Omnem quoque adversantem vel contradicentem, atque piis nostris studiis quolibet modo insidiantem anathematis mucrone percutimus, perpetuæque ultionis reum, diabolica sorte dampnamus, ut culmen apostolicum more prædecessorum nostrorum causamque Dei pro affectu zelantes, ab adversis hinc inde partibus nnnciamus. Apostolica itaque auctoritate, Halverstadensis Ecclesiæ & Hildonestunensis & Pathrobrunnensis & Mindensis Ecclesiarum Episcopis insuper jubemus atque monemus, ut vos in omnibus adjuvent, quatenus sacerdotale ministerium explere, & animarum lucra Domino Jesu Christo facilius adquirere valeatis, vobis adminiculum præbeant in omnibus. Sic tamen ut vos quos adquiratis & quos habeatis per gratiam Christi adquisitos vestrorumque successorum Archiepiscopatui subjectos permanere decernimus a Christo tantum recepturi præmium renumerationis, quemadmodum Christiana ac vera vos docet religio. Ita docete omnes gentes. Itaque quamvis ad prædicandum gentibus in supradictis locis Episcopi sint consecrati, atque plures in illis partibus consecrandi, tamen formidandum est in tam novella Christinitatis plantatione, per barbarorum sævitiam, ut ni tantum numerus ex eis decrescat, quod illorum auxilio nequaquam Episcoporum possit fieri consecratio. Ideoque prædicta statuta si necesse sit auctoritate apostolica decernimus esse servanda. Decernimus autem, charissime frater Liavizo, ut potestatem habeatis ordinandi Episcopos infra vestram parochiam

rochiam & diœcesin, in omnibus supradictis gentibus. Et si quis contra hujus nostræ auctoritatis priviligium ire temptaverit, aut in quoquo modo in parte vel in toto frangere nisus fuerit, sit excommunicatus, a corpore & vivifico sanguine Domini nostri Jesu Christi, & a sanctæ Dei Ecclesiæ aditu separatus. Observator autem hujus nostræ ammonitionis & jussionis habeat benedictionem omnipotentis Dei & beatorum apostolorum Petri & Pauli & nostram qui eorum fungimur vicariatione. Dato igitur vobis, frater charissime Liavizo, nostræ auctoritatis privilegio simul concedimus vobis, & Pallio uti ubique locorum in utraque Albiæ fluminis ripa, statutis diebus, sicut antecessoribus vestris moris erat. Insuper addimus pro voto vestræ dignissimæ petitionis, in nataliciis beatorum Martyrum Laurentii, Mauritii, sociorumque eorundem, & in singulis festivitatibus vobis commissæ Ecclesiæ pallio vos indui. Sancta Trinitas fraternitatem vestram diu conservare dignetur incolumem, atque post hujus sæculi amaritudinem, ad perpetuam perducat beatitudinem. Scriptum per manum Stephani Notarii, Regionarii atque Scriniarii Palatii, in Mense Novembrio & Indictione III. Data VI Idus Novembris per manus Gregorii Episcopi sanctæ Portuensis Ecclesiæ. Anno Pontificatus Domini Johannis sanctissimi Papæ X. Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCCCLXXXVIIII in Mense Novembris & Indictione III Pallium vobis mittimus & insuper concedimus isto vel alio cujuscunque generis nitidi candoris vobis placuerit vos indui. Amen.

18. 996 i Juni.

Påfv. Johannes XVI:s stadfästelse för Ärke-B. Liberius på alla Hamburgs stifts tillhörigheter.

K. 319.

Johannes Episcopus, Servus Servorum Dei, reverentissimo Livezoni sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo & confratri nostro, & post te in eadem Ecclesia in perpetuum. Cum piæ desiderium voluntatis, & laudanda devotionis intentio apostolicis sit semper studiis adjuvanda, cura est sollicitudinis adhibenda, & ea quæ legaliter geruntur, & æquitatis formæ conveniunt, nulla valeant refragatione perturbari, sed infragabili jure Deo autore debeant permanere, & ob hoc apostolicis promulgatis sanctionibus propria unicuique quæ rationi suppetunt possidenda, fas exigat confirmare. Et quum postulasti, ut privilegium tuæ faceremus Ecclesiæ, & apostolica tuitione roboraremus, eandem in pristinum manere statum concedimus & apostolico jure firmamus, tibi tuæque Ecclesiæ sanctæ Hammaburgensi, successoribus tuis illam dignitatem & fines proprias cum prædiis omnibus & paro-

chiis & omnibus rebus mobilibus vel immobilibus, cum mancipiis utriusque sexus, possidere & tenere, quam piæ memoriæ Gregorius antecessor noster Anschario antecessori tuo, quem Archiepiscopum in tua ordinavit Ecclesia, concessit, stabilito scilicet jure, & cunctis finibus quas Lodewicus piæ memoriæ Imperator & Ludewicus ejus filius tuam voluerunt habere Ecclesiam, & imperiali diffinierunt potestate. Decernimus autem ut potestatem habeas ordinandi Episcopos infra tuam parochiam & diocesin, ita tamen ut sub tua tuæquæ Ecclesiæ salva dignitate ipsius maneant potestate. Si quis autem contra hujus nostræ auctoritatis privilegium ire temptaverit, & quoquomodo in parte, vel in toto frangere jussus fuerit, excommunicatus a corpore & vivifico sanguine Domini nostri Jesu Christi & sanctæ Dei Ecclesiæ aditu & conventione separatus. Observator autem hujus nostræ ammonitionis & jussionis habeat benedictionem Omnipotentis Dei, beatorumque Apostolorum & nostram, qui eorum fungimur vicariatione. Scriptum per manum Johannis Cancellarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in Mense Junio, Indictione nona.

19. 1044 i Mars.

Påfv. Benedictus IX:s Fullmakt för Bisk. Adalbert i Hamburg att vara Legat och Ärke-Biskop öfver Sverige och andra Nordiska Riken.

K. 393.

Benedictus, Episcopus & Servus Servorum Dei, reverentissimo et sanctissimo Adalberto sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Episcopo, Apostolicam benedictionem. Si Pastores ovium solem geluque pro gregis sui custodia die ac nocte ferri contenti sunt, et ut ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis laniata morsibus rapiatur, oculis semper vigilantibus circumspectant, quanto sudore, quantaque cura debemus esse pervigiles nos qui pastores animarum dicimur, ut attendamus, & susceptum officium exhibere erga custodiam dominicarum ovium non cessemus, ne in die divini examinis pro nostra desidia ante summum Pastorem negligentiæ reatus excruciat, unde modo honoris venerantia sublimiores inter cœteros judicamur. Legationem igitur et Archiepiscopalem potestatem in omnia Regna Septentrionalia, Regna Danorum scilicet, Svenorum, Norvenorum, Hislandicorum & omnium insularum hiis Regnis adjacentium, tibi & omnibus successoribus tuis perpetuo tenenda concedimus. Pallium quoque sanctitati tuæ ad missarum sollempnia celebranda ex amore transmittimus, quod tibi non aliter Ecclesiæ tuæ privilegiis in suo statu manentibus uti largimur, nisi solummodo in die sanctæ ac venerandæ resurrectionis Domini Jesu Christi, seu in natalitiis Apostolorum, atque beati Baptistæ Johannis, nec non in assumptione sanctæ Dei ge-

netricis Mariæ, simulque in dominicæ Domini nostri Jesu Christi nativitatis die, pariterque in sollempnitatis Ecclesiæ tuæ die, sicut a prædecessore nostro Domino Gregorio hujus almæ sedis præsule sancitum est. In secretario vero induere tua sanctitas, pallium debeat, et ita ad missarum sollempnia proficisci, & nihil sibi amplius ausu temerariæ præsumptionis adrogare, nedum in exteriori habitu inordinate aliquid arripiatur. Cujus quoniam indumenti honos modestia actuum vivacitate servandus est, hortamur ut & cuncta ornamenta conveniant, quatenus auctore Deo recte utrobique possis esse conspicuus. Itaque vita tua filiis tuis sit Regula in ipsa, si qua tortitudo illis injecta est, dirigatur, in ea quod imitantur aspiciant, in ipsa se semper considerando proficiant, ut tuum post Dominum videatur esse bonum, quod vixerint. Cor ergo neque prospera, quæ corporaliter blandiuntur extollant, neque adversa dejiciant, sed quicquid illud fuerit, virtute patientiæ devincatur. Nullum apud te locum, nullum favore indiscretus, inveniat, benignum te boni sentiant, destrictum mali cognoscant, insontem reum apud te suggestio mala non faciat, nocentem gratia non excuset, remissum te delinquentibus non ostendas, ne quod ultus non fueris, perpetrari permittas. Sit in te et boni pastoris dulcedo, sit et judicis severa districtio, unum scilicet quod innocentes viventes foveat, aliud quod inquietos feriendos a pravitate compescat. Viduis et pupillis injuste oppressis defensio tua subveniat. Ecce, frater charissime, intus multa alia ista sunt sacerdotii, ista sunt palii, quæ si studiose servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Sancta Trinitas fraternitatem tuam diu conservare dignetur incolumen atque post hujus sæculi amaritudinem. Data per manus Ivonis Cancellarii sanctæ Romanæ Ecclesiæ in mense Martio. Indictione tertia.

20. 1047 d. 24 Apr.

Påfv. Clemens II:s stadfästelse å föregående, med åtskilliga tillägg.

K. 399.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, dilecto confratri nostro Adalberto venerabili Archiepiscopo Hammaburgensis Ecclesiæ, suisque successoribus in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere & poscentium animis alacri devotione præbere assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium dominum procul dubio promeremur dum venerabilia loca opportune ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia postulastis a nobis quatenus archiepiscopatum Hammaburgensis ecclesiæ totum integrum vobis confirmaremus, sicuti a prædecessoribus nostris Nicolao &

Agapito & Benedicto hujus apostolicæ sedis episcopis decretum est. Inclinati precibus vestris apostolica auctoritate concedimus & confirmamus, cum omnibus generaliter ac specialiter ad eundem præfatum vestrum archiepiscopatum pertinentibus, scilicet omnia, quæ vestri antecessores suis laboribus adquisiverunt, vel etiam amore æternæ patriæ, ibi a Christicolarum fidelibus largita sunt vel largiuntur. Cum illis etiam qui nunc tempore ad Christi conversi sunt fidem, protegente Dei gratia, videlicet Episcopos in omnibus gentibus Sueonum seu Danorum, nec non etiam in illis partibus, quæ sunt a meridionali Albia usque ad fluvium Pene, & ad fluvium Egidose, ita ut sub vestra vestrorumque successorum Hammaburgensis Ecclesiæ archiepiscoporum maneat potestate, vel quicquid vestro laboris certamine, divina favente gratia, ab errore perfidiæ siue hominum siue locorum ad religionem Christianam acquirere potestis, vobis vestrisque successoribus perpetualiter tenendum, inuiolabiliter tenere censemus. Et insuper decernimus & sancimus nullum archiepiscopum vel Coloniensem vel alium quemlibet in vestra diœcesi ullam sibi vindicare potestatem. Quinimo & ipsis & omnibus omnino suademus cultoribus vestræ religionis vel adjutorium & solatium vobis in omnibus administrent, quatenus pro gratia hujus beneficii plenam percipere mercedem a domino mereantur. Quamobrem omnia quæ proficua ecclesiæ probantur existere, & divinis non impugnant præceptionibus efficienda & præbenda, omnipotentis Dei auctoritate & beatorum apostolorum Petri & Pauli esse non dubitamus. Et hoc nostro decreto decernimus secundum præminari bonæ memoriæ Nicolai Papæ & Agapiti Papæ & Benedicti Papæ sanctionem ipsas diœceses Hammaburgensem scilicet & Bremensem non duas sed unam esse & vocari. Omnem quoque adversantem vel contradicentem atque piis nostris studiis, quolibet modo insidiantem, anathematis mucrone percutimus, perpetuæque ultionis reum diabolica sorte dampnamus ut culmen apostolicum more prædecessorum nostrorum causamque Dei pro aspectu zelantes, ab adversis hinc inde muniamus apostolica itaque auctoritate Haluersœtensis Ecclesiæ & Hildeneshemensis & Bodarbrunensis & Mindensis & Ferdensis Ecclesiarum Episcopis insuper jubemus atque monemus, ut vos in omnibus adjuvent, quatinus Sacerdotale ministerium explere & animarum lucra domino Jesu Christo facilius acquirere valeatis, vobis adminiculum præbentes in omnibus. Sic tamen, ut eos, quos adquiritis, & quos habetis, per gratiam Dei, adquisitos vestro vestrorumque successorum archiepiscopatui subjectos permanere decernimus a Christo tantum percepturi præmium remunerationis quemodmodum Christiana ac vera eos docet religio. Ite, docete omnes gentes. Itaque quamvis ad prædicandum gentibus in supradictis locis episcopi sint consecrati, atque plures in illis partibus constituendi, tamen formidandum est in tam novella Christianitatis

plantatione per barbarorum sævitiam ut in tantum numerus ex eis decrescat, quod illorum auxilio nequaquam temporum possit fieri consecratio. Ideoque prædicta statuta si necesse sit apostolica auctoritate decernimus esse servanda. Decernimus autem, charissime Frater Adhelberte, ut potestatem habeatis ordinandi Episcopos intra vestram parochiam & diœcesin, in omnibus supradictis gentibus. Et si quis contra hujus nostræ auctoritatis privilegium ire temptauerit, aut quoquo modo in parte vel in toto frangere visus fuerit, sit excommunicatus a corpore & vivifico sanguine Domini nostri Jesu Christi & a Sanctæ Dei Ecclesiæ aditu separatus. Observator autem hujus nostræ ammonicionis & jussionis habeat benedictionem omnipotentis Dei & beatorum apostolorum Petri & Pauli, & nostram qui eorum fungimur vicariatione. Data igitur vobis frater charissime Adhelberte nostræ auctoritatis privilegio simul concedimus vobis & pallio uti, ubique loco in utraque Albiæ fluminis ripa, statutis diebus sicut ante prædecessoribus vestris moris erat. Insuper addimus pro voto vestræ dignissimæ petitionis in nativitate Domini & in octava die, in Epiphania Domini, in die sanctæ paschæ, in ascensione Domini, in pentecostes, in festivitate S. Johannis Baptistæ & in Natalitiis omnium apostolorum, in assumptione & in nativitate sanctæ Mariæ, in festivitate S. Michaëlis archangeli, in festivitate S. Martini Episcopi, in natalitiis beatorum martyrum Laurentii, Mauritii, sociorumque eorundem, & in festivitate omnium Sanctorum & in illis festivitatibus illorum sanctorum, quorum corpora requiescunt in archiepiscopatu, & in consecratione Episcoporum atque Ecclesiarum & in vestra ordinationis die. Super hoc autem deprecatione H. imperatoris, nostri dilectissimi filii super nactum equitandi licentiam damus in sollempnibus diebus tantummodo in vestra sede & pallio utendi in ordinationibus Ecclesiasticis & crucem ante vos portandi sicut antecessores vestri habuerunt licentiam, damus. Sancta Trinitas fraternitatem vestram diu conservare dignetur incolumen atque post hujus vitæ amaritudinem ad perpetuam perducat beatitudinem. Dat. VIII. kl. Maji per manus Petri diaconi, bibliothecarii & Cancellarii sanctæ Apostolicæ sedis. Anno Domini Clementis secundi Papæ II. Indictione V.

21. 1055 d. 29 Oct.

Påfv. Victor II:s stadfästelse för Ärke-Bisk. Adalbertus på Hamburgs stift, med der till lydande Sverige och andra Nordiska Riken.

K. 410.

Victor Episcopus, Servus Servorum Dei, dilecto confratri nostro Adalberto venerabili Archiepiscopo Hammaburgensis Ecclesiæ, tibi tuisque succes-

soribus in perpetuum. Convenit apostolico moderamini pia religione petentibus benevola compassione succurrere et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud dominum procul dubio promeremur dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint per nos statum perducta. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus Archiepiscopatum Hamburgensem totum in integrum tibi tuisque successoribus confirmaremus, sicut a prædecessoribus nostris Nicolao, Agapito, Benedicto, Leone hujus almæ Apostolicæ sedis decretum est, inclinati precibus tuis & nos auctoritate concedimus apostolica & confirmamus, cum omnibus generaliter ac specialiter ad eundem præfatum Archiepiscopatum pertinentibus, scilicet omnia, quæ tui antecessores suis laboribus adquisierunt, vel etiam quæ ob amorem æternæ patriæ ibi a Christi fidelibus largita sunt, vel adhuc largiuntur, cum illis etiam, qui hoc tempore ad Christi fidem conversi sunt provocante & protegente gratia Dei, videlicet episcopos in omnibus gentibus Sueonum seu Danorum, Norwegorum, Island, Scrideuinum, Gronlandon, & universarum Septentrionalium nationum, nec non etiam in illis partibus Slauorum quæ sunt a flumine Pene usque ad fluvium Egidore. Ita, ut sub tua tuorumque successorum Hammaburgensis Ecclesiæ archiepiscoporum maneant potestate, vel quicquid a vobis diuina fauente gratia ab errore perfidiæ sive hominum sive locorum ad religionem Christianam adquiri potest tibi tuisque successoribus perpetualiter tenendum, inviolabiliterque retinendum censemus. Et insuper decernimus nullum archiepiscoporum, vel Coloniensem vel alium quemlibet in tua diocesi ullam vendicare potestatem. Caput quoque tuum mitra, quod est insigne Romanorum permittimus insigniri. Quod si quis huic nostræ auctoritatis privilegio contraire, vel in aliquo illud temptauerit temerare, anathema sit. Qui vero observaverit, gratiam & benedictionem consequatur a Domino Jesu Christo. Data IIII Kl. nouembris per manus Friderici sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii, anno domini Victoris II. papæ primo, Indictione octava.

22. Ödat.

Ärke-Bisk. Adalberts Bref till Bisk Wilhelm i Roskild om mötet i Sleswig och Biskop Adalvard i Sigtuna.

K. 418.

Adalbertus sanctæ Romanæ & Apostolicæ Sedis Legatus, nec non universarum Septentrionalium nationum Archiepiscopus, Hammaburgensis quoque Ecclesiæ provisor indignus. W. Rochildensi Episcopo salutem. Ad Synodum, quam apud Sleswig celebrandam constitui vos venisse, aut nunci-

um vestrum misisse grato perciperem animo. Sed de hoc alias. Nunc autem fraternitatem vestram latere nolo, quid molestiæ mihi Adalwardus Episcopus intulit, quem vobis testibus, qui ordinationi ejus interfuistis, Sictonensis Ecclesiæ consecravi Pontificem, quem dum barbara gens sibi præesse nollet Scariensem Ecclesiam invadere cœpit. Peto igitur, ut nuncium meum, qui illuc iturus est, ad Dalbogiensem velitis Episcopum dirigere. Hæc habeo de Synodo quæ dicerem, cum & alia multa sint, quæ fastidii caussa omitto.

23. 1073 den 2 Febr.

Påfve Alexander II:s, vid öfversändningen af Pallium till Ärke-Bisk. Liemar i Hamburg, gifna stadfästelse för Ärke-Biskoparne i Hamburg att vara Påfl. Legater i Sverige och öfriga Norden.

K. 441.

Alexander episcopus servus servorum Dei. Reuerendissimo & sanctissimo Liemaro sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ Archiepiscopo suisque successoribus pacem & salutem in perpetuum. Convenit Apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compasione succurrere & poscentium animis alacri deuotione impertire. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud conditorem omnium Dominum procul dubio promeremur, dum venerabilia loca oportune ad meliorem fuerint statum sine dubio perducta. Igitur quia postulastis a nobis quatenus pallium tibi transmitteremus & Archiepiscopatum Hammaburgensis Ecclesiæ totum integrum tibi confirmaremus, sicut a prædecessore nostro Domino Nicolao hujus apostolicæ sedis, & cœteris successoribus suis decretum est, inclinati petitionibus Domini H. Francorum & Romanorum Regis apostolica auctoritate concedimus, cum omnibus generaliter atque specialiter locis ad eundem præfatum vestrum archiepiscopatum pertinentibus, scilicet omnia quæ vestri antecessores suis laboribus acquisiverunt, vel etiam amore æternæ patriæ ibi a Christicolarum fidelibus largita sunt vel largiuntur, cum illis etiam, qui nunc tuo tempore divina protegente gratia, ad Christi conversi sunt fidem, videlicet episcopis Norvenorum, Danorum, Sueonum nec non omnium Septentrionalium partium. Pallium quoque tibi transmittimus & usum ejus in prænominatis a prædecessore Papa festis habendum tibi & omnibus tuis successoribus perpetuo decernimus, & in omnia prædicta regna te, vice nostra, Legatum constituimus. Deinceps vero nullum Archiepiscoporum vel Coloniensem vel alium quemlibet, in vestra diœcesi ullam sibi vendicare decernimus potestatem, quinimo & ipsius & ipsis & omnibus omnino suademus cultoribus veræ religionis ut adjutorium & solatia vobis in omnibus administrent, quatenus pro gratia

hujus beneficii plenam recipere mercedem a Domino mereantur, quoniam omnia quæ proficua Ecclesiæ probantur existere, & divinis non impugnant præceptionibus efficienda & præbenda omnipotentis Dei auctoritate, & beatorum apostolorum Petri & Pauli, esse non dubitamus. Et hoc nostro decreto decernimus secundum prænominati bonæ memoriæ Nicolai Papæ sanctionem, & reverendissimi regis Ludovici votum ipsas prædictas diœceses Hammaburgensem scilicet & Bremensem non deinceps duas, sed unam esse & vocari. Legationem quoque & archiepiscopalem potestatem in omnia regna Septentrionalia Danorum scilicet, Suenorum, Norvenorum, Islandicorum, & omnium insularum his regnis adjacentium tibi & omnibus successoribus tuis perpetuo tenenda concedimus. Omnem quoque adversantem vel contradicentem, atque piis nostris studiis, quolibet modo insidiantem, anathematis mucrone percutimus, perpetuæque ultionis reum, diabolica sorte damnamus, ut culmen apostolicum more prædecessorum nostrorum, causaque Dei pro affectu zelantes ab aduersis hinc inde partibus muniamus. Auctoritate ergo apostolica & censura, sub divini judicii obtestatione & anathematis interdictu statuimus, & nulla persona magna vel parva cujuscunque ordinis, aut dignitatis sit, omnia quæ a nobis vel prædecessoribus nostris Ecclesiæ tuæ & tibi concessa sunt violet. Quicunque autem mutaverit, vel in aliquo violare præsumserit, nisi resipuerit, auctoritate Dei, & beati Petri & nostra qui ejus fungimur vicariatione, perpetui anathematis vinculo sit innodatus. Qui vero custos & observator existerit benedictionis gratiam & cœlestis retributionis a justo judice Domino nostro consequi mereatur. Data IIII. Nonas Februarii, Indictione V. per manum Hildebrandi Cancellarii Sancti Petri atque abbatis S. Pauli.

24. 1080 d. 4 Oct.

Påfv. Gregorius VII:s Skrifvelse till Konungen i Sverige med betygande af sin tillfredsställelse öfver Svenska folkets omvändelse, och uppmaning att sända en Biskop eller skicklig Klerk till Rom, hvilken kunde lemna underrättelse om Svenska bruken, och i stället blifva underrättad om Apostoliska stolens stadganden, jemte förmaning att styra Riket med rättvisa. m. m.

K. a. 26: 439.

Epistola XI. Gregorii Papæ VII. ad Regem Sueciæ. [1])

Gregorius Episcopus servus servorum Dei I.... glorioso Sueonum regi salutem et apostolicam benedictionem. [2])

Quoniam regni tui terram quosdam sacri verbi ministros fuisse ingressos audiuimus, nouerit excellentia tua nos in Domino multum lætari. Dein-

1) *Denna öfverskrift saknas hos andra.* 2) *Saknas i* K. *c.* 154. Gregorius VII N. glorioso Sueonum regi. *K. g.* 25.

Deinceps quoque de salutis vestræ reparatione plurimum spei indubitanter habere. Gallicana siquidem ecclesia non vos alienis documentis instruxit, sed quod de thesauris matris suæ sanctæ Romanæ ecclesiæ accepit salubri vobis eruditione contradidit. Quapropter, vt Christianæ religionis et doctrinæ gratiam obtineatis vberiorem, volumus celsitudinem tuam aliquem episcopum, vel idoneum clericum, ad apostolicam sedem dirigere, qui et terræ vestræ habitudines gentisque mores nobis suggerere, et apostolica mandata de cunctis pleniter instructus ad vos certius queat referre. Interim vero monemus, vt prudentia tua commissum sibi regnum in concordiæ iustitiæque custodia dirigat atque disponat, ac ita circa subiectos pacis iura et æquitatis districtionem [1]) seruare inter cetera virtutum studia satagat, quatenus per temporalis regiminis solicitudinem mereatur æterni percipere securitatem, et cum iustis vocem totius iucunditatis plenam in extremo examine digne possit audire: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Data quarto [2]) Nonas Octobris.

25. 1080. Rom.

Påfv. Gregorius VII:s Skrifvelse till Konungarne Inge och Halstan med betygande af sin tillfredsställelse öfver den genom Bisk. Rodulvard erhållna underrättelsen om Svenska folkets omvändelse, tillika med uppmaning att söka det eviga goda, bibehålla fred, älska, ära och lyda Klerker och Biskopar, gifva tionde och ofta sända Klerker till Rom, och dertill välja sådana personer, som voro skicklige både att underrätta sig om Romerska kyrkans bruk och att sedermera derom upplysa sina landsmän.

K. g. 25.

Gregorius VII Visigothorum Regibus I & VII [3]).

Frater noster R. Episcopus vester, ad Apostolorum limina veniens, suggessit nobis de noua gentis vestræ conuersione, scilicet qualiter relicto gentilitatis errore ad Christianæ fidei veritatem peruenerit. Vnde plurimum in Domino lætati, miseratori omnium intimo corde gratias agimus, qui mentes vestras lumine suo visitare, et de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, dignatus est vos æterna sua benignitate reducere. Simul etiam ipsius ineffabilem misericordiam deprecati sumus, assidueque postulare optamus, vt vos tam fidei gratia, quam, bonorum operum fructibus, et in hac vita vigere, et in futura sanctorum cætibus faciat annumerari. Proinde charissimi filii, auctoritate S. R. E. vice beatorum Apostolorum Petri, et Pauli, nobis (licet indignis) concessa, vos admonemus, vt hujus fugitiuæ vitæ incertitudinem, ac temporalium rerum, et gaudiorum instabilitatem perpendentes, contem-

1) Discretionem K. g. 25. 2) III *a. st.* 3) Gregorius Papa VII Gothorum gloriosis Regibus L. et A. ac populis salutem & Apostolicam benedictionem. K. c. 154 Gregorius Episcopus, servus servorum Dei dilectis filiis I. & Hal. aut Al. gloriosis Visigothorum Regibus salutem & apostolicam benedictionem K. d. 331.

nere, et ad illa, quæ sine fine mansura sunt, quæque humani sensus, ac desiderii angustias amplitudine sua excedunt, memineritis aciem mentis semper extendere: concordiam, et dilectionem studeatis ad inuicem indeficienter habere: Ecclesiis honorem: pauperibus, et afflictis compassionem: Sacerdotibus, præcipueque Episcopis, reuerentiam, ac obedientiam, quasi patribus procuretis impendere: nec non et decimas, quæ ad vsum tam ipsorum, quam Ecclesiarum, et pauperum proficiant dare, totique regno indicare. Quod quidem nulli debet graue videri, pro meliori parte, videlicet semper victura anima, quamque decimam Deo offere, cum pro morituro corpore plurimæ gentes coniugibus suis tertiam rerum legibus compellantur exoluere. Præterea ad hoc summis animi viribus enitimini, vt qui velut in fine orbis, ita et seculorum, ad laborandum in vineam introistis Dominicam, inter primos remunerandi, eundem denarium horæ vndecimæ operatores percipere debeatis. Agite etiam, vt quemadmodum de præcessoris vestri laudabili fama valde sumus gauisi, ita quoque studiorum, probitatumque vestrarum opinio nos de se (sicut optamus) lætificet. Quia vero nouiter ad Christum conuersos, nondum Christianæ fidei, et religionis doctrinam sufficienter vos sumpsisse putamus, volumus, vt frequenter ad hanc sedem Clericos vestros mittatis, talesque personas prouideatis ad nos destinare, quæ et S. Ro. Ecclesiæ moribus plenius instrui, et instructæ valeant ad vos docte, et salubriter, quæ sunt agenda, referre. Datum Romæ &c.

26. 1085 d. 21 Maj. Lund.

Konung Knut den Heliges i Danmark gåfvobref på åtskilliga gods till den ännu ej färdigbyggda S:t Laurentii Kyrkan i Lund.

B. I: 13.

Fvndacio et dotacio Ecclesie Lundensis. per sanctum kanutum regem & martirem [1]).

In nomine Sancte et indiuidue trinitatis. patris et filii et spiritus sancti Notum omnibus in christo fidelibus esse cupimus Qualiter ego Cnuto. quartus magni regis filius. post susceptum paterne hereditatis regnum. ecclesiam sancti laurencii que sita est in [2]) lunde licet nondum perfectam. dotaui. Vt illius agni qui tollit peccata mundi sit perpetim [3]) sponsa. sancta sancti immaculata immaculati. digna digni. Desponsale autem huius ecclesie. quod [4]) vel quale sit. patefacimus. et sub hiis testibus Ricwaldo [5]).

1) Denna öfverskrift saknas i K. c. 1: 1, 2, hvarest detta bref efter en Pergaments Bok i Lund med nedanstående olikheter förekommer. 2) *utelemn.* 3) perpetua. 4) quid. 5) Ricwalo.

suenone. siwardo episcopis. Haquino duce. Presbiteris Arnoldo. theoderico. Heinrico. godescaldo. Stabulariis. Allone. Haquino. petro. suenone. ascero achonis filio. Deo preside. ratum et æternaliter stabilitum. desideramus Est igitur terra illa quam æpe. filius t[illegible]rbiorn in lunde. pro pace sua emendauit. In vpaccri australi. quatuor ma[illegible]i et dimidius. In altero vpaccri. totidem mansi. In Heruestadum. octo mansi. In scialshöge [1]) duo mansi. In flatoige [2]). quinque mansi et dimidius. quem dedit Hacon. regi In Hildeshoge. dimidius. In Hastathum. vnus mansus. Ageri [3]). In Wnustadum. vnus mansus [4]). In sceftelungum. dimidius mansus. In seuestathum. vnus [5]) mansus. quem persoluebat pro pace sua. scora. Et dimidius mansus in karlebiu [6]). quem dedit idem scora regi pro pace sua. In bruneslef. dimidius. quem soluebat rex a thurgislo [7]) filio gunstens. A gothesbo [8]). In sandby. vnus mansus A seolandi [9]). In ramseherathi Öyim [10]). duo mansi. In seinherathi [11]). terby [12]). duo mansi. In tunäherathi. winnincgawe [13]). duo mansi. In hornsherathi in sculdalef. vnus mansus. In othense. vnus mansus. In smörhem, minore. duo mansi. In liungahereht. byurstincgarythi [14]) duo mansi. In jurlundahereht [15]) tol lethorp [16]). vnus mansus. In scenkilse [17]). vnus mansus. In insula amacum. in suntby [18]) occidentali. quinque mansi In brunby [19]). tres mansi De annuali pecunia que datur pro areis in lummeby [20]). tres marce. De eadem pecunia in helsingaburgh [21]). tres marce. De areis in [22]) lunde. viginti marce et vna Si quis prepotens. nobilis vel ignobilis. natus vel non natus. contumaci inflatus audacia. contra sancte religionis propositum. huius pacti Decretum violare studuerit. sit anathema maranatha. sit supplicio deputatus eterno. vbi vermis non moritur. et ignis non extinguitur Fiat mensa eius coram ipso in laqueum. et in retribuciones et in scandalum. Cum hiis [23]) qui dixerunt Domino Deo Recede a nobis. scienciam viarum tuarum nolumus. Quod autem ad regiam pertinet justiciam. ex quacunque causa fiat de prenominata terra. in potestate sit prepositi et ceterorum fratrum. in hoc loco Deo seruiencium. tribus culpis exceptis Si extra pacem positus fuerit [24]). emat pacem a rege. substanciam illius. tollat prepositus et fratres. Si expedicionem neglexerit. erga regem [25]) emendet. Reddarios equos non dent. nisi cum rex ipse venerit. Actum Lundi duodecimo kalendas junii [26]). Anno [27]) incarnacionis dominice [28]). octogesimo quinto [29]) Indice. VIII Epact. XXII

1) Skalshoge. 2) Flatöige. 3) *utelemn.* 4) *Ifrån 3 till 4 utelemn.* 5) dimidius. 6) Karlabui. 7) Thurgisla. 8) Aguthisbo. 9) In Selandia 10) Oem. 11) Semaherathi. 12) Tiarby. 13) Winningawe. 14) Brœstingarythi. 15) Virlundaherathi. 16) Tollathorp. 17) Scenkilso. 18) Sundby. 19) Brundby, (Brönby *öfverskrifvet i B. 1*). 20) Lumaby. 21) Helsingborg. 22) *saknas.* 23) eis. 24) fuerit. quis illud emenlet & subtantiam ejus tollat &c. 25) ipsos. 26) indictione nona. 27) *utelemn.* 28) Anno Millesimo *tills.* 29) *Det följande utelemn. till orden:* regni autem Domini Cnutonis anno quinto &c.

concurr. II Anno regni domini kanuti regis. quinto. predictis presentibus episcopis et confirmantibus Auctore domino nostro iesu christo. qui est benedictus in secula seculorum Amen [1]).

In sigillo sancti kanuti regis. huic littere appenso jn vna parte est ymago regis in solio sedentis. sculpta. Cuius ymaginis superscriptio. hec est PResenti regem. signo cognosce Cnutonem. Ex aduersa parte est ymago quasi ducis vel equitis sculpta. Cuius superscriptio est Hic natum regis magni. sub nomine cernis.

27. 1106. Canterbury.

Ärke-Bisk. Anselms Bref till Ärke-Bisk Ascer i Lund.

K. c. 1556.

Anselmus Archiepiscopus Cantuariæ reverendo Laudis [2]) Ecclesiæ Archiepiscopo Atsero salutem & veram amicitiam in Christo. Quod me rogastis de Domino Albrico Cardinali Romanæ Ecclesiæ libenter feci, cum propter honorem Romanæ Ecclesiæ, tum propter amorem vestrum, pro quo libenter facere volo si quid quod placeat sanctitati vestræ intellexero. Gratias agimus Deo, qui in regno Danorum vestram religiosam [3]) ad archiepiscopatum sullimavit. Confidimus enim quia, gratia Dei cooperante, ea quæ corrigenda sunt corrigetis, & quæ ædificanda ædificabitis, & quæ nutrienda nutrietis. Audivimus namque a præfato Cardinali multa bona de vobis. Vnde istam habemus fiduciam, & oramus ut Deus, qui hoc incepit in vobis, ad bonum effectum vestram semper perducat voluntatem. Rogo sanctitatem vestram quatinus regnum illud vestro sancto studio emundetis ab apostatis, ut nullus alienigena ibi recipiat aliquem ecclesiasticum ordinem: quia illi qui ab Episcopis suis repelluntur, illuc pergunt, & execrabiliter [4]) ad diversos ordines sacrantur. Valete, & orate pro me. (Datæ Cantuariæ MCVI [5]).

28. 1133 d. 7 Jan. Lund.

Ärke-Bisk. Ascers Bref rörande de vid invigningen af Krafts-Kyrkan i Lund d. 30 Juni 1123 till samma Kyrka gifna gods, stiftelsen af några prebenden och anslag af gods till Canikebordet.

B. 1: 119.

Consecracio & dotacio ecclesie cripte Item. Fundacio quarundam prebendarum per dominum ascerum archiepiscopum Et donacio quorundam bonorum ad mensam communem canonicorum per eundem.

1) *Det följande saknas.* 2) Lundensis. 3) religiositatem *anm.* K. 525. religiosam prudentiam & prudentem religiositatem, *tillägges af andra.* G. 5. 4) exitiabiliter. *G. 5.* 5) *Detta sista tillsättes i K. f: 345.*

Notum sit omnibus tam futuris quam presentibus. quod ego Ascerus. sancte Lundensis ecclesie archiepiscopus. dedicaui criptam maioris ecclesie in ciuitate Lundensi jn honorem sancti johannis baptiste omniumque patriarcharum ac prophetarum christi Anno dominice incarnacionis. MCXXIII. jndictione prima. pridie kalend. julii. Et quas curias. quos mansos. que predia quas denique possessiones eidem ecclesie proprias dederim ad vsus fratrum. omnibus qui aderant in eadem ciuitate notum feci Et vt sciant tam posteri quam presentes. easdem curias & possessiones in huius descripcionis pagina propriis vocabulis notare curaui Curiam wesum habentem II mansos Curiam aby. habentem VI mansos & dimidium. Curiam in hambri. habentem mansum & dimidium Curiam werpingi. habentem mansum & molendinum. Curiam frithuthorpi. habentem mansum integrum. Curiam gyrthisheog. habentem IIII:or mansos Et curiam heruistathum in manso fratrum. Item statui prebendam. cui pertinent VII mansi & dimidius In villa raby IIII mansi & dimidius Eskilstorp. mansus. Isheogi, mansus Item. prebendam constitui. cui pertinent burgaby. III mansi Simbrose. II mansi soluentes quadraginta solidos. III marce de debito ciuitatis & insule. Has omnes terras conquisiui multo labore Quasdam emi satis preciose a cognatis meis vel familiaribus Quasdam comparaui. terris mihi pertinentibus Alias dederunt quidam boni viri pro animabus suis & proximorum suorum. quas tamen iterum integra empcione comparaui a proximis heredibus eorum. Legittimo ergo jure conquisiui eas multorum testimonio Et licet collata essent vel potius mea conquisicione & opera pertinerent ad sedem episcopatus. ego tamen propria auctoritate contuli eas fratrum vsibus jta vt nemo eas fratribus alienare presumat. nisi velit anathemati subiacere. quod proprio labore contraxeram eas. Et alias multo plures quam susceperim. successoribus meis relinquo In nomine igitur iesu christi. auctoritate Dei omnipotentis & beati petri apostolorum principis & nostra. omniumque episcoporum Dacie. jnterdico & prohibeo. ne aliquis, prenominatas possessiones minuere presumat. aut aliqua occasione. fratribus quibus eas contuli. diripere vel alienare. Quicumque vero siue rex siue episcopus. clericus vel laicus contra hanc nostre confirmacionis paginam agere presumpserit. & prenominatas possessiones inuadere. diripere. vel fratribus alienare temptauerit. secundo. tercio ve commonitus. si non satisfactione congrua emendauerit. ab omnipotente Deo sit anathematizatus Auctoritate omnium sanctorum excommunicatus. omnium clericorum confirmacione maledictus A matris ecclesie gremio segregatus. Ab omni populo confundatur Cum dathan et abiron in inferno. penis eternalibus afficiatur Amen Fiat. fiat. fiat. Amen Omnibus autem eidem loco bona conferentibus sit misericordia & pax & gracia domini nostri iesu christi. nunc et in futuro Amen Acta est hec descripcio anno domini MCXXXIII. jndictione XI. VII jdus januarii Consilio et ammonicione domini eskilli eius-

noster Hammeburgensis Archiepiscopus ad Apostolicam sedem veniens in nostra præsentia questus est, quod cum Episcopis Regni tui, sicut antiqua prædecessorum nostrorum Gregorii, Sergii, Leonis, Benedicti, Nicolai & Adriani Romanorum Pontificum privilegia indicare noscuntur, metropolitano jure possideat, debitam ei obedientiam denegare præsumant. Quia igitur nostri officii est, male gesta corrigere, & ad viam rectitudinis revocare, Nobilitati tuæ rogando mandamus, quatenus præfato Fratri nostro A. Hammeburgensi Archiepiscopo tanquam Metropolitano tuo humiliter pareas, & ut Episcopi terræ tuæ ad ipsius obedientiam redeant, pro facultate tibi a Deo collata diligenter efficias. Data apud montem Aventinum VI. Kalend. Junii

32. 1133 d. 27 Maj. Rom.

Påfv. Innocentius II:s befallning till Svenska Biskoparne i samma ämne.

K. 535.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei venerabilibus fratribus universis Episcopis Suediæ salutem & apostolicam benedictionem. Æquum est ut qui aliis præesse desiderat suis prælatis revereri humiliter non erubescat. Cæterum venerabilis frater noster A. Hammaburgensis Archiepiscopus ad sedem Apostolicam veniens graviter questus est, quod cum vobis, sicut est in antiquis privilegiis, Gregorii, Sergii, Leonis, Benedicti, Nicolai & Adriani Romanorum Pontificum continetur, metropolitico jure præsideat, debitam ei obedientiam subtrahatis, quod profecto a vobis tanto est studiosius corrigendum, quanto subacto populo etiam in hoc bonæ conversationis exempla debitores estis impendere. Per præsentia itaque scripta fraternitati vestræ mandamus, quatenus præfato fratri nostro A. Hammaburgensi Archiepiscopo, tanquam Metropolitano vestro, obedientiam & reverentiam deferatis, & nullam ei super hoc molestiam de cætero irrogetis. Datæ apud montem Aventinum VI. kl. Junii.

33. 1135 d. 6 Jan. Lund.

Konung Eric Ericsons i Danmark Bref på anslag till Prebenda för en Canik i Lund.

B. 1: 121.

Fvndacio prebende canonicalis per Ericum regem Erici regis filium.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis Ericus, erici filius. Divina fauente clemencia. Danorum rex. Omnibus Catholicis. Salutem. De magnis tri-

tribulacionibus & angustiis a Deo liberati. magnifice gratias ipsi referimus. quia populum suum liberauit. quia nobis regnum & hereditatem restituit. et meipsum in solio patrum meorum collocauit. Jn reddenda igitur graciarum accione ei. cuius sanctis meritis victores nos esse confidimus. De bonis que nostri juris sunt. nec a quoquam. legibus aufferri possunt. secundum quod infra descriptum est. gratanter offeremus. et lundensi ecclesie in possessionem eternam per presentis pagine auctoritatem contradimus. quantum ad prebendam vnius clerici sufficiat. quod jugitur Deo et sanctis eius in loco ipso pro salute regis deseruiat. A Geri jn villa wram occidentali. vnus mansus. Heoum. mansus. Hugby. mansus. Jn scio. dimidius mansus. Herchalef. quadrans. A wetlandi in willa fialkinn. quadrans. Jn insula amacum. in villa tummethorp. duo mansi. Thornby. mansus. Terras has a justicia regali immunes & omnino liberas esse volumus. ad imitacionem earum. quas dederunt felicis memorie predecessores nostri. Sweno magnus et Canutus. Reges catholici. Hec vt rata sint. sigillo nostro cartam hanc signauimus. Ad honorem regis regum. qui viuit & gloriatur Deus per omnia secula seculorum Amen. Actum Lundi. in ecclesia sancti Laurencij. Domina Malfride regina consenciente & collaudante. et filio regis suenone. presente domino ac venerabili ascero lundensi archiepiscopo. et ottario bergenensi. qui justam regis voluntatem sua auctoritate confirmauerunt. Omnem vero. huic constitucioni contradicentem vel aduersantem. tamquam latronem & alieni juris inuasorem anathematizauerunt. coram presbiteris & dyaconibus multis et magna populi multitudine. Octauo jdus Januarij Indictione XIII Anno ab incarnacione dominj MCXXXV. Regni autem regis erici anno quarto.

34. 1145.

Bref rörande donation af gods, instiftelsen af Ärkedjeknedömet, Skattmästaresysslan m. m. af Ärke-Bisk. Eskil i Lund.

B. 1: 70.

Donacio possessionum a domino eskillo archiepiscopo. Et institucio archidiaconatus & thesaurarie Et quod pro munere caritatis Cantetur Cristus vincit.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis Notum sit omnibus ita presentibus quam futuris in posterum. qualiter dominus eskillus. sancte lundensis ecclesie archiepiscopus secundus. eiusdem dignitates et ornatus ampliauerit. qualiter eam. insignium donorum priuilegiis sublimauerit. Jdem enim

venerandus antistes. sui patris & patrui loco factus ecclesie pater ex filio. quidquid egregie virtutis suus ceperat antecessor ad egregiam sathagebat [1]) perducere conseruacionem. Vt sicut excellentissimi viri proximus in regimine fuerat successor. [2]) jta quoque virtutum esset proxima successione imitator Quapropter circa sponsam et matrem [3]) ecclesiam. pia feruens deuocione Dignitates quas ad id temporis prefata sedes minus habebat. ad domus dei decorem instituit. Jnuentas inibi sollerti industria & memoranda liberalitate decenter adauxit. Archidiaconatum. de causis & justicia episcopali memorate ciuitatis instituit. et perpetue dignitatis munere eidem ecclesie. inuiolabili auctoritate stabiliuit Decaniam. sue munificencie beneficio hilaris dator ampliauit Et ecclesiam scarby. [4]) habentem tres mansos. in eadem villa. cum adiacenti capella guthers. [5]) cum decimis & redditibus & episcopali seruicio. curie quoque sue ibidem. ex integro. decimam [6]) adiecit. Thesaurarium. dignitate & beneficio primus ipse donauit. et hunc necessarium laborem. honesta vtilitate temperauit. et ecclesiam que est in strø [7]) cum decimis & redditibus et episcopali seruicio. totaque eiusdem curie decima. pie delegauit Beneficium scolarum. quod antiquitus duarum tantummodo fuerat marcharum. sex de pontificali camera adauxit [8]) videlicet. de censu episcopi [9]) in lunda. III. de Burgandelholm [10]) insula. vt ob memoriam & remedium anime eius. liber omnibus illic [11]) pateat ingressus Nichil enim a pauperibus & [12]) peregrinis hac in parte. vltra exigi. et preuenit & precepit misericordi dispensacione. innata viro pietas. Jtem. prebendas instituit. cum terris & censu subscripto Prebenda sacerdotalis birkibyarge. jn gudisbo. dimidius mansus. malum dimidius mansus. Nes. V. solidi. Bensthorp. VIII solidos. vitetlandi. gempsiø. VIII solidos. Øthestathæ. dimidiam marcam heruistaum. mansus. Croppe. mansus. Sæby. quadrans. III marche de holm Jtem prebenda diaconi Symbrose. III mansi Gøteleue. III mansi et VII solidi. II marche de holm. Jtem prebenda subdiaconi grefhøge. III vncie. Hyathorp. XVI solidi. II marche de holm Jtem. duas prebendas in ciuitate juxta claustrum Jtem prebenda nicolai subdiaconi. Jn villa sereslef. VI ore. vuerem. due ore Rukothorp. dimidia marca vuartsryd XIIII solidi julathorp. XVI solidi Siundethorp. II ore. Hørg. IIII solidi Asmundathorp. X solidi Herslef Hølftofte X solidi Simberos. oram. karlaby due ore. Keldoryd Hethoryd dimidia marca Olaffryd. due marche. Hersløf. VI ore Jtem prebenda subdiaconi. jn ciuitate VI ore Barsabec. V. ore Raby dimidia marca. Gyurthishøg. dimidia. marca. Attathorp. due ore Hulcabiar. due ore. Haeslef. VI ore. Langeryd. IIII solidi Ruku-

1) satagebat B. 1: 118. 2) fuerat in regimine successor *a. st.* 3) matrem & sponsam *a. st.* 4) Scarnbu *a. st.* 5) buthers *a. st.* 6) decimas *a. st.* 7) stre *a. st.* 8) tribus *tillsättes a st.* 9) Episcopali *a. st.* 10) Burgundehulm *a. st.* 11) liber illic omnibus *a. st.* 12) vel *a. st.*

thorp. due ore Jn commune quoque seruicium. dedit curias Alnethorp. I. nefishog. II Ballunslef. III. cum omnibus suis attinenciis Jtem decimas omnium. tam de predictis curiis quam de prius constitutis. ex munificencia pietatis adauxit Jtem ad prebendas prius constitutas. de debito ciuitatis XII marcas adiecit et XIIII de insula holm Capelle infra monasterium. III marcas addidit de manu episcopi singulis annis. Cantores ecclesie. isto ordinauit honore (Beneficium) [1]) subscriptarum festiuitatum diebus. ornatos baculos in manibus habentes. chorum regant. Et duo ex fratribus. suo loco Letaniam. Cristus vincit. dicant. Deinde singuli per singula officia. statutum caritatis donum de manu domini archiepiscopi suscipiant, hiis diebus Natiuitatis Domini. I. III. et VIII die. Epiphanie domini. Ypopanti Omnibus festis s. Marie sollempniis. Resurrectionis & ascensionis domini. Pentecostes. Johannis baptiste. Petri & Pauli. Laurencii. Dedicacionis. Michaelis. omnium sanctorum. Capellam eciam in nundinis nostris ex antiquo redditibus adiacentem. perpetuo jure adherere sanciuit. Si qua igitur in futurum. ecclesiastica secularisue persona. contra hujus constitucionis paginam venire temere presumpserit. et ex hiis omnibus quippiam aufferre. diminuere vel alienare non timuerit. omnipotentis Dei vindictam experiatur. Veniantque super eum omnes maledictiones. quas populo rebelli dominus comminatur. sitque anathema maranatha Amen Amen Amen.

35. 1145 d. 1 Sept. Lund.

Bref i samma ämne, med åtskilliga tillägg, såsom gåfva af Kyrkoskrud m. m.

B. 1: 118.

Fvndacio & institucio quarundam dignitatum et prebendarum per dominum eskillum archiepiscopum Et quibus diebus pro munere caritatis cantetur Cristus vincit Et super opcione prebendarum canonicorum Item. quod idem archiepiscopus dedicauit ecclesiam lundensem.

Hvius sunt due littere eiusdem tenoris.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris inposterum. qualiter dominus eskillus sancte lundensis ecclesie archiepiscopus secundus. eiusdem ecclesie dignitates & ornatus ampliauerit.

---

1) *Förkortningen:* honó *är ej nog tydlig;* Beneficium, *som derefter följer, är utstrukit, likasom det skulle varit felskrifvit dervid är ett tecken och ett motsvarande i marginalen tillika med:* et beneficio vt, *i nyare tider (på 1600 talet?) tillsatt.*

Det följande instämmer med föregående Bref N:o 34 utur B. 1:70. på sätt derstädes i anmärkningarne angifves, ända till orden:

innata viro pietas. Jtem de redditibus mense sue attinentibus. prebendam instituit cum terris & censu subscripto. Mansus akedorp dimidius. II in areleue Gøterslef. Marca. Gislef. Marca Simbrose Marca. de censu insule. II marche Jtem. walby. II mansi. Geshøge. III partes mansi. et de censu insule. II marche Jtem. birkebiarg. mansus dimidius. Malom. mansus dimidius. Hestwite. VIII solidi Nees. V solidi. Gemsiø. VIII solidi. Godenedorp. IIII:or solidi. Scipendorp mansus dimidius. Heruezstadum. Mansus. Croppe. mansus. Wermløse. dimidius mansus. de insula. tres marche Jtem ad prebendam sacerdotalem prius constitutam. duas marcas addidit de debito ciuitatis. et tercia de jnsula. Jtem. choro. tres marcas Jtem ad prebendam subdiaconi. Marcam Jtem ad prebendam subdiaconi. duas marcas de debito ciuitatis & terciam de insula. Jn commune quoque seruicium dedit curias duas. alnedorp & balleneslef cum omnibus suis attinenciis. vt exinde fratribus impendatur caritas in anniuersaria ipsius deposicione. & memoria eius sit in pace & eterna benediccione Cantores ecclesie isto ordinauit honore & beneficio. vt subscriptarum festiuitatum diebus. ornatos baculos in manibus habentes chorum regant. et duo ex fratribus. suo loco. letaniam. cristus vincit. dicant. Deinde singuli per singula officia. statutum caritatis munus de manu domini archiepiscopi suscipiant Ad cristus vincit. marcam dimidiam Cantores. singulas oras. Diaconus oram Subdiaconus II solidos. Graduale cantori duo. IIII solidos. Alla [1]) Similiter. Hiis diebus Natiuitatis domini. I. III. & VIII die. Epiphanie domini. Ypapanti. Omnibus sancte marie sollempniis. Resurrectionis et ascensionis domini. Pentecostes Johannis baptiste. Petri & Pauli. Laurencij. Dedicacionis [2]). Michaelis. et omnium sanctorum Et infra monasterium. tres marchas addidit de manu episcopi. singulis annis. Vniuersis igitur racionabiliter ordinatis. cooperante spiritu sancto. in leticia cordis sui. dedicauit ecclesiam maiorem ad laudem & honorem nominis domini in honorem sancte & intemerate virginis marie. et beatissimj martyris & leuite laurencij. Cum multa frequencia episcoporum. principum. nobilium. cleri. populi. et omnium vtriusque sexus etatum Ne quid ergo in cultu deesset religionis. preciosa queque cum indumentis. Jn ornatu ecclesie & altaris. vniuersis astantibus presentari fecit. et super sanctum altare alacri deuocione obtulit Et vniuersa hec, rata & inconuulsa permanere. totius conuentus inprecacione. perpetuo sancciuit anathemate. Hec vestes. Casule V preciose Cappe tres. precipue Albe. in Superhumeralia IIII:or. Dalmatice.

---

1) Alleluja? 2) Capelle *är deröfver skrifvit med samma hand, som sjelfva boken.*

II Subtilia II Cingula II Stole II Fanones. V. Omnia hec. precio et specie electissima. Jtem. pallia II. Linthea altaris II Manutergium optimum. Candelabra tria bona. Dorsalia IIII:or. Tapetia IIII:or Ad reliquias recondendas Capsam preciosam ex electro. duas eburneas Tabulam crucifixi eburneam. et vasa preciosa. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona contra huius constitucionis paginam venire temere presumpserit Et ex hiis omnibus quippiam auferre. diminuere vel alienare non timuerit. omnipotentis dei vindictam experiatur. Duplici contricione conteratur. A facie dei pereat. Cum sonitu, memoria eius dispereat. Sit pars ejus cum dathan & abiron Fiat sicut jabin in torrente cyson. veniantque super eum omnes maledictiones quas populo rebelli. dominus comminatur Et. quo jratus deus animas percutit. mucrone feriat Sitque anathema maranatha. Amen Cunctis autem que justa sunt seruantibus. sit misericordia a deo salutari. Descendatque super eos pax & benedictio dei Amen Amen Amen De cetero. Hac liberalitatis munificencia hanc priuilegiauit ecclesiam vt si quis fratrum meliorem prebendam habens obierit. senior frater. pro laboris commercio. ea jnduatur. Acta hec dedicacio & inscriptio Lundis. anno incarnacionis dominice millesimo C XL V jndictione VIII presidente romane & apostolice sedi. beatissimo papa Eugenio III Archiepiscopatus domini eskilli memorandi presulis anno VIII:o Horum presencia & testimonio. quorum hic sequuntur Nomina. Episcopi. Aszerus Selandie episcopus Gislo. Liungacopensis episcopus. Otgrimus Skaronensis. Hermannus. sleswicensis episcopus Abbates. Nicolaus Lundensis jusfridus swansheit. Willelmus. Clerici Ebbo decanus. Nicolaus archidiaconus. Omnes canonici sancti Laurencij. et Dalbyensis ecclesie fratres. Prepositi. Paulus. Ascatius. Clerus innumerosus. Principes Swen. erici regis filius. Kanutus magni filius Ericus dux. & eius filii. Karolus & Kanutus Bondones. Toki. signesun Magnus. saxesun Siunde swenssun Karl. agisun Ener Swen cristianssun Agge peterssun. Pene i Karlaby Ake juvenis & eius filius Hun. Ake fris et Manne frater eius. et totius populi multitudo copiosa Jn kalendis Septembris. feliciter.

36. 1150—1162.

Abbot Petrat af Celles svar på Ärke-Bisk. Eskils begäran att broder Rogerius af Carthusianerne skulle till honom skickas för att uppsöka och bereda i Norden en plats för denna Orden.

K. h. 2: 552. N:o 23.

Domino & patri suo charissimo Eskilo Lundensi Archiepiscopo frater Petrus Cellensis abbas omne bonum a Domino DEO.

De superabundanti bonorum cælestium gratia eatenus tam vultus quam manus vestræ resudant, vt nisi verecundia his temporibus ab humana regio-

ne se subduxisset, suffunderentur maximo rubore noti & amici vestri in benedictionum vestrarum largitione. Equidem malim dicere in dando vos pluere quam seminare. Nam qui seminat primum in spe percipiendi fructus seminat, deinde non fundit, sed spargit. Postremo non nisi cultæ terræ semen suum credit. Horum nihil mitatur pluuia: sed se ipsam vt sic dicam perdit in terræ visceribus, vt postea resurgens cum maxima frugum prole afferat fructum tricesimum, sexagesimum, & centesimum. Aliud rursum caritatis indicium in pluuia reperio: quia sine delectu rigat fæcunda & infæcunda, fertilem agrum & sterilem, granum electum & germen reprobum. Est ne virtutis, an vitij, hæc bonitatis & beneficiorum prodigalitas? Sed hoc Dei, nec aliud in eo inuenitur vitium, nisi quod benignus ad ingratum, largus ad auarum, pius ad impium existit. Ista sua vitia comparant mansuetissimo innumera conuicia. Aliquando moti sunt pedes nostri mitissimi Dauid, quia eruperat pluuia mansuetissimi Dei super malos & iniustos, ita vt diceret, *sine causa iustificaui cor meum*, & *laui inter innocentes manus meas.* Exciderat a mente quod in libro Sapientiæ dicitur. *Tu autem DEVS noster suauis* & *verus es* & *sapiens*, *patiens* & *in misericordia disponens omnia. Etenim si peccauerimus, tui sumus, scientes magnitudinem tuam. Et si non peccauerimus, scimus quoniam apud te sumus computati.* Ecce cuius imitator reprehenditur, qui de bonitate, siue largitate redarguitur. An non Ecclesiastes in concione sua proprio decreto & sententia, hoc malum æstimat sub sole, vt cui dedit DEVS diuitias & substantiam & honorem, non habeat in eis potestatem, sed extraneus illas rapiat? Ad quid hæc vobis verborum congeries? Vt ignis perpetuus de sancto altari cordis vestri non deficiat: sed hac congerie magis ac magis conualescat, donec holocaustum vestrum pingue in nebula in qua habitat DEVS suscipiatur, & a cineribus omnium superfluitatum facies altaris eiusdem expietur. Ostiolum per quod aditus ad sancta sanctorum patet, de lignis est oliuarum; quia procul dubio iuxta sacræ fidei tenorem non ei negabitur sanctorum ingressus, qui ab operibus misericordiæ non fuerit alienus. Suppresso pudore in auribus Domini mei id persuaserim, non mea tamen præsumptione, sed alterius persuasione. Nequaquam tamen difficilis ad persuadendum extiti, faciei vestræ, sermonis, & totius gestus insignia penes me retinens: nec me in humilitate similem reperisse de filijs hominum conijciens. Non igitur ei scribere vereor, quem nisi malis & superbis verendum non reor. Et de his hactenus. Ceterum culpari non debet seruus de contemptu mandati, cuius mens & voluntas nulla negligentia reuocatur ab impletione voluntatis Domini. Ex vestra dignatione in mandato ab anno præterito accepi, quatenus Carthusienses fratres expeterem, & de maturando negotio vestro eos commonefacerem. Erat autem negotium, sicut scitis, quatinus ad vos mitteretur frater Rogerius, ad

locum ordini illorum in partibus vestris perquirendum & præparandum. Disposuerat namque in animo vestro plena & perfecta charitatis effusio noua seminaria de omni genere sacrorum ordinum seminare prouinciam vobis a DEO commissam, vt exinde fructus, qui permanent in æternum, susciperetis; & manipulos iustitiæ de laboribus eorum ad æterna tabernacula reportaretis. Iam non solum in herbam, sed in spicas Cisterciensis siue Clareuallis ordo ibi multiplicatione fratrum excreuit: nihilominus & religio Præmonstratensis. Quia igitur gustauit & vidit prudentia vestra, quod bona sit negotiatio ista, ad vlteriora manum porrexistis, & de illo ordine, qui quasi Cherubin, siue Seraphin, immediate residenti agno, qui habet occulos septem & cornua septem, in throno gratiæ accedunt, gazas vestras exornare voluistis. Ecce factum est vt imperastis. Adquieuit sanctus Carthusiensium fratrum conuentus iustis petitionibus vestris. Equidem res impetratu difficilis, sed quis vobis negaret, quod forte spiritus Sanctus in sancto templo suo suggerebat? Certe nec illi, nec nos diffidimus, seruum suum fidelissimum & amicum Domini vos possidere, cuius famam & opera tam præclarissima reclamat mundus. Quod cœpistis tam sancte, tam auide, tamque quodammodo intemperanter præ desiderio animæ, sic effectui mancipate, vt melior sit finis orationis, quam principium. Valete.

37. 1151 — 1153.

Abbot Bernhards svar till Ärke-Bisk. Eskil i Lund rörande sitt gifna förord hos Påfven.

K. *l.* 1633.

Ad dominum ac venerabilem Eskilum Lundensem archiepiscopum, sedis apostolicæ in Dacia et Suecia legatum, cuius corpus gloriosum in Claraualle requiescit iuxta matrem eiusdem diui Bernardi. Epistola CCCXIIII.

Amantissimo patri et domino Eskilo, Dei gratia Lundensi Archiepiscopo, frater Bernardus Claræuallis vocatus abbas, in vero salutari salutem.

Scripta et salutationes vestras, immo affectiones cordis vestri tam libenter suscepi, quam specialiter et diligo vos, et diligor a vobis. Inde est quod auditis tribulationibus vestris, eas non solum meas feci, sed et inueni: quia non possum te dolente non dolere, dulcissime pater, nec nisi molestus et anxius tuas molestias et anxietates audire. Tangit et angit cor meum quicquid tuum exasperat: et quicquid illud sit quod te persequitur, non solum te persequitur, sed me tecum. Quicquid enim gratiæ et dilectionis im-

pendere sibi possunt absentes amici, puto et me debere tibi, et mihi deberi a te. Audax sum, sed non mendax, et in hanc audaciam me compulit tuæ sublimitatis dignatio. Quando enim id præsumerem ego? quando tantam tantillus, et a tanto gratiam sperare auderem? Et si ego retribuere non potero, non est mortuus retributor meus, quia Dominus retribuet pro me. Dominus, inquam, in quo et pro quo tanta nos deuotione complecteris, tanta stringis affectione. Benedictus sanctus angelus tuus, qui pio pectori tuo id suggessit. Benedictus Deus noster qui persuasit. Glorior priuilegio amoris tui. Refectus sum per charissimum fratrem nostrum filium tuum Guilielmum de abundantia suauitatis pectoris tui. Refectus sum per nuncium tuum, refectus sum per litteras tuas, refectus sum per omnes, qui a te vsque ad nos vel per nos euadere possunt. Vtinam mihi datum esset desuper hæc dicere, non dictare, vt me potius loquens quam scribens aperire valerem. Pro certo acceptior esset sermo viuus, quam scriptus: efficacior lingua, quam litera. Oculi quippe loquentis fidem facerent dictis, et melius affectum vultus exprimeret quam digitus. Sed quia illud absens per me non possum, per literas quæ secundum in huiusmodi locum obtinent, satisfacio quantum possum. Nuncium tuum cum magna exultatione vidimus, et negocium tuum quantumcunque potuimus muniuimus ad Dominum Papam [1]). De secreto autem verbo illo quod tam ardenter ascendit in cor tuum, respondebit tibi ex parte nostra Guillelmus tuus, tuus inquam, et specialiter tuus in visceribus Jesu Christi. Posui enim verba mea in ore eius, et ipsum audies tanquam me in negocio isto. Heu, auellor, abripior, non licet vltra. Auocat diei malitia, reuocat turba superuenientium, et epistolam potius rumpunt quam finiunt. Sed nunquid quia faciunt vt paucis scribam, facere poterunt vt parum diligam? Actum excludunt a me non affectum: ille semper tecum est, qui sui iuris est: et tecum erit quandiu fuerit, omni mihi amicitia colende, pie, ac reuerendissime pater.

38. 1153 d. 28 Nov.

Påfv. Anastasius IV:s skrifvelse till Konung Sverker I och Sveriges förnämste män med uppmaning att förblifva vid Romerska kyrkans lära, iakttaga de stadgar Cardinalen Nicolaus Albanensis under sitt vistande i Sverige gifvit om kyrkans frihet, äktenskapet, vapnens afläggande. m. m. samt framhärda i den gudaktighet de begynt och till bevis på sin tillgifvenhet erlägga af sin jord S:t Peterspenningen, hvilken Biskoparne till Påfven öfversända.

B. 3: 20. b.

Anastasius episcopus seruus seruorum dei. Carissimis in christo filiis. S. Regi et vniuersis proceribus swechie. salutem et apostolicam benedicionem

1) S. Bernardi Epist. CCLXXX. till Påfven (Eugenius IV) innehåller, bland mycket annat, blott följande ord om Ärke-Bisk. Eskils ärende:... De negocio domini Lundensis reducimus vobis ad memoriam. Causa dilationis sublata de medio, non est nisi vt fiat quod faciendum erat.

cionem Inter cetera in quibus diuina pietas ministerium sacrosancte Romane cui auctore deo presidemus ecclesie honorificare dignatur. Nichil est propter quod in graciarum accionem et creatoris laudem nostra mens propensius excitetur quam si per nos aut fratres nostros ecclesie sue terminos dilatari concedat. et diuini semen eloquij per prouisionem sedis apostolice gratum sibi amet [1]) fructum afferre Quod nimirum quia in aduentu venerabilis fratris nostri Nicolai episcopi albanensis ad uos per omnipotentis dei graciam conspicimus adimpletum. auctori omnium bonorum graciarum acciones exsoluimus et tam circa nos quam circa uos ipsius beneficium omnimodis commendamus. qui de tenebris et vmbra mortis vos vocauit in admirabile lumen suum. et cum essetis mortui peccato. conuiuificauit uos christo. Rogamus autem vt qui cepit in uobis opus bonum perficiat. et jta semper doctrine apostolice uos faciat adherere jta uos in corpore christi quod est ecclesia per compagem caritatis solidet et confirmet ut et quod fideliter credidistis ad salutem animarum uestrarum studeatis iugiter adimplere. et post deposicionem huius corruptibilis tabernaculi veniente ad iudicium domino. occurrere valeatis ei cum omnibus sanctis in virum perfectum in mensuram etatis plenitudinis christi; quod pro certo credimus deo faciente futurum si doctrinam apostolicam et predicacionem supradicti fratris nostri ante oculos mentis semper habentes studueritis factores esse verbi et non auditores tantum fallentes vosmetipsos Si quis enim. sicut ait apostolus. auditor est verbi et non factor. hic assimilabitur viro consideranti uultum natiuitatis sue in speculo. Considerauit enim se et abiit et continuo oblitus est qualis fuerit. Ne igitur de uobis hoc accidat. monemus vos et exhortamur in domino quatenus per eundem fratrem nostrum ymbre sacri eloquij irrigati fructum vite facere studeatis et cogitantes apud vos qualiter cum fueritis aliqando tenebre nunc sitis lux in domino. que sursum sunt sapiatis. non que super terram. et per verum noë ac ministros ipsius ab inundacione diluuij in archam ecclesie congregati precepta dominica et prefati fratris nostri statuta. de libertate ecclesiarum. matrimonio. [2]) armis non portandis et aliis ad salutem populi spectantibus firmiter obseruetis Cernite pereuncia extra arche ambitum animalia. et in ea collecti immensas gracias exsoluite collectori et considerate apud vos benignitatem ipsius qui ut redimeret de manu inimici et de regionibus congregaret non despexit pro uobis cum adhuc peccatores essetis. vestiri carne. turpari cruce. multari morte. Et quoniam vos gratuita bonitate sua filios apostolorum et corporis sui membra constituit in eiusdem

1) *Detta ord är så tvetydigt skrifvet, se Tab. 1. n. 1, att det äfven skulle kunna läsas:* donet.
2) *Förkortningen* mrio *se Tab. 1. n. 1. är väl svårtydig, men uttrycker icke* vestrarum, *som den läses i K. d. 453.*

corporis vnione ac fidei catholice veritate immobiliter perdurate. Veneramini toto studio sicut incepistis matrem omnium fidelium sacrosanctam Romanam ecclesiam. et qui longa terrarum intercapedine ab ea distatis deuocione ac pio desiderio presentes ei semper estote Firmum quidem habemus et indubitabile quia si usque ad finem in obediencia eius et subieccione manseritis et statuti prefati fratris nostri et doctrinam apostolicam studueritis adimplere. de terrenis ad celestia. et de caducis ac transitoriis ad eterna semperque manencia pertingetis Censum autem quem in argumentum vestre deuocionis beato petro de terris vestris persoluendum annis singulis statuistis. fratribus nostris episcopis tribui faciatis. vt per eos sedi apostolice transmittatur. Quem profecto non tam ad nostram vtilitatem quam ad salutem animarum vestrarum exigimus dum vos interne deuocionis obsequium beati petri cupimus patrocinium optinere. Datum lateran. IIII:to kalendas decembris.

39. 1156 — 1178.

Ärke-Bisk. Eskils Gåfvobref till Canikerna i Lund på all tionde af deras prebenden och hemman.

B. 1: 37.

Priuilegium Eskilli Archiepiscopi super decimis Canonicorum.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Ego eskillus. sancte lundensis ecclesie archiepiscopus. Apostolice sedis legatus. Dacie et suecie primas. Dilectis filiis sancti laurencii canonicis. decimas omnes. tam de terris prebendarum eorum ac beneficiorum quam et mansionum. perpetuo possidendas. pietatis intuitu contulimus. profecto dignum ducentes. vt matricis ecclesie filiis succurratur. quorum rei familiaris indigencia maior. preter quam decet. esse dinoscitur. Hoc enim humanitatis creat racio. et ordinata exigit caritas. vt sorti debiliori. propensius consulatur. Vt igitur hec rata nostra constitucio de cetero habeatur. ex auctoritate dei omnipotentis et nostra. anathemate eum ferimus. qui ex hac constitucione aliquid subtrahere. diminuere seu anichilare. attrectauerit. Sitque pars eius cum hiis qui dixerunt domino deo Recede a nobis. scienciam viarum tuarum nolumus Qui autem hec. stabilia et robore plena fore studuerit. benedictionem in presenti a domino desuper accipiat. et post presencium curricula. deum deorum in syon aspiciat. Valete.

40. 1158 d. 16 Mars. Frankfurt.

Kejsar Fredric I:s stadfästelse på Ärke-Biskopens i Hamburg erhållne Privilegier, att äfven vara Sveriges och andra Nordiska Rikens Ärke-Biskop.

K. 559.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Fridericus divina favente clementia Romanorum Imperator Augustus. In examine cuncta Dei conspicientes æquali, meritum fors credimus dantis & corroborantis. Credimus etiam ad Imperialem Majestatem nostram pertinere, totius Imperii curas, præcipueque omnium Sanctarum Dei Ecclesiarum commoda considerare, & omnia eis adversantia sub omni festinantia abolere, ne vel gravi incommoditate vilescant, vel qualibet nacta occasione, a pristino cultu & religione recedant, quatenus dum hoc pro amore, pariterque timore Dei fideliter peragimus, illorum qui bona sua pio affectu Deo contulerunt, meritis & gloria communicemus. Noverint igitur omnium Christi, Imperiique nostri fidelium tam præsens ætas, quam successura posteritas, qualiter dilectus noster Hartwicus Hammaburgensis Archiepiscopus obtulit Majestati nostræ privilegium Divi & Augustissimi Imper. Hludovici primi fundatoris & constructoris Hammaburgensis Ecclesiæ, supplicans nobis ut bona, possessiones, jura, immunitates, terminos, sicut præfatus gloriosissimus Imperator instruxit, nos æternæ stabilitatis vigore prædictæ Ecclesiæ confirmaremus. Nos itaque pia facta prædecessoris nostri clarius intuentes, & divinæ dexteræ opus per manum Christi sui completum debita affectione cordis amplectentes, quicquid in Hammaburgensi Ecclesia statuit, statuimus, quod donavit, donamus, & nostra Imperiali auctoritate confirmamus. In memoriam revocantes, omnibus tam futuræ quam præsentis vitæ fidelibus, quo cella Rodenach vocata, a sanctissimo Imperatore Carolo Magno prænominatæ Ecclesiæ sit donata, & cella Turholt in comitatu Flandriæ sita, donatione Hludovici Imperatoris ad perennem Hammaburgensis Ecclesiæ jurisdictionem debeat pertinere. Recolimus vero rem magna veneratione dignissimam, quod in eodem loco trans Albiam Hammaburch nuncupato, idem gloriosissimus Imperator Hludewicus proprii vigoris Archiepiscopalem & super omnes Ecclesias Danorum, Sueonum, Norwegiorum, Farriæ, Gronlandonum, Hallingolandonum, Islandonum, Scredevindonum & omnium Septentrionalium partium metropolitanam sedem constituit, & in futurum omnibus casibus sæpe dictæ Ecclesiæ obviare posset, ne quisquam Episcoporum aliquam sibi trans Albiam vel alicubi in prædicta parochia vindicare debeat potestatem, certo limite eam circumscripsit. Terminos itaque quos Imperator Hludovicus posuit, & eos quos Otto Imperator postmodum ex consilio Principum præfatæ Ecclesiæ designavit, juxta temporum æquam considerationem immutatos conservamus, & nostra Imperiali

auctoritate confirmamus; quod sint videlicet termini ejusdem Ecclesiæ ab Albia flumine deorsum usque ad mare Oceanum, & sursum per Slavorum provinciam usque ad fluvium Pene, & per ejus decursum usque ad mare Orientale & per omnes prædictas Septentrionis nationes. Omnes quoque paludes infra sive juxta Albiam positas, cultas & incultas infra terminos ejusdem parochiæ, sicut ab Imperatore Hludovico positæ sunt, & nos ponimus ut trans Albiam se & sua ab incursu paganorum securius in his locis occultari queant. Et ut hæc confirmationis auctoritas sui vigoris perpetuam obtineat firmitatem, præsentem inde paginam conscribi, & sigilli nostri impressione insigniri jussimus adhibitis idoneis testibus, quorum hæc sunt nomina. Arnoldus Maguntinensis Archiepiscopus, Everhardus Bambergensis Episcopus, Geberhardus Wirzebergensis Episcopus, Albertus Aquensis præpositus, Gerhardus Magdeburgensis præpositus, Fridericus Dux Sueonum, Chonradus Palatinus Comes de Rheno, Hludowicus provincialis Comes Thurindiæ, Marquardus de Gumbach.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris invictissimi. (Namnteckningen.)

Ego Reinaldus Cancellarius vice Maguntinensis Archiepiscopi et Archicancellarii recognovi.

Data Franckenwort XVII. kalend. Aprilis. Indictione VI. anno ab incarnatione Domini Millesimo, centesimo quinquagesimo octavo, Regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore Augusto, Anno Regni ejus VI. Imperii vero III.

41. 1161 d. 6 Jul. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s Skrifvelse till Konung Carl Swerkersson, Sveriges Biskopar och Jarlen, så ock samtelige andelige och verldslige i Götha land, med Apostoliska stolens stadganden rörande 1) Äktenskapet: att ingen fick lefva i månggifte eller gifta sig medan den äfven för brott lagligen från honom skilda makan lefde; ej med en afliden makas slägtinge; ej eller medan mannen var fången eller borttovarande, och att, om så skett, strax återgå till honom när han hemkommit; 2) Biskopars, Presters, Munkars och deras gods helgd; att ofredande af dem eller deras gods var helgedomsrån; att verldsliga personer ingalunda fingo använda hvad som var gifvit till andeliga personer eller inrättningar; 3) Tionde: att så vida Guds vrede, hunger och dyr tid skulle undvikas, och så vida syndernas förlåtelse skulle kunna erhållas, måste redeligen gifvas Herranom tionde, och allmosor af återstoden; 4) Arf: att lagen väl ej tillåter hvad förut skett, att lagliga barn göras arflösa genom egendomens bortskänkande åt kyrkan; men den, som har en arfvinge, kan göra Christus till medarfvinge, och således gifva kyrkan hälften, den som har 2:ne, kan göra Christus till den 3:dje o. s. v.; men barnlös broder eller syster må, utan de andra syskonens åtal, gifva kyrkan all sin egendom; 5) Nykterhet: dryckenskap förbjudes, och särdeles det hedna bruket att såsom helgon anse och vörda den, som blifvit i dryckenskap ihjälslagen äfven om han gjort underverk, helst kyrkan knappt tillåter förböner för en sådan, och för öfrigt ingen, utan med

Påfvens tillåtelse, må offenteligen egnas någon dyrkan; för hvilka alla stadgars iakttagande lofvas befrielse från Michaelsmässo fastan, fredagen undantagen, med tacksägelse slutligen för beskickningen i åtskilliga åligganden med Presten Richard, hvilken med sin följeslagare till det bästa anbefalles.

B. 3: 21.

Alexander III:us.

ALEXANDER episcopus seruus seruorum Dei Karissimo in christo filio K. illustri sweorum et gothorum Regi et venerabilibus fratribus. Episcopis. et dilectis filiis. Nobili viro duci. vniuerso clero et populo per gothiam constitutis salutem et apostolicam benediccionem Eterna et incommutabilis diuini consilii prouidencia sacrosanctam romanam ecclesiam omnium ecclesiarum. omniumque fidelium caput. matrem et magistram esse constituit et super catholice et christiane fidei petram protinus nascentis erexit dicente domino ad petrum Tu es petrus. et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. et porte inferi non preualebunt aduersus eam. et tibi dabo claues regni celorum. Huic enim apostolorum principi in cuius cathedra licet immeriti presidemus omnes oues suas indistincte et principaliter dei filius pascendas commisit. vt quicunque de ouili christi sunt. petri magisterio et doctrine subiaceant pro cuius fide specialiter Rogasse se perhibet dicens Ego pro te Rogaui petre vt non deficiat fides tua et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos Vnde quociens de articulis fidei uel institucionibus ecclesiasticis dubitatur ad predictam Romanam ecclesiam tanquam ad matrem et magistram fidei christiane confidenter recurritur cuis est. teneros in fide populos. verbo dei pascere. instruere et confirmare. sine qua fide videlicet testante apostolo impossibile est placere deo Inter cetera vero ipsius. Redemptoris omnium. instituta. legem matrimonij in ipsis humane creacionis exordiis per se ipsum instituere uoluit et vxorem non de alia materia. set de ipsa primi hominis sui costa formauit. ostendens vnum vtriusque corpus carnemque futuram. quod postmodum in spiritu adam ipse cognoscens pronunciauit dicens. Hoc nunc os de ossibus meis et caro de carne mea. Propter hanc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne vna. Quod postea dei filius in substancia nostre mortalitatis apparens apercius demonstrauit et verbis suis. que celo et terra transeunte non transient. docuit dicens Non licet viro dimittere vxorem suam excepta causa fornicacionis. quod. si illa dimissa aliam illa superstite duxerit. vocabitur adulter. et de vxore similiter Quod lacius doctrina apostolica docet et manifestius representat. Que quid virum plures uxores simul aut mulierem plures viros habere nulla Racione permittit Jdeoque non licet viuente vxore eciam propter fornicacionem dimissa. aut viuente viro. alium uel aliam ducere. quia. qui hoc fecerit manifeste adulterari conuincitur Propterea karissimi filij fugite fornicacionem. quia fornicatores et adulte-

ri testante apostolo regnum Dei non possidebunt Habet quoque ecclesiastica institucio ut mortua vxore ullam de consanguinitate defuncte vxoris vir ducat uxorem. Et defuncto viro nullum de consanguinitate defuncti. superstes mulier. in virum suscipiat quia ex hoc sine dubio crimen incestus committitur ubi nulla dispensacio adhiberi. Quod et de sponsa. et nondum a viro morte aut aliis causis prepedientibus cognita. racione honestatis similiter custoditur. Preterea episcopos sacerdotes. monachos aliosque viros religiosos attencius honorari oportet. quos dominus uerbo suo docuit honorandos dicens. Qui vos audit. me audit. qui vos spernit me spernit Et qui vos tangit. tangit pupillam oculi mei Vnde qui eos persequntur et eorum bona diripiunt uel inuadunt. christum proculdubio persequntur. et sacrilegij crimen eorum bona inuadendo uel diripiendo committunt. valde enim iniquum est et ingens sacrilegium est. quecumque pro remedio peccatorum uel pro salute aut requie animarum vnusquisque ecclesie aut religioso loco contulerit uel certe reliquit ab hiis maxime quibus seruare conuenit idest christianis et dominum timentibus hominibus et presertim a principibus et magnatibus regionum preripi uel auferri aut in domesticos et proprios vsus transferre. cum laycis quantumlibet religiosis de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi nulla prorsus sit attributa facultas. Decimas autem. lex tam noui quam veteris testamenti sacerdotibus aliisque ecclesiarum ministris docet esse reddendas. dicente domino. Afferte omnem decimacionem in horreum meum ut sit cibus in domo mea. Deus enim qui dignatus est totum dare decimam dignatus est a nobis accipere non sibi. sed nobis sine dubio profuturam. quoniam qui de bonis suis decimas fideliter dederint. et terrena poterunt et celestia promereri et bonis omnibus habundabunt. Si quando enim fames uel penuria uel rerum egestas opprimit mundum. sciatis ex ira dei sine dubio prouenire. qui se in ministris suis si decimas non accipiat conqueritur defraudari. Et hec est testante doctore egregio augustino. iustissima domini consuetudo. ut qui illi decimam non dederint. ad decimam postea reuertantur. vnde si uultis a deo uobis premium comparare aut peccatorum indulgenciam promereri reddite decimas. et de nouem partibus elemosinam domino persoluatis. Ad hec nunciatum nobis est quod sunt aliqui inter vos qui exheredatis legitimis filiis. bona sua omnia ecclesiis derelinqunt. quod. quidem nullo iure permittitur. sed qui habet vnum filium si uult alterum faciat christum. dimidiam ecclesie reliquendo. Qui habet duos, faciat tercium christum. et sic in ceteris. quoniam ecclesia exheredatis filiis recipere totum non debet. quod nimirum fratres uel sorores fratribus uel sororibus pretermissis facere possunt vt sine filiis decedentes. totum ecclesiis derelinquant Viris autem in captiuitate a paganis uel christianis deductis non licet eorum vxoribus aliis. illis viuentibus copulari Quod si copulate fuerint viris prio-

ribus quandocunque de captiuitate redeuntibus sine ulla questione reddantur alioquin adulterij crimine quamdiu cum secundis fuerint postquam priores viuere nouerint maculantur. Denique quiddam audiuimus quod magno nobis fuit horrori quod quidam inter vos sunt qui dyabolica fraude decepti. hominem quendam in potacione et ebrietate occisum quasi sanctum. more infidelium venerantur cum vix eciam pro talibus in suis ebrietatibus interemptis orare permittat ecclesia. Dicit enim apostolus. quoniam ebriosi regnum dei non possidebunt vnde a potacionibus et ebrietatibus si regnum dei habere desideratis vos continere oportet et hominem illum de cetero colere in periculum animarum vestrarum nullatenus presumatis Cum eciam si signa et miracula per eum plurima fierent. non liceret uobis pro sancto absque auctoritate Romane ecclesie eum publice venerari Sed in hiis omnibus que prediximus et aliis que ad salutem vestram pertinere noscuntur. tales uos exhibere curetis vt bona temporalia et eterna a deo bonorum omnium retributore consequi mereamini Si autem ea que dicta sunt custodire auctore domino uolueritis et in aliis virtutum operibus ambulare. nos de christi misericordia et auctoritate et potestate beatorum petri et pauli apostolorum eius confidentes. quadragesimam que est ante festum sancti michaelis vobis remittimus. excepta sexta feria. quam pro reuerencia crucis christi in ieiuniis et aliis bonis operibus debetis attencius venerari Super visitacione uestra qua nos in multis necessitatibus uestris et ecclesie per Richardum presbiterum et alium socium suum latores presencium visitastis graciarum uobis reddimus acciones. et presbiterum qui pro uobis ad sedem apostolicam veniendo plurimum laborauit. uobis attencius in domino commendamus Datum Tusculani secundo non. Julij.

42. 1162—1178.

Abbot Petrus i S:t Remi förord hos Ärke-B. Eskil i Lund för en till Norden resande Canik.

K. h. 2. 579. n:o 73.

Domino suo & amico carissimo Eskilo Lundensi Archiepiscopo frater Petrus humilis Abbas sancti Remigij salutem & deuotionis obsequium.

Svauissimus odor miserationum vestrarum non solum præsentes recreat afflatu delectabili, sed etiam absentes & remotos attrahit ad se, spe nimirum tam dulci, quam inconfusibili. Quis enim vestra expetiuit suffragia, & inconsolatus recessit? Quis ad ostium vestrum pulsauit, & non aperuistis ei? Quis de manu vestra benedictionem petens, tanquam de thesauris opulentissimis copiosam non retulit? Inter cæteros itaque, & de

cæteris vnus est T. præsentium lator, quem tot pericula itineris, tot difficultates ad vos perueniendi non exterruerunt, nec retinuerunt, compellente & instigante illum, tantum laborem insumere, fama, quæ de vobis vbique terrarum diffunditur. Non equidem rerum inopia, non abiectio & vilitas inter suos, euomuit illum in terram vestram, cum & Canonicus S. Timothei sit, & frater Hildoini, Vicedomini & Canonici S. Mariæ Remensis. Rogamus igitur, ne frustetur spe sua: ne quando apud se pœnitens, & dolore cordis intrinsecus tactus dicat, Perijt opera & impensa. Ego cum toto conuentu B. Remigij vester sum, & pro vobis orationem fundimus ad Deum, vt sanctissima anima vestra thesauros, quos in cœlo posuit per manus pauperum in exitu suo reperiat, & bonis domus Dei repleta cum sanctis Angelis æterna lætitia congaudeat. Valete.

43. 1162—1178.

Abbot Peters i Remi Skrifvelse med Folke 1) till Påfv. Alexander III med förord för denne sin fordna Lärjunge, hvilken blifvit Biskop och ernade bland hedningarne i Norden utbreda Christendomen.

K. h. 2. 584. n:o 87.

Alexandro Papæ Petrus Abbas S. Remigij.

Qvæ in euidenti & manifesto sunt vera, se ipsa loquuntur, seipsa nullo adiuncto adminiculo testantur. Quæ autem remotione loci, euolutione temporis, vel cuiuslibet implicatione caliginis profundum tenent ignorantiæ, cum rei publicæ poposcerit vtilitas, sub luce volunt videri. Hinc est, pater sanctissime, quod lator præsentium, in gremio nostræ humilitatis coalescens, habitum religionis a nobis in monasterio Cellensi suscepit, diuque ibi vbera vini meliora sugens, in virum Episcopalem gratia Dei cooperante profecit. Reuera opus & onus iniuncti officij amplectens, non aurum robur suum ponens, nec obrizo dicens, fiducia mea. Quærit enim a sede Apostolica mortem per mortem, quia & in itinere quo pergit, mortem minatur æstas, & Imperialis potestas, & quam exposcit, si obtinuerit, mortem importat

1) Denne Folke hade blifvit Munk i Celles och sedan i Remi, dit han synes åtföljt Abbot Peter; blef sedan af Lunds Ärke-Biskop Eskil förordnad till Biskop i Sverige eller Estland, som då räknades till Sverige. Jfr. J. Sirmondi Noter till dessa Bref i K. h. 2: 613, till 5 Bok. n. 19, och s. 632 till 6 Bok. n. 8.

Härvid förtjenar anmärkas att denne Folke genom ett synbart tryckfel hos Vastov. i Vit. Aquil. s. 163 blifvit i Påfv. Alexander III:s Bulla till alla Christtrogna i Danmark kallad *Julio*, då likväl K. h. 2: 621 n:o 20 i samma Bulla har tydligen *Fulco*.

importat Barbarorum infida societas. Habet itaque animam suam in manibus suis, offerens illam Deo per manum cælestis clauicularij, & vestram. Excipite, si placet, hostiam sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium, & beatissimi Apostolatus vestri autoritate exponite ouem lupis, si forte beata conuersatione non lupus comedat agnum, sed agnus conuertat lupum. Quodlibet autem horum fiat, Deus glorificabitur, ministerium vestrum honorificabitur, & anima fratris nullum detrimentum patietur. Præsumo enim a præteritis, quæ in eo enutriui, & multis didici argumentis, quod in commisso fidelis erit, & a tramite fidei nullo incursu exorbitabit, potiusque dabit sanguinem, quam imminuat fidem. Ait Apostolus: *Spiritum nolite extinguere*, & lucernam iam in modio accensam amplioribus suffusoriis accendite: quia hæc est gloria & corona vestra, si granum frumenti per manum vestram in terram cadens multum fructum attulerit.

44. 1162 — 1178.

Samme Abbot Petrs ytterligare skrifvelse till Påfven i samma ämne.

K. h. 2: 587. n:o 95.

Domino & patri Alexandro summo Pontifici, Petrus Abbas sancti Remigij quicquid filius patri.

Nvllis bona voluntas a Sancto Spiritu incitata coërcenda est habenis, nullis a proposito retardanda dissimulationibus. Sic enim iam totius nostræ Christianitatis religio intepuit, vt vix in toto grege Christiani populi aliqui inueniantur, qui non malint sub ficu & oliua terreni honoris & delectationis delitescere, quam procul odorare bellum, & audacter occurrere in occursum cum filiis Beniamin, & dimidia tribu Manasse, expediti armatis inimicis Christi. Ad vos itaque, Pater sanctissime, qui estis in corpore Ecclesiæ caput, de quo oleum non deficit, & qui Australe sufflatorium habetis, respicit desides excitare, excitatos vero ad meliora & viciniora saluti iuuare & impellere. Nunquam ergo vobis molestum debet esse, quod a vobis postulatur in auxilio propagandæ Catholicæ fidei: quia & Dei & Domini nostri Iesu Christi laus inde augmentatur, meritum vestrum cumulatur, salus infideli populo acquiritur. Proinde petitiones pauperis illius Episcopi Fulconis, qui hoc anno curiam visitauit, & modo nobiscum hospitatur, apud vestram sanctitatem commendamus, scientes & pensantes, quia vbi nulla aut rara fidei supellectilia sunt, suffragio copiosiore indigetur. Indulgendum est ergo illi in multis, qui omnibus indiget. Sic magister & Dominus ve-

ster, cum discipulos suos mitteret vt noua prædicarent, addidit eis vt mira quoque facerent. Non a vobis hoc exigitur, vt virtus miraculorum tribuatur, sed auctoritas vestra cum ipso & in ipso operans, vt facilius ei ab incredulis credatur. Nam & Moyses cum a Domino ad filios Israël mitteretur, signum rogauit dari, in quo sibi crederetur. Priuilegia ergo, quæ a vobis petit, & pro virga Moysi, & pro miraculis discipulorm Christi suffragabuntur ei. Nemo enim Deo faciente contemnet auctoritatem vestram, vel personam illius vestra auctoritate munitam. Valeat sanctitas vestra, cui debeo quicquid sum & possum. A multis enim audio, & in multis experior magnificentissimam gratiam vestram.

45. 1162—1178.

Abbot Petras i Remi förord för Biskop Folke hos Ärke-Bisk. Eskil.

K. h. 2: 589. n:o 104.

E. Lundensi Archiepiscopo.

Æternas & antiquas venas misericordiarum & benedictionum suarum profusa in omni largitate diuina gratia his temporibus, licet caritas multorum refrigescat, nondum exclusit. Quamuis enim reconditos & labentes sinus gratiæ in mentibus multorum fidelium Deus in Ecclesia sua adhuc retineat: vos præcipue tanquam lucernam super candelabrum positam, oleo multiplici perfudit, vnde multæ areolæ Ecclesiarum, Episcoporum, pauperum, viduarum, tam suauiter quam abundanter irrigantur. A multis siquidem retro temporibus, non in vacuum siue gratiam, siue pecuniam Dei excepistis, ligando illam in sudario, vel infra domesticos parietes recludendo. Quis enim ad vos accedens vestram non sensit benedictionem? quis quamtumlibet tepens, audiens vel videns conuersationem vestram, manum egenis expositam, ostium viatoribus patens, iudicium & iustitiam æqua lance, causam non personam discernens, omnemque reliquam actionum & sermonum vestrorum regionem perlustrans, non calefactus, non melioratus, non bene instructus abiit? Deo gratias, qui iuxta consuetudinem suam gratiam pro gratia superabundare facit in vobis, vt melior sit finis orationis quam principium, & vt exitus matutini & vespere delectabiles fiant. Adhuc enim stillant manus vestræ aromata Dei, quæ de thuribulis sanctorum, per manus Angelorum, in incensum suauitatis naribus sedentis super thronum gratiæ referantur: quatinus in æterna tabernacula vos recipiant, qui de bonitate & beneficiis vestris in terris sustentati, per gratiarum actionem in cœlo iam sunt recepti, vel adhuc recipiendi. Pauper iste Episcopus domnus Fulco,

quem per Euangelium in Christo ego genui monachum, & vos Episcopum, de magnificentissima liberalitate vestra Deo gratias nobiscum refert, exponens quod sustentamentum vitæ & peregrinationis suæ vos habet, & semper habiturum confidit. Scitis, Domine pater, quam duram prouinciam sortitus sit, & quod animam suam in manibus suis posuerit, potius mortem semper expectans, quam longam vitam. Scitis etiam, quia qui prophetam in nomine prophetæ recipit, mercedem prophetæ recipit. Vnde remittimus eum ad vos, & commendamus eum Deo & vobis. Retinuimus eum siquidem malo tempore, remittimus autem bono & congruo, vt visitet messem, vtrum matura sit ad metendum, an immatura ad laborandum. Manum siquidem misit ad aratrum ope vestra & opere, ad Christianitatem dilatandam, & horrea Dei fertiliori segete implenda. Vestrum enim, vestrum est, quicquid incrementi prouenerit ex labore ipsius, quia & de vestro viuit, tanquam operarius Dei & vester: & ad gloriam vestram respicit atque coronam, quodcumque Christo acquirere potuerit. Non igitur obturandum est os boui trituranti, neque palea subtrahenda.

46. 1162—1178.

Abbot Peters i Remí skrifvelse till Ärke-Bisk. Eskil i Lund, beträffande Ärke-Biskopens utståndna faror till lands och sjös.

K. h. 2: 596. n:o 118.

E. Londensi Archiepiscopo.

Vacillans fluctuatione inter spem & deliberationem, vltra se intra metas patientiæ non potuit continere verus amicitiæ affectus. Suadebat spes quotidie, diligentissimum & dilectissimum dominum & amicum statum suum renunciaturum. Vrgebat deliberatio, nil immorandum ad quærendam certitudinem de incertitudine aduersi casus, qui dicebatur oppressisse tantum dominum. In his itaque procellis vsque ad lassitudinem animo laborante, & diutius pensante quid inde potius esset eligendum, communicato consilio cum dilecto filio vestro abbate sanctorum Crispini & Crispiniani, festinaui mittere ad vos nuntium nostrum, vt sciremus quomodo tentauerit vos, & probauerit dominus, tam in mari, quam in terra. Nam parumper laxauit fræna leonis rugientis, quæ tenet in manu sua: sed nec rupit, nec soluit. Siquidem si Deus soluisset, aut diabolus rupisset, aqua nimia vos absorbuisset. Ad torporem itaque, si quis in vobis, aut in vestris erat, excitandum, iuste passus est dare fremitum: ad ostendendum erga vos filialem affectum, pie reclusit ora leonum, & maris ferocem tumultum. Non dormiuit

Dei iustitia, nec se elongauit diuina clementia. Impugnari voluit diabolus, sed sola peccata purgauit Dominus: fidem puram, deuotionem sanctissimam obfuscare voluit princeps tenebrarum; sed Deus qui lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ, de camino clariorem extraxit, & aurum suum pretiosius reddidit. Si superest dilectus noster Crispinus, attentissime illum vobis commendamus, & filium Ioannis Burgensis nostri, & omnes quos vobiscum duxistis. Dilectissimus vester Abbas sanctorum Crispini & Crispiniani salutat vos. De his quæ apud nos fiunt, suggero Domino meo, quia satis prospera sunt. Senonensis Archiepiscopus factus est Remensis: Magister Ioannes Saresberiensis, quondam clericus noster, factus est Episcopus Carnotensis. Conuentus noster semper orat pro vobis. Ioannes Burgensis multum salutat vos.

47. 1162—1178.

Samme Abbot Peters ytterligare skrifvelse till densamme i samma ämne.

K. h. 2: 598. n:o 125.

Londensi Archiepiscopo Petrus abbas sancti Remigij.

Imago vestræ dilectionis impressa & expressa stylo ferreo in vngue adamantino cordis nostri viget, & in eo vigere non cessabit. Radicem namque misit deorsum, quam irrigare non cessat iugis, & quotidiana recordatio benignitatis vestræ ad amicum, ne dicam ad seruum vestrum. Totum enim me occupat gratia, & amicitia, excluso, & expulso timore, tanquam mercenario. Inde est, pater reuerentissime, quod in oblatione primitiarum mearum Domino viuo & vero vestri quoque memoriam eius propitiationi pro posse quotidie repræsento. Redijt ad nos Magister Crispinus, marina potione non parum amaricatus, vestro tamen beneficio aliquantulum recreatus. Inter cætera retulit nobis duram historiam naufragij vestri, in qua elatione sæuissima mare aduersum vos intumuit, ventus immoderatus nauem ferocissime repercussit, tempestas paulominus absorbuit. Recordor, Petrum in fluctibus ambulantem, & ventum validum contra illum venientem, Paulum tertio naufragantem, Ionam absorptum a bellua, quæ tamen illum retinere non potuit. Domine Iesu, ubi eras? manum auxilij quare tunc subtrahebas? nisi forte vt de reliquijs calicis tui, quem cum in passione gustasses bibere noluisti, ministri tui & sequaces de eodem mixto portionem, siue potionem, quæ sibi contingebat, ad recuperandam sanitatem, immo hereditatem.

48. 1163 d. 18 Oct. Atlinburg?

Hertig Henrics i Bäyern och Sachsen stadfästelse på Gottländingarnes af Kejsar Lotharius erhållne fri- och rättigheter, med försäkran att de i hans land skulle hafva fred och säkerhet för sig och sina varor, och vara fria från tullafgifter; att der begånget våld, mord, öfverfall med hugg och slag, skulle lagligen beifras och straffas; att arf skulle få utföras, samt att i allmänhet Gottlands innevånare skulle der åtnjuta samma rätt som infödde handlande, med vilkor att hans undersåtare hos dem åtnjöte detsamma, så ock att i synnerhet Lübecks hamn besöktes.

K. i. 2: 78. *)

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Henricus divina favente clementia Bavarorum atqve Saxonum Dux. Noverit cunctorum tam præsentium, qvam futurorum Christi fidelium sagacitas, qvaliter nos ob amorem pacis & reverentiam Christianæ religionis, maxime autem contemplatione retributionis æternæ, dissensionem inter Theutonicos nec non Gutenses, instigante spiritu neqvitiæ diu male habitam, unitati & concordiæ antiqvæ reformaverimus. Qvaliter etiam multimoda mala, videlicet odia, inimicitas, homicidia, ex utriusqve gentis dissensione orta, Spiritus Sancti gratia cooperante perpetua pacis stabilitate condonaverimus: & postmodum Gutenses in nostræ reconciliationis gratiam benigne receperimus. Juris igitur & pacis ejusdem decreta, Gutensibus qvondam a serenissimo Romanorum Imperatore Domino Lothario piæ memoriæ avo nostro concessa, Nos in omni devotione factis ejus inclinantes, simili pietate Gutensibus contradimus, uniuscujusqve juris traditionem per singula copula distinguentes. Per universæ potestatis nostræ ditionem Gutenses pacem firmam habeant: ita ut qvicqvid dispendii & rerum suarum, seu injuriæ infra terminos nostri regiminis pertulerint plenam ex judiciaria potestate justitiam & correctionem conseqvantur. Hanc eis gratiam adjicientes, ut in omnibus civitatibus nostris a teloneo liberi permaneant. Item si qvis Gutorum in qvibuscunque civitatibus nostris, ubi pacem sub jurejurando firmavimus, peremptus fuerit, capitis sententia reus ille puniatur. Si qvis vero armis vulneratus vel debilitatus fuerit, manu reum truncari decrevimus. Insuper si qvispiam fuste vel pugno impie læsus fuerit, juri civitatis, in qva id contigisse dinoscitur, reus item subjaceat. Similiter autem qvicunqve Gutensium in itinere eundo vel redeundo in die non legitime occisus fuerit, peremptor cum hæredibus & cognatis occisi XL. marcis monetæ illius provinciæ, in qva nefas perpetratum est, componat. Si qvis vero eorum in qvacunqve Civitate nostra mortuus fuerit, bona sua hæres vel cognatus ejus, si forte præsens

*) Detta Bref är det 2:dra bland dem, som Prioru Johannes och hela Predik. Br. conventét i Wisby, tillika med Gardianen Peter och hela Minoriter Br. Conventet der sammastädes d. 25 Maj 1368 efter originalet vidimerat.

est, recipiat & in multa pace fruatur. Sin autem, bona illa in eadem possessione, qva ille obierit, annum & diem in districtu reserventur. Si vero nullus infra tempus denominatum bona ista reqvisierit, judex civitatis ea recipiat. Novissime autem eandem gratiam & justitiam, qvam nostris mercatoribus decrevimus, eandem omnibus Gutensibus inperpetuum statuimus fideliter conservandam, hoc videlicet pacto ut grata vicissitudine idem nostris & ipsi exhibeant. Nos qvoqve & terram nostram de cætero arctius diligant, & portum nostrum in Lubeke diligentius freqventent. Hujus autem rei testes sunt hi: Episcopus Geroldus, Evermodus Episcopus, Berno Magnopolitanus Episcopus, Marchio de Vohhorg, Adolphus Comes, Sifridus Comes, Wolradus Comes, Henricus Comes de Ratzeburg, Luthardus de Meinerssen, Adolphus de Woltingeroth, Guncelinus, Anno Camerarius, Ludolphus Dapifer, Reinoldus Comes de Lubeke. Acta sunt hæc anno Domini M°. centesimo sexagesimo tertio, regnante gloriosissimo Domino Frederico Romanorum Imp. Augusto, anno Regni sui decimo, Imperii septimo. Datum in Erteneborch XV. kal. Novembris.

49. 1164 d. 5 Aug. Sens?

Påfv. Alexander III:s Bref till Ärke-Biskop Stephan och hans efterträdare i Embetet, att honom gifves pallium och Ärke-Biskops värdighet öfver Sverige och Biskoparne i Skara, Linköping, Strengnäs och Westerås, med Upsala stad till Ärke-Biskopssäte, jemte stadgande att så han som efterträdare skola invigas af Ärke-Biskopen i Lund hvilken de skola vörda såsom Primas; med bestämmelse derjemte af dagar och tillfällen, då Ärke-Biskopen får bära pallium.

B. 2: 172.

Institucio metropolitane sedis in vpsalia temporibus stephani archiepiscopi.

Alexander episcopus seruus seruorum dej venerabili fratri stephano eiusque successoribus canonice substituendis. J N P P M.

Licet omnes discipuli eandem ligandi atque soluendi acceperint a domino potestatem licet vnus verus & singularis magister christus omnibus iniunxisset predicare ewangelium omni creature, quedam tamen inter eos habita est discrecio dignitatis, & dominicarum ouium curam que omnibus equaliter imminebat, beatus petrus quadam speciali prerogatiua suscepit, dicente ad eum domino, petre amas me pasce oues meas Qui eciam inter omnes apostolos principatus nomen optinuit. & de fratrum confirmacione singulare a domino preceptum accepit. vt in hoc peculiariter posteritati daretur intelligi quod quamuis multos ad regimen ecclesie contingeret ordinari vnus ta-

men solummodo suppreme dignitatis locum fastigiumque teneret: & in omnibus potestate iudicandi & gubernandi honore presiderat vnde & secundum hanc formam in ecclesia distinctio seruata est dignitatum. & sicut in humano corpore pro varietate officiorum diuersa ordinata sunt membra. ita in structura ecclesie ad diuersa ministeria exhibenda diuerse persone in diuersis sunt ordinibus constitute, aliis enim ad singularum ecclesiarum aliis autem ad singularium urbium disposicionem, ac regimen ordinatis, constitutj sunt in singulis prouinciis alii quorum prima inter fratres sentencia habeatur & ad quorum examen subiectarum personarum questiones & negocia referantur Super omnes autem romanus pontifex, tamquam noë in archa primum locum noscitur optinere. qui ex collato sibi desuper in apostolorum principe priuilegio de vniuersorum causis iudicat ac disponit. & per vniuersum orbem ecclesie filios in christiane fidej firmitate non desinit confirmare talem se curans iugiter exhibere. qui vocem dominicam mereatur audire, qua dicitur, et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos hoc nimirum consideracionis intuitu prouocati & tibi frater in christo karissime cum ad nostram presenciam accessisses iuxta quod a predecessoribus nostris ab anteactis temporibus dispositum fuerat ac statutum sed non dum execucione operis ad impletum precibus et interuentu karissimi filii nostri caroli illustris regis sweorum et gothorum, episcoporum quoque & vlfy ducis regni illius pallium, pontificalis scilicet officii plenitudinem duximus indulgendum Et ne dè cetero prouincie swecie metropolitani possit cura deesse, commissam gubernacioni tue vpsaliam vrbem eiusdem prouincie perpetuam metropolim ordinauimus et scarensem lincopensem strengenensem & arusiensem episcopatus ei tamquam sue metropoli perpetuis temporibus constituimus subiacere & eorundem locorum episcopos tam presentes quam futuros sicut metropolitanis suis tam tibi quam tuis successoribus obedire Statuimus autem vt sicut tu de concessione et mandato nostro consecracionis munus a venerabili fratre nostro lundensi archiepiscopo suscepisti ita et successores tui. ab eo & a successoribus suis consecracionem debeant absque vlla contradictione recipere & tamquam proprio primati obedienciam & reuerenciam exhibere Porro concesso tibi pallio pontificalis scilicet officii lenitudine infra ecclesiam tuam ad sacra tantum missarum sollempnia per vniuersam prouinciam tuam hiis solummodo diebus uti fraternitas tua debebit qui inferius leguntur inscripti natiuitate domini epyphania cena domini resurrectione ascencione pentecostes in sollempnitatibus beate dej genitricis semper virginis marie natalicio beatorum apostolorum petri et pauli In inuencione exaltacione sancte crucis natalicio sancte iohannis baptiste In festo beati iohannis ewangeliste commemoracione omnium sanctorum in consecracionibus ecclesiarum vel episcoporum benedictionibus abbatum ordinacionibus presbyterorum jn die dedicacionis ecclesie tue ac festo sancti lau-

rencij & anniuersario tue consecracionis die, decernimus ergo vt nulli omnino homini liceat vpsalensem ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere. minuere. seu quibuslibet vexacionibus fatigare sed omnia integra & illibata seruentur eorum pro quorum gubernacione & sustentacione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolice auctoritate et lundensis episcopi debita iusticia & reuerencia Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitucionis paginam sciens, contra eam temere venire temptauerit secundo terciove commonita si non reatum suum condigna satisfactione correxerit potestatis honoris que sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & a sacratissimo corpore ac sanguine dej & domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat atque in extremo examine districte vlcioni subiaceat cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax domini nostri iesu christi quatenus & hic fructum bone actionis percipiant & apud districtum iudicem premia eterna pacis inueniant amen.

50. 1164 d. 5 Aug. Sens.

Påfv. Alexander III:s Bref till Sveriges Biskopar i samma ämne; med erinran derjemte, att ej göra några olofliga anordningar; ej för vällefnad, utan för Christendomens förkofran, resa omkring i sina församlingar; ej för gåfvor utdela beställningar; utan i allt redligt och vaksamt vårda sin hjord.

B. 2: 179, 180.

Item de ordinacione metropolis s. vpsalie alexandri tercij pape.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. venerabilibus fratribus, vniuersis episcopis per regnum swecie constitutis salutem et apostolicam benedictionem, venerabilem fratrem nostrum, stephanum olim vpsalensis ecclesie electum, nunc vero archiepiscopum vestrum ad sedem apostolicam venientem, debita benignitate suscepimus, et omnem illam ei graciam exhibuimus & honorem, quem sibi a nobis decuit exhiberi. atque peticionibus suis grato concurrentes assensu, iuxta quod ab antecessoribus nostris ab anteactis temporibus dispositum fuerat & statutum, sed non dum execucione operis adimpletum, precibus & interuentu karissimi in christo filii nostri. C. illustris regis sweorum & gothorum, vestris quoque & vlfy ducis regni illius, pallium pontificalis scilicet officii plenitudinem, ei duximus indulgendum, Et ne decetero prouincie swecie metropolitani possit cura deesse, commissam gubernacioni sue vpsalensem vrbem, eiusdem prouincie perpetuam metropolin ordinauimus, & episcopatus vestros ei tanquam sue metropoli, perpetuis temporibus

temporibus constituimus subiacere, ipsum itaque cum plenitudine gracie nostre. ac benediccione apostolice sedis ad propria remittentes, caritati nostre attencius commendamus, per presencia scripta rogantes, monentes, atque mandantes quatenus eum tanquam archiepiscopum vestrum benigne recipiatis. & honeste tractetis. & eidem in hiis que dej sunt sicut metropolitano vestro omnimodam reuerenciam impendatis, & sibi curetis humiliter per omnia obedire, vt de virtute obediencie possitis commendabiles apparere. Porro quum ex pastorali sollicitudine nobis a deo commissa, circa tradiciones ecclesiasticas vigilantem curam nos conuenit et attentam diligenciam adhibere, uobis auctoritate apostolica prohibemus, ne umquam ordinaciones illicitas faciatis. numquam ex consuetudine per parochias uestras, gracia epularum, vel voluptatum, sed salutaris doctrine intuitu, solummodo discurratis, ecclesias quoque nullius precii munere, quibuslibet concedatis, vt hiis omnibus et aliis que pastoralem vigilanciam decent, diligencius obseruatis, coram oculis domini & in conspectu hominum, possitis tanquam vasa nitida permanere datum senonis nonis augusti.

51. 1164—1167.

Ärke-Bisk. Stephans förening af en långvarig tvist mellan en i kloster intagen hustru, benämd Doter och hennes enda son Geir, på sätt att sedan hon till honom afstått all sin ärfda fädernejord, i händelse han öfverlefver henne, Wibu skall tillhöra dervarande klosterfolk, tillika med 3 marks afrad af Skutle, Ekam, Hoa, Walby, Dalby, Solesta och Molstad och den 4:de marken af Flomsaker, i hennes lifstid; hvarjemte Ärke-Biskopen för egen räkning gaf Wiby kloster 1 marks årlig ränta.

A. 3. h. 1: 1.

Jn nomine Sancte et Jndiuidue trinitatis Ego stephanus vpsalensis archiepiscopus Notvm facio tam presentibus quam futuris. quod dissensionem nimis inhonestam diuque protractam que inter probate uite ac deo dicate feminam doter nomine. filiumque eius nomine gere deo auxiliante cum consensu utriusque terminauimus. ea uidelicet ratione. ut supradicta deo dicata mulier cunctis patrimoniis iure sibi hereditario derelictis. filio eius unico. gere uidelicet superius memorato si matrem suprauixerit traditis. ipsa uillam Wicbu nomine cum omnibus appendiciis. pratis uidelicet et siluis. piscationibus ac cunctis necessariis eidem uille attinentibus libere in perpetuum religiosis ibidem uiris deo seruientibus possidendam acceperit. Huic quoque loco et pactioni additus est trium marcarum census perpetuo possidendus. qui uulgo aueret uocatur. que hic annotare cura diligenti curavimus. Jn uilla scutle marca. et X. solidi. Jn uilla ekam. XIII. solidi.

Jn uilla hoa. solidus. et quarta pars solidi. Jn uilla Walby. VI. solidi. Jn uilla dalby. IIII. solidi. Jn uilla solestam. VIII. solidi. Jn uilla molstathe. VI. solidi. Quarta marca suprascriptis tribus addita est. dum scilicet presentis uite sepedicta femina fungitur officio. in uilla que flomsakre nuncupatur. Ego quoque dei gratia. S. archyepiscopus qui huius conditionis et pacis post deum auctor extiti. ad eundem locum Wibu annuatim marcam in meorum remissionem peccatorum cum multorum dedi testimonio. Et ut hec iugiter rata et inconuulsa permaneant. tam domini regis. K. quam nostri sigilli hanc cartam inpressione signauimus. et hanc pactionem. siue conuentionem. dationemue infringentes. perpetue anathematis uinculis si non resipuerint ex auctoritate domini nostri iesu christi. genitricis quoque perpetue uirginis Marie eiusdem domini nostri omniumque sanctorum obligamus. Huius uero rei testes sunt. dominus. K. rex sueonum atque gothorum Wlf comes. Coli de sco. Biorn de streme. Petrus quoque de occidentali gocia. Johannes prepositus de sictonia. Walterus prepositus de enescopinge. Ricardus prepositus de arusia. Et alii multi quorum hic nomina recitare longum duximus.

Sigillen: 1. Konungens, Tab. 2. n:o 1. 2. Ärke-Biskopens, Tab. 3. n:o 1. i rödt vax på gula snodder, finnas, ehuru något skadade.

52. 1164 — 1181, d. 26 Jul. Viterbo.

Påfv. Alexander III:s Bref till Sveriges Ärke-Biskop och Biskopar, förmanande dem till noggranhet i lära och lefverne med åläggande att hvart 3:dje år besöka Romerska stolen hvarjemte stadgas om bannlysning emot dem, som misshandlat andeliga personer.

A. 1: d. 1 *)

Alexander Episcopus seruus seruorum dei Venerabilibus fratribus.. Archiepiscopo [1]) et Episcopis per Sueciam [2]) constitutis Salutem et apostolicam benedictionem. - Quanto minus instructi sunt in hiis que ad salutem respiciunt illi quorum curam habetis tanto amplius circa reformacionem eorum vos. conuenit vigilare ne si quod absit fueritis negligentes requiratur a vobis bonum quod egissent si necessaria illis [3]) instructio minime de-

*) Efter en af Olaus Pauli, Præpositus, och Boëcius Suenonis Cantor Ecclesiæ Lincopensis, i Linköping d. 25 Mars 1427 vidimerad afskrift. Den finnes likaledes under A. 1. d. 2. i vidimation af Harald Præpositus och 2:ne Caniker i Linköping, utan tidsbestämmelser åfvenledes i afskrift B. 3: 22. och i F. 1: 1. med anteckningen: Copia Bullæ Alexandri PP. III. assutæ pergamenæ.

1) Archiepiscopis F. 1. 2) Svetiam a. *st.* 3) *Fattas i* B. 3: 22.

fuisset Periculosum autem vobis existit comminacionis illius terribilis obliuisci qua dicitur. Si non annunciaueris iniquo [1]) iniquitatem suam sanguinem eius. de manu tua requiram. Ysaias quoque de taciturnitate sua plurimum contristatus ait Ve mihi [2]) quia tacui Ceterum nec illud. clausis debetis oculis preterire. quod plus consciencia sancti [3]) laboris edificat quam exercitacio sermonis Testante etenim beato gregorio Sermo dulcedinem non habet quem vita reproba infra conscienciam remordet Vnde necesse est ut [4]) qui uerbum Dei loquitur prius studeat qualiter viuat et sic [5]) post vitam poterit aperta fronte docere juxta quod de saluatore nostro scriptum repperimus cepit Jesus facere et docere Quocirca monemus vniuersitatem vestram hortamur attencius [6]) sub diuini iudicii interminacione precipimus quatinus officii vestri debitum intuentes in omnibus exhibeatis vos sicut dei ministros et de commissi vobis gregis custodia non sicut mercenarii quibus non est cura de ouibus sed sicut veri pastores utiliter cum auxilio celestis gracie cogitetis Jta quod in die iudicii mereamini vocem illam iocunditatis [7]) audire Euge serue bone et fidelis & De cetero noueritis quod cum vnusquisque secundum laborem suum [8]) debeat mercedem accipere apostolorum limina visitantibus citra mare annum Anglicis biennium vestratibus autem quia remotissimi sunt Et quia se constituerunt [9]) sedi apostolice censuales. et cum maiori labore accedunt triennium de iniuncta penitencia peccatorum de quibus vere compuncti sunt et confessi De beatorum [10]) petri et pauli potestate confisi auctoritate apostolica relaxamus Non autem dubium est quin illis qui non veniunt et censum soluunt solucio ipsa ad remissionem valeat delictorum Ceterum quoniam grauissimum est illis qui in clericos. manus violentas iniciunt pro absolucione apostolico se conspectui presentare presentibus vobis litteris indulgemus ut siqui sine mutilacione uel exoculacione aut morte prescriptum excessum commiserint eos iuramento accepto quod inposterum a similibus abstinebunt auctoritate apostolica ab excommunicacionis sentencia relaxetis. Jllos vero. qui sacerdotes clericos aut monachos uel alicuius religionis viros forte occiderint uel detruncauerint publice nullius appellacione obstante vinculo nuncietis excommunicacionis astrictos et sicut excommunicatos faciatis ab omnibus euitari donec cum litteris Episcopi sui continentibus veritatem apostolico se conspectui representent [11]). Datum Viterbij VII kl: Augusti.

---

1) impio B. 3. 22. 2) michi F. 1. 3) facti *a. st.* 4) quod *a. st.* 5) *Fattas a. st.* 6) et *tillsättes* A. 1 *d.* 2. B. 3: 22 och F. 1. 7) jucunditatis F. 1. 8) *saknas* i A. 1. d. 2. 9) *saknas* i B. 3: 22. 10) Apostolorum *tillsättes* i F. 1. 11) representet. *a. st.*

53. 1164—1182.

Abbot Petrus i Remi förord hos kontungen af Sverige, med fl. för Biskop Folke.

K. h. 2. 587. n:o 97.

Regi Sueonum, & *Ducibus*, & *Principibus*, & *eorumdem Archiepiscopo* & *cunctis suffraganeis eius.*

Cvm animi Deo deuoti principale & summum debeat esse studium, ad gloriam & honorem Dei omnia componere, si forte aliquatenus se omnipotenti Deo placere, vel leuiter senserit, cumulatis intrinsecus gaudiis totum se effundit, tanquam liquefactus post sponsum, acclamans & dicens: *Exultabimus* & *lætabimur in te memores vberum tuorum.* His nostra paruitas prouocata exemplis, etsi in multis, immo pene in omnibus, quotidie me sciam peccare, & non vt iustum est diuinis mancipari studiis, in hoc vno non vsquequaque despero de misericordia Dei, quia de manu nostra manipulum benigne suscepit, domnum Fulconem Episcopum, quondam monachum nostrum, & in claustrali religione a nobis enutritum, ad summum prouexit sacerdotium. Recognoscimus in eo vultum nostrum, & speramus quod non recedat cor eius a Deo nostro, & a mandatis eius. Cum ergo opportunitas grata obtulerit, quod tempus habere possumus adhuc eum instruendi & informandi in ampliorem Dei dilectionem, gratanter & deuote excipimus, quia vlterius non eum videndum, vsque ad thronum gratiæ, & ad distributionem æterni stipendij arbitramur. Ad hæc ipsa temporis incommoditas cooperatur desiderio nostro. Si enim vterque nostrum vellet, discrimina & pericula quæ habet transire non posset. Inundantia enim aquarum, vt audiuimus, tanta est, vt vix serenissimis temporibus meabile sit iter quo ad vos peruenitur. Tertia denique causa subest, quia domnus Archiepiscopus noster Romam pergens officium suum nos supplere commisit. Nequaquam autem in dedicatione Ecclesiarum, vel ordinatione clericorum, vel confirmatione Christianorum Abbatis assurgit dignitas. Per ipsum ergo, qui in omnibus noster est, implemus, quod per nos non possumus. Veniet autem ad vos plenus Dei benedictione, cum tempora fuerint meliorata. Valete.

54. 1165—1181, d. 10 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s befallning till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar i Svea och Götha Riken att rätta flere, rörande Presterskapet, inrotade oordentligheter, såsom att verldsliga personer, i synnerhet de mäktigare i Socknen, efter behag eller för penningar, utan de andeliga myndigheternas samtycke, tillsätta Prester, hvaribland ofta förrymda

munkar, mandråpare och andra brottslingar, som icke ens äro Prestvigda; äfvensom att de Andelige underkastas verldslig domstol, landets lag, jernbörd, m. m., samt afstraffas och dräpas; hvilket allt Ärke-Biskopen borde förekomma genom att hindra de verldsliga taga befattning med kyrkor och Andeliga beställningar; genom att afsätta och bannlysa den Prest, som af verldslig man mottager sin värdighet: att ej förordna andra Prester än dem, Svenska Biskopar vigt och för skickliga erkänt: att ej tillåta Prester inställas för verldslig domstol eller åläggas jernbörd, vattuprof eller envige, utan afdöma de Andeliges ärenden efter Canoniska eller Romerska lagen; hvarjemte han skulle, genom föreställningar och vid behof genom bannlysning förmå folket gifva tionde samt bannsätta den, som lägger hand på någon Prest; hvilka stadganden bekräftas genom anförandet af Kyrkofäders och Mötens beslut.

K. h. 2: 619. N:o 19.

Alexander Papa Vpsellensi Archiepiscopo, & vniuersis suffraganeis eius, tam in Suetia, quam in Gothia constitutis.

Constituti a Domino, licet insufficientibus meritis, super gentes & regna, ex iniunctæ nobis administrationis officio debitoque compellimur aciem nostræ considerationis ad vniuersum commissi gregis corpus extendere, atque omnium fidelium corda institutionis Apostolicæ ac doctrinæ salutaris imbre perfundere: vt sicut in omnem terram exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis terræ verba eorum: ita quoque nos, qui eorum cathedræ præsidemus, qui eis non in vitæ merito, non in operum sanctitate, sed in pastorali cura & dignitate successimus, verbum salutis, Euangelium Christianæ atque Catholicæ veritatis annunciemus his qui longe, & his qui prope, nomen Apostolicum non inane neque nudum, & in sola voce gerentes, sed in executione officij & veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes. Audiuimus enim & audientes non potuimus non dolere, quod apud vos, tam in Suetia videlicet quam in Gothia, ex nimia & peruersa non libertate, sed abusione potius & insolentia laicorum, consuetudo pessima & omnino detestabilis inoleuit: ex qua etiam multa illicita prouenerunt, & mala non solum enormia, verum etiam intolerabilia pullularunt. Ipsi enim vobis inconsultis, sicut dicitur, aut contemptis, concedunt & conferunt Ecclesias, quibus volunt: omnia simoniace, siue per pecuniam, siue per priuatam gratiam vel odium agentes. Ex hoc autem multa dicuntur tam ipso actu quam exemplo nociua & perniciosa contingere. Quilibet enim & vndecumque Sacerdos adueniens, licet ordinationis suæ nullum habeat testimonium, solo mandato seu nutu etiam Laicorum, diuina in salutis eorum suæque periculum celebrare præsumit. Vnde nonnunquam euenit, vt monachi fugitiui vel homicidæ, seu quibuslibet irretiti & notati sceleribus, aut in gradum Sacerdotij non promoti, sacerdotio fungi nefaria nimis & damnabili præsumptione non metuant. Quilibet vero vel omnino carens Ecclesia, vel pauperem habens & ambiens ditiorem, potentioribus de parrochia, data vel promissa

pecunia, alium non erubescit tam impudenter quam illicite supplantare. Accedit ad hæc, quod clerici, siue ipsi aduersus laicos, siue laici aduersus eos litigantes experiri voluerint, laicorum iudicia subire, & secundum ipsorum instituta siue leges agere vel defendere se coguntur. Nec solum inferioris ordinis clerici talibus iniurijs fatigantur: verum etiam vos ipsi, si iustitiæ rigorem zelo Dei succensi aliquando exercetis, aliquam contra vos causam inobedientis gregis inuidia machinante, vel ad igniti ferri examen, vel ad aliquod æque prohibitum & exsecrabile iudicium prouocamini: nulla canonibus qui id prohibent, seu pontificali dignitati exhibita reuerentia vel honore. Ad augmentum vero summamque malorum, clerici passim in eodem regno impune cæduntur, quandoque etiam occiduntur. Et quidem grauia sunt ista, nec professionis opera Christianæ, sed inimici potius zizania reputanda. Ad quæ radicitus euellenda, & de medio vestrum penitus extirpanda, tanto acrius vos decet & oportet insurgere, quanto magis desides prælatos negligentesque respiciunt vitia subditorum, & eorum culpæ crimen adscribitur, quod ab his quibus præsident, & pro quibus etiam reddituri sunt in extremo examine rationem, tam frequenter quam licenter & impune committitur, maxime cum per prophetam dicatur, *Clama, nec cesses, annuncia populo meo scelera eorum*, & alibi. *Nisi annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram:* Et in sacris Canonibus, quos prudentiam vestram ignorare non expedit, scriptum legatur, Negligere, cum possis, perturbare peruersos, nihil est aliud quam fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Ex eo autem, quod peccata ex nimia & longæua licentia in consuetudinem iam venerunt, cum sit, iuxta quendam Philosophum, infelicitas consummata, & vix videatur locus esse remedio, vbi quæ fuerunt vitia mores fiunt, & iuxta Euangelium, qui mortuus fuerat in peccato iam fœteat; multo maiori opus est ad suscitandum cum Domino mortuum, non sine lacrymis & compassione, conamine, ne desperentur, sicut quatriduanus in monumento, quibus potest inuocato Dei nomine cum ipsius adiutorio subueniri. Vt ergo etiam in eis glorificetur Deus, & sapientia honorificetur a filiis suis, caritatem Moysi pro populo Dominum obsecrantis, zelum Phinees vindicantis, contritionem Dauid orantis, misericordiam Iesu Christi super Hierusalem flentis & pro Lazaro lacrymantis assumite; & habentes secundum Apostolum scutum fidei, loricam iustitiæ, & galeam spem salutis, accingimini armatura Dei, & pugnate cum antiquo serpente, cum de obsessis per inhabitantia peccata corporibus expellentes, & diripientes vniuersa, in quibus habet fiduciam, eos quos domum sibi facere nititur, cum gratiæ cælestis auxilio, a vitiorum sordibus emundantes, vt domus Dei, templum videlicet Domini sanctum quod estis vos, dici ac fieri mereantur. Nec vos vllus terror ab officij pastora-

lis executione retardet recolentes & non tantum verbo, sed opere profitentes, quod ille summus & primus pastor docuisse legitur & fecisse: *Bonus*, inquit, *pastor animam suam ponit pro ouibus suis*. Et quoniam per errorem, & tam diuini quam humani iuris ignorantiam, apud vos inoleuisse videntur mala, quæ diximus, & a laicis tanquam licita impune hactenus vsurpata, sanctorum patrum statutis tanquam armis vtentes, ipsis inniti debebitis, atque ea & vos cum eis his quæ illicite committuntur opponere, vt ex eorum scientia & auctoritate dispereant, quæ per abusionem nimiam & ignorantiam succreuerunt. Sane laicos Ecclesias, vel Ecclesiastica beneficia dignitatesque concedere, seu de ipsis vlla ratione disponere, sanctorum patrum ad instar sacrilegij prohibent instituta. Clericos autem, qui ab eis, vel per eos dato pretio, siue gratis, Ecclesiam, vel inuestituram Ecclesiæ seu Ecclesiasticæ dignitatis acceperint, præter ordinis sui periculum excommunicationis etiam pœna condemnant. Nam in Synodo Symmachi Papæ statutum legitur, Non placuit laicum statuendi in Ecclesia aliquam habere facultatem, cui subsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. Item. Laicis quamuis religiosis nulla de Ecclesiasticis dignitatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas. Item Calixtus Papa. Si quis principum inquit, vel aliorum dispositionem, seu donationem, siue possessionem Ecclesiasticarum rerum sibi vendicauerit, vt sacrilegus iudicetur. Item Paschalis. Nullus laicorum Ecclesiarum bona occupet, vel disponat. Qui vero secus egerit, iuxta beati Alexandri capitulum, ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Item Alexander. Per laicos nullo modo quilibet clericus aut Presbyter retineat Ecclesiam neque pretio, neque gratis. Item Paschalis. Si quis clericus, abbas, vel monachus per laicos Ecclesiam obtinuerit, secundum Apostolorum sanctorum canones, & capitulum Antiocheni Concilij, excommunicationi subiaceat. Idem. Constitutiones sacrorum canonum sequentes statuimus, vt quicunque clericorum ab hac hora inuestituram Ecclesiæ, vel Ecclesiasticæ dignitatis de manu laici acceperit, & qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat, & communione priuetur. Et in hanc sententiam alia multa canonum instituta & sanctorum patrum decreta conueniunt. Cæterum Ecclesias, vel Ecclesiastica beneficia pretij, seu cuiuscunque muneris interuentu conferre, simoniacum est, & simoniacam sapit procul dubio prauitatem. Porro Simonis crimen quam sit detestabile, quam horrendum, ipsa vos eius infamis immanitas ignorare non sinit. ex quo profecto tam dantem quam accipientem damnatio Simonis, quam sacra actuum Apostolorum lectio protestatur, inuoluit. Ad cuius condemnationem cum plurima præter Apostolicam sanctionem sanctorum patrum rescripta manauerint, pauca credimus ex pluribus suffectura. Inter quæ primum sit illud beati Gregorij: Presbyter, inquit, si Ecclesiam per pecuniam obtinuerit, non solum Ecclesia priuetur, sed honore sacerdotij

spolietur: quia altare, decimas, & Spiritum sanctum emere, vel vendere simoniacam heresim esse nullus fidelium ignorat. Idem alibi. Auduimus, dilectissimi, quod nos audire oportuit, sed audisse profecto non libuit: quosdam scilicet sacrorum ordinum esse professores, qui sub munerum datione, vel acceptione, Dei Ecclesias, vel earum sibi sacrificia vsurpant: quod quidem scelus vos non iamdudum acriter correxisse miramur. Iuste enim vterque corripiendus est, & a sanctæ liminibus Ecclesiæ summouendus, & qui pro Ecclesiæ ambitu munera largitur, & qui vt Ecclesiam det, quicquam præsumit accipere. Iste quippe donum Dei emere, hic autem vendere præsumit. Sacrilegio quoque hoc facinus non dispar dixerim, cum id, quod sponte & sacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, sub pecuniæ pactione causatur. Quare, fratres carissimi, quæ taliter facta sunt curiose refellite, infecta prohibere, vestrisque iussionibus resistentes digno anathematis vinculo percutere non dubitate. Item, Si quis dator vel acceptor Dei Ecclesias, vel Ecclesiastica beneficia, quæ quidam præbendas vocant, sub pecuniæ interuentu, siue dando emerit, siue accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione. Non solum autem pecunia, sed & quælibet obsequij aut muneris species in huiusmodi criminaliter intercedit. Vnde idem beatus Gregorius, Bene, inquit, cum virum iustum pro præbenda describeret, ait, Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Non dixit solum a munere, sed ab omni munere: quia aliud est munus ab obsequio, aliud a manu, aliud a lingua. Munus ab obsequio est seruitus indebite impensa, munus a manu pecunia est, munus a lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in diuinis rebus non solum pecuniam nullam, sed nec etiam humanam gratiam requirit. Quod autem sacerdos, aut quilibet clericus, aliunde adueniens, vel ignotus, sine testimonio & literis saltem Episcopi sui in aliena Diœcesi recipi aut ministrare non debeat, in Calchedonensis legitur Concilio definitum per hæc verba: Extraneo clerico, vel lectori, extra suam ciuitatem sine literis commendatitijs proprij Episcopi, nusquam penitus liceat ministrare. Item in Concilio Carthaginensi, Clericum alienum, nisi concedente eius Episcopo, nemo audeat retinere, vel promouere in Ecclesia sibi credita. Item beatus Augustinus in sermone quodam ad populum, Hortamur, inquit, Christianitatem vestram, vt iuxta sanctorum canonum instituta, in Ecclesijs a vobis fundatis aliunde veniens presbyter non suscipiatur, nisi a vestræ fuerit Ecclesiæ Episcopo consecratus, aut ab eo per commendatitias literas suscipiatur. Ad hoc, ne Clerici ad sæcularia iudicia pertrahantur, & Romanorum Imperatorum leges prohibent, quæ tanquam canones, vbi canonibus non obuiant, sunt obseruandæ, & sanctorum patrum ac prædecessorum nostrorum auctoritas interdicit. Scribit enim beatæ me-

memoriæ

moriæ Gelasius Papa dicens: Nemo vnquam Episcopum, aut reliquos clericos apud iudicem sæcularem accusare præsumat. Item Alexander omnibus orthodoxis: Relatum est ad huius sanctæ & Apostolicæ sedis apicem, cui summarum, dispositiones causarum &c. omnium negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput dicente, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo &c. quod quidam æmuli, eiusque sanctæ Ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei apud iudices publicos accusare præsumant, cum magis Apostolus Christianorum causas ad Ecclesias deferre, & ibidem terminari præcipiat. Taliter præuaricantes præuaricauerunt in Deum suum, & non obediunt præceptis eius. Feruentis vero aquæ, vel candentis ferri iudicium, siue duellum, quod monomachia dicitur, Catholica Ecclesia contra quemlibet etiam, ne dum contra Episcopum non admittit. Vnde Stephanus Papa V. Ferri candentis, inquit, vel aquæ feruentis examinatione confessionem extorqueri a quolibet sacri non censent canones, & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum. Item Nicolaus Papa. Monomachiam in legem non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus: quam licet inisse quosdam legamus, sicut sanctum Dauid & Goliam sacra prodit historia, nusquam tamen vt pro lege teneatur, diuina sanxit auctoritas, cum hoc & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur. Præterea illud adijciendo mandamus, quatinus populum regimini & gubernationi vestræ commissum decimas Ecclesijs fideliter & deuote persoluere, sicut ab ipso Domino noscitur institutum, diligenter ac sollicite moneatis, & si necesse fuerit sub districtione anathematis compellatis, iuxta illud Malachiæ prophetæ in persona Domini loquentis *Inferte*, inquit, *omnem decimationem in horreum meum, vt sit cibus in domo mea.* Vnde in Concilio Maguntinensi: Decimas Deo & sacerdotibus Dei dandas Abraham factis Iacob promissis insinuat, & omnes sancti sacerdotes commemorant. Item ex Concilio Rothomagensi: Omnes decimæ terræ, siue de frugibus, siue de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur. Sed quia multi inueniuntur decimas dare nolentes, statuimus vt secundum Domini nostri præceptum admoneantur semel, secundo, & tertio. Qui si non emendauerint anathemate vsque ad satisfactionem & emendationem congruam feriantur. Nec tamen ideo ea, quæ Ecclesijs, immo Deo, ipsi, vel parentes eorum contulisse noscuntur, reuocare, vel Ecclesiasticarum personarum dispositioni subtrahere volentes erunt aliquatenus audiendi: quæ si etiam homini contulissent repetere non valerent. Vnde Ambrosius in libro de pœnitentia: sunt qui opes suas tumultuario mentis impulsu, non iudicio perpetuo, vbi Ecclesiæ contulerint, postea reuocandas putant, quibus nec prima merces grata est, nec secunda: quia nec prima iudicium habuit, & secunda habuit

sacrilegium. Item ex Concilio Agathensi: Clerici, vel sæculares, qui oblationes parentum aut datas, aut testamento relictas, retinere perstiterint, aut id, quod ipsi donauerint Ecclesijs vel monasterijs, crediderint auferendum, sicut sancta Synodus statuit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesijs excludantur. Illos vero qui in clericos violentas manus, nisi forte se defendentes inijciunt, pœnam excommunicationis incurrere sacrosancta Romana iam pridem statuit, & inuiolabiliter tenet Ecclesia: nec a quoquam omnino, nisi a Romano Pontifice, vel de mandato eius absolui patitur, aut permittit. Vos itaque ipsius, quæ omnium Ecclesiarum caput est & magistra, vestigijs inhærentes, eius ac nostræ in supradictis omnibus acquiescite sanctioni: & secundum ea quæ a sanctis patribus & prædecessoribus nostris instituta prædiximus, obseruate, atque ab omnibus per Episcopatus vestros quantum in vobis est, faciatis firmiter & inuiolabiliter obseruari. Contemptores equidem Ecclesiastica præcipimus vsque ad condignam pœnitentiam vltione percelli. Obedientibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & in futuro præmia æterna pacis inueniant. Datum Tusculani IV. Idus Septembris.

55. 1165—1181, d. 11 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s uppmaning till Sveriges och andra Nordiska Rikens Konungar, Furstar och andra Christna att troget framhärda i Christen tro och lydnad mot Påfven och Presterskapet och att företaga härfärder till Christendomens utbredande i Estland, med löfte om ett års eller lika aflat med hvad som plägar gifvas för vallfart till H. Grafven, för dem som tappert strida mot hedningarna, och syndernas fullkomliga förlåtelse för dem som falla i striden.

K. h. 2. 621. n:o 21.

Alexander Papa III. Regibus & Principibus, & alijs Christi fidelibus, per regna Danorum, Noruuegensium, Guetomorum, & Gothorum [1]) *constitutis.*

Non parum animus noster affligitur, & amaritudine non modica & dolore torquetur, cum feritatem Estonum & aliorum paganorum illarum partium aduersus Dei fideles, & Christianæ fidei cultores grauius, insurgere, & immaniter debacchari audimus, & Christiani nominis impugnare virtutem. Veruntamen laudamus & benedicimus Dominum, quod vos in fide Catholica, & in deuotione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Ecclesiarum caput est, & magistra a Domine constituta, super omnes alias Ecclesias cælesti priuilegio obtinet principatum, immobili firmitate persistitis, & Christianæ religionis vinculum & vnitatem seruatis. Vnde quoniam expedit officio nostro, ea quæ ad corroborationem fidei, & animarum vestrarum noscuntur pertinere

[1]) per Regna Sueonum, Gothorum, Danorum, & Noruegiensium. K. c. 155.

salutem, vobis sollicita exhortatione suggerere, & studiosius suadere, vniuersitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, quatinus diuino cultui intendere, misericordiam & iustitiam & iudicium diligere, a rapinis & iniquis operibus abstinere, deuota Deo & accepta obsequia impendere, prædictæ sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, tanquam matri & magistræ vestræ, debitum honorem & reuerentiam exhibere, Episcopis, sacerdotibus, & alijs prælatis vestris humiliter obedire, & eis decimas, primitias & oblationes, & alias iustitias suas reddere, & ipsos tanquam patres & pastores animarum vestrarum honorare modis omnibus studeatis, & iura eorum defendere, manu tenere propensius, & conseruare curetis, & armis cælestibus præmuniti, & Apostolicis exhortationibus confirmati ad defendendam Christianæ fidei veritatem spiritu fortitudinis accingamini, taliter in brachio forti ad propagandam Christiani nominis religionem intendentes, vt victoriam de inimicis possitis consequi, & coronam iustitiæ, quæ vobis reposita est, patrante Domino, adipisci. Nos enim eis, qui aduersus sæpe dictos paganos potenter & magnanimiter decertauerint, de peccatis suis, de quibus confessi fuerint & pœnitentiam acceperint, remissionem vnius anni, confisi de misericordia Dei, & meritis Apostolorum Petri & Pauli, concedimus, sicut his qui sepulchrum Dominicum visitant concedere consueuimus. Illis antem, qui in conflictu illo decesserint, omnium suorum, si pœnitentiam acceperint, remissionem indulgemus peccatorum. Datum Tusculani III. Idus Septembris.

56. 1165—1181, d. 11 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar, med befallning att strängt bestraffa barnamord och tidelag, och stadgande af 3 års penitens för mödrar som qväft döpt barn, och 5 för odöpt; att H. nattvard ej fick utdelas i obehöriga ämnen, eller med bröd doppadt i vin, men väl med vattenblandadt vin; att äktenskap ej fick ingås utan presterlig vigsel, ej heller mellan närmare slägtingar än i 7:de led, dock behöfde de redan i 4:de och 5:te skyldskapsledet sammanvigde ej åtskiljas, men sådanas giftermål dädanefter ingalunda tillåtas.

K. h. 2: 621. n:o 22.

Alexander Papa III. Vpsellensi Archiepiscopo, & suffraganeis eius.

Vice beati Petri Apostolorum principis, largiente Deo & Domino nostro, qui ait, *Speculatorem dedi te domui Israel*, super gentes & regna, licet immeriti, in Apostolicæ sedis specula constituti, pontificalis officij debito pro vniuersis compellimur sollicitudinem gerere, & antiquo hosti, qui tanquam sæuissimus leo circuit quærens quem deuoret, pastorali prouidentia obuiare, ne gregem Dominicum inuadat, & diuersis eum vitiorum morsibus laceret. Inde est quod vehementi cor nostrum doloris pulsatur stimulo, audito quod

in partibus vestris in tantum libido crudelis & turpis excreuerit, vt quædam mulieres prolis suæ procurent interitum, earumque corruptores tam horrendo & detestabili facinori non solum consentire, verum etiam illud persuadere præsumant, & alij incæstuosa coniunctione plerique cum iumentis abominanda se pollutione commaculent. Quæ quantum sint grauia & creatori nostro penitus inimica, ipsa sceleris atrocitas satis demonstrat, quam nec audientium aures sine ingenti possunt horrore percipere. Si enim qui iactato in terram semine prolem nolebat ex vxore suscipere, percussus a Domino testamenti veteris serie dinoscitur, qua pœna feriendus esse monstratur, qui natum proprium non abhorret occidere, & mauult interire quam viuere? Cuius vtique criminis pœna illud etiam persuadentes vel consentientes inuolui beatus Augustinus ostendit dicens, Se periculose decipiunt, qui existimant eos tantum homicidas existere, qui manibus hominem occidunt, & non potius eos, per quorum consilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Nam Iudæi Dominum nequaquam proprijs manibus interfecerunt, sicut scriptum est: *Nobis non licet interficere quemquam.* sed tamen illis mors Domini imputatur, quia ipsi eum lingua interfecerunt dicentes, *Crucifige, crucifige eum.* Incestum vero quantum sacri abhorreant Canones, Concilium Ilerdense demonstrat: Cum his, inquit, qui incestus se pollutione commaculant, quandiu in ipso detestando & illicito carnis contubernio perseuerant, nec cibum sumere vlli Christianorum, sicut Apostolus iussit, licebit. Porro scelus cum iumentis coeuntium quanta sit animaduersione plectendum, legislator Moyses declarat, cum etiam ipsa interfici animalia iubeat, quæ tali contaminata flagitio indignam refricant facti memoriam. Quia igitur abominabilem horum excessuum præsumptionem seuera satis districtione congruit insequi, prædictos propriæ prolis necatores, & tam ipsum facinus persuadentes, quam consentientes, seu quoslibet parricidas, aut cum matre, filia, consobrina, vel nepte agentes, quam cum iumentis coeuntes, artiori pœnitentiæ iugo curetis compescere, & nisi senio confecti, vel corporis fuerint debilitate seu egestate oppressi, eos ad sedem Apostolicam compellatis venire, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli limina visitare, vt in sudore vultus sui & viarum labore superni iudicis iram euadere, & ipsius misericordiam valeant inuenire. Ad hæc qui dormiendo non voluntate, sed casu filios suos oppressisse inueniuntur, triennio, si ijdem filij fuerint baptizati, si vero absque sacro baptismate decesserint, quinquennio pœnitentiæ disciplinis subiaceant. Sacerdotes, quos ab his conuenit studiosius præcauere, officij sui perpetua executione priuentur. Verum si qui parentum absentes fuerint, quando eorum filij suffocantur, aut si id sub aliena custodia contigerit, extra culpam erunt, si tamen eos non furiosæ, sed congruenti custodiæ ipsos se crediderint tradidisse. Præterea non sine cordis amaritudine quosdam

sacerdotes contra Apostolicas institutiones, cum sicca fæce vini, vel cum micis panis vino intinctis Missam celebrare audiuimus: & fideles laicos non Christiano more, absque sacerdotali benedictione & Missa matrimonium contrahere. Vnde sæpe illicita contingit fieri coniugia, & inter legitimas personas diuortium interuenire. Sane cum omne crimen atque omne peccatum oblatis Deo sacrificijs deleatur, quid de cætero pro delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipsa sacrificij oblatione erratur? Cum enim magister veritatis discipulis suis sacramentum commendaret nostræ salutis, non siccam fæcem vini, non micas panis vino intinctas accepit, sed panem & calicem, & benedicens dedit discipulis suis. Quia igitur secus agere Euangelicæ & Apostolicæ doctrinæ contrarium, & consuetudini Ecclesiasticæ penitus est aduersum, Apostolica prohibemus auctoritate, vt cum sicca fæce vini, vel cum micis panis vino intinctis, vel alio modo quam Dominus instituit, nullus de cætero sacrificare attemptet: sed secundum formam sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ, quam vos in omnibus imitari oportet, solum panem & vinum aqua mixtum in sacrificio corporis & sanguinis Domini offeratis. Cæterum clandestina & absque sacerdotali benedictione non debere contrahi coniugia, aut nisi inter legitimas personas, quæ infra septimum gradum nulla consanguinitatis linea coniungantur, nec contracta, nisi canonice & consensu Episcopi dissolui, multorum sanctorum patrum declarat auctoritas. Vos itaque muniti sanctorum patrum sanctionibus & Ecclesiasticis institutis, hæc quæ dicta sunt diligenter seruate, & ab alijs præcipite inuiolabiliter obseruari, dispensationis moderamine vtentes, vt qui in quinto, vel quarto gradu coniuncti sunt, eos non separetis, sed ne amplius taliter coniungantur, pontificali auctoritate & districtione prohibeatis. Datum Tusculani V. Idus Septembris.

57. 1165—1181, d. 8 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s stadfästelse på valet af Kol till Biskop i Linköping efter Bisk. Stenar, som inför Påfl. Legaten, Ärke-Bisk. Eskil i Lund, nedlagt sitt Embete och ingått i kloster.
K. h. 2: 622. n:o 23

Alexander Papa III. Colon. Lingacopensi Episcopo.

Ex dispensatione commissæ nobis sollicitudinis, & ex debito caritatis viros Pontificali officio præditos, & morum honestate ornatos sincera tenemur caritate diligere, & eorum vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere: vt tanto fortius ornamenta virtutum appetere, & honestis insistere moribus studeant, quanto se ab Apostolica sede maiore honore cognouerint & gratia præueniri. Relatum siquidem est auribus nostris, quod dilecto filio nostro Stenar. quondam Lingacopensi Epi-

scopo claustralem quietem Episcopali honori præponente, & pontificalem dignitatem in manu venerabilis fratris nostri Eskili Londensis Archiepiscopi Apostolicæ sedis legati, & regalia coram rege & primatibus regni libere & spontanee resignante, clerus & populus eiusdem loci, de assensu prædictorum Archiepiscopi & regis atque ducis terræ, te in patrem & Episcopum suum vnanimiter & concorditer elegerunt. Verum licet ei non licuerit absque auctoritate Romani Pontificis Episcopali dignitati abrenunciare, volentes tamen necessitati Ecclesiæ tuæ paterna prouisione prospicere, & honestati tantorum virorum deferre, id æquanimiter supportamus, & electionem & consecrationem tuam ratam & firmam habentes, eam auctoritate Apostolica confirmamus, & tibj in subditis tuis corrigendi vitia & superflua resecandi plenam concedimus facultatem. Tu vero subiectorum culpas tanta redargutionis instantia insequaris, quod & qui culpabiles sunt suos excessus corrigant celeriter, & emendent, & alij hoc videntes ad committenda similia non aspirent. Hac tamen consideratione præhabita, vt dure & aspere, leuiter & mansuete, secundum naturas & qualitates personarum, vitia corrigas subditorum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum hanc paginam nostræ confirmationis infringere liceat, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Tusculani VI. Idus Septembris.

58. 1165—1181, d. 7 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s Bref till Biskop Wilhelm i Strengnäs, hvaruti Påfven, efter betygande af sin synnerliga benägenhet mot Biskopen för dess tillgifvenhet, tager i sitt beskydd dess stift med hvad dertill hörer, särdeles Nerike, som blifvit honom af Konungen och Ärke-Biskopen tillika med Påfl. Legaten Ärke-Bisk. Eskil i Lund stadfästadt.

K. h. 2: 622 n:o 24.

Alexander Papa III Guillelmo Stranensi [1]) *Episcopo.*

Fratres & Coepiscopos nostros, & eos præcipue, qui in medio prauæ nationis sunt positi, & in remotis mundi partibus constituti, arctiori nos conuenit caritate diligere: & vt in commisso sibi amplius talento proficere valeant, & ad cultum iustitiæ & domus Dei decorem fortius accingi, eis Apostolicæ sedis gratiam & fauorem nos conuenit impertiri. Attendentes igitur deuotionis tuæ constantiam, & fidei puritatem, qua beato Petro & nobis immobili firmitate adhærere conspiceris, te sicut venerabilem fratrem

[1]) Stregnensi. K. c. 161.

nostrum diligere & honorare, & tuis rationabilibus votis & desiderijs debita cupimus benignitate fauere. Inde est quod Ecclesiam tuam sub beati Petri ac nostra protectione recipientes, ea quæ in præsentiarum pacifice ac legitime possedit, & specialiter Neeric, sicut a rege & Metropolitano tuo, & a venerabili fratre nostro Eskilo Lundensi Archiepiscopo, Apostolicæ sedis legato, tibi confirmata est, & scripti sui munimine roborata, tibi & per te eidem Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes vt nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Tuscul. VII. Idus Septembris.

59. 1165—1181, d. 9 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och dess Lyd-Biskopar samt Guttorm Jarl, med befallning att genom fästningarnes besättande hindra Finnarne att affalla från Christendomen.

K. h. 2: 623. n:o 25.

Alexander Papa III. Vpsellensi [1]) *Archiepiscopo* & *suffraganeis eius*, & *Guthermo* [2]) *duci.*

Grauis admodum & difficilis est ad Apostolicam sedem querela perlata, quod Phinni semper imminente sibi exercitu inimicorum, fidem seruare Christianam promittunt, & prædicatores & eruditores Christianæ legis desideranter requirunt, & recedente exercitu fidem abnegant, prædicatores contemnunt, & grauiter persequuntur. Vnde quoniam in hoc Deo illudere, & Christianam religionem deridere videntur, & illis se duplo filios gehennæ constituentibus, salus & vita eorum tota in terrenis, neglectis cælestibus, conspicitur consistere: nec est dignum, vt eis in aduersitate Christianum nomen defensionem conferat, quod in prosperitate despicere & horrere probantur: vniuersitatem vestram monemus, atque mandamus, quatinus a fallacijs & fraudibus eorum ita prudenter & discrete de cætero caueatis, quod si ingruerit necessitas, ad auxilium & defensionem vestram non possint recurrere, nisi munitiones, si quas habent, vobis tenendas assignent, aut alias, adeo sufficientem cautionem exhibeant & securitatem, quod a modo nullatenus pedes retrahere, aut vestram prudentiam valeant circumue-

1) Stephano Vpsalensi. K. c. 161. 2) Guthormo *a. st.*

nire: sed Christianæ fidei documenta cogantur tenere firmiter & seruare: ne amplius de eorum numero videantur, de quibus dictum est, Confitebitur tibi, cum benefeceris ei. Datum Tuscul. V. Idus Septembris.

60. 1165—1181, d. 9 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s Bref till Ärke-Biskopen i Throndhem och f. d. Biskopen i Stavanger, med befallning att Munken Nils, som var född i Estland, måtte lemnas Biskop Folke till biträde vid Esternas omvändelse.

K. h. 2: 623. n:o 26.

Alexander Papa III. Trundensi Archiepiscopo, & A. quondam Staueng. Episcopo.

Lex diuina & humana desiderat, & debitum caritatis exposcit, vt bono & vtilitati communi debeamus intendere, & ad reuocationem & conuersionem infidelium operam omnimodam & sollicitudinem adhibere. Inde est quod prudentiam vestram rogamus attentius & monemus, venerabili fratri nostro Fulconi Estonum Episcopo, qui ad conuertendam gentem illam diuina gratia inspiratus ministerium prædicationis & laborem proponit assumere, Nicolaum monachum, qui de gente illa sicut accepimus est oriundus, virum religiosum atque discretum, in socium concedatis: vt tantum bonum possit perficere, & gentem illam ad agnitionem veri luminis, & ad culturam & doctrinam Christianæ fidei, verbo prædicationis auxiliante Domino reuocare, & vobis exinde valeat æternæ mercedis cumulus prouenire. Datum Tuscul. V. Idus Septemb.

61. 1165—1181, d. 17 Sept. Tusculanum.

Påfv. Alexander III:s Bref till Linköpings stift, med befallning att visa Biskop Kol den vederbörliga lydnad, som de förut visat Bisk. Gisle.

K. h. 2: 623. n:o 27.

Alexander Papa III. vniuersis tam clericis quam laicis Lingacopensis Episcopatus.

Decet vniuersitatem vestram, quæ ad perfectionem virtutum & salutem pertinent animarum, toto studio cogitare, & ea voluntario effectu perficere, per quæ gratiam possitis altissimi acquirere, & ad æternæ felicitatis gloriam cum auxilio diuini numinis peruenire. Cæterum quoniam sine obedientiæ

dientiæ virtute nemo Deo perfecte potest placere, aut acceptum seruitium reddere, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus & mandando præcipimus, quatinus venerabili fratri nostro Coloni Episcopo vestro, sicut bonæ memoriæ Giloni prædecessori suo fecisse noscimini, omnimodam obedientiam & reuerentiam impendatis, & in his quæ Dei sunt, & ad vestrarum animarum spectant salutem, monitis & mandatis eius humiliter parere curetis, & ei de iustitijs suis integre, & plenarie respondeatis: ita quod apud Deum pro humilitate & obedientia vestra peccatorum vestrorum veniam & gloriam valeatis promereri æternam. Si qui autem vestrum ei contumaces vel rebelles extiterint, sententiam quam idem Episcopus propter hos in eos rationabiliter tulerit, auctore Domino ratam & firmam habebimus. Datum Tuscul. XV. kalend. Octob.

62. 1167—1178, d. 8 Nov. Benevent.

Påfv. Alexander III:s Bref till Upsala stift med befallning att ingalunda draga någon kyrkans Prelat för verldslig domstol, helst dessa höra under Ärke-Biskopen i Upsala, hvilken åter är ingen annan än Påfvens dom underkastad.

A. 1. a. 1.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filiis vniuersis vpsalensis ecclesie parrochianis. salutem. & apostolicam benedictionem. Suggestum est nobis. & quorundam relatione monstratum. quod quidam uestrum diabolica suasione commotj. aduersus ecclesiarum prelatos insurgere consueuerint. & diuersa eis crimina obicientes. ipsos super his laicorum iudicio stare. soliti sunt cohercere. vnde quum res mira omnibus uideretur. si ouis pastorem suum iugulare deberet. aut in eum sententiam dampnationis proferre. vniuersitati uestre per apostolica scripta mandamus. atque precipimus. quatinus talia decetero in animarum uestrarum periculum nullatenus attemptetis. sed uenerabili fratri nostro S. archiepiscopo uestro. quem nos ob salutem & profectum uestrum ad partes illas direximus. sicut patri & pastori uestro. debitam in omnibus obedientiam & reuerentiam humiliter exhibeatis. nec eum aut alium quemlibet ecclesie prelatum coram laicis accusare. seu ad seculare iudicium trahere. presumatis. Jamdicti siquidem archiepiscopi persona nullius examini preterquam Romani pontificis — (*rasur i orig.*) noscitur subiacere. Quare quod alicuj regi. seu principi licitum nequaquam existit. uobis non debetis contra salutem uestram aliquatenus usurpare. quum exinde omnipotentis dej indignationem possetis non immerito plurimum formidare. Datum Beneuenti VI. Jdus. Nouembris.

Blybullan hängande i ett oblekt snöre, likt vår tids segelgarn. Se Tab. 4.

63. 1167—1185.

Konung Knuts försvarelse-bref för Munkarne i Wiby och stadfästelse på deras erhållna gods.

A. 3. h. 1: 2.

Kanutus dei gratia sweorum rex atque gothorum omnibus amicis suis salutem. Cum omnium utilitati regia deceat prouidere prudentia maxime religiosorum quietem auidissima debet protectione munire. qui sibi et mundo mortui. solique deo uiuentes. regi regnoque regem regum assiduis orationibus propiciare student; Cuius rei consideratione ammoniti monachos in loco qui uocatur wigbui deo deuote seruientes. et omnia ad ipsos attinentia. sub alis protectionis nostre colligimus. decernentes ut si quis eos temerario ausu iniuste angariare presumpserit. regie seueritatis ultione multetur. Si quis autem meliori studio eos in quibus indiguerint misericorditer iuuerit. regie mansuetudinis gratiam se promeruisse letetur; Est autem hec prefatorum fratum possessio quam ne alicuius iniusta calumpnia subtrahi uel minui possit. sigilli nostri muniuimus testimonio. predium quod uocatur wigbui a deo dicata muliere nomine doter eiusque filio nomine geri prefatorum fratrum usibus perpetualiter collatum. cum omnibus appendicijs suis. triumque preterea marcarum census in his locis annuatim colligendus. in uilla scutle marca et decem solidi. in uilla echam. XIII. soljdi. in uilla hoa. II. solidi. et in inferiori hoa quarta pars solidi; Jn uilla waldbuj. VI. solidi; in uilla dalbui. IIII. solidi. in uilla solastam. VIII. soljdi. in uilla molestam. VI. solidi. Summa trium marcharum annuus redditus a prefatis fratribus perpetuo possidendus. Quartam marcam annuatim recipere debent in uilla que uocatur famsacre. uiuente dumtaxat prenominata femina. Preterea dederunt predictis monachis alij; fideles pro salute animarum suarum stephanus archiepiscopus unam marcam annui redditus. Sweno frater eschilli dimidiam horam in ursturster. Ragenfrid filia ricwid. III. solidos in briste & quartam partem solidi. et alios. III. solidos uendidit eis in wedlum. Clemens et Igul dederunt dimidium solidum in spangum. Ingeberch uendidit eis solidum & dimidium in grenbuj. et tres solidos in bildebui; Preterea habent solidum in loustum. & solidum & dimidium in hagbui. Botilt comitissa dedit eis dimidiam horam in lene.

Hec et omnia que sepedicti fratres data uel empta possident cum sigilli nostri testimonio regie protectionis ut prefati sumus munimus tutamine.

Sigillet, i gult vax, hängande på hvita fint tvinnade trådar, se Tab. 2. n:o 2.

64. 1167 — 1185.

Konung Knuts Bref rörande ett jordabyte hvarigenom Munkarne från Wiby lemnat Withbo, Rothelunda, Wiby och Scuthla jemte 12 mark guld emot Säby i Juleta och skogen Ed; med försäkran att såsom nämnde Munkar upptagit Konungen i sitt broderskap till att blifva delaktig af alla deras böner och gudstjenst, Konungen deremot ville, såsom detta Klostrets grundläggare och beskyddare, försvara allt hvad dem tillhörde.

A. 3. h. 1: 3.

Ego Kanutus sweorum rex. christum regem angelorum. omniumque regnorum. moderatorem. atque rectorem. adoro. laudo. et honoro. eiusque interminabilem potestatis amplitudinem. etiam plusquam rerum mihi [1]) copia suppetit. intra imperii temporalis angustias ampliare desidero. ut ab ipso merear consequi regna celorum perhenniter [2]) mansura; Huic nil a mortalibus placabilius. acceptabiliusue. offerri potest. quam beneficia impensa. his [3]). qui se. suaque omnia relinquentes. pauperem uitam in monasterijs ducunt; Vnde non lateat presentes & posteros. quod miserationis intuitu. cum monachis qui prius morabantur in wiby. cambitionem inierim. prediumque in withbo. quod kolo de sco. eisdem fratribus largitus est. et rothelunde. & wiby iuxta sithoniam. & scuthla. omnia hec cum sibi adiacentibus. ab eisdem fratribus. in cambitione acceperim. pro seby. in iulothia. & pro omnibus attinentibus ad seby. uillis. agris. piscationibus. siluis. pratis. et pascuis. Et ut nulla remaneat ambiguitas. de locis remotioribus. magis quam de ujcjnis. totam siluam que dicitur. eth. & inde ducit ad orientem. per litus meridianum ialmans. terminaturque iuxta scopulum. quod dicitur. thofutuwich. & abhjnc [4]). usque ad portum. qui uocatur ialmansund [5]) quantum portionis pertinet ad possessionem que bech nominatur. secundum legalem diuisionem. & insulas que appellantur. thopthuth. et terciam partem in dymbunes [6]). Addiderunt autem idem fratres michi ad equalem cambitionem. secundum amicorum estimationem. quod ualuit. XII. marcas auri Jnsuper & memet ipsum in illorum fraternam societatem susceptum. & participem. orationum. atque seruitji sanctj. esse gratulor. christique me famulum. ipsorum quoque patronum. fundatorem. defensorem exhibeo; Omnia etiam que sua sunt. cooperante deo. pro posse meo. diligere. manu tenere. et contra omnem iniusticiam defendere desidero. Huius cambitionis testes fuerunt hi [7]). stephanus. archiepiscopus. Byrgyr dux. petrus trogill [8]). Jngiualdus. kolo de sco. Joarus filius eduardi. Testes confirmationis fuerunt hi [9]). S. archiepiscopus. Vluo [10]) filius steni. finwidus stryer [11]). Sueno owin. et plurimi nobiles ter-

1) michi *i en af Konung Magnus I d. 13 Oct. 1286 vidimerad afskrift, åter vidimerad af Konung Magnus II d. 19 Mars 1340, hvarutur följande olikheter äro hämtade.* 2) perenniter. 3) hiis. 4) ab inde. 5) jalmansundh. 6) dymbynes. 7) hii. 8) *Dessa begge ord äro nästan utplånade i originalet: afskriften har blott:* petrus. 9) hii. 10) vlpho. 11) stryker.

re. Et ut nullus omnino. hec infirmare. uel adnullare presumat. stephanus archiepiscopus. et ego. anathematis uinculum intentamus cuilibet persone. potenti uel mediocri. presentis siue future generationis. si super his aliquam calumpniam struere molitur. atque dei. sanctorumque omnium indignationis uindictam in priximo sibi affuturam non dubitet. Omnibus qui cognitam seruauerint ueritatem. sit pax & longa salus AMEN;

Sigillet, i gult vax, skadadt, hänger på en pergamentsremsa, se Tab. 2. n:o 3.

64. *a*). Öfversättning.

A. 3. Þ. 2: 6. *)

Jak KNWTER swerikis konungir withirlikit gör badhe nærwarandom ok æpthekomandom mik hafua giort jt bythe fore gudz ok forbarmilse skuldh medh mwnkomen som for satho j wýbi ok togh aff them först gardhín j. witbo hulkin kolo aff sko fornæmpdom mwnkom giffwidh haffde ok rothlundæ ok wýbý widh siktwnia ok skwtzla medh allom theras til laghom fore sæbý j. jwletom medh alla the ther til liggir som ær j. býom akrom fiska wathnom skoghom ængiom ok fægangom Ok ath engin twækilse bliffwir hællir aff the til laghor som fiærre liggia æn the næmir liggia allan skoghin som kallas edh ok tædhan gaar til östir ok wth medh jælmans sydhro sýdho til tufutuwik ok tædhan til hampnen som kallas jælmans swnd swa mýkit som til bækx æghadela lagligha liggir Ok öyana som heta topna oc tridhiungin j. dymbonæs Ok fornæmpde brödhir til lika bythe æpthe wena sæghn ok mæthningh gaffwo the mik til swa got som XII mark gull. Ok framdelis glædz jac mik wara takhnan j. theris brodherskap ok loth taknan aff thera gudhelika bönom oc alla andra gudz tiænisth Ok jak wil bewisa mik gudz thiænara theras fadher ok första grundwalz giffuare ok beskirmare Hær om til withne ok fastho waro thæssæ stephanus ærkebiskop hærtogh birghir, wlpho stenson, ffinwidh strýkir. kolo de sko Sweno owen ok joarus ödhwardson ok marghe andre wælbordaghe rikensins mæn.

65. 1167 — 1185.

Konung KNUTS Gåfvobref på 2 gårdar i Elfkarleby såsom en almosa till Juleta kloster.

A. 3. h. 1: 4.

Notum sit fidelibus uniuersis presentibus & futuris quod ego KANUTUS dei gracia Rex sweorum atque gotthorum pro salute mea et omnium suc-

*) Detta är det första af 2:ne på Svenska affattade och af Biskop THOMAS i Strengnäs d. 29 Sept. 1440 vidimerade bref.

cessorum meorum & predecessorum. donauerim in puram & perpetuam elemosinam. deo & beate marie & monachis cysterciensis ordinis de jolattha eorumque posteris & sigilli mei inpressione confirmauerim ex regia auctoritate in piscatione in eluekarlebuj duas mansiunculas integras que uocantur bol cum omnibus pertinentijs suis. Huius uero donationis & confirmationis testes sunt isti. STEPHANUS vpsaliensis archiepiscopus. Willelmus stregnensis episcopus. Byrgerus dux magnus & karolus fratres eius. fynwith strukir Swen owin. Syctrig brune & alij nobiles terre quamplures clerici & laicj. & quicumque ista uel alia que prefatis monachis uel alijs religiosis dederim. irritare uel iniuste reuocare presumpserit. maledictionem patris & filij & spiritus sancti incurrat. Amen.

Ett stycke af Kongl. sigillet, i gult vax, hänger på pergamentsremsa. Jemf. Tab. 2. n:o 3.

66. 1167 — 1185.

Konung KNUTS intyg att han på Jarlens begäran med bref och Kongl. sigill bekräftat gåfvan af en gård i Elfkarleby.

A. 3. h. 1: 5.

Notum sit omnibus fidelibus. presentibus et futuris quod ego KANUTUS dei gracia rex sweorum atque gothorum. pro salute mea et meorum omnium. donauerim in perpetuam possessionem fratribus cysterciencis ordinis. et eorum successoribus in wibui deo seruientibus. et sigilli mei impressione ex regia auctoritate confirmauerim rogatu ducis. G. de beneficio ipsius quod ei concesseram in piscatione in eluekarlebui mansiunculam integram que uocatur bul cum omnibus appendiciis suis.

Ett stycke af Kongl. Sigillet, i gult vax, hänger på en pergamentsremsa. Jemf. Tab. 2 n:o 2.

67. 1167—1199.

Konung KNUTS Bref rörande Rothma, som försålts, och Englev, som gifvits af Konungen till Juleta kloster.

A. 3. h. 1: 6.

KANUTUS dei gracia sweorum rex generaliter uniuersis ad quorum audientiam hec nostra peruenerint uerba. salutem & pacem. Licet omnibus regiminis nobis ratione commissis protectionem impendere teneamur & curam. precipue tamen ueri dei cultoribus ueris. dignam debemus diligentiam

exhibere. & de indulta nobis celitus facultate eorum misericorditer inopie subuenire. quatenus eorum precibus premia percipere mereamur eterna. quibus uoluntarie terrena subsidia ministramus. Huius igitur remunerationis intuitu. fratribus de yolathia deo seruientibus uillas duas rothmam uideliscet et englev. cum sibi adiacentibus pratis & pascuis piscationibus & siluis. quarum primam scilicet rothmam quam ad nostram utique dominationem ex regio iure pertinere non dubium est. pro precio temporali cum multorum uendidimus testimonio. porro aliam hoc est englev. que nobis ex paterna successione prouenit. sola spe retributionis eterne gratis nos contulisse fatemur. omnis prorsus conditionis necessitate remota. plenam eis de utraque possidendi. seu uendendi. uel etiam in terras alias commutandi libertatem largientes. Quisquis igitur horum aliquid quod tam firmiter factum est infirmare presumpserit. dei omnipotentis ultionem incurret. cuius idem fratres die noctuque seruitio mancipantur. Jlli autem eorundem orationum salutarem percipiant portionem. qui in hoc negotio cognitam cum ipsis seruauerint ueritatem. Porro emptionis testium ista sunt nomina. Dominus. W. episcopus. B. dux. Ranguualdus de reic. Hagbardus de thorsne. & omnis pene prouincie illius multitudo. Scottationis uero testes sunt isti. J. patruus domini regis. K. M. frater ducis. B. & filius eius eskillus. K. filius. N. spile. kagus filius wluildis. & alij quam plures.

Sigillet bortfallet.

68. 1167—1199.

Konung Knuts Bref till Juletaboarne med tillkännagifvande att han till Munkarne dels sålt, dels skänkt Juleta med tillhörigheter, som Konungarne förut ägt, äfven som 2:ne gårdar derstädes, dem en prest uppodlat.

A. 3. h. 1: 7.

Kanutus dei gracia rex sweorum. R. & uniuersis jnhabitantibus julotm. salutem. & regiam pacem. Vniuersitati uestre notum esse non ambigo quod mansionem meam jn juloth. & omnia ad eam pertinencia uidelicet jnsulas. piscationes. siluas. quas reges qui ante me fuerunt optinebant. monachis ibidem deo famulantibus in propriam possessionem partim me uendidisse partim donasse. Jnsuper predia duo adiacencja. capelle. que hactenus h sacerdos excoluit. iuridicioni eorundem fratrum commissimus. Verum ne quispiam contra hoc statutum uenire attemptauerit. sigilli nostri confirmacione dingnum duximus munire. pacem cum eis habentibus pax erit & nostra. secus facientibus non parcet manus nostra ad ulciscendum extenta. Valete.

Sigillet, i gult vax, skadadt, hänger på en pergamentsremsa. Jfr. Tab. 2 n. 3.

69. 1167—1199.

Konung Knuts Befallning till Elfkarlebyboarne att ersätta all den skada som de gjort på 2:ne gårdar i Elfkarleby, dem Konungen, enligt hvad långt förut var dem tillkännagifvet, skänkt Munkarne i Juleta.

A. 3. h. 1: 8.

K. dei gracia rex suueorum omnibus inhabitantibus heluacharlaby. salutem & pacem his qui non oderunt pacem. Diu est postquam uobis notum fecimus quod duo predia de heluacharlaby cum suis appendicijs intuitu pietatis fratribus nostris monachis concessimus. dantes etiam ipsis plenariam potestatem statuendi & ordinandi prefata predia pro ut nos nostra & archiepiscopus sua. Verum in quos nostra manus fuit benigna uestra seuit uiolentia. adeo quod per uos passi sunt. XX. marcarum iacturam. Vnde haut modicum dolentes mandamus atque mandando precipimus. ut ablata in integrum usque ad ultimum quadrantem restituatis. & illos offendere deinceps non presumatis. Sui autem obstinata mente dampnum resarcire. donationem nostram ratam esse prohibere contenditis. certo certius teneatis. excessum uestrum detestabilem per nos sic puniendum quod fiet metus multorum. valete.

Sigillet, i gult vax, något skadadt, hänger på en pergamentsremsa. Jemf. Tab. 2. n:o 2.

70. 1167—1199.

Konung Knut Ericssons stadfästelse för Nydala Kloster på fisket i Sken, som af kronan var inköpt för 3 mark guld.

A. 3. x. 1: 1.

K. dei gracia sweorum rex. filius herjcjs itjdem regis. principibus & optimatibus. pacem bonam. & salutem in domino. Quia religiosorum frequens numerositas apud nos de die in diem augmentatur gratum nobis esse debet. & optabile. Jnde est quod quidam uirj sollertes de cenobio noueuallis temporibus abbatis regnerj. sustentatjoni eorum consulte prospicjentes. tercjam partem piscationis que uocatur skent tribus marcjs aurj a nobis publice emptam. suo deinceps dominio omnium iudicjo legaliter manejpauerunt. Jgitur hanc sententjam. nostre auctoritatjs scripto. & sigillo confirmatam uniuersitatj uestre sollempniter notificamus. hanc emptjonem multjs testjbus corroboratam. affirmant. episcopus colo. Byrgo sweorum & guttorum dux jnclitus. philippus frater meus. Magnus. & karolus fratres ducjs. fynwidus strych. Monachi. petrus noruegyensis. *) Thoraldus cellararius.

*) Öfverskrifvet: Petrus albus.

Touo filius styrgi. conuersi. hagbardus. Guther. Aco. Propterea qui ei aliquo ujolentj conamine obuiare uoluerjt. regie maiestatj obnoxium. & diuino anathematj. nisi resipuerit. se nouerit in perpetuo multandum. Diuina namquè preuentus gracia. & religionis attactu. successores meos reges hortor. ut seruorum dei temporibus nostris inchoata subsidia. non permittant diminui. sed in bono augmentari. Amen.

Sigillet bortfallet, men pergamentsremsan qvar.

71. 1167 — 1199.

Konung Knuts skrifvelse till Lagman Nils och innebyggarne i Finved, Wärend och Njuding med befallning att ingen vid lifsstraff skulle våga bistå Jacob Agmundsson att göra några ingrep vid fisket i Rusken, hvilket dennes bröder, höfdingarne Peter och Germund, i Kon. Carls närvaro, offentligen afstått till Nydala kloster, med förklaring derjemte att denne Jacobs föregifvande, om en med Konungen skedd förlikning, ej ägde någon grund, och erinran tillika om förbudet att icke ens med mat och dryck förse denne, genom Biskopens bann, ifrån alla Christnas umgänge uteslutne förbrytare.

H. 1. a. 42.

Kanutus swecie rex et princeps Nicolao legifero et omnibus habitantibus finnethiam, werendhiam, niwdhwngiam, nostris jussionibus obtemperantibus, salutem et pacem bonam. Regnum, nobis a rege regum propicio deo collatum, cupimus in omni pace gubernare, precipue illorum, qui monasticis institutionibus dediti totis viribus omnipotenti deo assidue pro omnium salute satagunt supplicare. sed conatibus nostris tocius boni inimicus Jacobus filius agmundi maliciose substitit, qui piscacionem in stagno amne positam, qui dicitur Rwsk, beneficio nobilium principum, petri videlicet et germundi, vsibus fratrum de noua ualle publice donatam et a predecessoribus nostris pie defensam, diabolo instigante, et propria iniquitate compellente, sepius coram eis frangere et confunditus destruere aggressus est. Vnde pie memorie Karolus quondam rex et predicti terre huius principes petrus et germundus, proprius secundum carnem germanus supradictus jacobi, predictorum fratrum jniuriam pie miserantes et benigne consulentes, sub publica testificacione eis iureiurando contulerunt, et omnes actus jacobi irritos condempnauerunt. Sed quia nos, hoc ipsum regia auctoritate confirmantes, et cum nominatorum principum terre publica testificacione cum jureiurando eisdem fratribus eandem piscacionem delegantes, vniuersis, qui in hoc facto sepedictum jacobum adiuuant, tocius substancie amissionem vel proprii mei gladii vlcionem inferre conabor. De jacobo vero notum sit omnibus vobis,

quod

quod fedus et pacem, quam se mentitur nobiscum jnisse, nondum optinuerit, quippe qui episcopali anathemate condempnatus, ab omni ecclesia est aborrendus et prorsus abiciendus, et qui ei communicauerit cibum, potumque prebuerit, proprie sustinebit substancie dispendium. Valete.

72. 1168—1177, d. 19 Jan. Anagni.

Påfv. Alexander III:s Bref till Nunnorna i Gudhem med stadfästelse på hvad detta kloster af Konung Knut, dess Broder eller företrädare erhållit.

A. 1. 2. 2.

Alexander episcopus seruus seruorum dei. Dilectis in christo filiabus Monialibus in Gudhem salutem & apostolicam benedictionem. Justis petencium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum. & uota que a racionis tramite non discordant. effectu hinc prosequente complenda. Eapropter dilecte in christo filie uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu. Quicquid ex dono Regis Canuti uel fratris eius seu aliorum predecessorum suorum jn prescripta villa rationabiliter possidetis. uobis & eidem Monasterio uestro auctoritate apostolica confirmamus. & presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ut nullj omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere. uel ej aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit. indignacionem omnipotentis dej & beatorum Petrj & Paulj apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum. Anagnie. XIIII. kal. februarii.

Blybullan, hängande i gula tvinnade silkestrådar. Se Tab. 4. n:o 1.

Originalets skrift synes till någon del vara med mörkare bläck förnyad.

73. 1166 d. 6 Jul. Sklandetorp.

Konung Waldemar I:s gåfvo- och skötes-bref på en jordlägenhet i Halland till Esroms kloster, med rättighet att, i likhet med andra åboar, hugga skog.

K. e. 1: 40.

Waldemarius Dei gratia Rex Danorum, tam posteris qvam præsentibus salutem & pacem in perpetuum. Ad nostri nominis pertinet dignitatem, veri Dei cultoribus veris, & præcipue nobis regiminis ratione commissis paternam impendere providentiam; & de indulta nobis desuper gratuita beneficii portione, qvo dignum est devotionis intuitu eorum indigentiæ subvenire. Hanc enim humanitatis gratiam priorum temporum duces adepti fuisse leguntur, qvi post brevem regni temporalis amministrationem, patriæ fe-

Touo filius styrgi. comuersi. hagbardus. Guther. Aco. Pr[illegible] itaqve exemplum quo ujolentj conamine obuiare uoluerjt. regie maiesta[illegible] & posteritatis nostræ cuno anathematj. nisi resipuerit. se nouerit in perp[illegible] Deo famulantibus terram qvannamquè preuentus gracia. & religionis attactu[illegible] eorum utilitatibus admodum tor. ut seruorum dei temporibus nostris ir[illegible] contulimus. Et ut liberam habeant diminuì. sed in bono augmentari. Amen [illegible] cædendorum lignorum facultatem,

Sigillet bortfallet, ir[illegible] calumpniandi pateret occasio, possessuris præ-

[illegible] Domini Regis Kanuti filio, *Kanuto Priszlavi* filio, *Su-*

71. [illegible] Georgio Petri filio, *Gangulfo* de *Nesbu* & aliis qvam

Konung Knuts skr[illegible] viris. Et terminos ejusdem terræ præsenti paginæ anno-
med befallnir[illegible] Qvorum hæc sunt nomina. Primus *Lindebiarg*. Secundus
vid fisket i[illegible] Tertius *Holebech*. Qvartus *Phyalzmose*. Qvintus *Bineruth*. Et
varo, o[illegible] paginam sigillo nostro ceræ impresso munivimus, statuentes ex Dei
gifvr[illegible] ab ipso nobis collata regiæ majestatis auctoritate ratum & inconvulsum
lib[illegible] in posterum haberi, qvod nos fecisse in ipsa attestamur. Qvisqvis igitur
institutionis hujus paginam sigilli nostri impressione munitam, & illustrium,
qvæ simul aderant, personarum credibili attestatione roboratam, ausu teme-
rario violare præsumpserit, transgressionis infidelitate notatus, ultoris Dei
iram incurrat, cujus iidem fratres singulari servitio salubriter occupantur.
Qvietis autem & pacificis erit retributio qvietis & pacis. Facta est autem
hæc scotatio in *Sklandethorp*, anno ab incarnatione Domini Mmo C. Sep-
tuagesimo sexto, Indictione VIIII. concurrente IIII, pridie Non. Julii Monar-
chiæ autem regni nostri anno IXX.

1177*), d. 17 Mars. Lateran.

74.

Påfv. Alexander III:s Skyddsbref för Linköpings Biskopstol med dertill gifna gods, hvaribland särskilt nämnas: 1 gård i Linköping, Munkaboda, Normalösa, 1 gård vid Skenninge, Forssa, Hessleby; gårdar på Öland och i Möre; i Njuding: Kepstad, Widesryd; i Finved: Lökaryd, Skoparyd, Kens, Westruse, Buddatorp; i Tveta: Tyrkilstorp.

B. 3: 27.

Alexander episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri Colono lincopensi episcopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum salutem et apostolicam benediccionem. Ex iniuncto nobis apostolatus officio fratres et coepiscopos nostros tam vicinos quam longe positos sincero caritatis affectu debemus diligere et ecclesiis quibus deo militare noscuntur patrocinio eius uberius nutriantur et in suis racionabilibus peticionibus exaudiantur Quapropter venerabilis in christo frater episcope tuis iustis postu-

*) Bör rätteligen vara 1178, hvilket synes så väl af Indictionen och Regeringsåret, som af denna Påfves bruk att räkna civila årets början från d. 25 Mars.

ionibus annuimus et prefatam ecclesiam lincopensem cui auctore deo pre-
dinosceris sub beati petri et nostram proteccionem suscipimus et pre-
s scripti priuilegio communimus statuentes. vt quascunque possessio-
quecunque bona eadem ecclesia impresenciarum iuste et canonice pos-
aut in futurum concessione pontificum. largicione regum uel princi-
blacione fidelium seu aliis iustis modis procurante domino poterit
firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant jn quibus hec
duximus exprimenda vocabulis Mansionem in lincopia cum appen-
Munkabodha cum appendiciis suis Normaløso cum appendiciis
sionem iuxta skeningiam cum appendiciis suis Forsa cum appendi-
suis Mansionem in hesleby cum appendiciis suis Mansiones in ølandia
cum appendiciis suis Mansiones in møre cum appendiciis suis Jn niudhungis
kepstadh cum appendiciis suis. Widesrydh cum appendiciis suis Jn finuedh.
løkarydh cum appendiciis. Skoparydh cum appendiciis suis. kens cum ap-
pendiciis suis. Westruse cum appendiciis suis. Buddathorp cum appendiciis
suis. Jn thwetum thyrkilsthorp cum appendiciis suis. Decernimus ergo ut
nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare. aut eius
possessiones auferat uel ablata retinere seu quibuslibet exaccionibus fatiga-
re. sed omnia integra et illibata seruentur eorumque quorum gubernacione
ac sustentacione concessa sunt vsibus omnimodis profutura salua sedis apo-
stolice auctoritate. Si qua igitur infuturum ecclesiastica secularisve perso-
na hanc nostre constitucionis paginam sciens contra eam venire temptauerit
secundo tercioue commonita nisi reatum suum congrua satisfaccione corre-
xerit. potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se diuino iudicio
existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac san-
guine dei et dominj redemptoris nostri iesu christi aliena fiat atque in ex-
tremo examine districte ulcioni subiaceat. Cunctis autem eidem ecclesie sua
jura seruantibus sit pax dominj nostri iesu christi quatinus et hic fructum bone
accionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant
Amen Datum lateran. per manus alberti sancte romane ecclesie presbiteri
et cardinalis et cancelarij XVI kalendas aprilis Jndiccione XI Jncarnacionis do-
minice Anno Millesimo C. LXX septimo pontificatus vero alexandri pape
tercij anno XIX:o.

75. 1177.

Kånung Waldemar I:s befallning, dels till Faurås häradsboar att icke hindra Munkarne i Esrom begagna Glumstensskog, dels till 2:ne enskilte personer att lösgifva en fri qvinna, som de gjort till trälinna.

K. e. 1: 43.

Waldemarus Dei gratia Rex Danorum. Omnibus de *pharhtusahereth* spiritum timoris Domini. Spiritu timoris Domini opus habere non du-

bitamus, qvi Ecclesiam Dei non timetis depauperare, impediendo vel omnino subtrahendo fidelium elemosinas, & ideo unde ipsi sua redimunt, vos vestra accumulatis peccata, silvam siqvidem in *Gulumstenschog*, qvam Archiepiscopus in suorum redemptionem peccatorum fratribus nostris de *Esrom* contulit, vos in vestram damnationem auferre conamini. Saluti igitur vestræ, qvia & hoc nobis attinet, consulere cupientes, ea qvam a Deo habemus Regiam majestatem, vobis præcipimus, ut de cœtero præfatis fratribus nostris de *Esrom* in nullo contrarii sitis, sed omnimodis præfata silva sua æqve vobis uti permittatur: Videlicet, stantia & virentia in ea succidere, ut vos, vetera vero dejecta sustollere ut vos, sal coqvere, glandibus porcos pascere, & in omnimodam utilitatem suam ut vos vertere, & veniendo tam per mare, qvam per terras nullo prohibente ad sua loca deducere. In qvibus omnibus si nostro consilio & præcepto, sicut expedit, obedieritis, gratiam a nobis, & in fine vitæ vestræ a Domino Deo, quod oculus non vidit, nec auris audivit & in cor hominis non ascendit, recipietis. Si vero aliter feceritis, regiæ majestatis reos vos esse noveritis, & qvia aliena rapere non timetis, propria pro eis, nam & hoc justum est, reddituros vos sciatis. Scriptum qvippe est, in qvo qvis peccat, in eo punietur. Et sicut vos fratres a præfata silva prohibetis, ita & nos ex regiæ majestatis auctoritate, ab eadem silva vos prohibemus. Præterea præcipimus *Bare* & *Atti* de *Ochem*, ut mulierem qvam in servitutem redegerant, de libera facientes ancillam, propriæ libertati restituant. Quod si non fecerint, gladium nostræ majestatis ultorem sentiant. Si vero fratres præfatæ fæminæ eis aliquid debent, libenter, qvod juri eorum debetur, restituant.

76. 1177.

Ärke-Bisk. i Lund. Absalons dom på Esroms klosters skog i Faurås härad strax vid Ethra åen i Halland, och förbud mot dess åverkande.

K. e. 1: 44.

Absalon Dei gratia sanctæ *Lundensis* ecclesiæ Archiepiscopus, Apostolicæ sedis Legatus, Daciæ & Svethiæ primas, omnibus tam præsentibus qvam futuris in perpetuum. Recordantes studiorum hominum impiorum, qvæ plerisqve fidelium nota esse credimus, & nos freqventi experientia experti sumus, qvibus pios & præcipue seculi contemptores moliuntur qvasi de terra eradicare, famam eorum sinistris oblocutionibus fuscando, vel necessarias & justas possessiunculas injuste sibi usurpare calumpniando, suasqve clamando, dignum duximus scripto in præsenti paginula notum facere & fidele testimo-

nium tam præsentibus exhibere qvam posteris relinqvere, qvod factum est in præsentia Domini *Kanuti* Regis filii Domini *Waldemari* Regis Danorum invictissimi & nostra. In campis *Farthusa* non longe ab amne *Ethra*, *Johan Mosun*, *Salter Megindoris* filius, & alii habitatores *Farthusaheriz*, calumpniati sunt silvas fratrum nostrorum de *Esrom Mothorp* attinentes in præsentia Domini nostri venerabilis regis *Waldemari*. Qvi adjudicavit prædictis fratribus & cœteris qvi præfatam villam & calumpniatas silvas in possessione habebant, sacramento comprobare easdem silvas a justis possessoribus se adeptos fuisse, & ipso sacramento præstito, de jure easdem silvas in perpetuum debere absqve ulla calumpnia possidere. Præstitum est sacramentum, sicut supra testati sumus, in præsentia Domini *Kanuti* Regis & nostra & præfatæ silvæ de jure, ab ipso, fratribus in perpetuum sunt adjudicatæ, omni calumpnia in posterum abjudicata. Ea propter sicut tunc post præstitum sacramentum viva, ita & nunc post testimonium ejusdem præstiti sacramenti voce scripta precamur, ut ille qvi cœlis & terris præstitit, veram & perpetuam pacem donet omnibus, qvi pacem præfatis fratribus de *Esrom*, & præfatis silvis & possessionibus servaverint. Qvi vero de cœtero præfatis silvis præfatorum fratrum de *Esrom* aliqvam calumpniam inflixerit, ponat Dominus partem ejus cum *Dathan* & *Abiron*, & sit in perpetuum anathema nisi resipiscat. Amen. fiat, fiat. Facta autem hæc sunt Anno Domini M. C. LXXXII *), qvo & ipsi Rex *Kanutus* a patre suo Princeps Hallandiæ constitutus est. Testes autem horum hii sunt, qvi & affuerunt, *Petrus* filius *Palni*, *Thove Skelmi* filius, *Magnus* filius *Ulff*.

77 1177—1178.

Abbot Peters i Remi skrifvelse till Lunds Ärke-Biskop Eskil.

K. h. 2: 600. n:o 29.

Lundensi Archiepiscopo, Petrus Abbas sancti Remigij.

De duobus oculis meis, alterum ad me retineo, alterum frequenter ad vos, pater & domine carissime, retorqueo. Qui meus mihi remanet, quid in me videt? Certe plura, quibus condolet, quibus illacrymatur, quibus vsque ad nimiam suffusionem turbatur. Certe reptilia, quorum non est numerus: certe gentem illam nefariam, quam Ezechiel vidit depictam in pariete domus, quam iubente domino effoderat. Ad vltimum, quædam ineffabilia non profunditate mysterij, sed

*) Årtalet är felskrifvit för MCLXXVII, som är anmärkt i K. e. 1: 331.

enormitate corrupti animi. Sed quando ista cernit oculus? Quando incuruatur ad suas fæces reuoluendas, quando lucernam accendit & euertit domum quærens drachmam perditam, quando scissuras in muris Hierusalem & ruinas respicit, si forte cum Zorobabel & Esdra reparare licitum sit. Occurrunt vestigia erucæ, locustæ, bruchi, rubiginis, quæ deuorauerunt vniuersa speciosa deserti, pilosi, onocentauri, vlulæ, simiæ, & omnis generis phantasmatum grandis sylua. Si quando autem idem oculus sursum palpebras erexerit, & cælum aspexerit, videt Dominum innixum scalæ, vocantem & expectantem male soporatum, & dicentem, *surge qui dormis*, & *exurge a mortuis*, &, *Lazare veni foràs*, &, *adolescens tibi dico surge*, &, *puella surge*. Porrigit quoque manum Petro naufraganti, occurrit in via Saulo spiranti minas & cædes in discipulos Domini: prodigo filio reuertenti, stolam, anulum & calciamenta restituit, conuiuium & vitulum immolat, & misericordiarum suarum syluam condensam fugientibus & ereptis de laqueis ferreis ad sese refouendum offert. Hujusmodi collyrio releuatur turbatus de seipso ad seipsum oculus. Iam illum conuenio oculum, qui de vobis amicabiliter sollicitus, lustrat vias nostras & studia ab adolescentia. Dic mihi, bone ocule, de amico nostro quod occurrit, quod sentis, quod intelligis. Non sine multa fatigatione, inquit, gesta eius recolo, quia aliquando vidi illum supra nubes ambulantem, & vsque in densissimam altitudinem euolantem. Quis gloriam illam, quis potestatem, quis dominationem, quis rerum omnium opulentiam, quis erogationes & donationes tam largas, tam innumeras enarrare sufficiat? Quis enauigationes, quis marina pericula, quis insidias magnorum latronum dicat? Tandem Lucifer ille, qui mane oriebatur, qui inter astra Dei solium gloriæ & Archiepiscopatus tenuerat, non sicut fulgur de cælo cecidit, sed sicut filius hominis semetipsum exinaniuit, formam pauperis assumpsit, principis mundi exuuias reiecit, vt si Laban Iacob insecutus fuerit, idola sua apud illum non inueniat, & cum Domino, saltem cum B. Martino dicat, Nihil in me reperies, inimice. Ecce sic humiliatus in Claravalle spicas recolligit post terga metentium, non glorians de labore, sed se humilians de impossibilitate. Voluntate quidem currit, & caritate cum prioribus & iuuenibus, sed ætate et infirmitate sortem habet cum nouissimis, vt sit nouissimus, vocatione, primus remuneratione: quia apud patremfamilias, cuius vniuersæ viæ misericordia & veritas, non est potior remuneratione qui prior tempore, sed prior denarij acceptione, qui posterior labore & tempore. An non ita est? Plane hoc probat veritas, quæ prius latronem de cruce transtulit in paradisum, quam principem Apostolorum Petrum, cui tamen dederat claues regni cœlorum. Pietatis est, parum de meritis præsumentem suscipere: securum vero, si necesse sit differre, & citius trepidantem a timore excutere, quam iam subarratum admittere. Ecce, pater amantissime, vt credo, non me fefellit oculus meus. Hæc enim eadem præter illum multi

alij de te mihi dixerunt. Sit itaque pax cum spiritu tuo, sit anima tua cum Deo meo. Sit melior finis orationis, quam principium, quia omnis laus in fine canitur. Totus sum vester.

78. 1178.

Ärke-Biskop Absalons Gåfvobref på Wä till Abbotstift för Premonstratenser Orden; jemte utbyte af Skipparslöf mot Kiaby och Kuicum Capell med hela socknens tionde.

K. e. 1: 258.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis Amen. Absalon dei gratia Lundensis Archiepiscopus, Apostolice sedis Legatus, Primas Danie atque Suethie dilectis in Christo filiis, *Tobie* & fratribus *ecclesie sancte Marie* de *We* tam presentibus quam futuris regulariter substituendis imperpetuum. Pro debito officii nostri summopere curandum est nobis ut vinea Domini Sabbaoth que prestantius in religiosis viget diffusa latius palmitum suorum propagine die in diem crescat & fructificet. Ea propter bonis vestris successibus filii in domino karissimi pie congratulationis affectu congaudentes & quod nostrum est exequentes prefatam videlicet ecclesiam sancte *Marie* in *We* cum omnibus suis pertinentiis ad faciendum Abbatiam Promonstratensi ordini perpetuo liberam concedimus insuper ecclesiam de *Kiebu* & omnia ad eam pertinentia capellam videlicet de *Kuicum* cum decima totius parrochie que ibidem in ius nostrum cedit pro Ecclesia de *Schippersleph* commutaui. Ut autem hoc ratum & inconcussum permaneat presentem paginam sigilli nostri impressione & testium subscriptorum munire curaui.

Ego Absalon Lundensis Archiepiscopus, Apostolice sedis Legatus & Swethie primas. ss.

Ego Saxo Lundensis Ecclesie Canonicus. ss.

Ego Tobias Abbas de We. ss.

Ego Magnus Diaconus Absalonis Lundensis Archiepiscopi. ss.

79. 1178—1182.

Abbot Petrus i Remi Skrifvelse till Lunds f. d. Ärke-Bisk. Eskil, som ingått i Clairvaux kloster.

K. h. 2: 602. N:o 135

Eskilo Londensi quondam Archiepiscopo, Petrus Abbas S. Remigij.

Frequens corporis molestia hortatur cogitare de patria, vbi nulla est tristitia. Quanto enim ista infelicior quam patimur, tanto illa felicior quam

speramus. Vtinam iam littus eius attingeremus! vtinam fluctus istius euaderemus! Circumferimur, periclitamur, naufragia experimur, & exire dissimulamus? Quis non optat portum, ne incurrat naufragium? Quis non præcidit hærentis in salo nauiculæ funem, ne sentiat tempestatem? Quis negligit patriam, & amat exilium? Quis fugit patrem, & sequitur hostem? Gaudeo quia iam tenetis portum, & sedetis ad portam sanctæ ciuitatis, cuius participatio in idipsum. Vacillat quidem adhuc nauicula nostra, sed spero & expecto solatium vestrum, cuius per integram amicitiam possideo totum animum. Adiuro vos, si inueneritis dilectum, immo si veneritis ad eius cubiculum, nuncietis ei quia amore langueo. Credite mihi, si venirem ad porticum Salomonis, ne dicam ad sanctuarium Saluatoris, loquerer pro amico, postularem pro domino meo, pronunciarem in auribus Domini Sabaoth, & quæ mihi, & quæ per me pauperibus fecistis. Appellarem pium, compellerem iustum dicens, *Memor esto verbi tui seruo tuo.* Est enim verbum tuum, *quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Ecce substantia domini mei Londensis quondam Archiepiscopi, nunc pauperis Clarenallensis, per manus pauperum tuorum apud te est. Rependе ergo ei vicem, & da ei substantiam tuam, qui tibi dedit suam, tamen quam tu dederas, quam a te acceperat. Amantissime pater, non dormit neque dormitat in recordatione vestra cor meum. Clamat, pulsat, statque ad fores nostras, quando inquiens videbo quem desiderat anima mea? quando veniam & videbo illum? Via longa est, pedes vix mouentur, renes congelantur, & quomodo longe positus amicus videbitur? Quærendum est ergo remedium, vbi primum deest solatium. Pergere nequeo, scribere saltem valeo. Cernere non potest oculus, alloquatur stylus. Currat in membranis litera, quia in membris suis retardatur corporalis præsentia. Referat charta quod non potest lingua. Suppleat imago mortua, quod non valet viua & vera. Syllabæ fortunam nostram nuncient, quia eloquia oris nequeunt: desidero vos videre. Pax Christi & gratia Dei vobiscum semper. Saluto Capellanos, & Priorem, domnum Gaucherium, & domnum Autisiodorensem Episcopum, & Philippum, & omnes amicos nostros. Valete.

80. 1178—1182.

Abbot Petrus i Remi Skrifvelse med Bisk. Folke, och förord för honom, till Ärke-Bisk. Absalon i Lund.

K. h. 2: 607. n:o 154.

Archiepiscopo Londensi, Petrus Abbas S. Remigij.

Gratias diuinæ agimus gratiæ de bono odore gratissimæ famæ vestræ; cuius tam copiosa redundat affluentia, vt cælos ascendat, & terras etiam finitimas

nitimas suauiter respergat. Larga Dei manus de oleo cælestis promptuarij mensuram bonam, & confertam, & cogitatam, & superefluentem dedit in sinum, immo in caput vestrum. De hoc itaque oleo & lampas propriæ conscientiæ decenter ornatur, & lucernæ totius prouinciæ vestræ sufficienter suffunduntur. Scio & pro certo habeo, quod nisi fundamentum subesset bonæ conscientiæ, non sic dilataretur, & continuaretur vapor tam lucidæ & præclaræ famæ. Germen antiquum prædecessoris vestri non sub vna nocte aruit, sicut cucurbita Jonæ. requieuit spiritus Heliæ super Eliseum, vtique Esquilij super Absolonem. Rigauit quod ipse plantauit: nec sufficit rigare, nisi adieceritis & noua plantare. Deus itaque incrementum dabit. nec erit vtriusque vestrum labor inanis, vbi superaddit gratiam manus superni remuneratoris. Nunquam enim Deus fraudat operarium suum digna mercede. Vtique & pie iuuat laborantem, & iuste remunerat operatorem. Vnde & suum est opus nihilominus & suum munus. Nequaquam igitur mentitur opus oliuæ, vbi cooperatur donum gratiæ. Non cesset itaque operatio, vbi restat certissima remuneratio. Denique, pater amantissime, carbones viuos & consolatorios instantissime animo vestro suggerat, non solum spes futurorum, sed etiam ipsa prælibatio, qua iam nunc memoria vestri traditur & commendatur orationibus fidelium & sanctorum virorum. Interim ne miramini, quod ego ignotus & terra remotus iam secundo scribo vobis. Habetis amicos juxta vos & notos, Fulconem quondam monachum nostrum nunc Episcopum, qui multis persuasionibus pulsat me, & compellit vobis scribere. Præsentium quoque lator, qui vos vsque ad angelos Dei extollit.

81. 1178—1182.

Abbot Peters i Remi tacksägelse bref till Ärke-Bisk. Absalon i Lund för de Bisk. Folke visade välgerningar.

K. h. 2: 607. n:o 153

Archiepiscopo Lundensi, Petrus Abbas sancti Remigij.

Spiracula virtutum & odoramenta, suauia sunt & perpetua. Nam nec longæuitate veterascunt, nec longinquitate odorem suum minuunt. Ecce vestra Dacia remota est a nostra Francia. Distant enim & moribus hominum, & consuetudinibus, siue situ terrarum. Sed virtus, siue hic, siue illic, nec vultum mutat, nec habitum; nec fructum, nec vsum. Species illi vna & in Dacia & in Francia. Quorsum hæc? quid ad materiam præsentem attinet de insolubili & immobili vigore & decore virtutis scribere, cum sufficit grates referre vobis pro beneficijs fratri & amico nostro Fulconi Episcopo col-

latis, & quod obsequium suum tantus Dominus tam indigno monacho litteris suis porrexit? Sed peccatum reputo falsa dicere, nihilominus & vera tacere. Sicut enim improbus incenditur, aut inflatur, si falso laudetur: sic præditus naturali & gratuita bonitate humiliatur, & fortius ad meliora accenditur, cum ad se & ante se relatione, non adulatoria, sed vera reuocatur. Timet enim, ne non sit vel minus sit, quam dicitur. A multis retro annis, pater carissime, de vestra nobilitate & industria plura audiuimus, & quod feruentissimo zelo quæ Dei sunt in vobis, & in alijs augmentare studeatis. Tenui fama hoc didiceram, sed cumulum veritatis & certitudinis adiecit carissimus noster & vester, Fulco Episcopus. Phinees vtinam tam apud vos, quam apud nos resurgeret; & filij Mathathiæ antiqua pro lege Dei bella renouarent, & sibi vsque ad animas non parcerent. Feruentis illius spiritus stillicidium in vobis infundat Spiritus sanctus. Satis dictum sit sapienti. Pro his quæ aguntur in partibus vestris erga nepotes & amicos prædecessoris vestri, vtinam ea mihi esset apud vos gratia & amicitia, quæ apud illum est; & sicut illi honore, sic dilectione succedatis. Valete.

82. 1178—1196.

Biskop Stephans i Tournai Bref till Ärke-Bisk. Absalon i Lund, rörande Ärke-Biskopens slägtinge Peter, hvilken blifvit Klerk.

K. h. 2: 511. n:o 96.

Londensi Archiepiscopo pro Petro Sanct. Genouefæ Canonico.

Placet pariter holocaustum, & placat, quod offertur de conscientia bona & fide non ficta. Id in qualibet ætate, conditione, & sexu Deus non respuit, qui in iuuenibus matutinum sacrificium approbat, & in senibus vespertinum. Circa hunc offerendi ritum sollicitus, & sedulus bonæ indolis adolescens, Petrus vester, & amodo noster, super Montem Virginis Genouefæ vinculis obedientiæ colligatus, quid de se placabili hostia Dominus facturus sit patienter expectat: Artius & vt credimus, altius propositum aggressus fuerat. Sed ne labor insolitus, & rigor austerus teneram ætatem reuerberaret, & deijceret, satius est ei saluari in Segor, quam periclitari in Excelso. Sine sui ac suorum ignominia, licite simul & libere diuertet ab oneribus dorsum suum, & ne manus eius circa hortos & agros in cophino deseruirent, lectioni sæpius vacaturus, factus est nobiscum Clericus, vt clericis conformetur. Gaudeat super eo sancta paternitas vestra, & parentes eius in Domino consolentur, quoniam in Ecclesia Dei ex tali flore fructus vberes expectamus. Ego autem & fratres nostri, quicquid instructionis, di-

lectionis, & doctrinæ poterimus, parati sumus ei impendere, materna sæpius vbera, quam paterna verbera porrecturi.

83. 1178—1196.

Biskop Stephans i Tournai svar till Ärke-Bisk. Absalon i Lund, angående fortsättningen af Kaniken vid St. Genoveva, Petrus vetenskapliga bildning.

K. h. 2: 511. n:o 97.

Londensi Archiepiscopo pro Petro Canonico S. Genouefæ.

Hilarem sui præbet opinionem adolescens, cuius inter ætatis initia, virtutis indicia coalescunt. Respiciunt hæc P. nostrum pariter ac vestrum, qui vobiscum regularis professus obedienter suscepit & doctrinam in studijs, & in moribus disciplinam. Et quoniam in eo spiritus quidem promptus, caro autem infirma, secundum mandatum vestrum vobis commendamus eum & committimus, satius æstimantes & gratius eum apud vos morari, quam apud nos mori. Infestas quartanæ molestias crebro sentit, & illius infestationis reliquiæ diem nostrum agunt sibi. Soli natalis & naturalis aëris beneficio posse iuuari credimus teneros ætatis annos, & humores maternis vberibus infusos paterno simul & materno solatio confoueri. Vnum est quod ei sicut filio carissimo consulimus, mandamus, & præcipimus, vt quamdiu in terra illa moram fecerit vagari non incipiat post greges sodalium suorum secularium; Sed aut in claustro regularibus disciplinis intendat, cum fratribus suis sub venerabili fratre nostro Vv. Domino seruientibus, aut quotiens & quando volueritis vobiscum in curia vestra religiose sicut decet & expedit conuersetur. Quod autem de ipso nobis per litteras vestras intimastis, vel in monte vel in Parisiensium secularium scholas, & venditores velorum mittendo, salua gratia vestra non admittimus, quoniam institutioni nostræ repugnat & consuetudini, sicut per ipsum præsentibus fratribus nouum proponetur spectaculum quod futuris perniciosum trahatur in exemplum. Habet in claustris sapientia regulas suas, erigens sibi scholas, inde veritatis, hinc virtutis. Quod si forte consilium vestrum in hoc declinauerit, vt de regulari secularem facere contendatis, aliam quam Parisius ciuitatem, in qua studuerat, eligite, ne in oculis vestris pro matutino & vespertino sacrificio quod nobiscum offerre debuerat, Domino verborum strepitus & disputationum anfractus offerat, & vnde sperauimus fructum, vertatur nobis in opprobrium & contemptum.

84. 1178—1196.

Bisk. Stephans i Tournai Svar till Ärke-Bisk. Absalon i Lund, rörande sitt hos Påfven gifna förord; Kaniken Peter m m.

K. h. 2: 518. n:o 129.

Londensi Archiepiscopo.

Verecundiam meam tetigit litera vestra, Pater, & castigato rubore frontem perfudit, commemorans pro negotijs vestris apud Dominum Papam me fuisse sollicitum, & in consilijs nuncij vestri magistri Tobiæ minus desidem quam deuotum. Non modicus est obsequiorum fructus, eos quibus impensa sunt maxime potentes & nobiles vel in modico meminisse. Placet mihi seruitium meum complacuisse vobis, & in vestra gratiarum actione totus accingor & accendor ad maiora, si vel oportunitatem occasio non deserat, vel oportunitas occasioni concurrat. Petrum vestrum pariter ac nostrum commendabili morum nobilitate inter iuuenes præcipuum sicut mandastis, quantum nobis Dominus permittit, & commonemus patrum verbis, & promouemus fratrum exemplis. Sacræ paginæ studens scholas veritatis in auditorio, scholas virtutis frequentat in claustro: cum neque hic sine veritate virtutem, neque ibi sine virtute combibat veritatem. Duo sugens vbera cito poterit impinguari, vt tanquam saginatus vitulus, vel fortis aries, aut filius arietum de grege Domini ad altare ipsius & ipse immolari possit, & quando vobis placuerit pro alijs immolare. Consideranti mihi quid vobis Domino meo possem mittere, nihil occurrit quo non abundetis & vos, & ideo inter diuitias & delicias Occidentales, Orientale munusculum mitto vobis, ampullam tyriaca probatissima plenam ab Archiepiscopo Mamertino Antiocheni Patriarchæ suffraganeo concanonico & amico nostro mihi datam. Humile satis, sed vtile Xenium, magnis & potentibus viris acceptum: quorum & vitæ status fructuosus est in seculo, & exitus a seculo luctuosus. Si quid aliud placuerit vobis quod in Francia, quæ monstris caret, inueniri possit, parati sumus sine dissimulatione quærere, sine dilatione transferre.

85. 1178—1196.

Bisk. Stephans i Tournai Bref till Ärke-Bisk. Absalon i Lund för Kaniken Peter vid dess hemresa.

K. h. 2: 522. n:o 154.

Londensi Archiepiscopo pro Petro Canonico Genouefæ.

Iocundam Petri nostri pariter & vestri conuersationem tanto grauius est nobis vel ad tempus amittere, quanto gratius esset ea perpetuo non ca-

rere. Si numeremus annorum tempora iuuenis est, senex si morum merita computemus. Inter scholares subtilis, inter claustrales humilis, ibi verecundus, hic vere mundus: vbique auide laudabilis, quia nunquam auidus laudis. In Ecclesia vestra simul & sua verbo naturalem, scripto ciuilem, re & consensu cum vtraque canonicam, cum beata Virgine, cui assistimus, obligationem contraxit, cuius solutionem nec prælatus debet concedere, nec subditus postulare. Tanta eum diligentia curauimus, tantis impendijs extulimus, tanto fauore fouimus, vt eum solutum ab obedientia nostra remittere nihil aliud quam ammittere æstimemus. Absit vt acephalus exeat a nobis, & tanquam ventis expositus, sine titulo clericus, sine stipendio miles, sine solatio togatus discurrat, miraculum suis, spectaculum alienis. Ne tamen vestram offendamus gratiam, ne vestram incurramus offensam, eum non tanquam apud nos depositum vobis restituimus, sed tanquam nobis depositum eum vobis multum commendamus. Quod si per Dei misericordiam, & opem simul ac operam vestram, ab humiliori ad sublimiorem gradum, a scabello ad cathedram, a puluere subiectionis ad speculam regiminis eum vocare contigerit, in hoc laudabili profectu & prouectu plenam ei absolutionem indulgemus, plenam concedimus libertatem.

86. 1178—1196.

Bisk. Stephans i Tournai Bref till Kaniken Peter.

K. h. 2: 523. n:o 157.

Fratri Petro de Dacia, S. Genouefæ canonico, deposito Septentrionis frigore, flamma caritatis ardere.

Solitam non solutam fraternitatis & gratiæ tibi reseruamus amicitiam fideli memoria, nec tuam compensantes absentiam, nec longa terrarum spatia facili saltu desiderij transeuntes. His affectuum passibus occurrunt sibi cultores & discipuli caritatis, sollicitudinem suam solantur, negligentiam negligunt, tristitiam fugant, & artificioso quodam naturæ colloquio sibi confabulantur absentes. Currant inter nos hæc religiosa commercia, & quod inuidet commeantium raritas, communio suppleat voluntatum. Congaudemus tibi, quod deposita vetustæ natiuitatis auita barbarie, totus in Christianam morum compositionem mansueueris, & quod Æthiopes mutatione nigellæ pellis facere non possunt, candida glacialis Danesmarchiæ progenies in te pariter & de te sibi gaudet fuisse collatum. His accedunt regularis obseruantiæ disciplina, qua imbutus es in claustro, sacræ scripturæ doctrina, quam in scholis didicisti. Ex vtroque matutinum & vespertinum sacrificium offerendi Deo voluntas tua bona, & beneplacens, & perfecta. Hæc in ætate tua tenera tenere te volumus. Iuuentutem tuam iuuat nos in hoc profectu proficisci. Dies extremos tuos si contigerit annis senescere, non contingat animis se nescire. Interim de statu tuo solliciti, per nuncium vel

per Epistolam certificari desideramus quid agas, quid agant tui circa te, quid & nos sperare debeamus, vel de reditu ad nos, vel de redditu apud tuos. Salutant te omnes fratres nostri communi desiderio, de te sperantes prospera, timentes aduersa. Vale vt volumus, velis vt valeamus.

87. 1178—1196.

Biskop Stephans i Tournai Bref till Ärke-Bisk. Absalon i Lund, innefattande tacksägelser för Kaniken Peters vundna befordran, jemte anhållan om biträde vid upphandlingen af Engelskt Bly till täckande af S:t Genovevas vid Norrmännens härjningar afbrända kyrka.

K. h. 2: 525. n:o 164.

A. Londensi Archiepiscopo pro P. S. Genouefæ Parisiensis Canonico, per ipsum in Episcopum promoto & consecrato.

Dominos & amicos nostros, quos videre non possumus, frequenti cogitatione recolimus, frequenti dilectione complectimur, desiderio prosequimur, obsequio veneramur. Inter alios & supra singulare nobis erigit tentorium autoritas nominis vestri, cuius & vmbraculo consequimur refrigerium, & spectaculo plausum. Fama personam vestram prædicat, persona famæ vires accommodat: illa recto iudicio non mentiente de operibus, ista iusto modio de moribus metiente. Nec hoc dicimus vt oleo peccatoris caput vestrum impinguare velimus sacro chrismate perunctum, qui ex proposito nostro virtutes æmulari debemus, non virtutibus adulari. Pro fratre nostro charissimo clerico, & filio vestro Petro preces aliquando vobis porreximus, quas in gratiarum conuertimus actionem, quoniam vt audiuimus, eum sic honorastis & onerastis, vt & honor non deficiat ex onere, & onus proficiat ex honore. Augeat & Deus gratiam suam, augeat & gratiam vestram, non gratiam pro gratia consecutus, & Deo seruiat in ministris suis, & vobis placeat in ministerijs vestris. Iocose dixerim quæ sequuntur, & quæ non indignationem prouocent, sed ad misericordiam vos inuitent. Patres vestri secumdum carnem gentili adhuc ritu ac superstitione detenti, Gallias inuadentes in fortitudine brachij sui, & in robore virium suarum vrbes, castella, cæterasque munitiones ceperunt, vicos, villas & agros vastarunt, homines alios in prædam & captiuitatem abduxerunt, alios in ore gladij percusserunt, loca sancta incendio & ruina ad solum vsque deiecerunt. Inter alias, quod sine suspirio & singultu referre non possumus aut debemus, Ecclesiam Apostolorum Petri & Pauli, in qua Beata virgo Genouefa requiescit in corpore, regali ope & opere constructam musiuo intus & extra, sicut reliquiæ adhuc testantur, ornatam & depictam, miserabili concremarunt incendio, nec sacro

loco parcentes, nec beatæ Virgini, alijsve sanctis, qui ibi requiescunt, venerantiam exhibentes. Tandem per Dei gratiam barbaries illa antiqua, Christiana mansuetudine mitigata est, & mutata, & septentrionale frigus calore fidei liquefactum, reiectis idolis creatorem suum recognouit, partemque Galliarum, quæ a septentrionis nomine Normannia dicitur, Nores & Dani renati in Christo sibi & posteris suis retinent, inhabitant & colunt. In illa persecutione parietes Ecclesiæ nostræ combusti & exesi, vetustate nimia & corruptione minantur ruinam, & suspirant fulciri sustentaculo, & operiuntur operiri tecto. Comparata est lignorum maceries superponenda refectis parietibus, & laminis plumbeis supponenda. Speramus in Domino, quia qui cœpit perficiet solidabitque, & sumptus prouidebit necessarios, qui nunquam derelinquit in se sperantes seruos suos. Et quoniam in tanto opere, siue onere, stipem mendicare compellimur alienam, recurrimus ad liberalitatem vestram, vt qui aliquando Romanum consueuistis emere plumbum, in coëmendo plumbo Anglico & beneuolum aperiatis animum, & beneficam nobis extendatis manum. Illo plumbo nudantur Ecclesiæ, teguntur isto. Dissimilis negotiatio, cum in illa sæpe mereat acceptor, in ista semper mereatur largitor. Illud litigioso semper auro redimitur, istud religioso precum precio comparatur. Fratrem nostrum G. præsentium latorem misimus, qui & prudenter impleat mandatum nostrum, & fideliter nobis reportet beneficium alienum.

88. 1178—1196.

Bisk. Stephans i Tournai Bref till Ärke-Bisk. Absalon i Lund för Salomon, Ärke-Biskopens slägtinge.

K. h. 2: 527. n:o 168.

Londensi Archiepiscopo, salutem temporalem pariter & æternam.

Foelix opera & impensa, cuius intentionem fructuosus sinus excipit, desiderium complet exitus, spei fiducia nec tollitur, nec mentitur. Hæc in Salomone vestro vere verbis & operibus pacifico non inuitum vos inuitare debent, vt quod in eo beneuole cœpistis, benefice compleatis, prosequentes bonam iuuenis indolem, qui sic litterarum studijs intendit, vt a virtutum semitis non recedat. Planta est quæ per Dei gratiam & irrigationem vestram fœcundam coalescet in arborem, cuius & folium cito non defluet, & fructum suum dabit in tempore suo. Testimonium ei perhibemus commoranti nobiscum in mente, quia in scholis assiduus, honestus in hospitio, nec effusus in superfluis, nec in necessarijs est angustus. Sociorum beneuolentiam sic me-

retur, vt omnium gratiam non amittat. Gaudeat super eo sancta paternitas vestra, & illustrem vestri sanguinis celsitudinem sic exaltetis in ipso, vt & honor eius tanto respondeat generi, & genus tantum consentaneum sit honori. Sic glorietur patruus in nepote, vt nepos ex patruo sublimetur.

89. 1178—1201.

Sveriges Primas, Lunds Ärke-Bisk. Absalons varning till de rättsinnade i Njuding, Wärend och Finved, att icke på Nydala kyrkas tillhörigheter göra några ingrepp, eller mot de Andelige derstädes begå våldsamheter, hvilka skulle medföra en bannlysning, den Biskoparne och Presterskapet borde afkunna, och som endast af Påfven eller Ärke-Biskopen kunde upplösas.

A. 3. x. 1: 2.

A. dei gratia sancte lundensis ecclesie archiepiscopus suethie primas. Omnibus iustis & bonis Nythingiam Weringiam finnodhiam inhabitantibus salutem in domino. Quoniam sicut in secularibus causis positus est gladius materialis ad cohibendam malorum proteruiam. ita & in ecclesiasticis causis gladius seu spiritualis prelatis ecclesiarum commissus est ut ecclesie seruientium iniurias uirorum seu religiosorum uindicent, inde est quod equo animo tolerare non possumus rapinas & direptiones quas iniqui & peruersi homines ecclesie dei inferunt de noua ualle non solum in ejus possessionibus. sed quod pejus est manus illicitas in personas prefate ecclesie deo iugiter seruientes imponendo. immo quantum est ex iniuncto nobis officio commonere tales qui tali preocupati fuerint delicto. prius secundum apostolicum in spiritu lenitatis ut a uexatione cessent ecclesie & rapina. quod si non sic adquieuerint. anathematis uinculis innodare tenemur. ita ut nec sacerdoti immo nec episcopo uel archiepiscopo liceat quemquam absoluere. qui alicui sub sacro ordine constituto manus non solum clerico uel monaco sed etiam conuerso sacrilegas immiserit. sed soli apostolico uel saltem nobis cui uicem suam super hiis commisit dominus apostolicus aliquando dispensare. pro minoribus quidem causis hec dicimus & ueri uiderimus expedire. Mandatum igitur sit tam episcopis quam sacerdotibus ut tam ecclesiarum raptores quam eos qui manus uiolentas in clericos iniecerint. auctoritate dei & nostra excommunicatos denuntient. & si in obstinatione sua defuncti fuerint. non tradant ecclesiastice sepulture.

Sigillet affallet från den qvarsittande pergaments remsan.

90.

90. 1178—1201.

Ärkebisk. Absalons stadfästelse på alla Esroms kloster gifna gods, bland hvilka äfven nämnes Motorp i Halland *).

K. e. 1: 52.

Absalon Dei gratia sanctæ *Lundensis* Ecclesiæ Archiepiscopus Daciæ & Swethiæ primas, omnibus in Christo fidelibus tam posteris qvam præsentibus, in perpetuum. Ad hoc scripto majora facta mandantur, ne uel oblivione uel impiorum hominum sinistris incursionibus infirmentur, qvi cum male fecerint, gloriantur, & ut exultent in rebus pessimis, solis calumpniis innituntur. Cum autem auctoritas instrumentorum & testium idoneorum subterannotatio rei gestæ seriem protestatur, malignantium præsumptuosa temeritas deprehensa confractaqve qviescit, ne qvod stultorum vota conceperant, contra justitiam expleatur. Nos igitur scientes multam filiorum hominum esse malitiam, operibus simplicium & religiosorum talem volumus inesse cautelam, ut si qvid ad honorem Dei & religionis augmentum, vel per nos vel per alios senserimus affectui mancipari, omni vigilantia præcaveamus, ne qva possit illud circumvenientum astutia depravari. Noverint igitur tam posteri qvam præsentes, qvod venerabilis & devotus amicus noster *Walbertus* Abbas de *Esrom* præsentiam nostram expetiit, postulans & exorans qvatenus cœnobio, cui præesse dignoscitur, ita gratiæ nostræ favor accederet, ut super omnibus possessionibus & terminis eisdem possessionibus vel a conferentibus in elemosinam, uel a venditoribus præfixis, auctoritatis nostræ privilegio congauderet. Nos igitur prædicti Abbatis justis desideriis benignum impertientes assensum ob reverentiam & honorem omnium conditoris Dei, & salutem animæ nostræ, qvod religiosorum expetebant vota, libenter annuimus, & eandem ecclesiam cum omnibus possessionibus suis & terminis eisdem præfixis, sub nostra protectione suscepimus, & præsenti pagina nominis nostri præfixo karactere, communiri mandamus, possessionum ejusdem Ecclesiæ subterannotis nominibus. *Esrom* in qvo ipsum cænobium est constitutum, & locum in qvo erat villa, qvæ quondam vocabatur *Tanga* cum omnibus piscationibus & pratis & silvis & cœteris appendiciis. *Withlingeruth*, & terras, in qvibus qvondam fuerant villulæ *Eschilsholm*, *Langaholm*, *Davisthorp*, cum pratis & silvis & piscationibus. *Haversholm* cum terra in qva qvondam fuerat villa dicta *Aholm*, cum silvis & pratis & ad eam pertinentibus. *Birgirsholm* cum villulis suis. *Sacesthorp*. *Horseruth*. *Mulnethorp*. *Nuthorp* cum silvis & pratis & ad se pertinentibus. Grangia *Sande* cum silvis & pratis & piscationibus suis. *Agnesio* cum terris & silvis ad se pertinentibus & villulis. *Tumethorp*. *Haldensthorp*. *Halgersthorp*. *Karlestorp*.

*) Tid efter annan förnyade stadfästelser på klostrets gods, upptaga äfven Motorp, såsom: Påfv. Ale-

Dachworteholt. Jortheholm. Bothorp. Stenhas. Almsruth. Dimidium *Toteholt* cum silvis & pratis & cœteris ad se pertinentibus. *Stenholt* cum villulis suis *Groneholt. Thorthethorp. Sunsphialholt. Birsethorp. Mulneholt* cum silvis & pratis & piscationibus suis. *Saxolfsthorp* cum silvis & pratis & piscationibus suis. *Mothorp* in *Hallandia* cum silvis & pratis & cœteris attinentiis suis. Tertia pars decimæ totius parochiæ *Esbiörnsthorp*, qvam nos eis perpetualiter dedimus. Si qvis igitur sciens hanc nostræ constitutionis paginam contraire temptaverit, si non propriæ temeritatis audaciam corrigere condigna satisfactione voluerit, tranqvillitatis & pacis religiosorum fratrum perturbator, excommunicationis vinculo innodatus, sancti Spiritus mucrone perfossus intereat, atqve cum judicii dies advenerit, extremæ dampnationi subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jhesu Christi, qvatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem prœmia pacis æternæ inveniant. Amen.

91. 1180—1192.

Abboten Wilhelms Bref till Abboten Hugo för Johannes Abbot i Lund.

K. k. 6: 62. mo. 50.

Præmonstratensi Abbati.

Amantissimo Patri & D. Hugoni Dei gratia Præmonstratensi Abbati, Frater Willelmus Beati Thomæ de Paraclito minister indignus, intimum dilectionis affectum. Dilectio, qua nos quondam invicem dilexisse probamur nos ad scribendum constanter impellit, quæ non renovari recentioribus possit officiis, quia, nisi fallimur, nullo tempore consenescit. Neque enim fas est studium torpere, quod æqua benignitas compensatione gratiæ muneratur. Pro venerabili autem fratre & Coäbbate nostro Johanne de domo Sanctæ Trinitatis in Lundis suscepimus apud clementiam vestram agendum, quia quem benignioris familiaritatis gremio confovemus, nec precibus ejus nec necessitatibus deesse volumus vel debemus, maxime cum ejus opinio a justitiæ tramite non excedat. Vir siquidem simplex & rectus est & recedens a malo. Nec apud paternitatem vestram eum velut ignotum commendamus, qui de vestri testimonii plenitudine gloriatur. Quod si forte quispiam auribus vestris quidpiam intulerit. Ore blasphemo, quo lædi debeat ejus opinio ad vestram memoriam veniat, quod beatus Jeronimus dicit; mendaces faciunt,

---

xand. III:s af d. 2 Nov. 1179 *(K. e. 1: 259)* med samma ord; Påfv. Clemens III:s af år 1188 *(a. st. sid. 277.)* och Celestin. III:s af år 1192 *(a. st. s. 281)*: *Mothorp* in *Hallandia* & *Glumstenswig.* cum villis. pratis. silvis &. reliquis appendiciis suis; Påfv. Gregor. IX:s af d. 22 Febr. 1228 *(a. st. s. 108.)* blott: de *Mothorp;* Bisk. Peter i Roskild af år 1211 *(a. st. s. 90 jemf.* Ärke-B. Andreas i Lund s. å. *a. st. s. 92)*: *Mothorp* in *Hallandia* cum siluis. pratis. aquis. & piscationibus. & omnibus attinentiis in terra & circa mare iuxta *Glumstenwit* & quicquid ibidem habituri sunt iustis emptionibus & fidelium largitionibus.

ne credatur vera dicentibus. Quod nec minus habet in operum & ostensione virtutum, non ejus negligentiæ vel culpæ debetis id ipsum adscribere, sed vitio & malivolentiæ eorum, qui debuerant ejus onera supportare, tum vestro amore tum religionis honore. Sed quid dicit Apostolus? Non omnium est fides. Fidelis autem Deus, qui non patitur suos tentari supra id quod possunt. Et hæc quidem, quæ loquimur, a viris religionis excepimus, qui condolent super contritionem Joseph. Unum est igitur, carissime Pater, quod & rogamus, quod & supplicamus, ut honori ordinis vestri providentes malos tollatis de medio, per quos domus defamatur, per quos ut audivimus, domus substantia deperit, & confunditur ordo. Novimus, Pater carissime, si tamen (quod loquimur præsumptionis notæ non velitis adscribere), quod quædam personæ, quæ ordinis vel Ecclesiæ vestræ columnæ videntur existere, talem & tantam prenominati viri personam, immo cum ipso totam domum suam sicut & nos nonnunquam ab ipsis accepimus persequi & corrodere dente canino non desinant, quæ etiam, si qua in eis inesset infirmitas, ad publicum certe proferre non debuissent, maxime cum unius membri læsio totum corpus respiciat. At vero, si quod absit, vestræ discretionis examen animositatem contradictorum atque rebellium in eadem domo non reprimat, Dominum Archiepiscopum, cujus est frequens & sollicita circa domos religiosas industria, noveritis manus scelerum ultrices apponere & mediante judicio prædictæ domus enormitates sollicitudine paterna corrigere. Væ igitur eis per quos scandalum venit. Qui autem sunt illi? sine nostri sermonis excursu plenius a commeante discetis.

92. 1182 — 1183. *)

Abboten Wilhelms Bref till Prior Laurentius i Kungelf.

K. k. 6: 55. n:o 39.

Ad Priorem de Cunungelle.

Dilectis in Christo Laurentio Priori, & Enrico cæterisque in Coninguhelle Canonicam vitam professis frater Willelmus Sancti Thomæ de Paraclito minister indignus sic currere ad bravium vocationis supernæ, ut comprehendant. Nostis, carissimi, (scientibus enim loquimur) quod animi, qui veraciter amoris legibus astringuntur, nullo maris discrimine, nullo terrarum spatio discutiuntur. Nec diffitemur, immo verius astruimus, quod sicut ignis olei perfusione validius inardescit, sic amor, si subtrahitur nonnunquam præsentia corporalis, ne mutuis foveatur alloquiis, scriptis tamen recentioribus incalescit. Inde est, quod absentes corpore spiritu præsentes præsentia vobis offerimus, ne vel apud vos concepta dilectio consenescat, vel occasione distantium corporum vis amoris fortasse languescat. Nuper-

*) Dessa årtal uppgifvas af Langebek och Bartholin.

rime vobis conscripsimus statum vestrum certius cupientes agnoscere, quam aut si fortuna secundior favore divininitatis arrideat, gratulamur: sin rebus vestris tristior, opus invideat, damni communis infortunium deploramus. Est enim rationi congruum, ut quod commune datur, communiter sit ferendum. Cæterum ad vestram notitiam volumus pervenire, nos ad partes vestras navem nostram cum brasio in proximo velle dirigere, ut ex hoc fructum debitum percipere valeamus. Verumtamen super hoc volumus vestræ fraternitatis habere consultum, si videlicet nos Regum vestrorum vel aliorum vestrorum timere congressum oporteat. Sit igitur industriæ vestræ, nobis vel voce vel scripto præfigere partem tutiorem, ne nos expensam amittere contingat & laborem. Quod totum per latorem præsentium volumus, rogamus impleri.

93. 1182, d. 21 Dec. Velletri.

Påfv. Lucius III:s stadfästelse på Förbudet för Kyrkans Prelater att taga någon tionde af den jord, som Cistercienser-Ordens medlemmar med egna händer eller på sin kostnad bruka.

A. 1. d. 3. *).

Lucius Episcopus seruus seruorum dej - venerabilibus fratribus - Eduensi & lingonensi Episcopis & dilectis filiis - abbatibus - prioribus - & aliis ecclesiarum prelatis meorum Episcopatibus constitutis - Salutem & apostolicam benedictionem - audiuimus et audientes miratj sumus - quod cum fratribus omnibus - Cysterciensis ordinis - a patribus & predecessoribus nostris concessum sit & a nobis ipsis postmodum confirmatum - vt de laboribus quos propriis manibus - aut sumptibus excolunt - neminj decimas soluere teneantur - Quidam ab eis nichilominus contra indulta sedis apostolice - decimas exigere & extorquere presumunt - & sinistra interpretacione apostolicorum priuilegiorum capitula peruertentes - asserunt de noualibus debere intelligi - vbi de laboribus est inscriptum - Ceterum manifestum est omnibus qui recte sapiunt peruersam esse interpretacionem huiusmodi & intellectui sano contrariam - cum iuxta capitulum illud a prestacione decimarum tam de terris quas deduxerunt - uel deducunt ad cultum - quam eciam de terris cultis - quas propriis manibus - vel sumptibus excolunt - sint penitus absoluti - Nam si de noualibus tantum Romana ecclesia intelligi uoluisset - vbi ponimus de laboribus - de noualibus poneremus - sicut in priuilegiis quorundam apponitur aliorum - vnde quoniam ad commune detrimentum ecclesie non est dubium redundare - si contra sedis apostolice statuta impune se posse quis credat - que optinere debent perpetuam

*) Utur en af Årke-Bisk. Ysarnus i Lund, d. 19 Jan. 1303, bevitnad afskrift, som ånyo blifvit af Abboten Johannes i Nydala vidimerad uti ett odateradt bref, A. 1. d. 4. till Abboten P. i Saba.

firmitatem - ne contra iam dictos fratres malignandi materiam ex hoc quisquam assumat - & quomodolibet ipsos contra iusticiam molestandi - per apostolica vobis scripta mandamus atque precipimus - Quatinus omnibus qui sub vestra potestate subsistunt - auctoritate nostra districtius prohibere curetis - ne fratribus fontenensibus - siue aliis omnibus eiusdem ordinis in vestris episcopatibus commorantibus - de noualibus seu aliis terris quas propriis manibus aut sumptibus excolunt - uel de animalium nutrimentis - decimas presumant aliquatenus extorquere - Si qui vero canonicj - clericj - monachj uel laicj contra priuilegia sedis apostolice predictos fratres decimarum exactione grauauerint appellacione remota - laicos excommunicacionis sentencia percellatis - Clericos autem ab officio suspendatis - & tam excommunicacionis quam interdicti sentenciam faciatis - usque ad dignam satisfaccionem inuiolabiliter obseruari. — Ad hec presenscium auctoritate precipiendo mandamus quatenus - si qui in fratres prescriptorum monasteriorum manus violentas iniecerint eos accensis candelis excommunicatos publice nuncietis - & faciatis ab omnibus sicut excommunicatos districtius euitari - donec congrue satisfaciant predictis fratribus & cum litteris diocesanj episcopi rei veritatem continentibus apostolico se conspectuj representent - Noueritis preterea eis indultum - vt in causis suis - quas uel ipsj adversus alios - uel alii aduersus eos habuerint - liceat eis fratres suos ydoneos ad testificandum adducere - atque ipsorum testimonio & propulsare violenciam - & iusticiam vendicare - Datum velletri XII kal. ianuarij.

94. 1182, d. 30 Dec. Lateran?

Påfv. Lucius III:s Förord hos Konung Knut för den efter Ilian utnämde Biskopen i Westerås Egidius.

H. 2: 8.

Lucius Episcopus, Servus Servorum Dei, Kanuto illustri Regi Svecie, Salutem et Apostolicam benedictionem: Ecce juxta precum tuarum instantiam ac promissionem nostram, mittimus ad te, dilectum filium nostrum Egidium, quem confecimus Episcopum Arosiensem, loco Iliani demortui, virum utique pium, prudentem et honestate conspicuum, nobisque inter alios fratres nostros, suis exigentibus meritis, specialiter charum, concesso sibi plene Episcopatus officio per diœcesin Arosiensem, que Tue nunc jurisdictioni existit, ut eradicet paganismum, exstirpet nociva, plantet christianismum et similia salutaria, prout queque, secundum datam sibi a Deo, prudentiam, viderit facienda et omittenda. Rogamus igitur Regiam celsitudinem Tuam, quatenus ipsum, imo versus nos in ipso, recipias, alacriter et honorifice tractes, et a subditis tuis omnibus, præsertim in supernominata diœcesi habitantibus, ei facias

digna honorificentiam exhiberi, ut devotio, quam te ad Apostolicam sedem habere confidimus, clareat in effectu, et nos ac fratres nostri, per hoc, merito, in tua charitate crescamus, idemque Episcopus Egidius, cujus sacratissimo officio, animarum noster summus Episcopus, Deus benedicat, qui per se et suos, grata sibi poterit vicissitudine despondere ad tuam dilectionem, perpetuis temporibus obligetur. Datum L. . . . III Kalend. Januar. Pontificatus nostri anno secundo.

95. 1183—1185, d. 21 Mars. Verona.

Påfv. Lucius III:s ytterligare stadfästelse på förbudet för kyrkans Prelater att taga någon tionde af den jord Cistercienser-Ordens medlemmar med egna händer eller på sin bekostnad bruka.

A. 3. p. 21 6. *)

Lucius Episcopus seruus seruorum dej - venerabilibus fratribus - archiepiscopis - & episcopis - & dilectis filiis - abbatibus - prioribus - Decanis - archidiaconis - archipresbiteris - & vniuersis ecclesiarum prelatis ad quos littere iste peruenerint - salutem et apostolicam benedictionem - audiujmus & audientes miratj sumus - quod cum dilectis filiis nostris fratribus ordinis Cisterciensis a patribus & predecessoribus nostris concessum sit a nobis postmodum confirmatum - ut de laboribus quos propriis manibus aut sumptibus excolunt nemini decimas soluere teneantur. quidam ab eis nichilominus contra apostolice sedis indulgenciam - decimas exigere & extorquere presumunt - & praua & sinistra interpretacione apostolicorum priuilegiorum Capitulum peruertentes - asserunt de noualibus debere intelligj - ubj de laboribus est inscriptum. - Quoniam igitur manifestum est omnibus quj recte sapiunt interpretacionem huiusmodj peruersam esse & intellectuj - sano contrariam vniuersitatj uestre per apostolica scripta precipiendo mandamus - Quatinus - omnibus parrochianis uestris auctoritate apostolica prohibere curetis - ne ullatenus contra predictos fratres materiam accipiant malignandj - nec de aliquibus terris - quas propriis manibus - aut sumptibus excolunt - non tantum de noualibus - sed eciam de terris antiquitus cultis quomodocumque teneantur ab illis - siue de nutrimentis animalium suorum quisquam ab eis uel ab aliis - pro eo quod animalia ipsorum in pastura uel custodia sua habeant decimas exigere uel quomodolibet extorquere presumat - Nam si de noualibus uellemus intelligi - ubj de laboribus ponitur - de noualibus poneetur - sicut in priuilegiis quorundam apponitur aliorum - Quia uero non est conueniens ut contra sedis apostolice indulgencias temere veniatur. que obtinere debent inuiolabilem firmitatem uobis per apostolica scripta precipiendo

*) Efter Påfv. Alexander IV:s stadfästelse, dat. Viterbo d. 20 Jun. 1257, som af Bisk. Olof i Roskild blifvit vidimerad d. 1 Maj 1306.

mandamus - ut si quj monachi - canonicj - clericj - uel laicj - contra priuilegia eum - memoratos fratres - super decimarum uel aliarum libertatum - exactione grauauerint - appellacione remota - clericos ab officio suspendatis - laicos autem excommunicacionis sentencia percellatis - & tam suspensionis quam excommunicacionis faciatis usque ad dignam satisfactionem sentencias obseruarj - Quod si a sede apostolica littere impetrate fuerint - quarum occasione - quis ab aliis decimas exigere - uel aliud contra priuilegia uel indulgencias eorum ab ipsis extorquere nitatur - respondere illis minime teneantur - In quibus eciam si inhibita fuerit appellacio - nichilominus appellandj habeant facultatem - nisi pro bono pacis spontanea cum aliquibus composuerint uoluntate - Quod si alique composiciones inter eos & aliquos pacis intuitu & utriusque partis consensu facte fuerint - illas perpetuis temporibus ratas & inconcussas permanere faciatis - si tamen de consciencia & approbacione - abbatis & fratrum - constiterit processisse - ad hec presencium auctoritate precipiendo mandamus - quatinus - siquis eorumdem parrochianorum uestrorum in sepedictos fratres uiolentas manus iniecerit - eum candelis accensis excommunicatum publice nuncietis & tanquam excommunicatum faciatis ab omnibus euitarj - donec eisdem fratribus congrue satisfaciat - & eum litteris dyocesanj Episcopj - rei ueritatem continentibus apostolico se conspectuj representet - Datum verone XII kal. aprilis.

96. 1185, d 5 Nov. Verona.

Påfv. Lucius III:s Skyddsbref för Upsala Ärke-Biskopsstol och dess erhållna gods, hvaribland särskilt nämnas: en gård i Upsala, samt Ramby, Collem, Ljusabeck, Elfkarleby fiske och en gård på Munsö.

A. 1. a. 3. *)

Lucius episcopus seruus seruorum dei. venerabili fratri Johanni vpsalensi archiepiscopo eiusque successoribus cononice substituendis In P. P. M. Ex iniuncto nobis apostolatus officio fratres et coepiscopos nostros tam uicinos quam longe positos sincero caritatis affectu debemus diligere et ecclesijs in quibus domino militare noscuntur suam dignitatem et iustitiam conseruare. Eapropter venerabilis in domino frater tuis iustis postulationibus clementer annuimus. et vpsalensem ecclesiam cui deo auctore preesse dinosceris. sub beati Petrj et nostra protectione suscipimus et presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet. aut in fu-

*) *Finnes i B.* 2: 202. *samt i A.* 1. *d.* 5, den första bland 3:ne af Notarius Publicus Petrus Tidechini i Upsala d. 17 Oct. 1432 vidimerade Bullor.

turum concessione pontificum largitione regum. uel principum oblatione fidelium. seu alijs iustis modis prestante domino poterit adipisci. firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec proprijs duximus exprimenda uocabulis. Mansionem in vpsalia cum pertinentijs suis. Ramby cum pertinentijs suis. Collem cum appendicijs suis. Liusabec [1]). cum pertinentijs suis. Piscationes in elwakarlaby cum attinentijs suis. & Mansionem in Munseo cum pertinentijs suis. Libertates et immunitates a regibus et personis alijs rationabiliter ecclesie uestre. tam in colonis quam in alijs indultas. ratas habemus. et eas perpetuis temporibus illibatas permanere sanccimus. Statuimus insuper. et sub interminatione anathematis inhibemus. ne uacante ecclesia tua res eius diripere. aut eam quomodolibet perturbare uel archiepiscopi electionem canonicam impedire. quecumque persona dampnabili temeritate presumat. Prohibemus insuper ne interdictos uel excommunicatos tuos ad officium aut communionem ecclesiasticam. sine conscientia uel consensu tuo quisquam admittat. uel contra sententiam tuam canonice promulgatam. aliquis uenire presumat. nisi forte periculum mortis immineat. ut dum presentiam tuam habere nequiuerint. per alium secundum formam ecclesie satisfactione premissa oporteat ligatum absoluj. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare. aut eius possessiones auferre. uel ablatas retinere. minuere. seu quibuslibet uexationibus fatigare. sed omnia integra conseruentur. eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. salua sedis apostolice auctoritate. Siqua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit. secundo tertioue commita. nisi reatum suum digna satisfactione correxerit. potestatis honorisque sui careat dignitate. reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. et a sacratissimo corpore ac sanguine dej et domini redemptoris nostrj iesu christi aliena fiat. atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini nostrj iesu christi. Quatinus et hic fructum bone actionis percipiant. et apud districtum iudicem, premia eterne pacis inueniant. AMEN. amen. AMEN.

Inom en cirkel med omskrift:
deus salutaris noster adiuua nos

läses: (Sanctus Sanctus PETRUS. PAULUS. LUCIUS. papa. III.)

Ego LUCIUS catholice ecclesie episcopus. ss.
(*Namnteckningen*).

Ego

1) limpabech A. 1. d. 5. linpabec B. 2: 202

+ Ego THEODINUS Portuensis & S:te (Ruffine ?) sedis episcopus ss.
+ Ego HENRICUS Albanensis episcopus ss.
+ Ego THEOBALDUS hostiensis & velletrensis episcopus. ss.
+ Ego JOHANNES tit. sancti Marci presbiter Cardinalis ss.
+ Ego LABORANS. presbiter cardinalis. s. Marje transtjberjm. tit. Calixti ss.
+ Ego PANDULFUS. presbiter cardinalis. tit. basilice. XII. Apostolorum. ss.
+ Ego ALBERTUS diuina permissione tit. sancte crucis in ierusalem presbiter cardinalis ss.
+ Ego MELIOR presbiter Cardinalis Sanctorum Johannis & Paulj tit. Pagmachie ss.
+ Ego ADELARDUS. tit. santi Marcelli presbiter Cardinalis. ss.
+ Ego ARDITIO Diaconus Cardinalis sancti Theodorj. ss.
+ Ego GRATIANUS Sanctorum Cosme & Damiani Diaconus cardinalis. ss.
+ Ego SOFFRED sancte Marie in via lata diaconus Cardinalis. ss.
+ Ego ROLLANDUS sancte Marie jn porticu diaconus. Cardinalis. ss.
+ Ego PETRUS diaconus Cardinalis sancti Nicholai in carcere Tusculanensi ss.
+ Ego RADULFUS Sanctj Georgij ad uelum aureum diaconus Cardinalis. ss.

Datum. Verone. per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbiterj Cardinalis et Cancellarii. Nonis. Nouembris. Jndictione quarta. Jncarnationis dominice. Anno. M°. C°. LXXXV. Pontificatus vero domini LUCII. Pape III. Anno Quinto.

Blybullan vidhänger i gula och röda tvinnade silkestrådar.

97. 1186. Lund.

Konung KNUT WALDEMARSSONS stadfästelse på framfarna Konungars gåfvor till Lunds Domkyrka och der gjorda inrättningar m. m.

B. 1: 14.

Confirmacio dotacionis & priuilegiorum ecclesio lundensis per kanutum regem. regis waldemari filium.

Jn nomine sancte et indiuidue trinitatis Ego KANUTUS. regis waldemari filius. per dei graciam et disposicionem. regni danorum monarchiam tenens. Cum sederem in solio in ciuitate lundensium que est metropolis danie. pro disponendis prouinciarum negociis. Intellexi et cognoui bonum esse. et ecclesiasticis vtilitatibus necessarium. ad cautelam futurorum. predia deo collata et annuales census atque possessiones. regia munificencia dona-

tas a nostris antècessoribus. regia tuicione muniri. et municione tueri. vt nostra quoque confirmacione et testimonio. suscipiant firmitatem perpetuam. que per reges. gloriosos antecessores nostros. Legittimam et irrefragabilem secundum leges regni susceperunt donacionem Sancte igitur memorie rex Kanutus. cuius venerandis reliquiis feonensis ecclesia. immo totius regni danorum decoratur amplitudo. In ciuitate predicta. Deo et sancto martiri Laurencio monasterium instituit. predia et possessiones donauit. Donata regali auctoritate roborauit. Et ex donatis. prepositurarn et nouem sacerdotales prebendas. cum scolarum beneficio constituit. Jtem de annuali censu eiusdem ciuitatis. qui ex antiqua consuetudine. pro areis dari solet viginti septem marcas. in dotem et desponsale ecclesie prememorate singulis annis perdonauit. et in die dedicacionis. coram multis et memorandis testibus. episcopis et presbiteris illius temporis. ducibus. stabularibus et multis nobilibus diuerse etatis et ordinis. ratum esse Deo preside. eternaliter stabiliuit. Preterea. de omnibus terris. quas Deo et glorioso martiri Laurencio dedit. omnem regiam iusticiam. fratribus inibi. Deo pro tempore famulantibus perpetim annuit. jta vt in potestate sit prepositi. ceterorumque fratrum. quidquid cause emerserit. tribus exceptis. Hoc est. Si quis colonorum extra pacem positus fuerit. pacem a rege redimat. Substanciam eius. prepositus et fratres tollant Jtem si expedicionem. predictorum quispiam neglexerit. erga regem emendet. Equos reddarios non dent. nisi cum rex ipse venerit Nos itaque in reddenda graciarum actione. Deo. eiusque genitrici marie intemerate virgini. quorum gracia et meritis. nos in thronum patrum meorum conscendisse. credimus et confitemur. Has omnes donaciones et causarum prouentus. sicut sanctus ille instituit atque ordinauit. rata et inconwlsa. manere decernimus. atque regia auctoritate solidamus. Juxta hunc quoque priuilegiorum tenorem que vel reges predecessores nostri. vel pontifices. seu alii boni et fideles viri pro sui suorumque felici memoria condiderunt. et aliquas terras ad predictum locum dederunt Tam has quam alia. fideliter illi loco oblata. in nostram suscipimus protectionem. vt sic iam dictum est. omnis regia justicia. que ex causis diuersis prouenire solet. Illis tantum que dicta sunt exceptis. preposito et canonicis attineat. Hec vt rata sint. sigillo nostro cartam hanc signauimus. ad honorem regis regum. qui viuit et gloriatur Deus benedictus in secula seculorum Amen Si quis prepotens. nobilis vel ignobilis. natus vel non natus. hanc constitucionem vel mutare vel violare. seu funditus in irritum reuocare attemptauerit. sit de sorte eorum qui dixerunt domino Deo. recede a nobis. scienciam viarum tuarum nolumus. sit de parte datan et abiron. sit truci incendio deputatus. vbi ab aquis nimium. transitur ad calorem nimium. Actum Lundis Anno dominice incarnacionis. Millesimo Centesimo octogesimosexto. Jndictione quarta. Gloriosissimj danorum monarche

kanuti anno tercio. dominj absalonis. Lundensis archiepiscopi tercij. archiepiscopatus. anno octauo. domina regina danorum. G. consentiente. Cum illustri duce. W. regis fratre. et absalone archiepiscopo Stabulariis collaudantibus. quorum hec sunt nomina. Gunni. Strangi. Rogincer. ebbi. Presbiteris capellanis. Homero. Duccone. Nicolao.

98. 1188—1197.

Ärke-Biskop Peters i Upsala Gåfvobref till Kanikerna derstädes på all Biskopstionde af Bälings och Waxala härader samt Obui i Waxala, äfvensom på 100 alnar väf det år, då Ärke-Biskopen håller visitation i Helsingland, med stadfästelse derjemte på all den fastighet Kanikerna ägde eller kunde förverfva.

A. 2. a. 3.

Vniuersis christi fidelibus tam presentibus quam futuris. Petrus dei gracia sancte upsalensis ecclesie archiepiscopus. salutem in perpetuum. Notum sit uniuersitati uestre quod nos formam antiquorum inmitari cupientes. ad confirmandum statum christiane religionis ordinemque monasticum in nostra metropolitana ecclesia coroborandum. Pro salute nostra & gregis nobis commissi nec non & episcoporum pro animabus predecessorum nostrorum. Ac prosperitate subsecutorum dedimus inperpetuum elemosinam. & sustentacione canonicis in upsalensi ecclesia deo famulantibus omnem decimam que ad episcopale ius pertinet de beling. & waxalle. & ut nullus omnino hominum hanc donacionem audeat cassare. eam pontificali auctoritate & sigilli nostri testimonio communimus. Ad hec eisdem fratribus contulimus totum censum nostrum in waxalle de obui & in anno illo quo neophitos nostros per helsingelond uisitauerimus de beneficio nostro. C. ulnas tele ad usum illorum exponemus. Ceterum uero quascunque possessiones queque bona prefati canonici in agris. siluis. pratis. pascuis. piscationibus. decimis. et aliis redditibus in presenciarum iuste et canonice possident. aut in futurum concessione pontificis. largitione regum. & principum. uel oblatione fidelium. seu aliis iustis modis prestante domino poterint adipisci. eis firma suisque successoribus illibata permaneant *). Si qua igitur quod absit ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis & donationis paginam ui. uel arte infringere temptauerit. & secundo. tercioue commonita. si non satisfactione congrua emendauerit. potestatis honorisque sui dignitate careat. reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. & a sacro corpore & sanguine dei & domini nostri iesu christi aliena fiat. atque

*) Det följande af handlingen är skrifvet med mörkare bläck, men af samma hand.

in extremo examine districte excommunicationi omnium sanctorum subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus. sit pax domini nostri iesu christi. Quatinus & hic fructum bone accionis percipiant. & apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Amen Amen.

Sigillet, på en flätad pergamentsremsa; Se Tab. 2 N:o 2.

99. 1191, d. 28 Dec. Rom.

Påfv. Celestinus III:s befallning till Biskop Stenar i Wexiö att lemna Biskop Kol i Linköping i ostörd besittning af hvad han och företrädare oqvaldt ägt.

B. 3: 25.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei. venerabili fratri Stenaro wexionensi episcopo salutem & apostolicam benedictionem. Officium nobis iniunctum nos ammonet & hortatur ut iniuriam pacientibus assistamus. & eis per apostolice auctoritatis subsidium ad optinendam iusticiam. debitum impendamus assensum. Proinde tue deuocionj per apostolica scripta mandamus quatinus venerabilem fratrem nostrum C. lingacopensem episcopum super hiis que possidet et antecessores sui pacifice possederant iniurias afficere non presumas. sed ita eum sua iusticia gaudere permittas quod contra te requirente iusticia non cogamur animaduersionem debitam exercere. Datum laterani. V°. kal. Januarij pontificatus nostri Anno Primo.

100. 1191, d. 31 Dec. Rom.

Påfv. Celestinus III:s Fullmakt för en Påflig Legat, samt Ärke-Bisk. Peter i Upsala och Bisk. Jerpulf i Skara, att afgöra tvisten om gränsen emellan Linköpings och Wexiö Stift.

B. 3: 25.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei. dilecto filio. C. sancti Laurencij in lat. *) presbitero cardinali apostolice sedis legato Et venerabilibus fratribus P. vpsalensi archiepiscopo & J scarensi episcopo salutem & apostolicam benedictionem. Causam que vertitur inter venerabiles fratres nostros. C. lingacopensem et S. wexionensem episcopos super terminis episcopatuum experiencie vestre duximus committendam & apellacione remota fine debito terminandam per apostolica scripta mandantes quatinus partibus ad vestram presenciam conuocatis audiatis que fuerint hinc inde proposita diligenter. et causam ipsam appellacione remota mediante iusticia terminetis Quod si omnes hiis exequendis nequiueretis interesse. duo uestrum ea nihilominus exequantur. Datum laterani II kal. Januarij. pontificatus nostri anno primo.

*) Förkortningen tvetydig; Se Tab. 1 n:o 3.

101. 1194—1195 *).

Abbot Wilhelms Skrifvelse i Ärke-Bisk. Absalons namn till Påfv. Celestinus III rörande Konungens och Drottningens i Frankrike äktenskaps-skillnad, utredande tillika denna Danska Princessas härkomst ifrån Svenska Konungahuset.

K. k. 6: 6. och 41. n:o 22.

Principibus Francorum emittitur a Domino Archiepiscopo de divortio Regis & Reginæ, in longam Reginæ prætendens originem: in finem rogans, quatenus prædictum Regem præmissis orationibus ab errore ad veritatem reducant [1]).

- - - - - - - - - - - *emittitur a Dno Archiepiscopo Lundensi.*

Amantissimo Domino & Patri C. Dei gratia summo Pontifici A. eadem gratia Lundensis Archiepiscopus & Apostolicæ sedis Legatus & Svechiæ Primas debitam tanto Patri reverentiam & obedientiam. Sicut bonorum studiorum perfectio congruit honori, justitiæ, sic eorundem detestanda deformitas faciem decolorat Ecclesiæ. Quod igitur divina sanxit auctoritas & approbavit religionis Christianæ sinceritas, sic est non violare consultum, ut & Regibus & Principibus inviolabiliter conservandum, ne læsio sanctitatis proveniat minoribus ad imitationis exemplum. Si vero peccatis exigentibus obstinatia tanta provenerit, ut vel Reges vel Principes tanti facinoris sint auctores sive fautores, vobis, Pater amantissime, providendum, & correctione districtissima corrigendum, quem Dominus in loco superiori constituit, ut proficientes apostolica benedictio prosequatur, malivolos autem & illos, qui pacem oderunt, lapis offensionis & petra scandali in judicium subsequatur. Factum igitur Regis Francorum Philippi, quo religio Christiana læditur, sacris auribus vestris duximus inferendum, ut pietatis vestræ visceribus sit condolendum, quæ a prædicto Rege integritatis suæ graviter conqueritur perferre vulnus inflictum. Sane non dubitamus vestræ sanctitatis auribus fuisse illatum relatu multorum, prædictum Regem Francorum nobilem Regis Danorum sororem matrimonio interveniente fuisse sortitum in conjugem regnique consortem, adhibitis sollemnitatibus pro ritu Ecclesiæ Gallicanæ congruentibus: Sed a quibusdam malignantibus, quibus displicebat ipsorum conjugium, artes conatusque sacrilegos ad fraudem convertentibus & iniquitatem, inter eos jurantibus inesse lineam affinitatis, hujusmodi prætextu impedimenti, nullo juris ordine servato divortium inter prædictas tantasque personas præpropere & inconsulte fuisse celebratum. Quod quam sit ab-

*) Enligt Langebek och Bartholin.

1) Denna öfverskrift, som finnes i uppsatsen öfver innehållet af Abbot Wilhelms bref, K 6: 6. är oriktig, enär brefvet är ställdt till Påfven. Ett annat bref ifrån och till samma personer i samma ämne anföres dersammastädes s. 5. n:o 6, hvilket bref gått förloradt.

surdum ac veritati contrarium facile advertet, qui hujus Dominæ genealogiam inspexerit, quam dignationi vestræ duximus retexendam, testificantes coram Deo & sanctis ejus nihil extra veritatem nos fore dicturos. Fuit in Dacia Rex quidam excellentis gloriæ nomine Sveno. Hic licet plures habuit filios de duobus tamen hic necessario mentio facienda est. Quorum unus Kanutus dicebatur Danorum Rex & Martyr, cujus sanctitas usque hodie miraculis commendatur. Hic filiam habuit Comitis Flandriæ, ex qua filium genuit Karolum nomine Comitem Flandriæ. Non autem de ipso aut de matre ejus descendit hæc Regina Regi prædicto sociata conjugio, sed de prædicti Kanuti Regis fratre, qui dicebatur Ericus bonus. Qui Ericus genuit Kanutum, qui Dux extitit Danorum & Rex Slavorum, quos non hæreditario jure sed armis potenter obtinuit: Cujus mater extitit Botildis Regina ex nobilissima Danorum prosapia orta. Ipse postmodum Martir effectus, cujus apud Deum sit meriti, miracula crebra testantur. Iste Kanutus Martir genuit Waldemarum Regem, cujus mater fuit Ingiburgh filia Rizlavi [1]) potentissimi Ruthenorum Regis & Cristinæ Reginæ, quæ filia fuit Ingonis Suevorum Regis & Helenæ Reginæ. Porro prædictæ Ingeburgis soror mater fuit Belæ Regis Hungariæ, qui habuit sororem Philippi Regis Francorum in conjugio. Waldemarus autem hanc Dominam nostram Franciæ Reginam genuit ex Sophia, cujus pater fuit Waldemar [2]), qui & ipse Ruthenorum Rex fuit: plures enim ibi Reges sunt. Mater autem ejus filia fuit Ducis Poloniæ nomine Bolezlavi. His diligenter inspectis, luce clarius constat, ramum istum nil pertinere ad cognationem Flandriæ, nec aliquam esse consanguinitatem inter priorem Franciæ Reginam & istam Dominam. Quia nec illa ex Herici progenie descendit, nec ista ex posteritate Kanuti carnis originem sumpsit. Ecce fideliter omnem rei veritatem exposuimus teste ipsa veritate. Supplicamus igitur, Pater sanctitatis vestræ pedibus inclinati, ut de vultu gratiæ vestræ judicium prodeat æquitatis, quo Domina nostra Francorum Regina Regis revocetur in gratiam, & sublatum per iniquorum errorem redeat in honorem. Sic enim sanctæ Romanæ Ecclesiæ devotam se esse gloriabitur filiam & beneficii sibi collati quoad vixerit, retinebit in corde memoriam. Bene valeat sanctitas vestra.

102. 1196 — 1210.

Konung Sverker II:s ransakning rörande fisket i Rusken och stadfästelse å detsamma för Munkarne i Nydala.

H. 1. s. 41.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego Swerco filius Karoli regis rex Sweorum eiusdem regni monarchiam dei gracia hereditario ju-

1) Virzlaui in Magnæano I. Zizlavi in Lyegaardiano, Izizlaui in Vellejano. 2) In Lyegaardiano: Waledar, etiam in Bartholiniano & Vellejano.

re assecutus statum regni in omni pace moderare et humanas leges clementer lenire volens Jnuenio alias leges repugnantes legi domini conuertenti animas. Nam ecclesiarum jura diuinitus concessa violantur pauperes quique a sublimioribus violanter conculcantur religiosorum possessiones pro peccatorum remissione eis collate per tirannidem inuaduntur. Jnde est quod piscacionem in stagno quod dicitur Rusk seruis dei excelsi monachis de nouavalle a proceribus terre Petro et Germundo deuote donatam Jacob filius agmundi inconsulte sibi vendicare contra omnem racionem conatur. Ego enim de hac piscacione sagacissime inquirens nichil verius comperi nisi quod eis sit veraciter collata et a regibus et optimatibus terre defensa primo a patre meo Karolo rege in Swndherby posito Deinde a Kanuto rege in walsyo consistente legali testificacione confirmata in perpetuam elemosinam. Jgitur significamus inhabitantibus finnethiam nwdhwngiam werendiam omnibus nostre iussioni obtemperantibus quod hanc ipsam piscacionem eis tam legaliter delegatam et testificatam nostro scripto et sigillo roboramus Enimuero quicumque hanc inscripcionem violauerit eos deinceps super hoc inquietando in presenti nostri gladii experetur vlcionem et in futuro eternam cum chore dathan et Abiron dampnacionem. Amen.

103. 1197 *).

Ärke-Bisk. Absalons gåfvobref på Biskopstionden af Toaker i Halland till Sorö kloster i Danmark.

K. e. 1: 73.

Absalon Dei gratia Lundensis Ecclesie Archiepiscopus Suecie primas Uniuersis fidelibus hoc scriptum cernentibus in vero salutari salutem. Notum sit uniuersis tam presentibus quam futuris nos fratribus de *Sora* partem illam decime de *Toakre* tam de mansione quam de colonis ipsorum que ad nos pertinuit contulisse quam ut possint iidem fratres in perpetuum pacifice possidere dictam partem decime memorate eisdem fratribus duximus confirmandam. Ne quis eis super donatione ista grauis vel iniuriosus existat sub interminatione anathematis inhibentes.

*) Brefvet föres till detta år, helst då säges i K. k. 4: 471, att Absalon gifvit Bröderna i Sorö, gården Toaker i Halland, hvarest de kunde hämta jern ur jorden, koka salt och hafva skog till byggnad K. e. 1: 337.

Denna gård stadfästes såsom detta klosters egendom af Påfv. Innocent. III d. 23 Nov. 1198 *(K. e. n. 74. Jfr. K. m. 1: 249.)* sålunda: & grangia in *Hallandia* que dicitur *Toaker* cum siluis & ceteris pertinentiis suis, och Påfv. Gregor. IX. d. 22 Febr. 1228 *(a. st. s. 104)* jemf. Påfv. Innocent. III d. 7 Oct. 1248 *(a. st. s. 162)*: & de *Toakre* possessiones cum omnibus pertinentiis earundem.

104. 1197.

Ärke-Bisk. Absalons' skrifvelse till Påfven angående Primatet öfver Sverige, med anhållan, att Sveriges Ärke-Biskop och Biskopar, hvilka ofta, med förebärande af Kongl. Befallningar såsom hinder, ej hörsammat kallelser af deras Primas, måtte förmås till denna skyldighets uppfyllande: uppsatt af Abbot Wilhelm i Ärke-Biskopens namn.

K. k. 6: 77. N:o 80

In persona Archiepiscopi Lundensis de primatu Suetiæ [1]).

Sedes Apostolica, quanto longius a nobis semota videtur, tanto frequentius, irruentibus malis, multis afflicti injuriis, sanctissime pater, consilium & auxilium a vestra gratia expetere perurgemur. Experta siquidem gratia præteritorum confert nobis fiduciam futurorum. Notitiam itaque, pater, vestram credimus, immo scimus non excesisse a prædecessoribus vestris & gratia vestra donatos honore in privilegiis sedis Apostolicæ in Regno Daciæ atque Suetiæ, & Ecclesiam nostram ab antiquo ejusdem Suetiæ Primatiam obtinere. Verum, quia populus illius regni minus est obsequiis divinis subjectus, nobis honor debitus vix aut nunquam impenditur. Inde est, quod Archiepiscopus & ipsius suffraganei convenire negligunt, & nonnunquam edictis regalibus se detineri in excusationem ad nostram citationem prætendunt. Si qua igitur ibi aliquando fuerint corrigenda, noverit Sanctitas vestra, quod omnia permanent impunita, cum & nobis ea denegetur corrigendi libertas. Paternitatem itaque vestram super hoc dignum duximus consulendam, rogantes, ut ab hoc, quod citationes nostras devitant, severitatis Apostolicæ rigorem sentiant, ne tale quid ulterius attentare præsumant.

105. 1197 — 1202.

Abbot Wilhelms Bref till Biskop Jerpulf i skara.

K. k. 6: 38. n:o 86.

Ad Episcopum Scarotensem.

Reverendissimo patri & Domino I. Dei gratia Scarensi Episcopo, frater W. beati Thomæ de Paraclyto minister indignus, in plenitudine dierum plenitudinem gaudiorum. Multiplici, Pater & Domine, laude prosequimur, quod

1) Denna titel finnes i förteckningen öfver Abbotens skrifvelser i K. k. 6: 9. n:o 80, men öfverskriften vid brefvet, *a. st.* s. 77. är blott: *In persona Domini Lundensis.* Årtalen 1177 och 1199 antagas af Langebek och Bartholin. Till Ärke-B. Absalon finnes flere bref af Abbot Wilhelm, men de angå ej Sverige.

quod a vobis non spiritu sed carne remoti gratiam vestræ sanctæ familiaritatis & amoris assequimur, sicut anno præterito literis vestris nobis innotuit, & relatu suo in auribus nostris præsentium lator exposuit. Utinam aut opus processisset aut meritum, quod tantæ dignationi responderet, quia nec conscientiam faciei rubor contorqueret, nec de non exhibito tantæ gratiæ & amoris officio miserum animum dolor afficeret. Novimus enim etiam in bonis & honestioribus moribus non facile reperiri, quod homo pannosus & humilis ab excellenti jam valeat in benedictionibus. . . . . .

Reliqua hujus Epistolæ desunt.

106. 1198 d. 26 Sept Perugia.

Påfv. Innocentius IIIs Bref till den nyvalde Ärke-Bisk. Olof i Upsala att Pallium skulle, genom Ärke-Bisk. i Lund, honom tillställas.

F. 1: 5. K. m. 1: 221. An. 1. Ep. 374.

Innocentius &c Dilecto filio .... Vpsalensi Electo Salutem &c.

Receptis tam dilectorum filiorum Capituli Vpsalensis Ecclesie litteris quam plurium aliorum, qui pro Pallii datione apud Nos vehementer instabant, de tua fuimus promotione gavisi, qui sperantes in Domino, quod eo adivante commisse tibi administrationis officium debeas salubriter exercere ad augmentandum tue dignitatis honorem, quem in susceptione pallii es cum potestatis plenitudine suscepturus, prompto favore libenter intendimus ad instantiam dilectorum filiorum Tobie Nuncii Venerabilis fratris nostri... Lundensis Archiepiscopi, et Walteri Nuncii tui petitionibus preditorum clementius annuentes. Vnde nos ipsum de Beati Petri corpore sumptum, plenitudinem videlicet Pontificalis officii tibi transmittimus uti tibi per Venerabilem Fratrem nostrum... Lundensem Archiepiscopum vice nostra sub ea forma iuramenti quam expressam ei sub Bulla nostra transmittimus assignetur. Tu vero tanquam vir providus et discretus illud de manibus eiusdem Archiepiscopi juxta predictam formam cum omni devotione suscipiens, eo in festivis diebus, et aliis temporibus, que in Ecclesie tue privilegiis exprimuntur utaris ita, videlicet ut ex tante culmine dignitatis spiritum tibi superbie non assumas, sed quanto fueris preeminentior dignitate tanto iuxta illius Magistri exemplum, qui eum qui major inter discipulos suos erat fieri voluit iuniorem, ministrari non veniens, sed causa humilitatis aliis ministrare te omnibus humiliorem exhibeas te potius exaltandum humilitate sciturus Misericordie quoque operibus iugiter te prestes intentum, que beatos suos efficit sectatores, eosdem angelica veritate consecuturos misericordiam attestante. Omnibus etiam hominibus te reddas af-

fabilem, et si fieri potest secundum Apostolum cum omnibus pacem habeas, ut pacificus vocari Dei filius merearis, te cum eodem Apostolo semper ad anteriora posteriorum oblitus extendas, manusque tuas reddens in operibus innocentes, Sic ea lucere facias coram hominibus ad subditos tuos exempla bonorum multiplicata transmittens, ut Deus magnificetur in illis, et lucerna tua iugiter super candelabrum ardens omnibus introeuntibus in domum Domini viam absque offendiculo prebeat expeditam. Ad quorum operum fortius fulcimentum non desint opera caritatis sine qua cum ipsa ceteris virtutibus preeminentior habeatur, nichil omnino creditur esse perfectum, imo nullam retinet operatio firmitatem, nisi caritatis fuerit radice subnixa Inter cetera vero, que tibi ex officio imminent facienda tuum sit studium speciale Romanam Ecclesiam Matrem tuam in omnibus, et per omnia revereri, atque mandata, et institutiones ipsius, utpote inter omnes Ecclesias ex divina provisione primatum per Beati Petri merita obtinentis, studeas irrefragabiliter observare. Dat. Perus. VI. Kal. Octobris Anno Primo.

107. 1198 d. 6 Oct. Civita Castellana?

Påfv. Innocentius IIIts uppmaning till Konungarne i Sverige och Danmark, samt Svenska Jarlen att försvara kyrkan och de Andelige i Norrige emot Konung Sverre.

K. m. 1:226. An. 1. Ep. 383.

Illustri Regi Dacorum.

Tam Cleri quam populi Norwagiensis promerentibus culpis permittente Domino credimus accidisse quod usque adeo in vos & totum regnum Norwagiæ tyrannica Sueri crudelitas & violentia detestanda prævaluit ut & regnum nec electione Principum, prout accepimus, nec ratione sanguinis occuparit, & in viros ecclesiasticos ipse quondam ecclesiastico (sicut dicitur) functus officio debacchetur, Ecclesias opprimat, Clericos persequatur, affligat pauperes, & sæviat in potentes: ita ut divino credatur accidisse judicio, ut qui secundum etiam suam assertionem illegitime natus ad sacros non fuerat ordines promovendus, contra sanctiones canonicas assumptus ad eos, fortius in illos desæviat qui in ordinatione ipsius statuta canonum non servarunt. Miramur autem, non de Deo, qui ad correctionem vestram ejus tyrannidem hactenus toleravit, nec de ipso, cujus spiritus obstinatus in malo malum dediscere, assuetus iniquitati, non potest, sed de his qui apostatam, sacrilegum, & nefandum adhuc etiam sacrilegæ temeritatis ausu sequuntur, & ei præbent auxilium & favorem, cuius tyrannidem persequi potius pro viribus tenebantur. Licet autem ad edomandam ejus versutiam frequens ma-

naverit ab apostolica sede mandatum, nondum tamen sic ejus potuit perversitas refrænari, quin adhuc quibusdam eum in suarum sequentibus perniciem animarum, in quadam parte Norwagiæ dominetur, & in ea rabiem superet aquilonis. Qui ut amplius vos & universum Norwagiæ populum circumveniret, & auctoritate apostolica regnum sibi ostenderet confirmatum, bonæ memoriæ Celestini Papæ prædecessoris nostri Bullam falsare non timuit, qua varias litteras sigillavit. Sed is cui manifesta sunt omnia, ejus falsitatem detexit. Ne autem ejus perversitas desæviat in insontes, serenitatem regiam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, ac per apostolica scripta mandamus, quatenus ad defendendas Ecclesias, Clericos in sua libertate tuendos, liberandos pauperes & potentes de manu persecutoris illius, immo etiam ad dejiciendum monstrum illud, quod his solis parcit quibus nocere non potest, taliter accingaris, ut & a Deo retributionem æternam & nostram consequi gratiam specialius merearis: persecutoribus tantæ iniquitatis assistas, resistas sequacibus; ita quod membrnm illud diaboli non possit in regno Norwagiæ denuo debacchari, aut persecutionem in Ecclesiis ulterius suscitare. Datum apud civitatem Castellanam, II. Nonas Octobris.

In eundem modum illustri Regi Suetiæ In eundem modum nobili viro Comiti Suetiæ.

108. 1198 d. 13 Nov. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s Bref till Ärke-Biskop Absalon i Lund, rörande afskaffandet af åtskilliga ifrån Christendomens början i landet bibehållna missbruk, särdeles vid prostetting, som hållas i stället för Biskops-visitationer, och vid giftermål i förbudna leder.

K. m. 1: 248. Ep. An. 1. 421.

Absaloni Lundensi Archiepiscopo.

Nostris fuit auribus intimatum quod cum propter inundationem aquarum in terra vestra impedimentis fossatorum obstantibus sit accessus difficilis & regressus, ab eo tempore quo ibidem fuit fidei novella plantatio est statutum, & usque ad hæc tempora observatum, ut Præpositus, qui ibidem, quantum licet, vices gerit Episcopi, temporibus illis quibus facilior patet ingressus, apud unamquamque Ecclesiam propter magnitudinem parrochiæ & universitatem delinquentium quatuor diebus, si voluerit, maneat, synodum ibi celebraturus indictam. Vbi si quis accusatus fuerit, & reatum suum confessus in publico, condigna ei pœnitentia injungitur pro excessu, pœna pecuniaria pro eo de quo fuit sponte confessus postmodum puniendo. Si vero crimen inficiatur objectum, cum duodecim parochianis suis denominatis innocentiam suam præstito juramento purgabit. Si qui vero in purgatione defecerint, vel ad synodum venire contempserint, ad proximam Ecclesiam secundæ synodi vocantur pro contumacia corrigendi: qui si forte

non venerint, vel incorrigibiles ibi apparuerint, ad tertiam Ecclesiam tertiæ synodi legitime citabuntur: & si incorrigibiles adhuc extiterint, pro contumacia sua anathematis sententia ferientur. Nunc autem populi ejusdem terræ volentes sua colla subtrahere synodalibus institutis, cum majoribus, qui præficiuntur aliis jure fori, consilio inito, eis non modicam quantitatem pecuniæ promiserunt, ut eorum auxilio & favore suffulti, si fuerint in synodo accusati quod excommunicatis communicare præsumpserint, non teneantur super hoc respondere, & quantumcunque legitime quis ad synodum sit citatus, si venire noluerit, propter contumaciam non possit vinculo excommunicationis astringi. Illud etiam valde reprehensibile de novo inter alias consuetudines perniciosas obrepsisse dolemus, quod quantumcunque quis deliquisse noscatur, non nisi ad satisfactionem unius marcæ solvendæ compelli possit; licet quandoque damna Ecclesiis vel aliis locis religiosis illata, longe majoris æstimationis existere videantur. Est etiam aliud quod Deo videtur & sacris canonibus inimicum, videlicet quia nituntur introducere violenter, ut quicunque de equestri ordine aliquam se in quinta vel sexta consanguinitatis linea contingentem duxerit in uxorem, Episcopo vel Præposito gerenti vices Episcopi marcham argenti persolvat, & sic eam, quoad vixerit, sibi invito Episcopo etiam valeat retinere. Si vero pedestrium fuerit consortio deputatus, dimidiam marcam argenti persolvat Episcopo, & sic consanguineam suam quoad vixerit non dimittet. Vestræ igitur universitati per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus id quod a prima fidei plantatione super synodis celebrandis & corrigendis excessibus noscitur rationabiliter introductum, & laudabiliter hactenus observatum, faciatis inviolabiliter observari, quoslibet temere resistentes per districtionem ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Perniciosam vero consuetudinem de satisfactione unius marcæ, quantuscunque videatur excessus, & de matrimoniis, quæ licet minus legitime contracta inter consanguineos dato pretio stare consueverunt Episcopo renitente, facientes penitus aboleri, si quos ita conjunctos esse noveritis, aut tueri volentes sub hujus prætextu consuetudinis matrimonia contrahenda, vel quæ taliter sunt contracta, nisi tantam præsumptionem secundum canonicas institutiones ad monitionem vestram digna satisfactione correxerint, sublato appellationis obstaculo, excommunicatione notetis, & tanquam excommunicatos usque ad satisfactionem condignam auctoritate Apostolica nuncietis ab omnibus arctius evitandos. Quocirca fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si dicti Præpositus & Prælati mandatum nostrum noluerint vel contempserint adimplere, tu eos ad hoc monitione præmissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas. Nullis literis obstantibus veritate tacita &c. Datum Laterani Idibus Novembris.

109. 1198 d. 16 Nov. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s Svar till Ärke-Bisk. Absalon och Dom-Capitlet i Lund, rörande sättet att genom skötning, d. y. s. jords läggande uti en flik af Pallium eller på sjelfva altaret i ett kläde, göra testamente till kyrkor och kloster i Danska Riket.

K. m. 1: 248. Aa. 1. Ep. 422.

A. Archiepiscopo et Capitulo Lundensi.

Ex literis quas tu nobis, frater Archiepiscope, destinasti intelleximus manifeste quod regnum Daciæ, quantum ad ea quæ jus fori contingunt, consuetudinibus suis & institutionibus Regum suorum omnino regatur. vnde nullum usum testamentorum illius provinciæ habere contingit, qui alibi in ultimis decedentium voluntatibus secundum legalem observantiam custoditur. Si vero aliquis possessiones aliquas claustris vel aliis religiosis locis in bona valetudine vel voluntate ultima constitutus vult pro suorum remedio peccatorum conferre, hanc Ecclesiæ conferendi formam esse proponis, quod in hujusmodi donationibus modicum terræ consuevit assumere, aut in extremitate pallij, quod manu Episcopi vel cujuslibet alterius Prælati Ecclesiæ sustinetur, aut super ipsum altare aliquo involutum panniculo cum debita humilitate ponendum, sub testimonio videntium & audientium, forma donationis hujusmodi subsequente, quæ scotatio vulgariter appellatur. Verum quia hujusmodi donatio malitiose a quibusdam cavillatoribus, sicut asseris, impeditur, a nobis humiliter postulasti, ne loca religiosa & Ecclesiæ, quibus multæ possessiones sub scotatione hujusmodi sunt collatæ, ab aliquibus possint vel debeant temere perturbari, paterna debeamus solicitudine providere. Nolentes igitur ut tales constitutiones, quas diuturnitas temporis, ut asseris, observavit, & usus consuetudinis hactenus approbatæ retinuit, temeritate qualibet infirmentur, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus donationes eorum quæ sub obtentu consuetudinis claustris, Ecclesiis, vel quibuslibet locis religiosis pie ac provide conferuntur, vel etiam sunt collatæ, faciatis irrevocabiles observari, cum hujusmodi signum, quod scotatio dicitur, non tam factæ donationis quam traditæ possessionis sit evidens argumentum. si quos contradictores inveneritis aut rebelles, auctoritate freti apostolica, per censuram ecclesiasticam, monitione præmissa, sublato appellationis obstaculo compescentes. Datum Laterani XVI. Kal. Decembris.

110. 1198 d. 23 Nov. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s Stadfästelse för Ärke-Biskop Absalon i Lund och hans efterträdare på den af Påfv. Adrianus IV gifna rättighet att vara Sveriges Primas, och i anledning deraf inviga Ärke-Biskoparne i Upsala.

K. m. 1: 246. An. 1. Ep. 419.

Absaloni Lundensi Archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti apostolicæ sedis specula disponente Domino constituti, salubriter injuncti nobis officij exequimur actionem, si ea quæ per antecessores nostros ad salutem fidelium instituta noscuntur, consensu nostro firmamus, & ne cuiuslibet temeritatis quatiantur incursu, exactam diligentiam adhibemus. Cum enim Ecclesiæ suæ promiserit Dominus, dicens, *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram,* illi bene videntur patribus successisse, atque utiliter impositum gerere principatum, qui non potestate lætantur, sed ad salutem eorum qui gubernandi sunt, cum timore ac tremore creditæ potestatis auctoritatem exercent, studentes semper antecessoribus suis in bonis actibus conformari, & quæ laudabiliter ab eis facta sunt, & servare in semetipsis, & aliis nihilominus servanda monstrare. Hac itaque nos suscepti officij consideratione inducti, & felicis memoriæ Adriani Papæ antecessoris nostri vestigiis inhærentes, quod ipse de confirmatione regni Suetiæ cum fratrum suorum consilio & voluntate constituit, nos etiam firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Constituit enim quod Lundensis Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, super regnum illud primatum semper obtineat, & ordine quo subsequitur, debeat ei præesse: qui tanto frequentius, & utilius illi terræ, quæ ad salutem fidelium pertinent, ministrabit, quanto necessitatem eorum atque defectum e vicino plenius poterit intueri. Pallium enim antecessori tuo tribuit, ut Archiepiscopum in regno Suetiæ quam citius opportunitas occurreret ordinaret, & Pallium nostra ei vice conferret, eo quidem ordine observato, ut videlicet is qui per Lundensem Archiepiscopum Metropolitanus ibi fuerit institutus, gratiam consecrationis per manum Archiepiscopi Lundensis adeptus, ipsi & Lundensi Ecclesiæ, salva fidelitate Romanæ Ecclesiæ, fidelitatem & obedientiam juramento promittat. Pallium sane taliter consequetur. Nuncius Lundensis Ecclesiæ siquidem cum nuncio illius Ecclesiæ pro impetrando Pallio ad Ecclesiam Romanam accedat; & cum illud a Romano Pontifice impetraverit, ad Lundensem Ecclesiam reportabunt. Lundensis autem Archiepiscopus illud accipiens, Archiepiscopo Suetiæ tribuet, & fidelitatem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ jurejurando promittet. Metropolitano vero ibi ad honorem Dei & decorem domus suæ salutemque fidelium constituto Lunden-

sis Archiepiscopus & dignitate primatus in perpetuum præsidebit, & ipse ei reverentiam & obedientiam tanquam suo primati humiliter exhibere curabit. Quod utique in bonæ memoriæ Stephano quondam Vpsalensi, qui a prædecessore tuo piæ recordationis Eschillo Archiepiscopo tempore felicis memoriæ Alexandri Papæ, eo præsente, Senonis ratione jam dictæ institutionis gratiam consecrationis accepit, & sub antecessoribus nostris bonæ memoriæ Lucio & Clemente secundum præscriptum ordinem in Iohanne & Petro supradictæ Ecclesiæ Episcopis, quos tua fraternitas in Archiepiscopos consecravit, & Pallium vice ipsorum antecessorum nostrorum contulit, dignoscitur adimpletum. Quoniam igitur hoc, sicut a prenominato Adriano antecessore nostro statum est, ita sub te et antecessore tuo effectum accepit, nos memorati Adriani & felicis recordationis Alexandri, Lucij, Vrbani, Clementis, & Celestini prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis in tam laudabili opere inhærentes, nostro & fratrum nostrorum favore prosequimur, & firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis &c. Salva apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur &c. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij, Cancellarij vicem agentis, IX Kalend. Decembris, Indictione II. Incarnationis Dominicæ anno MCXCVIII. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ tertij anno primo.

III. 1198 d. 5 Dec. Lateran.

Påfv. Innocentius IIIs Befallning till Ärke-Biskopen i Upsala att undersöka sanningen af den uppgiften att 2:ne Prester, oäkta födde, tvert emot Lateranska Mötets beslut blifvit vigde till Biskopar, och, om så förhöll sig, dem afsätta och dylikt för framtiden förekomma, med tillkännagifvande derjemte det Ärke-Biskopen i Lund var befullmäktigad att tillse verkställigheten häraf.

K. m. 1: 262. An. 1: Ep. 444.

Vpsalensi Episcopo.

Ad nostram noveris audientiam pervenisse quod cum quamplurimi Suetiæ Clerici non sint de legitimo thoro suscepti, qui ob suæ generationis erubescentiam altioris gradus culmen appetere nulla præsumptione deberent, contra constitutionem in Lateran. Concilio provida deliberatione innovatam venire nullatenus metuentes, episcopatuum dignitates inverecunde nimium obtinere contendunt, cum id fieri districtius in Concilio ipso vetetur; & quamvis adversus hujusmodi præsumptores, sicut accepimus, venerabilis frater noster Archiepiscopus Lundensis sæpe comminationes intenderit, & arctius inhibuerit ne tale quid præsumeretur ulterius, nihilominus præsumunt

agere perniciosius quod vetatur. Nuper etiam, sicut nostris est auribus suggestum, cum tres Clerici de legitimo matrimonio non suscepti, in tribus Ecclesiis cathedralibus adversus ea quæ superius annotavimus electi fuissent, bonæ memoriæ prædecessori tuo, cujus erant Ecclesiæ illæ jurisdictioni subjectæ, districtius vetuit ne illorum electionem ratam haberet, vel eis consecrationis munus impendere attentaret. Verum ille constitutioni prædictæ ac inhibitioni ejusdem Archiepiscopi obviare non metuens, duos eorum in Episcopos consecravit. Quod præfatus Archiepiscopus nolens relinquere impunitum, Episcopos illos ab officio inique recepto & consecrationem tertij a complemento suspendit. Quia vero illius terræ homines sunt adhuc rudes in fide, ac inter eos pro hujusmodi Clericorum excessibus antiqui hostis invidia stimulante, scandalum non modicum (sicut dicitur) est exortum, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus atque præcipimus quatenus inquiras super præmissis omnibus veritatem; & si rem noveris ita esse, Episcopos illos a pontificali officio sublato appellationis & contradictionis obstaculo, servato juris ordine, nostra fretus auctoritate deponas, & electionem tertij decernas irritam & inanem; ex parte tua & nostra districtius inhibens ne aliqui personas hujusmodi in Pontifices præsumant aliquatenus nominare. Quod si forte præsumpserint, tam electores quam eos qui electionem præsumptuose susceperint, ab officiis & beneficiis sine qualibet dilatione suspendas, & si restiterint contumaciter, ab eis reddas penitus alienos. Si vero mandatum nostrum non duxeris effectui mancipandum, noveris nos prædicto Archiepiscopo dedisse firmiter in mandatis ut te in prædictorum executione cessante, ipse auctoritate nostra quod mandamus exequi sublato appellationis obstaculo non omittat. Datum Laterani Nonis Decembris.

Scriptum est super hoc Lundensi Archiepiscopo.

112 1198 d. 9 Dec. Lateran.

Påfv. INNOCENTIUS III:s befallning till Ärke-Biskopen i Lund att till almosors insamlande begagna icke verldsliga olärda persoper, som genom sitt uppförande väcka förargelse, utan välsinnade andelige.

K. m. 1: 265, jemf. 566. An. 1. Ep. 450.

Archiepiscopo Lundensi.

Tuarum nos tenor literarum edocuit quod fratres Hospitalis sancti Iohannis laici & illiterati ad partes illas mittuntur pro eleemosynis colligendis

quas

quas populus ex devotione pro sustentatione pauperum præfato loco mittere consuevit. Quia vero non sufficiunt per se loca omnia circumire, sibi Clericos, sacerdotes, laicos, etiam rudes, non religiosos, sed in nequitiis exercitatos assumunt, eorum pectoribus crucis characterem imponentes. Cumque gulæ & ebrietati deserviant, se valde inhonestos in aliis ostendentes, Clerum & populum graviter scandalizant, cum ipsi laici prioratuum fungantur officiis, & tam Clericis quam sacerdotibus præponantur; & non solum Episcopis inobedientes existunt, verum etiam quasdam immunitates, tanquam ab apostolica sede sibi indultas, præsumunt sibi temere vendicare. Cum enim in quadam Ecclesia baptismali eis a tuo prædecessore collata quidam nuper percutiens vicarium sacerdotem, ipsam Ecclesiam sanguinis effusione fœdasset, usque ad reconciliationem divina ibidem interdixisti officia celebrari. Sed nihilominus ipsi divina in ea officia celebrarunt. Sacerdotes insuper undecunque venientes ad eos, de quorum etiam conversatione & ordinatione nulla certitudo prorsus habetur, ad divinum officium sibi celebrandum recipiunt, Episcoporum assensu minime requisito. alios etiam Presbyteros ab officio suspensos per Episcopos suos pro suorum exigentia meritorum, iidem, cum sint laici, ad officia restituunt exequenda. Quidam præterea cum uxoribus suis in domibus propriis commorantur; quos, eo quod eis de suis aliquid conferunt annuatim, ita emancipare contendunt, ut aliis secundum leges terræ de sibi objectis respondere minime teneantur. Verum quia privilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur libertate, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus si quos Clericos seu sacerdotes aut laicos a prædictis fratribus pro colligendis eleemosynis cruce falso signatos inveneris, his a quibus ipsos missos fuisse constiterit, per totam provinciam tuam, nostra fretus auctoritate, exhortationis hujusmodi officium interdicas; missos etiam, si laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas; si Clerici vel Presbyteri fuerint, ab officio beneficioque suspendas. nullo prorsus privilegij beneficio vel appellationis refugio prævalente. Eos vero quos in prædicta Ecclesia lege tibi diocesana subjecta post interdictum tuum divina celebrasse cognoveris, ejusdem pœna suspensionis involuens, in ea, donec reconciliata fuerit, quemadmodum sacra præcipiunt instituta, officia non permittas divina celebrari. Presbyteros etiam suspensos ab Episcopis suis, & per dictos fratres ad officia sua temere restitutos, in eandem suspensionis sententiam nostra fretus auctoritate reducas. Alios vero quos ad respondendum aliis secundum legem terræ pro præmissa causa asserunt non teneri, nolumus excusari, quin eos ad respondendum sublato appellationis impedimento compellas. Datum Laterani V. Idus Decembris.

113. 1199 *).

Konung Knut Ericssons gåfvobref på en del af Elfkarleby fiske till Juleta kloster.

A. 3. b: 1: 9.

In nomine sancte et indiuidve trinitatis. patris et filii. et spiritvs. sancti. amen. Operationis sancte propositum nullatenus aliqua occasione debet inpediri. Ego Kanutus dei gracia rex sweorum. quia diuina ammonitus inspiratione partem piscationis in ælwakarlabv. que dicitur bol. diuine remunerationis intuitu. ecclesie beate marie iolath. & conuentui ibidem constituto. perpetuo dedi possidendam. Vnde ne qua apud posteros possit oriri calumpnia eandem donationem subscriptione testium. & presenti scripto roboraui. Testes igitur sunt ex parte mea. Byrgerus dux sweorum. Karulus frater eius. Kanutus frater regine. Holmgerus nepos meus. Finwidus. Et ex parte ecclesie. Petrus. archiepiscopus. vpsalensis. Wilhelmus strengenensis episcopus. Colo lyngacopensis episcopus. Jarpulfus scariensis episcopus. Stenarus wegsonensis episcopus. & omnes abbates & prepositi regni nostri et maiores. Et quia hec donatio magnificentie nostre tam sollempniter est facta. auctoritate qua fungimur precipimus. quatenus successorum meorum. nemo prefatam donationem retractare audeat. uel in irritum reuocare. Quod si fecerit iram dei omnipotentis incurrat. & portio eius sit cum reprobis. nec habeat partem in regno dei. Datum est. anno dominice incarnationis. M°.C°.LXXXX°.VIIII°. Indictione. IX. Epactis. XXIII.

Sigillen: 1. Ärke-Biskopens, Tab. 3. n:o 2; 2. ett stycke af Konungens, Tab. 2. n:o 3, i gult vax, hänga på pergamentsremsor.

114. 1199 d. 5 Oct. Rom.

Påfv. Innocentius III:s uppmaning till alla Christna Nordan Elben att med krigsmakt försvara de Christna i Lifland mot kringboende hedningars anfall.

K. m. 1: 460. An. 2. Ep. 191.

Vniversis Christi fidelibus in Saxonia & Westfalia constitutis.

Sicut ecclesiasticæ læsionis censura compelli non patitur ad credendum invitos, sic sponte credentibus apostolica sedes, quæ mater est omni-

*) Skiljaktigheten som ligger uti handlingens utsatta år, indiction och epacter, se Tab. 1 n:o 3, äfvensom trenne af vittnenas före år 1199 inträffade död, röja att detta årtal är en felskrifning, hvilket också af flere Författare blifvit anmärkt. Med afseende på de namngifna personernas lefnadstid och framför allt på sammanträffandet af IX indict. med XXIII epacten, torde året 1191 kunna antagas för det rätta.

um generalis, munimen suæ protectionis indulget, & fideles ad defensionem eorum salubribus monitis exhortatur; ne si nuper conversis negatum fuerit defensionis auxilium, vel in primos revertantur errores, vel eos saltem pœniteat credidisse. Accepimus enim quod cum bonæ memoriæ M. Episcopus Livoniensis fuisset provinciam Livoniensem ingressus, in verbo Domini laxans prædicationis suæ retia in capturam, inter populos barbaros, qui honorem Deo debitum animalibus brutis, arboribus frondosis, aquis limpidis, virentibus herbis, & spiritibus immundis impendunt, usque adeo Domino concedente profecit, ut multos a suis erroribus revocatos ad agnitionem perduceret veritatis, et sacri baptismatis unda renatos, doctrinis salutaribus informaret. Verum inimicus homo, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, invidens conversioni eorum pariter & saluti, persecutionem paganorum circumadjacentium in eos iniquis suggestionibus excitavit, cupientium eos delere de terra, & de partibus illis Christiani nominis memoriam abolere. Ne igitur nostræ negligentiæ valeat imputari si hi qui jam crediderunt, retro cogantur abire, nec præsumant aliqui fidem nostram recipere, si illi qui jam receperunt, a paganorum incursibus remanserint indefensi; universitatem vestram monemus & exhortamur attentius, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus nisi pagani circa Livoniensem Ecclesiam constituti cum Christianis treugas inire voluerint, & initas observarint, ad defensionem Christianorum qui sunt in partibus illis potenter & viriliter in nomine Dei exercituum assurgatis. Nos autem omnibus de partibus vestris qui sanctorum limina visitare voverunt, præsentium auctoritate concedimus ut in voti commutatione emissi, in defensionem Livoniensis Ecclesiæ ad partes illas pro reverentia nominis Christiani procedant. Omnes siquidem qui ad defendendam Livoniensem Ecclesiam & Christianos in illis partibus constitutos divino zelo succensi duxerint transeundum, sub beati Petri & nostra protectione suscipimus, & eis apostolici patrocinij beneficium impertimur. Datum Laterani III Nonas Octobris.

In eundem modum universis Christi fidelibus in Sclavia constitutis.
In eundem modum universis Christi fidelibus trans Albiam constitutis.

115. 1200.

Konung Sverker II:s gåfva af hemmanet Sunby på Munsön till gamla Upsala kyrka, fisket deraf dock för Alsnö Kungsgård behållet; samt till Kanikerne derstädes af hemman i Upsala, Gorratung och Scarpaloster; med frikallelse för Presterskapet från instämning till verldslig domstol och från erläggandet af alla Kongl. utskylder.

A. 7. a. 1: 1.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis Amen. karuli regis filius SWERCHERUS dei gratia rex sueorum tam posteris quam nunc degentibus sancte matris ecclesie filiis in uero salutari salutem. Quoniam memoria humana labilis est. scriptis ea que de memoria labi non debent commendare opor-

tet. Nouerit igitur discretio uestra. nos sancti spiritus instinctu commonitos. spe quoque celestis remuneracionis ductos. uillam quandam in munzei sunby nominatam cum accolis & piscationibus accolis attinentibus sancte matri upsalensi uidelicet ecclesie perpetuo iure possidendam contulisse. Piscationes uero de eadem uilla ad mansionem regiam alsnu manentem pertinentes excepimus. Preterea ad honorem eiusdem ecclesie canonicorumque ibidem seruiencium sustentamentum. octo octonarios in uilla upsalensi. IIII:or in gorratung. &. IIII:or. in scarpaloster irreuocabiliter donauimus. & etiam idem canonici octo octonarios ante donationem nostram in eadem uilla legaliter donatos habebant. Statuimus quoque & perpetua lege tenendum firmauimus ut clerici diuino cultui mancipati pro criminibus sibi obiectis uel delictis quoquo modo commissis nunquam in futurum ad laicale pertrahantur iudicium. Sed de causis suis. episcopis & prelatis respondeant. rationemque reddant. Ecclesiarum quoque domos & agros ab omni regalium exactionum grauamine immunes fore decreuimus. Vt autem donationes pretaxate sine calumpnia succedencium sint. hanc cartulam ad rei geste testimonium sigillo nostro inpressimus. Si quis forte quod absit successorum nostrorum eas irritare attemptauerit. in presenti honoris sui paciatur detrimentum. & in futuro ab eo qui eum ad celestem patriam uocauerat. ab eadem cum datan & abiron partem habiturus excludatur. Datum anno incarnationis dominice. M°. CC°. concurrente. VI°. epacta III:a indictione Anno regni nostri. IIII:to Consecrationis uero domini olaui upsalensis archiepiscopi Anno II°. Anno bysextili Regnante domino Nostro iesu christo cui est honor & imperium in secula seculorum AMEN.

Sigillet bortfallet; men pergamentsremsan finnes qvar.

116. (1200?)

Konung Sverkers Stadfästelse på andelen af Skens fiske, köpt till Nydala Kloster.

A. 8. c. *).

Suerco Dei gratia S.(weorum) rex filius Karoli itidem regis. principibus. & optimatibus pacem. bonam & salutem in domino Quia religiosorum frequens numerositas apud nos de die in diem augmentatur gratum nobis esse debet & optabile Jnde est quod quidam viri sollertes de cenobio noueuallis temporibus abbatis Regneri [1]) sustentationi eorum consulte prospicientes terciam partem piscationis que vocatur skæthin tribus marchis auri a nobis puplice emptam suo deinceps dominio omni. iudicio legaliter manciparunt Jgitur hanc sententiam nostre auctoritatis scripto & Sigillo confirmatam vniuersitati vestre sollempniter notificamus hanc empcionem multis testibus corroboratam affirmant. episcopus colo. byrgho sweuorum & guttorum dux in-

*) Finnes i samma vidimation med de härefter under N:o 833 och 834 förekommande bref, och således med dem undergått samma öde. Örnhjelm, D. 8: 406, har begagnat samma afskrift, och sedermera sjelfva Originalet, från hvilket sigillet var bortfallet.

1) G. *i stället för* Regneri. D. 8: 406.

clitus. Philippus frater regis Kanuti Magnus & karolus fratres ducis. finuidus struch [2]). Monachi, Petrus noruegiensis & Petrus albus thoraldus Cellerarius. tovo filius styrgi. conuersi. hagubandus. gwrther. Aco. propterea qui ei aliquo violenti conamine obuiare voluerit. Regie maiestati obnoxium & diuino anathemati. donec resipuerit. se nouerit in perpetuo multandum. diuina namque preuentus gratia. & religionis attactu. successores meos reges hortor. vt seruorum dei temporibus nostris inchoatas subsidia. non permittant diminui. sed in bono augmentari Amen.

117. 1201 d. 23 Nov. Anagni.

Påfv. Innocentius IIIs stadfästelse för Ärke-Bisk. Andreas och dess efterträdare i Lund, på Primatet öfver Sverige och rättigheten att invigu Ärke-Biskoparne i Upsala.

K. n. 1: 168.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, venerabili fratri Andreæ Lundensi Archiepiscopo, suisque successoribus Canonice substituendis. I. N. P. P. M. In eminenti Apostolicæ Sedis specula, disponente Domino, constituti. Salubriter injuncti officij, proseqvimur actionem, si ea qvæ per antecessores nostros ad salutem fidelium instituta noscuntur, consensu nostro firmamus, & ne cujuslibet temeritatis qvatiantur intentu exactam diligentiam adhibemus. Cum enim Ecclesiæ suæ promisit DEUS dicens: Pro patribus tuis, &c. Nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram, ilii bene videntur patribus successisse, atqve utiliter impositum gerere Principatum, qvi non potestate sed utilitate lætantur, & ad salutem eorum, qvi gubernandi sunt cum timore ac tremore creditæ potestatis auctoritatem exercent, studentes semper antecessoribus suis in bonis actibus conformari, & qvæ laudabiliter ab eis acta sunt ea servare in semetipsis & aliis nihilominus servanda monstrare. Hac itaqve nos consideratione diligenter inducti, felicis memoriæ Adriani Papæ antecessoris nostri vestigiis inherentes, qvod ipse de consummatione Regni Sveciæ cum fratrum suorum consilio & voluntate constituit, nos etiam firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere. Constituit enim quod Lundensis Archiepiscopus, qvi pro tempore fuerit super Regnum illud, primatum semper obtineat, & ordine, qvi seqvitur, debeat illi præesse, qvi tanto freqventius illi terræ & utilius, qvæ ad salutem fidelium pertinent, ministrabit, qvanto necessitatem eorum atqve defectum e vicinio plenius poterit intueri. Pallium enim antecessori tuo tribuit ut Archiepiscopum in Regno Sveciæ, qvanto citius opportunitas occurreret, ordinaret, & Pallium qvidem Apostolica ei authoritate referret, eo qvidem ordine observato, ut videlicet is qvi per Lundensem Episcopum Metropolitanus ibi fuerit institutus, gratiam consecrationis per manum Archiepiscopi Lundensis adeptus, ipsi & Lundensi Ecclesiæ, salva fidelitate Romanæ Ecclesiæ, fidelitatem & obedientiam juramento promittat. Pallium

2) Strych *Orig.* D. 8: 406.

sane totaliter conseqvetur: Nuncius Lundensis Ecclesiæ cum nuncio illius Ecclesiæ pro impetrando Pallio ad Ecclesiam Romanam accedant, & cum illud a Romano Pontifice impetraverint, ad Lundensem Ecclesiam reportabunt.

Lundensis autem Archiepiscopus illud accipiens, Archiepiscopo Sveciæ tribuet, & fidelitatem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ jurejurando promittet. Metropolitano vero ibi ad honorem Dei, & decorem domus suæ salutemque fidelium constituto, Lundensis Archiepiscopus ei dignitate primatus in perpetuum præsidebit, & ipse obedientiam & reverentiam ei tanqvam suo Primati humiliter exhibere curabit. Qvod utique in bonæ memoriæ Stephano qvondam Upsalensi Archiepiscopo, qvi a prædecessore tuo, piæ recordationis, Eschillo, tempore, fœlicis memoriæ, Alexandri Papæ, eo præsente senij ratione, jam dictæ institutionis gratiam consecrationis accepit, & sub antecessoribus nostris, bonæ memoriæ, Lucio Clemente Celestino, ac nobis secundum præscriptum ordinem, in felicis recordationis Johanne & Petro ac venerabili fratre nostro Q. *) Upsalensibus Archiepiscopis qvos Absalon prædecessor tuus, piæ memoriæ, consecravit, & Pallium vice ipsorum antecessorum contulit, dignoscitur adimpletum. Qvoniam & hoc sicut a prænominato Adriano antecessore nostro statutum est, ita sub Eschillo & Absalone antecessoribus tuis effectum accepit. Nos memorati Adriani & felicis recordationis Alexandri, Lucij, Urbani, Clementis & Celestini prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis, in tam laudabili opere inhærentes, nostro, & futurorum fratrum nostrorum favore proseqvimur, & firmum & illibatum perpetuis temporibus decernimus permanere, salva nimirum Apostolicæ sedis autoritate.

Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si qva igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum confessa fuerit, potestatis & honoris sui careat dignitate, ream se divino judicio, existere de perpetrata iniqvitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sangvine DEI & Domini Redemptoris nostri JESU Christi aliena fiat, atqve in extremo examine districte ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, qvamvis & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud distictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Ego Johannes Albaniensis Episcopus. Ego Petrus Sanctæ Ecclesiæ præsbyter Cardinal. Ego Jorot. S. Prudent. Pastor & præbyter Cardinal. Ego Hugo præsbyter Cardinalis Sancti Martini Eqvirii. Ego Linger Sancti Laurentij in Lucina præsbyter Cardinal. Ego Sofredus Sanctæ Praxedis præsbyter Cardinal. Ego Johannes Sosprises præsbyter Cardinal. Ego Contius Sanctorum Johannis & Pauli Præs-

*) Bör vara O.

byter Cardinal. ✠ Ego Petrus Sancti Marcelli Præsbyter Cardinal. Ego Benedictus Sanctæ Susannæ Præsbyter Cardinal. Ego Gratus Sanctorum Cosmi & Dominiani Diaconus Cardinal. Ego Gerardus Sancti Adriani Diaconus Cardinal. Ego Gregorius Sancti Georgij ad vellus aureum Diaconus Cardinal.

Datum Anaginæ per manum Blasij Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi & Notarij 9. Calendarum Decembr. Indictione qvarta Incarnationis Dominicæ, Anno 1201, Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ Anno quarto.

118. 1201 d. 28 Dec *). Lund.

Konung Knuts i Danmark för Skåne gifna Stadga om dråp.

B. 1: 25.

Statutum Kanuti regis de homicidio et illi contingentibus.

Kanutus Dei gracia. Danorum Sclauorumque rex. Omnibus iustis hominibus scaniam inhabitantibus. Salutem et dilectionem. Ministerium nobis diuina gracia traditum attendentes. Vniuersis vobis justiciam diligentibus. nos cognoscimus debitores. Profectum singulariter. et omnium generaliter affectantes. Super vtilitate vero et pace vestra solliciti vt tenemur. querimoniis meliorum terre vestre & wlgari pariter testimonio. didicimus euidenter. terram vestram. pre ceteris regni nostri. homicidii sceleribus aggrauatam. Quippe cum neminj deberet sua malicia suffragari. Jn homicidium corruentes. efficiuntur vnde depauperari debuerant. locupletes Quos sibi consanguineos annumerant. licet extraneos. rapinis et depredacionibus violentis. ad satisfaciendum secum quantum exigunt. compellentes Super huiusmodi vestro grauamine vobis misericordie visceribus condolentes. quam plurimos nouimus impunitate delinquendi. et tam detestando questu ad tantum et tam graue facinus incitari. Huic morbo. prouidere curauimus medicinam Quia itaque justis lex non est posita sed iniustis Cupientes. quantum aspirante domino possumus. Homicidia prohibere, In huiusmodi crimine legem hanc auctoritate regia decreuimus promulgare [1]).

---

*) Detta datum är tydligen angifvet, men, enär Ärke-Bisk. Absalon, hvilken såsom närvarande åberopas, dog d. 21 Mars 1201, torde här begagnats ett mindre vanligt, dock i Danska Kongl. Diplomer (jemf. K. e. 1: 130.) förekommande beräkningssätt, att med Kalendæ utmärka dagar i den angifna (i stället för den föregående) månaden, då således härmed skulle antydas d. 5 Jan.

1) Samma Stadga har influtit i Skåne-Lagen, der (*Cod. B. 76; och de i parenthes insatte öfverskrifterna, ur Cod. B. 74.*) den lyder sålunda:

De homicidio & homicidii emendacione. (Thætta ær vm mandrap).

Faldær (annær) man j mandrap. taki aldrigh ættæ bot af sinum frændum. før æn han hauir bøt en sal af sinu eghno. Siþan han hauir bøt en sal af sinu eghno. þa samki han samman

Si quis in homicidium jnciderit. de cognatis. ethebot. non accipiat. antequam terciam partem satisfactionis. Videlicet vnum sal de proprio emendauerit. postea congregatis cognatis paternis. cum ipsis computet. quantum vnusquisque cum suo satisfacere teneatur. Dumque omnia fuerint congregata. non tradent inde aliquid homicide. priusquam eodem die et momento. quo debet

---

fæþrinis frændær sinæ. oc ætlæ wiþær þem. hwat hwær þerræ scal bøtæ mæþ hanum. oc siþæn frændær hauæ alt þæt samæn cumit. þa sæli þe ey en pænning þæm j hændær ær mannæn drap. før æn þæn sammæ dægh. oc þe sammæ stund ær han scal bøtæ. þagh ær bøtær æræ j hændær saldæ. þa taki þe tryghd. æftir þæt fæþrinis frændær hauæ swa giort. þa gøræ møþrinis frændær sammæ lund. þættæ hauir konung for þy swa skipat. at hin ær man hauir dræpit sculi ey ættæ bøtær taki af frændum sinum oc forhæghþæ. oc frændær nøþæs atær til at bøtæ annat sinnæ mæþ hanum. ær annær kunnær man. ær ey wil bøte mæþ hanum ær dræpit hauær man. þa ma ey hin ær man drap nøþæ han til at bøtæ mæþ sic. ey mæþ nam oc ey andræ lund. utan frændær sculu han nøþæ til mæþ konungs rætæ um þe gitæ ey ællær. Gør hin þær nokat j gen ær mannæn drap. swa att han næmær frændæ sin. oc cumbær han bort mæþ nam þa bøtæ han cununge þre marc foræ ran ær han giorþæ. oc þre marc hinum ær han næmdæ. wil han þiuftæs til at næmæ. oc warþær takin wiþær þa faræ han til þings. oc hænge vp sum annær þiufær. Cumbær han bort mæþ name. oc wil han hin sæctæ ær fæ atte. skiæræ sic þær fore sum for annær þiufnæþ. Jnnan hwærskyns sac ær man cumbær utan j mandraps mal þa æræ frændær ey skyldæ at bøte mæþ hanum.

Quod non solum homicida sed eciam qui comites extiterant multentur pecunia. (*Vm mandrap thæt ær andrum mannj vitis*).

Varþær man sæctæþær fore þæt at han war j færþ oc j fylghæ mæþ hinum ær mandrap. hwat han ær hældær kundær man ællær ukundær man. wæri sic mæþ tyltær eþ. brystær hanum logh ællær han gar wiþær. bøte kununge þre marc oc frændum þre marc. Warþær man sæctæþær at han förþæ sar a hin dræpin war. oc ær twigiæ mannæ witni til þæs. skiæræ sic mæþ iarne. oc ær ey witni til þa skiæræ sic mæþ þrem tyltum. gar han wiþær oc ær han skyldær fore. bøte konunge þre marc. oc hinum ær sac søkær III marc.

Si aliquis aliquem in domo occiderit propria uel in campo uel in agro ubi sibi quietis hospitium elegerit. (*at man scal hafua frid j husi sinu ællær a akrum*).

Far annær man mæþ wreþe. oc takær annar man j husæ sinum. ællær ofua akrum sinum sum han ær. ællær nokær annar staþ a marco þær sum han hauir saat sit spjut. ællær sin skiold. ællær saþul sin laghat. oc swa takit sit hærbærghæ. þa fore þy at þæse mal æræ al til ens rættæ mælt æftir loghum um þa warþær man dræpin annæn þærræ stathæ. þa bøte hin ær høfþing war j þe færþ fullæ man bøtær. oc fore hærwirki bøte han af sinu eghno konungi fyritiughu marc. oc hwær hin j fylghi war mæþ. bøte kunungi þre marc. oc frændum þre marc.

Si aliquis domum cuipiam uiolenter fregerit. (*Vm frithbrut*).

Brytær man up dør annærs manz oc hauir han fæm laxmæn meþ fæm full wapnum. oc takær han þær nokat bort mæþ walde. swa at þær ær twigia manna witni til. skiæræ sic mæþ iarne. warþær han uskiær at iarne. ællær han gar wiþær. þa bøte han konungi fyritiughu marc. oc hinum ær sac søkær fyritiughu marc.

Si liber homo liberum hominem ledat. (*Vm sar oc hulsar*).

Gitær annær man sannæt andrum a hændær mæþ twigia manna witnæ. at han fic sar af hanum. þa wæri han sic mæþ iarne ær sac gifs. ær ey witni til. þa wæri han sic fore waþa sar. mæþ tyltær eþ. oc fore hulsar ær warþær. ællær j øfræ holde. ællær j næþræ. allær j hofþe swa at hiærnæ ma se. þa stande han fore mæþ twæm tyltum. gitær han ey drughit logh þa bøte han hanum ær sar fic fore hwart sar þre marc. oc fore hulsar siæx marc. oc konungi þre marc hwat sum hældær ær.

(*Vm man dræper anner a bøter bøttæ*).

Dræpir man annar man ofnæ bøtær bøttæ. faræ friþløs oc fa aldrigh friþ. oc konung taki alt þæt han a utan hans iorþ.

debet satisfacere. Hiisque satisfactionem recipientibus. traditis. De cognatis maternis idem fiat Quod jdeo sic ordinatur. ne homicida. Satisfactionem a cognatis acceptam. sibi retinere. vel minus prouide dissipante. Cognati cum ipso compellantur iterum emendare Si cognatus aliquis, cum cognato suo satisfacere noluerit. alii cognati. ipsum vt emendet. ammoneant et inducant sed homicida nichil juris habeat. vt vel per Nam vel alio quocunque modo ipsum ad hoc compellat. sed a cognatis ad hoc compellatur. nostro ipsis si defecerint. auxilio suffragante. Si homicida contra hoc facere presumens et res cognati sui per nam accipiens. manifeste subterfugere potuerit cum acceptis. III marcas regi satisfaciat pro rapina. et III cui iniuriam irrogauit. Si furtiue accipere volens fuerit comprehensus. ductus ad placitum. sicut pro furto. suspendio condempnetur. Si aufugere poterit. super hoc accusatus. expurget se vt pro furto. Jn quamcumque autem causam vel delictum homo inciderit nisi in homicidium. cognati cum eo satisfacere non tenentur Si quis conuenitur. quod fuerit in comitatu homicidium perpetrantis. Si sit cognatus siue extraneus. innocenciam suam probet XII hominum testimonio. scilicet cum tulftereth. Si conuictus fuerit vel confessus. emendet regi III marcas. III cognatis.

Si quis accusatus fuerit de societate et adiutorio. et quod hominem wlnerauerit. vbi idem homo occisus fuerit, testimonio duorum hominum conuictus. candenti ferro se expurget. Si testimonium ad hoc non fuerit. ter duodeno hominum testimonio. scilicet. cum trenne tulftereth se expurget. Si reus fuerit. III marcas regi. nouem marcas satisfaciat actori.

Si quis alium in domo sua, manu impecierit violenta. vel arantem. vel vbi fixa lancea vel posito clipeo. se in hospicium constitueret. quia hec tria ad paria judicantur Si homo interfectus fuerit. plena satisfactio persoluatur. et pro herwirki. homicida. de proprio suo. cognatis XL marcas satisfaciat. et XL regi. Et quilibet qui in comitatu fuit, cognatis III marcas & regi III marcas satisfaciat.

Si quis. quinque socios & quinque folewapn. secum habens. a domo alterius aliqua. fracto hostio abstulerit violenter. Si testimonio duorum hominum conuincatur. expurgat se ferro ignito Si conuictus fuerit vel confessus. soluat XL marcas regi & XL marcas actori emendet Et quilibet sociorum suorum III Marcas regi. III Marcas actori emendet.

Si quis probare poterit duorum hominum testimonio se ab alio. wlneratum. Jlle ferro candenti si negauerit. se expurget. vel secundum wlneris qualitatem si fuerit wathwa sar. quod vbique fit in carne. pro quo reus. manu duodena se expurget. Si fuerit holsar. quod fit in capite tangens cerebrum. vel in ventre siue in pectore, quod wlgo dicitur. øfra vel nethre hol. bis duo-

dena manu se expurget Si reus fuerit actori III vel VI marcas emendet secundum wlneris qualitatem. et III marcas regi.

Si quis hominem interfecerit. suscepta satisfactione frithløz erit. et omnia ipsius mobilia sunt jure regio confiscanda. Reus eciam non est pacem in perpetuum recepturus.

Quamuis autem regie sit potestatis leges condere vel mutare. Legem hanc ex nouo non condimus sed ab antiquis temporibus constitutam. et annorum multitudine. que obliuionis mater est. ignorancie nebulis obfuscatam. ad humanam a qua lapsus est memoriam reuocamus. Ceteros vero nostre legis articulos parati sumus vbi necessitas postulauerit. emendare. Si quis autem. temeritatis sue presumpcione animatus. huic nostre constitucioni se exhibuerit repugnantem. animaduersione debita puniendus regiam se offendisse non ambigat maiestatem Actum jn ciuitate Lundensi. Anno incarnati verbi. M°CC°I. Anno coronacionis Kanuti regis. XXXI. Monarchie eius. XIX. quinto kal. Januarij Assidente Domino Absolone Lundensi Archiepiscopo Et petro. eiusdem ciuitatis prefecto. cum multis nobilibus eiusdem terre.

119. 1201—1223.

Ärke-Bisk. i Lund Andreas Sunessons bekräftelse för Abboten Richard i Nydala på klostrets egendomar och på frikallelsen från tiondes erläggande af den jord, som Bröderna med egna händer eller på sin bekostnad brukade.

A. 3. x. 1: 20.

Andreas dei gratia sancte lundensis ecclesie archiepiscopus. Suethie primas. dilectis in christo filiis. Richardo abbatj de noua ualle ceterisque fratribus regularem uitam ibidem professis salutem & benedictionem. Quoniam sua nos deus prouidentia in eminentiori constituere uoluit loco. equitatis intuitu constringimur pauperum christi necessitatibus pro posse subuenire & eorum utilitatibus omnimodis prouidere. iustasque eorum postulationes pijs auribus exaudire. & effectui mancipare. Eapropter dilecti in domino filij peticioni uestre facilem prebentes assensum presenti scripto uobis uestrisque successoribus confirmamus quascumque possessiones quecumque bona in presentiarum iuste & canonice obtinetis uel in futurum prestante domino iustis modis poteritis adipisci. Jn quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. Locum ipsum noue uallis in quo monasterium uestrum situm est cum pertinentijs suis. Grangias quoque uestras cunctasque mansiones monasterio uestro iuste pertinentes. Sunderbỳ. silicet. Lundbỳ. Witanzbỳ. Abzstad. proximam grangiam. Lỳnandruth. Nutỳolt. Hømundeboth. Luruemurø. que alio uocabulo uocatur Jarnbothø. cum omnibus sibi adiacentijs & ab antiquo pertinentijs agris scilicet & siluis. pratis & pascuis. piscarijs & molendinis.

cunctisque cultis & incultis. Similiter exteriores mansiones & decimas quas fundator domus uenerabilis antistes pie memorie Gislo sedis lingacopensis ecclesie. tam in nuthingia quam in phinnethia eidem loco perpetuo contulit. Quicquid scilicet in uilla que frøøle nuncupatur. Locus uester predictus scilicet claustrum noueuallis iure perpetuo possidet in agris ut prefati sumus. pratis. siluis & pascuis. cultis & incultis. molendinis & molendinorum locis nondum edificatis. Mansionem uestram in tofthum. & gulbrunzruth. & mansionem quam uobis felicis memorie dominus Absalon Lundensis ecclesie archiepiscopus predecessor noster in perpetuam elemosinam clausto uestro donauit. uocabulo Sicleberch in hallandia. sed [1]) & donacionem quam pro anima algoti de Sande tam uxor quam heredes eius. neskunger. & ceterj. in uilla iuxta kalmarniam nomine Skieldby deo & sancte Marie noue uallis scotauerunt. Piscationem autem emptam condigno precio a Kanuto pie memorie rege Sueorum. uocabulo Skethen in sunderbo hered in phinnethia. similiter & aliam piscationem que in fine Rusk Os. appellatur. Sed [1]) & molendinum langheid. Hec autem omnia propriis uocabulis suis distinguendo notauimus. quia prona sunt in malum studia presentis etatis. cum dies mali sint. & mundus in maligno positus. nec sinit prauorum hominum malitia in quiete degere uiros religiosos. paci & quieti studentes. cum. sepe etiam ex rebus iuste acquisitis multociens oriatur materia iurgiorum. ne ignorantia ueritatis altercationis fomitem subministret. & altercatio subsequenter occasionem generet dissensionis. necessarium duximus presenti pagina ad noticiam transmittere posterorum & eternare ea que humane infirmitatis antiquare solet obliuio. qualiter & quomodo possessiones & predia que fratres de noua ualle possident. in ius eorum deuoluta sint. ut exclusa omni ambiguitate & serie rei patefacta quietius & liberius ea possideant que legittime constant acquisita. sed [1]) & laborum eorum quos propriis manibus aut sumptibus colunt predicti fratres tam de terris cultis quam incultis siue de ortis & uirgultis & piscationibus uel de nutrimentis animalium eorum nullus ab eis decimas exigere uel extorquere presumat. sicut a summis romane sedis pontificibus ab antiquo decretum est. Hec autem scripta dilectissimi fratres in commune & ad omnes transmittimus conseruanda. Statuimus igitur & sub interminatione anathematis mandamus atque precipimus ut hec omnia possessiones & predia precapitulata uobis uestrisque successoribus cunctis scilicet fratribus noueuallis a prauorum hominum incursu & temeraria infestatione. integra & illibata conseruentur. Jnterdicimus etiam ne ullus omnino hominum monasterium uestrum temere perturbare audeat. uel possessiones uestras uiolenta manu diripere. auferre. uel ablatas retinere. uel quolibet modo uobis inuitis distrahere uel diminuere. uel quibuslibet uexationibus fatigare. Paci siquidem

1) *Förkortningen* s; *uttrycker väl vanligen* sed, *men tyckas här utmärka* sic, scilicet *eller* similiter.

& tranquillitati uestre paterna sollicitudine prouidere uolentes auctoritate nobis concessa prohibemus. ut infra clausuras locorum uestrorum claustri scilicet. seu grangiarum uestrarum. nullus rapinam uel uiolentiam. furtum. seu incendium committere. hominem capere. uerberare. uel interficere audeat. seu uiolentiam aliquam exercere. Si quis autem huic nostre confirmationis decreto scienter contraire presumpserit. aut infringere molitus fuerit maledictionem & iram omnipotentis dei & omnium sanctorum se nouerit incursurum. nisi reatum suum condigna satisfactione correxerit. Cunctis autem sepe predicto loco noueuallis sua iura seruantibus sicut in hac pagina continetur. sit pax domini nostri iesu christi. quatinus & in presenti fructum bone actionis percipiant. & in futuro eterne uite premia inueniant. Jtem mandamus episcopis. prepositis. & cunctis ecclesiarum prelatis. & in uirtute obedientie precipimus. ut quoscunque huius decreti nouerint transgressores eos esse excomunicatos. denuntient. Et nisi resipuerint. ab omnibus ecclesiasticis sacramentis sequestrentur.

Sigillet, i rödt vax, hängande på ett gult och rödt linneband; Se Tab. 3. n:o 3.

120. 1203.

Konung WALDEMAR II:s stadfästelse på hvad Esrom kloster ägde i Halland.

K. e. 1: 80.

In nomine. sancte & indiuidue trinitatis & in virtute eiusdem. Ego WALDEMARUS. WALDEMARI Regis filius. Dei gratia Danorum Sclauorumque Rex. Dux Jutie & Dominus Nordalbingie. Considerans omnibus humani generis fragilitatem & incertam vniuscujusque mortem. & timens ne talentum michi a Deo traditum. sine lucro reportem. & nouissima mea mente sedulo reuoluens. hoc solum michi intueor fructuosum. si secundum mandatum Dei eiusque beneplacitum in hac breui vita vixero. & pacem & quietem regno michi commisso preuidero. & precipue religiosis. Deo. die noctuque famulantibus. & pro nobis contra aërias potestates armis spiritualibus pugnantibus. Inde est. quod fratribus nostris de Esrom omnes possessiones. quas habent in Hallandia. siue a patre meo. siue a fratre meo. vel ab aliis bonis viris. donatione vel emptione. seu concambitione adepti sunt. Auctoritate regia corroboramus. & sigilli nostri testimonio confirmamus. Colonos quoque ipsorum omnes ab uniuersis seruitiis & exactionibus regie iurisdictioni debitis. emancipamus. & absoluimus. Si quis autem ausu temerario hoc donatiuum nostrum atque priuilegium. infirmare presumpserit. non solum iram Omnipotentis Dei & indignationem. verum & nostram sentiet ultionem.

121. 1203.

Konung WALDEMAR WALDEMARSSONS bekräftelse på Lunds Domkyrkas erhållna gods och friheter.

B. 1: 15.

Confirmacio libertatum et donacionum ecclesie lundensis per Waldemarum Regem.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Ego Waldemarus. regis waldemari filius. per dei graciam et disposicionem. regni danorum monarchiam tenens. Cum sederem in solio. jn ciuitate lundensium. que est metropolis danie. pro disponendis prouinciarum negociis. jntellexi et cognoui bonum esse. et ecclesiasticis vtilitatibus necessarium ad cautelam futurorum. predia deo collata et annuales census atque possessiones. regia munificencia donatas a nostris antecessoribus. regia tuicione muniri et municione tueri. Vt nostra quoque confirmacione et testimonio. suscipiant firmitatem perpetuam. que per reges gloriosos antecessores nostros legittimam et inrefragabilem secundum leges regni susceperunt donacionem Sancte igitur memorie rex kanutus. cuius venerandis reliquiis feonensis ecclesia. immo. totius regni danorum decoratur amplitudo. Jn ciuitate predicta. deo et sancto martiri laurencio. monasterium instituit. predia et possessiones donauit. donata. auctoritate regali roborauit Et ex donatis. prepositurum. et nouem sacerdotales prebendas. cum scolarum beneficio constituit. Jtem. de annuali censu eiusdem ciuitatis. qui ex antiqua consuetudine pro areis dari solet viginti septem marcas. jn dotem et desponsale ecclesie prememorate annis singulis perdonauit. Et in die dedicacionis coram multis et venerandis testibus. episcopis et presbiteris illius temporis. stabulariis et multis nobilibus diuerse etatis et ordinis. deo preside. eternaliter stabiliuit. Preterea. de omnibus terris. quas deo et glorioso martiri laurencio dedit. omnem regiam justiciam fratribus inibi pro tempore, deo famulantibus perpetim annuit. jta ut in potestate sit prepositi ceterorumque fratrum quidquid cause emerserit. tribus duntaxat exceptis. Hoc est. si quis colonorum extra pacem fuerit positus. pacem a rege redimat. substanciam eius. prepositus et fratres tollant Jtem. si expedicionem. predictorum quispiam neglexerit. erga regem emendet Equos reddarios non dent. nisi cum rex ipse. venerit. Nos itaque. in reddenda graciarum actione deo. eiusque genitrici marie. jntemerate virgini. quorum gracia et meritis. nos in thronum patrum meorum conscendisse credimus et confitemur. Has omnes donaciones et causarum prouentus. sicut sanctus ille instituit atque ordinauit. rata et inconwlsa permanere decernimus. atque auctoritate regia solidamus. Juxta hunc quoque priuilegiorum tenorem. que uel reges

predecessores nostri. vel pontifices. seu alii boni et fideles viri. pro sui. suorumque felici memoria. condiderunt. et aliquas terras. ad predictum locum dederunt. Tam has. quam cetera. fideliter illi loco oblata. in nostram suscipimus protectionem vt sicut jam dictum est. omnis regia justicia. que ex causis diuersis prouenire solet. jllis tantum que dicta sunt exceptis. preposito et canonicis attineat. Hec vt rata sint. Sigillo nostro cartam hanc signauimus. ad honorem regis regum. qui uiuit et gloriatur deus benedictus. jn secula seclorum Amen Si quis prepotens. nobilis vel ignobilis. natus vel non natus. hanc constitucionem. vel immutare, vel violare seu fvnditus in irritum reuocare attemptauerit. sit de sorte eorum qui dixerunt domino. deo. Recede a nobis. scienciam viarum tuarum nolumus Sit de parte dathan et abiron Sit truci incendio deputatus. vbi ab aquis niuium. transitur ad calorem nimium Actum lundis Anno dominice incarnacionis. M°.CC°.III. Gloriosissimj danorum monarchi. Waldemari. Anno primo. Domini Andree, Lundensis archiepiscopi quarti. Archiepiscopatus Anno primo.

122. 1204 d. 13 Nov. Rom.

Påfv. Innocentius III:s tillstånd för Ärke-Bisk. Andreas i Lund att aflösa en bonde, som på en prest, den han träffat hos sin hustru, afskurit näsan och skadat tungan, och derföre ansågs såsom bannlyst; Dock skulle de utgifter som han annars bort använda på resan till Rom, lemnas till Heliga Landets försvar, och betalning dessutom erläggas i mån af hans tillgångar äfven för befrielsen för de mödor, som med en dylik Pelegrimsfärd voro förknippade.

F. 1: 7. An. 7. Ep. 156.

Innocentius &c. Venerabili Fratri Lundensi Archiepiscopo Salutem &c.

Ex parte tua nostris est auribus intimatum, quod quidam Sacerdos dum consuesceret cum Vxore cuiusdam tui Villici nephariam rem habere, captus fuit a Villico, qui ei nasum abscidit, et lesit ipsum in lingua, nec tamen loquelam amisit. Vnde Presbyter ipse ad otium se transtulit Monachorum, ut suam salvare posset animam inter eos. Verum cum Villicus ipse super huiusmodi facto sibi petat absolutionem impendi a nobis, ut eum possis absolvere, postulastj. Quocirca Fraternitati tue per apostolica Scripta mandamus, quatenus si res ita se habet Villicum ipsum, qui tanquam excommunicatus vitatur, communioni restituas, ita quod expensas, quas esset facturus in itinere ad Sedem propter hoc apostolicam veniendo, mittat in subsidium Terre Sancte, vel in Christianorum auxilium, qui laborant in partibus illis contra perfidiam paganorum, et nihilominus laborem itineris redimat juxta proprias facultates. Dat. Rome apud S. Petrum Idibus Novembris Anno Septimo.

123. 1206 *) d. 12 Jan.

Påfv. INNOCENTIUS III:s Bref till Ärke-Bisk. ANDREAS i Lund, angående en qvinna, som varit förlofvad med en Ädling, men, för att undvika giftermålet antagit doket; med befallning att hon antingen borde fullborda äktenskapet eller ordentligen ingå i någon Nunneorden.

F. 1: 8. An. 8. Ep. 195.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Lundensi Archiepiscopo Salutem. &c.

Ex parte tua nostris est auribus intimatum, quod cum quedam mulier diocesana tua velum viduitatis coram duobus Abbatibus assumpsisset benedictione sollempni cum celebratione misse ac Letania sicut debuit accedente, postmodum quidam nobilis qui sex mensibus ante proponebatur mulierem eamdem mediantibus internunciis per verba de presenti, arra etiam interposita desponsasse, audito quod mulier ipsa velum assumpserat, misit ad eam ut desponsationem factam carnalis copula sequeretur. Tu vero postquam fuit ad tuam audientiam res perlata, inhibere curasti, ne ante discussionem negocii se carnaliter commiscerent. Postmodum autem a muliere ipsa in tua presentia constituta quesisti utrum consensisset in illum, et quare ab illo quereret separari. At illa se in illum consensisse confessa, dixit, quod audiverat eum esse lepra percussum, et ob hoc ejus fuerat abhominata complexus. Cum autem postmodum per testes idoneos tibi fuerit plenior facta fides, quod ante susceptionem veli mutuus intervenerat inter ipsos per verba de presenti consensus, Sedem duxisti apostolicam consulendam, utrum veli susceptio impediat matrimonium inter ipsos. Nos autem Fraternitati tue taliter respondemus, quod et si possit non inconsulte videri, quod ex quo matrimonium inter personas legitimas per verba de presenti contrahitur, illis viventibus in nullo possit casu dissolvi, ut vivente reliquus ad secunda vota transmigret, etiam si unus fidelium inter quos est ratum conjugium fieret hereticus, et nollet permanere cum altero sine contumelia creatoris, nisi forte secus fieret ex revelatione divina que superat omnem legem, sicut a quibusdam Sanctis legitur esse factum, Nos tamen nolentes a predecessorum nostrorum vestigiis in hoc articulo subito declinare, qui respondere consulti, quod antequam matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licet alteri conjugium reliquo etiam inconsulto ad religionem transire, ita quod reliquus ex tunc legitime poterit alteri copulari. Hoc ipsum tibi consulimus observandum in articulo prenotato, quamvis falsa sit causa propter quam ad susceptionem predictam mulier est inducta, cum sine qualibet tali causa id ipsum religionis obtentu facere potuisset. Porro licet predicta mulier videatur in veli suscepisse religionis habitum assumpsisse, si tamen velit in

*) F. 1. a. st. *har vid detta och de 3 följande anmärkt år 1205, som dock ej instämmer med* Pontif. An. VIII.

domo propria permanere quasi propositum castitatis in Seculo servatura, nichilominus consummandum est conjugium jam contractum, nisi se voto constrinxerit ad observantiam regularem, in quo casu compelli, ut relicto seculo religionis propositum exequatur. Datum II. Idus Januarij.

124. 1206 d. 13 Jan.

Påfv. Innocentius III:s tillstånd för samma Ärke-Biskop, som ernade tåga emot hedningarne (på Östersjöns östra kuster), att i den stad, der han hunnit utrota hedendomen, tillsätta en Biskop.

F. 1: 11. An. 8. Ep. 197.

Innocentius &c. Eidem.

Cum de Christiani nominis injuria vindicata juste ac pie cogitans ex religioso mentis proposito contra paganos decreveris proficisci, auctoritate tibi presentium indulgemus, ut in Civitate, quam Paganorum eliminata spurcitia Christo juvante poteris ad cultum fidei Christiane redigere, Catholicum valeas Episcopum ordinare. Nulli ergo &c. Datum Idib. Januarij.

125. 1206 d. 18 Jan.

Påfv. Innocentius III:s bekräftelse på Ärke-Biskop Andreas Sunessons åt Svartbrödra Munkarne i Danmark gifna bifall att till allmänt Capitel sammanträda uti Allhelgona klostret i Lund, hvars Abbot utvaldes till deras gemensamma Styresman.

F. 1: 12. An. 8. Ep. 198.

Innocentius &c. Eidem.

Gratum gerimus et acceptum, ac Fraternitati tue digna gratiarum prosequimur actione, quod sicut vir providus et honestus ad ea diligenti sollicitudine aciem tue considerationis extendis, per que valeat in Domo Domini Sacra Religio propagari. Ex tuarum sane perpendimus serie litterarum, quod cum ex injuncto tibi provisionis officio Ecclesie Regni Dacie visitares, prospiciens statum ordinis nigri Monachorum in pluribus vacillare, quod presertim ex diversarum regionum diversis consuetudinibus contingebat, ordinem ad uniformitatem reducere studuisti. Verum quum sine capite quantumlibet tenax disciplina resolvitur, et gregis sinceritas dissipatur, ad preces prelatorum ejusdem Ordinis, eis deliberatione provida concessisti, ut in certo loco certum sibi rectorem eligerent, qui utilitati totius ordinis et

saluti

saluti consuleret, cui etiam omnes tam Monachi, quam Abbates nigri ordinis universaliter obedirent. Cum igitur vniversitas Capituli generalis Monasterium omnium Sanctorum Lundense, locum ad conveniendum elegerint, et ejusdem Abbatem Cenobii sibi prefecerint in rectorem, ad comunem petitionem ipsorum, quod ab eis super hoc factum fuerat confirmasti, a nobis humiliter postulans et devote, ut dignaremur idem apostolico munimine roborare. Licet autem tum propter Ecclesie honestatem, tum propter supplices preces tuas, quas ex sincera intentione procedere, quod provide factum est in hac parte velimus firmiter observari, quia tamen in talibus institutis aliqua de novo consueverunt emergere, que suadere possent aliquid immutandum volumus, et mandamus ut institutio memorata usque ad quadriennium inviolabiliter observetur, infra quod spatium nisi appareat aliquid, quod eam suadeat immutandam ex tunc auctoritate apostolica secure poterit confirmari. Dat. XV. Kal. Febr.

126. 1206 d. 19 Jan.

Påfv. Innocentius III:s Svar på samma Ärke-Bisk. anhållan, om bekräftelse på några af honom gjorda stadgar, att dessa väl icke utan undantag kunde stadfästas, emedan de derigenom torde blifva såsom en allmän lag ansedda, men att de inom Ärke-Biskopens område skulle vara gällande.

F. 1: 10. An. 8. Ep. 196.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Eidem.

Benedictus Deus, a quo bona cuncta procedunt, qui sicut scientiam sic et zelum tibi dignatus est impartiri, ut tamquam vir providus et honestus ad ea dirigas aciem tue mentis, que Sanctam illustrant Ecclesiam, et eam faciunt inter mundi tenebras radiare. In nostra sane presentia quarumdam institutionum tenor, quas ad propagandum decorem ecclesiastice honestatis fecisse dinosceris, extitit recitatus, in quibus juxta diversitates locorum et morum multa sicut speratur indigenis salubria statuisti. Licet autem ex parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut institutiones illas confirmationis apostolice dignaremur munimine roborare, ne tamen per confirmationem huiusmodi jus comune statuere videremur, eas non duximus ad cautelam specialiter confirmandas. Verum quoniam ex instituentis prudentia, institutorum presumimus honestatem, volumus et mandamus, ut ea que per te provida sunt deliberatione statuta, facias auctoritate nostra in provincia tua inviolabiliter observari. Datum XIIII. kalend. Februarii.

127. 1206 d. 12 Jan. Rom.

Påfv. Innocentius III:s uppmaning till Konung Sverker II, att förekomma det andeliga inställas för verldslig domstol, att deras hus uppbrännas, m. m.

A. 1. a. 4. B. 2: 198.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Carissimo in christo filio. . Illustri Regi Suethie. salutem & apostolicam benedictionem. Non absque cordis amaritudine intelleximus. quod quidam laici de Regno Suethie in uiros ecclesiasticos damnpnabilem insolentiam exercentes. cum ipsi eorum subire iudicium. & secundum uoluntatem ipsorum ecclesias recipere. & dimittere contradicunt. illi domos eorum incendunt. & tam in personis quam in rebus eos molestant grauiter & affligunt. Cum igitur uexatores ecclesiastice libertatis. non tam spirituali quam materiali gladio sint arcendi. serenitatem regiam rogamus. monemus. & in domino exhortamur. quatinus presumptores huiusmodi ut a tali presumptione desistant. tradita tibi potestate compellas. Datum Rome apud Sanctum Petrum II. Jdus Januarii pontificatus nostri anno Octauo.

Blybullan bortfallen.

128. 1206 d. 13 Jan. Rom.

Påfv. Innocentius III:s Bref till Ärke-Bisk. Andreas i Lund, med befallning att trälar, som för våld på andeliga personer voro i bann, skulle sändas till Rom för att derstädes erhålla aflösning; men om de begått brottet för att befrias ifrån lydnaden mot sin husbonde, och om denne, genom deras frånvaro, skulle blifva betydligt lidande, kunde Ärke-Biskopen meddela aflösningen, och ålägga någon annan bot.

F. 1: 13. An. 8. Ep. 11. *).

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri. . . . . Lundensi Archiepiscopo, Salutem &c.

Relatum est nobis, quod cum aliqui servi tue provincie propter injectionem manuum in clericum violentam in Canonem incidunt sententie promulgate, allegantibus dominis eorumdem quod carere mancipiis suis nolunt, venire ad Sedem apostolicam absolvendi non curant, per occasionem hujusmodi eludentes ecclesiasticam disciplinam. Quocirca Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus eos venire compellas ad Sedem Apostolicam absolvendos, cum plus sit Deo quam homini deferendum, nisi fecerint hoc in fraudem ut subtrahant se obsequio dominorum, aut ipsi propter hoc sine sua culpa incurrerint grave dampnum, et in utrolibet casu poteris

*) Finnes äfvensom N:o 123 bland Decretales Gregorii IX, men med den felaktiga öfverskriften: Lugdunensi Archiepiscopo.

eos ex indulgentia nostre permissionis absolvere cum nimis sint ab apostolica Sede remoti, sed in recompensatione laboris quem in itinere sustinerent aliam eis satisfactionem injungas, dummodo non sit tam gravis et enormis excessus, ut propter vitandum scandalum, et tollendum exemplum huiusmodi servi ad Servum Servorum venire debeant absolvendi. Datum Rome apud Sanctum Petrum Idibus Januarij, Pontificatus nostri Anno Octavo.

129. 1206 d. 18 Jan. Rom.

Påfv. Innocentius III:s befallning till Ärke-Bisk. i Upsala och dess Lyd-Biskopar att efter förutgången varning genom kyrkolagen hindra några Lekmän från att döma andeliga personer, dem egenmyndigt af- och tillsätta, uppbränna deras hus, m. m.

A. 1. a. 5.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. venerabilibus fratribus.. Vpsalensi archiepiscopo. & Suffraganeis eius. salutem & apostolicam benedictionem. Non absque cordis amaritudine intelleximus. quod quidam laici de regno Suethie in uiros ecclesiasticos dampnabilem insolentiam exercentes. cum ipsi eorum subire iudicium. & secundum uoluntatem ipsorum ecclesias recipere & dimittere contradicunt. illi domos eorum incendunt. & tam in personis quam in rebus eos molestant grauiter & affligunt. Cum igitur uexatores ecclesiastice libertatis. ecclesie gladio sint arcendi. fraternitatj uestre per apostolica scripta mandamus. quatinus presumptores huiusmodi. ut a tali presumptione desistant. monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Datum Rome Apud Sanctum Petrum XV. Kal. Febr. Pontificatus nostrj Anno Octavo.

Blybullan bortfallen.

130. 1206 d. 18 Jan.

Påfv. Innocentius III:s Bref till Ärke-Bisk. Andreas i Lund, med tillstånd att å Påfvens vägnar hålla visitation öfver hela Lunds ärkestifts område och uppbära der vid fallande inkomster, äfvensom att med skickliga personer besätta de embeten, öfver hvilka Påfven, enligt Lateranska mötet, ägde att förordna; att ransaka och afdöma förekommande mål, och för vädjande deremot fastställa viss tid, efter hvars förlopp, om ej vädjemålet fullföljdes, domen skulle verkställas, samt att aflösa bannlyste, dem han ej ansåg för så grofva brottslingar att de borde göra Pelegrimsfärd till Rom.

F. 1: 14. An. 8. Ep. 194

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Lundensi Archiepiscopo, Salutem &c.

Quia seculo senescente in sua senescit meditatione maria, et in sororis auxilium inardescens, Marthe negotiis occupatur, cogunt nos occupationes

assidue, quibus in hoc mundi vespere plus solito angimur, et fortius quam hactenus aggravamur illis committere vices nostras, qui cum sint in partem nostre sollicitudinis evocati talentum sibi creditum non ligant in sudario sed erogant potius ad usuras, et in quorum ore non est verbum Domini alligatum, sed eructuare norunt potius verbum bonum, et de thesauro cordis sui tam vetera quam nova proferre. De scientia igitur et discretione tua tanto amplius confidentes quanto eam familiarius, et frequentius in multis sumus et magnis experti, toti Lundensi provincie in te duximus consulendum presenti tibi pagina indulgentes, quatinus auctoritate non tam tua, quam nostra ipsi provincie officium visitationis impendas, corrigens, que corrigenda cognoveris, et statuens que videris statuenda. Cumque nemo cogatur suis stipendiis militare, nec os sit bovi trituranti claudendus, procurationes accipias moderatas et beneficia que tanto tempore in Ecclesiis ejusdem provincie vacare contigerit, quod ad nos secundum Lateranensia statuta concilii eorum donatio devolvatur, et que jam tamdiu vacaverunt idoneis personis assignes, examinaturus causas que ad tuam audientiam deferentur, et fine canonico decisurus. Si quando vero a te fuerit appellatum competentem terminum statuas appellanti, ad quem nisi appellationem interpositam fuerit prosecutus, ex tunc in ipso negotio non obstante huiusmodi appellatione procedas. Eos autem qui propter sacrilegam manuum injectionem in canonem inciderint sententie promulgate, aut etiam inciderunt, secundum Ecclesie formam auctoritate nostra fretus absolvas, nisi forsan eorum excessus tam gravis vel enormis existeret, ut eos merito crederes ad Sedem apostolicam destinandos. Nos autem Sententiam, quam rationabiliter tuleris in rebelles, ratam haberi volumus et precipimus inviolabiliter observari. Datum XV Kalend. Februarij (Anno VIII).

131. 1206 d. 10 Mars. Rom.

Påfv. Innocentius IIIs befallning till Ärke-Bisk. i Upsala och hans Lyd-Biskopar, att genom kyrkans makt hindra ett af Konung Sverker hos Påfven anmäldt bruk, att Rikets Lagskipare, vid det inför folket årligen skeende kungörandet af laga plägseder, bland dylika räknat det ingen kunde göra testamenten utan arfvingars närvaro eller bifall, samt att de Andelige borde uti egna saker svara inför verldslig domstol.

B. 3: 29. *)

Innocentius episcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus archiepiscopo vpsalensi et eius suffraganeis salutem et apostolicam benedic-

*) Bullan är bevarad uti en af Konung Magnus Birgersson d. 10 Mars 1281, vidimerad afskrift, ånyo bevittnad d. 25 Maj 1384 af Abboten i Alwastra Tideman.

cionem Ex parte karissimi in christo filij nostri swerkeri illustris regis swecie nobis est auribus intimatum quod cum legislatores regni eius annis singulis teneantur coram populo legem consuetudinis publicare asserunt inter ipsas consuetudines obseruandum quod nemo in extremis aliquid deo et ecclesiis de bonis temporalibus suis nisi presentibus et consencientibus heredibus potestatem habeat conferendi. Dicunt eciam quod clerici ad forense iudicium sunt vocandi et ibi debent de causis propriis iudicari Ne igitur abhominacio legis huiusmodj siue consuetudo peruersa subuertat homines et seducat fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus atque precipimus quatinus auctoritate nostra hominibus ipsius terre publice denunciare curetis quod omnes habeant liberam facultatem de bonis suis cum egerint in extremis ecclesiis atque pauperibus seu aliis intuitu pietatis beneficia conferendi, Clericos quoque super ecclesiasticis rebus trahi ad seculare non sinatis nec eos subire iudicium seculare. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescentes Datum rome apud sanctum petrum VI:o idus marcij pontificatus nostri anno IX:o.

132. 1207 d. 19 Oct. Tusculanum.

Påfv. Innocentius III:s Svar till Ärke-Biskopen i Lund, rörande förhållandet med en andelig person, som genom hotelser påskyndat sin befordran.

K. m. 2: 84. An. 10. Ep. 146.

Lundensi Archiepiscopo.

Per tuas nobis litteras intimasti quod tempore bone memorie prædecessoris tui Clericus quidam consilio cujusdam sacerdotis, quem familiarem habebat, ut ad sacros ordines minis acceleraret inductus, cum esset Acolytus, subdiaconatus ordine prætermisso, præsumptuose se fecit in Diaconum promoveri; qui postmodum pœnitentia ductus delictum suum cuidam Presbytero patefecit; a quo fuit eidem injunctum ut in aliquo monasterio sub regulari habitu Domino ministraret; ubi cum per annos aliquot permansisset, super prædicto excessu quendam duxit Episcopum iterum consulendum, qui nihil eidem injungens delictum hujusmodi tuo judicio reservavit. Tu vero ipsi postmodum injunxisti ne in diaconatus officio ministraret donec quid super hoc esset agendum nostræ suscepisset beneplacitum voluntatis, ipsumque iterum in alio monasterio collocans nobis humiliter supplicasti ut cum eo misericorditer agere dignaremur. Nos igitur de tua discretione gerentes fiduciam pleniorem f. t. p. A. sc. m. quatenus si alias propria sibi merita suffragantur,

ipsum suscipere faciens subdiaconatus ordinem, quem omisit, eidem postmodum auctoritate nostra dispensative licentiam tribuas. in diaconatus officio ministrandi. Datum Tuscan. XIV. Kal. Novemb. anno decimo.

133. 1207 d. 25 Oct. Corneto.

Påfv. Innocentius III:s Svar till Ärke-Biskopen i Lund rörande dispensation för den till Ärke-Biskop i Upsala valde och föreslagne Kongl. Capellanen Valerius, som var född af oäkta säng, hvilken brist ersattes hos honom genom mycken dygd och skicklighet.

K. m. 2: 85. An. 10. Ep. 147.

Eidem.

Tam per litteras tuas quam karissimi in Christo filii nostri S. Suethie Regis illustris & venerabilium fratrum nostrorum suffraganeorum, & dil. fil. Capituli Ecclesiæ Upsallensis & aliorum multorum accepimus quod bone memorie Archiepiscopo Upsallensis viam universæ carnis ingresso, dicta Ecclesia, tum propter tuæ peregrinationis absentiam, tum etiam propter insolentiam regionis, diu mansit pastoris officio viduata, sed nunc spiritus sancti gratia inspirante in quendam prædicti Regis Capellanum V. nomine virum utique litteratum & ornatum moribus &, ut credis, virtutibus decoratum, clerus & populus consensu & petitione unanimi convenerunt. Sed quia de legitimo non est matrimonio procreatus, ipsum, sicut vir providus & honestus, in eisdem litteris non electum, sed potius ad episcopale vocatum officium nominasti, humiliter supplicans, ut quia, quantum humano constare potest judicio, persona satis videtur idonea, & cleri electione, Regis consensu, ac populi petitione vocata, cum eo dispensare misericorditer dignaremur, proponens quod nisi expediret Ecclesiæ memoratæ, ac Regem & populum crederes propter hoc maxime ad favorem Ecclesiæ inducendum, libertatem quoque ipsius per hoc nihilominus conservandam, pro eo nullatenus porrigeres preces tuas, cum nulla Ecclesia sit in mundi partibus constituta quæ tantum propter insolentiam populi jugo subjaceat servitutis. Nobis autem cum fratribus nostris super hoc habentibus diligentem tractatum, multa incerta & dubia occurrerunt, tum quia ignoramus quantum idem V. defectum in natalibus patiatur, cum multiplex super hoc considerationis delectus debeat adhiberi tum, quia nobis non constat utrum provincia Vpsallensis tantum defectum sustineat in personis quoad archiepiscopale officium assumendum alia persona non possit in ea magis idonea inveniri. Accedit ad hæc quod cum in ipsa provincia Presbyteri ex prava consuetudine mulieres sibi non metuant matrimonialiter copulare, si hujusmodi consuetudinem intendis de ipsa, sicut accepimus, extirpare, in-

decens esset pariter & absurdum ut ad tantum officium talis assumeretur persona qua in exemplum deducta, tuum posset propositum impediri. Nos igitur attendentes quod in talibus urgens necessitas & evidens utilitas dispensationis gratiam promerentur, honestati ac discretioni tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apostolica scripta mandamus quod circumstantiis studiose pensatis, Deum habens præ oculis, auctoritate nostra circa confirmationem postulationis ipsius & postmodum consecrationem procedas sicut ad divini nominis gloriam & christianæ religionis profectum videris procedendum. Ad hæc, propter devotionem tuam & necessitatem Ecclesiæ Upsallensis nec non & remotionem loci, ne ipsa Ecclesia fatigetur laboribus & expensis, palleum de beati Petri corpore sumptum, plenitudinem videlicet pontificalis officij, tibi transmittimus; ut si forte ad dispensandum videris procedendum, illud eidem conferas sub forma quam tibi sub Bulla nostra mittimus interclusam. Alioquin ipsum ad nos remittere non postponas. Datum Corneti VIII. Kal. Novembris anno decimo.

134. 1208 d. 26 Jun.

Bytesbref mellan Alvastra kloster och Sune Tiälvason samt hans Systersöner Ormer och Simon, hvilka erhöllo 2 Åttingar i Asby och 3 i Yxstad, jemte 16 mark penningar, mot qvarnen i Broby samt hemmanslotter derstädes och i Aby; hvarförutan klostret af dessa byalag köpte vägen och strömmen mellan Kolsbro och nämde qvarn.

A. 3. v. 1: 1.

Omnibus presentes litteras inspecturis Suno thiælwason et nepotes sui Ormerus et symeon salutem in domino sempiternam tenore presentis recognoscimus nos religiosis viris et dominis Henrico abbati et Conuentui in alvastro molendinum nostrum in broby et predia nostra ibidem in broby et aby cum eorum omnibus et singulis adiacenciis nullis dumtaxat exceptis videlicet quatuor octonarios cum sexta parte octonarii pro aliis quinque. octonariis videlicet duobus in asby et tribus octonariis in yxstadhum cum eorundem omnibus et singulis adiacenciis ut premittitur et sedecim marcas denariorum bone monete vendidisse et dimisisse Et omnes alii habitantes ibidem in aby et broby transitum vie libere et aqueductum a ponte dicto kulsbro usque ad molendinum predictum pro viginti marcis bonorum denariorum dimiserunt et legaliter vendiderunt omni reclamacione et retractione exclusa perpetuo possidendo et regendo sine alicuius impedimento Datum et actum sub sigillis dominorum Petri de hærastadhum et iohannis de broby curatorum quia propria non habuimus Anno domini M:o ducentesimo octauo die beatorum martirum Johannis et Pauli.

Sigillen förkomna.

134. *a*) Öfversättning.

A. 1. v. 1. 34. *).

Alle the dondhemæn som thetta breff høre allir see Helsom wi Sone thiæluason Ormer ok Simon mina systersone kærlika medh gudh. kænnomps wi medh warth opit breff at wi hafuom giorth eth iordhaskipte ok køp medh reenlifuis mannom abot Henrik ok Conuentit i aluastra i swa mato ath wi hafuom oplatit thøm ok saalt wara qwarn innan broby i dalshæradh ok en sættadeel ok fyra ottungha iordh i broby ok aby medh alle thy thær tillighat hafuir aff aller engho vndantakno ffor fæm ottungha iordh ok siæxstan mark godhe pæninghe Twa ottungha innan aasby ok thre i yxstadhom medh alla tillagha nær ok fiærran. Ok alle andre godhemæn i aby ok broby saldhe wæghen ok strømen frælsan ok fry fran kolsbro och in til forscrifna broby qwærn fornæmpdhom Abote ok Conuentit før XX mark godhe pænninghe æwerdelika at ægho ok styra vtan all hindirlse hiælparedhe geenseghn ok atirkallan Datum &c.

135. 1208 d. 13 Nov. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s uppdrag till Biskoparne i Linköping och Skara &c. att förmå Konung Eric Knutsson, som tillvällat sig Regeringen, att återlemna kronan till Konung Sverker II, hvilken, ehuru tagen i Påfvens beskydd, nödgats flykta till Danmark.

K. m. 2: 224. An. 11. Ep. 174.

Wastinano, Lincopensi, & *Scarensi Episcopis.*

Ad nostram noveritis audientiam pervenisse qualiter prædecessores Erici, qui in regnum Sueciæ se violenter intrusit, illustris recordationis S. Sueciæ Regis morte per quendam ipsius Camerarium procurata, filium ejus postmodum de unanimis populi voluntate promotum non modicum de ipsis, quos suorum oblitus scelerum misericorditer receperat, confidentem, violatis fide ac juramento quibus ei obligati fuerant, occiderunt. Tandem vero post interitum patris dicti Erici, qui præfatis Regibus taliter interemptis regni gubernacula per violentiam occuparat, carissimus in Christo filius noster S. Sueciæ Rex illustris, qui ad carissimum in Christo filium nostrum Regem Danorum illustrem contingentem eundem proxima consanguinitatis linea se contulerat, ad regni regimen est assumptus; qui super ipsius invasoris regni sui filiis,

*) Inryckt uti en af Drotzet, och Östgötha Lagmannen Knut Johansson, d. 1 Maj 1333 härå gifven stadfästelse-dom, hvaraf äfven en afskrift på papper är befintlig A. 3. v. 1: 33.

filiis, quos videbat puberes & omni auxilio destitutos, misericordi compassione commotus, sibi eos in filios injuriarum suarum immemor adoptavit, tanto eos fovens affectu quod, in multa familiaritate delectatus eorum, a præsentia sua non sustineret absentes. Tanto itaque operi pietatis invidens humani generis inimicus, seminatis inter ipsos & Regem zizaniis per quosdam suæ nequitiæ sectatores, eos ad machinandum in mortem regiam concitavit; quorum tandem tribus post detectum scelus eorum in prælio quod adversus Regem moverant interemptis, dictus Ericus, qui congregata post tempora multitudine regni fines violenter intrarat, occurrens sibi cum suis, eodem Rege fugato, regnum obtinuit, se Rege præfato ad dictum Regem Daciæ, comite venerabili fratre nostro Vpsalensi Archiepiscopo, conferente. Cum igitur tum propter Ecclesiarum destructionem & oppressionem etiam viduarum, tum quia dictus Rex sub Ecclesiæ Romanæ ac nostra protectione consistens, regno suo asseritur contra justitiam destitutus, hæc non sint a nobis clausis oculis omittenda, præsertim cum alium non inveniat ad quem pro justitia obtinenda recurrat, fraternitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus dictum Ericum ut cum præfato Rege componat, & regnum ipsum eidem, prout ad ipsum pertinet, dimittat in pace, monere diligentius & inducere procuretis. Alioquin eum adhoc per censuram ecclesiasticam, sicut justum fuerit, appellatione remota cogatis; illud specialiter procurantes, ut præfato Archiepiscopo satisfiat. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani Idibus Novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

136. 1209 d. 30 Oct. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s tillstånd för Ärke-Biskop Andreas i Lund att till Biskop öfver den nyligen omvända Församlingen i Finland inviga en Man (Thomas), som, ehuru icke född af lagligt äktenskap, ägde för detta embete öfriga passande egenskaper.

K. m. 2: 361. An. 12. Ep. 102.

Lundensi Archiepiscopo.

Ex tuarum perpendimus serie litterarum quod cum quædam terra quæ Fialanda dicitur operante patre luminum, a quo omne datum optimum & omne donum perfectum descendit, nuper quorundam nobilium mediante sollicitudine ad fidem conversa sit Christianam, in qua modo puer Jesus proficit sapientia & ætate, Episcopo ejusdem terræ, postquam in propagatione catholicæ fidei cursum suum ibidem legitime consummavit, ad cœlestis remunerationis bravium evocato, nullus est ei hactenus substitutus. Nam cum

propter novellam plantationem & ejusdem regionis hominum pertinaciam ac loci etiam intemperiem electus ibidem non ad honorem assumptus sed expositus martyrio reputetur, nullus fere ad illius regimen sedis aspirat nisi qui divini verbi zelo succensus pati exoptat pro Christi nomine cruciatus. Verum cum vir quidam moribus, ut asseris, & ætate maturus & scientia & virtutibus redimitus, qui propter verbum Dei, quod populo illi aliquandiu prædicavit, ab eis plura jam sustinuit piacula passionum, ad illius Ecclesiæ regimen sit vocatus, ut sic præsit aspirans ad illud quod magis consequatur martyrium quam honorem, ipsi, ex eo quod non est de legitimo matrimonio natus, sine licentia nostra munus consecrationis impendere noluisti. Cum igitur urgens exposcat necessitas & evidens utilitas id requirat, nobis humiliter supplicasti ut cum eo dispensare misericorditer dignaremur. Nos igitur tuis postulationibus inclinati, per apostolica scripta mandamus quatenus si est ita, cum eo vice nostra dispenses, injungens eidem ut, sicut incepit, eandem novellam plantationem informet verbo pariter & exemplo & insistere studeat diligenter ad extirpandum paganitatis errorem & terminos Christianæ fidei dilatandos; quia licet omnes virtutes ad bravium, sola tamen perseverantia coronatur. Datum Laterani III. Kal. Novemb. pontificatus nostri anno duodecimo.

137. 1210 — 1216.

Konung Eric Knutssons Skyddsbref för Saba kloster.

A 3. h. 2: 1.

+. E. dei gratia sueorum rex. Vniuersis sub ditione sua constitutis. salutem. Notum sit uniuersitati uestre quod sicut rex kanutus pater noster prouisor ac prolocutor atque defensor ultorque iniuriarum cenobij de saba. quoad uixit extitit. sic quoque nos secundum possibilitatem nostram omnimodis existere uelle. Omnes igitur qui pacem et amicitiam erga cenobium illud custodierint. pacem & amicitiam a nobis se consecuturos indubitanter sperare debent. et credere. Quicumque uero molestiam aliquam illi uel iniuriam irrogare presumserint. aut possessiones illius fraudulenter subripuerint uel uiolenter inuaserint. iram & indignationem nostram incursuros. & a nobis se uindictam passuros sciant ac pertimescant.

På pergamentsremsan qvarhänger en liten del af sigillet.

138. 1210—1216.

Konung Eric Knutssons tillkännagifvande för Häradshöfdingen och Invånarne i Njuding att Konungen, med anledning af Konung Sverkers dom, återkänt under Nydala kloster lägenheten Biornwlfbiu, hviken innehades af en olaglig arfvinge efter Arnsten, som för sin ende sons själ skänkt detta ställe till klostret.

A. 3. x. 1: 2. b.

E. dei gracia sueorum rex. hal. prolocutori & omnibus niudungiam inabitantibus salutem & graciam vniuersitati uestre notum facimus quod claustrum nouewallis & omnes possessiones illi attinentes sub nostram recepimus tuicionem nunc uero querimonia in nostram delata est presenciam quod poscessionem quandam de biornwlfbiu quam arnsten pro anima filii sui unici legittimi adhuc uiuus & incolumis super predicti filii sepulcrum claustro asignauit nunc heres illegittimus eandem illegittime rapuit cum tamen rex. S. ipsam claustro adiudicauit nos eciam ueridicorum hominum testimonium audientes ipsam claustro adiudicamus si quis ergo monachis post hec iniuriam intulerit regiam sibi oenciet imminere uindictam illi uero qui eandem terram nunc inabitant illam de cetero non colant si se & sua pro nobis & nostris in pace abere cupiunt.

På frånsidan: "De bonis in biorwmssbiw".

Sigillet affallet från den qvarvarande remsan.

139. 1210—1216.

Konung Eric Knutssons stadfästelse på den af hans företrädare, Konungarne Sverker I, Eric, Carl, Knut och Sverker II, gjorda och bekräftade gåfva af tredjedelen uti skogarne Flata och Nutahult till underhållande af Nydala Munkarnes hemman Hinundarud.

A. 3. x. 1: 3. b.

+. In nomine patris & filii & spiritus sanctj. Ego Ericus dei gracia Sweorum rex & princeps. notifico tam presentibus quam futuris omnibus. quod tercias partes de his nemoribus. que uocantur flata & nutahult. me perpetua donatione dedisse monachis de nouaualle. sicut predecessores mei. S. E. K. & Kanutus. atque Swerco. reges magnifici fecerunt. illorumque &. nostram beninolam exhibitionem. regalis sigilli auctoritate confirmasse. cui aliquo sinistro conamine obuiare fas non est. ad sustentationem mansionis eorum que uocatur hinundarud. Igitur quicumque huic omnium nostrum tam celebri donationi, quoquomodo refragari uoluerit. nouerit se in diuino iudicio anathematis gladio multandum. nisi resipuerit.

På frånsidan: "Mutahult." "på flata och Nitahultz skoger"

Sigillet saknas.

140. 1211.

Nils Petrssons gåfvo- och skötesbref på halfva sin egendom till Wä kloster, hvilken han dock straxt utbytte mot gården Barhem.

K. e. 1: 287.

Anno incarnationis dominice M. CC. XI. Ego Nicolaus filius Petri ob salutem anime mee sanus & incolumis in presentia domini A. Archiepiscopi & domini *Ingemari* prefecti ac multorum nobilium virorum fratribus in *We* dimidiam partem portionis mee confirmaui scotando super altare sancte *Marie* astante Archidiacono. A. & decano. T. multisque aliis tam clericis quam laicis. Sed ne aliqua calumpnia eis post dies meos super hoc possit obici. & que geruntur in tempore ne labantur cum tempore bonorum virorum ac litterarum solent perhennari testimonio. & ne filiorum aut aliorum cognatorum iuuentus nostrum liceat irritare donum. portionem cum mansione in *Barhem* redemi ac sigilli nostri testimonio confirmaui. Quicunque igitur donum prenominatum & confirmatum irritum facere conatus fuerit iram dei omnipotentis & beate *Marie* Virginis & omnium sanctorum in se prouocasse se non dubitet & partem habeat cum illis qui dixerunt domino deo scientiam viarum tuarum nolumus. Amen.

141. 1211.

Ärke-Bisk. Andreas Sunessons stadfästelse på ofvannämde Nils Petrssons gåfva och förordade utbyte, med intyg att skötning skett på Jungfru Marie Altare i Wä, då höfdingen Ingemar trolofvade sin dotter med P. Ebbesson.

K. e. 1: 288.

A. Dei gracia Lundensis Archiepiscopus Suethie primas. Omnibus ad quos presentes littere peruenerint. Salutem in vero salutari. Uniuersitati vestre notum facimus quod anno incarnationis dominice M. CC. XI. *Nicolaus* filius *Petri* ob salutem anime sue sanus & incolumis in die qua dominus *J.* prefectus filiam suam domino. *P.* filio *Ebbonis* desponsauit in *We* in presentia nostri assistente Archidiacono *A.* & Decano *T.* & domino. *J.* prefecto multisque aliis nobilibus tam clericis quam laicis fratribus in *We* dimidiam partem portionis sue confirmauit scotando super altare sancte *Marie* quam portionem statim facta conditione cum quadam mansione in *Barem* redemit. huius rei testes sumus. Quicunque ergo prenominatum donum tam manifestum ac taliter confirmatum irritum facere conatus fuerit, iram dei omnipotentis & beate *Marie* virginis, omniumque sanctorum se prouocasse super se non dubitet. Insuper & nostre subiaceat excommunicationi. quousque digne & deo & eisdem fratribus super hoc satisfecerit.

142. 1211 d. 7 Nov. Lateran.

Påfv. Innocentius IIIs befallning till Ärke-Biskopen i Lund och Biskopen i Riga att undersöka huruvida en Borgare Strange i Lund var i 4:de led beslägtad med sin hustru, till hvars äktande han, på falska uppgifter, erhållit Påflig Dispensation.

K. m. 2: 560. An. 14. Ep. 121.

Lundensi Archiepiscopo, & Episcopo Rigensi.

Ad nostram noveritis audientiam pervenisse quod Strango civis Lundensis per suggestionem falsitatis & veritatis suppressionem in quarto affinitatis gradu, quo suam contingit uxorem, a nobis dispensationis litteras impetravit. Asseruit namque quod ante contractum matrimonium gradum affinitatis ejusdem ignorarat omnino, ac sibi vitæ periculum imminebat nisi cohabitaret eidem. quod utique a veritate, sicut accepimus, est penitus alienum. Quin potius, si hujusmodi copula permittatur, quamplures exemplo ipsius ad contractus illicitos aspirabunt, nec ab eis poterunt cohiberi. Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, si præmissis veritas suffragatur, cum intentionis nostræ non fuerit hujusmodi precatori mendaci dispensationis beneficium indulgere, litteris illis nequaquam obstantibus, quod canonicum fuerit sublato appellationis obstaculo statuatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Datum Laterani VII. Idus Novemb. pontificatus nostri anno quartodecimo.

143. 1212 d. 4 Apr. Lateran.

Påfv. Innocentius IIIs Fullmakt för Ärke-Biskopen i Lund att vara Påfl. Legat i Sverige och Danmark till befordrandet af hedningarnas omvändelse.

F. 1: 16. K. m. 2: 604. An. 15. Ep. 14.

Innocentius III. Archiepiscopum Lundensem constituit apostolice Sedis Legatum in Svetiæ, et Datiæ Regno pro Infidelium conversione.

Innocentius &c. Venerabili Fratri ... Lundensi Archiepiscopo Apostolice Sedis Legato Salutem &c.

Illam de probitate, et honestate tua fiduciam obtinemus, ut tibi vices nostras secure in arduis negotiis committamus, sperantes, quod ad divini nominis gloriam, et apostolice Sedis honorem ea satages promovere. Cum igitur Christiane fidei zelo succensus ad convertendum circumstantes paganos ab errore ad veritatem non modicum laboraveris, et adhuc laborare disponas, ut hoc plenius et efficacius exequaris, Nos tibi vices nostras duximus commit-

tendas. Venerabilibus Fratribus nostris .... Vbsalensi Archiepiscopo, et Suffraganeis eius, et [1]) Episcopis, ac aliarum [2]) aliis Ecclesiarum Prelatis per Daciam, et Suethiam constitutis per Scripta nostra mandantes, ut tibi ad hoc opus fideliter laboranti tanquam Legato apostolice Sedis intendant, ut eorum adiutus auxilio talentum tibi commissum cum multiplici nobis lucro resignes, cum te a predicationis officio Deo Duce contigerit remeare. Nos enim liberam tibi concedimus potestatem, ut iuxta verbum propheticum evellas, et destruas, et edifices, et plantes, prout utrumque secundum Deum videris faciendum. Dat. Laterani 2:do Non. Aprilis Pontificatus nostri Anno Quinto decimo.

144. 1212 d. 3 Juni.

Konung Eric Knutssons gåfvobref för Riseberga kloster på 12 åttingar i hemmanet Sveabodh på Öland, samt alla Kongl. sakören af klostrets egendomar.

A. 3. n. 1: 1. *).

Ericus summj regis gracia rex sweorum omnibus catholice matris ecclesie filiis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis vel audituris salutem & vtriusque hominis sospitatem. preciosus memorie thesaurus est scriptura que varietates rerum incommutabilj. semper loquitur veritate. Nam quod prudencium virorum disponere decreuimus consilio vt per omne tempus stabile ac ratum permaneat dignum duximus nostro confirmare testimonio, Hinc est quod vniversitatj uestre notum esse volumus quod ego ericus rex claustrum de rysæbærgh ac mansiones suas nec non & omnia predia cum mobilibus substanciis suis, sub protectione dej & nostra nunc & deinceps constituimus & si forte in claustro predicto vel in mansionibus sanctimonialium aliquod delictum iniuste commissum fuerit vnde regales solent exercerj. exacciones diuine remuneracionis intuitu totum earundem committimus arbitrio corrigendum & insuper in die coronacionis nostre quandam villam in ølandia nomine Sweabodh vbj duodecim attongie terre habentur pro diuino amore ejdem claustro contulimus in subsidium, si quis autem hanc nostre donacionis paginam irritando adnichillare voluerit ex auctoritate dej & nostra anathematis vinculo se nouerit innodarj. Cui vero nostre huiusmodj sancionj obsecundare conprobatur. a totius largitore bonitatis. misericordiam & indulgentiam consequatur. valete. Datum ab incarnacione domini anno M° CC°XII° IIII° indiccione XII^a III° nonas iunij.

*) Efter en odaterad vidimation af Bisk. Sigmund i Strengnäs. 1, 2) et *och* aliarum *uteslutas i* K. *m.*

145. 1213 d. 19 Apr. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s kallelse-bref till ett allmänt Kyrkomöte d. 1 Nov. 1215, hvarvid alla högre Andelige, personligen eller genom ombud, borde utan prål sig infinna, för att öfverlägga om Heliga landets återeröfring och Christenhetens förbättring.

A. 1. d. 7.

Innocentius episcopus seruus seruorum dej venerabilibus fratribus. Archiepiscopo. & Episcopis et dilectis filiis Abbatibus & Prioribus per Vbsalensem prouinciam constitutis. Salutem & apostolicam benedictionem. Vineam domini Sabaoth multiformes moliuntur bestie demoliri. quarum incursus adeo inualuit contra ipsam ut ex parte non modica pro uitibus spine succreuerint. et quod gementes referimus. ipse iam uites proferant pro uua lambruscas infecte multipliciter et corrupte. Illius ergo testimonium inuocamus. qui testis est in celo fidelis. quod inter omnia disiderabilia cordis nostri. duo in hoc seculo principaliter affectamus. ut ad recuperationem uidelicet terre sancte ac reformationem universalis ecclesie ualeamus intendere cum effectu. quorum utrumque tantam requirit prouisionis instantiam. ut absque graui & grandi periculo ultra dissimularj nequeat uel differrj. Vnde supplicationes & lacrimas frequenter effudimus coram deo humiliter obsecrantes. quatinus super hiis suum nobis beneplacitum reuelaret inspiraret affectum. accenderet desiderium. & propositum confirmaret. facultatem & oportunitatem prestando. ad ea salubriter exequenda. Quapropter habito super hiis cum fratribus nostris & aliis uiris prudentibus frequentj ac diligentj tractatu. prout tantj sollicitudo propositj exigebat. hoc tandem ad exequendum predicta de ipsorum consilio prouidimus faciendum. ut quia hec uniuersorum fidelium comunem statum respiciunt. generale concilium iuxta priscam sanctorum patrum consuetudinem conuocemus. propter lucra solummodo animarum oportuno tempore celebrandum. in quo ad extirpanda uitia & plantandas virtutes corrigendos excessus. & reformandos mores. eliminandas hereses. et roborandam fidem. sopiendas discordias. et stabiliendam pacem. comprimendas oppressiones. et libertatem fouendam. inducendos principes & populos Christianos ad succursum & subsidium terre sancte. tam a clericis quam a laicis impendendum. cum ceteris que longum esset per singula numerare. prouide statuantur inuiolabiliter obseruanda circa prelatos. & subditos. regulares & seculares quecumque de ipsius approbatione concilij uisa fuerint expedire. ad laudem & gloriam nominis eius remedium & salutem animarum nostrarum. ac profectum & utilitatem populi christianj. Quia uero ante biennium uniuersale non posset concilium commode congregarj. disposuimus interim per uiros prudentes in singulis prouinciis plenius explorare que apostolice prouisionis limam exposcunt. & premittere uiros idoneos ad terre

sancte negotium procurandum. ut si exigente necessitate sacrum concilium approbauerit. nos personaliter ipsum negotium assumamus efficatius promouendum. Credentes igitur hoc salutare propositum ab illo descendere. a quo est omne datum optimum & omne donum perfectum. vniuersitatj uestre per apostolica scripta precipiendo mandamus. quatinus uos taliter preparetis. quod a presentj dominice incarnationis millesimo. ducentesimo terciodecimo anno usque ad duos annos & dimidium prefixis uobis pro termino kalendis Nouembris nostro uos conspectuj presentetis. cum modestia & cautela. ita quod in uestra prouincia unus uel duo de suffraganeis ualeant Episcopis remanere. pro christianitatis ministeriis exercendis. & tam illi quam alij qui canonica forte prepeditione detentj personaliter uenire nequiuerint. idoneos pro se dirigant responsales. personarum et euectionum mediocritate seruata quam lateranense concilium diffiniuit. ut nullus omnino plures quiuis autem pautiores secum adducere possit. nec quisquam superfluas faciat & ponposas sed necessarias tantum et moderatas expensas ostendendo se actu et habitu uerum christi cultorem cum non secularis applausus sed spiritualis profectus in hoc sit negotio requirendus. Iniungatis autem uos fratres archiepiscopi ac episcopi ex parte nostra. uniuersis ecclesiarum capitulis. non solum Cathedralium sed etiam aliarum ut prepositos uel decanos aut alios uiros idoneos ad concilium pro se mittant. cum nonnulla sint in ipso tractanda que specialiter ad ecclesiarum capitula pertinebunt. Interim uero & per uos ipsos & per alios uiros prudentes uniuersa subtiliter inquiratis que correctionis aut reformationis studio indigere uidentur. & ea fideliter conscribentes. ad sacrj concilij perferatis examen. circa subuentionem necessariam terre sancte ubi deus rex noster ante secula salutem in medio terre. dignatus est operarj opem & operam efficaciter impensurj. assistendo fideliter & prudenter hiis quos deputauerimus ad hoc negotium specialiter procurandum Nullus itaque se fallaciter excusando. ab executione tam sancti operis subtrahat. si canonicam uult effugere ultionem. Nemo dissentionum obstacula uel itinerum impedimenta causetur. que domino faciente signum in bonis ex magna iam parte cessare ceperunt. Nam et quanto iminent maiora pericula. tanto potiora remedia conuenit adhiberj. Numquam enim nauigabit per equora qui semper expectat ut mare non concitet ex se fluctus. Datum lateran. XIII. kal. maij Pontificatus nostrj anno Sextodecimo.

Blybullan hänger i ett groft oblekt snöre, liknande segelgarn.

En alldeles lika lydande kallelse har äfven afgått till Ärke-Biskopen, m. fl. i Lunds Ärke-Biskopsdöme enligt anmärkningen vid K. m. 2: 756. An. 16. Ep. 30.

146.

146. 1213 d. 19 Apr. Lateran.

Påfv. INNOCENTIUS III:s anhållan att Konungen i Sverige ville befullmäktiga sändebud till det sammankallade allmänna kyrkomötet.

F. 1: 17. K. m. 2: 756. An. 16. Ep. 30.

Innocentius III. Regem Svetiæ monet hortaturque ut intra biennium ad Concilium generale Nuntios mittat suos, quo præ ceteris de negotio Terræ Sanctæ deliberandum erat.

Innocentius &c. Carissimo in Christo filio ... Regi Svetie Illustri Salutem &c.

Vineam Domini Sabaoth &c. *lika med föregående ända till orden:* efficacius promovendum; Cum ergo deceat et expediat, ut tua Regalis Sublimitas ad Sinodum tam solemnem Nuntios dirigat speciales, Serenitatem tuam monemus, et hortamur attentius, quatenus prescripto termino vita comite viros idoneos dirigere non postponas, per quos tue nobis apperias beneplacitum voluntatis, quia quantum cum honestate poterimus ad tuum libenter, et efficaciter intendemus commodum, et honorem. Dat. Lateran. XIII. Kal. Maij Pontificatus nostri Anno Sextodecimo.

147. 1213 d. 19 (29) Apr. Lateran.

Påfv. INNOCENTIUS III:s uppmaning till ett allmänt korståg för Heliga landets befriande.

F. 1. 19. K. m. 2: 752. An. 16. Ep. 28.

Innocentius III. Christi fideles per Svetiam constitutos hortatur ad Terræ Sanctæ subsidium.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis vniversis Christi fidelibus per Svesciam constitutis Salutem et apostolicam benedictionem.

Quia major nunc instat necessitas, quam umquam institerit, ut terre Sancte necessitatibus succurratur, et de succursu speratur major, quam umquam provenerit utilitas proventura. Ecce resumpto clamore clamamus ad vos, et pro illo clamamus, qui moriendo voce magna clamavit in cruce, factus obediens Deo Patri usque ad mortem Crucis, clamans, ut nos ab eterne mortis eriperet cruciatu. Qui clamat etiam per se ipsum et dicit, si quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam, et sequatur me, ac si diceret manifestius. Qui vult me subsequi ad coronam, me quoque subsequatur ad pugnam, que nunc ad probationem proponitur Vniversis; poterat enim omni-

potens Deus terram illam, si vellet omnino deffendere, ne in manus traderetur hostiles, posset et illam, si vellet de manibus hostium facile liberare, cum nihil possit eius resistere voluntati. Sed cum iam superhabundasset iniquitas, refrigescente caritate multorum, ut fideles suos a sompno mortis ad vite studium excitaret agonem illis proposuit, in quo fidem eorum, velut aurum in fornace probaret occasionem salutis immo salvationis causam prestando, ut qui fideliter pro ipso certaverint, ab ipso feliciter coronentur, et qui ei voluerint [1]) in tante necessitatis articulo debite servitutis impendere famulatum, in novissimo districti examinis die iustam mereantur dampnationis sententiam sustinere. O quanta jam provenit utilitas ex hac causa, quam multi conversi ad penitentiam pro liberatione terre sancte mancipaverunt se obsequio Crucifixi, et quasi per agonem martirii coronam glorie sunt adepti, qui forte in suis iniquitatibus periissent, carnalibus voluptatibus, et mundanis illecebris irretiti, vetus est hoc artificium Jesu Christi, quod ad suorum salutem fidelium diebus istis dignatus est innovare. Si enim Rex aliquis temporalis a suis hostibus eiceretur de Regno, nisi vassalli eius pro eo non solum res exponerent, sed personas, nonne cum Regnum recuperaret ammissum, eos velut infideles dampnaret, et excogitaret in eos inexcogitata tormenta, quibus perderet male malos. Sic Rex Regum Dominus Jesus Christus, qui corpus et animam, et cetera vobis contulit bona de ingratitudinis vitio, et infidelitatis crimine vos dampnabit, si ei quasi eiecto de Regno, quod precio sui sanguinis comparavit, neglexeritis subvenire; sciat ergo se culpabiliter durum, et dure culpabilem quicumque in hoc necessitatis articulo suum negaverit obsequium Redemptori. Nam et quomodo secundum preceptum divinum diligit proximum suum sicut seipsum, qui scit fratres suos fide ac nomine Christianos apud perfidos Sarracenos ergastulo duri carceris detineri, ac iugo deprimi gravissime servitutis, et ad liberationem eorum efficacem operam non impendit transgrediendo illius naturalis legis mandatum, quod Dominus in Evangelio declaravit. Quecumque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis. An forte nescitis, quod apud illos multa milia Christianorum in servitute, ac carcere detinentur, qui tormentis innumeris cruciantur. Et quidem omnes pene Sarracenorum Provincias usque post tempora Beati Gregorii Christiani populi possederunt, sed ex tunc quidam perditionis filius Machometus Pseudo propheta surrexit, qui per seculares illecebras, et voluptates carnales multos a veritate seduxit, cuius perfidia, et si usque ad hec tempora invaluerit confidimus tamen in Domino, qui jam fecit nobiscum signum in bonum, quod finis huius bestie appropinquat, cuius numerus secundum Apocalipsin Johannis intra sexcenta sexaginta sex clauditur, ex quibus jam pene sexcenti sunt anni completi. Certe preter priores iniurias grandes, et graves Redemptori

1) noluerint K. m.

nostro pro nostris offensis a perfidis Sarracenis illatas nuper in monte Tabor, ubi Discipulis suis future glorificationis speciem demonstravit, iidem perfidi Sarraceni quamdam munitionis arcem in confusionem Christiani nominis erexerunt, per quam Civitatem Accon sibi valde vicinam de facili cogitant occupare, ac deinde sine omni contradictionis obstaculo residuum terre huius invadere, cum sit viribus et opibus pene penitus destituta. Eya igitur dilectissimi filii dissensiones, et emulationes fraternas in pacis, et dilectionis federa comittantes [1]) accingimini ad obsequium Crucifixi, non dubitantes pro illo res exponere, ac personas, qui pro vobis animam suam posuit, et sanguinem suum fudit, certi pariter, et securi, quod si vere penitentes fueritis per hunc temporalem laborem, quasi quodam compendio ad requiem pervenietis eternam. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi ex illa, quam Nobis Deus, licet indignis ligandi, atque solvendi contulit potestate, omnibus qui laborem istum in propriis personis subierint, et expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, et ore confessi veniam indulgemus, et in retributione iustorum salutis eterne pollicemur augmentum. Eis autem, qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis dumtaxat expensis iuxta facultatem et qualitatem suam viros idoneos destinarint, et illis similiter, qui licet in alienis expensis in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum veniam concedimus peccatorum. Huius quoque remissionis volumus, et concedimus esse participes juxta quantitatem subsidii, et devotionis affectum, omnes qui ad subventionem ipsius terre de bonis suis congrue ministrabunt personas quoque ipsorum, et bona ex quo Crucem assumpserint, sub Beati Petri, et nostra protectione suscipimus, nec non et sub Archiepiscoporum, et Episcoporum, et omnium Prelatorum Ecclesie Dei defensione consistant, statuentes, ut donec de ipsorum obitu, vel reditu certissime cognoscatur integra maneant, et quieta consistant. Quod si quisquam contra presumpserit per Ecclesiarum Prelatos appellatione postposita censura ecclesiastica compescatur. Si qui vero proficiscentium illuc ad prestandas usuras iuramento tenentur astricti creditores eorum per Ecclesiarum Prelatos, ut remittant eis prefatum iuramentum et ab usurarum exactione desistant eadem precipimus districtione compelli. Quod si quisquam Creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, cum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Judeos vero ad remittendas ipsis usuras per secularem compelli precipimus potestatem, et donec illas remiserint ab universis Christi fidelibus tam in mercimoniis, quam in aliis per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. Vt autem Terre Sancte subsidium divisum in plurimos facilius impendatur, obsecramus omnes, et singulos per Patrem et Filium et Spiritum Sanctum Unum solum verum unum eternum Deum po-

1) commutantes K. m.

stulantes vice Christi pro Christo ab Archiepiscopis, et Episcopis, Abbatibus, et Prioribus, et tam Cathedralium, quam [1]) Conventualium Ecclesiarum Capitulis, et Clericis Vniversis, nec non Civitatibus, Villis, et Oppidis competentem numerum bellatorum cum expensis ad triennium necessariis secundum proprias facultates. Et si ad hoc unum, quod licet [2]) non suffecerit plura coniungantur in unum quia pro certo speramus, quod persone non deerunt, si expense non desint, postulantes hoc ipsum a Regibus et Principibus, Comitibus, et Baronibus, aliisque magnatibus, qui forsan per seipsos personaliter non accesserint ad obsequium Crucifixi; A Civitatibus vero marittimis navale subsidium postulamus. Et ne aliis onera gravia, et importabilia imponere videamur, que digito nostro movere nolimus, protestamur veraciter coram Deo, quia quod ab aliis exigimus faciendum, hoc ipsi prompto animo faciemus. Clericis autem ad hoc negotium necessariis providimus indulgendum, ut omni contraditione cessante beneficiorum suorum proventus propter hoc valeant usque ad triennium pignori obligare. Quia vero subsidium terre Sancte multum impediri, vel retardari contingeret si ante susceptionem crucis examinari quemlibet oporteret, an esset idoneus et sufficiens ad huiusmodi votum personaliter prosequendum concedimus, ut regularibus personis exceptis suscipiant quicumque voluerint Signum Crucis, ita quod cum urgens necessitas, aut evidens utilitas postulaverit votum ipsum de mandato apostolico possit commutari, aut redimi, vel differri. Et propter eandem causam remissiones, et indulgentias hactenus a nobis concessas procedentibus in Yspaniam contra Mauros, vel contra hereticos in provinciam revocamus, maxime cum illis concesse fuerint ad tempus, quod jam ex toto preteriit, et istis ob causam, que jam ex majori parte cessavit utroque negotio per Dei gratiam adeo profecto [3]), ut vehementem instantiam non requirat, et si forte requireret nos ingruenti necessitati respicere [4]) curaremus. Concedimus tamen, ut huiusmodi remissiones et indulgentie apud provinciales remaneant et yspanos. Ceterum quia Cursarij, et pirate nimis impediunt subsidium terre Sancte capiendo et spoliando transeuntes ad illam, et revertentes ab illa, nos eos et principales adiutores, et fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus sub intimatione [5]) anathematis inhibentes, ne quis cum eis scienter communicet in aliquo venditionis, vel emptionis contractu. Et iniungentes Rectoribus Civitatum et locorum suorum, ut eos ab hac iniquitate revocent, et compescant. Alioquin quia nolle perturbare perversos nichil est aliud quam fovere, nec caret scrupulo societatis occulte, qui manifesto facinori desinit obviare, nec [6]) in personas, et terras eorum severitatem ecclesiasticam curabimus exercere, cum tales non minus quam Sarraceni adversentur nomini Christiano. Innovamus preterea excommunicationis sen-

1) Aliarum *tillsättes i* K. m. 2) quodlibet K. m. 3) prosperato K. m. 4) prospicere K. m. 5) interminatione K. m. 6) nos K. m.

tentiam in Lateranensi Concilio promulgatam adversus eos, qui Sarracenis arma, ferrum, et lignamina deferunt galearum, quique in piraticis Sarracenorum Navibus curam gubernationis exercent, eosque rerum suarum privatione multari, et capientium servos, si capti fuerint fore censemus. Precipientes, ut per omnes Vrbes maritimas diebus dominicis, et festivis huiusmodi Sententia publice innovetur. Verum cum longe plus de divina clementia, quam de humana potentia confidere debeamus, oportet nos in tali conflictu non tam corporalibus armis, quam spiritualibus dimicare. Ideoque statuimus, et mandamus, ut singulis mensibus semel fiat generalis processio seorsum virorum, ac seorsum ubi fieri poterit mulierum in humilitate mentis, et corporis cum devota orationum instantia postulantium, ut misericors Deus auferat hoc a nobis confusionis obprobrium liberando terram illam in qua Vniversa Redemptionis nostre Sacramenta peregit de manibus paganorum, restituendo eam ad laudem, et gloriam nominis sui sancti populo Christiano. Proviso prudenter, ut semper in ipsa processione verbum salutifere Crucis cum diligenti exhortatione populo proponatur, orationi vero jejunium, et helemosina coniungantur, ut hiis quasi aliis facilius, et celerius ipsa volet oratio ad piissimas aures Dei qui nos clementer exaudiat in tempore oportuno. Singulis quoque diebus intra missarum solemnia post pacis osculum cum iam pro peccatis mundi offerenda vel sumenda est hostia salutaris omnes tam viri quam mulieres humiliter prosternantur ad terram, et a Clericis Psalmus iste Deus venerunt gentes in hereditatem tuam alta voce cantetur, quo cum hoc versu devote finito Exurgat Deus, et dissipentur inimici eius, et fugiant a facie eius qui oderunt eum. Sacerdos qui celebrat orationem istam super altare decantet Deus qui ammirabili providentia cuncta disponis te suppliciter exoramus, ut terram quam Vnigenitus filius tuus proprio Sanguine consecravit de manibus inimicorum Crucis eripiens, restituas cultui Christiano, vota fidelium ad eius liberationem instantium misericorditer dirigendo in viam Salutis eterne per eundem Dominum nostrum etc. In illis autem Ecclesiis in quibus conveniet processio generalis truncus concavus statuatur, tribus clavibus consignatus, una penes honestum Presbyterum, alia penes devotum laicum, et tertia penes aliquem Regularem fideliter conservandis, in quo Clerici, et laici viri, et mulieres helemosinas suas ponant in terre Sancte subsidium convertendas secundum dispositionem eorum, quibus hec fuerit sollicitudo commissa. Porro super processu et transitu modesto, et ordinato congruo loco, et tempore faciendo nondum oportet aliquid diffinire, donec exercitus Domini cruce signetur. Sed tunc pensatis undique circumstantiis quecumque vidimus oportuna de prudentum virorum Consilio statuemus. Ad hec igitur exequenda Venerabilem Fratrem Ubsalensem Archiepiscopum virum utique probate honestatis et fidei deputamus, qui ascitis secum viris providis, et honestis auctoritate nostra statu-

et, et disponat quecumque ad hoc negotium promovendum viderit expedire, faciens que statuerit in singulis Diocesibus per viros ydoneos ad hoc specialiter deputatos fideliter, ac sollicite procurari. Quocirca Vniversitatem vestram rogamus monemus, et obsecramus in Domino per apostolica vobis scripta mandantes, et in virtute Spiritus Sancti iniungentes, quatenus ei pro Christi legatione fungenti tales vos exhibere curetis, necessaria ministrantes eidem, quod per vos, et in vobis fructum faciat exoptatum.

Dat. Lateran. (XIII *) Kal. Maij) Pontificatus nostri Anno Sextodecimo.

In eundem modum per Lundensem provinciam.

148. 1213 d. 21 Mars. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s Svar på Ärke-Biskopens i Lund förfrågan om en person, som utgifvit sig för Biskop och Legat, att han borde hållas uti beständigt fängelse, vid vatten och bröd.

K. m. 2: 739. An 16. Ep. 10.

Lundensi Archiepiscopo apostolicæ sedis Legato.

Per tuas nobis litteras intimasti te quendam falsarium in vinculis detinere, qui sedis apostolicæ mentiens se Legatum, nomine ac officio Episcopi usurpatis, in multis pontificale præsumpsit officium exercere. Super quo tibi rescribi desideras nostræ beneplacitum voluntatis. Nos igitur sollicitudinem tuam in Domino commendantes, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus quicquid factum est taliter ab eodem denuntians habendum penitus pro infecto, ipsum, sicut caram habes gratiam divinam & nostram, perpetuo carceri facias mancipari, pane doloris & aqua angustiæ sustentandum. De aliis vero qui, sicut asseris, suspecti habentur de crimine falsitatis, diligenter inquiras, & quos inveneris esse tales, punias appellatione remota secundum constitutionem a nobis editam ad falsariorum malitiam confutandam. Tu denique, frater Archiepiscope, super te ipso &c. Datum Laterani XII Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno sextodecimo.

149. 1213 d. 29 Apr. Lateran.

Påfv. Innocentius III:s Fullmakt för Ärke-Biskoparna i Lund och Upsala att såsom Påfliga Legater i Danmark och Sverige derstädes befordra verkställandet af den allmänna Bullas rörande Korståget till Heliga landet.

F. 1: 27. K. m. 2: 755. An. 16. Ep. 29.

Innocentius III. Lundensem atque Upsalensem Archiepiscopos Legatos apostolicos constituit in negotio Terræ Sanctæ per Datiæ ac Svetiæ Regna.

*) X. synes i handskriften vara utstruket.

Innocentius &c. Venerabili Fratri... Lundensi Archiepiscopo Apostolice Sedis Legato Salutem &c.

Pium et Sanctum propositum, quod de subventione Terre Sancte pro communi Salute Deo inspirante concepimus et perducere satagimus ad effectum ex generalibus litteris poteris advertere manifeste. Cum ergo de Sinceritate, ac sollicitudine tua geramus fiduciam pleniorem, teque reputemus idoneum ad fungendum pro Christo legationis officio in hac causa, devotionem tuam monemus rogamus, et obsecramus in Domino per apostolica tibi scripta districte precipiendo mandantes, et in remissione peccaminum iniungentes, quatenus accensus zelo fidei Christiane adiungas tibi viros idoneos cum quibus per totum Regnum Danorum portes in humilitate cordis, et corporis verbum Crucis, et ad vindicandum iniuriam Crucifixi fideles ipsius diligenter inducas, exequens diligenter et efficaciter universa, que ad subsidium Terre Sancte in litteris generalibus videbis comprehensa, que a te volumus studiose notari. Vt autem operam exhibitione monstres te portare in corde tuo stigmata Jeshu Christi districte precipiendo mandamus, quatenus excutiens ab omni munere manus tuas, ne aliquid preter victum, et alia necessaria recipiens a quoquam, quin etiam moderate sumens hec eadem, et modeste in evectionibus, cum pro hac causa processeris vicenarium numerum non excedas ita modum atque modestiam in hiis, aliisque servans, ut in te nichil reprehensibile valeat inveniri, per quod offendiculum credito tibi evangelio prebeatur, promovens eo studio, et vigilantia causam Christi, ut particeps fias magnorum et multorum bonorum, que de ipsa credimus proventura. Si quid autem pro Terre Sancte succursu fuerit tibi oblatum, facias illud apud aliquem religiosum locum studiose reponi, significaturus nobis in fine anni processum, et profectum sollicitudinis tue, ut cognoscere valeamus apud quos profeceris in personis aut rebus ad hoc salutare negotium deputatis, nostrumque tibi beneplacitum rescribamus. Sane scribimus Venerabili Fratri nostro Vbsalensi Archiepiscopo, ut ipse per totam Svethiam cum tuo consilio secundum prescriptam formam hoc negotium exequatur. Quare volumus, et mandamus, ut super hoc ei Consilium tribuas oportunum. Dat. Laterani (3:o Kal. Maij) Pontificatus nostri Anno Sextodecimo.

In eodem modo Vbsellensi Archiepiscopo. Pium et Sanctum propositum &c. usque rescribamus. Sane volumus et mandamus, ut per totam Svethiam cum consilio Venerabilis Fratris nostri Lundensis Archiepiscopi apostolice Sedis Legati secundum prescriptam formam hoc negotium exequaris. Nos enim eidem Archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis, ut tibi super hoc consilium tribuat oportunum.

150. 1213 d. 3 Oct. Segni.

Påfv. Innocentius III:s svar till Påfl. Legaten, Ärke-Bisk. Andreas i Lund på frågorna: huruvida Prester, som haft 2:ne frillor efter hvarandra, skulle anses såsom 2 gånger gifte; om Prestsöner kunde vigas till prester; om Svenska Presternas offentliga giftermål, hvartill de påstodo sig äga af Påfven medgifven rättighet, borde tålas; om verldsliga personer, som gripa en å färsk gerning med stöld beträdd andelig, borde bannlysas; om en prest misstänkt för förfalskning, kunde i händelse af tredska, tvingas att svara inför Ärke-Biskopen; om Munkarne i Allhelgona klostret (i Lund) kunde utsträcka sina, af Ärke-Bisk. Eskil, erhållna rättigheter att njuta Biskopstionden af sina gods, äfven till sedan den tiden bekomna lägenheter; om en i hemlighet erhållen underrättelse om äktenskap i förbudna leder borde beifras; och huru skulle förhållas med någon, som, på oriktiga uppgifter, vunnit bifall till giftermål i 5:te ledet.

K. m. 2: 805. An. 16. Ep. 118.

Archiepiscopo Lundensi apostolicæ sedis Legato.

Qvia circa minima & maxima frequenter humanus deficit intellectus, prudentis est quærere ubi scrupulus dubitationis occurrit. Sane postulasti per sedem apostolicam edoceri si Presbyteri successive duas concubinas habentes, bigami censeantur, ut cum eis, tamquam cum irregularibus, quoad executionem sui officij nequeas dispensare, & si Presbyterorum filij sint indifferenter ad sacros ordines promovendi, & utrum sacerdotes Suethiæ in publicis debeas tolerare conjugiis, qui super hoc se asserunt cujusdam summi Pontificis privilegio communitos. Ad quæ sic duximus respondendum, quod cum sacerdotes prædicti, sive uno sive diversis temporibus, plures habuerint concubinas, irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis, tamquam simplici fornicatione notatis, quoad executionem sacerdotalis officij poteris dispensare, si vivere curaverint continenter. De Presbyterorum vero filiis tam ex decreto Vrbani Papæ secundi quam ex Concilio colligitur Pictavensi quod ad sacros non sunt ordines promovendi, nisi aut in cœnobiis aut in canonica regulari religiose fuerint conversati. De Presbyteris autem Suethiæ non possumus dare responsum, nisi viderimus privilegium quod prætendunt. Quæsivisti præterea utrum in canonem indicant laici sententiæ promulgatæ qui sacerdotes aut alios clericos in manifesto furto comprehensos contrectaverint violenter, si citra violentiam nequeant comprehendi, & si clericus, quem vehementer præsumis esse falsarium, ad tuam præsentiam citatus legitime venire contemnens, citra excommunicationis sententiam ad judicium per violentiam trahi possit. Ad hæc taliter respondemus, quod in neutro casuum prædictorum sententia excommunicationis incurritur, dummodo mandatum interveniat Prælatorum quorum tales clerici sunt jurisdictioni subjecti; cum hoc non ipsi laici, sed illi potius quorum auctoritate id faciunt facere videantur, nec amplius laicorum violentia extendatur quam defensio seu rebellio exegerit clericorum.

Sub-

Subsequenter etiam quæsivisti utrum monachi omnium sanctorum privilegium bonæ memoriæ E. prædecessoris tui super episcopalibus decimis retinendis indultum extendere valeant ad possessiones postmodum acquisitas & in posterum acquirendas. Super quo tale damus tuæ fraternitati responsum, quod si decimarum illarum remissio facta extitit secundum canonicas sanctiones, prædecessor tuus indefinite decimas episcopales monasterio remittendo, cum nihil exceperit, & poterat excepisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una eademque substantia diverso jure censeri, intellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri. Sane quia contingit interdum quod nullo accusatore publice comparente qui matrimonium impetat jam contractum, ad te privata quorundam assertio defert consanguinitatis vel affinitatis impedimentum, an sub silentio præterire, an ad denominationem jumentalium, ut tuis verbis utamur, procedere debeas, quæsivisti. Ad hoc si breviter respondemus, quod si personæ graves, quibus fides sit merito adhibenda, tuæ fraternitati denuntient quod ij qui matrimonio sunt conjuncti se propinquitate contingant, etiamsi nullus manifestus appareat accusator, ex tuo procedere potes officio, ut veritate sollicite inquisita, quod postulaverit juris ordo decernas; maxime si ex tali copula scandalum sit subortum. Porro de nobili viro N. pro cujus dispensatione, indulgentia scilicet remanendi cum ea quæ ipsum quinto gradu consanguinitatis contingit, a sede apostolica obtinenda, falsa nobis causa fuerat allegata, proles videlicet, cum tamen ante dispensationem obtentam unica filia, quam habebat, viam fuerit universæ carnis ingressa, prout tua consultatio continebat, dissimulare poteris ut remaneat in copula sic contracta, cum ex separatione, sicut asseris, grave videas scandalum imminere. Tu denique, frater Archiepiscope, super te ipso. Datum Signiæ V. Non. Octobris, pontificatus nostri anno sextodecimo.

151 1213 d 11 Oct. Segni.

Påfv. INNOCENTIUS III:s tillstånd för Ärke-Biskop, Decanus och Domprost i Lund, att af SACKELA och HUGENHUSEN inrätta ett Biskopsdöme.

K. m. 2: 807. An. 16. Ep. 120.

Archiepiscopo, Decano, & Præposito Lundensibus.

Cum eo faciente qui venit salvum facere quod perierat & Ecclesiam suam nova semper prole fœcundat, Sackela & Hugenhusen de novo receperint verbum Dei, et per illius misericordiam qui veste nostræ humilitatis

indutus, dignatus est peregrinari pro subditis, ut eos supernæ patriæ cives & æternæ beatitudinis faceret coheredes, Dei evangelium quasi semen cadens in terram bonam per partes illas sit longe lateque diffusum, ne huic novellæ plantationi diligentis agricolæ cura desit, nostro fuit apostolatui supplicatum ut & locis per episcopalis dignitatis insignia & populis per circumspecti Prælati sollicitudinem faceremus sine moræ dispendio provideri. Ne igitur gregi dominico desit cura pastoris, cum adhuc lupus rapax circumeat quærens quem devoret, paratus eo fortius ad rapinam quo recentius perdidit quod diu tenuerat occupatum, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus inquisita & cognita veritate, si qualitas locorum poposcerit, ac facultates sufficiant, & expedire videritis, episcopatum auctoritate nostra constituatis ibidem, & vocatis qui fuerint evocandi, per electionem canonicam faciatis loco & populo provideri de persona idonea in pastorem, & jura quæ debent ad Episcopum & Ecclesiam pertinere assignari eis integre ac quiete. Quod si non omnes &c. tu frater Archiepiscope &c. Tu denique, frater Archiepiscope, super te ipso &c. Datum Signiæ V. Idus Octobris, pontificatus nostri anno sextodecimo.

152. 1213 d. 11 Oct. Segni.

Påfv. Innocentius III till Abboten på Gothland och 2:ne Prostar inom Lunds Stift att skaffa Korsherrarne i Lifland upprättelse för dem tillfogade oförrätter.

K. m. 2: 807. An. 16. Ep. 122.

Abbati de Gothlanda, & *de Northlanda* & *de Sutherlanda Præpositis Lundensis diocesis*,

Qvoniam nimis dispendiosum est & grave dilectis filiis fratribus militiæ Christi de Livonia, cum sint in remotis partibus constituti, pro singulis querelis apostolicam sedem adire, cum frequenter a multis tam clericis quam laicis gravibus sint injuriis lacessiti, ad supplicationem eorum super hoc eis duximus providendum. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus cum a dictis fratribus fueritis requisiti, malefactores eorum in Bremensi provincia constitutos, ut eis ablata restituant, & de damnis & injuriis irrogatis satisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant qui appellatione remota justitia mediante procedant, per censuram ecclesiasticam sublato appellationis diffugio compellatis. Quia vero venerabilis frater noster Rigensis Episcopus eos, sicut accepimus, in multis opprimere consuevit, volumus ut cum vobis constiterit memoratum Episcopum malitiose vexare fratres eosdem, eum ipsis in expensis legitimis condemnetis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Tu denique, fili Abbas, super te ipso &c. Datum Signiæ V. Idus Octob. pontificatus nostri anno XVI.

153. 1213 d. 11 Oct. Segni.

Påfv. Innocentius III:s stadfästelse på Saccale och Hugenhusen m. m. för Härmästaren och Korsherrarne i Lifland.

K. m. 2: 808. An. 16. Ep. 123.

Magistro et Fratribus militiæ Christi in Livonia constitutis.

Cvm a nobis petitur &c. *usque* assensu, Saccale ac Hugenhusen Gutlandiæ adjacentes & omnia bona quæ obtinetis in Gutlandia, sicut ea omnia juste ac pacifice possidetis, salvo jure quod debet ad Episcopum & Ecclesiam pertinere, vobis & per vos ordini vestro auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *usque* incursurum. Datum Signiæ V. Idus Octob. pontificatus nostri anno decimo sexto.

154. 1214 d. 21 Febr. Rom.

Påfv. Innocentius III:s befallning till Påfl. Legaten Ärke-Bisk. i Lund, att så väl han och öfriga Prelater inom hans Ärke-Biskopsdöme, som Ärke-Biskopen i Upsala borde, utan afseende på anförda ursäkter, infinna sig vid Kyrkomötet.

K. m. 2: 833. An. 16. Ep. 181.

Archiepiscopo Lundensi apostolicæ sedis Legato.

Inter cetera devotionis obsequia quæ tenentur Episcopi & præcipue Archiepiscopi sedi apostolicæ tamquam matri fideliter exhibere, hoc unum præcipue debet esse, ut ad Concilium veniant evocati; ad quod Archiepiscopi juramento præstito sunt astricti. Vnde plurimum admiramur quod te super hoc excusare aliquatenus voluisti, cum etiam non vocatus deberes modis omnibus laborare ut tam sancto Concilio interesses, ad quod ex omni parte cum desiderio multo current Principes & Prælati & totius cleri generaliter flos & decus, ut tot & tantos patres conscriptos ad ædificationem suam videre valeant & audire, ac mereantur esse participes orationum suarum & bonorum omnium quæ sancta synodus duxerit statuenda. Non ascendat igitur in cor tuum vel cujusquam Pontificis aut Prælati ut tam ignominiosam maculam in gloria sua ponat quod se a tanta solemnitate ac opere sic necessario & tam pio qualibet occasione subducat: quia præter inobedientiæ culpam & pœnam, indignationem Dei & nostram & confusionem incurreret ac opprobrium sempiternum. Ideoque per apostolica scripta mandamus & districte præcipimus quatenus tam tu præcipue quam ceteri Ecclesiarum Prælati per tuam provinciam constituti juxta primi mandati nostri tenorem a Kalendis Novembris proximo nunc futuris usque ad annum, sive per mare,

sive per terram, quocunque modo poteritis, ad sedem apostolicam venire pro viribus laboretis. Speramus enim in Domino quod interim ille qui potenter imperat ventis & mari, frementis freti fluctus sedabit, ut fiat optata tranquillitas navigantibus, & inimicos reducet ad pacem, ut fiat iter agentibus via tuta. Ad hæc, quoniam consimiles litteras venerabili fratri nostro Archiepiscopo misimus Vpsalensi, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatenus ei & suffraganeis ejus districte præcipias ut usque prædictum terminum quocunque modo poterint ad apostolicam sedem venire pro viribus elaborent. Sane quia, ut asseris, ad crucis negotium promovendum tibi non sufficit evectionum numerus nostris litteris designatus, & usque ad tricesimum numerum postulas licentiam tibi dari, nos hoc tuæ conscientiæ duximus committendum, ut super hoc procedas sicut videris expedire. Tu denique, frater Archiepiscope, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum IX. Kal. Martij, pontificatus nostri anno sexodecimo.

155. 1215 d. 1 Mars. Hargh.

Ärke-Dieknen i Linköping Sigtrads testamente till Linköpings Domkyrka, till alla kloster och Hospitaler inom samma stift, till några Prestmän, slägtingar och tjenare, dels på hemman och lägenheter, dels på Silfver, penningar, böcker, klädespersedlar m. m.

B. 3: 94. b.

In nomine dominj amen Anno incarnacionis eiusdem Millesimo ducentesimo Quintodecimo Kal. Marcij ego Sigtradus archidiaconus lincopensis constitutus in hargh sanus mente licet debilis corpore testamentum meum condo & facio in hunc modum In primis lego domino meo lincopensi vnum vas argenteum deauratum & duos libros videlicet legendam sanctorum & unum librum qui vocatur summa prouincialis Item ecclesie lincopensi apud quam mihi sepulturam eligo lego curiam meam arlogha sitam in wist cum omnibus pertinenciis suis mobilibus & immobilibus preter duos colonatus scilicet apaldaas & haghan quos do famulis meis Boecio videlicet haghan & syaro apaldaas pro quibus prediis refundo [1]) ad redditus predicte curie locum vnius molendinj situm circa stamsrid super quo fuit contencio inter me et dominum magnum hethasun ita tamen quod eadem curia dignitati archidiaconatus subiaceat in ecclesia supradicta hac nichilominus adiecta condicione ut archidiaconus qui pro tempore fuerit racione dicte curie singulis septimanis vnam missam pro defunctis teneatur in perpetuum per se uel per alium facere celebrarj Verum si cessante impedimento legittimo predicta condicio adimpleta non fuerit ex tunc predictam curiam ordinacionj dominj prepositj domini stenarj dominj Wimundi Canonico-

1) *Detta, till slutstafvelsen nästan utplånade ord, har af Örnhielm,* D. 3: 533., *blifvit läst* refundent.

rum eiusdem ecclesie & dominj guthmarj generj mej vendendam committo Quos huius mei constituo executores testamentj Rogatus & intime supplicans ut si dictam curiam vendi uel distrahi contingat precium pro eadem acceptum sic ordinent secundum quod in conspectu altissimi iustum esse nouerint & anime mee magis crediderint expedire Item eidem ecclesie lincopensi lego omnes libellos meos iuris videlicet gaufridum lecturam petri de sampsona super decretales & distinctiones eiusdem Questiones bartholomej cum breuiario bernardj casus legum ostiensem super quartum librum decretalium. glosam decreti cum paleis & hystoriis Item predium quoddam quod comparuj pro XII marcis in fythiastadum lego dignitatj archidiaconatus Item cuilibet claustro lincopensis dyocesis lego vnam marcam argentj & super hoc fratribus minoribus lincopie meum griseum palifridum Item cuilibet hospitalj eiusdem dyocesis tantundem Item pro redempcionis crucis mee ad terram XX marcas argentj Item fratri meo magno duas crateras argenteas cum VI coclearibus argenteis lego Item neptj mee margarete lego uestes meas meliores quas habeo sorcocium tunicam & mantellum Item nepoti meo karulo paruulo lego balteum meum argenteum cum VI coclearibus argenteis Item de aliis uestibus meis tunicam meam forratam de pellibus matherinis cum cappa mea & capusio lego magistro stephano skæninghe Item alias uestes meas sorcocium videlicet & tunicam lego sacerdotj meo forcundo Item tabardum meum forratum de variis cum duabus summis paruis viridia coopertoria habentibus lego domino Johanni de lomæryd ut iugiter in memoria animam meam habeat Item famulo meo beocio lego omnia lectisternia mea Item famulo meo karulo dicto pic lego somarium meum Item ecclesie mythælby in wythbo lego breuiarium meum & missalem simul in vno volumine tali sub condicione quod quilibet sacerdos alteri succedens in eadem ecclesia úsque ad decem annos teneatur omni ebdomada vnam missam de mortuis celebrare in remedium anime mee & si contingerit eum casu aliquo prepediente illud in vna septimana omittere suppleat in sequentj Quatuor dumtaxat ebdomadis exceptis per annum vedelicet ebdomado post palmas & ebdomada pasche penthecostes & natiuitatis dominj & ad hoc sit coram deo & ecclesia vsque ad predictum terminum firmiter obligatus Pro huiusmodi legatis facilius ad effectum deducendis obligo curiam meam orraryd pignorj ecclesie lincopensi pro CLX marcis vsualis monete ita tamen vt heredes mej infra annum plenam habeant potestatem dictam curiam redimendj Vt autem huius mei testamentj ordinacio debitum sortiatur effectum & plenariam firmitatem sigilla dominj mei episcopi lincopensis. Capituli Dominj prepositi Meum Dominj stenarj Magistri Boecij & dominj guthmarj generj mei nec non & custodis lincopensis fratris Johannis presenti feci pagine in facti euidenciam applicarj actum loco & die supradicto.

156. 1216 d. 5 Apr. Lateran.

Påfv. Innocentius IIIs Stadga om lysning och vigsel, samt straff för äktenskap inom förbudna leder.

A. 1. d. 9. B. 2: 200.

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Venerabilibus fratribus. Archiepiscopo Vpsallensi. et Suffraganeis eius. Salutem et apostolicam benedictionem. ad onus officii pastoralis assumpti. ut detis salutis scientiam plebi dej dare debetis operam diligentem et studium indefessum ut populus cure nostre commissus sicut ab infidelitate gentilium diuina gratia illustrante recessit ita ritus quoque deserat eorundem. illos presertim qui ecclesiastice obuiant honestati et periculum pariunt animarum ac instituciones apostolice sedis studeat imitarj. que disponente domino cunctorum fidelium mater est et magistra. Sane nostris fuit auribus intimatum quod nonnullj per regnum suecie constituti sollempnitatem debitam in contrahendis matrimonijs non obseruant sed sequentes ad hec gentilitatis errorem ritu barbarico non numquam in prohibitis gradibus coniunguntur. ac sepe post cohabitationem diutinam dicente altero coniugum non fuisse matrimonium inter eos. et reliquo non ualente aliquatenus id probare pro eo quod debita sollempnitas adhibita in contrahendo non fuit pro sua uoluntate diuertunt. ex quo preter animarum periculum frequens inter eos scandalum generatur. Volentes igitur eorum paci consulere ac saluti per apostolica uobis scripta precipiendo mandamus. quatinus eisdem ne uel clandestina contrahant matrimonia uel in gradibus prohibitis se contingant curetis sub excommunicationis interminatione singulj per uestras dioceses districtius inhibere. prouidentes iuxta quod statuimus in concilio generalj. ut cum matrimonia fuerint contrahenda in ecclesiis per presbiteros publice proponatur. competenti termino prefinito ut infra illum qui uoluerit et ualuerit legitimum impedimentum apponat. & ipsi presbiteri nichilominus inuestigent utrum aliquod impedimentum obsistat. Cum autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam. contractus interdicatur expresse. donec quid fieri debeat super eo manifestis constiterit documentis. Si qui uero huiusmodi clandestina uel interdicta coniugia inire presumpserit in gradu prohibito etiam ignoranter. soboles de talj coniunctione suscepta prorsus illegitima censeatur. de parentum ignorantia nullum habitura subsidium. cum illj taliter contrahendo non expertes scientie uel saltem affectate ignorantie uideantur. parj quoque modo proles illegitima censeatur si ambo parentes impedimentum scientes legitimum preter omne interdictum etiam in conspectu ecclesie contrahere attemptarit. Sane parrochialis sacerdos quj tales coniunctiones prohibere contem-

pserit. & quilibet alius etiam regularis quj eis presumpserit interesse. per triennium ab officio suspendatur grauius puniendus si culpe qualitas postularit. Sed et hijs quj taliter copularj presumpserint etiam in gradu concesso condigna penitentia iniungatur. Si quis autem ad impediendum legitimam copulam malitiosum impedimentum obiecerit. ecclesiasticam non effugiat ultionem. Datum Laterani. non. Aprilis. Pontificatus nostrj Anno Nonodecimo.

Blybullan bortfallen.

157. 1216 d. 7 Maj. Rom.

Påfv. Innocentius IIIs Bekräftelse för Abbedissan och Nunnorna i Riseberga på klostrets tillhörigheter.

A. 1. a. 7.

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis in christo filiàbus. . . Abbatisse ac Monialibus de Risebyarg. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum. tam uigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officij nostrj ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecte in christo filie uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu. personas uestras et Monasterium in quo diuino estis obsequio mancipate cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidet. aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci. sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem fruoswi. Hindawat. Scolist. Borshogen. Akerbuj. Chellestat. Sebui. et alias possessiones pia uobis fidelium deuotione collatas. sicut eas iuste ac pacifice obtinetis, uobis et per uos eidem Monasterio auctoritate apostolica confirmamus. et presentis scripti patrocinio communimus. Nullj ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere. uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit. indignationem omnipotentis dej. et beatorum Petrj et Paulj Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum apud Vrbem ueterem Nonis Maij. Pontificatus nostr, Anno Nonodecimo.

På frånsidan: littera de vermeland cum aliis prediis in næricia ceterisque bonis circa hindavat.

Blybullan bortfallen.

158. 1216 d. 31 Maj. Perugia.

Påfv. Innocentius IIIs Tacksägelser till Upsala stifts innevånare för deras beredvillighet att utgöra sin skatt till Påfven.

A. 1. a. 6.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs nobilibus uiris Baronibus. Militibus & alijs per vpsallensem diocesim constitutis. Salutem & apostolicam benedictionem. Super eo quod debitum nobis censum liberaliter & deuote soluistis sicut venerabili fratri nostro. Archiepiscopo uestro insinuante didicimus & ipse rei effectus indicat euidenter. deuotionem uestram commendamus in domino & digna graciarum prosequimur actione. rogantes attente ac per apostolica uobis scripta mandantes. quatinus in ipso censu debitis temporibus exoluendo uos exhibere curetis ita paratos et promptos quod apostolica sedes & nos qui ei licet immeriti presidemus uos caritatis brachijs teneamur sicut speciales filios artius amplexari. et a deo dignum mereamur premium obtinere. Datum perusij II. kal. junij pontificatus nostri Anno Nonodecimo.

Blybullan bortfallen.

159. 1216 d. 25 Juli. Perugia.

Påfv. Honorius IIIs underrättelse till Ärke-Bisk. Valerius i Upsala och hans Lyd-Biskopar om Innocentius IIIs frånfälle och om det nya Påfvevalet.

K. c. 167.

Honorivs Papa III. Valerio Archiepiscopo Vpsalensi & suffraganeis eius.

Magnvs Dominus & laudabilis nimis, gloriosus in Sanctis, mirabilis in Maiestatibus faciensque prodigia, immittat tempora alto suæ dispositionis consilio, cui consiliarius alius non existit, & vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius, sed quemadmodum scriptum est, qui gloriatur in Domino glorietur. Ipse namque dat secretorum Scrutatores, quasi non sint, & velut inanes iudices terræ facit, arefaciens stagna flumina in insulas collocando, ab oriente & occidente congregat sibi semen, & dicit Aquiloni da, & Austro noli prohibere, vt illi quibus arridet prosperitas filios Aquilonis impedire non possint venire in gratiam

tiam filiorum, qua ponit humiles in sublimi, & merentes erigit sospitate. Cumque incomprehensibilia sint iudicia sua, & inuestigabiles eius viæ, istud ex eis tenemus pro certo, quod omnia iusto facit iuditio, nobis tamen ineffabili & occulto. Sane fælicis recordationis Innocentio Papa Prædecessore nostro septimo decimo Calendas Augusti soluto debito carnis, ad regionem Sanctorum Spirituum, vt credimus, euocato, & sequenti die celebratis exequiis, ac cum honore debito collocato ipsius corpore in sepulchro, vna cum Fratribus nostris ad eligendum conuenimus successorem, & die tertio Spiritus Sancti gratia inuocata, super hoc tractauimus diligenter, & post tractatum diutinum placuit fratribus vniuersis humeris nostris quamuis insufficientibus imponere onus istud; Et licet in primis duxerimus resistendum, ne tamen videreremur vocationi diuinæ resistere, submisimus humeros adportandum, sperantes in eo, qui linguas infantium facit esse disertas, quod ipse qui vota fratrum aspirando præuenit, prosequatur etiam adiuuando. Fiduciam enim talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed nostra sufficientia est ex Deo, qui nos ad suum ministerium euocauit. Sollicitudine igitur Ecclesiasticæ prouisionis assumpta, & spe non modica de vobis concepta, quos nobis misericordia Conditoris ad tanti oneris grauitatem facilius perferendam in participium instantiæ nostræ quotidianæ assumpsit. Vniuersitatem vestram rogamus attentius, & monemus & exhortamur in Domino, quatenus insufficientiam nostram apud eum, qui dat omnibus affluenter & non improperat orationibus adiuuetis, & circa commissam nobis Dominici gregis curam diligenter & vtiliter vigilantes nostrum satagatis humiliter supplere defectum, & iniunctam nobis pastoralis oneris grauitatem, vigilanti studio comportetis, & in Ecclesiastica vnitate, obedientia, & deuotione Apostolicæ Sedis, quibus hactenus Ecclesia Vpsalensis inter cæteras potissimum floruit & fructificauit suauitatem odoris, sicut ager plenus cui benedixit Dominus firmiter persistentes, ad ea quæ pacis sunt impendatis studium diligens & operam efficacem. Nos enim vos tanquam principalia membra Ecclesiæ honorare intendimus, & in quantum permiserit Dominus in vestris necessitatibus adiuuare. Ad hæc volumus & mandamus, vt Cruce signatos vestrarum Diocesum attentius exhortemini, ne propter obitum præfati Prædecessoris nostri consternantur corda eorum, neque formident, quasi ex hoc Terræ Sanctæ impediatur succursus: quoniam & si sufficientiæ illius nostra videatur inferior, ad liberationem tamen ipsius terræ votis non minoribus aspiramus, quibus ipse Dominus, qui sperantes in se nullatenus deserit effectum tribuat & profectum, vt quod possibilitas nostra non obtinet, eius nobis gratia largiatur. Datum Perusij VIII. Calendas Augusti. Pontificatus nostri anno primo.

160. 1216 — 1222.

Konung Johan till innevånarne i Östergöthland, att gården Kimstad återlägges under Wreta kloster, från hvilket densamme någon tid varit afhänd.

A. 3. t. 1: 1.

Omnibus fidelibus gothis orientalis regionis. J. dei gratia sweorum simul & eorumdem rex gothorum. salutes in domino. Vniuersitatem uestram scire uolumus. quod uillam uidelicet. chymstahe. sancte ecclesie dei que est in. wreta. ad usum sanctimonalium ibidem commanentium. olim oblatam. sed iam per tempus aliquod prauorum suggestionibus eis subtractam. perpetua & irrefragabili donatione eidem ecclesie restituimus. & sub munimine nostre protectionis cum omnibus eidem claustro attinentibus. constituimus. ea scilicet ratjone ut si quis eisdem sororibus aut rebus earum iniuriam ingerere attemptauerit & nostre ire uindictam incurrere & anathematis uinculo se obligatum ac diuina animaduersione si non resipuerit. perpetuo se multandum nouerit. Valete.

ego. Johannes. dei gratia rex sweorum. subscribo & hoc nostre auctoritatis priuilegio temporibus domine. Cecilie. priorisse confirmo.

På frånsidan: Kimstadha. Sigillet bortfallet.

161. 1216 — 1222.

Konung Johans gåfvobref på sina gods i Gudhem till klostret dersammastädes.

A. 3. å. 2: 41 *).

J. dei gracia rex sweorum. vniuersis christi fidelibus presens scriptum intuentibus salutem in perpetuum. Ne processus temporum aboleat que in tempore facta fuisse constat commendanda sunt viuaci memorie litterarum. Nouerit ergo tam presencium etas quam futurorum posteritas quod possessiones que nobis in Gudheem attinebant. in salutem anime & corporis nostri. & in remissionem peccatorum parentum meorum sanctimonialibus eiusdem loci contulimus possidendis. Quicumque igitur hoc datum cassare vel in irritum ducere conatus fuerit. sub interminacione anathematis excommunicacionis sentencia complectandus innodetur.

*) Det första bland 2:ne af Biskopen i Skara Torsten år 1394 vidimerade bref.

162. 1216 — 1220.

Biskop Carls i Linköping stadfästelse på Nydala klosters ägande rätt till gården Sunnerby, som Biskop Gisle sig tillbytt af Konung Carl och sedermera skänkt till klostret.

A. 3. x. 1: 15.

K. dei gracia lincopensis ecclesie episcopus. Dominique Regis cancellarius. Dilectis in christo filiis tam clericis quam laycis Westrahered inhabitantibus presens scriptum intuentibus. Salutem in uero salutarj. Vestram latere non credimus vniuersitatem quas et quantas ante commutacionem quam inierunt pie memorie. Karolus Rex. et Gyslo episcopus. de villa que dicitur Sunderby habuerit attinentias. & quanto temporis interuallo claustrum nouevallis easdem attinentias a memorato patre. G. collatis. excoluerit non causatas. Nos igitur donum predecessoris nostri indiminutum confirmare volentes vniuersitati vestre significamus. quod eandem villam cum omnibus attinenciis suis. quas habuit tempore predicti patris. prenotato claustro litterarum nostrarum testimonio confirmamus. Quicumque igitur hoc donum diminuendo cassare presumpserit. diuine maiestatjs. & domini Regis. nostreque auctoritatis vlcione se Nouerit perplectendum. Valete.

Sigillet saknas.

163. 1216 — 1220.

Bisk. Carls i Linköping stadfästelse på ägodelning mellan Wrigstads kyrka och Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 14.

K. dei gracia lincopensis ecclesie humilis antistes. & domini. J. regis cancellarius. S. Sacerdotj de Wrigstad. ceterisque parochianis eiusdem ecclesie salutem & benediccionem. Vniuersitatj uestre notum fore scimus euidenter quod ecclesia uestra & monachj noueuallis predia sua comutauerint in uestra presencia talj tenore interposito quod ecclesia uestra predia sua haberet simul conjuncta & eodem modo monachi sua. & his esset terminus prediorum. scilicet quod utraque ecclesia sibj uendicaret quod modo sua sepi circumdederat. extra uero sepem omnia utrique ecclesie cederent in communitatem. Nos uero predictam commutacionem uolentes fore notam & ratam tam posteris quam presentibus litterarum nostrarum attestacione & sigillj munimine confirmantes eternamus.

På frånsidan: vrixstaþa.

Sigillet på pergamentsremsa, Se Tab. 3. n:o 4.

164. 1216—1220.

Bytesbref mellan Nydala kloster samt Hegge, Gudfast och Thorgöt, Brunssöner, hvilka erhöllo hemmanet Hisinge m. m. mot deras fädernejord i Näs.

A. 3. x. 1: 13.

Notificamus omnibus uicinis nostris qui habitant in østbo filios brunonis in nesi. heggi. gutfaster. Thorgotus. nobiscum id est cum monachis noueuallis firmiter fecisse emptionem terre. nos suscipimus patrimonium illorum in nesi. ipsi receperunt in hisingy & accessum ad siluam citra paludem pascua gregum. carpentationes domorum. incisionem lignorum. & omnia necessaria siluarum ibi illis debentur. sine calumpnia & offensione. Hi sunt testes qui presentes erant. Karolus episcopus. Willelmus abbas. Theluj filius gunnonis. Bofester uillicus. & omnes parrochiani de frøal.

Brefvets öfverskrift: carta testimonjalis. är på bokstäfvernas halfva höjd afklippt för att tjena till bevis om det utan tvifvel på samma pergament skrifna men frånskilda andra exemplarets trovärdighet.

På frånsidan: hysinge.

Sigillet på pergamentsremsa, Tab. 3. n:o 5.

165. 1216—1220.

Biskop Carl i Linköping till Lagmannen och innevånarne i Östbo rörande en Nydala kloster tillhörig qvarnlägenhet.

H. 1: 45.

K. dei gracia Lincopensis ecclesie Episcopus et domini J. regis cancellarius mei legifero ceterisque øsbo inhabitantibus Salutem et benedictionem De beneuolencia nostra nequaquam faciatis vos dubitare sed vbicumque locorum super negociis vestris et vtilitatibus nobis judicaueritis scitote nos a modo sicut actenus beneuolenciam erga vos obseruare. Conquestus est nobis frater Wi. dilectus abbas noueuallis quod quidam sunt in vestro numero qui diabolice inspiracionis instinctu comoti presumunt eos inquietare et sollicitare super quodam molendino calumpniam imponentes jta quod predictum molendinum ad sui utilitatem edificare non possunt quod tamen constat eos jure empticiō et legaliter et precio plenario acquisisse Nos vero cum omnibus ecclesiis ex iniuncto nobis officio sumus debitores illis tamen quarum fundatores et defensores sumus propensiori studio tenemur prouidere sanximus itaque vt si qua ecclesiastica secularisue persona eos de cetero de predicto molendino presumserit inquietare aut calumpniari secundo et tercio commonita nisi destiterit ex auctoritate principis apostolorum petri et pauli nec non et

nostra a gremio sancte matris ecclesie eos sequestramus quoad usque a temerario destiterint incepto et insuper domini regis et nostram sciant sibi vindictam iminere Precipimus eciam heredibus Tho mastera quatenus molendinum quod pro remedio anime patris sui defuncti cenobio noueuallis contulerunt non presumant reuocare aut juramento dato secundum leges negent se loco predicto contulisse.

166. 1216 — 1220.

Biskop Carls i Linköping skyddsbref för Nydala kloster och dess i Sunnerbo Härad belägna tillhörigheter.

A. 3. x. 1: 16.

K. dei gracia lingacopensis ecclesie episcopus. Ranuido prolocutori. Eskillo filio fyrudi. nec non & omnibus sunderbo inhabitantibus. salutem. & paternam benedictionem. Significamus uniuersitati uestre quod ex officii nostri causa constringimus. querelis omnibus intendere. easque secundum iusticiam examinare loca sacra ecclesias & claustra eorumque possessiones ab iniustis inuasoribus. protegere & defensare. Quapropter auctoritate nobis commissa uobis mandamus. mandando consulimus. consulendo precipimus. quatinus possessiones claustri noueuallis cuius domus fundatores nos esse fatemur ut antecessores nostri extiterunt. possessiones inquam ac predia predicti claustri que inter uos sunt maxime mansyonem de guldbrunzruthe. & piscationem de schethen sine omni calumpnia in pace dimittatis. Qui uero consilio nostro & precepto contraire presumpserit rapinam inferendo predicto loco beate uirgini marie consecrato aut ullam molestiam contra leges & iura ecclesiastica machinare. secundum mandata apostolica sententiam diuine censure eum promulgabimus. quod si nec sic se coercuerit domino regi. tam transgressores quam transgressionem intimabimus.

På frånsidan: "gulbrunzrydh" samt "quinta littera de skæden".

Sigillet, hvars remsa varit från handlingen lossnad; se Tab. 3. n:o 6.

167. 1217 d. 25 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillåtelse för Ärke-Bisk. i Lund att till sitt umgänge och uträttandet af kyrkans angelägenheter välja någon andelig utur hvilket kloster honom behagade.

F. 1: 30. An. 1. Ep. 199.

Honorius &c. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Lundensi. Salutem &c.

Ut ex convictu religiosorum mores et vita formentur, viros religiosos et providos ad tuam disposuisti familiam convocare, a quibus exem-

plum conversationis honeste, sumere valeas, ac per eos vite tue sinceritas a detractionibus hominum sit secura. Proinde a nobis humiliter tua Fraternitas postulavit, ut liceat tibi de quocumque religiosorum ordine assumere Monachum, Canonicum, aut conversum, quos in tue familiaritatis consortium valeas retinere, vel aliquotiens mittere pro Ecclesie tue utilitatibus procurandis. Nos igitur vota tua, que de pietate procedunt benignitate solita prosequentes auctoritate tibi presentium indulgemus, ut si tibi et Ecclesie tue videris expedire liceat tibi de quocumque Monasterio tue Diocesis unum dumtaxat religiosum assumere, quem litteratura videris, et morum honestate fulciri, illa tamen adhibita temperamenti cautela, quod per absentiam alicujus Ecclesie proprie utilitas enormiter non ledatur. Datum Laterani VIII. Kalend. Februarij, Pontificatus nostri Anno Primo.

168. 1217 d. 30 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius IIIs stadfästelse på Gottländska Presterskapets och Allmogens gamla öfverenskommelse med Biskopen i Linköping om delningen af öens tionde.

F 1: 31. An. 1. Ep. 217. K. c. 168.

Honorius &c. Dilectis filiis Clero et Populo de Gutlandia. Salutem &c.

Justis petentium &c. *usque* assensu, compositionem super destributione decimarum totius terre vestre inter vos, et venerabilem fratrem nostrum... Lincopensem Episcopum de assensu, et auctoritate Venerabilis fratris nostri Lundensis Archiepiscopi amicabiliter initam, sicut sine pravitate provide facta est, et ab utraque parte sponte recepta, et multis temporibus approbata, et in predictorum Archiepiscopi, et Episcopi litteris dicitur contineri, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostre confirmationis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani tertio Kalendas Februar. Pontif. nostri Anno Primo.

169. 1217 d. 1 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III till Ärke-Bisk. i Upsala samt alla under honom och Ärke-Bisk. i Lund lydande Biskopar, om den sistnämdes väl uppfyllda och nya erhållna förtroenden.

K. c. 168.

Honorius Papa III. Valerio Vpsalensi Archiepiscopo et Suffraganeis suis & Episcopis per Lundensem Prouinciam constitutis.

Is qui facit Angelos suos Spiritus cum singuli sint ad ministeria deputati per eos operatur suæ dispositionis arcanum, idemque vnus stabilis &

incommutabilis perseuerans, prout vult diuidit singulis, & dispensat secundum secreti sui consilium vniuersa. Non aliter autem immo fere simili ratione præsens Ecclesia, quæ peregrinatur in terris ad instar illius, quæ in gaudiorum æternitate triumphat, plures ordines habet, de quibus is qui supremum locum obtinet in eadem vni præcipit, & ille iubentis exequitur voluntatem. Cumque cæteri vocati sint in partem sollicitudinis, vnus tamen præminet ex plenitudine potestatis, qui cum non possit vbique personaliter interesse, agit plerumque per alios vices suas, vt sic membra singula virtutem capitis repræsentent. Ex hoc itaque fuit, quod non tam personæ Venerabilis Fratris nostri Lundensis Archiepiscopi meritum, quam fructum qui prouenire poterit animarum sedula moderatione pensantes vices nostras tam in Lundensi quam in Vpsalensi Prouincijs eidem Archiepiscopo duximus committendas, vt de ipsis fructum afferat qui non perit, & sui nominis redolentis opinio respiret odorem agri pleni, cui Dominus benedixit. Proinde in his quæ ad suam audientiam de prædictis Prouincijs deferuntur examinatis seu cognitis causæ meritis diligenter malos coerceat, & iniquos & iuxta modum culpæ canonica districtio culpam feriat delinquentis, ita quod illibatas seruet cuilibet iura sua, & si ab aliquo ab ipso Archiepiscopo fuerit appellatum deferens honori sedis Apostolicæ sicut debet terminum statuat appellanti, infra quem nisi appellationem suam fuerit prosecutus, ex tunc in negotio ipsa præuia ratione procedat. Cum autem contigerit Archiepiscopum memoratum dictas Prouincias visitare, procurationes exigat moderatas, & si qua beneficia tanto tempore vacauerint, quod ad nos sit eorum collatio secundum Statuta Lateranensis Concilij deuoluta, liceat ipsi Archiepiscopo personis idoneis ipsa conferre. Præterea plus animarum periculo præcauere, quam eidem Archiepiscopo prouidere volentes, auctoritate præsentium indulgentes vt liceat sibi iis qui in Canonem latæ sententiæ inciderunt, munus absolutionis impendere, nisi tam fuerit enormis excessus, quod propter atrocitatem iniuriæ, vt alij terreantur exemplo ad sedem sint Apostolicam destinandi. Ad hæc cum Crucesignatis qui fuerint in Prouincijs antedictis inhabiles ex facultatibus aut personis ad subsidium Terræ Sanctæ sibi liceat cum expedire viderit dispensare vota peregrinationis vnius in aliud commutato. In his autem & alijs quæ Pontificalem exigunt grauitatem sic sæpe dictum Archiepiscopum speramus auctore Domino processurum, quod officium creditæ sibi sollicitudinis pastoralis ad honorem Dei & Ecclesiæ Romanæ proficiet, ac salutem operabitur animarum. Datum Laterani Calendis Februarij. Pontificatus nostri anno primo.

170. 1217 d. 11 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius IIIs tillstånd för Ärke-Bisk. Andreas i Lund, att, i anledning af yppad brist på lärare, kunna prestviga äfven sådane, som voro födde af ett enligt Canoniska lagen olagligt äktenskap.

F. 1: 33. An. 1. Ep. 296.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri... Archiepiscopo Lundensi. Salutem &c.

Plerumque oleaster insertus olive nativa ruditate deposita dulcedinem sibi mutuat alienam, et hii qui sunt de corrupta massa formati per optionis gratiam gratie ecaptati sunt vasa honoris in ministerium Domini deputata, nonnumquam etiam quod abstulit defectus originis propter delicta parentum hoc prerogativa restituit meritorum per ecclesiastice provisionis misericordiam dispensantem, ut non sit apud illum distinctio, qui ut utraque faceret unum utrumque parietem in se connectere voluit lapidem angularem, Licet autem undecumque nascantur homines quantum ad Deum salvi sint, si parentum vitia non sectentur provida tamen fuit circumspectione provisum, ut hii qui sunt ex ipsa nativitate notati a sacris ordinibus arceantur, ut sic ipsis nichilominus depereat quo ad premium salutis eterne, et sit aliis ad terrorem per coniunctionis illicite pollui voluptatem. Verum quia ubi penuria est eorum, qui magistratum debent suscipere immunitas ad aliquid frangitur juxta legitimas sanctiones non a simili ratione in hiis locis in quibus est penuria Clericorum necessitate ac utilitate pensatis rigor est ecclesiasticus temperandus, presertim cum per temperamentum hujusmodi non rumpatur nervus canonicus, sed flectatur. Eapropter dilecte in Domino frater pastoralis officii vigilantiam quo super Domini gregem vigilare diceris attendentes auctoritate tibi presentium indulgemus, ut si quando propter raritatem clericorum in tua provincia videris expedire, quod hii qui non sunt nati de legitimo matrimonio, dummodo non sint geniti de nefando contubernio, seu etiam detestando, et morum honestas ac litteratura in hiis adjecerit, quod legitimationis defectus in nativitate detraxit ad Sacram militiam assumantur, si utilitas hoc exposcat, et scandalum non obsistat dispensandi cum quibusdam liberam habeas facultatem, ea tamen moderatione adhibita, ut causa cessante cesset id quod indultum fore dinoscitur propter causam, cum ubi nulla rerum vel temporum urget angustia illibatas velimus sacras regulas custodiri. Datum Laterani III. Idus Februarij, Pontificatus nostri Anno Primo.

171

171. 1217 d. 28 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Biskopen i Lund samt hans Lyd-Biskopar rörande uppbörd och utdelning af de flere sammanskotten till Heliga Landets befriande.

F. 1: 35. An. 1. Ep. 311.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabilibus Fratribus... Archiepiscopo Lundensi, et Suffraganeis eius, Salutem &c.

Approbante generali Concilio extitit ordinatum, ut omnes omnino Clerici tam subditi, quam Prelati vicesimam ecclesiasticorum proventuum usque ad triennium integre conferant in subsidium terre Sancte per manus eorum, qui ad hoc fuerint apostolica providentia deputati, quibusdam dumtaxat religiosis exceptis, ab hac prestatione merito exhimendis, et illis qui assumpto vel assumendo crucis signaculo illuc sunt personaliter profecturi. Sane super modo dispensandi hujusmodi vicesimam audivimus consilia diversorum, quibus inter se plurimum variantibus, illud de consilio fratrum nostrorum providimus eligendum, secundum quod vidimus ipsam vicesimam distribuendam utilius, et tam ab hiis qui conferent, quam ab illis, quibus fuerit distributa materiam suspitionis, et murmuris, melius amputandam, ut videlicet vicesima cujusque Diocesis redacta fideliter in pecuniam sub certo numero comprehendendo, in autenticorum virorum, et presertim illorum, qui eam collegerint testimonialibus litteris, et nobis etiam explicando ultra mare portetur, per quatuor vel quinque, seu plures viros prudentes Clericos et laicos Crucesignatos illius Civitatis et Diocesis, qui note fidei discretionis et opinionis existant, quorum unus sit Episcopus loci, siquidem Crucesignatus extiterit, reliquus ab Episcopo Diocesano et ipsius vicesime collectoribus eligendis, et per manus ipsorum de conscientia tamen Cardinalis, qui fuerit ibi Legatus distribuatur fideliter et discrete, crucesignatis egentibus, et utilibus negotio Terre Sancte ac presertim de illa Diocesi ubi vicesima illa collecta fuerit oriundis, iidemque distributores ipsi Legato, et Magistris Hospitalis et Templi reddant diligentissime rationem, per quam redactam inscriptis appareat evidenter pecuniam, quam ut premissum est sub testimonialibus litteris secum attulerint esse Crucesignatis fideliter et utiliter disrtributam, et tam testimoniales littere super quantitate pecunie commisse distributoribus ipsis, quam scriptura ratiocinii quod Cardinali et Magistris reddiderint antedictis diligentissime conserventur, ut et eorumdem distributorum fides et diligentia, illarum testimonio pateant et suspitiosorum conquiescant mentes, et labia conticescant. Quocirca Fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus hec sollempniter per vestras dioceses publicantes, difficultatem, seu moram aliquam nullatenus innectatis, vel permittatis

innecti, quin tam collectio vicesime per eos quin ad hoc a bone memorie Innocentio Papa Predecessore nostro fuerunt, vel a nobis fuerint deputati sine fraude, ac expensarum discrimine, prout ad eos pertinet, quam alio prout superius sunt descripta, efficaciter valeant executioni mandari. Sane pecuniam collectam et colligendam in truncis per distributores predictos distribui volumus et mandamus, inter crucesignatos strenuos et prudentes de populo illo ubi fuerit pecunia ipsa collecta, quibus ad peragendum votum suum proprie non suppetunt facultates, que recepta sub testimonio virorum fidelium crucesignatis ipsis distribuatur tempore arripiendi itineris, vel in portu, prout videbitur expedire ipsis distributoribus rationem de illa sicut de alia in scriptis fideliter reddituris. Datum Laterani II. kalend. Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Ett likalydande Bref har äfven afgått till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar, enligt K. c. 169 *med öfverskrift:*

Honorius Papa Tertius Valerio Archiepiscopo Vpsalensi & suffraganeis eius.

172. 1217 d. 16 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III:s bekräftelse för Ärke-Bisk. Andreas i Lund och hans efterträdare på rättigheten att vara Sveriges Primas och i följe deraf inviga Ärke-Biskoparne i Upsala.

F. 1: 37. An. 2. Ep. 727.

Honorii III litteræ apostolicæ anno II. ac repetitæ anno VIII., quibus confirmatur Archiepiscopo Lundensi Regni primatus, ac jus tradendi pallia missa ab Apostolica Sede.

Honorius &c. Venerabili Fratri Andree Lundensi Archiepiscopo, eiusque Successoribus canonice substituendis im perpetuum Salutem &c.

In eminenti Apostolice Sedis specula disponente Domino constituti salubriter iniuncti nobis officii &c. *lika med föregående* N:o 117 och 110, (*med behöriga tillägget:* Innocentius *efter* Antecessoribus nostris b. m. Lucio Clemente, Celestino; *och efter:* memorati Adriani, et felicis recordacionis Alexandri, Lucii, Vrbani, Clementis, Celestini,) *ända till* pacis inveniant Amen. Datum Laterani per manum Ranerii Sancte Romane Ecclesie Vicecancellarii XVI. Kal. Decembris Indictione VII. Incarnationis Dominice Anno M°CC°XVII°. Pontificatus vero Domini Honorij Pape III. Anno Secundo.

In Registro Anni VIII. eiusdem Pontificis occurrit eadem Bulla sub num. 273 cum sequentibus notis chronologicis Datum Laterani per manum Magistri Guidonis Domini Papæ Cappellani et Notarii XVI. Kal. Martij Indictione XII. Incarnat. &c. Anno 1223. Pontificatus vero Domini Honorii Pape III. Anno Octavo.

173. 1218 d. 6 Maj. Rom.

Påfv. Honorius III:s svar till Ärke-Biskopen i Lund att Munkar, som frånträdt klosterlöftet, skulle hållas uti strängaste förvar intill dess de återtagit drägten.

F. 1: 38. An. 2. Ep. 1067.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri .. Archiepiscopo Lundensi. Salutem &c.

A nobis petiit tua Fraternitas edoceri quid de apostatis sit agendum cum in custodia detinentur, eo quod minis vel blanditiis nullatenus possunt induci, ut abiectum monachalem habitum reassumant, ad quod tibi breviter respondemus, quod tales si volueris potes ita sub gravi custodia coartare, quod solummodo vita sibi misera reservetur, donec a sue presumptionis nequitia resipiscant. Datum Rome apud Sanctum Petrum II. Nonas Maij. Pontificatus nostri anno Secundo.

174. 1218 d. 6 Maj. Rom.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Bisk. i Lund och hans Lyd-Biskopar, att söner, födde af Andelige, sedan dessa blifvit Prestvigde, icke fingo taga fädernearf.

F. 1: 39. An. 2. Ep. 1068.

Honorius &c. Venerabilibus fratribus. . . Archiepiscopo Lundensi et Suffraganeis ejus Salutem &c.

Etsi multis a Sanctis Patribus argumentis fuerit laboratum, ut qui ferunt vasa Domini, mundi fiant, quia tamen usque adeo princeps mundi quosdam Clericos et presbiteros illecebris mundanis involvit, ut munda respuant, et immundam sobolem de immundo procreare contubernio non formident, eos saltem ut amplius erubescant in hoc volumus et debemus punire, quod eorum projenies sic exorta in paternis hereditatibus non succedat. Quocirca Fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus in Diocesibus vestris districtius inhibere curetis, ne filii presbiterorum et Clericorum, quos iidem post Sacri nuper Lateranensis statuta Concilii in Sacris ordinibus constituti turpiter genuerunt, ipsis in hereditate paterna succedant, et propinquiores sui sanguinis preter illos ad eorum hereditatem facientes admitti. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Datum ut supra.

175. 1218 d. 15 Maj. Rom.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Bisk. i Lund angående sådana mindre kyrkor, vid hvilka beständiga Vicarier icke kunde tillförordnas.

F. 1: 40. An. 2. Ep. 1130.

Honorius &c. Venerabili Fratri ... Lundensi Archiepiscopo, Salutem &c.

Consideratis circumstantiis temporum et locorum frequenter oportet canonice sanctionis regulas moderari, ne nervus ecclesiastice severitatis, qui sine gravi dispendio flecti non potest per immoderantiam dissolvatur penitus et rumpatur. Eapropter dilecte in Christo Frater tuis postulationibus inclinati, presentium auctoritate concedimus, ut in Ecclesiis Provincie tue, ubi Vicarii perpetui propter tenuitatem Ecclesiarum poni non possunt, facias provideri per illos, ad quos eorum institutio pertinebit, juxta quod fieri consuevit ante Concilium generale. Datum Rome apud Sanctum Petrum Idibus Maij Pontificatus nostri anno Secundo.

176. 1218 d. 28 Maj. Rom.

Påf. Honorius III:s Stadga utfärdad till Ärke-Biskopen i Lund och hans Lyd-Biskopar att Danska Clereciet borde i brottmål styrka sin oskuld med välfräjdade vittnen och icke enligt landets lag genom Edsgärningsmän hvilka, anskaffade bland medförbrytare, återfordrade vid eget behof samma biträde, och hvarigenom nya brott tryggare begingos.

F. 1: 41. An. 2. Ep. 1131.

Honorius &c. Venerabilibus Fratribus ... Archiepiscopo Lundensi et Suffraganeis ejus. Salutem &c.

Ad nostram noveritis audientiam pervenisse, quod Sacerdotes, et Clerici Dacie legi Regni per quam negativa probatur contra canonicas et legitimas sanctiones temere innitentes a criminibus, que probari testibus fidedignis possunt legitime contra eos reputantur insontes, si se super hiis purgare valeant quoquo modo. Vnde contigit quod quandoque ad purgationem suam sui similes criminosos adducunt, ut eis debeant in similibus oportuno tempore respondere, multaque crimina committuntur audacius ab eisdem. Volentes igitur ut hec pestis contraria omni juri penitus extirpetur a Clero, Fraternitati vestre per apostolica scripta precipiendo mandamus, quatenus in probatione negative dum tamen possit affirmativa probari contra canonicas sanctiones in foro ecclesiastico neminem audiatis, sed in purgationibus bone fame viros dumtaxat canonice admittentes eum minus esse idoneum ad purgandum quodlibet crimen sciatis, qui nota infamie super culpa consimili est respersus. Datum Rome apud Sanctum Petrum V. Kalend. Junii, Pontificatus nostri anno Secundo.

177. 1218 d. 15 Juni. Rom.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Bisk. i Lund m. fl. att anskaffa lärare jemte penninge-understöd till Preusarnes omvändelse och anläggandet af Scholor, hvaruti de från hedningarne inköpta döttrar, dem föräldrarne annars brukade döda, kunde till Christendom uppfödas.

F. 1: 42. An. 2. Ep. 1192.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus. . . . Moguntinensi Archiepiscopo, et Suffraganeis ejus, Salutem etc.

In Pruscie partibus populus est a fide prorsus exorbitans, et plus quam bestiali deditus feritati, qui ut ea faciant que non conveniunt, inter alia multa, que de ipsorum immanitate feruntur, quotcumque feminini sexus mater pariat perimunt preter unam, tamquam Domino velint in propagatione humani generis obviare, passim et sine verecundia plures eorum prostituunt filias et uxores, ac captivos immolant diis suis intingentes gladios et lanceas ut prosperam fortunam habeant in sanguine predictorum gentem etiam illam, quam de medio ipsorum misericors Dominus, qui neminem vult perire ad agnitionem veritatis adduxit, in fidei nostre contemptum, novis et intolerabilibus exactionibus inquietant multipharia molientes eos de tenebris erutos ad tenebras persecutionibus revocare. Porro Venerabilis Frater noster Episcopus Pruscie, ac alii, qui per Dei gratiam quasdam ibi construxerunt Ecclesias abhominantes impietatem hujusmodi, et eorum qui de novo ad Christum venerunt angustias miserantes, et ut ibidem fidei possit negotium promoveri, statuerunt si tamen sibi suppetant facultates, necandas comparare puellas, ut educantes easdem eas lucri facere possint Christo, ac ibi scolas Prutenorum instituere puerorum qui ut gens illa convertatur ad fidem addiscant efficacius quam advene predicare, ac evangelizare dominum Jhesum Christum. Volentes etiam Episcopus, et alii predicti subveniri fidelibus tribulatis illorum presertim instanter implorant auxilium ad resistendum barbare nationi, qui nondum Crucis signaculum receperunt, nec disponunt suis humeris illud affigere in terre predicte subsidium profecturi, et qui signo Crucis accepto juribus et facultatibus eisdem non suppetentibus non possunt exequi vota sua. Cum igitur hic se causa ingerat pietatis, a qua nullus se potest habens Spiritum Domini excusare. Vniversitatem vestram monemus et obsecramus in Domino, quatenus viris discretis Deum timentibus vestre jurisdictioni subjectis in remissionem peccaminum injungatis, ut ipsi pro Deo Sancte predicationis officium assumentes Diocesum vestrarum pauperes et debiles Crucesignatos cum quibus duximus dispensandum, vota peregrinationis eorum in succursum fidelium de Pruscia commutando, nec non predictos efficaciter moneant et inducant, ut saltem accepto calice salutari retribuant aliquid illi, qui pro eis tradidit semetipsum, accedentes ad Pruscie

partes juxta Episcopi memorati consilium pro plantatione novella fidei Christiane, tam spiritualibus armis, quam materialibus pugnaturi, tam eis, quam illis qui aliquos illuc in suis mittent expensis, vel ad eorum subventionem de suis facultatibus ministrabunt, concessa per nos juxta quantitatem subsidii et devotionis affectum venia peccatorum, secundum quod transituris Jerosolimam indulgetur, omnes etiam prudenter hortentur ut elemosinam amplexantes, que juxta sapientis edictum super scutum potentis, et super lanceam adversus inimicum pugnabit extinguens peccatum veluti aqua ignem ad redimendas et educendas puellas easdem nec non ad puerorum predictorum doctrinam de facultatibus sibi datis a Domino subventionis manum eis tam pie porrigant quam libenter, ita quod ipsi, quibus id in remissionem vobis injungimus peccatorum, centuplum in via et vitam eternam in patria consequantur. Datum Rome apud Sanctum Petrum XVII. Kal. Julii Anno II.

In eodem modo scriptum est Magdeburgensi Archiepiscopo et Suffraganeis ejus. Archiepiscopo Coloniensi et Suffraganeis ejus. Salzeburgensi Archiepiscopo et Suffraganeis. Gneznensi et Suffraganeis ejus. Lundensi et Suffraganeis ejus, et Episcopo Caminensi, Bremensi, et Suffraganeis ejus, Treverensi, et Suffraganeis ejus.

178. 1219 d. 11 Nov. Viterbo.

Påfv. Honorius III:s befallning att mottaga och understödja Munkarne af Predikare-Orden, men att fängsla och såsom menedare straffa dem, hvilka genom insamlandet af penningar bröto sitt fattigdomslöfte.

A. 1. d. 10. *)

Honorius episcopus seruus seruorum dei. venerabilibus fratribus archiepiscopis episcopis & dilectis filiis vniuersis ecclesiarum prelatis ad quos littere iste peruenerint. salutem & apostolicam benedictionem. Cum qui receperit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiat vniuersitati uestre viros predicatores ecclesie sancte pernecessarios pro eo quod ministrant pabulum uerbi dei merito commendamus vt ex hoc mercedem uobis incomparabilem comparetis. Hinc est quod dilectos filios fratres ordinis predicatorum qui paupertatem & vitam regularem professi uerbi dei sunt ewangelizacionj totaliter deputati uobis duximus propensius commendandos. Vniuersitatem uestram rogantes & ortantes attencjus ac per apostolica scripta uobis mandantes. quatinus cum ad partes uestras accesserint. ad predicandi officium ad quod deputatj sunt caritatiue recipiatis eosdem. & populos uobis commissos vt ex ore ipsorum uerbi dei semen deuote suscipiant. sedulo amonentes pro diuina & nostra reuerencia in suis eis necessitatibus

*) Efter en obevittnad afskrift från slutet af 1200talet.

fideliter asistatis. quatinus ad predicta suscipienda vestris exhortacionibus populi preparatj tamquam bona & fructifera terra. pro uiciorum tribulis incipiant semen germinare uirtutum. & dicti fratres per cooperacionem uestram suscepti ministerii cursum felicius consumando. optatum reportent sui laboris fructum & finem. salutem uidelicet animarum. quia uero sepe uicia sub specie uirtutum occulte subintrant & angelis satane in angelum lucis se plerumque simulate transformat. presencium uobis auctoritate mandamus. quatinus si qui de predictorum fratrum ordine se dicentes in partibus uestris predicauerint ad questum pecuniarium se conuertendo per quod religionem eorum qui paupertatem professi sunt contingeret infamarj. uos tamquam falsarios capiatis & condempnetis eosdem. Datum. Viterby. III°. ydus. Nouembrls. Pontificatus nostri Anno IIII°.

179. 1219 d. 22 Nov. Viterbo.

Påfv. Honorius III. till Svenska Presterskapet, att skickliga ämnen borde från Dom-Capitlen utväljas för att i Paris, med uteslutande af Borgerliga lagen och öfriga Vetenskaper, studera Theologien, hvaruti de sedermera skulle gifva sina landsmän undervisning.

B. 2: 195.

Quod clerici possint studere in theologia per quinque annos & nullus in legibus & ecclesia maior debet habere doctorem in theologia.

Honorius episcopus seruus seruorum dej venerabilibus fratribus archiepiscopis & episcopis et dilectis filiis ceteris ecclesiarum prelatis & capitulis per sweciam constitutis salutem & apostolicam benedictionem Super speculam domini licet inmeriti constituti. dum diligenter multo intuitu contemplamur statum ecclesie generalis dolemus plurimum & testamur, quod cum albe sint regiones ad messem plurimam & operarii siue perpauci. plerique vigiles qui tenentur custodire domini vineam dormiunt sompnum suum. nec zizania nimium excrescencia in manipulos ad comburendum colligunt quamuis ea iugiter superseminet inimicus Cumque lacteus & paruulus deficiat in plateis, vix est qui frangat panem paruulis aut propinet sicientibus aquam sapiencie salutaris eo quod modica est in terra sciencia domini, quia plurimi velut illusores filii accepta non modica porcione substancie iesu christi. comparatum sibi de ipsa siliquas vacuas et sonoras. que non sanant & aquam hauriunt cum situla samaritana de puteo vel torrente aquarum infidelium que sitim idropici non releuant sed irritant tales equidem ortum conclusum cui non communicat alienus vbi fons est & puteus aquarum viuencium deserentes ac fodientes sibi cisternas que aquam non preualent con-

tinere quasi non inuenientes pascua fastidito manna dum suspirant ad egipti allea & pepones. currunt ad sciencias lucratiuas. statuentes in terram suos oculos declinare vt igitur per interpaciones validas tamquam per patris verbera filii aberrantes ad matris vbera reuocati velut pulli aquilarum queant expedicius aduolare ac inoffense atque libencius velint & valeant currere in odorem flagrantis gracie iesu christi ad hauriendum aquas viueas cum gaudio de fontibus saluatoris, quosdam obices amouere cupimus huic itineri obsistentes & necessaria quedam annectere hiis que ab antecessoribus nostris edita sunt ab olim ad propagacionem propaginis vitis vere. Cum itaque de singulis prouinciis puelle speciose ac virgines pro rege assuero qui beatitudo dicitur per ancillas queri debeant et adduci ad arcem & menia ciuitatis & per manum agej mundum muliebrem accipere necessariorum videlicet fulcimenta, volumus & mandamus vt statutum editum in concilio generali de magistris theologis per singulas metropoles statuendis inuiolabiliter obseruetur decernentes insuper de consilio fratrum nostrorum ac districte precipiendo mandantes vt quia super hoc propter raritatem magistrorum se possent aliqui forsitan excusare. ab ecclesiarum prelatis & capitulis ad thologice professionis studium aliqui docibiles destinentur, qui cum docti fuerint in dej ecclesia velut splendor fulgeant firmamentj. ex quibus postmodum copia possit haberi doctorum qui velut stelle in perpetuas eternitates mansuri, ad iusticiam valeant plurimos erudire, quibus si proprii prouentus ecclesiastici non sufficiunt, predicti necessaria subministrent, docentes vero in thologica facultate dum in scolis docuerant, & studentes in ipsa, integre per annos quinque percipiant de licencia sedis apostolice prouentus prebendarum et beneficiorum suorum, non obstante aliqua contraria consuetudine vel statuto cum denario fraudari non debeant in vinea domini operantes. hoc autem volumus inconcusse seruari firmiter disponentes, quod feriamus pena debita transgressores Sane licet fallax sit gracia ceterarum scienciarum & vana eciam pulcritudo cum frumentum electorum & vinum germinans virgines iuxta prophetam sit bonum super omnia & sit pulcrum quia tamen regulares quidam, claustrale silencium & legem domini animas conuertentem & sapienciam dantem paruulis quam super aurum & topazion amare debuerant respuentes, abeunt post vestigia gregum & illicite se conuertunt ad pedissequas amplectendas que plausum desiderant populorum, contra huiusmodi presumptores exeuntes ad audiendum leges vel fisicam felicis memorie A. predecessor noster olim statuit in concilio turonensi. vt nisi infra duorum mensium spacium ad claustrum redierint sicut excommunicati ab omnibus euitentur & in nulla causa si patrocinium prestare voluerint audiantur Reuersi autem in choro. capitulo. mensa. & ceteris vltimi fratrum existant,

existant, & nisi forte ex misericordia sedis apostolice tocius spem promocionis ammittant, verum quia nonnulli ex talibus propter quorumdam opiniones diuersas, excusacionis aliquod assumebant, nos uolentes vt tales decetero ipso facto sentenciam excommunicacionis incurrant, districte precipiendo mandamus quatinus tam dyocesanis & capitulis ipsorum quam eciam a ceteris episcopis in quorum diocesibus in huiusmodi student tales sublato appellacionis obstaculo excommunicati & predictis penis obnoxii publice nuncientur Quia nos theologie cupimus studium ampliari, vt dilatato tentorii sui loco, funiculos suos faciant longiores & sit fides catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum. quibus resistere valeat ascendentibus. exaduerso & archydyaconos. decanos. prepositos. plebanos. cantores & alios clericos personatus habentes, necnon & presbiteros nisi ab hiis infra spacium prescriptum destiterint, hec extendi volumus et appellacione postposita inuiolabiter obseruari. nam cum sint multi caupones aquam vino miscentes qui non solum involuere falsa veris, sed eciam diem in noctem uertere moliuntur. in firmamento celi plantare luminaria diuidencia diem a nocte valide affectamus, sumopere satagentes vt ad capiendum volpes parvulas que demoliuntur vineas, bonorum habeamus copiam venatorum, qui manum mittentes ad forcia contra peruersores fidei sint potentes. opere ac sermone. hic vestiti duplicibus vt mereantur duplicia possidere, cum videbunt in die nouissimo ad iudicandum cum terre senatoribus consessuri. porro cum argentum alibi habeat venarum suarum principia, quam vnde ferrum tollitur, & auro locus in quo confletur, sit iam dudum parisius deputatus vbi turris dauid cum suis propugnaculis construi consueuit, ex qua non solum dependent mille clippej sed omnis fere armatura forcium dum indesinenter exinde fortes ex fortissimis prodeunt tenentes gladios & ad bella doctissimi quod ambiunt per orbem vndique lectulum salomonis, quidam suis diuiciis inuidentes dicere videtur patri quid generas, & matri quid parturis dum secus altare plantare lucum & ancillam heredem sue domine gestiunt subrogare, quamquam ancille filius cum filio libere non debeat heres esse Currunt enim illuc quidam improbi cum iradicionibus, secularium principum quasi rarefacere ibi velint fabrum ferrarium acuentem gladium aut lanceam vomerem & ligonem & cum in locis plurimis plures habeant sui stadii professores, vltro ingerunt filiorum oculis merces suas vt ipsarum illecti faleris & dulcedine prouocati, a matris pulcritudine ac sapidis vberibus, abstrahantur. non attendentes quod coangustatum est illic stratum, & fere artus sit locus ibidem filiis prophetarum, sane licet sancta ecclesia legum secularium non respuat famulatum que satis equitatis & iusticie vestigia imitantur quia tamen in francia & nonnullis prouinciis laici romanorum imperatorum legibus non vtuntur & occurrunt

raro ecclesiastice cause tales que non possint statutis canonicis expediri, vt plenius sacre pagine insistatur. & discipuli elisei liberius iuxta fluenta plenissimis resideant vt columbe dum in ianuis scolas non inueherint, ad quas diuaricare valeant pedes suos. firmiter interdicimus & districtius inhibemus ne parisius vel in ciuitatibus seu aliis locis vicinis quisquam docere vel audire ius ciuile presumat & qui contra fecerit, non solum a causarum patrociniis interim excludatur, verum eciam per episcopum loci appellacione postposita excommunicacionis vinculo innodetur, vos autem fratres & filii sic diligencius prescripta seruetis & faciatis studiosius ab aliis obseruari, quod veri amici sponsi possitis merito comprobari. dum paranimphos suos erudiendos ad epitalamica carmina curaueritis promouere. Datum viterbii X. kal. decembris Pontificatus nostri anno quarto.

180. 1219 d. 23 Nov. Viterbo.

Påfv. Honorius III. till Svenska Presterskapet, att genom förnyad ifver utplåna sina förra försummelser och noggrannare iakttaga mötenas beslut öfver åtskilliga ämnen.

A. 1. a. 8.

Honorius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis et Episcopis. et Dilectis filiis Ceteris ecclesiarum Prelatis per Suetiam constitutis. Salutem & apostolicam benedictionem. Expectauimus hactenus expectantes si monitis et statutis concilii generalis exculta domini Sabaoth uinea floruisset, si aaron uirga turgentibus gemmis erupisset in flores & dilatatis foliis amigdala produxisset, si germinassent mala punica & ficus produceret crossos suos. quia ficus precoquas animas sponsi desiderat & sponsa diligit botros cypri. Sed ecce quod dolentes dicimus ante messem seges effloruit. & uinea fere tota & ficus ac uirga magis aruit. & uindemiator manum ad carcallum non reuocat. sed sic semper uindemiat, quod post uindemiaciones racemos aliquos colligere uix ualemus. Nam unusquisque fere in uiam suam abiit. & ad suam negociationem reuolat a Regis nuptijs dampnabiliter se excusans. Jam quidem ministri altaris sicut iumenta non solum in stercore computrescunt. sed peccatum suum uelud sodoma predicant nec abscondunt facti ruina & laqueus populorum. Quidam etiam ecclesiarum Prelati qui gladios ancipites in suis manibus acceperunt ad faciendum uindictam et increpationes in populis errantes non corrigunt membra putrida non excidunt, a caulis oves contagiosas & morbidas non excludunt. uulnus. liuorem & plagam tumentem non ligant nec curant. neque fovent oleo uel emplaustro. propter quod quia cicatrix populi non obducitur. in Galaath non

censetur esse medicus uel resina. Proinde in consilium subditorum uenire anima prelatorum conuincitur. dum hiidem proximorum uitijs non resistunt. sicque manus mulierum misericordiam paruulos suos coquunt. hii etiam bona sibi commissa dissipant & consummunt. dispergunt sanctuarij lapides in capite omnium platearum. indignos promouent. pernitiosis stipendia ecclesiastica largiuntur. in suis ecclesiis conuenticula de sanguinibus congregantes. Tales equidem non attendunt. quod hely filios suos palpans de sella retrorsum cecidit & princepes populorum quia non cohibebat ebreos mitiantes Beelphegor & cum madianitis in eorum oculis coeuntes precepto Dominj suspensi sunt in patibulo contra solem. quia cum de manibus prelatorum negligentium sanguis requiratur pereuntium subditorum dum fortioribus instat fortior cruciatus fit dudum iudicium hiis qui presunt. Claustrales autem plurimj qui fregerunt iugum. ruperunt uincula. qui etiam sicut stercus terre iam contemptibiles sunt effectj, se non corrigunt. subditos non castigant. Capitula iuxta consilij generalis statutum non celebrant, ne in lucem prodeant opera tenebrarum & a lumine arguantur. propter hoc siquidem hereses inualescunt. quia cum perpauci hodie murus eneus uel columpna ferrea sint prelati, uix est qui se opponat murum pro domo dominj ascendentibus ex aduerso. eo quod conscientia remordente dum canes muti proiectum ranunculum in os habent & sunt quasi baculus arundineus iam confractus. nec latratu nec baculo arcent lupos. dilacerantes ecclesiam & in ipsam ululatus ualidos emittentes. Cum igitur dissimulare non possimus de cetero uel conniventibus oculis pertransire. tantum cleri contagium & populi christianj discrimen quod procedit & proficit ex negligentia prelatorum euacuantium per incuriam & torporem sanctiones canonicas & statuta salubria concilij generalis increpationis securim comminantem excidium nunc radicibus infructuose arboris applicamus. confosse ficulnee cophinum stercoris apponentes. antequam maledictionis gladio feriatur & areat si fructum non fecerit in futurum iam diutius expectata. Quocirca vniuersitati uestre per apostolica scripta mandamus & districte precipimus. quatinus preteritam negligentiam nouo studio redimentes per sollicitudinem geminatam sic prefati statuta concilii & illa presertim que salutem respiciunt animarum. deinceps conseruetis & faciatis a uestris subditis inuiolabiliter obseruarj quod possitis exinde laudem consequi & eterna premia promererj. nec quemquam uestrum penam oporteat formidare. ad quam ex nunc potenter accingimur contra desides & remissos. Jnuigiletis autem propensius ad hereticam prauitatem e uestris finibus si forsan irrepserit penitus extirpandam. quia serpit ut cancer capita ut ydra multiplicat & ut draco de celo stellas detrahit. & mulieri tendit insidias. cupiens filium quem concipit deuorare. Ponat etiam unusquisque gladium super femur per medium castrorum transiens de porta

in portam nec parcat fratri proximo uel amico. qui statutis concilii uilipensis morum uel uite abicit honestatem. uel non obseruat in tonsura. uestibus & aliis modestiam clericalem. precauentes sollicite ne beneficia conferatis indignis. nec quemquam permittatis habere plures personatus uel parrochiales ecclesias habitas post concilium generale quibus cura sit animarum annexa. nisi forsan super hoc habeat indulgentiam sedis apostolice specialem. Abbates uero nigri ordinis celebrare hoc anno prouincialia concilia non omittant. prout extitit in prescripto concilio stabilitum. & ut bonorum studium commendare possimus. & punire negligentiam prouersorum super hoc ab illis certiorarj uolumus & mandamus. Sane cum olim uas aureum manna plenum christi corpus deitatem continens prefigurans in archa federis auro tecta infra sancta sanctorum fuerit collocatum ut munde in loco venerabilj seruaretur. dolemus plurimum & tristamur quod in plerisque prouincijs sacerdotes sanctiones canonicas immo diuinum iudicium contempnentes. sacram eucharistiam incaute custodiunt & immunde. ac indeuote contrectant. quasi nec creatorem timeant uel recreatorem diligant aut judicem omnium expauescant. quamquam apostolus terribiliter comminetur deteriora illum mereri supplicia qui filium dei conculcauerit uel sanguinem testamenti pollutum duxerit. aut spiritum gratie contumeliam fecerit quam transgressores legis Mosayce qui mortis sententia plectebatur. Ne igitur de cetero per incuriam sacerdotum in indeuotos diuina indignatio grauius exardescat, districte precipiendo mandamus. quatinus a sacerdotibus eucharistia in loco singulari mundo etiam & signato semper honorifice collocata deuote ac fideliter conseruetur. Sacerdos uero quilibet frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione missarum eleuatur hostia salutaris quilibet reuerenter inclinet. idem faciens cum ipsam portat presbyter ad infirmum quam in decenti habitu superposito mundo uelamine ferat & referat manifeste. ac honorifice ante pectus cum omnj reuerentia & timore semper tamen lumine precedente. cum sit candor lucis eterne. ut ex hoc apud omnes fides & deuotio augeatur. Prelati autem huius mandati grauiter punire non differant transgressores, si & ipsi diuinam & nostram uolunt effugere ultionem. Attendat igitur unusquisque ut sic mandatum nostrum iuxta susceptum officium exequatur quod nemo coronam eius accipiat, uel de suo loco eius candelabrum amouerj contingat. sed potius mereatur coronarj gloria & honore. Dat. Viterbij VIIII Kal. Decembris Pontificatus nostrj anno Quarto.

Blybullan vidhänger uti ett segelgarns snöre.

181. 1219. Linköping.

Konung Johans gåfvobref till Biskop Carl i Linköping samt hans efterträdare på en gård i Fjätersunda hvilken Konungen sig tillbytt mot fädernejord i Grepaspanga.

A. 3. o. 1: 1.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. J. dei gracia rex sweorum vniuersis christi fidelibus presens scriptvm intuentibus salutem in perpetuum. Ne res gestas aboleat processus temporvm. debet eas confirmare perhennis viuacitas litterarum. Nouerit igitur tam presentium etas quam futurorum posteritas quod diuina gracia inspirante in die coronacionis & regalis inuntionis nostre. mansionem in fyatasvnd quam comparauimus pro patrimonio nostro quod habuimus in greppaspagvm. cognato nostro & cancellario Karolo Lyncopensi Episcopo & successoribus eius illi ecclesie presidentibus. caritatis intuitu & honoris & fidelitatis respectu quam idem episcopus nobis tam in aduersis quam in prosperis exhibebat studiose contulimus cum omnibus attinenciis in perpetuum possidendam. Huius autem rei testes sunt. Walerius archyepiscopus & karolus dux. Robertus episcopus. Olauus episcopus. Benedictus episcopus. dominus eskillus legifer. dominus vlfo. dominus petrus filius domini laurentii & dominus Benedictus frater episcopi & plerique principes regni nostri quos mora est enumerare. Si quis ergo hoc datum tam solempniter institutum cassare vel in irritum ducere dolose & malignose attemptauerit. superni regis offensam se nouerit incursurvm. Datum autem Lyncopye anno ab incarnacione domini. M°. CC°. XVIIII°. ANNO Regni nostrj tercio.

På frånsidan: De collacione bonorum in fiatasund.

Sigillet, skadadt, se Tab. 2. n:o 4.

182. 1219?

Förening, hvarigenom sambröderne Peter, Lars och Sigtryg, Bengt Mattssons söner, afstå fisket i Sken till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 8.

Sciant presentes et futurj quod nos fratres & germanj uterinique omnes. Petrus. laurentjus. Sygtruggus. filjj benedictj. filij Mathej. coram deo & beate marje et omnibus sanctis. et coram monachis & conuersis firmiter stabiliuimus pactum sempiternum in nouaualle lite eliminata calumpniaque sopita. piscatjones in aqua que dicitur schethina libere & secure pro nobis & pro heredibus nostris quocumque casu emergente imperpetuum possideant. Quicumque igitur hoc pactum tam rationabiliter & sollempniter stabilitum

in presentia nostra uel futurorum querelam inde ampljus fecerit ultjoni nostre subiacebit. et quicumque de presentjbus & futuris in irritum pactum nostrum ducere de cetero attemptauerit. domini nostri iesu christi & beate marie atque omnium sanctorum maledictioni subiaceat. nisi penituerjt & resipiscat. Amen.

På frånsidan: Skeeden.

2:ne Sigill, hvaraf det ena på trådar, äro ånyo vidhäftade, se Tab. 5 n:o 1, 2.

183. 1219.

Konung Johans samt Biskopen i Linköping Carls bekräftelse på föreningen om fisket i Sken, hvilket af Bengt Mattssons arfvingar öfverlemnades till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 29.

Johannes dei gracia rex sueorum. & karolus eadem gracia lincopensis episcopus regis eiusdem cancellarius. vniuersis christifidelibus presens scriptum intuentibus. Salutem in perpetuum. Quod solempniter perpenditur esse dispositum. commendari viuaci debet memorie litterarum. Nouerit siquidem tam presentium etas quam futurorum posteritas. quod heredes domini Benedicti filii domini Matthey coram nobis pepigerunt in die intronizacionis nostre & firmiter stabilierunt. quod claustrales de noua ualle. lite elimata. calumpniaque sopita. piscaciones in aqua que dicitur schethyna libere & secure quocumque causu emergente. in perpetuum possideant. Quicumque igitur hoc pactum tam rationabiliter & sollempniter stabilitum videlicet in presencia nostra & domini wallerianÿ vpsalensis archyepiscopi. & karolÿ ducis & aliorum principum approbant. in irritum ducere attemptauerit. regie subiaceat vlcionj. excommunicacionis sentencia puniendvs. Actum anno gracie M°. CC°. XIX°. anno regni nostri tercjo.

Sigillen: 1. blott ett litet stycke qvar; 2. Något skadadt, Tab. 4. n:o 4.

184. 1219.

Konung Johans privilegier för Biskopen i Skara och Rikets Biskopar på kyrkogodsens frihet från alla Kongl. utskylder och på rättigheten att uppbära alla på dylika hemman fallande sakören.

A. 7. a. 1: 2. *)

In nomine sancte et jndiuidue trinitatis. Johannes dei gracia rex Sweuorum. Omnibus christi fidelibus presens scriptum jntuentibus vel audien-

*) Intryckt i Påfv. Honorius III:s bekräftelse af d. 4 Nov. 1220. vidimerad i Skara d. 7 Maj. 1377. hvarjemte detta, samt Konung Erik Eriksons i samma ämne gifna bref finnes i en obevittnad, men fordom med sigill försedd vidimation A. 7. a. 1: 3 ungefärligen från begynnelsen af 1300 talet, som tillika innehåller anteckning om flere Påfvars härå lemnade stadfästelser.

tibus jn perpetuum. Ex delicto primi parentis cunctis jnfligitur. quod humana memoria labilis sit et caduca. Nisi res geste viuaci litterarum testimonio roborentur. Nouerit siquidem tam presencium etas quam futurorum posteritas. quod jn die jntronicacionis nostre domino benedicto Scarensi episcopo & ceteris episcopis regni nostri contulimus possessiones ecclesiasticas cum attenticiis earum a regia exactione liberas et jnmunes. Et si que cause jn fundis aut prediis presbiterorum vel colonorum eorum emerserint totaliter ipsi episcopo attineant jn satisfaciendo Siquis jgitur hoc datum tam racionabiliter jnstitutum cassare attemptauerit regia vltione se nouerit conplectendum. Datum anno gracie. anno ab jncarnacione domini M°.CC°.XIX°. Anno regni nostri tercio.

184. *a*) Öfversättning.

B. 4: 178. *).

Priuilegium Regis Johannis datum die sue coronacionis.

I nampn the helga oc oatskililiga trefallighets Amen JOHANNES medh gudz naade swea konunger allom guds venom nerwarande breeff see æller höra helsa æwerdelica, Aaff war forsta forfaders brott ær allom ingiffuit ath menniskio minne ær ostadugt och forgængeliget, vtan the ting ther skee worda forstærkt medh breffues odödelica beuisning Thy görom wi kunnogth swa kommaskolandom som them som nw æra ath paa waar krönilse daagh vnthom wi oc gaffuom verdogom fader her benkt i skara oc allom biscopom i waro riche alle theres gooz oc ægedela kyrkenne tillydher oc alt thet i them ær medh all tilhörilse quitth fri oc alstinges vndantagen aff allom konunxligom wtskyllom Och hwad sacher ther falla kunno paa theres grund prestagardom æller theres landbom scolo ganscheliga höra til biscopom i botomalom, Och waret sache nager dyrffdes thenne wara skæliga skikkelse forkrænkia skal han vetha ey vndwicha wara konunxlica hempd Giffuet arom epther gudz byrd MCCXIX thet tridie areth i waars rikes besittning.

*) *Uti brädden:* "Ex eodem supradicto registro folio 103 in 2:o latere vnde translatum fuit." *Den åberopade handskriften kallas p. 170* " Registrum vetus signatum signo ecclesie et mense Episcopalis."

184. *b*) Öfversättning.

B. 4. 153.

I nampn the heligha aathskelilegha trefaalloghet JOHANNES medh gudhz naadhe swea konungher allom gwdh wenom nærwarandhe breff see heller höra helsa eewerdheligha i gudhi Aff worom förstha förfadhers broth ær allom ingiffwidh ath mans mynne er ostadukth och förgængelighet wthan the thingh ther skee vardha förstærkth medh breffs odhödheligha bewisningh Ty görom wij kwnnokth saa kommaskulandhe som thom nw æro ath aa vorom krönilse dagh vnthom wij och gaaffwom verddoghom fadher her benkth i skara och allom biiskopom i wora rike al thera godz och æghadhela kyrkionne thil lydher medh alla thil lydhe quitte frii och alstinges odelactighe aff allom konungxlighom vthskyldhom och hwad saker ther falla kwnna aa theres grundh klærcheriidhet æller thera landhboo skolo gansligha thilhöra biskopenom i bothamaalom och saköres och warith saa ath nogher dyrffwes them vora skæligha ynnesth eller skikkilse förkrænkia skal han ey vnwika wora konungxliga hempdh Giffwith aarom epther gwdhz byrdh MCC paa thet XIX thet tredia aar i waara rikes besithningh.

185. 1220. Riseberg.

Konung JOHANS gåfvobref till Nunnorna i Riseberga kloster på hemman i Sveabod, hvilka Jarlen BIRGER och efter honom Herr ULF af Konungen innehaft.

A. 3. n. 1: 3.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis. JOHANNES dei gracia rex sweorum. vniuersis christi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris salutem in perpetuum. Ne res gestas aboleat processus temporum confirmare debet eas perhennis uiuacitas litterarum. Nouerit ergo tam presentium etas quam futurorum posteritas. quod possessiones nostras in sueaboth quas byrherus dux bone memorie & dominus vlf postea a nobis habuit sanctimonialibus de rysabyerhya in remissionem peccatorum nostorum & parentum nostrorum contulimus cum appendicijs omnibus in perpetuum possidendas. Quicumque igitur hoc donum tam racionabiliter institutum odij uel inuidie stimulis agitatus cassare presumserit diuina pariter & nostra perplectendum se nouerit ulcione. Huius autem donacionis testes sunt dominus dux & wallerius archyepiscopus & dominus karolus episcopus & dominus olauus episcopus & dominus vlf & dominus Benedictus filius dominj magnj & dominus dan stabularius & alij discreti quos mora est ad presens enarrare. Datum autem in rysabyerh. anno ab incarnacione domini. M°. CC°. XX°. Anno regni nostri IIII:to Amen.

På frånsidan: littera de Sweabodh.

Sigillet bortfallet.

186.

186. 1220 d. 3 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Konung Johan; klagomål öfver verldsliga maktens ingrepp uti Andeliga ärender.

K. c. 170.

Honorivs Papa Tertivs Illustri Regi Svetiæ.

Vt potentibus huius sæculi Dominus in Ecclesiis & rebus Ecclesiasticis, quæ sibi speciali titulo sunt ascriptæ, omnem omnino interdiceret potestatem. Ozam pro eo quod Arcæ fæderis, sanctam Ecclesiam præsignanti, manum apposuit, vt inclinatam sustentaret eandem grauiter mox percussit; ostendens quantam velit Ecclesiæ reuerentiam exhiberi, dum eum qui Arcam, quæ figura erat Ecclesiæ, non vt deprimeret, sed attolleret, tetigit ex eo solummodo, quod ad huiusmodi ministerium non erat addictus, acriter sic puniuit. Vnde tacti sumus dolore cordis intrinsecus, quod sicut ad audientiam nostram peruenit, tu & Principes & Magnates tui hæc minime attendentes, Ecclesias & res Ecclesiasticas nimis irreuerenter inuito Domino contrectatis, dum inter alia quibus grauatis easdem, quoties Ecclesiam Cathedralem vacare contingit, vos bonis vacantis Ecclesiæ nimis reprehensibiliter apprehensis, Capitulum ad quod electio pertinet successoris, ad electionem procedere non sinentes, contra Canonicas sanctiones quem vultis intruditis in Ecclesiam viduatam dando intruso annulum & baculum Pastoralem. Quidam etiam Sæculares Iudices sacros Canones contemnentes in contrahendis & dirimendis matrimonijs, & in aliis quam pluribus, ius Episcopale sibi damnabiliter vsurpantes, Ecclesias Præsbyteris dant & auferunt quando volunt, nec attendentes quod seruus suo Domino stat & cadit, Clericos sua iudicia subire compellunt. Nos igitur tam depressionem Ecclesiasticæ libertatis, quam animarum pericula ex his euenientia manifeste debito fauore zelantes, Celsitudinem Regiam rogamus, monemus; & hortamur attente, quatenus prudenter attendens, quod honor Regis est, vt iustitiam diligat, quæ se diligit & dirigit diligentes, non solum ipse ab huiusmodi abusibus prorsus abstineas, verum etiam quoslibet tibi subditos, tradita tibi cælitus potestate abstinere compellas te ac alios ab occupandis bonis Ecclesiasticis cohibendo, & permittendo electiones vacantibus Ecclesiis libere celebrari, & alias personas Ecclesiasticas seruando in omnimoda libertate, ita quod offensam redimas præcedentem, & in gratiam te aduehas potiorem, ac nos mansuetudinem Regiam possimus merito commendare. Datum Lateran. III. Nonas Nouembr. anno quinto.

187. 1220 d. 3 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Biskopen i Skara, rörande Prester, hvilka, undandragande sig botgöring i kloster för de dråp som med uppsåt eller våda af dem begingos, bortlade den Andeliga drägten och trädde i äktenskap.

F. 1: 47. An. 5. Ep. 156.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Episcopo Scarensi. Salutem &c.

Audivimus quod quidam Clerici tue Diocesis in Sacris ordinibus constituti, qui aliquando sive sponte, sive casu homicidii crimen incurrant, mox abiecto habitu clericali palam de facto ducunt uxores, et in apostasia dampnabiliter gloriantes, jactant se magis quam antea florere temporalium ubertate, non attendendo, quod nichil est infelicius felicitate peccantum. Ne igitur tales de sua valeant malitia gloriari cum licet ordinis executio ammittatur caracter tamen remaneat Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus hujusmodi homicidas ad agendum penitentiam in aliquibus Monasteriis servato habitu clericali monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas. Datum Laterani III. Nonas Novembris, Pontificatus nostri anno Quinto.

188. 1220 d. 3 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Biskopen i Skara, om rättandet af ett missbruk, att männer, hvilkas hustrur begått otrohet, ansågo sig derigenom fria från äktenskapsförbindelsen och berättigade att ingå en ny.

F. 1: 49. An. 5. Ep. 159.

Honorius &c. Eidem.

Audivimus, quod nonnulli tue Diocesis, quibus est pro ratione voluntas propriis affectibus circumventi, si quando eorum uxores adulterium diabolo suggerente committunt, usque adeo se credunt a vinculo matrimonii absolutos, quod eisdem viventibus alias quasi licite superducunt. Quia vero error cui non resistitur videtur quodammodo approbari ne aliorum culpam tuam efficere videaris, Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus abusum hujusmodi de Diocesi tua studeas penitus abolere. Abusores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Laterani III. Nonas Novembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

189. 1220 d. 3 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III:s Bekräftelse för Biskopen i Skara och hans efterträdare på den tionde som, både i följe af Canoniska lagen och enligt särskilt åtagande, under namn af hufvudtionde, till honom utgjordes.

F. 1: 51. An. 5. Ep. 161.

Honorius &c. Eidem.

Iustis petentium &c. *usque* complere. Ea propter Venerabilis in Christo frater Episcope tuis justis precibus grato concurrentes assensu, decimas in quibus Parrochiani tui secundum Canonicas Sanctiones tibi tenentur, et aliam decimam que dicitur Capitalis, ad quam solvendam se voto voluntarie obligarunt sicut eas juste ac pacifice obtines, tibi et per te successoribus tuis auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis infringere. Si quis autem &c. Datum Laterani III Nonas Novembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

190. 1220 d. 3 Nov.

Påfv. Honorius III:s Befallning till Presterskapet i Skara stift, att utan öfverklagad genträfvighet erlägga till Biskopen hans vanliga inkomster.

F. 1: 54. An. 5. Ep. 164.

Honorius &c. Dilectis Filiis Vniversis Ecclesiarum Prelatis per Scarensem Diocesin constitutis. Salutem &c.

Ut ex debito nobis meritum videremini comparare procurationes et alia, in quibus Venerabili Fratri nostro... Episcopo Scarensi tenemini usque adeo libenter debereris exolvere, ut ex ipso affectu vos aliquid effectui adicere probareris cum affectus hominum maxime mereri soleant, et etiam demereri. Vnde non sine causa miramur, quod sicut idem Episcopus exposuit coram Nobis vos eidem in procurationibus exhibendis nimis difficiles exhibetis, quin etiam quidam vestrum eas sibi reddere contradicunt. Ne igitur rem et meritum ammittatis si debitum exolvatis inviti, Vniversitatem vestram monemus attente per apostolica scripta firmiter precipiendo mandantes, quatenus procurationes et alia sibi debita sine difficultate qualibet exolvatis. Alioquin sententiam, quam idem propter hoc rationabiliter tulerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus auctore Domino inviolabiliter observari. Datum Laterani III. Nonas Novembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

191. 1220 d. 4 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III:s bekräftelse af Konung Johans åt Biskopen i Skara och Rikets öfriga Biskopar förunnade friheter.

A. 7. a. 1: 2. *)

Honorius episcopus seruus. seruorum dei. Venerabili fratri. Episcopo scarensi. Salutem & Apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur. quod. iustum est & honestum Tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis. vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter venerabilis jn christo frater Tuis iustis postulacionibus gratum jmpercientes assensum. libertates possessionum et jmmunitates ac alia que karissimus jn christo filius noster. J. jllustris rex swecie. ecclesie tue liberalj contulit pietate. prout jn ipsius litteris plenius continetur. sicut ea omnia iuste ac pacifice optines. tibi et per te successoribus tuis. auctoritate apostolica confirmamus. et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem rei euidenciam tenorem literarum ipsarum presentibus duximus jnserendum. qui est talis. In nomine sancte et jndiuidue trinitatis. Johannes &c. *se ofvanföre* N:o 184.

Nullj ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis jnfringere vel ej ausu temerario contraire. Si quis Autem hoc attemptare presumpserit. jndignationem omnipotentis dej et beatorum petrj & paulj apostolorum eius se nouerit jncursurum. Datum Lateráni II. Nonas Nouembris. Pontificatus nostri anno quinto.

På frånsidan med nyare stil: Påfwe Honorij Vidimus och Confirmation opå Konungh Johan Mildes bref gifwet Bisp Berge i Skara Anno &c. 1219.

192. 1220 d. 4 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillstånd för Biskopen i Skara att, med undantag af svårare brott, gifva aflösning åt personer, hvilka kunde underlåta skyldigheten att söka densamma i Rom.

F. 1: 48. An. 5. Ep. 157.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . : Episcopo Scarensi. Salutem &c.

Cum sicut in nostra proposuisti presentia constitutus, nonnulli tue Diocesis in canonem late sententie incidentes, propter quod essent ad sedem apostolicam destinandi secundum canonicas sanctiones dum considerant difficultatem laboris, et viarum discrimina negligant absolutionis beneficium

*) Utur en i Skara d. 7 Maj 1377 bevittnad afskrift.

postulare, nos, et illorum saluti consulere, ac tue Fraternitati deferre volentes, absolvendi eos juxta formam Ecclesie liberam tibi auctoritate presentium concedimus facultatem, nisi forte ita esset talium enormis excessus, quod merito deberent ad Sedem Apostolicam destinari, utpote si procederent ad mutilationem membrorum, seu gravem sanguinis effusionem, vel ad injectionem manuum in Episcopum, vel Abbatem, quod non esset in patientia tolerandum. Datum Laterani II. Nonas Novembr. Pontificatus nostri Anno Quinto.

193. 1220 d. 4 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillåtelse för Biskopen i Skara att efter eget ompröfvande utdela aflat åt dem, som besökte en under byggnad varande kyrka helgad åt Presten Niklas, hvilken, sedan han lidit martyrdöden, blifvit ryktbar genom underverk, hvarom Påfven likväl ännu icke erhållit fullkomliga underrättelser.

F. 1: 52. An. 5. Ep. 162.

Honorius &c. Eidem.

Tua nobis devotio supplicavit, ut cum quedam Ecclesia in tua Diocesi ad honorem Dei, et bone memorie Nicolai presbiteri, qui dum quendam visitaturus infirmum Corpus Christi portaret ab impiis immaniter interfectus insignibus corruscat miraculis ceperit fabricari visitantibus eam aliquam suorum peccaminum indulgentiam concedere dignaremur. Quia vero nondum super hiis nobis potuit plene liquere, nos de discretione tua plenam in Domino fiduciam obtinentes, Fraternitati tue indulgentiam huiusmodi eam visitantibus rite ac provide concedendi, liberam tibi auctoritate presentium concedimus facultatem. Datum Laterani II. Nonas Novembris Anno Quinto.

194. 1220 d. 4. Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Biskopen i Skara om tillsättandet af Kaniker.

F. 1: 53. An. 5. Ep. 163.

Honorius &c. Eidem.

Audito a te diligenter Ecclesie tue statu, de providentia tua plenam in Domino fiduciam obtinentes, Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus eamdem Ecclesiam de Canonicis Regularibus secundum regulam Beati Augustini si fieri poterit studeas ordinare. Quod si nequiveris instituas in eadem, prout secundum Deum expedire videris canonicos seculares, tales utique qui digne in ea Domino famulentur. Datum Laterani II. Nonas Novembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

195. 1220 d. 13 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Biskopen i Skara, rörande förflyttning af några vid Domkyrkan på obehörigt sätt antagne föråldrade Prester.

F. 1: 55. An. 5. Ep. 173.

Honorius &c. Eidem.

Supplicasti nobis, ut cum quidam jam in etate decrepita constituti olim obsequium se Deo prestare credentes in Ecclesia tua ingressum habuissent pecunia mediante ipsis qui propter imbecillitatem corporum in alia Ecclesia de facili admitti non possent, pio compatientes affectu, eos in eadem Ecclesia vivere misericorditer pateremur. Illius itaque vicem gerentes, qui parcendo ac miserando suam omnipotentiam manifestat, Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus eos de predicta Ecclesia removens, de misericordia, que superexaltat iudicio ipsos in aliis Ecclesiis tue Diocesis studeas collocare. Quod si forte nequiveris eos dispensative de novo recipias, mutatis prioribus locis, et inferioribus assignatis, injuncta nichilominus penitentia competenti pro quantitate peccati. Datum Laterani Idibus Novembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

196. 1220 d. 13 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Biskopen i Skara, om ändring af ett i Stiftet uppkommit missbruk att på enahanda sätt afstraffa modren, som af våda förqväft sitt barn, och den till gerningen vanligen oskyldige fadren.

F. 1: 56. An. 5. Ep. 174.

Honorius &c. Eidem.

Sicut in nostra proposuisti presentia constitutus, quedam consuetudo in tua Diocesi jure contraria inolevit, videlicet, quod si mater in lecto de nocte per incuriam infantem oppresserit, pater sine propria culpa punitur, cum si oppressionis tempore, ipse nec in eodem lecto, nec in domo, vel terra jacet eadem, nec alias in hoc delinquit, par utrique penitentia injungatur. Quia vero indignum est alterum pro alterius culpa puniri, nec debet extendi vindicta ultra quam inventum fuerit in excedente delictum, Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus id de cetero nullatenus fieri patiaris, sed secundum culpas delinquentium, penitentias modereris. Datum Laterani Idibus. Novembris Anno Quinto.

197. 1220 d. 13 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillåtelse för Biskopen i Skara att på förmånligaste sätt till penningar förvandla den för Heliga Landet anslagna Tjugondedelen af de Andeliges inkomster, hvilka bestodo i varor af så lågt värde att Stiftets Presterskap knappast kunde förmås lösa nämde afgift mot hundrade mark.

F. 1: 57. An. 5. Ep. 175.

Honorius &c. Eidem.

Cum sicut in nostra proposuisti presentia constitutus, vicesima Ecclesiasticorum proventuum tue Diocesis deputata in subsidium Terre Sancte nequeat de facili estimari, pro eo quod proventus ipsi non in moneta, sed in victualibus, que habentur ibi valde modici pretii pro majori parte consistunt, propter quod Clerici ejusdem Diocesis vix ad solvendum centum marcas pro vicesima possint induci. Nos discretioni tue, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus super hoc committimus vices nostras Fraternitati tue per apostolica scripta mandantes, quatenus provideas super hoc auctoritate nostra prout ejusdem Terre Sancte melius videris expedire, quicquid super hoc feceris, nobis fideliter rescripturus. Datum Laterani Idibus Novembris Anno Quinto.

198. 1220 d. 13 Nov. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Biskopen i Upsala att svar på hans förfrågningar skulle af Biskopen i Skara muntligen lemnas.

F. 1: 57. An. 5.

. . . Archiepiscopo Vbsalensi Salutem &c.

Auditis per Venerabilem Fratrem nostrum . . Scarensem Episcopum tuis consultationibus diligenter, tibi per eumdem plene duximus respondendum, sicut ipse viva voce tibi poterit explicare. Datum Laterani Idibus Novembris Anno Quinto.

199. 1220 d. 13 Dec. Lateran.

Påfv. Honorius III:s befallning till Ärke-Biskopen i Upsala att tillblandningen af vatten uti Mässoffret icke fick utgöra större mängd än vinet.

F. 1: 58. An. 5. Ep. 172.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Vbsalensi. Salutem &c.

Pernitiosus valde sicut audivimus in tuis partibus inolevit abusus, videlicet quod in majori quantitate de aqua ponitur in Sacrificio, quam de

vino, cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesie generalis plus in ipso sit de vino, quam de aqua ponendum. Ideoque Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus id nec de cetero facias, nec in tua provincia fieri patiaris. Datum Laterani Idib. Decembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

200. 1220 d. 29 Dec. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Konung Johan, om Cardinalen Gregorii ankomst och mottagande, hvilken på Konungens begäran blifvit skickad såsom Legat till Sverige.

F. 1: 59. An. 5. Ep. 309.

Honorius III. instante Svetiæ Rege ad eum mittit Legatum apostolicum Gregorium de Crescentio Diaconus Cardinalis.

Honorius &c. Carissimo in Christo filio . . . . Regi Svetie Illustri Salutem &c.

Ecce iuxta precum tuarum instantiam, et promissionem nostram misimus ad te dilectum filium nostrum Gregorium de Crescentio Sancti Theodori Diaconum Cardinalem apostolice Sedis Legatum virum utique prudentia, et honestate conspicuum, et Nobis inter alios fratres nostros suis exigentibus meritis specialiter carum concesso sibi plene Legationis officio per omnes terras, que tue jurisdictionis existunt, ut extirpet nociva, et plantet salubria, prout queque secundum datam sibi a Deo prudentiam viderit facienda. Rogamus igitur Regiam Celsitudinem, quatenus ipsum, immo verius Nos in ipso recipias ylariter, et honorifice tractes, ac a subditis tuis ei facias dignam honorificentiam exhiberi, ut devotio, quam te ad apostolicam Sedem habere confidimus clareat in effectu, et Nos, et fratres nostri per hoc merito in tua caritate crescamus, idemque Legatus, qui per se ac suos qui magnum locum in Vrbe obtinere noscuntur, grata tibi poterit vicissitudine respondere ad tuam dilectionem perpetuis temporibus obligetur. Datum Laterani IV. Kal. Januar. Pontificatus nostri Anno Quinto.

201. 1220 d. 31 Dec. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Svenska Presterskapet om Cardinal-Legaten Gregorii ankomst och mottagande.

K. c. 171.

Honorivs Papa Tertivs Olao Archiepiscopo Vpsalensi Et Svffraganeis eius, & Abbatibus, Prioribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis in Vpsalensi Prouincia constitutis.

Svscepti cura regiminis, quæ nos omnibus constituit debitores exposcit, vt qui officium Speculatoris assumpsimus, non solum ad prope positos, sed etiam ad longe positos nostræ sollicitudinis aciem extendamus, ac de agro Dominico studeamus extirpare plantaria vitiorum, ne forte illis per nostram incuriam excrescentibus, nobis possit adaptari quod legitur. Per agrum hominis pigri transiui, & ecce vrticæ repleuerunt eum, & operuerunt faciem eius spinæ. Quia vero humanæ conditionis natura non patitur, vt per nos ipsos cuncta nobis imminentia exequamur, exemplo eius qui cum vbique sit præsens spiritus Angelos suos facit, & in diuersa ministeria mittit illos, aliis ea exequenda committimus, quæ per nos ipsos exequi non valemus, maiora maioribus, prout ratio singulorum expostulat committentes. Vt igitur in persona eius quem ad vos destinare curauimus plenius agnoscatis quam & quantam de vobis sollicitudinem habeamus, ecce mittimus ad vos dilectum filium nostrum Gregorium de Crescentio Sancti Theodori Diaconum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, virum vtique prudentia & honestate conspicuum, ac nobis inter cæteros fratres nostros suis meritis exigentibus specialiter carum commisso sibi plenæ legationis officio, & concessa sibi plenaria potestate vt euellat & destruat, ædificet atque plantet, prout quæque secundum datam sibi a Deo prudentiam viderit facienda. Ideoque vniuersitati vestræ per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus ipsum, imo verius nos in ipso recipientes hilariter & honorifice pertractantes, eidem tanquam personæ nostræ intendatis & obediatis humiliter & deuote, ac ipsius salubria monita & statuta irrefragabiliter obseruetis. Alioquin sententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles præcipimus vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Datum Laterani II. Calend. Ianuar. anno quinto.

In eodem modo Archiepiscopo Lundensi et aliis F. 1: 60.

202. 1 1220 d. 31 Dec. Lateran.

Påfv. Honorius III:s Skyddsbref för Prosten och Kyrko-Rådet i Hagby, samt kyrkans hemmansdelar uti Hagby, Horsmiraland, Forsa, Eka, Hillinge, Mejbro, Filke, Ekbolanda, Brunna, Skornomme, Thorsätra, Ölsta, Säfva, Hedsta, Friberga, Åland, Ahlsta, Hum, m. fl.

A. 1. a. 9. K. o. 1: 417.

Honorius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filiis. Preposito et Capitulo ecclesie sancte Marie de Hagbi. Salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana ecclesia deuotos et humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consueuit et ne prauorum hominum molestiis agitentur eos tamquam pia mater sue protectionis munimine confouere. Eapropter dilecti in domino filij uestris iustis precibus inclinatj, personas uestras et locum in quo diuino estis obsequio mancipatj cum omnibus bonis que impresenciarum rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem quatuordecim solidos uestre monete quos habet ecclesia uestra in villa de Hagbj. Sex solidos quos habet in villa de Horsmiraland. et duos denarios. villam que dicitur forsa. medietatem uille que uocatur Eca. sex solidos in eadem uilla. pratum quod uocatur Iormusi. sex solidos et dimidium quos habet in villa de Hyldinkj. sedecim solidos quos habet in villa de Muabro. septem solidos quos habet in villa de Philethi. sex solidos quos habet in villa de Ecabolsa. sex solidos quos habet in villa de Brunnun. duos solidos quos habet in villa de scornemme. quatuor solidos quos habet in villa de Porsedre. octo solidos quos habet de in villa Eulstá. duos solidos quos habet in villa de Siuwat. Duos solidos quos habet in villa de Esta. quatuor solidos quos habet in villa de vrebagert. duos solidos quos habet in villa de Olanun. Duos solidos quos habet in villa de paruetione. vnum solidum quem habet in villa de Aduluste. vnum solidum. et quatuor denarios quos habet in villa de Huum. possessiones et redditus pia uobis fidelium deuotione collatos. ac alia bona uestra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, uobis et per uos ipsi ecclesie auctoritate apostolica confirmamus. et presentis scripti patrocinio comunimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere. uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dej. et beatorum Petrj et Paulj apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Laterani II. Kal. Januarij. Pontificatus nostri Anno quinto.

Blybullan är bortfallen från qvarsittande röda och gula silkestrådar.

203. 1221 d. 3 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s befallning om årliga erläggandet af S:t Peters penning, hvilken, enligt Biskopens i Westerås anmälan och oaktadt hans kraf, icke på fem år blifvit från Sverige betald.

K. c. 172.

Honorivs Papa Tertius Vniversis Christi Fidelibvs Per Regnum Sueciæ constitutis.

Cvm ex censu in quo Sedi Apostolicæ tenemini annuatim appareat manifeste, vos esse Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ filios speciales, & ob hoc speciali eiusdem protectione ac patrocinio gaudeatis, miramur non modicum, quod sicut Venerabilis Frater noster .. Arosiensis Episcopus suis nobis litteris intimauit, censum ipsum iam a quinquennio & amplius, licet ab eodem Episcopo fueritis requisiti in animarum vestrarum periculum soluere neglexistis. Vt igitur diuinam & Beati Petri cui census debetur huiusmodi euitetis offensam, Vniuersitatem vestram monemus & hortamur in Domino in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus Deo & Apostolicæ Sedi satisfacientes congrue de subtracto, sic deinceps censum ipsum hilariter persoluatis, quod Dei, qui datorem hilarem diligit, gratiam consequi, & Apostolicæ sedis fauorem mereamini plenius obtinere. Alioquin sententiam, quam idem Episcopus propter hoc rationabiliter tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inuiolabiliter obseruari. Datum Laterani tertio Nonas Ianuarij. Pontificatus nostri anno quinto.

204. 1221 d. 4 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillåtelse för Ärke-Bisk. i Upsala att gifva aflösning för våldsamheter mot Presterskapet.

A. 1. a. 10.

Honorius episcopus seruus seruorum dei. venerabili fratri . . . Archiepiscopo Wpsallensi salutem & apostolicam benedictionem. De salute subditorum tuorum sollicitus nobis humiliter supplicasti. ut cum multi de parrochianis tuis adeo indomite ceruicis existant a se obedientie iugum excutientes omnino. quod plerumque in clericos excessus increpantes illorum manus iniciant uiolentas. & interdum ex ipsis occidant. & tam propter locorum distantiam & expensarum defectum quam personarum debilitatem quamplures accedere nequeant ad sedem apostolicam absoluendi. super hoc saluti eorum misericorditer consulere dignaremur. Nos ergo tuis precibus inclinati auctoritate tibi presentium indulgemus. ut illis tue prouincie qui late sententie canonem incurrerunt nisi forte excessus ipsorum adeo sit enormis quod

ad sedem apostolicam merito sint mittendi. iuxta formam ecclesie beneficium absolutionis impendas. & iniungas eisdem quod iniungi talibus consueuit. attentius prouisurus ne facilitas uenie ipsis vel alijs incentiuum tribuat delinquendi. Datum Laterani II. Non. Januarii. Pontificatus nostri Anno Quinto.

Blybullan bortfallen.

205. 1221 d. 11 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s beviljande af 20 dagars Aflat åt dem som med gåfvor understödde det i Sigtuna till Jungfru Marias åra nybygda kostsamma Brödra-klostret.

F. 1: 62. An. 5. Ep. 332.

Indulgentia ab Honorio III. indulta Fidelibus Svetiæ opem ferentibus Claustro in Sicthunia nuper erecto ad honorem Beatæ Virginis. Honorius &c. Dilectis filiis Vniversis Christi fidelibus per Svetiam constitutis Salutem. &c.

Quoniam, ut ait Apostolus &c. *usque* vitam eternam. Cum igitur sicut accepimus in Sicthunia quoddam claustrum ad honorem Beate Virginis noviter sit constructum, non sine multis laboribus, et expensis, et ad substentationem fratrum inibi Domino famulantium proprie non suppetant facultates, Vniversitatem vestram rogamus, et monemus attente in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus claustrum ipsum divino cultui dedicatum gratis beneficiis, et piis elemosinis adiuvantes, illud ad cultum divini nominis ampliandum saltem in festo Assumptionis predicte Virginis devote visitare curetis. Nos enim de misericordia divina, et Beatorum Apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, omnibus illuc in predicto festo devote convenientibus viginti dies de iniuncta sibi penitentia relaxamus. Datum Laterani III° Idus Januar. Pontificatus nostri Anno Quinto.

206. 1221 d. 13 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s befallning till Biskopen i Finland att hindra tillförseln för närgränsande hedningar, hvilkas anfall på de ånyo omvända Finnarne ansågs derigenom kunna hindras.

K. c. 170.

Honorivs Papa Tertius Episcopo Filandiæ.

Cum sicut ex litteris Venerabilis Fratris nostri.. Vpsalensis Archiepiscopi nostro est Apostolatui reseratum Ecclesia tibi commissa de nouo ad agnitionem venerit veritatis, & a circumadiacentibus barbaris nationibus, quæ plantationem nouellam eradicare nituntur, tribulationes multas sustineat

& pressuras, ac earum sæuitia ex subtractione mercimonij possit non modicum cohiberi, auctoritate tibi præsentium indulgemus, vt Christianos circummanentes, ne ad eos nauigent, & victualia seu alia necessaria deferant, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescas. Nulli ergo &c. nostræ concessionis infringere. Si quis autem &c. Datum Laterani Idibus Iaruarij anno quinto.

207. 1221 d. 31 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Bisk. Olof i Upsala att antingen till Rom eller Lund afsända 20:dedelen af de Andeliges inkomster jemte S:t Peterspenningen.

K. e. 172.

Honorius Papa Tertius Olao Archiepiscopo Vpsalensi.

Fraternitati tuæ præsentium auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus Vicesiman Ecclesiasticorum prouentuum, nec non et censum de Suecia Ecclesiæ Romanæ debitum colligens diligenter, tam ea quam alia nobis si commode poteris per fideles Nuncios studeas destinare. Alioquin Venerabili Fratri nostro . . . Lundensi Archiepiscopo fideliter assignare procures, quantitatem eorum nobis fideliter rescripturus. Datum Lateran. II. Calend. Febr. anno quinto.

208. 1221 d. 25 Mars. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Biskoparne i Upsala och Lund samt Bisk. i Skara m. fl. att utvälja några Andelige helst af Cistercienser-Orden dem Påfven, efter deras ankomst till Rom, kunde afsända till obesökte folkslags omvändelse.

F. 1. 63. An. 5. Ep. 501.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Remensi Archiepiscopo Salutem &c.

Ne si secus vineam Domini nostre cure commissam positas undique solitudines redigere neglexerimus ad culturam, et propagare in eis propagines que flores odoris, et fructum afferant honestatis, possimus merito de torpore seu desidia reprehendi, licet undecima sit hora, operarios tamen in ipsas proponimus destinare, qui sarculo predicationis ex circumadjacentibus nationibus vitiorum spinas evellentes et vepres, et extendentes in easdem palmites fidei, compluentesque illas aquis que transeunt inter medium montium ipsas florere faciant, et virtutum germina germinare, ac sic effundente

Domino spiritum de excelso in solitudine judicium, quo se cum Deo et coram Deo ne ab eo judicetur, diiudicet, habitet, fiatque nationum desertum, in chermel, in vere circumcisionis scientiam veniendo, et postquam intraverit gentium plenitudo tandem reconciliationis justitia sedeat in chermel in Israelitico populo, qui nunc reputatur in saltu. Verum cum multi per Dei gratiam ad hoc opus idonei latitent intra Ecclesiam otio contemplationis vacantes amplexibus infecunde Rachelis, videntis tamen subtilius inherendo, qui se in cultura Dominice vinee non curarunt hactenus exercere, Lye fecunde sed lyppe quasi conubium aspernando ipsos per te, ac alios Ecclesiarum Prelatos, ne cum tota die circa propagationem, ac dilatationem vinee dominice steterint otiosi, quod nemo eas conduxerit valeant excusari, duximus excitandos, ut et in hac undecima hora conducti mandragoris, lye ingrediantur cubiculum et vineam Domini studeant propagare, laboraturi quasi brevi hore spatio in eadem, et diurni denarii pretium recepturi. Quocirca Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus in provincia tua quatuor viros opinionis sincere, ac literature probate, vel tres, seu saltem duos cujuscumque religionis, vel ordinis et Cisterciensis presertim, cui Dominus benedixit a mari usque ad mare, ipsius extendendo palmites, eligas, qui super nitentes asinos ascendentes, habentesque vitam in patientia, et mortem in desiderio, sponte velint animas suas offerre discrimini, ac benedicere Domino parati pro ipsius nomine si opus fuerit martyrium sustinere, ac ipsos usque ad Festum Beati Martini ad presentiam nostram transmittas, secundum circumspectionis apostolice providentiam una cum illis, quos de provinciis aliis ad nos mandamus transmitti ad solitudinem diversarum gentium destinandos, ut in eis fungentes legatione pro Christo reconciliari obsecrent illas Deo, quasi per ipsos Domino exhortante, ac tamquam Cives Apostolorum, et Domestici Dei, easdem verbo doctrine illuminent pacem gentibus tribuendo, ac cum exultatione ad nos, seu ad Dominum potius revertentes justitie manipulos referant, et ab eodem vite senatum recipiant, sanguine proprio laureati. Quod si forsan Prelati eorum, qui animas suas sponte periculo duxerint offerendas, voluntati eorum presumpserint obviari, presumptionem eorum, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compescas. Datum Laterani. *)

Scriptum est in eodem modo in Dacia . . . Lundensi Archiepiscopo.
In Norweja . . Nydrosiensi Archiepiscopo.
In Svetia . . Vbsalensi Archiepiscopo, et . . Episcopo Scarensi.
In Dalmatia supra mare . . Patriarche Aquilegiensi.
In Ystria supra mare . . Patriarche Gradensi, Iadrensi, et Spalatensi Archiepiscopis.

*) K. c. 171. *tillsätter* octauo Calendas Aprilis anno quinto.

In Sclavonia . . . Ragusiensi, et Antibarensi Archiepiscopis.
In Vngaria . . . Strigoniensi, et Colocensi Archiepiscopis.
In Polonia Gnesnensi Archiepiscopo.
In Alemannia . . . Maguntino, Coloniensi, Bremensi, Magdeburgensi, Salzeburgensi, et Treverensi Archiepiscopis.
In Francia . . Lugdunensi . . . Senonensi . . . Remensi . . . Rothomagensi . . . Turonensi . . . Bituricensi et . . . Burdegalensi Archiepiscopis.
In Guasconia . . Auxitano, et Narbonensi Archiepiscopis.
In Burgundia . . Tarentasiensi . . . Bisuntino . . Ebredunensi . . . . Aquensi . . . Arelatensi . . et . . . . Viennensi Archiepiscopis.
In Ispania . . . Teraconensi . . . Toletanensi . . . Compostellano, et Bracarensi Archiepiscopis.
In Apulia . . . Capuano Archiepiscopo.
Mediolanensi . . . Pisano . . . et Ravennatensi Archiepiscopis.

209. 1221 d. 3 Apr. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillstånd för Biskopen i Skara att ånyo aflösa brottslingar, hvilka af hans företrädare, utan särskilt Påfvelig fullmakt, erhållit syndaförlåtelse.

F. 1: 50. An. 5. Ep. 160.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili fratri . . . Episcopo Scarensi. Salutem &c.

Fraternitati tue precibus inclinati, eos qui de Diocesi tua in canonem late sententie incidentes a predecessoribus tuis de facto absoluti fuerunt non habentibus super hoc a Sede apostolica licentiam specialem, iterum juxta formam Ecclesie absolvendi liberam tibi auctoritate presentium concedimus facultatem. Datum Laterani III. Nonas Aprilis, Pontificatus nostri Anno Quinto.

210. 1221 — 1232.

Biskop Benots i Linköping gåfvobref till Nydala kloster på Qvarnstället Långafors, hvilket Biskopen erhållit såsom böter af 17 namngifna personer.

A. 3. x. 1: 28.

Vniuersis christi fidelibus presentibus & futuris hoc scriptum intuentibus. B. miseratione diuina lincopensis episcopus in perpetuum. Nouerint

uniuersi hanc uisuri paginam uel audituri. chetillum. beronem. helgonem. hyldonem. marcum. bouonem. thurnonem. petrum. bouonem. hylwlphum. benedictum. thordum. herlacum. thurnonem. eskillum. haquinum. beronem. nobis torrentem locum molendinorum a uulgo dictum langafors cum suis attinentiis pro causa ipsis imposita emendasse. Nos uero predictum torrentem damus. monachis noueuallis iure perpetuo possidendum. in honorem uirginis marie. & in remissionem nostrorum peccaminum. Huius donationis testes sunt. nicholaus capellanus noster. Karolus. hegre. brunulfus stabularius noster. gunno pincerna noster. Quicumque igitur hanc donationem attemptauerit infringere. expers fiat corporis et sanguinis christi. seruantibus a deo pax concedatur eterna. amen.

På frånsidan: "langafors strøm". - - "quærn". "fröale qwärn"

Sigillet förkommit; remsan qvarsittande.

211. 1222 d. 9 Mars. Vordingborg.

Konung Waldemars bekräftelse på Kanikernas i Lund erhållna frihet från Kongl. utskylder af deras hemman Balingslöf.

B. 1: 127.

Libertas Waldemari regis. bonorum in Balldinslef.

W. dei gracia. danorum slauorumque rex. Vniuersis christi fidelibus tam presentibus quam futuris Salutem et graciam Scire volumus vniuersos. presentes & posteros. quod nos. ob reuerenciam Dei & sancte matris ecclesie possessionem canonicorum lundensis ecclesie in baldunghslef cum suis attinenciis ab omni jure regio liberam eis dimiserimus in perpetuum. sicut eandem. temporibus patris & fratris nostri liberam habuerunt. Inhibemus igitur regia districtione. ne quis memoratos canonicos super hac emunitate presumat aliquem ausu temerario molestare. Datum worthongaburg anno incarnacionis Domini MCCXXII. septimo jdus marcij.

212. 1222 d. 16 Jun. Glustorp.

Bytesbref hvarigenom Ärke-Bisk. Andreas i Lund afstår till sitt Domcapitel den större Marie kyrkan i Lund, öfver hvilken han ägde Jus Patronatus, mot en gård med tillhörigheter, som Magister Johannes förut innehaft.

B. 1: 122.

Collacio ecclesie beate marie lundis. via permutacionis facta per dominum andream archiepiscopum.

A. Dei gracia archiepiscopus lundensis. suecie primas. vniuersis presentes litteras inspecturis. salutem & de bono in melius proficere Nouerint uni-

vniuersi. quod nos. jus patronatus habentes ecclesie sancte marie maioris in ciuitate lundensi. De voluntate & consensu omnium parochianorum ipsius ecclesie & aliorum jus habencium in eadem. Damus & conferimus jure permutacionis lundensi capitulo eorumque successoribus in perpetuum. omnes possessiones supradicte ecclesie sancte marie. ad habendum. tenendum fruendum. possidendum. et quidquid eis eorumque successoribus de ipsis placuerit libere faciendum pro eo scilicet quod idem capitulum Curiam cum ortis & aliis pertinenciis suis. que olim fuit magistri johannis. nobis, nostrisque successoribus. eodem permutacionis jure perpetualiter donauerunt Renunciantes omni juris auxilio canonico & ciuili Non obstante eciam excepcione decepcionis vltra medietatem justi precii. que nobis nostrisque successoribus posset competere in hoc facto. Si quis autem contra permutacionem hujusmodi quam semper illibatam seruari volumus venire presumpserit. centum marcas argenti penam incurrat. qua soluta. nichilominus permutacio ipsa. in sua permaneat firmitate Datum jn mansione nostra Glustorp XVI kal. julij Anno incarnacionis dominice MCCXXII.

213. 1222. Lund.

Ärke-Bisk. Andreas Sunessons i Lund bekräftelse för Dom-Capitlet på förestående byte.

B. II 122.

Alia littera ejusdem domini Andree super eadem ecclesia.

Andreas Dei gracia lundensis archiepiscopus suecie primas. Dilectis in Christo filiis. decano. archidiacono ceterisque lundensis ecclesie canonicis. salutem & paternam dilectionem Quia defectum rerum necessariarum apud vos esse percepimus. defectum vestrum ex quo oportunitas se optulit intendimus supplere Redditusque vestros, penuriam vestram relaxando ampliare curauimus & curamus. Huius rei intuitu notum facimus tam presentibus quam futuris quod ecclesiam sancte marie in ciuitate lundensi. que ecclesia sancte marie maior vocatur. vobis canonice a nobis collatam. presente venerabili Gregorio de essentio apostolice sedis legato. tt. sancti theodori Dyacono Cardinali. super hoc negocio dispensante vobis & successoribus vestris in perpetuum confirmamus. vt predicta ecclesia. cum terris cultis & incultis sibi attinentibus & pratis & possessionibus & decimis episcopalibus. oblacionibus. ceteris euencionibus annexis in vsus vestros. jure perpetuo vobis cedat Et ne super hoc facto. processu temporis. aliqua possit nociua vobis calumpnia grauari. presentem paginam. sigilli nostri testimonio dignum duximus roborare Datum lundis anno dominice incarnacionis Millesimo ducentesimo vicesimo secundo.

214. 1222. Lund.

Ärke-Bisk. i Lund Andreas Sunessons bref rörande ersättning af en andel i Stora Råby, som lemnades till Dom-Capitlet af Laurentius, hvars fader Ärke-Djeknen Andreas gjort med Domkyrkan ett för henne menligt och af Capitlet länge klandradt jordabyte.

B. 1: 123.

Super bonis in Raby magle Scotatis Capitulo.

Andreas Dei gracia lundensis archiepiscopus suecie primas. Vniuersis presentes paginas inspecturis Salutem. Super causa quadam. que inter capitulum lundensis ecclesie & Andream archidiaconum in nostra presencia vertebatur. quod audiuimus & vidimus. hoc testamur. Querimoniam siquidem audiuimus ex parte capituli, quod quedam commutacio possessionis minus prouide facta fuerat jnter andream archidiaconum & ecclesiam. jn qua commutacione. lesa fuit ecclesia vltra modum Et dum super hujusmodi lesione archidiaconus sepius conueniretur, vt dampnum ecclesie resartiret. ullam ab eo in vita sua recompensacionem ecclesia potuit obtinere. Post mortem autem eius. dominus laurentius filius eius. intuitu dicte querele quam erga patrem suum habuit ecclesia. omnem querelam et calumpniam de predicta commutacione factam sopire jntendens. beniuole solus pro omnibus heredibus patris coram nobis & capitulo satisfecit. Conferens ecclesie integrum terre mansum & dimidium. in villa, que vocatur Raby maior iuxta ciuitatem. Et terram coram nobis scotauit. Tali tamen condicione. Vt idem laurencius. toto tempore vite sue. nomine ecclesie. eiusdem terre percipiat vsufructum Et post mortem eius. terra predicta cum omni proprietate canonicis cedat. vt de ea. omnem percipiat vsufructum jure perpetuo possidendum Et ne iste contractus ab aliquo heredum andree archidiaconj in irritum reuocetur. Hoc scriptum. sigilli nostri testimonio confirmamus Datum lundis. Anno dominj MCCXXII. Jndictione Decima.

215. 1222 — 1250.

Konung Eric Ericssons bekräftelse på Konung Johans åt Rikets Biskopar förunnade friheter från alla Kongl. utskylder af kyrkogodsen m. m.

A. 7. a. 1: 3 *)

Ericus dei gracia rex suecie vniuersis christi fidelibus presens uisuris uel audituris scriptum in perpetuum. volentes ut ea que per felicis re-

*) Utur samma Afskrift, som de förut i noten under N:o 184 åberopade Konung Johans privilegier med orden: "Adiecit rex ericus", förut tillsatte och till slutet: "Jsta priuelegia confirmata sunt per honorium papam tercium. gregorium IX & gregorium decimum."

cordacionis predecessorem nostrum regem iohannem pie ac iuste facta sunt per nos firmitudinis robur optineant, quicquid pie memorie. B. episcopo scarensi a dicto predecessore nostro datum est & habitum cognato nostro. S. scarensi episcopo liberalitate regia confirmamus, adicientes eis que in sepedicti regis donacionis litteris pie memorie pape honorii confirmacioni insertis plenius ac perfectius continentur ut adulterii & periurii reatus cause ac quecumque alia ad religionis sacre rupturam seu uiolacionem pertinencia ad ipsius officium libertate attineant specialj.

215. *a*) Öfversättning.

B. 4: 156. *)

Erik medh gudhz nad Sweriges Konungh Allom gudz wenom som thetta breff see heller höra ewerdeligha helsa viliandes ath alt thet som milleligha och retwislegha giorth ær aff waarom förfadher konungh iohanne thiil saliga aaminnelse skulle wara ewerdeligha fasth och stedigth och stadfesthom ther före aff konungxliga menskheth och milheth alth thet som verdughom ffader B biscop i skara giffuit och vnth war vnnandhe thet sama waarom Skyl man S. Biskope i skara tillæggiandhe them alth thet som i förnempda konungx breffwom och helgia aamynnelse paaffwes Onorij stadfestilse breff ythermer och fulkomneligare innehaaldher at hoor saker och meen edha broth och alla andra saker som brytas moth aandheligh lagh skolo höra thiil hans biiskops æmbethe aff synnerligha friiheth &c. Och thenne for:da preuilegia æra stadfeste aff Onorio paffue them tridia Gregorio them IX:da och Gregorio them tiandha.

216. 1222—1230.

Konung Eric Ericssons Dombref rörande rågången mellan Kråks och Breviks hemman, jemte gåfva till Munkarne i Alvastra af tredjedelen uti tvenne gårdar i Grutbeck, såsom skadestånd för det Konungens Fader bortskänkt till Brynulf Stallare ett hemman, hvarå anspråk sedermera blifvit väckt från klostrets sida.

A. 3. v. 1: 2.

Ego ericus dei gracia rex sueorum. istis modernis temporibus huius nominis tertius. omnibus qui hec nostra scripta legerint uel audierint salutem in perpetuum. Multorum memorie rem gestam tenatius commendare

*) *Uti brädden af handskriften:* Iste ericus dictus lespe fuit filius Ericj Regis Cuius pater fuit Rex Kanutus filius sancti ericj.

uolentes. presentium attestatione uniuersitati uestre insinuamus. quod controuersia que inter monachos de aluastro & brynnulfum stabularium nostrum uertebatur. super longo litigio terminorum inter crac & bredawie. tandem hoc modo presentibus nobis debito fine fuerit terminata. Suno prefati monasterij abbas & brynnulfus cause huius decisionem nobis in potestatem dederunt & consiliarijs nostris. quorum hec sunt nomina. Benedictus uenerabilis scarensis ecclesie episcopus huius nominis secundus. cancellarius & consiliarius noster. kanutus holmgeri filius. cognatus & consiliarius noster. kanutus christine filius cognatus & consiliarius noster. Magister stenorus. eringisl wig nutricius noster. Licet ergo ueraciter constet felicis memorie patrem nostrum regem ericum de possessione claustri nichil scienter brynnulfo in sua scøtingu dedisse. nos tamen utriusque partis priuilegijs consulentes. rata ea & firma esse uolentes. illud bol de quo lis tota orta est. quod colonus hemwid primus incoluit. brynnulfo adiudicamus. & extra sepes agrorum .i. utangerdis ad medietatem uadi. in quod uadum torrens suartabec uel holabec fluit. in cuius spacij medio signum aliquod euidens statuetur. certum ørmerki ad orientem inter brynnulfum & monachos per secula futurum. Set ne aliqua macula anime patris nostri pro donatione brynnulfi adhereat. nos affectu filiali errorem patris corrigentes. uice istius bol claustro abiudicatj. reddimus aluastri claustro totam nostram terciam partem in duobus bolum que habent in grutbec. sub hijs terminis. grutbec ad meridiem. crakubec ad aquilonem. wetur ad orientem. capita montium ad occidentem. & hoc ea lege facimus quod lingua patria uocamus mulscøta. ita quod in placito communis populi publicetur. & umferd fiat lege terre. Et ne de cetero possessio crac ullam patiatur calumpniam. omnia eius ørmerki distincte & per ordinem in presenti nostro priuilegio declaramus. Primum ørmerki westanwart oc sunnanwart. lapis in bodanes sandj. inde retsynis in signum medij spatij a uado superius memorato. inde per suartabec uel holabec in flotmosa ad occidentem. de flotmosa retsynis in hagbardaclef ad aquilonem. inde retsynis in bergsioar ós. inde retsynis in øsioar ós. & ita per øsioarbec in quo est molendinum claustri in thusmingi. & sicut idem bec fluit in aquam que uocatur butn. inde in røtsundar. inde in wathanes. Quicquid hijs terminis includitur sub nostra regia tuitione suscipimus monachorum de aluastro usibus defensandum. quod ipsi partim scøtatione regum priorum & populi wisigottorum habent. partim precio comparatum. Et ut omnia presenti priuilegio assignata inconuulsa maneant in perpetuum. sub excommunicatione dei omnipotentis. & episcoporum omnium ea confirmamus. Jn transgressores regia nostra auctoritate uindicabimus. gladium enim portamus ad uindictam malefactorum. laudem uero bonorum. Ego ericus rex .ss. & sigilli mei impressione confirmo. Ego Benedictus Scarensis episcopus & domini Erici regis

cancellarius .ss. et sigilli mei appensione confirmo. Ego kanutus holmgeri filius .ss. & sigilli mei appensione confirmo. Ego kanutus christine filius .ss. & sigilli mei appensione confirmo. Ego brynnulfus stabularius .ss. & sigilli mei appensione confirmo. Ego Olauus dej gracia vpsalensis archiepiscopus subscribo & sigillo meo confirmo. Ego eskillus wisigottorum legifer subscribo. & sigillo meo confirmo. Ego Joarus filius Johannis subscribo & sigilli mej impressione confirmo .ss.

Sigillen: 1—4, 6—8, på linnetrådslänkar, mer och mindre skadade; 5 bortfallet, linnetrådarne qvar.

217. 1222—1238.

Konung Eric Ericssons dom för Munkarne i Nydala att, utan afseende på motpartens, innevånarnes i Östbo, använda falska edgång, obehindradt äga sin gamla andel eller tredjedelen af skogarne Flata och Nutahult, hvilken lagligen blifvit genom lott utbruten.

A. 3. x. 1: 4.

E. dei gracia svethie Rex huius nominis tercius. christi fidelibus tam presentibus quam post futuris omnibus salutem in perpetuum. Causam de litigio siluarum flatu uidelicet & nutaholt inter illos de østbo & monachos noueuallis hactenus uentilatam. nos auctoritate regia tali modo terminamus. decidentes eam finaliter & precise. De dictis siluis secundum priorum regum priuilegia. totam terciam partem integram. sorte iam & legaliter partitam. monachis adiudicamus. in perpetuam possessionem. ita quod de cetero nulli licebit impune ullam eis in causa ista prestruere calumpnie questionem. Et quia fraus & dolus nulli debet patrocinari. periurium quo se pars aduersa dolose muniuit funditus cassamus. ita quod in posterum nullam omnino habere debeat firmitatem. Eos eciam qui in iuramento tali se fecerunt auctores. denuntiamus plectendos secundum leges tempore congruo pro presumptione.

Sigillet frånfallet.

218. 1223. Lund.

Ärke Bisk. Andreas Sunessons anordning att alla på det åt S:t. Lars helgade högaltaret skeende offer, ehvem som derstädes kunde förrätta mässan, skulle tillfalla hans Kaniker.

B. 1: 37.

Priuilegium super oblacionibus summi altaris quod canonicis cedant Domini Andree archiepiscopi.

A. Dei gracia. lundensis archiepiscopus. suecie primas. Presentibus et futuris in perpetuum. Si in temporalem messem. alienam falcem mittere

vetamur. multo magis in spiritualem. falcem alienam mittere prohibemur. Quamobrem. querimoniam fratrum nostrorum canonicorum lundensium attendentes. super subtractione oblacionis que fit in summo altari sancti laurencij. Presentes et futuros scire volumus. quod. siue simplices sacerdotes siue episcopi in summo altari beati laurencij lundis celebrauerint. oblaciones que ibi fuerint. in vsus proueniant canonicorum. Huic autem priuilegio. si quis contra consensum canonicorum obuiauerit. tamquam sacrilegij reus timeat. ne deum et ipsos canonicos. prouocet ad offensam. Datum lundis anno dominice incarnacionis MCC°XXIII. Pontificatus nostri. Anno XXII.

219. 1223 d. 11 April. Lateran.

Påfv. Honorius III:s uppmaning till Konung Eric Ericsson att, i likhet med Kejsar Frederik och för att bibehålla Sveriges gamla krigsära, skynda till Heliga Landets undsättning, hvars beträngda tillstånd beskrifves.

K. c. 172.

Honorivs Papa Tertivs Illustri Regi Svetiæ.

Ivstvs Dominus in omnibus vijs suis, qui vnicuique pro meritis condigna retributione respondet; circa negotium terræ sanctæ spem populi Christiani fouit aliquando prosperis, & interdum debilitauit aduersis. O quantum Christicolis videbatur arridere prosperitas. O quantum illuxisse credebatur fidelibus fælicis auroræ successuum, quando Crucesignatorum Exercitus Aegyptum aggrediens post turrim captam, post transitum fluminis, post hostes exterritos, in aduersariorum stationibus Castra fixit, & Damiatam, quæ robur censebatur Aegypti, duris obsidionis angustiis coarctauit. Res quidem agebatur miraculi, cum Dominus qui elegit infirma mundi, vt confunderet fortia, Ciuitatem expugnationi difficilem, eo tempore tradidit gerentibus bellum eius, quo inualuerat multum partis aduersæ potentia, & abbreuiatus erat non modicum nostrorum numerus bellatorum. Habebat autem in his Vniuersitas Christiana vnde protenderet quasi certæ spei fiduciam in futurum. Verum succedentibus prosperis, victores obliti nomen Domini post triumphum dato virtutibus libello repudij, sic contraxere cum vitijs quod detrahebant fidei, vbi conuertendi fuerant Infideles, & maior erat peccatorum commissio, vbi maior remissio sperabatur. Qua propter prouocatus Dominus, dexteram in sinistram & gratiam mutauit in iram, citharam nobis vertit in luctum, & gaudium transtulit in mærorem, cum nostris in manu hostili conclusis, & perdita Damiata, breui dierum numero sic exinaniti sunt temporis longi labores, quod non solum blasphemorum iniurijs nomen est

expositum Christianum, verum etiam quoad aliquos, qui aliquando communicauerant fidei, contemptui datus est ipse Christus. Vnde facta est durior post prosperitatem aduersitas, & eo minus habuit consolationis afflictio, quò minus argumenta prosperitatis præteritæ subsecutæ iacturæ pati poterant coniecturam: Sed licet iniquitates nostræ quandoque diuiserint inter nos & Deum nostrum, non est tamen aggrauata eius auris, vt non exaudiat, nec abbreuiata manus eius, vt saluare non possit. Misericordiam quippe non continebit in ira, quin saltem propter nomen suum, ne vlterius blasphemetur in gentibus, potenter exurgens, iudicet causam suam, & exaltans humilem in salutem, iniquos abigat, & consternat elatos. Ecce ipsius inspiratione, vt firmiter credimus, Charissimus in Christo filius noster Fridericus illustris Romanorum Imperator semper Augustus & Rex Siciliæ, omissis multis arduisque negotijs, quorum onus honorem Imperialis Celsitudinis sequebatur, venit ad nos in Campaniam nobiscum de prædictæ Terræ subsidio tractaturus, ibique præsentibus Venerabili Fratre nostro. . Patriarcha, & Charissimo in Christo filio nostro Ioanne Illustre Rege Hierosolimitano . . Bethlemitano Episcopo . . Magistro Hospitalis . . Præceptore Templi, & . . Magistro Domus Theutonicorum, ac alijs quos ad tractatus huiusmodi diuersis mundi partibus vidimus adhibendos, singulis quæ natura negotij requirebat, diligenti meditatione pensatis, idem Imperator ad nostrum beneplacitum & consilium prædictorum transfretandi terminum in Festo Beati Ioannis Baptistæ post biennium proximo secuturo, prompta voluntate suscepit, corporale super hoc exhibens spontaneus Iuramentum. Denique vt ad id plenius suum manifestaret affectum, & plus fidei daretur negotio, ac omnino suspicionis contrariæ scrupulus tolleretur, ad instantiam Patriarchæ prædicti & aliorum Orientalium in nostra & fratrum nostrorum præsentia, & multitudinis hominum qui ad colloquium venerant se ducturum in vxorem legitimam filiam Regis eiusdem, iurisiurandi religione firmauit. Sane probabili præsumptione tenemus, quod a Domino factum est istud, vt votis fidelium optatæ rei successus exoluat, quod præconceptæ spei præludi promiserunt ad sui restaurationem negotij tuum & aliorum Regum ac Principum animos ipse filius summi Regis accendet, qui de secreto Patris in publicum egressus ad seruos ad ima descendit; vt subditis ad summa pararet ascensum, sub testa nostræ mortalitatis figulus in terris visus, & cum hominibus conuersatus, tuum proculdubio expetit & expectat auxilium, causa Christi & probatam Domus tuæ potentiam desiderat Terra Sancta. Nunquid non habuit de iuuentutis tuæ primitijs, & de maioris ætatis reliquijs quasi de vitæ decima non habebit? O quantum accresceret eiusdem terræ subsidio, si de propagata deuotione patris in filios per vnum ex ipsis subuenires in tantæ necessitatis articulo Crucifixo? O quam magnifice ad succursum deuota Suecia se pararet vt mittendo placeret & misso! Absit vt post terga remaneat quæ præcedere consueuit. Absit vt tam

salutari Christi seruitio gens tam Christiana se subtrahat. Absit vt quæ pro Domino hactenus onera multa sustinuit, in peculiari bello Dei filii soluat militiæ cingulum, arma relinquat rubigini, animum neget victoriæ, cum corona non desit victoribus per gratiam & meritum in præsenti, per gloriam & præmium in futuro. Hinc est quod Excellentiam tuam affectuose rogamus Serenissime Regum, & a te instanter exposcimus Christianissime Principum, obsecrantes per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, per sanguinem Iesu Christi, vt exurgas in adiutorium Christi tui, qui quodammodo in se prodigus & parcus in seruis, temporali morti se tradidit, vt te a faucibus mortis eriperet sempiternæ. Exurgas & liberes terram Sanctam, illam in qua salutem humani generis operatus est personaliter ipse Saluator; Exurgas ad contritionem nationis prauæ atque peruersæ, quæ vbi sit Deus Christianorum improperat, & multis insultat opprobrijs nomini Christiano. Et quidem illatas subditis tuis offensas vlcisceris, & Dei tui non vindicabis iniurias tam atroces? Ad hæreditates tuorum manus inuasorum extendi non pateris, & patieris hæreditatis Dominicæ tanto tempore detentores. Ne igitur in Deo periculose dissimules quod iuste non tolerares in homine, pungat cor tuum tui contumelia Creatoris: accendat te Zelus fidei Christianæ, vt sic in forti manu & extento brachio terræ memoratæ subuenias, quod insinuato nobis subuentionis tuæ proposito ante faciem aliorum te fructuose ponamus exemplar, in tuis laudibus gloriantes, tibique accrescat cumulus meritorum non solum ex ijs quæ feceris per teipsum, sed ex alijs etiam quæ facti tui similitudine subsequantur. Datum Laterani III. Idus April, Pontificatus nostri anno septimo.

220. 1224 d. 11 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s befallning till förre Ärke-Bisk. Andreas och Bisk. Peter i Roskild att, sedan den till Ärke-Biskop valde Peter Saxesson blifvit invigd, öfverlemna honom Pallium samt mottaga hans Ed.

F. 1: 67. An. 8. Ep. 172.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Magistro A. Archiepiscopo quondam Lundensi, et P. Episcopo Roskildensi. Salutem &c.

Dilecto filio Lundensi Electo per dilectos filios Magistrum Alberum, et Andream Presbiterum mittentes palleum quod est officii pontificalis insigne per vos ipsi cum consecratus fuerit tribuendum, Fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus juxta formam, quam sub Bulla nostra dirigimus, illud cum munus consecrationis acceperit tribuatis eidem, et fidelitatis

litatis recipiatis ab ipso Ecclesie Romane nomine juramentum. Porro si quid de alterutro vestrum ante pallei assignationem humanitus forte contingeret, reliquus nichilominus mandatum apostolicum exequatur. Datum Laterani III. Idus Januarij Anno Octavo.

221. 1224 d. 11 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s Skrifvelse med öfversändningen af Pallium till Petter Saxesson, som från Domprost blifvit vald till Ärke-Biskop i Lund.

F. 11 68. An. 8. Ep. 173.

Honorius &c. Dilecto Filio . . . Electo Lundensi.

Cum post petitam instantiam, et demum obtentam Venerabilis Fratris nostri . . quondam Lundensis Archiepiscopi cessionem vota Canonicorum Lundensium in te tunc ipsorum Prepositum concorditer convenissent, quia tandem examinato sicut decuit processu electionis tue invenimus eam post publicationem consensuum et collationis tractatum aliquandiu fuisse protractam, assensumque tuum priusquam electus fueris requisitum, electionem eamdem ex ipsius dumtaxat inordinato processu justitia cassavimus exigente. Verum ne gregi Dominico diu deesset cura pastoris cum tam per predictum Predecessorem tuum quam Lundense Capitulum nec non et multorum testimonia intelleximus prelatorum quod oneri et honori Lundensis Ecclesie scientia, etate, ac moribus congruebas te ipsi preficiendum providimus, et ad ejus curam et sollicitudinem assumendum. Postmodum vero dilectis filiis Magistro Albero et Andrea Presbitero prefati Capituli Nuntiis palleum quod est plenitudinis officii pontificalis insigne cum ea que decuit instantia postulantibus, nos utilitati prospicientes Ecclesie supradicte, ac specialem persone tue super gratiam facere gratiam cupientes, per eosdem Nuntios ad nomen et usum ipsius Lundensis Ecclesie devotioni tue transmittimus palleum, quo cum consecratus fueris debeas decorari, tibi sub certa forma, quam in aliis litteris nostris exprimimus tribuendum. Porro et si firmiter teneamus, quod in prelatione tibi ejusdem Ecclesie credita te laudabiliter debeas exercere, quia tamen fame tue avidi sumus, et tui zelatores honoris discretionem tuam monemus attente per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus sic in bono potestatem tibi vendicare procures, ut in corrigendis subditis plus apud te valeat ratio quam potestas, atque te boni ducem, mali vero pium sentiant correctorem. Datum ut supra.

222. 1224 d. 11 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s befallning till Biskoparne under Lunds Ärkestift, samt Dom-Capitlet derstädes att lyda Ärke-Biskopen Peter Saxesson.

F. 1: 70. An. 8. Ep. 174.

Honorius &c. Venerabilibus fratribus Suffraganeis Lundensis Ecclesie, Salutem &c.

Cum post petitam &c. *ut supra usque* Canonicorum Lundensium in dilectum filium . . . . tunc Lundensem Prepositum &c. *usque* tribuendum. Sane licet necesse non foret nostris vos litteris excitare, ut intendere debeatis eidem veluti, qui ad hoc ex debito noscimini jam teneri, Fraternitatem vestram monemus attente per apostolica scripta mandantes, quatenus ei tamquam patri et pastori animarum vestrarum, plene ac humiliter intendatis ejus salubria monita suscipiendo devote, ac inviolabiliter observando, ita quod per promptam obedientiam vestram, et ille in cura regiminis sibi commissi efficacius operari valeat, et vos congruum afferentes sollicitudini sue amminiculum inde possitis merito promereri. Alioquin sententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus auctore Domino inconcusse servari. Datum ut supra.

In eodem modo scriptum est Capitulo Lundensi *usque* teneri, et qui sub ejus gubernari regimine ipsius doctrina instrui et informari moribus affectastis, de superhabundanti tamen Vniversitatem vestram monemus attente per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ei tamquam patri animarum vestrarum &c. *usque in finem.* Datum ut supra.

223. 1224 d. 21 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Danemark rörande Abboten Wilhelms skedda Canonisation.

F. 1: 74. An. 8. Ep. 208.

Litteræ Apostolicæ Honorii III. Christi fidelibus per Regnum Datiæ constitutis directæ de canonizatione Wilelmi Abbatis Monasterii Sancti Thomæ.

Honorius &c. Dilectis filiis Vniversis Christi fidelibus per Regnum Datie constitutis. Salutem &c.

Sacrosancta Ecclesia divina luce perfusa per Orbem Terrarum longe lateque radios sue illustrationis emittit, dum in Sanctis suis mirabilis Dominus vitam sanctam eorum, qui seminaverunt in lacrimis miraculorum virtute confirmat, signisque sequentibus indicat, quod eis splendorem pro meritis tribuit sempiternum, ostendens thesauri sui divitias in vasa misericordie, que iustificando predestinatos, et glorificando iustos in gloriam preparavit. Cum

ergo iam dudum Sancte recordationis Wilelmus Abbas Monasterii Sancti Thome, quod dicitur de Paraclito, et quod quasi quodam felici presagio huiusmodi videtur sortitum vocabulum ex eventu; cum vere Spiritus Paraclíti donum fuerit, quo idem Dei famulus stola beatitudinis est indutus post mortem, cuius dispendium fides devota non patitur domo lutea in celeste habitaculum commutata, quis esset apparuerit, et in premium meriti precedentis, quia lumen in tenebris latere non poterat, neque Civitas posita supra montem abscondi, multis cepisset coruscare miraculis, ut Sanctus ab omnibus haberetur, expositis nobis vite, ac conversationis ipsius, et que Dominus operabatur per eum miraculorum insigniis cum debita fuit a Venerabilibus Fratribus nostris A. quondam Lundensi Archiepiscopo et . . . Absolensi et . . . Scariensi Episcopis instantia supplicatum, ut quia non erat, quod tanto nuntiabatur indicio negligendum, et canonizaremus eundem, et Sanctorum annumerari Cathalogo faceremus. Quia vero aliquando vitia sub specie virtutum occulte subintrant, et Angelus Sathane sepe se in lucis Angelum simulate transformat, de predicti famuli Dei vita, fama, et miraculis per predictum quondam Lundensem Archiepiscopum approbate vite virum timoratum, et iustum, cui merito erat super hoc adhibenda fides, ac per Venerabilem Fratrem nostrum P. Rosquildensem Episcopum, et dilectum filium . . . Abbatem de Eruado Cisterciensis Ordinis inquiri mandavimus diligenter, qui de vita, et fama certi de ipsis tam per se, quam per alios, et de miraculis tam per eos in quibus facta fuerant, quam per testes fide dignos iuratos veritate cognita certos nos reddere curaverunt, eis inter alia exponentibus quod tanta in Christo gratia divine beneditionis effulsit, ut eius suffragiis leprosi mundentur, sanentur egroti, liberentur demoniaci aperiatur lingua mutorum, et quod est mirabilius jam idem sit plurium mortuorum almificus suscitator. Gaudeat itaque Mater Ecclesia, quod celestis fabricatur Jerusalem superni edificii structura consurgit, nova in templo Dei columpna erigitur, novumque produxit Misericordia Dei florem, quem celesti rore uberius irrigatum mira, et suavi ubertate fructuum fecundavit. Letari quoque patria vestra debet, et cujus jocunditate in laudes assurgere Creatoris, quod tanto est exaltata patrono, talemque apud Deum meruit intercessorem habere per quem nominis sui fama fit celebris, latiusque diffunditur, et per cuius suffragium quasi vicinius habitatores sui possunt facilius veniam promereri. Cantet preterea novum Domino canticum Ecclesia Sancti Thome de Paraclito, que splendore novi luminis Confessoris ipsius requiescentis ibidem pulcra facta est, et apparuit speciosa. Decet etiam Matrem Ecclesiam ab illius laudibus, quem vite beatitudine, signisque ac miraculis beneficatum a Deo esse constat in gloria non vacare, sed ei potius debitum honorem exolvere, ac votis impendere sacramenta. Quare nos, quibus licet immeritis a Domi-

no est; Ecclesia gubernanda commissa super vita fama et miraculis prefati Viri Dei per dilectum filium nostrum G. Sancti Theodori Diaconum Cardinalem, qui legationis officium in partibus illis exercuit certiores effecti, ne velle videremur, quod lateret lucerna sub modio, que supra candelabrum esse debet, sicque intutiliter Christi essemus Vicarii, si non faceremus ut venerarentur fideles illum, quem Sanctorum splendor Dominus tot, et tantis fulgentem miraculis ineffabili disposuit providentia venerandum, ipsum de Fratrum nostrorum, et multorum Prelatorum apud Sedem apostolicam consistentium canonizamus consilio, et Sanctorum statuimus Cathalogo ascribendum. Quocirca Vniversitati vestre per Apostolica scripta mandamus, quatenus sollicite attendentes quantum Terram vestram Dominus honoravit, et speciali quadam prerogativa decoris Regnum Datie insignivit, dum Mundo posito in maligno, et malitia hominum excrescente virum sibi exinde Sanctum, qui pro peccatis omnium intercessor fieret preelegit, vos in quorum partibus tam sacri muneris thesaurus habetur cum ex hoc tota patria vestra tanqvam sibi peculiaris eius sit suffragiis specialius commendata prenominatum Sanctum Domini Confessorem tota devotione, totoque studio venerari curetis eum dignis tanto confessore laudum preconiis extollentes, ita quod ipse devoti sibi populi se gaudeat esse patronum, et vos eius mereamini apud Deum intercessionibus adiuvari docentes alios per exemplum quantum esse debeat celebris apud alios Confessoris memoria gloriosa. Et quidem si diligenter attenditis hunc honorem gratiarum exolvetis assiduas largitori bonorum omnium actiones, cui ex impensa patrie vestre tante benedictionis gratia potestis merito, et debetis vos cognoscere debitores. Datum Laterani XII. Kal. Febr. Anno Octavo.

224. 1224 d. 29 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Danemark och Sverige om Abboten Wilhelms underverk, canonisation och åkallan, med 40 dagars aflat för dem, som på hans årsbegängelse besökte kyrkan St. Thomas, der han blifvit begrafven.

F. 1: 78. An. 8. Ep. 264.

Honorius III. Christi fidelibus Datiæ et Svetiæ nunciat Canonizationem ab eo peractam W. (Wilhelmi) olim Abbatis Sancti Thomæ de Paraclito, atque indulgentiam concedit visitantibus Ecclesiam eiusdem.

Honorius &c. Dilectis filiis Vniversis Christi fidelibus per Regnum Datie, et Svetie constitutis Salutem &c.

Cum sensus hominis ad malum ab adolescentia sua sint proni, sicut ex sensualitate caro vergit in culpam, ita vigore Spiritus procedente, et

subseqvente divina gratia niti animis debet ad veniam, et remedia semper inquirere, quibus irruentes occasiones mortis valeat declinare. Cum igitur Sancte recordationis W. novum Domini Confessorem in Ecclesia Sancti Thome de paraclito, cuius Abbas fuerat quiescentem nobis, et fratribus nostris de ipsius vite beatitudine, ac miraculorum insigniis facta fide de ipsorum fratrum consilio, et multorum Prelatorum apud Sedem Apostolicam consistentium canonizandum duxerimus, et Sanctorum Cathalogo ascribendum, ut vobis illius, et aliorum Sanctorum sit patrocinium oportunum. Vniversitatem vestram monemus, et hortamur attente, quatenus interveniente Confessore predicto per quem leprosi mundantur, sanantur egroti, liberantur demoniaci, aperiuntur lingue mutorum, quidam sunt mortui suscitati propitium habere Deum qui tot et tanta per ipsum dignatur operari possitis devote ad eandem Ecclesiam ipsius Confessoris imploraturi subsidium accedatis. Nos enim de omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi omnibus devote pro eiusdem reverentia Confessoris a die Sollempnitatis sue usque ad octavum ipsius ad dictam Ecclesiam accedentibus quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Datum Laterani IIII. Kalend. Febr. Anno Octavo.

225. 1224 d. 10 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III:s befallning till Biskopen i Skara och Ärke-Biskopen i Lund att enligt det skedda valet insätta Bisk. Olof från Strengnäs till Ärke-Biskop i Upsala.

K. c 174.

Honorivs Papa Tertivs Episcopo Scarensi Et .. Electo Lundensi.

Intelleximvs quod Vpsalensi Ecclesia dudum viduata pastore Clerus & Populus Vbsalensis prædicta Ecclesia Capitulum non habente sibi Venerabilem Fratrem nostrum . . Stragensem Episcopum in executione Pontificalis officij vt dicitur approbatum, cui de vita & moribus laudabile testimonium perhibetur, in Archiepiscopum vnanimiter & concorditer postularunt. Supplicantibus ergo nobis Charissimo in Christo filio nostro . . . Illustri Rege Sueciæ, & vniuersis eiusdem Ecclesiæ Suffraganeis, ac Clero etiam Vbsalensi vt cum Vbsalensis Metropolis propter indomitæ consistentis in ea gentis induriciam talis sollicitudine pastoris indigeat, qui vinum infundendo & oleum mederi nouerit sauciatis, ad quod satis idoneum prædictum Episcopum asseuerant, postulationi huiusmodi assensum beneuolum ex causa tam necessaria præberemus. Nos igitur iuris super hoc rigorem prouidentia temperantes, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenns si vobis constiterit de præmissis, eundem

Episcopum præficiatis auctoritate nostra Vbsalensi Ecclesiæ in Pastorem, absoluentes ipsum a vinculo, quo Strangensi tenebatur Ecclesiæ, ac transeundi ad prædictam Ecclesiam Vpsalensem tribuatis. Datum Laterani quarto Idus Februarij, anno octauo.

226. 1224 d. 15 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III. till förre Ärke-Bisk. i Lund, Andreas Sunesson, att för mindre brott kunna aflösa sitt eget husfolk samt åboarne på de till hans underhåll anslagna Domkyrkohemmanen.

F. 1: 80. An. 8. Ep. 267.

Honorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri A. quondam Lundensi Archiepiscopo, Salutem &c.

Merita tue probitatis et honestatis exposcunt, ut in quibus salva conscientia possumus favorem tibi apostolicum impendamus. Hinc est quod precibus tuis benignum impertientes assensum absolvendi eos qui sunt de tua speciali familia, et qui fundos Lundensis Ecclesie pro tua provisione tibi assignatos inhabitant si forte aliquando inciderint in canonem sententie promulgate dummodo eorum excessus non sit difficilis, et enormis et conferendis personis idoneis beneficia in dictis fundis consistentia cum vacabunt, tibi auctoritate presentium concedimus potestatem. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Si quis &c. Datum Laterani XV. Kalend. Martij Anno Octavo.

227. 1224 d. 20 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Konung Eric Ericson, Sveriges Jarl och förnämste män om de Andeligas frihet från allmänna utskylder.

F. 1: 82. An. 8. Ep. 307.

Literæ apostolicæ Honorii ad Regem ac Duces et Principes Svetiæ pro Ecclesiastica immunitate, ac contra usurpatores bonorum Ecclesiarum.

Honorius &c. Carissimo in Christo filio . . . Illustri Regi Svetie Salutem &c.

Remittere consueverunt Reges Catholici Ecclesiis, et Clericis obtentu divine pietatis angarias, et eos a Secularibus exactionibus liberare. Vnde nec tuo conveniret honori, nec saluti etiam expediret, ut a Catholicorum Regum tramite, quorum te decet sequi vestigia devians Clericos aggravares an-

gariis, et contra ecclesiasticam deprimeres libertatem. Significantibus sane Regni tui Episcopis, Presbiteris, et aliis Clericis intelleximus, quod tu eosdem Presbiteros, et Clericos expeditionum tuarum angariis, et aliis Secularibus exactionibus aggravas, et molestas, et contra divina et humana statuta in Seculari compellis judicio respondere. Cum autem hec salutis tibi pariant detrimentum, et Nos quo sincerius te diligimus, eo libentius revocare te ab huiusmodi cupiamus, Serenitatem Regiam rogamus monemus, et hortamur attente, quatenus ne contra te iram eius, qui transfert Regna, et spiritum aufert Principum provocari contingat, ab hiis taliter conquiescas, quod et divinam exinde vitare possis offensam, et Nos contra personam tuam, tanquam velis in ecclesiasticarum personarum delectari gravamine non possimus, quod te gravare debeat cogitare. Datum Laterani X. Kalend. Martij Anno Octavo.

In eodem modo scriptum est Duci, et Principibus Regni Svetie.

228. 1224 d. 20 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Konung Eric Ericsson om hämmandet af de under Biskopsledigheterna skedda ingreppen på Domkyrkornas tillhörigheter.

F. 1: 84. An. 8. Ep. 308.

Honorius &c. Eidem Regi.

Qui paravit in Celo Sedem suam, et in Regno hominum dominatur dignatus est habitationis loca Ecclesias videlicet in quibus nomen invocetur ipsius inter homines optinere, quas utique ac personas consistentes in ipsis cuncti, qui Christiana professione censentur debent pro Christi reverentia revereri, et non solum ab ipsarum injuriis abstinere, verum etiam aliis suis iniuriatoribus obviare, cum idem Christus in earum honorari honore se reputet, et in molestia molestari. Ad nostram sane audientiam Regni tui Episcopis insinuantibus est delatum, quod vacantibus eorum Ecclesiis, quas alieno tunc indigentes auxilio deberes ne in bonis suis paterentur dispendium defensare, bona eadem violenter usurpas, et pro tua diripis voluntate, quod quidem tam enorme parit, ut predicti Episcopi asserunt, eisdem Ecclesiis detrimentum quod sic bonis distractis eorum sui redditus, qui alias satis sunt exiles, et tenues annullantur. Cum autem hec Regie Celsitudini non conveniant per que dispendium salutis incurreres, et regalis munificentia notaretur. Serenitatem tuam monemus rogamus, et hortamur attente, quatenus ne contra te iram eius, qui transfert Regna, et Spiritum aufert Principum provocari contingat, ab hiis taliter conquiescas quod et tu divinum possis qui ex hoc concitaretur declinare furorem, et nos contra te tanquam ecclesiasticorum invasorem bonorum cogitare, quod grave tibi existeret non cogamur. Datum ut Supra.

229. 1224 d. 31 Juli. Gorsung.

Konung Eric Ericssons Bref på Myreby och Skötlinge, hvilka på Kröningsdagen af Konungen blifvit gifne till Arke-Bisk. Olof i Upsala.

A. 9. a. 2: 1.

In nomine sanctissime et indiuidue trinitatis. Ericus dei gracia sueorum rex vniuersis christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum jntuentibus vel audituris in perpetuum. Nouerit siquidem tam presentium etas quam futurorum posteritas quod in die intronizacionis & consecracionis nostre. dilecto cognato nostro Domino Olauo vpsalensy archyelecto & eius successoribus possessiones quas habuimus in Myrýby & in scnøtlýngi contulimus in perpetuum possidendas. vt autem processus temporum rem gestam ex facili non aboleret statuimus ut eam sigilli nostri municione perhennis viuacitas litterarum memoriter roboraret. euidenter annectendo si hoc quis donum tam racionabiliter institutum cassare presumserit. se regia vlcione nouerit perplectendvm & anathematis vinculo jnnodandvm. Huius vero rei testes sunt dominus Benedictus scarensis episcopus & dominus robertus arosyensis antistes. dominus johannes filius remmodis. dominus Kanutus filius holmgery dominus phylyppus filius katerýne. dominus phylippus frater iohannis. dominus iggiualdus. Nescununggus Legifer. homerus pincerna & alij plures quos mora est ex ordine numerare. Datum autem gorsung anno ab incarnacione dominj. M°. CC°. XX°. IIII°. Jndictione XII. epacta. XX. VII^a. concurrente. I. littera dominicali existente, f. II. Kalendis augusti feria IIII. anno regni nostri secundo.

På frånsidan: Donacio facta de Myriby Scøtlingi.

Sigillet, uti hvitt vax är till en liten del qvar. Tab. 2. n:o 5.

230. 1225 d. 8 Jan. Lateran.

Påfv. Honorius III:s tillstånd för Predikare-Orden att äfven under en allmän bannlysning få i sina kyrkor, dock inom slutna dörrar, och utan klockringning, förrätta Gudstjensten.

A. 1. d. 11.

Honorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis . . Magistro et Fratribus Ordinis Predicatorum. Salutem & apostolicam benedictionem. Fauorabilibus precibus uestris benignum impertientes assensum. auctoritate uobis presentium indulgemus. ut generalis tempore interdicti, liceat uobis in ecclesiis uestris in quibus collegium fuerit non pulsatis campanis. ianuis clausis. excommunicatis et interdictis exclusis. submissa uoce diuina officia celebrare. Nulli ergo &c. *Se slutmeningen af N:o* 202. Datum Laterani. VI. Jdus Januarii. Pontificatus nostri anno Nono.

231

231. 1225. Wisby.

Bisk. Bengts i Linköping tillåtelse för Tyskarne, som i Wisby uppbyggt en åt Jungfru Maria af Biskopen invigd kyrka, att till densamma välja Kyrkoherde; med rättighet för främlingar att derstädes njuta grafplats, men för Borgerskapet endast så vida deras egna Prester derigenom icke förnärmades.

D. a. 3: 703. *) 541.

Universis Christi Fidelibus Visby applicantibus [1]). B. Miseratione divina Lincopensis Episcopus, salutem cum orationum devotione. Ne res gestæ nostris temporibus elabantur a memoria, ipsas literis nostris Posterorum volumus memoriæ commendare, constructa Ecclesia per Manus Theutonicorum fundatorum rogatu ipsam ad honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ VI°. kalendas Augusti dedicavimus. Burgensium Petitiones in his admittentes, In quibus sacris canonibus non adversantur, concessimus ipsis, Ecclesia vacante, salvo honore nostro, Nostrorumque Successorum, libere eligere Sacerdotem, Dummodo sibi per manum nostram cura committatur Animarum: hospitibus vero venientibus et recedentibus, concedimus locum sepulturæ, ubi sibi providerint in extremis. De Burgensibus, si ibidem elegerint sepulturam, ne fiat in præjudicium aliorum Sacerdotum, sic statuimus, ut Accito sacerdote Parochiali, et Testibus Ydoneis, cum laborant in extremis, ad Prædictam Ecclesiam, si placuerit, eligant sepulturam. Tali interposito tenore, ut Presbyter Parochialis, in die exequiarum, et in septimo, et in tricesimo, et in Anniversario, oblationem pro Anima Defuncti percipiat, secundum quod visum fuerit hiis [2]) Heredibus. Statuimus etiam, ne quis Prælatus vel Præpositus, eandem recludere præsumat Ecclesiam, nisi forsitan effusione sanguinis Polluatur, et se reconciliari renuerit. [3]) Datum wisby Anno Domini M°.CC° XXV.

*) Upptagen i den vid följande N:o 232 anmärkta vidimationen.

1) *Förestående uteslutes* D. a. 3. 541.

2) suis visum fuerit. *anf. st.*

3) De Elemosina vero in manibus Teuthonicorum collecta, quia ab eadem primitus fuit fundata, precipimus ut nullus nautarum ipsam præsumat subtrahere, vel ad alias Ecclesias distribuere, nisi sub excommunitacione. *Tillsättes anf. st.*

232. 1225 d 6 Juli. Wisby.

Legaten Biskop Wilhelms bekräftelse för Tyska Borgerskapet i Wisby på föregående bref.

D. 3. 703. *)

Vilhelmus Miseratione divina Mutinensis Episcopus, Apostolicæ Sedis legatus, Dilectis in christo civibus Theutonicis in Wisby, in Salvatore Mundi salutem. Iustis petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, et Vota quæ a Rationis tramite non discordant effectui Mancipare, proinde Favorabilibus Vestræ Dilectionis precibus inclinati, vobis, et Successoribus vestris, Autoritate præsentium confirmamus, universa et singula quæ vobis in libertatem Ecclesiæ Beatæ Virginis, a Venerabili Patre Lincopensi Episcopo concessa, manifestius exprimuntur suarum Testimonio literarum, quarum Tenor talis est: Universis Christi Fidelibus &c. *Se föregående N:o* 231.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ confirmationis paginam infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, Omnipotentis Dei et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus indignationem se noverit incursurum. Datum Wisby II Nonas Julij.

233. 1225 d. 6 Juli. Wisby.

Legaten Biskop Wilhelms tillstånd för Presterskapet vid St. Jacobs kyrka i Wisby att antaga lärlingar af alla folkslag uti Scholorna derstädes; att utdela Sacramenterna åt främlingar, m. m.

A. 8. b. 1. **)

Willelmus miseratione diuina Mutinensis episcopus apostolice sedis legatus vniuersis christi fidelibus per gutlandiam — — — — — — — — — undare. Cum in liuonia gutlandia & ceteris regionibus que in aquilone legationis officio fungeremur. Venerabilis pater & liuonensis episcopus suas — — — — — — cando quatinus ecclesie sancti Jacobi in Wisby sibi specialiter pertinenti quia aliam dotem & beneficium temporale non habet concederemus & auctoritate apostolica — — — — — ueros quos libere colligere possit & docere ac hospites aduentantes qui uoluerint & elegerint in confessione communione ac sepultura sine contradictione recipere — — — locorum circumstancijs diligencius circumspectis eiusdem venera-

*) Efter en vidimation af Prosten Jacob och 2:ne Kyrkoherdar, dat. Nær d. 18 Febr. 1316.

**) Utur samma Legats bekräftelse derå d. 3 Juni 1248, vidimerad af 3:ne Biskopar i Riga d. 30 April 1287, från hvilken till en del förmultnade handling Sigillen äro frånfallne.

bilis episcopi petitiones cum nec iuri obuient nec dissonent racioni fauorabiliter duximus admittendas — — — ecclesia libertatem habeat in scolis suis erudiendi cuiuscumque nationis scolares hospites quoque recipiendi — — — invenientes in uerbo predicationis oblationibus — — — — ijs. & sacerdos eidem ecclesie per tempora deseruiens omnibus aduenis uolentibus ab ipso communionis & sepulture sacramenta possit libere ministrare. Si quis antem hanc — — — infringere aut ei ausu temerario presumpserit contraire indignationem omnipotentis dei & beatorum petri & pauli apostolorum se nouerit incursurum. Datum in Wisby. II Non. — — .

234. 1225 d. 10 Aug. Riati.

Påfv. Honorius IIIs svar till Ärke-Biskopen i Lund på hans förfrågningar rörande skiljaktiga bruk vid Mässans förrättande; Förhållandet mellan Munkar, som utan Abbotens tillstånd blifvit Prestvigda, samt nyttjandet af Pallium uti ett främmande stift.

F. 1: 92. An. 10. Ep. 16.

Honorius &c. Eidem.

Tua nos duxit Fraternitas consulendos, ut cum quidam Presbiteri celebrantes Missarum sollemnia ponant hostiam ante calicem, quidam in sinistro latere calicis, et quidam levent calicem corporali contectum, deponantque dum signant, et iterum levent tectum, quidam vero discoopertum levent, et una manu tenentes elevatum altera manu signent, quidamque de tribus partibus, que fiunt ex hostia duas super patenam ponant, et quidam illas tenentes in manu communicent super calicem illas nequaquam in patena ponentes, quid tibi sit in huiusmodi varietate tenendum. Ad quod potest non incongrue responderi verbis Nicolai Pape dicentis. Nichil obsunt saluti credentium diverse pro loco et tempore consuetudines dummodo illis canonica non obsistat auctoritas, propter quam eis debeat obviari. Quid autem in hiis Romana servet ecclesia et ipse forsitan recolis, qui eam aliquando adivisti, et latores presentium, qui nuper ejus consuetudinem in hac parte viderunt et notaverunt, ut credimus, diligenter tibi referre poterunt viva voce. Ad aliam vero consultationem tuam breviter respondemus, quod Monachus aliquem sacrum ordinem in apostasia recipiens quantumlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, et receperit penitentiam absque tamen dispensatione Romani Pontificis ministrare non potest in ordine sic suscepto. Inquisitioni quoque tertie respondemus, quod tam in tua, quam in aliena Diocesi potes absque palleo et Sandaliis celebrare cum etiam in tua Diocesi non semper debeas celebrare cum palleo, sed diebus

illis dumtaxat, qui in Ecclesie tue privilegiis sunt expressi, sicque soluta est quarta etiam questio, qua quesisti, an tibi sit licitum pro defunctis cum palleo celebrare. Datum Reate IIII. Idus Augusti Anno Decimo.

235. 1225 d. 12 Aug. Riati.

Påfv. Honorius III:s Försäkran om beskydd för Konung Eric Ericsson och hans rike.

K. c. 174.

Erico Illustri Regi Sveciæ.

Tvæ Sublimitatis deuotio promeretur, vt ad tuam & Regni tui tranquillitatem & pacem paternæ sollicitudinis studio intendamus. Hinc est quod personam tuam cum Regno, & omnibus tuis honoribus ac iusticijs sub Beati Petri & nostra protectione suscepimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, districtius inhibentes, ne quis honores tuos ac iura præsumat inuadere, aut quomodolibet temere perturbare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Reate secundo Idus Augusti Anno Decimo.

236. 1225 d. 12 Aug. Riati.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Biskopen i Upsala om befordran för en Djekne-Capellan, som länge studerat i Paris och under tvenne år skött andeliga värf i främmande länder.

F. 1: 88. An. 10. Ep. 12.

Honorius III. Archiepiscopum Upsalensem hortatur, ac rogat, ut pro reverentia erga apostolicam Sedem beneficium conferat I. Diacono Cappellano suo.

Honorius &c. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Vpsalensi. Salutem. &c.

Dilectus filius I. Diaconus Cappellanus tuus in nostra proposuit presentia constitutus, quod licet ecclesiastice provisionis gratia se reddere dignum studuerit, utpote qui diu Parisius Scholasticis institit disciplinis, et per biennium divinis devote vacavit obsequiis in partibus transmarinis, nihilominus obsequiis tuis diu fideliter insistendo adhuc tamen nullum est ecclesiasticum beneficium assecutus, quare humiliter petiit, ut ad provisonem ipsius misericorditer intendere dignaremur. Quia igitur ad provisionem cunctorum, qui clericali militie sunt ascripti, et eorum precipue, quibus ma-

jora merita suffragantur, officii nostri debitum, et pietas nos inducit fraternitatem tuam rogandam duximus, et monendam per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus prefato Diacono pro reverentia divina, et nostra pensatis meritis eius provideas in beneficio competenti, preces et mandatum nostrum taliter impleturus, quod idem sperate provisionis solacium se recepisse letetur. Datum Reate 2:do Idus Augusti Anno Decimo.

237. 1225 d. 12 Aug. Riati.

Påfv. Honorius III:s tillstånd för Ärke-Biskopen i Lund, att under 5 års tid aflösa mordbrännare och dem, som våldfört andeliga personer, med undantag af så grofva brottslingar att de borde göra valfärd till Rom.

F. 1: 90. An. 10. Ep. 14.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . . Archiepiscopo Lundensi. Salutem &c.

Ut tuam honoremus personam, et per honorem tibi exhibitum alii consulamus, absolvendi juxta formam Ecclesie vice nostra incendiarios provincie tue, ac manuum in personas ecclesiasticas injectores, tibi usque ad quinquennium, presentium auctoritate concedimus potestatem; ita tamen quod passis injuriam facias satisfieri competenter, et si aliquorum fuerit gravis et enormis excessus, illos mittas ad sedem apostolicam absolvendos. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Si quis &c. Datum Reate II. Idus Augusti, Pontificatus nostri Anno Decimo.

238. 1225 d. 13 Aug. Riati.

Påfv. Honorius III:s förnyade anmaning till Sveriges Jarl och förnämste män, att icke draga Andelige personer under verldslig domstol eller tillgripa och betunga deras egendomar.

K. c. 174.

Dvci et Magnatibvs Svetiæ.

Ad audientiam nostram Venerabile fratre nostro . . Vpsalensi Archiepiscopo insinuante peruenit, quod vos personas Ecclesiasticas ad iudicium sæculare protrahitis, & auctoritate propria bona occupantes ipsorum, ac eos exactionibus indebitis opprimentes, his & aliis modis eos adeo aggrauatis, vt quodammodo deterioris conditionis existant, quam Idolorum Ministri sub Pharaone fuerunt in Aegypto. Ille enim aliis seruituti subactis Sacerdotes idolorum in libertate seruauit; vos vero non distinguentes inter prophanum & sacrum Dei viui & veri ministros nitimini contra diuinas & humanas sanctiones subijcere seruituti. Et licet alias super his vobis direxerimus scri-

pta nostra, ab huiusmodi tamen molestiis hactenus quiescere non curastis. Ideoque Nobilitatem rogamus districtius & hortamur, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus pro reuerentia diuina & nostra quiescatis a præfatis iniuriis, & Ecclesias ac personas Ecclesiasticas gaudere libertate debita permittatis. Alioquin sententiam quam idem Archiepiscopus rationabiliter tulerit irremissibiliter ratam habebimus, & faciemus auctore Domino firmiter obseruari. Datum Reate Idibus Augusti anno decimo.

239. 1225 d. 13 Aug. Riati.

Påfv. Honorius III:s befallning att gifva Ärke-Biskopen i Upsala under hans visitations resor behörig gästning.

A. 1. a. 11.

Honorius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filijs Prelatis et clericis Vpsallensis diocesis. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum omnibus debita cui honorem honorem. cuj tributum tributum secundum Apostolum reddere debeatis Vniuersitatem uestram hortandam duximus et monendam per apostolica. scripta mandantes. quatinus venerabili fratrj nostro. Vpsallensi Archiepiscopo suam diocesim uisitantj procurationes debitas ita hilariter exhibere curetis. quod facientes de necessitate uirtutem. et ex debito uobis gratiam comparantes. ipsum Archiepiscopum vobis reddatis favorabilem et benignum. Datum Reate Jdus Augusti. Pontificatus nostrj Anno Decimo.

Blybullan bortfallen.

240. 1225 d. 14, 15 Aug. Fogelås.

Konung Eric Ericssons och Ärke-Bisk. Olofs bekräftelse på Häradshöfdingen Sigtryg Estrimssons vid Wartofta Ting fälda Synedom öfver rågångarne mellan Allmänningen och hemmanet Eslo, tillhörigt Alvastra kloster.

A 3: v. 1: 2 *)

Vt sciant omnes tam posteri quam presentes. certos terminos inter eslo mansionem monachorum de aluastro. & nostrum almenning. ego sigtrigus estrid filius prolocutor prouincie wartopta. rei geste ueritatem plena fide omnibus manifesto. Anno domini. M°. CC°. XX. V. in loco qui uocatur eslorÿd stetit wartopta placitum in uigilia assumptionis sancte marie. & meliores de prouintia nostra mecum affuerunt. quoram ista sunt nomina. Dÿonisius de mulathorp. haraldus de suntagi. Petrus Greui. Petrus filius Benedicti.

*) Denna donis förnyad i Sköfde d. 31 Juli 1358, finnes äfven uti en af Abboten Paulus i Alvastra d. 3 Maj 1363 bevittnad afskrift A. 3. v. 1: 4.

& multi alij. Aderat etiam de claustro abbas Svno & Gostauus cellerarius. & cum eis fratres multi. In illo placito ego sigtrigus acclamantibus & assentientibus uniuersis adiudicaui mansioni eslo suos terminos perpetualiter mansuros. Tunc ex iuditio meo & beneplacito omnium. quatuor isti Biorn mundr de widlungum. Arnbiorn de tiumu. Johannes de lutrum. Enar cleuakalfr de farardal. gangam cum abbate & cellerario iuerunt. & Grimas ueteres innouauerunt. a meridie ab amne eslo incipientes ubi prima teldra posita est. & sic de teldra in teldram. de grima in grimam. sunret uel opret. inter styrløgs gerdi. & atta Kinuls ac Johannis. in tiliam. & ita uersus aquilonem ad torrentem qui dicitur sanbec. ubi rupes quedam magna iacet ab aquilone torrentis. in qua quatuor isti nominati steterunt. dicentes. contra hanc rupem synret uel opret termini ire habent. Sequenti die hoc est in die assumptionis placitum stetit iuxta cimiterium ecclesie fuglas. & ibi biorn mundr gangam istam coram me & omnibus diuulgauit. quam sic factam laudauimus. & abbati & fratribus eius perpetuo firmauimus. Secundum istam gangam teldras locari & haga incidi precepimus. quod & factum est altera die post diem assumptionis statim. Coram deo dicere audeo. meram de omnibus expressi ueritatem. Tam rite igitur gesta. semper maneant inconuulsa. Ego ericus dei gratia Sweorum rex ss. & sigillo meo confirmo. Ego Olauus upsalensis archiepiscopus ss. & sigillo meo confirmo.

På frånsidan: Terminj Eezlo.
Sigillen frånfallna.

241. 1225 d. 6 Nov. Riati.

Påfv. Honorius III:s allmänna bref att Cistercienser-Ordens privilegier bibehållas okränkte.
A. 1. d. 12. *).

Honorius episcopus seruus seruorum dei, Venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis, & Dilectis filijs, abbatibus, prioribus, archidiaconis, Decanis & alijs Ecclesiarum prelatis ad quos littere iste peruenerint, Salutem, & apostolicam benedictionem, Benefaciens dominus bonis & rectis corde dilectos filios fratres cysterciensis ordinis, in via mandatorum eius inoffense currentes tanquam populum acceptabilem sibi numero & merito ampliauit, eisque de rore celi & terre pinguedine benedicens, dilatauit locum tentorij eiusdem ordinis, & pelles tabernaculorum eius extendit, Set quod dolentes referimus, in via hac qua ambulant, superbi contra eos laqueos extendentes. immo velud torrentes iniquitatis irruentes in eos, ipsos bonis suis que soli domino sunt dicata non solum nequiter defraudare, cum filii huius seculi prudenciores

*) Vidimation af 3:ne Prostar på Gothland, dat. d. 15. Junii 1340. hvarjemte 2:ne bland dessa d. 28 Oct. 1338 bevittnat Biskop Gumos afskrift af samma Bulla. A. 1. d. 13.

filijs Lucis in generacione sua sint, verum eciam iniquitate potentes, violenter spoliare nituntur. & quod grauius est nonnulli de hijs qui eos debuerant in christi visceribus carius amplexari. & fauorabilius confouere, ipsos immanius persequentes, priuilegia que ipsis a sede apostolica suis exigentibus meritis sunt indulta, gestiunt penitus eneruare. dicendo illa omnino fuisse in generali concilio reuocata. vt alias intellectum priuilegiorum ipsorum ita maligna interpretacione ad libitum peruertendo. quod nisi os iniqua loquencium obstruatur, nil restet quin predicti fratres priuilegiorum suorum pene penitus fructu frustrentur per quod illi non tam eisdem fratribus, quam nobis injuriari probantur. dum contra sedis apostolice indulgencias memoratos fratres temere perturbare presumunt. molientes contra nostre plenitudinem potestatis, dum indulta nostra irreuerenter inpugnant. Nos igitur qui predictos fratres speciali prerogatiua dilectionis & gracie amplexamur. utpote qui jugiter offerentes domino suorum vitulos labiorum non solum nobis sed eciam vniuersali ecclesie pijs intercessionibus incomparabiliter suffragantur, nolentes huiusmodj vexacionibus eorum sabbati amaricarj quietem quos pocius tenemur. omnimodis consolarj. Vniuersitatem vestram monemus & hortamur attente. ac per apostolica vobis scripta precipiendo mandamus. quatinus predictos fratres ob reuerenciam diuinam & nostram habentes in visceribus karitatis, eis priuilegia & indulgencias apostolice sedis eisdem concessas inuiolabiliter conseruetis. & faciatis ab alijs conseruarj. Salua moderacione concilij generalis. videlicet ut de alienis terris a tempore dicti concilij acquisitis & de cetero acquirendis exsoluant decimas ecclesiis quibus racione prediorum antea soluebantur. nisi aliter cum eis duxerint componendum, Alias quoque dictos fratres ab incursibus malignorum taliter defendatis, quod defensores iusticie, ac pietatis probemini amatores. deumque vobis propicium, & nos reddatis exinde fauorabiles & benignos, Datum Reate. VIII jdus Nouembris, pontificatus nostrj anno decimo.

242. 1227 d. 4 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius III. till Ärke-Bisk. i Lund att på tjenligaste sätt afstraffa och hämma de i hans Stift ofta skeende blodskams och tidelags brotten.

F. 1: 106. An. 11. Ep. 530.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Lundensi. Salutem &c.

Petitio tua nobis exhibita continebat, ut cum nonnulli subditi tui tam Clerici, quám Laici frequenter ad nefarios cohitus prolabantur, non solum

solum personis sibi consanguinitate conjunctis, verum etiam brutis animalibus, se nefarie commiscendo, ac illud nec nominandum committendo peccatum, propter quod Dominus Sodomam, et Gomorram eversione dampnavit, et quidam eorum propter viarum longitudinem et pericula, quidam ob verecundiam mori potius eligant in peccatis huiusmodi, quam propter hoc nostro se conspectui presentare, super hoc providere misericorditer dignaremur. Cum igitur major sit pietas divina, quam humana impietas, potiusque sperandum sit de Dei mansuetudine, quam de cuiusquam peccati magnitudine desperandum, Fraternitati tue presentium auctoritate mandamus, quatenus peccatores huiusmodi arguens, obsecrans, increpans in omni patientia, et doctrina, injungas eis penitentiam salutarem, eo adhibito moderamine, quod nec facilitas nimia peccandi audaciam tribuat, nec immoderata severitas desperationem inducat. Datum Laterani II. Nonas Februarii, Pontificatus nostri Anno XI.

243. 1227 d 4 Febr. Lateran.

Påfv. Honorius IIIs tillåtelse för Ärke-Bisk. i Lund att, med afseende på den långa vägen till Rom, sjelf få aflösa några honom underordnande personer, hvilka, fastän bannlyste, utöfvat andeliga tjenstebefattningar; sträckande sig likväl denna tillåtelse icke till dem, som framdeles kunde begå samma förseelse.

F. 1: 108. An. 11. Ep. 531.

Honorius &c. Eidem.

De Subditorum tuorum salute sollicite supplicasti, ut cum nonnulli eorum Sacros ordines excommunicati susceperint et divina officia celebrarint, dispensandi cum eis cum propter viarum discrimina venire ad apostolicam Sedem sine nimia difficultate non possint licentiam tibi concedere dignaremur. Volentes igitur, et eorum providere saluti, et ipsos ad devotionem tuam per hujusmodi beneficii gratiam provocare, auctoritate tibi presentium concedimus licentiam postulatam, ita tamen, quod ad casus futuros eandem licentiam non extendas. Datum Laterani II. Nonas Februarij, Pontificatus nostri Anno XI.

244. 1228 d. 21 Dec. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Konung Eric Ericsson med begäran det Konungen måtte, i enlighet med de förslag Påfvens utskickade Magister Simon vidare skulle uppgifva, bistå Påfliga Stolen emot Kejsar Fredrics ingrepp.

K. c. 175.

Gregorius Nonvs Illvstri Regi Svetiæ.

Regi Regum Reges terræ gratissimum exhibent famulatum, qui compatiuntur & dolent cum persecutionem patitur sponsa Christi, & tempore persecutionis euidenter ostendunt, quod nullus Deo, sed Deus est omnibus præferendus. Sane si dictus imperator Deo & hominibus gratis ingratus Apostolicæ sedi malum pro bono, pro honore iniuriam, ac odium pro dilectione inique retribuens, non contentus quod negotium Terræ Sanctæ studiosa malignitate peruertit, nunc inhianter aspirat ad conculcandum vniuersalem Ecclesiam modis omnibus quibus potest, & libertatem Ecclesiasticam subuertendam, totum sibi quasi reputans deperire, quicquid libertatis vel honoris obtinet sponsa Christi; & nequiter cogitans, quod si Romanam Ecclesiam posset opprimere, Reges alios & Regna sit ei facillimum expugnare. Processit ad Patrimonium Beati Petri hostiliter occupandum, vbi per Raynaldum natum quondam Ducis Spoletani suum vicarium & ministrum quasdam Terras Apostolicæ sedis, corruptis earum habitatoribus, fecit inuadi, Presbyteris & alijs Clericis a Sarracenis impie mutilatis. Vnde nos videntes & dolentes, quod ipsius Friderici iniqua superbia semper ascendens non sistitur, donec eam Iustitia superueniat & conuincat, illius malitiæ cum auxilio diuino prouidimus Apostolicæ sedis dexteram opponendam tribus ad hoc exercitibus congregatis. Verum quia hæc non possunt sine grauibus sumptibus fieri, ad quas Apostolicæ sedis nequaquam sufficiunt facultates, tuæ subuentionis auxilium, tanquam specialis Ecclesiæ Romanæ filij, super his duximus fiducialiter requirendum, Serenitatem Regiam affectuose rogantes, & monentes attente; quatenus ea quæ super his dilectus filius Magister Simon Scriptor noster, de cuius prouidentia & sinceritate fidei plene confidimus, tibi ex parte nostra proponet, credens tanquam ab ore nostro prolata taliter eadem studeas adimplere, quod ex hoc tibi merito reddas Romanam Ecclesiam obligatam, & nos grata tibi debeamus vicissitudine respondere. Datum Perusij XII. Calend. Ianu. Pontificatus nostri anno II.

245. 1229 d. 23 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Biskopen i Linköping och Cistercienser Abboten på Gothland samt Prosten i Wisby, att handhafva det löfte om beskydd, som Påfven lemnat Biskopen i Finland, Presterskapet och invånarne derstädes.

B. 5: 46.

Copia protectorie gregorij pape.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Episcopo lincopensi et Dilectis filiis abbati. de guthlandia cisterciensis ordinis et preposito de visby lincopensis Dyocesis Salutem et apostolicam benediccionem Cum venerabilem fratrem nostrum Episcopum clerum et populum finlandensem sub proteccione receperimus apostolice sedis et nostra Discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus Quatinus non permittatis eos contra proteccionis nostre tenorem temere molestari Molestatores eorum indebitos monicione premissa per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse tu frater episcope cum eorum altero ea nichilominus exequaris Datum perusij X Kal. Februarij pontificatus Nostri Anno secundo.

246. 1229 d. 23 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Biskopen i Linköping, Cistercienser Abboten på Gothland samt Prosten i Wisby, angående Finska Domkyrkans flyttning från Rändamäki till Åbo.

B. 5: 46.

Bulla gregorii. De translacione ecclesie katedralis a rænthamækj, vsque huc.

Gregorius episcopus seruus seruorum Dej Venerabilj fratri Episcopo lincopensi et Dilectis filiis Abbatj de gutlandia cisterciensis ordinis et preposito de visby lincopensis Dyocesis Salutem et apostolicam benediccionem Venerabilis frater noster finlandensis episcopus nobis exposuit quod in primitiua christianitatis plantacione in partibus illis cathedralis ecclesia sua fuit in loco minus ydoneo constituta Vnde petebat vt nunc plura loca crescente in eisdem partibus per dei graciam fide katholica magis ad hoc commoda esse noscantur transferri episcopalem sedem ad locum competenciorem in sua dyocesi mandaremus Quocirca discrecionj vestre per apostolica scripta mandamus Quatinus inquisita super hoc diligencius veritate si rem inueneritis ita esse cum consilio eiusdem episcopi et clericorum suorum transferatis auctoritate nostra sedem eandem ad locum in eadem dyocesi magis aptum Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse. tu frater episcope cum eorum altero ea nichilominus exequaris Datum Perusij X Kal. Februarij Pontificatus nostri Anno secundo. *)

*) Med yngre hand och blekare bläck: Anno autem Salutis nostre 1368.

247. 1229 d 23 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s frihets bref till Predikare-munkarne i afseende på de från Påfl. Stolen utgående befallningar.

A. 1. d. 15.

Gregorius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filiis . . Magistro et fratribus Ordinis Predicatorum, Salutem et apostolicam benedictionem. Quieti uestre prouidere uolentes, auctoritate uobis presentium indulgemus. ut commisiones causarum uel sententiarum exequutiones a sede apostolica uel delegatis eius, seu a quibuslibet aliis uobis factas sine uestra non teneamini recipere uoluntate, nisi in litteris apostolicis de concessione huiusmodi mentio habeatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere &c. *Se slutmeningen N:o* 202. Datum Perusij. X. kal. febr. Pontificatus nostrj anno secundo.

Blybullan bortfallen.

248. 1229 d 23 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Predikare-munkarne att, utan rubbning i Ordens reglerna, särdeles rörande deras Priorers till- och afsättande, lyda stiftets Biskopar.

A. 1. d. 17.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis fratribus Ordinis Predicatorum Salutem et apostolicam benedictionem. Ne pro eo quod diocesanis Episcopis debitam obedientiam et reuerentiam exhibetis, statuta uestra subuerti contingant in graue uestri ordinis detrimentum, uolumus ut Episcopis uestris impendatis obedientiam et reuerentiam debitam et deuotam saluis uestrj ordinis institutis. et maxime circa institutionem ac destitutionem priorum uestrorum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere &c. *slut som ofvan.* Datum Perusij X. kal. Februarii Pontificatus nostrj anno Secundo.

På frånsidan: Gregorius de institucione priorum nostrorum.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

249. 1229 d. 23 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s uppmaning till det högre Presterskapet att lemna bistånd åt Predikare-Orden uti de dem af Påfven uppdragna förrättningar.

A. 1. d. 16.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis. et Episcopis. et dilectis filijs Abbatibus. Prioribus. et alijs ec-

clesiarum prelatis ad quos littere iste peruenerint. Salutem et apostolicam benedictionem. Quoniam habundauit iniquitas et refriguit caritas plurimorum. ecce ordinem dilectorum filiorum fratrum predicatorum dominus suscitauit. qui non que sua sed que sunt iesuchristi querentes, tam contra profligandas hereses, quam contra pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt euangelizationi uerbi dei in abiectione uoluntarie paupertatis. Nos igitur eorum sanctum propositum & necessarium ministerium fauore beniuolo prosequentes. Vniuersitati uestre ipsos affectuose duximus commendandos. caritatem uestram rogantes et exhortantes in domino. ac per apostolica uobis scripta mandantes. quatinus dilectos filios fratres ordinis memorati pro reuerentia diuina ad officium predicandi ad quod deputati sunt recipiatis benigne. ac populos uobis commissos ut ex ore ipsorum uerbi dei semen deuote suscipiant & confiteantur eisdem. cum eis auctoritate nostra liceat confessiones audire ac penitentias iniungere sedulo ammonentes pro nostra & apostolice sedis reuerentia in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis. quatinus ad predicta suscipienda uestris exhortationibus Populi preparati tanquam bona et fructifera terra pro uitiorum tribulis incipiant segetem germinare uirtutum. et dicti fratres per cooperationem uestram suscepti ministerij cursum felicius consumando optatum reportent sui laboris fructum & finem. salutem uidelicet animarum. Quia uero sepe uitia sub specie uirtutum occulte subintrant, & Angelus Sathane in Angelum Lucis se plerumque simulate transformat. presentium uobis auctoritate mandamus. quatinus siqui de predictorum fratrum ordine se dicentes in uestris partibus predicauerint ad questum se pecuniarum conuertendo per quod religionem eorum qui paupertatem professi sunt contingeret infamarj, uos tanquam falsarios capiatis & condempnetis eosdem. Dat. Perusij X Kal. februarij. Pontificatus nostri anno Secundo.

Blybullan vidhänger i ett segelgarnssnöre.

250. 1229 d. 27. Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s Befallning till Biskopen i Linköping, Cistercienser Abboten på Gothland samt Prosten i Wisby, att hindra all handel med de hedniska Ryssarne så länge dessa fortforo att hata och anfalla de till Christendomen omvända Finnarne.

B. 5: 43.

Copia bulle gregorij pape Episcopo Lincopensi & abbati gutlandensi ne ferentur mercimonia paganis.

Gregorius episcopus seruus seruorum Dej Venerabili fratri Episcopo lincopensi & dilectis filiis abbatj de gutlandia cisterciensis ordinis et preposito de vysbi lincopensis dyocesis Salutem et apostolicam benedictionem

Attendens ewangelicus ille paterfamilias quod messis est multa operarij autem paucj adhuc quasi undecima hora vinee sue nouos deputat vinitores inter quos venerabilis frater noster finlandensis episcopus in finlandia & terris vicinis magnum populum ydolatrie cultuj seruientem ewangelizando nomen dominj nostri iesu christi de nouo vt dicitur acquisiuit eidem denique ruteni qui propinqui sunt eis nimium abhorrentes ipsos pro eo quod fidem katholicam susceperunt multipliciter deseuiunt in eosdem modis quibus possunt ad eorum interitum & dispendium intendendo Cum vero vniuersi fideles reputare debeant in seipsis fieri quod in eundem acquisicionis populum committitur a predictis qui dei sunt & fidej katholice fidej inimici Discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus quatinus mercatores de partibus vestris ne mercimonia cum illis exerceant donec desinant persequi [1]) de nouo conuersos ad fidem in terris eisdem monicione premissa per censuram ecclesiasticam appellacione remota cogatis Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse tu frater episcope cum eorum altero ea nichilominus exequaris Datum perusii VI. kal. februarij Pontificatus nostri Anno 2:o.

Ett lika lydande bref, *ställdt till* "episcopo & dilectis filiis preposito rigensi et abbati de dunemunde cisterciensis ordinis rigensis dyocesis, dat. d. 23 Jan. 1229, *finnes i B.* 5: 43; *samt ett likaledes*" episcopo & Abbatj sancti Johannis et Decano maioris ecclesie Lybicensis, dat. d. 27 Jan. *i B.* 5: 44.

251. 1229 d. 31 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s bekräftelse för Biskopen i Finland på de af hedningarnas fordna lundar och afgudahus, som af nychristna blifvit frivilligt till Kyrkan gifne.

B. 5: 46.

Copia bulle Gregorij pape super lucis et delubris.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dej Venerabili fratri Episcopo finlandensi Salutem et apostolicam benediccionem Annuere consueuit sedes apostolica piis votis et honestis petencium precibus fauorem beniuolum impertiri Eapropter Venerabilis in christo frater tuis iustis precibus inclinatj lucos & delubra deputata olim ritibus paganorum que de nouo per te conuersi ad fidem ecclesie tue voluntate spontanea contulerunt ipsi ecclesie auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus Nulli &c. *se slutmeningen N:o* 202. Datum Parusij II kal. februarij Pontificatus nostri anno secundo.

1) Detta ord tillsättes i Brefvet till Biskopen och Dom-Prosten i Riga &c. B. 5: 43.

252. 1229 d. 13 Febr. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Ärke-Biskopen i Nidaros och Biskopen i Bergen, att undersöka förhållandet rörande Norske Konungen Håkans kröning, hvartill Ärke-Biskopen i Lund samt Biskopen i Skara förut haft uppdrag.

F. 1: 110. An. 2. Ep. 85.

Gregorius IX ab Archiepiscopo Nidrosiensi atque Episcopo Bergensi relationem postulat de negotio in coronatione Regis H. (Herici), qui instabat alium a Pontifice destinari loco Archiepiscopi Lundensis Regi suspecti.

Gregorius &c. Venerabilibus Fratribus . . . Archiepiscopo Nidrosiensi. et . . . Episcopo Bergensi Salutem &c.

Karissimus in Christo filius noster H. Norwagie Rex Illustris suis nobis litteris intimavit, quod cum ipse olim super coronatione sua nobis attentius supplicasset, Nos bone memorie . . . Archiepiscopo Lundensi et . . . Scarensi Episcopo super hoc sub certa forma direximus scripta nostra, sed cum idem Rex haberet prefatum Archiepiscopum ex rationabili causa suspectum, et pro amovendo ipso, et subrogando alio loco eius Procuratorem ad Sedem apostolicam destinasset, idem Procurator nuper didicit, sicut asserit, quod memorati Archiepiscopus et Episcopus carnis debitum exolverunt, propter quod ex parte ipsius humiliter petiit, ut in huiusmodi negotio procedi per alios mandaremus. Quocirca Fraternitati vestre per Apostolica scripta mandamus quatenus, si est ita, juxta mandatum, quod super hoc prefatis Archiepiscopo, et Episcopo direximus, inquiratis diligentius veritatem, et quod inveneritis, nobis vestris litteris intimetis, ut plenius per vestram relationem instructi, securius procedamus. Datum Perusii Idibus Febr. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

253. 1229 d. 16 Febr. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Biskopen i Linköping och Cistericenser Abboten på Gothland samt Prosten i Wisby att förbjuda köpmännen på Gothland drifva handel med Finska hedningar eller på något sätt göra dem bistånd.

B. 5: 44.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dej Venerabilj fratri Episcopo Lincopensi & dilectis filiis abbatj de gutlandia cisterciensis ordinis & preposito de vysby lincopensis dyocesis Salutem & apostolicam benediccionem Ex parte venerabilis fratris nostri finlandensis Episcopi fuit propositum coram nobis quod cum in dyocesi sua sit nouella christi plantacio sic animos

quorundam de gudlandie partibus ceca cupiditas occupauit vt qui gloriantur in nomine christiano paganis intendentibus ad exterminium plantacionis eiusdem in armis equis nauigiis victualibus & aliis mercimoniis subuenire presumunt Jn quo pares aut eciam superiores in malicia fiunt illis dum eis ad impungnandos christianos necessaria subministrant Cum aut fideles deceat vniuersos non ad inpedimentum sed augmentum religionis intendere christiane Discrecioni vestre monemus & hortamur in domino per apostolica scripta mandantes quatenus pro diuina reuerencia mercatoribus de gutlandia interdicatis & inhibeatis expresse ne paganis predictis in premissis uel aliis audeant subuenire Alioquin eos qui contrauenire presumpserint per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescatis Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse tu frater episcope cum eorum altero ea nichilominus exequaris Datum Parusij XIIII kal. marci Pontificatus nostri Anno Secundo.

254. 1230 d. 9 Jan. Lyon.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Ärke-Biskopen i Upsala och Biskopen i Linköping att hindra tillförsel af krigsförnödenheter till de Hedniske Careler, Ingrer, m. fl., hvilkas fortsatta anfall hotade Christendomen i närgränsande länder.

B. 3: 24.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabilibus fratribus . . Archiepiscopo vpsalensi et . . Episcopo lincopensi salutem et apostolicam benedictionem. Ad audienciam nostram peruenit quod seuicia paganorum karelie Ingrie. lippie Watlandie contra christicolas regni swecie sic inualuisse dinoscitur quod nisi eorum immanitatibus ab orthodoxe fidei cultoribus viriliter obsistatur. de subuersione ipsius fidei in circumadiacentibus terris dicti Regni potest merito formidari Nos igitur prouidere uolentes ne dictis paganis per detestandam temeritatem cuiuslibet christianorum aliquod subsidium fidelium illarum parcium valeat prouenire fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus quatinus omnibus christianis parcium earundem ex parte nostra per uos uel alios sub pena excommunicacionis districte inhibere curetis ne prefatis paganis in huiusmodj persequucione christianorum ipsorum persistentibus. arma ferrum lignamina seu alias res cum quibus christianos impugnant que sarracenis exhiberi a christianis jn generali concilio prohibetur. deferre presumant Datum Lugduni. V. Jdus Januarij Pontificatus nostri anno tercio.

255. 1230 d. 9 Jan. Lyon.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar att, i följe af Konungens erinran om Påfv. Alexanders Bulla rörande hämmandet af hedniske Carelers, Ingrers, m. fl. härjningar på närboende Christna Svenskar, söka förmå Nationen mota dessa mer och mer öfver hand tagande våldsamheter.

B. 2: 215.

Gregorius episcopus seruus seruorum dej. venerabilibus fratribus archiepiscopo vpsalensi & eius suffraganeis Salutem & apostolicam benedictionem Ex parte carissimi in christo filii nostri regis swecie illustris fuit propositum coram nobis quod olim felicis recordacionis alexander. papa predecessor noster bone memorie archiepiscopo vpsalensi predecessorj tuo frater archiepiscope, suisque suffraganeis sub certa forma dedit litteris in mandatis, vt homines regni swecie monere ac inducere procurarent vt crudelium paganorum, carelie, ingrie, lappie & watlandie conatibus qui in incolas dicti regni christi fideles diuersimode seuiebant pro uiribus obuiarent, ipsorumque seuiciam deprimerent ne in predictorum incolarum perniciem preualeret, verum prefato predecessore nostro & eodem archiepiscopo interim viam vniuerse carnis ingressis, optatus fructus ex predictis litteris non prouenit Cum autem predictorum paganorum insolencia dicatur adeo excreuisse, quod nisi per sedis apostolice prouidenciam super hoc salubre remedium apponatur, de subuersione fidej catholice in circumadiacentibus partibus dicti regni possit merito dubitari, fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus quatinus ad huiusmodi monicionem & inductionem dictis hominibus faciendas, auctoritate nostra per uos vel per alium seu alios procedatis, iuxta predictarum dicti predecessoris nostri continenciam litterarum datum lugduni quinto idus ianuarii pontificatus nostri anno tercio.

256. 1230 d. 21 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s stadfästelse på Gothlands gamla tionde fördelning.

F. 1: 112. An. 3. Ep. 109.

Litteræ apostolicæ approbantes compositionem de decimis initam inter Episcopum Lincopensem. ac Clerum ac populum de Guthlandia.

Gregorius &c. Dilectis filiis Clero, et Populo Guthlandie Salutem &c.

Cum ex antiqua consuetudine obtentum sit in Guthlandia, ut in tres partes dividerentur decime integre persolute, quarum una deputaretur fabrice, secunda usibus Clericorum, tertia pauperibus eroganda, et super hoc

vobis Venerabilis Frater noster Lingacopensis Episcopus loci Diocesanus moverit questionem, tandem mediante Venerabili fratre nostro ... Lundensi Archiepiscopo inter vos ex parte una, et ipsum Episcopum ex altera super hiis talis compositio intervenit, quod in eodem statu earundem decimarum distributio permaneret, quam petivistis, prout in litteris eiusdem Archiepiscopi plenius continetur, apostolico munimine roborari. Nos ergo vestris precibus inclinati compositionem ipsam, sicut sine pravitate provide facta est, et ab utraque parte sponte recepta, nec non hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communinimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostre confirmationis infringere. Si quis autem &c. Dat. Perusii XII. Kalend. Febr. Pontificatus nostri Anno Tertio.

257. 1230 d. 23 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s bekräftelse på gamla Gothlands stadgan att Presterskapet borde erhålla tionde så väl af hö som sädesgröda, till hvars förvarande nödiga hus skulle af Socknebornne byggas och underhållas, äfvensom att i testamenten till fromma stiftelser blott en tiondedel kunde gifvas af fastighet, men hela beloppet af förvärfda lösören.

F. 1: 114. An. 3. Ep. 108.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Vniverso Clero Guthlandie, Salutem &c.

In litteris Venerabilis Fratris nostri . . . Mutinensis Episcopi tunc apostolice Sedis Legati perspeximus contineri, innotuisse sibi ex litterarum Venerabilis fratris nostri Andree Lundensis Archiepiscopi Svesie Primatis tunc Apostolice Sedis Legati tenore, presbiteros Ecclesiarum Guthlandie propter sterelitatem et angustiam terre de institutione antiqua tam ex feno, quam ex annona decimam percepisse, et singularum Ecclesiarum Parrochianos Presbiteris singulis ex eadem institutione in fundis Ecclesiarum domos debere construere necessarias, et constructas cum collapse fuerint, resarcire, ac fuisse nichilominus institutum ne cuiquam propter angustiam terre liceret de prediis capitalis portionis sue Ecclesiis ultra decimam partem in extremis relinquere, ac postmodum ad supplendam tenuitatem hujusmodi donationis iterum institutum fuisse, ut quilibet positus in extremis bona mobilia labore proprio acquisita totaliter Ecclesiis posse relinquere, vel pauperibus conferenda, idem Archiepiscopus districte inhibuit, ne quis ea que super hiis ab antiquis fuerant decenter et utiliter ordinata, et ex diuturnitate temporis vigorem obtinuerant constitutionis legitime, presumeret temere revocare. Nos igitur vestris precibus inclinati quod ab eodem Archiepiscopo super hiis

factum est provide, ac statutum, et deliberatione provida per predictum Episcopum tunc Legatum Sedis apostolice approbatum sicut in eorum autenticis dicitur plenius contineri, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis infringere. Si quis autem &c. Datum Perusii X. Kalend. Februarij, Pontificatus nostri Anno Tertio.

258. 1230 d. 25 Jan. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s tillåtelse för Biskopen i Linköping, att, med undantag af vissa svårare fall, meddela aflösning åt dem, som förgripit sig på presterskapet.

B. 3: 22.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri . . Episcopo lingacopensi salutem et apostolicam benediccionem Per tuas litteras nobis humiliter supplicasti. ut cum dyocesis tua sit in remotis partibus constituta nec de facili possent induci hij qui pro violenta manuum iniectione in clericos. inciderunt in canonem sentencie promulgate quatinus pro absolucionis beneficio ad sedem accedant apostolicam. obtinendo maris pericula. & viarum discrimina metuentes & defectum eciam expensarum. absoluendi tales iuxta formam ecclesie licenciam tibi concedere dignaremur. ne forte in dyaboli laqueum incidant & in infernum descendant. huiusmodj laqueo alligati Nos ergo de discrecione tua gerentes fiduciam pleniorem fraternitati tue presencium auctoritate concedimus quatinus subditis tuis sic in canonem late sentencie incidentibus dummodo non sit grauis & enormis excessus. propter quem merito sint ad sedem apostolicam transmittendi possis beneficium absolucionis impendere iuxta formam ecclesie consuetam & eisdem iniungere quod talibus consueuit iniungi ita quod passis iniuriam satisfaciant competenter & laborem itineris ad sedem apostolicam veniendi redimant per opera pietatis Datum perusij VIII Kal. februarij pontificatus nostri anno tercio.

259. 1231.

Konung Knut Johanssons gåfvobref till S:t Marie kyrka i Aros (Upsala?) på en tomt derstädes.

A. 3. a. 2: 1. *).

K. dei gracia rex sweorum. Omnibus salutem in perpetuum, Euanescit actio temporalis nisi roboretur apicibus sigillatis. Nouerint igitur vni-

*) Efter en af Bisk. Israël i Westerås 1314 bestyrkt afskrift, och åter A 3. a. 2: 2. i en af Ärke-Bisk. Olof och Dom-Capitlet i Upsala widimerad d. 4. Maj 1338.

uersi tam presentes quam posteri quod ecclesie sancte Marie de Aros in remissionem peccatorum nostrorum fundum infra duos vicos proximos ex vtraque parte dicte ecclesie. & ab amne usque ad fossatum iuxta pratum. ab omni seruitute liberum in subsidium persone memorate ecclesie contulimus in perpetuum possidendum. Testes hujus donacionis adfuerunt. Olawus archiepiscopus de vpsalia. Wlpho dux. Nicolaus sacerdos de vpsalia. Johannes de grimberghum. Laurencjus legifer de Tiundaland. Germundus legifer de Attundaland. Allo de vacsatunum. Quod ut ratum permaneat, & stabile perseueret, sigilli nostri munimine roboramus. Actum anno domini M°.CC°.XXX°.I°.

260. 1231 d. 9 Sept. Riati.

Påfv. Gregorius IX:s förordnande för Biskoparne i Bergen och Stavanger, samt Abboten i Stanley, att sedan de till undersöknings anställande angående Norrske Konungen Håkan Håkanssons val och förhållandet dervid, samt Rikets ställning, utsedde Ärke-Biskoparne i Lund och Nidaros, och Biskopen i Skara, under tiden med döden afgått, afsluta denna förrättning.

F. 1: 118. An. 5. Ep. 132.

Gregorius IX. Episcopis Bergensi et Stauengrensi nec non Abbati S. M. de Stanleja Ordinis Cisterciensis Rege Norvegiæ instante committit negotium Coronationis peragi iuxta mandatum datum ab Apostolica sede aliis Commissariis morte præventis.

Gregorius &c. Venerabilibus Fratribus . . . Bergensi et . . . Stauengrensi Episcopis, et dilectis filiis . . . Abbati S. Marie de Stanleia Cisterciensis Ordinis Salutem &c.

Cum Carissimus in Christo filius noster . . . . . Norwagie Rex Illustris olim nobis pro coronatione sua humiliter supplicasset, Nos bone memorie . . Archiepiscopo Lundensi et . . . Scarensi Episcopo nostris dedimus litteris in mandatis, ut super electione, condicione, ac statu persone Regis eiusdem, et Regni sui, aliisque circumstantiis universis, que ad ipsius promotionem, seu prosecutionem negotii necessaria esse videntur, diligenter inquirerent veritatem, et quicquid invenirent, suis nobis litteris fideliter intimarent, ut plenarie per eorum relationem instructi super hoc securius procedere valeremus. Sed cum postmodum ex parte Regis ipsius nostris fuisset auribus intimatum, quod iidem Archiepiscopus, et Episcopus in negotio non processerant morte preventi, Nos bone memorie Nidrosiensi Archiepiscopo, et tibi frater Bergensis Episcope negotium ipsum iuxta prescriptam formam commisimus exequendum. Verum quia eodem Nidrosiensi sublato de medio, tu solus procedere nequivisti, prefatus Rex a nobis humiliter postulavit, ut super hoc procedi per te, ac per alios mandaremus. Nos igi-

tur Regis eiusdem postulationibus benignum impartientes assensum, discretioni vestre per apostolica Scripta mandamus, quatenus memoratum negotium iuxta primi mandati nostri tenorem exequi procuretis. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Dat. Reate V. Idus Septembris Pontif. nostri Anno Quinto.

261. 1231 d. 10 Oct.

Påfv. Gregorius IX:s Öppna Bref till samtlige Ärke-Biskopar, Biskopar och Abboter jemte öfriga Presterskapet, rörande, dels Tyska Hospitaliter-Brödernas i Jerusalem rättighet att en gång om året, inom alla församlingar, insamla almosor, hvilka i sednare tider sparsammare utfallit, dels förekommande af samma bröders ofredande; dels oförhindrad rätt för frie personer att i deras hus söka vård och skötsel; dels nämnde bröders begrafning, äfvensom invigning af deras kyrkogårdar, utan betalning, dels ock uppmaning, till sådane bröder, som aflagt korset och drägten, att den samma återtaga, m. m.

A. 1. d. 18. *)

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. venerabilibus fratribus. Archiepiscopis & Episcopis. & dilectis filiis Abbatibus. prepositis. Prioribus. Decanis. Archidyaconis. Archipresbiteris. & aliis ecclesiarum prelatis, ad quos litterę iste peruenerint. Salutem & apostolicam benedictionem. Cum dilectis filiis fratribus hospitalis. sancte marie. theutonicorum jerosolimitani fuerit a bone memorie. H. papa. predecessore nostro indultum & a nobis postmodum confirmatum. ut semel in anno recipiantur in ecclesiis ad elemosinas colligendas. quidam vestrum auaricie ardore succensi confratrias suas confratrie illorum eadem die in ipsorum aduentu preponunt. & sic fratres ipsi confusi, aut nichil exinde aut modicum consequuntur. Quia igitur hoc indecens est, & in contemptum dei & ecclesie Romane redundat. prefati predecessoris nostri vestigijs inherentes. Vniuersitati vestre per apostolica scripta percipiendo mandamus. quatinus cum fratres ipsi ad Loca vestra pro elemosinis accesserint colligendis, benigne recipientes & honeste tractantes eosdem. ipsos in ecclesijs vestris ammonere populum & elemosinas libere querere permittatis. confratrias vestras quas facere potestis cotidie confratrijs ipsorum que semel in anno fiunt, nullatenus preponentes. ne occasione illarum elemosine pauperum christi depereant & inpediantur opera pietatis. Sane quum est ab eodem predecessore nostro statutum & innouatum a nobis, ut nemo excommunicet fratres ipsos, uel eorum oratoria interdicat sine mandato sedis apostolice speciali, presentem vobis auctoritate precipiendo mandamus. ut ipsos excommunicare. aut eorum ecclesias interdicere nullatenus presumatis. De parrochianis autem uestris qui domos illorum inuadunt per violen-

*) Utur en odaterad vidimation af M. prior fratrum predicatorum in brema & frater. Ar. Gardianus fratrum Minorum ibidem.

ciam uel infringunt, aut indebitis molestijs opprimunt fratres ipsos, & tam deposita quam res diripiunt eorundem, cum exinde querimoniam deposuerint coram nobis. tam districtam eis iusticiam faciatis, & ita iura eorum defendere, ac manutenere curetis. quod ipsi ad nos pro defectu iusticie sepe recurrere non cogantur. Sed nos sollicitudinem & obedienciam vestram debeamus commendare. uosque beneficiorum que in sancta domo illa fiunt participes existatis. Preterea liberas & absolutas personas que se domui eorum in sanitate uel infirmitate reddiderint libere ac sine molestia recipi permittatis ab eis. nec ipsos super hoc temptetis aliquatenus impedire. Illud autem non mediocriter mouet nos nec modicum ecclesiastice derogat honestati. quod quidam uestrum contra institucionem sanctorum patrum in thuronensi concilio editam fratrum ipsorum corpora cum decedunt nolunt sine precio sepelire. Vnde quia tam praua exactio & iniqua non est aliquatenus tolleranda, in obediencie vobis uirtute precipimus. ut nullo modo a fratribus ipsis uel alijs pro sepultura quicquam exigere uel accipere nisi quod spontanea decedencium liberalitas uel parentum deuocio vobis contulerit attemptetis. sed absque vllo precio, sepeliatis corpora mortuorum. Et siquis hoc ulterius attemptauerit, taliter animaduertatis in eum quod amplius similia non presumat. Ad hoc presentem vobis, auctoritate precipimus ne ab eis contra tenorem priuilegiorum apostolice sedis de nutrimentis animalium suorum siue de ipsis animalibus decimas exigere presumatis. Cum autem oratoria uel cimiteria secundum quod eis est beneficio priuilegiorum ecclesie Romane concessum duxerint constrvenda. vos fratres Archiepiscopi & Episcopi pro eis ac familia sua tum oratoria dedicare, ac cimiteria benedicere procuretis. nec aliquis vestrum contra tenorem priuilegiorum ipsorum id impedire audeat aliquatenus vel turbare. Decetero fratres hospitalis eiusdem in vestris episcopatibus constitutos qui crucem & suum habitum deponentes per illecebras scilicet & viciorum arrupta vagantur, & illos eciam qui prioribus suis contumaces & rebelles existunt & baliuas detinent contra voluntates ipsorum moneatis instanter. & pro vestri officij debito compellatis, ut habitum depositum resumentes in obediencia prelatorum suorum deuote ac humiliter perseuerent. & baliuas seu alia officia per uiolenciam detinere nullo modo presumant. Quicumque autem mandatorum nostrorum extiterint contemptores. excommunicacionis eos sentencia percellatis. quam faciatis usque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Preterea quicunque de facultatibus sibi collatis a deo fratribus subuenerint sepedictis & in tam sancta fraternitate statuerint se collegas eisque beneficia persoluerint annuatim. eis de beatorum apostolorum petri & pauli auctoritate confisi. septimam partem iniuncte penitencie relaxamus. Apostolica quoque auctoritate ob reuerenciam ipsius venerabilis domus statuimus, ut hijs qui eorum fraternitatem assumpse-

rint, si forsan ecclesie ad quas pertinent a diuinis officijs fuerint interdicte ipsosque mori contigerit, sepultura ecclesiastica non negetur nisi publice vsurarij aut excommunicati uel nominatim fuerint interdicti. volumus autem ut liceat eis confratres suos quos ecclesiarum prelati apud ecclesias suas malieiose non permiserint sepeliri. nisi excommunicati uel nominatim fuerint interdicti aut eciam publice usurarij ad ecclesias suas tumulandos deferre, & oblaciones tam pro eis quam pro alijs qui in eorum cimiterijs requiescunt exhibitas sine alieni iuris preiudicio retinere. Hoc eciam addito ut receptores fraternitatis eiusdem seu eciam collectarum saluo iure dominorum suorum sub beati petri & nostra protectione consistant. Adicimus insuper ut siqui eorumdem fratrum qui ad easdem fraternitates missi fuerint uel collectas in quamlibet ciuitatem, castellum vel vicum aduenerint si forte locus ipse a diuinis fuerit officijs interdictus. in eorum iocondo aduentu semel aperiantur ecclesie annuatim. & excommunicatis & nominatim interdictis eiectis diuina ibi officia celebrentur. Salua in omnibus supradictis declaracione concilij generalis. Ad maiorem quoque vestre mercedis cumulum nichilominus vobis mandando precipimus quatinus hanc nostram constitucionem per parrochias vestras nunciari propriis litteris faciatis. Mandamus eciam ut siqui de clericis ecclesiarum uestrarum prefati hospitalis fratribus cum licencia prelati sui sponte ac gratis per annum vel per biennium decreuerint definire nequaquam inpediantur & interim sua beneficia uel ecclesiasticos redditus non admittant. Datum. VI°. jdus. Octobris Pontificatus nostri anno Quinto.

262. 1232 d. 28 Jan. Riati.

Påfv. Gregorius IX:s Fullmakt för Biskopen i Semigallen, att till- och afsätta Abboter, Priorer, Prester, och andra andeliga personer, bekräfta Biskopsval och inviga så väl dem som Abboter inom de nyligen omvända eller ännu hedniska Provincerne, Lifland, Gothland, Wenden, Estland, Semigallen och Curland m. fl.

F. 1: 120. An. 5. Ep. 172.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Episcopo Semigalliensi apostolice Sedis Legato, Salutem &c.

Cum in minori adhuc officio constitutus de credito tibi talento fructum acceptabilem, et de labore tuo benedictionis manipulos reportaris, digne velut fidelis servus et prudens supra familiam Domini, cui cibum debeas in tempore ministrare constitui meruisti, qui utique de gratia in gratiam, et de virtute proficiens in virtutem mundi desideria abnuens, studuisti spiritu ambulare. Olim siquidem memor existens, quod nullum Deo sacrificium est acceptius, quam lucrum querere animarum, fervore devotionis accensus, ad

mandatum dilecti filii nostri O. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis, tunc apostolice Sedis Legati in laboribus et periculis multis, quasi Iordanem cum Jacob in baculo pro gentium conversione maria transiens, non solum cum duabus turmis ovium, verum etiam cum diversis provinciis paganorum in Christo credentium remeasti, ad arcam sicut Columba deferens ramum virentis olive in reconciliatione non pauca barbare nationis. Eo igitur in gratia collata tibi a Domino suavius delectati, quo exinde flores et fructus proveniunt gratiores, cum non esset lucerna ponenda sub modio, sed supra candelabrum, ut tenebras multorum illuminet collocanda, te in Semigalliensem Episcopum manibus nostris duximus consecrandum. Indubitatam quoque de te gerentes fiduciam utpote non tam argumentis, quam evidentibus experimentis instructi, quod animarum salutem, et Christiani cultus sitias incrementum, ad que potens et in opere, ac sermone, concesso tibi in Livonia, Gothlandia, Vinlandia, Hestonia, Semigallia, Curlandia, et ceteris Neophitorum et paganorum provinciis et Insulis circumpositis Legationis officio pro fidei finibus dilatandis, Fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus in locis eisdem libere Christum annunties, corrigendo personas Ecclesiasticas, et Ecclesias reformando, instituas quoque in eis, et inde amoveas cum opus fuerit Abbates, Priores, aliosque subditos et personatus habentes promovens ad ordines Clericos, electiones Episcoporum confirmans, eisque consecrationis, et Abbatibus benedictionis munus impendens cum expedierit et videris oportunum. Virtute igitur Spiritus indutus ex alto, commissam tibi sollicitudinem tam laudabiliter studeas exercere, ut per ministerium tuum in partibus illis fide catholica propagata, ei placeas, qui sibi placitos proveit in salutem, paratus quod supererogaveris compensare. Ne autem tibi desit potestatis auctoritas cui adest conscientie puritas, et presto esse creditur judicium rationis, presentium tibi auctoritate concedimus, ut contradictores, et rebelles excommunicationis, suspensionis, et interdicti censura percellas, quia et nos sententiam, quam in tales rite protuleris ratam habebimus, et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum Reate V. Kalendas Februrij, Pontificatus nostri Anno Quinto.

263. 1232 d. 5 Febr. Riati.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till de Priorer och Munkar af Predikare-Orden i Danmark, hvilka fått sig uppdraget att predika emot de oomvände Preussarne, med förordnande, att de som bevistade sådane predikningar skulle erhålla tjugu dagars eftergift å dem ålagd penitens: att personer, bannlyste för mordbrand eller våldsverkan å presten eller andelige, skulle derifrån befrias, om de ersatte skadan och under en lämplig tid arbetade på omvändelseverket: och att falska predikanter, som tilläto dem, hvilka antagit korsset, att lösa sig från färden med penningar, borde dermed upphöra, vid påföljd, att i annat fall anses såsom sveksamme ombud och bedragare.

A. 1. d. 19.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis Prioribus et fratribus ordinis Predicatorum in Regno Dacie constitutis, predicantibus contra perfidiam Prutenorum. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum animarum lucrum quo nullum deo sacrificium est acceptius indefessa sollicitudine perquirentes uestrum ministerium honoretis, & nostrum desiderium impleatis, ut eo uestris monitis obsecundent libentius auditores. quo potiorem gratiam consequentur. omnibus qui ad sollempnem predicationem uestram accesserint de omnipotentis dei misericordia, et beatorum Petrj et Paulj apostolorum eius auctoritate confisi. Viginti dies de iniuncta sibi penitentia relaxamus. auctoritate uobis presentium concedentes, ut illis qui pro incendijs, & iniectione manuum uiolenta in clericos uel alias religiosas personas excommunicationis laqueum incurrerunt contra Prutenos pro defensione fidei accedentibus, & ad tempus congruum in tam felici opere moraturis absolutionis beneficium impendatis. Prouiso ut passis dampna & iniurias satisfaciant competenter. illis dumtaxat exceptis, quorum excessus adeo sunt difficiles et enormes, quod merito sint ad sedem apostolicam destinandj. Ceterum quia quidam pseudo predicatores que sua sunt non que iesuchristi querentes, & intendentes potius uoluptatibus corporum quam profectibus animarum pro redemptione uotorum pecuniam uel questum a crucesignatis accipiunt, uolumus ut eos tamquam fraudulentos nuncios uerbi dei, & fidelium deceptores, ab huiusmodi errore desistere, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Datum. Reate. Nonis. Februar. Pontificatus nostrj Anno Quinto.

Blybullan vidhänger i segelgarnssnöre.

264. 1232 d. 16 Febr. Avignon.

Påfv. Gregorius IX:s tillåtelse för Ärke-Biskoparne i Lund och Upsala, samt Biskopen i (Avignon?), att, efter undergången bot, befria från kyrkans bann dem, hvilke deri blifvit lyste för delaktighet i den våldsverkan, som i Strengnäs ägt rum emot ej mindre Prester och Andliga personer än kyrkans tillhörigheter.

A. 1. d. 20. *)

Gregorius Episcopus seruus seruorum dei Venerabilibus fratribus. Lundensi & vpsalensi Archiepiscopis. ac episcopo Auinionensi. Salutem & apostolicam benediccionem. Hodie contra Nonnullos iniquitatis filios qui in ciuitate & diocesi Strenginensi pretextu guerrarum quibus eedem ciuitas & diocesis dicebantur multipliciter fatigari. & alias temere clericos & ecclesiasticas personas seculares & regulares eciam in dignitatibus constitutas ciuitatis & diocesis predictarum bellicis actibus se minime immiscentes non absque inieccione manuum violenta capere detinere. carceribus mancipare. tormentis subicere. uerberibus cedere. uulnerare. morti tradere. & crudelibus afflictionibus ad redempciones indebitas personaliter cohercere. Ecclesias monasteria hospitalia. & alia pia loca secularia & regularia dicte diocesis inuadere. frangere. capere. occupare. occupata detinere. dirruere. ac incendio concremare & ecclesias monasteria & loca ipsa libris calicibus crucibus sanctorum reliquijs. pauimentis & ornamentis. alijs diuino cultui & usui deputatis spoliare ac huiusmodi libros calices cruces sanctorum reliquias pauimenta & ornamenta ausu sacrilego. Necnon fructus redditus res et bona alia personarum ecclesiasticarum. monasteriorum hospitalium et locorum aliorum huiusmodi tam in ipsis ecclesijs quam extra ipsas existentia. eciam violenter rapere & depredari. & in predam abducere seu asportare presumpserunt. tunc & cotidie presumere non uerebantur. Litteras nostras in quibus nos judices & executores deputauimus in forma que incipit. Ad reprimendas duximus concedendas. Et ne sub spe uenie obtinende. faciliter incentiuum delinquendi aliquibus forsan prebeatur. Absolucionem ab excommunicacionum sentencijs & relaxacionem seu suspencionem interdicti que per nos auctoritate litterarum earundem proferri contigerit seu eciam promulgari nobis uel successoribus nostris Romanis pontificibus tantummodo reseruauimus. Jta uidelicet quod nullus preterquam in mortis articulo quemquam ab huiusmodi excommunicacionum sentencijs absoluere possit. prout in eisdem litteris plenius continetur. Nos igitur attendentes quod ciuitas & diocesis predicte a Romana curia quamplurimum distare noscuntur & quod propter guerras que in illis partibus uigent. ac latronum insultus. & uiarum pericula ualde difficile

*) Denna och följande N:o 265 finnas i en af Kölniska Not. Publ. Conrad i Strengnäs d. 3 Maj 1411. gjord afskrift.

existeret pro singulis excommunicionibus supradictis ad eandem Curiam uenire pro huiusmodi absolucionis beneficio obtinendo. Cupientesque animarum prouidere saluti ac de circumspectione uestra in hijs & alijs plurimum in domino confidentes. Absoluendi omnes & singulos qui huiusmodi excommunicacionum sentencias incurrerint in forma ecclesie consueta. ab eisdem excommunicacionum sentencijs quas incurrerint ut prefertur. Seu in eos auctoritate dictarum litterarum occasione premissa. Preterquam propter violentam manuum inieccionem in clericos ex qua mors. Membrorum mutilacio. aut truncacio. seu pecuniarum extorsio fuerint subsecute. seu propter hominum captiuacionem. uel rerum & bonorum spoliacionem. Aut rapinam in ecclesijs factam proferri contigerit. seu eciam promulgari. si hoc humiliter postulauerint. ac relaxandi interdicta huiusmodi. Postquam tamen parti lese congrue satisfecerint. Jniunctis eis pro modo culpe penitencia salutari. et alijs que de iure fuerint jniungenda. vobis & cuilibet uestrum auctoritate apostolica. tenore presencium concedimus facultatem. Datum Auinion. XIIII kalend. Marcij. Pontificatus nostri, Anno Quinto.

265. 1232 d. 16 Febr. Avignon.

Påfv. Gregorius IX:s bref angående vanarters hämmande.

A. 1. d. 20.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus. vpsalensi et lundensi Archiepiscopis. ac episcopo Auinionensi Salutem & apostolicam benediccionem. Ad reprimendas insolercias transgressorum & transgressiones insolercium refrenandas. Si neruus publice discipline Lentescit. eorum ad peccandum uoluntas sit lapsior. & exemplum impunitate periculosius in alios diriuatur. Et sinitur sic. Datum Auinion. XIIII kal. Marcij Pontificatus nostri Anno Quinto.

266. 1232 d. 2 Juni. Hwen.

Konung Waldemar II:s i Danmark Frihetsbref från all skeppsvist af sex skeppslag, tillhörande Kanikebordet i Lund.

B. 1: 16.

Confirmacio priuilegiorum Capituli lundensis alterius Waldemari.

W. dei gracia. danorum slauorumque rex. Vniuersis. presentem paginam inspecturis. Salutem in perpetuum Notum facimus tam presentibus quam futu-

ris. quod sex hafnas. attinentes mense canonicorum lundensium. liberas dimisimus ab omni grauamine expedicionis. Et vt hec nostra emunicio firma sit et stabilis. eam sigilli nostri munimine duximus roborandam Mandantes. ne quis prefatos canonicos super hac donacione. molestare presumat. sicut nostram offensam voluerit evitare Datum huæthen Anno jncarnacionis domini M° CC° XXXII quarto Nonas junij.

267. 1232 d. 20 Oct. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till kyrkoherden Wilhelm vid S:t Marie kyrka i Nousis att få behålla den af Biskopen från Maska skänkta jord, som kallas Lunda.

B. 5: 102.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei Dilecto filio w. presbitero rectori ecclesie sancte marie de nousia finnensis Dyocesis Salutem & apostolicam benediccionem Cum a nobis petitur quod iustum est & honestum tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis vt id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum Eapropter dilecte in domino fili tuis iustis postulacionibus grato concurrentes assensu terram de maska que dicitur lunda quam venerabilis frater noster N. episcopus finnensis capituli sui accedente consensu ecclesie tue pia & prouida liberalitate concessit prout in litteris exinde confectis dicitur plenius contineri sicut eam iuste possides & quiete tibi & per te ipsi ecclesie auctoritate apostolica confirmauimus & presentis scripti patrocinio communimus Nulli ergo &c. *Se slutmeningen N:o* 202. Datum anagnie XIII Kal. nouembris pontificatus nostri anno sexto.

268. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till några Prostar i Upsala Stift med uppdrag att tillhålla Helsingarne, vid påföljd af andelig näpst, att icke allenast hädanefter utgöra den Påfvestolen tillkommande tionde, utan ock godtgöra Ärke-Biskopen i Upsala hvad han i detta afseende för dem utlagt.

A. 1. a. 12.

Gregorius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filijs . . Arusiensi . . Sictuniensi & . . de Aliati Prepositis Vpsalensis diocesis. Salutem & apostolicam benedictionem. Venerabilj fratre nostro . . Vpsalensi Archiepiscopo accepimus intimante. quod cum Jncole de Helsingelan sue diocesis decimas nobis debitas soluere denegarent. idem Episcopus ne nobis aliquid subtraheretur in suppletione decimarum ipsarum, ad nos transmisit quandam pecunie quantitatem. de qua ipsi sibi satisfacere contradicunt. Jdeoque discretioni uestre

per apostolica scripta mandamus. quatinus si est ita. dictos Jncolas ut deinceps integre decimas ipsas exoluant, et de subtractis debitam satisfactionem impendant Archiepiscopo memorato. monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quod si non omnes hijs exequendis potueritis interesse. duo uestrum ea nichilominus exequantur. Dat. Anagnie. IIII. Non. Nouembris Pontificatus nostri Anno Sexto.

Blybullan hänger i segelgarnssnöre.

269. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Tillståndsbref för Biskopen i Linköping, att till Kaniker och andre högre andlige förordna personer, som dertill hafva erforderliga egenskaper.

B. 3: 22.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei uenerabili fratri. Episcopo lincopensi salutem & apostolicam benediccionem. Cum sicut peticionis tue nobis series declarauit ecclesia lincopensis a tempore cuius non extat memoria nullos canonicos habuisset. nobis humiliter supplicasti vt in ea creandi canonicos & eciam alias dignitates & cum ad hoc sufficientes habeat facultates licenciam tibi concedere dignaremur Nos igitur prosequentes tuum pium propositum in hac parte tibi de quo in domino plenam optinemus fiduciam licenciam concedimus auctoritate presencium postulatam. Datum anagnie IIII:to Non. Nouembris Pontificatus nostri Anno Sexto.

270. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s befallning till Biskopen i Linköping att förmå invånarne i Stiftet erlägga tionde.

B. 3: 23.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri . . Episcopo lincopensi Salutem & apostolicam benediccionem. Ad audienciam nostram te referente peruenit quod homines in tua dyocesi constituti minime attendentes quod vniuersorum dominus in signum vniuersalis dominij sibi decimas reseruauit eas ecclesiis quibus debentur denegant soluere pro sue libito voluntatis. Cum igitur predictas decimas retinere non possint absque suarum periculo animarum. ad quas soluendas ecclesiarum ministris tenetur fidelis quilibet veritate iubente predictos homines rogandos duximus & monendos dantes eis nostris litteris in mandatis ut decimas ecclesiis quibus debentur jntegre sine difficultate persoluant. Jdeoque fraternitati tue per

apostolica scripta mandamus quatinus si prefati homines mandatum non curauerint adimplere. tu eos ad id monicione premissa per censuram ecclesiasticam appellacione remota compellas. Datum anagnie quarto non. nouembris pontificatus nostri anno sexto.

271. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till samtlige invånarne i Linköpings Stift angående tiondens noggranna utgörande till Kyrkorna.

B. 3: 23.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis vniuersis hominibus dyocesis lincopensis salutem & apostolicam benediccionem. Venerabili fratre nostro lincopensi episcopo accepimus conquerente quod uos minime attendentes quod dominus vniuersorum in signum vniuersalis dominij sibi decimas reseruauit eas ecclesiis quibus debentur soluere pro vestre voluntatis libito denegatis. Cum igitur predictas decimas retinere non sine animarum vestrarum periculo valeatis ad quas soluendas ecclesiarum ministris tenetur fidelis quilibet veritate iubente. vniuersitatem uestram rogandam duximus attencius et amonendam per apostolica scripta uobis mandantes quatinus decimas ecclesiis quibus debentur integre persoluatis alioquin eidem episcopo per litteras nostras iniungimus ut uos ad id per censuram ecclesiasticam appellacione remota compellat. Datum anagnie IIII:to Non. nouembris Pontificatus nostri anno sexto.

272. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Skrifvelse till så väl det högre som lägre Presterskapet inom Linköpings Stift, med uppmaning att på allt sätt understödja och befordra den under hand varande Domkyrkbyggnad, hvartill medel tröto.

B. 3: 24.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis vniuersis ecclesiarum prelatis & clericis aliis per lincopensem dyocesin constitutis salutem & apostolicam benediccionem Venerabilis frater . . lincopensis episcopus nobis humiliter supplicauit vt cum ipse de opere sumptuoso & nobili edificare inceperit ecclesiam lincopensem & ad hoc proprie sibi non suppetant facultates ad prestandum eidem. pro consumacione tanti operis gratum subsidium uos excitare nostris precibus & litteris dignaremur. vt igitur exhibitum matri subsidium per elemosine fructum filios exoneret a peccatis vniuersitatem

vestram rogamus & hortamur attente per apostolica scripta mandantes quatinus super hoc sic eidem episcopo gratum subsidium erogetis ut uestre liberalitatis adiutorio subsequente. opus tam pium & laudabile optatum sorciatur effectum. uosque possitis tam nostrum quam prelati uestri fauorem & graciam per hec & alia pietatis opera promereri & meritum consequi retribucionis eterne Datum anagnie IIII:to Non. nouembris Pontificatus nostri anno sexto.

273. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Biskopen i Linköping, Abboten i Alvastra och Prosten i Skenninge, rörande klagan af stiftets Presterskap att åtskillige af adeln och andre lekmän uppbryta och ofreda kyrkorna samt förstöra och förtära hvad der finnes.

B. 3: 23.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri . . episcopo lincopensi et dilectis filiis . . abbati de alwastrum & . . preposito de scheninge lincopensis dyocesis salutem & apostolicam benediccionem. Dilecti filij vniuersi ecclesiarum prelati & clerici lincopensis diocesis. grauem ad nos transmisere querelam quod nonnulli nobiles & alii layci eiusdem dyocesis ad ecclesias frequenter cum personarum & euectionum effrenata multitudine accedentes earum seris & portis ausu sacrilego fractis. bona ibidem inuenta destruere ac consumere. non verentur. qui si uerbo uel facto sibi ab eisdem prelatis & clericis aliquando resistant ipsis in personis & rebus grauiores inferunt iniurias & iacturas quare nisi super hoc prouideatur eisdem. pre paupertate. ac huiusmodi molestiis compellentur ipsas ecclesias relinquere desolatas Cum igitur laicis nulla sit imperandi clericis ac disponendi de rebus ecclesiasticis attributa potestas discrecioni uestre per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita dictos nobiles et alios quod a similibus de cetero penitus conquiescant. monicione premissa per censuram ecclesiasticam appellacione remóta sicut iustum fuerit compellatis. Prouiso. ne in terram ipsorum nobilium excommunicacionis uel interdicti sentenciam proferatis nisi super hoc mandatum a nobis receperitis speciale Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse tu frater episcope cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Anagnie IIII:to nonis nouembris pontificatus nostri anno sexto.

274. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala rörande mannens beläggande med en lindrigare bestraffning, enär under hans frånvaro inträffade att hustrun förqvaft sitt barn.

A. 1. d. 21.

Gregorius episcopus seruus seruorum dej. Venerabilj fratrj . . Archiepiscopo Vpsalensi. Salutem et apostolicam benedictionem. Per tuas nobis litteras intimasti. quod sepe contingit aliquos pueros in diocesi tua ex matrum negligentia patribus absentibus suffocarj. Quare utrum patribus qui presentes non fuerint, ex hoc sit penitentia iniungenda. apostolice sedis oraculum implorasti. Nos igitur in hac parte sic tibi duximus consulendum. quatinus talibus penitentiam leuem iniungas. ut per uiros uxorum negligentie leuius releuentur. Datum. Anagnie. IIII. Non. Nouembris. Pontificatus nostrj Anno Sexto.

Blybullan vidhänger i segelgarnssnöre.

275. 1232 d. 2 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref rörande 40 dagars aflat för de botfärdiga, som besöka S:t Lars kyrka i Upsala.

A. 1. a. 14. B. 2: 214.

Gregorius episcopus seruus seruorum dej. Uniuersis christi fidelibus ad quos littere iste perueherint. Salutem & apostolicam benedictionem. Quoniam ut ait Apostolus omnes stabimus ante tribunal christi recepturj prout in corpore gessimus, siue bonum fuerit siue malum. oportet nos diem messionis extreme, misericordie operibus preuenire. ac eternorum intuitu seminare in terris, quod reddente domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in celis. firmam spem fiduciamque tenentes. quoniam qui parce seminat parce et metet. et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet uitam eternam. Hinc est utique quod vniuersitatem uestram rogamus & hortamur attente. quatinus cum ecclesias dei debeant visitare fideles ut idem in cuius nomine sunt. constructe. ipsorum memor existat. ad ecclesiam Vpsalensem titulo beati Laurentij Martiris insignitam in festo ipsius petiturj eius suffragia in contritione cordis & lenitate animi accedatis. ut per hoc. & alia bona que domino inspirante feceritis. possitis ad eterne felicitatis gaudia peruenire. Nos igitur de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petrj et Paulj apostolorum eius auctoritate confisi. omnibus qui ad ecclesiam ipsam in eodem festo causa deuotionis accesserint. Viginti, dies de iniuncta sibi penitentia relaxamus. Datum Anagnie. IIII. Non. Nouembris. Pontificatus nostrj Anno Sexto.

Blybullan vidhänger i gula och röda silkestrådar.

276. 1232 d. 24 Nov. Anagni.

Påfv. Gregorius IX. till Kors-Herrarne i Lifland att, i samråd med Biskopen öfver Finland, försvara de nyomvända Finnarne mot Ryssarnes anfall.

B. 5: 44.

Copia bulle gregorij pape Militibus christi vt veniant ad defensionem terre finlandie.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dej Dilectis filiis militibus christi in liuonia Salutem & apostolicam benedictionem Cum proni sint hominis sensus ad malum sicut ex sensualitate caro vergit in culpam jta vigore spiritus procedente ac subsequente Diuina gracia quilibet niti debet ad veniam et remedia semper inquirere quibus salutem valeat promererj Cum igitur ex defensione fidelium contra paganos peccatorum remedium fideles quilibet consequentur Vniuersitatem vestram rogamus monemus attencius & hortamur in remissiones peccaminum iniungens quatenus ad prouinciam finlandie pro defendenda nouella plantacione ad christi fidem in ea nouiter conuersorum contra infideles ruthenos personaliter accedentes cum consilio venerabilis fratris nostri finlandensis episcopi qui assumpsit in premissis partibus negocium fidej ex animo prosequendi defensioni eorum insistatis viriliter & potenter jta quod in illis partibus augeatur numero & merito populus christianus & vobis apud Deum accrescat cumulus meritorum qui multo maiora retribuit fideliter seruientibus quam speretur prouide attendentes quam salubre sit ipsi pro illo animam suam ponere qui pro se positam in vitam custodit eternam Datum Anagnie Octauo kal. Decembris Pontificatus nostri Anno Sexto.

277. 1232 d. 3 Dec. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund med tillåtelse att, biträdd af den verldsliga Makten, tvinga till lydnad åtskillige prester, som icke allenast undandragit sig den Andeliga myndigheten, utan ock genom eder och viten ingått förening att dervid bistå och försvara hvarandra.

F. 1: 140. An. 6. Ep. 176.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Ecclesiarum Prelatis, quos turbat rebellio subditorum, libenter de favore Sedis apostolice providemus, ut ipsorum roboretur auctoritas, et illorum presumptio reprimatur. Ex parte siquidem tua fuit propositum coram

nobis, quod cum super incontinentia Clericorum tue Diocesis canonicam exerceas disciplinam, nonnulli ex eis ut ipsam effugiant, et in sordibus computrescant se conspirationis vinculo colligantes, tam juramentis illicitis, quam penis pecuniariis ad invicem se astringunt, quod mutuo in talibus debeant se juvare, ac omnimodis impedire, quominus ipsos punire valeas de hac causa. Quare nobis humiliter supplicasti, ut conspiratores hujusmodi auctoritate nostra tibi liceat a suis presumptionibus cohibere, invocando super hoc auxilium brachii secularis, cum adeo sint aliqui obstinati, quod censuram ecclesiasticam vilipendant. Tuis igitur supplicationibus gratum impartientes assensum auctoritate tibi presentium concedimus postulata. Nulli ergo, nostre concessionis &c. Si quis autem &c. Datum Anagnie III. Nonas Decembris, Pontificatus nostri Anno Sexto.

278. 1232 d. 3 Dec. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Tillståndsbref för Ärke-Biskopen i Lund, att, under vissa vilkor, befria från bannlysning de klerker och lekmän, som lagt hand å andeliga personer, underhållit frillor, föröfvat mordbrand, röfveri eller helgedomsrån.

F. 1: 142. An. 6. Ep. 177.

Gregorius &c. Eidem.

Tua nobis Fraternitas supplicavit, ut cum nonnulli Religiosi, et Clerici seculares tue provincie pro violenta injectione manuum in personas religiosas, et Clericos seculares, multi vero seculares Clerici in Sacris ordinibus constituti pro detentione Concubinarum, pluresve clerici et laici propter incendia, rapinas, et sacrilegia laqueum excommunicationis incurrerint, quorum aliqui ordines susceperunt, et divina celebrarunt officia sic ligati, non pauci quoque Religiosi symoniace in suis Monasteriis sint recepti, qui propter viarum discrimina de tam remotis partibus ad apostolicam Sedem commode mitti non possunt, providere super hoc presertim cum multitudo existat in causa misericorditer dignaremur. Tuis igitur supplicationibus inclinati, auctoritate tibi presentium duximus concedendum, ut excommunicatos ipsos absolvere valeas ab excommunicationum sententiis juxta formam Ecclesie vice nostra. Proviso, ut hii, qui pro violenta injectione manuum, incendiis, et rapinis vinculo sunt excommunicationis astricti, passis dampna, et injurias satisfaciant competenter, et si aliquorum fuerit gravis et enormis excessus, tales mittas ad Sedem apostolicam absolvendos, cum tuarum testimonio litterarum. Concubinarij vero concubinis a se prorsus abjectis sufficientem exhibeant cautionem de illis, vel aliis minime resumendis. Illis autem qui sic ligati per simplicitatem vel juris ignorantiam susceperunt ordi-

nes, et divina officia celebrarunt, injuncta eis competenti penitentia et peracta, liceat tibi cum eisdem de misericordia que superexaltat judicio, prout eorum saluti expedire videris dispensare. Si qui vero scienter et in contemptum ecclesiastice discipline talia presumpserunt, eis per biennium ab ordinum executione suspensis, et injuncta penitentia competenti, cum eis postmodum si fuerint bone conversationis et vite, auctoritate nostra dispenses, sicut eorum saluti videris expedire, processurus circa religiosos, qui symoniace in suis Monasteriis sunt recepti, prout in constitutione generalis Concilii continetur. Datum Anagnie III. Nonas Decembris, Pontificatus nostri Anno Sexto.

279. 1232 d. 9 Dec. Anagni.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund angående Prestvigning genom händers påläggande och sättet att rätta underlåtandet deraf.

F. 1: 144. An. 6. Ep. 193.

Gregorius &c. Eidem.

Presbiter et Diaconus cum ordinantur manus impositionem tactu corporali ritu ab Apostolis introducto recipiunt. Quod si omissum fuerit non est aliquid iterandum, sed statuto tempore ad hujusmodi ordines conferendos caute supplendum, quod per errorem extitit pretermissum, Suspensio autem manuum debet fieri cum oratio super caput effunditur ordinandi. Datum Anagnie V. Idus Decembris Anno Sexto.

280. 1233 d. 4 Juli. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund, rörande anständigt underhåll för en Prest, som ej kunde fortfara i embetet i anseende dertill att han ihjälslagit en tjuf.

F. 1: 146. An. 7. Ep. 234.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri . . . . Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Interdum quos accusat facinus excusat eventus, et quod culpam ex necessitate casus alleviat, non est inconveniens si penam mitiget et jacturam. Sane magni Presbiteri de tua Diocesi oriundi porrecta nobis petitio continebat, quod equitanti sibi obvius fur in via, cum viam rogatus ostendere putaretur, eum per devia diu tractum percussit lancea fregit tres im-

pie costas ejus, et detractis spoliis universis abscessit. Sed post paululum rediens nec habens a vulnerato et spoliato eliciendum aliud nisi vitam, cepit persequi fugientem lancea vibrata post eum, que cum vestes tamen casso vulnere perfodisset, hostem lapide is de cujus omnino pernicie agebatur dum aliud effugium non pateret, appetiit, et ille percussus protinus expiravit. Nos igitur licet propter horrorem sanguinis in nullo suorum ordinum cum eo duxerimus dispensandum, tamen casum ipsius miserabilem miserantes, mandamus quatenus eidem ne mendicare cogatur in opprobrium ordinis Clericalis in aliquo stipendio unde sustentari valeat in tua Diocesi studeas liberaliter providere, quod curam non habeat animarum, preces et mandatum nostum &c. Datum Laterani IIII. Nonas Julii Pontificatus nostri Anno VII.

281. 1233. Ika.

Ärke-Biskopens och några Biskopars Stadfästelse-Bref för Nunnorna i Wårfruberga på klostrets tillhörigheter, nemligen S. Petri, S. Albani och S. Marie i Helgarna kyrkor, med deras tionde, en gård i Helgarna, samt Tuna, Husaby, Ivinum, Snytibiarga, Wicbu, Lanshammar, Colaholm, Hanästathir, och Scutlabu hemman med tillydande ägor, m. m.

A. 3. k. 1: 1.

OLAWS DEI GRATIA Vpsalensis Archiepiscopus. BENEDICTVS Episcopus lincopensis. STENERVS Episcopus Scarensis. MAGNVS Episcopus Arosiensis. THROGILLVS Epicopus Strengenensis PRIORISSE MARGARETE ET SIBI COMMISSIS SORORIBVS IN PPM. Religiosorum & seculo renunciantium saluti & quieti pastorali sollicitudine preuidere uolentes maxime sacrarum virginum deo deuotarum mulierum quarum in temporalium subsidiis tanto minus est sufficiens prouisio quanto cordis deuocione animum erigunt ad superna. Qva propter uos in christo dilecte sorores quas amor religiose professionis & honestas commendat conuersationis sub communi nostre protectionis aminiculo suscipimus auctoritate qua fungimur tam presentibus quam successuris sub interminacione anathematis districte inhibentes ut nullis grauaminibus quisquam uos molestare presumat. ne forte cuiuslibet temeritatis incursus a proposito mentem uestram reuocet. aut robur quod absit sacre religionis infringat. Set et ea que uobis loci uestri fundatores a principio contulerunt de quibus hec proprijs duximus exprimenda uocabulis ipsam uidelicet ecclesiam beati petri in qua nunc domino militatis cum omnibus pertinencijs suis. ecclesiam sancti Albani cum decimis et suis pertinencijs ecclesiam sancte Marie in helgarna cum decimis & suis pertinencijs. mansionem in eadem uilla et ceteras mansiones scilicet Tvna. Hvsaby. Jvinum Snutibiarga. Wicbv. Lanshamar. Colaholm. Hanastathir. Scutlabu cum siluis. pratis. molendinis. piscationibus. & omnibus pertinencijs suis. Preterea quascumque possessiones. quecumque bona in presentiarum iuste et canonice

possidetis aut in futurum concessione pontificum. largitione regum uel principum. oblacione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poteritis adipisci. firma uobis perpetuo maneant illibata. Ut autem que premisimus robur firmitatis per successura optineant tempora presentis scripti testimonio communimus. & sigilli nostri impressione communiter roboramus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona huic nostre auctoritatis priuilegio contraire presumpserit. ream se diuino iudicio existere cognoscat & a communione fidelium alienam et nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit. anathematis sententia se nouerit percellendam. Cvnctis autem loco uestro sua iura seruantibus sit pax saluauatoris domini nostri iesv christi. quatenus et hic fructum bone actionis percipiant. & apud eternum iudicem celestis glorie premia consequantur. AMEN. AMEN. AMEN *).

Datum Jka anno ab Jn carnatione uerbi millesimo ducentesimo tricesimo tercio in communi episcorum concilio in eadem mansione habito.

Alla 5 Sigillen äro bortfallne, men röda silkestrådarne till det medlersta och linnetrådarne till de öfriga finnes qvar.

282. 1233—1247.

Gåfvobref af Bisk. LARS i Linköping på åtskilliga hemman till det af honom vid Domkyrkan derstädes inrättade sjette Canonicatet; med uppgift tillika på åtskillige andra, till kyrkans och biskopsembetets bästa, vidtagne anstalter.

B. 3: 146.

Vniuersis christifidelibus tam posteris quam presentibus presentes litteras visuris vel audituris L. diuina miseracione lyncopensis episcopus. salutem in nomine iesu christi Quoniam dominus deus qui de stercore pauperem erigit, nos licet jndignum episcopum constituit jn ecclesia lyncopensi ad honorem ipsius quj digne et laudabiliter a nobis existat honorandus non ad laudem hominem Canonicum sextum jnuestimus jn ecclesia memorata, magistrum videlicet henricum sibi & successoribus suis prebendam jn perpetuum assignantes de prediis nostro precio comparatis. que per litteras nostras tam futurorum quam presencium noticie commendamus. Nos comparauimus duos octonarios jn mansione ecclesie stukkaruth pro octonario & dimidio jn villa que nominatur heslistadh & dimidio vidhistadh, duos comparauimus jn villa que nominatur lund. & jn precio reddidimus rus quoddam ecclesie quod annuatim persoluit dimidiam marcham nummorum pro hoc rure comparauimus bonum molendinum ecclesie quod nunc attinet mansionj hveteland. et jta deo teste meliora reddidimus ecclesie nec non & vtiliora Normaløso comparauimus ecclesie octonarium & quartam partem alterius octona-

*) Den följande på sin särskilta rad antecknade tidsbestämmelsen, ehuru skrifven med mycket finare och tätare stil, synes dock vara af samma hand.

rij. jn hiis seminantur quindecim thynones, & vnum molendinum gerbro. pro hiis & multis aliis jn quibus deo auctore ecclesie benefecimus. asscribimus eciam prebende quinque octonarios nidhaløso, nichil ecclesie subtrahendo sed magis honorem eius ampliando. octonarium & dimidium comparauimus a claustro askaby jn skornabergh, vnum octonarium sundhastadh & agros lyncopie jn quibus seminantur XXIIII thynones. & duas curias in eadem ciuitate, broby molendinum & agros cum prato. s. terciam partem vnius octonarij & quartam partem [1]) octonarij jn parochia kullarstadha odhinsæt Hec omnia per nos comparata prebende ascribimus quam fecimus in ecclesia lyncopensi. Preterea XI reedificauimus ecclesie mansiones Relique vero per nos sunt effecte meliores Capella munkabodha. patet per nos reparata, ac deintus decenter preparata Cellarium eciam in eadem mansione construximus. secundum normaløso. tercium hærastadh. jn cuius construccione centum marche argenti sunt consumpte Tria eciam cellaria construximus jn smalandiis. ornamentis ecclesiasticis eciam ipsam ecclesiam prout potuimus perornauimus. & summopere sicut experimento comprobatur edificio ipsius omnem curam & sollicitudinem studuimus exhibere Nos igitur ea que jn honorem ecclesie prebende predicte assignauimus ne possint jnposterum reuocari litteris nostris & sigillo nostri munimine confirmamus.

283. 1234 d. 6 Febr. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Kyrkoherdarne inom Skara Stift, med en allvarsam erinran rörande deras underlåtenhet att förse Biskopen med behörigt underhåll på hans visitationsresor.

F. 1: 148. An. 7. Ep. 530.

Gregorius IX. increpat Prælatos diœcesis Scarensis negantes procurationes in visitatione Episcopo competentes.

Gregorius &c. Dilectis filiis Vniversis Ecclesiarum Prelatis per Scarensem Diocesin constitutis Salutem &c.

Non sine causa miramur, nec indigne movemur, quod sicut ex parte Venerabilis fratris nostri... Episcopi Scarensis fuit propositum coram Nobis cum felicis recordationis H. PP. Predecessor noster vobis dederit suis litteris in mandatis, ut procurationes ratione visitationis eidem Episcopo debitas sine difficultate qualibet prestaretis, quidam vestrum in eis prestandis se difficiles exhibent, et quidam eas exhibere penitus contradicunt. Cum igitur Spiritualia seminantibus carnalia metere sit concessum, et nemo cogatur suis stipendiis militare Vniversitati vestre precipiendo mandamus, quatenus procura-

1) *I början af brefvet förekommer i* B. 3: 146. *ordet:* christi *framför* fidelibus, *likasom ock här uttrycket:* & quartam partem, *två gånger upprepadt.*

tiones et alia iura sibi debita dicto Episcopo sine qualibet difficultate prestetis. Alioquin sententiam, quam rationabiliter tulerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus auctore Deo inviolabiliter observari. Datum Laterani VIII. Idus Febr. Anno Septimo.

284. 1234 d. 6 Febr. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Biskopen i Skara med befallning, att de lekmän, som understodo sig att fråntaga församlingarnes prester sin egendom och fördrifva dem från sina embeten samt i stället tillsätta andra, borde med kyrkans bann beläggas.

F. 1: 150. An. 7. Ep. 531.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . . Episcopo Scarensi Salutem &c.

Grave gerimus et indignum, quod sicut ex parte tua fuit propositum coram nobis nonnulli laici tue Diocesis non attendentes, quod laicis quamvis Religiosis disponendi de personis et rebus ecclesiasticis nulla sit attributa potestas, quos obsequendi manet necessitas non auctoritas imperandi, cum Prelati Ecclesiarum ejusdem Diocesis non obtemperant beneplacitis eorumdem protinus illos spoliatos bonis omnibus ab Ecclesiis ipsis eiciunt et instituunt alios, vel intrudunt potius in eisdem. Nolentes igitur tam abusivas enormitates, seu tam enormes abusus sub dissimulatione transire, ne per impunite transgressionis exemplar blandiamur aliis ad offensam, mandamus quatenus si est ita, presumptores eosdem vel ab hujusmodi presumptione desistant, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota &c. compellas. Datum Laterani VIII. Idus Februarii Anno Septimo.

285. 1234 d. 6 Febr. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Biskopen i Skara med föreskrift att de Prester, som företagit sig att, såsom fullmäktige, föra andras talan så i tviste- som i brottmål, skulle förmanas att derifrån afstå, och, derest de sådant ej efterkommo, beläggas med kyrkans bann utan rättighet till besvärs anförande deröfver.

F. 1: 154. An. 7. Ep. 533.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri . . . . Episcopo Scarensi Salutem &c.

Audivimus et audientes non possumus non dolere, quod nonnulli Sacerdotes et Clerici tue Diocesis relictis hiis, que ad Deum pertinent se nego-

tiis secularibus immiscentes in foro seculari laicis advocati patrocinium in causis tam criminalibus, quam civilibus passim prestare presumunt contra canonicas sanctiones, propter quod grave in populo scandalum generatur. Cum igitur nemo militans Deo se debeat secularibus negotiis immiscere, nolentes hujusmodi Sacerdotum et Clericorum insolentiam equanimiter supportare, mandamus quatenus si est ita, ipsos nisi propriam, vel Ecclesie sue causam, aut miserabilium personarum fuerint prosecuti, ut a tali presumptione desistant, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellas. Datum Laterani VIII. Idus Februarij, Pontificatus nostri Anno Septimo.

286. 1234 d. 7 Febr. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Biskopen i Skara, angående åtskilliga smärre och med otillräcklige inkomster försedde capellers sammanslående med andra kyrkor.

F. 1: 156. An. 7. Ep. 526.

Ad Episcopi Scarensis postulationem Gregorius IX. sinit, ut apostolicæ Sedis auctoritate Episcopus utatur in unione Capellarum Diocesis propter reddituum tenuitatem.

Gregorius &c. Venerabili Fratri . . . Episcopo Scarensi Salutem &c.

Et tua supplex devotio, et devota supplicatio nos inducunt, ut tuis petitionibus presertim que iustitiam continent, quantum cum Deo possumus annuamus. Ex parte siquidem tua fuit propositum coram Nobis, quod tot in Diocesi tua Cappelle consistunt, quod propter tenuitatem redditum earumdem Cappellani existentes in eis nequeunt exinde sustentari, propter quod pauci, aut nulli reperiuntur idonei, qui velint earum obsequiis applicari. Quare fuit nobis ex parte tua humiliter supplicatum, ut uniendi eas, prout secundum Deum expedire videris, licentiam tibi concedere dignaremur. Licet itaque unio Ecclesiarum ad loci Diocesanum pertineat iuxta canonicas Sanctiones, propter quod unire Cappellas ipsas ex officio tuo posses, quia tamen auctoritatem nostram adici postulasti, ut officium tuum liberius exequaris, auctoritate presentium licentiam tibi concedimus postulatam. Nulli ergo &c. hanc paginam nostre concessionis infringere &c. Siquis autem &c. Dat. Laterani VII. Idus Februar. Anno Septimo.

287.

287. 1234 d. 8 Febr. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Biskopen i Skara och Abboten i Warnhem, rörande den osed, att församlingens invånare, företaga sig, skänka de på helgedagar fallande offer åt Kyrkorna, och icke åt Presterne, hvilket sednare dock hädanefter borde vid ansvar iakttagas.

F. 1: 152. An. 7. Ep. 532.

Gregorius &c. Venerabili Fratri . . . Episcopo Scarensi et dilecto filio . . . Abbati de Warnem Scarensis Diocesis Salutem &c.

Gravem ad nos Prelati, et Clerici Scarensis Diocesis querimoniam destinarunt, quod parrochiani eorum oblationes, que in Sanctorum festivitatibus Ecclesiis obveniunt eorumdem quandoque suis usibus applicare, interdum vero Ecclesiarum fabrice deputare presumunt pro sue libito voluntatis, eisdem Prelatis et Clericis ipsis oblationibus penitus destitutis. Cum igitur Laicis quamvis Religiosis disponendi de rebus ecclesiasticis nulla sit attributa potestas, nolentes, hec si vera sunt equanimiter tolerare, ne transeant aliis in abusum, mandamus quatenus si est ita dictos parrochianos ut ab hujusmodi presumptione penitus conquiescant, monitione premissa, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Datum Laterani VI. Idus Februarij, Pontificatus nostri anno Septimo.

288. 1234 d. 13 Febr. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Biskopen i Skara, att de, som bortröfva eller tillgripa de andeliges egendom, borde beläggas med andelig näpst; men om de icke låto sig deraf rätta, hvarje sön- eller högtidsdag bannlysas under klockringning och vid upptända ljus.

F. 1: 158. An. 7. Ep. 538.

Gregorius IX. instante Episcopo Scarensi apostolice Sedis auctoritatem eidem impertitur contra violatores ecclesiastice immunitatis.

Gregorius &c. Venerabili Fratri . . . Episcopo Scarensi Salutem &c.

Cum in Ministris suis veritas se honorari asserat, et contempni, graveferimus et indignum, quod nonnulli filii Belial tue Diocesis non attendentes quam malum sit et amarum affligere Dominum in Ministris ad personas, et res ecclesiasticas manus temerarias extendentes, ipsarum bona diripiunt pro sue voluntatis arbitrio, et devastant, super quo petiisti apostolicum remedium adhiberi. Licet igitur contra perversores hujusmodi procedere ex officio tuo possis, quia tamen solet plus timeri, quod specialiter pollicetur,

quam quod generali concluditur spontione, fraternitati tue presentium auctoritate concedimus, ut in omnes raptores, et invasores bonorum ecclesiasticorum eiusdem Diocesis competenti monitione premissa ecclesiasticam possis appellatione remota exercere censuram, eosdem excommunicatos singulis diebus dominicis, et festivis pulsatis campanis, et candelis accensis, si expedire videris sollempniter nuntiando. Dat. Laterani Idibus Februarij Anno Septimo.

289. 1234 d. 7 Oct. Perugia.

Påfv. Gregorius IX:s öppna Bref till Ärke-Biskopar, Biskopar, Abboter m. fl. angående Stiftaren af Predikare-Orden, Dominici canonisation och firande af hans fest den 5 Augusti.

A. 1. d. 22.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & episcopis et dilectis filiis abbatibus prioribus decanis archidiaconis & aliis ecclesiarum prelatis ad quos littere iste peruenerint. Salutem & apostolicam benedictionem. fons sapiencie uerbum patris dominus iesus christus. cuius natura bonitas opus misericordia redimens et renouans quos creauit. qui uineam quam de egipto transtulit usque ad consumationem seculi non relinquit. sapienter signa propter instabiles mentes innouat. et mirabilia contra diffidentiam incredulitatis immutat. dum in ecclesie nascentis exordio. post obitum Moysi uidelicet finem legis ascensurus equos et in euangeliorum quadrigis que uere sunt sanitas arcu sacrj eloquii quem donec iudeus infirmetur intenderat. et iuramentis que in patribus nobis disposuerat suscitatis confidenciam iericho gloriam mundi quem predicationis fremitu ob stupefactis gentibus uicerat calcaturus. uiam equis suis in marj faceret et in raab salutem latitudinis gentium signo coccineo figuraret. Jn prima quadrigarum quatuor egredientium in Zacharia de medio duorum montium ereorum protulit equos rufos populorum principes fortes terre. qui per obedienciam fidei deo habraham patris credentium in fundamentum noui federis adherentes ad ducis instar tinctis de bosrah id est tribulationis angustia vestibus cuncta sue signa militie rubricarunt. ut pro future glorie gaudio presentem gladium non timentes effecti martires id est testes noue legis libro confessionis uoce subscriberent. & forinsecis miraculorum signis ad stipulationum robur appositis. librum et tabernaculum quod deus et non homo finxit. ac euangelici uasa ministerij non brutorum set rationabilium hostiarum sanguine tingerent. et in uniuersam spatiosi maris faciem sagena predicationis expansa multiplicata super numerum de cunctis que sub celo sunt nationibus ecclesiam congregarent. Set quia presumptio multitudinem et malitia subsequta est libertatem in quadriga

secunda sub colore qui lugentibus ac penitentibus congruit equestrem cuneum deputauit. qui ad claustrale desertum ductus per spiritum sub noui israelis auriga sanctissimo benedicto uelut sub altero heliseo filii prophetarum communis vite bonum occasione multitudinis perditum in iocunde cohabitationis grata societate restituit et sic unitatis scissum rete reficiens. ac per opera pietatis ad terram Aquilonis unde omne malum panditur proficiscens. cum fecit in inegressis thesauros niuis et contritis corde quiesceret. qui dedignatur in corpore peccatis subdito habitare. Post quos quasi lassum renouaturus excercitum et redditurus iubilum post lamentum applicitis ad quadrigam terciam equis albis fratribus cisterciensis ordinis et florensis. uelut tonsarum greges gemine caritatis fetibus uberes de penitentie lauacro fecit ascendere sancto bernardo ariete ouium in uirtute spiritus qua ex alto indutus exstitit. et in habundantia frumenti uallium preeunte ut transeuntes liberati per eum in fortitudine clament ad dominum. dicant ymnum et ponant castra dei excercituum supra mare. Nouo igitur israele hiis tribus agminibus turmis totidem quas philistiim fecerant occurrente. hora undecima cum dies iam declinasset ad uesperum. et propter iniquitatis habundantiam caritate plurium frigescente. uergeret iusticie radius ad occasum quia uineam ad quam paterfamilias operarios diuersis temporibus denarij conductos conuentione premiserat. et quam sua dextra plantarat. non solum uitiorum uepres & spine peruaserant. set iam prope modum uulpecule demolientes conuertere in aliene uitis amaritudinem intendebant. aduersus infestissimam multitudinem militiam adunare uoluit promptiorem. Et sicut in presenciarum cernimus post trium signis differencium tyrocinia quadrigarum. in quadriga quarta equos uarios & robustos predicatorum & minorum fratrum agmina cum electis ducibus simul in prelium directurus. spiritum sancti dominici suscitauit. et ei uelut equo sue glorie prebens fidei fortitudinem et feruorem diuine predicationis hinnitum circumdedit collo eius. qui gerens a pueritia cor senile. ac in mortificatione carnis eligens uiuere. uite requisiuit auctorem. et deo dedit ac in nazareum sub beati Augustini regula consecratus. sedulum circa sancta samuelis imitatus obsequium. in castigatione desiderij piissimum danielis continuauit affectum. iusticie semitas & sanctorum uias strenuus. athleta custodiens. et uel ad momentum de tabernaculo dominj. de militantis ecclesie magisterio ac ministerio non discedens. carnem spiritum et sensualitatem subiciens rationj. et factus unus cum deo spiritus totus in eum per excessum mentis pergere studuit. et sobrie compassionis studiis a caritate proximi non recessit. Quo sagittante delitias carnium & fulgurante mentes lapideas impiorum. omnis hereticorum secta contremuit. omnis ecclesia fidelium exultauit.

Etate crescente creuit & gratia. Quandoquidem inexplicabile gaudium de zelo concipiens animarum ad eloquia dei dedit animum. et quod euangelium christi

multos generans in conuersione tam strenue multitudinis. euangelice dignitatis officium profitentis. nomen et opus in terra meruit obtinere maiorem. Pastor & dux inclitus in populo dei factus nouum predicatorum ordinem instituit meritis. ordinauit exemplis. nec miraculis confirmare desiit. euidentibus et probatis. Nam preter opera sanctitatis & signa uirtutis quibus in carne positus claruit. diuersorum curatis langoribus loquela mutis. uisu cecis. surdis auditu. gressu paraliticis. et sanitate pristina multarum generibus inualitudinum restitutis. aperte patuit qualis spiritus in eiusdem sanctissimi gleba corporis habitauit. Cum igitur ex multa familiaritate quam nobiscum in minorj constitutus officio habuit argumenta sanctitatis ipsius ex insignis uite testimonio constitissent. essetque postmodum de miraculorum ueritate dictorum facta nobis per testes idoneos plena fides nos cum commisso nobis grege dominj confidentes, eius posse suffragiis per dei misericordiam adiuuarj. ut cuius in terris solatium gratiose familiaritatis habere meruimus. eius in celis potenti patrocinio. gaudeamus. ipsum de fratrum nostrorum consilio et assensu, ac omnium tunc apud sedem apostolicam consistencium prelatorum cathalogo sanctorum ascribi decreuimus. statuentes firmiter ac uniuersitati uestre presentibus iniungentes ut nonas augusti ante diem quo posita carnis sarcina diues meritis penetrauit in sancta, similis sanctorum factus in gloria, eius natalicia celebretis & faciatis sollempniter celebrarj. Quatjnus ipsius precibus deus quem uiuens coluit exoratus, gratiam in presenti seculo & gloriam nobis tribuat in futuro. Nos uero tanti confessoris venerabilem sepulturam que miraculorum fulgoribus generalem illustrat ecclesiam cupientes dignis christiane deuotionis honoribus frequentarj. uere penitentibus & confessis. illam in festiuitate prefata annis singulis cum deuotione ac reuerentia debita uisitantibus, de omnipotentis dei misericordia & beatorum petri et pauli apostolorum eius auctoritate confisi. vnum annum de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Datum Perusii Non. Octobris Pontificatus nostri Anno Octauo.

290. 1234. Nousis.

Gåfvobref af Bisk. Thomas i Åbo till sin Capellan Wilhelm på en jordlott i Maska Församling.

B. 5: 103.

Thomas dei gracia finnensis aboensis vniuersis tam clericis quam laycis presentibus & futuris has litteras visuris vel audituris salutem presentem pariter & eternam vniuersitati vestre notum, facimus nos quandam terram in parrochia de maska cultibus ydolatrie olim deditam cappellano nostro

willelmo iure perpetuo contulisse possidendam Nos autem hanc donacionem ratam volentes inposterum obseruari presenti scripto & sigillo nostro supposito eandem confirmamus Sub excommunicacionis sentencia inhibentes ne quis omnino tam commendabile factum infringere presumat aut contemptet Si quis vero ecclesiastica seu secularis persona hanc donacionem presumpserit infirmare excommunicacionis sentencia denunciamus innodandum Datum aput Nousiam Anno ab incarnacione dominj M°CC°XXXIIII.

291. 1234. Nousis.

Gåfvobref af Bisk. Thomas i Åbo till sin Capellan, Wilhelm på en jordlott i Maska församling och hälften af ön Taypale.

B. 5: 102.

Thomas dei gracia finnorum episcopus vniuersis tam clericis quam laycis presentibus et futuris salutem presentem pariter & eternam Vniuersitati vestre notum facimus nos quandam terram in parochia de maska cultibus ydolatrie olim deditam & medietatem cuiusdam insule que taypale dicitur capellano nostro wilhelmo jure perpetuo contulisse possidendam Nos autem hanc donacionem ratam volentes inposterum obseruari presenti scripto & sigillo nostro apposito confirmamus Sub excommunicacionis sentencia inhibentes ne quis omnino tam comendabile factum infringere presumat aut attemptat Si quis vero ecclesiastica seu secularis persona hanc donacionem presumpserit infirmare ipsum excommunicatum denunciamus Datum apud nosis Anno dominj M°CC°.XXXIIII°.

292. 1235 d. 17 Dec. Viterbo.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund, med pallium för Ärke-Biskopen i Upsala och föreskrift om hvad för öfrigt borde iakttagas vid dess öfverlemnade.

F. 1: 162. An. 9. Ep. 321.

Gregorius IX. Pallium Archiepiscopo Lundensi transmittit, sumendum tamen de manu Archiepiscopi Vpsalensis, cui jure Primatiae subiciebatur.

Gregorius &c. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Cum Palleum insigne videlicet Pontificalis officii ad usum persone dilecti filii . . . Vpsalensis Electi per dilectum filium Th. et Andream Lundenses Canonicos Nuntios tuos cum ea, qua decet fuerit instantia postulatum, et Ecclesie

Lundensi fuerit ab Apostolica Sede concessum, ut . . . Archiepiscopo Lundensi Palleum a Sede Apostolica transmittatur de manu ejus ab . . . Vpsalensi Archiepiscopo, qui ei jure Primatie subesse dinoscitur assumendum. Nos illorum postulationibus annuentes per eos ipsum de corpore Beati Petri sumptum tibi dirigimus ei iuxta formam privilegiorum eidem Ecclesie a Sede Apostolica concessorum ex parte nostra fideliter assignandum. Quocirca fraternitatem tuam monemus attente per apostolica scripta mandantes, quatenus illud assignes eidem sub predicta, et ea forma, quam sub bulla nostra tibi mittimus interclusam, et ab ipso nomine nostro, et Ecclesie Romane sub forma, quam sub eadem bulla dirigimus fidelitatis recipias juramentum. Formam autem juramenti, quod ipse prestabit nobis per eiusdem patentes litteras sub sigillo signatas per proprium Nuntium quantocius studeas destinare. Dat. Viterbij XVI. Kal. Januar. Anno Nono.

293. 1236 d. 12 Jan. Viterbo.

Påfv. Gregorius IX:s Skyddsbref för Nunnorna i Risaberga samt sjelfva klostret och dess tillägor.

A. 1. a. 13.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis in christo filiabus.. Priorisse ac Conuentuj Monasterij sancte Marie de Risiberg Cisterciensis ordinis Strengenensis diocesis. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum tam uigor equitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostrj, ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecte in domino filie uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas uestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipate, cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci sub beati Petrj et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem possessiones. prata. Nemora. et alia bona uestra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis uobis et per uos uestro Monasterio auctoritate apostolica confirmamus. et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. Siquis &c. incursurum. Datum Viterbij. II. Idus. Januarij. Pontificatus nostrj Anno Nono.

Blybullan bortfallen.

294. 1236—1238.

Konung Eric Ericssons bekräftelse på en, genom Konungens Svåger och Ombud Biorn, vid allmänt möte i Wernamo, uppgjord förening emellan Munkarne i Nydala och invånarne i Östbo, angående skogarne Flata och Nutahult.

A. 3: x. 1: 5. *)

E. dei gratia Sveorum Rex huius nominis tercius tam presentibus quam post futuris omnibus. salutem in perpetuum. Compositionem pacis inter monachos noueuallis & illos de østbo. super littigio siluarum. flatu uidelicet & mutaholt. quam fecit dominus. B. dilectus gener noster. in hoc ipsum a nobis missus. notam facimus uniuersis. facta est autem in warnnamo. sub hac forma. Jngimarus paruus prouincie prolocutor. Biorn filius gøta. Sibbi de wellisten. Birgerus & calf. fratres de werendia. Wikingus in høum. Ani de nybili. Vddi de wesholt. Vbbi in røsbergum. Tubbi in ouaxthorp. Ouagus Resa. Throtti in tandu. Jsti primi manus dederunt. nobis principaliter licet presentes non essemus. & domino. B. & abbati. S. qui personaliter affuerunt. ceteris de populo in id ipsum acclamantibus pari uoto & communi assensu. a lite penitus desistentes. Quicquid uero dominus. B. ipsius compositionis mediator. ex parte nostra donauit & indulsit abbati. & abbas prouincialibus uniuersis tunc in audientia communi. scilicet emendam pecuniariam totam. pietate regali fixum & ratum nos habemus. & sicut iam facta sunt inconuulsa maneant & immota. Et ne de cetero quisquam utriusque partis aliquid incontra attemptare presumat. ea presentium testimonio. & sigilli nostri munimine confirmamus.

På frånsidan: flatw & nythult (De siluis flatu. mutahult. A. 3. x. 1: 6)
Sigillen N:o 1 3 bortfallne: lärftrådarne hänga qvar.

295. 1237.

Suno Folke Jarls Sons och Helena Konung Sverkers Dotters afsägelsebref på de deras arfvegods i Kimstad och det sammas aflåtande till Wreta kloster.

A. 3. t. 1: 3.

Vniuersis sancte matris ecclesie filiis tam presentibus quam futuris presens scriptum perspecturis. S. fulconis ducis filius. &. E. Suerchonis regis filia. salutem in uero salutari. Quoniam diuersorum diuerse solent opiniones accidere. nos tocius ambiguitatis difficultatem volentes excludere. presentium tenore notificamus. quod omnia que nobis jure hereditario in kimstadum attinebant. nobis nostrisque heredibus abdiximus. & vryetensi conuentui eternaliter possidenda contulimus. Sunt autem hec supradicta ad honorem dei &

*) Samma handling finnes ock A. 3. x. 1: 6. af samma hand och alldeles lika beskaffad.

ipsius matris Sancte Marie donata. Anno incarnacionis dominice M.CC.XXXVII. presentibus nobis. Sunone silicet & elena. & cecilia priorissa hulmstano cellerario nicolao capellano. Aliisque quam pluribus nostrorum sigillorum certa attestatione confirmata. Hec quicumque deinceps illegaliter siue iniuste frustrare presumpserit. anathematis se sciat uinculis innodari.

Sigillen: N:o 1 bortfallet; N:o 2 ett litet stycke qvar, hängande i två konstigt flätade band, det ena af gult, det andra af gult och rödt silke.

296. 1237 d 21 Mars. Westminster.

Konung Henric III:s Privilegier för Gothlands invånare på fri handel i England samt frihet från Tull och andra umgälder.

K. p. 1.

Charta Henrici III. Regis Angliae, data Mercatoribus de Gutlandia pro securitate Commercii et immunitate ab omnibus vectigalibus, A. C. 1237.

Henricus, Dei gratia *Rex Angliae, Dominus Hyberniae, Dux Normanniae, Aquitaniæ et Comes Andegavensis.* Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Forestariis, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris, et omnibus Balivis, et Fidelibus suis, Salutem.

Sciatis, *Nos* concessisse, et presenti Charta nostra confirmasse, *pro Nobis et Heredibus nostris*, omnibus *Mercatoribus de Gutlandia* quod ipsi, et heredes eorum in perpetuum, salvo et secure veniant in *Angliam*, cum rebus et *Mercandisis* suis, quas emerint in terra nostra Angliae, ducendas versus partes suas.

Et quod *predicti Mercatores et Heredes sui*, in perpetuum sint *quieti*, per totam potestatem nostram Angliae, ad quascumque partes venerint, *de omni theolonio, et consuetudine ad Mercatores pertinente*, tam de rebus et mercandisiis suis quas ducent de partibus suis in Angliam, quam de illis, quas emerint in Anglia, ducendas versus partes suas.

Quare volumus, et firmiter præcipimus pro *Nobis et Heredibus nostris*, quod predicti *Mercatoris de Gutlandia, et heredes sui*, in perpetuum salvo, et secure veniant in *Angliam*, cum rebus et Mercandisis suis, quas ducant de partibus suis *Gutlandiæ*, et quod salvo ibi morentur, et quod salvo inde recedant, cum rebus, et mercandisis suis, quas emerint in terra nostra Angliæ, ducendas versus partes suas.

Et quod *predicti Mercatores*, et *Heredes sui* imperpetuum *quieti* sint, per totam potestatem nostram Angliæ, ad quascunque partes venerint, *de*

omni

omni *Theploнio*, et consuetudine, ad Mercatores pertinente, tam de rebus, et Mercandisis suis, quas ducant de partibus suis in Angliam, quam de illis, quas emerint in Anglia, ducendas versus partes suas.

His Testibus: Venerabilibus Patribus: *P. Wynton.* R. *Dunellum.* et W. *Careolum.* Episcopis. W. *Com.* Warann. Syme. de Monte Sancto Amando, Bartramo de Cryoil. Henrico de Capella. *Et aliis.* Data, *per manum* Venerabilis Patris R. *Cyster. Episcopi. Cancellarii nostri.*

Apud *Westmonasterium. (Vicesimo die Martii.) Anno Regni nostri Vicesimo primo.*

297. 1237 d. 11 Aug. Viterbo.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund om verkställighet af Riddaren Esbjörns testamente, ehuru det samma blifvit, i enlighet med landets lagar, klandradt af hans närmaste arfvinge.

F. 1: 170. An. 11. Ep. 189.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Venerabilis Frater noster .... Roskildensis Episcopus executor testamenti quondam Exberni Militis sua nobis petitio monstravit, quod cum idem E. in extremis agens certas res de bonis suis certis personis conferri et alia bona sua per ejus manus pauperibus, et piis locis mandaverit erogari, prout per litteras ipsius sigillo signatas, et plurium bonorum virorum testimonium potest manifeste probari. Margarita mulier Roskildensis Diocecis Mater et heres ipsius E. juxta quandam pravam illius terre consuetudinem, que abusus potius dici potest, videlicet, quod si probatur per duodecim testes, qui nominati dicuntur, quod decedens aliquid in testamento alicui non dimisit, testamentum decedentis non valet licet contrarium per autenticas litteras et idoneos testes probetur, negativam hujusmodi se asserens probaturam occasione talis abusus, malitiose impedire presumit, quo minus dictus Episcopus testamentum ipsum possit executioni mandare; quare pia predicti militis dispositio impeditur. Quocirca mandamus, quatenus si est ita dictam M. ut prefata consuetudine non obstante permittat idem Testamentum, quo ad ea, que in pios sunt usus legata sine difficultate aliqua executioni mandari, monitione premissa per censuram ecclesiasticam &c. compellas. Datum Viterbii III Idus Augusti Anno Undecimo.

298. 1237 d. 9 Dec. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och dess Lyd-Biskopar, med befallning att uppmuntra invånarne i Sverige och angränsande öar att antaga korstecknet och draga i härnad emot de från Christna läran affälliga Tawastländningarne.

B. 2: 216.

Indulgencie concesse crucesignatis contra tauestes hac si irent vltra mare gregorii pape.

Gregorius episcopus seruus seruorum dej venerabilibus fratribus vpsalensi archiepiscopo et suffraganeis eius salutem & apostolicam benedictionem, plantauit vineam dextera domini eamque sanguine filii sui voluit irrigari, vt ex fluente de christi latere riuulo fecundata, vinum produceret, cuius refectus dulcedine plantator altissimus exultaret, Sed prodolor ecce ab apro de silua exterminium patitur ecce singularis ferus eandem suis pastibus demolitur. Nam sicut transmisse ad nos vestre littere continebant illorum qui tauesti dicuntur, nacio que olim multo labore ac studio uestro & predecessorum uestrorum ad fidem catholicam conuersa extitit nunc procurantibus inimicis crucis prope positis ad antiqui erroris reuersa perfidiam cum quibusdam barbaris nouellam ecclesie dej plantacionem de tauestia funditus dyabolo coadiuuante subuertunt, paruulos quibus in baptismo christi lumen illuxit, violenter de hac luce subtractos interimunt, quosdam adultos subtractis ab eis primo visceribus demonibus immolant, et alios vsque ad amissionem spiritus arbores circuire compellunt, Sacerdotes vero quosdam exoculant, & quibusdam eorum manibus & ceteris membris crudeliter multilatis, reliquos in combustionem & cibum ignis paleis inuolutos exponunt, sicque ipsorum paganorum seuiciis regnum sweorum opprimitur, quod de facili extremam fidej desolacionem incurret, nisi sibi dej & apostolice sedis auxilio succurratur. verum cum tanto libencius contra huiusmodi apostatas & barbaros inpugnandos sit a viris deum timentibus assurgendum quanto maioribus ecclesiam dej dampnis affligere cupiunt. qui fidem catholicam tam detestabilj crudelitate confundunt fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus quatinus viros catholicos in regno predicto, & vicinis insulis positos vt contra eosdem apostatas & barbaros crucis signaculum assumentes ipsis viriliter & potenter expugnent preceptis salutaribus inducatis, Nos. enim. attendentes, quod deo tanto gracior est defensio fidej, quanto ceteris virtutibus anime fides debet preciosior reputari, de omnipotentis dej misericordia & beatorum petri & pauli apostolorum eius auctoritate confisi, illam ob id assumentibus signum crucis concedimus veniam peccatorum, & ipsos ea volumus immunitate gaudere quam habituri essent si in terram sanctam personaliter se transferrent datum laterani quinto idus decembris pontificatus nostri anno vndecimo.

299. 1238 d. 15 Jan. Lateran.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Ärke-Biskoparne i Lund och Upsala, rörande Biskopen (Stenar) i Skara beviljade afsked från Embetet för sjukdoms och ålderdoms skull, och om ett anständigt underhåll för honom af Biskopsgodsen.

K. c. 178.

Gregorivs Papa IX. Lvndensi et Vpsalensi Archiepiscopis.

Præsentatæ nobis litteræ Venerabilis Fratris nostri . . Scarensis Episcopi continebant, quod cum idem Episcopus laboribus & ætate confractus in senium iam declinet, tanta corporis & animi infirmitate gratuatur, quod impotens penitus est effectus ad exequendum officium Pastorale. Quare nobis humiliter supplicauit, vt ipsum ab onere sollicitudinis Pastoralis absoluere curaremus, facientes ei, ne in opprobrium Episcopalis dignitatis mendicare cogatur, de bonis Episcopalibus, vnde congrue sustentari valeat prouideri. Quocirca mandamus quod si est ita, cessionem ipsius recipiatis vice nostra, & de redditibus Episcopalibus auctoritate Apostolica prouideatis eidem, vnde competenter valeat sustentari, ea temperanti æquitate seruata, ut sibi competens vitæ conferatis subsidium, & tribulationem Scarensis Ecclesiæ minime infligatis. Datum Laterani XVIII. Calendas Februarij Anno vndecimo.

300. 1238.

Konung Eric Ericssons stadfästelse å en förening mellan Munkarne i Nydala och invånarne i Östbo, hvarigenom de förre erhöllo hela Nutahults skogen, med rättighet att till mulbete, ållonskog, vedhygge, bitägt och jagt, äfven begagna Flata skogen, som i öfrigt helt och hållit tillföll häradet.

A. 3. x. 1: 7.

E. dei gratia sueorum rex. huius nominis tercius. christi fidelibus tam presentibus quam post futuris omnibus salutem in perpetuum. Notificamus uniuersis quod compositio pacis & diuisio siluarum flatu uidelicet et mutaholt que facta est a monachis noueuallis & prouincialibus de øsbo. anno incarnationis domini. M°.CC°.XXX .VIII°. in hunc modum. scilicet ut silua que dicitur mutaholt cum omnibus sibi adiacentibus monachorum sit perpetua atque firma possessio. & silua que flata nominatur ad prouinciam totaliter permaneat. ita tamen ut sine monachis non uendatur. & salua eis permaneat libertas adeundi siluam supradictam pro diuersis utilitatibus. id est pro pecoribus pascendis pro porcis inpinguandis. pro lignis scindendis. pro apibus inquirendis. & pro uenationibus. a nobis auctoritate regia con-

firmatur. facta est hec diuisio in diebus domini laurencij episcopi lincopensis. & domini christmanni abbatis noueuallis. Affuerunt huic composicioni ex parte monachorum personaliter. cellerarius. ipsorum. petrus. fratres laicj. Wikingus & svarty. & de prouincialibus. Bero filius Gøta prolocutor eorum. Johannes filius attonis. Sybby de uellisten. Røricus de vernamo. Ani de nubyli. Oddi de vesholt. Vbbi de røsbyerg. Dominus haquinus decanus de kerit. Dominus Gøty presbiter de uernamo. Jsti personaliter aderant & ex parte omnium acclamauerunt. & dextras dederunt. ut ista compositio firma & inconuulsa perpetuo debeat permanere. & ne in posterum hoc pactum aliquis irritare presumat. nos presencium testimonio & nostri sigilli munimine roboramus.

Sigillen, hängande i linnetrådar N:o 1 något skadadt; N:o 2 bortfallet; N:o 3 mycket skadadt.

301. 1238 d. 3 Sept.

Kaniken Tyge Dyttes Testamente till kyrkor och kloster i Lund, till Prestmän och andra personer, på silfver, penningar, böcker, husgeråd, klädespersedlar, m. m. samt på et hemman i Köpinge i Ingelstads härad till Kanikebordet i Lund.

B. 1: 225.

Testamentum dominj tychonis diegn canonici cuius anniuersarium tenebitur de vna curia in køpinge.

Jn nomine patris & filii & spiritus sancti amen Ego Thuco dictus diacn canonicus Lundensis. licet corpore debilis mente tamen sanus. considerans. quod ea que in tempore fiunt. cum tempore labuntur. jdeo anime mee preuidere intendo. & de bonis mihi a deo collatis testamentum meum ordino & condo in hunc modum. primo lego ecclesie beati laurencij. vbi meam eligo sepulturam. vnam marcam argenti. jtem ecclesie beati clementis ar(*usiensi*) III solidos gross. jtem ecclesie køpingh. solidum gross. sacerdoti dimidium solidum ministro ibidem II oras denariorum scanensium. jtem fratribus predicatorum lundis solidum gross. ad pictanciam. minoribus ibidem solidum gross. pro edificiis ecclesie. jtem ecclesie beati clementis ibidem. tantum Ecclesie beati jacobi. tantum Ecclesie beati pauli. tantum sacerdoti solidum gross. ministro ibidem II oras denariorum scanensium jtem pro anniuersario meo annuatim in chorb lundensi tenendo. curiam meam. quam emj jn køpingh jn ingelstetheret cum omnibus attinenciis suis. dilectis confratribus meis canonicis lundensibus scoto & ad manus assigno. jta quod redditus ex ea prouenientes. videlicet tres marcas denariorum taliter diuidentur. videlicet. II oras denariorum canonicis pro offerendo. jtem canonicis residentibus & non residentibus. qui vigiliis & misse interfuerint XIIII oras denariorum vicariis qui eciam vigiliis & misse interfuerint. III oras denariorum jtem pauperibus scolaribus chorum frequentantibus dimidiam marcam & pulsantibus in turri oram denarii jtem domino meo episcopo.

duo cornua meliora que habeo. jtem duo preposito. vnum klo cum argento jtem domino archidiacono ibidem vnum cornu jtem canonicis. vnam marcam argenti ad pictanciam jtem domino petro nym. vnum librum cum viridi cooperterio quem habet cum XVI. vlnis linee tele jtem domino hinrico dicto bokholti. vnum librum quem habet jtem fratri johanni confessorj meo III. solidos gross. cum vno libro quem habet jtem domino hinze vicario meo meum korekappe suppelicium cum — — — [1]) jtem domino andree dicto fortuna. XX agnos. cum sella mea & freno jtem lucie sororj mee vnum gartkors. tunicam cum capucio bruneti coloris cum suffuratura variarum pellium jtem nepti mee sororis capam meam cum capucio blauij coloris & serico ruffo, jtem vxori dagh. capam. tunicam cum capucio mixti coloris cum serico viridi jtem dagh famulo meo. X agnos jtem paulo scolari meo. libellum vnum jtem krulle. VI marcas denariorum vel vnum equum jtem olauo lectisternia mea. jtem vxori perdix. meliorem sistam quam habeo cum XII vlnis linee tele jtem perdici. capam meam bruneti coloris Exequutores huius testamenti constituo venerabiles viros. dominum petrum de nym & hinricum bokholt. canonicos lundenses Rogans eos vt ad hoc testamentum & meam vltimam voluntatem ita fideliter exequantur. prout nouerint anime mee expedire. Ad soluendum dictum testamentum & curram quam emj jn køpingh deputo omnes estimaciones meas & omnes libros meos Jn cuius rei testimonium. sigillum meum vna cum sigillis discretorum virorum videlicet domini petri de nym & domini hindrici bokholt presentibus est appensum anno dominj MCCXXXVIII. quinta feria post egidij abbatis.

302. 1240.

Prinsessan Helena Sverkers dotters, jemte hennes Gemåls Östgötha Lagmannen Sune Folke Jarls sons gåfvobref till Alvastra kloster på åtskilliga hemman och lägenheter.

A. 3. v. 1: 3. *).

Jn nomine sancte & indiuidue trinitatis patris & filii & spiritus sancti. Ego E. suerkeri regis filia. vniuersis christi fidelibus. tam presentibus quam futuris. eternam salutem in christo Quoniam probatica assercione cognouimus. quod omnis caro sit fenum & omnis gloria eius sicut flos feni. quodque omnis caro redigatur in suam originem. hoc est puluis in puluerem. solumque hoc. oculis diuine placere maiestatis nouimus. quod pro anime salute geritur. salomone atestante qui ait. Redempcio anime viri. proprie diuicie. vnde & uniuersis vobis presenti testimonio Notificamus. quod domui dei in aluastro fundate ac dedicate. in honore beate uirginis & matris Marie.

1) Se Tab. 1. N:o 4.
*) Utur en af Lagmannen i Östergöthland Knut Johansson år 1340 bevittnad afskrift.

vbi et cum progenitoribus nostris quiescere. deo disponente proponimus. diuine retribucionis intuitu. contulimus mansionem nostram guum. & aliam in insula visinshø thorp. ceteraque in eadem insula. que nostri iuris fuerunt. queque nos hereditario iure possedimus nec non molendium in occidentali parte & amnem que vocatur hornæ. cum silua hornohult. id annuente domino nostro. s. fulconi ducis filio. & hoc ipsum sui sigilli attestacione confirmante. sed & filie nostre. k. &. b. in hoc ipsum consenserunt. huic donacioni testes fuerunt. videlicet dominus R. abbas eiusdem loci. & h. cellerarius. ceterique comites eorum. quod si quis diminuere vel aliquomodo attemptauerit infirmare. iram omnipotentis dei. & eiusdem beate virginis & matris se nouerit incursurum. sed & ante thronum tremendi iudicis in vltimo examine sentenciam eterne dampnacionis accipiat. Gesta sunt hec anno domini M°.CC°.XL°.

På frånsidan: "Vidisse domini kanuti joonsson legiferj ysgotorum super donacione gum torp horna & hornahwlt."

303. 1241.

Magnus Johanssons Testamente på en gård i Brandstorp till Nunnorne i Gudhems klostet.

A. 3. 4. 2: 2.

Vniuersis christi fidelibus. tam posteris quam presentibus. presens scriptum inspecturis. M. Johannis filius. salutem in omnium saluatore. Quoniam infirmitate nimia corpus meum aggrauante. cognoui me uniuerse carnis uiam ingressurum. cupiens elemosinarum deleri largicione. quod temeraria deliqui transgressione unius incole predia de branzstorp. sororibus de guthem presente. th. sacerdote. &. S. rustico. & M. cognato meo. aliisque quam plurimis testibus idoneis astantibus. & heredibus consentientibus. in remissionem meorum contuli delictorum. Siquis autem donum meum. dicto testimonio roboratum. & priuilegio confirmatum calumpnia uel odio in uacuum reuocare presumpserit. indignacionem dei patris omnipotentis se nouerit incursurum. Datum est anno ab incarnacione domini. M°.CC°.XL°.I°. Valete in christo.

På frånsidan: Pro istis predijs recepimus predia Herlundis de quodam homine nomine gerberno.

Sigillet något skadadt.

304. 1241 d. 1 Febr. Roskild.

Konung Waldemar II:s Bref på hälften af Halland till Grefve Nils af Schverin i utbyte emot dess gods i Schwerin.

G. 1: 8 *).

W. Dei gratia Danorum Schlavorumque Rex uniuersis presentem paginam inspecturis salutem & gratiam. Suffocaret breviter gesta fidelium processus temporis, nisi scriptis vel bonorum testimonio firmarentur. Noverint ergo universi tam posteri quam presentes nos Comiti domino Ni. pro bonis que habeat in Zverin, cum qvibus ipse nos secundum consilia meliorum regni nostri a captione inimicorum redemit, dimidiam Hallandiam reddidisse ac scotasse perpetuo possidendam. Ne igitur in posterum super hoc aliqua posset oriri calumnia dicto domino & ipsius heredibus præsentes litteras in testimonium sigilli nostri munimine duximus roborandas. Datum Roschild. Anno Domini 1241. Cal. febr.

305 1241 d. 6 Maj. Göthala.

Ärke-Biskop Jarlers och hans Lydbiskopars befallning att dop- eller funtafgiften skulle erläggas till domkyrkan i Linköping och ej, som genom missförstånd skett, till den mindre S:t Laurentii kyrkan.

B. 3: 82.

Jarlerius dei gracia vpsalensis archiepiscopus Omnesque sui suffraganei legifero gothorum omnibusque pacificis eiusdem terre inhabitatoribus presen-

*) *I margen är antecknadt:* Ex actione R. Christoph. I. in Jac. Erl. AEpm Lund. in Misc. Luxd. Hafn., *och efter handlingen:* Confirm. 1283 in nat. b. virg. Vorthingb. a R. Er(*ico*). Hall(*andie*). part(*em*). scil. aquilon(*arem*). ultra Ethra cum omnibus solutionibus libert. et jurib. ceterisque attin. et servitiis corone attin. Comiti Jacobo consangvineo suo suisque hæredibus sub suo sig. D. Jo. AEpi Lund. et Episcop. Jac. Slesv. Cancellarii sui Tukonis Arus. Tukonis Rip. Jvari Rosk. Petri Viburg. Joh. Otton. Reval. Joh. et Fr. Nicolai elect. confirm. Burglan. nec non D:nor. Vislavi principis Ruianor. Gerh. Com. jun. Com Hols. et D:nor. Comitum Alberti de Glichen Alb. de Everstein Henr. de Glichen.

H. Episc. Helmold, et Nic. Comites Sverin. quod dum olim d:nus Gunzellinus qui una cum d:no Henr. Comitatum Sverinensem habuit inclytam puellam Odam filiam suam nobili viro d:no Nic. com. Hall(*andie*). matrimonialiter copulasset medietatem castri Sverinensis ac totius terre adjacentis prædictæ puellæ tanqvam heredi legitimæ paternorum bonorum assignavit pro dote ad onera matrimonii supportanda. Tandem v. cum idem Nicolaus ex eadem Oda filium generasset sui nominis & prædictæ dotis hæredem legitimum, videlicet Nic. patrem jacobi nunc viventis. Et ipse primus Nicolaus postmodum universæ carnis debitum persoluiset piæ memoriæ D:nus Voldemarus inclytus Rex Danorum, prout ex propinqua consangvinitatis linea poterat et debebat ejusdem Nicolai in ætate pupillari tunc existentis legittimus tutor erat. Qvi dum a supradicto H. comite Sverinensi captivus teneretur &c. Dat. Sverin. 1283 in die S. Augustini.

tibus & futuris jn perpetuum. Coram nobis & fratribus nostris in concilio scarensi ex parte parrochianorum lincopensis ecclesie querimoniam ventilatam. conquerencium inferiorem ecclesiam dicte ciuitatis spoliatam baptisterio cognita veritate per testes ydoneos tam clericos quam laycos decreuimus terminare. Et cum dicta inferior ecclesia a maiori dependeat sicut in die dedicacionis sue statutum est per dominum colonum episcopum successoribus suis johanne. karolo. benedicto. jdem confirmantibus ex consensu & consilio tocius concilij adiudicauimus baptisterium ecclesie cathedrali. Prebendas eciam quas beate memorie dictus. b. in supradicta ecclesia cathedrali ordinauit auctoritate summi pontificis. Auctoritate qua fungimur confirmamus, vt sicut ab inicio ordinate sunt. in perpetuum maneant inconcusse. Quam confirmacionis paginam vt tenaciori commendetur memorie sigilli nostri munimine necnon venerabilium fratrum nostrorum coepiscoporum. Videlicet domini Th. strenginensis episcopi. et domini M. arosiensis episcopi. et domini. G. Wexionensis episcopi et domini. l. lincopensis episcopi. & dominj. l. scarensis episcopi: dignum duximus roborari. Ne quis hanc nostram confirmacionem reuocare uel irritam facere presumat in posterum sub comminacione anathematis inhibentes. Datum gytalie Anno dominj MCC.XL primo. II nonis Maij.

306. 1241 d. 15 Oct.

Ärke-Biskopen Urros i Lund stadfästelse på ett af Decanus dersammastädes Andreas ingånget hemmansbyte om Balingslöfs gård i Stoby Församling emot Gæmsæ och Rythsjöryth, med vilkor, att icke någon qvarn eller fiskbyggnad måtte på dessa ägor uppföras i Aminån.

B. 1: 127.

Littere permutationis bonorum in gæmsæ &c. pro bonis in ballingelØff.

V. dei gracia lundensis Archiepiscopus. Swecie primas Omnibus presens scriptum cernentibus Jn omnium saluatore salutem Vniuersitati vestre presentibus declaramus. quod dilectus in christo filius Andreas. ecclesie nostre decanus. Auctoritate nostra accedente cum consensu capituli nostri. totam terram quam habuit & possedit in villa que dicitur gæmsæ et in rythsiorÿth. ad prebendam ejus pertinentem. permutacionis contractu. nomine Lundensis ecclesie. scotauit coram nobis. siue per scotacionem tradidit liberam & vacuam. tononj Scaclasun. hac condicione adiecta. vt eidem tononi siue ejus heredibus. aut cuicunque alij. ad quem predicta terra pro tempore. quocunque titulo deuolui contigerit. nullo modo liceat in amne qui dicitur amin. molendinum aut clausuram piscium que wlgariter dicitur wærmen siue fiscagarth aut quodcunque opus quocunque

cunque nomine censeatur ad quamcunque partem territorij predictorum locorum. racione siue occasione prescriptarum terrarum ponere & edificare vel facere Jdem vero tono. bona fide promittens omnia predicta & singula per se & heredes suos. seruaturum facturum & curaturum. scotauit & per scotacionem tradidit. totam terram & siluam quam ipse nomine suo habuit & possedit jn villa que dicitur ballinslef, sita in parrochia ecclesie que dicitur stokby cum omni jure. eidem terre competenti & competituro. prefato decano recipienti nomine lundensis ecclesie permissionem & scotacionem ipsius Nos igitur volentes vt omnia predicta firma & rata permaneant vtrique parcium predictarum. jn mutue defensionis subsidium et munimine. ne alterutrum se molestent. Litteras nostro & nostri capituli sigillis concessimus roboratas. Actum lundis in ecclesia beati laurencij ante altare sancti stephanj Anno jncarnacionis dominice. MCCXLI Jdibus octobris. Presentibus & consencientibus. Lundensibus canonicis dominis. Kanuto Archidiacono Eskillo filio Hildradi. Laurencio filio andree quondam archidiaconj. Petro filio Karoli. Magistro blek magistro sacero clementis. Hildigero. Nicolao theuthonico Et Abbatibus. Paulo de omnibus sanctis ordinis cluniacensis Manne. apostolorum petri & pauli de thumathorp Et Johanne. sancte marie de becchiascogh ordinis premonstratensis. Martino. priore sancte crucis de dalby. Laycis. Tocone lundensis prefecto Torstano hac Sacero filio petri Tukone filio swart pincerna nostro & aliis quampluribus clericis & laicis tunc ad synodum conuocatis.

307. 1243 d. 23 Sept. Anagni.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Prioren och Bröderne af Predikare-Orden i Wisby, med befallning att de skulle genom sina predikningar understödja Tyska Hospitaliter-bröderna, hvilka stridde mot de otrogne i Liffland och Preussen, och att de, som antogo korset till dessa bröders bistånd, skulle åtnjuta, icke allenast Påfvens beskydd för sina familler och egendomar, under deras frånvaro, utan ock, om de ett års tid tjenstgjorde, samma friheter, som korsfararne till det heliga landet, äfven som 20 dagars eftergift af ålagd penitens tillföll dem, hvilka bevistade dessa predikningar.

K. c. 177.

Innocentius Papa IV. Priori ac Fratribus Ordinis Prædicatorum de Wisbii lingacopensis Diocesis per Gothlandiam.

Qvi iustis causis hominum promouendis promptum fauorem impendimus, tanto libentius vigilanti cura prosequi pia debemus negotia Iesu Christi quanto Deus homini præferendus esse dignoscitur, & omnis sibi deberi reuerentia comprobatur. Igitur cum sicut relatu fidedignorum percepimus

exultantes, conditor omnium in Liuoniæ ac Prussiæ partibus, dilectorum filiorum Fratrum Hospitalium Sanctæ Mariæ Theutonicorum Hyerosolimitanorum ac aliorum fidelium triumphanti dextera faciente sit multipliciter exaltatus, & spes sit quod ibidem magis ac magis sui nominis gloria protendatur, si plantationi suæ partium earundem fauorem quem in ipso posuimus impendentes opportunum illi per deuotos Ecclesiæ subsidium procuremus, deuotionem Tuam rogamus & hortamur in Domino per Apostolica tibi scripta mandantes, ac in remissionem peccatorum iniungentes, quatenus in Wisbu lingacopensis Diocesis & per Gothlandiam assumpto sanctæ prædicationis officio propter Deum fideles constitutos in illis ad nimiam charitatem, qua Christus nos dilexit & diligit respectum habere, & ei retribuere aliquid pro omnibus quæ tribuit ipse illis pijs exhortationibus, secundum datam tibi a Deo prudentiam, studeas informare diligenter & sollicite, petituri, vt ipsi redempti pretio glorioso, in quos tanquam viros Christianos & Catholicos eadem opprobria exprobrantium Christo debent se viriliter & potenter accingant, tanquam zelum Dei habentes ad ampliandam gloriam Crucifixi, & liberandum proximos de manibus paganorum, profecturi & acturi secundum fratrum consilia Prædicatorum, ita quod & ipsis præmium debeatur æternum, & infideles non possint, quod impune Christi nomen impugnauerint gloriari. Illos vero de Prouincijs & Diocesibus memoratis, qui Crucis signaculo in Liuoniæ seu Prussiæ subsidium insigniti propter paupertatem seu debilitatem illuc nequeunt personaliter proficisci, a voto crucis absoluant, dummodo de bonis suis iuxta proprias facultates congruam subuentionem exhibeant, per manus eorundem fratrum in idem subsidium conuertendam. Nos enim vt quod pro nomine Redemptoris tam digne deposcitur, affectu facili compleatur, omnes dictarum Prouinciarum & Diocesum in succursum eorundem fidelium suscepto propter hoc crucis signaculo processuros, nec non eorum familiam & bona omnia, donec de ipsorum reditu vel obitu certissime cognoscatur, sub protectione ac defensione sedis Apostolicæ, admittentes illis ac aliis, qui iuxta facultatem & qualitatem suam illuc bellatores idoneos in expensis proprijs duxerint destinandos, nec non qui ad subuentionem dictarum Liuoniæ vel Prussiæ de bonis proprijs congrue ministrarint, vel qui in alienis expensis illuc accesserint, ibidem ad minus ad vnius anni spatium seruituri, iuxta quantitatem subsidij, & deuotionis affectum illam indulgentiam idemque Priuilegium elargimur, quæ transeuntibus & subuenientibus in Terræ sanctæ subsidium conceduntur. Præterea vt præfatum negotium quo pluribus contingit iuuari remedijs prosperitatis optatæ suscipiat incrementum, præsentium vobis auctoritate concedimus, quod illis earundem Ciuitatum & Diocesum, qui ad solemnem prædicationem accesserint, XX. dies de iniuncta pænitentia relaxare, ac eorum singulis illuc sumpto propter hoc Crucis caractere processeris, qui

pro incendijs & iniectione manuum in Clericos vel alias religiosas personas excommunicationis laqueum incurrerunt, absolutionis beneficium iuxta formam Ecclesiæ valeant impertiri. Prouiso vt passis damna & iniurias satisfaciant competenter, illis duntaxat exceptis, quorum excessus adeo sunt difficiles & enormes, quod merito sint ad sedem Apostolicam destinandi. Datum Anagniæ IX. Cal. Octobris anno primo.

308. 1243 d. 31 Dec. Lateran.

Påfv. Innocentius IV:s befallning till Predikare-munkarnes Prior Peter i Lund att aflemna till Påfl. Legaten Johannes de Placentia den uppburna Heliga Landshjelpen.

B. 8. a. 1.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio fratrj Petro Priori Domus fratrum Predicatorum Lundensium. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum in Regno Danorum auctoritate pie memorie. G. papæ. Predecessoris nostrj, de redemptione uotorum crucesignatorum eiusdem Regni pro subsidio terre sancte, receperis sicut pro certo didicimus quandam iam nobis expressam pecunie quantitatem, deuotioni tue presentium Auctoritate mandamus atque precipimus. quatinus pecuniam ipsam dilecto filio Magistro Johanni de placencia Acolito et Capellano nostro quem pro hiis et aliis apostolice sedis et terre sancte negotiis ad partes illas duximus destinandum, non differas assignare. ac in eisdem negotiis pro reuerentia beati Petri et nostra ipsi prudenter assistens, illud sibi per te ac fratres ordinis tui exhibeas consilium, auxilium et fauorem, quod nos tue sinceritatis affectum de qua in domino plene confidimus, propter hoc commendare merito ualeamus nobis quamcito poteris rescripturus, quid et quantum per te ipsi fuerit assignatum. Datum Laterani II kal. Januarii Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan hänger i segelgarnssnöre.

309. 1244 d. 2 Jan. Lateran.

Påfv. Innocentius IV:s Skyddsbref till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar för Magister Johannes af Placentia.

A. 1. d. 26.*)

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Venerabilibus fratribus .. Archiepiscopo Vbsalensi et Suffraganeis eius Salutem & apostolicam bene-

*) Originalet var redan på 1600:talet så utblekt att det ej kunde helt och hållet läsas (jemf. D. h. 1: 289 och v. Cels. Bullar. s. 68. n:o 2); men de infrätningar skriften gjort i Pergamentet uppte ännu, vid hållning emot dagsljuset, hvad här med särskilt stil utmärkes.

dictionem. Jnter cetera, que ad officij nostrj noscuntur sollicitudinem pertinere de terre sancte negotio in qua dominus noster humanam dignatus est operarj salutem tenemur & volumus specialiter cogitare. Cum igitur Dilecto filio Magistro Johanni de Placentia *Acolito* & *Capellano nostro* quedam apostolice sedis & eiusdem terre negotio in Suethie Regno *duximus committenda* fraternitatem uestram de qua specialem in domino fiduciam obtinemus *rogamus* et monemus attente per apostolica uobis scripta mandantes. quatinus dicto Magistro — — — ecclesie Romane ac nobis in ipso, super eisdem negotijs propter reuerentiam diuinam apostolice sedis & nostram illud impendatis consilium auxilium & fauorem. *quod nos* vestre deuotionis affectum merito prosequi tenemur actionibus gratiarum. *Datum Lateran.* IIII. Non. Januar. Pontificatus Nostrj *Anno Primo.*

Blybullan hänger i ett segelgarnssnöre.

310. 1244 d. 24 Mars. Lateran.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopar, Biskopar, Abboter och öfriga Presterskapet, med befallning, att väl emottaga och söka befordra den till kätteriers utrotande inrättade Predikare-Orden, men om deremot några, tvert emot Ordens reglor, missbrukade sin rättighet för vinnings skull, så borde de gripas och bestraffas.

A. 1. a. 15.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus, Archiepiscopis et Episcopis, et Dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbiteris, Plebanis, et alijs ecclesiarum Prelatis, ad quos littere iste peruenerint, Salutem, & apostolicam benedictionem. Quoniam habundauit iniquitas, & refriguit caritas plurimorum, ecce ordinem Dilectorum filiorum fratrum predicatorum dominus suscitauit. qui non que sua set que sunt christi querentes, tam contra profligandas hereses, quam contra pestes alias mortiferas extirpandas se dedicarunt euangelicationi uerbi dei in abiectione uoluntarie paupertatis. Nos igitur eorum sanctum propositum & necessarium ministerium fauore beniuolo prosequentes vniuersitati uestre ipsos affectuose duximus commendandos. caritatem uestram rogantes & exhortantes in domino ac per apostolica uobis scripta mandantes. quatinus dilectos filios fratres ordinis memorati pro reuerentia diuina & nostra ad officium predicandi ad quod sunt ex professione sui ordinis deputati benigne recipere procuretis. ac populos uobis commissos, ut ex ore ipsorum uerbi dei semen deuote suscipiant ammonentes. in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis. nec impediatis quo minus illi qui ad eorum predicationem accesserint, tunc eorum sacerdotibus ualeant confiteri. quatinus ad predicta suscipienda uestris exhortationibus populi preparati, tamquam bona ac fructifera

terra, pro uitiorum tribulis incipiant segetem germinare uirtutum. & dicti fratres per cooperationem uestram suscepti ministerij cursum felicius consumando, obtatum reportent sui laboris fructum & finem, salutem uidelicet animarum. Quia uero sepe uitia sub specie uirtutum occulte subintrant, & angelus sathane in angelum lucis se plerumque simulate transformat, presentium uobis, auctoritate mandamus. quatinus si qui de predictorum fratrum ordini se dicentes in uestris partibus predicauerint, ad questum se pecuniarium conuertendo, per quod religionem eorum qui paupertatem professi sunt contingeret infamari, uos tamquam falsarios capiatis. & condempnetis eosdem. Datum Lateran. VIIII kal. Aprilis Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan bortfallen.

311. 1244 d. 26 Mars. Lateran.

Påfv. Innocentius IV:s Tillstånds-Bref för Styresmannen och Bröderne af Predikare-Orden, att få, utanför Städer eller byar, förrätta Gudstjensten vid ett flyttbart altare.

A. 1: a. 16.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs . . Magistro et fratribus ordinis predicatorum, Salutem & apostolicam benedictionem. Postulastis a nobis. ut cum extra Ciuitates & villas frequenti existatis nec uobis expediat per hujusmodi loca discurrere pro diuinis officijs audiendis celebrandi uobis ubi conuentus de ordine uestro fuerit super altare portatile licentiam preberemus. Nos autem id uestris postulationibus inclinati concedimus. sine iuris preiudicio alieni. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Laterani VII Kal. Aprilis. Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

312. 1244 d. 20 Apr. Lateran.

Påfv. Innocentius IV:s Förbud för Generalis Minister och Bröderne af Minoriter-Orden, att, såsom någon gång skett, bland sig upptaga Munkar af Predikare-Orden, med mindre än att Prioren för desse dertill lof gifvit.

A. 1. d. 27.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei, Dilectis filijs . . . Generali Ministro et fratribus ordinis fratrum Minorum Salutem, et apostolicam benedictionem. Quo uos in christo sinceriori caritate diligimus, eo plenius ut

in cunctis prouidi sitis et uigiles affectamus, turbationis non modice spiritum assumentes, si de uobis quandoque contrarium ad nos relatu perueniat aliquorum. Sane admirantes accepimus, quod uos non absque offensa rectitudinis que in uestris debet actibus haberi continue specialis, fratres Predicatores & eorum ordini obligatos, frequenter ad uestrum recipitis, unitatem spiritus in pacis uinculo non seruantes. Verum cum ex hoc scissure possit et scandali exoriri materia, que solatium pacis eterne querentibus debet omnimodis existere peregrina. Vniuersitati uestre per apostolica scripta in uirtute obedientie precipiendo mandamus, quatinus tam fratres eosdem, quam eorum ordini uoto uel iuramento etiam obligatos, nullatenus decetero pretextu indulgentie alicuius, seu aliquarum litterarum obtentarum a sede apostolica uel etiam obtinendarum imposterum, que de presentibus expressam non fecerint mentionem, nisi prius Prioris sui petita fuerit et obtenta licentia recipere presumatis. Alioquin decernentes irritum & inane, quicquid per uos in hac parte contra preceptum nostrum contigerit attemptari, presentium auctoritate statuimus, ut huiusmodi presumptores incurrant excommunicationis sententiam ipso facto, a qua nequaquam absolui ualeant, nisi se apud sedem apostolicam personaliter representent, ab ea sicut iustum fuerit absoluendi. Nulli ergo &c. nostre constitutionis &c. Datum Laterani XII, kal. Maij, Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan hänger i röda och gula silkestrådar.

313. 1244 d. 24 Jun. Civita Castellana.

Påfv. Innocentius IV:s förbud för Styresmannen och Bröderna af Predikare-Orden, att med sig förena munkar af Minoriter-Orden, utan dertill lemnadt tillstånd af dessas Förman.

A. 1. d. 28.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei Dilectis filijs.. Magistro et fratribus de ordine fratrum Predicatorum. Salutem, et apostolicam benedictionem. Meminimus uobis olim in uirtute obedientie per nostras litteras precipisse ut fratres minores et eorum ordini uoto uel iuramento etiam obligatos nullatenus decetero pretextu indulgentie alicuius seu aliquarum litterarum obtentarum a sede apostolica uel etiam obtinendarum in posterum que de illis expressam non facerent mentionem, presumeretis recipere nisi prius ministri sui petita foret licentia et obtenta. Decreuimus etiam irritum et inane, quicquid per uos in hac parte contra preceptum nostrum contigerit attemptari, statuentes ut huiusmodi presumptores incurrent excommunicationis sententiam ipso facto, a qua nequaquam absolui possent, nisi se apud sedem apostolicam ab ea sicut uisum foret absoluendi personaliter presenta-

rent. Uerum quia postmodum per quasdam alias litteras uobis et eisdem fratribus districtius duximus inhibendum. ne ante annum probationis elapsum qui est maxime in subsidium fragilitatis humane regulariter institutus, quemquam ad professionem uestrorum ordinum presumeretis recipere, seu ad renunciationem, seculi faciendam, nec constitutum in probatione nouitium aliquatenus impedire. quominus infra eundem annum probationis ad aliam religionem quam mallet, transiret sicut de sua procederet libera uoluntate. non obstantibus statuto contrario siquod a uobis esset editum, quod irritum decreuimus et inane, uel aliquibus litteris a sede apostolica impetratis, seu etiam impetrandis, que de premissis expressam non facerent mentionem et si forte contra huiusmodi nostram inhibitionem quemquam uos uel dicti fratres reciperetis, qui taliter receptus existeret nullatenus uestro esset nec eorundem fratrum ordini obligatus, uosque ac ipsi ac receptione quorumlibet ad professionem dictorum ordinum essetis ipso facto suspensi et insuper pene deberetis subici que fratribus ipsorum ordinum pro culpis infligi grauioribus consueuit. nos quod de obligatis ordinum predictorum fratrum in premissis nostris diximus litteris, ne ipsos recipere presumatis, statuendo, ut huiusmodi presumptores ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. de illis tantum intelligi uolumus, quos post predictum annum probationis elapsum eorum esse constiterit ordini obligatos. Nulli ergo &c. nostre declarationis &c. Datum apud Ciuitatem Castellanam VIII Kal. Julij Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan hänger i röda och gula silkestrådar.

314. 1244 d. 24 Jun. Saba.

Nils Ulfsson i Oslo gåfwobref på Magdum i Vesulta socken till Munkarne i Saba kloster, uti hvilkas brederskap han blifvit intagen.

A. 3. h. n. 3.

Nouerint vniuersi presentis inspectores tam posteri quam presentes quod Ego nicholaus vlfonis presbiter et canonicus in oslo de bonis mihi a deo collatis condo et offero Monasterio Saba et conuentui ibidem bona mea in Magdum in parochia vesulta cum agris pratis et siluis et omnibus pertinenciis perpetuo possidenda cum consensu vnici fratris mei dilecti laurencii vlfonis pro salute anime mee et progenitorum meorum qui ibi sunt humati et plurimi de mea cognacione quorum anime in christi pasce requiescant nunc et jmperpetuum. Jn cuius testimonium. Sigillum meum. vna cum Sigillo predicti fratris mej laurencii vlfonis est appensum, datum in predicto Monasterio Saba, Jpso die natiuitatis Sancti Johannis baptiste, quando ego cum predicto fratre meo accepi fraternitatem cum predictis fratribus Anno domini M°CC°XL° quarto die quo supra.

Sigillen: 1. bortfallet; men pergamentsremsan qvar; 2. oskadadt.

315. 1244 d. 9 Jul. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Skydds-Bref för Abbedissan och Conventet i Skokloster, å så väl deras personer, som klostret med allt hvad derunder lydde eller framdeles tillvinnas kunde.

A. 1. d. 29.

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis in christo filiabus . . . Priorisse et Conuentui Monasterij de Sco Cisterciensis ordinis Wpscalensis diocesis. Salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana ecclesia deuotas et humiles filias exassuete pietatis officio propensius diligere consueuit. & ne prauorum hominum molestijs agitentur eas tamquam pia mater sue protectionis munimine confouere. Eapropter dilecte in christo filie uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas uestras et locum in quo diuino estis obsequio mancipate cum omnibus bonis que in presentiarum rationabiliter optinet aut in futurum iustis modis prestante domino adipisci poteritis sub beati Petri et nostra protectione suscipimus Spetialiter autem terras possessiones, redditus, et alia bona uestra, sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis uobis et per uos Monasterio uestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus Nulli ergo &c. nostre protectionis et confirmationis &c. Datum Lugduni VIIII Julij Pontificatus nostrj Anno Secundo.

Blybullan finnes hängande i röda och gula silkestrådar.

316. 1244. Upsala.

Svenska Jarlen Ulfs Bevis, rörande en i Konung Eric Ericssons och Ärke-Bisk. Jarlers tid med Tiundalands invånare träffad öfverenskommelse om 2 penningars årlig afgift af hvar 10:de invånare i Tiundaland till Härads-Prosten.

A. 6. a. 1: 4. *)

Vniuersis christi fidelibus presens scriptum cernentibus. V. dei gratia dux sueuorum. Salutem perpetuam in omnium saluatore. Quoniam decet & expedit ratione preuia ac dictante iusticia. ea que ad diuinum pertinent cultum ac sancte matris ecclesie decus amplificant. perhennem sortiri memoriam. Vniuersitati uestre scripto presenti dignum duximus intimare qualiter populus de tiundaland pia deuotione permotus. prebendam sui prepositi ampliare curauit. regnante igitur illustrissimo erico rege. III°. ac domino iarlerio archiprelatus officio perfungente. dominus bero qui tunc tiundie prepositura

*) Ett annat odateradt original med samma sigill i gult vax på pergamentsremsa, finnes A. 3: a. 2: 1.

posituram agebat. a nobis & ab uniuersis qui pro tempore placitandi causa conuenerant: humiliter satis ac discrete prouentus suos. qui sibi sueque familie in sumptus sufficerent adaugeri postulauit. Placuit igitur nobis & cunctis qui tunc aderant. quatinus singulis annis a singulis decem prouinciarum habitatoribus. duos absque contradictione denarios recipiat. sibi suisque successoribus imperpetuum profuturos. At ne processu temporis hoc tam commendabile factum per calumpniosos ac demone plenos. ea que pie & rationabiliter fiunt. inficiari uolentes. aliquatenus ualeat irritari presentem paginam sigilli nostri impressione fecimus communiri. Datum arusie anno domini. M°.CC°.XLIIII°.

Ett litet stycke af Sigillet hänger i grönt vax på gröna silkestrådar.

317. 1244 d. 10 Aug. Upsala.

Ärke-Bisk. Jarlers i Upsala Stadfästelse-Bref å den, i Svenska Järlens närvaro och med hans bifall, träffade öfverenskommelse emellan prosten i Tiunda land och invånarne dersammastädes, angående en årlig afgift af tvenne penningar, till den förre.

A. 3. a. 1: 1.*)

J diuina miseratione upsalensis ecclesie archiepiscopus. Dilecto in christo filio. B. preposito de tiundaland. salutem & gratiam. Justis petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere assensum. & uota que a rationis tramite non discordant effectu debito prosequente complere. Ea propter dilecte in domino fili tuis petitionibus fauorabiliter inclinati. censum quem presente ac consentiente preclaro principe domino. V. nobilissimo sueuorum duce. omnes qui secum de tiundia conuenerant gratia placitandi. tam ex sua qui illic aderant quam omnium ex parte qui domi remanserant in signum obeditionis ac reuerentie pro tuis augendis prouentibus alacriter promiserunt annis singulis persoluendum. quod uidelicet quilibet tiundiam inhabitans uel ad eam communione legum seu alio quolibet titulo attinens. in duobus nummis prout dictum est singulis annis tibi teneatur astrictus. tibi tuisque successoribus exhibendum imperpetuum confirmamus. Nulli ergo &c. nostre confirmacionis &c. apostolorum eius ac beati laurencij se nouerit incursurum. Datum upsalie anno ab incarnatione domini. M°.CC°.XLIIII°. IIII°. idus augusti.

Sigillet i grönt vax hänger i gröna silkestrådar.

*) Finnes äfven med sitt bibehållna sigill, men utan tidsbestämmelse, A. 3. a. 2: 2.

318. 1244—1255.

Ärke-Bisk. Jarlers i Upsala stadfästelse å en lika beskaffad förening inom Fjerdhundraland.

A. 3. a. 2: 5.

J dei gracia vpsalensis archiepiscopus. dilecto in christo filio. Th. preposito de fyadrundia salutem &c. *lika med föregående N:o* 317 *till* censum quem presentes et consencientes omnes discreciores tam clerici quam layci de fyadrundaland in signum obediencie ac reuerencie pro tuis augendis prouentibus alacriter promiserunt annis singulis persoluendum. quod videlicet quilibet rusticus fyadrundaland inhabitans in duobus nummis annuatim tibi teneatur astrictus. tibi tuisque successoribus exhibendum imperpetuum confirmamus. Nulli ergo &c. *lika med föregående N:o* 317 *till* incursurum.

319. 1244 d. 19 Oct.

Påfv. Innocentius IV:s Stadfästelse-Bref på de, Tyska Hospitaliter-Bröderna, af hans företrädare förunte privilegier.

A. 1 d. 30.

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis et Episcopis. et Dilectis filijs Abbatibus Prioribus Decanis. Archidiaconis, Archipresbiteris et alijs ecclesiarum prelatis ad quos littere iste peruenerint Salutem et apostolicam benedictionem. Cum dilectis filijs fratribus Hospitalis sancte Marie Theutonicorum fuerit a predecessoribus nostris indultum & a nobis postmodum confirmatum, &c. *lika med föregående N:o* 261 *till* cum licentia prelati & Capituli sui sponte ac gratis. per annum uel biennium decreuerint deseruire, nequaquam impediantur, et interim sua beneficia non ammittant. Datum apud Castrum Stelle. XIIII. kal. Nou. Pontificatis nostrj Anno Secundo.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

320. 1245 d. 20 Febr. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund, och de under honom lydande Biskopar, om enahanda förmåner för dem, hvilka deltaga i den af Konungen i Danmark tillernade härfärd emot hedningarne i Estland, som för korsfararne till det heliga landet.

F. 1: 184. An. 2. Ep. 344.

Innocentius &c. Venerabilibus Fratribus . . . Archiepiscopo Lundensi et Suffraganeis suis, Salutem &c.

Insurgentibus contra fidem catholicam et religionem extinguere molientibus Christianam ex virtute illaque constantia est a fidelibus resistendum,

ut fidei ardore succensi viribusque pro posse succinti detestandum illorum propositum obice contrarie intentionis impediant, et eorumdem conatus iniquos roboris oppositione prohibeant renitentis, sicque mentis et corporis armatura muniti, et fidei lumine dirigendi eos spirituali carentes munimine, ac infidelitatis cecitate casuros, Deo cui militant temporis assistente susternant. Cum igitur hii, qui de Estonie partibus per Dei gratiam ad fidem Christiani nominis sunt conversi a barbaris et paganis circumstantibus multipliciter molestentur, ac propter hoc Carissimi in Christo filii nostri Dacie Rex Illustris zelo fidei et devotionis accensus contra dictos Barbaros et paganos, sicut accepimus viriliter se accingat, Fraternitatem vestram monemus et obsecramus in Domino, ac in remissionem vobis injungimus peccatorum quatenus subjectos vobis populos attente, et efficaciter inducatis, ut ad tante felicitatis bravium properantes, et ponentes cum Moyse gladium supra femur, contra hujusmodi gentes ydolatras, et populum murmurantem currant in splendorem armorem Domini accincti ad ejus prelium preliandum, qui coronam legitime certantibus repromittit. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus et confessis, qui contra predictos Barbaros et Paganos ad partes illas accesserint ibidem saltim per annum in hujusmodi Ihesu Christi servitio moraturi, illam indulgentiam elargimur, que transeuntibus in terre Sancte subsidium est concessa. Datum Lugduni X. Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

321. 1245 d. 21 Febr. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och Provincial-Prioren i Danmark, med befallning att föranstalta om emottagande af Biskop Thomas' i Finland afsägelse från embetet.

F. 1: 182. An. 2. Ep. 343.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Vpsalensi et dilecto filio . . . Priori Provinciali Ordinis Fratrum Predicatorum in Dacia, Salutem &c.

Thomas Episcopus Fillandie nobis humiliter supplicavit, ut cum idem quendam fecerit mutilari, qui hujusmodi occasione mortem incurrit, ac quasdam litteras Apostolicas presumpserit diabolico instinctu falsare propter quod non potest licite pastorale officium exercere, cessionem ejusdem recipere curaremus. Nos igitur ipsius saluti providere volentes, mandamus quatenus cessionem eamdem vice nostra recipere procuretis. Datum Lugduni VIIII. Kalendas Martii Anno Secundo.

322. 1245 d. 27 Juni. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Tillståndsbref för allmänna Styresmannen och Priorerne af Predikare-Bröderne, att från kyrkans bann lösa och bland sig upptaga bannlyste personer, hvilka önskade att i denna Orden inträda.

A. 1. d. 31.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs . . Magistro et . . Prioribus ordinis fratrum Predicatorum, Salutem et apostolicam benedictionem. Celestis amor patrie mentes uestras sic allexisse perspicitur, ut quasi hoc solum delectationem uobis tribuat quod diuine uoluntati sit placitum et salutem proferat animarum. Procedit ex hoc quod nos uestris pijs petitionibus fauorem largiri beniuolum delectantes maxime cum ex apostolici cura teneamur officij circa religionis augmentum attentj et uigiles inueniri, uobis auctoritate presentium indulgemus ut uolentibus uestro aggregari collegio qui suspensionis aut interdicti uel excommunicationum sententijs sunt ligati, absolutionis beneficium iuxta formam ecclesie impertiri, et ipsos in fratres recipere. ac eos qui post assumptum habitum recoluerint se talibus in seculo fuisse sententijs innodatos, secundum formam ipsam absoluere ualeatis. Jta tamen quod si aliqui ex eisdem huiusmodi sententijs propter debitum sunt astricti satisfaciant ut tenentur Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Lugduni V Kal. Julij. Pontificatus nostri Anno Tertio.

Blybullan hänger i röda och gula silkestrådar.

323. 1245 d. 27 Juni. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Tillstånds-Bref för allmänna Styresmannen och Predikare-Bröderne, att fritt uppehålla sig å bannlyste personers egendomar.

A. 1. d. 32.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei Dilectis filijs . . Magistro & Vniuersis fratribus ordinis fratrum predicatorum presentes litteras inspecturis Salutem & apostolicam benedictionem. Uobis extremam patientibus pro christi nomine paupertatem, digne conceditur ab apostolice sedis gratia per quod & necessitati uestre consulitur & benefactoribus uestris salutis meritum procuratur. Hinc est quod nos quorum deposcit officium iustis annuere desiderijs deuotorum, uestre precibus humilitatis inducti ut nos qui exhortationis pie studio bonos ad potiora dirigitis & errantes in rectitudinis semitam laudabiliter reuocatis in excommunicatorum terris libere commorari. & ab eis tunc, ac etiam quando uos per ipsas transire contingit, necessaria uite deposcere. ac recipere ualeatis. uobis auctoritate presentium concedimus facultatem. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Lugduni V kal. Julij Pontificatus nostrj Anno Tertio.

Blybullan hänger i röda och gula silkestrådar.

324. 1245 d. 5 Aug. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund med tillåtelse för tio för kunskaper kände Prester, att med sina innehafvande lägenheter förena en eller tvenne andra församlingar.

F. 1: 188. An. 3. Ep. 53.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Cum sicut ex parte tua fuit propositum coram nobis peritos clericos, jugiter oporteat te habere, qui te interdum aliis negotiis occupato, commisse tibi sollicitudinis onera sortiantur, eosque condigna retributione prosequi nequeas juxta suorum exigentiam meritorum, cum beneficia illarum partium adeo modici sint valoris, quod vix aliquis juxta statum persone sue possit de unico congrue sustentari, nos tuis precibus inclinati, tibi gratificari volentes, ac per impensam tibi gratiam aliis providere, Fraternitati tue presentium auctoritate concedimus, ut cum decem Clericis tue Diocesis, qui vite meritis, et dono scientie gratie se coaptent, quod eorum quilibet non obstante si obtinet unicum beneficium curam habens animarum annexam, vel constitutione generalis Concilii super hoc edita, duo alia etiam si similem curam habeant, si ei canonice offerantur recipere valeat, et una cum priore libere retinere, auctoritate nostra dispenses, prout consideratis circumstantiis, et eorum meritis secundum Deum videris expedire. Datum Lugduni Nonis Augusti, Pontificatus nostri Anno Tertio.

325. 1245 d. 5 Aug. Lyon.

Påfv. Innocentius IV till Ärke-Biskopen i Lund med tillstånd att till högre Presterliga embeten befordra ett bestämdt antal prester, ehuru de icke voro födde af äkta säng.

F. 1: 190. An. 3. Ep. 54.

Innocentius &c. Eidem.

Sincere devotionis affectus, quem ad nos, et Romane Ecclesie credimus te habere, laudabiliter promeretur, ut tuis quantum cum Deo possumus petitionibus annuamus. Cum igitur nonnulli Clerici tue Civitatis et Diocesis defectum in natalibus patiantur, sicut ex parte tua nobis exhibita petitio continebat, tuis devotis precibus inclinati, ut cum quadraginta Clericis eorumdem Civitatis et Diocesis, qui non sint geniti de adulterio, regularibus vel incestu, quod ad majores ordines promoveri, et ecclesiasticum beneficium etiam si curam animarum habeat, eorum quilibet obtinere valeat, dispensare possis, dum tamen honeste fuerint conversationis et vite, auctoritate tibi presentium indulgemus. Proviso ne super hoc que tua sunt queras, sed potius Ihesu Christi. Datum Lugduni Non. Augusti, Pontificatus nostri anno Tertio.

326. 1245 d. 9 Aug. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala om fyratio dagars aflat för dem, som bidrogo till återuppbyggande af den afbrända domkyrkan i Upsala.

A. 1. d. 33. *)

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Vniuersis christi fidelibus per upsalensem prouinciam constitutis. salutem & apostolicam benedictionem. Quoniam ut ait apostolus &c. *lika med N:o* 275 *till* uitam eternam. Cum igitur sicut accepimus venerabilis frater noster archiepiscopus upsalensis ecclesiam suam que iam dudum peccatis exigentibus incendio fuit prorsus destructa inceperit reedificare de nouo & ad consumacionem ipsius utpote incepte opere sumptuoso proprie non suppetant facultates. Vniuersitatem uestram rogamus monemus & hortamur in domino in remissionem uobis peccaminum iniungentes. quatinus de bonis a deo uobis collatis ad hoc ei grata subuencionis & caritatis subsidia erogetis ut per subuencionem uestram adiutus opus inceptum ualeat consumare. ut uos per hec & alia bona que domino inspirante feceritis ad eterne possitis felicitatis gaudia peruenire. Nos enim de omnipotentis dei misericordia & beatorum petri & pauli apostolorum eius ut ea quam ipse nobis concessit auctoritate confisi omnibus uere penitentibus & confessis qui ei ad hoc manum porrexerint adiutricem quadraginta dies de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus. Datum Lugduni V. jdus Augusti. Pontificatus nostri Anno tercio.

327. 1245 d. 9 Aug. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till samtlige Abboter, Priorer, Archidiaconi m. fl., så Prester som Lekmän, inom Linköpings Stift, att understödja byggnaden af Linköpings domkyrka genom bidrag af kyrkotionden, m. m.

B. 3: 25.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis. Abbatibus. Prioribus. Archidyaconis. prepositis. decanis. et aliis ecclesiarum prelatis & clericis ac laycis Ciuitatis & dyocesis lincopensis. ecclesie lincopensi subiectis salutem & apostolicam benedictionem. Cum sicut venerabili fratre nostro .. Episcopo lincopensi accepimus intimante. lincopensi ecclesia iam dudum nobili structura incepta. & huiusmodj opus utpote propter ipsius pulchritudinem. sumptuosum. perfici nequeat absque magnis laboribus & expensis. Nos ad ea vos libenter hortantes. que salutem vestram respiciunt animarum. Vniuersitatem vestram. Rogamus.

*) Utur en odaterad vidimation af Ärke-Bisk. Jarler i Upsala.

Monemus & hortamur in domino. ac in remissionem uobis iniungimus peccatorum quatinus vos filij prelati & clerici ad consumacionem dicti operis in aliqua quantitate de decimis ecclesiarum uestrarum annuatim subueniatis, eidem. ac vos laici ad hoc ei grata subuencionis & caritatis subsidia erogetis. vt per hec et alia bona que domino inspirante feceritis. ad eterne possitis felicitatis gaudia peruenire. Datum lugduni. V. Idus Augusti Pontificatus nostri anno Tercio.

328. 1245 d. 14 Aug. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Prosten och Kanikerne i Linköping, med bekräftelse å den af Biskopen derstädes gjorda och af Påfven Gregorius gillade inrättning af Prost- och Kanikembeten.

B. 3: 23.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. dilectis filiis preposito & canonicis ecclesie lincopensis salutem & apostolicam benedictionem. Hiis qui pro diuini cultu nominis ampliando prouide statuuntur. libenter adicimus apostolici muniminis firmitatem cum igitur sicut venerabili fratre nostro . . episcopo lincopensi nobis innotuit intimante. dudum ipse a felicis recordacionis gregorio papa predecessore nostro creandi canonicos in ecclesia vestra in qua nulli erant. facultate accepta. canonicos prepositurum & dignitates alias creauit in eadem. nos deuotis uestris precibus inclinati quod ab eodem episcopo prouide factum est in hac parte ratum habentes. id auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis &c. Datum Lugduni decimo nono kal. septembris. Pontificatus nostri Anno tercio.

329. 1245 d. 23 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Stormästaren och Provincial Priorn för Predikare-Orden med uppdrag att låta, om Sön- och Högtidsdagar på tjenliga ställen, för både Presterskapet och Menigheten kungöra det emot förre Romerske Kejsaren Fredrik II vid kyrkomötet i Lyon fattade beslut.

A. 1. d. 34.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs . . Magistro et vniuersis Prioribus prouincialibus ordinis fratrum predicatorum. Salutem & apostolicam benedictionem. Dei filij qui pro saluando humano genere de alto celorum ad ima terre descendit ut suo descensu homini ad superna pararet ascensum. Vicarij licet immeriti constituti saluti omnium uigilanter

intendere hanc totis amplecti desiderijs omnisque diligentie studio procurare tenemur. unde id ex officij nostrj debito ardenter appetimus, & ad hoc operam iuxta insufficientie nostre possibilitatem efficaciter adhibemus. ut singuli erectis ad deum oculis affectibus directis ad ipsum, sibi placita operantes, tutis ad eum sub conscientie fiducia tendant gressibus secum sine fine uicturi, qui ad ipsos ne absque termino morerentur accessit. Sane cum ordinem uestrum hijs temporibus disponente domino in eius ecclesia salubriter institutum apostolica sedes oportuni fauoris curauerit munire presidio & beneficio gratie attollere specialis. ipsiusque ordinis fratres tantum eiusdem sedis beneuolentia uelut gratitudinis filij plenitudine deuotionis & obedientie promptitudine reuerenter agnoscant. nos per eos tamquam catholice fidei et iustitie feruidos zelatores paratos semper nostra beneplacita ad implere, sollicite, processum contra fredericum quondam Romanorum Imperatorem in concilio quod nuper Lugduni annuente domino celebrauimus habitum uolumus publicari. Set ut clarius uobis liqueat processum eundem iusticie plenitudine fore munitum, scire uos uolumus quod expositis in ipso Concilio prefati. f. nephandis excessibus eodemque concilio discusione deliberante uigili super eis. nos tandem de communi tam fratrum nostrorum quam concilij eiusdem consilio sententialiter contra memoratum. f. duximus procedendum, prout ex tenore sententie quam sub bulla nostra transmittimus, uobis plenius innotescet. Vnde ne christi fideles predicto. f. contra eandem sententiam per ignorantiam pareant uel intendant, et ut sententie ipsius equitas omnibus nota fiat. Vniuersitatem uestram monemus & hortamur attente, in remissionem uobis peccaminum iniungentes. quatinus processum huiusmodi per uos et alios nostri ordinis fratres prouidos et discretos in locis oportunis publicare curetis. Nos enim uobis uestrisque fratribus conuocandi propter hoc tam clerum quem in huiusmodi negotio uobis fauorabiliter assistere mandamus. quam populum festiuis diebus et aliis ac relaxandi misericorditer omnibus uere penitentibus et confessis qui ad uestras predicationes in quibus processum publicaueritis supradictum accesserint, Quadraginta dies de penitentijs iniunctis eisdem liberam tribuimus auctoritate presentium potestatem. Et si forte propter huiusmodi publicationem contumelias, exilia, uincula, carceres, uerbera seu quecumque supplicia uel corporis cruciatus uos sustinere contigerit, concedimus de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, ut hec omnia uobis uelud constantibus fidei iusticie et ecclesiastice libertatis adletis ad plenam remissionem peccaminum et eterne premium uite cedant. Datum Lugduni X Kal. Januarii Pontificatus nostri Anno Tertio.

330. 1246 d. 9 Jun. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till f. d. Biskopen i Bosnien, d. v. allmänna Styrelsemännen för Dominicanerne, angående dennes Embetsrättigheter öfver Ordens medlemmar.

A. 1. d. 35.

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Venerabili fratri . . Episcopo quondam Bosnensi Magistro et Dilectis filijs fratribus ordinis Predicatorum Salutem et apostolicam benedictionem. Odore suaui ordinis uestri continue recreati, eum non immerito fauore speciali prosequimur et ipsius exaltationem plenis desiderijs affectamus quietem ei et alia diligenti procurare solertia intendentes per que semper obtatum auctore domino suscipere ualeat incrementum. Hinc est quod nos uestris supplicationibus annuentes, ut tu frater Episcope ac Magister tuique successores fratres tuj ordinis qui ad predicandam crucem uel inquirendum contra prauitatem hereticam seu ad alia hujusmodi negotia sunt uel fuerint ubicumque a sede apostolica deputati, remouere seu reuocare, penitus transferre ipsisque quod supersedeant iniungere, aliosque substituere cum expedire uideritis licite ac libere ualeatis, & in eos si contra uenerint censuram ecclesiasticam exercere. ac quilibet Prior Prouincialis eiusdem ordinis id ipsum in sua prouincia circa fratres ipsius ordinis quibus in illa similia contingit ab eadem sede, committi facere possit, auctoritate presentium indulgemus. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Lugduni. V Idus Junij Pontificatus nostrj anno Tertio.

Blybullan hänger i röda och gula silkestrådar.

331. 1246 d. 16 Jun. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s öppna Bref till Ärke-Biskopar, Biskopar m. fl. att befordra den till kätteriers utrotande inrättade Predikare-Orden, men att, om några af Bröderne skulle för enskilt vinning hålla predikningar, då gripa och straffa dem.

A. 1. d. 36.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis et Episcopis et dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Prepositis, Archipresbiteris et alijs ecclesiarum Prelatis ad quos littere iste peruenerint Salutem &c. *lika med N:o 249 till* deuote suscipiant ammonentes in suis eis necessitatibus liberaliter assistatis. nec impediatis quominus illi qui ad eorum predicationem accesserint, tunc eorum sacerdotibus ualeant confiteri, quatenus ad predicta suscipienda, &c. *och vidare till* Datum Lugduni. XVI. kal. Julij Pontificatus nostrj Anno Tertio.

Blybullan hänger i segelgarnsnöre.

332. 1246 d. 22 Jun. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Styresmannen och Bröderna af Predikare-Orden, med befallning, att ingen skulle afträda från Orden, utan sin Priors begifvande, äfvensom ingen ägde att qvarhålla dem, som erhållit behörigt tillstånd att lemna Orden.

A. 1. d. 37.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei, Dilectis filijs . . Magistro et fratribus ordinis predicatorum, Salutem et apostolicam benedictionem. Cum paupertatem et uitam profiteamini regularem insistentes ex pio quem uobis dominus inspirauit affectu euangelizationi uerbi dei quo populus christianus numero et merito ampliatur. auctoritate presentium inhibemus, ne quis post ordinis uestri professionem ab ordine ipso sine sui Prioris discedat licentia, discedentem uero absque cautione litterarum uestrarum auctoritate alicuius priuilegij ab apostolica sede indulti nullus audeat retinere, quod si quis forte retinere presumserit, licitum uobis sit in ipsos fratres regularem sententiam promulgare. Nulli ergo &c. nostre inhibitionis et concessionis &c. Datum Lugduni, X, kal, Julij Pontificatus nostrj Anno Tercio.

Blybullan hänger i segelgarnssnöre.

333. 1246 d. 22 Jun. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s öppna Bref till Ärke-Biskopar och Biskopar, att tillhålla dem, som egenmäktigt anlagt Predikare-Ordens drägt, eller någon annan dylik, att densamma, vid ansvar, genast aflägga.

A. 1. d. 38.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei Venerabilibus fratribus Archiepiscopis et Episcopis presentes litteras inspecturis Salutem et apostolicam benedictionem. Quia confusio habitus sepe confusionem inducit ordinum et etiam animorum auctoritate apostolica districtius duximus inhibendum, ut nulli siue sit in religionis ordine siue extra ordinem constitutus, habitum dilectorum filiorum fratrum Predicatorum, aut ita sibi consimilem quod propter eum frater Predicator credi possit. deferre liceat, absque mandato sedis apostolice speciali. Volumus igitur et fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus singuli uestrum in ciuitatibus suis et diocesibus illos qui prefatum habitum uel sibi predicto modo consimilem contra inhibitionem nostram deferre presumpserint ad deponendum ipsum cum ab eisdem fratribus requisiti fueritis, monitione premissa per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compellatis. Datum Lugduni, X, kal, Julij, Pontificatus nostrj Anno Tertio.

334. (1244? 1246?)

Kon. Eriks Bref om gränsen för Nydala klosters ägor vid Byarum.

A. 7. c. 1: 1. *).

Vij Konungh Erick med gudz nådhe Sweriges wthwalde Konungh, helsom edher alla badhe Leeckthe och Lerdhe Ewerdeligh med gudh, kungörom wij edher med thetta warth öpne breff, sza well nu nerwarandhe som epterkommande, Ty ath dödszens wissheett och tidszens owissheètth, och thet som menniskian haffuer giorth eller skickat, gaar snart aff hioon Ty är til börlighit ath thet skall stadfesthas med breff och witnen vppa thet skall icke forgåås som menniskan haffuer giortth Jthem görom och wij alle witterlighit huru myckit thenne renliffs män abbottanum och conwentitt j nydaall ågha wed byarum, Huilkit the Lagligha köpth haffua, och retteligha med Swerigis lag ågha som wij med wort breff och insigle fulkonnom och stadfesthum med for:de renliffs mannum abbothum och conwentitth i nydaall, som the redeligha köpt haffua, szom är thenne epter:ne bya marke först fran Limnerabek och mitth aatth hiorsziön och sza aff sziönom, och in till Limblingabro, och så thädhan och till grym moosza och tädhan till klouasteen och allt cklouahult och alt byarum, Alth thetta fornempda wnder nydala closther till æwerdeligha æghor Tijl ytermera wijssa och bæthre forwaringh tha lathe wij hengia wor insegle wnder thetta breff Anno &c. M°.II°.LXIIII.

335. 1246—1247.

Ärke-Bisk. Jarlers vidimation af föregående N:o 326, med tillägg af ytterligare 40 dagars aflat.

B. 2. 221.

Archiepiscopus iarlerius pro fabrica XL dies concedit.

Vniuersis christi fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit J. dei gracia vpsalensis arschiepiscopus salutem in omnium saluatore, litteras domini pape recepimus hunc modulum continentes Innocencius &c. *Föregående Bref N:o* 326. Preterea nos puplicata domini pape indulgencia, alios XL dies auctoritate nobis concessa omnibus vere penitentibus & confessis vpsalensi ecclesie suas elemosinas largientibus de iniuncta sibi penitencia indulgemus.

336. 1246 d. 12 Aug. Wisby.

Biskop Lars I:s i Linköping Bref till Presterskapet och folket på Gottland att allt offer på S:t Olofs altare i Åkergarn tillfaller Nunnorna (i Solberga kloster) i Wisby.

K. q. 129. **)

Laurentius Dei gratia Lincopensis Episcopus universo Clero & populo Gutlandiæ salutem in nomine Jesu Christi. Cum secundum Apostolum

*) På papper, utan sigill, sednare öfversättning: årtalet troligen MCCXLIII (1264 för 1246?).
**) Utur en odaterad Vidimation af Bisk. Nicolaus i Linköping.

teneamur operari bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei, personas videlicet religiosas, quæ diu noctuque in sanctitate Deo serviunt, pro benefactoribus suis jugiter supplicantes, universitatem vestram latere non dubitamus, cum rogatu vestro ancillas Christi Moniales in Wisby vobis transmisimus, & ut annua victus & vestitus stipendia eis non deessent plerumqve pro eis intercessimus. Hinc est quod communi consensu & consilio nostro & vestro, cum deliberatione divina, Altare S. Olavi in Ackergarn cum toto proventu sacrificii, quod ibidem ab advenientibus Christi fidelibus offertur, perpetuo possidendum eisdem assignamus, & ut ratum & inviolabile auctoritate literarum nostrarum & sigilli nostri munimine confirmamus. Nulli &c. nostræ confirmationis &c. Datum Wisby decimo octavo kalend. Septemb. anno incarnationis Dei 1246 Pontificatus nostri anno undecimo.

337. 1246 d. 3 Nov. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s öppna Bref till Ärkebiskopar och öfrige Presterskapet, Furstar, Grefvar, Baroner och Adel så i Norrige som Sverige angående Bisk. Wilhelms af Sabina förordnande att vara Påfvens fullmyndige Legat i Sverige och Norrige.

F. 1: 196. An. 4, Ep. 946.

Litteræ Apostolicæ Innocentii IV. quibus Legatum mittit in Norvegiam, et Svetiam . . . Episcopum Sabinensem presertim pro coronatione Regis Norvegie.

Innocentius &c. *Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, et Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Prepositis, et aliis Ecclesiarum Prelatis tam exemptis, quam non exemptis, et Vniversis Clero, et Nobilibus Viris Comitibus, Baronibus, et principibus per Norvegiam et Svetiam constitutis Salutem* &c.

Arduis, et magnis negotiis providentie studium exigentibus specialis Sedes apostolica postquam fuit divinitus instituta, consuevit providas, et honorabiles deputare personas, per quarum industriam eisdem negotiis daretur exitus salutaris. Hanc enim Nos de Venerabili Fratre Nostro . . . Episcopo Sabinensi apostolice Sedis Legato considerationem habentes, qui est unum de dignioribus membris Ecclesie scientia conspicuum et virtute ipsum in Norweiam, et Svetiam concesso sibi plene legationis officio duximus destinandum. Rogamus itaque Vniversitatem vestram, et hortamur attente mandantes, quatenus eundem cum ad vos Duce Christo pervenerit tanquam Salutis Angelum recipientes hylariter et devote personam nostram in ipso sicut plenius poteritis honoretis, eius taliter intendendo salubribus mandatis, et monitis, quod idem in vobis devotionis gaudeat invenisse filios, et Nos

exinde processu temporis habeatis ad condigni favoris gratiam obligatos. Alioquin sententiam, quam idem tulerit in rebelles &c. *usque* observari. Datum Lugduni III. Nonas Novembris Anno Quarto.

338. 1246 d. 3 Nov. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Fullmakt för Biskopen Wilhelm af Sabina, den Apostoliske Stolens Fullmyndige Legat, att sammankalla så väl Prelaterne, som visse af Adeln, och i deras närvaro kröna Konungen af Norrige.

F. 1: 198. An. 4. Ep. 947.

Innocentius &c. Venerabili Fratri . . Episcopo Sabinensi. Apostolice Sedis Legato Salutem &c.

Arduis et magnis negotiis &c. *ut supra in precedenti usque* salutaris. Hanc enim Nos. Frater Venerabilis de te considerationem habentes qui es unum de dignioribus membrum Ecclesie scientia conspicuum, et virtute, te in Norweiam, et Suetiam concesso tibi plene Legationis officio duximus destinandum, dantes Fraternitati tue de Fratrum nostrorum consilio potestatem, ut ascitis Prelatis Provinciarum huiusmodi, et convocatis eorum Nobilibus, quos videris oportunos, eisque consultis Carissimo in Christo filio nostro . . . Illustri Regi Norweie vice nostra Corone Regie largiaris honorem. Tu autem commissam tibi sollicitudinem sic prudenter, et laudabiliter secundum gratiam attributam tibi desuper prosequaris, quod Dei gloria, et ipsius Ecclesie ac Regis eiusdem decus inde proveniat, et prefatis Provinciis accrescat auctore Domino status gratia salutaris. Dat. ut supra.

339. 1246 d. 4 Nov. Göthala.

Konung Eric Ericssons Gåfvobref på Spannahults gård till Nunnorna i Gudhems kloster.

A. 3. å. 1: 1. *)

Ericus dei gracia rex swethie. Vniuersis christi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris. jn perpetuum. Qui iustis hominum desiderijs facili tenemur assensu concurrere. tanto facilius debemus admittere pia negocia ihesu christi, quanto deus noscitur hominibus preferendus. Proinde tam presentes quam eciam posteros scire uolumus. quod sanctimonialibus de guthem tantam terram cum omnibus attinenciis. jn longitudine & latitudine ex parte aquilonari adjacentem predijs earum que dicuntur spanaholth. quantam terram constat eas a monte usque ad stagnum wetur jn longitu-

*) Afskrifter af samma bref finnas A. 3. å. 1: 2. af K. Waldemar, odaterad; och å. 1: 12 af K. Magnus d. 3 Febr. 1298.

dine. & in latitudine tamen iuxta dictum stagnum. quantum est jnter pontes riuulorum. actenus libere possedisse. presentibus venerabili domino Laurencio skarensi episcopo & dilecto nobis domino Birgero genero nostro. & domino petro Nefh. & aliis quam plurimis testibus ydoneis. contulimus. quieto jure jn perpetuum absque calumpnia possidendam. Et hoc litterarum nostrarum & sigilli nostri munimine roboramus. Quicumque autem hanc nostram dationem quacumque occasione infirmare. uel eciam dictas dominas super hac molestare presumpserit. jndignacionem seueritatis regie. & insuper omnipotentis dei cui inferre conatur jniuriam. se merito nouerit incurrisse. Datum gøtalie pridie Nonarum nouembris. Anno domini. M°.CC°.XLVI°. Anno uero regni nostri. XXIIII°.

Sigillet till det mesta bortfallet; några små stycken deraf finnas på tvinnade hvita linnetrådar.

340. 1247. Linköping.

Bisk. Lars I:s i Linköping Gåfvobref å Tionden af Hägerstads Socken till understöd för en af Kanikerne i Linköping.

B. 3: 137.

Uniuersis christifidelibus tam posteris quam modernis presentes litteras jnspecturis. L. dei gratia episcopus lincopensis salutem in eo qui salus est fidelium & redemptor Vbi fidelis & deuota collegiatorum viget plenitas jbidem monasteriorum negocia expediuntur facilius dum singuli ad singula properant peragenda, & eorundem vocali concordia resonante in horum debitis diuinis officiis persoluendis fidelium ascultans deuocio excitatur & caritas preualescit, Quamobrem dominus benedictus lincopensis episcopus bone memorie numerum canonicorum lyncopie augere cupiens, dominum karolum jbidem canonicum jnstituit et eidem certos redditus assignauit, quos tenues et exiles meliorare proposuerat. sed preuentus morte pie mentis propositum non compleuit igitur cum sit pium & canonice consonum racionj modisque deceat omnibus successorem extremam suj antecessoris voluntatem affectuj debito mancipare ne dignitatis vilescat auctoritas, vbi sumptus dignitati conuenirens non habundat, nos decimam de hæghrastadh que hactenus ad episcopum pertinuerat, memoratis redditibus adiungimus ammodo jn perpetuum possidendam Ne autem malignancium jnsidie hanc collacionem nostram valeant aliquatinus jrritare, presentes litteras sigilli nostri munimine dignum duximus roborandas. quo mediante quod per nos actum est in posterum plenam obtineat firmitatem Huius facti testes sunt dominus magnus osgocie legifer. dominus jngemundus lincopie prepositus. & eiusdem ciuitatis canonici magister mathias & dominus johannes Datum lyncopie anno dominice incarnacionis M°CC°XLVII.

341. 1247.

Bytesbref mellan Abboten G. i Nydala och Brudde, hvilken till klostret afstår sin tillhörighet i Starkeryd jemte fjerdedelen i Gvidanäs mot Burgharstorp, hvars rågångar utstakas.

A. 3. x. 1: 30.

Vniuersis presentibus & posteris istas litteras uisuris uel audituris frater G dictus abbas Noueuallis & totus eiusdem loci conuentus salutem in dej filio ihesu *) christo. Quod agitur in tempore ne labatur a memoria cum tempore litterarum solet testimonio roborarj Nouerint uniuersi quia concambium fecimus terrarum cum uiro quodam brudda nomine assignantes eidem plurimis presentibus totum predium quod dicitur burgharstorp cum terminis in hunc modum constitutis. Primo ad australem plagam & occidentalem sibj terminum. Ponimus in cliuum montis lapidei iuxta paludem qui uocatur heskiker & sic in ponticulas. Postea in paludem qui dicitur hæliomose. deinde in clufheel uendicantes ei totum quod possidemus ad terminos silue conprouincialium in oriente & austro circa posite perpetuo possidendum Ceterum sollempni eius uoto recepimus ab eodem brudda quidquid hereditario jure possiderat in starkaryd cum ipsa quarta parte in guidanæs quod matri sue attinuit ut ista semper possideamus immunes ab omni calumpnia rato & inconuulso iam dictorum prediorum inter nos concambio perpetuo perdurante Actum Anno dominj MCCXLVII.

Sigillet skadadt.

341. *a*). Öfversättning.

(På papper).

A. 3: x. 1: 31.

Allom mannom närwarandom ok äptekommandom thessin breff höra äller see Broder G. abote J. nydall oc all conuentan thersamastadh Helso medh gudz son Jhesu christo Thet som görs j tima ath thet faller äy aff minneno medh timanom thet plägha styrkias medh brefwa witnilse Thet skal allom witerlikth wara ath wj giordom jordhaskipthe medh enom man som heeth brudh giuandis hanom mangom närwarandis alth thorpith som heter burgarstorp med märkiom hanom foresath j swa matto Forsth sudher ok j wäster sätiom wj hanom märke intill stenbergith när kärrith som kallas heskikär, oc swa j smabroa, sidhan j kärrit som häther häliomose, ther äpther j klufheel, giwandes hanom alth thet wj aghom till häradzsins skoga märke j

*) Af närvarande ord, som är fullt utskrifvet, inses att förkortningen *ihes* bort utskrifvas med *ihesus* och ej *iesus* (af ΙΗΣΟΥς): hvilket härmedelst rättas.

öster ok sudher nästh liggiandhe till äwerdhelika ägho, sidhan tokom wj jgeen aff thöm förnämda brudh alth thet han atthe medh arfs räth j starkorith medh fiärdha delen j gwidanes hwilkit hans modher tilhördhe ath wj skulum thetta altiidh ägha oskaddhe aff allom öräth till äwerdhelika ägho Giort arith äpther gudz byrdh Twsanda tuhundradha firitighi vppa siundha.

342. 1247 d. 29 Aug. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund rörande Prosten i Lund och Capellanen hos Påfven Magister Jacobs inkomster af hans kyrko- och arfvegods, hvilka blifvit honom undanhållne.

F. 1: 200. An. 5. Ep. 215.

Innocentius &c. Venerabili Fratri . . . Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Suorum debet extra Ecclesiam beneficiorum proventus percipere, quem justa in ea causa prohibet residere, quia cum res que culpa caret in dampnum vocari non debeat. Dignum est ut illum, quem culpa non opprimit jactura penitus non affligat. Cum itaque sicut dilectus filius Magister Iacobus Lundensis Ecclesie Prepositus Capellanus noster in nostra presentia constitutus nobis exposuit, fructus beneficiorum, et aliorum bonorum patrimonialium suorum, que in Regno Dacie obtinet, non possit libere percipere, propter inimicitias, quas habet ibidem, licet eas non incurrerit culpa sua, mandamus quatenus predictos fructus diligenter, et fideliter colligere, ac eidem Cappellano, quem sue probitatis obtentu carum habemus plurimum et acceptum, vel suo procuratori in tuto loco ejus nomine assignare procures. Si vero propter adversariorum suorum malitiam, vel potentiam prefatos fructus colligere sibique nequiveris integraliter exhibere, facias eidem auctoritate nostra singulis annis ab Ecclesiis Regni predicti de redditibus Ecclesiasticis tantumdem valentibus, quantum predictorum beneficiorum proventus valere noscuntur, donec proventus ipsos percipere valeat provideri. Non obstantibus si Ecclesiis ipsis a Sede apostolica sit indultum, quod ad provisionem alicujus per litteras apostolicas minime teneantur, nisi de indulgentia hujusmodi expressam faciant mentionem, vel si pro aliis in eisdem Ecclesiis direximus scripta nostra. Contradictores &c. Datum Lugduni IIII Kalen. Septembris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

343. 1247 d. 2 Nov. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Lund i samma ämne.

F. 11 202. An. 5. Ep. 397.

Innocentius &c. Eidem.

Benivolentie specialis affectum, quem circa personam. Carissimi in Christo filii nostri . . . Illustris Regis Dacie gerimus per effectum operis exponentes ejus, prout asseris Serenitati concessimus, ut cum ipse zelo devotionis &c. *ut supra verbis competenter mutatis* (*se N:o* 345.) *usque* assignari, talem super hoc diligentiam habiturus, quod et nostrum in hac parte impleri desiderium, et jam dictum negotium fidei Deo propitio possit facilius prosperari. Datum Lugduni IIII Nonas Novembris, Pontificatus nostri anno Quinto.

344. 1247 d. 19 Nov. Linköping.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Bref till Prosten Björn i Upsala om rättighet för honom att uppbära den skatt åtskillige personer förbundit sig att årligen erlägga.

A. 1. d. 40.

Willelmus Miseratione diuina Sabinensis Episcopus apostolice sedis legatus, Dilecto in christo filio Beroni Preposito Vpsalensi, Salutem in nomine ihesu christi. Cum a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam uigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Cum igitur censum quem presente ac consenciente. V. Duce jnclito Sueorum quidam homines promiserunt tibi soluere annuatim, Venerabilis pater . . Vpsalensis Archiepiscopus tibi duxerit in perpetuum confirmandum sicut in eiusdem litteris continetur, Nos quod tam ab eodem Archiepiscopo quam ab hominibus predictis prouide factum est in hac parte ratum habentes, illud auctoritate qua fungimur apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre protectionis & confirmationis &c. Datum lincopie. XIII. kal. Decembris. Pontificatus domini Jnnocentij. Pape. IIII. Anno Quinto.

Sigillet bortfallet; Pergamentsremsan qvar.

345. 1247 d. 26 Nov. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Konungen i Danmark med tillstånd att under sex års tid få inom Lunds stift uppbära tredjedelen af den till Kyrkornas underhåll anslagna tionden, under vilkor att kyrkornas byggnader underhållas och ljus anskaffas.

F. 1: 204. An. 5. Ep. 376.

Innocentius &c. Carissimo in Christo filio . . Illustri Regi Dacie, Salutem &c.

Benivolentie specialis affectum, quem circa personam tuam gerimus per effectum operis exponentes, Serenitati tue concessisse dicimur, ut cum tu accensus zelo devotionis, ac fidei contra paganos, ac barbaros, qui Neophytos in partibus Estonie constitutos multipliciter molestabant potenter proficisci proponeres decimarum tertiam fabricis Ecclesiarum Lundensis provincie deputatam, pro subsidio expensarum tuarum in hujusmodi servitio Ihesu Christi usque ad Sex annorum spatium obtineres, ita tamen, quod de ipsa decimarum tertia pro dictis fabricis sartatectis, et luminaribus congrua relinqueretur pretio Ecclesiis memoratis. Cum autem nostri sit desiderii honestatem & ordinem in cunctis rebus ecclesiasticis observari, Venerabili Fratri nostro Archiepiscopo Lundensi nostris dedimus litteris in mandatis, ut eamdem decimarum tertiam per Ecclesiasticas personas Deum timentes et providas fideliter colligi faciat, et subducta exinde portione pro supradictis fabbricis sartatectis, et luminaribus, at etiam pro solvendis debitis, quibus eedem Ecclesie pro ipsarum necessitatibus sunt medio tempore obligate residuam predicte tertie tibi dummodo contra paganos eosdem potenti brachio fidei negotium prosequaris procuret integre assignari. Quocirca Celsitudinem tuam affectione paterna rogamus, quatinus intentionis rectitudinem, quam circa hujusmodi negotium gerimus gratam tuo cordi constituas, et gratia, quam in hac parte tibi fecimus juxta modum expositum in premissis contentus existas, presertim cum dignum sit, et concedens tuum super hiis sic impleri desiderium, quod etiam Ecclesiarum profectui, et ipsius Prelati consulatur honori. Dat. Lugduni VI. Kal. Decembr. anno quinto.

346. 1247 d. 29 Nov. Linköping.

Bisk. Lars I:s i Linköping Bref rörande anordning af tionden från Slaka socken till den nyligen tillsatte Kanikens underhåll.

B. 3: 146.

Laurencius dej gracia lyncopensis episcopus. omnibus has litteras jnspecturis salutem jn nomine ihesu christi Equitati proximum & consonum cer-

nitur racionj. vt qui propter deum & sanctam ecclesiam maiori oneruntur cura & sollicitudine, maius a deo & ecclesia subsidium percipiant & honorem Cum igitur sicut plene nouimus redditus canonie magistri her lyncopensis canonici quam de patrimonio nostro & de bonis per nos acquisitis jn ecclesia lyncopensi fecimus adeo tenues sunt & exiles, quod de ipsis non potest comode sustentari, nobis jdem magister humiliter supplicauit, vt sibi super hoc prouidere paterna sollicitudine curaremus Nolentes igitur vt dicta ecclesia propter defectum temporalium diuinis officiis defraudetur decimam quam in ecclesia de slaku episcopatus nostri nomine obtinemus de mandato & voluntate ac licencia venerabilis patris dominj villelmi dei gracia episcopi sabinensis apostolice sedis legati eidem canonie duximus jn perpetuum annectendam, statuentes vt ipse & suj successores debeant decimam ipsam sine contradictione aliqua possidere. datum lyncopie III kal. decembris Pontificatus dominj jnnocencij pape quarti anno quinto.

347. 1247 d. 2 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Bref till Prioren och Predikare-bröderna i Sigtuna rörande 40 dagars aflat för dem, som på Jungfru Mariæ Himmelsfärdsdag och 7 dagar derefter samt på kyrkans invigningsdag besöka Predikare-Brödernas klosterkyrka i Sigtuna.

D. b. II: 318. *).

Villelmus miseratione divina Sabinensis Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus religiosis viris Priori et fratribus ordinis prædicatorum de Sictunia Upsalensis diœcesis salutem in nomine Jesu Christi. Licet is de cujus munere venit ut sibi a suis fidelibus devote ac hilariter serviatur, de habundantia pietatis suæ quæ merita supplicum excedit, et vota majora retribuat quam valeant promereri: nichilominus tamen cupientes reddere populum acceptabilem domino, Christi fideles ad complacendum ei quibusdam illectivis premiis, indulgentiis videlicet et remissionibus, invitamus. Ut igitur ecclesia vestra congruis honoribus frequentetur, omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui ecclesiam ipsam in festo assumptionis Beatæ virginis cum septem diebus sequentibus, et in ipsius ecclesiæ dedicationis die cum devotione et reverentia visitaverint, unam carenam 40 dierum confisi de Jesu Christi misericordia et Apostolorum meritis annis singulis indulgemus. Dat. Schening. 4. Nonas Decembris Pontif. domini Innocentii Papæ IV. Anno quinto.

(L. S.)

*) Detta och 4 följande bref med anteckningen: "Collationeradt med Original-Permebrefvet."

348. 1247 d. 5 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Willelms af Sabina öppna Bref rörande 40 dagars aflat för dem, som, på ofvannämde tider, kommo till Sigtuna klosterkyrka att der göra sin bön.

D. b. 1: 319.

Willelmus miseratione divina Sabinensis Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus omnibus præsentes litteras inspecturis salutem in nomine Jesu Christi. Licet is &c. *lika med föregående N:o* 347 *till* invitamus. Cupientes igitur ut ecclesia fratrum prædicatorum de Sichtunia Upsalensis diœcesis congruis honoribus frequentetur, omnibus vere pœnitentibus et confessis qui ad eandem ecclesiam in festo assumptionis B. Mariæ et septem diebus sequentibus, et in ejusdem ecclesiæ dedicatione, causa orandi accesserint, 40 dies vel unam carenam de injuncta sibi pœnitentia, confisi de Jesu Christi misericordia et Apostolorum meritis indulgemus. Datum Scheningiæ Non. Decembris. Pontificatus domini Innocentii Papæ IV. anno quinto.

(L. S.)

349. 1247 d. 5 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Willelms af Sabina tillstånd för Predikare-Bröderna i Sigtuna att meddela 20 dagars aflat åt botfärdiga, som afhört deras predikningar.

D. b. 1: 318.

Willelmus miseratione divina Sabinensis Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus, viris religiosis fratribus domus de Sictonia Upsalensis diœcesis ordinis prædicatorum salutem in nomine Jesu Christi. Cupientes vos et ordinem vestrum favore semper prosequi gratiæ specialis, ut vestrum singuli cum a priore domus vestræ vel etiam ab alio vicem gerente prioris ad prædicandum pro animarum salute fuerint destinati, his qui prædicationibus eorum interfuerint, viginti dies de injunctis sibi pœnitentiis, de quibus veraciter ore confessi et corde contriti fuerint, relaxare valeant, auctoritate vobis qua fungimur Apostolica concedimus facultatem. Volumus enim ut hæc indulgentia ad eum qui præfuerit, extendatur. Datum Schening. Non. Decemb. Pontificatus domini Innocentii Papæ IV. Anno quinto.

(L. S.)

350. 1247 d. 5 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina öppna Bref angående 40 dagars aflat för dem, som med gåfvor till byggnad, böcker, kyrkoskrud eller lifsmedel understödde Predikare-Bröderna i Sigtuna.

D. b. 1: 319.

Willelmus &c. *lika med N:o* 352 *till* vitam æternam. Cum igitur religiosi viri fratres prædicatorum de Sichtunia Upsalensis diœcesis propter dominum Jesum Christum extremæ ferant sarcinam paupertatis, propter quod tam pro ædificiis et libris ac ecclesiæ ornamentis, quam etiam pro sustentatione arctæ vitæ eorum, suis indigentiis subvenire nequeunt, nisi juvet eos fidelitas devotorum, universitatem vestram rogamus et monemus attente, in remissionem peccaminum vobis injungentes, quatinus de bonis collatis vobis a Deo pias eis eleemosynas ad hæc et grata caritatis subsidia erogetis, ita quod ipsi vestris subsidiis sustentati, liberius valeant domino famulari, et vos per hæc et alia bona quæ domino feceritis inspirante, ad gaudia perveniatis æterna. Nos enim de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui dictis fratribus manum porrexerint caritatis, quadraginta dies vel unam carenam de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. Datum Schening. Non. Decembris Pontificatus domini Innocentii PP. IV. Anno quinto.

(L. S.)

351. 1247 d. 12 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina tillstånd för Prioren och Predikare-Bröderna i Sigtuna att en gång om dagen meddela de botfärdiga, som afhört deras predikningar, 20 dagars aflat.

D. b. 1: 320.

Willelmus miseratione divina Sabinensis Episcopus, Apostolicæ Sedis Legatus viro religioso Priori Ordinis Predicatorum de Sictunia Upsalensis diœcesis salutem in nomine Jesu Christi. Cupientes vos et ordinem vestrum favore semper prosequi gratiæ specialis, vobis et fratribus domus vestræ, qui sunt prædicationis officio deputati, ut possitis his qui predicationibus vestris interfuerint, 20 dies de injunctis sibi pœnitentiis de quibus veraciter ore confessi et corde contriti fuerint relaxare semel in die, auctoritate qua fungimur, concedimus facultatem. Dat. Schening. II Idus Decembris, Pontificatus domini Innocentii Papæ IV. Anno quinto.

(L. S.)

352. 1247 d. 17 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten Bisk. Wilhelms af Sabina öppna Bref angående fyratio dagars aflat för dem, som med gåfvor understödde Predikare-Bröderne i Sigtuna.

A. 1. d. 39.

Willelmus miseratione diuina Sabinensis Episcopus Apostolice sedis Legatus Omnibus presentes Litteras inspecturis Salutem in nomine ihesu christi. Quoniam ut ait apostolus &c. *såsom N:o* 275 *till* uitam eternam. Cum igitur religiosi uiri . . Prior et fratres de sictunia ordinis Predicatorum Vpsalensis diocesis propter dominum ihesum christum extreme ferant sarcinam paupertatis propter quod temporaliter substentari non possunt, nisi iuuet eos fidelitas deuotorum. Vniuersitatem uestram rogamus & monemus attente. atque in remissionem, uobis iniungimus peccatorum, quatinus de bonis uobis collatis a deo pias elemosinas & grata eis caritatis subsidia erogetis, ut ipsi uestris subsidijs substentati, liberius domino ualeant famulari, & uos per hec & alia bona que domino inspirante feceritis ad eterne possitis felicitatis gaudia peruenire. Nos enim de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus uere penitentibus & confessis qui manum eis porrexerint caritatis. Quadraginta dies uel unam carinam de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Datum Scheninge. XVI. Kal. Januarij, Pontificatus domini Innocentij pape quartj anno Quinto.

Sigillet bortfallet; Pergamentsremsan qvar.

353. 1247 d. 18 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Stadfästelse-Bref å det af Biskopen i Linköping gjorda förordnande om tionden af Slaka Socken.

B. 3: 146.

Willelmus miseracione diuina sabinensis episcopus apostolice sedis legatus dilecto filio magistro. H. canonico lincopensi. salutem jn nomine ihesu christi Cum a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam uigor equitatis quam ordo exigit racionis vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum Cum igitur pater . . dej gracia episcopus lyncopensis nuper decimas quam in ecclesia de slaku lyncopensis dyocesis episcopatus suj nomine obtinebat prebende tue lyncopensis ecclesie que nimis tenuis fuerat duxerit sicut accepimus jnperpetuum annectendam nos quod ab eo episcopo prouide factum est jn hac parte ratum habentes id auctori-

tate qua fungimur apostolica confirmamus. & presentis scripti patrocinio communimus Nulli ergo &c. nostre confirmacionis &c. Datum skeninge XV Kal. januarij. Pontificatus dominj jnnocencij pape quarti anno quinto.

352. 1247 d. 20 Dec. Skenninge.

Påfl. Legaten Bisk. Wilhelms af Sabina för Biskopen i Linköping gifna tillstånd att till den under arbete varande domkyrkan använda någon del af alla kyrkornas tionde i stiftet.

A. 3. o. 2: 17: *)

Wilhelmus miseracione diuina Sabinensis Episcopus, Apostolice Sedis legatus. Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in nomine domini Ihesu Christi. Cum iam dudum Lyncopensis ecclesia nobili sit structura incepta. nec perfici valeat, sicut nos ipsi vidimus. propter ipsius pulcritudinem sumptuosam absque magnis laboribus et expensis. Nos cupientes vt tam pium opus fine laudabili consumetur. Considerantes etiam quod sicut pater debet subuenire necessitatibus filiorum sic et ipsi filij quadam equitate pensata. patrum indigencias subleuare tenentur. Deliberatione prehabita. auctoritate qua fungimur duximus statuendum. vt cum ecclesie omnes dyocesis Lyncopensis sint edificate ad plenum. officiales quos venerabilis pater dei gratia Episcopus Lyncopensis ad dictum opus vno vel diversis temporibus duxerit deputandos. decimam partem illius quarte portionis de decimis que ipsarum Ecclesiarum operibus deputatur. ad consumationem Lyncopensis ecclesie matris earum percipiant annuatim. Et si qui in hoc contradictores fuerint. vel rebelles. per predictum Episcopum quem ad hoc constituimus. ad solutionem huiusmodi faciendam. per excommunicacionem monicione previa compellantur. Datum Skænningie XIII°. Kalendas Januarij Pontificatus domini Jnnocentij pape quarti Anno quinto.

355. 1248 d. 1 Febr. Risaberg.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Skyddsbref för så väl Saba kloster som alla derunder lydande Hemman och Lägenheter.

A. 6. a. 1: 5.

Willelmus miseratione diuina Sabinensis Episcopus apostolice sedis legatus viris religiosis . . . Abbati & conuentuj Monasterij de Saba Strenge-

*) Utur en vid förnyandet på 6 år af Kon. Magnus II Ericsson d. 28 Jan. 1321 vidimerad afskrift.

nensis diocesis Salutem in nomine ihesu christi. Sacrosancta Romana ecclesia, deuotos & humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consueuit. et ne prauorum hominum molestiis agitentur, eos tamquam pia mater sue protectionis munimine confauere. Eapropter dilecti in christo fratres, uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas uestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipati, sub beati petri & sedis apostolice protectione qua fungimur auctoritate suscipimus. cum omnibus bonis que impresentiarum locus ipse possidet aut in futurum iustis modis concedente domino poterit adipisci, Specialiter autem Grangias domos terras possessiones prata piscarias Siluas, pascua & alia bona uestra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, uobis & per uos Monasterio uestro eadem auctoritate confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis & confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei & beatorum petri & pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. datum apud Monasterium de Risiber kal. febr. pontificatus domini Jnnocentii pape. IIII. Anno Quinto.

Sigillet bortfallet.

356. 1248 d. 1 Febr. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Bref angående fyratio dagars aflat för dem, som lemnade något understöd till det nedbrända Wreta klosters återuppbyggande.

A. 1: d. 41.

Willelmus &c. *lika med N:o* 352 *till* uitam eternam. Cum igitur dilecte in christo sorores. K. abbatissa & Moniales Monasterij sancte marie de Wretis. cisterciensis Ordinis ecclesiam suam domos & officinas ignis uastitate consumptas inceperint reparare. nec ad id proprie ipsis suppetant facultates. Vniuersitatem uestram rogamus & monemus attente atque in remissionem uobis iniungimus peccatorum quatinus de bonis uobis collatis a deo pias elemosinas. & grata eis ad hoc caritatis subsidia erogetis ut per subuentionem vestram opus ipsum ualeat consumari. & uos per hec & alia bona que domino inspirante feceritis ad eterna possitis gaudia peruenire. Nos enim de omnipotentis dei misericordia & beatorum. Petri & Pauli apostolorum eius auctoritate confisi omnibus uere penitentibus & confessis qui manum eis ad hoc porrexerint caritatis. Quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer indulgemus. Datum Schening. Kal. Februarij Pontificatus domini Jnnocentij. Pape. quarti. Anno Quinto.

Sigillet i rödt vax hänger i rödt silke.

357.

357. 1248 d. 1 (2?) Febr. Risaberg.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Skyddsbref för Nunnorna i Risabergs kloster å allt hvad dit hörde eller framdeles förvärfvas kunde.

A. 1. d. 42.

Willelmus miseratione diuina Sabinensis Episcopus apostolice sedis legatus Religiosis Sororibus. Abbatisse & Monialibus Monasterij de Risiber Cisterciensis ordinis Strengenensis diocesis Salutem in nomine ihesu christi. Cum a nobis petitur quod iustum est & honestum, tam uigor equitatis quam ordo exigit rationis ut id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum Eapropter dilecte in christo sorores uestris iustis precibus inclinati personas uestras & locum in quo diuino estis officio mancipate, cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci sub beati petri & nostra protectione qua fungimur auctoritate suscipimus. Specialiter autem Grangias domos terras Siluas pascua piscarias & alia bona uestra sicut ea omnia iuste & pacifice possidetis, uobis & per uos Monasterio uestro auctoritate confirmamus eadem & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre protectionis & confirmationis &c. Datum in dicto Monasterio V. non. Febr. Pontificatus nostri Jnnocentij pape. IIII. Anno Quinto.

Sigillet bortfallet.

358. 1248 d. 18 Febr. Skeninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina stadfästelse, på några af f. d. Bisk. Thomas i Åbo till Sigtuna kloster gifna böcker.

D. b. 1: 314 *).

Willelmus miseratione divina Sabinensis Episcopus Apostolicæ Sedis legatus viris religiosis fratribus domus de Sictunia ordinis prædicatorum Upsalensis diœcesis salutem in nomine Jesu Christi. Cum a nobis petitur quod justum est, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum igitur, sicut ex parte vestra propositum extitit coram nobis, venerabilis frater T. quondam Finlandensis Episcopus, quosdam libros pertinentes ad se domui vestræ pro suorum remedio contulerit peccatorum, nos quod ab eo provide factum est, in hac parte ratum habentes, illud auctoritate qua fungimur Apostolica confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. no-

*) Der efter Originalet med anteckningen: "Collationeradt med Original Permebrefvet.

stræ confirmationis &c. Datum Scheningiæ XII. Kal. Martii, Pontificatus domini Innocentii Papæ IV. Anno Quinto.

(L. S.)

På frånsidan: Confirmatio donationis librorum a domino Thoma Finlandensi per W. Legatum Sabinensem.

359. 1248 d. 1 Mars. Skenninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina öppna Bref rörande de vid mötet i Skenninge fattade beslut, neml.: att om ett års tid derefter ingen Prestman mera måtte vara gift; att Prestbarn sedermera ej måtte erkännas för söner eller få ärfva, och att om slägtingar tillegnade sig sådant arf, var det rån och stöld; att Prest endast af hvad han i och för sin person, utan afseende på sitt embete, äger, må efter behag göra testamente, men allt annat hans gods tillhörer kyrkan; att ingen måtte sig i Presters eller Predikare-bröders hus under sken af gästning eller annan förevändning med våld intränga eller der aftvinga dem eller deras folk något; att Biskop ägde vid sina visitationsresor upphära endast gästning för vissa dagar, hvarjemte stadgas om gengärds utgörande dertill, om delning af det offer, som faller i socknekyrka, när Biskopen är närvarande, om ersättning för Kyrkoherden, när församlingen är bannlyst; vidare: att Biskopsländsmän skulle med hand å bok edeligen förpligta sig att redligen och utan förargelse förrätta sin tjenst och ej inblanda sig i andeliga förrättningar; att Prester ej finge härtill tagas; att utgifterna för Påfl. Legatens underhåll skulle fördelas mellan Biskoparne och stiftets kyrkor; att Ärke-Biskopen och hvarje Biskop skulle inom ett år äga hvar sitt exemplar af den sist gjorda samlingen af Decretalerna, och dem sedan flitigt studera; att ej lemna kyrkans tionde åt någon lekman; allt detta vid straff af kyrkans förbud och bann för öfverträdelsen; med tillägg att stiftets Biskop ägde aflösa botfärdige, som genom brott mot något af ofvanstående Påbud blifvit dömde; och slutligen befallning att Biskoparne skola årligen på Prestmöten låta noga uppläsa och förklara dessa stadgar.

A. 2. a. 3: 2. *)

Dilectis in christo fratribus omnibus in regno suechie constitutis presentes litteras inspecturis. W. Miseracione diuina sabinensis Episcopus apostolice sedis legatus salutem in nomine ihesu christi. Cum in Norwegia & suechia legacionis officio fungeremur, coronato rege norwegie & in eodem regno aliis que agenda erant spiritualiter & temporaliter dispositis in quantum dominus ministrauit, properantes in sueciam inuenimus regnum illud temporaliter & spiritualiter fere per totum mirabiliter & miserabiliter conturbatum. Erat siquidem guerra satis dura inter regem & quosdam nobiles, ex qua homicidia & incendia multa contigerant & rapine. spiritualiter autem eo quod fere omnes sacerdotes erant presbiterorum filii patrum uestigiis

---

*) Detta Mötes-Beslut, en grundlag för Svenska Presterskapet under Medeltiden, har flere gånger blifvit tryckt med mångfaldiga skiljaktigheter, efter de olika, till grund lagde, gamla Afskrifter. Sedan sjelfva Originalet, som af förra Utgifvarne ej varit kändt, nu igenfunnits, är det öfverflödigt att anföra de många olikheterna: de finnas redan samlade i (Troils) *Skrifter och Handlingar till upplysn. i Svenska Kyrko- och Reformations-Historien*, 2 *Del. sid.* 307 *följ.*

inherentes contrahendo sollempniter matrimonia uel publice concubinas habendo in sacris ordinibus constituti. Curam quoque habentes animarum nulla sedis apostolice dispensacione optenta. Jnoleuerat eciam consuetudo que pocius merito dici poterat corruptela, quod defuncto sacerdote filii eius uel deficientibus filiis cógnati proximiores in omnibus mobilibus que possidebat ecclesia succedebant. ex quo sequebatur quod ecclesie nimia paupertate perpetuo premerentur. & propter hoc allegabant sacerdotes quod nulla racione poterant sustinere sine coniunctione ac ministerio mulierum. Jnterponente igitur domino ihesu christo auctore pacis uniuerse orbis mirabiliter & notabiliter partes suas, perfecta est pax post multos tractatus quos inter partes habuimus de spontanea parcium uoluntate. Deinde post aliquantulum temporis, domino archiepiscopo vpsalensi & suffraganeis eius ad nostram presenciam conuocatis, habita pluribus diebus multa disputacione & deliberacione quibus interfuit eciam dux per quem fere totaliter regitur terra illa, presente quoque legifero terre & multis aliis magnis & discretis uiris ac sacerdotibus multis de consilio & uoluntate dicti archiepiscopi & suffraganeorum eius, sic duximus auctoritate qua fungebamur apostolica statuendum, ut nullus decetero in sacro ordine constitutus, uxorem accipiat uel concubinam publice seu cohabitantem habeat & si contra hoc factum fuerit, nouerint ille mulieres se anathematis uinculo innodatas. Si qua autem iam est concubina, uel uxor de facto, licet per viam dampnacionis incedant, tamen infra annum excommunicacionis uinculum non incurrant. sed si finito anno non separentur omnino, nouerint se anathematis uinculo innodatas. & caueant qui sic eas habuerint ne excommunicatis ulterius participent in peccato, quia sicut iure canonico est expressum eodem uinculo ligarentur. Exceptis quinquagenariis sacerdotibus & feminis. qui si fidem dederint & sub magna pena pecuniaria promiserint episcopo de omnimoda continentia & quod numquam in eadem domo uel sub eodem tecto simul dormiant, poterit eos episcopus si ei bonum & tutum uidebitur, sustinere. filii autem illorum qui decetero tales uxores uel concubinas acceperint, uel qui post annum nascituri sunt de hiis qui iam tales optinent mulieres, nichil percipiant ab intestato de hiis que pater eorum uel ecclesia possidebat. & si acceperint, ipso facto sentenciam excommunicacionis incurrant. Jllis autem qui iam nati sunt, uel qui infra annum nascentur de mulieribus que iam cum sacerdotibus licet dampnabiliter demorentur. jugum de nouo non imponimus. sed contestamur eos. & si filii non supersunt, cognatos, quod mortaliter peccabunt, & rapinam & furtum committunt, si de hereditate sacerdotis uel ecclesie aliquid acceperint. & nisi restituant, deo reconciliarj non possunt. Per testamentum autem possunt sacerdotes licite relinquere cui placet, si quid ex hereditate uel artificio aut doctrina seu ex dono eis facto, contemplacione

non ecclesie sed persone mortis tempore possederunt, Jn aliis autem bonis quia omnia sunt ecclesie, non licet eis aliqua racione testari. Porro bonos sacerdotes qui absque uxoribus & publicis seu cohabitantibus concubinis uoluerint permanere, prerogatiua dilectionis, & fauore beniuolo prosequentes, de consilio & consensu archiepiscopi & suffraganeorum eius & auctoritate qua fungimur apostolica, duximus statuendum. quod quicumque decetero in domibus eorum & precipue fratrum predicatorum uiolenciam fecerint, pretextu hospitalitatis, uel ex alia causa, frangendo eorum domos uel hostia. seu uiolenter aliquid rapiendo. seu in sacerdotes uel domesticos eorum manus iniciendo uiolentas, exceptis personis domini Regis & ducis, sentenciam excommunicacionis incurrant. Episcopis quoque quando uisitauerint eos in uirtute obediencie precipiendo mandamus, ne aliquid ab eis preter solam procuracionem exigant uel oblatum recipiant. Ministris quoque episcoporum silicet marschalco & seneschalco & aliis omnibus qui sequuntur episcopum districte precipimus, quod tempore uisitacionis nichil omnino exigant a sacerdotibus uel ab aliis pro eis per se uel per alios. & siquid exegerint preter uictualia que ad procuracionem pertinent, uel oblatum acceperint, ut supradictum est uinculum excommunicacionis incurrant. Precipimus quoque sub pena excommunicacionis ne aliqui preter suos hospitentur cum episcopo apud sacerdotes in diebus uisitacionis, nisi nominatim a sacerdote qui procurat episcopum, fuerint inuitati. Jn diocesi Vpsalensi strengenensi. arusiensi skarensi ita ordinamus, ut ubi solet episcopus hospitari. IIII:or diebus causa uisitacionis, hospitetur tribus. Et ubi solet tribus, habeat sacerdos opcionem uel redimere cum marcha argenti & dimidia, uel procurare cum. XX. tantum equitaturis. Vbi uero duabus, habeat opcionem uel redimere cum marcha argenti. uel cum. XX. equitaturis tantummodo procurare. Jn strengenensi tamen si redemerit cum marcha argenti, adiciat duas metretas mellis. Jn regione autem vesterdalum, arusiensis diocesis, fiat de hiis sicut fuerat hactenus obseruatum. Jn lincopensi autem & uexionensi diocesi dimissa sit diei tercie mensa. De duobus autem diebus habeat opcionem sacerdos uel redimere procuracionem cum marcha argenti & dimidia &. IIII:or metretis mellis uel cum. XX. tantum equitaturis, episcopum procurare. Jtem statuimus ut si contigerit episcopum celebrare uel missam audire in ecclesia parochiali in die solempni quando solet populus generaliter offerre secundum consuetudinem regionis. sic offertorium diuidatur, ut quod offert Episcopus uel alii qui cum eo uel propter eum uenerunt, habeant capellani eiusdem. Quod autem parochiani offerunt, sit integre sacerdotis. si uero contigerit interdici ecclesiam pro alicuius delicto, pro quo episcopus penam pecuniariam acceperit, in tantum satisfaciat episcopus sacerdoti, in quantum dampnificatus apparuerit ex huiusmodi interdicto. Et hec omnia bonis sacerdotibus sunt concessa. Pro immundis autem

& publice fornicantibus nichil penitus innouamus. & si quid eis male contigerit, sanguis eorum sicut scriptum est, super capud eorum erit. Statuimus preterea & precipimus in uirtute obediencie omnibus in sacro ordine constitutis, qui modo mulierem non habent, & illis qui habent post annum, quod nullos filios nascituros sibi approprient, recognoscendo suos esse, tenendo eos secum, & alendo uel alibi publice nutriendo, uel suum filium publice nominando. Cum ille demum debeat recognosci filius, secundum quod iura dicunt, quem legittime nupcie demonstrant. Quicumque autem contra hoc scienter & uoluntarie fecerint, nouerint se anathemati subiacere. Jtem statuimus & in uirtute obediencie precipimus episcopis ut faciant omnes officiales suos qui uulgo exactores dicuntur iurare super sancta dei ewangelia, quod officium suum cum ueritate & sine calumpnia, bona fide peragant. & de cognoscendis causis matrimonialibus uel aliis spiritualibus cum laici sint, se nullathenus intromittant. Clerici uero nulli assumant officium exactoris. & siquis contra hoc fecerit, nouerit se ecclesiastico suppositum interdicto. Jtem precipimus episcopis & statuimus quod de expensis procuracionum nostrarum terciam partem persoluant de camera, & duas tantum partes accipiant de ecclesiis, facta distribucione inter ecclesias prout cuilibet suppetunt facultates. Precipimus quoque archiepiscopo vpsalensi & omnibus suffraganeis eius in uirtute obediencie, ut infra annum habeant & possideant dum uixerint iure proprietatis librum decretalium secundum ultimam compilacionem, que facta fuit tempore uenerabilis memorie Gregorij. pape. IX. & ut studeant in eo secundum quod dominus ipsis graciam ministrabit. Siquis autem eorum predictum librum infra annum habere neglexerit, nouerit se ecclesiastico suppositum interdicto. Preterea precipimus & in uirtute obediencie sub pena excommunicacionis & suspensionis archiepiscopo & omnibus suffraganeis eius, quod nulli laico decimas alicuius ecclesie parochialis concedant. Jtem statuimus & committimus archiepiscopo & omnibus suffraganeis eius cuilibet in sua diocesi, si contigerit aliquem uel aliquos incidere in aliquam de nostris excommunicacionibus uel interdictis supradictis, & penitens uoluerit emendare, liceat diocesano eius ipsum absoluere. si tamen primo reddendo siquid acceperit uel siquid dampnum dedit plene soluendo satisfecerit, sine ulla obligacione uel spe illud quod soluerit rehabendi. Precipimus quoque in nomine ihesu christi & in uirtute obediencie domino archiepiscopo vpsalensi & omnibus suffraganeis eius quod hec omnia singulis annis in suis synodis diligenter legi faciant & exponi. Datum skening. lincopensis diocesis anno ab incarnacione domini. M°.CC°.XLVIII°: Kal. Marcii. presentibus consulentibus & consencientibus uenerabilibus patribus & fratribus archiepiscopo Vpsalensi & Quinque suffraganeis eius ac multis aliis.

På frånsidan: statuta & ordinaciones domini sabinensis.
Sigillet finnes nästan oskadadt.

360. 1248 d. 2 Mars. Skeninge.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Dombref emellan Biskopen i Linköping å ena och Abraham Bosson å andra sidan, angående en gård i Ljungby.

A. 1. d. 43. *)

Willelmus miseratione diuina Sabinensis Episcopus apostolice sedis legatus, Omnibus has litteras inspecturis Salutem in nomine ihesu christi. Cum questio uerteretur inter venerabilem patrem . . dei gratia lincopensem Episcopum ex parte una & habraam filium Bouonis laicum pro se & fratribus suis ex altera super quadam mansione que dicitur Longby [1]), cum pertinencijs suis ambobus in nostra presentia constitutis que ab urtaque [2]) parte fuere proposita audiuimus diligentur. Petebat namque dictus laicus pro se & dictis fratribus prefatam Mansionem cum pertinentijs suis ab episcopo predicto dicens eam ad se & dictos fratres suos pertinere de iure. Ex aduerso uero episcopus respondit dictam Mansionem per se & antecessores suos a quinquaginta annis & anplius pacifice & bona fide lincopensem ecclesiam possedisse. quia eam emerat bone memorie. Carolus predecessor suus a Monasterio de aluastro Lincopensis diocesis. quod per omnia dictus Habraam confitebatur & plane. Vnde nos omnibus auditis & sufficienti deliberatione prehabita absoluimus episcopum & ecclesiam Lincopensem super predictis omnibus ab impetitione dicti Habraae & fratrum eius presentibus testibus archiepiscopo Vpsalensi & suffraganeis eius & domino Bergero duce Suecie & alijs multis. Datum Skenning. VI. Non. Marcij. Pontificatus domini Jnnocentij. pape. IIII. Anno Quinto.

Sigillet, något skadadt, hänger på en remsa, utklipt ur sjelfva brefvet.

361. 1248 d. 6 Mars.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Bref rörande fyratio dagars aflat för dem, som med gåfvor understödde Cistercienser-Munkarne i Nydala kloster.

A. 1. d. 44.

Willelmus &c. *lika med föregående N:o* 352 *till* vitam eternam. Cum igitur Religiosi uiri . . Abbas & Conuentus Monasterij de Nouaualle Cysterciensis ordinis lincopensis diocesis, tanto premantur onere paupertatis, quod de propriis facultatibus nequeant comode sustentari. vniuersitatem uestram rogamus, monemus & hortamur in domino, atque in remissionem uobis iniungimus peccatorum, quatinus de bonis collatis uobis a deo pias elemosinas

*) Finnes äfven i B. 3: 40 med följande olikheter.
1) Liongby. *På frånsidan af brefvet:* Liungby jn møre 2) utraque *rätteligen.*

& grata eis caritatis subsidia erogetis, ut per subuentionem uestram ipsorum inopie consulatur. & uos per hec & alia bona que domino inspirante feceritis ad eterne possitis felicitatis gaudia peruenire. Nos enim de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus uere penitentibus & confessis, qui manum eis porrexerint caritatis, Quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Datum in castro Regis Suetie II. Non. Martij. Pontificatus domini jnnocentij. pape IIII. Anno Quinto.

Sigillet något skadadt.

362. 1248 d. 25 Maj. Wisby.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina Stadfästelse på den af Bisk. Lars i Linköping gjorda anordning att allt offer, som faller på S. Olors Altare i Åkergarn, tillkommer Nunnorna uti Solberga kloster i Wisby.

K. q. 129. *)

Wilhelmus miseratione diuina Sabinensis Episcopus, Apostolicæ sedis Legatus, religiosis sororibus, Priorissæ & Monialibus de Monte Solis in Wisby ordinis Cisterciensis, Lincopensis Diœcesios, salutem in nomine JEsu Christi. Cum a nobis petitis quod justum est & honestum tam vigor æquitatis, quam ordo exigit vocationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum igitur venerabilis Pater Laurentius, Dei gratia Lincopensis Episcopus vobis Altare S. Olavi in Ackergarn cum oblationibus quæ ibi a Christi fidelibus offeruntur, de gratia contulerit liberali, sicut in ejus literis vidimus plenius contineri, quarum tenorem præsentibus inseri fecimus in hæc verba, Laurentius Dei gratia Lincopensis Episcopus &c. *Se N:o* 336. Quod ab eodem Episcopo factum est in hac parte ratum & gratum habentes, illud auctoritate qua fungimur Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, nihilominus prohibentes, ne quis vos super ullo unquam tempore audeat molestare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & prohibitionis infringere vel ei casu temerario contravenire, si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursurum. Datum Wisby 8 Calend. Junii Anno Domini 1248.

*) Efter en odaterad vidimation af Bisk. Nils i Linköping.

363. 1248 d. 5 Jun. Wisby.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms tillstånd för Finska Presterskapet att testamentera hvad de personligen ägde.

B. 5: 46.

Statutum domini Sabinensis quod clericj testari possint de bonis intentu persone acquisitis.

Villelmus miseracione diuina Salutem jn nomine ihesu christi Licet superfluum videatur precibus postularj quod conceditur a iure communi quia tamen plus timerj solet quod specialiter conceditur quam quod edicto concluditur generalj vt de bonis vestris que vobis ex hereditate uel artificio seu eciam doctrina ex concessione alicuius consanguinej uel amici vestri habentis tamen ad vos & non ad ecclesias vestras respectu proueniunt libere vestrum quilibet testari possitis auctoritate vobis qua fungimur apostolica concedimus facultatem nichilominus sub anathematis vinculo prohibentes ne episcopus qui pro tempore fuerit in ecclesia finlandensi vos vel vestrum aliquem super rebus quas vestro uel ecclesiarum vestrarum nomine possidetis vllo vmquam tempore indebite audeat molestare. Datum visby Non. junij Pontificatus Domini Jnnocencij Pape IIII Anno quinto.

364. 1248 d. 25 Dec.

Konung Eric Ericssons Förordning om årliga utgörandet till Nydala kloster af en skäppa korn från Östra-, Westra-, Östbo-, Sunnerbo- och Westbo Härader.

A. 3. x. 1: 32 *).

Wij Erich med gudz nade Swerigis koning oc birghe aff samme naade Hertog i swerige hilsa alla the thetta breff see eller höre ewerdelige med gudh The ærende oc tingesthe som hantheeris oc skee i thiden plega forwares oc varactige giöres med ord oc skriffuelse paa thet at the ey skwle i framtijden forgangis aff myndet Thi skall thet allom mannom vitherlikit ware at i vore daghe bleff skicket oc stadfest indhe for oss oc rigissens raad med werdige fadhers i Gudhi her villam biscop i sabin vilge oc samticke at alla the bönder som boendis ære i Nydingeland östher oc vester Oc thessligeste the som boo i findwede i thry hæret som ære Øssbo Synderbo oc Vessbo Skwle oc plictoge ære hwert aar at uthgiöre ena skeppe korn, gott maal aff then fattige mants dhelan till Nydalaclosther oc brödherne ther i same staden som daglige ther holle gudzthiænisthe Thetta samtickte oc stadfæsthe alle prelatter oc meenighe frelses mænd heer i rigetth at i theris rætthe gothe throo skwlle

*) Efter en vidimation af Kon. Magnus II Ericsson d. 26 Aug. 1353 i afskrift från 1400-talet på papper med obetydlig lemning på frånsidan af rödt vax (troligen öfter påtryckt sigill).

skwlle stadigt bliffue ewerdelighe paa thet at Gwtz thiæniste skwlle thes ithermeere hollis veed macth i förme closther at swo, skal wære till vissord oc stadfæstning, haffue vij gifvit förenemde brödhere vort beeseglede breff heer oppaa. The som thenne stædeng throlige oc reedelik fwlkomne fange naade oc lön aff gudh. En the som medh fortrickelighed emodh stande skwle visselighen ventthe sig heffnd band oc vredhe aff then alltzvolligste gudh swo andre maa bære retzsle therfore Heer till visso oc vidnesbyrd nærwærendis wore her biskop culo som then tiid konungens Cancelær var, her karl hertog birges brother her karl same hertog birges sön her holmger: her Magnus beentsson medh andre flere gotha mænd i rigessens raad Giffvet paa gudz aar MCCXLVIII° circa natalem dominj.

365. 1248. Dimbo.

Konung Eric Ericssons Bref till Inbyggarne i Amnehärad och Wisnum angående Munkarnes i Warnhem ostörda ägande rätt till deras uti berörde församlingar belägna fisken, skogar och öfriga lägenheter.

B. 6: 49.

Ericus dei gracia Rex Swetie omnibus amneherad atque wisnhem inhabitantibus salutem et graciam Notum sit vniuersitati vestre quod predia monachorum de Warnhem atque piscaciones siluas quoque atque omnia eiusdem prediis attinencia in prouinciis vestris libere nostro iudicio adiudicamus possidenda et hec sigilli nostri testimonio habere volumus confirmata Siquis nostrum iudicium in hac parte contempserit nostram offensam atque vindictam se nouerit promeruisse Datum Dimmu Anno domini MCCXLVIII.

366. 1248.

Bisk. Lars I:s i Linköping öppna Bref till Stiftets Presterskap för Insamlaren af byggnadshjelp till Linköpings domkyrka med aflat för dem, som något aflemnade.

A. 3 o. 1: 2.

L. dei gratia lincopensis episcopus prepositis et sacerdotibus circa hostgocyam constitutis salutem in nomine ihesu christi. Quoniam ut ait apostolus

&c *lika med N:o* 275 *till* uitam eternam. Cum ecclesie lincopensis edificium tam sumptuosum sit quod ad sui perfectionem per redditus sibi attinentes nequaquam sufficere possit. Rogamus & rogando mandamus quatinus presencium latorem edituum predicti procuratorem benigne & favorabiliter colligatis & subditos vestros ut eidem edificio manum porrigant adiutricem instanter moneatis. scientes quod dominus gregorius papa bone memorie relaxauit quatraginta dies benefactoribus lincopensis ecclesie de iniuncta eis penitentia. dominus papa innocentius etiam quatraginta dies, Willelmus sabinensis episcopus apostolice sedis legatus similiter quatraginta dies. Nos autem de misericordia domini nostri ihesu christi confisi. auctoritate apostolorum petri et pauli. de iniuncta penitentia quadraginta dies relaxamus, abbas autem & conventus s:ti metoris parisensis concessit iisdem benefactoribus plenam participacionem omnium bonorum que fiunt in predicto monasterio. tam in capite quam in membris. vt annuatim celebrantur X. milia missarum. elemosynarum que ibi fiunt non est numerus. Datum anno incarnationis domini M.CC.XL.VIII.

Sigillet bortfallet. Brefvet skadadt.

367. 1249. Amnehärad.

Konung Eric Ericssons Dombref till Invånarne i Amne härad och Wisnum angående Munkarnes i Warnhems kloster rätt till ett hemman i Amn samt fisket i ån, äfvensom förberörde hemmans råmärken.

B. 6: 49.

Ericus dei gracia omnibus et singulis ampnaherad atque Wisnhem inhabitantibus in domino salutem et regie dignitatis presidium, Seruorum dei Nobis dilectorum Monachorum de warnhem querelam super possessionibus siluis et piscariis quas pacifica possessione tempore patris nostri et antea sicut eciam quibusdam litteris et testibus fidedignis audiuimus possederant in prouinciis vestris proposita coram nobis adiudicamus eisdem monachis. coloniam in ampn cum siluis agris pratis piscacionibus et omnibus suis pertinenciis quibuscumque prope uel remote iacentibus. et specialiter piscacionem in ampn. Distinctam limitibus uel terminis infrascriptis incipiendo a silua ipsorum monachorum scilicet venised jn Byornswnd inde in Toffuasund. deinde in Luwsten Exinde in lakasten inde jn clemetzördet jn kerlingaholmum ad perpetuam possessionem pacificam et quietam et hoc appensione sigilli nostri confirmamus jgitur quibuscunque ipsos jn aliquo premissorum presumpserit impedire uel aliqualiter molestare nostram procul dubio incurrat vlcionem. Datum Ampnherad Anno domini MCCXLIX.

368. 1249 d. 19 Jan. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Biskopen i Linköping, hvarigenom så väl han sjelf, som församlingen jemte dess tillhörigheter tagas under Påfvens beskydd.

B. 3: 25.

Innocencius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri . . Episcopo lincopensi salutem et apostolicam benedictionem. Digne mereris specialem apostolice sedis graciam qui sincere deuocionis affectu & debite ad eam reuerencie promptitudine apostolico desideras presidio communiri vt inde ipsi fore te gratum cognoscas vnde singulari per ipsam foueri priuilegio gratularis. Tue igitur fraternitatis deuotis supplicacionibus inclinati personam tuam et ecclesiam lincopensem cum omnibus bonis que impresenciarum racionabiliter possidet aut in futurum iustis modis procurante domino poterit adipisci sub beati petri et nostra protectione suscipimus. et presentis scripti patrocinio communimus, Nulli ergo &c. nostre protectionis &c. Datum Lugduni XIIII° kal. februarij Pontificatus nostri Anno Sexto.

369. 1249 d. 20 Jan. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Biskopen i Linköping med stadfästelse å det Utslag Påfl. Legaten Wilhelm fällt emellan förberörde Biskop och Biskopen i Wexiö, angående fast egendom i Njudung och Finveden samt inkomsten deraf.

B. 3: 24.

Innocencius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri episcopo lincopensi salutem & apostolicam benedictionem. Dignum credimus & consonum equitati vt apostolico muniantur presidio que in strepitum iudicialis deducta examinis sentencie calculo sopiuntur. Ex parte siquidem tua oblata nobis peticio patefecit quod cum inter te & venerabilem fratrem. , episcopum wexionensem super terris de Niutungh & de finwidia. fructibus quoque ac pertinenciis suis coram venerabili fratre nostro . . episcopo sabinensi tunc in illis partibus apostolice sedis legato questio verteretur idem episcopus cognitis cause meritis diffinitiuam pro te sentenciam promulgauit. quam apostolico petiuisti munimine roborari Nos igitur tuis super hoc precibus grato occurrentes assensu diffinitiuam. eandem prouide latam nec legitima prouocacione suspensam auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmacionis &c. Datum Lugduni XIII kal. febr. Pontificatus nostri Anno Sexto.

370. 1249 d. 27 Jul. Lund.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina öppna Bref på 40 dagars aflat för dem, som med gåfvor understödja Bröderna i Spetelöfs kloster i Lund.

A. 5. a. 8: 1.

Willelmus &c. *lika med N:o* 350 *till* uitam eternam. Cum igitur sicut accepimus fratres domus Leprosorum de Lundis tanto premantur onere paupertatis quod de bonis proprijs nequeant sustentari. vniuersitatem uestram rogamus & monemus attente in remissionem uobis peccaminum iniungentes, quatinus de bonis uobis collatis a domino pias elemosinas & grata eis caritatis subsidia erogetis ut per subuentionem uestram eorum inopie consulatur & uos per hec & alia bona que domino inspirante feceritis ad eterne possitis felicitatis gaudia peruenire. Nos enim omnibus uere penitentibus & confessis qui ad hoc manum porrexerint caritatis. Quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia confisi de ihesu christi misericordia & apostolorum meritis relaxamus. Datum Lundis. VI. Kal. Aug. Pontificatus domini Jnnocentii pape. quartj anno Sesto.

Sigillet bortfallet.

371. 1249 d. 22 Sept. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Abboten och samtliga Cistercienser-Bröderna med tillåtelse att inom de dem till tiondetägt anviste församlingar jemväl uppbära tionde af nyodlingar.

A. 1: a. 18. *)

Jnnocentius episcopus seruus seruorum dei - Dilectis filiis - Abbati Cystercij eiusque Coabbatibus & Conuentibus vniuersis Cysterciensis ordinis Salutem & apostolicam benedictionem Justis petencium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum & uota que a racionis tramite non discordant effectu prosequente complere Ea propter dilecti in domino filii uestris iustis precibus inclinatj auctoritate uobis presencjum indulgemus - ut in parrochiis illis in quibus uobis ueteres decime sunt concesse - Noualium quoque de quibus aliquis hactenus non percepit. pro porcione qua ueteres uos contingunt percipere ualeatis Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Lugduni decimo kalendas Octobris Pontificatus nostri Anno Septimo.

*) Efter en Vidimation af Bisk. Olof i Roskild d. 17 Apr. 1306. Finnes likaså i A. 1. a. 19.

372. 1250 d. 28 Jan. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Abboten och samtliga Cistercienser-Bröderna angående befrielse för dem och deras folk från bannlysningar af Kyrkans Prelater.

A. 1. d. 45. 1 *)

Innocentius Episcopus seruus serorum dei - Dilectis filiis - Abbatj Cystercij eiusque Coabbatibus - & Conuentibus vniuersis Cysterciensis ordinis - Salutem & apostolicam benedictionem - Cum a nobis petitur &c. *lika med N:o 353 till* effectum - Ex parte siquidem vestra - fuit propositum coram nobis - quod nonnullj - Ecclesiarum prelatj - vestris libertatjbus inuidentes - cum eis non liceat ex apostolice sedis indulto in uos excommunicationis - vel interdicti sentencias promulgare - in familiares - seruientes - & benefactores - Ac. illos qui molunt in molendinis - vel coquunt in furnis uestris - quique vendendo seu emendo - vel alias uobis communicant - sentencias proferunt memoratas - sicque non vim & potestatem priuilegiorum uestrorum sed sola verba seruantes - vos quodammodo excommunicant - dum uobis alios communicare non sinunt - et ex hoc iudicarj uideminj iudicio iudeorum - & qui uobis communicant in predictis illud euenit inconueniens - quod maiorem excommunicacionen incurrant quam excommunicatis communicando fuerant incursurj Quare nobis humiliter supplicastis - vt prouidere super hoc quietj vestre paterna sollicitudine curaremus - Nos igitur vestris supplicacionibus inclinatj - ne quis predictorum hujusmodj sentencias in fraudem priuilegiorum sedis apostolice - decetero promulgare presumat Auctoritate presenti districtius inhibemus - decernentes eas - si per presumpcionem cujuspiam taliter promulgarj contigerit irritas & inanes - Nullj ergo &c. nostre inhibicionis & constitucionis &c. Datum Lugduni V°. kal. februari Pontificatus nostrj Anno septimo.

373. 1250 d. 28 Jan. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till de samma angående befrielse från Prelaternas Domstolar.

A. 1. d. 45. 2. **)

Innocentius Episcopus &c. *såsom föregående N:o 372 till* Ex parte siquidem vestra fuit propositum coram nobis quod licet ordinj vestro per priuilegia sedis apostolice sit indultum - vt nullus Episcopusseu alia persona - ad sinodos uel forenses conuentus - nisi pro fide - vos ire compellat - Aut

*) Denna bulla finnes i samma vidimation som följande N:o 373 och ord från ord lika med A. 1. a. 17.
**) Efter en vidimation af Ärke-Bisk. Ysarn i Lund d. 18 Jan. 1303; Finnes likaså A. 1. a. 20.

in vos-uel monasteria - seu eciam personas dicti ordinis-excommunicacionis-suspencionis aut interdictj-sentencias promulgare presumat - que si promulgate fuerint tamquam contra apostolice sedis indulta-prolate decernuntur-per eadem priuilegia irrite ac inanes - Nichilominus tamen plerique prelati & iudices ordinarij - ac alij - Ecclesiarum rectores - eadem priuilegia quibus-munitj estis euacuare supersticiosis adinuencionibus molientes asserunt vos pro quauis offensa racione delicti existere forj suj - sicque vocantes vos ad placita & capitula & penitenciale forum sicut alios clericos seculares vos super hoc multiplicj vexacione fatigant - quamquam excessus vestri - tam per generale quam eciam cotidiana capitula que fiunt in singulis Monasterijs vestri ordinis congrua penitencia puniantur - Quare nobis humiliter supplicastis vt presumpcionem talium cohibere paterna sollicitudine curaremus. Nos ergo attententes quod & si ex suscepti cura regiminis-de vniuersis sancte matris Ecclesie filiis - curam & sollicitudinem gerere teneamur - de illis tamen specialius cogitare nos conuenit - qui postpositis vanitatibus seculj, iugem impendunt domino famulatum - ac volentes quieti vestre super premissis inposterum sollicitudine prouidere - vt nullus vos - seu monasteriorum vestrorum personas ad sinodos uel forenses conuentus-nisi pro fide dumtaxat - uel hujusmodj placita seu capitula - uel forum penitenciale-absque mandato sedis apostolice specialj - euocare eciam racione delicti - presumat - maxime cum vos filii - abbates punire excessus quoslibet - secundum statuta vestrj ordinis paratj sitis - auctoritate districcjus inhibemus decernentes eadem auctoritate - sentencjas siquas hac occasione per presumpcionem cuiuspiam promulgarj contigerit - irritas & inanes - saluo in omnibus apostolice sedis mandato - Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignacionem omnipotentis dei & beatorum - Petri & Pauli apostolorum ejus se nouerit incursurum - Datum Lugdunis - V°. kal. febr. Pontificatus nostri Anno Septimo.

374. 1250 d. 28 Jan. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s öppna Bref till kyrkans Prelater med bekräftelse på Cistercienser-Brödernas förunnade friheter, särdeles den att ej af Prelater kunna bannlysas eller dragas för rätta.

A. 2. a. 3: 4. *)

Innocencius episcopus seruus seruorum dej venerabilibus fratribus archiepiscopis. & episcopis. ac dilectis filiis abbatibus. prioribus. decanis. archidiaconis. archipresbiteris. prepositis. officialibus. & aliis ecclesiarum pre-

*) Denna och följande äro tagne ur en af Biskop Johan i Lund d. 17 Sept. 1288 vidimerad afskrift.

latis ad quos littere iste peruenerint salutem & apostolicam benedictionem. Dilecti filii abbas cistercii eiusque coabbates & conuentus uniuersi cisterciensis ordinis suam ad nos querimoniam destinarunt quod licet eis a sede apostolica sit indultum ut a forensibus conuentibus sint immunes nullique liceat in eos uel monasteria seu confratres inibi commorantes excommunicacionis suspencionis aut interdicti contra id quod ab origine ordinis obseruatum fuisse dinoscitur sentencias promulgare que si promulgate fuerint decernuntur per huiusmodi indulgenciam irrite ac inanes. vos tamen eorum quieti & libertatibus de quo miramur non modicum inuidentes. ac molientes infringere indulgenciam supradictam in eos contra indultum huiusmodi de facto predictas sentencias promulgatis, quos ut fatigetis laboribus & expensis, interdum ad forenses conuentus accedere. quandoque sentenciarum vestrarum executiones, quacumque sint auctoritate prolate suscipere inuitos compelletis pro vestre arbitrio voluntatis, quamquam ex generali quod suscepisse dicimini apostolice sedis mandato teneamini eosdem in suis libertatibus & priuilegiis contra prauorum pressuras & molestias defensare. sicque fit ut indulgencia concessa eis causa solacii & quietis, sit ipsis vobis contra eam quasi conspirantibus causa dispendii & laboris. Cum igitur sicut in lege dicitur parum sit in ciuitate ius esse nisi qui illud tueatur existat dignumque ac conueniens videatur ut indulgencie ac priuilegia que deuotis, & benemeritis indulgentur, contra presumptorum audaciam cum expedit defendantur vniuersitatem vestram rogamus, monemus, & hortamur attente per apostolica vobis scripta in virtute obediencie districte precipiendo mandantes, quatinus priuilegia, indulgencias, & libertates eisdem ab apostolica sede concessa, & eorum consuetudines. racionabiles & antiquas, firmas & illibatas eis de cetero pro apostolice sedis & nostra reuerencia obseruantes, ab ipsorum super premissis coactione ac molestia penitus quiescatis, ita quod ipsi concessa eis valeant tranquillitate gaudere, ac super hoc per sedem eandem non oporteat aliter prouideri. Nulli &c. nostre constitucionis &c. Datum Lugduni. V. Kal. febr. pontificatus nostri anno Septimo.

375. 1250 d. 28 Jan. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Befrielse för Cistercienser-Ordens Abboter från Visitationer och rättelser af någon annan än Påfven.

A. 2. a. 3: 4.

Innocencius episcopus seruus seruorum dej, dilectis filiis . . abbati cistercii eiusque coabbatibus & conuentibus vniuersis cisterciensis ordinis sa-

lutem & apostolicam benedictionem. Thesauro uirtutum sic preclara vestra religio suum semper astrinxit affectum quod habetur in conspectu regis eterni placita & in oculis hominum gratiosa. jpsa quidem ut columba mitis & humilis & electa dominj specialis pulcra per totum aspicitur, omnem a se rugam enormitatis abiciens & maculam deformitatis excludens vigilantibus illis qui paterne sollicitudinis in ea gerunt officium quod ibidem nulle possint spine vitiorum succrescere. sed ipsa florum honoris & fructuum honestatis in supercessibili polleat ubertate propter hunc etenim sancte operacionis effectum numquam ordo vester officio aliene visitacionis vel correctionis indiguit, sed de ipso aliquibus aliis reformacionis beneficium ex prouidencia sedis apostolice iam prouenit. Cum itaque uos qui ex huiusmodi uirtuosis actibus spiritu in domino exultamus claris agnoscamus indiciis dictum ordinem esse aliis recte vite speculum & salutifere conuersacionis exemplum quod ipse sicut olim sic & in posterum ab eiusdem duntaxat abbatibus, ac monachis idoneis quos filii abbates ad hoc prouideritis deputandos & a nullo alio visitari possit aut corrigi auctoritate presencium duximus statuendum, eadem auctoritate nichilominus decernentes ut si aliquid contra statutum hujusmodj a quoquam propria extiterit temeritate presumptum sit irritum & inane. Et si forte alique sentencie in vos occasione huiusmodi prolate fuerint nullum robur obtineant firmitatis mandato sedis apostolice semper saluo. Nulli ergo &c. nostre constitucionis &c. Datum lugduni V. Kal. febr. pontificatus nostri anno septimo.

376. 1250 d. 27 Febr. *) Munsö.

Ärke-Bisk. Jarlers i Upsala öppna Bref angående en öfverenskommelse med Enköpings borgare om en viss årlig tiondeafgift.

A. 3. s. 2: 2.

Vniuersi christi fidelibus presentem paginam visuris. vel audituris. J. dei gracia vpsalensis archiepiscopus. Salutem in omnium saluatore. Quoniam dies & tempora more fluentis aque preteriunt non redeuncia, vt posteritatis germen possit ea que Semel ex discretorum consensu fuerint stabilita memoriter retinere. Solent ea que sub tempore geruntur. ne labantur cum tempore in lingua poni testium, ac litterarum inscriptioni prout nouerint homines attencjus commendari. Cum igitur ex mandato domini pape per ipsius litteras bullatas accepimus. vt mercatores nostre dyocecis de omnibus bonis iuste

*) Tidsbestämmelsen är tvetydig och kan äfven utmärka 1253 d. 1 Mars.

iuste acquisitis nobis in aliquo decimare, teneantur astricti, Per presens scriptum. tam post futuris. quam nunc presentibus omnibus innotescat, quod cum ciuibus enecopie taliter conuenimus, vt nobis in signum decimarum, ex melioribus curiis eiusdem ville annuatim decem denarii. & ex minoribus. quinque, ex hospitibus vero ibidem residenciam hyemalem facientibus. IIII:or. tantum denarii persoluantur. Ne autem hoc in multorum audiencia tam stabiliter institutum, a quoquam aliquatenus infringatur, Ad hujus facti confirmacionem Presentem litteram sigilli nostri munimine duximus roborandam. Datum. Munzø. Anno. domini. M°.CC°.L°.III°. Kal. Marcii.

377. 1250 d. 11 Jun. Gudhem.

Drottning Catharinas gåfvobref på en del af dess fasta och lösa egendom till Gudhems kloster. A. 3. å. 1: 3. **)

Katerina dei gracia Regina swechorum. Omnibus presens scriptum uisuris uel audituris. Jn perpetuum. Cum in rebus transitorijs & caducis nichil reperiatur stabile uel securum. & fortune euentus frequenter soleant lamentabiliter variarj. ut plerumque qui labentibus inherent ardencius, cursu precipitj & jnopinabili dilabantur. quod facile perpenditur discrecionis oculo jntuentj. quod & nos in libro experiencie flebiliter legere possumus, utpote dulcissimi domini nostri regis solatjo jnconsolabiliter destitute. Attendentes jtaque unum esse necessarium cum maria. marthamque sollicitudinibus uarijs perturbarj. frugem nobis uite eligimus melioris. & ad partem conuertimur que minime auferetur. Sano igitur corpore & incolumj existentes. & de bonis nostris pro beneplacito disponendj habentes liberam facultatem Ex consilio Nobilis dominj. B. [1]) ducis swechorum & venerabilis dominj. L. [2]) scarensis episcopi. & dilectj patruj nostri dominj. H. [3]) & aliorum quam plurium amicorum, nostrum decreuimus condere testamentum. Nouerint proinde tam posterj quam presentes. quod spe immarcessibilis glorie, mundanas diuicias contempnentes. damus claustro de Guthem. Thvlshamar [4]) & Withem cum suis attinencijs. Lindhø, unam dimidiam alteram uero totam. Slacu cum terra jn Kind. Nvcopiam, quicquid nobis ibidem attinet cum testimonio discretorum. & jn westgocja quicquid in mobilibus, siue jn immobilibus possidemus. Addentes jnsuper hac condicione jn dacia partem nostram, ut prouentus ex illis possessionibus prodeuntes, jn edificacionem claustri & monasterij erogentur. Strand domini Rørici filijs conferimus. & domini johannis angeli filijs

**) Finnes ock i vidimation af Ärke-Bisk. Olof i Upsala d. 6 Febr. 1320. A. 3. å. 2: 24, och af K. Magnus Ericsson d. 7 Mars 1323 A. 3. å. 1: 18 med nedanstående olikheter.

1) Byrgeri 2) Laurencii 3) Hulmgeri 4) thulmhamar (Tylhamar *på frånsidan af* å. 2: 24).

Lvndbv & terram de qua dimidia marcha denariorum soluitur annuatim. Dilecto patruo nostro. Domino. H. Tyfth cum attinencijs suis damus. Dilecte uero sororj nostre domine. B. relinquimus suthercopiam cum suis attinencijs & omnes possessiones & predia que dominus Suno emerat pater noster. Porro predia in Grænnum & Rugbiarger. Ljunbv. Siringj. Høtofter. Kilum. Kilhambrar. ad distribuendum religionibus reseruamus. Cetera autem mobilia & quecumque nobis ex parte dominj Regis attinent reseruamus jn pias causas & elemosinas secundum domini ducis. & dominj skarensis. & dominj. H. consilium eroganda. Vt ergo ista omnia supradicta stabilem habeant firmitatem, Hanc nostram donacionem sigilli dominj regis. W. & dominj ducis. & dominj Scarensis. & dominj H. patruj nostrj testimonio duximus roborandam. Quicumque autem hanc nostram ordinacionem attemptauerit reuocare uel ei ausu temerario contraire. Offensam omnipotentis dei & beate uirginis se nouerit jncurrisse. Datum apud Guthem Anno dominj. M°.CC°. L°.III° Jdus Junij.

Sigillen: N:o 1—5 bortfallna, men silkestrådarne qvar; af N:o 6 ett stycke qvar.

378. 1250 d 22 Sept *) Boberg.

Konung Waldemars öppna Bref på Frihet för Wreta kloster, dess gårdar och Landsboer från all Kongl. tunga, och förläning af alla Kongl. utskylderna till klostret.

A. 3. t. 1: 4 **)

U. dei gratia Rex Sweorum. vniuersis presentes Litteras inspecturis infra Regni Swethie terminos constitutis salutem & pacem bonam Cum Regiam deceat maiestatem omnium & precipue religiosorum qui deuote & uoluntarie deo seruiunt necessitatibus compati. Notum sit omnibus quod claustrum dominarum de wretis & omnes earum mansiones necnon & incolas ab omni regio grauamine liberas esse concedimus. Necnon & exactiones Regias Domine priorisse eiusdem Loci ordinacioni relinquimus exequendas. Ne igitur supra hoc sinistra possit haberi suspicio uel aliquid dubium. Litteras presentes sigilli nostri Munimine confirmamus. Datum bobiærgh. Anno domini. M°.CC°.L°.X°. kal. Octobris.

379. 1250 d. 1 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s öppna Bref på 40 dagars aflat för dem, som lemnade bidrag till den afbrända Upsala Domkyrkas återuppbyggande.

B. 2: 214.

Indulgencia vpsalensi ecclesie XL dies ad fabricam. innocencii quarti.

Innocencius episcopus seruus seruorum dej vniuersis christi fidelibus per regnum swecie constitutis salutem & apostolicam benedictionem

*) Tidsbestämmelsen är tvetydig, helst den äfven kan beteckna d. 1 Oct. 1260.
**) Efter en vidimation af Bisk. Henric i Linköping d. 28 Apr. 1262.

Quoniam vt ait Apostolus &c. *lika med N:o 275 till* vitam eternam Cum igitur sicut ex parte venerabilis fratris nostri archiepiscopi & dilectorum filiorum capituli ecclesie vpsalensis fuit propositum coram nobis iidem ecclesiam ipsam ignis consumptam incendio reparare inceperint opere sumptuoso, & ad consumacionem ipsius eis proprie non suppetant facultates, vniuersitatem vestram rogamus monemus & hortamur in domino in remissionem uobis peccaminum iniungentes quatinus de bonis a deo uobis collatis eis pias elemosinas & grata caritatis subsidia erogetis, vt per subuencionem vestram predictum opus valeat consumari, & uos per hec & alia bona que domino inspirante feceritis ad eterne felicitatis possitis gaudia peruenire, nos enim de omnipotentis dei misericordia & beatorum petri & pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus vere penitentibus & confessis qui manum eis ad hoc porrexerint adiutricem quadraginta dies de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus, presentibus post ipsius consumacionem operis minime valituris quas mitti per questuarios firmiter inhibemus eas si secus actum fuerit carere uiribus decernentes datum lugduni Kal. decembris pontificatus nostri anno octauo.

380. 1250 d. 3 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Prosten och Domkapitlet i Upsala, hvarigenom både de sjelfva och deras egendomar tagas under beskydd af Påfven, som tillika bekräftar den, dem af Konung Eric Ericsson och Birger Jarl, under namn af fattigtionde, anslagne spannmål.

A. 1. a. 24.

Innocentjus episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs . . Preposito et Capitulo ecclesie Vpsalensi. Salutem & apostolicam benedictionem. Sacrosancta romana ecclesia deuotos et humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consueuit. et ne prauorum hominum molestijs agitentur, eos tamquam pia mater sue protectionis munimine confouere. Eapropter dilecti in domino filij uestris iustis postulacionibus grato concurrentes assensu, personas uestras & ecclesiam Vpsalensem in quo diuino uacatis obsequio cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis prestante domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem redditus bladi, que dicime pauperum uulgariter appellantur, quos clare memorie Ericus tertius Rex ac Nobilis vir Birgerus Dux Suetie uobis et ecclesie uestre prout spectabat ad eos pia & prouida deliberatione donarunt, nec non de Vpsalia, & de Eslehamar maneria ac terras possessiones & alia bona uestra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis uobis & per uos ecclesie uestre auctoritate apostolica confirmamus. et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli &c. protectionis & confirmationis &c. Dat. Lugduni III Non. Decembris, Pontificatus nostri Anno Octauo.

Blybullan bortfallen.

381. 1250 d. 3 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Prosten och Domkapitlet i Upsala med stadfästelse å alla, så af förre Påfvar, som af Konungar och Furstar i Sverige, förunnade fri- och rättigheter.

A. 1. a. 21.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis . . Preposito et Capitulo ecclesie Vpsalensi, Salutem & apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur &c. Eapropter dilecti in domino filij uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates & immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus ecclesie uestre concessis, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum a clare memorie Regibus & Principibus Regni Suetie alijsque christi fidelibus rationabiliter uobis indultas auctoritate apostolica confirmamus. et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis &c. Datum Lugduni III Non. Decembris Pontificatus nostri Anno Octavo.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

382. 1250 d. 7 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och hans Lyd-Biskopar, med föreskrift att Konungen, Adeln och Allmogen hädanefter icke skulle kalla Ärke-Biskopar och Biskopar, utan att desse skulle väljas af Dom-Kapitlen, och alla till Ärke-Biskops- eller Biskopsstolen hörande inkomster och egendomar hållas efterträdarne oförryckte tillhanda.

A. 1. a. 22. *)

Innocentius episcopus seruus seruorum dej. Venerabilibus fratribus . . Archiepiscopo Vpsalensi eiusque suffraganeis, et Dilectis filijs Toti Clero Regni Suetie. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur &c. Lecta siquidem nobis ex parte Vniuersitatis uestre petitio continebat quod cum dudum in Regno Suetie quedam consuetudo que corruptela dicenda est uerius inolerit, uidelicet; ut Cathedralibus ecclesijs ipsius Regni non preficerentur aliqui nisi quos in eis institui uel destitui potius per secularis potestatis potentiam Regis silicet et Baronum, nec non et ad clamorem tumultuantis Populi Regni predicti contra sacrorum statuta canonum contingebat Venerabilis frater noster . . Sabinensis Episcopus tunc in partibus illis apostolice sedis legatus, tam detestande presumptionis abusum diligenter attendens ac volens super hoc salubre remedium adhibere prouida deliberatione statuit ut in singulis ecclesiarum ipsarum, in quibus adhuc Capitula nulla erant unus Prelatus idoneus & ad minus Quinque Canonici habeantur per quos

*) Finnes ock i A. 1. d. 5 vidim. af Not. Publ. P. Tidechini i Upsala d. 17 Oct. 1432.

eisdem ecclesijs pro tempore uacaturis possit de futuro Episcopo per electionem canonicam prouideri. Nos igitur uestris deuotis supplicationibus inclinati, statutum huiusmodi prouide factum auctoritate apostolica confirmantes presentium tenore statuimus ne quis decetero in aliqua ecclesiarum ipsarum in Archiepiscopum uel Episcopum per habusum huiusmodi prefici debeat, sed ille preficiatur quem eiusdem ecclesie Capitulum uel eorum maior & sanior pars forma seruata canonica sibi duxerint eligendum nec quisquam ad iura redditus et bona ad mensam Archiepiscopalem seu Episcopalem spectantia, uel bona que apud uos uel quemcumque successorum uestrorum tempore sui obitus reperiri contigerit occupare uel inuadere seu contra dispositionem ipsorum presumptione dampnabili aliquatenus detinere presumat. que per Capitulum ecclesie uel alium ad hoc deputatum ab ipsis ad opus futuri Episcopi fideliter conseruetur. districtius inhibentes ne aliqua secularis persona contra statuta huiusmodi quicquam attemptare aut a uobis uel successoribus uestris homagij uel fidelitatis exigere seu oblatum recipere audeat iuramentum maxime cum sicut asseritis pro aliquorum receptione regalium seu feudorum obtentu eisdem Regi et Baronibus seu alijs personis secularibus obnoxij nullatenus existatis. Nulli ergo &c. nostre confirmationis et constitutionis &c. Datum Lugduni VII Jdus Decembris. Pontificatus nostrj Anno Octauo.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

383. 1250 d. 8 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Ärkebiskopen i Lund rörande samma ämne.

A. 1. a. 25.

Jnnocentius episcopus seruus seruorum dej. Venerabili fratri . . Archiepiscopo lundensi salutem & apostolicam benedictionem Lecta nobis ex parte venerabilium fratrum nostrorum . . Archiepiscopi Vpsalensi eiusque suffraganeorum et dilectorum filiorum tocius Regni Suetie cleri petitio continebat, quod cum dudum in Regno Suetie quedam consuetudo que corruptela dicenda est uerius inolerit uidelicet ut Cathedralibus ecclesiis ipsius Regni &c. *lika med föregående till* apud ipsos uel quemcumque successorum suorum tempore sui obitus reperiri contigerit occupare uel inuadere seu contra disposicionem ipsorum presumpcione dampnabili aliquatenus detinere presumat que per Capitulum ecclesie uel alium ad hoc deputatum ab ipsis ad opus futuri Episcopi fideliter conseruentur districtius inhibentes ne aliqua secularis persona contra statuta huiusmodi quicquam attemptare aut

ab ipsis uel successoribus suis homagij uel fidelitatis exigere seu oblatum recipere audeat iuramentum maxime cum sicut asserunt pro aliquorum receptione regalium seu feudorum obtentu eisdem Regi et Baronibus seu alijs personis secularibus obnoxij aliquatenus non existant Quocirca fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus predictos Archiepiscopum eiusque suffraganeos tociusque Regni prefati clerum non permittas super hijs contra confirmationis & constitutionis nostre tenorem ab aliquibus indebite molestari. Molestatores huiusmodi per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Lugduni VI. Jdus Decembris. Pontificatus nostrj Anno Octauo.

Bullan saknas; men segelgarnssnöret, hvarpå den hängt, är qvar.

384. 1250 d. 23 Dec. Lyon.

Påfv. Innocentius IV:s öppna Bref om fyratio dagars aflat för alla, som på S:t Laurentii dag besökte kyrkan i Upsala, eller ock inom åtta dagar derefter.

A. 2. a. 23.

Innocentjus episcopus seruus seruorum dei. Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Salutem et apostolicam benedictionem. Loca sanctorum omnium pia et prompta deuotione sunt a christi fidelibus ueneranda. ut dum dei honoramus amicos, ipsi nos amabíles deo reddant, et illorum nobis uendicantes quodammodo patrocinium apud ipsum, quod merita nostra non obtinent, eorum mereamur intercessionibus obtinere. Cupientes igitur ut Ecclesia Vpsalensis ad quam sicut Venerabilis frater noster . . Archiepiscopus Vpsalensis sua nobis insinuatíone monstrauit. in festo beati Laurentij martíris in cuius est honore fundata, fidelium confluit non modica multitudo congruis honoribus frequentetur. et accedentes ad eam celestis dono gratie gaudeant se refectos. omnibus uere penitentibus et confessis, qui ecclesiam ipsam in eodem festo, et infra octauas, eiusdem, uenerabíliter uisitauerint. de omnípotentis dei mísericordia et beatorum Petrí et Pauli apostolorum eíus auctorítate confisí. Quadraginta dies de iniunctis sibi penitentijs annís singulis, misericorditer relaxamus. Datum Lugduni X kal. Januar. Pontificatus nostrj Anno Octauo.

Bullan bortfallen: röda och gula silket qvar.

385. 1250.

Drottning Catharinas gåfvobref på 2:ne gårdar i Kil till Nunnorna i Gudhems kloster för en der intagen jungfru.

A. 3. å. 1: 5. (och 2:. 41. b.)

K dei gratia regina sweuorum. B. eadem gratia dux sweuorum vniuersis presens scriptum inspecturis & lecturis salutem in omnium saluatore.

Nouerint tam presentes quam posteri quod ego katerina sweuorum regina um deo placuit claustro gutheym & sanctimonialibus ibidem deo seruienbus predia in Kil que duo incole incolunt pro quadam iuuene puella. J. nomine ıe ad eas intrauit assignaui perhenniter possidenda. Vt igitur omnis in porum calumpniandi cedat occasio presencium seriem sigillo nostro nec non B. ducis sigilli munimine & domini. L. scarensis fecimus roborari. Nulli o &c. nostre donationis &c. Datum Anno domini M°. .CC°. Quinquagesimo.

Sigillen, som hängt på hvita lärftstrådar, saknas.

386. 1250—1251.

Holmger, Folke Jarls son stadfästar Drottning Catharinas gåfvor till Gudhems kloster.

A. 3. å. 1: 4.

Nobili et deo deuote Dilecte sibi Domine. K. sveorum regine fratris sui pie memorie Domini. Sunonis quondam filie. Et dilectissime sibi sorori sue. Domine. K. priorisse de Gudhem. et omnibus sanctimonialibus totoque conuentuj eiusdem loci. H. Domini Folconis quondam Ducis filius. salutem in domino omnium saluatore. Deo testificamur et vobis Dilectissime nobis Domine. K. Regine. quod donationes quas claustro. Gudhem. nobis & aliis bonis quamplurimis presentibus de patrimonio vestro & matrimonio legitime assignastis. numquam in meis temporibus calumpniari vel Donationes tam legitimas vita nostra commite sustinebimus ab aliquo mortalium incausari. Sed si ita contigerit quod aliquis ausu temerario. donationes istas vel alias pro vobis cassare. vel aliquibus modis vobis iniuriari voluerit. certissime teneatis nos vobiscum firmo pede velle stare pro nostris viribus ad vincendum. Valete in christo ihesu. & pro me deprecor exorate.

387. 1251 d. 17 Jan. Wallum.

Kon. Waldemars Stadfästelse på Drottn. Catharinas Donation till Gudhems kloster och skifte med sin syster.

A. 3. å. 1: 6. *)

Vniuersis sancte matris ecclesie filiis presentes litteras uisuris & audituris. Waldemarus Dei gracia Rex swechie. salutem vite presentis pariter & future. Cautum esse creditur & consonum racionj. vt ea que de plena deliberacione fiunt & cum bonorum ac discretorum uirorum consilio statuuntur scripture testimonio. que de temporum uarietatibus incommutabilj sem-

*) Finnes äfven A. 3. å. 5: 1. i en vidimation af Ärke-Bisk. Olof i Upsala d. 6 Febr. 1320.

per loquitur ueritate. specialiter confirmentur. Omnibus igitur presentes litteras inspecturis manifestum facimus. tam presentibus quam futuris. Nobilem ac jllustrem Reginam. dominam. Katerinam. super bonis suis ad eandem iure hereditario pertinentibus. Cum consensu & assensu. Domine. Benedicte. sororis eius. ac predilectj patruj sui domini Hulmgeri. Jn presencia karissimj patris nostri Dominj Byrgerj ducis. omniumque maiorum ac discretorum regnj nostrj. renunciato de cetero. Cuiuslibet calumpniose cassacionis obstaculo. talem diuisionem. irreuocabiliter. Jniuisse. vt claustro de Guthem in quo domina Regina Jam predicta religionis habitum suscipere decreuit. Jsta que subsequuntur attineant in perpetuum possidenda silicet withem cum suis attinenciis. Lyndhø. vna dimidia. altera vero tota. Slaka cum terra in kind Nycopia & quidquid sibj attinet ibidem. Cum testimonio discretorum Et in wæsgocia quicquid in mobilibus uel in immobilibus noscitur possidere. sorore sua recompensacionem Jstorum in øsgocia recipiente. Addens insuper hac condicione omnes possessiones ad ipsam in dacia pertinentes. vt prouentus ex illis prouenientes in edificacionem. claustri & monasterij specialiter erogentur. vt igitur hec omnia supradicta stabilem ac inuiolabilem consequj ualeant firmitatem. Hanc suam donacionem. sigillj nostrj munimine. Ac predilectj patris nostrj. & dominj Hulmgerj. & Domine. Benedicte. Sororis sue ac Domini Archiepiscopi. J. vpsalensis suorumque suffraganeorum. Domini Magnj legiferi. de Øsgocia. & Dominj. Petri legiferi Wæsgocie. Omniumque legiferorum ac discretorum Dominorum Regnj nostrj. priuilegiis duximus Roborandam. Quicunque vero hanc donacionem suam seu diuisionem cassare presumpserit uel in irritum Reuocare. offensam dej patris omnipotentis ac beate virginis. Omniumque sanctorum Se Nouerit incursurvm. Datum Wallum. Anno Dominj.. M°.CC°.L.I. Anno autem Regnj. nostrj. primo. Kalend. februarij. XVI.

Under brefvet hafva varit tolf Sigill, hvarefter blott de röda silkestrådarne, i hvilka de hängt, äro qvar.

388. 1251 d. 24 Apr. Linköping.

Konung Waldemars öppna Bref angående Sätuna, m. m., som på Kröningsdagen tillika med en gård i Linköping blifvit gifvet till ett Kanonikats inrättande vid Linköpings Domkyrka.

B. 3: 123.

Littere super bonis prebende canonicalis sætunæ.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras audituris uel visuris. W. dei gracia Rex sweorum salutem in benedicto virginis filio ihesu christo Cum gesta memoria processu temporis de facilj transeat a memoria nisi scriptüre confirmetur testimonio que de temporum varietatibus super incommutabilj

loquitur

loquitur veritate Nostrarum testimonio litterarum notum facimus vniuersis tam presentibus quam futuris Quod nos in die coronacionis nostre cum consilio & consensu karissimj patris nostrj ac matris nostre predilecte duas mansiones nostras *Eaby* scilicet & Setunir cum omnibus attinenciis earundem, tam mobilibus quam immobilibus domino nostro ihesu christo ac beatissime Marie matri sue, & apostolis eius petro & paulo. & omnibus sanctis ob reuerenciam & honorem ac nobis in Remissionem peccatorum Et insuper vnam curiam lincopie ecclesie contulimus lincopensi Tali tamen condicione apposita, vt de bonis iam predictis in ecclesia memorata perpetua constituatur canonia secundum formam canonum in posterum conferenda, Ne igitur propter aliquorum jnuidiam uel maliciam super hac nostra donacione decetero possit aliqua. suborirj calumpnia presens scriptum, nostrorum munimine sigillorum necessario duximus roborandum datum lincopie Anno dominj M°CC°.LI°. die lune proxima post dominicam qua cantatur Quasi modo genitj.

389. 1251. d 8 Sept.

Intyg af Johannes Ylianeson att han, närvarande vid det emellan Abboten G. i Nydala samt Brudde öfverenskomna hemmansbyte, hört Abboten, vid upplåtandet af Burgarstorp, undantaga Nuthiehults tillhörigheter i skog, fiske och jagt.

A. 3. x. 1: 33.

Omnibus presens scriptum cernentibus Johannes yliane filius salutem in domino protestor me affuisse quando viri discreti dominus G abbas noueuallis & brudda concambium terrarum fecerunt in hunc modum videlicet vt dominus abbas recepit quidquid idem brudda possederat jn starkaryd & quartam partem in gwidanæs pro predio monasterii quod dicitur burgarstorp expresse excepit idem abbas accessum ad siluam pro arboribus rescindendis vel animalibus venandis seu etiam ad piscandum in stagnis fluminibusque aliis que ad nuthiehult pertinent quia extra terminos sibi constitutos scita sunt qui termini in litteris ipsius G abbatis noueuallis plenius nominibus suis exprimuntur, & hisdem brudda predictus terminis sibi positis plenarie stetit contentus ad quorum omnium euidenciam firmiorem sigillum meum rogatus appendi testibus aliis multis presentibus. Datum anno domini. M°.CC°. LI°. die natiuitatis beate marie virginis.

Sigillet, i brunt vax, något skadadt.

389. a). Öfversättning. (På papper)

A. 3. x. 1: 34.

Allom thöm thetta närwarandhe breff See Jönis ylianeson Helso medh warom herra Kännis jak mik hafwa närwarit thäntiidh beskedheliken man herra G abote J nydall oc brudh giordho Jordhaskipthe J thessa matto swa ath herra abote thok alth thet then sami brudh aatthe J stärkorydh oc fiärdhe delen j gwidanäs for klosterins godz hwilket som häther burgarstorp Vppenbarlika vndanthok for:de abothen tilgangh til skoghin ath huggha älla diur ath Jagha älla ath fiskia J sioom, strömom älla androm fiskewatnom the ther nuthiohulth tilhöra fför thy ath thet är alth vtan märkin hanom foresath hulkin märke J abotz G brefwm J nydall fullelikadhen vthtrykkias medh sinom nampnom Ok then samj föresagdhe brudh stod fulkomlika nögdher medh them märkiom hanom waro sath Til allom thessom fornempdha ordom stadughadhe wisso Tha war jak bidhin hängia mith jncigle for thetta breff mangom androm närwarandom til witnisbyrdh. Giwit arit äpther gudz byrdh Twsandha twhundradha fämtighi vppa thet första vm wara sante frw dagh som kallas natiuitatis.

390. 1252 Juli. Stockholm.

Konung Waldemars och Birger Jarls Skyddsbref för Fogdö kloster.

D. a. 11: 1267 *).

Valdemarus D. G. Rex Sveorum et B. eadem gratia Dux Svethiæ Universis presens scriptum inspecturis salutem in Nomine Jesu Christi. Vobis omnibus presentium testimonio declaramus, Nos Claustrum Dominarum de fogdø cum omnibus possessionibus et attinentiis suis, sub nostram suscepisse protectionem. Unde sciatis quod quicumque dictis dominabus aliquam molestiam inferre presumpserit indebite, nostram pariter indignacionem Sentiet & vindictam. Qui vero nostræ petitionis intuitu benevolentiam etiam impendere decreverit et favorem, gratiam et benevolentiam a nobis eo ampliorem se noverit accepturum. Præterea vobis notum sit universis, quod mansiones Singulas predictarum dominarum a generalibus redditibus et ab omni emunitate juris regii liberas esse concedimus et exemptas. Datum Stockholmiæ Anno Domini MCC.LII. mense Julio.

(L. S.) (L. S.)

*) Med anmärkning: Collationeradt med Original Permebrefvet.

391. 1252 d. 19 Aug. Stockholm.

Birger Jarls befallning till Attundalands Invånare att, enligt hvad förut stadgadt är, årligen erlägga tredjedelen af Fattigtionden till Upsala Domkyrka.

A. 4. a. 1: 4, 5. *)

B. dei gracia Dux sweorum, Omnibus Attundaland inhabitantibus, salutem & graciam, Quoniam ad nos spectat &c. *lika med följande N:o* 392 *till* quondam regis de consilio nostro aliorum discretorum terre &c. *och vidare till* possitis obtinere. Datum stockholm, anno domini M°,CC°,LII°,XIIII°, kalend. septembris Presente venerabili patre Domino Jarlero archiepiscopo vpsalensi, qui eciam huic littere sigillum suum apposuit in testimonium veritatis.

392. 1252 d. 2 Oct. Thorshälla.

Konung Waldemars stadfästelse på tredjedelen af tionden eller så kallade fattigtionden i Tiundaland till Upsala Domkyrka.

A. 4. a. 1: 3. (äfv. 4, 5.)

W. dei gracia Rex sveorum. vniuersis tyundaland habitantibus. salutem & graciam. Quoniam ad nos spectat. sancte ecclesie promouere commodum & honorem. ac ea que in presencia nostra & de consensu nostro ecclesie dei racionabiliter collata sunt roborare. Jdeo vniuersitatem uestram. hortamur in domino. ac vobis firmiter precipiendo mandamus. quatinus tertiam partem de decimis. que pauperum uulgariter appellantur. prout temporibus felicis memorie. Erici tertii. illustris quondam Regis. deconsilio karissimi patris nostri. B. ducis svechie. & aliorum discretorum terre statutum fuit & hactenus obseruatum. Vpsalensis. ecclesie. beniuole. integre. & fideliter. annis singulis de cetero in perpetuum exsoluatis. vt ex eo a domino meritum consequi. & a nobis graciam possitis optinere. Nos autem. dicti Regis constitucionem. quam de consilio patris nostri edidit. innouantes statuimus. vt nullus de cetero supradictas decimas. prefate ecclesie deputatas. per se uel per alios. detinere. seu impedire. presumat. qui nostram indignacionem. voluerit euitare. Datum. thorsharchum. Anno domini. M°.CC°.L°.II°.VI°. nonas octobris. presente patre nostro. domino. B. duce sveorum. & venerabili. patre. domino. Jarlerio. Vpsalensi. archiepiscopo. qui eciam sigilla sua. huic littere apposuerunt in testimonium ueritatis.

Sigillen i röda och hvita silkestrådar: N:o 1. bortfallet; 2. i grönt vax, omskriften bortfallen; 3. i rödgult vax, hvaraf blott stycken äro qvar.

---

*) Inryckt i stadfästelsen af Kon. Birger d. 29 Jun. 1305 (jemte N:o 393 och 394), hvaraf 2 exemplar finnas.

393. 1252 d. 2 Oct. Thorshälla.

Konung WALDEMARS stadfästelse på Fattigtionden likaledes af Fjerdhundraland för Upsala Domkyrka.

A. 4. a. 4, 5.

W. dei gracia Rex sweorum vniuersis fiedhrundaland inhabitantibus &c. *för öfrigt lika med föregående N:o* 392.

394. 1252 d. 2 Oct. Thorshälla.

Konung WALDEMARS lika lydande stadfästelse på fattigtionden af Attundaland.

A. 4. a. 4, 5.

W. dei gracia Rex sweorum vniuersis Attundaland inhabitantibus &c. *lika med N:o* 392.

395. 1252. d. 18 Oct. Perugia.

Påfv. INNOCENTIUS IV:s öppna Bref rörande 40 dagars aflat för dem, som biträda Predikare-Bröderna i Sigtuna med understöd till deras under hand varande byggnader.

A. 1. d. 46.

INNOCENCIUS episcopus seruus seruorum dei. Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Salutem &c. *lika med N:o* 334 *till* eternam Cum igitur. dilecti filii fratres de ordine predicatorum sictunensium Vpsalensis diocesis sicut accepimus ecclesiam & alia edificia suis usibus oportunā ibi edificare ceperint & ad ipsorum consumacionem fidelium indigeant iuuari subsidiis cum ferant continuam uoluntarie sarcinam paupertatis vniuersitatem uestram rogamus, monemus et hortamur in domino in remissionem uobis peccaminum iniungentes, quatinus de bonis uobis a deo collatis pias elemosinas & eis grata caritatis subsidia erogetis. ut per subuentionem uestram predicta possint edificia consumari. & uos per hec & alia bona &c. *vidare till* Datum Perusii. XV. kal. Nouembris. Pontificatus nostri anno Decimo.

396. 1252 d. 21 Oct. Perugia.

Påfv. INNOCENTIUS IV:s uppmaning till Ärke-Biskopen i Upsala och dess Lyd-Biskopar att bistå Konung WALDEMAR och BIRGER JARL emot upprorsstiftare.

F. 1: 206. An. 10. Ep. 186.

Innocentius IV. Archiepiscopum Vpsalensem eiusque Suffraganeos hortatur, ut opem ferant Regi, ac Duci Svetiæ, qui ecclesiasticæ immunitati favebant, prout decet catholicos Principes.

Innocentius &c. Venerabilibus Fratribus . . . . Archiepiscopo Vpsalensi, et Suffraganeis ejus Salutem &c.

Cum carissimus in Christo filius noster W. Rex Illustris, et Nobilis vir B. Dux Svetie prout decet Catholicos Principes cupiant, sicut intellexi-

mus Ecclesias, et personas ecclesiasticas in Regno Svetie constitutas in sua confovere iustitia, et a malignorum incursibus defensare, mandamus, quatenus prefatis Regi, et Duci contra perturbatores ipsius Regni viriliter assistatis, ita quod iidem vestro mediante auxilio tenere valeant in pacis pulchritudine terram suam, et nos devotionem vestram possimus exinde in Domino commendare. Dat. Perusii XII°. Kal. Novembris. Anno Decimo.

397. 1252 d. 22 Oct. Perugia.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Biskopen i Linköping med giftermåls-tillstånd för 2:ne i 4:de led beslägtade personer.

K. c. 179.

Innocentivs Papa Qvartvs, Episcopo Lincopensi.

Carissimi in Christo filii nostri Waldemari Regis illustris, ac dilecti filij Nobilis viri Benedicti Ducis Regni Sueciæ, ac Regni eiusdem recta fides in Deum & sincera deuotio in Ecolesiam sanctam eius, erga illos in nobis mouet intimæ charitatis affectum, qui quod ad ipsorum salutem & pacem profuturum creditur, nobis suggeret non negandum. Ex parte siquidem prædictorum Regis & Ducis fuit nobis humiliter supplicatum, vt cum Nobilis Vir Carolus natus quondam Sistrugi nepos vtriusque Nobilem mulierem Helenam natam quondam Petri de Jorchastat, quæ dictum Carolum quarto gradu consanguinitatis contingit ducere cupiat in vxorem, & per coniunctionem huius multa bona eidem Regno prouenire dicantur curaremus in hac parte misericorditer dispensare. Nos igitur attendentes, quod sicut a fide dignis accepimus, ipsius Regni per hoc pax & tranquillitas procuratur, dictorum Regis & Ducis precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate committimus, vt cum ipsis Carolo & Helena quod non obstante impedimento consanguinitatis huiusmodi se ad inuicem matrimonialiter copulare valeant, auctoritate nostra disponentes. Datum Perusii XI. Calendas Nouembris, Anno decimo.

398. 1252 d. 23 Oct. Perugia.

Påfv. Innocentius IV:s Bref på Tre månaders syndaförlåtelse för Konung Waldemar, Birger Jarl och dess Gemål Ingeborg ifrån den dag de erhållit denna skrifvelse.

F. 1: 208. An. 10. Ep. 197.

Innocentii IV. apostolicæ litteræ, quibus W. (Waldemario) Regi, B. (Bergero) Duci Svetiæ atque I. (Ingeburgæ) Ducis Vxori plena ab-

solutio conceditur peccatorum, de quibus intra tres menses corde contrito vere confessi fuerint.

Innocentius &c. Carissimo in Christo filio W. Illustri Regi, et dilecto filio Nobili viro B. Duci Svetie, ac I. Vxori eiusdem Ducis Salutem &c.

Cum desideretis sicut accepimus in cordis mundicia deducere dies vestros nolentes currere in incertum Nos de omnipotentis Dei misericordia, et Beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi omnium peccatorum vestrorum absolutionem, et veniam, de quibus estis vel infra tres menses a receptione presentium eritis corde contrito vere confessi vobis misericorditer elargimur, Domini clementiam deprecantes, ut vestrorum immemor delictorum bonorum celestium faciat vos esse participes in eterna retributione justorum. Dat. Perusii. X. Kal. Novembris Pontificatus Nostri Anno Decimo.

399. 1252 d. 29 Oct. Perugia.

Påfv. Innocentius IV:s tillstånd för Biskopen i Linköping att aflösa några Prester, som, oaktadt de för frillor blifvit, enligt Skenninge Stadga, afsatte och bannlyste, likväl förrättat presttjenst.

B. 3: 25.

Innocencius episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri . . episcopo lincopensi salutem & apostolicam benedictionem Ex parte tua fuit nobis humiliter supplicatum vt cum nonnulli clerici tue ciuitatis & dyocesis latas in clericos concubinarios a bone Memorie . . sabinensi episcopo tunc in illis partibus apostolice sedis legato sentencias suspensionis & excommunicacionis incurrerint et eorum quidam sacros susceperint ordines & diuina celebrant officia sic ligati prouidere saluti eorum misericorditer curaremus Tuis itaque supplicacionibus inclinati fraternitati tue presencium auctoritate concedimus ut eisdem concubinariis absolucionis beneficium impendas iuxta formam ecclesie vice nostra jniuncto eis quod de iure fuerit iniungendum. dummodo ipsi concubinis a se prorsus abiectis sufficientem caucionem exhibeant quod illas uel alias non resument. dispensandi quoque cum eis qui facti immemores uel iuris ignari absolucionis beneficio non obtento sacros susceperunt ordines et ministrarunt in eis post iniunctam sibi penitenciam competentem prout eorum saluti expedire videris liberam tibi concedimns facultatem Si qui vero scienter non tamen in contemptum clauium talia presumpserunt. ipsos per biennium ab ordinum exequcione suspensos, iniuncta sibi salutari penitencia & peracta si demum fuerint bone conuersacionis & vice ad graciam dispensacionis admittas, Datum Perusij. IIII:to kal. nouembris. Pontificatus nostrj Anno decimo.

400. 1252 d. 5 Nov. Perugia.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Cistercienser-Ordens Abboter, rörande Ordens friheter.

A. 2. d. 6. *)

Innocencius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis abbatj cistercii eiusque coabbatibus & conuentibus vniuersis cisterciensis ordinis salutem & apostolicam benedictionem. Cum olim duxerimus statuendum ut exempti quantacumque gaudeant libertate nihilominus tamen racione delicti seu contractus. aut rei de qua contra ipsos agitur rite possint coram locorum ordinariis conueniri. & illi quo ad hec suam in ipsos iurisdictionem prout ius exigit exercere vos dubitantes ne per constitucionem huiusmodi libertatibus & immunitatibus vobis & ordini uestro per priuilegia & indulgencias ab apostolica sede concessas preiudicari valeat, nobis humiliter supplicastis, ut prouidere super hoc indempnitati vestre paterna sollicitudine curaremus. Quia uero eiusdem ordinis sacra religio sic vos apud nos dignos fauore constituit, ut nobis votiuum existat vos ab omnibus per que vobis possent peruenire dispendia immunes libenti animo preseruare. auctoritate vobis presenti indulgemus, vt occasione constitucionis huiusmodi nullum eisdem libertatibus & immunitatibus in posterum preiudicium generetur. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum perusii nonas nouembris. Pontificatus nostri anno decimo.

401. 1252 d. 24 Dec. Lund.

Konung Christophers i Danmark Bref rörande Åhus hospitals samt dertill lydande Landtboars befrielse från flere Kongl. Utskylder.

G. 1: 8. **).

C. dei gracia Danorum Sclauorumque Rex Omnibus hoc scriptum cernentibus in domino salutem. Nouerint Vniuersi, presentes & futuri, presentem paginam inspecturi, quod nos Leprosis in hospitali Awos existentibus, omnes villicos suos & colonos, cum Garszætæ & omni familia eorum, quam habent, ab omni expeditionis grauamine, jnpeticione exactoria, stud, jnnæ ceteroque onere & solucione ad jus regium spectante Liberos dimisimus & exemptos ob peccatorum nostrorum remissionem. Ne igitur memoratis Leprosis in Awos super prefata Libertate sibi a nobis indulta aliqua in posterum ino-

*) Ur en af Ärke-Bisk. Johan i Lund d. 17 Sept. 1288 vidimerad afskrift.
**) Med anteckning vid sidan: Ex orig. Membr. civit. Xst. st. *(Christianstad)* 1762.

pinata iniuria seu calumpnia possit suboriri, presentes Litteras sibi contulimus, Sigilli nostri munimine roboratas in cautelam & munimen. Datum Lundis Anno domini M°.CC°.L°.II°. Nono Kal. januarij.

På frånsidan: Protectorium. Konung Christophers Beschermelse-Breff. Sigillet bortfallet.

402. 1252 d. 29 Dec. Lund.

Konung Christophers i Danmark Skyddsbref för Kanikerne i Lund, jemte frikallelse från alla Kongl. Utskylder.

Confirmatio priuilegiorum Cristoferi regis cum absolucione rectigalium.

B. 1: 16.

C. Dei gracia. Danorum sclauorumque rex. Omnibus presens scriptum cernentibus. Salutem in omnium saluatore. Notum facimus tam presentibus quam futuris. quod dilectos dominos et canonicos nostros lundenses. vna cum bonis eorum & personis eis attinentibus. sub nostra protectione & tutela suscepimus speciali. Dimittentes eis omnes villicos eorum et colonos. Ceteramque eorum familiam, ab omni expedicionis grauamine. Vectigalibus. ceterisque omnibus juri regio attinentibus. liberos & exemptos. Vnde sub optentu gracie nostre districtius precipimus Ne quis. dictos dominos. lundenses canonicos. super indulta eis libertate presumat aliquatenus molestare Quod qui facere presumpserit. nostram non effugiet ingratitudinem et vindictam. Jn cuius rei euidenciam. presentem paginam ipsis contulimus. sigilli nostri munimine roboratam Datum lundis Anno dominj M°CC°L°II. Quarto kalendas Januarij. Regni nostri anno primo.

403. 1253.

Ärke-Bisk. Jarlers vidimation af Påfl. Bullan om aflat för biträde till Sigtuna klosterbyggnader; hvartill Ärke-Biskopen äfven gifver 20 dagars aflat.

A. 1. d. 46.

J. dei gratia Vpsalensis Archiepiscopus. vniversis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Salutem in nomine ihesu christi. Notificamus uobis quod litteras indulgentiarum a Domino papa datas fratribus predicatoribus de Sictuna dilectis nobis in deo filiis scriptas uidimus in hunc modum: Innocencius &c. *Se föregående N:o* 395. Habent insuper predicti fratres litteras Domini legati secundum tenorem litterarum domini pape que etiam continent quadraginta dies omnibus benefactoribus eorum indultas de iniuncta sibi penitencia superaddimus & nos eis uiginti dies ad quod et privilegium nostrum habent.

Sigillet mycket skadadt.

404.

404. 1253. Söderköping.

Svantepolks Salubref på en qvarntomt och qvarnväg till borgaren Görvis Ryss i Söderköping.

A. 6. a. 1. 2.

Vniuersis christi fidelibus tam natis quam adhuc generandis ad quos presens scriptum peruenerit. dominus swantapulche salutem. & pacem jn domino sempiternam. Licet jn homine vis memorandj naturaliter vigeat. mens tamen hominis. memor omnium esse non poterit. eorum que per sensus recipit corporales. Vnde ne facta preterita. a presentibus simul & a posteris ignorentur ad cautelam jn scripto multociens reseruantur. Hinc est quod vestre dilectioni presentibus litteris manifesto. quod nos domino gotulfo ruteno ciuj suthercopensj aream siue fundum. XXIIII. ulnarum spacij habentem. ad molandinum edificandum. & uiam ueniendi & recedendi ad ipsum molandinum molere volentibus. sine omnj exactionis siue tributi genere pro molandini cuiusdam dimdietate. quod ipse possidebat cum filijs suis uendidimus. condicione talj apposita. ut tam ipse quam heredes ipsius. predictum molandinum hereditario iure. in tempus reliquum. libere valeant possidere. Vt igitur tam apud futuros quam presentes. hec uendicio roboris habeat firmitatem. et ipse cum suis heredibus. possit emptam aream a nobis. sine molestia possidere. presens scriptum jn defensionem jpsius suorumque. sigilli nostri munimine roboramus. Acta sunt hec jn suthercopia anno dominj. M°.CC°.L. III°. vbi multj presentes de parochia sanctj laurencij exstiterunt. Valete jn domino.

Sigillen: N:o 1. något skadadt, N:o 2 mera skadadt.

405. 1253 d. 13 Febr. Walby.

Ärke-Biskopens och 4 Biskopars Stadfästelse på ett jordabyte emellan Birger Jarl och Gudhems kloster.

A. 3. 8. 2 4. 5.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. J. dei gracia. vpsalensis. archiepiscopus. & L. eadem gracia. Lincopensis, episcopus. &. L. episcopus scarensis. &. C. episcopus Strenginensis. ac. B. episcopus de fynlandia. Salutem in nomine ihesu christi. Cum insidiosa calumpnia interdum soleat bone fidei possessores super prediis iusto tytulo conquisitis indebite molestare. permutacionem prediorum laudabiliter initam inter dominum. B. magnificum ducem swethie. ex vna parte. & claustrum de. Guthem. ex al-

tera presentibus litteris duximus roborandam. ne posteris reuocetur in dubium que eisdem & fide dignis testibus communitur. Nouerint igitur uniuersi tam posteri quam moderni. quod memoratus dominus dux. a prenominato claustro optinuit in valby. nycopiam. østana. & vestan. cum omnibus attinenciis suis & stenboarum. & partem de duabus lindøum. echeby. vithem. & viriby cum attinenciis eorundem. a se suisque successoribus perpetuo possidenda, que predia domina. katerina. gloriosa quondam regina swethie. felicis memorie pie deuocionis intuitu eidem claustro contulit non de bonis regalibus. aut ad regnum aliquo modo pertinentibus. sed de bonis ad eandem iure hereditario deuolutis. claustrum vero memoratum recepit ab eodem domino duce legaliter predia sua propria in quibus hereditarie successerat non regalia. vel ad regnum aliquatenus pertinencia. nes. scilicet. Gethtini. & fløthesmylny vestana. cum omnibus attinenciis eorundem. sibi suoque conuentui in posterum profutura. quod vt stabilius perseueret presencia sigillorum nostrorum munimine confirmamus. hiis testibus. domino rege waldemaro. domina Jngibyrchge. ducissa. domino hulmgero. F. ducis filio. *) domino karolo. vlf. ducis filio. domino Elauo dicti ducis fratre. domino kanuto dansun. domino. karolo. Johannis angeli filio. domino kanuto Phillippi filio. Petro legifero vestrogothorum. & karolo. hyalm. Datum. walby. anno ab incarnacione domini. M°.CC°.L°.III°. tercio Jdus februarij.

Frånsidorna: super næs, giætini (giædini, giethini) & flgiss mølnu (flæghæsmøllo).
Sigillen: N:o 1, 2, bortfallne; de öfrige sex skadade.

406. 1253 d. 13 Aug. Assisi.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Jacob Erlandsson f. d. Biskop i Roskild, rörande dess utnämning till Ärke-Bisk. i Lund; äfvenledes till Dom-Capitlet, Presterskapet och Allmänheten i Stiftet, i samma ämne.

F. 1: 218. An. 11. Ep. 120.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Jacobo Episcopo quondam Roskildensi in Archiepiscopum Lundensem Electo. Salutem &c.

Lundensis Ecclesia Pastoris solatio destituta, Capitulum ipsius vocatis omnibus, qui debuerunt, voluerunt, et potuerunt comode interesse tribus de ipso Capitulo providendi eidem Ecclesie de pastore sive de se ipsis sive de Capitulo, vel aliunde contulerunt unanimiter potestatem, promittentes se il-

*) Följande olikheter förefalla i A. 3. å. 2: 5. Domino Kanuto. Philippi filio. Domino Karlo Vlf ducis filio. Domino Elauo. dicti ducis fratre. Domino Kanuto dansun. Domino Karolo. Johannis angeli filio. Petro Legifero wesgotorum &c.
Sigillen: N:o 1, 2, 5, 6, bortfallne; de öfriga 6 skadade.

lum in suum Archiepiscopum recepturos, in quem ipsi tres vel duo ipsorum votis paribus consentirent, quorum duo juxta formam potestatis sunt tradite deliberatione habita diligenti, te in Ecclesie predicte Archiepiscopum concorditer postularunt, ac postulationem hujusmodi prefatum Capitulum duxerunt concordi animo approbandam, nobis humiliter supplicantes ut postulationem ipsam admittere de benignitate Sedis apostolice curaremus. Nos igitur presentatam nobis postulationem eandem facientes examinari prout convenit diligenter, quia eam invenimus de persona idonea rite factam, ipsam de fratrum nostrorum consilio duximus admittendam, tibi quem tanto congruere oneri et honori per expertam familiaritatem et familiarem experientiam dudum cognovimus absoluto a vinculo quo tenebaris Roskildensi Ecclesie transeundi licentiam ad predictam Lundensem Ecclesiam et plenam administrationem tam in spiritualibus, quam in temporalibus concedentes, spe nobis proposita, quod auctore illo, qui dans virtutes premia tribuit, et gratiam gratie superaddit prefata Lundensis Ecclesia per diligentie tue studium grata in utrisque suscipiet incrementa. Quocirca Fraternitati tue rogamus et monemus attente mandantes quatenus ad Ecclesiam jam dictam Lundensem accedens ita fideliter et prudenter studeas gerere curam ejus quod tibi per vite meritum et familie tibi credite proficias per exemplum, nosque te gratie nostre favore prosequi debeamus. Datum Asisii Idibus Augusti Anno XI.

In eodem modo Capitulo Lundensi. Ecclesia vestra pastoris solatio destituta vos vocatis &c. *usque* incrementa. Quocirca Vniversitati vestre per apostolica scripta precipiendo mandamus, quatenus ipsum recipientes hylariter et honeste tractantes eidem tanquam patri et pastori animarum vestrarum plene ac humiliter intendatis et exhibeatis ei obedientiam et reverentiam debitam et devotam ejus salubria monita et mandata suscipiendo devote, ac irrefragabiliter observando. Alioquin sententiam &c. *usque* observari. Datum ut supra.

In eodem modo Clero Civitatis et Diocesis Lundensis. In eodem modo Populo Civitatis et Diocesis Lundensis. Lundensis Ecclesia &c. *usque* incrementa. Quocirca Universitatem vestram rogamus et monemus attente, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus erga prenominatum Episcopum Capitulum et Ecclesiam vestra non decrescat devotio, ex eo quod quidam vestrum postulationi premisse non fuerunt ut dicitur sicuti nec debuerunt nec potuerunt admitti, vel etiam requisiti cum in collegiatis Ecclesiis jus eligendi non cadat in laicos quantumcunque patronos ne pena, quam Ozias Rex pertulit, qui accepto turibulo volens offerre incensum coram Domino, ut Sacerdos fuit in facie lepra percussus indicet quam sit abhominabile apud Deum Laicos quantumcunque religiosos disponere de personis eccle-

siasticis, atque rebus, quin potius dictum Episcopum recipientes hylariter et honeste tractantes, ac de premissis vos non intromittentes de cetero eidem tamquam patri et pastori animarum vestrarum plene ac humiliter intendatis, et exhibeatis ei honorificentiam debitam et devotam, ejus salubria monita et mandata suscipiendo devote, ac inviolabiliter observando. Datum ut supra.

407. 1253 d. 17 Aug. Assisi.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Konungen i Danmark i samma ämne.

F. 1: 220.

Innocentius &c. Carissimo in Christo filio Illustri Regi Dacie.

Lundensis Ecclesia &c. *usque* incrementa. Quocirca Serenitatem tuam rogamus, et monemus attente, quatenus ipsum sereno vultu respiciens et benigne pertractans eumdem, et commissam sibi Lundensem Ecclesiam habeas pro divina et apostolice Sedis ac nostra reverentia propensius commendatos eos favore Regio prosequendo, ita quod idem, quem tibi desideramus acceptum, et te illi potissime gratiosum tuam sibi et eidem Ecclesie affuisse benivolentiam recognoscens ad dilectionem et caritatem tuam fortius obligetur, nosque devotionis tue zelum cum gratiarum actionibus commendemus. Datum Asisii XVI Kalen. Septembris, Pontificatus nostri Anno XI.

408. 1253 d. 17 Aug. Assisi.

Påfv. Innocentius IV:s Tillstånd för Decanus och 2 Kaniker i Lund att, då de för den nyvalde Ärke-Biskopen nödgats sätta sig i skuld, få låna 236 lödiga mark silfver, dem den nyvalde Ärke-Biskopen och kyrkan skulle betala.

F. 1: 222. An. 11. Ep. 109.

Innocentius &c. Dilectis Filiis, Sacero Decano Suenoni et Aquino Canonicis et Procuratoribus Ecclesie Lundensis Salutem &c.

In nostra presentia constituti nobis humiliter supplicastis, ut cum pro expediendis negociis Venerabilis Fratris nostri Jacobi quondam Episcopi Roskildensis in Archiepiscopum Lundensem Electi et dilecti filii Capituli Ecclesie Lundensis apud Sedem apostolicam oportuerit vos subire onera debitorum, providere super hoc paterna sollicitudine curaremus. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, discretioni vestre propter hoc predictorum et Capituli nomine usque ad summam ducentarum triginta sex marcarum argenti in pondere Trecensi in mutuum contrahendi, et bona eorum etiam obligandi, plenam auctoritate presentium concedimus facultatem. Ita quod Electus et Ecclesia memorati hujusmodi pecuniam restituere teneantur, et illi, qui eam vobis mutuaverint, quod in utilitatem Electi, et Ecclesie predictorum sit ipsa conversa pretextu alicujus constitutionis canonice vel civilis et cujuscumque alterius per quos predicti electus et Ecclesia tueri se possent ulla probandi necessitas non incumbat. Datum Asisii XVI. Kalendas Septembris, Pontificatus nostri Anno Vndecimo.

409. 1253 d. 1 Sept. Assisi.

Påfv. Innocentius IV:s Tillstånd för Kaniken Sven i Lund att utom sitt Kanikedöme och Hoby församling, äfven kunna emottaga någon annan befattning i Stiftet.

F. 1: 224. An. 11. Ep. 157.

Innocentius &c. Dilecto Filio Suenoni Canonico Lundensi Salutem &c.

Ad faciendam tibi gratiam specialem &c. *usque* indulgemus, ut preter Canonicatum et Canonicatum Ecclesie Lundensis ac Ecclesiam de Hubu ibi curam animarum habentem, quos te canonice proponis adeptum liceat tibi adhuc unicum ecclesiasticum beneficium, etiam si curam similem habeat et dignitas vel personatus existat, et tibi in provincia Lundensi canonice offeratur libere recipere, ac una cum eisdem Canonicatu, prebenda, et Ecclesia licite retinere, constitutione generalis Concilii super hoc edita non obstante. Proviso, quod Canonicatus, Ecclesia, beneficia, sive dignitas, vel personatus hujusmodi obsequiis debitis non fraudentur, et animarum cura in eisdem Ecclesia, beneficio, dignitate, vel personatu nullatenus negligatur. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Asisii Kalen. Septembris, Pontificatus nostri Anno XI.

410. 1253 d. 13 Sept. Assisi.

Påfv. Innocentius IV:s Skyddsbref för Presterskapet och Folket på Gothland.

F. 1: 228. An. 11. Ep. 183.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis Filiis Clero et Populo Guthlandie, Salutem &c.

Sacrosancta Romana Ecclesia devotos ac humiles ex astricto pietatis officio propensius diligere consuevit, et in pravorum hominum molestiis agitentur, eos tamquam pia mater sue protectionis munimine confovere. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis precibus inclinati personas vestras cum omnibus bonis, que in presentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis prestante Domino poteritis adipisci, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus &c. auctoritate presentium inhibentes ne quis rationabilem libertatem vestram obtentam hactenus et pacifice observatam presumat temere perturbare. Nulli &c. nostre protectionis et inhibitionis &c. Datum Asisii Idib. Septembris Anno XI.

411. 1253 d. 19 Sept. Assisi.

Påfv. INNOCENTIUS IV:s Stadfästelse på Gothlands tionde-fördelning.

F. 1: 282. An. 11. Ep. 182.

Innocencius IV. confirmat divisionem decimarum in Guthlandia facta ab Archiepiscopo Lundensi atque approbata a Gregorio IX.

Innocentius &c. Dilectis filiis Clero, et Populo Guthlandie Salutem &c.

Cum ex antiqua consuetudine obtentum sit in Guthlandia, ut in tres partes dividerentur decime integre persolute, quarum una deputaretur fabrice, secunda usibus Clericorum, tercia pauperibus eroganda, et super hoc vobis bone memorie Karolus Lincopensis Episcopus loci Diocesanus moverit questionem; tandem mediante bone memorie A. Lundensi Archiepiscopo inter vos ex parte una, et ipsum Episcopum ex altera super hiis talis compositio intervenit, quod in eorum statu earumdem decimarum distributio permaneret, prout in litteris eiusdem Archiepiscopi plenius dicitur contineri, quam petivistis apostolico munimine roborari. Nos igitur vestris precibus inclinati ad instar felicis recordationis G. PP. Predecessoris nostri compositionem ipsam sicut sine pravitate provide factum est, et ab utraque parte sponte recepta, nec non hactenus pacifice observata auctoritate apostolica confirmamus &c. Nulli ergo &c. hanc paginam nostre confirmationis &c. Dat. Asisii XIII. Kal. Octobris Anno XI°.

412. 1253 d. 22 Sept. Assisi.

Påfv. INNOCENTIUS IV:s stadfästelse på Gothländska Presterskapets gamla sätt att välja och föreslå Prostar.

F. 1: 230. An. 11. Ep. 186.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis Filiis Vniverso Clero Insule Guthlandie Salutem &c.

Justis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum, et vota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu rationabilem consuetudinem et hactenus pacifice observatam, quam circa eligendos et preficiendos prepositos in Ecclesiis vel prepositurís Insule Guthlandie quando vacant vos habere proponitis sicut eam juste ac pacifice obtinetis auctoritate vobis apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis &c. Datum Asisii X. Kalen. Octobr. Pontificatus nostri Anno XI.

413. 1253 d. 23 Sept. Assisi.

Påfv. Innocentius IV:s stadfästelse på det å Gothland iakttagna bruk att föreslå Kyrkoherdar.

F. I: 234. An. 11. Ep. 193.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis Filiis Vniversis Patronis Plebium, et Ecclesiarum Insule Guthlandie, Salutem &c.

Justis petentium &c. *lika med näst föregående N:o 412 till* observatam, quam circa presentandos plebanos et Rectores in Plebibus et Ecclesiis non Collegiatis Insule Guthlandie quando vacant vos habere proponitis, sicut eam juste ac pacifice obtinetis auctoritate vobis apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis &c. Datum Asisii IX. Kalen. Octobris Anno XI.

414. 1253 d. 11 Nov. Wallentuna.

Ärke-Bisk. Jarler i Upsala anslår fattigtionden af Hagunda, Bälinge och Gestrikland till Prebenda för Ärke-Djäknedömet.

A. 3. a. 2: 3.

Universis christi fidelibus ad quos presentes littere peruenerint. J. dei gracia vpsalensis archiepiscopus Salutem in nomine ihesu christi. Cum a nobis petitur &c. Nouerit siquidem tam etas presencium quam posteritas futurorum. quod nos paci. & quieti. nostre metropolis in posterum prouidere volentes prouida deliberacione prehabita de communi consilio et consensu canonicorum nostrorum prebendas diuisimus & distinximus inter ipsos ita vt decime que prius pauperum uulgariter appellabantur de hachundia, beling. Gestrikalandia. prebende archidyaconatus vpsalensis ecclesie de cetero in perpetuum attinerent. ecclesiam insuper & parochiam de beling. quam dilecto in christo filio domino. F. nostre metropolis archidyacono canonice contulimus possidendam. dignitati annectendam duximus supradicte. Vt autem hec ordinacio in posterum robur optineat firmitatis. eam sigillo nostro & capituli ecclesie nostre fecimus roborari. Nulli ergo &c. nostre ordinacionis & confirmacionis &c. Datum valændatunum anno. domini. M°.CC°.L°.III°. in festo beati martini. Pontificatus nostri. Anno. XVII°.

Af Sigillen N:o 1 och 2, i grönt vax på röda och gula silkestrådar, äro blott stycken qvar.

415. 1254.

Bröderna B. och K. Lucie söners intyg, att de afstått hvad de ägt i Göslunda och Brunnåsa till sina 3 systrar, samt att Abbedissan i Gudhem ägde att för klostret använda ena systern Fru Ingegerds tredjedelsarf.

A. 3. ä. 5: 2.

Vniuersis presens scriptum inspecturis. B. &. K. quondam domine Lucie filij salutem in domini filio ihesu christo. Quoniam ius nature nos admonet. ut nobis iure propinquitatis attinentibus quanto debilioris sunt sexus tanto iuuaminis largioris subsidium porrigamus. Nouerint tam presentes quam futuri. quod nos fratres. K. & B. tribus sororibus nostris quicquid prediorum Gythislvnda & brvnnasum habuimus assignauimus. ab eis in posterum libere possidendum Jta tamen quod partem terciam prediorum predictorum que domine Jngigerdi sorori nostre contingit domina abbatissa de guthem possidendi seu uendendi pro elaustri suj utilitate liberam habeat potestatem. Huic nostre assignacioni testes asstiterunt gloriosus dominus. w. rex swecie. & strenuus dominus. B. dux swecie. & vxor eius nobilis domina. J. ducissa swecie. & discretus dominus. H. filius quondam fulconis domini ducis pluresque regni swecie sapientes. Nos igitur fratres. B. & K. nostram tam legittimam donacionem que coram tot & tam ydoneis testibus est collata. ne in posterum per alicuius maliciam in irritum reuocetur. litterarum testimonio. & nostrorum duximus sigillorum munimine roborandam.

Datum anno dominj. M°.CC°.LIIII.

På frånsidan, med gammal hand: Jstud predium uendidit abbatissa Katerina domine ragnildi Lucie filie. Med något yngre hand: Gøsslundha.

Sigillet, något skadadt, hänger i fina, tvinnade, ljusröda silkestrådar.

416. 1254.

Priorissan R *) i Skokloster salubref på tredjedelen af fisket i Sken till Nydala kloster.

A. 3. z. 1: 35.

Vniuersis christi fidelibus presentibus & post futuris omnibus presens scriptum intuentibus siue audientibus. Soror. R. *) dicta priorissa de Sco. Totusque ibidem conuentus. Salutem in christo domino saluatore. Quod sollempniter perpenditur esse dispositum. commendari uiuacj debet memorie litterarum. Nouerit siquidem tam presencium etas quam futurorum posteritas. quia terciam partem piscacionis quam hactenus in skethin possedimus dilectis fratribus nostris monachis scilicet iu Nouavalle communi omnium nostrum beneplacito. pro precio puri argentj quo consulte prouidimus. & pari

*) Namnet utskrifves Benedicta i en vidimation af Prostarne Åke och Ambjörn d. 22 Maj 1372, A. 8. c. 1.

use
Roo
served
Roo
Binde
ot avail
Check
issing
t in S.
cking
re wa

pari consensu uendidimus iam eisdem perpetuo possidendam. Vnde volumus vniuersos scire. quatinus nulla persona de qualicumque loco, debeat in posterum. huie nostre sollempni vendicioni aliquo suspecto conamine obuiare. Sed ut ista uendicio & predictorum assignatiua empcio conuentuj de Nouavalle in posterum semper rata maneat & inconuulsa. sigilli nostri appensione. hec eadem que scripsimus benigno fauore firmissime roboramus. Actum anno gracie. M.CC. quinquagesimo. IIII:to.

Ceterum ad ista predicta. fauorem domini regis. W. & domini B. ducis. nec non & beneplacitum domini. J. archiepiscopi, salua semper ipsorum reuerencia. de singulis supra memoratis deuote & fideliter duximus requirendum. & presentem tenorem nostro beneplacito. ad ipsum iugiter confirmandum. suis propriis sigillis iam una nobiscum faciant communirj. ut per hoc credulitas tam presencium quam futurorum tanto melius confirmetur.

Af 3:ne Sigill, hängande på hvit linne-tråd, qvarfinnas N:o 1 och N:o 3 skadade.

417. 1254 d. 11 Febr. Lateran.

Påfv. Innocentius IV:s befallning till Biskopen i Skara att insätta Kaniken Theodor till Kyrkoherde vid S:t Michaels Kyrkan i Noko i Hammars stift.

K. c. 178.

Innocentius Papa Qvartus Episcopo Scarensi.

Dilectus filius Theodorus Canonicus Ecclesiæ Hamarensis quod licet ipse a Capitulo eiusdem Ecclesiæ fuisset in Hamarensem Episcopum postulatus, quia tamen per nos est de alio in Pastorem Ecclesiæ præfatæ prouisum, idem Canonicus de sua electione graues labores & expensas non immodicas subiit de Norwegia ad Sedem Apostolicam veniendo. Cum itaque sicut accepimus Ecclesiæ Beati Michaelis de Noko Hamarensis Dioecesis tanto tempore iam vacauerit, quod ipsius collatio est ad nos per lapsum temporis deuoluta. Nos dictum Canonicum affectu beneuolo confouentes, mandamus, quatenus si quod de vacatione ipsius Ecclesiæ proponitur, veritate fulcitur, eam præfato Canonico per te vel per alium auctoritate nostra conferas & assignes. Non obstante quod idem alias be . . exi . . . . siue aliqua indulgentia quibuscunque personis locis vel dignitatibus de partibus illis ab Apostolica Sede concessa, quod suspendi vel interdici aut excommunicari, seu ad prouisionem alicuius compelli non possint, nisi de indulgentia ipsa plene & expresse seu de verbo ad verbum in nostris litteris mentio habeatur. Contra &c. Datum Laterani III. Idus Februarij Anno XI.

418. 1254 d. 17 Apr.

Påfv. Innocentius IV:s Bref till Grefvar, Baroner och andra Frälsemän i Sve mern att behörigen emottaga Diaconus Cardinalis Petrus, hvilken såsom Leg ter afsändes.

F. 1: 210. An. 11.

Innocentius &c. Dilectis filiis Vniversis Comitibus, Baro que Nobilibus per Pomeraniam et Svetiam constitutis S

Quia corporali presentia non possumus locis singulis hiis quos in executione plene potestatis assumimus non numqua sollicitudinis destinamus exemplo eius instructi, qui pro salute neris de suppremis Celorum ad ima mundi descendens discipul git in universum Orbem transmisit omni Creature Evangelium vestra itaque salute paterna diligentia cogitantes dilectum fi P. Sancti Georgii ad velum aureum Diaconum Cardinalem v preditum, et morum honestate decorum, ac in Consiliis circu partes vestras commisso sibi plene legationis officio, ut evella edificet, et plantet, sicut viderit expedire duximus destinandu ipsum inter alios fratres nostros specialis dilectionis brachiis Vniversitati vestre per apostolica scripta mandamus, atque pr tenus eum immo potius Nos in ipso benigne recipientes, ac honorifice pertractantes eidem tanquam apostolice Sedis Legato intendatis humiliter, et devote, ipsius monita et precepta, et que vobis ex parte nostra mandaverit efficaciter adimplendo. Alioquin sententiam quam tulerit in rebelles ratam et gratam habebimus, et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Dat. Laterani XV. Kalend. Maij Anno XI°.

419. 1254 d. 24 Jul. Anagni.

Påfv. Innocentius IV:s Svar till Biskopen *) i Upsala uppå en fråga rörande en qvinna Tovas påstående om äktenskapsfullbordande med Riddaren Matthæus.

F. 1: 236. An. 12. Ep. 58.

*Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Episcopo *) Vpsalensi Salutem &c.*

Significasti nobis quod cum inter Tovam mulierem et Matheum militem tue Diocesis coram te auctoritate ordinaria matrimonij questio verteretur,

---

*) Antingen måste här läsas *Archiepiscopo* (Ärke-Biskopen), eller torde brefvet vara ställdt till någon annan Biskop.

a mulier per duos testes idoneos, et fide dignos probavit legitime dimilitem cum ea per verba de presenti matrimonium contraxisse. Et idem miles contra testes ipsos, vel dictum matrimonium nichil ex adduxerit reprobandum, quia tamen quandam consuetudinem inductam ganis allegat, videlicet quod sufficit sibi ad reprobationem premissorum, cum eadem Tova matrimonium minime contraxerat probare septem tejuramentis, quod super hoc fieri debeat edoceri per nostras litteras lasti. Nos itaque consultationi tue duximus respondendum, quod cum egativam non sit directa facti probatio directe ac legitime probationi m predictorum probatio hujusmodi pretextu ipsius consuetudinis non tit. Datum Anagnie IX. Kalendas Augusti, Pontificatus nostri Anno XII.

1254 d. 22 Dec. Napoli.

åfv. Alexander IV:s förbud för Prester att predika och förrätta begrafningar der de ej voro sockne-prester, upphäfvande tillika en Påfv. Innocentius IV:s stadga, som tillåtit sådant.

A 1. d. 48. *)

Alexander episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus Arpiscopis & episcopis. Ac Dilectis filiis Abbatibus. Prioribus. Decanis. Archidiaconis. Archipresbiteris & aliis ecclesiarum prelatis. & ceteris personis ecclesiasticis tam secularibus quam regularibus cuiuscunque Ordinis uel professionis existant salutem & apostolicam benedictionem. Nec insolitum est nec nouum vt ea que per occupacionem uel festinanciam fiunt, pro eo quo congrue deliberacionis limam pretereunt, in propensioris consideracionis reducatur examen. vt rectiora & elimaciora per attencionem plenioris discussionis emanent. Sane quedam ab apostolica sede tempore felicis recordacionis Jnnocencij pape quarti predescessoris nostri littere processerunt. jn quibus ipse vniuersis religiosis cuiuscunque professionis uel Ordinis districte in uirtute obediencie iniungebat. ut parochianos alienos diebus dominicis. uel festiuis non reciperent de cetero in suis ecclesiis seu Oratoriis temere ad diuina. nec ipsos vllatenus ad penitenciam admitterent sine suorum licencia sacerdotum nec eis predicarent in suis ecclesiis ante Missarum sollempnia. pro quibus audiendis prima parte diei iidem parochiani consueuerunt & debent in suis ecclesiis conuenire. nec sermones etiam sollempnes facerent illa hora. Sed nec ad predicandum ad parochias alienas accederent nisi essent ab eorum sacerdotibus inuitati. vel saltem nisi se ad id humiliter peterent & optinerent admitti. nec ea die qua diocesanus epi-

*) Utur en odaterad vidimation af Biskop Lars i Skara.

scopus. uel alius loco eius predicaret Sollempniter maxime in ecclesia cathedrali, aliquis ipsorum in eadem ciuitate uel loco presumeret predicare. Si uero in casu licito parochianum alterius eos in suis ecclesiis recipere ad sepulturam contingeret, omnium que optentu consequerentur huiusmodj sepulture porcionem canonicam eciam non requesiti infra. VIII. dies a tempore recepcionis eorum, episcopo uel sacerdoti de cuius parochia mortuus esset assumptus, exhibere curarent. Si autem aliquis religiosorum predictorum huiusmodi precepti transgressor contra predicta uel aliquid predictorum uenire presumeret, preter inobediencie uicium & excommunicacionis sentenciam quam eum incurrere uoluit ipso facto, gradus sui periculo subiaceret. & nichilominus a diocesano ad premissa vniuersa & singula obseruanda per censuram ecclesiasticam appellacione remota cogeretur. nullis ei contra hoc indulgenciis uel priuilegiis ualituris. Verum quia super premissis litteris cogitare attencius & studiosius deliberare proponimus, pacis commodum & quietis solacium ecclesiis & personis ecclesiasticis potissime cupientes, prefatas litteras. & si que alie super predictis uel eorum aliquo contra prefatos religiosos uel aliquos ex ipsis generaliter uel specialiter preter formam communem & solitam processere, ac mandata seu precepta facta in eis uel eos auctoritate presencium duximus penitus reuocanda. Jdeoque vniuersitati uestre per apostolica scripta mandamus. quatinus per huiusmodi litteras uel occasione mandatorum seu preceptorum, aut sentencie que continent, nichil prorsus agatis, cum nullam deinceps efficaciam habeant uel vigorem. Datum Neapoli. XI. Kal. Januarij Pontificatus nostri Anno primo.

421. 1255 d. 21 Jan. Napoli

Påfv. Alexander IV:s tillstånd för Predikare-Ordens Styresman och Priorer att aflösa Ordens-Bröderna.

A., 1, a. 29.

Alexander episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs. Magistro et Vniuersis Prioribus ordinis Predicatorum Salutem et apostolicam benedictionem. Ordinis uestri generosa plantatio que multe religionis et honestatis flores et fructus protulit, effuso longe lateque laudabilis conuersationis odore nos prouocat, ut salutifera uestra comoda fauore benuolo prosequentes tranquillitatem uestram quantum cum deo possumus foueamus. Hinc est quod cum sicut asseritis ex indulta apostolice sedis uobis liceat uestri ordinis fratres cure uestre commissos ab excommunicatione absoluere, et cum eis super irregularitatibus dispensare, nisi adeo grauis fuerit et enormis excessus propter quem merito sit sedes consulenda predicta uobis auctoritate presentium indulgemus, ut fratres dicti ordinis quos pro tempore proprios habueritis confessores absolutionis ac dispensationis beneficium uo-

his cum expedierit iuxta indulti prefati tenorem ualeant impertiri, ne hij qui inter uos preesse noscuntur deterioris conditionis quam ceteri censeantur. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Dat. Neapoli XII Kalend. Februarij. Pontificatus nostri Anno Primo.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

422. 1255 d. 21 Jan. Napoli.

Påfv. Alexander IV:s öppna Bref med befallning att värdigt fira S:t Dominici dag.

A. 1 d. 49.

Alexander episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & episcopis. Ac dilectis filiis Abbatibus. prioribus. Decanis. Archidiaconis & aliis ecclesiarum prelatis. Ad quos littere iste peruenerint Salutem & apostolicam benedictionem. Deum in sanctis eius benedicere amonemur et sanctos in suis operibus tanquam nostre edificacionis exemplaria gloriosius predicare. vt et creatori nostro in beneficiis gratificemur acceptis. & uitam uenturi seculi quam deus fideliter se colentibus repromisit, per grata deuocionis obsequia mereamur. Hac siquidem consideracione felicis recordacionis. G. pape. predecessor noster pia & sancta deliberacione ordinauit & statuit, festiuitatem beati Dominici confessoris fundatoris ordinis fratrum predicatorum ubique debere sollempniter celebrari. Sed quia ordinacio huiusmodi salubris & ab omnibus approbanda prout accepimus in locis plerisque negligitur, vniuersitatem uestram rogamus. monemus & hortamur attente per apostolica uobis scripta mandantes. quatinus festiuitatem ipsius sancti juxta ordinacionis premisse tenorem tam uenerabiliter celebretis. & faciatis a uestris subditis celebrari, quod sanctum ipsum apud deum intercessorem mereaminj habere propicium, & ad deuocionem meritoriam populos uestros exemplis salutaribus accendatis. quibus debetis in uobis ipsis ostendere qualiter in sanctis suis deus debeat honorari. Datum Neapoli XII Kal. Febr. Pontificatus nostri Anno primo.

423. 1255—1257.

Bisk. Lars I:s i Skara Vidimation af tvenne föregående Påfv. Alexander IV:s Bullor.

A. 1. d. 48. 49.

Laurencius dei gracia Scarensis ecclesie Episcopus. Vniuersis presentes litteras inspecturis. salutem in domino sempiternam. Noueritis quod litteras domini pape Alexandri quarti bullatas. non rasas. non cancellatas. non abolitas, nec in aliqua sui parte uiciatas, uidimus & diligenter perspeximus sub hac forma. Alexander &c. *föregående N:o 419, och likaså N:o 421.* In huius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum.

Sigillet, ett under hvardera brefvet, mycket skadadt.

424. 1255 d. 9 Mars. Napoli.

Påfv. Alexander IV:s tillstånd för Biskopen i Skara att till Kyrkoherde i Bollebygd antaga den föreslagna Presten Johannes.

F. 1: 242, An. 1. Ep. 188.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri .... Episcopo Scarensi Salutem &c.

Joannes Scarensis Presbiter tue Diocesis nobis humiliter supplicavit, ut cum super defectu natalium, quem patiebatur de presbitero genitus et soluta sit cum eo auctoritate Sedis Apostolice dispensatum, ampliorem sibi gratiam facere curaremus, ut Ecclesiam de Ballabu ejusdem Diocesis, in qua condam pater suus plebanus ejusdem proximo ministravit, et ad quam idem Presbiter a veris patronis ipsius canonice presentatum se asserit recipere, ac retinere licite valeat secum misericorditer dispensando. Nos igitur ipsius exigentibus meritis super quibus ei testimonium perhibetur laudabile attendentes graves labores et tedia, que idem presbiter sustinuisse dinoscitur propter hoc ad Sedem apostolicam de remotissimis partibus veniendo, ac volentes eidem ob hoc dummodo sibi merita suffragentur, et paterne non sit incontinentie imitator gratiam facere in hac parte, Fraternitati tue presentium auctoritate concedimus, ut cum eodem Presbitero super hoc auctoritate nostra dispenses, prout pensatis persone ipsius circumstantiis videris expedire. Datum Neapoli VII. Idus Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

425. 1255 d. 10 Jun.

Grefv. Johans och Gerhards af Holsten, Stormarn och Schouenburg stadfästelse på de af deras fader Grefve Adolph IV och Hertig Henric I af Brunswig, Wisby borgare och Gothlands inbyggare förunte fri- och rättigheter.

K. i. 2: 78. *)

Joannes & Gerardus Dei gratia Comites Holtzatiæ, Stormariæ & Schouwenborch omnibus tam præsentibus, qvam futuris cupimus esse notum, qvod nos ob dilectionem dilecti Patris nostri universos Cives tam in oppido Wisby, qvam in ipsa terra Godlandiæ manentes, nostriqve destrictus terminos cujuscunqve negotii causa transeuntes, tam in eorum transitu, qvam reditu cum omnibus mercimoniis & bonis suis in nostram recipimus protectionem, conductus nostri securitatem eisdem plenius conferentes, talemqve

*) Detta är det första bland dem, som Priorn Johannes och hela Predikare-Br. Conventet i Wisby tillika med Gardianen Petter och hela Minoriter Br. Conventet dersammastädes d. 25 Maj 1368 efter orginalet vidimerat.

gratiam ac libertatem ipsis concedentes, videlicet ut iidem omni jure, qvod dilecti patris nostri suorumqve prædecessorum tempore feliciter usi sunt, sicut Illustris Henrici Ducis Brunswich felicis memoriæ privilegia, jam dictis Civibus super eadem libertate collata continent, perpetuo libere perfruantur. Et ut hæc donatio nostra stabilis & inconvulsa perenniter perseveret, præsentem charticulam cum sigillorum nostrorum munimine duximus roborandam. Acta sunt hæc anno Domini M°.CC°.LV°. tertio Idus Junii.

426. 1255 d. 18 Jun.

Bisk. Lars I:s i Linköping Befallning till Presterskapet och Folket på Gothland att noga ställa sig de vid mötet i Skenninge år 1248 gifna stadgar till efterrättelse.

A. 3, o. 1: 2.

Laurencius dei gracia lincopensis episcopus. Dilectis in christo filiis clero & populo guthlandie constitutis. salutem in omnium saluatore. Nemini dubium auctoritas canonica derelinquid quin legatorum apostolice sedis statuta edita in prouincia sibi commissa durent tamquam perpetua licet eandem postmodum sunt egressi. Cum igitur venerabilis pater Willelmus bone memorie sabinensis episcopus apostolice sedis legatus anno domini millesimo ducentesimo quadragesimo septimo dum in regno swecie legacionis officio fungeretur vt mores & uitam corrigeret sacerdotum. tam in partibus vestris. quam in singulis aliis legacie sue terminis statuta ediderit ab omnibus inuiolabiliter obseruanda. quorum tenor diligenter fuerat in publico sepius explanatus. nos horum statutorum uestigiis inherentes firmiter inhibemus ne sacerdotum concubine uel eorum filij qui post prenominata nati sunt statuta uel eciam postmodum nascituri post mortem sacerdotis ad mansum ecclesie super aliquibus ordinandis rebus uel disponendis presumant accedere nec quicquam percipiant ab intestato de hiis que sacerdos uel ecclesia mortis tempore possidebat. Quicumque autem aliquid contra hec presumpserit ipso facto excommunicacionis sentenciam se nouerit incurrisse. Per testamentum autem licite possunt sacerdotes cuicumque voluerint delegare. siquid mortis tempore possident ex hereditate. uel artificio. aut doctrina. seu eciam dono eis facto contemplacione non ecclesie set persone. precipimus quoque jn nomine ihesu christi. & in uirtute obediencie districte mandamus singulis prepositis nostris. vt ipsi continuam adhibeant sollicitudinem & curam diligentem ne quid contra hec uel alia domini sabinensis statuta temere ab aliquibus attemptetur. Datum anno domini M°.CC°.LV°. die lune proxima ante festum sancti johannis baptiste.

På frånsidan: quod filii concubinarum non hereditabunt patres. Sigillet till det mesta borta.

427. 1255 d. 22 Jul. Nottingham.

Konung Henric III:s i England Creditiv för några Predikare-Munkar, hvilka sändes till Birger Jarl att underhandla om ett vänskaps- och handelsförbund.

K. r. I. 2: 1.

Litteræ de Credentia Duci Sueorum.

Rex Domino B. Duci Sueorum salutem. Cum, de contrahendo inter nos, et vos, ac Regem Sueorum, natum vestrum, perpetuo amicitiarum vinculo, ad nos dudum vestros Nuncios duxeritis transmittendos; nosque multiplici guerrarum discrimine turbati, & plerisque negotiis occupati, Nuncios a latere nostro ad vos, pro statu & qualitate rerum investigandis, prout vobis scripsimus, eo tempore mittere nequiremus; Ac per discretos & religiosos fratres, Priorem Bert, & Commer. de Ordine Prædicatorum, laudabilis industriæ & sagacitatis viros, vestram denuo voluntatem nobis lucidius explicandam duxeritis, & quomodo nobis, præ cæteris mundi Principibus, vestra Serenitas optarit copulari; Nos vestræ dilectioni proinde grates referimus speciales, discretos ac religiosos Gilbertum de Bello & Rogerum de Refham, de ordine supradicto, ad vos pro facto mittentes memorato, & ad statum Regni & qualitatem negotii per ipsos investigandos; quibus super hiis omnibus fidem adhibere, & vestram inde voluntatem nobis per eosdem demandare velitis. Teste Rege apud Notingham, 22. die Julii.

428. 1255 d. 22 Dec. Lateran.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Bisk. Kol i Strengnäs, Abboten i Alvastra och Dom-Prosten i Linköping att låta den äldrige och svaga Ärke-Bisk. Jarler i Upsala nedlägga sitt Embete och att af Ärke-Biskopsbordet anslå honom ett hederligt underhåll.

F. 1: 246. An. 2. Ep. 22.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri . . . Strenginensi Episcopo, et dilecto filio Abbati Alvastrie Lincopensis Diocesis, et Preposito Ecclesie Lincopensis Salutem &c.

Usque in senectam et senium in officio pastoralis cure perductus Venerabilis Frater noster . . . . Archiepiscopus Ubsalensis nobis per suas litteras cum instantia supplicavit, ut cum confractus senio et paralitico morbo laborans nequeat pastorale officium ut expedit adimplere, ac per hoc oneri pontificalis officii cedere sit paratus, cessionem ipsius recipere curaremus. De vestra igitur circumspectione plenam in Domino fiduciam obtinentes,

nentes, mandamus, quatenus consideratis diligenter circumstantiis universis, si Ecclesie Vlsalensis videritis expedire, cessionem recipientes hujusmodi vice nostra prefato Archiepiscopo de bonis Archiepiscopalibus pro sustentatione sua studeatis provisionem honestam et congruam assignare, ac faciatis eum pacifica ipsius possessione gaudere. Contradictores &c. Quod si non omnes &c. Datum Laterani XI. Kalendas Januarij, Pontificatus nostri Anno Secundo.

429. 1255. d 30 Dec. Lateran.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala, samt Biskoparne i Linköping och Skara, med anmaning att draga försorg det Birger Jarls delning af landet i Furstendömen mellan hans söner må blifva orubbad.

K. c. 189.

Alexander Papa Qvartus Archiepiscopo Vpsalensi, Lincopensi & Scarensi Episcopis.

Ex parte dilecti Filii nobilis viri Ducis Suwenorum fuit propositum coram nobis, quod ipse Regni Suwenorum quod ad ipsum nouiter legitime deuolutum extitit, ac incolatum eius pacificum statum cupiens & tranquillum intendit certas in Regno ipso assignare suis filiis portiones, nolens per hoc fidelium stragem & animarum pericula, quæ si hoc non fieret, post ipsius obitum accidere possent, salubriter euitare. Nos igitur eiusdem Ducis vota salubria fauore beneuolo prosequi delectantes, monemus quatenus quod idem Dux super hoc de prudentum consilio legittime fecerit, auctoritate nostra faciatis sicut iustum fuerit inuiolabiliter obseruari. Contradic, &c. Quod sino &c. Datum Laterani. III. Calend. Ianu. anno 2.

430. 1256 d. 12 Jan. Lateran.

Påfv. Alexander IV:s tillstånd för Finvid Diaconus Canonicus i Linköping att, ehuru ej född af äkta säng, få prestvigas och emottaga Prestvärdigheter, med undantag af Biskops-embete, om ej till följe af särskilt Påfl. medgifvande.

F. 1: 250: An. 2: Ep. 50.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei, Dilecto Filio Finiwido Diacono Canonico Lincopensi Salutem &c.

Etsi geniti ex copula quam fedus matrimonii non excusat, illegitimi censeantur, illis tamen, qui geniture maculam litterarum scientia, et hone-

stis moribus satagunt abolere, tanquam a Domino gratiam consecutis libenter misericordiam impertimur, cum tibi Dominus largus pareus esse non debeat dispensator. Cum igitur defectum natalium quem te pati proponis de presbitero genitus et soluta dono scientie et honestis moribus redemisse diceris, nos bonis benefacere cupientes, auctoritate tibi presentium concedimus dispensando, ut defectu non obstante predicto, ad Sacerdotium promoveri valeas, et dignitates ecclesiasticas si tibi canonice offerantur recipere licite, ac libere retinere, ita tamen quod si ad episcopatus honorem te vocari contigerit illum nequaquam recipias absque licentia Sedis apostolice speciali. Nulli &c. nostre concessionis &c. Datum Laterani II. Idus Januarii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

431. 1256 d. 22 Jan. Lateran.

Påfv. Alexander IV:s befallning till Bisk. i Strengnäs, Abboten i Alwastra och Dom-Pr. i Linköping att tillse det de af Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelm af Sabina först tillsatte 5 Kanikerr i Upsala, vid tillfälle af förra Ärke-Biskopens bortgång, ej utan Påfvens tillstånd företaga Ärke-Biskopsval.

F. 1: 248. An. 2. Ep. 54.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri ... Episcopo Strenginensi et dilecto filio ... Abbati Alwastrie Lincopensis Diocesis et Preposito Ecclesie Lincopensis Salutem &c.

Venerabili Fratre nostro ... Archiepiscopo Ulsalensi eo quod est senio et gravi infirmitate confractus, non potest ut expedit pontificale officium exercere nobis cedendi licentiam postulante vobis damus nostris litteris in mandatis, ut ipsius admittatis si expedire videritis cessionem. Verum nos cupientes ipsi Ecclesie in qua de novo per bone memorie ... Sabinensem Episcopum tunc in illis partibus apostolice Sedis Legatum quinarius Canonicorum Numerus dicitur institutus, et in qua nulli antea Canonici fuerant, sed vacante ipsa Ecclesia per clare memorie Reges ac Clericos et Laicos Regni predicti de facto electionem Pontificis fieri contigebat de persona idonea utiliter provideri, mandamus quatenus si cessionem ipsam admitti contigerit inhibeatis canonicis supradictis, ut sine consilio et assensu vestro ad pastoris electionem, seu etiam postulationem aliquatenus non procedant. Decernentes irritum et inane si secus duxerint faciendum. Contradictores &c. Nolumus autem ut per hoc eisdem Canonicis quoad jus eligendi Pontificem in ipsa Ecclesia aliquod in posterum prejudicium generetur. Datum Laterani XI. Kalen. Februarii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

432. 1256 d. 23 Febr. Wreta.

Svantepolks Gåfvobref på hemmansdelar i Söderby, Histet och Qvinneby på Öland och i Säby i Kind till Wreta, för hans 2:ne döttrars intagning i nämnde kloster.

A. 3. t. 1: 4.

Nouerint uniuersi tam presentes quam futuri quod ego suanthepolc presentibus uiris nobilibus uidelicet domicello benedicto domini ducis filio. magistro mathia lincopensi. canonico. johanne presbitero de kafuøgum & pluribus aliis. pro ingressu duarum filiarum mearum in claustrum wrethe hec contuli possidenda. Silicet. VI. octonarios cum dimidio in sudherby. unum octonarium & sextam partem octonarii cum domibus in le*ro IIII* octonarios in ølandia III in histet. & unum in quinnæby. duos octonarios in chind contiguos in seby. in cuius rei testimonium feci presens scriptum sigilli mei munimine roborari. quicumque autem hoc factum attemptauerit infringere fiat anathema. Datum in wretha. anno domini M°CC°LVI°. VII° Kalendas marcii.

Sigillet något skadadt.

433. 1256 d. 17 Apr. Lund.

Ärke-Bisk. Jacob Erlandssons i Lund Gåfvobref på sina gods i Howostorp, Degstorp, Säröf och Norrhwiddinge samt Trätö qvarn till Lunds Domkyrka.

B. 1: 156.

Super bonis scolarium prebendalium Littera prima.

Nos jacobus dei gracia lundensis archiepiscopus suecie primas. bona nostra omnia. mobilia & immobilia que in presenciarum habemus & possidemus in howostorp & dåvsthorp, særæsleff & hwitingy nørre, & molendinum nostrum quod habemus iuxta thræthøa ad honorem Dei & gloriose virginis marie & beati laurencii martiris, Damus, siue conferimus & scotamus, siue per sotacionem tradimus ecclesie lundensi jure perpetuo possidenda, auctoritate domini pape ordinanda, abdicantes a nobis ex nunc omnem proprietatem & possessionem bonorum predictorum, salua nobis auctoritate tuicionis & defensionis, quam habemus de jure communi in aliis possessionibus & bonis ecclesie memorate. Acta sunt hec in ecclesia Lundensi anno dominj MCCL sexto, secunda die pasce, que erat quintodecimo kalendas Maij, presentibus dominis Magistro sacero preposito, olauo decano, Benedicto. Mathea. Erlando. Johanne dicto dros thrugoto. Nicolao de baldringi, nicolao cellerario. magistro bouone. canonicis Lundensibus. Gothrico presbitero. Magistro Karulo canonico dalbyensi. Esberno wognsson. andrea

fratre nostro. Nicolao ærræson; Tuchone nielasson. Johanne awesson. In cuius rei testimonium, presentem litteram sigillo nostro & capituli nostri fecimus communiri.

434. 1256 d. 17 Apr. Lund.

Ärke-Bisk. Jacob Erlandssons i Lund anordning af förutnämde gods till underhåll för fattige Scholgossar i Lunds Schola.

B. 1. 156.

Littera Secunda.

In nomine patris & filii & spiritus sancti Amen. Nos Jacobus dei gracia Lundensis archiepiscopus suecie primas. bona nostra omnia mobilia & immobilia, que in presenciarum habemus & possidemus in howosthorp, dausthorp, særsløff et hwitingi nørre & molendium nostrum, quod habemus iuxta thræhøæ. cum omnibus attinenciis. ad honorem dei & gloriose virginis marie & beati laurencii martiris. damus. siue conferimus & scotamus siue per scotacionem tradimus jure perpetuo possidenda. ecclesie Lundensi in huiusmodi vsus. scilicet. vt de bonis in de prouenientibus sustententur in victu tot pauperes scolares de scola lundensi assumendi. quot juxta qualitatem temporis. inde poterint sustentari Et per archiepiscopum qui pro tempore erit. sint instituendi & destituendi. cuius prouisioni & ordinacioni hoc relinquimus Qui tuiconem & defensionem quam habet de jure communj in aliis possessionibus & bonis Lundensis ecclesie. memoratis bonis impendat. Volumus autem. vt tales pauperes assumantur. qui probitate & agilitate ingenii adjuuantur. et de quibus quoad profectum litteralis sciencie. spes firmior possit presumi Acta sunt hec in ecclesia lundensi anno dominj MCCL sexto. secunda die pasce que erat quintodecimo kalendas Maij. Presentibus dominis. Magistro sacero preposito. benedicto decano Erlando archidiacono. Matheo. Johanne dros. nicolao de baldringi Magistro bouone. canonicis lundensibus et aliis pluribus clericis & laicis.

435. 1256 d. 23 Oct. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bref om 40 dagars aflat för dem, som besöka S:t Erics graf i Upsala Domkyrka.

A. 1. a. 28.

Alexander episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs . . Preposito et Capitulo Vpsalensi, Salutem et apostolicam benedictionem. Licet is de cuius

munere uenit ut sibi a fidelibus suis digne ac laudabiliter seruiatur de habundantia pietatis sue que merita supplicum excedit et uota beneseruientibus multo maiora retribuat quam ualeant promereri, nichilominus tamen desiderantes reddere domino populum acceptabilem fideles christi ad complacendum ei quasi quibusdam illectiuis premijs indulgentijs scilicet et remissionibus inuitamus. ut exinde reddantur diuine gratie aptiores. Cum igitur sicut asseritis ad sepulchrum beati Henrici Regis cuius corpus in uestra requiescit ecclesia deuote concurrat populi multitudo, nos cupientes ut eadem ecclesia congruis honoribus frequentetur omnibus uere penitentibus et confessis qui ecclesiam ipsam in festo eiusdem sancti annis singulis uenerabiliter uisitarint de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi Quadraginta dies de iniunctis sibi penitentijs misericorditer relaxamus. Datum. Anagnie X Kal. Nouembris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Blybullan bortfallen.

436. 1256 d. 23 Oct. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bref om 40 dagars aflat för dem, som besöka Upsala Domkyrka.

A. 1. a. 29.

Alexander &c. *lika med föregående N:o* 435 *till* aptiores. Cupientes igitur ut ecclesia uestra que in honorem beati Laurencij sicut asseritis est fundata congruis honoribus frequentetur &c. *och vidare till slut.*

Blybullan bortfallen, men röda och gula silkestrådar äro qvar.

437. 1256 d. 23 Oct. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s stadfästelse på Upsala Dom-Capitels erhållne Privilegier.

A. 1. a. 30.

Alexander episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs . . Preposito et Capitulo ecclesie Vpsalensi, Salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur &c. *såsom N:o* 293 *till* Eapropter dilecti in domino filij uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris Romanis Pontificibus ecclesie uestre concessas, nec non et libertates ac exemptiones secularium exactionum a

Regibus et Principibus alijsque christi fidelibus rationabiliter uobis indultas auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis &c. Datum Anagnie X Kal. Nouembris Pontificatus nostri Anno Secundo.

Blybullan i röda och gula silkestrådar medföljer.

438. 1257 d. 7 Mars. Lateran.

Påfv. Alexander IV:s tillstånd för Ärke-Bisk. Jacob Erlandsson i Lund att få till andeliga inrättningar gifva någon efter föräldrarne ärfd förmögenhet, hvilken han befarade till någon del vara af dem mindre ärligt förvärfvad.

F. 1: 252. An. 3. Ep. 184.

Alexander &c. *Venerabili Fratri J. Archiepiscopo Lundensi Salutem* &c.

Habens ut asseris conscientiam scrupulosam, quod parentes tui aliqua minus licite acquisiverunt, quibus jure successisti hereditario petisti super hoc tibi a nobis salubriter provideri. Nos igitur tuis supplicationibus inclinati conferendi talia piis locis si forte, quibus eorum restitutio fieri debeat nequaquam inveniri valeant, Fraternitati tue auctoritate presentium concedimus facultatem. Datum Laterani Nonis Martii, Pontificatus nostri anno Tertio.

439. 1257 i Apr.

Konung Waldemars öppna Bref för Risabergs kloster på frihet från alla Kongl. utskylder af deras gods och lägenheter.

A. 3. n. 1: 6.

Jn nomine Summe & indiuidue trinitatis. Waldemarus dei gracia Rex Sweuorum vniuersis christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem sanctis omnibus repromissam. Quoniam diuina prouidencia in hanc suam graciam nos uocauit. ut regni temporalis culmine sublimatos multis preferret mortalibus, tenemur & nos uice debita sancte ecclesie ubique in regno nostro ampliare modis omnibus libertatem. Nouerit igitur fidelium uniuersitas quod ad reuerenciam gloriose domine & uirginis marie omnes possessiones Ecclesie eiusdem beate marie de Risebehg attinentes ob sororum deuocionem ibidem existencium vbicunque in regno nostro sunt constitute cum colonis & omnibus pertinenciis suis. Villis. Nemoribus. Agris. piscacionibus suis. & redditibus. ab omni iure regali liberas semper concedimus & exemptas. vt libere sint in usum ecclesie memorate & beneficium sempiternum. Vt igitur super bonis predicte ecclesie data libertas immobilis perseueret ean-

dem libertatem roborantes sigilli nostri munimine confirmamus. Insuper omnibus per presencia scripta declaramus quod prefatam domum & sorores ibidem deo domino seruientes. sub clypei nostri tutela constituimus specialiter protegendas quamdiu uixerimus domino Largiente. Jta quod quicumque ipsis iniuste fuerit aduersatus. jn se & in bonis suis strictam nostre maiestatis senciet ulcionem. Jllos autem quos dominus in locum nostrum prouiderit successuros quam plurimum rogamus. ut intui dei gracia cuius sumus id quod sumus hec eadem sororibus iam predictis faciant & concedant. Datum uthynygni. Anno. dominj M°.CC°.LVII°. Mense Aprilj.

Sigillet saknas.

440. 1257 d. 9 Apr. Almastad.

Stadfästelse af Biskop Lars i Skara på några till kyrkan gifne hemmanslotter och inkomster.

A. 3. z. 1: *)

Vniuersis christi fidelibus presens scriptum inspicientibus uel inspecturis. laurencius dei gracia scarensis episcopus. salutem in domino ihesu christo. Cum propter deciduam condicionis humane naturam ab antiquis legum & canonum condicionibus prouide sit statutum. collaciones & constituciones sollempniter ordinatas. attenticis sigillorum apicibus eternari. Nos igitur ipsorum uestigiis commendabilibus & exemplis possetenus inherentes. & cotjdie iugi meditacione cordis aduertentes. quam sit temporalis uite breuis excursus. finis uero horribilis & incertus. Jnstitucionem de domino petro in ecclesia beate uirginis scaris factam. & prebendam sibi quam predecessor suus thorirus possedit temporis amplioris spacio libere & quiete per nos de consensu dilecti filii domini. R. prepositi & capituli scarensis modo canonico ac tempore competentj collatam. cum fructibus & obuencionibus singulis ad ipsam ex parte ecclesie pertinentibus propriis nominibus expeditis. videlicet. VI. colonis in parochia mothgofallum & uno colono in tubbathorp cum suis attinenciis. & collecta modii per collanhereth ab omnibus totaliter expetenda. & per medietatem eiusdem prouincie totali decima sacerdotum. & aliis distribucionibus & honoribus quorum communis est usus in choro & capitulo factis uel faciendis. viuaci litterarum testimonio sub sigilli nostrj carectere duximus confirmandam. quia beneficiorum collacionibus plenissima adhibenda est interpretacio & cautela. ne tractu temporis diuini nominis cultus minui ualeat sed augeri. Verum quia predicte prebende prouentus tenues adeo conspicimus & exiles. ut ex eis nec persona sustentari poterat competenter. nec ecclesia congruo seruicio uenerari. vtriusque defectui effi-

*) Detta bref finnes äfven i en af Petrus Laurentii Decanus i Skara och 3 Kaniker dersammastädes gjord afskrift af år 1459 d. 7 Mars. (A. 3. z. 1. 1: 6.)

cacem cupientes adhibere medelam. dicto domino petro & successoribus suis canonice substituendis. in competenciores sumptus & in ecclesie scarensis seruicii maioris aucmentum de bonis episcopalibus attribuimus. medietatem curie nostre scaris certis limitibus discretam. cum molendino de marhem. per parochiam de vanghum. & de Gøchem. decimas tam capitales quam frugum cum causis & obuencionibus singulis ex eis racione iuris episcopalis prouenientibus perpetuo iure possidendas. Sub interminacione anathematis perpetui districtius perhibentes. Ne quis institucionis. collacionis. & confirmacionis nostre paginam ausu temerario infringere audeat. aut ullo umquam tempore reuocare. Quod qui fecerit porcionem cum dathan & abyron se nouerit habiturum. Datum almastadum anno domini. M°.CC°.L°.VII°.V°. Jdus aprilis pontificatus nostri anno X°.VII°.

Sigillen: N:o 1 saknas. N:o 2, 3 skadade.

441. 1257 d. 20 Jun. Viterbo.

Påfv. Alexander IV:s Stadfästelse af Påfv. Lucius III:s Privilegier för Cistercienser-Orden.

A. 3. þ. 2: 6. *)

Alexander Episcopus seruus seruorum dej venerabilibus fratribus vniuersis - Archiepiscopis & Episcopis - Ac dilectis filiis. abbatibus. prioribus. Decanis. Archidiaconis. & aliis ecclesiarum prelatis presentes litteras inspecturis. salutem & apostolicam benedictionem. Felicis recordacionis Lucij pape predecessoris nostri. litterarum tenorem. in litteris venerabilis fratris nostri Johannis Episcopi Cicestrense contentum perspeximus in hec uerba. Lucius &c. *Se föregående N:o* 95. Nos igitur ad eiusdem predecessoris exemplar - Vniuersitatj uestre per apostolica scripta firmiter precipiendo mandamus - quatinus - omnia & singula supradicta diligenter & efficaciter exequj procuretjs. Nulli ergo &c. nostri preceptj &c. Datum viterbij XII°Kal. Julij - Pontificatus nostri anno tercio.

442. 1257 d. 3 Aug. Wentabrum.

Ärkedjäknen Folke Engels testamente på en gård i Berhem till Upsala Domkyrka.

A. 4. a. 1.

Vniuersis christi fidelibus presentem litteram audientibus. F. vpsalensis ecclesie archidiaconus salutem in domino sempiternam. Quoniam omnes mori-

*) Efter en vidimation af Bisk. Otor i Roskild af d. 1 Maj 1306.

morimur et sicut aque dilabimur et licet morte nichil sit cercius eius tamen hora nichil incercius estimatur. quia quod tibi hëri mihi potest hodie euenire Jdeo ego fulco fratribus meis presentibus. consulentibus. et vnanimiter consencientibus. sanus et incolumis presenti pagina testamentum condo & conficio deliberacione prouida precedente. Consideras enim quod personis ecclesiasticis nullus heres proximior esse debet quam his qui nos domino sociauit. nec magnum est si ei nostra temporalia conferimus a quo spiritualia officia suscipimus et honores. do et confero ecclesie vpsalensi mansionem meam in berhem cum omnibus attinenciis suis quecunque ibi in presenciarum sunt aut eidem in futurum justis modis poterint aggregari. mihi tamen possessione. vsufructu et ordinacione dicte mansionis quam diu vixero reseruatis. Ne autem super premissis in posterum aliqua possit calumpnia aut dubitacio suborirj presentem litteram sigillo proprio et fratrum meorum Laurencii. johannis et magni. dignum duxi communirj. Datum ventabrum anno dominj M°. CC°.LVII°.III°. Nonis aug. Huic etciam littere sigilla. dominj. regis et dominj ducis ac domini archiepiscopj appensa sunt ad corroboracionem et in testimonium veritatis.

På frånsidan: Testamentum domini. Fulionis Archiepiscopi upsalensis in quo legatur hæreme ecclesie vpsalensi.

Sigillen N:o 1, 8 bortfallne; de öfriga N:o 2—7 finnas.

443. 1257 d. 28 Aug. Viterbo.

Påfv. Alexander IV:s Skydds-Bref för Skokloster.

A. 1. d. 51.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. Dilectis in christo filiabus. . . . Abbatisse et Conuentuj Monasterij de Sko Cisterciensis ordinis Vpsalensis diocesis Salutem et apostolicam benedictionem. Deuotionis uestre meretur afectus ut uos fauore sedis apostolice prosequentes uobis quam digne postulatis gratiam faciamus. Eapropter dilecte in domino filie uestris supplicationibus inclinati, personas uestras cum omnibus bonis que in presentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum iustis modis prestante domino poteritis adipisci sub beati Petri et nostra protectione suscipimus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre protectionis &c. Dat. Viterbij V. kalend. Septembr. Pontificatus nostrj Anno Tertio.

Blybullan hänger i röda och gula silkestrådar.

444. 1257 d. 6 Oct. Laglösa Köping.

Ärke-Bisk. Lars I:s i Upsala Bref till Helsingland och Jemtland rörande 40 dagars aflat, för dem, som lemnade understöd till Upsala Domkyrko-byggnad; hvartill 4 andra Biskopar hvar för sig tillagt lika många dagars aflat för nämde orter och Ångermanland.

A. 3. a. 2: 4.

Frater Laurencius miseracione diuina. vpsalensis archiepiscopus. Uniuersis helsingaland & jamtaland. inhabitantibus salutem in nomine jhesu christj. Quoniam vt ait apostolus &c. *lika med N:o 245 till* uitam eternam. Cum igitur vpsalensis ecclesia mater nostra. & capud christianitatis nostre. cui de iure tenemini reuerenciam. & honorem. ac ipsam in suis necessitatibus adiuuare. dudum sit igne destructa. ac ad reparacionem sui proprie non suppetant facultates. Jdeo vniuersitatem uestram. Monemus. & hortamur. in domino. Et uobis in remissionem iniungimus peccatorum. vt nunciis. dicte ecclesie cum ad nos uenerint. pias Helemosinas. Et grata. caritatis subsidia erogetis. vt per nostram. & aliorum subuencionem. sepedicta ualeat ecclesia adiuuari. et uos per hec. & alia bona. Que inspirante domino feceritis; possitis ad eterne felicitatis gaudia peruenire. Nos igitur Omnibus uere confessis. & contritis. qui memorate ecclesie. manum porrexerint adiutricem. de omnipotentis dei misericordia. & beatorum Petri. & Paulj apostolorum eius auctoritate. & meritis gloriosi martiris Laurencij confisi. Quatraginta dies de iniuncta. sibi penitencia: misericorditer relaxamus. Ratas. & Gratas. habentes. & auctoritate qua fungimur. confirmantes. Jndulgencias. Quas venerabiles Fratres. suffraganei vpsalensis ecclesie in presenti negocio in Helsingaland. Angermannaland. & Jamtaland. duxerint Largiendas. Datum Laghlysakypung. Anno Dominj. M°.C°C°.L°.VII. Pridie Nonas. Octobris. Dominus Jnnocencius Papa Quartus. Quatraginta dies. Nos Laurencius dei gracia scarensis Episcopus Quatraginta dies. Nos Col dej gracia strengnensis episcopus Quatraginta dies. Nos Magnus Dei gracia Arosiensis episcopus. Quatraginta dies Nos Frater forcundus dei gracia vexsyonensis episcopus Quatraginta dies.

På frånsidan: Jndulgencia concessa helsingis, qui datam elemosinam ad fabricam ecclesie vpsalensi. CC. dierum excepta jndulgencia pape.

Sigillen, 1—5 föga skadade.

445. 1257 d. 1 Nov. Harun.

Birger Jarls Bref till Medelpad och Ångermanland med erinran om deras offentliga öfverenskommelse att för hvar person, som hunnit 20 år, erlägga årligen en penning, äfvensom fattigtionden på vissa år till Upsala Domkyrko-byggnad, jemte allvarlig befallning att detta fullgöra.

A. 3. a. 1: 5.

B. Dej gracia dux sueorum. vniuersis in mizalpaz et Angermanaland Habitantibus salutem in domino Nostis si bene recolitis quomodo

in presencia domini regis filij nostrj. et nostra. et bone memorie domini. J. quondam archiepiscopj vpsalensis & aliorum quamplurimorum regni suethie in signum obediencie perpetue vpsalensi ecclesie matrj vestre de consilio nostro et mandato quilibet vestrum qui viginti esset annorum et supra. vnum denarium nostre monete vel valorem eiusdem singulis annis in perpetuum promisistis exsoluere insuper et decimas pauperum integre per vnum annum ante terciam per triennium ad supradicte ecclesie edificacionem quod vt plurimum miramur non dum persoluistis. Cum nos deceat et ex potestate nobis a deo concessa ad nos pertineat ea que sancte ecclesie promissa sunt roborare, ac illa precipue que in presencia nostra et cum consilio nostro et consensu fiunt. Jdeo vobis in uirtute obediencie et sub optentu gracie nostre firmiter precipiendo. mandamus vt omnia supradicta vpsalensis ecclesie fideliter persoluatis. prout dilectus cognatus noster dominus. f. archidiaconus vobiscum duxerit statuendum sicut graciam nostram in hac parte promereri volueritis et indignacionem euitare. datum. Harun anno dominj. M°. CC°.L°VII°. in die omnium sanctorum.

Sigillet bortfallet.

446. 1258 d. 9 Febr. Viterbo.

Påfv. Alexander IV:s tillstånd för Tyska Hospitaliter-Bröderna att hafva fästen och borgar.

A. 1. d. 52.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filijs . . Magistro et Fratribus Hospitalis Sancte Marie Theutonicorum Jerosolimitanorum Salutem et apostolicam benedictionem. Fauoris nostri prouenire decet auxilio, ut que digne seu iuste cupitis. libere ac sine trepidatione aliqua perficere ualeatis. Sane munitiones et Castra quedam ad honorem dej et Sancte Romane ecclesie sicut accepimus tenetis in Transmarinis et Cismarinis partibus, que non solum Paganis sed etiam alij quamplures homines reprobi et peruersi auferre uobis per uiolentiam moliuntur. Quia uero de ammissione Munitionum et Castrorum ipsorum uobis et negotio fidei quod per uos in Terra Sancta nec non in Liuonia et Pruscia seu quibuscumque alijs locis per dei gratiam utiliter et potenter agitur, graue dispendium imineret. Nos deuotionis uestre precibus inclinati. ut Munitiones et Castra predicta defendere, uim ui repellendo cum inculpate tutele moderamine ualeatis. uobis auctoritate presentium concedimus facultatem. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Viterbij V Jdus Februarij Pontificatus nostri Anno Quarto.

Blybullan vidhänger i röda och gula silkestrådar.

447. 1258 d. 4 Aug. Fiskebäck.

Esbjörn Vargs Testamente på hans andel i Ebbatorp till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 36.

Jn nomine patris. & filij & spiritus sancti. Anno domini. M°.CC°. quinquagesimo octavo. Jn Dominica ante festum beati Laurencij. Ego Esbernus varg. Jn presencia Tocius parochie mee pertinentis ad ecclesiam que Fischibec dicitur, confero mihi in elemosinam & in remissionem peccatorum meorum. Claustro Nouevallis & eiusdem loci conuentui totum quod possideo in villa que vocatur ebbathorp in siluis & in agris. in pratis & in predijs remotis & vicinis que ibidem iure hereditario possideo. loca irrigua & arida. Partem piscature in amne que mihi ibidem sorte attinet. ista viuus viua voce confero & tribuo Claustro predicto & eiusdem loci Monachis perpetua donacione ad honorem sancte Marie virginis & omnium sanctorum & ad laudem & gloriam nominis ihesu christi. Quicumque igitur hominum seu mulierum meam istam sollempnem donacionem. in posterum irritare vel Cassare presumpserit. vel predictis Monachis violenter auferre uoluerit. iram omnipotentis dei & omnium sanctorum offensam semper excommunicandus incurrat. & regie vindicte semper subiaceat. donec eisdem Monachis plenarie satisfecerit. & a cepta prauitate sua totaliter resipiscat. vnde iam sciant presentes & posteri. quia in eodem Claustro familiaritatem cum orationibus & locum sepulture sine omni contradictione ibidem a fratribus mihi desidero redonari. Sciant hec uniuersi. quia viuus viva voce hoc Testamentum coram testibus sum voluntarie protestatus.

På frånsidan: "Testamentum." "ebbatorp." "þweta."

Sigillet på en af brefvet klippt remsa bortfallet.

448. 1258?

Stadfästelse på förutnämde Testamente.

A. 3. x. 1: 19. *)

— — — — -horum. Omnibus per svethiam presentes Litteras visuris vel audituris salutem & graciam. Significamus vobis vniuersis . . . , ... omnibus attinencijs suis & domibus . . . iure hereditario possederat Esbernus Wargir in uilla que dicitur Hebba . . . . . vocatur Nouavallis & fratribus eiusdem loci. cum Domini. regis & nostro beneplacito perpetuo

*) En betydlig del af Brefvet är på dess ena kant bortsliten.

contradimus possidendvm . . . . . eundem Esbernum super hoc distincte fecisse testamentum. primitus coram parochia sua Jn fischibec plenum . . . . . est se dicto claustro predictam possessionem dedisse. sicut eciam postea testificari fecit per prolocutorem de . . . . . uoce coram omnibus conprouincialibus eiusdem hanc donacionem sollempniter confirmante. secundum quod eius indicat . . . . . testamentum. Vnde firmiter precipiendo mandamus. quatinus de predicta sic publice donata possessione . . . . . seu mulierum. audeat in posterum Monachos supradicti Claustri per aliquam calumpniam infestare. Quod si quis fecerit. omni . . . . . nostram indignacionem grauiter se nouerit incursurum. & in eum vindicabimus tamquam sit reus regie maiestatis. valete.

På frånsidan: "Vesgocia ebbatorp."

Sigillet förkommit; men trådarne qvarhänga.

449. 1258 d. 26 Aug. Viterbo.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala om upphäfvande af Skenninge kyrkomötesstadga rörande Presternas frillor.

A. 1. a. 31. *)

Alexander episcopus. seruus seruorum dej. Venerabili fratrj . . Archiepiscopo Vpsalensi. Salutem et apostolicam benedictionem. Tua [1]) nobis fraternitas intimauit, quod bone memorie Willelmus Episcopus Sabinensis, tunc in partibus Suetie Legatus sedis apostolice statuit, ut quicumque Sacerdos, uel Clericus concubinam haberet publice uel occulte, sententiam excommunicationis incurreret, ipso facto, vnde cum nonnullos [2]) sententia ipsa inuoluerit, et inuoluat, prouideri super hoc a nobis eorum salutj, humiliter postulasti. [3]) Verum quia sepe quod prouidetur ad bonum, antiqui hostis inuidia procurante, tendit ad noxam & Statutum huiusmodi quod pro animarum procuranda salute fuerat editum, tum propter irregularitates, quas clerici sententia predicta ligati, [4]) multotiens contrahunt. tum propter contagiose pene contagium. qua excommunicatj, sibi communicantes, excommunicationis labe inficiunt, animabus ipsis laqueos mortis eterne parat. [5]) & quamplures sepissime laqueo ligantur unius, nos attendentes quod pro uarietate personarum et regionum, pene sunt prouide uariande, tuis [6]) supplicationibus inclinati, fraternitatj tue [7]) presentium auctoritate concedimus. ut prefatum statutum in tua Ciuitate ac diocesi, et Prouincia reuocans. ac relaxans [8])

*) N:o 464 utur K. c. 181 har följande olikheter: 1) vestra 2) Presbyteros & clericos propter eandem participationem *tillsättes*. 3) postulastis. 4) Legati 5) parant. 6) vestris. 7) vestræ. 8) in vestris ciuitatibus & diocesibus reuocantes & relaxantes.

dictam sententiam iuxta formam ecclesie, si absolui per te, [9]) ab ea, Presbiteri et Clerici earumdem Ciuitatis, diocesis, et Prouincie, [10]) cum humilitate petierint, sententiam ipsam in penam aliam, quam personarum, locorum, et temporum circumstantijs prouida circumspectione pensatis, earundem animarum salutj magis expedire uideris, [11]) possis [12]) libere commutare, ac dispensare cum illis, super irregularitate, quam sic ligati, suscipiendo ordines, uel celebrando diuina officia, seu immiscendo se illis, non tamen in contemptum clauium contraxerunt, iniuncta eis pro modo culpe competenti penitentia, prout animarum suarum saluti uideris [13]) expedire. Prouiso quod ijdem concubinarij concubinis ipsis a se prorsus abiectis, cautionem exhibeant, de illis uel alijs minime resumendis. Datum Viterbij VII Kalend. Septembris. Pontificatus nostrj Anno Quarto.

Blybullan hänger i segelgarn.

450. 1258 d. 4 Sept. Viterbo.

Påfv. Alexander IV:s Befallning om verkställandet af Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina stadga om 5 Kanonikater vid hvar Domkyrka.

B. 2: 173.

Confirmacio domini alexandri, pape de pluribus canonicis instituendis in ecclesiis cathedralibus.

Alexander episcopus seruus seruorum dej venerabili fratri archiepiscopo vpsalensi salutem & apostolicam benedictionem. Sicut te intimante accepimus, bone memorie Guillelmus episcopus Sabinensis tunc in regno swecie apostolice sedis legatus deliberacione prouida statuit quod quelibet cathedralis ecclesia dicti regni saltem habeat quinque canonicos qui vacanti ecclesie possint de pastore ydoneo prouidere sed propter negligenciam prelatorum nullus hactenus fructus aut rarus de huiusmodj statuto prouenit. volentes igitur statutum ipsum inuiolabiliter obseruari fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatinus suffraganeos tuos attencius moneas vt infra competentem terminum, a te prefigendum eisdem, commissas sibi ecclesias secundum tenorem statuti eiusdem de canonicis ordinent, iuxta proprias facultates, alioquin extunc eos iuxta idem statutum, non differas ordinare, contradictores auctoritate nostra appellacione postposita compescendo. Datum viterbij II non. septembris pontificatus nostri anno quarto.

9) vos 10) Ciuitatum & diocesum 11) videritis, 12) possitis 13) videritis.

451. 1258 d. 5 Sept. Viterbo.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Biskopen i Westerås med befallning att å Påfvens vägnar gifva tillstånd att flytta Upsala Domkyrka till ett mera passande ställe.

A. 1. d. 53. *)

Alexander Episcopus seruus seruorum dei. Uenerabili fratri. Episcopo Arusiensi in Swechia. Salutem & apostolicam benediccionem. Jntimantibus Venerabili fratre nostro. Archiepiscopo. & Dilectis filiis Capitulo vpsalensi, accepimus, Quod eorum ecclesia est in vili & despecto loco fundata. ita quod propter quamplurimas incommoditates, et in precipuis festiuitatibus vpsalensis ecclesie vix inueniuntur aliqui quibus Archiepiscopus predicet uerbum dei. Quare fuit nobis ex parte ipsorum humiliter supplicatum. vt quod dictam ecclesiam, retento sibi suo antiquo nomine, transferre ad alium locum eis magis idoneum possint, ipsis concedere de benignitate sedis apostolice curaremus. Nos igitur eorundem supplicacionibus inclinati, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus Quatinus transferendi eandem Ecclesiam ad locum alium, prout exigentibus necessitate ac utilitate uideris expedire, tribuas eis auctoritate nostra liberam facultatem, sine preiudicio iuris alieni. Datum Viterbij. Non. Septembris. Pontificatus nostri anno Quarto.

452. 1258 d. 23 Dec.

Bisk. Henrics i Linköping anmaning till invånarne på Gothland och Öland att med gåfvor, mot hvilka utlofvas 40 dagars aflat, men 30 dagars till dem, som förqväft sina späda barn, understödja byggnaden af Nydala kloster, hvilken långt ifrån att fulländas, snarare tycktes förfalla genom brist på tillgångar.

A. 3. x. 1: 37.

H. Dei gracia Lincopensis Episcopus. Uniuersis Gutlandiam & Ølandiam Jnhabitantibus Salutem & pro temporalibus bona recipere sempiterna Apte satis conuenit ac decet. Vt omnes fideles christi vinculo karitatis vniti. Fraterna compassione studeant necessitates suas jnvicem subleuare. Jn hiis maxime que ad cultum spectant diuinum & sancte Religionis proficiunt Jncrementum. Jnde est Quod karitati vestre duximus intimandum. Quia oratorium quod in cenobio nouewallis a beato bernardo jn honore beate virginis est fundatum. propter nimiam sterilitatem Loci jllius & jnopiam. Nisi per elemosinam & Largam fidelium benetolenciam. Jn suum statum & congruam perfectionem nequaquam poterit perduci. Jmmo eciam ruina &

*) Efter en af Biskop Karl i Westerås år 1271 d. 9 Sept. gifven afskrift.

dampnum jrrecuperabile jn breui videtur predicto edificio jminere. nisi succurra tur.Unde propter vestram dilectionem attencius Rogamus Monemus & hortamur jn domino. Quatinus ad honorem dei & beate uirginis marie. certi de spe premii de bonis vobis a deo collatis vt predictum opus duci valeat ad effectum adiutorium ministretis. Nam tali modo sua expendere non est jn ventum spergere set jn celestes thesauros ubi fures non effodiunt collocare Nos vero de diuina bonitate confidentes. omnibus qui sepe dicto edificio vt crescat aliquod iuuamen jnpenderit. Auctoritate apostolorum petri et pauli de jniuncta sibi penitencia. XL. dies Relaxamus. Jllis vero qui in oppressione paruulorum jnuenti fuerint. XXX. dies Relaxamus. valete. Datum Anno Domini M°.CC°.L°.VIII°. X°. Kal. Januarii.

Sigillet, finnes i grönaktigt vax, på blå, röda och hvita trådar.

453. 1259. Wisingsö.

Bisk. Henrics i Linköping stadfästelse på Gisle Petersons före sin pelegrimsfärd till Jerusalem åt Munkarne i Nydala gjorda testamente af gården Merathorp i Tweta, med åt Brodern Thord förbehållen, men af honom frånträdd rättighet till hemmanets inlösande mot en mark guld.

A. 3. z: 1: 39.

H. Dei gracia Episcopus Lincopensis. Vniuersis Presentes litteras inspecturis salutem jn nomine ihesu christi. Ex testimonio Domini. B. Ducis swethie euidenter jntelleximus Quod bone memorie Gislo petri filius jter peregrinacionis jerosolimam arripiens rescriptum testamenti sui dicto domino Duci remisit jn hunc modum. silicet quod quandam mansionem jn thwetum. dictam merathorp domui regularium ordinis sancti benedicti jn Nouaualle Reliquid jn testamento. Tali condicione media. Quod frater suus thordo pro marca auri sibi si placeret redimeret dictam mansionem. Memoratus uero thordo dictam mansionem. nolens redimere eandem predicte domui totaliter Resignauit. Nos igitur auctoritate dei omnipotentis & apostolorum eius petri & pauli & auctoritate qua fungimur firmiter jnhibemus Ne aliquis dictam domum super hiis presumat aliquatinus molestare. Si quis vero hoc attemptauerit jndignacionem dei omnipotentis & censuram ecclesiasticam se procul dubio nouerit jncursurum. Data Wisighnsø Anno domini M°.CC°.L°.IX°.

Sigillet, finnes i en åter vidhäftad pergamentsremsa.

454.

454. 1259. Gräshult.

Hustru Gytras, Gåfvobref till Nydala kloster på hennes andel i Hagshult efter hennes och hennes man Gudmunds död.

A. 3. x. 1: 38.

Jn nomine patris & filij & spiritus sancti. Ego Gytha villica Domine Ranfridis in Gresølt. Cum voluntate & cum consensu eiusdem domine mee. Pro me & pro dilecto marito meo Guthmundo villico. predium meum & totam curiam cum ceteris attinencijs suis. confero solempni voto Claustro & fratribus de Nouavalle jn villa que dicitur Hagsiohylta. perpetuo post mortem meam & dicti mariti mei possidendum. Quicunque hanc donacionem calumniare attemptauerit. indignacioni Domini Dvcis & ire omnipotentjs dei subiaceat in futurum. Ceterum ad confirmandum hoc presens priuilegium. sigillo dicte Domine mee & sigillo filiarum eius feci presens scriptum firmiter roborare Datum anno domini. M.CC.L. Nono. Jn Mansione que vocatur Greshylta. valete in christo.

Sigillen: N:o 1, 2 bortfallne; två tofsar af hvit tvinnad linnetråd finnas qvar.

455. 1259. Göthala.

Bisk. Ragwalds i Skara betyg att Estrid, Peter Hvijss dotter, gifvit sin gård i Thorkelstorp till Gudhems kloster, med vilkor att i hennes lifstid deraf årligen uppbära 15 öre.

A. 3. å. 2: 1.

Vniuersis christi fidelibus quibus presens scriptum jnnotuerit. R. diuina miseracione scarensis episcopus. Salutem in nomine ihesu christi. Noticie transmittimus singulorum. Qvod Estridis filia petri Hvijss curiam quam in thorkilsthorp habuit cum omnibus attinencijs claustro sanctimonialium de Gudhem sana & incolumis donauit libere sub hoc pacto. vt quam diu dicta. E. uixerit. XV. horas vsualis monete de ipso claustro ad uite sue necessaria percipiat annuatim. Ne igitur hec donacio tam racionabiliter facta possit in posterum ab aliquibus irritarj. presens scriptum cum sigillo nostro ac sigillo capituli nostri fecimus communirj. Datum Giotalie anno dominj. M°. CC°.L°.IX°. Anno pontificatus nostri. II°.

Begge sigillen äro sönderkrossade.

456. 1259. d. 13 Jan.

Ärke-Bisk. Lars Its öppna Bref till Biskoparne i Linköping och Wexiö att låta de prestmän, som förbrutit sig mot Skenninge Stadga, fara till Upsala att der få den aflösning, som Ärke-Biskopen enligt Påfl. Bullan af den 26 Aug. 1258 var berättigad att meddela, emedan, för det inträffade missväxt-året, Ärke-Biskopen ej kunde personligen der göra sina visitationer.

B. 3: 28.

Frater. L. miseracione diuina Vpsalensis Archiepiscopus Venerabilibus in christo patribus ac dominis H. lincopensis &. F. Wexionensis. episcopis salutem in omnium saluatore Noueritis nos litteras dominj pape alexandri recepisse sub hac forma. Alexander &c. *se föregående N:o* 449 Quia igitur prouinciam uestram ad presens ut vellemus & necesse haberemus propter sterilitatem huius anni que nimis regnat ubique & maxime in partibus illis ad quas magis necesse haberemus transire. visitare non possumus jdcirco transcriptum dominj pape Alexandri quarti uobis transmittimus reuocantes & relaxantes sentenciam excommunicacionis quam supradictus dominus W. sabinensis tulit in sacerdotes concubinarios si publice uel occulte ipsos cum eisdem peccare contingeret. taliter. ut amodo si sic eis contigerit sentenciam excommunicacionis non incurrant ipso facto sed si deinceps notorium fuerit iuris uel facti ipsam sentenciam in aliam penam commutamus que eorum dyocesanis pro modo culpe eorundem saluti visum fuerit expedire. nos autem omnibus ad nos venire uolentibus & cum humilitate petentibus super beneficio absolucionis ac dispensacione irregularitatis. omnem quam possumus graciam libenter impendemus jniungentes in virtute obediencie ut concubinarios suas concubinas a se remouere penitus compellatis ipsas uel alias minime resumentes nisi uobis de castitate seruanda fidelem & sufficientem prestiterint caucionem. bigamos vero & viduarum maritos seu illos qui immediate post patres ecclesiastica beneficia detinent nullatenus sustineatis Actum Mense ianuarij Anno dominj MCCLIX in octaua epyphanie dominj.

457. 1259 d. 21 Jan. Rådene.

Bengt Sigtryggssons testamente på fastigheter och kläder till Minoriter-Brödernas klosterbyggnad i Skara, utom annat till slägtingar, hvarjemte äfven 4 födde trälar lösgifvas.

A. 3. z. 1. 2.

Jn nomine patris & filij & spiritus sancti amen. Ego benedictus quondam swtraggi filius grauissima infirmitate depressus anime mee prout possum & si non ut teneor cupio prouidere. Vnde de bonis mihi a deo concessis

condo taliter testamentum. Ad edificium sancte katerine ad fratres minores scaris ubi & sepulturam eligo. predia que byallem possideo insuper & uestes meas scarlaticas & alias blauias cum uno cult & purpura una & casula purpurea dignum duxi tribuenda: Ad solucionem mee crucis predia in quibus tres coloni habitant moaherath cum quodam prato extra uaganti dare disposui. sed hoc voluntatj domini mei ducis concedo prout sibi placuerit disponendum. filie mee note quam habeo iuxta claustrum wretom quoddam prediolum quod hoclom habeo tribuo possidendum. Quatuor personis in seruitute natis plenam libertatem condonaui. quorum nomina persona ecclesie de rothene & stabularius meus omerus sciunt & cognoscunt. Cetera omnia tam mobilia quam immobilia meis iustis heredibus derelinquo. Confectum est autem hoc testamentum presentibus hijs testibus domino vnnulfo sacerdote. stabulario meo omero. Johanne medico. Magno gunnari filio de øsgocia. fratribus minoribus iggeldo & lalone. Contestor igitur omnes tam presentes quam absentes. ut hoc testamentum tam legitime & canonice factum inuiolabiliter conseruetur. Confectum rothene anno domini. M°.CC°.L°. IX°. die sancte agnetis.

Sigillet, något skadadt, hänger i gula silkestrådar.

458. 1259 d. 16 Febr. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Svenska Biskoparne om biträde till flyttningen af Upsala Domkyrka.
A. 1. a. 3a.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. venerabilibus fratribus .. Suffraganeis ecclesie Vpsallensis Salutem & apostolicam benedictionem. Cum sicut dilecti filij .. Archidiaconus & Capitulum Vpsallense sua nobis peticione monstrarunt, ipsis a sede apostolica sit concessum, ut eorum ecclesia propter quasdam necessitates ad locum magis ydoneum tranferatur, & ad tam sumptuosum opus proprie ipsius non suppetant facultates, ac per hoc ipsi ecclesie utpote matri et metropolitane uestre sint suffragia uestra plurimum oportuna, fraternitatem uestram rogamus, monemus et hortamur attente per apostolica uobis scripta mandantes, quatinus singuli uestrum iuxta facultates proprias eis in hoc necessitatis articulo auxilij manum taliter porrigatis quod eadem ecclesia debitum in uobis subsidium se gaudeat inuenisse. nosque liberalitatem uestram exinde merito commendemus. Datum Anagnie XIIII Kalend. Martij. Pontificatus nostrj Anno Quinto.

Blybullan, som hängt i segelgarn, är bortfallen.

459. 1259 d. 24 Febr. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Biskopen och Dom-Capitlet i Åbo på 40 dagars aflat för dem, som besökte S:t Marie kyrka dersammastädes.

B. 5. 65.

Super jndulgencis XL dierum jn festis beate virginis.

Alexander Episcopus seruus seruorum dej Venerabilj fratri Episcopo & Dilectis filiis Capitulo aboensi Salutem & apostolicam benedictionem Gloriosus Deus in sanctis suis in ipsorum glorificacione congaudens in veneracione beate marie semper virginis eo jocundius Delectatur quo ipsa vtpute mater eius effecta meruit alicuius sanctis ceteris in celestibus collocare Cupientes igitur vt ecclesia vestra que in honore ipsius virginis sicut asseritis est constructa congruis honoribus frequentetur omnibus vere penitentibus & confessis qui dictam ecclesiam in festiuitatibus eiusdem virginis annuatim venerabiliter visitauerint de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri & Paulj apostolorum eius auctoritate confisi quadraginta dies de iniunctis sibi penitenciis misericorditer relaxamus Datum Anagnie VI Kal. Marcij Pontificatus Nostri Anno Quinto.

460. 1259 d. 1 Mars. Anagnia.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Konungen i Sverige om biträde till Upsala Domkyrkas flyttning.

A. 1. a. 33.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. Carissimo in christo filio.. Jllustri Regi Suesie. Salutem & apostolicam benedictionem. Cum sicut ex parte venerabilis fratris nostri.. Archiepiscopi & dilectorum filiorum Capituli Vpsalensis fuit propositum coram nobis ipsi de licentia sedis apostolice Vpsalensem ecclesiam de loco in quo sita est utpote inepto ad aptiorem locum transferre, ac a solo edificare intendant opere sumptuoso & ad id eis proprie non suppetant facultates, Nos ad ea te libenter hortantes que anime tue salutem respiciunt, celsitudinem tuam rogamus, & hortamur attente, quatinus pro tue & progenitorum tuorum animarum remedio, nec non & pro nostra & apostolice sedis reuerentia tam per te quam per tuos subditos ad edificationem ipsius ecclesie impendas efficaciter tuum auxilium, consilium & fauorem, ita quod tuis & aliorum fidelium christi auxilijs mediantibus dicta ecclesia reedificari ualeat, & et exinde a Deo premium, & laudem ab hominibus consequi merearis. Datum Anagnie Kalend. Martij. Pontificatus nostrj Anno Quinto.

Blybullan bortfallen.

461. 1259 d. 1 Mars. Anagni.

Påfv. ALEXANDER IV:s Bref till BIRGER JARL i samma ämne.

A. 1. a. 34.

ALEXANDER episcopus seruus seruorum dej. Dilecto filio Nobili viro .. Duci Suesie Salutem & apostolicam benedictionem. Cum sicut &c. *alldeles lika med föregående N:o* 460 *utom orden:* Nobilitatem tuam rogamus &c.

Ändar af segelgarnet, hvarpå blybullan hängt, äro qvar.

462. 1259 d. 1 Mars. Anagni.

Påfv. ALEXANDER IV:s Bref till Svenska Biskoparne att, af den till kyrkornas byggnad anordnade tionden, lemna biträde till Upsala Domkyrkobyggnad.

A. 1. a. 35.

ALEXANDER episcopus seruus seruorum dej. venerabilibus fratribus Suffraganeis Ecclesie Vpsallensis, Salutem & apostolicam benedictionem. Cum sicut ex parte venerabilis fratris nostri .. Archiepiscopi & Dilectorum filiorum Capituli Vpsallensis fuit propositum coram nobis, ipsi de licencia sedis apostolice Vpsallensem Ecclesiam de loco in quo sita est utpote inepto ad aptiorem locum transferre, ac a solo edificare intendant opere sumptuoso et ad id eis proprie non suppetant facultates digne uos qui eidem Ecclesie tanquam matri et metropolitane uestre tenemini, ad subuentionem inuitantes ipsius, Fraternitatem, uestram rogamus, monemus et hortamur attente ac per apostolica uobis scripta mandamus, quatinus de parte decimarum ecclesiarum fabricis deputata singuli uestrum operi eiusdem ecclesie aliquod competens subsidium prout expedire uidebitis pro nostra et apostolice sedis reuerentia impendatis. ita quod dicta ecclesia obtatum in uobis se gaudeat reperisse subsidium, et nos liberalitatem uestram merito commendemus. Datum Anagnie Kalend. Martij. Pontificatus nostri Anno Quinto.

Stycken af segelgarnet, hvarpå blybullan hängt, äro qvar.

463. 1259 d. 1 Mars. Anagni.

Påfv. ALEXANDER IV:s Bref till Ärke-Biskopen och 2:ne Biskopar med giftermålstillstånd för Konung WALDEMAR i Sverige och Danska Prinsessan SOPHIA, churu de voro i 3:dje led beslägtade.

K. c. 180.

Alexander Papa IV. Ierlero Archiepiscopo Vpsalensi, Lincopensi Et Wibergensi Episcopis.

Ex parte charissimorum in Christo filiorum nostrorum Waldemari Sueciæ ac Christophori Daciæ Regum illustrium fuit nobis humiliter supplica-

tum, vt eidem Regi Suetiæ, ac nobili mulieri Sophiæ nepti eiusdem Regni Datiæ contrahendi matrimonium ad inuicem & consummandi contractum, ac in eo licite remanendi, non obstante quod ijdem tertia consanguinitatis linea sunt coniuncti, licentiam de benignitate sedis Apostolicæ largiremur. Licet igitur coniugalis contractum copulæ inter tales fieri canones interdicant: quia tamen certa ratio propter quam sedis eiusdem clementia potest honeste ad prædictam inclinari gratiam fuit proposita coram nobis, præsertim quia cum Pagani Regnum Sueciæ cui vicini existunt incessanter impugnent, villas & Ecclesias eiusdem Regni destruendo & cremando ignis incendio, ac ipsis incolas crudeliter perimendo, per confæderationem ipsorum Regum atque Regnorum suorum per huiusmodi matrimonium faciendam, eorundem Paganorum insultibus melius & salubrius poterit obuiari. Nos eisdem Regibus omnem quam cum Deo posuimus gratiam facere suadentibus eorum meritis intendentes, Fraternitati vestræ, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus si præmissa ratione, ac aliarum necessitatum vtilibus causis diligentius inquisitis, & attente perspectis vestra circumspectio videret expedire, eisdem auctoritate nostra petitam concedatis licentiam, cum ipsis insuper impedimento consanguinitatis huiusmodi dispensando. Datum Anagniæ Calendis Martij Anno quinto.

464. 1259 d. 5 Mars. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och dess Lyd-Biskopar om upphäfvandet af Skenninge kyrkomötes stadga rörande Presterskapets frillor.

K. c. 181.

Alexander Papa Quartus Archiepiscopo Vpsalensi & suffraganeis eius.

Vestra nobis Fraternitas intimauit, quod bonæ memoriæ Guillelmus Episcopus Sabinensis tunc in partibus Sueciæ Legatus sedis Apostolicæ statuit, vt quicunque Sacerdos vel Clericus concubinam haberet vel cohabitantem publice vel occulte, tam ipsa concubina quam ipse sententiam excommunicationis incurrerent ipso facto. Vnde &c. *såsom föregående N:o* 449, *med anmärkte skiljaktigheter, till* minime resumendis, & quod pœna eadem ad quæstum pecuniæ seu aliud turpe lucrum, de quo Clerus scandalizari valeat, minime se extendat. Datum Anagniæ tertio nonas Martij anno quinto.

465. 1259 d. 7 Mars. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bref om 100 dagars aflat för dem, som besöka Upsala Domkyrka på S:t Laurentii dag och 40 dagars aflat på 8 derpå följande dagar.

B. 2: 211.

Indulgentie vpsalensis ecclesie centum dies in die sancti laurencii XL & infra octauas inperpetuum.

Alexander &c. *lika med föregående N:o* 433 *till* Cum igitur sicut petitio vestra nobis exhibita continebat ad ecclesiam uestram que in honore beati Laurencii est constructa in festo ipsius ob deuocionem que habetur ad eum magna confluat populi multitudo, nos cupientes, vt eadem ecclesia congruis honoribus frequentetur, et vt christi fideles adeuntes illam celestis dono gracie gaudeant se refectos, omnibus vere penitentibus & confessis, qui dictam ecclesiam in eodem festo annuatim venerabiliter visitarint, de omnipotentis Dei misericordia & beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, Centum dies, illuc uero infra octauas eiusdem festi cum deuocione accedentibus XL dies de iniunctis sibi penitenciis misericorditer relaxamus. Datum Anagnie in Nonis Martii pontificatus nostri anno quinto.

466. 1259 d. 28 Mars. Anagni.

Påfv. Alexander IV:s Bulla, hvari han förklarar dem, som göra inbrott i Presthus och kyrkor, såsom bannlyste.

A. 1. d. 54. *)

Alexander episcopus seruus seruorum dei. venerabilibus fratribus. archiepiscopo vpsalensi eiusque suffraganeis ac dilectis filiis prelatis ecclesiarum prouincie vpsalensis salutem & apostolicam benedictionem. justis petencium disideriis dignum est nos facilem prebere consensum & vota que a racionis tramite non discordant effectum prosequente complere. Cum igitur sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis bone memorie g. sabinensis episcopus tunc in illis partibus apostolice sedis legatus duxerit statuendum. vt quicumque in domibus sacerdotum & ecclesiarum prouincie vpsalensis occasione hospitalitatis hostia ipsarum domorum frangere seu aliam violenciam inferre presumeret excommunicacionis sentenciam incurreret ipso facto. Nos vestris supplicacionibus inclinati statutum huiusmodi sicut prouide factum est ratum habentes & gratum illud auctoritate apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmacionis &c. Datum anagnie quinto Kal. aprilis pontificatus nostri anno quinto.

*) Detta bref finnes i en af Ärke-Bisk. Olof i Upsala d. 31 Aug. 1319, vidimerad afskrift.

467. 1259 d. 3 Apr. Munsö.

Ärke-Bisk. Lars I:s i Upsala Aflatsbref för dem, som i synnerhet på helga korsets högtider besökte Predikare-Brödernas kyrka i Sigtuna, hvarest ett stycke fanns af Christi korsträd.

D. a. 7: 161: *)

Frater Laurentius miseratione divina Upsaliensis Ecclesiæ Archiepiscopus Universis Christi fidelibus præsens scriptum inspecturis salutem perpetuam promereri. Quoniam intelleximus apud dilectos filios nostros fratres prædicatores Sictuniæ in ecclesia beatæ virginis Mariæ, partem ligni salutiferi, in quo pependit salus omnium, in cruce ad hoc convenienter præparata venerabiliter contineri, volentes ejusdem ligni salutaris honorem amplius et devotius in populo dilatari; Omnibus vere pœnitentibus qui in sextis feriis ad Ecclesiam supradictam ibidem missam ad altare Sanctæ crucis audituri convenerint III. dies de injuncta sibi pœnitentia, auctoritate Dej, qua fungimur, misericorditer relaxamus. Eis vero, qui tenentur in dictis feriis in pane, et aqua jejunare, pisces commedendi, et cerevisiam bibendi, licentiam indulgemus. Præterea in festis Sanctæ crucis videlicet inventionis et exaltationis et VI. feria Parasceves, qui præfatum locum ob reverentiam sanctæ crucis et ligni benedicti devote visitaverint XX dierum indulgentiam consequantur. Datum Munsæö anno Domini M°.CC°.L°.IX°.III Nonas Aprilis.

(L. S.)

468. 1260.

Margareta Peters dotters Testamente af Moraby gård och en mark silfver till Gudbergs kloster, samt till Warnhem, Lödöse och 2:ne Skara kloster hvar sin mark silfver.

A. 4. a. 5.

Jn nomine patris & filij & spiritus sanctj Amen. Ego margareta petri quondam filia sciens morte nichil esse cercius nichilque incertius hora mortis Nescit enim homo finem suum. ut dicit sapiens sed plerumque cum dixerint pax & securitas tunc aliquibus intestatis superuenire solet interitus repentinus. Hec inquam & alia multa considerans anime mee saluti uolens consulere tempestiue ad uoluntatem mariti mei condidi testamentum. Jn quo cum eiusdem consensu predium suum in moraby cum marca argenti claustro gudem delegaui. & in remissionem peccatorum meorum cuilibet claustro uidelicet varnhem. claustris fratrum maiorum & minorum scaris. & claustro lydosiensi marcam puri argenti delegaui. Sed ne predictis claustris super hac mea

*) Der med anteckningen: collationeradt med Orig. Perme-Brefvet.

mea donatione possit aliqua calumpnia suboríri presentem huius testamenti cartulam mei secreti. & mariti mei sigilli munimine duxí roborandam. Contestans singulos & uniuersos sub suarum periculo animarum. ne quod a me legittime est donatum aliquis quasi sub alicuius allegationis pretextu audeat reuocare. Acta sunt hec Anno domini. M°.CC°.LX°.

Sigillet är något skadadt i kanterne.

469. 1260 d. 23 Febr. Örebro.

Birger Jarls intyg att Susanna, Ketilögs hustru, i testamente gifvit Linköpings Domkyrka andel i Apaldby, samt att hon lemnat Bisk. Henric i Linköping delar i Wreta och Apaldby i utbyte mot Wrångstad, hvilket Biskopen sedermera ordentligen köpt och lemnat henne hemmanet Christaberg till underhåll i hennes lifstid.

A. 3. o. 1. 4. *)

Uniuersis christi fidelibus Presentes Litteras vísuris uel audituris. B. Dei gracia Dux sweorum salutem in filio uirginis benedicto. Cum propter Labilem hominum memoriam sepe contingat. ea que racionabiliter facta fuerint jn dubium reuocarj. Cautum est & consonum racioni. vt ea que memorie merito debeant commendarj. scriptis specíaliter confirmentur. Hinc est Quod presentibus Litteris constare volumus vníuersís tam presentíbus quam futuris. Quod Domina Susanna uxor Ketiløghi. sana & incolumís. testamentum suum jn presencia nostra ac venerabilis patris Domini. H. Lincopensis Episcopi. condidit in hunc modum. Nam duos Octenarios ibidem in apaldby sitos contulit ecclesie Lincopensi. inperpetuum possidendos. Fecít ecíam postmodum dicta Domina cum eodem venerabili patre predíorum permutacíonem. Recipiens ab ipso Sex octenarios jn wrangastath. Loco quorum sex alibi restituit. tres videlicet in Wretum. & tres ín apaldby superius nominata. Post hanc igitur bonorum commutacionem Dictus Dominus Episcopus Eosdem dictos sex octenarios in wrangæstath. prehibitis legum obseruacionibus. ab eadem predicta Domina. Empcionis titulo Legaliter est adeptus. Preterea noueritis. memoratum Dominum episcopum lincopensem. prefate Domíne. S. ad sui sustentacionem tempore uite sue. mansionem suam que est in cristabiærgh. cum omnibus suis attinenciis. Tam decimis & exactionibus quam prediis. tam eçiam molendinis & piscariis quam colonís. cum consensu & uoluntate tocius capituli lincopensis in nostra presencia specialiter concessisse. Jn huius igitur rei testimonium presens scriptum. tam nostro. quam dicti domini lincopensis necnon & eiusdem Capituli sigillis Duximus necessario muniendum. Datum Ørabro. Anno Domini. M°.CC°.LX. VII°. Kal. Marcij.

Sigillen: N:o 1. bortfallet, N:o 2, 3 mycket skadade.

*) Tidsbestämmelsen är så tvetydig att den äfven skulle kunna utmärka d. 1 Mars 1267.

470. 1261 d. 1 Maj.

Ärke-Bisk. Lars I:s i Upsala Stadgande för sitt stift att, i likhet med hvad i Lunds och Roskilds redan ägde rum, hvarje nyvigd Prest, som ej strax kallades till någon ledig befattning, skulle vid Domkyrkan ett år inhämta kännedom i embetsförrättningarne.

A. 3. a. 1: 6.

Uniuersis presentes Litteras Jnspecturis uel audituris Frater L. Miseseracione diuina vpsalensis archiepiscopus Eternam Jn domino salutem Cura pastoralis officij de ecclesiarum vtilitatibus nos sollicite considerare ammonet vt dillatato ecclesie dei seruicio Libertas semper crescat ecclesie & suos faciat funiculos longiores Nos igitur aliarum ecclesiarum Circumiacencium consuetudinem adtendentes Habito super hoc cum discrecioribus diligenti tractatu nichil in cuiusquam preiudicium statuentes scilicet statutum matris nostre sancte lundensis nec non & Rosscheldensis ecclesiarum Jn nostra vpsaliensi ecclesia prosequentes. communi consilio sic duximus perpetuo statuendum vt decetero quicumque ad sacerdocij ordinem promouetur nisi prius beneficium ecclesiasticum habeat ad quod specialiter ordinatur vel eciam principibus ita sit astrictus ut eos ipsum sequi oporteat nec potest ab eis aliquatenus segregarj. Pro addiscendo ecclesiastico officio & ministerio sacerdotali. discrecius jn posterum exsequendo Jn primo anno ordinacionis sue stet Jn choro ecclesie upsalensis. pro. Marca. argenti ibique discat. quomodo. uel qualiter commissum a deo sibi officium rite postmodum ualeat adimplere Quj vero ibi ulterius stare uoluerit dummodo Laudabiliter conversetur dignum est eciam vt ipse ampliori gracia perfruatur habeat ergo eodem anno si remanere uoluerit. X. horas argenti Jn super adicimus statuendo ut cum primum beneficium sibi competens uacare contigerit si uoluntas parochianorum aliquo modo affuerit nos ei super hoc uoluntatem nostram procul dubio non negamus Quia vero hoc salubre statutum satis decenter esse credimus promulgatum. Dignum est ut. huius transgressores statuti pena debita castigentur projnde statuimus ut qui promoti ad sacerdocium fuerint & hoc statutum seruare neglexerint ab officij sui execucione donec que hic statuta sunt adimpleuerint sint suspensi vt igitur presens statutum robur habeat perpetue firmitatis sigillum nostrum vna cum sigillo capituli ecclesie vpsaliensis presenti littere duximus apponendum Datum anno Domini M° CC°LX°I°. kal. Maij.

Sigillet, hängande i röda silkestrådar, bortfallet.

471. 1261 d. 1 Maj.

Ärke-Bisk. Lars I:s i Upsala Bref till Presterskapet med förbud att låta dem vid Påsk begå Herrans H. Nattvard, som icke före den tiden betalt sin Kyrko-, Biskops- och Fattigtionde.

A. 3. a. 1: 7.

Uniuersis presentes litteras inspecturis uel audituris. Frater. L. miseracione diuina vpsalensis archiepiscopus. salutem in domino sempiternam. Cum corpus humanum. Longe quibuslibet rebus temporalibus preferatur & ex ipsis corporibus humanis certa domino decima debeatur. ipso attestante qui ait. Qui non decimat decimabiliter. Multo forcius de quibuslibet rebus aliis Jure diuino dari debet decima vnde scriptum est Jnferte decimam in horrea mea. Cum igitur decime iure diuino ut dictum est ecclesiis debeantur uobis sacerdotibus in uirtute obediencie districte precipiendo mandamus. facientes super hoc statutum generale ut qui decimam ecclesie sue uel nostram uel eciam ecclesie vpsaliensi que prius decima pauperum appellabatur wlgariter ante sanctum pascha annis singulis non fecerit. Jn pascha domini nisi in mortis articulo fuerit communicare minime presumatis. Datum anno domini. M°.CC°.LX°.I°. kal. Maij.

Sigillet finnes väl bibehållet.

472. 1261 d. 9 Jun.

Svantepolks Fru, Benedicta Sunesdotters, gåfvobref på Nosetorp, Methistorp och Ekeryd i i Adellöfs socken till Alvastra kloster.

A. 3. v: 3.

Vniuersis christi fidelibus tam presentibus quam futuris quibus presens scriptum innotuerit. B. domini Svnonis quondam filia . . . . . Ut gestarum rerum noticia immobilis semper uigeat litterarum testimonio & testium fidelium assertione . . . . . Nouerint igitur tam presentes quam posteri quod inspirante nobis diuina gratia pro salute ac remedio anime nostre . . . . . bona quedam nostra in Athelef in agris. pratis. pascuis nemoribus et piscationibus cum omnibus attinentiis suis, tam . . . . . nosethorp et Methistorp et eskiryth consentiente dilecto marito nostro & heredibus nostris. fratribus Deo seruientibus in Aluastrum in . . . . . subsidium contulimus & levamen. Jn cuius rei testimonium presens scriptum sigillo dilecti mariti nostri fecimus roborari. Quicunque igitur iam dictam donacionem reuocare conatus fuerit ipsius Dei et beate Marie virginis indignationem se noverit incursurum. Datum Anno dominice incarnationis M.CC.LXI. Primi & feliciani Martirum.

Brefvet är illa medfaret. Sigillen äro dock begge qvar, fast mycket skadade. Några få ord, som funnits i Örnhjelms tid men, som med tiden gått förlorade, äro hämtade ur D. a. 7: 987.

473. 1261 d. 20 Jul.

Birger Jarls Privilegier för Handlande från Hamburg.

K. i. 2: 49.

Byrgerus Dei gratia Dux Sveorum viris providis Advocato, consilio & communi Hamburgensi salutem in Virginis filio Jesu Christo. Veniens ad nos nuncius ac Civis vester Dominus Jordanus, Vir providus & discretus, ex parte vestra petivit a nobis, ut cives vestros, ad partes nostras cum mercibus suis venientes, facere deberemus eodem pacis ac emunitatis, qvantum ad teloneum non solvendum, gaudere privilegio, qvod apud nos habent & habuerunt hactenus Lubecenses. Super qvo vobis taliter respondemus, qvod pacem, libertatem ac emunitatem de non solvendo teloneo, qvo nostrates in munitionibus vestris gaudere permittitur, eandem hominibus, cum mercibus suis ad partes nostras de vestra civitate venientibus, ex parte nostra promittimus vice versa: Ita duntaxat, qvod Gubernator navis sub fide sua nominet eos, qvos vestræ civitatis cives novit, cæteris suis nautis ab eis separatis, coram Advocato loci, ad qvem declinaverit, esse veraciter cives vestros. Qvantum tamen ad prædicta, scire debetis, qvod si naufragii damnum aliqvem apud nos de vestris contingat incurrere, qvilibet in naufragio constitutus sine calumnia possidebit illud qvod de rebus suis extrahere poterit & juvare. Præterea si qvem extraneum apud nos mori contingat, qvi non habeat legitimum successorem, omnes res, quas possidet, redigi debent in scriptura, & sub fideli custodia Sacerdotis, exactoris Regii, ac Melioris, ac majorum de civitate seu loco illo, in qvo mortuus est, cum testimonio bono deponi. Et si postmodum infra diem & annum legitimus hæres advenerit, literas civitatis de qva est, ac illius Domini, qvi præest civitati, secum deferens, per qvas constare possit, qvod sit hæres, res prædictas integraliter obtinebit. Qvod si forsitan infra terminum memoratum nullus venerit, qvi sit hæres, ex hoc statim elapso secundum leges patriæ devolventur ad fiscum Regium res prædictæ. Item si qvis pecuniam seu merces suas ad partes nostras cum alio destinaverit, & ille, cum qvo transmittuntur, tale qvid commiserit, qvod pœna corporali, vel etiam pecuniaria sit merito puniendus, in hoc casu petivit a nobis idem civis ac nuncius vester, ut salva sibi pecunia sua, qvi secum aliqvam destinavit, ille solummodo, qui deliqverit, puniatur in rebus suis propriis, vel etiam corporaliter, si tantus fuerit ipsius temeritatis excessus. Et in hoc petitionem suam, utpote multum rationabilem merito censuimus admittendam, cum peccata suos tantum tenere debeant auctores, nec in tali casu sine culpa sua de jure sit aliqvis puniendus. Ut igitur omnia præmissa robur obtineant firmitatis, præsentem paginam sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum apud Therno præsentibus ve-

nerabilibus Dominis Laurentio Upsalensi Archiepiscopo, Henrico Lincopensi Episcopo, Karulo Arusiensi, Axero Wexionensi, Rangwaldo Finlandensi ac cæteris qvamplurimis nobilibus nostri Regni. Anno Domini M°.CC°.LXI. XIII. Kal. Augusti.

474. 1261 d. 11 Aug. Askaby.

Bisk. Henrics i Linköping stadfästelse på anslaget af Hägerstads sockens Biskopstionde till ett Kanikedöme.

B. 3: 137. *)

Vniuersis christi fidelibus presens scriptum cernentibus H diuina miseracione episcopus lyncopensis. [1]) salutem jn domino sempiternam. Quia pro certo didiscimus [2]) venerabilem patrem dominum. L. predecessorem nostrum decimam episcopalem de parrochia hæghirstadha jn kind [5]) redditibus canonie, quam reuerendus vir felicis recordacionis benedictus quondam episcopus lincopensis numerum canonicorum augere cupiens jbidem fundauerat, jn eaque dominum karolum jnibi canonicum jnstituerat adiunxisse [3]) perpetuo possidendam sicut in suis litteris plenius apparebit [4]), nos factum eius in hac parte ratum jn omnibus [5]) & gratum habentes, donacionem memorate decime auctoritate qua diuina permissione fungimur confirmamus. Jn cuius rei testimonium [6]) presentes sigilli nostri patrocinio fecimus roborari Datum askaby Anno dominj M°CC°LX primo jn crastino beati laurencii.

475. 1261 d. 20 Nov. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s tillstånd att under de korta vinterdagarne förrätta mässa och annan gudstjenst i Linköpings Domkyrka vid ljussken.

B. 3: 27.

Urbanus episcopus seruus seruorum dei ad perpetuam rei memoriam Piis fidelium uotis presertim hiis per que fideles ipsi diuinis officiis magis intenti existant libenter annuimus illaque prosequimur fauoribus oportunis Cum itaque sicut exhibita nobis pro parte venerabilis fratris nostri Nicolai lincopensis episcopi peticio continebat. quod in Regno swecie jn quo lincopensis ecclesia situata consistit pro magna parte cuiuslibet anni sint dies adeo breues videlicet a principio mensis octobris usque ad finem mensis

*) En annan utskrift af samma bref finnes B. 3: 138. med följande olikheter: 1) Vniuersis presentes litteras Jnspecturis He. dei gracia Lyncopensis antistes &c. 2) Quia venerabilem &c. 3) invenimus annexisse 4) de premissis *tillsättes* 5) *uteslutes* 6) Ad horum igitur euidenciam pleniorem presentes &c.

februarii. inclusiue quod misse et alia diuina officia ante horam none complenda nequeant more debito celebrari Quare nobis jdem episcopus humiliter supplicauit ut dictis Mensibus in eadem ecclesia lincopensi ante lucem diei missarum sollempnia celebrandi licenciam concedere dignaremur, Nos itaque ipsius episcopi deuotis in hac parte supplicacionibus inclinati ut liceat clericis et sacerdotibus ipsius ecclesie in mensibus predictis videlicet Octobris Nouembris decembris. Januarij & februarij inclusiue missas antequam illucescat dies circa tamen diurnam lucem in dictam ecclesiam celebrare. jta quod id taliter celebrantibus ad culpam nequeant imputari. tenore presencium de speciali gracia indulgemus. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Rome apud sanctam Mariam jn transtyberim XII. kal. decembris Pontificatus nostri Anno Primo.

476. 1262.

Biskop Bengt i Skara stadfästelse på Arnbjörns Kanikeräntor af några åboar i Öraryd, samt Domprost-tionden af Alyr och Bjärkahärad, jemte en half gård lemnad af Biskopen, och några bodar vid torget, lemnade af Dom-Prosten.

B. 7: 14. 30.

Uniuersis christifidelibus tam posteris quam presentibus quibus presens scriptum innotuerit B diuina miseracione scarensis episcopus salutem in nomine ihesu christi Cum prebende in ecclesia nostra adeo essent tenues & exiles quod ad eas canonici minime possent residere. ad Rentam domini arnberni capellani nostri & canonici dimidiam curiam quam de hulthone comparauimus addidimus perpetualiter attinendam Dominus eciam prepositus vt debitum in eadem ecclesia ageretur seruicium ex consilio nostri & capituli quasdam tabernas foro vicinas quas cum eidem prepositure presideremus lucrati fuimus assignauit eidem. Hec igitur & alie dicte Rente attinentes scilicet colonas de ørariwdhum & has prouincias. Alyr. biærkaheradh quantum ad precepcionem modij prepositure quondam attinentes prefato A confirmamus presens scriptum sigillo nostro & sigillis ejusdem domini B et capituli Roborantes Datum Anno domini M°.CCLXII pontificatus nostri anno V°.

I brädden med annan hand: modius prepositalis in bierkaheradt &c.

477. 1262 d. 25 Febr. Perugia.

Påfv. Urbanus IV:s Bref till Biskopen i Linköping med tillstånd att låta dem, som på viss tid voro från kyrkan uteslutne, likväl, för att ej göra deras mindre kända brott allmänt bekante, på S:t Petri och Pauli, Linköpings Domkyrkas Skyddshelgons dag, i nämde kyrka ingå.
B. 3: 23.

Vrbanus IIII:tus Episcopus seruus seruorum dei venerabili fratri . . Episcopo lincopensi salutem & apostolicam benedictionem. Cathedralis ecclesia lincopensis que in honore beatorum apostolorum petri & pauli constructa esse dinoscitur. jn festo ipsorum annis singulis a vniuersa fidelium multitudine pro illorum reuerencia sicut asseris venerabiliter visitatur nonnullis penitentibus de ciuitate ac dyocesi lincopensi & aliis diuersis partibus Regni swecie quibus pro suis commissis est in penitencie foro prohibitum ne usque ad certum tempus ingrediantur ecclesias tunc causa deuocionis concurrentibus ad ecclesiam memoratam sed quia ipsi propter inhibicionem huiusmodj eam in tanta sollempnitate non intrant. quandoque contingit quod eorum peccata que forsitan occulta fuerant jn noticiam plurimorum deueniunt. et sic eis ac pluribus aliis generatur scandalum Et interdum aliquibus personarum periculum seu bonorum imminet detrimentum. Quare petebas a nobis super hoc salubriter prouideri Nos itaque tuis deuotis supplicacionibus inclinati eisdem penitentibus ingrediendi ecclesiam ipsam jn dicto festo duntaxat non obstante inhibicione prefata. liberam auctoritate presencium licenciam elargimur. Datum Perusij V Kal. Marcij Pontificatus nostri anno primo.

478. 1262 d. 11 Apr.

Birger Jarls intyg att Ulfhild af Barestad gifvit Alvastra kloster all sin egendom i löst och fast med vilkor att klostret skulle underhålla henne i hennes öfriga lifstid.
A. 2. v. 1: 5.

B. dei gracia Dux sweorum. vniuersis quibus presens scriptum innotuerit salutem in domino ihesu christo. Nouerint uniuersi tam presentes quam futuri quod Wluildis de barestad Johannis mus quondam uxor. Jn presencia nostra aluastrensi monasterio omnia sua mobilia & immobilia pro salute anime sue contulit hac condicione mediante ut dominus. D. abbas dicti monasterij & successores eius uniuersi memorate Wluildi in uictu & uestitu atque omnibus necessariis quam diu uiueret sufficienter prouiderent. Jn huius igitur rei testimonium presens scriptum damus sigilli nostri appensione roboratum. Quicunque autem prefatum monasterium super hac donacione at-

que pactione molestare presumpserit, vindictam nostram se nouerit experturum. Datum ÿninge anno domini M°CCLXII. III. Jdus aprilis tempore domini. D. abbatis.

På frånsidan: donacio wluildis de barasthada & confirmacio. Med finare stil: De barastadum eciam cum quarta parte ad maiorem curiam.

Sigillet, jemte den från brefvet klippta remsan, är bortfallet.

479. 1262 d. 28 Apr.

Bisk. Henrics i Linköping vidimation af Konung Waldemars Bref för Wreta kloster.

A. 3. t. 1: 4.

H. Dei gratia Episcopus Lincopensis. Vniuersis ad quos presentes littere deueniunt salutem in domino sempiternam. Nouerint uniuersi Nos litteras illustris domini Regis Waldemari conspexisse sub hac forma. U. dei gratia Rex Sweorum &c. *Se N:o* 378. Actum anno domini M°CC°:LXII°. IIII kal. maii.

480. 1262 d. 15 Maj. Viterbo.

Påfv. Urbanus IV:s Stadfästelse på Cistercienser-Ordens Nunnekloster förunte privilegier.

A. 1. d. 55. *)

Vrbanus episcopus seruus seruorum dej. Dilectis in christo filiabus, Abbatissis & conuentibus, monialium vniuersis Cysterciensis Ordinis. salutem & apostolicam benedictionem. Meritis sacre uestre religionis jnducimur, ut fauoris benignj gratia vos jugiter prosequentes, pacj & tranquillitatj uestre, ne jurgiorum concutiatur procellis in posterum consulamus. Hinc est quod nos uestris supplicationibus jnclinatj, vt privilegiis & jndulgentiis generaliter ordinj uestro ab apostolica sede concessis. in hiis que vobis competunt vtj libere ualeatis, Auctoritate uobis presentium jndulgemus. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Viterbij. Jdus Maij. Pontificatus nostri, anno primo.

481.

*) Efter en vidimation af Frater Bonauentura Dei gratia Encens. Episc. Vicarius quoque capituli Lingonensis sede vacante & Frater Johannes dictus Abbas Clareuallis d. 27 Sept. 1292, under hvilket Bref Biskopens sigill ännu är qvar, men Abbotens bortfallet.

481. 1262 d. 15 Maj. Viterbo.

Påfv. Urbanus IV:s Bref till Predikare-Ordens Provincial-Prior i Danmark röraude insamlingen af Heliga Landshjelpen.

A. 1. d. 56.

Urbanus episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio . . Priori Prouinciali Fratrum Predicatorum in Datia, Salutem & apostolicam benedictionem. Cum tibi super colligenda in certis casibus per te ac alios Fratres tui ordinis quos ad hoc idoneos esse cognoueris pro subsidio terre sancte pecunia, sub certa forma direxerimus scripta nostra, nos ipsius collectionem pecunie accelerari uolentes, ne illius dilatione, predicte terre subsidium retardetur, discretioni tue per apostolica scripta in uirtute obedientie districte precipiendo mandamus. quatinus mandatum in hac parte apostolicum per te dictosque Fratres quos ad id exequendum ex eadem obedientia teneri uolumus, indulgentia sedis apostolice qua Fratribus tui ordinis dicitur esse concessum. ne pecuniam colligere, uel quoquo modo se de ipsa intromittere aliquatenus teneatur. et qualibet alia sedis eiusdem indulgentia per quam idem succursus impediri ualeat, seu protelari nequaquam obstante celeriter sollicite ac efficaciter exequaris. Datum Viterbij Jdus Maij. Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan hänger i segelgarnssnöre.

482. 1262 d. 25 Aug. Stockholm.

Philip Elofssons gåfvobref på ett torp under Gimmersta till Saba kloster, för sin der begrafna son Peter.

A. 3. h. 2: 2. *)

Nouerint uniuersi presentes inspectores quod ego philippus eleui per presentes recognosco me dedisse unum oppidum dictum thorp de possessione gimberstum que jacet ad orientalem plagam ecclesie julutta juxta montem & in occidentali parte montis cum omnibus & singulis adiacenciis propius siue remocius videlicet agris pratis siluis pascuis & aliis adiacenciis monasterio saba in donacionem perpetuam pro anima filij mei petri qui nunc ibi iacet tumulatus cuius anima requiescat in *pace* perpetua est enim prefata donacio facta rata cum consensu propincorum meorum coram t . . . . . s optulisse nullam in posterum vim seu auctoritatem habituri qui heredes mei fuerunt . . . alii dictam donacionem rite factam ambiciosius reuocandi si-

*) Efter en af Eric Nilsson, Carl Knutsson och Knut Bengtsson år 1385 vidimerad afskrift.

quis contra ierit eterne dampnacioni se nouerit incursurum ad euidenciam firmiorem sigillum meum est appensum actum & datum gimberstum anno domini M°CC°LX°. secundo jn crastino bartholomei apostoli gloriosi.

483. 1262 d. 14 Oct. Sundzærøb.

Kyrkoherden Carl Bengtssons Qvitto på en af Gustaf Knutsson för gods betald penningsumma.

A. 8 c. 2.

Omnibus presens scriptum cernentibus karolus benedicti curatus ecclesie in dalim salutem in domino sempiternam. Nouerint vniversi quod ex discreto viro gøstavo Kanuti de rabbest. XXX. Cent. markas denar. pro bonis meis recognosco me leuasse jn cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum. Datum sundzærøþ (die Calixti a. d. MCCLXII).

Större delen af den blekta skriften har för längre tid sedan blifvit uppritad: dateringen är blott med blekare bläck.

Sigillet: andeligt (lambet med korsfanan och otydlig omskrift) hänger på en af brefvet utklippt remsa.

484. 1262 d. 3 Dec. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Bref till Biskopen i Linköping med befallning att enligt Lateranska mötets beslut förfara mot dem, som lemna hedningarne vapen mot Tyska Hospitaliterne och andra christna i Preussen och Lifland.

B. 3: 24.

Urbanus episcopus seruus seruorum dei. venerabili fratri . . Episcopo lincopensi salutem & apostolicam benedictionem. Quosdam iniquitatis filios qui christiano nomine gloriantur ad illius impietatis excessum in detrimentum catholice mirantes & dolentes audiuimus prorupisse. quod ipsi paganis impugnantibus dilectos filios fratres hospitalis sancte Marie theutonicorum et alios christifideles jn liuonie ac pruscie partibus constitutos arma ferrum lignamina & alia in concilio lateranensi prohibita per que impugnacio huiusmodj possit validius exerceri. ausu deferre dampnabili non verentur jn eorundem fratrum et fidelium graue preiudicium. & discrimen fidei manifestum Cum itaque presumpcio tam detestabilis tam enormis tamque voluntati diuine prorsus opposita per apostolice prouisionis auxilium sit modis omnibus cohibenda. fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita contra presumptores huiusmodj super hiis procedas secundum statuta concilij supradicti. Contradictores per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo. Datum apud vrbemueterem III nonis Decembris Pontificatus nostri anno secundo.

485. 1263 d. 9 Apr. Framestad.

Birger Jarls Bref rörande det af framl. Benct Sigtryggsson till Minoriterklostret i Skara skänkta godset Bjelhem att, derest Carl Ingeborgsson ej inom 14 dagar efter Michaelis detsamma återlöste, skulle det tillhöra klostret.

A. 3. z. 1: 3.

B. dei gracia Dux Sueorum Vniuersis ad quorum noticiam presens scriptum peruenerit, Salutem in omnium saluatore. Quia bone memorie benedictus sigtragi filius predium in Belleym quod iusto titulo possedit, dilectis nobis fratribus minoribus de domo Scarensi adhuc uiuens pro anima sua contulit. & iidem fratres Domino karolo Jngiburgis filio id ipsum redimendum spoponderunt, volumus & presentibus declaramus quod si dictus karulus illud quindena post diem sancti michaelis non redemerit, memorati fratres illud distrahendi ubicunque locorum uoluerint liberam habeant facultatem. Ad maioris autem firmitatis indicium filii nostri Waldemari Regis sigillo. & nostro presens scriptum fecimus communiri. Datum apud framestade. Anno domini M°.CC°.LXIII°. V°. Jdus aprilis. —

På frånsidan: Super Biælhem. Begge sigillen äro skadade.

486. 1263 d. 1 Oct. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s öppna Bref med förordande för Biskopen (Ulf) i Skara i anledning af dess uppdrag rörande Heliga landets angelägenheter.

F. 1: 266, An. 2. Ep. 75.

(Urbanus &c.) Vniversis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis &c. ad quos littere iste peruenerint.
Commendatitia pro eodem episcopo Scarensi.

Cum negotium Terre Sancte &c. Datum apud Vrbem Veterem Kalend. Octobris Anno Tertio.

487. 1263 d. 4 Oct. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Uppdrag till Biskopen (Ulf) i Skara att genom predikningar förmå Svenskar deltaga i korståget till Heliga landets försvar, med löfte om fullkomlig syndaförlåtelse för dem, som det antogo, och tillstånd att för sådana uppmaningar samla folk när och hvar bäst syntes samt, att tilldela dem, som vid dessa möten samlades, 100 dagars aflat.

F. 1: 262. An. 3. Ep. 69.

Urbanus IV. prædicationem Crucis per Regnum Svetie Episcopo Scarensi committit, atque indulgentias concedit.

Urbanus &c. Venerabili Fratri . : Episcopo Scarensi Salutem &c.

De predicatione Crucis pro subsidio Terræ Sanctæ.

De summis Celorum Dominus terram sue Nativitatis, et passionis aspiciens, dum per singulos dies in illa variis provocatur iniuriis, nec exurgit populus, quem ipse redemit ad vindicandum Crucis obprobrium ex eo precipue non immerito addi ad dolorem suorum vulnerum reputat, quod locus ille Sanctissimus, in quo ipsum Celi Regem Virgo puerpera genuit continue vexationis lassatur angustiis, et successivis dissidiis laceratur, nunc in illum Sarracenica furente sevitia, nunc in eundem furoris immanitate tartarici sexui, vel etati parcere nescia seviente. Ad hoc enim precipue filiorum lucis intentio tendere, circa id debent eorum assidue revolvi Precordia, ac sollicitudo versari, ut illius terre, quam in hereditatem sibi Dei filius preelegit abhominationes expiare conentur, et potenti manu resistere polluentibus ipsam filiis tenebrarum. Hec profecto dissimulari non debent, vel obtusis auribus preteriri, ne Redemptor noster cuncta previdens falli nescius ingratitudinis vitio redemptos laborare comperiens ab eis faciem iratus avertat, eosque velut indignos paterna gratia derelinquat. Non sint igitur filii devotionis immemores, quod ipse Christus in terra illa in forma servi carnem nostre mortalitatis indutus crucis non metuit subire tormentum, ut mortem nostram moriendo destrueret, et vitam resurgendo fidelibus repararet. Quesumus diligenter attendant qualiter illa miserabilis regio depressa iacet diris angustiata flagellis, quodque in eam pestis tartarica supervenit, cuius tanto potius nimirum futuri vicinique formidant incursus, quanto gravius ille sevus, et dampnabilis Tartarorum populus terram, quam sue subicit servituti, intolerabilibus exactionibus opprimens, sic illius incolas torquetur immaniter, et affligit, quod degentes sub eorum tyrampnide libentius metas mortis eligerent, quam sic vivendo tanta subire genera tormentorum. Exurgant itaque fidei zelatores ad defensionem dicte Regionis eiusdem Redemptoris martyrio consecute, nec ad id tepescant eorum animi, sed ferventibus desideriis accendantur. Hoc enim ipse Dei filius inter cetera sollicitudinis humane servitia gratissimum reputat, et ob id illa rependit premia, que principaliter affectare debemus, et petere, dum in valle positi presentis miserie indulta nobis excurrimus tempora servitutis. Cum igitur de te, quem habere credimus timorem Domini, et amorem, quique multiplicibus donis virtutum preditus laudabiliter scis, et vales proficere, ubi labores impendis, magnam in Domino fiduciam habeamus, sperantes, ut in prosecutione presentis negotii constanter militans, illud efficacibus studiis, et plenis debeas affectibus promovere, fraternitatem tuam rogamus, et hortamur attente in remissionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus huiusmodi predicte terre statum Christi fidelibus in Regno Suetie per te vel per alium, seu alios

Ecclesiarum Prelatos, et Clericos religiosos, et Seculares cuiuscunque dignitatis, vel ordinis fuerint, quos ad hoc ydoneos esse cognoveris diligenter exponens, eisque proponens sollicite verbum Crucis, ipsos juxta datam tibi a Domino gratiam intentis inducas monitis, et sedulis predicationibus exhorteris, ut cogitantes prudenter quantum nunc indigeat ipsorum prefata terra succursu ad subventionem eius promptis intendant, animis, et viribus totis exurgant, crucisque suscepto signaculo illuc spiritualibus armis, et materialibus premuniti, de divina quoque sperantes potentia cum festinatione procedant, et ut circa id eo libentius et animosius intendant, quo exindé dona spiritualia temporalibus procul dubio preferenda perceperint potiora. Nos de omnipotentis Dei misericordia &c., et illa quam nobis Deus licet indignis ligandi &c. contulit potestate, omnibus &c. plenam suorum peccaminum veniam indulgemus. &c. &c. Vt autem commissum tibi huiusmodi ministerium facilius, et utilius exequi valeas tibi et predictis, quos in hoc cooperatores elegeris convocandi ob id quotiescunque, et ubicumque videris expedire Cleros, et populos locorum, in quibus te vel ipsos proponere contigerit Verbum Crucis, ut processionaliter cum devotione conveniant, et predicationibus vestris intersint. Cleros eosdem ad id si necesse fuerit per censuram &c. compellendi, ac pro eisdem predicationibus ferias, prout expedire videris indicendi, concedendi quoque omnibus vere penitentibus et confessis, qui ad easdem convocationes, et predicationes vestras accesserint centum dierum indulgentiam plenam concedimus auctoritate presentium potestatem. Non obstantibus si aliquibus cuiuscumque ordinis, vel dignitatis existant, quod interdici &c., et quibuslibet indulgentiis, &c. Taliter igitur tu et alii, quibus huiusmodi predicationis officium duxeris committendum mandatum apostolicum super hoc exequi procuretis, quod palmam glorie, que bellum Dei gerentibus in retributionem ab ipso impenditur vestra devotio consequi mereatur. Datum apud Vrbem Veterem IIII. Non. Octobris Anno Tertio.

488. 1263 d. 4 Oct. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Befallning till Biskopen i Skara att upptaga 100:dedelen af alla andeligas inkomster inom Sverige, hvilken blifvit på 5 års tid anslagen till Heliga landets hjelp, m. m.

F. 1: 266. An. 3. Ep. 71.

Urbanus &c. Eidem.

Vt centesimam omnium Ecclesiasticorum proventuum Regni Svetiæ pro subsidio Terre sanctæ ad quinquennium concessam colligat, & assignet. &c. Crucesignatorum vota pro dicte Terræ sanctæ succursu adimpleri faciat, tollat abusus in colligendis elemosinis, et præsto sit prædicationi Crucis, pro qua ei privilegia, et indulgentias concedit. Inter occupationes multiplices &c. Datum ut supra.

489. 1263 d. 23 Oct. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Bref till Biskopen i Skara med försäkran att korsfarare ej skola i rättegångar kallas utom det stift, i hvilket de hafva sina gods.

F. 1: 268. An. 3. Ep. 73.

Urbanus IV. dat litteras apostolicas Episcopo Scarensi Ne Crucesignati Svetiæ extra Dioecesi trahi possint ad Judicium sine expressa huiusce Privilegii derogatione.

Vrbanus &c. *Venerabili Fratri . . . Episcopo Scarensi Salutem* &c.

Volentes omnes Crucesignatos, et Crucesignandos in Svetia pro subsidio Terre Sancte singularis Privilegii prerogativa gaudere, Crucesignatis, et Crucesignandis huiusmodi, ut per litteras apostolice Sedis, vel Legatorum eius impetratas hactenus, quarum non sit auctoritate processum, et impetrandas in posterum, nisi dicte Sedis littere impetrande plenam, et expressam fecerint de presentibus mentionem extra Dioceses, in quibus ipsi, et eorum bona consistunt in causam inibi, vel ad iudicium evocari non possint, dummodo parati sint coram eorum Ordinariis de se querelantibus exhibere justitie complementum auctoritate presentium indulgemus. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Si quis autem &c. Dat. apud Vrbem Veterem X°. Kalend. Novembris Anno Tertio.

490. 1263 d. 23 Oct. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Bref till Ärke-Biskopar, Biskopar och andra kyrkans Prelater i Sverige med befallning att bistå Biskopen i Skara, i förutnämde uppdrag.

F. 1: 266. An. 3. Ep. 74.

(Urbanus &c.*) Archiepiscopis et Episcopis ac ceteris Ecclesiarum Prelatis per Svetiam constitutis, ut supradicto Episcopo in Crucis predicationis officium assistant.*

Terram Sanctam &c. *(jemf. följande N:o 491).* Dat. apud Vrbem Veterem X°. Kal. Novembris Anno Tertio.

491. 1263 d. 13 Nov. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Förordande hos Svenska presterskapet för Biskopen (Ulf) i Skara, om hans erhållna uppdrag rörande Heliga landets angelägenheter.

F. 1: 270. An. 3. Ep. 74.

Litteræ Vrbani IV. Clero per Svetiam constituto directæ pro negotio Terræ Sanctæ commisso Episcopo Scarensi.

Vrbanus &c. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, et Episcopis, ac ceteris Ecclesiarum Prelatis per Svetiam constitutis Salutem &c.

Terram Sanctam, quam Vnigenitus Dei filius Dominus Ihesus Christus in proprium sibi patrimonium, et hereditatem elegit conspicientes feritate diversorum infidelium immaniter lacerari, vias et modos desideranter exquirimus, quibus eidem terre possint oportuna presidia nostro ministerio provenire. Quare de Venerabili Fratre nostro . . . Episcopo Scarensi quem Dei timorem habere credimus, et amorem, quique multiplicibus donis virtutum preditus utiliter scit, et valet ubi labores impendit plenam in Domino fiduciam obtinentes, predicationem Crucis pro dicte terre subsidio in Svetia sibi per nostras litteras sub certa forma duximus committendam, cupientes ut negotium ipsum in manibus eius eo plenius divina clementia faciente proficiat quo magis insidet cordi nostro, et quo maiorem necessitatem ad presens eidem terre novimus imminere. Ideoque Vniversitatem vestram rogamus, et hortamur attente vobis nihilominus in remissionem peccaminum iniungentes, quatenus prefato Episcopo, et aliis, quos in hoc ipse cooperatores elegerit circa ipsius negotii prosecutionem ferventer assistere studeatis, habentes ipsum Episcopum immo potius nos in ipso tanquam nobis intimum in eiusdem prosecutione negotii favorabiliter in Domino commendatum. Ita quod devotionem vestram commendare cum gratiarum actionibus merito valeamus, ac nihilominus exinde divine retributionis vobis proveniat incrementum. Dat. apud Vrbem Veterem Idibus Novembris Anno Tertio.

492. 1264. Husaby Trögd.

Konung Waldemars och Birger Jarls stadfästelse på Kon. Erik Knutssons och Johan I:s Bref öfver gränserna för en Skoklosters tillhörighet i Småland; hvarjemte klostrets gods tages i Kongl. Beskydd.

D. a. 7: 453. *)

Universis Christi fidelibus præsentes litteras audituris vel visuris W. D. G. Rex Svethiæ, nec non et pater suus B. eadem gratia Dux ejusdem Regni salutem in filio virginis benedicto. Brevis vita mortalium res utiliter gestas ad posterorum notitiam non extendit, nisi presentium providentia procuretur, ut scriptura superstite fiat annosum, quod mors vel oblivio longinquitate temporis poterant abolere. Notum igitur facimus universis, tam præ-

*) Derstädes med anmärkningen: "collat. med Orig. Permbrefvet," det Örnhjelm för sin egenhändiga afskrift begagnat, men hvilket sedermera lärer gått förloradt, helst Peringskjöld för sin afskrift, i *E.* 6: 28, ej haft annat till grund än en sednare tids copia i en bok med sign. *φ.* p. 75, 83. v. och 93.

sentibus quam futuris, dilectas nobis in Christo dominam Priorissam et sorores de Sco, nobis quasdam confirmatorias litteras presentasse, quas Illustres Domini Ericus et Johannes quondam Reges Svethiæ felicis recordationis jam prædictis sororibus super quarundam possessionum limitatione, exigente justitia, duxerant concedendas, quarum tenorem de verbo ad verbum subsequentibus duximus inserendum. *Se Tillägget för* 1210—1216 *och* 1216—1222. Et quia prædictas confirmationes cognovimus rationabiliter esse factas, nos auctoritate nostra ratificamus easdem, adjicientes insuper tenore præsentium, omnibus ad quos scriptum præsens pervenerit intimando, nos sæpedictas dei famulas sub nostram protectionem specialiter suscepisse pariter et tutelam, sub obtentu gratiæ nostræ districte mandantes, quatenus nullus sub nostra potestate constitutus, easdem Christi famulas super possessionibus earundem contra justitiam aliquatenus perturbare præsumat. Si quis autem ausu temerario contra mandati nostri tenorem facere præsumpserit in hac parte, pro certo scire debet, quod tam in persona quam in rebus gravem indignationis nostræ sentiet ultionem. Datum Husaby Trøgh Anno Domini M.CC.LXIV.

493. 1264 d. 2 Jan. Rom.

Påfv Urbanus IV:s Skyddsbref för Konung Erik i Danmark och Drottning Margareta så ock deras Rike att ej, af de för fiendskap mot Regenten, utur Riket afvikne Ärke-Biskopen Jacob Erlandsson i Lund och Biskop Peter i Roskild, kunna bannlysas.

F. 1: 274. An. 3. Ep. 87.

Urbanus &c. Carissimo in Christo filio E. Regi Dacie, ac Carissime in Christo filie. . . Regine Matri ejus illustribus Salutem &c.

Pro sincere devotionis ac fidei pure meritis; quibus, per divinam gratiam splendere probamini vos libenter speciali favore prosequimur in hiis precipue, per que status vestri tranquillitas debeat provenire, firma credulitate tenentes, quod quanto ab apostolica Sede gratiam perceperitis ampliorem, tanto ferventius studebitis sibi super hiis, que ipsius decus aspiciunt, oportuno tempore complacere. Cum itaque sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis Venerabiles fratres nostri . . . Lundensis Archiepiscopus, et . . . Episcopus Roskildensis se vestris publicis inimicis in suis dampnatis studiis conjungentes, se vobis publicos emulos et inimicos constituerint manifestos, ac exiverint occasione hujusmodi Regnum vestrum, nos devotionis vestre precibus inclinati, vobis auctoritate presentium indulgemus, ut nullus ipsorum hujusmodi inimicitiis propter culpam eorum durantibus

inter

inter vos et ipsos, possit in personas excommunicationis, aut terras vestras interdicti sententias auctoritate propria promulgare. Nulli ergo nostre concessionis &c. Datum apud Urbemveterem IIII. Nonas Januarii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

494. 1264 d. 2 Jan. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s tillstånd för de samma att, i händelse något kyrkans förbud af nämde Prelater förklaras öfver större eller mindre del af landet, i sitt Hof-Capell hålla gudstjenst.

F. 1: 276. An. 3. Ep. 88.

Urbanus &c. Eisdem.

Pro sincere devotionis &c. *ut in superiori proxima usque* complacere. Hinc est quod nos vestris supplicationibus inclinati, vobis auctoritate presentium indulgemus, ut cum generale, vel speciale terre fuerit interdictum liceat vobis et familie vestre in Capellis vestris per Cappellanos proprios, januis clausis, interdictis et excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis, summissa voce facere celebrari, et audiri divina, et ecclesiastica percipere sacramenta, dummodo vos vel familia, aut Cappellani predicti causam non dederitis interdicto, vel id vobis, aut illis non contingat per alios, quam per . . . Lundensem Archiepiscopum, et . . . Episcopum Roskildensem vestros ut dicitis publicos inimicos, durantibus hujusmodi inimicitiis specialiter interdici. Nulli ergo &c. Datum ut supra.

495. 1264 d. 2 Jan. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Förordnande för Bisk. Kettil i Wiborg att, under Ärke-Bisk. Jacob Erlandssons bortovaro uti Lunds stift, förrätta Biskopsgöromålen.

F. 1: 278. An. 3. Ep. 89.

Urbanus &c. Venerabili Fratri . . . Episcopo Wibergensi Salutem &c.

Ad audientiam nostram pervenit, quod Venerabilis Frater noster . . . Archiepiscopus Lundensis se a Civitate ac Diocesi Lundensi tam motu proprio, quam suis culpis exigentibus diutius absentavit, Carissimi in Christo filii nostri E. Regis, ac . . . Regine Dacie Illustrium inimicis publicis adherendo, sicque non est, nec fuit annis pluribus jam elapsis, qui in eisdem Civitate vel Diocesi crisma conficeret, crismaret pueros, et Subditis Ecclesie

Lundensis exhiberet ecclesiastica Sacramenta, et alia que per Archiepiscopos conferuntur, ex quo non solum periculum imminet animarum, verum etiam grave in eisdem Civitate & Diocesi scandalum generatur. Quoniam igitur nostra interest super hoc salubriter providere, Fraternitati tue mandamus quatenus si est ita in Civitate & Diocesi supradictis, quamdiu ab ipsis absens fuerit ea que sunt Episcopalis ordinis auctoritate nostra exercere procures. Ita quod per hoc Lundensi Ecclesie in posterum nullum prejudicium generetur. Contradictores auctoritate nostra appellatione postposita compescendo. Datum ut supra.

496. 1264 d. 4 Apr. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Bref till Lunds Ärke-Bisk. Jacob Erlandsson, alfvarsamt förehållande honom hans många brott, illvilja och stolthet, med sträng befallning att för Prioren i Halmstad och Subprioren för Predikare-Bröderna i Lund, som i sådant afseende honom tillsändas, nedlägga styrelsen af sitt stift.

F. 1: 282. An. 3. Ep. 147.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Jacobo Archiepiscopo Lundensi Salutem &c.

Ad audientiam nostram fama clamante, et clamore diffamante pervenit, quod Lundensis Ecclesia, que olim spiritualium augmentatione bonorum et temporalium consueverat ubertate florere, ad illum jam miserabilem statum tuis temporibus per tuam malitiam superbiamque devenit, quod nisi ei per apostolice Sedis consilium et auxilium celeriter succurratur vix adicere poterit ut resurgat, cum in spiritualibus quasi omnino corruerit, et in temporalibus ejus substantiis, quarum proventus, qui sex milia marcarum sterlingorum valere consueverant annuatim, centum Marcas ad presens vix valere dicuntur, lesa enormiter et irreparabiliter quodammodo sit collapsa. Fertur etiam, quod licet clare memorie Christofero Regi Dacie secundum morem et consuetudinem regni sui ligium, homagium feceris, et super Eucharistiam, et lignum vere Crucis, in qua salus nostra pependit, et alia sancta fidelitatis prestiteris juramentum, tu tamen juramenti hujusmodi religione contempta, in crimen lese majestatis incidere non formidans conspirationem contra eundem Regem facere, teque cum potentibus eorumdem Regis et Regni hostibus, quos juvisti multotiens in expensis confederare proditorie presumpsisti, et exergitu congregato Andream fratrem tuum cum nobili Viro Jarmaro Principe Ruianorum ad Insulam predicti Regis, que vocatur Borendholm sitam in Lundensi Diocesi sub tuis sumptibus destinasti, ubi circa ducentos de hominibus ipsius Regis procurasti, sicut dicitur cru-

deliter trucidari, talliando residuos ejusdem Regis homines, ejusque Castrum ibidem funditus destruendo, et occupando, ac detinendo adhuc occupatam eandem Insulam violenter, in plurimorum scandalum, et Regie dignitatis prejudicium et gravamen, et tanquam ille, qui cum malefecerit gloriatur, publice non vereris asserere, quod de mandato tuo fuerint hec omnia perpetrata. Dicitur etiam, quod cum tu Carissimum in Christo filium nostrum Ericum illustrem Regem Dacie predicti Christofori Regis filium cum ceteris ejusdem Regni optimatibus et proceribus elegisses in Regem postmodum contra homagium et juramentum fidelitatis, quod eidem prestiteras temere veniens, hostiliter opposuisti te illi, dicendo ipsum non esse Regem, nec esse debere, ac nolendo ejus imponere capiti, prout ad te pertinet, et pridem promiseras Regium diadema, et ut promotionem ejus pernitiosius impedires, et ipsum a Regni successione omnino excluderes, in grave ipsius Regis, et totius Regni scandalum statuisse, ac per excommunicationis sententiam inhibuisse assereris, ne quis eum coronare, aut coronationi ejus presumeret interesse, ne hiis contentus in eundem Ericum Regem coronatum per illos, qui hoc facere potuerunt, nec non et coronatores ipsius post appellationem legitimam ab eis super hoc ad Sedem apostolicam interiectam, excommunicationis de facto protulisti sententiam, et excommunicatos fecisti publice nuntiari. Cumque predictus Ericus Rex, et Carissima in Christo filia nostra Margarita Illustris Regina Dacie Mater tua, ac Venerabilis Frater noster Sleswicensis Episcopus fuissent ab eorum hostibus captivati, tu ad Castrum, in quo iidem Rex et Episcopus sine vinculis tenebantur te personaliter conferens, procurasti statim, quod te non decuit, quod dictus Episcopus cathenis ferreis ligaretur, ac nobilem mulierem Mathildam relictam quondam Abel, qui pro Dacie Rege se gessit, que diu ante in manibus Venerabilis Fratris nostri ... Otheniensis Episcopi votum perpetue castitatis emiserat, adeo circumvenire, ac inducere non es veritus, quod illa fracto et postposito continentie voto, ad quod observandum ejus corroborare animum debuisses, nobili Viro ... Duci Svecie se matrimonialiter copulavit, quod non ob aliud procurasti, nisi ut Ducem ipsum contra predictos Regem et Regnum Dacie provocares. Alia quoque innumera persecutionum genera contra Reginam, Regem, Regnumque predicta, more tyrampni attemptasti hactenus, et attemptare non desinis, que longum esset singulariter enarrare, et per que non solum iram eorumdem Regine Regis et Regni, verum etiam indignationem Dei omnipotentis dinosceris incurrisse, et utinam persecutiones hujusmodi in caput tuum tantummodo, et non in exterminium predicte Ecclesie, que gravi ruine propter hoc subiacet redundarent. Preterea quasi parum tibi sufficeret quod terrenis Regibus es molestus, apposuisti etiam esse gravis Regi celesti, per quem Reges regnant, et Principes principantur, dum orationi Dominice, quam

Christus ipse composuit et symbolo, quod veneranda et provida antiquorum Sanctorum Patrum auctoritas cum multa maturitate, ac attentione ad eruditionem et instructionem fidelium compilavit, et in quo etiam tota fidei catholice professio continetur, non es veritus quasdam correctiones, immo verius corruptiones apponere, et quod est dampnabilius Sacerdotes tue Diocesis qui tunc ad Synodum convenerant, adjuvare, quod Pater noster, et Credo in unum Deum secundum tuas correctiones reciperent, suosque parrochianos de hoc instruerent et docerent correctiones easdem, et quia dicti Sacerdotes hoc facere penitus noluerunt, dicentes, quod in heresim populus laberetur quasi fidelibus aliam fidem, quam Catholica tenet Ecclesia predicarent, tu dubitans ne id ad audientiam Sedis apostolice perveniret, extorsisti ab eisdem Sacerdotibus juramentum, quod numquam tantam tuam insolentiam alicui, vel aliquibus revelarent, quod si veritate fulcitur, non caret procul dubio scrupulo heretice pravitatis. Ad hec qualiter nobis apostolice Sedi obediens et devotus extiteris, et existas, processus dampnabiles per te olim habiti in Burglanensis et Arusiensis Ecclesiarum tunc vacantium negotiis, ad quarum alteram videlicet Burglanensem quendam Elavum diversis et enormibus criminibus graviter diffamatum, contra decretum et mandatum ejusdem Sedis, ad reliquam vero Arusiensem videlicet Arnfastum manifestum predicti Regis Erici adversarium, utpote qui patrem ipsius Regis veneno dicitur peremisse, pendente apud eamdem Sedem electionis negotio de Venerabili Fratre nostro Thucone Arusiensi Episcopo consecrasti de facto in Episcopos immo verius execrasti, nec non et contemptus notabiles, fastusque superbos, quos circa dilectum filium Magistrum Geraldum Nuntium dicte Sedis in Dacia presumptuose nimis et dampnabiliter ostendisti, contumacia quoque detestabilis, in qua citatus per eumdem Nuntium auctoritate nostra, ut personaliter ad presentiam nostram accederes, et per annum et amplius expectatus, contempnendo ad nos venire obstinata mente perduras, manifeste declarant, et licet idem Nuntius in te tuis culpis exigentibus excommunicationis sententiam rite auctoritate apostolica promulgarit, tu tamen excommunicationem hujusmodi vilipendens, pontificale officium exercere, teque divinis officiis irreverenter ingerere non vereris, in anime tue periculum, plurimorum scandalum, et ecclesiastice discipline contemptum. Hec et alia quam plura gravia et enormia commisisse hactenus, et adhuc committere indesinenter assereris, que apostolice correctionis lima, et debite animadversionis noscuntur indigere censura. Nos igitur cupientes finali Ecclesie predicte ruine, prout tenemur occurere, et quantum in nobis est exolvere circa illam id ad quod nos obligat jugum apostolice servitutis, licet a te tanquam a Villico diffamato tue villicationis exigere rationem cognita de hiis veritate possemus, illius tamen sequentes exemplum, qui neminem vult perire, quoniam a te ipsius Ecclesie panditur omne malum, Fraternitatem tuam mo-

nemus, rogamus, et hortamur attente, mandantes, et caritative etiam consulentes, ut colligens causam tuam in sino tuo, teque ipsum totum ante oculos tuos ponens, et dicte Sedis circa te patientia non abutens, ampliorem memorate desolationem Ecclesie ulterius non expectes, sed ipsius Ecclesie, tueque paci providens, et quieti ejus regimini infra octo dies post receptionem presentium in manibus . . . . Prioris de Halmstadia Lundensis Diocesis, et . . . . Supprioris Fratrum Predicatorum Lundensium, quos ad te propter hoc specialiter mittimus, et quibus etiam recipiendi cessionem hujusmodi vice nostra plenam et liberam facultatem per alias nostras concedimus litteras sponte cedas. Quoniam si nostro in hac parte curaveris consilio et mandato parere, de nostra, et dicte Sedis misericordia, que consuevit obedientes et humiles in sue benedictionis dulcedine prevenire, aliquatenus non diffidas. Sed si elegeris predictam Ecclesiam in hujusmodi tribulationibus amplius detinere, nostrisque nullatenus super hoc adherere consiliis, nos ne culpas tuas, nostras facere videamur, dissimulare ulterius non poterimus, quin ad indagandum et puniendum in te graviter excessus hujusmodi exigente justitia constanter auctore Domino procedamus eidem Ecclesie spiritualiter, et temporaliter provisuri. Datum apud Vrbemveterem II Nonas Aprilis, Pontificatus nostri Anno Tertio.

497. 1264 d. 4 Apr. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s Befallning till Prioren i Halmstad och Subprioren för Predikare-Bröderna i Lund att till Ärke-Bisk. Jacob Erlandsson öfverlemna föregående slutna bref, förmana honom till lydnad, å Påfvens vägnar låta honom nedlägga sitt embete, och i händelse af motsträfvighet förklara honom Påfvens stränga hämd, så och om förloppet berättelse afgifva.

F. 1: 290. An. 3. Ep. 148.

Urbanus &c. Dilectis Filiis . . . Priori de Halmstadia Lundensis Diocesis, et . . . Suppriori Fratrum Predicatorum Lundensium Salutem &c.

Quoniam ad hoc nos Omnipotens Dominus speculatores dedit domui Israel, ut annuntiantes populo scelera ejus arguamus et increpemus in eo voce non trepida, que arguenda viderimus, et etiam increpanda, ideo quibusdam gravibus de Venerabili Fratre nostro Jacobo Lundensi Archiepiseopo ad nostrum perlatis auditum nos illa ponentes ante suos oculos per nostras clausas litteras seriatim eumdem Archiepiscopum monendum duximus attentius et hortandum per easdem ei dantes litteras in mandatis, et caritative etiam consulentes, ut infra octo dies post litterarum ipsarum receptionem regimini Lundensis Ecclesie in vestris manibus sponte cedat. Quocirca discretioni vestre per apostolica scripta in virtute obediente districte precipi-

endo mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum hujusmodi nostras clausas litteras, quas vobis lator presentium assignabit, eidem Archiepiscopo presentantes, ipsum ex parte nostra moneatis, et diligentius inducatis, ut hujusmodi nostris salubribus consiliis infra predictum terminum acquiescat. Nos enim recipiendi ab eodem Archiepiscopo cessionem hujusmodi vice nostra plenam vobis concedimus auctoritate presentium facultatem. Volumus etiam, ut eidem prenuntietis Archiepiscopo, quod si nostris monitis, mandatis, et consiliis super hoc parere curaverit, de gratia et misericordia Sedis apostolice, que obedientibus ejus beneplacitis sue dulcedinis ubera porrigit non diffidat. Sed si elegerit perire potius quam parere, nos ne culpas suas nostras facere videamur dissimulare ulterius non poterimus, quin ad indagandum et puniendum in eo graviter ejus excessus exigente justitia constanter, auctore Domino procedamus. Taliter igitur hujusmodi nostrum preceptum adimplere curetis, non obstante indulgentia, qua Fratribus vestri ordinis a predicta Sede dicitur esse concessum, quod de causis, seu negociis, que ipsis a Sede committuntur eadem inviti cognoscere, seque de illis intromittere minime teneantur, ut possitis a nobis de zelo prompto obedientie non immerito commendari. Vestrum autem in hac parte processum, et quicquid idem Archiepiscopus super hoc fecerit, nobis vestris litteris harum seriem continentibus fideliter intimetis. Datum ut supra.

498. 1264 d. 7 Jul. Rom.

Påfv. Urbanus IV:s befallning till Biskopen i Wiborg och Aarhus att med ett Canonicat förse Subdiaconus Peter i Lund, om han dertill var skicklig.

F. 1: 294. An. 3. Ep. 1712.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus... Wibergensi, et . . . Arusiensi Episcopis. Salutem &c.

Volentes dilectum filium Petrum Subdiaconum Lundensem nullum sicut asserit ecclesiasticum beneficium assecutum obtentu dilecti Fratris Hermani de ordine Predicatorum Cappellani, et Penitentiarij nostri nobis pro eo humiliter supplicantis, et laudabile testimonium perhibentis de ipso favore prosequi gratie specialis, Fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus eumdem Subdiaconum dummodo sit ydoneus, et aliud canonicum non obsistat in Ecclesia Lundensi recipi facientes auctoritate nostra in Canonicum et in fratrem, vos vel alter vestrum scilicet de prebenda si qua idem vacat ad presens, vel quam primum ad id obtulerit se facultas providere curetis. Non obstante statuto de certo Canonicorum numero

juramento confirmatione Sedis apostolice, seu quacumque firmitate vallato, vel si pro aliis idem scripta nostra direximus, quibus nolumus auctoritate presentium prejudicium generari, seu si.. Archiepiscopo, et Capitulo Lundensi a Sede apostolica sit indultum, quod ad receptionem, vel provisionem alicujus minime teneantur, quodque ad id compelli, aut excommunicari, suspendi, vel interdici non possint, per litteras Sedis ipsius non facientes plenam et expressam de indulto hujusmodi mentionem, vel qualibet dicte Sedis indulgentia, per quam effectus presentium impediri valeat vel differri, et de qua in nostris litteris mentio fieri debeat specialis. Contradictores auctoritate nostra &c. *usque* compescendo. Datum apud Vrbemveterem Nonis Julii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

499. 1264 d. 22 Oct. Roskild.

Konung Erik IV:s i Danmark stadfästelse på några Domkyrkans rättigheter inom Lund.

A. 5. a. 1: 1. *)

Ericus dei gracia Danorum Sclauorumque Rex omnibus presens scriptum cernentibus in domino salutem Vniuersitati vestre tenore presentium constare volumus euidenter quod quidquid iuris ecclesia beati laurencij Lundis tempore dilecti patris nostri bone memorie & progenitorum nostrorum habuisse dinoscitur in ciuitate lundensi siue in platea que dicitur Saxægilde strætæ in nundinis scaniensibus id ipsum ad vsum ecclesie memorate sine diminutione qualibet in perpetuum volumus conseruari precipientes tam cammerario nostro quam prefecto ceterisque officialibus nostris ne se de libertatibus dicti comiurij quas habet in ciuitate Lundensi siue eciam de predicta platea aliquatenus intromittant Vnde ne dicta ecclesia in posterum aliqua occasione iure suo priuetur quod ab antiquo in ciuitate prenominata seu eciam in platea memorata dinoscitur habuisse presentem paginam sigillo nostro signaari fecimus in testimonium et cautelam Datum Roskildis anno dominj MCCLXIIII kal. nouembris Vndecimo Teste domino cancellario.

500. 1265.

Birger Jarls stadfästelse på Ulfhild Birgersdotters gåfva af Hultakil till Wreta kloster.

D. a. 8: 1421.

Omnibus presentes litteras inspecturis Birgerus Dei gratia Dux Sveorum jn omnium Salvatore salutem. Tenore presentium, tam futurorum

*) Efter en af Abbot Peter Bertisson m. fl. i Allhelgona-Kloster gjord afskrift d. 23 Apr. 1502.

quam presentium notitia commendamus quod Ulvildis Birgeri quondam filia recepta in consortium sanctimonialium de Wreta, reddens se illi religioni talem ad eidem cœnobium de bonis suis donationem duxit faciendam, quod videlicet Hultakyl cum tribus colonis, et ceteris aliis pertinentiis illi monasterio starent perpetua firmitate subnixa. Cum igitur summa sit ratio, quod per religionem facit, nos eandem donationem licite et canonice factam auctoritate presentium confirmamus, easdem nostri sigilli annexione roborantes. Datum Anno Domini M.CC.LX.V.

501. 1265 d. 12 Febr. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Bref till Predikare-Bröderna med stadgande att hvad gods de kunna ärfva eller förvärfva, skall af dem efter deras godtfinnande såsom deras egendom få användas.

A. 1. d. 57. *).

Clemens episcopus seruus seruorum dei, Dilectis filiis . . . Magistro & fratribus ordinis Predicatorum, Salutem & apostolicam benedictionem. Obtentu diuini nominis, cuius cultui sub sacre uestre Religionis obseruancia studetis mente deuotissima deseruire, uotis vestris libenter annuimus, & peticiones uestras in hiis que digne deposcitis fauorabiliter exaudimus. Ex parte siquidem nostra fuit propositum coram nobis, quod nonnulli Prelati, Clerici & laici in diuersis mundi partibus constituti, asserentes uos fore mortuos, nec ualentes proprium possidere, uos occasione huiusmodi a quibuslibet successionibus excludere moliuntur. Quare pro parte uestra fuit a nobis humiliter postulatum, vt, ne contingat uos propter huiusmodi presumpcionem talium aliquod incurrere nocumentum, congruum super hoc remedium adhibere paterna diligencia curaremus. Nos itaque uestris supplicacionibus benignius annuentes, auctoritate apostolica declaramus, quod uos in temporalibus bonis, in quibis succederetis in seculo existentes, licite possetis succedere & bonorum ipsorum possessionem apprehendere ac uendere libere bona ipsa, eorumque precium in vtilitatem uestram conuertere prout uobis melius uidebitur expedire. Vniuersas autem interdicti, suspencionis & excommunicacionis sentencias, quas contra presentis declaracionis tenorem per quemcumque ferri contigerit, decernimus irritas & inanes. Nulli ergo &c. nostre declaracionis & constitucionis &c. Datum Perusii. II. idus februarij. Pontificatus nostri Anno Primo.

502.

*) Efter en af Capitlet och Prosten i Upsala gjord afskrift 1293. d. 18 Maj; jemf. A. 1. d. 58. en af Ärke-Bisk. Johannes i Stockholm 1414 d. 15 Jun. gjord afskrift.

502. 1265 d. 9 Maj. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Bref till Predikare-Orden om fridhelgd för deras kyrkor och andra hus.

A. 1. d. 59. *)

Clemens &c. *lika med föregående till* benedictionem. Jn quibusdam locis aliquando illas prout accepimus persecuciones & angustias sustinetis, vt vix sit vobis possibile quod ibidem conditorj omnium valeatis prout cupitis deuotum impendere famulatum. Hinc est, quod Nos vestre prouidere quietj ac malignorum maliciis obuiare volentes, ut nullus decetero Ecclesias aut loca vestra ausu temerario presumat infringere, aut in illis violenciam dampnabilem exercere, auctoritate presencium districtius jnhibemus. Jlli vero qui diuinj postposito timore nominis secus facere presumpserint, ipso facto sentenciam excommunicacionis incurrant, a qua non possint absolui, nisi per sedem apostolicam, vel per conseruatores ab ea vobis aut eidem ordinj deputatos. Nulli ergo &c. nostre inhibicionis &c. Datum Perusij, VII°, ydus Maij, Pontificatus nostri Anno Primo.

503. 1265 d. 8 Jun. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Fullmakt för Cardinalen Gumo att vara Påfl. Legat i Sverige.

F. 1: 298. An. 1. Ep. 93.

Litteræ apostolicæ Clementis IV. quibus mittitur in Svetiam auctoritate Legati Guido tt. S. Laurencii in Lucina Presbiter Cardinalis, atque Clero Magnatibus ac Regi commendatur.

Clemens &c. Dilecto filio Guidoni tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbytero Cardinali, Apostolice Sedis Legato Salutem &c.

Summi Regis magisterio eruditi, qui et si ubique stabilis det cuncta moveri, facit tamen Spiritus suos Angelos, et Ministros, et inclinata Celorum altitudine, ut hominem redimeret factus homo, discipulos, quos elegit in Vniversum Mundum misit. Evangelium predicare, ac Ministerio Sedis apostolice, quam Matrem cunctorum fidelium, et Magistram Deus in se ipso lapide angulari fundavit, insufficientibus meritis deputati, dum necesse habemus levare oculos in circuitu, et considerare filios de longe venientes, nec eos possumus corporaliter visitare, ac crescente affectui, quod aspectui denegatur per alios, de quibus indubitatam fiduciam gerimus, illos ad salutem erudire scientes huiusmodi sollicitudinem exercemus cupiendo adoptionis

*) Efter en af Ärke-Bisk. Nils och Dom-Capitlet i Upsala d. 18 Maj 1310, gjord afskrift.

prolem, quam Christo sponsa eius Ecclesia generavit eidem incolumem conservare, ut et ipsa de sua fecunditate in Domino glorietur. Sane licet nos, qui ad gerendam universe terre, ubi nomen Domini invocatur generalem curam super gentes, et Regna sumus juxta Jeremie vaticinium, quanquam immeriti a Domino constituti inter omnia desiderabilia cordis nostri animarum salutem, libertatis ecclesiastice incrementum, pacis commodum et quietis bonum in cunctis locis fidelium potissime cupientes sedula vigilemus solertia, et quod possumus vigilantie studium apponamus, ut possint hec laudabiliter summotis impedimentis quibuslibet juxta nostri desiderii plenitudinem, auctore Domino provenire; tamen ut in Regno Svetie animarum profectus, libertas ecclesiastica, pax et tranquillitas proveniant, et serventur, eo ardentius affectamus, quo specialius tanquam Christianissimum, et Deo, ac pro eius reverentia Ecclesie Romane devotum, diligimus Regnum ipsum. Vt igitur idem Regnum eo amplius in Dei, et Ecclesie Romane devotione proficiat, quo Nos magis vigiles circa statum eius salubrem pacificum, et tranquillum cognoverit, et se specialius per Legati Sedis apostolice de latere nostro missi presentiam senserit confoveri, ecce te magnum, et honorabile membrum Ecclesie virum utique religione conspicuum morum honestate decorum, litterarum scientia preditum, et prudentia circumspectum, quem inter ceteros Fratres nostros admodum carum habemus pro tuorum exigentia meritorum in predictum Regnum, commisso in eo tibi plene legationis officio, de predictorum Fratrum consilio providimus destinandum, ut cum in hac hora diei undecima cultores simus in vinea Domini constituti, vice nostra ut diligens cultor evellas, et destruas, dissipes, ac disperdas, edifices, et plantes prout queque tibi Dominus ministrabit. De te utique, cum tibi assit puritas conscientie, et presto sit iudicium rationis malitiam, odias, et innocentiam tuearis, speramus firmiter, quod recta regens, et dirigens indirecta aspera convertes in plana. Quocirca discretionem tuam rogamus, et hortamur attente in remissionem tibi peccaminum iniungentes, quatinus commissum tibi huiusmodi legationis officium in Dei et nostro ylariter suscipiens nomine, illud ita solerter secundum tibi a Deo datam prudentiam exequi studeas, quod exinde divinam gratiam, et gloriam merearis, et nos fidelem, et utilem destinasse Vicarium, et Legationis tue Clerus, et populus Salutis, et pacis suscepisse Angelum in Domino gloriemur. Dat. Perusii VI. Idus. Junij Pontificatus nostri Anno Primo.

504. 1265 d. 12 Jun. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Förordande för Legaten, Card. Guido hos Konungen i Sverige.

F. 1: 306. An. 1. Ep. 94.

Clemens &c. Carissimo in Christo filio . . . Regi Svetiæ Illustri. Salutem &c.

Summi Regis magisterio &c. *ut supra usque* reverentia, et honore in omnibus sibi favorabilem, et benivolum, prout idem petierit, et Regia circumspectio per se viderit oportunum grata promptitudine te impendas, ita quod exinde Regis Regum gratiam et apostolicam benedictionem uberius merearis, nosque in tuis, et dicti Regni simus utilitatibus merito promptiores. Dat. Perusii 2:do Idus Junii Anno Primo.

505. 1265 d. 1 Jun. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Skrifvelse till Sveriges m. fl. orters Presterskap i samma ämne.

F. 1: 300. An. 1. Ep. 94.

Clemens &c. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis et Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Prepositis, Archipresbiteris, et aliis Ecclesiarum Prelatis, nec non et Capitulis, Conventibus, Collegiis, aliisque personis ecclesiasticis Secularibus, et Regularibus tam exemptis, quam non exemptis in Regno Svetie constitutis Salutem &c.

Summi Regis magisterio eruditi &c. *ut supra usque* Regnum ipsum. Vt igitur idem Regnum eo amplius in Dei, et Ecclesiæ Romane devotione proficiat, quo nos magis vigiles circa statum eius salubrem pacificum et tranquillum cognoverit, et se specialius per Legati Sedis Apostolice de latere nostro missi presentiam senserit confoveri, ecce propter hoc magnum, et honorabile membrum, ecce dilectum filium nostrum Guidonem tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbiterum, Cardinalem virum utique religione conspicuum, morum honestate decorum, litterarum scientia preditum, et prudentia circumspectum, quem inter ceteros Fratres nostros admodum carum habemus pro suorum exigentia meritorum in predictum Regnum commisso sibi tam in eo, et Danie Regno, quam in Bremensi, Magdeburgensi, Saltzburgensi, et Gneznensi Provinciis plene legationis officio pro discordiarum sedatione quarumlibet, statu dicti Regni salubri tranquillo, et pacifico procurando, de predictorum Fratrum consilio providimus distinandum &c. *ut*

quc in plana *verbis competenter mutatis*. Porro licet Salvatoris exemplo, quod uni ex minimis nostri fit, nobis fieri reputemus, quia tamen illos volumus propensius honorari, qui per se honorabiles in parte sollicitudinis honorant in nobis plenitudinem potestatis. Vniversitatem vestram rogamus, monemus, et hortamur attente mandantes, quatenus eum apostolice Sedis Legatum tanquam personam nostram, vel potius Nos in eo recipientes cum debita reverentia, et honore ipsius monitis, et mandatis plenarie, ac humiliter intendere procuretis, ita quod idem ad gloriam Dei, et animarum profectum iniunctum sibi ministerium exequi valeat indefesse, nosque devotionem vestram possimus exinde merito commendare. Alioquin sententiam, quam idem tulerit in rebelles, ratam habebimus, et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam, non obstante aliquo privilegio, vel indulgentia cuiuscumque tenoris existat dignitati personis secularibus, vel regularibus cuiusvis honoris, vel ordinis ab apostolica Sede concesso, seu concessa, de quo, vel qua plenam et expressam de verbo ad verbum in nostris litteris mentionem fieri oporteat, appellatione postposita inviolabiliter observari. Dat. Perusii 2:do Idus Junii Anno Primo.

In eodem modo Nobilibus Viris Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, et Vniversis Christi fidelibus in Dacie, ac Svetie Regnis, nec non et Bremensi, Magdeburgensi, Saltzburgensi et Gneznensi Provinciis constitutis.

506. 1265 d. 15 Jun. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s tillstånd för Predikare-Orden att i sina stift och städer i vissa fall skrifta och predika.

A. 1. d: 60. *)

Clemens &c. Magistro & fratribus ordinis predicatorum Salutem &c. Exigentibus vestre deuocionis meritis, votis vestris libenter anuimus, & peticiones vestras quantum cum deo possumus fauorabiliter exaudimus, Ex parte siquidem vestra fuit propositum coram nobis, quod licet a nonnullis, patriarchis, archiepiscopis, Episcopis, & aliis ecclesiarum prelatis audiendi confessiones subditorum suorum, Nec non predicandi, & aliqua vota in alia pietatis opera commutandi in suis ciuitatibus, & dyocesibus, vobis licencia sit concessa, Quia tamen eisdem prelatis decedentibus vtj licencia huiusmodi, ecclesiis sic vacantibus dubitatis, nobis humiliter supplicastis, vt prouidere vobis, super hoc paterna diligencia curaremus. Vestris igitur supplicacionibus inclinatj, Presencium vobis auctoritate concedimus, vt in huiusmodi casu possitis vtj

*) Efter en af Dom-Capitlet i Upsala år 1309 gjord afskrift.

tam diu libere predicta licencia, donec viduatis Ecclesiis prouisum fuerit de pastore, Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum Perusij. XVII°. kal. julij, Pontificatus nostri anno primo.

507. 1265 d. 11 Oct. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Bref på 100 dagars aflat för dem, som besöka Predikare-Ordens kyrkor på bestämda högtidsdagar.

A. 1, d. 61. *)

Clemens &c. eisdem. Loca sanctorum omnium &c. se N:o 384. Cupientes igitur ut ecclesie Locorum uestrorum congruis honoribus frequententur. Omnibus uere penitentibus & confessis qui ecclesias ipsas jn dedicacionibus ipsarum & anniuersario dedicacionum earum die. ac usque ad octo dies sequentes. nec non jn beate Marie virginis. sanctorum. Dominici confessoris. & Petri Martiris. ac eciam aliorum sanctorum jn quorum honore altaria maiora jn ecclesiis ipsis sunt constructa festiuitatibus. causa denocionis venerabiliter uisitarint. de omnipotentis dei misericordia. & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius auctoritate confisi. Centum dies de jniunctis sibi penitenciis. annis singulis misericorditer relaxamus. Datum Perusij. V°. Jdus Octobris, Pontificatus nostri anno Primo.

508. 1265 d. 14 Oct. Perugia.

Påfv. Clemens IV:s Bref till Biskopen i Linköping om tillstånd för personer som blifvit uteslutne från Guds församlings gemenskap, att på Linköpings Domkyrko-Patroners dag derstädes Gudstjensten bivista.

B. 3: 23.

Clemens episcopus seruorum seruorum dei venerabili fratri . . episcopo lincopensi salutem &c. *alldeles lika med föregående N:o 477 ända till* Datum Perusij II jdus Octobris Pontificatus nostri anno primo.

509. 1266 d. 30 Apr. Roskild.

Konung Eriks i Danmark betyg att Kanik Gudmund å sin moders vägnar gifvit sköte på en gård invid Predikare-Brödernas kyrkogård i Lund till Domkyrkan derstädes.

A. 5. a. 1: 2.

E. dei gracia danorum sclauorumque Rex omnibus presens scriptum cernentibus salutem jn domino. Constare pro certo uolumus presentes litte-

*) Efter en af Bisk. N. i Wiborg år 1266 gjord afskrift; jemf. not. vid följ. N:o 510.

que de bonis indebite alienata repperietis uel distracta ad ius et proprietatem ipsam reuocare curetis. debitores quoque ipsorum ut debita de quibus per confessionem ipsorum vel alias legitime uobis constiterit sibi soluant per censuram ecclesiasticam compellatis Datum Calmarie kalendas julii pontificatus domini Clementis pape IIII:ti anno secundo.

Sigillet hänger i rödt och gult silke.

513. 1266 d. 1 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos tillstånd för Abboten och 4 af honom utsedde skicklige Munkar, att, i anseende till deras noga iakttagande af Ordens-föreskrifterne, få i Församlingarne inom Linköpings stift så väl för prester som lekmän, predika Guds ord, afhöra bikt, förrätta annan Gudstjenst, samt meddela sina åhörare 20 dagars aflat.

A. 3. x. 1: 42.

Frater Guido miseratione diuina tt. Sancti laurentii in lucina presbiter cardinalis apostolice sedis legatus discreto et religioso viro . . Abbati noveuallis Cisterciensis ordinis lincopensis diocesis salutem in domino Decor sponse christi requirit ac salus exigit animarum ut que in hoc mundo Clara sunt luminaria ne metu uel segnicie aut indiscreta humilitate seu quorumlibet emulorum Contradictione sub silentii modio delitescant sed produci debent in publicum vt alios in huius uite tenebris periculose degentes suo luminocitatis radiis dirigant et informent Hinc est quod nos adtendentes quod in monasterio uestro in quo angelica professio cisterniensis ordinis in deuotione spiritus ac feruore laudabitur obseruatur tales possint monachi per dei Gratiam inueniri qui thesauro resplendent sapientie sicut uite ratilant sanctitate uobis domine abbas & quatuor de Monachis uestris in sacerdotali ordine Constitutis quos ad hoc ydoneos esse credideritis auctoritate qua fungimur indulgemus ut in parochiis et locis aliis fidelium lincopensis diocesis possitis confessiones audire et uerbum dei tam clericis quam laicis predicare ac etiam diuina celebrare nec non et viginti dies relaxationum uestris auditoribus indulgere quotienscumque fueritis requisiti Jn cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum datum carmalie Kalendas, Julii potificatus domini Clementis pape IIII:ti anno secundo.

Sigillet hänger i röda och gula silkestrådar.

514.

514. 1266 d. 2 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos bekräftelse på alla till Nydala kloster gjorda gåfvor, testamenten och löften.

A. 3. x. 1: 43.

Frater Guido miseracione diuina tt. sancti laurencii in lucina presbiter Cardinalis apostolice sedis legatus viris religiosis abbati & conuentui noueuallis cisterciensis ordinis lincopensis diocesis salutem in domino. Cum prelati & nobiles & alii clerici & laici regni swecie monasterio uestro multa contulerint ob anime sue remedium & salutem quamplures etiam compromissiones et ordinaciones pro bono pacis habueritis et feceritis cum eisdem supplicastis nobis humiliter ut collationes ordinationes et compromissiones predictas auctoritate paterna faceremus robur debite firmitatis obtinere. Nos autem paci uestre quantum cum deo possumus consulere cupientes omnes collationes ordinationes & compromissiones vobis et domui uestre a prelatis et nobilibus & aliis clericis et laicis regni suetie factas et habitas prout iuste et legaliter facte sunt confirmamus et presentium tenore communimus. Datum calmarie VI° nonas julii pontificatus domini clementis pape IIII:ti anno secundo.

Sigillet finnes på röda och gula silkestrådar.

515. 1266. d. 14 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos öppna bref på 20 dagars aflat för botfärdiga, som å uppräknade helgedagar besökte Predikare-Brödernas kyrka i Sigtuna.

D. b. 1: 436.

Universis Christi fidelibus per regnum Sveciæ constitutis Frater Gvido miseratione divina tt. Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus Salutem in Domino. Licet is &c. *såsom N:o* 435 *till* aptiores. Volentes itaque ut ecclesia Fratrum prædicatorum Sictoniæ Upsalensis diœcesis congruis honoribus frequentetur, omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui ipsam ecclesiam in assumptione ac purificatione B. Virginis, et in festo beati Dominici et Beati Petri Martyris patronorum ejusdem ordinis, cum devotione et reverentia visitaverint, confisi de misericordia dei, et auctoritate nobis a Domino Papa concessa, 20 dies de injuncta ipsis pœnitentia misericorditer in Domino relaxamus. Datum Calmarn. 2 Idus Julii Pontificatus domini Clementis Papæ IV. Anno 2:do.

(L. S.)

516. 1266 d. 15 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos öppna Bref om 100 dagars aflat för bidräde till Upsala Domkyrkobyggnad.

B. 2: 221.

Vniuersis christi fidelibus per regnum swecie constitutis frater guido &c. *lika med N:o* 519 *till* Cum igitur ecclesia vpsalensis reparacione indigeat nec ad reparacionem ipsius ecclesie illorum quorum eam interest reparare proprie suppetant facultates vniuersitatem vestram rogamus &c. *till* erogetis, jta quod per subuencionem uestram & aliarum fidelium dicta posset ecclesia reparari & uos per hec & alia bona &c. *och vidare ända till* Datum Calmarn. jdus iulii pontificatus domini clementis anno secundo.

517. 1266 d. 16 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos tillstånd för Kaniken Magister Johannes i Skara att äga sin innehafvande prebenda och att mottaga andra syslor så länge deras afkastning ej öfversteg 50 lödiga mark silfver.

A. 1. d. 65.

Frater Guido Miseratione diuina tt. Sancti laurentii in lucina presbiter cardinalis apostolice sedis legatus dilecto filio Magistro Johanni canonico scarensi salutem in domino. dignum est benemeritos exibitione conspici Graciarum ut eorum exemplo ceteri ad cultum anhelent virtutum jnde est quod nos tue probitatis merita quibus polles non indigne pensantes ac preces quas uenerabilis pater episcopus lincopensis pro te nobis affectuosius porrexit prouide attendentes te Gracia speciali prosequi uolumus et fauore Eapropter tuis deuotis supplicationibus inclinati vt preter predictam prebendam et alia Beneficia ecclesiastica que nunc obtines alia Beneficia personatus et dignitates cum cura uel sine cura recipere ac vna cum iam obtentis Beneficiis si tibi canonice offerantur retinere non obstante sacri constitutione concilii ualeas tecum Misericorditer dispensamus presentes tibi litteras in testimonium concedentes prouiso quod omnes redditus tui ecclesiastici pretextu huiusmodi nostre dispensationis summam quinquaginta marcharum puri et examinati argenti non excedant quodque ecclesie tue debitis non fraudentur obsequiis ac quod in eis animarum cura nullatenus negligatur Datum. Calmarnie. XVII. Kalendas augusti. pontificatus domini clementis. pape. IIII:ti. anno. secundo.

Sigillet, hängande i rödt och gult silke, är till det mesta bortfallet.

518. 1266 d. 16 Jul. Calmar.

Birger Jarls Gåfvobref på Karleby till Eskilstuna kloster.

A. 3. l. 1: 1.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. B. dei gracia Dux sueorum. Salutem in omnium saluatore. Cum propter labilem fragilitatis humane memoriam sic contingat ea que racionabiliter & pie facta sunt, in dubium reuocarj, cautum esse putatur & consonum racioni res utiliter gestas que priuilegio perpetuacionis indigent, scripture testimonio cuj magis solet in antiquis factis fides adhiberj, prudenter apud posteros memorie commendare. Auctoritate presencium volumus omnibus tam presentibus quam futuris esse notum Nos de consilio pariter & consensu dilectorum filiorum nostrorum scilicet Dominorum. W. Dei gracia Regis Sueorum. Magni Ducis. Domicellj. Ericj ac Benedictj Scolaris in nostrorum ac eorundem remissionem peccatorum, curiam nostram Carlæby in Strenginensi dyocesi, fratribus de domo Hospitalis jerosolymitanj Sanctj Johannis Baptiste, commorantibus in Eskilstunum cum omnibus attinenciis suis tam mobilibus quam immobilibus. videlicet colonis et agris. pratis. silvis & molendinis, cum plenaria possessione eidem curie adiacentibus perpetue donationis titulo contulisse ad habendum. & fruendum. ac perpetuo possidendum. Causas eciam regias ibidem emergendas dictis fratribus relinquimus exequendas, jure tantummodo expeditionis excepto, quod ibidem de cetero sicut hactenus fierj consueuerat, modis omnibus uolumus exhiberj. Vt jgitur predicta donatio maius robur obtineat perpetue firmitatis. sigilla. tam nostrum ac dilectorum filiorum nostrorum, quam etiam prelatorum regnj Suethie quj presentes fuerunt presentibus litteris apponj fecimus in testimonium & cautelam. Datum apud Carmarniam. Anno dominj M°.CC°.LX°.VI°.XVII°. Kal. Augustj. ¶ Jsti presentes fuerunt huic donationj. videlicet. dominj. Archiepiscopus vpsalensis Laurencius. Heinricus lincopensis. Vlf Scarensis. Karolus Arusiensis. & Ascerus werensis. Episcopi. ac alij clericj & Laicj quamplurimj. Existente fratre Heinrico dicto de hoousheit tunc Priore in andwarthæscogh.

Alla 10 sigillen äro bortfallna.

519. 1266 d. 17 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos öppna Bref på 100 dagars aflat för dem, som lemna biträde till Wreta klosters byggnad.

A. 1. d. 67.

Uniuersis, christi fidelibus, per Regnum suetie constitutis, Frater Guido miseratione diuina . tt. sancti Laurencii in Lucina presbiter Cardinalis apostolice sedis Legatus, salutem in domino. Quoniam ut ait apostolus

&c. *lika med N:o* 275 *till* Cum igitur, sicut ex parte dilectarum nobis in christo. abbatisse. & Monialium Monasterij de Wreton, Cisterciensis ordinis Lincopensis diocesis fuit expositum coram nobis - ipsarum Ecclesiam - & Monasterium reparare inceperint opere sumptuoso propter quod indigent fidelium subuentione condigna. Vniuersitatem uestram - rogamus - monemus - & hortamur - attente - uobis in remissionem peccaminum iniungentes, quatinus - de bonis uobis - a - deo collatis - pias - helemosinas - & grata eis - caritatis subsidia erogetis, ut per subuentionem uestram, dicta possit - Monasterium - et Ecclesia consummarj. & uos, per hec, et alia bona - que domino inspirante feceritis, possitis, ad eterna felicitatis gaudia peruenire. Nos enim de misericordia dei - & auctoritate - nobis - a - domino. papa. concessa - confisi. omnibus uere penitentibus - & confessis qui eis ad hoc manum porrexerint adiutricem, Centum dies de iniuncta ipsis penitentia - misericorditer in domino relaxamus. Presentibus. post consumationem operis minime ualituris. Quas mitti per questuarios strictius - inhibemus. quod si - secus fiat - ipsas carere uiribus decernentes. Datum Calmarie. XVI. Kal. Aug. Pontificatus. dominj. Clementis. pape. IIII:ti. anno. Secundo.

Smärre stycken af Sigillet hänga qvar på röda och gula silkestrådar.

520. 1266 d. 17 Jul. Calmar.

Påfl. Legaten, Card. Guidos tillstånd för Abboten i Nydala att aflösa sina Munkar ifrån bannlysning.

A. 1. d. 66.

Frater Guido miseratione diuina . tt . Sancti Laurentii in Lucina. presbiter Cardinalis, apostolice sedis Legatus viro religioso . . abbati, Noueuallis, Cisterciensis ordinis, Lincopensis diocesis, salutem in domino. Licet ad hoc fratrum cisterciensis ordinis, pia desudet intentio, ut ab eis in hijs que faciunt, prudenter et prouide procedatur secundum deum, et ordinis honestatem, aliquando tamen, ex conditionis humane fragilitate contingit, quod quidam ex ipsis excedunt in casibus - in - quibus excommunicationis sententiam - et notam irregularitatis incurrunt. Nos itaque predicti ordinis uoto filius, & protectione patronus, ipsius utilitatem, & profectum semper in melius quantum cum deo poterimus intendimus promouere. vnde uobis qua fungimur auctoritate concedimus, ut siqui de Monachis uestris - & conuersis - excesserunt in casibus memoratis, hac uice, cum eisdem dispensare possitis, & absolutionis beneficium impertirj, nisi - adeo grauis fuerit, et enormis excessus, quod merito sint, ad sedem apostolicam destinandi. Datum Calmarie. XVI. Kal. Aug. Pontificatus. dominj. Clementis. pape. IIII:ti. anno. Secundo.

Detta, så väl som alla föregående denna Cardinals Sigill, är i rödt vax och hänger på rödt och gult silke.

521. 1266 d. 13 Oct. Lybeck.

Påfl. Legaten, Card. Gumos tillstånd för Ärke-Biskopen i Upsala och Biskopen i Linköping att efter omständigheterna mildra straffen, som enligt Skenninge stadga blifvit prester ådömde.

A. 3. b. 1: 1.

Venerabilibus in christo patribus dei gracia . . Vbsalensi archiepiscopo et lincopensi episcopo frater Guido Miseracione diuina tt. sancti laurencii in lucina presbiter cardinalis apostolice sedis legatus salutem in domino ihesu christo Olim felicis recordationis dominus Guillelmus, episcopus sabinensis et apostolice sedis Legatus ad correptionem et reformationem ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum de regno swethie quedam statuta dignoscitur edidisse - contra transgressores ipsorum certas penas apponens in quas non obseruantes uel in contrarium uenientes decreuit incidere ipso facto. Verum quia presentis temporis infirmitas districte censure rigiditatem non patitur & plerumque propter humanam debilitatem contingit ut quod propter remedium est statutum in laqueum et periculum conuertatur discrecioni uestre qua fungimur auctoritate committimus ut statutis memoratis in suo robore duraturis Circa penas appositas possitis moderamen congruum adhibere ac ipsas in alias minus periculosas et magis portabiles prout saluti animarum expedire uideritis commutare datum. Lubeke. III. ydus Octobris. Pontificatus. domini clementis pape IIII:ti anno secundo.

Sigillet finnes, men prägeln förderfvad.

522. 1266 d. 16 Oct.

Lagmannen öfver Tiohärad Karl Ingeborgssons intyg om ett hemmansbyte mellan Abboten Nils och Munkarne i Nydala, samt Verendsboen Åke i Stuccaboth, hvilken mot detta hemman samt hans gårdar uti Lenhofda erhöll en del af Sunderby uti Njuding med mellangift.

A. 3. x. 1: 40.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. K. filius Jngibyrgis dictus legifer decem prouinciarum salutem in omnium saluatore. Gestarum rerum ueritas aput mortales longitudine temporum & obliuionis nubilo deperiret. si non eam scriptorum memoria perhennaret. Jnnotescat ergo presentibus & post futuris quod viri religiosi Abbas & conuentus monachorum Noueuallis concambium possessionum fecerint cum viro quodam Acone verendense de stuccaboth dantes eidem pro toto predio quod habebat ibidem & pro prediis ipsius in Linhofd que wlgariter dicuntur bol. predium quoddam in Nydungia de mansione que vocatur sunderby sepibus & clausuris siue terminis legaliter circumscriptum. superaddentes nichilominus ei pecuniam numeratam in

denarijs & rebus alijs secundum estimationem valoris ipsius predij. prout consiliarijs utriusque partis uisum fuerat expedire. Vt igitur quod ita sollempniter factum est firmum robur optineat. nos presenti carte sigillum nostrum appendi fecimus. nec non & abbatis Noueuallis cuj totius hujus negocij plena ueritas nota seruit. Testes istius emptionis siue concambij sunt memoratus Abbas Nicholaus. & Forcundus Cellerarius. Petrus eciam cognatus noster cognomento gusa. Halstanus longus. Bryniolphus filius Germundi prolocutoris. Ketillus filius Petri. nec non & alij multi quorum nomina non potuerunt in presenti cartula contineri. Actum anno gracie. M°.CC°.LX°.VI°.XVII°. Kal. Nouembris.

På frånsidan: Verendie. Alatorp. Linhofde.
Sigillen: N:o 1 bortfallet. N:o 2, Abbotens, finnes.

523. 1266 d. 21 Oct. Viterbo.

Påf. Clemens IV:s Bref till Ärkedjäknen och Dom-Capitlet i Upsala rörande 40 dagars aflat för dem, som besöka Upsala Domkyrka, der Konung Erik den Helige ligger begrafven.

A. 1. a. 37. och A. 1. d. 68. *)

Clemens episcopus seruus seruorum dei, Dilectis filijs . . Archidiacono et Capitulo ecclesie Vpsalensi, Salutem et apostolicam benedictionem. Jn festiuitatibus Sanctorum que a christi fidelibus uotiua celebritate coluntur, dignis laudibus glorificatur omnipotens, sanctis ipsis debitus honor impenditur, et animarum profectus deuotione congrua procuratur, vnde nos qui fidelium ipsorum curam gerimus generalem, cum pre omnibus que nostre incumbunt sollicitudini ad eorundem salutem intendere teneamur, multo disiderio cupimus, ut illorum memoriam quos exutos iam corpore stola glorie induit Rex celestis uenerabiliter recolentes, ipsorum festa et celebri agant obseruantia et sollempnitate annua prosequantur. Cupientes igitur ut ecclesia uestra in qua corpus beati Erici martiris ut asseritis requiescit, et in qua festiuitate ipsius sancti ob eiusdem reuerentiam populi conuenit multitudo, congruis honoribus frequentetur, omnibus uere penitentibus et confessis, qui eandem ecclesiam in eadem festiuitate cum debita deuotione ac reuerentia uisitauerint annuatim de omnipotentis dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, Quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus. Datum Viterbij XII Kal. Nouembris. Pontificatus nostrj Anno Secundo.

Bullorna bortskurna men några ändar af det röda och gula silket äro qvar.

*) Af detta finnas 2:ne original med anteckning af annan hand å det ena: hec & alia littera clementis pape IIII:ti sunt eiusdem tenoris & continencie per omnia, *A.* 1. *a.* 37; och å det andra: hec & alia littera pape clementis IIII:ti eandem habent datam. &. jdeo utraque tamen facit quantum vna. *A.* 1. *d.* 68: det finnes likaledes 2 gånger afskrifvet i *B.* 2: 212, 213.

524. 1266 d. 31 Dec. Hagnäs.

Konung Waldemars Skyddsbref för Gudhems kloster.

A. 3. å. 1: 7.

W. Dei gracia Rex sweorum Omnibus presens scriptvm cernentibus Salutem in omnium saluatore Tenore presentium constare volumus vniuersis Nos Dilectam dominam priorissam cum toto conuentu suo de gudem & bonis omnibus earundem sub nostre protectionis & defensionis Recepisse tutelam & graciam specialem. prohibemus igitur Districte Nequis clericus aut Laicus Dictas Dominas in bonis vel personis contra nostre tvicionis priuilegium presumat aliquatenus infestare Quare siquis attemptare presumserit hoc in se animadvertendum noverit ac si in nosmet ipsos quicquam perperam perpetrasset. Datum hagnæs anno domini M°.CC°.LX°.VI. jn vigilia circumcisionis Dominj.

Brefvets nedersta del skadad så att intet spår synes efter sigill.

525. 1267 d. 9 Jan. Lena.

Kon. Waldemars Bref rörande Gudhems klosters och dess tillhörigheters befrielse ifrån Kongl. utskylder i då varande Abbedissan Catharinas lifstid.

A. 3. å. 1: 8.

W. Dei gracia Rex sweorum vniuersis in Regno swecie constitvtis presens scriptvm visuris uel audituris salutem & a Rege regum graciam et gloriam consequi sempiternam Cum diuine bonitatis clementia Nos multis prefecerit mortalibus jn Regni temporalis culmine misericorditer sublimando volumus & nos hilariter vt tenemur ipsi patri luminvm a quo est omne bonum in gratias assurgendo quas possumus ad honorem et gloriam Dei libertatem Ecclesiasticam & profectum pro viribus ampliare. Hinc est quod possessiones omnes & predia Monasterij De gudem cum villicis omnibus & colonis ad instantiam & peticionem Domine Katerine priorise ipsius loci, quam Diu ipsa vixerit, ab omni jure Regio preter procuracionem nostram libera concedimus & exempta prohibentes firmiter & districte Nequis exactorum nostrorum in causis in dictis prediis emergentibus ad ius Regium ut supradictvm est pertinentibus De Memorata priorissa seu famulis ipsius superius expressis exigere quid presumat Datum Lenis. Anno Domini M°.CC°.LX°VII°. Jn dominica proxima post epyphaniam Domini.

Sigillet är mycket skadadt.

526. 1267 d. 12 Jul. Linköping.

Konung Waldemars Gåfvobref på det vid Konungens kröning till Linköpings Domkyrka gifna Wadby.

B. 3: 123.

Vniuersis presentes litteras inspecturis W dei gracia Rex Sweorum salutem in domino Cum propter fragilem hominum memoriam & presentis vite mutabilitatem sit non irracionabiliter introductum ut quod ordinabiliter agitur litterarum testimonio commendetur. Ne quod actum est deleat obliuio uel calumpniancium morsibus retractetur Jdcirco nouerint vniuersi quod nos de consensu dilectorum dominj ducis M. & aliorum fratrum nostrorum predium quod iure proprietario possedimus in uilla que dicitur wadby vretensis parochie silicet tres octonarios prebende qua ecclesiam lincopensem in coronacione nostra dotauimus in presencia maiorum & discretorum Regni adiunximus tam nos quam fratres nostrj transferentes in dictam ecclesiam omne ius quod in eodem possedimus perpetuo possidendum sub eadem libertate qua in ceteris prediis suis ex nobis indulta noscitur congaudere Jn cuius rei testimonium presens instrumentum sigillo nostro & fratris nostri ducis Et Episcoporum quj dicte donacionj affuere duximus roborandum datum ynynge Anno dominj M°CC°LXVII° Quarto idus Julij.

527. 1268.

Häradshöfdinge Magnus Enbjörnssons Fastebref på Aspabodhum i Dalarne.

K. S. nto 47.

Allom them &c. sänder Magnus Enbjörnsson Häradshöfdinga a Giönssons wägna, öfver Dala Helsso &c. thet sku allom wetterlikit wara, thet aret efter Guds Byrd MCCLXVIII. och nar ting waro i Thorsange lato — — Gorsuensson — a Kopparbergena thet ock Cerstin Hans Husfru — — i Aspabodhum &c. för ellofwa skepp:d koppar &c. och thesse äro then Faste till: Henninger Kyrckioherra i Torsang, Ilian i Tomansi, Ilien i Ornesi, Östen ib. Sigurdr i Kynom, Asgoor i Sumanöö, Olav Thryrgilsson, Jon Ingelsson Haluarde i Melgom, Stenbiörn i Holme, Ingerialder i Mycklaby och Halwarder Hyttokempe. Datum anno die & loco, — in majorem evidenciam & firmiorem sigillum meum una cum sigill. — apensum.

528.

528. 1268 d. 13 Jan.

Bref af Abbot Nils i Nydala rörande de af klostret till Brudde afträdde lotter; södra delen af Nutahult och Sjöaryd i utbyte mot Holkaryd och Skardabäck, med gränser och föreskrifter för nyttjande rätten af andelen i Nutahult.

A. 3. x. 1: 44. *).

Vniuersis presentes litteras inspecturis Frater N. dictus abbas Noueuallis totusque eiusdem loci conuentus salutem in omnium saluatore. Que geruntur in tempore ne labantur cum tempore poni solent in lingua testium & scripti memoria perhennarj. Sciat igitur presencium etas & cognoscat futurorum posteritas. quod nos cum viro quodam Brudda nomine concambium fecimus cujusdam possessionis nostre videlicet australis partis de nutahult. & alterius quam possedimus [1]) in Sioarÿth. pro prediis que possiderat in hulcarÿth & Scardabec ex utraque parte composicionem huiusmodi facientes. Vt scilicet pro suis prediis que hactenus hereditario iure possederat in domibus. agris. pratis. nemoribus & omnibus pertinentiis. ipse predium nostrum in sioarÿth. & mansionem australem in nutahult accipiat hijs terminis circumscriptam. ab aquilonarj parte terminus erit in uia que ducit ad ecclesiam. ab orientali uero parte. uel australi siue eciam occidentalj terminj sunt loca sepium nostrarum ibidem antiquitus positarum. super hec adicimus ei pratum quod dicitur madin secundum quod modo uidetur contingere siluam nostram. Jnsuper sues proprias quas habuerit ibidem in silua nostra nutahult si copia glandium fuerit & heredes sui post eum [2]) libere impinguabunt. Preterea ligna quercina que sponte ceciderint in eadem silua. pastum animalium & pecorum suorum & succisionem infructuosarum arborum ad edificandas domos suas in possessionibus memoratis. damus eidem & heredibus suis. Apum etiam uenationem & Animalium ibidem habebunt libere semper in posterum & quiete [3]). Habebunt [4]) eciam accessum liberum ad communes siluas flatu uidelicet & frustasa. ex parte predij quod a nobis recipiunt in sioarÿth. secundum quod habent alij possessores ipsius uille. uel aliarum similium in eadem prouincia positarum. Actum anno domini. M°.CC°.LX°.VIII°. in octaua epÿphanie Testes hujus facti fuerunt. Petrus cognomento gusa. halstanus longus. Kætillus filius Petri. & alii plures in occidentali prouincia nÿudungie constituti. Valete.

Sigillet, på en från brefvet utklippt remsa är bortrifvet.

*) Häraf finnes ett annat alldeles lika lydande original, *A. 6. a. 1: 3*, hvars sigill på en af brefvet utklippt remsa är bortrifvet; samt ett tredje original med Abbotens ännu vidhängande, något skadade, sigill, *A. 3. x. 1: 41*, hvilket dock synes vara med någon sednare hand skrifvet och understucket, helst det inskränker nyttjande rätten blott till Bruddes lifstid, m. m. enligt hvad följande dess olikheter utvisa:

1) possidemus 2) & heredes post eum *uteslutes och i stället:* libere impinguabit ad dies suos. 3) *Det föregående efter* eidem *uteslutes och i stället läses:* de beneplacito nostro. 4) Habebit.

529. 1268 d. 11 Mars. Viterbo.

Påfv. Clemens IV:s stadfästelse på Biskopens i Linköping och Påfl. Legat., Bisk. Wilhelms af Sabina S:t Marie kyrka i Wisby förunte förmåner.

A. 1. d. 64. *)

Clemens Episcopus seruus seruorum dei Dilectis filiis rectoribus parrochianis Ecclesie beate virginis de Wisby lincopensis dyocesis Salutem & apostolicam benedictionem Cum a nobis petitur &c. *till* effectum Sane peticio vestra nobis exhibita continebat quod bone memorie lincopensis Episcopus loci dyocesanus vobis qui Ecclesiam fundaueratis eandem ordinaria Auctoritate concessit vt ad dictam Ecclesiam cum eam vacare contingerit possitis eidem Episcopo & successoribus suis personam ydoneam presentare Statuens vt burgenses loci ipsius de wisby apud eandem Ecclesiam possint eligere sepulturam Jdem eciam Episcopus in fauorem dicte Ecclesie ac parrochianorum ipsorum quedam alia statuit salubria & honesta que bone memorie Gwilhelmus sabinensis tunc mutinensis Episcopus & in illis partibus legatus sedis Apostolice confirmauit Prout in litteris inde confectis plenius dicitur contineri Nos itaque vestris supplicacionibus inclinati quod super hoc ab eisdem Episcopis prouide factum est ratum & firmum habentes id auctoritate Apostolica confirmamus & presentis scripti patrocinio communimus Nulli ergo &c. nostre confirmacionis &c. Datum Viterbij V jdus marcij Pontificatus nostri anno quarto.

530. 1268 d. 5 Apr.

Lagman Höldos i Wermeland Gåfvobref på flere gårdar till Risaberga kloster.

A. 3. n. 4: 3. **)

Uniuersis christi fidelibus presens scriptum visuris uel audituris. Høldo Dictus legifer Wærmalandie Salutem in dei filio ihesu christo. Super gestis hominum grandis emergeret & dira calumpnia. cum illa que labili geruntur in tempore cum ipso labente de memoria pariter laberentur. nisi ea viuax litterarum testimonium perhennaret. Qua propter tenore presencium tam posteris quam presentibus declaramus. Quod nos & dilecta vxor nostra. M. animarum nostrarum saluti prouidere uolentes monasterio san-

*) Efter en af Notarius publicus Nils Poddyn, prest i Schwerin år 1437 gjord afskrift af detta jemte flere andra bref, hvaribland äfven det förut under N:o 231 upptagna Bisk. Bengts i Linköping sådant det i der anmärkta noterna 1, 2, 3 efter D. a. 7: 541 förekommer, likväl med den ändring af orthographien, som Örnhielm alltid begagnar.

**) Af detta bref finnas 2:ne vidimerade afskrifter på papper: A. 3. n. 4: 48.

ctimonialium De Risæbyerg Jn quo eligimus sepulturam in remissionem peccatorum nostrorum consensu pari conferimus has mansiones in perpetuum possidendas. videlicet duas curias in sumarstathum hyorssbyerg. scanem. wal. kalfsval. hamar. Jtem totum quod in Arnhø possidemus. Næs lytheruik. Risæter. Contestamur itaque uniuersos & singulos sub suarum periculo animarum. & sub pena que testamentorum uiolatoribus debetur. Ne aliquis huic nostre tam pie donacioni ausu temerario audeat contraire. Presertim cum nos de bonis nostris in pios vsus ordinandis liberam habeamus facultatem per licenciam Jllustris Regis swecie. W. quam sua testatur littera non solum ipsius domini Regis. sed eciam aliorum plurium roborata. sigillis venerabilium Dominorum. Actum Anno Domini M°.CC°.LX°VIII°. Nonas aprilis.

På frånsidan, med gammal hand: somarstadha hyorsbergh val kalfsval hamar arnø lithirwik rissæthir.

Sigillen: N:o 1. i hvita tvinnade silkestrådar. N:o 2. saknas. N:o 3. i hvita och ljusröda silkestrådar, och i detta sigill blott bokstafven M med omskrift: Secretvm Margarete.

531. 1268 d. 9 Apr. Arnö.

Lagman Höldos i Wermeland och dess Fru Margaretas Testamente af gårdar och penningar till Risaberga kloster och åtskilliga namngifna personer.

A. 3. n. 4: 1.

Uniuersis christi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris. Høldo dictus Legifer vermalandie. &. Margareta uxor sua. salutem in omnium saluatore. Cum sacra dicant eloquia quod homo breui uiuat tempore & nichilominus cum temporis breuitate nesciat finem suum. Miseraque simul experiencia doceamur sepius. quamplures morte inopinata subito preueniri. nulla de bonis suis ordinacione facta. Nos tam perniciosum incommodum precauere uolentes & animarum nostrarum saluti prouidere cupientes sanj & incolumes. diligentj adhibita deliberacione. de bonis nobis a deo collatis huiusmodi facimus ordinacionem. Claustro sanctimonialium de Risabierghum in quo eligimus sepulturam conferimus duodecim mansiones. quarum nomina & attinencie in littera confecta super hoc specialiter. plenius continentur. Domino Johanni damus duas mansiones in Ethe. cum omnibus prediis ibidem constitutis & attinenciis earundem. Saluonj christine filio assignamus medietatem mansionis in angastathum cum aliis prediis in scæthinj dimidiam marcham ponderatam ualentibus annuatim. Reliquam medietatem dicte mansionis damus holmgero. cum prediis que northansioar uocantur. Saluonj margarete filio conferimus mansum ualentem. XII:cim oras ponderatas. Jtem filiis vluonis Mialcha damus Mukrisbother cum omnibus que ibidem possidemus Conferimus eciam cuilibet claustro huius regnj citra mare orientale constituto quatuor Marchas argentj & cuilibet hospitali duas marchas. Omnes

autem nostras mansiones seu possessiones que non in presenti littera exprimuntur. Ad hoc ordinamus quod distrahantur & de earum precio quod piis locis iam dictis promisimus persoluatur. Ea uero que uel heredibus nostris uel claustris dedimus. ad uitam nostram uolumus possidere. qua finita in dictos cedant usus. Contestamur igitur tam posteros quam presentes sub suarum periculo animarum ne aliquis ausu temerário huic nostrè ordinacionj audeat contraire. presertim cum nos eam fecimus de consilio. reuerende memorie Dominj. B. quondam Ducis ac de licencia & consensu illustris Regis Swethie. Dominj. W. secundum quod sua testatur littera. roborata sigillis. non solum ipsius regis sed & Dominj. M. Ducis & aliorum plurium regnj nobilium Dominorum. Actum in Arnhø anno Dominj M°.CC°.LXVIII°. secunda die pasche.

Sigillet bortfallet: röda och gröna silkestrådar qvar.

531. Öfversättning. (På Papper).

A. 3. n. 4: 2.

Allom pa gudhi tro som thenna nærwarandis scrifft see eller höra Höldo kallandis laghman j wermalandh, ok mỳn elskeligha hustru Margareta helsa j alles menniskio frælsare Medhan the helgha scrifft sigher ath menniskian bliffuer stakkoth tiid ok enwæl for tymans stakkoth stundh weth hon ey sỳna endelykt Oc læroms wy medh yseldh wthröna ath offtha wardher menniskian bradheligha medh dödhen taghen swa thet hon jnthe faar skikkath aff thet godz eller æghedela, widh tolikin wadhelighum skadha viliande tagha wara ok begærende ath foresee wara siæles helse, hele ok helbrygdo medh goth forraadh göre een skikkilse aff thet godha som gudh haffuer oss forlænth giffwm Rysaberghe nynnocloster ther wy wtwæliom waar lægherstadh tolff gardha hwilkess nampn ok tillagher sta j thy breffweno som wy besynnerligha haffwm therpa giort, her jöns giffuom wy twa mansiones j Ethe medh alle the iord ok tilagher som them tilhöra Saluoni cristineson tillæggiom wy een halffwan gardh j angastathum medh androm goodzom j scathim som rænta arligha aars ½ marc wekt, then andra halffdelen aff fornempda gardhe giffwm wy holmgero medh the goodz som kallas northansioar Saluoni Margarete son tillæggiom wỳ een gardh som rænther tolff öra wikt Jtem Vlffs sönom Mialcha giffuom wỳ mukrisbother medh allo thy wỳ ther æghom Giffuom wỳ ok hwario closter j thetta ryke vidh östra haffwidh liggiande fyra marker selffuer, Ok hwariom spetaal II marc Ok alla wara gardha oc goodz ok æghedela som ikke wthtrykkis j thetta breff skikkom wy swa thet the skula sælias oc wændas j penninga ok aff theris werdh skal for-

nöghias them milleligha stadhom som nw æro, förnemde thet wy haffuom thöm loffuat All the goodz wy haffuom giffuit warom arffwingom eller clostrom wiliom wy behalla j wara liffs dagha Tha thet ær ænth tha skula the ther til som sakt ær Thy beswæria wy alla swa wæl epthekomande som nærwarande widher theres siæla wadha ath enghen aff them dyrffwes at gaa her j moth thenna wan stadga, mæst forty at wy haffuom hanom giort medh werduge herres. b. fordom hertuges radh, ok weldughe Kwnunges Swethie herras W loff. oc samtykkio effther thy som hans breff withnar wndher hans jncigle Ey at enaste tess konungens wthan enwæl herres M hertugens ok andra fleres rykesens fryborna men Giffuet ok scriffuet pa Arnö Arom effther gudz byrdh twsanda tuhundradha sextio pa thet attonda Annan dagh paaseha.

Sigill och vidimation saknas.

532. 1268 d. 12 Apr. Hessleby.

Johannes Ericssons Testamente af den ena gården i Tokeryd till Nydala kloster, och lösöreboet å den andra till Presterna och kyrkorna i Westbo, och åtskilligt till andra kyrkor och andeliga inrättningar m. m.

A. 3. x. 1: 45.

Jn nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Ego johannes Erici quondam filius in presencia venerabilis patris. H. Dei gracia lincopensis Episcopi condo testamentum meum quod etiam de presencia fratrum & sororum mearum condidi in hunc modum. alteram curiam in tokæruth quam maluerint monachi facta equali curiarum diuisione cum omnibus mobilibus & immobilibus suis do claustro nouevallis. Vbi etiam eligo sepulturam. Cetera autem mobilia alterius curie volo quod inter sacerdotes & Ecclesias prouincie de Wæstbo equaliter diuidantur. Ecclesie sandwik ad mensam sacerdotis do incolatum unum. landø. De mobilibus que sunt in Wraxnes. do duas Marchas ad edificium ecclesie in jæluntomptom. & quatuor Marcas ecclesie de hethum. Cetera autem mobilia. de wraxnæs cum predictis mobilibus curie tokærÿth sicut predictum est inter sacerdotes & ecclesias eiusdem prouincie diuidantur - Hospitali de Skeningia do tres Marchas uel equum equevalentem. hospitali de ølandia do duas Marcas uel equum equevalentem. Ecclesie de wiuilstad do solidum terre de faldonge a fratribus meis infra annum redimendum. Hærmodo quem pater meus dedit libertati do fundum curie cum domibus in faldunge. cum pascuis pecorum que dicuntur wlgariter fang oc fiargang. sibi & heredibus suis in perpetuum possidendum. Actum Hæsleby Anno domini. M°.CC°.LXVIII°. quinta feria pasche.

Sigillet bortfallet.

533. 1268 d. 9 Jun. Viterbo.

Påfv. Clemens IV:s Bref om 100 dagars aflat för dem, som på S:t Lars och S:t Erics dagar, och 40 för dem, som 8:de dagen derefter, besökte Upsala Domkyrka.

B. 2: 213.

Clemens episcopus &c. *lika med föregående N:o* 436 *till* que in honore beatorum laurentii & henrici martirum dicitur esse constructa congruis honoribus frequentetur de omnipotentis dej misericordia & beatorum petri & pauli apostolorum eius auctoritate confisi omnibus vere penitentibus et confessis qui ad ecclesiam ipsam in predictorum martirum festiuitatibus deuote accesserint, centum, illis vero qui in octauis ipsarum eandem ecclesiam venerabiliter visitauerint annuatim quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxamus Datum viterbii quinto Jdus junii pontificatus nostri anno quarto.

534. 1268 d. 31 Jul. Linköping.

Bisk. Henrics i Linköping Gåfvobref på Biskopstionden af Huw till en Prebenda.

B. 3: 134.

He . . dej gracia lincopensis episcopus vniuersis presentes litteras jnspecturis. salutem in domino Quoniam redditus canonie ecclesie nostre quam prepositus jngemundus eiusdem loci felicis memorie diuine retribucionis jntuitu jn suorum remissionem peccatorum fundauit, exhiles nimis & minus sufficientes ad sustentacionem persone jbidem jnstitute & canonice sibi succedencium extiterunt Nos ex consilio & consensu capituli nostri decimas episcopales de huw dicte prebende jnperpetuum duximus annectendas Concedentes vt persona in eadem rite & secundum formam canonum pro tempore jnstituta dictas decimas exigendi colligendi & in vsus suos omni cuiuscumque jnficiacione seu calumpnia remota conuertendi liberam habeat facultatem Jn cuius rei testimonium presens scriptum tam sigillo nostro quam capituli fecimus roborari Datum lyncopie anno dominj M°.CC.LX octauo. die proximo precedenti ad vincula sancti petri.

535. 1268 d. 8 Oct. Hyrn.

Folke, Johannes, Magnus och Bengt, Johan Engels söners stadfästelse på deras broder Carls gåfva af Wentabrun till Skokloster.

A. 3. b. 1: 2.

Uniuersis christi fidelibus presentem litteram inspecturis. Fulco archidiaconus vpsalensis. Johannes. Magnus. Benedictus Johannis Angeli quondam

filij. Salutem in domino sempiternam. Quoniam bone memorie dominus Karulus perdilectus frater noster quandam mansionem. silicet Wentabrun legauit claustro de sco, in suorum & nostrorum remissionem peccatorum. Nos facto tam pio plenum adhibentes consensum dictam donacionem ratam & gratam habemus, eamque volumus in perpetuum obseruari. Jn cuius rei testimonium presenti pagine sigilla nostra duximus apponenda. Datum Hyrn anno domini. M°.CC°.LXVIII°.VIII°. Jdus Octobris.

På frånsidan: super ventabrunna.

Sigillen N:o 1, 2, 3, 5, mer och mindre skadade, finnas; N:o 4 är bortfallet.

536. 1268 d. 27 Oct. Wadstena.

Erics Gåfvobref på Aspelunda till Alwastra kloster.

D. a. 7: 983.

Universis Christi fidelibus, quibus præsens scriptum innotuerit, E. Byrgeri quondam Ducis germanus Salutem. Ne gestarum rerum notitia labente tempore pariter dilabatur, discretorum virorum sollertia solet eam scripti — — Noverint itaque tam præsentes quam futuri, quod totum predium nostrum in Aspelundum, cum omnibus attinentiis suis, consentiente prædilecta conjuge nostra, Alvastrensi cœnobio, ubi sepulturam eligimus, pro salute animæ nostræ contulimus, in sub — — irrevocabilis perfruetur, Fratribus in memorato cœnobio domino servientibus. Præsens scriptum in testimonium traditionis firmiter roboratum. Actum Anno domini M.-CC.LX.VIII. VI. Kalend. Novembris. Vastenis.

537. 1268 d. 11 Dec. Wisingsö.

Konung Waldemars Bref rörande byte af andelar i Yggelstorp och Udsnäs till Alfvastra kloster mot andelar i Näs på Wisingsö.

A. 3. v. 1: 2.

W. dei gracia Rex sweorum. Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino sempiternam. Presentis instrumenti serie constare uolumus presentibus, & futurorum noticie commendare. Nos bona nostra patrimonialia videlicet vnum attungum in ÿggelsthorp & alium attungum in vdsnes in thuetum cum omnibus pertinenciis eorundem pro tribus attungis & dimidio in villa que dicitur Næs in Wisinsø consensu & auctoritate abbatis & tocius conuentus aluastrie cum eisdem abbate & conuentu ob-

seruata per omnia adprobata consuetudine & statutis aliis legitime permutasse presentibus dilectis fratribus nostris domino. M. Duce & domino Erico atque dilecta vxore nostra domino svanthapulk. & domino marsscalko nostro. Magno. domino Martino milite procuratore nostro tunc temporis in wisinso existente multisque aliis viris discretis pariter et honestis. Nolentes siquidem quod predictum permutacionis contractum per nos sicut premissum est legaliter per omnia celebratum aliquis valeat irritare, presentes litteras ad huius rei perpetuam euidenciam appensione nostri sigilli duximus roborandas. Datum Wisinso Anno domini. M°.CC°.LX°.VIII°. proxima tercia feria ante festum beate lucie virginis.

Sigillet bortfallet.

538. 1269 d. 28 Maj. Stockholm.

Åtskilliga slägtingars stadfästelse på Carl, Ulf Jarls sons gåfva till Skokloster.

A. 3. b. 1: 3.

Vniuersis christi fidelibus presens scriptum cernentibus. B. Osgothorum Legifer. B. Magni filius. P. Ragerwaldi filius. F. archidiaconus wpsalensis. M. & J. Johannis Angeli quondam filii salutem in domino sempiternam Nouerint vniuersi quod nos testamentum clare memorie Domini. K. W. sweuorum quondam Ducis filii predilecti cognati nostri approbantes, & ratum ac gratum habentes, mansionem de sco cum omnibus pertinencijs suis mobilibus & immobilibus, quam dictus Dominus claustro monialium de sco in testamentum legauit, prout littera testamenti sui super hoc confecta plenius attestatur, dicto loco cum omni iure quod ad nos spectat in eadem, resignamus pacifice in perpetuum possidendam Ne autem hoc factum a nobis vel a nostris heredibus, aut nostris successoribus quibuscunque possit in irritum reuocarj, presentem litteram sigillis nostris duximus roborandam Actum stochulm in presencia Jllustris Domini W. Regis Sweuorum & fratrum suorum, ceterorumque regni nobilium anno Domini M°.CC°.LX°.IX°. V°. kal. junij.

Sigillet N:o 1 finnes. N:o 4 i grönt vax. N:o 2, 3, 5, 6, bortfallne.

539. 1269 d. 31 Maj. Löing.

Bytes-Bref af Hertig Magnus på andelar i Runby till Peter Israelsson emot andelar i Wretby.

A. 6. a. 1: 4.

Omnibus christi fidelibus presens scriptum cernentibus. M. dei gracia Dux swecie salutem in omnium saluatore. Nouerint tam posteri quam presentes

sentes nos dimidiam tertiam marcham terre in Runby & dimidiam marcham in circumiacentibus prediis consilio & assensu Domini nostri Regis & fratris Waldemari ceterorumque regni nobilium testimonio pro duabus marcis terre & sex oris in westby cum domino Petro israelis quondam filio legaliter cum fastis commutasse. Ne igitur predicte commutacioni quisquam in posterum contraire presumat eam aliqualiter calumpniando, presentes litteras in testimonium veritatis sigillis Domini Regis. W. fratris nostri. & Domine Regine S. ac nostro, ceterorumque regni nobilium sigillis & testimoniis fecimus roborari. Actum løing in castris domini Regis. Anno Domini. M°.C°C°.-LX°.IX°. II kal. junii.

Sigillen: N:o 1, 2, 4 skadade; N:o 3, 5 bortfallne.

540. 1269 d. 21 Oct. Lund.

Ärkedjäknen Erlands i Lund Testamente af åtskilliga gårdar till ett altares inrättande i Lunds Domkyrka, och åtskilliga andeliga inrättningar.

B. 1: 205.

Super altari Domini electi erlandi quod presentabit dominus archidiaconus Et testamentum eiusdem.

Cum diem vocacionis sue Deus omnibus velit esse incertam Ne per repentinum eius aduentum impedire valeat. quod misericorditer largiendum decreuit. vltime voluntatis qui non redit pius affectus Ego Erlandus lundensis archidiaconus Jn nomine patris & filii & spiritus sancti. meum in hunc modum condo testamentum ad edificacionem cuiusdam altaris in ecclesia sancti laurencij, vbi capitulo lundensi congruum videbitur et ad victum sacerdotis qui illud officiabit. mansum integrum quem per felicem fratrem meum in fiælløge in quo presidet villicus trugotus cum omnibus mobilibus & immobilibus ad me in dicto manso pertinentibus Jtem tres quadrantes in øndæthorp quos tenet ako willicus. in oriente ipsius ville cum omnibus mobilibus ad me pertinentibus ibidem. Jtem mansum integrum quem habeo in skræplingæ orientali. vbi sunt duo villici. cum omnibus mobilibus ad me pertinentibus ibidem. Jtem curiam lundensem. quam emi de heredibus twonis sacerdotis et fundum in quo sita est stupa in qua cum sociis meis et familia. balneare consueuj cum omnibus & singulis domibus. sitis in fundis vtrisque. in primis do et lego sub hoc modo quod dictus sacerdos. singulis diebus dominicis vel per alios nisi legittimo & canonico impedimento fuerit impeditus. missam teneatur dicere de sancta trinitate. singulis secundis feriis. alternatim de angelis et de apostolis. singulis terciis feriis alternatim de beato laurencio. sancto stephano et beato vincencio, singulis quartis feriis alternatim de beato nicolao et sancto francisco. singulis quintis feriis de beata Katerina et sancta Margareta. sin-

gulis sextis feriis alternatim pro p . . . tis et pro defunctis. singulis sabbatis de beata dei genetrice virgine maria Et quod dictus sacerdos. diebus festiuis & sollempnibus chorum frequentare teneatur & interesse matutinis. misse & vtrisque vesperis. Jtem dicti sacerdotis institucio ad prenominatum altare. ad archidiaconum pertineat qui pro tempore fuerit, statuo. Jtem vnum quadrantem terre quem emj in flætøghe. a sægut. cum omnibus mobilibus ad me pertinentibus ibidem Jtem dimidium quadrantem jn thothathorp cum omnibus mobilibus ad me pertinentibus ibidem. do. lego sub hoc modo quod de redditibus qui proueniunt de terrulis memoratis vna marcha den. deducatur ad pitanciam canonicorum lundensium die anniuersarii mei. dimidia marcha ad sacrificium. et marcha den. modo quo potest equiori diuidatur inter vicarios & scolares qui interfuerint misse anniuersarii mei. XIII. ore volo quod diuidantur inter predicatores. fratres minores hospitale leprosorum et hospitale spiritus sancti & alios pauperes. sicut domino decano qui pro tempore fuerit. equum videbitur. cuius ordinacioni & modo quo dictum est. dictas terrulas committo. et si plus soluerint quam dixi volo quod residuum cedat vsibus decani Jtem molendinum . quod habeo in flætoghe. lego mense canonicorum Equicium quod habeo ibidem. archiepiscopatui. omnia prata ad me spectancia in stangbý. lego claustro Monialium sancti petri lundis Jtem pratum quod habui de magistro felice et quod interiacet pratis spectantibus ad rabý maglæ. decanatui Jtem siwithruth, quod est in parrochia withingi in hallandia. lego mense fratrum de hærwado. Jtem omnibus constare volo quod tota terra quam emi in fiæløghe scilicet duo mansi & tercia pars mansi Jtem tota terra quam emi in øndæthorp que continet quinque quadrantes. empte sunt de denariis pertinentibus ad archiepiscopatum vnde volo modis omnibus quod cedant archiepiscopatui. Preterea ad fabricam lundensis ecclesie. lego quatuor marcas den. Ecclesie omnium sanctorum. duas marcas den. Claustro monialium lundis duas marcas den. Fratribus predicatoribus. duas marcas den. Fratribus minoribus lundis. duas marcas den. hospitali sancti spiritus. duas marcas den. hospitali leprosorum. duas marchas den. Singulis ecclesiis parrochialibus lundis. oram den. singulis sacerdotibus parrochialibus lundis. duas oras den. Ecclesie flætøghe quatuor marchas den. presbitero ibidem. marcham Ecclesie fialøghe duas marchas presbitero ibidem. marcam den. Ecclesie malmøge superiori duas marchas den. Ecclesie malmøgh inferiori quatuor marcas den. Ecclesie hæding. duas marcas den. Monasterio dalbý duas marcas den. Tumæthorp. duas marcas den. Ewith duas marcas den. bækiæskogh duas marchas den. Sirithkepeng. duas marcas den. Claustro as in hallandia. duas marcas den. Vt ergo omnia & singula que premissa sunt. firma permaneant atque rata. et ne propter inopiam probacionum & testium dum discedunt super premissis calumpnia inposterum valeat suboriri. presens meum testamentum. sigillo lun-

densis capituli. dominj joon litle & proprio. atque dominorum jacobi bransson petri torlakson. nicolai. dilecti fratris mei & aliorum amicorum meorum sigillis feci consignari. Actum lundis anno domini MCCLX nono XII Kalendas Nouembris Exsequtores autem testamenti mei constituo. Dominum joon litle et dilectos concanonicos meos magistrum nicolaum thorchilli et magistrum trygotum tukonis.

541. 1269 d. 29 Oct. Stockholm.

Bengt Magnussons betyg att han gifvit sin Hustru Ulfhild Brunneby och Linkalösö i utbyte för de henne i morgongåfva lemnade Bro och Hälleby, af hvilka sina egendomar, tillika med flere andra, han anordnar en del till Wreta kloster och en del till andra andeliga inrättningar.

A. 3. t. 5.

Vniuersis presentes litteras visuris uel audituris. Benedictus quondam Magni filius salutem in domino sempiternam. Nouerint vniuersi presentes Litteras inspecturis Quod Nos cum dilecta uxore nostra vlwilde cambium prediorum facimus in hunc modum. Recepimus enim ab eadem. Bro & hællæby curias videlicet illas quas sibi in donacione propter nupcias assignauimus. Dantes eidem pro permutacione predictarum alias duas curias silicet Brunnæby & Lincaløsø. si nos premori contingat, in perpetuum possidendas. predictam uero mansionem nostram in bro claustro Monialium de wretis jn nostrorum remissionem peccatorum conferimus iure perpetuo possidendam. Hellæby curiam nostram vendi uolumus pro debitis nostris in swethia persoluendis. Jtem duos octonarios in Norosum thiust & unum in sudrrusum eciam uenundari volumus pro nostrorum in østgocia solucione debitorum. vt autem ista omnia robur optineant firmitatis. supplicamus vt dominus noster rex huic nostre ordinacioni exequtorem se exhibeat specialem. ac sigillum suum una cum sigillis venerabilium patrum & dominorum. H. lincopensis. K. arosiensis. Episcoporum. Domini. F. vpsalensis archidiaconi. Domini philipi. Domini algoti. Domini jngiwaldi. Domini haraldi. dignetur in testimonium hiis litteris adhibere. presentibus nichilominus nobis non preiudicantibus quicquid in posterum dum uixerimus ordinare duxerimus in premissis. Datum stucholm anni Domini. M°.CC°.LX°. IX°. Quarto kal. nouembris.

På frånsidan med olika bläck och annan hand:

Fratribus in skening. do VIII marcas argentj. jtem cuilibet domuj fratrum predicatorum. do in regno swethie marcham argentj. Jtem cuilibet hospitali in regno & cuilibet domus fratrum minorum & cuilibet claustro monachorum & monialium in regno. do dimidiam marcam argenti. Ad ista soluenda uendatur curia nostra in sneprawat cum omnibus que sunt in ea. Jtem do ecclesie in brunnaby. IIII:or marcas argenti. Jtem do libertatem ascero in brunnaby

ad dalmaticam & subtile eisdem monachis. que omnia nulli eciam abbatum uendere liceat. sed sint ad decorem & ornatum ecclesie & ministrorum eius in meorum remissionem peccatorum. Preterea memorate abbatie confert predilecta vxor mea. C. vnum calicem de bonis suis propriis. sibi & mihi jn remissionem peccaminum jn presenti & ad augmentum glorie jn futuro. Heredibus autem nostris notifico per presentes quod pro debitis quibus obligatus fui thydrico ruffo. solui curiam in arusia cristine uxoris mee predilecte. Rogans eos firmiter consulendo Quatinus omnia que jnter me & eam stabilita sunt sibi jn restauracionem pro prenominata curia firmiter obseruentur. Alioquin ipsa quod suum est ab ipsis repetens. eos ad solucionem predictorum obligat debitorum. Vt igitur presens scriptum uigorem optineat firmitatis. & seriem representet ueritatis illud feci sigillo meo proprio firmiter roborarj. Datum anno dominj M°.CC°.LXX°. XIIII°. Kal. junij.

Sigillet skadadt.

545. 1270 d. 26 Jun. Husby Trögd.

Biskoparnas i Strengnäs, Westerås och Åbo Aflatsbref för Upsala Dom-kyrka.

A. 3. a. 2: 9.

Vniuersis christi fidelibus quibus presens littera innotuerit. F. strengenensis. K. arosiensis. & K. abonensis Episcopi. salutem in omnium saluatore. Quoniam ut ait apostolus. &c. *lika med N:o* 275 *till* Cupientes igitur ut mater nostra vpsalensis ecclesia congruis fidelium deuocionibus frequentetur omnibus penitentibus & contritis ibidem in festo beati laurencii aduenientibus quilibet nostrum. XL:a dies de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus. Datum husaby trøg. Anno domini. M°.CC°.LXX°. Jn die beatorum johannis & pauli.

Sigillen: N:o 1—3 skadade.

546. 1270 d. 22 Sept. Söderköping.

Konung Waldemars Bref om Upsala Domkyrkas flyttning.

A. 3. a. 1: 8.

Jn nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Nos waldemarus Dei gracia Rex sweorum Cum essemus apud sudercopiam constituti, euocatis illic ad nos Maioribus ecclesiarum prelatis ac nobilioribus regni principibus, tractatum diligentem habuimus super statu & promocione ecclesie vp-

salensis. Considerantes igitur dictam ecclesiam propter situs sui inportunitatem stare quasi solitariam & desolatam. ac propter fabricam wetusti operis & incendii ruine iam proximam ipsam de predictorum omnium consilio & consensu ob reuerenciam dei & beati laurencij & beati Erici regis & Martiris progenitoris nostri & ob remedium salutis anime nostre ad Locum apciorem, retento sibi antico nomine & iuribus omnibus decreuimus transferendam. Actum apud sudercopiam Anno domini. M°.CC°.LXX°. die beati Mauricij. Jn cuius rei testimonium presenti littere sigillum nostrum vna cum sigillis prelatorum & principum regni swethie duximus apponendum.

Sigillen: N:o 1, 5, 8—12; bortfallne; N:o 2, 3, 4, 6, 7, skadade.

547. 1270 d. 14 Dec.

Konung Waldemars befallning till invånarne i Östbo att innan Kyndelmässan hvarje år till sina Socknekyrkor framföra den till Nydala kloster förlänta tionden.

A. 3. x. 1: 46.

W. Dei gracia Rex Sweorum. Omnibus Østbo habitantibus, graciam cum Salute. Quia decimas donatas Religiosis viris Monachis de Nouaualle, eisdem esse uolumus profuturas, vniuersitati uestre mandamus, Quatinus Decimas easdem eo tempore ad parochiales Ecclesias uestras afferatis, quo tempestiue glaciei & niuis opportunitate in hieme illas ualeant ad se commode apportare. Terminum vero uobis prefigimus quo finaliter hoc uolumus esse adinpletum festum purificacionis beate virginis asserentes firmiter quod quod siquis hec neglexerit adinplere, graui ulcioni nostre se nouerit subiacere. Datum anno domini. M°.CC°.LXX°. sequenti die post festum beate lucie virginis.

Sigillet bortfallet från den af brefvet klippta pergamentsremsan.

548. 1271 d. 29 Mars. Ettak.

Konung Waldemars Skyddsbref för Gudhems kloster.

A. 3. f. 1: 9.

W. Dei Gracia Rex Sweorum &c. *till* sempiternam. Nouerint vniuersi tam posteri quam presentes nos Dominam Katerinam abbatissam de guthem. totumque eiusdem loci conuentum cum omnibus sibi attinentibus tam possessionibus quam personis sub nostre protectionis graciam specialiter recepisse. nosque conuentus eiusdem in causis omnibus mouendis processu temporis contra eum nos responsalem & proloqutorem personaliter consti-

tuisse vnde firmiter & districte prohibemus Ne quis cuiuscunque sexus condicionis siue status predictas dominas jn rebus aut personis presumat jndebite molestare. quod si quis contra prohibicionem nostram ausu temerario ausus fuerit attemptare vindictam regie maiestatis jndubitanter se nouerit jncursurum. Datum. etæghi. Anno domini. M°.CC°.LXX°.I°. jn dominica palmarum.

Sigillet bortfallet.

549. 1271 d. 6 Apr.

Konung Waldemars bekräftelse på den rörande försäljning till kyrkan af en, Fru Ingerid i morgongåfva förlänt, gård i Kasterlösa skedda förlikning mellan Bisk. Henric i Linköping och en hennes mans, Siggers, arfvinge, som förklarade köpet olagligt, enär gården icke blifvit närmaste slägtingar först hembjuden.

A. 3. o. 1: 5.

Omnibus presentes litteras inspecturis. W. dei gracia Rex sweorum, salutem in domino sempiternam - Cum honesta mulier domina. Jngerig. curiam suam in kastarløso quam sibi dominus siggo maritus suus in donacionem propter nupcias assignarat, domino. H. preposito ølandie uendidisset, ipseque emisset eandem nomine Ecclesie lincopensis, G. filius dicti domini. S. ex parte sua & aliorum omnium heredum ipsius. S. predictam vendicionem nisus est irritare. eo quod ipsis dictam curiam emendi ius conpeteret, cum primitus ipsis emenda exhibita non fuerat, secundum patrie consuetudinem approbatam. Nos autem taliter componendum duximus inter partes. Quod ad renunciandum iuri ipsorum dicto. G. & suis coheredibus dominus Episcopus lincopensis Quatraginta Marchas denariorum persolueret, duodecim denariis in quolibet solido conputatis. Cum igitur dictus dominus Episcopus hoc in continenti studuit adinplere, ipseque. G. & choheredes sui iuri suo renunciassent in hac parte penitus & expresse, fide in manu nostra prestita corporali, vendicionem & conposicionem sic factas, auctoritate nostra duximus confirmandas. atque easdem uolentes ratas, & irreuocabiles, permanere, Presentes litteras nostro sigillo sigillamus, ad facti eiusdem memoriam & euidenciam Pleniorem Datum & actum anno domini. M°.CC°.LXX°.I°. secunda die pasche.

550. 1271 d. 10 Apr.

Konung Waldemars dom att tionden, oaktadt den skedde förändringen af gränsen mellan Njuding och Wärend, skall tillfalla dem, som förut deraf voro innehafvare.

B. 3: 40. *)

Omnibus presentes litteras inspecturis W. dei gracia Rex sweorum salutem in domino sempiternam Quamuis de nouo limites & fines inter terras Nud-

*) B. 3: 44. har samma bref med följande olikheter.

Nudhungie et werendie ex mandato sint distincti. volumus tamen & sentencialiter diffinimus decimas prediales infra eosdem [1]) limites consurgentes. Jllis personis debere integraliter prouenire. quibus ante limitacionem predictam [2]) consueuerant exhiberi. Hanc itaque nostram sentenciam proferentes in publicam nocionem presentes litteras super hoc nostro sigillo reddimus sigillatas, Datum anno dominj Millesimo CCLXX primo feria sexta ante dominicam Quasimodogeniti.

551. 1271 d. 30 Jun. Linköping.

Konung Waldemars befallning till invånarne i Westbo och Östbo härader att den hos dem af ålder samlade afgift till S:t Egidius och hans kyrka skulle användas till ett S:t Egidii altares upprättande och en mässas underhåll i Linköpings Domkyrka.

B. 3: 143.

W dej gracia rex sweorum Omnibus wesbo & østbo habitantibus, graciam cum salute Consueuit sicut noscitis ab antiquo quamuis non continuatis temporibus census quidam ex deuocione fidelium colligi penes vos jn honore sancti egidij. atque ad ecclesiam suam aliquando transmitti, non sine expensarum dispendio & grauj periculo personarum. sicque non numquam contingit, vt propter viarum discrimina quod jn honorem sancti eiusdem oblatum fuerat latrocinancium & jmpie diripiencium manibus expositum aliquando diminueretur. & aliquando ad quos vsus peruenisset penitus nesciretur sane deo & sanctis eius credentes magis placitum magisque acceptum si secundum quod per regnj nostri jncolas elemosina talis jmpenditur. Deo eciam & sanctis eius sacri altaris ministros in eisdem stipendiis deuocius famuletur. ordinacionem venerabilis patris dominj He dei gracia episcopi lyncopensis de censu eodem auctoritate nostra promouere volumus & plenarie exequcioni mandare vt videlicet idem census qui jam presenciarum tempore collectus poterit jnueniri ad construccionem vnius altaris jn ecclesia lyncopensi ad honorem sancti egidij fideliter deputetur. & post modum sine diminucione annis singulis exhibeatur sacerdoti qui pro tempore ad altare memoratum fuerit deputatus, vt omni die nisi corporis jnfirmitate fuerit jmpeditus jbi jn honorem sancti elusdem missarum sollempnia celebret, salua debita deuocione & reuerencia sacramenti Eapropter presentibus vobis lit-

1) inter eos. 2) dictam. I brädden är antecknadt: de limitibus episcopatuum lincopensis & wexionensis. Utrum ista sententia super decimis lata per laicum debeat teneri rata & firma.

teris firmiter jniungimus & mandamus quatinus cum omnj fidelitate & promptitudine obedienciam plenariam jmpendatis ad hanc ipsius ordinacionem fideliter jmplendam. & nostrum beneplacitum efficaciter exsequendum Datum lyncopie anno domini M°CC°LXX primo die commemoracionis beati pauli apostoli.

552. 1271 d. 30 Jun. Linköping.

Konung Waldemars enahanda befallning till Wedbo och Tweta härader rörande en derstädes samlad afgift till S:t Thomas och hans kyrka.

B. 3. 143.

W dej gracia rex sweorum Omnibus Widhbo & thwetum habitantibus &c. *lika med näst föregående N:o* 551. *till* jn honorem sancti thome martiris atque *och vidare till slut.*

553. 1271 d. 9 Sept. Upsala.

Svenska Biskoparnas aflatsbref för botfärdiga, som på S:t Lars och S:t Erics dagar besöka Upsala Domkyrka.

A. B. a. 2: 10.

Uniuersis christifidelibus presentem litteram inspecturis. H. Lincopensis. F. strengenensis. E. skarensis. K. arosiensis. K. Aboensis, & A. Wexionensis, dei gracia Episcopi. salutem in virginis filio benedicto. Cvm ad promouenda sempiterna gaudia sanctorum suffragia sint plurimum oportuna. Loca sanctorum omnium pia sunt deuocione fidelium ueneranda, ut dum dei honoramus amicos, ipsi nos amabiles deo reddant, & illorum nobis quodammodo uendicantes patrocinium apud ipsum quod merita nostra non obtinent, eorum mereamur intercessionibus obtinere. Cupientes igitur vt ecclesia vpsalensis mater nostra & metropolis regni, in festiuitatibus beati Laurencij, ad cuius honorem fundata est & beati erici regis & martiris, que in ipsa ecclesia sunt precipue ac sollempnes, congruis honoribus frequentetur. Omnibus uere penitentibus & confessis, qui ecclesiam ipsam in eisdem festiuitatibus & infra octauas eorundem deuote ac uenerabiliter uisitauerint de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri & Pauli eius apostolorum auctoritate confisi, singuli nostrum quatraginta dies de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus. Datum apud østraarus, anno domini. M°.CC. LXXI° Quinto Jdus Septembris.

Sigillen: N:o 1—5 skadade; N:o 6 sönderbrutet.

554. 1271 d. 9 Sept. Upsala.

Svenska Biskoparnes aflatsbref för dem, som biträda vid flyttningen af Upsala Domkyrka.
A. 3. a. 1: 11.

Uniuersis christi fidelibus presentem litteram audituris & lecturis. H. Lincopensis. F. Strengenensis. E skarensis. K. arusiensis K. aboensis. A. Wexionensis dei gracia Episcopi. Salutem in domino sempiternam. Quoniam ut &c. *lika med N:o* 275 *till* eternam. Cum igitur Dilecti filii, capitulum. vpsalense, ecclesiam vpsalensem transferre proponant, ad locum magis idoneum & honestum. & opere construere sumptuoso & eis ad hoc proprie non suppetant facultates. Uniuersitatem vestram in domino monemus & hortamur, ac vobis in remissionem vestrorum iniungimus peccaminum. Quatinus pias elemosinas & grata eis caritatis subsidia erogetis. ut per vestram subuencionem eorum inopia subleuetur. & uos pro hiis & aliis que domino inspirante feceritis, ad eterne possitis felicitatis gaudia peruenire. Nos uero de omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri & Pauli eius apostolorum auctoritate confisi. Omnibus vere penitentibus & confessis qui eis ad hoc manum porrexerint adiutricem, singuli nostrum. XL. dies, de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus Datum apud østraarus Anno ab incarnacione domini. M°.CC°.LXXI°. Quinto Jdus septembris.

Sigillen: N:o 1—6 finnas; det mindre sigillet på andra sidan saknas blott å N:o 4.

555. 1271 d. 9 Sept.

Bisk. Carls i Westerås vidimation af Påfv. Alexander IV:s Bulla om Upsala Domkyrkas flyttning, och Biskopens i anledning deraf å Påfvens vägnar dertill gifna tillstånd.
A. 1. d. 53. B. 2: 116.

K. dei gracia Episcopus arusiensis vniuersis presentes litteras inspecturis. Salutem in domino sempiternam. Noueritis nos felicis recordacionis alexandri pape litteras recepisse sub hac forma, Alexander &c. *se N:o* 451. Nos uero mandatum apostolicum omni deuocione adimplentes, dictis capitulo vpsalensi, eorundem Ecclesiam, transferendi ad østraarus concedimus auctoritate apostolica liberam facultatem. Jn cuius rei testimonium presenti littere, sigillum nostrum unacum sigillis venerabilium fratrum nostrorum Dominorum. H. lincopensis, &. F. strengnensis episcoporum duximus annectendum. Datum anno domini M°. CC°. LXXI. Quinto Jdus septembris, sequenti die post natiuitatem beate virginis.

Sigillen: N:o 1 bortfallet, remsan qvar; N:o 2 mycket skadadt; N:o 3 bortfallet.

556. 1271 i Sept. Stockholm.

Konung Waldemars Handels-privilegier för borgarne i Riga.
L. t. 2: 525.

W. Dei gratia Rex Sueuorum. Omnibus præsentes litteras inspecturis S. in D. semp. Tenore præsentium dilucide protestamur, nos de bona

voluntate favorabiliter indulsisse, ut Rigensis civitatis cives Regnum nostrum mercimoniorum seu quarumlibet negotiationum gratia visitare volentes, remoto cujuslibet pedagii vel telonii seu exactionis gravamine, libere venire, morari. seu pro libito recedere valeant et secure, et hoc quamdiu nostrates in ipsorum civitate seu patria simili gaudent privilegio libertatis &c. Datum Stockholmis Anno Domini M.CC.LXXI. in mense Septembri.

557. 1272 d. 22 Mars. Gälaqvist.

Konung Waldemars Gåfvobref på Algudavi med qvarnar m. m., samt Kaga socken, hvaröfver Konungen hade Jus Patronatus, till det nya Kanonikatet i Linköping.

A. 3. o. 1: 6.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. W. Dei gracia Rex sweorum salutem in domino sempiternam- Constare uolumus per presentes Nos ob anime nostre remedium ad quandam canoniam in Ecclesia lincopensi de nouo creatam curiam nostram in algudawi cum molendinis piscariis & omnibus attinenciis contulisse. Et uolentes per nos ad dictam canoniam prouentus & redditus deputare, Ex communi nostro & domini swantapulkes atque domini Johannis philippi filii consensu admisimus. Quod Ecclesia de kafhøghom in qua ius communiter habuimus patronatus predicte canonie perpetuo annectatur. ad cuius facti memoriam et euidenciam pleniorem, vna cum sigillo nostro predicti domini sigilla sua presentibus litteris super hoc confectis ad peticionem nostram annectere curauerunt. Actum Gielquist anno domini. M°.CC°.LXXII°. XI°. Kal. aprilis.

Sigillen: N:o 1 skadadt; N:o 2 väl bibehållet.

558. 1272 d. 27 Mars.

Bytesbref, hvarigenom Engsjö afstods till Risaberga kloster emot Baldastad i Nerike och 117½ mark.

A. 3. n. 4: 5.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. G. quondam ducis filius salutem in omnium saluatore. Cum credamus firmiter quod ex iuris permissione concessum uideatur. ut ecclesiastice uel claustrales possessiones quando racio sub esse dinoscitur cum secularibus tanto libencius possint licite commutari quando euidencius ecclesie totaliter sint indempnes. & ex eadem commutacione claustris aut ecclesiis prouenire poterit longe melior vtilitas & profectus. Tenore presencium constare volumus singulis tam presentibus quam futuris. nos cum domina. C. abbatissa & conuentu sanctimonialium cenobij. Risbergensis fide dignis presentibus dominis. Laicis & clericis fecisse concambium prediorum Modus autem dicte commutacionis talis est. recepimus enim ab eisdem dominabus. mansionem illarum Jn engsyo. cum omnibus suis attinencijs. & eisdem mansionem nostram. Baldastadh in

nerikia. cum omnibus suis attinenciis contulimus ad habendum fruendum ac perpetuo possidendum. Mansio uero quam a nobis habuerunt. melior est ad ualorem. centum. decem. & septem marcharum. cum dimidia marcha. secundum computacionem qui tunc temporis affuerunt Hij autem fuerunt presentes in nerikia. dominus philippus legifer. kanutus sacerdos. wiflucvi qoddi. sturorbyorn. in engsyo autem presentes fuerunt. Dominus erlendus. Dominus. Bouo. de Rikæbast. kanutus sacerdos. N. legifer. sigge colli. Gunnar. skyalge. Vt Jgitur. inposterum. commutacio supradicta. prout racionabiliter facta est omnimodam optineat firmitatem. ad amputandam quamlibet in hac parte calumpniandi materiam. presentes litteras sigilli nostri munimine. duximus roborandam. Actum Anno. domini. M°.CC°.LXX°.II°. sexto. kal. aprilis.

Sigillet nästan oskadadt.

559. 1272 d. 9 Apr. Forsith.

Peter Eringislasons tillägg vid ett förut upprättadt Testamente, anslående, utom penningar till andeliga och heliga landets hjelp, Edrastad, med undantag af en liten lägenhet, och hälften i Ingelstads qvarnar och fiske till Nydala kloster, der han ville blifva begrafven; samt Hinsekind till sin maka S. i ersättning för hennes anspråk på Ubby i Wärend; friheten åt en trälinna, jemte flere anordningar.

A. 3. x. 1: 47.

In nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Ego. P. filius Æringisili graui tactus infirmitate testamentum meum statuj taliter ordinare de rebus meis & bonis mihi concessis. preter ea que prius in testamento meo legaueram in hunc modum. Jn primis ob mearum remissionem peccatorum. omnibus Claustris in Regno suetie constitutis. Monachorum uidelicet & monialium. predicatorum minorum fratrum singulis singulas marcas argenti confero. XII. solidis sterlingorum in marcha computatis. ad hospitalia uero sua . . . singulas marcas denariorum. ita quod sterlingi mei remanentes in Claustro Noueuallis monachorum ibidem deo seruiencium vsibus reseruentur aput quos mihi locum eligo sepulture. uolens ut ad edificia que magis sumptuose construi debent propter honorem gloriose virginis marie cuius oratorium ibidem constructum est dicta pecunia fidelissime dispensetur. Jtem ob honorem eiusdem uirginis gloriose meorum etiam ob remissionem peccaminum fratribus memorate domus mansionem meam in edrastath cum omnibus pertinenciis suis confero iure quieto perpetuo possidendam. vnum tamen prediolum excipitur quod ibidem meo uillico me recolo contulisse. Jtem memoratis fratribus delego medietatem molendinorum in ingelstath & piscationis ibidem. Jtem uxori mee. S. dedi curiam in inzachind qua uolo quod contenta sit & ab impetitione curie que est in vbby in wærandia penitus sit exclusa. Jnsuper quicquid . . . habueram in diuerso suppellectili videlicet. in fabrefactis fibulis uel anulis de auro uel argento. in sellis & frenis & uestibus suis quibus usa est & eis quatuor quos

habuerat in suo comitatu totum habebit iure sibi quieto possidendum. S. & quicquid habet in curijs liberorum suorum in substancia mobili ius eidem confero possidendi. si tamen ab inpetitione bonorum mobilium que sunt in curiis meis propriis & heredibus meis attinebunt cessare uoluerit eadem ratione. Jtem mulierem quandam actenus iugo seruitutis pressam libertati restituo cujus nomen est helena. cum uno filio & tribus filiabus uel ab ea in posterum nascituris. Jtem pro redemtione uoti mei quo uoui me ierusalimam profecturum committo. P. uillico de forsith. XX. Marcas sterlingorum. XII. solidis in Marca computatis dandas in subsidium terre sancte. cui nichilominus pro sustentacione sua uel expensa confero pellium uariarum. VIII quadragenas & VI decades cutium quas exponet mercatoribus pro argento. Jn hujus rei testimonium huic carte sigillum meum appendi feci. ne quis in posterum possit hoc testamentum per me in tali necessitate factum in irritum reuocare. Datum Forsith anno domini. M°.CC°.LXX°.II°. V°. idus aprilis.

Sigillet bortfallet.

560. 1272 d. 26 Apr. Bro.

Bisk. Henrics Stadga om DomProstionden af Kanikerna i Linköping.

B. 3: 11.

Uniuersis presentes litteras inspecturis. He. dei gracia lincopensis episcopus salutem in domino Ihesu christo Mota coram nobis inter dilectos filios prepositum lincopensem ex vna parte & capitulum eiusdem ecclesie ex altera. super decimis. ecclesiis parochialibus et quibusdam aliis. questione. Ex communi ipsorum peticione ac consensu super premissis propter bonum pacis et concordie quo eosdem. sicut decet membra vnius collegij in perpetuum coniungi uolumus & vniri taliter duximus statuendum ut predia que circa ipsam ciuitatem ad mensuram IIII:or thynionum propriis excolunt sumptibus & expensis canonici singuli a decimarum prestacione que perpetuo racione cure parochialis debentur libera penitus habeant & exempta & de ceteris ex integro persoluant decimas memoratas. Ne processu temporis ampliatis canonicorum ibidem prediis contingat ipsam ecclesiam parochialem enormiter ledi per totalem subtraccionem decimarum Statuimus eciam pretextu huius ut canonici onus prepositi releuent facientes vicarios suos in ipsa ciuitate infirmos visitare si fuerint requisiti cum vicarij prepositi cui commissa est cura animarum tam ciuitatis quam parochie ruralis. iustis negociis fuerint occupati Si vero contingat quempiam canonicorum plures ecclesias parochiales in ipsa obtinere vna earum de iurisdictione prepositi exempta quam eligere voluerit alias eidem subiectas nouerit pleno iure. Hec

igitur ad posterorum noticiam scripto commendantes presentes litteras. tam sigillo nostro quam prepositi & sigillo capituli fecimus communiri. Datum bro. Anno dominj Millesimo CC.LXX secundo tercia die pasche.

561. 1272 d. 26 Apr. Bro.

Bisk. Henrics Stadga om Chortjensten i Linköpings Domkyrka.

B. 3: 13.

He. dei gracia lincopensis episcopus. dilectis in christo filiis. preposito. archidyacono. capitulo lincopensi & omnibus tam maioribus quam minoribus chorum lincopensem frequentantibus salutem in domino sempiternam Cum decorem domus dei non modicum honestet officiorum certa distinccio & obediencia debita statutorum. Nos uolentes ut sicut decet officium diuinum reuerenter & districte fiat in ecclesia lincopensi auctoritatem ordinandi & imponendi officium in ipsa ecclesia scolastico ex consensu & consilio capituli nostri commendamus precipientes ut cuicumque uestrum legendi uel psallendi officium imposuerit siue maior siue minor fuerit obediat fauorabiliter & deuote cuiuscumque alterius de choro quantum ad hoc ordinacione pretermissa. Cum nimis sit indecorum & confusionem officij soleat inducere. ut quod ab illo ad quem spectare noscitur. ordinatum est. alter deordinet & conturbet Cupientes igitur ut ecclesia in officio suo ab hiis quibus sua erogat stipendia debite frequentetur. statuimus ut siquis illorum qui ad chorum ire tenentur. desidia. negligencia comtemptu uel torpore depressi ab horis psallendis se subtraxerint cum increpacione condigna. penam quam iniungimus sine diminucione qualibet sic exsoluant. Si de matutinis IIII:or denarios. si de prima. II denarios. si de tercia II denarios sj de VI:ta duos denarios si de IX:na II denarios, si de missa IIII:or denarios, si de vesperis 4 denarios Si de completis II denarios, precipientes ut si quis ebdomadarius fuerit absentes notet & conscribat. Si vero ipsum ebdomadarium a predictis horis absentari contingat soluat duplam penam ebdomadario prioris ebdomade in notando absentes vices suas supplente, Si autem quis illorum inofficiare tenentur absens fuerit de premissis pretaxatam penam in horarum pretermissione persoluat addita tamen eiusdem tercia porcione & hec obseruari volumus nisi hoc iustis impedimentis detenti uel de licencia scolastici pretermittant. Si vero sine licencia magistri propria quis auctoritate ciuitatem exierit secundum quantitatem more prefatam penam precipimus obseruari mandantes ut si vicarij de hiis personaliter satisfacere noluerint dominj eorundem. de salario ipsorum penam statutam secundum modum excessus deducant & persoluant adicientes quod vicarij contumaces & rebelles secundum arbitrium

canonicorum presencium penis acrioribus constringantur Preterea volumus & statuimus ut in singulis edomadis semel ad minus teneatur capitulum. Et de hiis ac aliis excessibus inquisicio & correctio diligens habeatur.. hanc igitur nostre constitucionis paginam cum effectu cupientes ab omnibus obseruari tam sigillo nostro quam sigillo capituli fecimus communiri Datum & actum anno domini MCCLXX secundo in tercia die pasche.

562. 1272 d. 26 Apr. Bro.

Bisk. Henrics i Linköping stadga att hvarje nyvigd Prest, skulle i 2 år vid Domkyrkan inhämta kännedom i embetsförrättningarne.

B. 3: 14.

He. &c. Vniuersis in Ciuitate ac dyocesi sua constitutis salutem in domino ihesu christo Cum officij nostri sollicitudo teneatur negligencias tollere subditorum ac correccionis lima torpentibus apposita in statum integrum reducere pariter & tranquillum. Nos videntes quosdam quod dolentes referimus. accepto sacri presbiteratus ordine in tantam efferri protinus elacionem ut instruccionis monita in administrandis sacris & officio domino faciendo suscipere dedignentur & sese dampnabili negligencia torpentes in salutis sue proprie perniciem ac subditorum non modicum periculum diuina irreuerenter administrant huic morbo tam pestifero mederi cupientes ex consensu & consilio capituli nostri super hoc taliter duximus statuendum vt decetero per nos in presbiteratum promouendi. data fide ad standum in choro lincopensi per salario trium marcharum & victualium expensis per biennium obligentur ibidem obedienter instruccionis sacre formam & deuote suscepturi ut sic in statu subieccionis conquirant quid in prelacione positi digne valeant subditis seminare nisi de licencia illorum de choro quibus hoc committimus ad prepositos remissi de premissa obligacione fuerint absoluti uel commissam curam habuerint animarum Preterea quia ex quorundam relacione didicimus vicarios dominorum suorum monita dedignantes & eisdem obedire in honestis & licitis contempnentes conduccionis sue salarium extendere ut plebanis & rectoribus ecclesiarum nisi sola sollicitudo parum aut nichil emolumenti de suis parochiis proueniat & capellis. Et sic melior videtur condicio vicarij quam plebani Nos itaque volentes prefatos vicarios dominis suis debitam reuerenciam & obedienciam exhibere. Cum miserum sit illum magistrari qui se numquam nouit subici, vt cum diuina gracia fuerint ad alciorem statum euocati ab aliis eadem subieccionis obsequia suscipiant que in inferiori positi humiliter nunc exsoluunt, Ex consensu & consilio prenominati capituli

nostri

nostri statuimus ut salarium vicariorum Rurensium IIII:or marchas denariorum cum dimidia vsualis monete decetero non excedat. precipientes igitur hoc ab omnibus firmiter obseruari Jn huius rei testimonium presentes litteras tam sigillo nostro quam sigillo capituli fecimus communiri Datum bro. Anno domini MCCLXXII°. tercia die pasche.

563. 1272 d. 7 Maj. Lateran.

Påfv. Gregorius X:s befallning till Biskoparne i Linköping och Skara samt Ärkedjäknen i Upsala att ransaka och afdömma tvisten om Fladstad mellan Skokloster och Peter Bliouskog.
A. 1, d. 69. *)

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus... Lincopensi & . . Scarensi, Episcopis, ac dilecto filio . . Archidiacono Vpsellanensi. Salutem & apostolicam benedictionem. Dilecte in christo filie . . . Abbatissa & Conuentus Monasterij Monialium de Sco Cisterciensis ordinis nobis conquerendo monstrarunt, quod Petrus dictus Bliouscog, laicus, Vpsellanensis diocesis quandam Curiam dictam fladstad, ad Monasterium ipsum spectantem contra iustitiam occupauit, & detinet occupatam, in earum & dicti Monasterij preiudicium & grauamen. Jdeoque discretioni uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus partibus conuocatis audiatis causam & appellatione remota fine debito decidatis. facientes quod decreueritis per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gracia, odio, uel timore subtraxerint, censura simili appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hijs exequendis potueritis interesse, duo uestrum ea nichilominus exequantur. Datum Laterani. Nonis Maij Pontificatus nostrj Anno Primo.

Blybullan hänger i segelgarnssnöre.

564. 1272 d. 28 Jun. Kasterlösa.

Bisk. Henrics i Linköping Bref om tillsättande af prest vid S:t Jacobs Capell i Wisby.
B. 3: 40.

Uniuersis presentes litteras inspecturis He. dei gracia lincopensis episcopus salutem in domino sempiternam Constare volumus omnibus quod

*) Finnes äfven i en d. 22 Jul. 1275 af Biskoparne i Linköping och Skara samt Ärkedj. i Upsala vidimerad afskrift. A. 3. b. 1: 7. der Peter kallas Blickerschog.

mota nobis a domino Rigensi archiepiscopo questione super capella beati jacobi Wysby in nostra sita dyocesi & nobis petentibus priuilegia si qua penes ipsum essent quibus intencionem suam posset sufficienter communire. Elapso longo tempore cum nec aliquam personam ydoneam ad ipsam capellam nobis iure patronatus presentaret. nec alicuius exempcionis a jure communi priuilegia nobis ostenderet licet ei sufficienter commonito super hiis diucius deferremus. sicut eciam ore ad os domino darbetensi episcopo tunc tutori Rigensis ecclesie fuimus colloquti. Nos ipsam dictam capellam pro derelicta habentem intelligentes. Ne diucius cultui diuino qui in ipsa fieri consueuit obseruancia debita subtrahatur. prefatam capellam. domino he. plebano ecclesie sancte trinitatis wisby presencium auctoritate in spiritualibus & temporalibus commendamus firmiter inhibentes ne quis ipsum super ea presumat aliquatenus molestare Jn cuius rei testimonium presentes litteras eidem contulimus sigilli nostri munimine roborata Datum Kasterløso anno dominj MCCLXX secundo in vigilia apostolorum petri & pauli.

565. 1273.

Prestmannen Petras i Berg Testamente af gårdarne i Berg och Herlöf och penningar till Nydala och Calmare kloster, Hospitalet på Öland, samt Wexiö, Qvenneberga, Ör, Herlöf, Öyaby och Bergs kyrkor och Presterna i Norr-Widinge härad.

A. 4. a. 7.

Jn nomine patris & filij & spiritus sancti. Ego petrus sacerdos de byærgh sanus & incolumis in remissionem meorum peccaminum testamentum meum condidi in hunc modum Jn primis ad honorem virginis gloriose medietatem domorum mearum quas in fundo ecclesie byærgh edificaui & condigno precio comparaui. claustro noueuallis ad vsus fratrum ibidem deo seruiencium confero perpetuo possidendas. Quarum medietatem fratribus de claustro kalmarnie cum aliis decem marcis delegaui. Ceterum ecclesie Wæxionensi. III. marcas denariorum. ecclesie Quænabiærghum. I. marcam. ecclesie. øf. I. marcam. ecclesie de hærælde. I. marcam ecclesie de øaby. I. marcam. ecclesie de byærgh. III. marcas. & singulis sacerdotibus de norwiþingahæræth duas marcas denariorum pro elemosina duxi conferendas. Predium meum quod hærælde possideo cum omnibus attinenciis monasterio noueuallis pro loco sepulture mee in eodem monasterio. confero perpetuo possidendum. Hospitali in ølandia duos lectos cum tribus parijs lintheaminum delegabo. Datis istis. si aliqua sunt de bonis meis remanencia fratribus noueuallis pro elemosina duxi conferenda. Ne igitur has prouisionis mee litteras. in posterum aliquis ausu temerario in futurum audeat precassare. Sigillis videlicet

fulconis legiferi. & Tvconis quondam domini Johannis filii. & Domine. R. matris sue duxi roborandas. Date & acte anno domini. M°.CC°.LXX°.III°. Saluo michi iure minuendi vel augendi remanente.

Sigillen äro bortfallne från 4 ur brefvet klippta remsor.

566. *) 1273. d. 5 Febr. Bjälbo.

Hertig Erics gåfvobref på delar i Näsby och Vengi till sin syster Fru Christina.

A. 7. a. 11 10.

Vniuersis presens scriptum intuentibus. B. quondam ducis filius. Ericus. salutem in omnium saluatore ihesu christo vniuersitati uestre patenter elucescat nos duos octonarios in nesby & dimidium octonarium in Vengj. dilecte sorori nostre domine Cristine multorum discretorum & fide dignorum testimonio fideliter assignasse eosdem a nobis & heredibus nostris alienantes & sibi suisque heredibus in perpetuum ascribentes. Set quia actiones huiusmodi cito labuntur secundum fluxum temporum nisi debeant memoria litterarum eternari. & quia hec donacio ut magis fiat stabilis. ne qua possit calumpnia processu temporis vexarj: sigillo dilectorum fratrum nostrorum. videlicet. domini Regis domini Magni suueorum ducis. benedicti archiedyaconi lincopensis nec non & nostro presens scriptum fecimus roborari. Datum bielbo. Anno dominj M°.CC°.LXX°.III. Nonis februarii.

Sigillen i röda silkestrådar. N:o 2, 3 skadade N:o 1, 4 bortfallne.

567. 1273 d. 13 Apr. Rom.

Påfv. Gregorius X:s Kallelsebref till Ärke-Bisk. i Throndhem och Ärke-Bisk. Folke i Upsala att bevista det allmänna kyrkomöte, som skulle hållas i Lyon, rörande Heliga landets återtagande.

K. e. 181.

Gregorivs Papa Decimvs Nidrosiensi Et Fvlconi Vpsalensi Archiepiscopis.

In literis quas per vniuersos orbis Principes & Prælatos super generalis conuocatione Concilij destinauimus. locum in quo idem Concilium conuenire deberet ex causa duximus subticendum. Prædiximus tamen in illis quod locum eundem ipsis Principibus & Prælatis intimare competenti tempore curaremus. Nobis igitur cum Fratribus nostris huiusmodi loci electio-

*) En Bulla A. 1. d. 70, af våra Diplomater (jemf. v. Celse Bull. S. 84 n:o 2,) förd till Påfv. Gregorius X och år 1273 d. 23 Jan., skulle här upptagits, om den ej varit blott en afskrift af Påfv. Gregorius IX:s förut under N:o 249 d. 23 Jan. 1229 upptagna skrifvelse.

nem deducentibus in exactæ discussionis examen, accurrebant hinc inde diuersa, quæ discutientium videbantur iudicium alternare. Nec enim præterit nostræ considerationis indaginem, quam graue, quam durum est locum sedis Apostolicæ proprium, in quo præcipuorum Apostolorum glorificatus est eritus, in quo illorum corpora gloriosa quiescunt, terrarum spatio tam diffuso dimittere, tanto locorum interuallo a peculiari nostro populo Romanæ vrbis abesse. Conuicinis partibus quæ Sedi eidem non solum spiritualiter sed & temporaliter subesse noscuntur commoditatem vicinitatis nostræ subtraheret. Quanta ex absentia nostra diuersis Italiæ partibus possent imminere discrimina. Quantum partium earundem inueterata scissura pro integrandæ vnitatis obtinendo remedio nostro auxilio indigebatur. Quantis denique oneribus quantis laboribus nos & fratres nostros quorum aliquos ætas, quosdam debilitas, nonnullos infimitas, & omnes ad hæc desuetudo reddit inhabiles, exponimus non sine rerum dispendiis, quæ quasi pro nihilo ducimus, non sine discriminibus corporum quæ non facile contemnuntur. Hæc & alia quæ non posset succinctius sermo percurrere, in partibus istis locum huiusmodi eligendum concludere videbantur. Verum ea quæ in eodem sunt agenda Concilio contrarium suadebant, & specialiter negotium Terræ Sanctæ, quam dum Creatori omnium cariorem omnibus Scriptura describit, satis aperte indicatur charissimam proculdubio habendam a nobis; cum soleat quod est in superiori conspectu præstantius in subditorum extimatione præstare. Adicit insuper beneficiorum consideratio, quæ inibi humano generi de diuinæ superabundantia gratiæ obuenerunt. Siquidem Saluator omnium operatus est in medio illius terræ salutem. Ibi sumpsit corporalis natiuitatis initium. Ibi conuersationis humanæ deduxit tempora. Ibi post probrosæ passionis obprobria pro redemptione nostra mortem subijt temporalem, & sui pretiosi effusione cruoris vetus piaculum expiauit. Nunquid igitur non contingent redemptorum corda immensa & innumerabilia beneficia redemptoris? Nunquid non accendent cuiusque præcordia, vt ipsi pro tot quæ nobis tribuit hoc saltem necessitatis tempore aliquid impendamus? dum Crucis hostes crucifixum habentes ostentui cultores ipsius Christiani nominis professores, vt Christi cultu de terra deleant, incessanter exterminant & conculcant, ipsos debilitantes viribus, extenuantes opibus, & eorum facies replentes ignominia, ipsosque diuersis confusionibus saturantes. Ad vindicandas itaque Redemptoris iniurias, ac redimenda ignominiosæ conculcationis obprobria in redemptis, nostrum circa eandem terram Creatoris conformantes affectui, ac debita meditatione pensantes, quod eiusdem Terræ subsidium, præcipue de Principum & Prælatorum pendet auxilio, quos vltra montes credimus conuenire posse commodius, exinaniuimus nosmetipsos, & sub spe illius qui dat lapso virtutem debilitatem nostram contemsimus, sub ipsius fiducia quali de sua

misericordia nos confortat quod intendimus in eo posse sperantes paruipendimus onera, labores considerate calcauimus, & cæteris nostris ac Fratrum nostrorum incommoditatibus in eiusdem considerationis examinatione postpositis, vt Principum & Prælatorum eorundem facilius possimus habere præsentiam, ac Terræ prædictæ subuentionem efficaciter promouere. Ciuitatem Lugdunensem quo inibi Concilium cum maiori commoditate conueniatur, de ipsorum fratrum consilio duximus eligendam. Quod nobis tenore præsentium nunciantes vniuersitatem Vestram monemus, rogamus & hortamur in Domino Apostolica vobis nihilominus auctoritate mandantes, quatenus in prædicta Ciuitate Lugdunensi iuxta præscriptam per supradictas literas formam studeatis omni, quam ineuitabilis necessitas non indiget, excusatione postposita in præfixo per easdem literas termino comparere. Datum apud vrbem veterem Idibus Aprilis anno secundo.

568. 1273 d. 5 Jun. Linköping.

Abboten Nils och Conventet i Nydala försäkrar Biskopen och Dom-Capitlet i Linköping om deltagande i alla klostrets goda verk och gerningar, samt en själamässa när de dö, och årsbegängelse den 11 Juli.

B. 3: 41.

De anniuersario fratrum noueuallis.

Uenerabili in christo patri ac domino. H. dei gracia episcopo lincopensi totique capitulo canonicorum eiusdem ecclesie sacrosancte frater N. dictus abbas noueuallis totusque eiusdem loci pauperum christi conuentus salutem & oracionum suffragia deuotarum Magne deuocioni vestre qua paupertatem nostram larga beneficiorum vestrorum gracia preuenistis ad respondendum ex pari licet nos rerum inopia non permittat. ex censu tamen spiritualium bonorum oracionum videlicet ac regularis obseruancie complementum defectum huiusmodi supplere cupientes. vobis Reuerende pater ac domine venerabilibusque canonicis ecclesie vestre plenam damus participacionem omnium bonorum que domino concedente fiunt in domo nostra Monasterio videlicet sancte marie de nouaualle in vita pariter & in morte. Quia vero singulorum anniuersaria post eorum obitum obseruari non possunt. vnum anniuersarium in futurum annuatim pro omnibus in crastino septem fratrum duximus celebrandum sollempniter in conuentu Pro singulis autem cum eorum obitus nostro fuerit capitulo intimatus plenum seruicium sicut pro vno quolibet nostrum fieri solet institui faciemus. Specialiter autem pro uobis reuerendissime pater post tempus vocacionis vestre sicut pro bone memorie gislone episcopo. qui primus a fundacione domus nostre conuentui fratrum suas decimas assignauit. fieri consuetum est annis singulis fiet ibidem ve-

strum anniuersarium in futurum Hoc idem promittimus successoribus uestris canonice substituendis qui dicte domus & fratrum ibidem deo seruiencium vtilitatibus pie duxerint consulendum Datum vero de pleno seruicio superius memoratum extendi volumus tam ad post futuros ecclesie lincopensis canonicos quam presentes Jn huius rei testimonium presentem cartam appensione sigilli nostri fecimus communiri datum lincopie anno domini MCCLXX. tercio nonis junij.

569. 1273 d. 24 Jul. Bro.

Bisk. Henrics i Linköping befallning till Carl Ulfssons arfvingar att afstå den af bemälte Carl till Skokloster gifna Fladstad gård, och för densamma gifva Peter Ragvaldsson ersättning.

A. 3. b. 1: 4.

He. dei gracia lincopensis episcopus. discretis uiris. heredibus domini. K. ulphonis quondam ducis filii. salutem & paterne dileccionis plenitudinem. Quia dominus. K. felicis memorie de quo superius fecimus mencionem. in testamento suo mansionem fladstath sororibus de scho pie contulit & deuote discrecionem uestram affectuose commonemus auctoritate apostolica nobis cum nostris coniudicibus super ipso negocio commissa precipientes & mandantes. quatinus predictam mansionem ipsis sororibus libere resignatam & ab omni uestra inpeticione prorsus absolutam in usus earundem & proprietatem tradi faciatis & committi. facientes dominum. p. ragnwaldi quondam filium secundum iustam complementi sue partis estimacionem. indempnem quantum ad mansionem memoratam. Ne si in iusticia facienda contumaces fueritis. Nos qui uos in omni bono diligimus deo teste. contra uos per rigorem iuris ecclesiastici cum nostris coniudicibus procedere conpellamur. quod inuiti tamen facimus & uidemus. Datum bro. anno domini. M°.CC°.LXXIII°. Jn vigilia sancti iacobi apostoli.

Blott ett litet stycke af sigillet är qvar på en af brefvet utklippt remsa.

570. 1273 d. 28 Jul. Stockholm.

K. Waldemars gåfvobref på Spanga qvarn och 4 Markland i Husaby till Upsala Domkyrka.

B. 2: 98.

De quatuor marcis terre in husaby & molendinis in spangum.

W. dej gracia rex sweorum vniuersis presentes litteras inspecturis salutem in domino sempiternam, presentibus constare volumus vniuersis, quod

nos matrem nostram & metropolim regni vpsalensem videlicet ecclesiam honorare cupientes, eidem ecclesie in translacione reliquiarum beati erici regis & martiris gloriosi molendinum in spangum & quatuor marcas terre in husaby in laggaheredh cum omnibus pertinenciis earundem & ecclesiam husaby cuius patronatus ad nos pertinebat, plene & absolute perpetuo contulimus possidendum quam eciam ecclesiam cum omnibus premisse canonie domini iacobi israelis quondam filii sub testimonio canonicorum ipsius ecclesie & aliorum plurium discretorum in perpetuum duximus annectendam vt igitur dicta donacio roboris habeat firmitatem, presentes litteras sigilli nostri munimine communitas relinquimus in testimonium veritatis datum stokholmis anno domini M°CC°.LXXIII° quinto kal. augusti.

571. 1274?

Påfl. Bref till den utvalda Ärke-Biskopen i Upsala med uppmaning att predika korståg emot hedningar, som ofredade Sverige.

F. 1: 308. *)

Bulla sine Pontificis nomine directa Electo Vpsalensi, qua indicitur, instante Valdemaro Svetiæ Rege, predicatio Crucis in paganos, aliosque Christi inimicos, quique cædibus atque incendiis Regnum vastabant, ac Cariali vulgariter appellabantur.

Electo Vbsalensi.

Mentem sine intermissione sollicitam super hiis, que gerimus per que salutem fidelium, ac Dei gloriam procuremus, illorum repressa tiranide, qui spreta catholice fidei puritate, idolorum cultura execrabili sunt dampnabiliter occupati, suos affectus perfidos, et perversos ad hoc assidue dirigentes, ut Regis eterni familiam in finitimis eorum partibus constitutam delere valeant, vel continuis turbare molestiis, et gravissimis afficere nocumentis. Sane litterarum Carissimi in Christo filii nostri Valdemari Svetie Regis illustris tenor amarissimus nostrum auditum tribuit, et animum de gravissimis, et duris insultibus, quos eiusdem Regni fideles ab inimicis Christi, qui Cariali vulgariter appellantur et a paganis aliis circumjacentium partium sepe sepius patiuntur. Verum inter alia diversa discrimina, que apud dicto Regno intulit huius generationis perfidia, et crudelis hoc anno precipue quasdam partes ipsius Regni furiose ingrediens multos de fidelibus ipsis interfecit inmaniter plurium effudit sanguinem multasque villas, et terras consumpsit incendio,

*) E formulis Marini Ebuli Form. 2774 p. 275. t. "Pertinet forsan ad An. 1274 circ. quo Regnum tenebat Valdemarus atque Electus Vpsalensis nondum fuerat in Archiepiscopum consecratus."

prophanavit quoque Sanctuaria, et diversa loca divino cultui deputata, multis, privilegiis sacro fonte renatis, secum adductis miserabiliter, quos pro dolor ritibus prophanis instructos, sue servituti gravissime dampnabiliter applicavit, pauendò, sicut dicitur in furore sui animi, et vehementi cordis ad ulteriora, seu gravissima progredi, nisi generationis eiusdem stupenda seuicia per instantiam virtutis obiecte corruat, et per consequens sub Conditoris omnium mirifica potentia contremiscat. Quare predictus Rex et per speciales suos Nuntios, et litteras instanter postulari fecit a nobis, ut super hiis providere de oportuno Conscilio, et festino subsidio curaremus. Cum itaque apostolica sollicitudo deposcat offitii sub tanta diversitate discriminum promptum, et salubre remedium adhiberi. Nos Regis eiusdem precibus pio concurrentes affectu discretioni tue per apostolica Scripta districte precipiendo mandamus, quatenus per te, ac alios religiosos et Seculares, in quorum labiis divini eloquii gratia sit diffusa, contra predictam generationem perfidam in Regno ipso predices verbum Crucis, eamque volentibus illam assumere cum debita reverentia largiaris concessa illis de Regno ipso, qui in personis propriis, et expensis, ac eis, qui in personis propriis, sed in alienis expensis contra paganos proficissentur eosdem, illis quoque qui in expensis propriis illuc mitterent ydoneos bellatores, nec non eis qui ad hoc de bonis suis aliquid largientur iuxta quantitatem subsidii, et devotionis affectum, illam suorum concedimus veniam peccatorum, que transeuntibus et subvenientibus in Terre Sancte subsidium a Sede apostolica in generali Conscilio est concessa.

572. 1274 d. 13 Febr.

Carls af Fanö Bref rörande utbyte af Saltstad till Skokloster mot Haraby m. m.

A. 3. b. 1: 5.

Uniuersis ad quorum notitiam presens scriptum peruenerit, Karulus dictus de Phanø. Salutem in omnium saluatore Ne processus temporum ea que geruntur in tempore obliuionis nubilum inducere uideantur, consueuit huiusmodi scriptorum testimoniis dudum gesta memorie commendare, Nouerint itaque tam posteri quam presentes nos cum sanctimonialibus de Sco de consensu liberorum nostrorum quoddam cambium iniisse super mansione nostra Salthstade non longe a claustro earum sita duas marcas terre in prediis continente, ab eisdem autem mansionem Haraby viginti oras & vnam terre continentem recepisse, Ne autem calumpnia qualiscumque vndecumque

que ualeat suboriri, a dictis sororibus Sex oras terre prefato cambio superadditas suscepimus, ex quibus quilibet solidus marca argenti recompensatur, Jn hiis vero villis memorate & supererogate sex ore continentur, octo solidi terre in villa Lindabergi in Attundia, vnus solidus Guttarør, Decem denarii villa terwi, vweki duo solidi & Quinque denarii, Jn staui dimidius quintus solidus, Jn Hatunes dimidia ora, Jn huius igitur rei testimonium adduximus dilectum filium nostrum Johannem, & filiam Jngiburghim, Dominum Jacobum israelis, Dominum Petrum israelis, Ragni stabularium, Pauonem prefectum, Ac multos qui dicto cambio affuerunt, Et ut que facta ac conscripta sunt plene firmitatis optineant munimentum Presentem cartam, Domini Gregorii ac nostro, Domini Jacobi, Domini petri, Sororis nostre Katerine, sigillis fecimus communiri, Actum apud Sictuniam teste me ipso Anno Domini M°CC°LXX°, IIII° Idibus Februarij.

Sigillen N:o 1, 2, 4, 5 borta. N:o 3 skadadt.

573. 1274 d. 6 Mars. Sanda.

Konung Waldemars stadfästelse på Fru Margaretas, Herr Algots Hustrus, försäljning af Gullatorp.

B. 3: 43.

W. dei gracia Rex sweorum omnibus presentes litteras inspecturis uel audituris salutem in omnium saluatore Presenti scripto publice protestamur & aperte quod domina Margareta. vxor dominj algoti coram nobis profitebatur apercius se predium quod possedit in gullathorp ex consensu mariti sui & heredum suorum beneplacito jngulpho villico dominj lincopensis pro XLIIII marcis denariorum vendidisse & jdem sibi cum omnibus legum exigenciis. euidencius assignasse iure perpetuo possidendum Jn cuius facti noticiam ampliorem presentibus litteris sigillum nostrum fecimus adhiberi. Datum sandom Anno dominj Millesimo CC,LXX quarto pridie Nonis Marcij.

574. 1274 d. 15 Apr. Sko.

Catharina Thiälfves dotters gåfvobref på gården Wathar vid Wirasund samt fjällen vid gården Husar till Skokloster.

A. 3. b. n: 5.

Jn nomine dominj sancte & indiuidue trinitatis amen Ego katherina thiæluonis quondam filia sana & incolumis, fragilitatis nichilominus humane

conscia saluti anime mee salubriter deo inspirante prouidere desiderans ac proponens ob meorum indulgenciam delictorum testamentum meum presentibus viris fidedignis videlicet fratre meo karolo de fanø & iohanne filio eiusdem & domina ingeburghe ac domino benedicto iohannis angell quondam filio discretisque viris domino jacobo & domino petro israelis quondam filiis ranone stabulario & pauone prefecto sigtuniensi & aliis prouidis & discretis in die purificacionis beate virginis condo & condidi in hunc modum Sanctimonialibus de sko vbi sepulturam eligo Mansionem que wathar dicitur juxta wirasund sub qua due marce terre & quatuordecim solidi continentur cum omnibus attinenciis mobilibus & immobilibus que tunc in predicta curia fuerint, cum me deus de medio vocauerit confero inperpetuum possidendam jnsuper fiellen in villa que husar dicitur cum piscatura que predicte mansioni adiacet addo perpetualiter possidendum Quicumque ergo hanc donacionem nostram infringere molestare aut calumpniari presumpserit siue ex nostris siue ex aliis excommunicacionem dei omnipotentis beate virginis, ac omnium sanctorum ipso facto se nouerit incursurum, presentemque paginam sigillo proprio & sigillo fratris mei & aliorum testium qui presenti donacioni interfuerunt duxi munimine roborari, Datum apud sko Anno domini M°CC°-LXX°IIII°,XVII kal. maij.

Brefvet finnes i en af Prebendarierna Olof, Carl, Lars, och Eric från Upsala vidimerad afskrift på papper, med spår efter deras sigill tryckte på frånsidan; äfvensom i en annan afskrift A. 3. b. 1: 6., hvilken dock ej är vidimerad.

575. 1274 d. 1 Aug. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s Skyddsbref för Nunnorna i Gudhem samt klostret och dess tillägor.

A. 1. a. 39.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis in christo filiabus . . Abbatisse & Conuentuj Monasterij de Gudem Cisterciensis ordinis Scarensis diocesis, salutem &c. Cum a nobis petitur &c. *såsom N:o* 293 *till* Eapropter dilecte in domino filie uestris iustis postulacionibus grato concurrentes assensu personas uestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipate cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum iustis modis prestante domino poteritis adipisci sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem terras, redditus, nemora, domos, prata, possessiones, & alia bona uestra, sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, uobis & per uos Monasterio uestro auctoritate apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmationis &c. Datum Lugduni Kal. Aug. Pontificatus nostrj anno Tercio.

Bullan bortfallen: röda och gula silkestrådar äro qvar.

576. 1274 d. 5 Aug. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s bekräftelse å Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms af Sabina förbud af våldgästning hos andeliga.

D. b. 1: 477.

Gregorius Episcopus servus servorum dei Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Upsalensi et ejus suffraganeis per regnum Sveciæ constitutis salutem et apostolicam benedictionem. Ad audientiam nostram pervenit, quod nonnulli laici se per regnum Sveciæ de aliquibus locis ad alia transferentes, hospitalitatis prætextu passim fundos Ecclesiarum violenter intrare, et curias sacerdotum, domosque illorum infringere, ac bona rapere, temeritate propria non verentur, alias nichilominus violentias personis ibidem existentibus irrogando, quamquam ex statuto b. m. Sabinensis Episcopi, olim in partibus illis Apostolicæ Sedis legati, super hoc edito habeatur expressum, quod tales præsumptores ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Qvocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si est ita, statutum ipsum faciatis juxta officii vestri debitum inviolabiliter observari. Datum Lugduni nonis Aug. Pontificatus nostri Anno tertio.

577. 1274 d. 9 Aug. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s öppna bref till Jarlen, Lagmännen och Häradshöfdingarne m. fl. i Sverige, med befallning om sorgfällig tillsyn, dels att det missbruk, som uppkommit genom Påfv. Alexander III:s Bulla om arf, deri enhvar tillåtes att, efter behag, i vissa fall, göra Christus till arfvinge af all, eller en större del af sin egendom, äfven emot närmaste slägtingars och arftagares medgifvande, dels att våldgifte ej finge äga rum.

A. 1. a. 38.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs Nobilibus viris . . Duci, Legiferis, Prolocutoribus, aliisque Nobilibus per Regnum Swecie constitutis. salutem & apost. benedictionem Ad audientiam apostolatus nostri peruenit, quod multa illicita in Regno Swecie a uobis uestrisque Balliuis et Ministerialibus presumuntur, que noscuntur in diuine maiestatis offensam et derogationem libertatis ecclesiastice redundare. Nam si quisquam uestrum uel alius quicumque, siue clericus, siue laicus eiusdem Regni condens de bonis proprijs mobilibus, siue immobilibus testamentum, aliqua de bonis ipsis legauerit ecclesijs, aut alijs pijs locis, huiusmodi legatum, secundum quandam prauam consuetudinem, dicendum potius corruptelam, que a nobis irrationabiliter approbata, in illis partibus inoleuit, et pro lege seruatur, nullum robur obtinet firmitatis, nisi quatenus de ipsius testatoris heredum processerit uoluntate, licet in litteris felicis recordationis Alexandri. Pape. III. predecessoris nostri ad clare memorie. K. Regem Sweuorum, et Episcopos, ac

Clerum per Swetiam constitutos directis, inter alia contineri dicatur expresse, ut qui habet unum filium heredem, secundum si uoluerit faciat sibi christum, dimidium bonorum suorum Ecclesie relinquendo, et qui duos tertium, et sic deinceps. Qui uero nullum, ipsi Ecclesie si uoluerit omnia sua bona relinquat, non obstante contradictione fratrum, uel sororum aut aliorum etiam propinquorum. Jmpediuntur etiam a uobis, dictisque Balliuis, et Ministerialibus dicti Regni Prelati, quominus testamenta decedentium, quo ad ea, que in pios usus ab ipsis decedentibus relinquuntur per ipsos iuxta eorum officij debitum executioni mandentur, nostra que statuta extendere ad clericos nitimini, et nichilominus ipsos tamquam laicos puniri facitis, si statuta eadem non obseruent, contra canonicas sanctiones. Preterea Ecclesijs, et eorum predijs, atque possessionibus, que ab ipso prime sue fundationis exordio, eedem ecclesie libera et exempta a cuiuslibet exactionis onere possidebant, passim a uobis Balliuis, et Ministerialibus supradictis, noui census, nouaque onera imponuntur, sicut predijs priuatorum. Nonnumquam etiam - redditibus ipsis ecclesijs tam a uobis, quam ab aliis laicis uobis subiectis debitis, quos eedem ecclesie consueuerint percipere a tempore cuius memoria non existit, eas sententialiter de facto priuatis. Jllis qui contra huiusmodi nostras sententias prefatos redditus ecclesijs memoratis persoluunt, certam penam pecuniariam imponentes, nec patimini quod in predijs, obuentionibus, alijsque rebus etiam longissimi temporis prescriptione iuxta canonicas, et legitimas sanctiones, ecclesie predicte uti ualeant, uel gaudere. Ad hec cognitionem causarum adulterij, periurij, et aliorum examen ecclesiastici judicis exigentium, Ordinacionem quoque, ac diuisionem decimarum, que sunt ecclesiarum fabricis, et pauperum christi usibus deputate uobis pro libito usurpatis, nec non, et sententias diffinitiuas inter laicos ab ecclesiasticis Judicibus promulgatas, in causis quarum cognitio ad eos spectare dinoscitur retractatis. Compellitis insuper uos, & dicti Balliui, ac Ministeriales, clericos etiam inuitos, uestrum subire iudicium, in ciuilibus causis, quarum cognitio ad ecclesiasticum iudicem noscitur pertinere. Et si ab ipsis clericis in aliquo quantumcumque leuiter offendamini bona patrimonialia clericorum ipsorum temere capitis motu proprie uoluntatis, hoc uobis licere, cum numquam liceat, asserentes, ac nolentes ipsos coram ecclesiastico iudice conuenire, in cuius foro parati sunt ijdem clerici iuxta instituta canonica stare iuri. Cum autem uos, uel aliqui uestrum mulieres aliquas uobis uultis matrimonialiter copulare, si eedem mulieres in hoc renuant consentire non attendentes, quod matrimonia libera debent esse, qualicumque consensu parentum habito earundem, ipsas inuitas & reclamantes in domos proprias introducitis, ac demum uiolenter opprimitis, eisque uos carnaliter commiscetis, et tamdiu sic inuitas detinetis easdem, donec coguntur in uos per uiolentiam consentire. Si uero quiuis

laicus in ciuili causa per uos, seu Balliuos, aut Ministeriales predictos condempnatus soluendo non fuerit, uel huiusmodi sententie recusauerit malitiose parere, statim uos sub certa pena pecuniaria iuxta predictam consuetudinem ut predicitur pro lege seruatam inhibetis, ut nullus eidem in diuinis officijs, aut publicis conuentibus participare presumat, et penam ipsam ab illis, qui contra fecerint extorquetis. Sicque pluries euenit, quod nonnulli metu pene predicte per annum abstinent, a diuinis, eligentes potius per hoc communionem uitare taliter condempnati, quam communicando eidem penam incurrere supradictam. Cum igitur ex premissis, que in dei offensam, et iuris ecclesiastici lesionem, a uobis, & eisdem Balliuis, & Ministerialibus taliter attemptantur, graue uobis immineat periculum animarum, propter quod uestre saluti expedit atque fame, ut ea per uos celeriter corrigantur, vniuersitatem uestram rogamus, monemus, et hortamur attente, per apostolica uobis scripta mandantes, quatinus, tam impositiones censuum, & onerum predictorum, quam prefatas priuationum sententias super memoratis redditibus, a uobis, Balliuis, ac Ministerialibus predictis presumptas, quatenus, de facto processisse noscuntur, pro diuina, et apostolice sedis reuerentia, prout persuadet iustitia reuocantes, uel reuocari facientes, dictamque prauam consuetudinem, ac alia predicta in grauamen, et preiudicium ipsorum libertatis, et iuris ecclesiasticorum ut premittitur introducta, minime obseruetis, nec faciatis ab alijs obseruari. factiones quoque dictorum testamentorum, prout etiam in prefatis dicti predecessoris litteris dicitur contineri, et eorum executiones nequaquam impediatis, nec quantum in uobis fuerit permittatis decetero aliquatenus impediri, uel quomodolibet retardari. Preces nostras, & mandatum taliter impleturi, quod exinde diuinam possitis gratiam promereri, nosque deuotionem uestram commendare merito ualeamus, nec oporteat nos super hoc aliud remedium adhibere. Siquidem omittere nec proponimus, nec possemus, quin uos, si huiusmodi precibus, & mandato non curaueritis obedire ad hec iuxta officij nostri debitum compelli coertione qua conuenit faciamus. Datum Lugduni V. Jdus Augusti Pontificatus nostri Anno Tertio.

Blybullan är vidhäftad brefvet med segelgarnssnöre.

578. 1274 d. 16 Aug. Lund.

Kaniken Magister Nils Thorkelssons Testamente af Saxstorp och penningar till Lunds Domkyrka och andra kyrkor.

B. 1: 223.

Testamentum magistri nicolai thorkilli super anniuersario suo de bonis in saxtorp.

Jn nomine patris & filii et spiritus sancti amen. Ego nicolaus thorkilli dictus magister canonicus lundensis. mee compos mentis ac sanus corpore. meum in hunc modum condo testamentum Jn primis. ad terram san-

ctam. lego XX:ti marcas denariorum ad fabricam lundensis ecclesie. sex marcas denariorum ad mensam communem canonicorum lundensium XX marcas denariorum de rebus mobilibus quas habeo in aby vltra estimacionem quam canonicis lundensibus exhibere teneor de bonis ibidem ad sustentacionem cuiusdam sacerdotis qui chorum. diebus ac noctibus sollempnibus & festiuis frequentat. lego & scoto per presentes. totam terram in saxtorp. que jure hereditario. post dilectum auunculum meum dominum thuconem cristiarni quondam filium. mihi cessit ac medietatem terre ibidem quam habui de domino thorkillo billæ. vt singulis septimanis dictus sacerdos. tres missas celebret pro defunctis jta videlicet vt vna die missam celebret pro anima mea. sequenti die pro anima patris mei dilecti. domini l thorkilli dicti billæ & dominorum tuchonis & ebbonis auunculorum meorum. tercia die pro anima dilecte matris mee. domine benedicte et sororum mearum dominarum. margarete. cecilie atque johanne Et hoc ad altare sancte marie magdalene & beati nicholai in cripta. si placet capitulo lundensi Et ante incepcionem singularum missarum volo & statuo quod sacerdos memoratus affectuose & humiliter hortetur circumstantes vt singuli suum dicant pater noster pro animabus quibus missam celebraturus est, volo eciam. quod dictus sacerdos. aliis tribus diebus alternatis septimanis celebret missam. de sancta maria de sancto michaele, de beata maria magdalena de beato nicolao de sancta katerina de sancta margareta. cum se sibi facultas obtulerit, de pensione autem relique terre quam habeo in saxtorp. volo quod inde singulis annis in choro lundensi meus agatur anniuersarius & patris mei & matris mee. jta quod in singulis anniuersariis dimidia marca denariorum offeratur, quam volo diuidi inter canonicos & vicarios qui vigiliis & misse interfuerint. prout domino decano & capitulo equum visum fuerit Jtem volo quod de ea. ad pitanciam canonicorum die anniuersarii mei. ex parte mea detur dimidia marcha denariorum pauperibus scolaribus. due ore denariorum aliis pauperibus due ore denariorum. siquid autem residuum fuerit de pensione memorata. volo quod inde procurent necessaria ipsius altaris Jtem ecclesie omnium sanctorum. marcam denariorum. Ecclesie sancti petri ad moniales marcam denariorum Ecclesie predicatorum marcam denariorum. Ecclesie minorum marcam denariorum ad ornatum sancte crucis que est in cripta. quatuor marcas denariorum Singulis sacerdotibus lundensibus parrochiis deseruientibus. oram denariorum Ecclesie dalby. II marcas denariorum Ecclesie tumæthorp. II marcas denariorum Ecclesie krysethorp. marcam denariorum Ecclesie wæmundelef marcam denariorum Ecclesie saxtorp marcam denariorum Ecclesie halmstathe in hallandia marcham denariorum et sacerdoti dimidia marca. "De hoc testamento amplius legere non potui. nisi interpolatim per pauca verba. Jn fine sic habetur." Datum lugdunj. anno dominj MCCLXXIIII. jn crastino assumpcionis beate virginis

579. 1274 d. 17 Aug. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s Skrifvelse till Folke om hans utnämning till Ärke-Bisk. i Upsala; till Dom-Capitlet, Prester och Lekmän i Upsala stift, samt Svenska Biskoparne i samma ämne.

K. c. 186.

Gregorivs Papa X. Fvlconi Electo Vpsalensi.

In supremæ dignitatis specula licet immeriti, disponente Domino constituti, curis continuis angimur & pulsamur sollicitudinibus successiuis, vt de personis illis prouideatur Ecclesijs Pastoribus viduatis, quorum industria & virtute eædem Ecclesiæ in suis Iuribus & libertatibus conseruentur, reddatur tranquillior Cleri status, & commodis salutis & gaudijs plebs lætetur. Sane dudum Vbsallensis Ecclesia destituta Pastore, ac ipsius prouisione ad sedem Apostolicam deuoluta felicis recordationis Clemens Papa Prædecessor noster de dilecto filio Sachero Præposito Ecclesiæ Lundensis in illis partibus commorante duxit eidem Vpsallensi Ecclesiæ prouidendum. Verum dictus Præpositus prouisionem huiusmodi de se factam cum ad eius peruenit notitiam non acceptans, ei renuit consentire, ac renunciauit expresse, prout exhibitæ nobis ipsius Præpositi litteræ continebant. Nos igitur de ipsius Vpsallensis Ecclesiæ ordinatione sollicite cogitantes, ac talem illi præesse Pontificem cupientes, per quem posset eadem Vpsallensis Ecclesia salubriter gubernari, direximus in te Fulconem, tunc Archidiaconum Vpsallensem oculos nostræ mentis, quem nobis & Fratribus nostris de litterarum scientia, morum maturitate, prudentia spiritualium, & temporalium, prouidentia fide dignorum testimonia commendarunt, teque de ipsorum Fratrum consilio præfatæ Vpsallensi Ecclesiæ præfecimus in Archiepiscopum & Pastorem, firmam spem fiduciamque tenentes, quod eadem Ecclesia Deo auctore, per tuæ industriæ ac circumspectionis fructuosum studium præseruabitur a noxijs & spiritualibus & temporalibus proficiet incrementis. Tolle igitur iugum Domini tam leue collis humilibus, quam suaue, ac in dilectione Domini pascendum suscipe gregem eius super quem noctis vigilias diligens sollicitusque custodi, vt liber non pateat aditus inuasori, & Dominus in suspicabili hora venturus si te inueuiet sic agentem cursu consumato, qui tuo labori proponitur, & eorum fide seruata, quæ tuæ sollicitudini committuntur, te fidelem compertum in modico supra multa constituat, ac in dilecta gaudiorum suorum tabernacula introducat. Datum Lugduni XVI. Calendas Septembris anno tertio.

In eodem modo Capitulo Vpsallensis Ecclesiæ. In supremæ dignitatis specula &c. vt in proxima vsque gubernari, direximus in dilectum filium nostrum Fulconem Electum tunc Archidiaconum Vpsallensis Ecclesiæ oculos nostræ mentis, quem &c. vsque incrementis, vt in eadem proxima verbis

competentur mutatis. Quocirca Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Electo tanquam Patri & Pastori animarum vestrarum humiliter intendentes, ac exhibentes ei obedientiam & reuerentiam debitam & deuotam, eius salubria monita & mandata suscipiatis hilariter & efficaciter adimplere curetis. Alioquin sententiam quam idem rite tulerit in rebelles, ratam habebimus & faciemus auctore Domino vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Datum vt supra.

In eodem modo Clero Ciuitatis & Diocesis Vpsallensis.

In eodem modo vniuersis Episcopis suffraganeis Ecclesiæ Vpsallensis. In supremæ &c. vt in proxima vsque incrementis. Quocirca vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus dicto Electo tanquam membra capiti obsequentes exhibeatis ei obedientiam & reuerentiam debitam & deuotam. Ita quod mutua inter vos & illum gratia gratos sortiatur effectus, & nos deuotionem vestram possimus propter hoc non immerito commendare. Alioquin &c. vt in III. proxima. Datum Lugduni XVI. Calendas septembris anno tertio.

In eodem modo populo Ciuitatis & Diocesis Vpsallensis. In supremæ &c. vsque incrementis. Quocirca Vniuersitati Vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi Electo tanquam Patri & Pastori animarum vestrarum plene ac humiliter intendentes, exhibeatis eidem honorificentiam & reuerentiam debitam & deuotam, eius salubria monita & mandata suscipiendo hilariter & efficaciter obseruando. Aliquin sententiam siue pœnam &c. Datum vt in proxima.

580. 1274 d. 18 Aug. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s Bref till den utnämde Ärke-Bisk. Folke med underrättelse att Bisk. Israel i Westerås kommer att förrätta invigningen.

K. e. 185.

Gregorius Papa X. Fvlconi Electo Vpsalensi.

Cum nos Venerabili fratri nostro . . . Arusiensi Episcopo nostris dederimus litteris in mandatis, vt tibi quem nuper Vpsalensi Ecclesiæ præfecimus in Archiepiscopum & pastorem ascitis sibi duobus vel tribus Episcopis munus consecrationis impendat, ne te oporteat ad eandem sedem Apostolicam pro obtinendo ab ipsa palleo, quod est insigne Pontificialis officij accedere seu nuntium destinare, ac exinde laboribus seu sumptibus fatigari, tuis supplicationibus annuentes, palleum ipsum per te cum ea qua decet instantia postulatum, de Beati Petri corpore sumptum, per Rogerium Canonicum Eccle-

sjæ

siæ Vpsallensis assignandum tibi per eundem Arusiensem Episcopum ei duximus destinandum, vt postquam consecrationem ipsam receperis, illud tibi assignet sub forma, quam ei sub bulla nostra mittimus interclusam, & a te nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine sub forma quam sub eadem bulla eidem dirigimus fidelitatis recipiat iuramentum. Volumus autem quod per hoc Lundensi Ecclesiæ, cui prædicta Vpsallensis Ecclesia subesse dicitur nullum præiudicium generetur. Tu vero illo intra Ecclesiam tuam illis diebus vtaris, qui expressim in ipsius Ecclesiæ Priuilegijs continentur. Vt igitur signum non discrepet a signato, sed quod geris exterius illud serues in mente, discretionem tuam monemus & hortamur attente, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus humilitatem & iustitiam dante Domino, qui dat munera & præmia elargitur obseruare studeas, quæ suum seruant & promouent Seruatorem, vt Vpsallensem Ecclesiam sponsam tuam cures sollicite auctore Domino spiritualiter & temporaliter augmentare. Datum Lugduni XV. Calend. septem. anno tertio.

581. 1274 d. 18 Aug. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s förordnande för Bisk. Israel i Westerås att inviga Ärke-Bisk. Folke.

K. c. 186.

Israeli Episcopo Arusiensi.

Dilectvs Filius Fulco Vpsallensis Electus nobis humiliter supplicauit, vt sibi quem nuper de fratrum nostrorum consilio Vpsallensi Ecclesiæ in Archiepiscopum præfecimus & Pastorem impendi munus consecretionis in illis partibus mandaremus. Nos igitur Electi supplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Electo, asscitis tibi duobus vel tribus Episcopis, sublato cuiuslibet difficultatis obstaculo, prædictum munus consecrationis impendas. Ne vero præfatum Electum oporteat ad sedem Apostolicam pro obtinendo ab ipsa palleo, quod est insigne Pontificalis officij accedere, seu Nuntium destinare, ac exinde laboribus seu sumtibus fatigari. Nos ipsius Electi supplicationibus annuentes, palleum ipsum per eum a nobis cum ea qua decuit instantia postulatum de corpore Beati Petri sumptum, per Rogerium Canonicum Ecclesiæ Vpsallensis tibi assignandum sibi per te duximus destinandum, vt postquam consecrationem prædictam receperit, ei illud assignes sub forma, quam tibi sub Bulla nostra mittimus interclusam, & ab ipso nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ sub forma, quam tibi sub eadem bulla dirigimus, fidelitatis recipias iuramentum. Volumus autem quod Lundensi Ecclesiæ, cui prædicta Vpsallensis Ecclesia iure

primatiæ subesse dicitur, nullum per hoc præiudicium generetur. Formam autem iuramenti quod ipse præstabit de verbo ad verbum nobis per eiusdem patentes litteras suo sigillo signatas per primum nuntium studeas quanto citius destinare. Datum vt in proxima.

582. 1274 d. 22 Aug. Ask.

B. Mattsons Gåfvobref af Orlundir till Sko, Sigtuna, Risaberga och Söderköpings kloster.
A. 6. a. 1: 8.

Vniuersis christi fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit. B. Mathei quondam filius de Ask, Salutem in domino ihesu christo, Quoniam varij sunt humane fragilitatis euentus et terminus mortis omnibus est incertus, necesse est dubios casus certis racionibus preuenire. Vniuersitati igitur vestre declaro tenore presencium me cum dilecta vxore mea Lucia, que a longo tempore continue debilitatis grauamine fuerat attenuata nesciens terminum vite sue, de bonis nobis ex gracia domini mei illustris Regis Waldemari assignante possidendis, pro ipsa in testamento vnam mansionem in Osgocia que vocatur Orlundir quinque attungos sub se continentem quorum quilibet valet quinquaginta marcas denariorum in suorum remissionem peccatorum quandocunque dominus eam ex hoc seculo vocauerit taliter ordinasse, Tres Attungos sororibus in Sco apud quas eligit sepulturam, De reliquis autem duobus fratribus predicatoribus in Sictunia viginti marcas denariorum, Sororibus in Risiberghum decem marcas denariorum, Fratribus minoribus in Suthurcopia decem marcas denariorum. Datum anno domini. M°.CC°.LXX°IIII°. Jn octaua assumpcionis beate virginis Jn mansione Ask. Jn cuius facti firmamentum sigilla Domini mei Regis et Domini Ducis ac meum presenti pagine sunt appensa.

Sigillen bortfallna; efter de 2:ne första äro remsorna qvar.

583. 1274 d. 17 Sept. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s befallning till Ärke-Biskopen i Upsala och dess Lyd-Biskopar, att enligt nu hållna kyrkomötes beslut uppmana Folket till korståg, med bestämmelse af Förmåner, som derföre utlofvades, samt om innehållande af tionde och annan hjelp till detta företag.
K. c. 182.

Gregorius Papa Decimus Fulconi Vpsalensi Archiepiscopo, Et vniuersis Episcopis suæ Prouinciæ.

Si mentes fidelium terrenis abdicatis illecebris recolendis immensis beneficiis nostri Redemptoris intenderent, si ea cœlesti lumine illustrante dili-

genti scrutarentur examine, si frequenter meditationis attentæ conspectui præsentarent, profecto eorum corda concalescerent infra ipsos igne in meditantium animis ardescente. Cuius etenim pectus saxeum non emolliret considerata illius humanationis humilitas, in qua Dei filius factus homo exinaniuit semetipsum formam serui accipiens in similitudinem hominis [1]) factus & habitu inuentus vt homo? Cuius viscera non inflammaret caritatis ardore pia consideratio illius humiliationis extremæ, in qua ipse idem factus obediens vsque ad mortem ad exprobrantium opprobria coram tondente se velut agnus obmutuit, & sicut ouis ad occisionem ductus, post contumelias & terrores, post spinas & sputa, post flagella varia, post diuersa denique genera tormentorum innocens sine causa damnatur, & demum saturatus opprobriis [2]), clauis affixus, aceto & felle potatus, confossus lancea in crucis patibulo tam diræ mortis subiit passionem, mysterium redemptionis nostræ perficiens, sine qua parum nobis natiuitas profuisset. Quis igitur hæc & alia largitatis diuinæ charismata infra pectoris claustra debita & frequenti meditatione [3]) reuoluens non intus feruidæ zelo deuotionis accensus ferueat, foris ebulliat, exclamet & dicat, Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? & non expectato monitoris vel sollicitatoris officio subiungat vltroneus, Calicem salutaris accipiam & nomen Domini inuocabo? Quem non pudeat ingratitudinis argui, quin potius de infidelitate notari, si Creatori primo [4]) benefico Domino, pijssimo Redemptori tantæ necessitatis tempore non assistat, dum hæreditatis suæ funiculus, terra sancta, quam sibi testatur Scripturæ sacræ testimonium omnium cariorem in Christianitatis confusionem & dedecus per nominis Christiani blasphemos pro parte maxima occupata tenetur, & ad occupationem residui per eosdem instantia infestæ persecutionis insistitur, super eo assidue in partibus illis populus Christianus impetitur, & molestis impetitionibus infestatur. Et quidem si facultas resistendi competeret, non pateretur aliquis absque desertæ fidei scrupulo sui Domini temporalis vel vicum aliquem occupari, & hæreditatis Dominicæ inuasores fideles vlterius patientur? Nunquid marcebunt ocio, aut ocius non exurgent ad vitandum tantæ notæ discrimen? Exurgant itaque qui sunt Christi, & se ipsius esse non solum nomine sed opere fateantur. Exurgant vtique in illius auxilium. Exurgant ad salutis suæ compendium, & illam breuis laboris pretio compendiose mercentur. Nunc præcipue dum in sacro Concilio ad hoc ijs diebus inter cætera immo præ cæteris specialiter congregato, eiusdem Terræ nuper ordinata subuentio sub spe illius de cuius solius clementi prouidentia, & clementia prouida ordinatio talis & tanta processit,

1) hominum *i en samtida afskrift utan vidimation; jemf. näst följande N:o 584, hvarutur äfven nedanstående olikheter äro hämtade.* 2) opprobrio. 3) attencione. 4) proprio.

Laboris optatum exitum repromittit. Conuenientibus siquidem in eodem Concilio nonnullis Principibus & Prælatis de mundi partibus vniuersis, aliorumque Principum Prælatorum & Capitulorum Nuncijs post subsidium pecuniarium communi consensu terræ deputatum eidem, conuenit omnium sententia in idipsum, videlicet vt in generali passagio, cuius celeriter auctore Domino terminum præfigemus vniuersis Christicolis contra blasphemos eosdem conflantibus vires suas, quanto erit Christianorum virtus vnita potentior, tanto ad liberationem Terræ prædictæ sit via securior, sit opportunitas promptior [1]), & de illa Deo auspice spes certior habeatur. Cæterum licet ad excitandos eorundem fidelium animos in terræ memoratæ succursum sufficere debeat solertior attentio præmissorum, licet possit non indigne sperari, quod si fideles ijdem quo debent pietatis oculo terram eandem respiciant, si ad persecutionis acerbitatem, quam terra eadem continuis lacessita molestijs, ac diutinis vexationibus lassata, perpetitur conuertant piæ compassionis intuitum, discriminaque considerent, quæ per hoc eidem fidei orthodoxæ non est dubium imminere, ad assumendum Terræ sæpefatæ negotium se potius ingerent, quam inuitari ad hoc commonitionis alicuius suffragio expectabant. Quia tamen speramus quod vocem virtutis tribuet Dominus voci suæ, verbum crucis ad promotionem ipsius negotij in vestris Ciuitatibus & Diocesibus [2]) decreuimus proponendum, ad quod [3]) eo confidentius personas vestras duximus eligendas, quo magis ad id famæ vestræ claritas & pastoralis officij debitum nos inuitat. Ideoque Fraternitati Vestræ Prædicationis officium in eisdem Ciuitatibus & Diocesibus [4]) præsentium auctoritate committimus, in remissionem peccaminum iniungentes, quatenus in huiusmodi officio iuxta datam vobis [5]) a Deo [6]) prudentiam procedentes, illud efficaciter & prudenter [7]), non obstante quod hoc idem alij forsitan [8]) sit commissum exequi studeatis [9]), omnes quos ad hoc vtiles fore putabitis [10]) instantius inducendo, vt suscipientes cum reuerentia signum Crucis, ipsumque suis cordibus & humeris affigentes ad Terræ memoratæ succursum viriliter se accingant, ac ipsius negotium fideliter exequantur. Et vt ijdem fideles præmissa eo libentius atque feruentius prosequi studeant quo potiorem se nouerint fructum ex suis laboribus percepturos. Nos de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confisi, & illa quam nobis Deus ligandi atque

1) propinquior. 2) in commissa tibi prouincia. *Det mellan* 3—4 *varande lyder:* tuum ac fratrum vtilioris religionis vestre claritas & zelus qui vos ad ea que dei sunt seruare presumimus repromittit Jdeoque in commissa tibi prouincia predicacionis officium in fauorem ac vtilitatem eiusdem negotii 5) tibi. *Imellan* 6—7) *läses i stället:* cum omni qua poteris efficacia & attencione procedens illud per te ac alios fratres ipsius ordinis commisse tibi prouincie, quos ad id de consilio discretorum fratrum duxeris eligendos quorum tibi per uirtutem obediencie cogere liceat ad idem officium prosequendum, & mutare quotiens oportunum ipsi negocio & tibi videbitur expedire. 8) forsitan *uteslutes.* 9) studeas exequi diligenter. 10) putaueris.

soluendi contulit potestate omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui huiusmodi laborem salutiferæ Crucis signo suscepto in personis proprijs subierint & expensis, plenam peccatorum suorum, de quibus corde contriti & ore confessi fuerint, veniam indulgemus, & in retributionem iustorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis proprijs illuc accesserint, sed in suis duntaxat expensis iuxta qualitates & facultates suas viros idoneus destinarint illic iuxta prudentiæ vestræ arbitrium moraturos, & illis similiter quilicet in alienis expensis, in personis tamen proprijs assumptæ peregrinationis huiusmodi laborem impleuerint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remissionis volumus esse participes iuxta quantitatem subsidij & deuotionis affectum, omnes qui ad subuentionem ipsius negotij de bonis suis congrue ministrabunt. Personas insuper, familias & bona eorum, ex quo Crucem susceperint sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus. Statuentes, vt sub Diocesanorum suorum defensione consistant, Vt autem ijdem Crucesignati eo exequantur libentius & feruentius votum suum, quo pluribus fuerint fauoribus communiti præsentium autoritate concedimus, vt ijdem illis Priuilegiis eaque immunitate gaudeant, quæ in generali Crucesignatorum indulgentia continentur. (Et quod per sedis Apostolicæ literas, vel legatorum ipsius extra suas Dioceses, nisi illæ quæ ab eadem sede obtentæ fuerint, plenam de huiusmodi indulto mentionem fecerint, non valeant conueniri, dummodo parati existant coram suis ordinarijs de se querelantibus respondere, quos per vos ab ijs Ecclesiastica censura defendi cessante Appellationis obstaculo volumus, qui eosdem contra indultum huiusmodi prædictaue Priuilegia & protectionis nostræ tenorem præsumpserit temere molestare. Ita tamen quod aliquis vestrum de ijs quæ iudicialem indaginem exigunt, & indultum Priuilegiaue huiusmodi, seu personas familias & bona Crucesignatorum ipsorum non contingunt, se in hac parte nullatenus intromittant. Si qui vero illuc proficiscentium ad præstandas vsuras iuramento tenentur astricti, Creditores eorum per vos vel alios sublato appellationis obstaculo districtione simili, vt Iuramenta huiusmodi penitus relaxantes, ab vsurarum vlterius exactione desistant. Si autem quisquam Creditorum eos ad solutionem coegerit vsurarum, ipsum ad restitutionem earum eadem districtione sublato Appellationis obstaculo compellatis. Iudæos quoque ad remittendas ipsis vsuras per sæcularem compelli præcepimus potestatem, & donec eas remiserint ab omnibus Christi fidelibus tam in mercimonijs quam alijs sub excommunicationis pœna iubemus communionem illis omnimodam denegari [1]). Porro ad huiusmodi ardui & salubris negotij efficaciam pleniorem, vt vos [2]) conuocare possitis Cleros & populos ad quem-

1) *Föregående ifrån* Et quod &c. *utesluter.* 2) tu & dicti fratres.

cunque volueritis locum idoneum, & ibidem verbum Crucis proponere, ac fidelibus vere pœnitentibus & confessis ad prædicationem huiusmodi conuenientibus, ipsamque audientibus reuerenter, centum dies de iniunctis eis pœnitentijs relaxare, quodque, vobis & vestris familijs in Ecclesiis Ecclesiastico interdicto suppositis excommunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis, voce submissa, & ianuis clausis diuina celebrare officia & facere celebrari, ac populis proponere verbum Crucis, atque Crucis charactere insignitos, ab excommunicatione quam pro eo quod sepulchrum dominicum contra prohibitionem legatorum sedis Apostolicæ visitarunt, & illos etiam qui eam pro eo quod Sarracenis merces portauerunt, & arma seu alia prohibita vel eisdem contra Christianos impenderunt auxilium, consilium vel fauorem, dummodo quicquid ex huiusmodi damnato acquisiuere commercio, & aliud tantumdem de suis facultatibus in manibus vestris assignent, in Terræ prædictæ subsidium conuertendum, nec non tam Clericos quam Laicos crucesignandos, qui pro violenta iniectione manuum in Clericos sæculares virosque religiosos, vel pro incendio seu sacrilegio inciderunt in canonem sententiæ promulgatæ absoluere iuxta formam Ecclesiæ vice nostra illis exceptis, quorum fuerit excessus difficilis & enormis, & cum Clericis Crucesignatis, qui cum excommunicationis sententiam latam a canone vel ab homine incurrissent, se diuinis immiscuerunt officijs, & receperunt ordines sic ligati, dummodo passis damna vel iniurias satisfaciant competenter, & negotium huiusmodi in proprijs prosequantur personis: vel ad hoc expensis suis idoneos bellatores transmittant, vel de bonis proprijs iuxta idem arbitrium aliquod impendant subsidium, dispensare possitis auctoritate Apostolica vobis duximus concedendum. Præterea nonnulli Clerici & Laici non ratione Ecclesiarum pacifice & sine controuersia, quasdam dicantur decimas possidere, quod vobis sit liberum de fructibus earundem perceptis hactenus eisdem Clericis & Laicis dimittere quintam partem eisdem concedere, quod residuum fructuum eorundem in prædictum conuertere subsidium per seipsos vel vobis si voluerint exhibere in idem negotium conuertendum, ita quod ipsi ad restitutionem aliam de præmissis omnibus minime teneantur, sed inde maneant penitus absoluti; dummodo decimas ipsas Ecclesijs dimittant in posterum ad quas spectant, auctoritate concedimus supradicta. Amplius cum sedes prædicta olim centesimam prouentuum Ecclesiasticorum per omnia Christiana Regna subsidio deputauerit supradicto, nec sit conueniens quod simul pro terra præfata duo subsidia colligantur, nos centesimam huiusmodi remittentes in locis in quibus non extitit per executores indicta volumus & mandamus, vt singuli vestrum per se vel alios centesinam ipsam in locis tibi subditis in quibus indicta fuit, & non extitit persoluta a tempore quo indicta fuit, vsque ad tempus prædictæ decimæ.

Legata quoque in eisdem locis subsidio prædicto relicta. Omnes quoque obuentiones vndecunque & qualitercunque ipsi subsidio in locis prouenientes eisdem tam pro tempore præterito quam futuro colligatis integraliter, & fideliter conseruetis, eaque omnia penes illos qui decimam per nos eidem subsidio deputatam custodierint, ad opus prædicti subsidij deponatis. Facientes nihilominus quod de Trunco in supradicto Concilio ordinatum extitit obseruari. Videlicet vt in singulis Ecclesijs truncus ponatur concauus tribus clauibus consignatus, prima penes Episcopum, secunda penes Ecclesiæ Sacerdotem, tertia per aliquem religiosum laicum conseruandis, & in eo fidelis quilibet, iuxta quod Dominus eorum mentibus inspirauerit suas eleemosynas deponere in remissionem suorum peccaminum moneantur, & in ipsis Ecclesijs semel in hebdomada pro remissione huiusmodi péccatorum & præsertim offerentium Eleemosynas certa die, quam tamen Sacerdos pronunciet populo, missa publice decantetur. Concedimus insuper, vt si aliqui Crucesignatorum infra tempus a nobis ad votum exequendum huiusmodi assignandum decesserint, illarum indulgentiarum & gratiarum sint plene participes, qua obeuntibus in eiusdem Terræ seruitio sunt concessæ. Commutandi ad hæc a personis earundem Diocesum emissum ieiuniorum, ac cuiuslibet peregrinationis votum in negotij prædicti subsidium, ac etiam per censuram Ecclesiasticam Crucesignatos quoslibet cuiuscunque dignitatis vel conditionis fuerint compellendi, vt in eodem termino illud executuri, ad terram prædictam accedant, vel ipsum redimant, si legitimo fuerint impedimento detenti, & vos pensatis personarum, & alijs circumstantijs illud videritis redimendum. In hoc autem & alijs præmissis articulis, in quibus aliqua vestræ circumspectionis arbitrio relinquuntur, maxime sic vestras conscientias oneramus, vt in die stricti examinis teneamini exactam reddere rationem. Deputandi quoque personas idoneas in eisdem Diocesibus ad redemptiones huiusmodi fideliter colligendas, & sub testimonio fidelium consignatas deponendas in tuto, quousque per nos dispositum fuerit, qualiter in huiusmodi subsidium conuertantur, vobis plenam tribuimus facultatem. Volumus præterea & concedimus, vt vos qui in officio prædicationis Crucis pro præsenti negotio per triennium duxeritis laborandum, illis immunitate ac Priuilegijs gaudeatis, illiusque indulgentiæ, etiamsi infra ipsum triennium cum intentione decedatis huiusmodi sitis participes, quæ personaliter in terræ prædictæ subsidium transfretantibus in generali Concilio noscuntur esse concessa. Volumus insuper & præsentium auctoritate districte præcipimus, quod in præmissis exequendis sitis solliciti & attenti, nec in illorum executione alter alterum impediat vel perturbet. Non obstante si aliquibus quod excommunicari, suspendi vel interdici non valeant, a dicta sede forsitan sit indultum, & quibuslibet alijs indulgentijs, seu Priuilegijs, seu litteris ab eadem sede obtentis, per

quæ prædicta impediri vel differri possint, & de quibus specialem oporteat in præsentibus fieri mentionem. Datum Lugduni XV. Calendas octobris anno tertio.

584. 1274 d. 13 Nov. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s enahanda befallning till Predikare-Ordens Förman i Norden.

A. 5. a. 3.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei dilecto filio Priori prouinciali Dacie ordinis predicatorum salutem & Apostolicam benedictionem, si mentes fidelium &c. *såsom föregående N:o* 583 *och derunder anmärkte olikheter till* proponere verbum crucis auctoritate apostolica tibi & ipsis fratribus duximus concedendum, Volumus preterea & concedimus vt tu & iidem fratres, qui in officio predicacionis crucis pro presenti negoeio per triennium duximus laborandum, vel si post inceptum laborem huiusmodi eum intencione ipsum predictum triennium prosequendi ante finitum idem triennium decedatis, illis immunitate ac priuilegiis gaudeatis, illiusque indulgencii sitis participes, que personaliter in terre predicte subsidium transfretantibus in eodem generali concilio noscuntur esse concessa, Ceterum cum huiusmodi predicacionis officium venerabilibus Fratribus nostris archiepiscopis & episcopis vniuersis per nos in suis diocesibus sit commissum, & ministeris prouincialibus ac aliis Fratribus ordinis minorum illud per similes presentibus litteras committamus, te ac dictos fratres eiusdem tui ordinis cum omni diligentia volumus obseruare, ne cum prelatis eisdem in predicando concurrere vel ipsorum predicacionem turbare seu impedire quomodolibet presumatis, Cum dictis eciam ministris & fratribus prefati ordinis minorum sic loca predicacionis & tempora diuidendo, vt uos mutuo non turbetis, nec impediatis aliquatenus per concursum, Sed vobis inuicem alterius vicibus in omni paciencia & quiete concedatis, Et si forsan in aliquibus locis conuentus vos habere contingat, in quibus conuentum predictus minorum ordo non habeat, eisdem ministris & Fratribus ipsius ordinis minorum ad eadem loca superuenientibus in execucione predicti officii tu & Fratres iidem prefati tui ordinis deferatis, Non obstante aliqua indulgencia Fratribus eiusdem tui ordinis a dicta sede sub quacumque verborum forma concessa, quod apostolica mandata suscipere vel exequi per litteras apostolicas in quibus de indulto huiusmodi mencio non habetur minime teneantur, & quibuslibet aliis indulgenciis, priuilegiis, seu litteris ab eadem sede obtentis, per que predicta impediri vel differri possint & de quibus specialem oporteat in presentibus fieri mencionem. Datum Lugduni Idibus Nouembris Pontificatus nostri Anno Tercio.

Saknar vidimation och sigill.

585.

585. 1275. Sonderborg.

Förening emellan Konung Eric i Danmark och Hertigarne Magnus och Eric i Sverige.

K. u. 124.

Ericus Dei gratia Danorum, Sclavorumque Rex, omnibus præsens scriptum cernentibus salutem in omnium Salvatore: Notum esse volumus præsentibus & futuris, quod inter nos ex una parte, & Nobiles ac Magnificos viros D. Magnum Ducem Sueciæ, & Domicellum Ericum fratrem ejus ex altera, taliter placitatum est, fide media, & condictum: Quod nos ipsis pro viribus eorum conservandis efficaciter assistere debeamus, &c. *Effectus autem est, quod tunc assignavit eis C. armatos cum omni bellico apparatu, pro quibus illi promiserunt VI M. marcarum argenti puri, & unum castrum in pignus quod ille volebat eligere; Ad cujus sustentationem, conservationem & manutentionem, promiserunt contribuere M. marcas annuatim.* Dat. Sunderborg, Anno MCCLXXV.

586. 1275 i Jan. Nerboås.

Konung Magnus I:s Skyddsbref för Risaberga kloster, med befrielse för alla Kongl. Utskylder af klostrets egendomar.

A. 3. n. 1: 13.

Jn nomine sancte & indiuidue trinitatis. Magnus. dei gracia. Rex Sweorum. Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Salutem sanctis omnibus repromissam. Quoniam diuina prouidencia in hanc suam graciam nos uocauit. vt regni temporalis culmine sublimatos multis preferret mortalibus. tenemur & nos vice debita Sancte Ecclesie vbique in regno nostro ampliare modis omnibus libertatem. Nouerit igitur fidelium vniuersitas. quod ad reuerenciam gloriose domine & virginis Marie. omnes possessiones Ecclesie eiusdem beate marie de Risebyergh attinentes ob sororum deuocionem ibidem existencium. vibicumque in regno nostro sunt constitute cum colonis & omnibus pertinencijs suis. villis. & Nemoribus. Agris. piscacionibus suis. & redditibus. ab omni iure regali liberas semper concedimus & exemptas. vt libere sint in vsum ecclesie memorate. & beneficium sempiternum. vt igitur super bonis predicte ecclesie data libertas immobilis perseueret. eandem libertatem roborantes sigilli nostri munimine confirmamus. Jnsuper omnibus per presencia scripta declaramus. quod prefatam domum & sorores ibidem deo domino seruientes sub clypei nostri tutela constituimus specialiter protegendas. quamdiu vixerimus domino largiente. Jta quod quicumque ipsis iniuste fuerit aduersatus jn se & in bonis suis strictam nostre maiestatis senciet ulcionem. Jllos autem quos Dominus in locum nostrum prouiderit suc-

cessuros quam plurimum rogamus vt intuitu dei gracia cuius sumus id quod sumus hec eadem sororibus iam predictis faciant & concedant. Datum jn Anno domini M°.CC°.LXXV°. Mense. Januarii. nerboahs.

Sigillet något skadadt.

587. 1275 d. 9 Jan. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s, till följe af Svenska Konungens klagomål öfver de genom en annan Konungs antagande uppkomna stridigheter och olyckor, till Ärke-Biskopen i Upsala och Biskopen i Linköping gifna befallning att sådant med andelig makt hindra och förekomma.

A. 1. d. 5. *)

Gregorius Episcopus seruus seruorum dei Venerabilibus fratribus Archiepiscopo vpsalensi et Episcopo lincopensi Salutem & apostolicam benedictionem Carissimus in christo filius noster Rex suecie illustris nobis insinuare curauit quod olim quidam iniquitatis filii & seminatores discordie regni suecie turbaciones ipsius regni dampnabili desiderio affectantes interdum aliquem in regem suecie de facto assumere presumebant, propter quod grauia oriebantur scandala. et dissenciones inter incolas regni predicti et exinde homicidia et alia mala plurima sequebantur. Quare prefatus rex nobis humiliter supplicauit vt cum nullum superiorem aliquem preter romanum pontificem recognoscat dictumque regnum sit romane ecclesie censuale prouidere super hoc. ne talia in predicto regno inposterum presumantur oportuno remedio curaremus Quo circa fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatinus auctoritate nostra per vos vel per alios districcius inhibere curetis ne quis similia deinceps attemptare presumat, Datum lugdunj quinto ydus januarii Pontificatus Nostri Anno Tercio.

588. 1275 d. 5 Febr. Fiholm.

Konung Waldemars Bref rörande Mora i Willåttinge, hvilket Carl Elofsson erhållit af Konungen och gifvit sin hustru Ragnborg i morgongåfva.

A. 7. a. 1: 7.

Omnibus presentes litteras inspecturis. W. Dei gracia Rex sweorum. salutem in domino sempiternam. Ne ea que geruntur in tempore simul labantur cum tempore litterarum solent testimonio perhennari quod semper incommutabili loquitur veritate. Hinc quod constare volumus vniuersis Nos dilecto famulo nostro Karulo Elipsun. mansionem quam possedimus Wilat-

*) Efter en af Peter Tidemini i Upsala d. 17 Oct. 1432 gjord afskrift.

tunge nomine morar. cum omnibus attinenciis suis pleno iure. ac suis heredibus contulisse perpetuo possidendam quam eciam mansionem nostro accedente consensu vxori sue Rangburgi in donacionem propter nupcias assignauit. tali videlicet condicione adhibita. quod si idem Karulus absque liberis decesserit ad predictam vxorem suam dicta mansio deuoluatur. si vero ipsam premori contigerit ad predictum. K. maritum suum superstitem mansio prefata redeat inconcussa. Ne igitur super hiis in posterum aliqua dubietas horiatur presenti littere sigillum nostrum in plenum testimonium. Duximus apponendum. Datum fyæholm. Anno domini. M°.CC°.LXX°.V°. in festo sancte agathe virginis.

På frånsidan: De acquisicione mora parochie Dwncker. Sigillet skadadt.

589. 1275 d. 22 Febr. Sigtuna.

Ärke-Bisk. Folkes i Upsala intyg att Stenar tillstått det han emot viss afgift städslat af Priorissan i Skokloster de gods, hvilka med hans dotter såsom hennes mödernearf blifvit gifne till klostret.

A. 3. b. 1: 6.

Fulco diuina miseratione archiepiscopus upsalensis. Omnibus presentem litteram inspecturis. salutem in domino ihesu christo Nouerint uniuersi quod stenarus lator presencium in nostra presencia constitutus recognouit se conduxisse predia ab domina priorissa ceterisque sororibus in scho, ipsis iure possessorio attinencia, pro certis redditibus earum domui annuatim persoluendis. & filiam suam cum ipsarum intrauit ordinem dicta predia quia eam ex materna hereditate contingebant, sub plurium testimonio dicretorum dictis sororibus contulisse perpetuo possidenda. Ne igitur super prediis memoratis sororibus collatis aliqua calumpnia seu sinistra suspicio possit ab aliquibus processu temporis suboriri, ipsis presentem litteram sigillo nostro reliquimus consignatam in testimonium veritatis. Datum sictunie anno domini. M°.CC°.LXXV°. in cathedra sancti Petri.

Sigillet finnes.

590. 1275 d. 1 Apr. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s Bref till Insamlarne af Heliga landshjelpen rörande Cistercienser-Ordens befrielse från denna afgift.

A. 1. d. 71. *)

Gregorius episcopus seruus seruorum dei Dilectis filijs legatis apostolice sedis & vniuersis collectoribus decime prouentuum ecclesiasticorum

*) Efter en af Bisk. Eric i Skara och hans Kaniker gjord afskrift.

terre sancte subsidio deputate, ad quos littere iste peruenerint. Salutem & apostolicam benedictionem. Peticio dilectorum filiorum abbatis. Cisterciensis eiusque coabbatum & conuentuum vniuersorum, Cisterciensis ordinis, nobis exhibita continebat quod nos, in generali concilio. Lugdunensi. uolentes terre sancte que ab inimicis nominis christiani detinetur miserabiliter occupata, procurare remedia, per que posset de illorum manibus liberari, decimam omnium prouentuum ecclesiasticorum ipsius terre sancte subsidio duximus deputandam, ac postmodum intendentes ordinare seu taxare quantum persone ipsius ordinis de suis prouentibus deberent soluere, eis per uestras indulximus litteras, ut de ipsorum prouentibus nichil occasione huiusmodj decime soluere tenerentur, quousque quantum per eos soluj deberet per nos existeret ordinatum Districtius inhibentes, ne collectores ipsius decime de ipsorum prouentibus aliquid ab eis occasione predicta exigere attemptarent. Cum autem quantum de eorum prouentibus, fructibus, & redditibus, soluere debeant duxerimus ordinandum, ac uolentes ut eisdem abbatibus, & conuentibus, de huiusmodi concessione nostra, uotiuus perducatur effectus, vobis & singulis uestrum per apostolica scripta mandamus, quatinus ab eisdem abbatibus, & conuentibus, aut eorum monasterijs, locis, seu ecclesijs, decimam huiusmodj, per vos, vel alium, seu alios, nullatenus exigatis Non obstantibus quibuscumque litteris apostolicis, uobis aut aliquibus vestrum, sub quacumque forma, aut expressione uerborum directis hactenus, eo pretextu. quod continetur in eis quod ab exemptis & non exemptis, cuiuscumque ordinis, condicionis vel dignitatis existat, predictam decimam exigatis, seu in posterum dirigendis, nisi huiusmodi littere dirigende nominatim de ordine predicto, & concessione huiusmodi de uerbo ad uerbum, fecerint mentionem Nos enim nichilominus excommunicacionis, interdicti, aut suspensionis sententias, si que in personas dictorum abbatum siue in conuentus ipsos, vel alicuius eiusdem ordinis monasteria, ecclesias, domos, Grangias, seu loca eorum, per vos. uel alium aut alios vobis mandantibus occasione huiusmodi hactenus sint prolate uel inposterum promulgarj contigerit ex nunc irritas decernimus & inanes. Datum Lugduni. Kal. Aprilis. Pontificatus. nostri. anno quarto.

591. 1275 d. 5 Apr. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s Bref till Cistercienser-Ordens Abboter, Abbedissor och Convent om befrielse från Heliga landshjelpen.

A. 1. d. 72. *)

Gregorius episcopus seruus seruorum dej. Dilectis filiis vniuersis abbatibus ac abbatissis & conuentibus ordinis Cysterciensis tam presentibus

*) Efter en af Bisk. Bonauentura och Capitlet i Linköping d. 27 Sept. 1292 gjord afskrift.

quam futuris jn perpetuum. Jn uestitu deaurato ecclesie sponse christi, que uarietate circumdata. sponso suo speciosa forma pre filiis hominum. jnuariabilis jntegritate fidej & soliditate spej, a dextris assistit. Cysterciensis ordo, diuinis mancipatus obsequiis. & jnter religiones ceteras, gloriose virgini singularitate deuocionis ascriptus. ex jnstitutione primaria. & professorum ipsius, quantum ex alto conceditur, prosecutionis jnstancia rutilat caritate, candet castimonia. & pulchritudine conuersationis elucet. Hujus ordinis candidj nazarej. dictj videlicet professores eiusdem sub arte obseruantie districtione viuentes. in conspectu eorundem. Regis. Regum & Regine celestis phialas odoramentorum plenas in orationum assiduitate presentant beneplacitis illorum per opera pietatis jnseruiunt. & sic hospitalitatem obseruant. quod sibj pauperes, pauperibus diuites, illis munifici. sibi parcj. laboribus non parcunt propriis. sed uictu in sui uultus sudore quesito. se tenuj exhibent, illis subueniunt habundanter. Hec quidem uobis fauorem omnium uendicant, hec uos fauorabiles. recto cuiuslibet pectoris pij judicio representant. Solet enjm regum & principum aliorumque Magnatum familiaribus ipsorum contemplacione deferri. Quanto itaque amplius tam peculiaribus eorumdem. summj regis & regine celestis famulis ipsorum obtentu. in suis est subueniendum necessitatibus, & oportunitatibus assistendum. Profecto jmmensa jnter comparata disparitas. mensuram comparationis huiusmodj non admittit. Hec nos monent attencius, hec nos & fratres nostros hortantur jnstantius. vobis & monasteriis uestris contra jncidentium decimarum & aliarum exactionum jnstantias, oportuno remedio prouidere. Quid enjm opus est ea decimare. vel per partes exigere ad seruiendum exinde domino, que ipsius sunt seruiciis totaliter deputata. Jdeoque de ipsorum fratrum nostrorum consilio. vos. Monasteria. ceteraque loca. & bona eiusdem ordinis, ac ipsum ordinem, ab onere cuiuslibet, repentine ac extraordinarie decime seu alterius exactionis eximimus, districtius jnhibentes, vobis dictisue monasteriis. locis aut bonis, decetero huiusmodj decimam & exactionem, quocumque nomine censeantur, jmponj. aut jmponendis in posterum. quantumcumque generaliter. sub quauis forma vel expressione verborum, a vobis exigi. vel uos super illis aliquatenus molestari. Decernentes exnunc omnem sentenciam suspensionis. jnterdictj seu excommunicacionis. in vos. Monasteria. Loca. vel bona predicta. propter hoc quacumque auctoritate latam. irritam & jnanem. ac uiribus omnino carere. Nulli ergo &c. nostre exempcionis, jnhibicionis & constitutionis &c. Datum Lugduni per manum Magistri Lanfrancj, archidiaconj pergamensis sancte Romane ecclesie, vicecancellarij. Nonis aprilis. Jndictione. III:a. Jncarnacione dominice, Anno. M°.CC°.LXXV°, pontificatus vero, Domini Gregorij, pape, decimj. Anno quarto.

Pauli eius apostolorum auctoritate confisi. Omnibus vere penitentibus & confessis. qui dictam ecclesiam in premissis sollemnitatibus, orandi, offerendi, seu alterius cuiuslibet deuocionis gracia visitarint Quatraginta dies, De jniuncta sibi penitencia, annis singulis misericorditer in domino relaxamus. Decernentes insuper Jndulgencias omnes, quas habent, a venerabilibus fratribus nostris, Dominis Henrico Lincopensi, Erico skarensi, A. strengenensi. K. arosiensi. Kietillo aboense, Acero Wexionensi, episcopis, habere roboris firmitatem. Jn cuius facti euidenciam & perpetuam firmitatem presenti littere sigillum nostrum duximus appendendum. Datum apud berem, Anno domini. M°.CC°.-LXXV. Jn vigilia natiuitatis beati johannis baptiste. Preterea noueritis quod quilibet suffraganeorum nostrorum relaxat XL:a Dies in festiuitatibus suprascriptis.

Sigillet i rödt vax finnes.

595. 1275 d. 4 Jul. Upsala.

Prosten Jacob i Enköping afstår fattigtionden af Håbo Härad till Upsala Domkyrka.

A. 3. a. 1: 12.

Uniuersis tam presentibus quam futuris presentem litteram audituris & lecturis. Jacobus prepositus Enecopensis salutem in dei filio benedicto. Nouerint vniuersi quod Ego Jacobus jn presencia venerabilis Patris Domini mei. F. Archiepiscopi vpsalensis constitutus & Dilectorum fratrum meorum Capituli eiusdem ecclesie recognoui & recognosco decimas de habohundere quas huc vsque de facto detinui, que, decime Pauperum wlgariter apellantur deberi sicut antiquitus est ordinatum ad fabricam ecclesie vpsalensis. vnde ipsas sub testimonio Reuerendi Domini mei. F. archiepiscopi & Dilectorum confratrum meorum capituli memorati, resignaui ecclesie vpsalensi. Jn cuius resignacionis testimonium, presentem litteram sigillo meo vna cum sigillis, Domini mei. F. archiepiscopi & fratrum meorum Capituli vpsalensis, reliqui consignatam. actum vpsalie anno Domini. M°.CC°.LXXV. quarto nonas julij.

Sigillen: N:o 1 i rödt vax något skadadt, N:o 2 mycket skadadt, N:o 3 finnes.

596. 1275 d. 22 Jul. Upsala.

Gåfvobref af Hertig Magnus på Girista, Mellby och Skeggesta till ett Kanonikat i Upsala.

A. 7. a. 1: 9.

Omnibus christi fidelibus presentem litteram inspecturis. Magnus Dei gracia Dux sweorum. salutem in dei filio benedicto Cum sacrosancta mater ecclesie-

ecclesia ab omnibus qui christiano nomine gloriantur, & christo genuerat per baptismum, precipuerito [1]) honoranda, specialius tamen ab hiis qui ab ipsius sponso immortali plus gracie consecuti sunt & honoris. Recognoscentes nos igitur habere omnia que habemus ab unigenito dei filio ihesu christo qui dat omnibus affluenter, cuius gracia uiuimus, beneficio sustentamur, cuius etiam sanguine redempti sumus, Domui sue, matri nostre, & metropoli Regni vpsalensi videlicet Ecclesie mansionem strøm cum bonis omnibus mobilibus & immobilibus eidem attinentibus. absque exceptione qualibet. Mansionemque nostram Giristir & predia. que in methalbu possidebamus. & mansionem nostram skieggister cum agris, pratis, piscariis & siluis, aliisque omnibus mobilibus & immobilibus eisdem mansionibus attinentibus, plene, integre & absolute de karissimi fratris nostri Erici beneplacito & consensu, in presencia venerabilis patris nostri domini. F. archiepiscopi vpsalensis, & Reuerendorum dominorum, skarensis, lincopensis, strengenensis, arosiensis, aboensis episcoporum contulimus perpetuo possidendas. & hoc uobis presentibus declaramus, volentes modis omnibus vt premissa donacio canonie attineat perpetuo, quam in ecclesia creauimus vpsalensi. Jn cuius donacionis perpetuam firmitatem presentem litteram sigillo nostro, & venerabilis patris nostri Domini. F. Archiepiscopi & Reuerendorum dominorum episcoporum eius suffraganeorum, & amantissimi fratris nostri. E. sigillis reliquimus consignatam.

Actum & datum vpsalie anno domini. M°.CC°.LXXV. *) XI. Kalend. augusti.

Kongl. Sigillet skadadt, de andre 7 äro bortfallne.

597. 1275 d. 22 Jul. Upsala.

Gåfvobref på Säby till Upsala Domkyrka.

B. 2: 96.

Omnibus presentes litteras inspecturis B. dei gracia. b. ducis filius salutem in domino noueritis quod sex oras terre in seby cum omnibus sibi attinentibus ecclesie contulimus vpsalensi perpetuo possidendas de illustris fratris nostri domini M ducis beneplacito & consensu jn cuius donacionis firmitatem presentem litteram, sigillis reuerendj patris nostri domini F. archiepiscopi vpsalensis & illustris domini M ducis swecie fratris nostri carissimi & nostro duximus roborandum datum vpsalie anno domini M°.CC°.LXXV XI Kal. augusti.

1) precii merito.

*) I B. 2: 97. finnes äfven en afskrift af detta bref, men med årtalet 1276 (M.CC.LXXVI), hvilken har ofvanstående olikhet.

598. 1275 d. 22 Jul.

Biskoparnes i Linköping och Skara samt Ärke-Djäknens i Upsala Vidimation af Påfv. Gregorius X:s Bulla och till följe deraf fälda dom, hvarigenom Fladstad till Skokloster återställes.

A. 3. b. 1: 7.

Omnibus presentes litteras inspecturis He Lincopensis &. E. scharensis dei gracia Episcopi. ac B. archydyaconus wpsalensis salutem in Domino sempiternam. Noueritis nos Recepisse litteras Domini pape in hac forma. Gregorius episcopus &c. *Se N:o* 563. Quia igitur supradicte domine. Abbatissa & conuentus Dicta curia per prenominatum dominum. P. licet eadem curia eisdem monialibus olim sentencialiter fuerit adiudicata prout in instrumento super hoc confecto plenius dicitur contineri iam longo tempore prout omnibus in regno swecie constitutis satis est manifestum violenter fuerant spoliate. Nos sepedictas dominas abbatissam & conuentum in Dicte curie possessionem auctoritate apostolica. nobis in hac parte commissa restituimus iusticia exigente. venerabili patri domino. F. archyepiscopo wpsalensi. auctoritate apostolica firmiter iniungentes. Quatinus ad prenominatam curiam personaliter accedens. ipsas dominas. abbatissam & conuentum in ipsius curie corporalem possessionem auctoritate apostolica reinducat. & inductas eadem auctoritate tueatur omnes molestatores earundem super dicta possessione per censuram ecclesiasticam compescendo. Actum in festo beate marie magdalene. anno domini. M°.CC°.LXX°.V°.

Sigillen: N:o 1, 2 hängande i linnetrådar, skadade; N:o 3 saknas.

599. 1275 d. 11 Sept.

Konung Magnus I:s gåfvobref på Norusa till Skokloster.

D. a. 7: 459. *)

Omnibus præsentes litteras visuris vel audituris Magnus D. G. Rex Sweorum salutem in Domino sempiternam. Illa quæ geruntur digna memoria in scripta solent redigi, et cum autenticis sigillis in publica monumenta, ut quod brevitas vitæ, aut labilis memoria oblivioni de facili tradetur, hoc scriptura sincera veritate notitiæ posterorum ingerat et transmittat. Qvapropter serie præsentis paginæ in pupplicam proferimus notionem, nos mansionem Norusær, ad claustrum dominarum in Sco, in remedium animæ nostræ contulisse, cum silvis, piscariis, incolis, et attinentiis ejusdem mansionis universis, jure perpetuo possidendam, tali conditione mediante, quod

*) Med anmärkningen: Coll. med Original-permebrefvet.

dictæ Dominæ, bona Philippi, Petri filii, ad usum suum revocare non habeant aliquatenus facultatem. Ut autem firmum et ratum in posterum habeatur hujusmodi donum, præsentes litteras cum sigillo nostro, et sigillo fratris nostri carissimi E. Ducis Sveciæ, fecimus roborari. Ad hujus facti notitiam et evidenciam pleniorem. Scriptum et datum apud Arusiam Anno domini M.CC.LXXV. 3 idus septembris.

(L. S.) (L. S.)

600. 1275 d. 5 Oct. Linköping.

Konung Magnus I:s Gåfvobref på sina gods i Tjust, utom hvad Sune Litke lemnat i Gyrdaby och Bildarstad, till inrättande af ett nytt Kanonikat i Linköping, hvarmed äfven Westervik, hvartill Konungen ägde Jus Patronátus, vid inträffande ledighet förenas.

B. 3: 100.

Omnibus presentes litteras inspecturis M dei gracia Rex sweorum sal. &c. Quamuis creatura non habeat quid pro meritis respondeat creatorj sollicite tamen precauendum est, ne filios hominum ingratitudo reos constituat quos graciis suis preuenire & prosequi nunquam cessat, Nos siquidem circa nos immeritos sua benifica cumularj meditacione debita contemplantes. quamuis laudes condignas sibi nequaquam recompendere possumus vt nos tamen ad sua seruicia in quibus ualemus promptos efficiat, supplicitus exoramus Ad laudem igitur & gloriam suj nominis per secula benedicti nec non & beatorum apostolorum eius petri & pauli ad quorum honorem constructa est Ecclesia lincopensis Eidem ecclesie ad quandam canoniam in ipsa de nouo fundandam omnes possessiones nostras & predia in thiust, siue per uillicos nostros siue per colonos excoluntur cum omnibus pertinenciis eorundem Hiis duntaxat exceptis que prius cuidam sunonj nomine dicto litke in villis gyrdaby & bildastad contulimus duximus conferenda Jtem volumus quod ecclesia in wæstæwic in qua ius habemus patronatus primo cum vacauerit eidem canonie perpetuo annectatur. Renunciantes Jurj presentandi postmodum per nos aliquem ad ipsam canoniam uel ecclesiam supradictam Ad hec omnia predia nostra que possidemus Jnfra limites & fines ville aby eciam situata in villa forensi westærwic memorate ecclesie appropriamus ad ipsius prouentus & reditus deputanda Volentes itaque quod robur debitum obtineat quod fecimus in hac parte. & quod euidenti presentibus pateat & futuris Presentibus litteris super hoc confectis cum sigillo nostro sigilla eciam aliorum nobilium Regni swecie apponj fecimus & annecti Datum lincopie Anno dominj M°CC°LXXV°. III Nonis octobris.

601. 1275 d. 6 Oct. Linköping.

K. Magnus I:s stadfästelse på de af K. Waldemar åt Riga förunte handelsprivilegier.

K. t. 2: 542, 629. *).

Magnus Dei gratia Rex Sveorum Venerabilibus Dominis et Reverendis Domino Jo . . Dei gratia S. Rigensis ecclesiæ Archiepiscopo, E. Magistro Domus Teutonicorum per Lyvoniam, A. Priori Fratrum, V. Gardiano Fratrum minorum salutem in domino sempiternam. Referentibus nobis literatorie didicimus, dilectum fratrem Waldemarum, Predecessorem nostrum in Regimine Regni, Ciuibus ciuitatis Rigensis quasdam concessiones et libertates indulsisse in hunc modum: *se N:o* 556. Nos igitur suprascriptas concessiones et libertates sicut juste et rite indultæ sunt, ratas habemus et ipsas auctoritate Regia confirmamus. Datum Lincopiæ anno Domini M.CC.LXXV pridie Nonis. Octobris.

602. 1275 d. 6 Nov.

Befallning af Predikare-Ordens förman till Provincial-Prioren i Danmark att befordra enighet inom orden och med andra.

A. 3. c. 1: 1.

Jn christo sibi karissimo fratri. A. priori prouinciali fratrum ordinis predicatorum. prouincie dacie. Frater Johannes fratrum eiusdem ordinis seruus inutilis. Cum sincere dilectionis affectu. sacre religionis plantarium. vt fructus uberiores afferat. et diuino gustui offerat dulciores. non solum conuenit salutaribus monitis et exhortationibus irrigarj. uerum etiam id ad manum diligentis cultoris exquirit. oportune discipline studio frutices humane infirmitatis. que in ipso interdum pululant sollicicius precidentem. ne si quod absit. cuiusquam neglectu in ramusculos periculose succrescerent impedirent damnosius. pro cuius profectu laboratum est diucius et sudatum. Ecce karissime. diuine pietatis immensitas. que peccatores ueniens saluos facere neminem uult perire. et desiderans sibi offerri populum acceptabilem non habentem maculam neque rugam. nouissimis diebus beatissimos dominicum et franciscum tanquam diligentissimos operarios in mundum eodem tempore misit similique officio destinauit. quorum uterque fulgore sancti spiritus illustratus et calore succensus. vt sibi filij paterna imitantes uestigia nascerentur. ordinem instituit. cuius professores potentes opere et sermone con-

*) "Originalet af Brefvet finnes uti Rigas Privilegie-Bok p. 169, och är afskriften lemnad af Etats R. Langebeck i Köpenhamn.

tra potestates aereas. sub assumpte professionis signis salutiferis colluctantes. hostium audacius repellentes insultus. et deducentes ad nichilum spirituum potentias malignorum. ab errore uie sue satagerent studiosius auertere peccatores. et conuersos in uiam dirigere salutarem Verum quod si inter fratres utriusque professionis. qui discordantes debent ad unitatis federa reformare alicuius turbacionis materia oriretur. in eorum periculum. aliorum scandalum. et animarum multiplex dispendium redundaret. venerabilis pater frater jeronimus minister generalis prefati ordinis minorum. et ego. sanctissimorum patrum uestigijs inherentes. qui semper in pacis uinculo. professionibus utriusque ordinis procurarent spiritus unitatem. quorum ex imposito nobis officio sumus licet immeriti successores. cupientes illis per que possent incrementa uirtuosarum arborum in nostrarum religionum uiridarijs impediri. oportunis prouisionibus obuiare. communj paci ac fame consulere et aliorum profectibus prouidere. communicato utriusque ordinis fratrum discretorum consilio. infrascripta duximus ordinanda. Quoniam periculosum esse dinoscitur de sanctorum meritis disputare. et amplius uel minus aliquid asserere de hijs quos coronat. nec non et temerarium multitudini derogare. quicunque in derogationem sanctorum alterius ordinis. uel generalis. seu vniuersalis status ipsius. scienter et pulplice linguam suam presumpserit relaxare. seuerius puniatur et nichilhominus dominum suum prout priori et gardiano illius loci ubi exinde scandalum fuerit exortum uidebitur. reuocare uel alias emendare per suum prelatum cogatur. Jllud quoque sumopere est cauendum. ne quis alicui nouicio zelo attrahendi eum ad suum ordinem studeat assumpte religionis egressum. Et si quis sic illectus et attractus exierit. non recipiatur infra annum in ordine cuius obtentu exiuit. nisi de licentia illius ordinis quem reliquid. Ad hec cum inter seruos dei qui non est dissensionis sed pacis. aut nulle sint lites habende. aut quam celerrime finiende. priores et ministri prouinciales ac eorum uicarij generales. fratribus alterius ordinis conquerentibus de fratribus sue cure commissis. non differant reddere iusticie complementum. ne propter eorundem defectum cogantur offensi cum utriusque ordinis infamia. ad exteriores iudices habere recursum. & cum id quod in Romana curia geritur. ad noticiam uicinorum et distantium deferatur ad communem ordinum famam seruandam. procuratores utrius ordinis residentes ibidem. ad instanciam aliquorum fratrum singularium aut conuentus unius. non moueant contra alium ordinem questionem. seu a quoquam fratre moueri. aut litteras procurarj permittant nisi prouincialium conquerentium cuius intererit decernere. Jnsuper illo de quo agitur inibi litigari. procuratori sui ordinis super hoc direxerit speciales. Quia etiam ordinacionibus et inhibicionibus apostolicis est parendum. neutrius ordinis fratres. ad constructionem monasterij. ecclesie uel oratorij locum presu-

mant assumere uicinum locum fratrum alterius ordinis infra centum quadraginta cannarum spacium per sedem apostolicam pretaxatum sine. ipsorum licencia et assensu. Rogamus tamen. quod ad talem graciam faciendam difficiles se non reddant. ubi ex disposione situacionis loci. nullum uel modicum eis preiudicium generatur. Preterea cum quisque cauere debeat ne alicui faciat quod fieri sibi nollet. nec electionem . sepulture alicuius persone. apud fratres alterius ordinis patris. et matris, fratris et sororis personis duntaxat exceptis. immutari nec legata eisdem relicta. diminui per se uel per alium. aliquis procurare presumat. Attendant eciam singuli. ne honori sui ordinis improuide prouidentes. in contencione et emulacione sermones preripiant, uel impediant aliorum. Jnsuper cum securius sit consilium. et firmius iudicium quod plurimorum sentenciis approbatur. circa obseruanciam sentenciarum. excommunicacionis et interdicti ab alijs quam a summo pontifice. et legatis sedis apostolice quibus deferendum simpliciter prolatarum que in dubium reuocantur. inter fratres utriusque ordinis collacione prehibita diligenti. requisito etiam si necesse fuerit consilio sapientum. quam cum consciencia permiserit. uniformiter obseruetur. Ceterum. quia id quod *contra* christiane fidei religionem committatur. in omnium noscitur iniuriam redundare. inquisitores heretice prauitatis nullus impediat uel perturbet. quin pocius ipsi sibi motuo et alij eisdem in persecucione officij indefesse assistant. Cum igitur premissa uelimus exacta diligencia cum efficacibus monitis et opportunis correctionibus taliter preuidere. ut ab inchoatis siqua inueneritis. uelocius et caucius recedatur. et similia nullus in posterum audeat attemptare. Et vt predicta in fratribus nostro commissis regiminj optatum celerius sorciantur effectum. ad uniuersos conuentus uestre prouincie. transscriptum presencium vestri sigilli roboratum munimine destinetis. scientes quod memoratus pater minister generalis. consimiles litteras ministris prouincialibus ordinis sui scripsit. Valete et orate pro me. Datum Lugduni. VIII°. Jdus Nouembris.

603. 1275.

Provincial-Priorens i Danmark skrifvelse till Prioren i Sigtuna, med befallning om iakttagande af föregående föreskrifter.

A. 3. c. 1: 1.

Jn dei filio sibi karissimis priori et ceteris fratribus ordinis fratrum predicatorum de conuentu Sictuniensi. Frater. A. fratrum eorundem in prouincia dacie seruus inutilis salutem in domino sempiternam. Noueritis me recepisse litteras reuerendi patris fratris johannis magistri ordinis

nostri in hunc modum. *Se föregående N:o* 602. Mandatis itaque venerabilis patris magistri ordinis obtemperare ut dignum est cupiens. presentes litteras nostro sigillo vestre caritati transmitto signatas rogans uestram dilectionem et attencius monens. ac in remissionem peccatorum uobis iniungens. quatenus que in eisdem litteris continentur exacta diligencia prosequi studeatis. ut exinde uestra obediencia apud memoratum patrem magistrum ordinis et me. merito poterit commendari. Valete et orate pro me. Datum Skr. anno domini. M°.CC°.LXXV. jn nostro capitulo prouincialj.

Sigillet, tryckt i rödt vax å frånsidan af brefvet, är bortfallet.

604. 1275 d. 12 Dec Lödöse.

Konung Waldemars stadfästelse på de af Birger Jarl, Handlande från Hamburg förlänte Förmåner.

K. i. 2: 66.

Waldemarus Dei gratia Rex Sveorum omnibus præsentes litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam. Noverit vestra universitas, quod illam, quam inclytus Princeps pater noster Dominus Byrgerus felicis memoriæ Dux Sveorum gratiam Burgensibus de Hamborch donaverat, de nostra voluntate libera præsentibus confirmamus, &c. Datum Ledosum anno Domini M°.CC°.LXXV. qvinta feria post festum B. Nicolai proxima, in nuptiis filiæ nostræ perdilectæ & Comitis Gerardi illustris de Holsatia.

605. 1275 d. 24 Dec. Davö.

Konung Magnus I:s Salubref på Näs i Walla härad till Bisk. Eric i Skara och qvitto på erhållen betalning.

A. 3. 2. 1: 4.

Omnibus presens scriptum jnspecturis vel audituris. Magnus Dei gracia Rex sweorum salutem jn omnium saluatore. Tenore presencium constare volumus vniuersis. Nos curiam quandam Que dicitur. nes jn prouincia Wallahered sitam. Cum molendino prope curiam ipsam & colonatu cum silua de ystreem. & aliis omnibus mobilibus & immobilibus. videlicet aruis. pratis. pascuis. piscacionibus & nemoribus. eidem curie adiacentibus venerabilj patri Domino. E. Scarensi episcopo legaliter vendidisse. sibi successoribusque suis juste titulo empcionis perpetuo possidendam Recognoscimus jnsuper predictum Dominum episcopum totum precium pro curiis & bonis superius prenotatis nobis plenarie persoluisse. Ad abholendam jgitur tocius calumpnie ma-

teriam. Que tum propter temporis diuturnitatem tum humane memorie labilitatem posset in posterum suboriri presentibus sigillum nostrum vna cum sigillis venerabilium patrum & Dominorum. F. vpsalensis. He. Lincopensis. E. Scarensis. A. Strengianensis. K. Arôsiensis. A. Vexionensis. suffraganeorum eiusdem duximus appendendum. Actum jn Daphø anno Dominj millesimo ducentesimo. septuagesimo. quinto. jn vigilia natiuitatis Dominj.

Sigillen N:o 1, 3, 4, 6, 7 skadade, N:o 2, 5 bortfallne.

606. 1275 d. 31 Dec. Davö.

Konung Magnus I:s Gåfvobref på Röthelunda till inrättande af ett nytt Kanonikat i Upsala.

A. 7. a. 1: 8.

Magnus Dei Gratia Rex Sweorum. Omnibus tam presentibus quam futuris. presentes litteras inspecturis. Salutem in domino sempiternam Quamuis creatura non habeat quid suo pro beneficiis respondeat creatori, summo tamen curandum est studio ut laudes & gracias quas poterit recompendat ne ingratitudo filios hominum reos constituat, quos donis seu gratiis maioribus non desinit honorare. Cognoscentes igitur apud nos graciarum munera cumulari. dignum est ut ipsum patrem Luminum, a quo omne donum perfectum est descendens. ipsiusque sponsam Sacrosanctam videlicet ecclesiam quantum possumus honoremus. Nouerint. igitur vniuersi, Quod Nos in die intronizacionis & eleccionis nostre, in Ecclesia Vpsalensi quandam Canoniam de nouo iniciauimus ad dei omnipotentis gloriam & honorem. Cui Curiam Røthalund [1]) cum siluis pratis piscacionibus agris & coloniis, omnibusque prediis & possessionibus eidem attinentibus, perpetuo duximus annectendam. concedentes insuper venerabili patri domino Vpsalensi Eiusdemque Capitulo ius presentandi & conferendi cui placet. Ne igitur super hiis aliqua Calumpnia seu sinistra suspicio possit inposterum generari, presenti littere sigillum nostrum, & venerabilis patris domini. F. Vpsalensis Reuerendorumque dominorum, Omnium ipsius suffraganeorum sigilla, qui huic collacioni aderant personaliter, duximus apponenda. Datum dauø. anno. domini. M°.CC°.LXXV°. pridie kal. januarij.

Volumus eciam dictam Canoniam, procesu temporis cum omni bono dante domino augmentare.

Pergamentsremsorna sitta qvar efter 8 bortfallne sigill.

1) Rødhalund B. 2: 96.

607.

607. 1276.

Konung Magnus I:s Privilegier för Riga borgare att handla i Sverige.

K. t. 2: 629. *)

Magnus Dei gratia Rex Sueorum &c. Nosse volumus universos et singulos, quod nos ad instantiam petitionis dilecti nobis fratris Ernesti Magistri Domus Theutonicæ de Livonia Burgensibus de Riga talem dedimus libertatem, ut in Regni nostri partibus, cum illuc pervenerint, emant et vendant et sint a Thelonio et ab omni solutione injusta liberi et securi, hoc solum excepto, si Nos quandoque propter necessitatem terræ nostræ aliqua in Terra nostra in emptione et venditione observari præcipiamus, quod et præfati Burgenses velut illi de Gotlandia & Lubeke simili modo servent. Datum Arusiæ Anno Domini MCCLXXVI anno Regni nostri primo.

608. 1276.

Siggers till Ljunom och dess Fru Christinas Testamente af Ljunom till Alvastra kloster.

A. 3. v. 1: 6.

Jn nomine sancte & indiuidue trinitatis Ego syggo de lyunom vxorque mea cristina consideracionis intuitu perpendentes huius seculi statum in deterius cotidie permutari. scientes eciam incertam fore cuilibet mortali sue vocacionis horam. & credentes firmiter elemosinarum largicione peccata nostra posse redimj testamentum nostrum sub hac forma statuimus ordinandum. Ad honorem gloriose dei genitricis & semper virginis marie Claustro de aluastro euriam nostram in occidentalj lynnum cum omnibus attinenciis mobilibus & immobilibus ad subsidium monachorum ibidem domino deo seruiencium legali donacione conferimus in presenti iure perpetuo possidendam. illuc locum nostre eligentes sepulture, Jta tamen quod dictj fratres debita nostra quibus obligatj sumus persoluent pro duobus octonariis grangie supradicte. statuentes firmiter quod a nullo heredum nostrorum post decessum nostrum per generalem mortis condicionem donacio nostra superius facta a possessione dicti Cenobij possit modo aliquo reuocarj. nisi nos in diebus nostris secundum nostram & ipsorum redimere decreuerimus parilem voluntatem. Si quis vero temeritatis seu malicie pretextu infirmare. hoc testamentum nostrum voluerit excommunicacione dej patris omnipotentis & sanctorum omnium feriatur & cum impiis in die iudicij percipiat porcionem. Cuius rej te-

*) "Originalet finnes i Riga, afskriften är communicerad af Langebek."

stes sunt Dominus abbas Johannes. & cellerarius olauus gudmundus & stenarus monachi dicte domus. Vt igitur omnis ambiguitas super premissis valeat remoueri & excludatur occasio quelibet volentibus malignarj siggillum Dominj Regis, M. & Dominj H. episcopi lincopensis presenti pagine duximus adnectenda. Datum Anno M°CC°LXXVI°.

Alla 5 sigillen bortfallna; till 4 äro silkestrådarne qvar.

609. 1276 d. 3 Jan. Närboås.

Konung Magnus I:s förordnande om verkställigheten af Hert. Erics Testamente rörande Närdavi i Nerike och Husby Enhörna till Bisk. Arund i Strengnäs.

A. 3. g. 1: 1.

M. dei gracia Rex sweorum. vniuersis presentes litteras inspecturis. salutem in domino. vniuersitati vestre tenore presentium declaramus. quod nos mansiones scilicet Nærthawi in Nærichia & Hosaby in Enhørne cum colonis omnibus & aliis earundem pertinenciis tam mobilibus quam immobilibus venerabili patri. domino. A. Episcopo strengnensi racione testamenti dilecti fratris nostri quondam. E. Ducis sweorum custodiendas commendamus. Districte precipientes. Quatinus ordinacionem suam in premissis nullus presumat aliquatenus impedire. aut in aliquo maliciose perturbare. scientes quod siquis huic mandato nostro contrarium attemptare presumpserit seueritatis regie non effugiet vlcionem. Datum in insula Nærboæas. Anno domini M°.CC°.LXX°. VI°. octaua beati johannis ewangeliste.

Sigillet bortfallet.

610. 1276 d. 7 Apr.

Röric Mattssons till Ask testamente af Skällnora till Upsala Domkyrka, m. fl.

A. 3. a. 1: 13.

Omnibus presentes litteras inspecturis. Røricus filius Mathei de asch. Salutem in domino sempiternam. Nouerint vniuersi quod ego Røricus sanus & incolumis sub testimonio venerabilis patris domini archiepiscopi vpsalensis & omnium canonicorum eiusdem ecclesie in meorum remissionem peccatorum meum taliter condo & ordino testamentum. Ecclesie vpsalensi mansionem meam schioldanor cum duabus marcis terre & molendino ceterisque aliis tam mobilibus quam inmobilibus eidem curie absque excepcione qualibet attinentibus confero perpetuo possidendam. Et filiis meis do unam marcham

terre in uilla supradicta. sub ista condicione ut ecclesia vpsalensis plenam habeat facultatem commutandi cum filiis meis seu assignandi eis in uilla alia equiualente. unam marcham pro ista. Et quod bona ista & redditus siue prouentus eorum ad usus meos dum uixero deuoluantur. Ad maiorem igitur presentis collacionis confirmacionem presentem litteram siggillo eiusdem venerabilis patris domini fulconis archiepiscopi vpsalensis & siggillo capituli eiusdem ecclesie ad exclusionem omnium suspicionum feci consignari. Datum & actum arusie sub testimonio Reuerendi patris domini. F. archiepiscopi vpsalensis & capituli eiusdem ecclesie. Anno domini. M°.CC°.LXXVI°. VII°. idus aprilis.

Sigillen: N:o 1, 2 skadade.

611. 1276 d. 23 Maj. Upsala.

Konung Magnus I:s Bref med bestämmelse af Gottlänningarnes handelsrättigheter i Sverige.

J. 3: 64.

Omnibus in Christo fidelibus præsentes literas inspecturis, Magnus, Dei gratia, Rex Suecorum, Salutem in Domino sempiternam, Regalis Beneuolentia cum fidelium sibi subiectorum preces admittit, et suum extollit solium, et ad seruiendum deuotos animat incessanter, Sane fidelium nostrorum consulum, seniorum et vniuersitatis tam Teuthonicæ quam Gutthenensis, Gutland inhabitantium precibus inclinat, eisdem vilificandi, applicando quoties, & quanto & ad quascunque partes Regni nostri maluerint, vendendi res suas, et merces allatas, emendj res quascunque, annonam, lardum, et cætera suis vsibus necessaria, ac eadem libere deferendi, nisi tanta fuerit caristia, quod omnes vndecunque aduentantes, ab emtione annonæ & carnium non immerito abstinere debeant, liberam auctoritate præsentium absque pedagij ac telonej cuiuslibet solutione tribuimus facultatem, Cæterum cum ipsos ad aliquam ciuitatem aut villam Regni nostri venire contigerit, volumus, vt in vendendis et distrahendis pannis suis, et cæteris mercibus, eodem gaudeant priuilegio cum illis ad quos ipsos contigerit aduentare. Si vero ipsos in aliqua Ciuitate, aut villa Regni nostri contigerit hiemare, a communibus collectis, quæ Byargeld et almenningsgield vulgariter nuncupantur, eosdem prorsus liberos et immunes reddimus. Insuper omnibus Regni nostri incolis de quibuscumque prouincijs, ciuitatibus aut villis nostri districtus Guttland mercationis gratia frequentare volentibus, merces illuc quascumque libere deducendi, vendendi, permutandi, seu etiam alienandi omni submoto prohibitionis cuiuslibet personæ obstaculo, tam in reditu quam processu, omnimodam sicut ipsis inculis Guttland ad nos, sic et nostris ad

ipsos concedimus facultatem, prohibentes districte, ne quis ipsos super præmissis libertatibus præsumat aliquatenus molestare. Si quis autem hoc attentare præsumserit, vindictam regiæ Maj:tis se nouerit incursurum. In huius autem rei euidentiam pleniorem, sigillum nostrum & reuerendorum in Christo patrum Dominorum Vpsalensis et Lincopensis sigilla præsentibus literis duximus apponenda. Datum Östraros Anno Domini M.CC.LXXVI. X. Calend. Junij Anno Regni nostri primo.

612. 1276 d. 24 Maj. Upsala.

Kon. Magnus I:s gåfvobref på gods i Westby, vid kröningen skänkt till Upsala Domkyrka.

A. 7. a. 1: 11.

Omnibus in christo fidelibus presentes litteras inspecturis. Magnus dei gracia Rex sweorum. salutem in domino. Quoniam dignum est pariter et honestum. vt sacrosancta mater ecclesia. ab omnibus christi fidelibus, amplius tamen ab hiis qui plus gracie assequti sunt pariter et honoris, in omnibus, honoretur. Hinc est quod vniuersitati vestre tenore presentis declaramus. Nos ecclesie vpsalensi in die coronacionis nostre, duas marchas terre in Westby de bonis regalibus, cum omnibus pertinentibus ad easdem contulisse perpetuo possidendas. & tantundem de patrimonio nostro pro collacione, premissorum, ad regalia addidisse Jn cuius donacionis euidenciam & perpetuam firmitatem. presentem litteram sigillo nostro et sigillis venerabilium patrum. Dominorum Fulconis vpsalensis archiepiscopi. Henrici lincopensis. Erici skarensis. Annundi strengenensis Karuli arusiensis, Kietilli aboensis. Aceri wexionensis eius suffraganeorum, qui tunc omnes affuerunt duximus roborandam Datum. Vpsalie anno Domini. M°.CC°.LXXVI. VIIII. kal. Junij. Regni vero nostri anno primo.

Sigillen N:o 1, 2, 5, bortfallne, de öfrige 5, föga skadade, äro bibehållne.

613. 1276 d. 26 Maj. Upsala.

Konung Magnus I:s Försäkran om kyrkogodsens frikallelse från Krono-Utskylder.

A. 7. a. 1: 10.

Omnibus in christo fidelibus presentes litteras inspecturis. Magnus dei gracia rex sweuorum, in domino salutem, Tenore presentium notum facimus et protestamur vniuersis, quod intentionis nostre est, & reuerendis patribus dominis fulconi vpsalensi archiepiscopo, ac ipsius suffraganeis promisimus bona fide, iura prelatorum et ecclesiarum a iuribus corone distinguere cum primum poterimus et habuerimus facultatem, volentes iuxta professionem

nostram iura ecclesiarum tueri, et in exhibicione servitij quo nobis iidem prelati obligati sunt easdem ecclesias reddere penitus indempnes, quoniam id nobis et toti Regno, anime nostre, ac fame, credimus expedire, articulos etiam in litteris papalibus nobis cum in minori dignitate essemus transmissis contentos preter quam articulum de testamentis quem deliberacioni maiorum Regni reseruamus ecclesiastice iuridictioni Recognoscimus subiacere, ad huius autem rei exequcionem pleniorem presentibus litteris sigillum nostrum duximus apponendum. Datum østraros anno domini, M°,CC°,LXXVI°, septimo kal. Junij, anno Regni nostri primo.

Sigillet tillika med den ur brefvet klippta remsan bortfallet.

614. 1276 d. 27 Maj.

Ärke-Bisk. Folkes vidimation och bekräftelse på Lagman Höldos testamente.

A. 3. n. 4: 7. *)

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. F. Archiepiscopus vpsalensis salutem in domino. Noueritis nos testamentum nobilis uiri Dominj høldonis legiferi de Wermelandia presentibus venerabilibus fratribus nostris dominis. H. Episcopo lyncopensi. E. Episcopo scarensi. A. Episcopo strengenensi. K. Episcopo arusiensi. A. Episcopo wexionensi. K. Episcopo abonensi. non cancellatum, non abolitum nec in aliqua sui parte uiciatum respexisse in hec uerba . . *Se N:o* 530. Quapropter hoc testamentum legitime factum sentencialiter decernentes sub pena excommunicacionis prohibemus ne quis uoluntatem suam audeat aliquatenus irritare. Scientes quod siquis in contrarium, venire presumpserit quantum ex officio nostro nobis incumbit, contra ipsum per nos uel per alios sicut de iure faciendum fuerit, per censuram ecclesiasticam procedemus. Datum anno dominj. M°.-CC°.LXX°. sexto. feria quarta post penthecosten.

På frånsidan: Littera testamenti dominj Hølz.

Sigillen, på silkestrådar af blandade färger: N:o 3—5 skadade; de öfrige 4 bortfallne.

615. 1276 d. 30 Maj. Stafby.

Wichlog Nilssons testamente af åtskilliga gods till andeliga inrättningar och namngifne personer.

A. 4. a. 8.

In nomine Patris & filii & spiritus sancti Amen. Ego Wihlogus Nycholai quondam filius considerans & ingemiscens fragilitatem meam ponens eciam ante

*) Af denna vidimation finnes en likalydande på papper A. 3. n. 4: 8.

oculos cordis extreme diei seu corporalis mortis finem que cunctis est certissima licet eiusdem hora penitus ignoretur. Ne propter varios Rerum euentus & hominum fragilem memoriam quod racionabiliter actum est malignancium calumpniacionibus infici valeat vel confundi presenti scripto testamentum meum seu voluntatis mee vltime ordinacionem condo sub hac forma, videlicet ad honorem omnipotentis dei de cuius largitatis munificencia me ipsum omnia que possideo tenere recognosco & ad honorem sanctissime dei genitricis Marie & omnium sanctorum ac in remissionem peccatorum meorum & parentum meorum racione quorum bona temporalia que habeo mihi successione hereditaria prouenerant. Mansionem Ruhbiærger cum agris, pratis, molendinis & prediis que ad predictam mansionem per colonos excolitur & cum omnibus aliis attinenciis tam mobilibus quam immobilibus ecclesie beatorum apostolorum Petri & Pauli in strengenes confero liberaliter & assigno in perpetuum possidendam. Relinquens eandem sub ordinacione venerabilis patris Episcopi strengenensis vt racione ipsius infundanda aliqua canonia mei memoriam perpetuo fieri faciat in ecclesia memorata. Preterea mansiones meas in atalstum cum omnibus molendinis ibidem & omnibus aliis attinenciis tam mobilibus quam immobilibus cenobio sanctimonialium in Rissabiærh confero perpetuo possidendas. vna cum prediis meis in Hærnunge Hvitævang & Tuskøium & in ecclesia dicti monasterii mei corporis eligo sepulturam. Jnsuper ad subsidium terre sancte dimidiam marcam terre in vannusum & ad distribuendum inter omnia monasteria Regni swecie equaliter ex hac parte maris. Mansionem sører cum predio in Brinc & omnibus aliis attinenciis suis sub premissis condicionibus elargior volens vt dominus Episcopus strengnensis dicta predia & bona vendi faciat ad usus pretaxatos. Jtem terciam partem vnius molendinj in vannusum ecclesie in Thoriis. Ceterum omnes vtriusque sexus mihi seruili condicione prorssus astrictos in omnibus mansionibus meis tam legatis pro anima mea quam aliis a iugo seruitutis eximens post mortem meam ascribo plenarie libertati. Jtem dilecte vxori mee Hælgo racione donacionis propter nupcias sibi in wichir facte, Mansionem stafby & quinque solidos terre in Jngiby cum omnibus eorundem attinenciis. Jtem pro tercia parte mobilium que eidem in omnibus bonis meis secundum leges terre debetur. Mansionem Giriste & dimidiam marcam terre in vretum & quatuor solidos terre in akirby integraliter cum omnibus predictarum mansionum & prediorum attinenciis confero pariter & assigno. Jtem Petro Dyacono filio fratris mei predium in australi Mom de iure perpetuo possidendum. Retento mihi quo ad vitam meam omnium premissorum prediorum, reddituum & aliorum bonorum vsufructu. Volens igitur vt hec vltime mee voluntatis ordinacio seu iure testamenti seu iure codicilorum vel cuiuslibet vltime voluntatis omnimodam optineat firmitatem sub

attestacione diuini iudicii & ipsius dei & omnium sanctorum reuerencia quantum possum inhibeo premissam ordinacionem ab aliquo molestari. Petens humiliter vt huic littere in huius rei testimonium sigillo meo sigillare sigillum domini mei Regis & sigilla domini archiepiscopi & suffraganeorum eius apponantur. Actum stafby anno dominj M°.CC°.LXX°. sexto in sabbato proximo ante dominicam sancte trinitatis, Presentibus domino. A. Episcopo strengenensi. & dominis. Petro. Arnfasto. & Jngone. sacerdotibus & Jngiwaldo fastæsun & Rørico stephani filio & Dan Banchæ sun & aliis clericis & laicis.

Sigillet N:o 1 finnes; N:o 2—9 bortfallne.

616. 1276 d. 11 Jul. Juleta.

Arnolfs af Möreby Salubref på Westerlösa och andra lägenheter till Bisk. Anund i Strengnäs.

A. 4. a. 6.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Arnulfus de Møribý salutem in eo qui saluat sperantes in se. Notum facimus tam presentibus quam futuris, Nos mansionem in Wæsterløso cum agris, pratis, siluis, & nemoribus ac omnibus aliis attenenciis, insuper cum predio in Rosløso & pratis in Cristbiærh, cum agris in Øsløso & vno agro in Barastathum cum predio in Juzchiældo & quadam parte silue in ælwærume cum siluis iuxta Wæsterløso que uocantur Chøp & quadam parte silue in Rosløso, ac omnibus aliis pertinenciis quibuscumque que ad dictam curiam pertinebant pro centum marchis denariorum venerabili in christo patri domino anundo strengenensi episcopo vendidisse. Recognoscentes dicte pecunie summam nobis integraliter persolutam, Jn cuius empcionis ac solucionis euidenciam pleniorum presentibus fecimus sigillum nostrum apponi, volentes pariter & petentes vt sigilla venerabilis patris domini. H. episcopi Lincopensis & domini. B. Legiferi Øsgotorum in testimonium huius rei presenti pagine appendantur. Datum Julatum anno domini. M°.CC°.LXX°.VI°. translacione beati Benedicti. abbatis.

Alla 3 sigillen med remsorna bortfallna.

617. 1276 d. 7 Aug. Gudhem.

Kon. Waldemars öppna bref för Gudhems kloster på frihet från alla Kongl. utskylder af dit hörande gods.

A. 3. å. 1: 10.

Jn nomine summe & indiuidue trinitatis Waldemarus dei gracia rex sweorum vniuersis christi fidelibus presentes litteras &c. *lika med N:o* 439 *till* marie. Gudhem attinentes ob monialium deuocionem *och vidare till* redditibus.

ab omni iure regali. videlicet exactionibus. & procuracionibus. expedicionibus. vel alijs collectis quibus alii subjacent. liberas semper *samt vidare till* perseueret, dictam libertatem siggillj nostri munimine roboramus. Jnsuper. omnibus. per presencia scripta declaramus. Quod prefatam Domum. & Dominas ibidem deo domino Seruientes. Sub clypej nostri tutelam constituimus specialiter protegendas. quam diu uixerimus domino largiente. Jta quod quicumque ipsas iniuste molestauerit in aliquibus strictam nostre maiestatis sentiet vltionem. Datum Gudhem Anno Domini. M°.CC°.LXX°.VI° VII° jdus Augusti.

Sigillet finnes.

618. 1276 d. 21 Sept. Upsala.

Kon. Magnus I:s Salubref på gårdarne Skånella och Harg till Nunnorna i Skokloster.

D. a. 7: 461. *)

Omnibus presens scriptum cernentibus Magnus D. G. Rex Svevorum salutem in domino sempiternam. Injuriatur memoria frequenter oblivio, et ex longinquitate Sæpe fit temporis, quod res clara præsentibus, redditur obscura futuris, et sic interdum quæ juste, rite et ordinate sunt facta, in dubium revocantur: Qvare adversus oblivionis dispendium de scripturæ suffragio prudentum cautela providit. Sane constare volumus præsentibus et futuris, quod curiam nostram in Scanald, et prædium in Harg, cum agris, pratis, silvis, piscariis, molendino et cæteris attinentiis eorundem, religiosis dominabus sanctimonialibus in Sco, pro justo pretio vendidimus et tradidimus perpetuo nomine dictæ domus possidenda, et dominium ac proprietatem dictorum Curiæ et prædii in easdem recepto pretio transtulimus, his firmariis more Svevorum datis ac modo nominatis, dominis Magno Dapifero, Johanne Philippi, Byrgero fratre suo Gregorio, Byrgero Haqvini, Philippo de Romby, Erlendo, Johanne Karlsun, Anundo Haralsun, Ulfone Holmgersun, Nicolao Naglasun [1]), Nicolao Ingimunde sun, Berone dicto Næf, Berone de Rikibastum, Kietilmundo, Røriko Byrgerson, Benedicto archidiacono [2]) Upsalensi, Præposito Berone, Jacobo Israelis, Magistro Andrea, Høaro, Rodgero, Salomone, Israele Erlensun et Olavo, Canonicis ejusdem ecclesiæ Upsalensis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostram venditionem rite et legaliter factam infringere, vel ei ausu temerario in periculum animæ suæ contraire. Si quis vero hoc attemptare præsumpserit, partem cum Datan et Abiron, qvos terra vivos absorbuit, se noverit habiturum. Ut autem hæc nostra

*) Med anm.: Collationeradt med Original-permebrefvet. 1) Raglasun, J. 3: 97. 2) Aruidi p. st.

nostra venditio perpetuæ robur optineat firmitatis, præsentibus litteris sigillum nostrum et Majorum Regni sigilla duximus apponenda. Actum in orientali Arusia Anno domini, M.CC.LXXVI, in die Beati Matthæi Apostoli. Anno Regni nostri secundo.

(L. S.) (L. S.) (L. S.)

619. 1277. Wexiö.

Kon. Waldemars bekräftelse på Lybecks borgare förunte handelsprivilegier.

K. v. 108.

Omnibus presentes litteras inspecturis Woldemarvs Dei gracia Rex Sweorum in omnium salvatore salutem eternam. Tenore presentium constare volumus universis, quod nos civibus Lubecensibus ad regni nostri limites navigio venientibus & vecturis exemplo tam bone memorie patris nostri Birgeri quondam Ducis, quam adfectione propria, quam ad ipsos exigentibus eorum meritis habemus & habere per Dei graciam perpetuo volumus provocati, libertates & privilegia per memoratum dominum ducem patrem nostrum eis in vita sua concessa post mortem eius de novo tam super theloneo quam super rebus naufragii, quam diu dicti cives eas per se vel alios extrahere seu salvare poterint & voluerint non tollendis sepedictis civibus concedimus & habenda in posterum presentibus litteris sigilli nostri roboratis munimine confirmamus. Datum Wexio Anno Domini millesimo ducentesimo LXXVII.

620. 1277.

Ärkedjäkn. Bengts i Linköping bref på Berga till Upsala Domkyrka såsom pant för låntagna 400 mark.

A. 3. a. 1: 14.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Benedictus byrgeri quondam ducis Sueorum filius archidiaconus ecclesie lincopensis. Salutem in domino. Notum esse uolumus vniuersis. quod nos curiam nostram berghir obligamus & inpignoramus ecclesie vpsalensi pro quatringentis Marcis denariorum vsualis monete, sub hac condicione quod nos & illustris dominus noster. M. Rex Sweorum liberam habeamus facultatem, pro. CCCC. Marcis denariorum dictam Curiam redimendi. & Curiam nostram bergyr. in feringaøm propinquam curie supradicte contulimus ecclesie vpsalensi cum omnibus pertinenciis suis perpetuo possidendam in nostrorum remissionem peccatorum.

ita tamen quod curia collata canonie nobis vpsalensi ecclesia canonice assignate perpetuo sit annexa. Jn cuius rei testimonium & perpetuam firmitatem presentibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum arusii. anno domini. M°.CC°.LXXVII. Vniuersis eciam constare uolumus & liquere. quod Curia nostra ecclesie vpsalensi collata, nobis dum uixerimus attineat secundum libitum ordinanda.

Sigillet, hängande i en utklippt remsa, är andeligt (Apostl. Petri och Pauli bilder, m. m.) och mycket skadadt.

621. 1277.

Förbemälte Bengts Bref om öfverlemnande af Lagmanstorp till Brynolf Algotsson.

A. 6. a. 1: 9.

Omnibus jn christo fidelibus ad quos littere presentes peruenerint. Benedictus frater regis sweorum jllustris. salutem jn domino sempiternam. Quoniam omnium habere memoriam & in nullo errare pocius est diuinitatis quam humanitatis. Cvm diuine res perfectissime sint. humani vero juris condicio jn infinitum decurrit. & in eo nichil est quod perpetuo stare possit. Hinc ex longinquitate temporis accidit vt regulariter euenire solet. quod que clara & dilucida sunt presentibus. dubia frequenter & obscura sunt futuris. Juxta illud philosophi. que in tempore fiunt cum tempore labefiunt. quibus ex causis mota diligens antiquorum prouidencia contra obliuionis dispendium scripture remedium salubriter adinuenit. vt que geruntur in scriptis redigantur. in scriptis redacta hominum memorie commendentur jn futurum ad omnem negligencie & obscuritatis materiam extirpandam. Tenore igitur presencium noscat tam presens etas quam futura posteritas. nos dilecto consanguineo nostro Brÿniulpho domini algoti legiferi vesgotorum filio & suis heredibus duas curias nostras dictas lagmanzthorp sitas in parochia de lung cum agris siluis pratis coloniis piscariis & molendino quod est bardhætorp & omnibus aliis pertinenciis mobilibus & immobilibus ex consensu heredum nostrorum mere & libere jure perpetuo rite & legaliter contulisse secundum terre consuetudines approbatas. Dantes eidem. b. & suis heredibus bona suprascripta cum pertinenciis assignatis liberam facultatem donandi vendendi obligandi seu alio quocumque modo alienandi pro sue libito voluntatis. Jta quod tam nobis quam heredibus nostris bona predicta vllo vnquam tempore in posterum quocumque ingenio repetendi. omnis facultas & occasio subtrahatur. Jn cuius rei euidenciam pleniorem. litteras presentes sigillo nostro & fratrum nostrorum duximus sigillandas. vt super donacione tam rite facta omnis negligencie materia subtrahatur tam posteris quam modernis. Datum anno domini M°.CC°.LXX°VII.

Sigillen: N:o 1, Konungens, hängande i rödt silke, mycket skadadt; N:o 2 saknas.

622. 1277 d. . . Jan. Sundby.

Benet, Konungens Broder och Canzler, skänker en gård i Lungs socken, och andra inkomster till inrättande af ett nytt Kanonikat i Strengnäs.

A. 3. g. 11: 2.

Wniuersis christi fidelibus tam posteris quam modernis ad quos littere presentes devenerint. Benedictus frater & cancellarius jllustris regis sweorum. salutem jn omnium saluatore. Nouerit tam presens etas quam futura posteritas. quod curiam nostram norer sitam in parochia de lung cum colonis siluis piscariis pratis & omnibus aliis pertinenciis ad quandam canoniam de nouo faciendam ecclesie strengenensi assignamus & conferimus jure perpetuo possidendam. Jnsuper protestamur & obligamus nos eidem ecclesie assignaturos tot colonos qui ad corpus ipsius canonie viginti thynones anone persoluent annuatim cum totidem denariis vsualis monete qui cum tot thynonibus reddi solent secundum terre consuetudinem approbatam. quos eidem ecclesie super hoc habita deliberacione assignabimus & specificabimus infra pascha. Ne autem donacio tam rite facta lapsu temporis posset jn dubium reuocari. ad perpetuam rei memoriam litteras presentes sigillo nostro & reuerendorum patrum domini. A. episcopi strengenensis. & domini. K. episcopi aboensis fecimus sigillari. vt omnis dubietatis & negligencie materia subtrahatur tam posteris quam modernis. Datum Sundby Anno domini M°.CC°.LXX°VII. . . . kal. februarij.

På frånsidan: De acquisicione curie norer jn lungh. littere prebende nora.

Sigillen: N:o 1, det samma som under N:o 621, N:o 3 andeligt, begge skadade; N:o 2 bortfallet.

623. 1277 d. 21 Febr.

Bisk. Henrics i Linköping förläning af Biskopsbordets hemman Gullathorp och Kusathorp till Hustru Hermod från Hesleby på lifstiden.

B. 3: 44.

H. dei gracia lincopensis episcopus vniuersis ad quos littere presentes peruenerint salutem in domino. Notificamus vobis tenore presentis quod nos hermodi villice nostre de hesleby ob remuneracionem laboris sui omnia bona mobilia & immobilia in gullathorp. & cusathorp nos & ecclesiam nostram iusto empcionis titulo contingencia quoadusque vixerit. hoc saluo quod post mortem suam ad nos & ecclesiam nostram integre reuertantur. duximus concedenda. Ob euidenciam premissorum sigillum nostrum presentibus appendentes. Datum. Anno ab incarnacione dominj MCCLXX septimo nono kal. marcij.

624. 1277 d. 31 Mars.

Kon. Magnus I:s Dom rörande återställande af Fladsta till Skokloster.

D. a. 7: 463.

Magnus Dei gratia Sweorum omnibus tam presentibus quam futuris presentes literas audituris et lecturis salutem in Domino. Universitati vestræ constare volumus et liquere, quod nos curiam Flazsta cum omnibus pertinentiis suis sororibus in Scho, ex parte Domicelli Karuli rite collatam, quam Dominus Petrus Ragualdi filius dictis sanctimonialibus minus rationabiliter usurparat, eisdem sororibus adjudicamus perpetuo possidendam, introducentes ipsas in corporalem ipsius curiæ possessionem ac inductas defendentes. Inhibentesque firmiter ne quis memoratis dominabus præfatam curiam indebito alienare audeat vel præsumat. Si quis vero contra præmissa ausu temerario contraire presumpserit, indignationem dei omnipotentis, et Sanctorum ejus omnium et nostram se nouerit incursurum. In cujus facti evidentiam et perpetuam firmitatem presentibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum Arusii Anno Domini M.CCLXXVII pridie Kalendas Aprilis Coronationis nostræ anno primo.

625. 1277 d. 8 Apr.

Bisk. Henrics i Linköping stadfästelse på den mellan Nunnorna i Solberga kloster och Helgawi sockneboar på Gottland träffade öfverenskommelse om delning af det offer, som S:t Olofs afton och dag faller vid Åkergarns Capell.

B. 3: 41.

Omnibus presentes litteras inspecturis. H. dei gracia lincopensis episcopus salutem in domino sempiternam. Tenore presentis littere nostro sigillo sigillate constare volumus euidenter sanctimoniales gutlandie de monte solis & parochianos de helghawi nobis presentibus sic conuenisse super prouentibus & oblacionibus prouenientibus in capella hakergarn jn vigilia & die beati olaui Regis & martiris quod medietas omnium oblacionum & prouentuum ibidem tam in vigilia quam in die proueniat ipsis monialibus libere & sine omnj onere. Medietas vero parochianis qui expensas omnes ad edificacionem & conseruacionem dicte capelle subibunt. presbiter vero de ecclesia helghawie ob officia que impendit ibidem diebus supradictis ultra illas II marchas quas ab indiuisis prouentibus eiusdem & oblacionibus percipere consueuerat ab antiquo annis singulis marcham argenti percipiat de parte illa que parochianis prouenit supradictis Quam ordinacionem quo ad presbiterum supradictum ratificandam dumtaxat duximus quousque iterum gutlandiam visitare debemus & nobis forsitan videbitur super hoc aliter ordinandum Datum anno domini MCCLXX septimo. sexto idus aprilis.

626. 1277 d. 7 Jun.

Kon. Magnus I:s bekräftelse på Fru Margaretas gåfva af jord i Lundby m. fl. st. till Jungfru Mariæ Kyrka i Westerås.

D. a. 4: 959.

Universis Sanctæ matris Ecclesiæ filiis presens scriptum inspecturis vel audituris Magnus divina providentia Rex Sveorum salutem in vero salutari. Ad notitiam vestram pervenire volumus, dominam Margaretam domini Ragvaldi. quondam filiam, curiam suam Lundby, cum omnibus ejusdem attinentiis, et cum prædio suo in Ødhnasteen, videlicet septem solidis terræ, et cum silva in Fuldim Ecclesiæ Beatæ Mariæ virginis Arosiæ, in die consecrationis ejusdem in remissionem suorum peccaminum, sanam et incolumen corpore, assignasse perpetuo possidendam. Nos autem una cum cohæredibus predictæ dominæ Margaretæ hanc donationem legitimam prosequi, ac consensu omnimodo decrevimus affirmare. Ad amputandam igitur totius calumniæ materiam, que super hoc facto potest lapsu temporis malignandi suboriri, sigillum nostrum, cum sigillo perdilecti fratris nostri domicelli Benedicti ac sigillis prædictorum cohæredum præsentibus duximus appendendum. Datum Anno Domini M.CCLXXVII 7 ydus Junii.

627. 1277 d. 9 Jul.

Bisk. Ketils i Åbo gåfvobref på Aurugatorp i Lena socken till Gudhems kloster.

A. 3. 4. 2: 6. *)

Allum gwdz winum nærwarande skrifft skwdhandum ella hørandum Sændir K medh gwdz nadh biscopir j Abo helsw j alla mænniskiw frælsara, wj ærum minnoghe igh at enast mænniskionna affgaangh wtan æmwæl gamble hemwlhetz ok ælskelikheetz swm wi haffwum hafft ok en gwdhe wnnande haffwa wilium med reenliwis christi tiænistwquinnum nunnonum j gwdheem Thy giffwum wj til ewærdhelica eghw gwdhema klostre j ionfrw mario hedher ok oos til synda fforlatilsse en gaardh j leena sookn, liggiande j bynum swm kallas aurughathorp medh akrum ænghium skoghum ok allum tillaghum rørlikum ok wrørlikum medh fwllum ræth Thy at aaff hwggande al geenwærdhugheetz æmne swm efftir lidhin tima ma wprinna latum wj waart insigle medh waars wærdhwgha brodhirs her erikx biskops j skara hængia ffore thetta breff Giffwit arum efftir gwdz byrdh MCCLXXVII niiwnda daghin j jwlij maandh.

*) Brefvet är på papper utan sigill och vidimation.

628. 1277 d. 4 Aug. Sundby.

Abbedissan och Conventets i Skokloster salubref på Spjäldevik till Bisk. Arund i Strengnäs.

A. 3. g. 1: 3.

Vniuersis christi fidelis presentes litteras inspecturis. E. diuina miseracione abbatissa totusque conuentus de Sko. salutem & oraciones in christo. Notum facimus vobis per presentes, Nos venerabili Patri domino. A. dei gracia Episcopo strengenensi curiam spiældæwic nobis a domina quondam Margareta collatam, ex consilio domini Electi vppsalensis pro centum quadraginta quinque marchis denariorum vendidisse, De cuius precio receperamus centum quinque marchas, concedentes. eidem terminum ad residuum persoluendum in festo sancti Martini yemalis proximo iam venturo Jn cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus appendendum. Scriptum sundby anno domini. M°.CC°.LXX°.VII°. pridie nonas augustj.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

629. 1277 d. 20 Aug.

Bisk. Henrics i Linköping stadfästelse på Aske för Söderköpings Hospital.

A. 3. p. 1: 1.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Henricus dei gracia lyncopensis Episcopus salutem in domino sempiternam. Tenore presencium constare uolumus euidenter quod cum bone memorie predecessor noster laurencius donacionem quandam videlicet hastam duodecimam in Aschéé a Cristoforo cognato suo & nostro, hospitali Sudhercopie factam ob suorum remissionem peccaminum, confirmauerit & litteris suis prout nobis euidencius constitit duxerit roborandam. Nos eiusdem predecessoris nostri vestigiis inherentes supradictam donacionem auctoritate presencium confirmamus districtius inhibentes ne quis de cetero pauperes dicti hospitalis super predicto predio indebite molestare presumat. Datum Anno domini. M°.CC°LXX°. septimo XIII. kal. septembris.

630. 1277 d. 8 Sept. Köpenhamn.

Kon. Waldemars förpantning af Gottland till Marg-Grefvarne af Brandenburg.

K. x. 3: 80. *)

Nos Woldemarus Dei gratia rex Sweorum & Sophia uxor nostra inclita nec non heredes nostri recognoscimus uniuersis Christi fidelibus in per-

*) Med anmärkning att Originalet, som förvaras uti Kongl. Archivet i Berlin, haft 2 Sigill, som gått förlorade.

petuum, quod inclitis principibus Dominis Iohanni Ottoni & Conrado Marchionibus Brandenburg. magniuicis & eorum heredibus terram Gotlandie integram damus & dedimus ad hereditatem justam & ad proprietatem rectam perpetualiter possidendam, sub ea tamen forma, Si Marchiones predicti per se vel per alios vel cum aliis nobis medietatem bonorum in regno Swecie jacentium placitando seu quocunque modo alio poterunt obtinere. Insuper ad istam Gotlandiam quatuor millia marcarum argenti fide data promisimus eisdem Marchionibus in annis quatuor persoluisse. Sed quolibet anno semper promisimus soluere mille marcas tam diu donec sint ipsis Marchionibus quatuor marcarum millia persoluta. Verum si terra Gotlandie in partem nostram non ceciderit, ex tunc dictis Marchionibus dare promisimus & dedisse aliam terram tam bonam sicut Gotlandia, ubicunque illam Marchiones predicti decreuerint acceptare. Sed si predicti Marchiones placitando non possent nobis obtinere superius nominata, quecumque tamen ipsi Marchiones per se vel cum aliis placitando vel quocunque modo alio nobis ultra nostram hereditatem poterunt obtinere, de hiis omnibus ipsis Marchionibus & eorum heredibus damus & dedimus partem tertiam proprietatis & hereditatis titulo perhenniter possidendam. Preterea si regnum Swecie unquam magis integraliter ingressi fuerimus quocunque casu hoc acciderit . . . . . ad illa bona superius nominata que dedimus & damus Marchionibus Brandenburg. antedictis nunc de nouo addimus & addidimus ipsis & eorum heredibus terram utique Gotlandie ad justam hereditatem & veram proprietatem perpetualiter possidendam. Nos quoque Woldemarus Dei gratia rex Sweorum & Domina Sophia uxor nostra inclita nec non heredes nostri omnia infra conscripta Marchionibus Brandenburgensibus antedictis fide prestita corporali promisimus perhenniter & inuiolabiliter obseruare. Ne autem alicui super ista donatione ambiguitatis materia possit in posterum prouenire, ideo presentem damus litteram sigillorum nostrorum apicibus communitam in testimonium euidens & munimen. Datum anno domini in Copenhauen millesimo CC°.LXXVII°. in die natiuitatis B. Marie.

631. 1277 d. 25 Nov. Warnhem.

Kon. Magnus I öfverlåter till Gudhems kloster åtskillig afgäld af Grydebäcks socken.

A. 3. &. 1: 11.

Magnus dej gracia rex Sweorum. Omnibus presentes litteras intellecturis, salutem in domino. Nouerint vniuersi, nos parochianos de Grydbek ab omni rodœr ac administracione vectigalium nec non de tributo Allmen-

nings giald, dimississe liberos penitus & exemptos. Jta quod nulli, preterquam domine Abbatisse guthem, super hijs debeant respondere. Prohibemus igitur firmiter & districte ne quis ipsos de premissis audeat aliquatenus infestare. Quod si quis attentauerit, offensam pariter & vlcionem nostram sibi non dubitet imminere. Jn huius autem rei testimonium, sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum warnem anno domini M°.CC°.LXX°.VII°. Jn die beate katerine uirginis.

Kongl. Sigillet, något skadadt, hänger i en ur brefvet klippt remsa.

632. 1278.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref till Munkarne i Enköping på en ö att bygga kloster uppå.

A. 3. d. 3: 1. *)

Wij Magnus meth gudz nadh Swerigis oc göta Konungh Hilser alla gudz wini som thetta breff höra eller se kerligha meth Gudh oc wara nadh. För then skul ath gamble fienden som er dyæffwlen affwndæs widh thøm som gudhi vilie tiäna, Oc saar sina sädh j vanda manna hierta ther till ath the skulo hindra oc synder sliitha sæmio oc kerlek mellom gudz viner Oc serdelis affwndes vidh thøm som han seer vti gudz tienisth wara stadde Oc till gudz embæthe æra viigdhe, Nw vppa thet ath all fridh oc kerleek skal stadugh wara meth them som gudhi skulo thiena, Oc dyæffwlen oc hans kompene som honom thiena skulo ey fa makth at hindra ellir villa thøm som j gudz wægha æra stadde Tha tagha wii wara elskligha brödher som æra grabröder j enekiöpungh j waan fridh oc hegnadh Oc wnne wii thøm ena öö liggiandes vidh enekiöpungh till ath byggia sig klöstir wppa j hulkit klöstir the förnempda bröder magha roligha thiena gudhi wti Oc lysa androm meth sigh j gudz kerlek Oc för then skull ath os synes thenna förenempda öön wara lithin till ath byggia klöstir wppa Tha vnna wii wara kæra bröder byggie wth wppa wathnidh bodhar oc hws sa mykith som klösters behoff tillsæghir, Oc ytermera fiikia oc fara the for:de watn om klöstrith liggia, swa wel brödromen som thøm j vatnith ægha Framdelis til leggia wii förnempda bröder halffwa brona, hulkæn bro som liggir aff önne oc till byn, Vid hulka bro wii thøm vnna meth godhom vilia byggia bodar oc hws till klostirs behoff eptir thera egne samtykkio oc vilia Förbiudhom wii allom thetta hindra eller mothe thala j nogre matto. Jtem the som vilie byggia bodhar ner stadhen, byggie oc sina bro ath man ma badhe aka oc ridha, ther til ath klöstirs bro eller kirkia gardh leggis ey i almenning Epther thet ath wii vnth haffwa thesse förnempda brøder priuilegia oc nadh Tha förbiudhe

wii

*) På papper, utan vidimation.

vii wnder wara konungxligha neffst noghir man ath dyrwe sigh till her om mothe thala ellir göra j noghra matto Till mera visso oc stadhfestilse tha hengie wii waarth jncigle för thetta breff Scriffwith oc vtgiffwith arom eptir gudz byrdh M.CCLXXVIII.

633. 1278. Laholm.

Konung Ericus i Danmark försäkran att ej emottaga upproriska Svenskar.

K. u. 142.

Ericus Dei gratia Danorum Slavorumque Rex, omnibus præsens scriptum cernentibus in Domino salutem. Noveritis quod nos charissimo fratri nostro Magno regi Sueorum illustri bona fide promittimus, quod si processu temporis aliquis de hominibus suis sibi contumaciter opposuerit, nullum ad nos refugium habere debeat; Nec præstabimus eidem auxilium aut favorem: Et ipse nobis versa vice de hominibus nostris idem facere repromisit. Datum Lagaholm anno Domini MCCLXXVIII.

634. 1278 d. 2 Jan. Upsala.

Kon. Magnus I afstår Jus Patronatus öfver Stockholms och Sigtuna Hospital till Ärke-Biskopen i Upsala.

A. 3. c. 1: 2.

M. dej gracia Rex sweorum Omnibus presentes litteras visuris uel eciam audituris salutem in omnium saluatore. volentes honorem diuini nominis semper in omnibus & maxime ex redditibus de fidelium elemosinis consurgentibus ampliari prouisionem eorum redditiuum qui tales sunt per prelatos ecclesiarum quos magis decet eorum vtili dispensacioni intendere prouidimus ordinandos Jnde est quod per presentes litteras dilucide constare volumus vniuersis nos prouisionem hospitalium stokholmensium & syghtoniensium. de consensu. domini Magni jonsun. & aliorum qui racione fundacionis ius patronatus habebant in eisdem. Cum decimis pauperum quas habuerant eadem. hospitalia. & aliis omnibus obuencionibus. ordinacioni domini venerabilis. J. upsalensis electi. plenius commississe ita uidelicet quod plenam habeat potestatem. eadem hospitalia. in locum alium transferendi seu vniendi & de redditibus eorum prouidendi, sicut sibi uidebitur expedire Et ut hec commissio plenam sorciatur & stabilem firmitatem presentem litteram apposicione sigilli nostri duximus confirmandam. Actum apud vpsaliam. anno domini M°C°C°L°XX°VIII. IIII Non. januarij.

Sigillet mycket skadadt.

635. 1278 d. 2 Jan. Ramshammar.

Ulf Holmgerssons och dess Frus salubref på Fifloryd till Magnus Haraldsson för 180 mark.
A. 6. a. 1: 12.

Uniuersis presentem litteram visuris vel audituris. Vlf hongeri quondam filius legittimaque [1]) sua. C. haroldi quondam filia. salutem in omnium saluatore. Tenore presencium vniuersitati vestre Notum sit. quoniam Magnus haraldi quondam filius curiam vnam que dicitur fifloryd cum vniuersis attenenciis mobilibus & immobilibus pro centum marcis denariorum & octoginta a nobis emit. Jure patrimonialj sibi & suis heredibus in perpetuum possidendam. Jsta enim firma facimus. Ne quis calumnia superueniat sigillorum nostrorum robore confirmante. Datum Ramshamar Anno M°.CC°.LXX°.VIII°. octaua sanctj stephani.

Sigillen: N:o 1 något skadadt; N:o 2 bokst. C med omskrift: + SECRETVM CECILIE HAR..DI FILIE

636. 1278 d. 3 Jan. Upsala.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på en del af Muskö vid Häringe till Bisk. Anund i Strengnäs.
A. 8. c. 3. *)

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Magnus dei gracia Rex sweorum. Salutem in omnium saluatore. Cum ea que racionabiliter acta sunt propter labilem hominum memoriam & fragilis vite breuitatem sepe soleant in dubium reuocari, nisi litterarum uiuacitate confirmentur. Nos tenore presencium notum facimus tam presentibus quam futuris quod nos porcionem in insula Muskø iuxta Hæringe que ducatum contingebat venerabili patri domino Anundo Episcopo Strengenensi ac suis successoribus concedimus perpetuo iure possidendam, de qua solet vna marcha usualis monete annuatim exhiberi, transferentes in ipsum dominium & suos successores canonice substituendos ac omne ius proprietatis quod nobis in ea competebat vel competere potuit, obligantes nos ad restituendum dimidiam marcham terre Ducatui in recompensacionem porcionis supradicte. Jn cuius rei testimonium sigillum nostrum vna cum sigillis dilectorum fratrum nostrorum dominorum Waldemari quondam regis sweorum, & domicelli Benedicti presentibus duximus appendendum. Datum aros Anno Domini M°.CC°.LXX°.VIII°. Jn octaua beati Johannis apostoli.

Sigillen: Af N:o 1, Konungens, ett stycke; N:o 2 andeligt.

---

1) *Under* legittima *är med annan hand och blekare bläck antecknadt:* vxor.

*) Finnes A. 6. a. 1: 13. med 2:ne adeliga sigill och A. 6. a. 1: 11. i vidimation af Södermanlands Lagman Lars Ulfsson och 2:ne Riddare, d. 1 Jul. 1337.

637. 1278 d. 4 Jan. Upsala.

Kon. Magnus I:s Befallning till Attundalands invånare att till prosten erlägga behöriga utskylder.

B. 2: m3.

Institucio prepositure in attundia.

Magnus dei gracia rex sweorum vniuersis Attundiam inhabitantibus graciam cum salute Quia nobiscum prout in aliis regni nostri terris diucius inoleuerat prepositurum constitui faciemus, mandamus firmiter vniuersis quatinus instituendo vobis preposito soluatis beniuole, quantum inhabitatores terrarum confinium exhibere consueuerant annuatim prout graciam nostram diligitis inoffensam. Datum in østraaros anno domini Millesimo CC.LXX octauo jn octaua innocencium.

638. 1278 d. 22 Jan. Örebro.

Kon. Magnus I:s Salubref på ett Kronohemman i Gultabrunna till Eskilstuna kloster.

A. 3. l. 1: 2.

Vniuersis christi fidelibus presentes Litteras jntellecturis. Magnus Dei gracia Rex sueorum. salutem christi fidelibus repromissam. Quoniam propter vite fragilis breuitatem. hominumque labilem memoriam, que racionabiliter acta sunt, processu temporis frequenter jn dubium reuocantur, nisi jn scriptis redacta, litterarum viuacitate ac testimonio fuerint perennata, Nos harum serie ad pupplicam tam posterorum quam presencium proferimus nocionem Quod nos terram. XVI. solidorum jn Gultubrunnum que ad coronam pertinebat pro iusto precio videlicet. XXXII. marcis vsualis monete sancte domui hospitalis beati Johannis baptiste jn æskilstunum dimisimus perpetuo possidendam, Transferendo jn eiusdem domus fratres dominium et plenam proprietatem dictum predium regendi, donandi, uendendi, obligandi, siue quocumque modo voluerint ordinandi pro ipsorum libito uoluntatis, sublata nobis et nostris successoribus omni facultate sepe dictum predium aliquo jngenio repetendi. Quia pro tanto curabimus omnimode corone plenam satisfaccionem fieri & condignam. Quicumque igitur hanc solucionem siue commutacionem infringere uel reuocare attemptauerit, partem cum dathan & abyron se nouerit habiturum Ad huius igitur rei euidenciam pleniorem presentes litteras plenius auctorauimus per appensionem siggilli nostri & munimen. Datum jn ørebro anno domini. M°.C°C°.LXX. VIII°. Jn die vincencij Martiris.

Kongl. Sigillet i grönt vax, något skadadt, vidhänger i röda silkestrådar.

639. 1278 d. 2 Febr.

Abbedissan och conventets i Fogdö Salubref på jord i Grenby till den valde Ärkeb. Jacob i Upsala.

A. 3. k. 1: 1.

Omnibus christi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris. Jn. abbatissa totusque conuentus sanctimonialium de insula fodhø. salutem in uero salutari. Cum humana memoria labilis sit, & rerum ac temporum mutabilitate uariatur, idcirco testimoniis renouanda est fidedignis. Hinc est quare constare volumus presentibus & futuris, quod nos venerabili patri domino Jacobo vpsalensi archielecto vendidimus vnam dimidiam marcham terre in uilla dicta Grenbu, pro qua nobis uiginti quatuor marchas denariorum persoluit. Jn cuius rei & uendicionis nostre testimonium, sigillum nostrum presentibus litteris est appensum. actum anno domini. M°.CC°.LXX°.VIII. quarto Nonas februarii.

Sigillet finnes.

640. 1278 d 3 Febr.

Kon. Magnus I:s Vidimation och bekräftelse på Kon. Eric Ericssons bref om Spanahults gård.

A. 3. k. 1: 12.

Magnus dei gracia Rex Sweorum vniuersis christi fidelibus presens scriptum visuris uel audituris Jnperpetuum. Noueritis nos Litteras predilecti auunculi nostri. Erici quondam Regis predecessoris nostri jllustris cum uero eius siggillo non rasas. non concellatas nec in aliqua sui parte viciatas perspexisse sub hac forma. Ericus &c. *se N:o* 339. Nos igitur pietatis intuitu simili predictam donacionem prefatis sanctimonialibus & claustro earum sub eadem comminacione innouamus ac per omnia gratam & ratam habentes eandem confirmamus & presencium Litterarum ac siggilli nostri testimonio communimus Datum Anno domini. M°.CC°.L°XX°VIII°. Jn die beati blasij. Anno uero regni nostri tercio.

Sigillet, skadadt, hänger i röda, gröna och hvita silkestrådar.

641. 1278 d. 5 Apr.

Påfv. Nicolaus III:s Bref till den utvalde Ärke-Bisk. Jacob i Upsala om pallii öfverlemnande.

K. c. 187.

Nicolaus Papa III. Iacobo Electo Vpsalensi.

Munus confirmationis & consecracionis tue te rite &c. *såsom följande N:o* 642 *till* volentes, Venerabilibus Fratribus nostris . . . Lincopensi

et . . . Roskildensi Episcopis pallium de corpore Beati Petri sumptum, vt illud tibi vice nostra iuxta formam quam eis mittimus, ipsi vel eorum alter assignent & tradant, & a te juxta formam quam similiter eis dirigimus fidelitatis iuramentum per dictos Canonicum Vpsallensem et Rectorem prouidimus destinandum. Nolentes quod per hoc Lundensi præiudicium generetur, Upsallensibus vero Ecclesiis ius nouum aliquod acquiratur. Tu autem illo intra Ecclesiam tuam illis diebus vtaris, qui expressi in ipsius Ecclesiæ Priuilegijs continentur. Vt igitur signum non discrepet a signato, sed quod geris exterius intus serues in mente discretionem tuam monemus et hortamur attente, quatenus humilitatem et iustitiam dante Domino, qui dat munera et præmia elargitur conseruare studeas, quæ suum seruant et promouent seruatorem, et Vpsallensem Ecclesiam sponsam tuam cures sollicite auctore Domino spiritualiter et temporaliter augmentare. Datum Romæ apud sanctum Petrum Nonis aprilis anno primo.

642. 1278 d. 5 Apr. Rom.

Påfv. Nicolaus III:s uppdrag till Biskoparne i Linköping och Roskild att öfverlemna pallium till Ärke-Bisk. Jacob i Upsala.

A. 1. d. 73. *)

Nicolaus episcopus seruus seruorum dei. Venerabilibus fratribus lincopensi, & Roskildensi, episcopis. Salutem & apostolicam benedictionem. Munus confirmacionis & consecracionis dilectus filius Jacobus electus wpsalensis se rite a uenerabili fratre nostro archiepiscopo lundensi swecie primate optinuisse proponens concedi per nos sibi [1]) palleum insigne quidem plenitudinis officij pastoralis instancia qua decuit postulauit. [2]) dilectis filijs andrea canonico wpsalensi & symone rectore ecclesie de giristum [3]) procuratoribus suis [4]) propter hoc ad nostram presenciam destinatis. Sane postmodum dilecto filio petro canonico lundensi [5]) dicti archiepiscopi proponente fore dudum auctoritate indulti apostolici obseruatum. videlicet quod huiusmodi palleum debet eidem archiepiscopo presentari per eum postea electo wpsalensi tradendum. dictisque [6]) procuratoribus ipsius Electi [7]) contrarium asserentibus esse obseruatum a tempore cuius memoria non existit. Nos super hoc de congruo remedio prouidere volentes, uobis per eosdem canonicum wpsalen-

*) Efter en af Biskoparne Anund i Strengnäs och Ketil i Åbo gjord afskrift, utan år och dag.
1) tibi *i K. c. 187, dit alla dessa olikheter höra.* 2) postulasti. 3) Upsal. Dioc. *tillsättes.* 4) tuis 5) Procuratore *tillsättes.* 6) tuisque 7) ipsius electi *uteslutes.*

sem & rectorem, de quorum fidelitate plenam in domino fiduciam gerimus, palleum ipsum de corpore beati petri sumptum per uos eidem tradendum electo prouidimus destinandum, ab ipsis canonico wpsalensi & rectore iuramento recepto, quod ipsius pallei assignacionem iuxta mandatum nostrum fideliter prosequentur. Quocirca fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus uos uel alter uestrum dictum palleum de manibus ipsorum canonici wpsalensis & rectoris, debita reuerencia & deuocione suscipientes illud uice nostra eidem electo sub forma quam uobis sub bulla nostra transmittimus assignetis, Recepturi ab eo postmodum nostro & ecclesie romane nomine fidelitatis debite solitum iuramentum, Juxta formam quam sub bulla simili uobis mittimus interclusam. Formam autem iuramenti quod idem electus prestabit, nobis per suas patentes litteras eius sigillo munitas, & per proprium nuncium quantocius transmittatis. Nolumus siquidem quod per hoc lundensi generetur preiudicium, vpsalensibus uero ecclesijs jus nouum aliquod acquiratur. Datum Rome apud sanctum petrum, nonis aprilis, pontificatus nostri anno primo.

643. 1278 d. 5 Apr.

Påfv. Nicolaus III:s Bref till Kanik. Andreas i Upsala och Kyrkob. Simon i Girista i samma ämne.

K. c. 188.

In eodem modo Andreæ Canonico Vpsalensi & Simoni Rectori Ecclesiæ de Piristum Vpsalensis Diocesis. Munus confirmationis &c. *vt in proxima verbis competenter mutatis usque* prouidere volentes venerabilibus Fratribus nostris Lincopensi & Roskildensi Episcopis, per vos de quorum fidelitate plenam in Domino fiduciam gerimus palleum ipsum de corpore Beati Petri sumptum, per eos eidem tradendum Electo prouidimus transmittendum, recepto a vobis, quod ipsius pallei assignationem iuxta mandatum nostrum prosequimini, fidelitatis iuramento. Quocirca discretioni Vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad Episcoporum ipsorum præsentiam personaliter accedentes, eis supradictam palleum per ipsos sicut prædicitur memorato Electo tradendum præsentare fideliter studeatis. Volumus autem quod si alterum vestrum medio tempore infirmari, aut alias impediri seu decedere fortasse contigerit, superstes nihilominus dictum palleum iuxta præmissum modum eisdem Episcopis repræsentet, quod si forte vos ambos quod auertat Deus, antequam huiusmodi præsentatio fiat, obire contigerit, præueniatis opportuna sollicitudine horam mortis, ipsumque Palleum apud Cathedralem vel religiosam Ecclesiam illius loci, vbi vos Omnipotens Deus de hac vita

vocauerit, deponatis fideliter dictis Episcopis, iuxta formam vobis traditam sicut mandauimus quantocitius fieri poterit assignandum. Nolumus autem quod per hoc Lundensi generetur præiudicium, Vpsallensibus vero Ecclesiis ius nouum aliquod acquiratur. Datum ut supra.

644. 1278 d. 4 Maj. Sandom.

Kon. Magnus I:s Bref om Calmare Sockens förening med Dekanatet i Linköping.

B. 3: 100.

Omnibus presentes litteras inspecturis M. dei gracia Rex sueorum salutem in domino Nouerint vniuersi nos ius patronatus quod actenus Calmarnie vsi fuimus coram domino lincopensi resignasse et specialiter admisisse quod dicta ecclesia perpetuo annectatur decanatuj lincopensi Jn cuius rei testimonium litteras presentes sigillo nostro duximus sigillandas datum sandum Anno dominj M°CC°LXXVIII Jn crastino inuencione crucis sancte.

645. 1278 d. 1 Jun. Örebro.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på Sigarsö till Bisk. Anund i Strengnäs.

A. 3. g. 1: 4. *)

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. M. dei gracia Rex sweorum. Salutem in omnium saluatore Tenore presencium constare volumus tam presentibus quam futuris quod Nos ex consensu dilectorum fratrum nostrorum. Domini. W. quondam Regis sweorum jllustris & domicelli. B. archidyaconi lincopensis curiam syharsø cum agris, pratis, siluis, piscacionibus, molendinis & colonis ac omnibus aliis attinenciis mobilibus & inmobilibus venerabili patri domino Anundo Episcopo strengenensi ac suis successoribus canonice substituendis perpetuo possidendam liberaliter assignamus legali sollempnitate secundum consuetudinem terre vulgariter festis legittime precedente, Promittentes firmiter eidem quod dictam curiam a quouis impetitore liberabimus, transferentes in ipsum & prefatos successores, nomine ecclesie strengenensis dominium & omne ius, quod nobis racione proprietatis competebat vel competere potuit in eadem, concedentes sibi & memoratis successoribus liberam facultatem, supradictam curiam pacifice possidendi, vendendi, commutandi, vel alio quoquo modo pro sue libito voluntatis ordinandi, Jn cuius rei testimonium sigillum nostrum vna cum sigillis

*) En vidimation af detta Bref från 1305 af K. Birger finnes, A. 3. g. 1: 5.

dilectorum fratrum nostrorum ac venerabilium patrum domini Jacobi vpsalensis Electi & domini Henrici Episcopi lincopensis nec non dominorum Johannis phillippi, & Phillippi Legiferi qui huic donacioni presentes fuerunt presentibus duximus appendendum. affuerunt eciam ordinacioni huic testes predicte donacionis qui uulgariter dicuntur fastær. Dominus Johannes Karlsun, dominus Ærlandus Jsraelsun. dominus Thorstanus Thiælwæsun, dominus Phillippus finuithæ sun. Byrgerus Phillippi. & Thomas de Hahaby qui predictam ordinacionem pronunciauit esse legittime factam secundum leges terre & consuetudines approbatas. Datum Ørebro anno domini Millesimo Ducentesimo septuagesimo octauo kalendis Junij.

På frånsidan: de acquisicione curie sigharsø.

Sigillen N:o 1—5, 9—11, saknas; de öfrige 3 äro något skadade.

646. 1278 d. 17 Jun.

Kon. Waldemars å sin dotters Ingegerds vägnar gifna bref rörande förening af dess gård Husaby på Wikbolandet samt jus Patronatus till nämnde kyrka med dess inrättade nya Kanonikat i Linköping.

B. 3: 128.

Uniuersis presentes litteras inspecturis W dei gracia Rex quondam sweorum sal. &c. Presentibus litteris nostro sigillo sigillatis notum facimus presentibus & memorie transmittimus futurorum nos nomine nostro & dilecte filie nostre domine Jngiburgis cui curiam nostram in husaby dictam inter wica in dotem assignauimus habentes plenam & liberam amministracionem omnium bonorum dicte filie nostre admississe, in iure patronatus consessisse quod ecclesia husaby vbi predicta curia est situata Canonie quam in ecclesia lincopensi ex nouo creauimus & quam tempore presenciarum canonice possidet Jngimundus canonicus lincopensis perpetuo annectatur. Datum anno domini M°.CC°.LXX.VIII°. die beati Botulfi abbatis.

647. 1278 d. 25 Jun. Stockholm.

Kon. Magnus I:s Salubref på 9 örtugsland kronogods i Ekelang i Erla socken till Eskilstuna.

A. 3. l. 1: 3.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras intellecturis Magnus Dei gracia Rex sweorum salutem christi fidelibus repromissam. Quoniam propter vite fra-

fragilis breuitatem hominumque labilem memoriam que racionabiliter acta sunt processu temporis frequenter in dubium reuocantur, nisi in scriptis redacta litterarum. viuacitate ac testimonio fuerint perhennata. Nos harum serie ad pupplicam tam posterorum quam presencium proferimus nocionem. Quod nos terram nouem solidorum in ekelang in ærlæsokn abýring que ad coronam pertinebat cum agris pratis siluis nemoribus pascuis piscariis & quibuslibet suis attinencijs pro iusto precio videlicet viginti marchis vsualis monete sancte domui hospitalis beati iohannis baptiste in æskilstunum dimisimus perpetuo posidendam. Transferendo in eiusdem domus fratres dominium & plenam proprietatem dictum predium regendi donandi vendendi obligandi siue quocumque modo voluerint ordinandi pro ipsorum libito voluntatis sublata nobis & nostris successoribus omni facultate sepedictum predium aliquo ingenio repetendi Quia pro tanto curabimus omnimode corone plenam satisfactionem fieri & condignam. Quicumque igitur hanc solucionem siue commutacionem jnfringere vel reuocare attemptauerit partem cum dathan & abýron se nouerit habiturum. ad huius igitur rei euidenciam pleniorem presentes litteras plenius auctorauimus per appensionem sigilli nostri & munimen. Datum stokholmis anno domini. M°.CC°.LXX°VIII° sabbato, diem beati johannis baptiste proximo subsequenti.

Sigillet bortfallet; gula och röda silkestrådar qvar.

648. 1278 d. 9 Jul. Calmar.

Dekan. Brynolfs gåfvobref på jord i Lagmanstorp i Lungs Socken och en qvarn i Bardathorp till Linköpings Domkyrka.

B. 3: 100.

Uniuersis presentes litteras visuris seu audituris Brunnulphus decanus lincopensis Salutem in domino sempiternam Vniuersitati vestre constare volumus presentibus Nos lagmazthorp aliud quod est silue vicinius situm in parrochia lung Et molendinum quod est Bardathorp Ecclesie lincopensi contulisse nobis a predilecto consanguineo nostro domino Benedicto Jllustris regis swecie data que tali condicione conferimus ut decanatuj nichilominus ecclesie eiusdem attineant perpetuo permansura Jn cuius rei testimonium presentes Sigillo venerabilis patris Dominj Jacobi Archielectj vpsalensis & dominj Henricj lincopensis & nostro & aliorum magnatum regnj volumus Sigillarj Datum kalmarnie Anno dominj M°CC°LXX°VIII°, VII° Jdus Julij,

649. 1278 d. 22 Jul. Söderköping.

Kon. Magnus Ios och Waldemars Gåfvobref på tredjedelen af sina gods Yxnaberga, Heslås och Boda i Östrahärad Njudinge till Prestmannen Magister Oddr Broddesson.
A. 7. a. 1: 12.

Magnus dei gracia rex sveorum. Waldemarus eadem dei gracia quondam rex sveorum vniuersis presentes litteras inspecturis vel audituris graciam cum salute. Constare volumus omnibus tam posteris quam presentibus nos cum consensu dilecti fratris nostri domicelli benedicti partem nostram prediorum terciam silicet jn østraheret in niudhungia in villulis tribus dictis & nominatis ab hominibus. vxnabierggha. hesleasa. bothe. dilecto nobis clerico magistro oddonj filio bruddonis de niudhungia iure hereditario contulisse perpetuo possidendum. volumus insuper vt dictus magister oddo liberum arbitrium habeat inhabitandi dicta predia & eis attinencia seu vendendi vel commutandi vel dandi vel quocumque modo sibi alienandj pro sue libito voluntatis. Ne igitur super hiis in postererum aliqua ambiguitatis calumpnia valeat suborirj. in testimonium & certitudinem firmiorem huius facti sigilla nostra nec non & dilecti fratris nostris domicelli benedicti. & domini. H. episcopi lincopensis. & domini A. episcopi strenginensis. & domini E. episcopi scarensis. & domini johannis philipisasun. & domini benedicti osgotorum legiferj. & domini magni iohansun. & domini karoli marscalchi dignum duximus apponenda. Datum svdhurcopie anno domini. M°.CC°.LXX°.VIII°. in die beate marie magdalene.

Sigillen N:o 1, 3, 4, 7, 8, 10 saknas jemte pergamentsremsorna; de öfrige äro qvar, dock något skadade.

650. 1278 d. 20 Aug.

Dom-Capitlets i Skara Bref till Ärke-Biskopen i Upsala med underrättelse om anställdt Biskopsval.
A. 3. z 1: 8.

Reuerentissimo in christo patri ac domino. Jacobo diuina miseracione vpsalensi archiepiscopo. B. prepositus & capitulum ecclesie skarensis debitam reuerenciam cum promptissimo famulatu. Quia sacris canonibus nouimus esse cautum ut ultra tres menses pontifice proprio cathedralis non vacet ecclesia ne lupus rapax per defectum pastoris gregem dominicum inuadat. aut in facultatibus suis ecclesia viduata graue dispendium paciatur. Ea propter bone memorie Erico episcopo. Anno domini. M°CC°LXXVIII°. in die beati jacobi sicut domino placuit ab hac luce subtracto & corpore ipsius prout moris est ecclesiastice tradito sepulture. Nos. b. prepositus & canonici skarenses conuenientes in vnum ad eleccionem futuri pontificis canonice celebran-

dam terminum videlicet diem veneris post octauam beati laurencii duximus statuendum. Citatis igitur interim & tunc presentibus omnibus qui uoluerunt debuerunt & potuerunt commode interesse eleccioni. jn capitulo nostro nos recepimus de eleccione futuri pontificis tractaturi. & post diuersos tractatus. inter nos habitos & nominaciones diuersarum personarum simplices & discussiones. & inquisiciones multiplices. placuit nobis omnibus & singulis per viam compromissi ecclesie nostre uiduate prouidere. dedimusque potestatem dominis. B. preposito. petro legifero & nicholao algoti. concanonicis nostris, nostris ut iidem uel maior pars ipsorum vice sua & nostra per eleccionem canonicam uel nominacionem sollempnem seu postulacionem concordem, ecclesie nostre vacanti, prout inter se conuenirent vnum de hiis silicet. brynylpho benedicto tuuonis tustone & Magistro nicholao, concanonicis nostris prouiderent. jta quod unus ipsorum de consensu compromissariorum suorum uel maioris partis ipsorum vice sua & collegarum suorum & nostra, illum in quem conuenirent, eligeret seu postularet & eleccionem seu postulacionem sollempniter in nostra presencia publicaret. Qui secedentes in partem prout nobis postmodum retulerunt requiescerunt super hoc canonicorum consilia singulorum. Quibus auditis & deliberacione inter se diligenter habita in dominum brynulphum concanonicum nostrum & decanum lincopensem omnes vnanimiter conuenerunt. virum vtique plene & mature etatis, utpote qui iam triscesimum etatis annum exegit virumque sufficientis litterature & ydoneum de matrimonio legittimo susceptum. in sacro ordine dyachonatus constitutum, de vita & moribus aput plurimos commendatum, Quem dominus petrus legifer secundum formam in compromisso appositam in hunc modum elegit. Anno domini M°.CC°.LXXVIII°, XIII, kalend. septembris die sabati post assumpcionem beate Marie Ego petrus legifer canonicus scarensis de uoluntate & consensu collegarum meorum. dominorum. B. perpositi & nicholai algoti in quos compromissum fuit a capitulo. sicut est superius prelibatum. & vice mea & ipsorum & omnium aliorum in eleccione ius habencium & hic presencium. quorum subscripciones inferius sunt. & ex potestate mihi tradita & collegis meis inuocata sancti spiritus gracia dominum brynulphum concanonicum nostrum & decanum lincopensem, in quem nos, B. prepositus & nicholaus algoti. & ego petrus legifer conuenimus, in nostrum & ecclesie nostre episcopum eligo & pastorem. & ipsam eleccionem in scriptis factam & sollempniter & in communj puplico. Dictam uero eleccionem sicut canonice & sollempniter celebratam unanimiter recepimus & approbauimus. te deum more solito decantando. Paternitati igitur uestre duximus suplicandum ut eleccionem supradictam dignemini confirmare. & dicto electo nostro munus consecracionis per sacram manuum inposicionem inpertiri vt deo auctore nobis uelut pastor ydoneus & toti dyocesi in hiis que

pertinent ad episcopum preesse ualeat & prodesse. Nosque & alii sibi commissi sub eius sacro regimine possimus coram deo salubriter militare vt autem omnium nostrum vota in predictis omnibus & singulis consensisse & in hanc eleccionem & peticionem conuenire noscatis. paternitati uestre hoc canonicum decretum mittimus roboratum propriis manibus & subscripcionibus ad maiorem cautelam sigillo capituli nostri & sigillis propriis sigillatum. Ego. B. prepositus subscribo Ego matheus subscribo Ego Signiatus subscribo. Ego thusto subscribo. Ego benedictus subscribo. Ego thorirus subscribo. Ego Nicholaus subscribo. Ego laurencius subscribo. Ego petrus algoti subscribo. Ego nicholaus algoti subscribo.

Sigillen N:o 1, 2, 8, bibehållna, de öfrige 8 mer och mindre skadade.

651. 1278 d. 22 Aug. Stockholm.

Kon. Magnus I:s Förläning af alla Kongl. utskylder och ensaker af kyrkans gods i Husaby vid Laggahärad till Upsala Domkyrka.

A. 7. a. 1: 5.

Omnibus presens scriptum cernentibus Magnus Dei gracia Rex sweuorum salutem in domino sempiternam, Tenore presencium notum facimus vniuersis quod Colonias omnes sitas iuxta ecclesiam laggerreddy in osaby, quas dilectus frater noster dominus valdemarus quondam rex sweuorum, in corpus vnius canonie liberas ab omni honere et grauamine tam uegtigalium quam regium causarum prout a fidedignis intelleximus ecclesie vpsalensi legaliter assignauit, a predicto honere uectigalium nec non et regium causarum, eciam maiorum que Ensakir uulgariter appellantur, autoritate regia in perpetuum liberos reddimus penitus et exemptos, jta quod nulli nisi canonico qui pro tempore eandem canoniam tenuerit super premissis teneantur aliquatenus satisfacere uel eciam respondere, Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre exemptionis paginam infringere uel ei ausu temerario contrahire, si quis autem hoc attemptare presumpserit indignacionem dei omnipotentis, gloriose uirginis marie, beati laurencij, ob cuius merita et deuotionem dicte colonie collate fuerunt ac eciam a nobis exempte, nec non et omnium sanctorum, nisi protinus resipuerit, se nouerit incursurum, Datum stokholm anno domini, M°,CC°,LXXVIII°, in octaua assumptionis uirginis gloriose.

Sigillet bortfallet.

652. 1278 d. 30 Aug.

Bisk. Henrics bekräftelse på Kon. Waldemars anordning om Husaby till det inrättade Kanonikatet i Linköping.

A. 3. o. 1: 7.

Omnibus presentes litteras inspecturis. H. Dei gracia lincopensis Episcopus, salutem in domino sempiternam. Constare uolumus presentibus & posteris per presentes litteras nostri sigilli munimine roboratas Nos habito consensu domini. W. quondam Regis sweorum. qui nomine filie sue domine Jngiburgis, cui Curiam suam in villa husaby inter Wika in dotem assignauerat cuiusque sue filie liberam & generalem aministracionem bonorum gerebat jure patronatus quod in eadem habebat Ecclesia videlicet situata in villa supradicta. quod perpetuo annecti posset Canonie quam ipse Dominus. W. de nouo creauit in Ecclesia lincopensi. & quam tempore presenciarum possedit Jngimundus Canonicus lincopensis, Dictam Ecclesiam memorate canonie duximus annectendam Protestantes hoc presentibus litteris expressius, ad facte huius perpetue annexionis euidenciam pleniorem. Datum Anno domini M°.CC°.LXX°. Octauo Die martis post festum beati bartholomei apostoli.

På frånsidan: littera h. episcopi super annexam ecclesie husaby ad prebendam canonie algudawi.

Sigillet, skadadt, hänger på en ur brefvet klippt remsa.

653. 1278 d. 28 Oct. Skenninge.

Kon. Waldemars Gåfvobref på Luddustad till Fröken Margareta Ragnilds dotter.

A. 6. a. 1: 14.

Vniuersis presens scriptum cernentibus. Ualdemarus Dei gracia Rex quondam sveuorum salutem in domino sempiternam presentibus constare uolumus omnibus euidenter Nos curiam nostram propriam Dictam luddustadh Domicelle margarete ragnildis quondam felicis recordacionis cum agris pascuis piscariis pratis molendinis locisque molendinorum colonijs ceterisque que memorate curie hactenus attinuerant sibi suisque heredibus genitis et gignendis sano consensu nostro Damus et assignamus iure perpetuo possidendam Ne igitur prefata Donacio calumpniose valeat ab aliquibus intemptari set legittime facta optineat maiorem roboris firmitatem sigillum nostrum cum sigillis Dilecte uxoris nostre Domine Sophye et nobilium Dominorum Johannis philippi et Suantapolch Duximus presentibus appendendum Datum Scheningie anno Domini M°.CC°.LXX. octauo quinto kalend. nouembris.

Sigillen: N:o 1 bortfallet; N:o 2, skadadt, hänger på gröna silkestrådar; af N:o 3 blott röda silkestrådar qvar.

654. 1278 d. 21 Dec. Jönköping.

Kon. Magnus I:s Bref rörande utbyte af flere Kronogods i Njudinge, m. m. emot annat Linköpings Domkyrkas gods.

A. 3. b. 1: 8.

Omnibus presentes litteras inspecturis. M. dei gracia rex sweorum salutem in domino ihesu christo. Serie presentis scripti in publicam modernis proferimus noticiam, & memorie transmittimus futurorum, Nos cum venerabili patre domino Henrico Episcopo lincopensi ex consensu capituli sui, nostrorumque procerum, permutacionem fecisse prediorum que inferius subscripta continentur. videlicet de bonis fiscalibus regni swechie predia omnia in parrochia nessiohult niudungie, culta siue inculta cum piscarijs omnibus ibidem. necnon & prediorum dictorum skæglor in parrochia skire cum piscarijs ibidem dictis salghowirke, anahult in parrochia Widisrum Dantes & tradentes dicto domino Episcopo nomine ecclesie lincopensis pro predijs scilicet in sandum vnius octonarij & dimidij. Jn iedrom. octonarij & dimidij. Jn rødka septem octonariorum. Jn liongarum tercia parte octonarij. Jn ryde tercia similiter vnius octonarij, que nos acceptasse & recepisse, nobisque tradita fuisse recognoscimus ab ecclesia lincopensi & memorato Episcopo in permutacione pro ipsis predijs nostris fiscalibus supradictis. Cum igitur sicut iam protestatum est predictum contractum predictorum prediorum interuentu, & hinc inde tradicione facta cum omni perfectione duximus ineundum, dicte ecclesie ea racione iusticie consultum esse uolumus & prospectum, qua iure euidentissimo consulitur seu prospicitur fiscalium rerum quocumque legitimo titulo adeptoribus, vt ipsa videlicet de predictis predijs et piscarijs cum omnibus eorumdem pertinencijs et iuribus iam statim tuta persistat, & dicta predia et piscarias cum omnibus pertinentijs et iuribus sibi vendicare ualeat a quolibet detentore, nulla obstante excepcione seu actione, contra ipsam ecclesiam dirigenda. Sed data sit hijs omnibus licencia tempore legitimo contra nos uel fiscum nostrum agere, qui aliquas sibi super ipsis competere crediderint actiones. Ad premissorum itaque omnium euidenciam pleniorem, presens scriptum sigillo nostro, & sigillis dilectorum fratrum nostrorum aliorumque regni nobilium fecimus sigillari. Datum in castro junakøpung, anno dominj. M°.CC°.LXX°. Octauo, duodecimo kalen. Januarij.

På frånsidan: littera regis de permutacione quorumdam prediorum cum episcopo lincopensi næshult skaglor anahul salgouirke

Af 11 sigill är blott N:o 4 oskadadt och lemningar qvar efter N:o 1, 6, 7.

655. 1278 d. 31 Dec. Husaby.

Bisk. Bernolfs i Skara Bref om tillstånd för domprosten Birger att, vid öfverlåtelsen af denna hans befattning, och för efterträdare i det nu af honom erhållne kanonikatet, få innehafva gårdarne Kyrkofald och Modgofald m. m.

B. 7: 17.

Omnibus christifidelibus presens scriptum cernentibus B. diuina miseracione scarensis episcopus salutem in domino ihesu christo Quia res que presentibus satis est clara propter labilem hominum memoriam & caducam posteris dubia redditur & obscura nisi litterarum viuaci testimonio fulciatur idcirco ad noticiam pleniorem facienda tam futuris post nos quam modernis presencium tenore litterarum declaramus quod nos domino birghero quondam preposito scarensi nunc canonico. Qui ipsam prepositurام quam bene & laudabiliter rexerat in manu nostra & in presencia capituli scarensis libere & absque condicione qualibet resignauit curias kyrkiofald & modhofald cum colonis molendinis & omnibus attinencijs & dependencijs & modium prepositalem per vazboo & cum colonis ibidem omnibus que prepositure scarensi attinebant concessimus vt habeat & possideat quoad uixerit nomine simplicis canonie hoc adiecto vt quicumque prefate prepositure tenuerit personatum nec viuente nec mortuo ipso domino B canonico nostro dictas curias vel aliqua de supradictis vices optineat tamquam partem sue prepositure repetendi sed prenotate curie kyrkiofald & modhghofald cum omnibus premissis canonia per se sicud constituta est jure perpetuo permaneant nisi ex eadem canonia ad maiorem ecclesie scarensis reuerenciam dignitas aliqua constituatur Si hoc episcopo qui tunc fuerit vna cum capitulo videbitur expedire Considerantes igitur & reputantes redditus & prouentus prepositure scarensis tenues & exiles ex hoc existere quod nil de prenotatis omnibus vllo vmquam tempore prepositurام redire debeat ad eandem Attendentes eciam quod nobis liceat iuxta canones iusta de causa vnum beneficium in duo diuidere & duo in vnum qoadunare in supplementum quamuis modicum eorum que amiserat prepositura scarensis prepositure Rentam quam dominus benedictus twuonis filius quondam habuit tunc canonicus nunc prepositus scarensis cuius redditus isti sunt ecclesia beati laurencii scaris cum omnibus obuencionibus suis decimam frugalis episcopi de parrochia sunderbo quatuor colonias Elhiaas in parrochia kyrkiofald vna colonia in salaby in aldouæ vna colonia in tobbethorpe vnum molendinum in aladal Modius prepositure in frekindzhered de consilio & assensu capituli nostri iure anneximus perpetuo & ecclesiam vllerwi prepositure scarensi vniuimus ecclesiam wllerwi & scarensem in vnum corpus indissolubiliter constituentes vt autem hec nostre ordinacionis prouisio super canonia de bonis prepositure scarensis facta & super augmentacione rente superius nominate cum ecclesia vllerwi in com-

plementum subtractorum eidem prepositure scarensi assignate Robur optineat firmitatis. Et ne aliqua in posterum super hoc possit dubitacio suboriri Presentibus litteris quas domino Benedicto preposito scarensi duximus committendas sigillum nostrum & sigillum capituli nostri appendi fecimus ad cautelam Datum hosaby anno domini M°CCLXXVIII° jn die beati siluestri pape pontificatus nostri anno quarto.

656. 1279.

Bref af Abbot Nils i Nydala på utbyte af Boda och tillgång till Lundby skog emot Skardabäck och Holkaryds skog till Nils Kettilsson.

A. 3. x. 1: 48.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis frater N. dictus abbas Nouevallis totusque eiusdem Loci conuentus salutem in omnium saluatore. Noueritis nos predium quoddam dictum Bodær cambiuisse cum viro quodam Nicholao nomine Kætilli filio pro predio quod possederat in Scardabech & pro siluis pertinentibus ad terram octo solidorum in Holkaryth cum terra que dicitur nytiæbol hac condicione inter nos mediante videlicet vt idem ius habeat in siluis que lundby attinent. quod habuit in silua sui patrimonij tam ipse quam heredes sui in mediate sibi invicem succesuri. Quod si dicta possessio pro precio distracta fuerit deueniens ad remociores consanguineos uel eciam non propinquos possessoribus uel emptoribus dicti predij solus fundus Bodær. sepibus circumseptus tantum modo cum pascuis pecorum eisdem attinebit alijs attinencijs reuocatis. Actum anno domini M°.CC°.LXX°.IX°.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

657. 1279 d. 18 Jan. Skara.

F. d. Kon. Waldemars stadfästelse på sin broders Kon. Magnus I:s anslag af Björnsäter till ett nytt kanonikat i Skara.

A. 3. x. 1: 9.

Omnibus christi fidelibus presentes litteras visuris vel audituris. W. diuina Miseracione quondam rex sweorum salutem in vero saluatore Quoniam vt veraciter intelleximus. Dilectus frater noster. Dominus. Magnus. diuina misera-

seracione rex sweorum. inter cetera que contulit. Ecclesie Scharensi. in ea, quamdam canoniam ex novo creando. Quoddam predium dictum Biornssæter pariter cum aliis conferebat. Nos prenominatum predium. predicte canonie. siue persone sibi presidenti. suisque successoribus. nostro iudicio irreuocabili assignamus perpetuo possidendum. Dilecti fratris nostri donum confirmantes. vniuersis & singulis hoc revocare volentibus. perpetuum silencium imponentes. Jn cuius rei testimonium & euidenciam pleniorem. presentes litteras nostras super hoc concessimus sigillo nostro commonitas. Datum. skaris. anno. Domini M°C°C°.LXX.IX. in die beate prisce virginis.

Sigillet skadadt.

657. *a*) Öfversättning.

B. 6: 60. *)

Vij W. med gudz nadh fordhom koning i swerige helsom alle som nærwarande breff hendher see eller höre ewinnelige med gud som vij haffwe i sannindenne vnderstandhet at hvor elskelighe broder her Magnus med gudz nad koninger i swerighe. blandh annath som han gaff tiil scara domkyrkio thaa begaffuade han henne med eth godz som kallas Bierceter med alle eghedele tiil eth nyth Canikadömes vppehellilsse i samma domkyrkio swo antwordhom vij fornemde gootz tiil fornemde canikadöme eller then clerk som thet canikadöme haffuer och hanss efftherkommande tiil ewerdelighe egho stadfestande wor kere broders gaffwe fförbiwdende allom och hwan serdelis ppaa swodane gaffue tala eller trænkte Thiil ithermere visse och mere skæl hengom vij vorth incigle nedhan fore thette breff som scriffueth ær i scara aar effther gudz byrdh Twsande thwhwndrade siwtye och IX. sancte prisce virginis dagh.

658. 1279 d. 30 Jan. Valdinberg.

F. d. Kon. Waldemars Bref på Lundby i Laske härad till Skara Domkyrka i stället för den innehållna hufvudtionden af fädernegodsen.

A. 3. z. 1: 10.

Omnibus christi fidelibus presentes litteras uisuris vel audituris. W. diuina miseracione quondam rex swecorum. salutem vite presentis pariter &

*) Finnes äfven i en vidimation af år 1505, A. 3. z. 1: 12. b.

future. Recognoscimus & puplice protestamur. nos decimas capitales de bonis nostris patrimonialibus. diebus nostris. negligenciam solam que ab omnibus detestanda est pocius quam alleganda. pro causa assignantes. detinuisse iniusto titulo & mala fide. Ne igitur talis corruptela, ab aliis trahatur in exemplum, memoratam negligenciam redimere. & periculum anime precauere volentes. Requisito consensu & obtento. Eorum quorum interest. curiam nostram. lunby. in prouincia lasscahæret sitam, pro satisfaccione memorate decime. Episcopo scarensi suisque successoribus cum omnibus attinenciis. collonis. molendinis. siluis pascuis pratis. piscariis & aliis. assignare duximus perpetuo possidendam. Jn cuius. rei euidenciam sigillum nostrum duximus presentibus appendendum. Datum. Waldinbyerh. Anno. Dominj. M°.CC°.LXXIX°. die lune post circumdederunt.

På frånsidan: Regis valdemari de decimis capitalibus; med yngre hand: super curia in Lunby i laskahæred.

Sigillet bortfallet.

659. 1279 d. 3 Febr. Risaberga.

Wichlog Nilssons Testamente af åtskilliga gods till andeliga inrättningar och namngifne personer.

A. 3. g. 1: 2. *)

Jn nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Ego Wighlogus Nicholai quondam filius &c. *lika med N:o* 615 *till* mihi successione hereditaria proueneranit. mansionem meam sørær cum omnibus suis attinenciis mobilibus & immobilibus. & dimidiam marcam terre in censu in wannusum cum suis attinenciis ecclesie sanctorum petri & pauli apostolorum in strengenes confero liberaliter & assigno inperpetuum possidendam. relinquens eandem sub ordinacione venerabilis patri episcopi strengenensis ut racione ipsi infundanda aliqua canonia in mei memoriam perpetuo fieri faciat. & fiat unum altare in ipsa ecclesia strengenensi quod dicte prebende in perpetuum annectatur. Preterea mansiones meas in atalstum cum omnibus molendinis ibidem & omnibus aliis attinenciis tam mobilibus quam immobilibus cenobio sanctimonialium in Risebergh confero perpetuo possidendas. vna cum prediis meis in hernungi. & dimidio solido terre in tuskø. & dimidio solido terre in bro. et in ecclesia dicti monasterij mei corporis eligo sepulturam. Jnsuper ad subsidium terre sancte octo solidos terre in firlundum. Jtem domino petro fratrueli meo incolatum meum in mom. Jtem predium meum in hvitæwang Elie sacerdoti filio meo naturali omnibus diebus uite sue. post decessum au-

*) Finnes äfven A. 3. g. 1: 7, med stycken qvar af derunder hängde sigillen N:o 5, 6; de andra 6 saknas.

tem suum Ecclesia apud unastum predium habeat supradictum. Ceterum omnes utriusque sexus mihi seruili condicione prorsus astrictos in omnibus mansionibus meis tam legatis pro anima mea quam aliis a iugo seruitutis eximens post mortem meam asscribo plenarie libertati. Jtem dilecte vxori mee hælgo racione donacionis que dicitur hindærdaghs gief. mansionem stafby. & quinque solidos terre in ingiby cum omnibus eorundem attinenciis. Jtem pro tercia parte mobilium que eidem in omnibus bonis nostris secundum leges terre debetur mansionem giriste & dimidiam marcham terre in vretum & IIII:or solidos terre in akræby integraliter cum omnibus predictarum mansionum & prediorum attinenciis confero pariter & assigno. retinendo mihi quo ad uitam meam omnium premissorum. prediorum redditum & aliorum bonorum usufructu. volens &c. *såsom N:o* 615 *till* petentes humiliter ut huic littere in huius rei testimonium sigillo meo signate. sigillum domini mei regis. & sigilla domini archiepiscopi & suffraganeorum eius. & domini Phy legiferi aliorumque meorum cognatorum apponantur. Datum Bysabiærh anno domini M°.CC°.LXX°IX°. die beati blasii Martiris.

Sigillen: de 4 första äro Biskopliga och de 2 sista adeliga, alla skadade.

660. 1279 d. 16 Febr. Glanshammar.

Lagmannen i Nerike Philip Törnerssons och Wichlog Nilssons Testamente af gods till Strengnäs Domkyrka.

A. 3. g. 1: 9.

Uniuersis tam presentibus quam futuris. Phillippus Thørneri quondam filius dictus legifer Nærichie & Wihlogus Nycholai quondam filius. Salutem in dei filio sempiternam. Ne cum racionabiliter actum est propter fragilem hominum memoriam obliuioni detur & calumpniandi materia maliciosis administretur. Nos tenore presencium tam presentibus quam futuris liquido declaramus quod ad honorem omnipotentis dei & gloriose virginis dei genitricis marie & beatorum apostolorum dei Petri & Pauli in remissionem peccatorum nostrorum ac parentum nostrorum ex consilio & consensu venerabilis patris domini Anundi strengnensis Episcopi bona quedam que propriis vocabulis exprimemus duximus ecclesie strengnensi liberaliter conferenda, videlicet nos Phillippus mansionem snøteberhæ & mansionem Runder cum molendinis, agris, pratis, piscacionibus & omnibus attinenciis dictarum mansionum tam mobilibus quam immobilibus supradicte ecclesie beatorum apostolorum Petri & Pauli iure proprietatis possidendas in perpetuum assignamus. Nos autem Wyhlogus mansionem nostram sørær & dimidiam marcham terre in vatnusum eidem ecclesie conferimus, cum omnibus attinenciis di-

cte mansionis & predii memorati, volumus autem vnanimi consensus nos fratrueles ut ex dictis bonis vna canonia sicut idem venerabilis pater Episcopus strengnensis nobis promiserat in ipsa ecclesia per ipsum ordinetur & fiat ibidem vnum altare quod in nostri memoriam dicte canonie perpetuo connectatur quod promittimus cum calice casula & omnibus ornamentis sacerdotalibus & toto ornatu altaris nos in nostris expensis & sumptibus paraturos. Jn cuius rei testimonium presentes litteras sigillo domini nostri regis domini Archiepiscopi domini strengnensis domini Rørici generi nostri & nostris duximus muniendas. Datum Glanshamar anno domini. M°.CC°.LXX°, nono. Jn die beate Juliane.

Brefvet har i likhet med A. 3. g. 1: 2 haft 6 sigill, hvaraf N:o 4 och 5 äro bibehållne och de samme som N:o 4, 5 å det nyssnämde och N:o 5, 6 under A. 3. g. 1: 7.

661. 1279 d. 2 Mars.

Biskop Henrics i Linköping Gåfvobref på Othanby församling på Öland till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 40.

Omnibus presentes litteras inspecturis. H. dei gracia lincopensis Episcopus salutem in domino sempiternam. Cura pastoralis sollicitudinis de sui debito officii sacrorum canonum statutis atque scripturis sanctorum patrum attestantibus in hoc maxime uigere dinoscitur ut christi fidelium cura animarum redemptarum inestimabili precio sanguinis agni immaculati & incontaminati domini ihesu christi illis maxime committatur maioris specialitatis preelectione quos ad hoc maior consciencie puritas. deuocionis feruor. & uite religio aptos exhibet & idoneos representat. quodque in uinea domini sabaoth laborantes debitis stipendiis non fraudentur. Ea propter cum in christo dilectissimi filii abbas & conuentus Novevallis Cisterciensis ordinis, nimio premerentur defectu de allec cuius refectione communiter & continue sustentari deberent ipsis pariter & ecclesie de Othanby iuxta gresgard parochianisque ibidem prouidere uolentes dictam ecclesiam ipsis abbati & monachis pro vt eam ipsis possidere licet ex eorum ordinis institutis quo ad spiritualia & temporalia ex capituli nostri consilio & consensu atque patronorum eiusdem ecclesie canonice contulimus perpetuo possidendam, Retentis nobis & nostris successoribus qui pro tempore fuerint in dicta ecclesia omnibus & singulis iuribus que alie ecclesie lincopensis diocesis ipsis suis episcopis & eorum officialibus lege iuridictionis seu diocesana impendere & exhibere tenentur, Ad cuius nostre collacionis fidem indubitatam & euidenciam pleniorem presentem litteram sigillo nostro & sigillo capituli nostri fecimus communiri Datum Anno Domini M°.CC°.LXX°, nono, sexto Nonas Marcij.

Sigillen bortfallna.

662. 1279 d. 2 Mars.

Bisk. Henrics i Linköping Gåfvobref på Myckleby församling på Öland till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 50.

Omnibus presentes litteras inspecturis. H. dei gracia lincopensis Episcopus salutem in eo qui est omnium uera salus. Cura &c. *ordagrant likalydande med föregående N:o* 661, *utom:* ecclesie de Mỳklæbỳ iuxta gresgard &c., *och vidare ända till slut.*

Sigillen bortfallne.

663. 1279 d. 5 Mars.

Kon. Magnus I:s Bekräftelse på f. d. Kon. Waldemars anslag af Husaby på Wikbolandet till det nya Kanonikatet i Linköping.

B. 3: 128.

Omnibus presentes litteras inspecturis M dei gracia Rex sweorum sal. &c. Continenciam presentis littere memorie & noticie presencium atque futurorum duximus commendandam Nos iure patronatus quod intuitu regalium omnium possessionum quas habemus in parrochia husabỳ inter wỳka optinemus consensisse gratumque habuisse & acceptum quod dicta ecclesia canonie quam dilectus frater noster dominus. W. quando Rex sweorum fuerat de nouo creauit in ecclesia lincopensi & quam tempore presenciarum de iure & facto possidet & tenet Jngimundus Canonicus lincopensis perpetuo annectatur nostrj sigilli munimine presentem litteram roborantes ad fidem indubitatam faciendam super hoc nostro consensu nec non & euidenciam pleniorem Datum anno dominj M°CC°LXX nono Tercio Non. marcij.

664. 1279 d. 16 Mars.

Bisk. Henrics i Linköping öfverlåtelse af Gullatorp och Kusatorp till hustru Hermod.

B. 3: 44.

H. dei gracia lincopensis episcopus omnibus ad quos littere presentes peruenerint salutem &c. Ad noticiam presencium & futurorum harum serie duximus declarandum quod nos omnia bona mobilia & immobilia ad nos & ecclesiam nostram jn gullathorpe & Cusathorpe per manus heredum ingulphi quondam villici nostri iuste empcionis titulo deuoluta. fideli villice nostre hermodi. ad vitam suam assignauimus libere possidenda Et si liberos aliquos post se reliquerit. ipsos eidem succedere uolumus in certa parte bonorum omnium mobilium & immobilium ipsam secundum leges terre in predictis opidis contingente. Si vero marito suo superstite ipsam mori contingat jdem sicut moris est in mobilibus bonis eius in dicta terciana succedat.

Reliqua omnia habita & habenda & quecumque post maritum suum si superstes fuerit ipsam possidere contigerit si decesserit sine liberis ad nos & ecclesiam nostram cum omnibus supradictis ad vitam suam sibi concessis integre reuertantur proinde dicta ermode premissa omnia acceptante sigillum nostrum ac nostri capituli presentibus litteris appendi fecimus in testimonium & robur perpetue firmitatis. Datum apud hesleby anno dominj M°.CCLXX nono XVII kal. Aprilis.

665. 1279 d. 22 Mars. Höle.

Magnus Gerasons Pantebref på Skedvi i Kind till Bisk. Anund i Strengnäs för låntagna 140 mark Södermanlands mynt.

A. 6. a. 1: 18.

Vniuersis pressentes litteras jnspecturis. Magnus dictus gerasun. Salutem jn Domino sempiternam. Tenore presencium Tam presentibus quam futuris liquido Dvxj declarandum quod Ego Racione Cujusdam mutuj scilicet Centum quatraginta Marcharum denariorum vsualis Monete svdermannie venerabili patri domino. A. Strengynensi Episcopo curiam Meam Jn prouincia Kynd dictam Skyedwy continentem. VI. Octonarios terre cum legali solemnitate vulgariter Festis. secundum consuetudinem & leges Osgocie Cum Omnibus attinenciis dicte Curie Mobilibus & Jmmobilibus cum vno Molendino & duabus coloniis ac duo molendina Jn thorshargy cum omnibus eis attinentibus cum vulgari sudermannie consuetudine legaliter obligauj. ac adjecta condicione quod fructibus dictorum bonorum qui conseruacionem Jpsivs cvrie & Molendinorum Excrescunt vsque ad festum beatj martini hyemalis Jntegraliter reseruatis Opcionem habeam absque contradiccione qualibet dicta bona cum fructibus ex Jpsis provenientibus cum dicta summa pecunie vsualis Redimendj. quod si forsan morte preventus uel aliquo Alio Jnpedimento detentus Jnfra prefixum terminvm silicet festum beatj Martini supradicta bona totali debito soluto redimere non potuero. Ex tunc Omnia Jpsa bona superius nominata jvre perpetuo sint Ecclesie Strengyanensi proprietate dominio & possessione Eorundem Jn Jpsam Ecclesiam secundum Ordinacionem Episcopj ejusdem sedis legittime translatis. Ego enim estimacionem Jpsorum bonorum quantitatem Mutui excedentem ex tunc liberaliter Jpsi Ecclesie confero Jn meorum remissionem peccatorum Jnhibens sub interminacione diuini Jvdicii ne quis dictam Ordinacionem jnfringere audiat seu conetur. Jn cuius rei testimonivm sigillum meum presentibus apposui petens vt siggillum domini mej Regis. M. & venerabilium patrvm dominorum vpsalensis. lincopensis & arosiensis episcoporum sigilla pariter apponantur. Datum anno Dominj. M°.CC°.LXXIX°. jn crastino beatj benedicti abbatis jn fundo Ecclesie høle.

Sigillet bortfallet.

666. Odat. (1279?)

Magnus Gerasons Salubref på jord i Björnesta, Elliby, Aby och Vansta till Prosten Petrr.

A. 6. a. 1: 29.

Universis Presentem Paginam visvris vel audituris Magnus qondam filivs Geres salutem Jn domino. Vobis Omnibus Evidenter constare volumus Nos predium nostrum jn istis vilulis silicet Jn biærnestvm Duas Oras terre. Jn Ellibyv Oram terre Cum quatuordecim Denariis Jn Aby solidum terre, Jn vansta Duos solidos terre cvm quatuor denariis Cum consensv cognatorum nostrorum Domino Petro Preposito Justo mediante Precio vendidisse. Ne jgitur alicuj sinistra svspicio svper hoc De cetero Orietur contraque supradictam literam Jcirco sigillo nostro roboravimus. Valete Jn dei filio.

Sigillet bortfallet; den ur brefvet klippta remsan qvar.

667. 1279 d. 27 Mars. Hyde.

Birger Philipssons Gåfvobref på Tibble till Fogdö kloster för upphäfvandet af ett honom ådömdt kyrkans förbud.

A. 3. k. 1: 2.

Wniuersis presentes litteras visuris vel audituris. Birgerus filius quondam philippi. Salutem jn domino sempiternam Ex multis precedencium historiis connici potest quod cotidie cogimur experiri videlicet quod presentis vite nimium est inquietus status & ommino mortalibus cunctis inprouidus imminet mortis occasus cuius preludia plurima tam in nobis quam in aliis presentimus in diuersis aduersitatibus & necessitatibus nec non & infirmitatibus quibus totum humanum genus jn radiee sua viciatum ex diuina sentencia constat esse innodatum. Et quamuis sentencia generaliter fuerit prolata peccatis tamen nostris ut timemus exigentibus specialem eius amaritudinem degustamus in eo quod ex prelatis ecclesie interdictum contra nos & karissimam vxorem nostram wluildem est promulgatum pro eo quod secum ante dispensacionem habitam presumsimus cohabitare ut ergo dictum beati Gregorii in nobis preficiatur Mala que nos hic premunt ad deum jre compellunt cepimus ex premissis & multis aliis aduersitatibus nos prementibus ad discussionem proprie consciencie deuenire & aduertentes huius incolatus miserie breuitatem & acerbitatem vt diuinam offensam placaremus quam nobis imminere formidauimus Curiam nostram thycbuli cum omnibus attinenciis in remissionem peccatorum nostrorum & karissime vxoris nostre sanctimonialibus in fødø deo seruientibus donauimus jure perpetuo possidendam vt eo deuocius pro nobis & dilectissima vestra aput deum jntercedant cotidie vxore. volumus eciam vniuersitati vestre notum esse. Quoniam aput pre-

dictas dominas in loco sepulcri parentum nostrorum nobis eligimus sepulturam. Ne ergo alicui absencium uel posterorum possit dubitacio de premissis suboriri presentes sigillis fecimus communiri videlicet nostro karissime vxoris nostre & fratris petri gothensis confessoris nostri. Datum anno domini. M°.CC°.LXXIX. Secunda feria ante passionem domini jn curia nostra hydæ.

Sigillen till det mesta bortfallna.

668. 1279 d. 1 April.

Birger Philipssons samtycke till förenande af Husaby på Wikbolandet och Algudavi gård med det af Kon. Waldemar inrättade nya Kanonikatet i Linköping.

B. 3: 128.

Omnibus presentes litteras inspecturis B. philippi filius Salutem in domino sempiternam. Constare volumus per presentes nos ratum & gratum habere secundum consensum dominj. W. quondam regis & fratris suj dominj. M. regis Sweorum jllustris quod ecclesia husaby inter wika Canonie lincopie quam dictus dominus. W. de nouo creauerat & curiam algudawy assignauerat perpetuo sit annexa Datum anno dominj M°CC°LXX nono Sabbato passionis dominj.

669. 1279 d. 15 Maj. Alsnö.

K. Magnus I:s Stadfästelse på fordna Konungars anslag af Fattigtionden i Tiunda-, Attunda- och Fjerdhundraland till Upsala Domkyrka.

A. 7. a. 2: 13. *)

Omnibus presentes litteras inspecturis. Magnus dei gracia rex sweorum. salutem in domino sempiternam. Quoniam ad nos spectat ecclesiarum utilitatibus ac statu regni nostri pacifico preuidere & intendere diligenter quomodo inter regnum & ecclesiam, ad quorum protectionem nos diuina clemencia esse voluit obligatos, pax firma maneat, & stultorum audacia qui pacem horum perturbare satagunt, nostrarum euidencia litterarum refrenetur. Hinc est quod nos intencionem ac factum uirorum illustrium predecessorum nostrorum uidelicet Erici regis sweorum tercii nec non & dilecti patris nostri uiri discreti Domini birgeri ducis, ac maiorum tunc regni principum existencium cum eodem pio fauore prosequentes, ac ratum habentes, de

*) Finnes äfven A. 4. a 1: 4, 5. i vidimation af K. Birger år 1305.

de consensu nunc Prelatorum ac regni maiorum principum, quorum consensu & presencia decimas que uulgariter pauperum appellantur de tiundaland, attundaland, fiedhrundaland ecclesie vpsalensi suisque prelatis ab antecessoribus nostris ut dictum est libere resignatas ac dimissas auctoritate regia perpetuo confirmamus. Jnhibentes ne quis eas de cetero retineat, uel impediat, prout offensam regiam duxerit euitandam. Et quia super hijs eciam uidimus statutum ecclesie romane seu eius mandatum non cancellatum, nec abolitum aut aliqua sui parte uiciatum, decuit nos hoc presens negocium omni honore prosequi, quia predicte romane ecclesie filij obediencie esse volumus cum effectu. Declaramus eciam presenti scripto, fundos ecclesiarum liberos esse ab omni iure regio per diocesin vpsalensem, quia predicta vpsalensis ecclesia semper nobis fauorabilis secundum iusticiam exstitit, & ideo inter nos & uenerabilem patrem Dominúm. F. quondam archiepiscopum vpsalensem, Telgis in concilio prouinciali sic exstitit ordinatum. Datum apud alsnu. anno domini. M°.C°C°.LX°X°. Nono Jdibus Maij.

Sigillet skadadt.

670. 1279 d. 15 Maj. Alsnö.

Kon. Magnus I:s Salubref på Gultabrunna och Ekelang i Erla Socken till Eskilstuna kloster.

A. 3. 1. 1: 4.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras jntellecturis, Magnus dei gracia Rex sweuorum salutem christi fidelibus repromissam, Quoniam propter vite fragilis breuitatem hominumque labilem memoriam, que racionabiliter acta sunt processu temporis, frequenter in dubium reuocantur, nisi in scriptis redacta litterarum viuacitate ac testimonio fuerint perhennata, Nos harum serie ad pupplicam tam posterorum quam presencium proferimus nocionem Quod nos terram XVI:cim solidorum in gultubrunnum que ad coronam pertinebat, pro iusto precio vendidimus videlicet. XXXII. marcis vsualis monete, Et terram nouem solidorum in ekelang, in ærlasokn abyring que eciam ad coronam pertinebat cum agris pratis siluis nemoribus pascuis piscarijs & quibuslibet suis attinencijs eciam pro iusto precio videlicet vigintj marchis vsualis monete, sancte domui hospitalis beati johannis baptiste in æskilstunum dimisimus perpetuo posidendam, Transferendo in eiusdem domus fratres dominium & plenam proprietatem dicta predia regendi donandi vendendi obligandi siue quocumque modo voluerint ordinandi pro ipsorum libito voluntatis, sublata nobis & nostris successoribus omni facultate, sepedicta predia aliquo ingenio repetendi, Quia pro tanto curabimus omnimode, corone

plenam satisfaccionem fieri & condignam Quicumque igitur hanc solucionem siue commutacionem infringere uel reuocare attemptauerit partem cum dathan & abiron quos terra uiuos absorbuit se nouerit habiturum, vt autem istud factum perpetuam obtineat firmitatem, sigillum nostrum. vna cum sigillis dilectorum fratrum nostrorum domini Waldemari & domicelli benedicti nec non reuerendorum patrum dominorum Jacobi vpsalensis archiepiscopi. Henrici lincopensis, bryniulfi scarensis, A. strenginensis, K. abonensis, & asceri vexsionensis, & dominorum Johannis philippi, magni Jonsson byrgeri philippi, & aliorum maiorum regni quorum nomina non sunt annotata presentibus litteris duximus apponenda. Datum alsnø anno domini. M°.CC°.LXX.IX°. proxima secunda feria post ascensionem domini.

Sigillen: N:o 1, 3—5, 7—10, 12—14 finnas; N:o 2, 6, 11, 15, 16 bortfallne.

671. 1279 d. 15 Maj.

Kon. Magnus I:s Stadfästelse på en öfverenskommelse, hvarigenom Birger Philipsson försålt till Östgötha Lagmannen Bengt sin hustru Ulfhilds gårdar Wi och Hoby, och i stället i vederlag lemnat henne gårdarne Ljungås och Frösberg i Westergöthland.

A. 6. a. 1: 17.

Omnibus ad quos littere presentes peruenerint. Magnus dei gracia rex sweorum salutem in domino sempiternam. Tenore presencium constare uolumus euidenter quod birgherus philippi filius in nostra presencia constitutus duas Curias dilecte vxoris sue domine vlwildis uidelicet wi & hobÿ domino B. legifero øsgotorum placita inter eos inita conuencione cum omnibus earum attinenciis uendidit, & legali tradicione appropriauit eidem ab ipso & eius heredibus perpetuo possidendas. Et quia forsitan de iure alienare non potuit sine competenti recompensacione curias memoratas, ad debite compensandum Domine supradicte duas Curias suas in uesgocia sitas videlicet ljongas, & frøsbiærgh cum earum attinenciis eidem pro predictis curiis legittima tradicione commisit ab ipsa & eius heredibus perpetuo possidendas Nos vero prefatas conuenciones eciam si quid in eis minus legittime actum est cum nostro consilio & potestate regia confirmantes, Jnhibemus firmiter & districte ne quis memoratum dominum. B. seu sororem eius super premissis possessionibus aliquatenus inquietare presumat. Ad pleniorem autem premissorum euidenciam & roboris firmitatem sigillum nostrum vna cum dominorum vpsalensis archiepiscopi nec non & lÿncopensis, skarensis strengenensis wæxionensis Episcoporum, & swantapolc Magni Johannis filij anundi haraldi filij ac memorati. B. sigillis presentibus litteris duximus appendendum Datum anno domini. M°.CC°.LXX°. Nono. ÿdus Maij.

Sigillen i gula silkestrådar: N:o 2—8 finnes; N:o 1, 9 bortfallne.

672. 1279 d. 15 Maj. Alsnö.

Ulfhild Magnusdotters Bref rörande förutnämde jordabyte.

A. 6. a. 1: 16.

Vniuersis presentes litteras visuris vel audituris . V. quondam magni legiferi osgothorum filia. salutem in domino sempiternam. tam presentes quam futuri nouerint vniuersi. presente Domino benedicto osgothorum legifero fratre nostro. & in id fauore beniuolo consonante cum dilecto marito nostro domino birgero philippi filio. nos in hunc modum fecisse cambium curiarum. reliquimus ei duas curias de nostris cum omnibus adiacenciis illis. scilicet. vy. & hoby. cum omni legalj alienacione. possidendas. vendendas. inpignorandas. & quoquo modo pro suo placito ordinandas. assumentes nobis & nostris heredibus duas de suis eque bonas cum omnibus attinenciis earum videlicet. frøsbyergh. & liungsas. perpetuo possidendas. ad cuius rei testimonium amplius. presentes litteras sigillo. (*raderadt.*) . . . . . nostro fecimus roborari. actum anno domini. M°.CC°.LXX°.IX°. jdus maij. in alsno.

Sigillet skadadt.

673. 1279 d. 6 Jun. Rom.

Påfv. Nicolaus III:s Befallning till Ärke-Biskopen och Biskoparne i Sverige att skicka den insamlade Hel. Landshjelpen till Skara hamn för att sedan af den Apost. Insamlaren Mag. Bertrandus Amalrici öfverföras till Frankrike.

F. 1: 310. An. 2. Ep. 138.

Nicolaus III. mandat universis Episcopis Svetiæ, ut ad Portum Scarensem transmittant pecunias negotio Terræ Sanctæ deputatas in Franciam deferendas per Collectorem apostolicum.

Nicolaus &c. Venerabilibus Fratribus . . . Archiepiscopo, et universis Episcopis in Regno Svetie constitutis Salutem &c.

Tanto ad terre Sancte comoda procuranda vos decet consurgere promptiores, quanto illam eius beavit presentia, cuius effusio sanguinis extitit nostra salus. Cum itaque decima ipsius terre, que proh dolor non sine ignominia Christiani nominis sub Infidelium potestate consistit eiusdem terre subsidio deputata, quedam quantitas pecunie in vestris Civitatibus, et Diocesibus, ut intelleximus, sit collecta Vniversitatem vestram rogamus et hortamur attente per apostolica vobis scripta in virtute obedientie districte precipiendo mandantes, quatenus ob reverentiam Crucifixi cuius in hac parte res agitur, et nostram singuli vestrum pecuniam in locis de decima huius-

modi vestre iurisdistioni subiectis collectam ad portum Scarensem procurent sub custodia fida deferri. Ita quod dicta pecunia postea in Franciam, per dilectum filium Magistrum Bertrandum Amalrici Capellanum nostrum Remensem Canonicum in Svetie et Datie Regnis Collectorem decime a Sede apostolica deputatum deferri possit, seu mitti, ad quod eidem Capellano auxilium, et Consilium quantum in vobis fuerit vos volumus impertiri. Preces autem, et preceptum nostrum sic studeatis sollicite, ac fideliter adimplere, quod eiusdem subsidii exhibitione operis laudabiles comprobemini zelatores, Nosque proinde devotionis vestre sinceritatem dignis in Domino laudibus commendemus. Datum Rome apud Sanctum Petrum VIII. Idus Junij Anno Secundo.

674. 1279 d. 7 Jun. Rom.

Påfv. Nicolaus III:s Befallning till Konungen i Sverige att återställa det, som uppburits af Hel. Landshjelpen.

F. 1: 312. An. 2. Ep. 136.

Nicolaus III. Regem Svetiæ graviter monet de restituenda pecunia Terre Sanctæ assignata.

Nicolaus &c. Carissimo in Christo filio . . . Regi Svetie Illustri Salutem &c.

Si circumspecta culminis regalis industria recte consideret quantum apostolica Sedes circa negotium Terre Sancte, quam inimicorum filii Dei vivi Domini videlicet Ihesu Christi, qui pro salute humani generis in ea nasci voluit, et Crucis subire tormentum funesta presumptio occupavit a noxiis sollicitudinibus laborarit, et ad illud cooperantibus sibi fidelium studiis indesinenter aspiret, tu profecto circa ea que promotionem ipsius negotii procurarent, tua vacaret intentio eiusque detrimenta, tanquam membrum Nobile, ac princeps catholicus evitares, Sed sicut non sine vehementis admirationis causa nuper accepimus de pecunia decime, que in tuo Regno ad opus ipsius terre collecta esse dinoscitur, quandam quantitatem argenti sub velamento necessitatis urgentis recepisti motu proprie voluntatis, quod utique non decuit Regiam Majestatem, cuius favoris presidium ipsi negotio suo loco, et tempore credimus non deesse. Verum quia huiusmodi receptionem ipsius pecunie non frustra notabilem in derogationem honoris tui, ac Regie honestatis cedere pro firmo testamur, et in pernitiem dicte terre foret exempli exinde aliis causa mali. Nos licet huiusmodi facti qualitas exigeret super hoc fuisse aliter procedendum, ne tamen caritatem veram, quam more superni Patris, cuius Vicariatus in terris quamquam indigni officium obtinemus, ad

regalem Serenitatem habere decrevimus refriguisse quomodolibet opineris, ad te in mansuetudinis spiritu dirigimus scripta nostra, celsitudinem regiam affectuose rogantes, quatenus predictam quantitatem argenti dilecto filio Magistro Bertrando Amalrici Cappellano nostro Canonico Remensi Collectori decime in Regno tuo a Sede apostolica deputato nostro, et eiusdem terre nomine restituere plenius omnino procures. Ita quod exinde Imperatoris celestis gratiam uberius merearis, et laudabilis constituaris in labiis populorum, nosque zelum tue devotionis ex hoc multipliciter commendemus. Datum Rome apud Sanctum Petrum VII. Idus Junij Anno Secundo.

675. 1279 d. 9 Jun. Sundby.

Kon. Magnus I:s öppna bref för Saba kloster på frihet från Kongl. utskylder, med undantag af lidgärd, af klostrets gods och lägenheter.

A. 3. h. 2: 4.

Jn nomine summe & indiuidue trinitatis. Magnus dei gracia sweuorum gotorumque rex. vniuersis &c. *lika med N:o* 617 *till* beate marie Saba attinentes ob fratrum deuocionem &c. *och vidare till* exactionibus procuracionibus vel aliis collectis liberas semper concedimus & exemptas. nisi expedicionem, que vulgariter dicitur lidgærdh euocari. contingat vel aliqua gracia communis muneris postulari vt libere sint &c. *vidare till* eandem libertatem roborantes sigilli nostri munimine confirmamus. Jnsuper omnibus per presencia scripta declaramus quod prefatam domum & fratres ibidem domino deo seruientes sub clippei nostri munimine pariter & tutela constituimus specialiter protegendos quam diu vixerimus domino largiente Jtaque quicumque ipsis iniuste fuerit aduersatus in se & bonis suis strictam nostre magestatis sanciat vlcionem. Jllos autem quos dominus in locum nostrum prouiderit successuros quamplurimum rogamus vt intuitu dei gracia cuius sumus id quod sumus. hec eadem fratribus iam predictis faciant & concedant. Datum Sundby anno domini M°CC°LXX° nono quinto jdus junij.

Sigillet, något skadadt hänger i röda silkestrådar.

676. 1279 d. 11 Jun. Dafö.

Kon. Magnus I:s Skyddsbref för Fogdö kloster med befrielse från Kongl. utskylder af klostrets egendomar.

A. 3. 8. 1: 13.

Magnus dei gracia sweuorum gotorumque rex Omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Tenore presencium omni-

bus constare volumus & liquere. Nos religiosas mulieres & honestas dominam abbatissam. de fodø & eiusdem loci conuentum cum omnibus bonis ipsarum mobilibus & immobilibus famulis villicis collonis familiis & personis in eisdem bonis commorantibus admisisse & recepisse sub nostram protectionem & presidium speciale. Donantes eadem bona cum omnibus famulis villicis & collonis familiis & personis prenotatis in eisdem bonis ut diximus commorantibus ab omnibus iuribus & causis regalibus tam a redempcione ledonxlama quam aliis libera penitus & exempta. nisi expedicionem nostram duxerimus educendam & aliqua gracia communis muneris imponantur. Prohibemus igitur firmiter & districte ne quis ipsas super premissa donacione nostra auctoritate presencium concessa presumat aliquatenus indebite molestare Si quis autem hec attemptare presumserit nostram indignacionem mullatenus euitabit Jn cuius rei testimonium presentes litteras sigillo nostro fecimus communiri. Datum dafhø Anno domini M°CC°LXX° nono tercio Jdus Junii.

Ett stycke af Sigillet hänger i en från sjelfva brefvet klippt remsa.

677. 1279 d. 15 Jun. Örebro.

Kon. Magnus I:s Bekräftelse på Fru Christinas gåfva af Unastad och Hög till Risaberga kloster.

A. 3. n. 1: 12.

M. dei gracia sweuorum gothorumque Rex, Omnibus presentes litteras inspecturis, salutem in domino sempiternam Per presentes litteras liquide constare volumus vniuersis, Curiam que dicitur vnastather ac predium quod hogh appellatur, ad dominam Cristinam Sanctimonialem de risæberghum legaliter adque rite deuolutam fuisse, sicut per allegaciones, Cum super eadem curia & dicto predio litigium ortum fuisset, aliquando nobis constitit euidenter, Cum autem predicta domina. C. prefata bona monasterio cui se ipsam deuouerat decreuerit pleno iure, sicut ea possederat conferenda predictam collacionem ab ipsa iuste & pie factam auctoritate presencium confirmamus, Jnhibentes firmiter & districte ne quis ipsum monasterium in posterum super hoc audeat impedire. Actum øræbro anno domini. M°.CC°.LXX°IX°. decimo VII° Kal. iulij anno regni nostri quarto.

Sigillet bortfallet; remsan qvar.

678. 1279 d. 15 Jun. Örebro.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på Sigarsö till Bisk. Anund i Strengnäs.

A. 3. g. 1: 6.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. M. dei gracia sweorum gotorumque rex salutem &c. *lika med N:o* 645 *till* Datum øræbro

anno domini. M°.CC°. septuagesimo nono decimo. VII°. kalendas julii anno regni nostri quarto.

Ärke-Biskopssigillet N:o 3 finnes, fast skadadt; de öfriga 6 bortfallne.

679. 1279 d. 19 Jun.

Bisk. Henrics i Linköping Bref rörande utbyte af Biskopstionden af Wrigstads socken till Nydala kloster mot Rytlofors qvarnar.

A. 3. z. 1: 51.

Omnibus presentes litteras inspecturis. Hænricus dei gracia lincopensis Episcopus totumque Capitulum ibidem, salutem in domino iesu christo. Tenore presencium constare uolumus euidenter. Nos communi nostro consilio & consensu Cum venerabilibus uiris Domino abbati & Conuentu monachorum noueuallis ordinis cisterciensis talem fecisse permutacionem. Quod decimas Episcopales parrochie wricstad ad Episcopalem mensam spectantes eisdem perpetuo percipiendas dedimus. Pro molendinis que in loco dicto Rytloforș possederunt. ut dicta molendina & locus in quo constructa sunt eorumque prouentus ad dictam Episcopalem mensam semper pertineant in decimarum conpensacionem & vicissitudinem premissarum. Jn huius itaque perpetuam memoriam & euidenciam pleniorem presentibus sigilla nostra duximus apponenda. Datum anno domini M°.CC°.LXX°. Nono, Decimo tercio Kalend. Julij.

På frånsidan: de decimis parrochie vrixstadha. (med yngre hand) & røtlo qwern.

Sigillen: N:o 1, 2 skadade.

680. 1279 d. 21 Jun. Rom.

Påfv. Nicolaus III:s Föreskrift till Mag. Bertrandus huru förfaras skulle med Hel. Landshjelpen af Biskopen i Skara, som ernade personligen fara till Hel. Landet.

F. 1: 314. An. 2. Ep. 139.

Nicolaus III. Collectori Decimarum pro Terra Sancta in Svetiæ Regno mandat, ut decimam ab Episcopo Scarensi recipiat, ac tuto in loco deponat, restitutur. eidem in actu discessus ad partes transmarinas.

Nicolaus &c. Dilecto filio Magistro Bertrando Amalrici Canonico Remensi in Datie, et Svetie Regnis Collectori Decime Terre Sancte subsidio deputate Salutem &c.

Sicut nuper te accepimus intimante Venerabilis Frater noster . . . Episcopus Scarensis zelo fidei, et devotionis accensus Crucis assumpto signa-

culo proponit in primo generali passagio a Sede Apostolica statuendo in Terre Sancte subsidium personaliter proficisci. Quare a nobis edoceri humiliter postulasti, an ab eodem Episcopo de redditibus suis ecclesiasticis sit decima exigenda. Nos itaque discretioni tue per apostolica Scripta mandamus, quatenus a dicto Episcopo huiusmodi decimam exigas, et in tuto loco deponas tradendam tandem dicto Episcopo, si eum contigerit personaliter transfretare. Alioquin ipsam nostro et dicti subsidii nomine custodias diligenter. Datum Rome apud Sanctum Petrum XI Kal. Julii Anno Secundo.

681. 1279 d. 21 Jun.

Påfv. Nicolaus III:s Bref till Kon. Magnus i Sverige rörande Hel. landshjelpens utförande utur landet.

K. c. 188.

Nicolaus Papa Tertius Charissimo In Christo Filio Regi Svetiæ Illustri.

Illam in desiderijs Regiis sperantes deuotionis sinceritatem haberi, quæ mentem tuam sollicitat ad negotium Terræ sanctæ fæliciter dirigendum, serenitatem Regiam rogamus attente quatenus ob reuerentiam Regis Regum, cuius res agitur, pecuniam decimæ in Regno tuo collectæ, in eiusdem Terræ subsidium conuertendæ, extra idem Regnum extrahi libere patiaris, & ad id prospere peragendum præstes plenæ securitatis fauorem: ita quod ex hoc diuinæ Maiestatis gratiam vberius merearis, nosque zelum quem habes ad procurandam prædictæ Terræ prosperitatem, dignis in Domino Laudibus commenderis. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum XI. Cal. Jul. Anno II.

682. 1279 d. 8 Jul.

Bisk. Henrics i Linköping intyg att han öfvervarit Siggrs i Hesleby donation till Alvastra kloster.

A. 3. v. 1: 7.

Omnibus ad quos littere presentes peruenerint. H. dei gracia lyncopensis Episcopus salutem in domino sempiternam, Constare uolumus euidenter quod siggo quondam habitator in hæsleby in nostra presencia constitutus, omnia bona sua mobilia & immobilia ob anime sue remedium integre contulit Monasterio aluastri perpetuo possidenda. Hoc dumtaxat adiecto quod dum uiueret, in uictu & uestitu competentibus, Monasterij prouisores eiusdem sibi prouidere curarent. Datum Anno domini. M°.CC°.LXX. Nono. VIII°. ydus Julij.

Sigillet är jemte den utur brefvet skurna remsan förloradt.

683.

683. 1279 d. 8 Jul.

Bisk. Henrics i Linköping Bref rörande Wewersunda och socknens Biskopstionde, som lemnats Alvastra kloster i utbyte mot jord i Ströya.

B. 3: 44.

Omnibus ad quos presentes littere peruenerint. H. dei gracia lincopensis episcopus & capitulum eiusdem ecclesie. salutem &c. Vt ea que preuia racione & congrua deliberacione sunt acta ad plurium perueniant nocionem. declaramus tenore presencium quod communi accidente consensu cum domino abbate & conuentu Monasterij aluastri commutacionem fecimus prediorum tradentes eis quicquid jn wewersundom possedisse dinoscimur cum decima eiusdem parochie episcopali mensa subiecta. & ab ipsis recipientes curiam de strøyo cum quinque attungis eidem adiunctis firma vallacione super tenendo contractu premisso. jnita hinc & inde Ob euidenciam igitur huius rei sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda. Datum anno dominj M. CC. septuagesimo nono VIII idus julij.

684. 1279 d. 10 Jul. Warnhem.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på Björnsäter till Skara Domkyrka.

A. 3. 2. 1: 11.

Magnus dej gracia sweorum gotorumque rex. Omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino jesu christo. Cum per lapsum primi parentis. Memoria condicionis humane. sit Effecta labilis & caduca. solent Ea que rite aguntur. posterorum noticiis imprimi serie litterarum. Ne simul cum memoria res gesta collabatur. Eapropter jnnotescat tam presentibus quam futuris. Nos quoddam predium dictum Byonsæter in Chyndahæredhy. situm. post patrem nostrum. dominum B. ducem swecie. iure hereditario recepisse. & hoc iddem predium cum omnibus attinenciis suis, scilicet agris pratis pascuis piscariis & siluis, Molendinis & colloniis. ad honorem beate virginis & nostrorum remissionem peccaminum. Ecclesie sue scarensi contulisse pleno iure perpetuo possidendum. Jn cuius rej longiturnam noticiam. sigillum nostrum presentibus duximus appendendum. Omnibus districte sub obtentu gracie demandantes. vt nullus in posterum datam donacionem. audeat vel attemtet aliquatenus reuocare.

Datum Vernehm anno. Dominj. M°.C°C°.LXXIX. Jn die beati Kanoti regis & Martiris.

På frånsidan: Collacio bonorum in byornæsæter in chyndha hæret.

Sigillet bortfallet; den ur brefvet klippta remsan qvar.

684. *a*). Öfversättning.

A. 3. 1. 1: 12. *)

Vij MAGNUS med gudz nad. Swerigis och Göthe konung. helsom alle som se thetta nerwarandes breff ewinnelige med gud. Ffor förste föräldrens brwth. skuld. Tha är menniskernes minne. ganske wanskeliget oc krankeliget wordet. Ther fore pläghe the ärande som laglige göres. kungöres effterkommendom med weterlig breff. ath swo dana ärande skule ey falle off menniskes minne. Ty skall allom weterliget wara swo well effterkommendom som nerwarandom ath wij haffwe eth gootz som kalles Bierceter j Kindaherad. faanget i räth arff äffter wor kere ffadher her B. hertog i swerige. Och thet samma gootz med alle sina eghor aker. äng. ffämark ffiskewatn. och skoger. qwärner och tompther haffwe wij giffwet tiil domkyrkenne i scara. Jomffrwe marie tiil heeder och wore synde forlatilse. tiil ewerdelige egn. Tiil tess ytermere witnesbyrd hengie wii wort incigle neden fore thetta breff fforbywdendes allom strengelige widh wore konungxlige hämpd thenne wore goffwe nogen tiid aaterkalle. Giffwet j warnhem Aar effter gudbyrd. Twsande twhundrade LXX och IX ppa S:te knwtzdag.

685. 1279 d. 20 Aug. Skara.

Kon. WALDEMARS Gåfvobref på Lodarstad till Drottn. SOPHIAS Hofjungfru MARGARETA RAGNILDSDOTTER.

A. 6. a. 1: 15.

W. dei gracia condam Rex Sweorum vniuersis christi fidelibus. presens scriptum visuris uel audituris. Salutem in Domino Sempiternam. Nouerint tam posterj quam presentes. nos predium quod possedimus in Lodarsthadum. Margarete Ragnildis famule dilecte vxoris nostre Sophie. contulisse perpetuo possidendum. nec non & suis heredibus post se relictis cum ipsa de hoc seculo nequicie eripitur concedimus liberam actoritatem supradictum predium vendere & possidere & ad eorum libitum & voluntatem ordinare. Jn cuius rej testimonium siggillum nostrum et sigillum vxoris nostre S. presentibus duximus apponenda. Datum Skaris anno Domini M°.CC°.LXX°IX°. infra octavas assumpcionis beate virginis, in die beati bernardi abbatis.

Sigillen N:o 1, 2 bortfallna; silkestrådar qvar.

*) Jemte 3:ne andra öfversatt och vidimeradt af Domprosten och Ärkedjeknen i Skara år 1505.

686. 1279 d. 26 Aug.

Kon. Magnus I:s Tillståndsbref för Bisk. Henric i Linköping att anlägga en stad vid Berga i Finveden.

A. 3. o. 1: 9.

Omnibus presentes litteras inspecturis. M. dei gracia Rex Sweorum, salutem in domino sempiternam. Presentibus litteris constare uolumus presentibus & futuris Nos admississe & licentiam dedisse domino. H. Episcopo Lincopensi ut in terris quas habet in uilla Bierghom Finwidie. uillam forensem constituat prout melius viderit & nouerit expedire Jtem uolumus quod dicta uilla cum in ipsius terra constituitur tam in regalibus omnibus causis & juribus quam Episcopalibus dicto Episcopo & suis successoribus pertineat pleno iure. Datum anno dominj. M°.CC°.LXX°. Nono. Sabbato post festum beati bartholomej apostoli.

Sigillet tillika med ett stycke af brefvet bortskuret.

687. 1279 d. 17 Sept. Söderköping.

Werner Brunkes Salu- och Sköte-bref på jord i Ekeby till Bisk. Anund i Strengnäs.

A. 3. g. 1: 8.

Omnibus presentes litteras inspecturis. Vernerus dictus brunco. salutem in domino jhesu christo Corám uniuersitate uestra tenore presencium recognoscimus. nos predium dictum echeby videlicet quindecim solidos terre cum dimidio. venerabili patri domino Anundo strenggiænensi episcopo pro triginta marcis denariorum vsualis monete legaliter uendidisse presente & consenciente domino nostro rege magno. Ex cuius liberalitate nobis dictum predium scotatum fuerat perpetualiter & collatum quam quidem summam pecunie nobis integraliter numeratam & solutam esse protestamur. Jn cuius rei testimonium presentes litteras sigillo nostro fecimus consignari. Datum anno domini. M°.CC°LXX°IX° in uilla suthurcopie in dominica proxima post exaltacionem sancte crucis.

Sigillet bortfallet.

688. 1279 d. 11 Oct. Ydö.

Ulfhild Magnusdotters Bref rörande utbyte af Wi i Ydre härad mot Frösberg i Westergöthland till hennes man Birger Philipsson.

A. 6. a. 1: 19.

Vniuersis presentes litteras inspecturis V. quondam magni legiferi filia salutem in domino sempiternam. Tenore presencium vobis constet. Nos

cum dilecto marito nostro. B. philippi filio. in hunc modum fecisse commutacionem curiarum presente fratre nostro domino. B. legifero & fauente recepimus ab ipso vnam curiam in vesgocia dictam frøsbierg. cum omnibus suis attinenciis. per omnem acquisicionem legitimam. martino de slyckio pre festa recepcionis huiusmodi proloquente. reliquimus autem ei vnam de curiis nostris sitam in ydre nomine. vy. cum omnibus eius adiacenciis. per omnem alienacionem legalem. dan de arastad pre festa alienacionis huiuscemodi discernente. maritus vero noster prefatus nominatam curiam in vy. dilecto fratri nostro domino. b. legifero osgothorum pro trecentis & sexaginta marcis maioris numeri vendidit cum nostro consensu beniuolo & fauore. ac nostro pariter interesse nos autem istum contractum sub vlcione diuina prohibemus per heredes nostros genitos vel gignendos verbo vel opere retractari. ad cuius facti euidenciam pleniorem. has litteras. siggillis. domini regis. M. dominorum episcoporum. vpsalensis. lyncopensis. skarensis. strengenensis. domini iohannis. philippi. domini iohannis karuli. nec non sepe dicti mariti nostri vna cum nostro. fecimus siggillari. Actum apud ydø anno domini. M°.CC°.-LXX°.IX°. V° ydus octobris.

Blott 2:ne de sista Sigillen hafva blifvit satte under brefvet: de äro bortfallna; röda silket finnes qvar.

689. 1279 d. 11 Oct.

Birger Philipssons Bref om utbyte af Frösberg mot Wi, och försäljningen af det sistnämnda.

A. 6. a. 1: 20.

Omnibus presentes litteras inspecturis. B. quondam philippi filius salutem in omnium saluatore. Tenore presencium vobis constet. nos assistente domino benedicto osgothorum legifero et favente. cum dilecta vxore nostra vluildi in hunc modum inisse cambium curiarum. recepimus ab ipsa vnam curiam scilicet. vy. in ydre. cum omnibus eius adiacenciis. per legitimam alienacionem. Dan de arastad. pre festa. aliis discrecioribus commanentibus iustimode discernente. nos vero reliquimus ei. aliam de nostris sitam in vesgocia nomine frösbierg cum ipsius attinenciis vniuersis. consimili alienacione. martino de slyckio pro hac parte pre festa legaliter proloquente. Set nos dictam curiam in vy. prefato domino. B. legifero pro trecentis et sexaginta marcis. maioris numeri. cum omni alienacione iusticiaria. vendidimus. Karulo falca de skortoby. pre festa huius curie disserente. prohibentes heredibus nostris progenitis seu non progenitis istud aliqualiter verbo vel opere retractare. Ad cuius rei euidenciam.. siggillis. domini regis. M. domini vpsa-

lensis. lyncopensis. skarensis. strængenensis. domini iohannis philippi. domini iohannis karuli. vna cum nostro has litteras petimus roborari. actum apud ydø anno domini. M°.CC°.LXX°.IX°. V° ydus octobris.

690. 1279 d. 15 Oct. Telge.

Kon. Magnus I:s öppna bref till Lagmän, Häradshöfdingar och menige man i Skara stift rörande kyrkogodsens och de derå boendes befrielse från verldslig domstol.

A. 3. z. 1: 13.

Magnus dej gracia sweorum gotorumque rex. Legiferis. Prolocutoribus. Exactoribus. & omnibus scarensem dyocesim jnhabitantibus. Jn rege regum graciam cum benedictione Cum secundum jllustrium antecessorum nostrorum pie recordacionis Johannis & Erici. sweorum quondam regum privilegia per romanos pontifices confirmata. ad scarensem episcopum nomine Ecclesie sue omnes Ecclesiastice possessiones. per totam scarensem dyocesim. Cum omnibus attinenciis Earundem. ab exaccione regia. libere penitus & exempte. pertinere debeant inperpetuum pleno iure. Jn tantum quod si que cause in fundis vel in prediis. quibuscumque presbiterorum. & clericorum omnium predicte diocesis. & collonorum eorum Emerserint. totaliter ipsi Episcopo attineant in satisfaciendo. Jncestus quoque adulteri. periurii. sortilegiorum. flagiciorum. que contra naturam fiunt cause. ac quecunque alia ac religionis sacre rupturam festiuitatumque sanctorum & ieiuniorum violacionem spectancia ad ipsius officium libertate semper pertineant. speciali. volentes vt que per supradictos predecessores nostros. pie ac iuste facta sunt. per Nos firmitudinis robur optineant. uniuersitati vestre districte precipimus et mandamus. Quatenus de juribus & causis omnibus prenotatis, ipsi qui nunc est venerabili patri domino. B. scarensi Episcopo. & post ipsum successoribus suis fauorabiliter & integraliter faciatis justicie complementum. Ad cuius rej euidenciam pleniorem sigillum nostrum presentibus duximus appendendum. Datum Telys. Anno. dominj. M°.C°C°.LXX.IX. die dominica. post festum beati dyonisii.

Sigillet saknas.

691. 1279 d. 16 Oct. Telge.

Ärke-Bisk. Jacoss och Svenska Biskoparnes på kyrkomötet utfärdade påbud om en gärd af all kyrkans jord till Konung Magnus.

A. 7. a. 1: 13.

Omnibus presentes litteras inspecturis, Jacobus dei gracia vpsalensis Archiepiscopus. Ceterique Suffraganei Eiusdem Ecclesie, salutem in domino

sempiternam. Quam bonus & suauis sit spiritus sancte matris Ecclesie, euidenter intelligit qui prudenter aduertit. Dum errantes filios pie disciplinans ad sinum suum extra quod salus non est reuocat, obbedientes autem utpote benedictionis filios condecet maternis affectibus amplectitur atque fouet. Hoc in utrisque studens agere, quod saluti congruit & profectu. Sane cum illustris Dominus noster Magnus Rex sweorum talem se exhibuerit in Omnibus circa ipsam dei Ecclesiam suosque ministros vt uere dici possit obbediencie filius ministerque salutis, debitum arbitramur ad statum & pacem ipsius atque regni sui conseruandum maxime cum de pace ipsorum pax eciam dependeat Ecclesie, sibi per Ecclesiam subueniri. Eapropter cum ad presens tam graui depressus sit mole debitorum propter guerrarum incommoda quibus dispendiosius iam aliquibus temporibus fuerat inuolutus, quod ad ipsum liberandum proprie ipsius aut eciam laicorum suorum non suppetunt facultates, Nostri prouincialis approbacione concilii duximus statuendum. vt de Omnibus possessionibus & prediis Ecclesiarum regni swechie, siue per clericos siue per uillicos siue per colonos procurantur aut eciam excoluntur semel in hunc modum sibi caritatiue subsidium inpendatur. Quod videlicet is qui predia Ecclesie inhabitat et excolit minus habens in bonis quam ualorem trium marcharum vsualis monete. solidum denariorum, trium marcharum habens ualorem, oram denariorum. sex marcharum duas oras. Nouem marcharum tres oras. duodecim marcharum dimidiam marcham usualis ut dictum est monete debeat exhibere in subsidium dicti domini nostri regis. Si aliquis uero plus in bonis habuerit, eo tamen plus contribuere minime teneatur. Set quotquot fuerint uillici aut coloni Ecclesie in bonis habentes ad ualorem predictarum duodecim marcharum, ad erogandam dictam dimidiam marcham obligatos se nouerint & astrictos. Hanc tamen talliam uel collectam per questionarios aut exactores quoslibet exigi aut recipi districtius prohibemus. nisi per eos quos ad hoc per nos specialiter deputauerimus et expresse. Actum & Datum Tælgis anno Domini. M°.CC°.LXX° Nono, decimo septimo Kalend. Nouembris.

På frånsidan: littera de subsidio facto magno regi per prelatos quo ad colonos prelatorum & ecclesiarum tocius regni.

Sigillen: N:o 1 skadadt; N:o 3 bortfallet; de öfriga 5 väl bibehållna.

692. 1279. Telge.

Stadgar rörande Presterskapet, fastställde vid Kyrkomötet i Telge.

B. 2: 231.

Statuta concilii telghiensis.

Zelus domus dei & animarum pericula nos compellunt propensiori cura satagere vt vigilem sollicitudinem, & studium habeamus euellendj vicia,

plantandi virtutes & edificandi honesta ita quod diuina dispositione & nostra sollicitudine mediantibus, praua transeant indirecta. & aspera conuertantur in plana, licet igitur huiusmodi sollicitudinis nostre labor debeat ad omnes prouincie huius incolas. generaliter extendj, quia sapientibus & insipientibus debitores sumus. specialiter tamen ad clericos. qui dormire debent a viciis vt sint penne columbe deargentate. ne quid in ipsis appareat quod offuscare valeat candorem ecclesiastice puritatis. Sane nobis dolor est cordj & rubor orj quod cum multa & diuersa sanctorum patrum statuta. super vita honesta & moribus clericorum emanauerint. adeo tamen incontinencie morbus clericos huius prouincie multipliciter & dampnabiliter infecerat. quod pauci vel nulli ab hoc morbo reperiuntur immunes, fecerat hoc turpis questus in magnum scandalum & obprobrium cleri introductus. per illos qui optentu pecunie vel alterius commodi temporalis. ipsos presumpserant attencius in suis iniquitatibus sustinere, inducendo pro se quod illa pena pecuniaria imponenda sit. que magis timetur. & asserendo illam pecuniariam [1]) esse. cum . . . sicut patet. per effectum quod [2]) cito violatur auro vel argento iusticia. nullamque reus pertimescit culpam. quam redimere nummis existimat, vnde huius sacri prouincialis concilii statuimus approbacione quod clerici concubinas in fundis ecclesiarum vel bonis patrimonialibus seu aliis quibuscumque bonis aut locis ad hoc oportunis, detinentes pro contemptu & contumelia creatoris. Jn summa quarte partis reddituum ecclesiarum vnius anni puniantur, & nichilominus easdem a se remouendas per censuram. ecclesiasticam monicione premissa compellantur. jta quod de illis sinistra suspicio non possit haberi, Qui vero detecti fuerint incontinencie vicio laborare. concubinas tamen in fundis ecclesiarum vel bonis patrimonialibus sicut prediximus tenentes primo legittime moneantur. ne loca suspecta frequentent. & si moniti non acquieuerint. Eligentes pocius perire quam parere. procedatur contra eos quemadmodum superius est expressum. penam autem pecuniariam ab eisdem fornicatoribus amplius quam semel recipi prohibemus, Si quis vero fame sue vel salutis immemor fuerit, statutum hoc, pecuniam vel aliquod commodum temporale recipiendo occulte vel manifeste violare presumpserit. duplum eius quod receperit. ei a quo id receptum fuerit. infra mensem reddere teneatur alioquin ex tunc suffraganei duplum ipsum ultra predictum tempus restituere differentes. ab omni officio pontificali, inferiores vero ab ingressu ecclesie nouerint se suspensos, quousque duplum huiusmodi plenarie fuerit restitutum. nulla eis hoc persoluencium remissione libertate seu gracia valitura.

1—2) *Nettelbl. i Schwed. Bibl.* 2: 125 *har* poenam pecuniariam utilem esse, cum non sit, & pateat per effectum quam cito &c.

De procuracione episcoporum.

Ammonet nos cura suscepti regiminis & auctoritas pontificalis inducit, vt pro statu & indempnitate ecclesiarum ac eciam subditorum simus solliciti & profectibus & incremento, integro studio intendamus sane cum conditores canonum sacrorum in procuracionum recepcione numerum euexionum restrinxerunt vt per euexionum modificacionem restringeretur eciam superfluitas personarum, nonnulli tamen suffraganeorum nostrorum hoc minus salubriter attendentes, in procuracionibus recipiendis, adeo subditis suis fuerant honerosi & graues hactenus, quod sepe longi temporis uictum multis laboribus & sudoribus acquisitum breuis consumpserat hora Cum tamen debent cum graciarum accione recipere, quod eis honeste & competenter fuerit ministratum vt non que sua sunt requirere videantur sed que sunt ihesu christi, vnde huius sacri concilii approbacione duximus statuendum vt episcopi in procuracionibus recipiendis per duas noctes, ad pabulum equorum quinque thynonibus, in ceruisia quatuor in panibus triticeis siligineis & ordeaceis tribus thynonibus, I pecore II ouibus & I lardo siue I porco recenti loco ouium & lardi, VIII pullis II ancis die carnium, cum lacticiniis & piscibus diei sequentis sint contenti, Candelas insuper competentes et medonem habeant vbi prius medo aut mel consueuerat exhiberi Jta tamen quod cutes, pelles, sagimen & residuum candelarum & cetera que superfuerint reseruantur sacerdoti Si quis prelatorum fame sue prodigus per se vel alios amplius quam dictum est tempore visitacionis exegerit & exactum percipit duplum eius quod receperit ei a quo id receptum fuerit, infra mensem reddere teneatur, alioquin extunc suffraganei duplum ipsum vltra predictum tempus restituere differentes ab omni officio pontificali Jnferiores vero ab ingressu ecclesie nouerint se suspensos quousque duplum huiusmodi plenarie fuerit restitutum, nulla in hoc persoluencium remissione liberalitate seu gracia valitura, hec autem de opulentis ecclesiis que prelatos suos ad plenum procurare sufficiunt, sic intelligimus vt ad pauperculas, vel cappellas, que in visitacionibus iungi consueuerant nullatenus extendantur Ceterum si aliquis suffraganeorum nostrorum procuracionem quam pro se & familia sua sacerdoti iniunxerit, maliciose faciendam, vltra tempus ab ipso prefixum recipere distulerit, vlterius procuracionem illius anni non habebit, Si vero canonico impedimento fuerit prepeditus vtputa corporis debilitate regis vel archiepiscopi vocacione dictam procuracionem die prefixa recipere nequiuerit, sacerdos ipsum cum primum voluerit & commode poterit procurare teneatur Quod si propter aliquam racionabilem causam, episcopus secum ducere habeat vltra numerum euexionum iam taxatum inpenso suo officio in vna nocte procuretur in expensis, iam taxatis vbi prius in duabus noctibus

pro-

procurari consueuit nichil amplius exacturus, jtem declaramus quod sacerdotes in nullo teneantur famulis episcoporum transeuncium seu eciam aliis quibuscunque personis nisi ipsos colligere voluerint intuitu pietatis & si aliquas violencias in curiis sacerdotum fecerint, ipso facto excommunicacionis sentenciam se nouerint incurrisse.

De bonis clericorum decedencium.

Fecit Deus hominem rectum sed ipse se inmiscuit questionibus infinitis, & cor adinuencionem [1]) laqueos multiplicans. multiplicatis studiis in recia incidit que nature primitiam [2]) simplicitas. non tetendit. hinc itaque questiones insurgunt, contenciones augentur, querele crescunt & interdum nodus incurritur. dum creditur ansa resolui. Sane quia super bonis mobilibus & immobilibus decedencium clericorum, diuersa consuetudo fuerat hactenus obseruata, quibusdam fratribus & suffraganeis nostris. omnia bona. quibusdam partem bonorum clerici decidentis occupantibus. Taliter huius sacri concilii approbacione pro bono pacis duximus statuendum vt clerici nunc in beneficiis ecclesiasticis constituti, tam indigene quam extranej de medietate bonorum mobilium & immobilium, intuitu ecclesie acquisitorum testandi, legandi seu eciam alias ordinandi pro libito voluntatis liberam habeant facultatem, reliqua vero medietas futuro remaneat successori de bonis autem eorum qui in posterum in ecclesiis ruralibus instituendi sunt taliter duximus statuendum, vt de bonis collectis acquisitis & acquirendis intuitu ecclesie jnuentarium faciant, testibus adhibitis fide dignis, & de illis [3]) auctoritatem habeant legandi. testandi. donandi, seu eciam alias ordinandi, pro sue libito voluntatis, reliquis bonis. intuitu ecclesie acquisitis relictis futuro. sicut prediximus successori, deductis tamen primo ex indiuiso debitis procuracionibus & expensis necessariis in exequiis eorundem faciendis. Si qui vero clerici pro incontinencia vel alia iusta de causa. suis fuerint ecclesiis sentencialiter priuati. bona ipsorum intuitu ecclesie acquisita, deductis primo sicut diximus debitis procuracionibus & emendis siue indigene siue extranei fuerint. ad futuros successores deuoluantur, qui uero bona clerici infirmi seu defuncti, occulte vel manifeste subtraxerit sentenciam excommunicacionis incurrat ipso facto.

De clericis vagabundis.

Sacrorum precepta canonum. que materiam euagacionis in clero penitus excludere videntur, sollicite sequi volentes. huius prouincialis concilii approbacione duximus statuendum. vt nullus suffraganeorum nostrorum prepositorum archidyaconorum decanorum sacerdotum & curatorum absque litteris dimissoriis & formata in iure expressa, ad inofficiandum ecclesias

1) ad innexionem laqueorum. *Nettelbl. a st. s.* 128. 2) primitiva *a. st.* 3) aliis *a. st. s.* 129.

suas clericos suscipi aut peregrinos maxime theutonicos, frisones, anglicos & dacos qui cauteriatam vt sepius tales habent conscienciam, dicentes se esse simplices cum sint austucia dyabolica repleti, & dicunt se sacro ministerio insertos, cum non sint, & pro opere pietatis, dicunt se de loco ad locum transire, cum sint fugitiui sua malicia efficiente. Si qui vero curatorum huiusmodi clericos peregrinos ad inofficiandum ecclesias suas absque dyocesani sui licencia eciam si dimissorias habeant & formatas. pena trium marcharum puniatur, adhuc quid clerici de dimissoriis & formata non curantes seruicio per homagium se astringunt laycorum De quorum potencia confisi vbicunque locorum venerint se suorum exequucioni ordinum ingerunt impudenter reputantes se a iurisdicione dyocesanorum per huiuscemodi homagium liberos & exemptos.

Ne clericus omagium faciat layco.

Vnde huius Sacri consilii prouincialis approbacione statuimus vt nullus clericus maxime in sacris existens homagium faciat layco cuiuscunque fuerit nominis vel gradus dignitatis excepta persona domini regis & ducis, nisi de sui prelati licencia speciali Si quis vero clericorum in illusione huius statuti contrarium fecerit ab officio & beneficio. si quod habet nouerit se suspensum, donec reatum suum emendauerit & graciam sui dyocesani super hoc meruerit, qui vero optenta licencia, laycis taliter per homagium fuerint obligati nullatenus ad inofficiandum ecclesias permittantur sed priuatas tantum missas in aliis dyocesibus saluo iure sacerdotis parochialis, dominis suis cum necesse fuerit. dicere permittantur, & si contrarium fecerint penam incurrant superius annotatam, statuimus eciam vt nullus clericorum calicem tabulam intinerariam, libros, seu eciam alia ornamenta ecclesie ad priuata prophana loca deferre vel in eisdem celebrare presumat, absque dyocesani sui licencia speciali Qui vero contrarium fecerint pena trium marcharum puniantur.

De captiuacione clericorum.

In maligna mundus positus malicia, dum impunitas scelerum per campum liberrime quodam. modo discurrit effrenis, aditum pandit iniuriis, legem dampnat honesti, priuilegium permittit errori, & dum spem ad alios prorogat, ad culpam nonnullos inuitat, sicque per facilitatem venie nocendi potestate ad iniquos transfusa, super sortem iustorum impune extenditur virga peccatorum, propter quod ordo clericalis. non tantum in minoribus sed eciam in maioribus contemptui exponitur atque morti, conteruntur velud vasa testea filii incliti syon, & sicut oues ad occisionem

reputantur ab impiis ecclesie filii & prelati, quos dei filius custodes constituit sponse sue, ac in quibus honorari asserit ac contempni, pupillam oculi sui, tangi prohibens in eisdem, quare huius sacri consilii approbacione duximus statuendum, vt si aliquem clericum in sacris existentem per manum laycalem captiuari contigerit & requisitus & monitus. captiuum sic clericum non restituit vel princeps iusticiam non fecerit, si episcopus, totum regnum, si archidyaconus, prepositus, canonicus vel decanus dyocesis, in qua detinetur, si autem simplex sacerdos, curatus vel clericus in sacris existens captiuatus fuerit particularis prouincia, cum hoc certum constiterit, protinus cesset a diuinis, & ipsos captiuantes & qui mandauerint. & consilium, auxilium vel fauorem, occulte vel manifeste vt caperetur aut detineretur prestiterint, illos eciam qui cum possent & deberent ex officio prohibere & non prohibuerunt excommunicatos denuncient & denunciari faciant, singulis diebus dominicis & festiuis in ecclesiis & publicis conuentibus, ac eciam aliis locis oportunis, si vero episcopi huiusmodi statutum pro modulo & pro posse suo prosequi non studuerint vel voluerint, vel eciam prosequendo debiles fuerint & remissi, ab omni officio pontificali & diuinis, & ingressu ecclesie nouerint se suspensos, donec statutum huiusmodi fuerint efficaciter prosequuti, inferiores vero si statutum huiusmodi neglexerint, aut eciam noluerint obseruare, se vinculo excommunicacionis ipso facto nouerint innodatos.

De habitu clericorum.

Item statuimus vt archidyaconi, prepositi decani & sacerdotes & curati clausa desuper deferant indumenta, jta quod extrinsecus se non cingant tonsuramque debitam habeant & competentem, alioquin pena trium marcharum puniantur nisi premissa ante futurum concilium duxerint adimplenda.

De clericis vel eorum seruientibus transeuntibus.

Item statuimus quod clerici teneantur clericis & seruientibus clericorum transeuntibus necessaria vendere vel venalia inuenire nisi ipsos colligere voluerint intuitu karitatis alioquin trium marcharum pena puniantur, jta quod duas marchas percipiat loci ordinarius & terciam cui necessaria inhumaniter fuerint denegata Si vero clerici transitum facientes. per se vel seruientes suos in curiis sacerdotum seu eciam laycorum aliquod per violenciam raperint, pena XL marcharum quemadmodum layci si rapinam fecerint puniantur jta quod XXVI marchas XVI solidos percipiat loci ordinarius & XIII marche & VIII solidi remaneant cui violencia fuerit irrogata, nec minus qui in curiis sacerdotum violencias fecerint ipso facto senteneiam excommunicacionis incurrant, a qua nisi prius satisfaccionem exhibuerint cum

effectu. cum ipsorum manifesta sit offensa. nullatenus absoluantur. quare eciam singulis diebus dominicis & festiuis cum hoc constiterit precipimus per vniuersas ecclesias huius hæradi in quo violencia facta fuerit puplicari. ac eciam si fuerit opus pulsatis campanis & accensis candelis solempniter aggrauari.

Quod episcopi habeant elemosinarios iuratos.

Christiane fidei religio hoc pie credit & veraciter confitetur quod dominus et saluator noster ihesus christus cum omnium diues esset pro nobis pauper effectus est vnde cum ipse suis imitatoribus premia. eterne consolacionis promisit, beati inquit pauperes spiritu, quoniam ipsorum &c. jdemque pater orphanorum & refugium pauperum ad elargicionem elemosinarum & beneficenciam nos exhortans in ewangelio ait quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis quodque ad probandam tante humilitatis excellentissimam bonitatem eciam pro calice aque frigide mercedem se asserit redditurum Sane consuetudo quedam que merito dicenda est corruptela in finibus huius prouincie multis temporibus inoleuit, quod cibaria quandoque pocius ad superfluitatem quam ad necessitatem & congruum vsum nature in refectoria suffraganeorum nostrorum frequenter illata non ad sinus pauperum cum tamen bona clericorum pauperum Christi sunt sed ad manus cursorum & lectatorum passim offeruntur vnde auctoritate huius sacri consilii talia fieri prohibemus statuentes quod quilibet suffraganeorum nostrorum habeat elemosinarium iuratum qui fragmenta omnia refectorii sui bona fide colligat & collecta in vsus pauperum Christi conuertenda cum dei timore conseruet.

De ordine sessionum clericorum.

Cum de uiris ecclesiasticis quibus plurimum expedire dinoscitur vt in cunctis actibus siue modum ordinemque conseruent nobis referuntur que illos irreprehensibiles reddunt paterno dolemus affectu de ipsorum erudicione curam gerere volumus pastoralem Presertim in hiis que commocionis & discordie generant incenciuum contenciones siquidem diffusa restringitur caritas & dum artatur contencio caritas dilatatur reddenda est igitur concordia cordibus clericorum que penne columbe deargentate sibi & subditis debent splendere & pacifice sedere in pulcritudine pacis in tabernaculis fiducie & requie opulenta Sane licet ad instar gerarchie celestis in qua sunt angeli archangeli virtutes potestates ordines differentes inter ministros ecclesie militantis ex dispensacionis promissione differencia ordinum & graduum dignitatumque debeat obseruari vt quidam sint minores vt pocioribus impendant reuerenciam quidam vero maiores qui minoribus dilectionem impendant non enim aliter ecclesie subsistere poterant nisi hujusmodi magnus differencie ordo seruaretur

quam curiales quidam & rurales sacerdotes non attendentes in sessionibus & publicis conuentibus maioribus se preferant inpudenter, canonicis quidem videlicet cathedralium ecclesiarum magnificantes quantos in ipsis paruos & magnos quodammodo minorantes vt sint nouissimi & non primi vnde hoc perpetuo edicto decetero fieri prohibemus statuentes vt nullus ruralium sacerdotum seu eciam clericorum curiam sequencium canonicis cathedralium ecclesiarum se de cetero preferre presumant, videlicet primi sedeant qui sunt & discuntur jtem statuimus vt singularis persona pro excessibus suis interiecta vel suspensa si durante suspencione dampnabiliter se ingessit nolens communionem fidelium euitare & ob hoc contigerit sacerdotem parochialem a missarum celebracione cessare dum offensa ipsius sit manifesta antequam ecclesiam & plebanum reddiderit indempnem nullatenus absoluatur.

Archiepiscopus subicit si statutis concilii.

Rex excelsus filius summi regis deus & homo dominus ihesus christus quem necessitas legi non subiecit factus est sub propria voluntate sub lege formam relinquens ecclesie ministris & prelatis qui licet libertatem quodammodo habeant excellencia dignitatis recognoscere tamen debent cum subditis quantam ex officio debitam seruitutem sane cum auctoritatis sit posse statuere sed virtutis vt quis se subiciat suo statuto per alterum potens in subditis per reliquum potencior in se ipso presertim cum efficacius statuat dum exponit apercius sui prosequcione statutum verum cum sit parum statuta condere nisi sit qui eadem tueatur & obseruet nos ipsos statutis nostris subicimus volentes quam tulimus legem pati hoc solum excepto quod pro numero euexionis nobis a iure permisso aliquantulum ampliores expensas iuxta taxacionem prelibatam a subditis nostris si nobis visum fuerit requiremus vnde virtute obediencie in nomine ihesu christi precipimus omnibus suffraganeis nostris quod hec omnia nec non sentenciam sabinensis latam in eos qui violenciam in curiis sacerdotum fecerint singulis annis in synodis suis & in aliis publicis conuentibus fideliter legi faciant & exponi vniuersis & singulis superius annodatis suo robore duraturum saluo nobis ac successoribus nostris conuocato consilio iure addendi diminuendi mutandi iuxta id quod visum fuerit expedire.

De bonis clericorum decedencium.

Item statuimus vt defuncto sacerdote cuiuslibet ecclesie vel ipso in extremis agente nullus laycorum seu eciam clericorum cuiuslibet ordinis sit vel gradus. quicquam de domo vel de rebus mobilibus vel immobilibus dolo surripere vel aufferre presumat. sed omnia salua futuro & illibata remaneant sacerdoti. quod si quisquam clericus vel laycus cuiuscunque or-

dinis. vt superius dictum est. quacunque occasione de omni facultate cuiuspiam probatus fuerit abstulisse. vel forsitan dolo aliquo rapuisse. si clericus fuerit. reus sacrilegii prolixiori anathemate condempnetur. & vix ei peregrina communio concedatur. Si laycus excommunicacionis vinculo denodetur. quousque duplum eius quod receperit plenarie fuerit resolutum.

De captiuitate regis.

Execrabilis presumpcio & detestabilis eorum qui manus violentas in principem mittere non verentur per impunitatis quodammodo licenciam sic excreuit quod nec rei puplice parcatur nec regie maiestati defertur, quibusdam regibus bello peremptis, quibusdam captiuis nonnullis eciam de regno fugatis, & compulsis terras inhabitare peregrinas, vnde quanta populi excidia pericula & scandala proueniant nemo sane mentis ignorat, Cum igitur in pace principis sit salus populi & requies & in ipsius turbacione non solum status regni periclitatur verum eciam tranquillitas ecclesiastici status perturbatur, Nos huiusmodi periculis & nefandis presumpcionibus quantum dominus dederit obuiare volentes, huius sacri consilii approbacione statuimus vt quicunque sue fidelitatis & tocius honestatis immemor regem huius regni per ecclesiam coronatum captiuare fugare vel occidere presumpserit nec non & illi qui consilium vel auxilium seu fauorem prestiterint, ad hoc vinculo excommunicacionis se nouerint innodatos nec quisquam de illa scelesta faccione vllo vnquam tempore ab ecclesia in regem coronari mereatur.

693. 1279 d. 8 Dec.

Bytesbref af Abbot Nils i Nydala, på det, i ställe för Åkeköp, till Johannes Brodersson lemnade Gnystutorp, hvars gränser bestämmas; medgifvande honom derjemte tillträde till Hubbestads samt Falshults och Dalshults allmännings skog, så ock fiske i Ljungsjö.

A. 3. k. 1: 5a.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Frater N. dictus abbas Noueuallis totusque eiusdem loci conuentus salutem in omnium saluatore. vniuersitati uestre tenore presencium innotescat Nos concambium prediorum fecisse cum Johanne brodorsun dando videlicet sibi pro predio quod dicitur akæcøp. cum omnibus pertinenciis suis. territorium nostrum quod dicitur Gnystuthorp. hiis terminis circumseptum. versus orientem terminus erit in amne. Ad austrum uero terminus erit de spacio quod est inter erekswikæ & widdekæ directe semper uersus occidentem in pratum quod dicitur stenugæ eng & sic per medium mosæ. & sic per almennigshem in viam & sic inter fløthi mose

& Gnistlingæ madæ per uadum & ibi terminus erit colsbech & Brede mose. Jnde ad aquilonem directe usque ad proprium fundum suenonis. Jnsuper accessum habebit liberum cum pecoribus suis ad siluas de Habýstad. ad succisionem lignorum que glandes non ferunt. Porcos eciam proprios quos de suo ibidem pascit. in dicta silua cum glandes fuerint inpinguabit. ad communes siluas prouincialium. Falzholt & Dalsholt accessum liberum habiturus. Jn cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus annectendum Actum anno domini M°.CC°.LXX°.IX°. VI°. jdus Decembris. accessum eciam habebit liberum ad piscandum in stagno quod dicitur liungsýo.

På frånsidan: Vrixstaþa gnistatorp in akakøp mutatum.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

694. 1279 d. 19 Dec.

Biskop Henrics i Linköping intyg att Nils Gunnesson för sin jord i Skärfhälla och Skaftnäs i utbyte erhållit af Nydala kloster dess gård i Spånarp, under åtskilliga vilkor.

A. 3. x. 1: 53.

Vniuersis presentes litteras inspecturis H. dei gracia Episcopus lincopensis salutem in omnium saluatore. Noueritis Nicholaum. Gunnonis filium in presencia nostra constitutum recognouisse se concambium prediorum in hunc modum fecisse cum monachis Noueuallis videlicet quod ipse pro predio quod possederat in skýærfhel. cum omnibus pertinenciis suis & terra trium horarum in skapsnes possessionem monachorum in spanæthorp habebit condicionibus istis inter eos factis quod ipse liberum habebit accessum ad siluam de witanzbý pro lignis succidendis & ad uenacionem animalium & apum & inpinguacionem porcorum cum glandes fuerint & cetera necessaria specialiter ad mansionem quam habet in spanæthorp hiis omnibus assignatis Nec ad mansiones ipsius alibi constitutas hec extendetur licencia. nec alios licenciabit ibidem ad similia facienda. Sane cum ipse uel heredes eius post eum vendere uel permutare voluerint predium memoratum primo semper monachis ad emendum vel cambiendum ipsum predium exhibebunt. ita quod unius solidi terra cum prato vnius plaustrati tres marcas valeat. quod si fuerit inculta medietatem amittat in ualore. Si uero quod absit fraude uel uiolencia maliciosorum hominum per concambium uel empcionem subtracta fuerit monasterio possessio memorata. emptor ipsius solam terram habebit ad suos usus liberam. que modo suis est sepibus circumsepta cum pascuis pecorum que wlgariter dicuntur. løf. ok. luk. & lignorum succisionem ad ignem solummodo faciendum. suprascriptis omnibus aliis pertinenciis dicte possessionis uel silue penitus reuocatis. Hoc addito quod qui permutacionem

istam siue concambium possessionum cassando reuocauerit. XX. Marcas denariorum persoluet ei qui consensum suum adhibuerat in permissis. Et ut ista rata sint & maneant inconuulsa ad peticionem fratrum & abbatis nec non & Nicholay superius memorati sigillum nostrum presentibus duximus annectendum Datum anno domini M°.CC°.LXX°IX°. XIIII kal. Januarij

Sigillet väl bibehållet.

695. 1279 d. 29 Dec.

Johannes Carlssons af Fånö testamente af penningar till åtskilliga kloster och kyrkor, m. m.

A. 4. a. 1: 9. *).

In nomini patris & filii. & spiritus sancti amen. Ego Johannes karlsun de Fanø humane condicionis fragilitatem continuamque vite mundane instabilitatem, mortis aculeo concludi diligenti indagine considerans, in meorum remissionem peccatorum, que largicionibus elemosinarum aliisque pietatis operibus redimuntur. sanus & incolumis meum in hunc modum condo & ordino testamentum. Fratribus predicatoribus sictonie, apud quos mei corporis eligo sepulturam, triginta marcas argenti vna cum palude que Musamyr dicitur, quam eis dominum geronem dedisse veraciter comperi donacione perpetua confero & assigno. Ecclesie vpsalensi vnam marcham argenti. Fratribus minoribus in Østraaros. I. marcham argenti. Fratribus Enikopie vnam Marcham argenti. Fratribus in stocholm. I. Marcham argenti. Monialibus in sko. I. Marcam argenti. Hospitali Enikopie. I. Marcham argenti. Ecclesie sti Nicholai in stocholm. I. Marcam argenti. Fratribus in Eskilstunum vnam marcam argenti. Preterea omnes vtriusque sexus mihi seruili condicione attinentes plena & perpetua libertate manumitto Actum anno domini M°.CC°.LXX IX°. V°. die Natalis domini presentibus domino Erlendo & dilecta vxore mea. quorum eciam sigilla vna cum meo in testimonium presentibus sunt appensa.

Alla 3 Sigillen bortfallna; pergamentsremsorna qvar.

696. 1280.

Abboten och Conventets i Saba salubref på Snutiberg till Nunnorna i Sigtuna.

A. 6. a. 1: 5.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras videntibus vel visuris. Frater N. dictus abbas. totusque conuentus in Saba salutem in virginis filio. bene-

*) Finnes äfven i en år 1316 af Utvalde Ärke-Bisk. Olof i Upsala vidimerad afskrift A. 3. c. 1: 3, samt i en A. 4. a. 10. af Bisk. Israel och Dom-Capitl. i Westerås samma år vidimerad.

benedicto.' Ne gestorum sinceritas et rerum veritas emergentis calumpnie neuo seu falsitatis caligine aliquatenus valeat obfuscari Litterarum solet testimonio ac fide testium caucius premuniri Nouerint igitur tam posterj quam presentes. Nos paupertatis incommodo Laborantes curiam nostram. snutiberg. venerabilibus filiabus nostris dominabus in Syctonia. iuxta legum terre decreta iusto precio mediante virorum astante testimonio discretorum vendidisse. Jn cuius rei testimonium presentem scedulam sigilli nostri munimine roboratam eisdem dominabus duximus concedendam. Actum anno domini. M°.CC°.LXXX°.

På Frånsidan: Super Sniteberghæ parochie heradhe. Sigillet saknas.

697. 1280 d. 25 Apr.

Ärke-Bisk. Jacobs i Upsala anslag af Berem och Holm till Ärke-Bisk. Folkes anniversarium.

A. 3. a. 3: 2.

Omnibus presentes litteras jnspecturis. Jacobus miseracione diuina vpsalensis ecclesie archiepiscopus. salutem in domino sempiternam. Notum esse uolumus uniuersis. Quod anniuersarium felicis recordacionis. domini fulconis. predecessoris nostri annis singulis faciendum, Nos & successores nostros Racione possessionum. seu curiarum Beremi scilicet & holm. ad hoc specialiter deputatarum quas detimemus, recognoscimus obligatos volentes. ut die qua anniuersarium celebratur cuilibet canonico residenti. ora denariorum. cuilibet sacerdoti.. vicario dimidia ora. cuilibet paruulo prebendario. quatuor denarij. campanariis. XII. denarij. de bonis episcopalibus deputentur. Hoc ipsum in commemoracione omnium episcoporum predecessorum nostrorum statuimus obseruari jn die que asscripta est in kalendario. Jn huius igitur facti nostri evidenciam pleniorem. sigillum nostrum vna cum sigillo capituli presentibus est appensum. Actum anno domini. M°.CC°.LXXX°.VII. kal. maij.

Sigillen bortfallna.

698. 1280 d. 25 Apr. Upsala.

Ärke-Bisk. Jacobs anslag af Collar (Kulla) till sex prebendarier vid Upsala Domkyrka.

A. 3. a. 3: 1.

Omnibus in christo fidelibus presentem litteram inspecturis Jacobus diuina miseracione archiepiscopus vpsalensis salutem in domino ihesu christo. Cultum diuini honoris ampliare solicite cupientes & sacrosancte vpsalensis ecclesie profectum auxiliante domino promouere. dignum estimamus pariter & honestum ut numerus seruiencium deo in diebus nostris multiplicetur & crescat qui dominum super omnia benedictum nocte ac die deuo-

tis obsequijs exemplo beatorum spirituum glorificent & collaudent. Hinc est quod uniuersitati vestre tenore presentis constare uolumus & liquere. Quod nos mansionem nostram Collar cum omnibus pertinencijs bonis mobilibus & inmobilibus pertinentibus ad eandem plene integre & absolute ad usus sex parwlorum prebendariorum in vpsalensi ecclesia seruiencium de communi consensu Capituli nostri in perpetuum assignamus deputantes ad usus cuiuslibet illorum in septimana duos solidos denariorum. annectimus eciam prememorate curie ecclesiam kollar donantes eam ab omni iurisdictione episcopali liberam penitus & exemptam, assignando Capitulo nostro potestatem conferendi dictam ecclesiam nec non ius uisitandi corrigendi & cetera alia faciendi in dicta ecclesia Jnsuper dictis parwlis decimam episcopalem & decimam pauperum de ipsa parochia prouenientes ex consensu capituli nostri perpetuo deputamus. Jn cuius facti euidenciam & perpetuam firmitatem presentem litteram sigillo nostro & sigillo Capituli nostri de quorum consensu premissa omnia fecimus duximus Roborandam. Actum & Datum arusij anno ab incarnacione domini, M°,CC°LXXX, septimo kalend. Mai.

På frånsidan: Ordinacio domini Jacobi super mansione cullum & decimis ibidem paruulis choralibus facta.
Sigillen bortfallne.

699. 1280 d. 25 Apr. Upsala.

Ärke-Bisk. Jacobs Utbyte af vissa orters tionde till stiftets studerande i Paris emot den af andra orter.

A. 7. a. 1: 22.

Omnibus in christo fidelibus presentes litteras inspecturis Jacobus dei gracia archiepiscopus vpsalensis Salutem in domino ihesu christo. Nouerint uniuersi quod nos ad Honorem dei. ecclesie profectum & nobis ad cumulum meritorum studentibus parisiis ex parte ecclesie vpsalensis decimas pauperum prouenientes de prouincia. Lyundereth. Telgboa skiplagi. Riudboa skiplagi. Acherboa skiplagi. & danarøa skiplagi. duximus assignandas. Verum quia decime Huiusmodi ad usus nostros facilius colligi possunt et deduci. eo quod loca in quibus percipiuntur Huiusmodi decime sunt mari magis proxima & vicina. De communi consensu capituli nostri talem cum eis fecimus permutacionem. Quod nos ad usus nostros recepimus ab eis decimas memoratas. deputantes in perpetuum ipsis pro dictis decimis pauperum decimas episcopales de prouinciis Tyerp & Gestricaland prouenientes. Jn cuius rei perpetuam firmitatem presentes litteras sigillo nostro. & sigillo capituli nostri cuius consensu premissa omnia acta fuerunt fecimus communiri. Actum & Datum [1]) Vpsalie. Anno d:ni M°CC°LXXX°VII° Kal. Maij.

På frånsidan: Permutacio decimarum facta per dominum Jacobum super decimis archiepiscopalibus & canonicalibus. *Med annan hand:* De prouincijs studencium parisiis deputatis per Jacobum archiepiscopum commutatis in tierp & gestreciam.
Sigillen: N:o 1 något skadadt, N:o 2 nästan bortfallet.

1) Aro *troligen början till* Arosie, *är af första strecket* V *i* Vpsalie *sedan utstrukit.*

700. 1280 d. 11 Maj. Kettilstad.

Östgötha Lagm. Benot lemnar Nils Sigurdsson Konungens och häradets hemman Ringahult att bebo.

A. 3. n. 1142. *)

Benedictus ligifer osgot. omnibus ydhre jnhabitantibus jn domino salutem sempiternam. vniuersitatj vestre notum facimus per presentes nos, predium jn rinxhulth. domino regi & totj prouinie attinens. domino nicholao sigridæson concedimus jncolendum jn cuius rej testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum Actum anno domini M°.CC°.LXXX°. apud kætilstadh quinto ydus Maii.

701. 1280 d. 29 Jun. Husby Trögd.

Kon. Magnus I:s Bref rörande utbyte af några kronogods till Birger Philipsson.

A. 6. a 1: 21.

Magnus dei gracia sweorum gothorumque Rex. Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino sempiternam Tenore presencium constare volumus vniuersis, Quod nos, ex parte ipsius corone cum byrghero petri quondam filio exhibitore presencium, commutacionem prediorum fecimus in hunc modum, videlicet quod nos pro vna marcha terre ipsius corone quam habuit in hosæby norunde undereth ipsi. b. iure hereditario ac perpetuo deputanda, vnam eciam marcham terre quam dictus byrgherus in hosæby tolangh possidebat, ipsi corone recepimus perpetuo possidendam, Jn huius igitur commutacionis testimonium & euidenciam pleniorem sigillum nostrum presentibus est appensum, Datum apud hosæbytrøgh anno domini. M°.CC°.-LXXX:mo. jn die apostolorum petri. &. pauli.

På frånsidan: Littera (*de*) commutacione prediorum super husaby in norundhe facta.

Stycken af sigillet hänger på en ur brefvet klippt remsa.

702. 1280 d. 8 Jul.

Biskop Henrics i Linköping Stadfästelse på fördelningen af offret vid Åkergarn på Gottland.

B. 3: 41:.

Uniuersis presentes litteras inspecturis. H. dei gracia lincopensis episcopus salutem in domino sempiternam, Ordinacionem quam de oblacioni-

*) Finnes i vidimation af Abboten R. i Alvastra, år 1346.

bus & prouentibus percipiendis in vigilia & die beati Olaui in akirgarnum quondam fecimus inter sanctimoniales de monte solis & rectorem ecclesie de helghawi temporale videlicet usque ad reditum nostrum in terram gutlandie jam perpetuam facimus et esse uolumus presentes super hoc litteras concedendo. Datum anno dominj MCCLXXX° die lune post octauam apostolorum petri & pauli.

703. 1280 d. 16 Jul.

Konung Magnus I:s Bref rörande sex gårdar i Wermeland.

A. 3. n. 1: 9.

Magnus dei gracia sweorum gothorumque Rex Omnibus presentes litteras inspecturis salutem . . . . . bus per graciam nostram Ne quis Religiosas & honestas dominas sanctimoniales de Rys*abyerg* . . . . . riis silicet lund spangarh skanem hyortbærgh & duabus in somærstadum, ... & ipso eciam viuente habuerunt audeat aliquatenus molestare, ante quam nos . . . . . peruenerimus, & habere poterimus discussionem quomodo super hoc fuerit ordinandum . . . . . anno domini M°CC°LXXX:mo, XVII° kal. augusti.

På frånsidan: Littera magni regis ladhulas super sex curias vermelandie.

(Brefvet är i ena kanten sönderrifvet.) Sigillet bortrifvet tillika med den ur brefvet klippta remsan.

704. 1280 d. 25 Jul. Stockholm.

Kon. Magnus I:s Bref rörande öfverenskommelse med Capellanen i Elfkarleby om tionde af hr.

A. 7. a. 1: 14.

Magnus dei gracia Rex sweorum Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino Nouerint vniuersi quod hanc composicionem. Cum capellano de eluakarlaby. fecimus ne decimam excludere videremur quod absit vt tam posteri quam iste qui nunc est a nobis & nostris successoribus regibus salmones de parte nostra. pro decima triginta percipiat annuatim Datum stokholm. anno dominj M°CCLXXX die beatj jachobi apostolj.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

705. 1280 d. 16 Aug. Dafö.

F. d. Waldemars Pantebref på några gods till Bisk. Anund i Strengnäs såsom säkerhet för lån-tagna 100 mark.

A. 3. g. 2: 1.

Vniuersis presentes litteras inspecturis W. dei gracia quondam rex sweorum. Salutem in domino ihesu christo vniuersitati vestre notum facimus tenore presencium quod in presencia jllustris principis domini. M. Sweorum Gotorumque Regis fratris nostri de consilio suo & consensu dilecte vxoris nostre & liberorum nostrorum racione cuiusdam debiti in quo tenebamur venerabili patri domino. A. strengnensi Episcopo vidilicet iuxta estimacionem centum marcharum denariorum vsualis monete predia quedam eidem assignauimus & suis successoribus in perpetuum possidenda, translatis in ipsos proprietate & dominio dictorum prediorum cum omni iure quod nobis racione proprietatis & heredibus nostris competebat vel competere potuit in eisdem ad maiorem euidenciam prefata predia cum suis vocabulis exprimentes. Jn adø. X. sollidos terre. Jn skildæby. IIII:or solidos terre. Jn Gnitahøhe. X. solidos. terre. Jn Møriby jn parochia Tælhium vnam horam terre. Jn parochia akir in wallum. II. solidos terre. Jn Norby. II. solidos & IIII:or denarios terre. Jn østby. II. solidos terre. & IIII:or denarios Jn Sila in Skiælby II. solidos terre. Jn Thors dimidiam horam terre. Jn cuius rei testimonium presentibus sigillum nostrum & sigillum dilecte vxoris nostre annecti fecimus & apponi. Actum Dafø anno domini M°.CC°.LXXX°. XVII. kal. septembris.

Stycken af 2:ne Sigill äro qvar.

706. 1280 d. 16 Aug.

F. d. Drottn. Sophias bifall till försäljningen af Husby i Östergöthland till Lagmannen Folke i Wärend.

A. 6. a. 1: 22.

Omnibus presentes litteras inspecturis. S. Dei gracia Regina quondam sweorum salutem in domino sempiternam Notum facimus per presentes, presentibus et futuris. Quod Cum dominus fulko legifer Wærendie Curiam quandam osgocie dictam husby prope siluam dictam Aspwid quam dilectus maritus noster Dominus Waldemarus Rex quondam sueorum post matrimonium inter nos contractum De communibus bonis nostris emerat a predicto dilecto marito nostro integraliter soluto precio emerat presencialiter interfuimus et expresse eidem empcioni per omnia consensum & fauorem adhibuimus secundum terre consuetudinem antiquitus approbatam Ad pleniorem eui-

denciam huius facti & indubitatam memoriam sigillum nostrum presentibus annectentes Datum anno domini M°.CC°. Octogesimo sequenti proxima die post assumptcionem beate virginis.

Sigillet från den ur brefvet klippta remsan bortfallet.

707. 1280 d. 26 Sept. Alsnö.

Kon. Magnus I:s Bref om försäljningen af Husby Enhörna till Bisk. Arund i Strengnäs, med löfte om fastebref, så snart köpesumman blifvit erlagd.

A. 3. g. 2: 13.

Magnus Dei gracia Sweorum Gotorumque Rex. Omnibus presentes litteras inspecturis. Salutem in domino. Noueritis nos curiam nostram Hosabý in Enhørne cum colonis, molendinis, ac omnibus aliis attinenciis venerabili patri Domino. A. Episcopo Strengnensi ex consensu dilectorum fratrum nostrorum, secundum iustam estimacionem, emendam, pro pleno precio dimisisse. Set cum idem precium integraliter fuerit persolutum, dicto domino Episcopo, litteras nostras & dilectorum fratrum nostrorum confirmatorias dabimus super empcione memorata. Jn cuius rei testimonium siggillum nostrum presentibus duximus appendendum. Scriptum alsno anno domini M°.CC°.LXXX°. sexto. kal. Octobris.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

708. 1280 d. 9 Oct. Nyköping.

Konungens Broder Benots Gåfvobref till Risaberga kloster på Egby i Wiby Socken i Nerike, som tillhört Rystads kyrka i Östergöthland, hvilken i vederlag skulle erhålla något annat hemman.

A. 3. n. 4: 9.

Omnibus presentes litteras inspecturis vel audituris. B. frater regis sweorum illustris, salutem in domino sempiternam. Quoniam ea qve rite geruntur frequenter solent in dubium revocari diligens antiquorum prouidencia contra obliuionis dispendium scripture remedium salubriter adinuenit. vt ea que legaliter geruntur in scriptis redigantur ad omnem negligencie & obscuritatis materiam extirpandam. Noscat igitur tam presens etas quam futura posteritas tenore presencium nos quoddam predium in Egby situm in parrochia vigby, in næricia quod ecclesia Rystatha in osgocia, longo tempore possederat claustro Rysabiargh iure perpetuo contulisse possidendum. Volentes eidem ecclesie pro dicto predio aliud predium sibi commodius assignare. vt autem super donacione premissa nulla possit in posterum dubitacio suboriri presentes litteras sigillo nostro sigillari fecimus in testimonium veritatis. Datum nycopie anno domini M°.C°C°.LXXX. in die beati dyonisii.

Sigillet, något skadadt, hänger i en ur brefvet klippt remsa.

709. 1281.

Biskop Brynolfs i Skara stadga om tionde, dråp, helgedagsbrott och lägersmål.

B. 59: 41.

Brýniuluær [1]) mæd guð naðum skara biscupær sændir allum þem mannum ær. þættæ bref se guðs quædiu oc faðurlicæ blæscent. [2]) þæt skulu allir mæn uitæ at um þa missæmiu ær røres mællum lecmanna oc clærkæ i varu biscupsdøme iuir kirkiunnær frælsi at [3]) min hærræ conong magnus mæd uærs capituli raði. skipaði. þæssæ leð. þær [4]) iuir

1. þæn [5]) korn tiunde [6]) oc af aldrahanda frýct ær vægzs [7]) ok af quic fæ. skal fullilicæ utgiæræs. Vitis þæt nocor [8]) man at han sitær quar vm allæn tindæn [9]) annættuæggiæ biscupsins [10]) ællær præstins. ællær kirkiunnar. allær. spitalsins væri sic mæd siu næmdæ mannum. fals han at þý. þæ bøte saksokiæn [11]) saxtan ørtoghær oc ut tindæn. [12]) æn nocor [13]) vitis at han haldær atær. nocon lot af tindanum. annættuæggiæ af biscupsins allær. [14]) prestins. allær. [14]) kirkiunær. allær. [14]) spitalsins [15]) allær. prouæstærgift. allær. falucopogs skiæppu. [16]) þa uari sic mæd sic oc [17]) sinum næstæ grannæ oc sinum næmdærmanni fals han at þý. þa bøte sacsokiænum atta ørtoghær oc þæt mæd af tiundanum ær han atær hælt. [18]) Ok þæssæ samu uærn [19]) vndir standum uir væræ gildæ um aldræhandæ tiundæ vtæn þæn loten fatøkræ mannæ ær bøndir skulu inni haldæ oc vaslum [20]) mannum giuæ. Ær oc sva at ingin loter af allum tindænum ær ut guldin firi pascha aftan. þæ giældi allum saksiokionum [21]) enæ saxtanørtoghær oc ut allan tindan.

2. Vm houoð tindæ ær sua skipæt. at huilkin man sum [22]) æruir æftir faður sin allær moðor. helt bo. [23]) han skal giæræ hovoð tindæ æftir driðiu [24]) sæd. [25]) æruæ mangir samæn et helt bo. oc uiliæ bo samæn þa sati vm þrý ær [26]) ok giæri. þa hovoð tindæ. uil nokor [27]) þerræ bort faræ innæn þem þrim arum. þa giæri houoð tindæ. þaghær ær skiptis af [28]) sinum penninggum. vilia þær [29]) allir skiliæs at. þa giæri fir æn skiptis hovoð tindæ. sua vngær sum gamal. utæn mø giæri igh fýr æn [30]) giftis. [31])

---

1) *Lagboken Sign. B.* 10 *på Kongl. Bibl. i Stockholm, hvarutur följande olikheter äro hemtade, har förut till öfverskrift:* Biscups bryniofs staþue *och begynner sålunda:* Brynniuluær skara biscuper meþ guz nadþum. 2) blæszæn. 3) þæt. 4) þær *uteslutes.* 5) At þæn. 6) *Ur B.* 10; *B.* 59 *har* copitinda. 7) wax. 8) nokon. 9) tiundæ. 10) biscups. 11) saksökiænum. 12) tiundanum. 13) han 14) *tillsättes* af. 15—16) *utesl.* 17) sic oc *utesl.* 18) *tillsättes* oc samælund oc æn ater haldær prouastær gift. æller faluköpungs skiappu wæri sik. 19) þa *tillsättes.* 20) wæslum 21) saksökiænum. 22) sum *utesl.* 23) þa skal han. 24) þridiu. 25) æru aruær flere til. en een. oc wiliæ allir bo &c. 26) aar. 27) bort mæt sinum pænningum i þe þry aar. 28) sin lot. 29) oc *tills.* 30) hon *tills.* 31) *tills.* swa skal howodtiunda göra sum sakt ær. vtan af bac arf. þær skal ingti giæra af. Skil þem a kallær þæt minna væra. gangi tolf manna ed. ock tuænni uithni. Af allu skal howodtiundæ giæra. vtan af bondans mæþalklæþum. oc husfrunna mæþalklæþum. korn o (*oc*) hö oc inuiðs. oc al wilði hors.

Æruir. man løskæ pænninggæ. [1]) þa giæri houoð tindæ. þaghær *) ær han æruir. ok eigh optari af þem **) panniggum. [2]) utan kirkiæ uighis æptir þæt tiu ar. Oc þæt undirstandum uir mæð þem mannum sum [3]) iorð. eghændæ æru oc eigh [4]) mæð lanbom sum uiðr þænnæ tindæ haldæs eigh firi kirkiu vigsl. Quinman skal eigh houoð tindæ [5]) fyr æn hun giptis [6]) oc carman eigh fyr æn ær fæmtan ara gamal. Far maþær sic laghlicæ cono þær skulu giæræ houoð tindæ aftir þriðiu sæð. af þém pænniggum. [7]) ær þær þa hauæ. Ærvæ þær aftir faður ællær. [7]) moðor. þa luki sua houoð tindæ. sum fyr ær sagt.

3. Huilkin mæn [8]) sum sarghær man [9]) ællær. dræpær i [10]) þæmmæ samfunþum. I skarum vm skiærðorsdag [11]) um præsta møt. [12]) um varra fru føðslu dag. allær i falukøpungi. um botulfs mæssu. ællær pancrasz mæssu. ællær. i sködwe um ælinær [13]) mæssu. ællær a rættum kirkiu uæg. huat þæt ær hældær i hemfærð allær. bort færð. allær. a þæn dag ær kirkinæ [14]) ær uigð a [15]) i kirkiu by. þa bøte biscupi. X. markær. Huar sum sargher ællær, dræpær i kirkiugærði af folsco sinni. bøte biscopi. III. markær. Giær han þæt i kirkiu bøte biscupi. IX. markær oc uærði aldrigh inlændær fyr æn biscupær bidær firi hanum ok æptir þæt. þæ [16]) bøte æn biscupi. XX. markær. Oc [16]) þæssæ bøn oc bot [17]) uilium vir at giømes i þæssum tuem næstu fallum.

4. Vm þa mæn ær hælghæ daghæ brytæ ær sua skipæt at huar sum [18]) byargs vm paska dag ællær hælghæ þors dagh. pikisdaghæ dagh. iulædægh. attundæ dagh. tolftæ dag. nokon varræ fru dag. nocon apostlæ [19]) mæssu dag. mið sumærs dagh. sancta laurinszær [20]) dag. sanctæ michiæs [21]) dag halldræhælghunnæ [22]) dag. þa bøte atta ørtoghær biscupi af þæt myntt ær. þa gangær.

5. Syndær giftær madær mæð løskre kono bøte biscupi. XII. øre. Syndær giftær man mæð annærs mans cono bøte byscupi. IX. markær. Firi frænscimæ spiæl mællum syskinæ. ællær. systrungæ. bøte [23]). IX. markær. mællum þriðiæ mans ællær. fiarðæ. bøte. XII. øre. Hvær sum syndær amot natturrinni. bøte biscupi. IX. markær.

6. Mæð [24]) canuncæ. raði. uilium uir fastæ giæræ. þæssæ skipilsi ok mæð þem frælslec ær kirkiæn [25]) hafði firi os. oc [26]) þær til ær uart insighli ok uærs capituli insiglli fore þættæ bref sat. [27]) Actum anno domini. M°. CC°. LXXX°. primo. 710.

1) þa giöre þaghær howodtiunda. ær han hauir ærft. *) ær han *har i sednare tider blifvit förändradt till* annan. **) þem *likaledes till* þan. 2) pænningum. 3) *utesl.* 4) *utesl.* 5) göra *tills.* 6) ællær karman fyr æn han ær &c. 7) oc. 8) mader. 9) *utesl.* 10) *utur B.* 10; *utesl. i B.* 59. 11) skiærþors dagh. ællær. 12) præsta mot. ellær. 13) ælino. 14) kirkiæ. 15) ær vigh. 16) *utesluter.* 17) þa *tills.* 18) *utesl.* 19) Apostlo. 20) lafuirzsa. 21) mikials. 22) aldra hælghona. 23) biscupi *tills.* 24) warra *tills.* 25) kirkiæ. 26) *utesl.* 27) Oc þætta war giort oc skipæt oc staðfæst þusand arum oc tu hundrad arum attatighi aar. oc æn eet ar æftir wars hærra födslo tima.

Afdelningarne och de före hvardera satte siffror äro sednare anordningar; jfr. Westg. L. af Collin *och* Schlyter *s.* 71—73.

710. 1281 d. 3 Jan. Skara.

Ulf Karlssons Bref på Åkerö till Fredrik Sliktingh.

A. 6. a. 1: 7.

Omnibus presentes litteras inspecturis Wlf Karlsun in domino Salutem Tenore presencium notum facimus vniuersis Quod nos domino fredherico sliktingh presencium exhibitori predia que habemus in akærø cum agris pratis & ceteris attinenciis infra sepes & extra presentibus viris nobilibus Domino M. Regi sweorum illustri, & dominis fulcone dapifero & haquino marschalco iure hereditario conferimus ac perpetuo possidenda Transferentes in ipsum & heredes suos plenam proprietatem & omnimodam facultatem dicta predia regendi vendendi donandi commutandi & quocumque modo voluerint ac poterint ordinandi Jn huius igitur donacionis testimonium sigillum nostrum una cum sigillis dominorum supradictorum presentibus est appensum Datum scaris anno domini M°.CC°.LXXX°. primo in octaua beati Johannis apostoli & ewangeliste.

Sigillen, på gult och ljusrödt silke: N:o 1 bortfallet, 2 skadadt.

711. 1281 d. 5 Jan. Skara.

Kon. Magnus I:s Skyddsbref för Juleta kloster.

A. 3. h. 2: 5.

Magnus dej gracia. sweorum gothorumque Rex. Omnibus Regnum suum jncolentibus. graciam cum salute Quoniam diuina prouidencia in hanc suam graciam nos vocauit. vt terrenj Regni culmine sublimatos. multis preferret mortalibus. tenemur & nos vice debita. omnibus in Regno nostro constitutis. maxime Religiosis. ampliare modis omnibus Libertatem. vniuersitati vestre proinde Tenore presenscium declaramus nos fratres jn juluthum. & bona eorum cum singulis eis attinentibus. villicis. colonis. & familiaribus. sub protectionis nostre recepisse presidium speciale. Jta quod quicunque dictis fratribus vel ad ipsos pertinentibus jniuriam sev. aliquam molestiam presumserit indebite irrogare, strictam nostre animaduersionis euitabit nullatenus vlcionem. vt igitur prefata libertas ab omnibus jnuiolabilis habeatur. presentem scedulam. sigilli nostri munimine roboratam. dictis fratribus duximus concedendam. Actum scaris. anno dominj. M°CC°. Octogesimo. Primo. Nonas. Januarij.

Ett stycke af sigillet qvarhänger i blå linnetrådar.

7 DA. 1281 d. 27 Jan. Sanda.

Kon. Magnus I:s stadfästelse på de af Hertig Erik till Strengnäs domkyrka lemnade gods.

A. 3. g. 2: 5.

Magnus Dei gracia sweorum Gotorumque Rex Omnibus ad quos presens scriptum peruenerit. Salutem in domino ihesu christo. Quia Racionabilis consuetudo & longeuj vsus continet Haut vilis auctoritas vt quod racionabiliter actum est perenni litterarum testimonio confirmetur ne propter fragilem hominum memoriam seu calumpniancium maliciam indebite concuciatur vel in dubium reuocetur set in suo robore iuxta formam equitatis perseuerent. Nos tam ad presencium quam futurorum noticiam Huius scripti testimonio recognoscimus & testamur, quod venerabilis pater dominus Anundus Episcopus Strengnensis ex nostra & dilectorum fratrum nostrorum liberali permissione & consensu mansionem Hosaby in Enhørne cum molendinis & prediis omnibus que per colonos excoluntur & omnibus suis & eorundem attinenciis mobilibus & immobilibus agris, pratis, siluis, piscacionibus, nemoribus, & aliis omnibus quibuscumque que dicte mansioni & prefatis prediis sibi adiacentibus inpresenciarum attinent vel de iure attinere noscuntur pro sexcentis marchis denariorum vsualis monete iusta estimacionis taxacione precedente. ad vsus suos & successorum suorum nomine ecclesie Strengnensis emerat & pretaxatum precium integraliter soluerat fideliter traditum & plenarie numeratum viris ydoneis ex mandato nostro ad hoc recipiendum deputatis ut exinde debita predilecti quondam fratris nostri felicis memorie Ducis Erici soluerentur, Ad quorum solucionem prescripta bona in testamento suo fuerunt legittime assignata. Nos itaque ad maiorem rei euidenciam ipsa bona propriis vocabulis duximus exprimenda cum quantitate & numero eorundem, villa Hosaby continet duas marchas terre & huic adiacent molendina in thaxunge. Predia vero colonis commissa sunt hec in parochia Øzmo, in Vppiby vna hora terre. Jn Stochæby. vna hora terre. Calfø [1]). I. hora. Cløwæstum. IIII:or solidi. Kiælaberstum IIII:or solidi. cum dimidio. Wallum. II. hore. forsum. II. hore. Jurstum. X. solidi. Bankæstum. I. hora. forse. dimidia hora. Morsundum. IIII:or solidi cum dimidio. Nybili. II. solidi Grøti dimidia hora. Wanstum. II. hore. Jn Aby II. solidi. Biæ-

1) *Namnen:* Kalfø — Clofæstum — Nøbyli — Biænnæstum — Wæsterwik — Ascum — Thycbyli — — Tælhium — Skohæby — *skrifvas i A.* 3. *g.* 2: 5. *och i A.* 3. *g.* 2: 3. Kiælabestum — Bankæsthum — grøte — Sorvmdum — svndby — Olvisthum — kærllaby — Thunum — — Jngeby — Nesby. *och* i *Kon. Birgers vidimation* 1317 *A.* 3 *g.* 2: 7. Thaxung, — øzmæ — Vppæby — Forsi — Nybyli — Wæsteruik — Hemfosy — sorwndum — swndby — vlwistum — Ciælstum — Eniby — Aaskum — Tælghium — Karleby — Twnum — Enhørnj — Winberghum — Salthby — Færingøwm — Thaxwngj — hælliby — nesby —

nestum. dimidia. marcha. terre. Wæsterwik. solidus. terre. Hemfoso, II. solidi cum dimidio. Jtem in parochia sorundum, jn Sundby. V. solidi terre. Olwistum. solidus. terre. Tøræwi. dimidia marcha. Chiælstum. II. hore. Enebý. dimidia. marcha. Askum. II. solidi. frølundum dimidia marcha Thýcbølē. hora terre. ibidem. XI. denarii. terre. Jtem jn parochia Tælhum. Karllæbý. dimidia marcha. Jtem in parochia Tunum Enhørne. Winberhum. dimidia marcha. Jtem in parochia Thorsn. Saltbý. dimidia hora. Skirwistum. II. solidi. Stenbý. IIII:or solidi. Jngibý. hora. Jtem in færingiæ øium. Skochabý. II. hore. Jtem in parochia Thaxunge. Hællæbý. II. hore. Næsbý. II. hore terre. Auctoritate igitur regia nos omnia bona superius expressa ipsi Episcopo & suis successoribus nomine ecclesie Strengnensis in perpetuum confirmamus translato in ipsos proprietate & dominio eorundem cum omni iure quod fratri nostro predilecto duci Erico dum viueret vel heredibus suis competebat vel competere potuit in eisdem. volentes ut ipse Episcopus & sui successores plenam habeant facultatem ipsa possidendi regendi, vendendi, commutandi & alio quocunque modo ordinandi prout suis & ecclesie Strengnensis vtilitatibus visum fuerit expedire. Obligamus insuper nos ad defendendum & liberandum eisdem sepedicta bona ab impeticione cuiuscumque. Jn cuius rei testimonium presentes sigillo nostro & sigillis quorundam nobilium qui penes nos fuerunt fecimus communiri. Datum sandum in castro Anno domini. M°.-CC°.LXXXI°. VI°. Kal. Februarij.

Sigillen. N:o 1, Kongl., 4, 5, Biskopl. och 6—9 Adel., alla något skadade; N:o 2, 3 bortfallne.

713. 1281 d. 10 Mars.

Kon. Magnus I:s Vidimation af Påfv. Innocentius III:s Bref, från hvilket blybullan under Konungens händer bortfallit.

B. 3: 29.

Omnibus presentes litteras inspecturis M dei gracia sweorum gothorumque rex salutem in domino sempiternam Notum facimus per presentes nos litteras dominj pape jnnocencij tercij cum vera bulla & filo non cancellatas non abolitas nec in aliqua sui parte viciatas inspexisse in hec verba Innocencius &c. *se N:o* 131. Cum igitur casu contigit nobis presentes litteras manu propria contractantibus presente venerabili patre domino H lincopensi episcopo. domino R. abbate aluastrie. fratre thorstano lectore fratrum minorum Sudercopie. domino p. cancellario nostro bullam fuisse de filo remotam propter eiusdem fili sicut verisimiliter apparuit vetustatem Nolentes predicte littere vigorem propter hoc in aliquo diminui uel perire eam per dominum ingemundum lincopensem exemplari fideliter mandauimus presen-

tibus sigillum nostrum & dictorum dominorum episcopi lincopensis. Cancellarij abbatis & lectoris nec non & memorati decani studiosius annectentes Datum anno dominj M°CC Octogesimo primo VI jdus Marcij.

714. 1281 d. 13 Mars. Skenninge.

Kon. Magnus I:s Skötesbref å förutnämde gods till Strengnäs Domkyrka.

A. 3. g. 2: 6. *)

Magnus Dei gracia sweorum Gotorumque Rex. Omnibus ad quos &c. *lika med föregående N:o* 712 *till* impeticione cuiuscumque. Firmatores siquidem huius contractus wlgariter faster fuerunt isti. Dominus vlfo Carls sun. Dominus svantapulc. Dominus algotus ligifer. Dominus karulus æstrithæ sun. Dominus Fulco legifer. Dominus kanutus Ericx sun. Dominus karulus Harals sun. Dominus. Brynnolfus de Dal. Dominus Nycholaus syhrithæ sun. Dominus Næskunung Bændics sun. Dominus Gøsztaf Cnuzs sun. Dominus Ormber tanne Dominus Brudder cante. Dominus Benedictus joon sun. Dominus Gorhe byrhys sun. & dominus Jsrael qui secundum consuetudinem suthirmannie prescriptum vendicionis & empcionis contractum pronunciauit firmum ac rite & legaliter esse factum. Jn cuius rei testimonium & perpetuam firmitatem presentes sigillo nostro & sigillis venerabilium patrum domini vpsalensis. Domini skarensis & domini lincopensis ac nobilium dominorum dilecti fratris nostri domicelli benedicti. Domini karuli vlf sun. domini svantæpulc & domini Benedicti. legiferi ac quorundam aliorum suprascriptorum fecimus communiri. Datum & actum. Skiæningie anno domini. M°.CC°.LXXXI°. III. Jdus Marcii.

Sigillen: N:o 1, Konungens, 2 Ärke-Bisk., 3 Junker Bengts, 4 Skara och 5 Link. Bisk. 6—10 Adel. 11—13 bortfallna.

715. 1281 d. 17 Mars.

Bisk. Henrics i Linköping Bref rörande Prestens i Torpa i Ydre Härad jordabyte med Johannes Knutsson.

A. 6. a. 1: 23. **)

Omnibus ad quos littere presentes peruenerint, Henricus dei gracia episcopus lincopensis salutem in domino sempiternam . . vt ea que prouide

*) *Finnes äfven i Original A.* 3. *g.* 2: 3 *der namnen skrifvas:* wlfo — Estridis filius — Erics sun — nicholaus sigrihæ sun — Gøstaf knut sun — tanne — kante — johans sun — byrheri filius — *Sigillen såsom under ofvannämda, hvaraf N:o* 2, 3, 8, 10—12 *bortfallna,* 13 *har icke funnits. I vidimation af K. Birger d.* 27 *Jan.* 1317 *A.* 3 *g.* 2: 7. *skrifvas namnen.* Nicolaus. sighridheson — Neskynunger — grmber — Brydder — Jonssun — Gorghj Birgheri filius.

**) I vidimation af Bisk. Peter i Linköping, gifven vid Torpa kyrka d. 14 Apr. 1345.

facta sunt litterarum serie ad memoriam presencium, & noticiam transeant posterorum, constare volumus vniuersis, quod plebanus de thorpum in ydhre & johannes kanuti filius, in nostra presencia constituti, confessi sunt coram nobis, presentibus, domino Nicholao, sighridis, & vlphone karlsson & ragwaldo de røsbyrgh. & pluribus aliis, se commutacionem prediorum fecisse. per modum inferius, annotatum, quod videlicet dictus plebanus, legali tradicione commiserat supradicto iohanni quidquid ecclesia predicta. possedit in. øø. & ab eodem receperat. terciam partem in rydhium. & quartam partem in norre høgholykiu, & terciam partem in fallehulte, infra sepes, & terciam partem in langoras, & sextam partem silue bubbathorp, Nos autem commutacionem huiusmodi, ratificantes, sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponendum, Actum anno domini. M°.CC°.LXXXI°.XVI°. Kal. Aprilis.

716. 1281 d. 23 Mars. Svenarum.

Kon. Magnus I:s Dom i tvisten mellan åboarne å Myklahult och Litlahult å ena, och dem af Nässjohult å andra sidan rörande jordlotter, kallade Allmänningar.

A. 6. a. 1: 24.

Magnus dei gracia sweorum Gotorumque Rex. Omnibus presens scriptum cernentibus salutem in dei filio crucifixo. Tenore presencium presentibus & posteris innotescat. quod causam inhabitancium Myklathorp & litlathorp ex parte vna. & inquilinorum de næsiohult ex parte altera super quibusdam prediis Almænninga dictis. coram diuersis iudicibus diucius ventilatam & maliciose nimis diu prout intelleximus protractam. ad nostre dudum discussionis examen deductam consilio venerabilis patris domini. Hendrici Lyncopensis episcopi aliorumque discretorum nobiscum tunc temporis existencium communicato diffiniuimus sentencialiter in hunc modum. vt ad illos de myklathorp & litlathorp supradictorum attineat proprietas prediorum. in qua cum predictis villis ecclesia lyncopensis iuxta sortem suam a nobis in communibus siluis per quoddam concambium conquisitam iure perpetuo communicabit. ita tamen quod ceteri de næsiohult vsufructum habeant in eisdem. videlicet. løf. oc luuk. fang. oc feagangh. Troþ. oc timbirhogh wlgariter nuncupatum. hoc prouiso quod. ueteribus contenti duntaxat memorata predia nouis non occupent edificiis. nec quicquam ex ipsis speciales redigant in culturas. set paschuis pecudum & communibus eorumdem aliis vsibus libere per omnia relinquantur vt superius est expressum. Vt autem super premissis nostre sentencia diffinicionis irreuocabilis maneat atque firma siggillum nostrum vna cum siggillo memorati venerabilis patris domini lyncopensis ad perpetuam rei memoriam & euidenciam pleniorem presentibus est appensum. Datum swethnarum anno. Domini M°.CC°.LXXX°I°. decimo Kal. aprilis.

På frånsidan: De almænninga circa næssiohult. Sigillen: N:o 1, Ett stycke qvar; 2 bortfallet.

717. 1281 d. 10 April. Ymseborg.

Kon. Magnus I:s Stadfästelse på Lagm. Höldos gåfvor till Risaberga kloster.

A. 3. a. 1: 7.

Magnus dei gracia sweuorum gotorumque rex, Omnibus ad quos presens scriptum peruenerit salutem in domino. Tenore presentis tam posteris quam presentibus vniuersis volumus elucere quod religiosis dominabus Sanctimonialibus de rysæbergh bona omnia mobilia & immobilia, legaliter, acquisita, que dominus høldo bone memorie testamentaliter ipsis contulit, eternaliter possidenda sentencialiter confirmamus, quorum si aliqua in hoc que ipse dominus høldo eadem non acquisiuit legaliter ab aliquibus inpediri aut inpeti contigerit, sit in responsis ex parte dictarum dominarum, sibi defendere & conuincere legibus dicta bona, quam nostram sentenciam si quis cassare aut infringere presumpserit nostram sentiet vlcionem, Jn premissorum autem euidenciam sigillum nostrum presenti est appensum, Datum Wmpsæborgh anno domini, M°.CC°.LXXXI°. quarto Jdus. apprilis.

Sigillet bortfallet.

718. 1281 d. 30 Apr. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Stadfästelse på några till en Prebenda i Upsala skänkta goda.

A. 1. a. 46.

Martinus episcopus seruus seruorum dej. venerabili fratri . . Archiepiscopo et Dilectis filijs Capitulo Wpsalensi, Salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur &c. *till* effectum. Exhibita siquidem nobis uestra petitio continebat, quod quondam Gregorius filius clare memorie . . Ducis Swetie, uolens transitoria pro eternis, et terrena pro celestibus salubri commercio commutare, quandam prebendam in Vpsalensi ecclesia de bonis proprijs ordinauit eidem prebende certas terras possessiones & redditus assignando uestro ad id accedente consensu, prout in patentibus litteris inde confectis plenius dicitur contineri. Nos itaque uestris supplicationibus inclinati, quod super premissis prouide factum est, ratum et firmum habentes, id auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostre confirmacionis Datum apud Vrbemueterem II Kalendas Maij. Pontificatus nostri anno primo.

På frånsidan: Thomasius de Trebis. *Med annan hand:* Confirmacio Martin ipape bonorum per ducem swecie pro prebendis collatorum.

Blybullan hänger i rödt och gult silke.

719. 1281 d. 3 Maj.

Birger Håkanssons och dess Hustrus Gåfvobref på Högalunda till Risaberga kloster.

A. 3. n. 4: 10.

Uniuersis christi fidelibus presens scriptum visuris uel audituris. Byrgerus Haquini condam filius. Salutem in dei filio ihesu christo. Super gestis hominum grandis emergeret & dira calumpnia. Cum illa que labili geruntur in tempore cum ipso labente de memoria pariter laberentur. Nisi ea viuax litterarum testimonium perhennaret. Qua propter tenore presencium tam posteris quam presentibus declaramus. quod nos. & dilecta vxor nostra. J. animarum nostrarum saluti prouidere volentes. Omnia que Hohhalundum possedimus mobilia & immobilia per nicchillum minuta. nisi opido eccepto quod ibidem possidemus. Monasterio sanctimonialium de Risibyerg. in quo eligimus sepulturam pari consensu conferimus inperpetuum possidenda. nostrorum in remissionem peccatorum. & ut debita si qua predicto Monasterio tenebamur in dicto dono essent persoluta. Contestamur itaque singulos & vniuersos sub suarum periculo animarum. & sub pena que testamentorum uiolatoribus debetur. Ne aliquis huic nostre donacioni ausu temerario audeat contraire. Presertim cum nos de bonis nostris in pios usus ordinandis liberam habeamus facultatem. Presentibus huic facto viris prouidis & discretis. Nicolao de sandakrum & Wifluglæ fratre eius. Erico de Thorpe & Laurencio Jnguars. sun. Magno presbitero de Alandia & aliis plurimis laicis & litteratis. Actum Anno domini. M°.CC°.LXXX°.I°. jn inuencione sancte crucis.

På frånsidan: Littera de hoflandnm. Sigillet något skadadt.

720. 1281 d. 4 Maj. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Skyddsbref för Skokloster.

A. 1. a. 48.

Martinus episcopus seruus seruorum dei. Dilectis in Christo filiabus .. Abbatisse et Conventui Monasterij de Sco Cistertiensis ordinis Vpsalensis diocesis, Salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur &c. *såsom N:o* 575 *till* Specialiter autem terras domos et possessiones et alia bona uestra, &c. *och vidare till* Datum apud Vrbemueterem IIII Non. Maij Pontificatus nostri Anno Primo.

På vecket: M. de Rocca. På frånsidan: Thomasinus de Trebia. Blybullan hänger i rödt och gult silke.

721. 1281 d. 4 Maj. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Stadfästelse på Skoklosters erhållne fri- och rättigheter.

A. 1. d. 74.

Martinus &c. *såsom föregående N:o* 720 *till* assensu omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus per priuilegia

seu alias indulgentias Monasterio uestro concessas, nec non libertates et exemptiones secularium exactionum a Regibus et principibus ac alijs christi fidelibus rationabiliter uobis indultas sicut eas iuste ac pacifice oblinetis uobis et per uos &c. *ända till slut.*

Bulla och påskrifter såsom föregående.

722. 1281 d. 28 Jun. Nyköping.

Kon. Magnus Is Qvitto på uppgjord räkning af Bisk. Anund i Strengnäs öfver Hert. Erics gods Husaby och Närdavi.

A. 3. g. 2: 4.

Magnus Dei gracia sweorum Gotorumque Rex. Vniuersis presentes litteras visuris vel audituris Salutem in Domino. Tenore presencium notum facimus tam presentibus quam futuris quod venerabilis pater Dominus Anundus Episcopus strengnensis fecit nobis plenam & veram computacionem de bonis Mansionum Hosaby & Nærthæwi & colonorum ac pertinenciarum omnium earundem, sibi in testamento dilecti quondam fratris nostri Ducis Erici commissis, videlicet in centum septuaginta duabus marchis denariorum, quas de nostro mandato eundem dominum. A. integraliter fecimus soluere creditoribus fratris nostri memorati, firmiter prohibentes, nequis de cetero ab ipso Episcopo vel suis successoribus computacionem super premissis aliquatenus exigat vel requirat. Jn cuius rei testimonium presentes sigilli nostri munimine duximus roborandas. Actum. Nycopie anno domini. M°.CC°.LXXX°I°. IIII:to Kal. Julij.

Stycken af Sigillet äro qvar.

723. 1281 d. 30 Jun. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Stadfästelse på några af Kon. Magnus till Upsala Domkyrka skänkta gods.

A. 1. a. 45.

Martinus episcopus seruus seruorum dei, Uenerabili fratri. . Archiepiscopo, et Dilectis filijs, Capitulo Wpsalensi, salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur &c. *till* effectum. Exhibita siquidem nobis uestra petitio continebat, quod Carissimus in Christo filius noster Magnus Rex Swetie Jllustris uolens transitoria pro eternis, et eterna pro celestibus salubri comertio commutare, vobis et ecclesie vestre, quasdam terras, possessiones, et redditus ad ipsam spectantes pro quibusdam prebendis ordinandis in eadem ecclesia contulit intuitu pietatis, prout &c. *såsom N:o* 718. *till* Datum apud Vrbemueterum II Kalend. Julij. Pontificatus nostri anno primo.

Blybullan hänger i rödt och gult silke.

724.

724. 1281 d. 13 Jul. Alsnö.

Kon. Magnus I:s Förläning af en jordlott till Prosten Peter.

A. 6. a. 1: 25.

Magnus dei gracia sweorum gothorumque Rex, Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino, Tenore presencium notum facimus vniuersis, Quod nos probo viro dilecto nobis domino petro preposito de thørh, vnam horam terre, in villa wegyærghirh, quam possedit dominus nicholaus michyælsun jure hereditario conferimus ac perpetuo possidendam Jn cuius testimonium sigillum nostrum est appensum presentibus ad euidenciam pleniorem, Datum alsnø anno dominj. M°. CC°. LXXX° primo. tercio Jdus, Julii.

Sigillet, med den ur brefvet klippta remsan, bortfallet.

725. 1281 d. 29 Jul. Söderköping.

Kon. Magnus I:s Bekräftelse och utvidgning af Presterskapets Privilegier.

A. 7. a. 1: 8. *)

Omnibus presentes litteras inspecturis Magnus dei gracia Sweorum Gothorumque rex salutem in domino sempiternam. Deo auctore terreni regni fastigium quod nobis a celesti maiestate traditum esse recognoscimus sic gubernare intendimus sic animos nostros ad dei omnipotentis adiutorium erigere. Vt neque armis neque militibus nostris. neque bellorum ducibus aut nostro ingenio confidamus. sed omnem spem nostram ad solam principaliter referamus summe prouidenciam trinitatis. Cui non in fortitudine equi uoluntas nec in tibiis uiri beneplacitum sed sperantibus in misericordia eius sue uirtutis magnitudinem donare & consummare potest res penitus desperatas quas siquidem [1]) gracias sibi exhibere debeamus nec mens nostra potest concipere nec lingua referre. Cum a potentibus inimicis & uariis insidiis ipsius sola gracia sumus actenus liberati & omnem sollicitudinem nostram in ipsum prohicientes firmam spem fiduciamque gerimus nos adhuc suo auxilio posse pacem nostris subditis uoluntariis laboribus quos assumpsimus preparare. Ea propter dignum ducimus ipsum in omnibus precipue tam in rebus quam in personis [2]) uenerari suo obsequio peculiariter deputatis. quos [3]) operis sui & ouilis uicarios preesse uoluit & pastores sane cum sicut digne a memoria non excidit prius in nostra coronacione omnes possessiones ecclesiasticas in regno nostro a causis omnibus & iuribus regalibus reddidimus liberas. Jta tamen quod bona que deuoluerentur ad ecclesiam post prouinciale concilium cui telghis [4]) cum uenerabilibus patribus domino archiepiscopo upsalensi & suis suffraganeis in-

*) Finnes äfven A. 7. a. 1: 9. i original med bortfallet sigill och följande olikheter: 1) laudes aut *tills.* 2) ecclesiasticis *tills.* 3) fidei domesticos ac *tills.* 4) personaliter *tills.*

terfuimus cum suis oneribus [1]) transferentur. Dignum arbitrati sumus in feste coronacionis predilecte coniugis nostre circa predicta bona [2]) nostra beneficia cumulare. Que enim differencia inducitur quare honoris prerogatiuas sibi a deo collatas quas nobis iungunt lex thorus & affectus maritalis nostras non debeamus in omnibus & per omnia reputare. Jndulsimus itaque tunc temporis indulgencia perpetuo [3]) in posterum ualitura ut omnes ecclesie & ecclesiastice persone in regno nostro constituti sub nostra proteccione maneant plena securitate gaudentes. Acerbissima contra transgressores nostra uindicta procedente concedimus eciam eisdem omnia bona sua mobilia & immobilia que ecclesiarum nomine possidentur siue fuerint ecclesiarum cathedralium siue inferiarum [4]) ecclesiarum cum familiis [5]) in eisdem commorantibus siue per uillicos regantur siue per colonos siue per inquilinos. siue eciam per noualium excultores ab omni iure regio & a causis omnibus [6]) regalibus solucionibus quoque wlgariter dictis. Skipwist [7]) Spannemal. ætergiald. ledhogxlamæ ac taliis muneribus exauccionibus omnibus seu quibuscunque tributis rebus uel personis impositis uel imponendis quibuscunque nominibus censeantur ac si specialiter & nominatim essent expressa libera penitus & exempta. Quod generaliter accipi & intelligi uolumus eciam de illis que ecclesiis post dictum concilium accesserunt iuris communis obseruando tramite depostmodum acquirendis. Quascunque igitur causas pecuniarias in dictis bonis emergentes ab episcopis & eorum officialibus exigi uolumus & recipi uoce cuiuslibet alterius preterclusa eciamsi transgressores aliqui apparuerint regii iuramenti huiusmodi tamen paci & [8]) communioni regni [9]) nullatenus restituantur nisi hii contra quos deliquerant intercesserint pro eisdem. si uero contingat aliquos [10]) bona ecclesiastica in parte & in parte bona propria aut alterius alicuius priuate persone [11]) pro rata bonorum que tenet ab ecclesia teneatur personis ecclesiasticis respondere. de iuribus & causis omnibus supradictis [12]) & in reliquis regi qui pro tempore fuerint [13]) se in omnibus recognoscant & intelligant debitores. Datum sudurcopie. Anno. M°.CC°LXXXI°. die coronacionis predicta dilecte coniugis nostre. Videlicet beati Olawi regis & Martiris.

Sigillet bortfallet.

726. 1281 d. 3 Aug.

Konungens Broder Bæors Bref rörande försäljningen af gods på Wikbolandet i Östergöthland till Biskopen i Linköping.

A. 3. o. 1: 10.

Omnibus presentes litteras inspecturis. B. frater regis sweorum jllustris salutem in domino sempiternam. Quoniam venerabili patri domino hend-

1) honeribus. 2) dona. 3) perpetuo *utesl.* 4) inferiorum *rätteligen.* 5) famulis. 6) omnibus *utesl.* 7) skyphwister spannemalæ, ettergiældh, ledonxlamæ, ac tallijs, muneribus, exactionibus 8) vel 9) regni *utesl.* 10) inhabitare *tills.* 11) persone *utesl.* 12) supradictis *utesl.* 13) fuerit *rätteligen.*

rica dei gracia lincopensi Episcopo pro quatringentis & triginta tribus marchis & octo solidis denariorum usualis monete predia nostra omnia que inter wika osgocie habuimus videlicet in wekolstadhum octo octonarios & jn warby dimidium octonarium. jn bierghom vnum octonarium. jn Ekeby vnum octonarium & terciam partem octonarii. Jtem in skarpobierghom predia ualencia annuatim quinque solidos. Cum omnibus predictorum prediorum pertinenciis vendidimus, Hoc presentibus litteris nostro & prefati domini Episcopi sigillis communitis presencium committimus noticie & memorie transmittimus futurorum. Renunciantes omni excepcioni que nobis conpetere posset super premissis prediis non venditis aut non traditis secundum obseruatam terre consuetudinem penitus et expresse. Actum & datum anno domini M°.CC . Octogesimo primo tercio Non. augusti.

På frånsidan: Vilumstad Varby Ekeby Skarpeberg.
Båda Sigillen äro från de ur brefvet klippta remsorna bortfallne.

727. 1281 d. 12 Aug. Stockholm.

Carl Estridssons Salubref på Näsby i Täby socken till Herman Thyring.

A. 6. a. 1: 26.

Omnibus ecclesie catholice filijs ad quos presentes peruenerint. Karulus estridæ sun Jn omnium saluatore salutem. Que geruntur in tempore ne labantur cum tempore poni solent in lingua testium & scripture noticia perhennari. Noscat igitur tam presens etas quam futurorum posteritas nos duas oras terre in næsby tæbysokn Domino hermanno thyring pro pleno precio legaliter reddidisse Donantes eidem ex parte domini Regis liberam de predictis predijs facultatem vendendi possidendi aut quocumque modo voluerit commutandi. Quod autem in posterum nulla super hoc facto suboriri possit calumpnia sigillum ciuitatis pariterque nostrum presensibus est appensum. Datum stokholmis anno Dominj M°.CC°.LXXX:mo primo. in die sancte clare virginis.

Sigillet något skadadt.

728. 1281 d. 13 Aug. Rom.

Påfv. Martinus IVis Stadfästelse på några af f. d. Kon. Waldemar till Upsala Domkyrka gifna gods.

A. 1. a. 1: 47.

Martinus &c. *lika med N:o 722 utom* quod Nobilis vir Valdemarus filius quondam Birgeri, Ducis Swetie volens &c. Datum apud Vrbemueterem Idus Aug. Pontificatus nostri anno primo.

På frånsidan: Thomasinus de Trebis. Blybullan hänger i gult och rödt silke.

729. 1281 d. 15 Aug. Stockholm.

Konungens Broder Benots Bref på 13 öres land vid Husaby i Wingru till Upsala Domkyrka såsom säkerhet för låntagna 80 mark, hvilka till Mårtensmässo dag skulle vara betalde.

A. 3. a. 3: 3.

Uniuersis presentes litteras inspecturis uel audituris. Benedictus illustris regis sweorum frater. salutem in domino. Tenore presencium litterarum protestamur & recognoscimus nos Octoginta marchas denariorum sweuice monete mutuo recepisse ab ecclesia vpsalensi, Cui predium nostrum uidelicet tredecim horas terre apud husaby in wingru cum pratis siluis piscacionibus & alijs omnibus dicto predio generaliter attinentibus, inpigneramus pro eisdem, condicione tali, quod si pecunia denariorum predictorum ante instantem diem beati martini non fuerit integraliter restituta, memoratum predium, cum omnibus sibi generaliter sicut diximus attinentibus vpsalensi ecclesie uendicamus assignamus & conferimus iure irreuocabili & perpetuo possidendum, jta tamen quod si predium sepedictum in aliqua parte ultra quod summa memorate pecunie correspondet, se extendit, partem illam cupimus equo precio uendendam ecclesie vpsalensi. si uero defecerit, ipsius defectum ex nostro suppleri volumus & precipimus in termino supradicto. Nos igitur aduersus obliuionis dispendium quod super hiis in posterum possit generari presentibus litteris sigillum nostrum appendendum duximus in testimonium ueritatis. Actum & datum apud stocholm anno domini. M°.CC°.LXXX°.I°. jn die assumpcionis beate & gloriose semper virginis Marie.

Sigillet något skadadt.

730. 1281 d. 22 Sept. Hanaholm.

Ärke-Bisk. Jacobs Fullmakt för Johannes Oddolfsson att vara Ärkedjekn i Upsala.

A. 3. a. 3: 4. *)

Omnibus in christo fidelibus presens scriptum cernentibus Jacobus miseracione diuina vpsalensis ecclesie minister indignus, salutem in domino sempiternam Jniuriatur memorie frequenter obliuio & ex longinquitate sepe fit temporis quod res clara presentibus redditur obscura futuris, vnde aduersus obliuionis dispendium de scripture suffragio prudentum cautela prouidit, presertim in hijs que circa graues & litteratas personas rite & canonice facta dinoscuntur fuisse. Hinc est quod tenore presencium constare vo-

*) Efter en, d. 20 Nov. 1283, af Bisk. Carl i Westerås vidimerad afskrift.

lumus vniuersis quod dilecto in christo filio domino Johanni Oddulfi viro vtique bone fame & clare opinionis archidyaconatum ecclesie vpsalensis cum hijs pertinencijs, scilicet ecclesia bæling. decimis pauperum de gæstricæland Bælahunderi & walandahunderi ac eciam curia in vpsalensi & duobus denarijs de quolibet rustico in atundia qui racione prepositure exhiberi consueuerant omni anno. de consensu capituli nostri contulimus canonice possidendum, Jnstallantes eum sollempniter & assignantes ei locum in Capitulo ac eciam inducentes eum in corporalem huius archidyaconatus possessionem. Ne igitur super dicta collacione ac installacione nostra aliqua in posterum valeat dubitacio suboriri presentes litteras eidem dedimus Sigilli nostri & capituli vpsalensis munimine roboratas, Datum apud Hanaholm anno domini. M°.CC°.LXXX°.I°. decimo kal. octobris.

731. 1281 d. 2 Oct. Hanaholm.

Ärke-Bisk. Jacobs i Upsala öppna bref rörande 20 dagars aflat för dem, som biträda Predikarebröderna i Sigtuna med understöd till deras underhand varande byggnader.

A. 3. c. 1: 4.

Jacobus miseracione diuina vpsalensis ecclesie archiepiscopus Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis, salutem in domino ihesu christo. Quoniam &c. *såsom N:o* 275. *till* eternam. Cum igitur dilecti filii fratres de ordine predicatorum Siktonie Ecclesiam in honorem beate virginis Marie, & alia edificia &c. *såsom N:o* 395 *till* peruenire. Nos enim de omnipotentis dei misericordia & beatorum Laurentij & Erici martirum eius auctoritate confisi, omnibus uere penitentibus & confessis qui eis ad hoc manum porrexerint adiutricem, viginti dies de iniuncta sibi penitencia misericorditer relaxamus. Datum Hanaholm, anno domini. M°.CC°.LXXXI°. sexto Nonas Octobris.

Sigillet något skadadt.

732. 1281 d. 2 Oct. Hanaholm.

Ärke-Bisk. Jacobs i Upsala bref på 40 dagars aflat för botfärdiga, som på uppräknade helgedagar besökte Predikare-Brödernas klosterkyrka i Sigtuna.

A. 3. c. 1: 5.

Jacobus miseratione diuina vpsalensis ecclesie archiepiscopus. Dilectis filiis Priori & fratribus ordinis Predicatorum in Conuentu Siktoniensi. salutem

& Paternam benediccionem. Licet is &c. *såsom N:o* 347 *till* inuitamus, ut exinde reddantur diuine gracie apciores. Vt igitur ecclesia uestra congruis frequentetur honoribus omnibus uere contritis & confessis, qui eandem ecclesiam in singulis festiuitatibus beate Marie semper virginis. & beate Marie Magdalene. atque Katerine. & in sollempnitatibus beatorum confessorum. Augustini Episcopi. & Dominici. ac. beati Petri Martyris. necnon & in secunda die Natiuitatis domini. Pasche & Pentechostes, ac per earundem festiuitatum seu sollempnitatum octauas, cum reuerentia & honore visitarint. De omnipotentis dei misericordia & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, Quadraginta dies de iniunctis sibi penitencijs, annis singulis misericorditer relaxamus, suffraganeorum indulgentias nostrorum quas uobis indulserint ratificantes auctoritate presencium & tenore. Datum Hanaholm anno domini. M°.CC°.LXXXI° sexto Nonas Octobris.

De gula och röda silkestrådar, hvarpå sigillet hängt, äro qvar.

733. 1281 d. 21 Oct. Sigtuna.

Bisk. Ketils i Åbo nästan lika lydande Bref.

D. a. 7: 175.

Kettillus Dei gracia Ecclesiæ Aboensis Episcopus Dilectis &c. in conuentu Siktoniensi salutem in domino Jesu Christo. Licet &c. *till* in eandem Ecclesiam in die Parasceves, ob Reverenciam Salvatoris nostri crucifixi & in utroque festo sanctæ crucis, & in singulis festivitatibus Beatæ Mariæ semper virginis, & Beatæ Mariæ Magdalenæ, atque Katharinæ & undecim millium Virginum & sollempnitatibus Beatorum confessorum Augustini &c. dei misericordia & gloriosæ semper virginis Matris ejus Mariæ auctoritate &c. — annis singulis relaxamus. Datum Sictoniæ Anno Domini Millesimo ducentesimo LXXXI°. duodecimo kalendas Novembris.

(L. S.)

734. 1281 d. 2 Oct. Hanaholm.

Ärke-Bisk. Jacobs i Upsala Tillstånd för Predikare-Bröderna i Sigtuna att meddela 20 dagars aflat åt botfärdiga, som afhört deras predikningar.

A. 3. c. 11 6.

Jacobus miseracione diuina vpsalensis archiepiscopus. Dilectis in christo filiis. priori & fratribus ordinis predicatorum conuentus sictonensis, vpsalensis diocesis salutem in domino ihesu christo. Cupientes in domino karissimi vos & ordinem vestrum fauoribus prosequi &c. *såsom N:o* 349 *till*

penitenciis relaxare valeant auctoritate dei omnipotentis & beatorum martirum laurencii & Erici, vobis concedimus &c. *och vidare till* Datum hanahulm, anno domini. M°. ducentesimo. LXXX°I°. sexto nonas octobris. *Nederst på vecket och med annan hand:* jstam litteram procuraui Ego frater israel a domino jacobo archiepiscopo vpsalensi. & habet vigorem. licet frater Gerhardus aliquando prior siktunensis, ex incautela abruperit sigillum. vnde seruetur inter priuilegia.

På frånsidan: Valet secundum forum consciencie, & non secundum forum contencionis.

Sigillremsan är qvar.

735. 1281 d. 22 Nov.

Påfv. Martinus IV:s Tillstånd för Kon. Magnus att så ofta som behagas välja sig en särskilt prest till skriftefader.

K. e. 189.

Martinus Papa Qvartvs Charissimo In Christo Filio Magno Regi Suueorum illustri.

Quanto personam tuam maiori prosequimur abundantia caritatis, tanto liberalius votis tuis libenter annuimus in his potissime, quæ proficiunt ad salutem. Regis itaque supplicationibus inclinati, auctoritate tibi præsentium indulgemus: ut aliquem idoneum Presbyterum Religiosum vel sæcularem quotiescunque opportunum fuerit tibi eligere valeas Confessorem, qui audita confessione tua tibi auctoritate nostra pro peccatis tuis quæ sibi confiteberis, pœnitentiam salutarem iniungens, super his beneficium debitæ absolutionis impendat: nisi talia fuerint, propter quæ sedes Apostolica sit merito consulenda. Idem quoque vota per te emissa, Hierosolymitan. ac continentiæ voto excepto, hac vice eadem auctoritate commutare valeat in alia opera pietatis, prout animæ tuæ saluti viderit expedire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessions infringere &c. Datum apud Vrbem veterem X. Calend. decembris anno primo.

736. 1281 d. 29 Dec.

Konung Magnus I:s Bref med föreskrifter rörande Öländningarnes Skatt.

K. o. 1: 222.

Omnibus præsentes literas inspecturis Magnus Dei gratia Sweorum Gothorumque rex, salutem in Domino sempiternam. Quoniam tam per nos quam per eos qui circa nos sunt subditis nostris pacem & quietem conve-

nit præparare, studendum nobis visum est qualiter his, quibus castra et munitiones nostras committimus, expensas etiam metiamur. Non enim oportet pro voluntate expendentium [1]) graves erogationes a subditis expetere, hoc enim simul ad avaritiam impietatemque perducit, sed ex his quæ moderate colligi possunt expensas metiri. Terræ igitur OElandiæ habitatoribus consulere cupientes, quorum jamdudum frequens et gravis nos circumstrepuerat querela ad aures nostras deducens, nullo certo super hujusmodi eis indulto privilegio, quosdam eorum fugæ latebras quæsivisse, alios fame et inedia afflictos et tristissimam pestem homines invasisse, incursione barbarica forsitan non minorem, sancimus ex præsenti quidem tempore nostro statuto initium capiente, in perpetuum autem valituro, ut quilibet bondo quatuor mensuras hordei quatuordecim pollicum eo modo quo vulgariter dicitur *mund*, quatuor marchas butiri majoris ponderis OElandiæ hujus, quod dicitur vulgariter *bisman*, exhibeat annuatim.

Insuper quodlibet collegium dictum Skiplagh octo marchas denariorum exhibeat annuatim, computatis in quolibet solido sedecim denariis ad providendum castro in bobus, ovibus & halec.

Item octo bondones unam plaustratam fœni annuatim, vel octo solidos sedecim denarii denariorum, in quolibet solido is qui fœnum recipere pro tempore deputatus contendit plaustratam non esse bonitatis debitæ, aut etiam quantitatis.

Item duo bondones plaustratam lignorum in hyeme & aliam in æstate. His siquidem exhibitis, nihil amplius ab ipsis exigatur nisi ex speciali nostro mandato, quum nos ibidem contigerit personaliter advenire.

Ceterum si quis de præmissis exhibendis in toto vel in parte supersederit, legittime requisitus, exhibito primo in quo solvendo defecerit, tres oras denariorum in pœnam solvat; si omnes de villa tres marchas; si quarta pars provinciæ vulgariter dictæ *hærad* decem marchas; si dimidia provincia viginti marchas; si tota provincia quadraginta marchas in pœnam reddat; tot sicut præmissum est, denariis in solido computatis. Si quis in supradictis propter defectum aliquem aut illegittimum impedimentum statuto die solvere defecerit, concedimus eidem inducias decem dierum & a pœna sit immunis.

Cogitatio etiam nobis facta est qualiter ibidem judicantes, sententias justas proferant & incorruptas, hoc enim omnino eventurum credimus si Legifer ibidem & Proloqvutores ab omni acceptione pro eis abstineant, & mundas manus Domino nobisque & Legi servantes nullum contingant lucrum, eo excepto quod eis ab antiquo terræ statuto debetur. Hoe igitur sub divina & nostra vindicta præcipientes firmiter observari, injungimus ipsis eadem æquitatis semita versari in caussis minorum & majorum, cujuscumque sint dominii,

1) *Troligen:* expetentium.

minii, legem nostrumque favorem ad omnem fortitudinem sibi sufficere nullatenus dubitantes. Eorum etiam sententias stare præcipimus omnes in omnibus caussis secularibus, nisi sub alicujus certæ summæ periculo, de qua partes convenerint danda ab eo qui succubuerit, litigantes causam a proloqvutoribus ad Legiferum, a Legifero ibidem ad Legiferum Os-Gothorum aut ad nostram audientiam duxerint deducendam.

Si quis etiam juramentum sibi delatum secundum ipsorum sententiam exhibuerit, quod postea illegittimum fuerit judicatum, jurans a pœna sit immunis, sed judex pœnam solvet, quam jurans, si non secundum ipsius definitionem jurasset, solvere debuisset, exhibito denuo a reo in sui defensionem legittimo juramento.

Prohibemus etiam sub omni pœna condigna excedentibus imponenda, nullum ibidem capi aut in castro nostro detineri ob quamcunque caussam, de qua secundum legem patriæ & consvetudinem approbatam poterit se tueri.

Volumus etiam & sub obtentu gratiæ nostræ prohibemus, ne quis ab aliquo navigio, aut per terram evectiones aliquas ibidem exigat nisi de mandato nostro speciali, pœna acerbissima per nos transgressoribus imponenda.

Si quis autem contenderit juramentum quod exhibuit se secundum delationem et sententiam sui judicis jurasse, cum idem juramentum illegittitimum comprobatum fuerit, hoc per duodecim, qui placito interfuerunt, quum judex dictum juramentum detulit, probabit, in quo si defecerit, ipse reus solvet pœnam illegittimi juramenti. Datum anno Domini MCC octoagesimo primo, quarto kalendas Januarii.

737. 1282 d. 1 Jan.

Bisk. Henrics i Linköping bekräftelse på det till Nydala i testamente gifna gods i Ottamby på Öland.

D. a. 8: 522. *)

Omnibus ad quos præsentes litteræ pervenerint H. d. g. Lincopensis Episcopus salutem in domino sempiternam. Constare volumus evidenter, quod Dominus H. b. m. quondam præpositus in Olandia, prædium quoddam parvum, quod possedit in Ottamby, ob animæ suæ remedium monasterio Novævallis in Testamento suo contulit, ab ipso monasterio jure perpetuo possidendum. Propter quod sigillum nostrum præsentibus litteris appendi fecimus, ob firmitatem & testimonium præmissorum. Datum Anno Domini M.CC. LXXXII. kal. Januarii.

(L. S.)

*) Efter en vidimation af Bisk. Carl i Linköping; dat. Byarum d. 8 Juli 1323.

738. 1282 d. 10 Mars. Upsala.

Ransakning inför Dom-Prosten och de äldre af Dom-Capitlet i Upsala rörande en Prestman, hvilken Priorn i Sigtuna återfordrade till klostret.

A. 7. a. 6: 1.

Anno domini. M°.CC°LXXXII°. feria 3:a post letare ierusalem coram nobis preposito vpsalensi & senioribus capituli nostri eiusdem comperuit ex parte una dominus prior fratrum predicatorum conuentus siktoniensis & ex alia parte dominus sweno plebanus ecclesie de tighlismoru. Proposuit dictus prior contra dominum. s. quod aliquo tempore frater professus in ipsorum ordine steterit, & per aliquos annos conuersatus quare petiit ipsum sibi restitui vt fugitiuum. Ex aduerso dictus. s. confessus est se in ordine fuisse supradicto, non tamen professum. Et preterea se asseruit a domino Gwidone cardinali per litteras seu instrumentum puplicum absolutum. Ad idem eciam probandum protulit litteras venerabilis patris domini. F. quondam archiepiscopi vpsalensis. Quare non dixisset se dictas litteras cardinalis non posse porrigere in breui tanquam a longe seruatas assignauimus ei diem peremptorium ad prestacionem dictarum litterarum, diem s:ti egidii iam uenturum ad iter uero arripiendum dominicam qua cantatur. Cantate domino. Quia eciam *confite*batur se filium sacerdotis & dixit se habere dispensacionem super recepcione ordinum & beneficii cum cura tam domini cardinalis supradicti, quam eciam domini Tukonis quondam arusiensis episcopi. Supranominatum diem egidii assignauimus sibi ad proferendum prefatas dispensaciones Jtem quia dixit se ibi promotum ad ordinem subdiaconatus, & super hoc litteras habere eiusdem easdem nobis mandauimus supranominato tempore assignari. Preterea quia illius diocesis clericus precepimus nobis litteras dimissorias ostendi, quas idem. s. confessus est eciam se habere. Actum & datum vpsalie anno supradicto.

Med annan hand: Si suenonem seu symonem rufum antiqui dyabuli membrum capiti dimittitis. de filio tamen suo aliquid cum fratribus loquamini. Sigill har derunder icke funnits.

739. 1282 d. 28 Mars. Konungsberg.

Kon. Magnus I:s Förbud för Embetsmän och spannmåls uppbördsmän att af kyrkogods uppbära någon spannmål.

B. 3: 3.

Magnus dei gracia sweorum gothorumque Rex omnibus officialibus & sui spannamala collectoribus in Osgocia. dileccionem cum salute Nolumus ymmo eciam prohibemus ne aliquatenus de episcopo uel canonicis aut sa-

cerdotibus aut monachis aut eciam aliquibus ecclesiasticis personis quoad bona ecclesiastica ymmo tantum de bonis que forte habent patrimonialibus uel aliquatenus alio modo propriis nostrum spannamala requiratis. Et Si ab aliquibus huiusmodi personis quoad bona ipsius ecclesie ipsum iam sumpseritis. ipsum visis presentibus recommitti faciatis Datum kunnungxbergh Anno domini M°.CC°. Octogesimo II°. quinto kalend. aprilis.

739 *a*). Öfversättning.

G. 1. utur B. 4: 87.

Magnus medh gudhz naadh, swea och götha konungher Allom embitzmannom och sins spannamaala takwmannom i östergyllandh ynnesth medh helsa. Viliom wij ey, vthan förbiwdhom ath i nogherledis aff biskopenom Canicom heller clærkiom, heller munkom, heller och aff nogrom kyrkianna hionom aa kyrkianna godzom, vthan thet waare aff thera eghet godhz. medh fadherlica arff heller och annorledis them medh eghendöme thil kommith, esken, heller opbæren naagon waan spannamaala. Kan och saa wara, ath i aff naagra saadhana kyrkiennes personor heller hion för kyrkiennes ægor noghon saadhana kyrkiennes spannamaala vpbwridh haffwen thaa antwardhen them honom aather strax j haffwen seeth thetta breff. Giffwidh i konungxbergh Anno d:ni MCCLXXXII. Quinto kalendarum. Aprilis.

740. 1282 d. 1 Apr.

Margareta Christinedotters Försäkran det intet klander skall göras å jordabytet med Prosten Peter i Ramstad.

A. 6. a 1: 28.

Omnibus presentes litteras jnspecturis vel audituris. Margareta domine cristine filia salutem jn domino. super commutacione prediorum facta cum domino petro preposito jn ramstæ ab omni jnpeticione et calumpnia quorumlibet eadem commissioni sue reddo libera et exempta. Jn huius rei euidenciam. siggillum meum duxi tenore presencium apponendum, Datum & actum anno domini. M°.CC°.LXXXII° quarta die pasche.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

741. 1282 d. 20 Apr.

Domprostens i Wexiö Betyg att Gudmund af Assyo gifvit Nydala kloster af sina arfvegods.

A. 3. x. 1: 54.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras Audituris vel visuris. W. Dictus prepositus ecclesie vexionensis. vtinam non indignus. salutem in virginis filio ihesu christo. Tenore presencium liquido constare volumus vniuersis. Quod guthmundus de assyo donacionem inter viuos faciens monasterio nouevallis. Ita videlicet. quod medietatem prediorum ipsum ex hereditate paterna contingentem. & medietatem hereditatis fraterne. cum tota hereditate quam post filiam suam acquisiuit. cum medietate bonorum mobilium. & curia. in dicta villa assio existente. perpetuo contulit dicto monasterio possidenda. ea tamen racione. quod ipse. G. quamdiu vixerit. in dictis bonis resideat. pensionem tamen debitam singulis annis monasterio soluturus Jn cuius rei testimonium siggillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum Wihcherlli Anno Domini M°.CC°.LXXXII°. Duodecimo Kallendas Maij.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

742. 1282 d. 25 Apr. Lagmansryd.

Lagman i Wärend, Folke Carlssons Testamente, af åtskilliga gårdar, lägenheter och penningar till kloster och kyrkor, m. m.

A. 4. a. 2: 9. *)

Jn nomine patris. & filij. & spiritus sancti Amen. Ego fulko condam karoli filius legifer wærendie sanus & incolumis cupiens anime mee salubriter prouidere condo testamentum meum in hunc modum & confero de bonis mihi a deo collatis curiam in broby claustro nowewallis cum insula sprængshø. Molendinis. agris. pratis. siluis. & ceteris attinencijs pro anima mea & pro debito quo eidem claustro teneor obligatus. & in eodem claustro eligo sepeliri si contigerit me mori in smalandia. & licet alibi moriar sepedictum claustrvm nihilominus habeat curiam memoratam. Claustro in wretum curiam in eneby cum omnibus attinencijs. & si moriar extra smalandiam tunc ibi eligo sepulturam. Sed si permiserit me deus alibi sepeliri tamen idem claustrum possideat supradicta. Claustro sororum ordinis predicatorum in skenningia curiam in møhamar cum omnibus sibi attinentibus tam in prediis quam in alijs bonis mobilibus & inmobilibus & capellam meam meliorem tam cum calice quam cum omnibus alijs pertinentijs. Ad edificium

*) Efter en af Lagm. i Wärend N. Sigrithasun år 1286 vidimerad afskrift.

ecclesie lincopensis duas marchas argenti. Ecclesie wexionensi ad canoniam duas curias in øre & hærelde cum omnibus attinencijs suis sub ista condicione ut in qualibet septimana due misse in eadem ecclesia celebrentur una de beata virgine & altera pro peccatis meis. Ecclesie in garzby pro libris & indumentis agrum nomine brækinskalæ tam pro anima mea quam pro debito in quo eidem ecclesie teneor & agrum qui iacet in orientali parte gamblælidstader sacerdoti ad mensam. Ecclesie in tholge agrum brunthathæ qui sit sub mensa sacerdotis. Ecclesie in stoccaryd agrum qui apaldæacher nuncupatur ad mensam sacerdotis & capellam meam sine calice. Ecclesie in wam agrum qui iacet in orientali parte cimiterij & sit sub mensa sacerdotis pro anima mea & pro debito in quo teneor eidem ecclesie. Ecclesie in bruddæthorp agrum dictum løredachær. qui iacet in occidente iuxta uiam & sit ipse eciam sub mensa sacerdotis, Singulis claustris in regno swecie preter supradicta duas marchas denariorum. Singulis hospitalibus duas marchas denariorum. Ad soluenda ista & alia debita mea pono curiam meam in tholge cum colonis & molendinis. & omnibus ei attinentibus sub ista condicione. quod dominus nicholaus. Sigredasun cognatus meus. Post mortem meam sub sua protectione & custodia habeat curiam memoratam & omnes prouentus eius integraliter percipiat quousque de ipsis tam supradicta omnia que dedi claustris & ecclesiis. quam debita mea quecumque tunc habuero per ipsum fuerint persoluta & uolo quod ante hoc heredes mej diccionem in sepedicta curia petendi seu ipsam aut aliquid de ipsa quomodolibet exigendi nullam penitus habeant facultatem. Jtem ad terram sanctam pro redempcione crucis mee do. XXX:ta Marchas argentj. sed uiginti marchas de hijs triginta duobus famulis meis ad expensas & decem marchas ad offerendum in terra sancta. & quia frater meus magnus iuuenis est committo supradicto domino. Nicholao ut omnia predicta fideliter exequatur sicut coram deo uoluerit respondere & ut uendat duas curias meas scilicet bugæstaf & ythnø & de precio earum crucem meam persoluat & si aliquid superfuerit pauperibus largiatur. Volo autem quod fratribus predicatoribus de skænningia conferat . X. marchas denariorum si supra redempcionem crucis tantum superfuerit de precio dictarum curiarum & omnium eis attinencium, Sin autem prouideat de hijs que prouenire poterint de tolge quod omnino dicti fratres pro anima mea habeant decem marchas. Jngridi condam Nicholai pincerne filie cognate mee, confero curiam meam in vllawj cum omnibus ei attinentibus tam hijs que nunc ei attinent quam que attinere contigerit in futurum. Brynulpho carpentario do libertatem duos boues. quatuor vaccas. & duas horas annone, & recipiat ista de huf aut hwæm. Siggoni eciam & fratri eius do libertatem cum rebus quas habent. Hoc testamentum meum irreuocabile esse volo, Si contigerit me absque liberis morj, Si autem liberos habuero reseruo in li-

beram potestatem aliud faciendi. Ad cuius euidenciam & firmitatem maiorem sigillum. dominj mei regis, cuin sigillis venerabilium patrum Dominj,. Archiepiscopi vpsalensis, Dominj. H. episcopi lincopensis, Domini. B. Episcopj skarensis. Dominj. A. strengennensis, abbatis nouewallis, & sigillum meum, meorumque heredum duxi presentibus apponenda. Actum in lagmanzryth. Anno domini. M°.CC°.LXXX°II°. Jn die. Beati. Marci. ewangeliste.

Ett enda sigill, som derunder funnits, är bortfallet.

743. 1282 i Maj.

Ärke-Bisk. Bertrands Redovisning i Påfl. Skattkammaren för hvad häri i Sverige på 5 år och i Danmark på 6 år insamlats till Heliga Landets hjelp.

K. t. 4: XXI.

In Regnis, Provinciis et Terris infrascriptis deputati fuerunt per Sedem Apostolicam Decimarum Collectores, qui inferius nominantur ad colligendam *Decimam*, *Terræ Sanctæ subsidio deputatam.*

In omnibus partibus Regni *Scotiæ* Magister *Raymundus* de Vitiis canonicus Astensis, quondam Capellanus Domini Uberti Cardinalis fuit deputatus Superintendens, et adhuc est.

Item in omnibus partibus Regni Norvegiæ Dominus *Johannes* Archiepiscopus Nidrosiensis. Iste incepit colligere decimas per unum annum post alios Collectores deputatos in aliis provinciis, post cujus obitum ad complures annos subrogatus est ibi Dominus *Uguittio* Plebanus de Castellione Aretinæ diœcesis et adhuc est ibi.

Item in omnibus partibus Regnorum *Daciæ* et *Suetiæ* Magister *Bertrandus* Amalrici Canonicus Remensis Domini Papæ Capellanus fuit Superintendens, qui collegit ibi per septem annos, post cujus recessum et plures annos dictus Plebanus de Castellione fuit sibi subrogatus et adhuc est ibi.

Item in omnibus partibus *Colonien. Bremen.* et *Magdeburgen.* Provinciarum ac in diœcesi *Caminensi*, Magister *Ragnarius*, Præpositus Clavasii, cui est subrogatus Prior Sancti Andreæ de Urbibeteri et adhuc est ibi.

Ratio Decimæ collectæ in *Dacia* et *Suetia.*

In nomine Domini amen. Ratio Venerabilis Patris, Domini *Bertrandi* Amalrici archiepiscopi Arelatensis, quondam Canonici Remensis, Domini Papæ Capellani, Collectoris decimæ Terræ Sanctæ, in Regnis *Daciæ* et *Suetiæ* per sedem Apostolicam deputati anno Domini MCCLXXXII, Pontificatus Domini *Martini* Papæ IV anno secundo, indictione X, de mense Maii, facta ratione cum eodem Domino Archiepiscopo per nos *Berardum* Domini Papæ Camerarium et Magistrum *Bernardum* de Carcassona ejusdem Domini Papæ Scriptorem, et Venerabilis Patris Domini *Jacobi de Sabello* Cardinalis Ca-

pellanum præsentibus *Thura Bonamici* de Societate Bonauenturæ de Senis, *Maijnecto Ragnaldi* de Societate Pulicum et Rimbertinorum, et *Bonino Neri* de Societate Domini Thomasii Spiliati de Florentia, mercatoribus Cameræ Domini Papæ, et Magistro *Angelo de Filgineo* ejusdem Cameræ Clerico, inventum est, quod idem Archiepiscopus in prædictis Regnis suis Collector dictæ decimæ per VII annos continue, et quod recepit de *dicta decima* in eisdem Regnis nec non de *obventionibus Crucis* nomine Terræ Sanctæ de quibusdam satisfactionibus delinquentium in universo pro toto tempore supradicto. Primo de *Decima* Regni *Daciæ* de IX Ciuitatibus et Episcopatibus in VI annis sunt collectæ LV^{M}.CCIII. March. et dimidium denariorum cupreorum.

Item de *Rua* vel *Sclauia* CLXXVII marchæ denariorum, qui dicuntur valere plus quam alii.

Item IIII^{C}. XXVII marchæ argenti in pondere Daciæ, Item LIIII flor. et decem denarii Sterling.

Item ibidem de obventionibus, satisfactionibus et condempnationibus Terræ Sanctæ VI^{C}.XXXVI marchæ denariorum cupreorum.

Item de eisdem obventionibus VI^{C}. LXIII marchæ et V unciæ argenti in pondere Daciæ.

Item de eisdem obventionibus III marchæ et XIV Sterl. de auro in pondere Daciæ.

Item in Regno *Suetiæ* collectæ sunt in uniuerso ex decima in quinque annis XIV^{M}. IV^{C}. XXXI marchæ et dimidia denariorum de *Suetia*.

Item IIII^{C}. L. marchæ argenti ad pondus *Suetiæ* ab - - - Episcopo Lincopensi.

Item de obventionibus crucis et satisfactionibus et condempnationibus delinquentium ibidem habitæ sunt pro Terra Sancta. C. LXVII marchæ argenti in pondere *Suetiæ*.

Summa Summarum omnium receptorum ex decima et obventionibus Terræ Sanctæ et satisfactionibus et condempnationibus delinquentium in prædictis partibus *Daciæ* de sex annis, et *Suetiæ* de quinque annis LXX^{M}. CC. LXXI marchæ denariorum de cupro in diuersis ponderibus et diuerso valore.

Item C. LXXVII marchæ denariorum de *Rua*, qui valent plus quam alii denarii.

Item M. VI^{C}. VII marchæ et V unciæ argenti in diuersis ponderibus et diuerso valore.

Item L. IV sol. et X denarii Sterl.

Item III marchæ et XIV Sterl. auri ad pondus *Daciæ*. De prædictis marchis denariorum cupreorum argenti et auri factæ sunt commutationes

infrascriptæ ad argentum et Turonen. per modum infrascriptum, inprimis de marchis denariorum cupreorum cambitæ sunt ad argentum XXIV^{M}. CC. LXXXV marchæ denariorum cupreorum, pro quibus habitæ sunt in argento ad pondus *Trecen.* IV^{M}. CCLXXIII marchæ argenti in pondere *Trecen.* et C. XX marchæ argenti in pondere *Daciæ*, de quibus habitæ sunt ad pondus *Trecen.* C. VI marchæ V unciæ et I quart. argenti pondere *Trecen.*

Item de prædictis marchis argenti *Dacia* in pondere Danico commutatæ sunt ad argentum VII^{C}. XCIV marchæ et V unciæ argenti de *Dacia* in pondere *Daciæ*, pro quibus habitæ sunt in pondere *Trecen.* VI^{C}. LXI marchæ et VII unciæ ad pondus *Trecen.*

Item de C. L. marchis argenti *Daciæ*, quod dicitur de *Rivalia* in pondere *Suetiæ* habitæ sunt CXXVIII marchæ et X Sterl. argenti ad pondus *Trecen.*

Item de marchis denariorum de *Suetia* cambitæ sunt ad argentum VI^{M}. V^{C}. XXVIII marchæ et media denariorum *Suetiæ*, pro quibus habitæ sunt M. CC. XX marchæ, V unciæ et X Sterling argenti in pondere *Trecen.*

Item C. LXVII marchæ argenti in pondere *Suetiæ* commutatæ sunt pro C. XLII marchis, et IV unciis argenti ad pondus *Trecen.*

Item de marchis denariorum *Daciæ* cambitæ sunt ad Turonenses XXV^{M}. LXV marchæ denariorum pro quibus habitæ sunt XI^{M}. V^{C}. LXXIV libr. et XVI fl. Turon.

Item de marchis denariorum *Suetiæ* cambitæ sunt ad Turon. V^{M}. VI^{C}. LXXXXV marchæ denariorum, pro quibus hab. II^{M}. VI^{C}. XXII lib. et XVI sol. Turonen.

Item C. LXXVII marchæ denariorum de *Rua* et *Dacia* cambitæ sunt ad Turon. pro quibus habitæ sunt C. XX. lib. *Turon.*

Item III marchæ XIV Sterl. de auro cambitæ sunt ad Turon. pro quibus habitæ sunt LXXV Libr. Turon.

Summa omnium marcharum denariorum *Daciæ* et *Suetiæ* receptarum ex decima, quæ commutatæ sunt, prout supra exprimitur, ad argentum et Turon. LXI^{M}. V^{C}. LXVIII marchæ et media denariorum, pro quibus habitæ sunt V^{M}. VI^{C}. marchæ II unciæ et XV Sterl. argenti ad pondus *Trecen.* et XIV^{M}. CLXXXXVII lib. et XII fl. *Turon.*

Item summa marcharum argenti *Daciæ* et *Suetiæ* in diuersis ponderibus commutatarum M. LXI marchæ et V. unciæ argenti, pro quibus habitæ sunt VIV^{C}. XXXII marchæ III unciæ et media argenti ad pondus *Trecen.*

Summa

Summa Summarum marcharum argenti quæ pro dictis marchis denariorum et argenti tam *Suetiæ* quam *Daciæ* habitæ sunt VI^{M}. V^{C}. XXXII marchæ, sex unciæ et s. qrt argenti ad pondus *Trecen.* in universo, de quibus Superintendens vendidit *Parisiis* III^{C}. LXII marchas argenti pro VIIII^{C}. LV libr. Turon. computata qualibet marcha pro LIII fl. et IV denariis *Turon.*

Item XIV^{M}. C. LXXXXVII libr. et XII fl. *Turon.*

Item habitæ sunt de C. LXXVII marchis denariorum de *Rua* et de *Dacia* C. XX. libr. *Turon.*

Item LXXV libr. *Turon.* de tribus marchis et XIV Sterl. de auro Daciæ.

Item VIIII^{C} LXV libr. *Turon.* de prædictis CCC. LXII marchis argenti ad pondus Trecen. venditis prout supra exprimitur. Summa marcharum argenti ad pondus Trecen. quæ exstant VI^{M}. CLXX marchæ VI unciæ I quart.

Item Summa omnium Turon. prædictorum XV^{M}.CCCLVII libr. et XII *Turon.*

De Summa marcharum denariorum receptorum ex decima *Daciæ* remanent ibidem in deposito in diuersis locis penes collectores et capitula ecclesiarum Regni *Daciæ* II^{M}. VI^{C}. VIIII marchæ denariorum cupreorum.

Item de argento remanent ibidem in deposito C. LXXXXVI marchæ argenti in pondere *Daciæ*, prout hæc constant per publicas literas Prælatorum.

Summa Summarum omnium prædictorum solutorum, expensarum et depositorum VI^{M}. CC. marchæ et V. unciæ argenti ad pondus *Trecen.*

Item XIV^{M}. VIII^{C}. XXXIV libr. et VIIII fl. *Turon.*

Facta compensatione solutorum, expensarum et depositorum argenti ad Summam receptorum constat, quod ostendit plus expendisse et soluisse et deposuisse XXV marchas V uncias et XVII Sterl. qui valent ad Turon. LXX libr. XV fl. et III denarios Turon.

Ita facta compensatione de Turon. receptis ad Summam expensarum et depositorum restant V^{C}. XXIII. libr. et III fl. Turon. quos debet Superintendens.

Et sic debet adhuc assignare Superintendens IIII^{C}. LII. libr. VII fl. et VIII denarios Turon.

Dominus Archiepiscopus dicit se vacasse officio continue per VII annos et VIII menses, de quibus non petit expensas nisi pro VII annis, dicit, quod singulis diebus fuerint sibi concessi per litteras Apostolicas III fl. Sterl. pro expensis suis, quæ ascendunt per annum LIIII libr. et XV fl. Sterling; ergo septem annis ascendit summa expensarum ad CCC. LXXXIV libr. et V solidos Sterlingorum, computatis tribus solidis per diem.

Ipse vero recepit pro expensis suis III^{M}. VIII^{C}. XXIV marchas denariorum cupreorum, quæ valent ad argentum in pondere *Daciæ* VII^{C}.

LXIV marchas, VI uncias et s. tertiam argenti ad pondus *Daciæ*, computatis V marchis denariorum pro qualibet marcha argenti, quæ redactæ ad pondus *Trecen.* sunt VI^{C}. LXXVIIII marchæ VI unciæ et media argenti ad pondus Trecen. quæ valent IIII^{C}. LIII libr. IIII solidos et II denarios Sterling, de quibus deductis CCCLXXXIIII libr. et V fl. Sterling debitis pro expensis, taxatis sibi per litteras Apostolicas, restant LXVIII libr. et XVIIII fl. et II Denarii Sterl. quas plus recepit ipse Superintendens pro suis expensis, quæ valent ad Turon CCLXXV libr. XVI fl. et VIII denarios Turonen. De istis ipse restituit duos pannos ad aurum de Venetiis et sciphum argenti deauratum ponderis XII unciarum et mediæ ad pondus Romanum, quos pannos et sciphum dicit esse receptos per eum XVI libr. Turonen. licet secundum æstimationem non nisi X libr. Turonen. valeant.

Et sic restat, quod ipse Superintendens de hiis quæ plus recepit pro suis expensis CCLVIIII libr. et XVI fl. et octo denarios Turon. debet reddere.

Item IIII^{C}. LII libr. VII fl. et VIIII denarios Turon.

Summa omnium, quæ dictus Superintendens debet reddere VII^{C}. XII libr. IIII fl. et V denarios Turon.

Item adhuc præter prædictos denarios debet assignare VI^{C}. libras Turon. missas Parisius per *Episcopum Lincopen*, vel dare litteras depositi pro dicto Episcopo de VIII^{C}. XXI libr. IIII fl. et IIII denariis Turonen. pro CCC. L *marchis argenti fini*, quæ debent deponi prout supra dicitur.

Et primo notandum est in ratione reddita per Dominum Archiepiscopum Arelatensem, quod in aliqua ratione reddita per eum, tam in partibus illis quam hic in curia non inveniri reddita per particulas sed per quasdam summas.

Item quod de receptis, etiam ante rationem redditam per eum, coram prælatis illarum partium per rationem hic redditam, plus invenitur quam ibi fuerit assignatum, sicut apparet in summis libri præsentis.

Item quod de condempnationibus seu emendis reddit rationem in grosso scilicet solum de tribus soluentibus de tota *Dacia*, et in Suetia de duobus soluentibus.

Item quod de hiis, quæ remanserunt in partibus illis, non assignat aliquas cautiones, nisi quod Prælati, coram quibus rationem reddit, testificantur per litteras suas, quod non videtur sufficere.

Item quod quando transiuit mare, muniuit nauem de omnibus victualibus oportunis, tam pro se quam pro decima quibus fuit usus, et propter hoc nihil computat de suo salario.

Item quod petit quod fatisfiat suis familiaribus de decima.

Item quod per VII annos continuos recepit stipendia et nullum diem detrahit.

Item de VIII^{C}. XXI. libr. Turon. quas Episcopus *Lincopensis* debebat dare, non restituit aliquam literam, licet idem Archiepiscopus receperit VI^{C} libras de dicta summa.

Habentur de depositis in solutione medietatis decimæ Terræ Sanctæ XVI inter instrumenta et literas.

Nota quod post rationem prædictam datæ fuerunt de gratia prædicto Archiepiscopo per Dominos Cardinales III^{C} libræ Turonen. pro recompensatione salarii familiæ suæ, quæ sibi serviverant in executione hujusmodi decimæ.

De prædicta autem pecunia decimæ collecta in *Dacia* et *Suetia*, mutuo XV^{M}. VI^{C} unciarum auri facto Domino Regi Siciliæ pro factis Regni Siciliæ soluerunt mercatores de societate Johannis de Crusolis de monte Pesulan. pro M. CCC. marchis argenti de Guandano ad pondus Trecense V^{M}. CCC. XXXV Florenorum auri et LXXX libr. et sex denarios et duæ tertiæ unius denarii Turon. Grossor. argenti, computatis LIIII Turon. et dimidio Grossis pro qualibet marcha. Qui Floreni et Turon. valent M. IIII^{C}. LXVII uncias auri VI. Turon. gross. et duo tertia unius Turon. grossi de argento.

Unde facta ratione de prædictis receptis ad prædicta mutua et expensas.

De summa vero marcharum denariorum receptorum in *Suetia* remanent ibidem simili modo II^{M}. CC. XIII marchæ.

Summa prædictarum marcharum in deposito in prædictis duobus Regnis IIII^{M}. VIII^{C}. XXII denariorum.

Item C. LXXXXVI marchæ argenti in pondere *Daciæ*. Item Episcopus *Lincopensis* de *Suetia* cruce signatus debuit mittere in Flandriam pro decima sua CCC. L. marchas argenti puri, prout per litteras prælatorum, pro quibus dicit Superintendens prædictus, quod recepit VI^{C} libras Turonen. et residuum adhuc debet idem Episcopus, quod esse potest CCXXI libræ IV solidi et IV denarii Turonen. Quæ pecunia debet deponi in Flandria in monasterio de Dozan prope *Brugis*, Dioecesis Tornacensis, danda eidem Episcopo *Lincopensi* prædicto tempore passagii, si transfretauerit, alioquin debet reddi subsidio Terræ Sanctæ.

Præterea idem Superintendens recepit pro suis expensis III^{M}. VIII^{C}. XXIIII marchas denariorum cupreorum de decima *Daciæ*.

Item expendit pro executione recollectionis ipsius decimæ tam in nuntiis missis ad curiam quam in deportatione ipsius decimæ ad partes Flandriæ, tam in victualibus et pannis pro illis, qui serviebant negotio decimæ, et qui portabant eandem CXLVIII marchas et mediam, quatuor solidos et sex denarios denariorum cupreorum.

Item LVII marchas VIII solidos et XI denarios Sterling.

Item CC. LXXXVIII libr. et IV fl. Turonen.

Item V libras Parisien. quæ valent VI libras et V fl. Turonen.

Summa prædictarum expensarum factarum pro executione decimæ et earum, quæ dictus Superintendens recepit pro suis expensis III^{M}. VIIII^{C}. LXXII marchas et mediam et IV solidos et VI denarios denariorum cupreorum.

Item LVII marchas, VIIII solidos et XI denarios Sterling.

Item CCLXXXXIIII libr. et VIIII solidos Turonenses.

Summa Summarum marcharum denariorum quæ remanent in *Suetia* et *Dacia* et quas Superintendens recepit pro suis expensis, et alias expendit pro negotio decimæ, est VIII^{M}. VII^{C}. LXXXXIIII marcharum et mediæ et IV solidorum et VI denariorum cupreorum.

Supradicta ratio continetur in infrascripta ratione magis compendiosa, hoc plus habetur in ista quod scriptum est de hiis, quæ restant et quæ Superintendens habere debuit pro toto salario suo, et quod recepit ultra salarium, et quod assignare debet.

Summa Summarum omnium receptorum ex decima *Daciæ* et *Suetiæ* in marchis denariorum LXX^{M}. CC. LXXI march. denariorum cupreorum.

Summa Summarum omnium prædictarum marcharum denariorum *Daciæ* et *Suetiæ* cambitorum ad argentum et Turon. et eorum, quæ remament in deposito in *Dacia* et *Suetia*, ac eorum, quæ Superintendens recepit pro suis expensis et quæ expendit pro negotio decimæ ascendit ad LXX^{M}. CC. LXIII marchas IIII solidos et VI denarios denariorum cupreorum.

Et sic plus invenitur cambitum et expensum, quam receptum de dictis marchis denariorum LXXXXII marchæ IIII fl. et VI denar. denariorum cupreorum. Super quo dictus Superintendens, quod causa subest, ut credit quia forte plures marchæ denariorum inuentæ sunt in pondere tempore recognitionis monetae, quam inuenirentur in scriptis solutæ, et non petit eas sibi restitui.

Item summa receptarum marcharum in argento de *Dacia* et *Suetia* in uniuerso M. VI^{C}. VII march. et V unciæ argenti Sterling. de quibus CLXXXXVI marchæ remanent in partibus illis., in deposito est CCCL marchas debuit pro decima Episcopus *Lincopensis*, et sic est summa earum V^{C} XLVI argenti, et commutatæ M. LXXI marchis et V unciæ.

Summa Summarum omnium marcharum argenti *Daciæ* et *Suetiæ* cambitarum seu commutatarum ad argentum ad pondus Trecense, et earum quæ remanent in deposito in *Dacia* et quæ debentur per Episcopum *Lincopensem* M. VI^{C}. VII march. et V unciæ. argenti, et sic

facta compensatione receptorum ad ipsa deposita et commutata, inuenitur de argento tum commutatum et depositum quantum receptum.

Item reperitur commutatum aurum pro LXV libr. Turon. min.

Item reperiuntur commutatæ marchæ denariorum de *Rua* pro CCX libr. Turon. min.

De prædictis commutationibus marcharum denariorum et argenti et auri constat, quod est summa marcharum argenti ad pondus Trecen. deductis illis marchis quæ venditæ fuerunt — VI^M CLXX march. VI unc. et s. quart. argenti ad pondus Trecen.

Item XV^M CCLVII libr. et XII fl. Turon.

Item adhuc sunt assignandi LIIII fl. et X den. Sterling.

744. 1282 d. 18 Maj. Skara.

Kon Magnus I:s Gåfvobref till Gudhems kloster på ett under Kronan förbrutet laxfiske.

A. 3. å. 1: 14. *)

Magnus dei gracia sweorum gothorumque rex, Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino, Quoniam ob labilem hominum memoriam viteque fragilis breuitatem que racionabiliter acta sunt frequenter in dubium reuoeantur & raro proueniunt ad puram noticiam posterorum nisi presencium prouidencia procuretur quod scriptura superstite successoribus pateat quod aliter abholerent mors & obliuio frequenter eciam prauitas & inuidia peruersorum Tenore presencium tam posteris quam presentibus volumus esse notum & euidencius elucere Quod licet, bona dominj Johannis philippi quondam filii, & byrgheri fratris sui, pro ipsorum grauibus & notoriis excessibus ad coronam regiam legitime deuoluta, eorundem liberis venialiter redonauimus, tamen quia pro piscariis, omnibus ad castrum wmpsæborgh pertinentibus, dictis liberis in precio pecuniam supleuimus, nos partem piscarie salmonum in ampne wllærørh quam possederunt dicti fratres, & nos legaliter post factam redonacionem, sicut premissum est comparauimus, sanctimonialibus gudhemh contulimus eternaliter possidendam Transferentes, in ipsam plenam proprietatem & omnimodam facultatem, dictam partem pischarie regendi vendendi commutandi & quocumque modo ipsis commode voluerint ac poterint ordinandi, Huic autem nostre donacioni presentes fuerunt, domini, B, Scharensis, H, Lyncopensis, A strenginensis, dei gracia episcopi, frater noster benedictus benedictus legifer magnus Jon son, swantapulchus, magnus rangwalzson, & haquinus tunæ son, quo-

*) Finnes äfven A. 3. a. 11: 15. i vidimation af Bisk. Sigge i Skara d. 29 Sept. 1346. och i en Pappersafskrift A. 3. å. 1: 16. utan vidimation och sigill.

rum vna cum nostro, sigilla presentibus appensa sunt ad euidenciam pleniorem presentes fuerunt eciam huic nostre donacioni alii plures nobiles nostri regni, Datum scharis anno domini, M°.CC,LXXXmo, secundo, XV kal. Junii.

Sigillen: N:o 1 Konungens på grönt och hvitt silke; N:o 2, 4, 7 bortfallne, silket qvar; N:o 3 på rödt, grönt och gult silke; N:o 5 stycken på gult och rödt silke; N:o 6 på gult, rödt och svart; N:o 8—10 på rödt och gult; mycket blinda och skadade.

745. 1282 i Juni.

Helge ands holms Mötes Beslut.

F. b. 4: 1. *)

Vtij Konungh Magni Ladulas tidh blef hållin en allmenneligh Herredagh i Stocholm, Anno Christi 1282. i Junij månadt.

Tå skiöt Konungen Rösten till alla Bischopperne och alle Laghmän öfwer alt Rikiett, och sedan till Almogen, så väl högom som lågom, jnnan Rådh så

---

*) *Finnes äfven uti J. 25: 136, nästan lika lydande, med tillsatser, som inom ( ) inneslutas; så ock i J. 26: 1, och J. 27: 1; men uti J. 23: a. 1., med hvilket J. 23: 146 nära instämmer, lyder sålunda;*

Palne Ericksons drömde vnderwisning Som han anthwardade j Nårköpingh j K: Mts Cantzlij och rechnecammer den sidste Junij 1587, *är med annan hand öfverskrifvet.*

Wdj Konungh Magnus Ladelås Regements tidh hölts enn herredagh i Stocholm, Anno Dominj 1282, ij Junj månedt blef almenneligh aff Konungenn och hele Riiksens ständer, besintet att en almenneligh Jordesyn och ransachningh schulle hållas öfuer hele Riikett, Och då blef huar landzände lagder, efther som lägenheten war thill, Och blef alt uplandh lagt för markelandh, och örisland, Så att af huart 6 öresland schulle vtgiöras 3 pundh Spannemåll, Item ett gammelt fåår, och 6 öre penningar daxuerker 3, hushester 4. Blef och då samptyckt, att 4 tunner schulle ware j pundätt och huar tunne schulle hålle 52 kanner, en kanne Rugh wogh 5 mkr, 1. tunne Rugh wogh 12 lb. Östergöthland, Westergöthland och smålandh, blefue lagde för åttinger, Tolfftinger och sättinger, Så att vtaff huar åttingh skulle vtgiöres 2, 3 eller 4 tunner Spannemåll efther som Jordenn hafuer waritt godh thill, Oc vdj huar tön skulle ware 3 tunner, Enn åttingh rächnis för 5 örisland Jordh en tunne vtsäde ett örislandh.

Blef och på samme tidh beuilligitt, att ij Stocholm schulle ware minsth aln och wicht för thilföringenn schuldh.

Blef och då förhandlett om the 3 Strömmer, som försth är Wäter, Metala åå, och sedan samme ström nedh thill Nårkiöpingh, med all Bråwiikenn schulle ware Cronones Endtskyldte äger, att alle the som i samme strömmer hade quarner, och quarnesträller, sampt all fiskerij schulle göre Cronomne ther ränte vtaff.

Thenn andre strömmen var Jälmeren, medh thenn ström som löper thill Eskildstuna in i Mäleren, Sedon all Mälerenn, vtj saltthe siönn, Och alle the ther hade och brukede fiskerij i sundh och fiärder, skulle giöre Cronon ther af ränte.

Thenn Tridie Strömmen war Wänner med then strömmen trulhettenn, och vdj salte siönn, Och thenne strömmen skulle lyde Swerige thill, Och alle the ther bygde schulle göre Cronen ther aff Ränte.

Blef och så på samme tidh samptycht att alle Nordlänske och findske Strömmer thett som hufuudtfiske är, både medh lax, åål, siik och ijd, schulle lyde vnder Cronen, och alle the ther brukede, skulle giffue Cronen ther af Ränte, vndentagendes the fiske som Konungen lått sjelffuer bruke. Wardt och då beslutett, att alle hufuudh skåär, både i then Swenske och findske skääregårdh belägne äre, och alle the ther låge thill fiskerij, skulle giöre Cronon ränte theraf.

wäl som vtan, och gaf them alle samptelígen tilkänne, att han ickie effter den dagh betröste sigh att förswara Sweriges Crona, och elliesth hålla sitt Konungzlige Håff medh Vpsale ödhee allenast, som thee förre Sweriges Konungar giort hafwa, vtan begiärade af them samptligen, att the wille öfwerwäga och berådhslå, hwadh som Cronan kunde blifwa förbätrat medh, och gaff them fritt vtij twå dagar till at berådslå och sigh betänka, hwadh the wille swara till förbem:te Cronones förbätringh. På tridie dagen bleeff omslagit och vtropat, at aller Almoge skulle församblas på Hälgans Holmen, som och så skiedde. Då skulle Vplandz Lagmannen gifwa rösten ifrån sigh, oppå alles deres wägna, och begiärade han, att Konungen wille hålla honom till goda, hwadh han framförde, effter alles theres samtyckio. 1. *Nådige Konung och*

Blef och på förde tidh thillagde Crononne all Bergwerk, och the som då i bruk wore eller ther efther finnes kunne oansedt på huars äger the finnes kunne [1]), skulle alt liggie vnder Cronen.

Blef och då på samme tidh besluttett att Rågångenn Emellen Östergöthlandh och Sudermanlandh, skulle vprättes, Och då thette alt förne blef beuilligitt och besluttett, Blef Konungen förent och förlicht med the folckwnger [2]).

Wardt och då i samme herredagh aff Konungen och hans Rådh beuilligitt, att Konungens dåtter Richissa in i Sanchte Clare Cläster wedh Stocholm ingifuenn blifue schulle.

J. 23: 147 *tillägger:* Mhen sädan de fremmade Konunger komme här in, begynte Rederskaped och Adeln, Byggia i förne 3 Strömer både Quarner och fiskerij och sädan tilägne sig samme Rättigheet som Cronen borde haffua Ginge sädan samme Quarner och fiskerij i arffskifte, Man efter Man för theres egitt Och Cronen bleff theraff försnellet, och thes ränte afkorted alt härtill Effter the Suenske Regenter, therpå eij tale wilde. Och thette Recess förseglede Konungen samt sitt Rådh åhr och tijdh, som föreskrifuit ståår.

Med annan hand: Med lögn och alla. Jnlagtt af en huffuudliugere A:o 1586, benempd Palne Ericsson till Rawanääss.

Om detta beslut har Riks-Antiquar. Joh. Peringschiöld *afgifvit följande Bref till RiksArch. Secr.* Leyonmark *d.* 31 *Jan.* 1698.

På Herr Secreterarens begäran, at få communication af 1282 åhrs annotation om strömmar och Krono almänningar, så bekänner jag, att jag hade mig sielf förskaffat et trowärdigt exemplar af bemälte Riksdags act, som till det minsta, war 200 år gammalt och mycket fullkomligare och utförligare än det uttåg, som fins i Kongelige Archivo; men måste beklaga, at det tillika med 18 folianter af mina inrättade registraturer öfver de gamla Konungarna, ifrån S. Eriks tijd till Gustavi I:mi tijd, utgifne bref och förordningar, blef uti den häftiga vådelden till förment säkerhet inburit i gamla archivi hwalf, der det aldralängst fram mot gafweln lagt, olyckeligen omkom: och som många hafva hållit bemälte 1282 åhrs Riksdags uttog för otroligt och misstänkt, som skulle en *Palne Erikson*, hwilken war en *Rosenstråle* och skref sig till Refwanäs, eller *Rasmus Ludwikson* hafwa det samma dicktat; Men så kan jag ännu, utaf ett Konung Magni Ladulåses bref daterat Thommasmässodagen 1282 bewisa samma Riksdags wisshet om ort och ställe, samt hwad Kronan då anslagit blifwet, och huru högtbemälte Konung förthenskull förordsakades giöra åtskillnad emellan Folckunge gods och Kronones rätt, hvarom jag vid påfordran will giöra widare berättelse, efter som detta original bref är i ett privat hus. Förblifvandes &c. Johan Peringschiöld.

---

[1]) Oansedt - - - kunna *är i kanten tillskrifvit i J.* 23. *a., som det tyckes, af samma hand.*

[2]) *Med annan hand är härvid i kanten antecknadt:* NB. De wore dödhe och nedlagde af hans fäder birge Järll.

Herre, hafwa både andelige och wärdzlige samptycht at alle Bergwärk, hwadh nampn thee hälst hafwa kunne, skole liggia under Cronan, intet vndantagandes eller achtandes på hwars ägor thee liggia. Endoch thee Folkvnger hade några Bergwärk vnder sigh, och brukade them för sitt eigit, Så skall altsammans effter thenna dagh lyda Cronan till.

2. *Thesslickes blefwe thee Tree Strömar, som liggia innan Sweriges Lääss och Nyklar, tillagde Cronan, medh all sijn rättighet, som först är Hiälmaren, medh thenn Ström som löper åt Eskilztuna och intill Mälaren, Sedan all Mälaren och i Saltsiön, och alle thee ther hade och brukade Fiskierij i Sundh eller Fiährder, skulle giöra Cronan ränta theraff, vndantagandes Byarnes sielfägor.*

Then andra Strömen, Wäter, Motala åhå, och sedan till Roxen, därifrån Glawen och in till Norköpingz Ström, och i Bråwijken (, och sedan allan Bråwijken) vthij Hafwet, skole wara Cronones Eenskilte ägor, och alle thee, som i samme Strömer hade Qwarnställe, såsom och fiskerij, skulle giöra Cronan theraff Räntha.

Thän tridie Strömen war Wäner, medh then Strömen Trulhättan, och vtij Saltsiön, och thenne Strömer skole lyda Sweriges krono til, och alle thee ther byggia, skole giöra Cronan thäraff ränta.

3. *Bleff och så på samma tidh samptycht, att alle Nordländske och Finske Strömer, ther som hufwudfiskien äre, både medh Lax, Åhl, Sijk och Iidh, skole lyda under Cronan, och alle thee them brukade, skulle gifva Cronan theraff ränta, vndantagandes thee Fiskie som Konungen sielfwer lät bruka.*

4. *Wart och tå beslutit, at alle Hufwudskiär, både i thenn Swänske och thenn Finske skieriegården belägne äre, och alle thee ther liggie till Fiskerij, skole göra Cronan räntan.*

5.

På grund af dessa hvarandra motsägande intyg har man tvistat om uppgifternas äkthet; att de, i det skick de här förekomma, ej äro äldre än slutet af 1500talet, är ganska tydligt; och huruvida de äga grund torde af andra Documenter snart kunna inhämtas.

Här åberopade i privat ägo varande bref af S:t Thomædag 1282 lärer vara det, som utan antydning om det är efter originalet eller hvar ett sådant funnits, men i språk och sammansättning innebärande skäl att anses för understucket snarare än orätt läst, förekommer med okänd hand skrifvit ibland Peringsköldska Afskrifterna E. 7: 47, så lydande:

Alla the tetta breff höra ella see fa, helsom Wj Vlff Staffensson a wapen, Jogen Gedde oc Nils Kra aff wapen, oc giörum wittwr, at arom epter Gudz byrd M.CCCCXXIII kom för os a stemde tingzdag i Örebro, Strenge Riddere Sigga Kröplin, wiste ett gamult breff med Kongelike insigle. sum swa lydindis war;

Magnus Swea Konger oc Göta med Gudz Nadum, kennomz her wider pa mina oc Rikesins wejna, oc eptir pa hellgons hollm war slut, wm allin stora öja oc Skoga och Ströma skulte hiera Rjkno till, swa med alla werka, da mögdoms wj giör skillna a millij Folkunga godz oc Kronona rettir; nw star Grimstijn Folkunga Odalljord till Ram sinna boa swm nawmnes Wi-

5. *Widare bleff Cronan tillagt all Stubbeiordh, som vtaff Skogar och Hedar opfinnas kann, som ähr lägligit at byggia hemman utaff skall lyda vnder Cronan.*

Så myckit bleff Cronan then gången tillagt, ther Konungen tackade alle både högre och lägre före. Män sedan främmande Konungar kommo här in, Begynte Adellen at byggia i förben:de Strömer, både Qwarnar och Fiskerij, och elliest köpte sigh aff Skatte och Cronones bönder [Sweriges Konung oåtsport] och ther medh äret så händt, att samme quarnar och Fijskerij ginge i arffskiffte Man effter Mann, och för theras arff och eigit, bleeff Cronan täröfwer förmindschet, och thess Ränta affkortat alt här till, effter thee Swensche Regienter ther på eij tala wille.

6. *Bleef och såå Beslutidt vtij samma Herredagh aff Konungenom och allen Almogen, att Een Allmännelig Jordesyn och ransakning skulle hålles öfwer heele Rikiet, och då bleeff hwar Landzände lagder effter som lägenheeten war till, Och bleff alt Vplandh lagt för Marklandh och Öresslandh, Så att aff hwarie Sex öreslandh, skulle vtgiöres try pundh Spannemål, jtem, Eet gammelt fåår, Sex öre penninger, Husshäster Fyre, dagzwärker tree.*

---

bia hundari wester till wisgawta. Ramunda blef swa skipitt at ffollkwnga wtz Ra, now sta a wester for wiby till Lassö a, oc Siönnar till Snafflinne, oc nolan till Gawaklint nesmos oc dioppa bek oc swa Werma Skow, now swm han slepper till Kronone sitt odalgoz i alldennw wilte skougg nidan Lassa, dj jettom wi a Kongelika wellde pa wore och Riksins wejna at Ewe rame hannwm hielp swa opta patrenger men serlika aejetingom la nagor jordagodz aff Wibi Soken dissins LLassis a wnder Rikeno, men swm ffrelsis jord, heidis a Frelsi ewerdelika, mett allan retter oc ingellda, swa swm aff heidinhös staggat æhr. Nu ter till at tessin mall matte haffwa fulla festina, latwm wi henga Wort oc Riksins insigillj jer nedan fför, giffwi oc ristit pa woris haws Orobro, Arom æpter Gws byrd oc ffödladagenn MCCLXXXII Sanctij Tomesdag. Fortj bad han os wi wille gifwa hannem dit bewis at skrifften swa lydde swm fforeskriffet star, ffortj ærom wi wittne at offwen wtskreffne breff æhr swa lydendis swm hær ffinnes wdan alla fforendring, ffordj latwm wi hengia waris insigli her nidan ffor, dag ar oc stelle sum för offwan skriffwit står.

J. 23. a. 2 har efter Mötesbeslutet: Enn lithenn wnderuisningh om Rågången Emillen Östergöthland och Sudermanneland och om Swintuna Bygdh.

Årenn Efther Cristij börds MCCCXCIX. 10 Julij höls Räftstingh i Suderkiöpingh, såthe ther i Rätte Biscob Cnut i Linkiöpingh her Sten Bengtson, Päder Tomeson å drottningh Margaretis wägne och kärde hennes nådes fougte Esbiörn Diechne, att ifrå skatt och Cronen kom myckett vnder frällse, bleff thå besluttett, att en almennelig skatteransakningh hållas schulle, om sådane käremåll öfuer alt Östergöthlandh.

Och 2 år ther efther när man schref åren MCDI. blef ransackningh hållen af her Jfuer Niellsonn, Riddere, som thå war Laghman ij Östergöthlandh, och her Steen Bengtzon, päder tomeson, och Esbiörn Diechn medh flere gode män, som ther wore öfuer, försth begyntes Ransakningen hållas Emillen Wijke, på samme tidh dömdes till Swintuna bygdh vnder Cronen, så när som Krokeekz Closter med ssine sielff äger och Swintuna strorm med Boda war gammelt fhrällse, Alt thet andra lades vnder Cronen Ehuadh nambn thet hälsth hade. Blef och på samme tidh, befaledt, thenne 4 hereder, Österkin, Bierkin, Lösinghz och Bråbo af

7. *Blef och tå sämptycht, at Fyre tunnor skulle wara Ett pundh, och hwar tunna skulle hålla Fämptijetwå kannor. Och Een kanna Rogh wogh 4 marker. En tunna Rogh wogh tolff lisspundh, Een tunna vtsäde räknas för Ett Öreslandh.*

8. *Östergiötlandh, Wästergiötland och Smålandh, blefwe lagde för Siättingar* [1]), *Öttingar* [2]), *Tållfftingar, Så at aff hwar Otting* [2]) *skulle vtgiöras twå, try eller fyre tunnor Spannemål, effter som jorden hafwer warit godh till, och vthij hwart Thöön, skulle wara* 3. *tunnor. Enn otting* [2]) *räknas för Fäm öreslandh jordh. Actum ut supra.*

Drottning Margaretis vtsände, att the schulle granneligenn Ransake om Råå och Röör, Emillen Östergöthland och Sudermanlandh, Efther att bäggie landzänderne, wore altidh i trätte thilhope om Råågångenn både om fiskerij och Skoggångh Södermannelandz Jahyggere wille gå öfuer then Rågångh som Birge Järll med Riiksens Rådhz samptycke blef them Emillen lagdht för en besynnerligh orsaak Anno MCCLVIII Så att Rågången schulle ware så godh som mitt på kålmårdenn begynnedes vt för Näfue åå och Skogenn all *) vp inthill Swintuna bygdh thill en by heeter Skogzby Så långt ledes Rågången then resenn. Åhrenn förlöpa sig ther ifrå, och inthill Konungh Magnus Ladulås kom thill Regämäntet, vdj hans tidh höls en herredag vdj Stocholm när man schreff åren MCCLXXXII Då bleff om förne Rågångh fulkombligen beslutt **) aff Konungh Magnus medh Riiksens Rådh och ständer, att Skogenn skulle lägges medh Råå och Röör, och giffue huart Råmerke nambn, både siöger, måsser och Stora stener, Och då begyntes Rågången Emillen Östergöthlandh och Sudermanlandh i Bråwijken i ett skäärheter Löfueskäär, tädan thill yttre Krokeholm, så mijtt i Näfue åå, framdelis i Pinnestrom, så i Näffiööholm, sedan thill swarte siöö, så thill swärtesiöö skiäl, tädan i hälleefalls hälla, sedan i krula strut, och så i Kroota broo, så thill Kista berghsteen, tädan thill vnna skiäl, Så i Vnna göbn, sedan i fielmosa gren, så thill fielmosse giööl, och så i store Löfsiöö holma. Thette rämerke åtskildh 4 heredt Österhind, Bierkind Lösingh och Jönåkers Jfrå Löfsiööholm så i Gulkäffnen, tädan ij Brottninge stenen, så i huite bäckenn wedh Skogzby, tädan vp i Åklona, och tädan och vp i Wedhbierka Maen, och så thädan och vp i leglohuldt, Och så tädan och vp i stensiö mossa. Och så täden och vp i Krämerestenen och så tädan och in i Stensiös holma, Och så tädan och Skälbeckenn wedh Malmsiös åss, frå skiälbäcken och i istra åå, och frå Jstra åå och thill tordatorpa sundh, från Tordatorpa sund, och thill istobs wijk, ifrån istobs wijk, och thill diupewiik, frånn diupewiik och thill lisle Löfwälle, frå lislelöfuälle och i nora †) stenn i munkenora, af munkenora, och i Kalfuesudda från Kalffuesudda, och i klinta skäär, och i Lijdastadz gierde, af Liidastadz gierde och i Runastafuen och i Runastenen, ett stenkast nedan af Runestenen i Runhälla mossa af Runhälle och i Torfmässe ††) nordan om bålletorp, från Torfmässe ††) och thill Järnwekenna mellen siöatorp och Ekesiöö från Järnwekenna och i Brantahäll Sunnan Maarsiön, från Brantahäll och i Letapus, Emillen Maarsiöö och Bijle, aff Letapus och i staffzhäll, aff stafzhäll i Rönsiöös bäck, aff Rönsiöös beck och i Tiugula Beck, af Tiugula bäck och i Brotta bäck, aff Brotta bäck och i hesteskoo steen, aff hesteskosten och i paratorpa Beck, af paratorpa bäck och i huitabäck, som ligger i westersiön mellen suartatorp och huitan, från huitabeck och i fälehäll *) aff fälahäll *) och i halffue suartesiön aff halffue suartesiön och i Swärtabäck, aff Suartabäck och i Albola **) bäck. Her ändas Sudermanlandz Råmercke.

1) *Är i kanten tillskrifvit med annan hand.* 2) Ortigar, Ortig, *som här förut stått, är ändradt med annan hand, med hvilken ock årtalet* 1282 *i början af handlingen är ändradt till* 1382.

J. 28 har det samma med några olikheter, hvaribland *) skogen altop **) handhet och beslutet †) Norra ††) Torssmässe *) Salahäll, Selahäll **) Albotha.

746. **Odat.** (Nydala.)

Embetsbref af Abboten Nils i Nydala till Munken Ingemar, som uppehållit sig i Askaby med anmaning att sednast till Pingst återvända till sitt kloster.

A. 3. x.

Nos frater Nicolaus abbas noue uallis, affectuosa salutacione premissa vobis nostro predilecto fratri jngimaro nunc in Ascaby constituto significamus quod cum statuta tam nostra quam capituli generalis ordinassent, quod vester terminus ad redeundum in alumpnam vestram domum nostram, esset in festo pasche nunc instanti, secundum quod prior uobis denunciauit nuper cum esset in ascaby si mandatum nostrum super hoc vt debuit fideliter exsequi curauit, Nos eiusdem prioris ostendentis nobis verisimilibus indicijs pluribus quod iam non possetis commode uenire, precibus inclinati, terminum ipsum vsque post proximum festum ascensionis domini laxamus, ipso paternitatis affectu vos inuitantes & in virtute sancte obediencie uobis percipientes quot si prius non potestis, ad ultimum in vigilia pentecostes in abbacia nostra postpositis quibuscunque friuolis excusacionibus comparere studeatis, ita rebus vestris ordinatis, quod ibidem de cetero nobiscum & cum ceteris confratribus vestris onera domini leuia nobis incumbencia subleuare pro parte vestra valeatis gaudereque nobiscum generibus omnibus gratiarum & augmentis jocunditatis cuiuslibet & honoris secundum domini & securam conscienciam innocencie, probitatique vestre competenter valetisque cum christo feliciter in eternum, scedulam hanc postquam perlegeritis vostro sigillo signatam nobis per latorem presentis statim remittentes.

På baksidan utanskriften: Religioso domino Jngimaro professo noue uallis,

Pergamentet har blifvit hopviket på samma sätt, som vår tids vanliga bref, och då det åter så sammanlägges, synes af lemningarne efter vaxet att det äfvenledes lika med våra bref i fogningen varit förseglad. — Detta Bref är således det äldsta i Samlingen, hvilket i alla afseenden liknar våra vanliga förseglade bref.

747. 1282 d. 9 Jun. Tönnilsö.

Knut Gregersons Intyg att Biskop Anund i Strengnäs köpt af Ingevald Johansson 8 örtugsland och af Knut 15½ örtugsland i Hossastum, hvarjemte 8½ örtugsland pantsättas för 64 mark penningar, hvilka skulle betalas till nästa mårtensmässodag.

A. 3. g. 2: 8.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Kanutus Gregorii filius. Salutem in domino ihesu christo. Tenore presencium recognoscimus Venerabilem patrem dominum Anundum Episcopum strengnensem ab jngiwaldo johannis Wærmskæ quondam filio, octo solidos terre in Hossastum, & a nobis quindecim solidos terre cum dimidio in eadem villa legaliter optinuisse ex consensu mero, matris nostre dum vixit. Jn super ad presens inpignoramus eidem octo solidos terre cum dimidio in willa supradicta pro iusto precio totaliter persoluto, quod predium cum toto predio supradicto, in festo beati martini yemalis proximo iam venturo si poterimus, pro sexaginta quatuor marchis denariorum nobis sit plena facultas redimendi, alioquin eidem promittimus fide media ut totum predium reliquum quod in villa memorata possidemus quemlibet solidum pro duabus marchis denariorum elapso termino valeat comparare. Jn cuius rei testimonium & euidenciam pleniorem sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Actum & scriptum Thønnils. ø. anno domini M°.CC°.LXXX°. II. quinto Jdus Junij.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

748. 1282 d. 24 Jun. Rogberga.

Kon. Magnus I:s Vidimation och stadfästelse på den del af Wicheloc Nilssons testamente, som angick Risaberga kloster.

A. 3. n. 1½ 8.

Magnus dej gracia sweorum gothorumque rex, Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino, Tenore presencium tam posteris quam presentibus volumus elucere, Nos testamentum Wigloghi nicholai quondam filii perspexisse & perlegisse cuius quidam articulus vt pote tangens sanctimoniales rysæbyærgh continebatur in hunc modum, Jn nomine &c. *såsom N:o* 615 *till* ignoretur, ad honorem omnipotentis dei & sancte dei genitricis marie ac omnium sanctorum, remissionemque peccatorum meorum, mansiones meas in atalstum &c. *såsom N:o* 659 *till* sepulturam, Nos igitur hanc collacionem rite & legaliter factam ratam decernimus & irreuocabilem ac nostra sentencia confirmamus, jn cuius testimonium ad euidenciam pleniorem vna cum sigillo nostro, sigilla dominorum, wpsalensis, scharensis, lyncopensis, strengynensis, arosiensis, abbonensis & wæxyonensis episcoporum & Kanuti mathei filii presentibus

sunt appensa, Datum rugbyærghumh, anno domini, M°CC°LXXXmo, secundo, VIII kal. julii.

Sigillen N:o 1, 2, 6, 8 bortfallne; N:o 3, 4, 5 Biskopl., och 7, 9 Adeliga; alla skadade.

Remsan till Sigillet N:o 1 under detta bref är sammansatt af 2:ne stycken, skurne af ett ungefär samtidigt bref, som innehållit föreskrifter om Rådsherreval, att dömma af befintliga orden: consilia dederint ratum & firmum in prosecucione teneatur, & si forsan aliquis episcoporum vel cancellarius de medio vocatus fuerit loco sui, consiliarium, sui officii habere volumus successorem. S . . . . . missis consiliariis subtractus fuerit, loco sui in quem omnes consiliarii tunc residui . . . . .

749. 1282 d. 25 Jun.

Kon. Magnus I:s och dess Broder Bengts bifall till Fru Christinas gåfva af Normalösa till Linköpings Biskopsbord.

A. 3. o. 1: 12.

Omnibus presentes litteras visuris uel audituris. M. Dei gracia Sweorum Gothorumque Rex. &. B. frater suus Salutem in Domino. Constare volumus vniuersis. Quod cum nostra intersit piis operibus ad honorem dei excogitatis, gratum & fauorabilem adhibere consensum. et dilecta soror nostra Domina cristina curiam suam Normæløso cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus ad eam pertinentibus, liberaliter & absolute, ob remedium anime sue, et aliorum omnium quos beneficiorum suorum desiderat participes fieri, ex consensu & consilio nostro contulerit sedi lincopensis Ecclesie, ab eo qui eidem sedi prefuerit, post obitum suum pepetuo possidendam. Nos collacionem eandem habentes ratam & gratam, ipsam cum sigillorum nostrorum appensione vna cum sigillis venerabilis patris Domini. H. Lincopensis episcopi, & prefate sororis nostre Domine. C. & mariti sui Domini S. ac filiarum suarum Dominarum. M. &. E. auctoritate presencium confirmamus. Si quis autem predicte donacioni contraire presumpserit, non solum dei offensam, verum eciam indignacionem Regiam se Nouerit jncursurum. Datum & Actum Anno Domini. M°.CC°. Octoagesimo secundo. septimo Kalendas Julij.

Sigillen: N:o 1 Konungens; N:o 2, 3, 6 andeliga; N:o 4 Bisk. Henrics; N:o 5, Margaretas; alla skadade.

750. 1282 d. 13 Juli.

Siggers af Linnom tillägg till sitt Testamente, hvarigenom Hukstad lemnas till Linköpings Biskopsbord.

A. 3. o. 1: 13.

Uniuersis ad quos littere presentes peruenerint. S. de lyunom salutem in domino sempiternam. Notum facio per presentes quod ego mortalita-

tis & fragilitatis mee condicionem reducens ad memoriam, cum nichilominus horam ultime resolucionis ignorem, incertitudinem istam caute & circumspecte preuenire desiderans ex dei gracia sanus corpore & compos mentis mee ob remedium anime mee saluo priori testamento alias a me facto, de bonis meis in presenciarum testamentaliter ordino in hunc modum, Si ex disposicione dei carnero liberis Curiam meam in hukstadum cum omnibus bonis mobilibus & immobilibus ad eam pertinentibus liberaliter & absolute confero sedi lyncopensis ecclesie, ab eo qui eidem sedi prefuerit, post obitum meum perpetuo possidendam. & ad iddem altare assigno ad quod dilecte uxoris mee donacio ordinatur. Vt igitur supradicta mea collacio perpetuam optineat firmitatem sigillis Domini mei. M. regis Jllustris nostri & domini mei. H. lyncopensis Episcopi vna cum meo ac prefate uxoris mee dilecte instanter peto presentes litteras confirmari. Datum & actum Anno domini Millesimo CC° LXXX° secundo III° ydus julij.

Sigillen: N:o 1 Kongl. bortfallet; N:o 2 Bisk. Henrics och N:o 3, 4 Adeliga bibehållna.

751. 1282 d. 14 Jul. Sigtuna.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på en tomt i Sigtuna till Predikare-Bröderna derstädes.

A. 3. c. 1: 7.

Magnus miseracione diuina, Sweorum gotorumque rex, Omnibus presens scriptum cernentibus, Salutem in domino sempiternam, Cupientes dilectos nobis in deo fratres predicatores siktonie fauoribus, graciis, & muneribus specialiter promouere, quatinus temporalibus subsidiis adiuti, quanto liberius celestibus intendunt, tanto magis ipsorum suffragiis, possimus adiuuari, propter quod donamus eis fundum Siktonie ad nos spectantem, quem quondam possedit dominus philippus pætharsson, in quo habitauit aliquando arno normannus, & bierløta vxor sua, concedentes eis actoritate presencium licenciam faciendi & ordinandi de dicto fundo prout uiderint de hoc sue commoditati utilius expedire. Jn cuius rei testimonium presens scriptum nostro sigillo duximus roborandum. Datum Siktonie anno domini. M°. CC°. LXXXII°. pridie Jdus Julij.

Sigillet bortfallet.

752. 1282 d. 21 Jul.

Bisk. Henrics i Linköping Anslag af Biskopstionden af Wårdbergs socken till Skt Egidii prebenda vid Domkyrkan.

B. 3: 143.

Omnibus ad quos littere presentes peruenerint H. . dej gracia lyncopensis episcopus salutem in domino Constare volumus euidenter quod propter tenuitatem redditum prebende sancti egidij quam bertrandus Canonicus jn nostra tenet ecclesia decimam nostram de parochia vaardhbergh ex consensu capituli nostri duximus annectendam, quousque memoratam prebendam jn tantis seu amplioribus redditibus annuis poterimus augmentare Vnde & sigillum nostrum. vna cum sigillo nostri Capituli supradicti presentibus litteris appendi fecimus, ob firmitatem & pleniorem euidenciam premissorum Datum anno dominj M°CC°LXXXII. XII kal. augustj.

753. 1282 d. 25 Jul. Skokloster.

Konungens Broder Bengts Bref rörande de af Folkungarne Holmger och Philip genom stämplingar emot Konungen förbrutne godsen Räfstad, Haslum och Orlunda, hvilka Konungen till denna sin Broder afstått, men hvilka såsom Folkungarnas hustrurs gods nu gifvas till Skokloster.

D. a. 7: 469.

Sacrosanctæ matris Ecclesiæ filiis presentes litteras intuentibus Benedictus germanus Svevorum Gothorumque Regis illustris salutem, ad quam veri adspirant Christiani. Noverint universi, quod mota quondam discordia inter illustrem Regem Sveworum, et nobiles viros Dominum Hulmgerum et Dominum Philippum, qui quoniam in mortem Principis procerumque ejus, qui pars corporis ejus sunt, fuerunt machinati, in legem Juliam Majestatis inciderunt, quam ad causam, tam bona ipsorum, quam bona uxorum ipsorum applicata sunt coronæ, de quibus quædam ad nos ex donacione Celsitudinis Regiæ devenerunt, quæ jam per longi temporis spatium pacifice possedimus et quiete. Sed quia quædam adstruere nituntur, quæ bona uxorum ipsorum fiscus illicite vendicavit, quibusdam asserentibus ex adverso, ne aliquam iniquitatis maculam videamur confovere, cum Domina Helena, prenominati Hulmgeri uxore, eademque predicti Philippi filia, pro bono pacis transegimus sub hac forma, videlicet, ut sanctimonialibus de Sco unam curiam Refstadh cum duobus octonariis in Haslum et Orlundum, nec non et cum omnibus eidem curiæ attinentiis, mobilibus et immobilibus, ex consensu et favore fratris nostri contulimus jure perpetuo possidendam. Sed quoniam freqventer, que rite aguntur, lapsu temporis solent in dubium re-

vocari, nos in perpetuitatis vigorem et doni firmitatem presentibus unacum sigillo fratris nostri Domini Regis, sigillum nostrum duximus annectendum. Datum et actum apud Scho, Anno Domini M. CC. LXXXII. 8 kalend. Augusti, die Sancti Apollinaris Martyris.

(L. S.) (L. S.)

754. 1282 d. 21 Aug. Söderköping

Kon. Magnus I:s Skyddsbref för Skenninge kloster med dess tillhörigheter.

B. 8: 306.

Magnus dej gracia Sueorum gotorumque rex omnibus ad quos pr sens scriptum peruenerit salutem in domino sempiternam Quoniam p preces & merita iustorum speramus nos posse pertingere ad salutem v uersis notum facimus per presentes quod nos cupientes deuotarum ancil rum christi priorisse & sororum sub cura ordinis fratrum predicator domino in skæningia famulancium sanctis oracionibus in perpetuum sul uari Recepimus & recipimus dictas priorissam & sorores cum personis attinentibus sub nostre proteccionis graciam specialem & locum in nunc manent eisdem confirmamus atque tam dictum locum quam alia b ipsarum mobilia & immobilia habita iusto tytulo & habenda cum omni eis attinentibus tam in personis quam rebus ab omnibus exhibicionibus exaccionibus imposicionibus ac aliis causis & iuribus regiis quibuscunque vocentur nominibus Damus & concedimus libera esse penitus vbicunque fuerint & exempta Volentes quod villici & coloni ipsarum seu alie persone que nunc eis attinent uel quas eis attinere contigerit in futurum nulli alij preterquam priorisse uel procuratoribus sui ordinis teneantur de cetero in aliquo respondere Et vt plenius predicta gaudeant libertate volumus & districtissime inhibemus ne eas presumant alias in aliquo indebite molestare aut concessam eis & datam a nobis libertatis graciam quomodolibet impedire Si quis autem huic nostre inhibicioni ausu temerario contraire temptauerit indignacionis nostre procul dubio senciet vlcionem Datum iuxta sudhercopiam anno domini MCCLXXXII XII kalend. septembris.

755. 1282 d. 15 Sept.

Ingeborges Testamente af åtskilliga hemman och penningar till kloster och kyrkor, m. m.

A. 4. a. 2: 4.

Jn nomine patris et filii. & spiritus sancti. Amen. Ego Jngeburgis de glanuas, considerans huius vite statum instabilem. & necessitatem ineuitabilem

di. sperans eciam & firmiter credens peccata mea largioribus ele-
se redimi. meorum ob remissionem peccaminum. & principaliter
dei genitricis semperque virginis marie Curiam meam in Node-
lendino et omnibus attinenciis eius mei iuris confero monachis
apud quos eciam meam eligo sepulturam. rogans humiliter &
emoratos abbatem et Fratres ut annuatim in omnibus missis que
gulis mensibus pro fundatoribus dicti loci mihi plenam partici-
nferant et parentibus et Consanguineis meis. Jnsuper annuatim
situs mei. videlicet in octava beate virginis speciales oraciones
ant & Missam cantando dici presentibus Conuentualibus ad altare
nis babtiste quod mihi sepedicti fratres fideliter & firmiter facien-
serunt. Preterea confero fratribus minoribus Sudercopie. viginti
spitali ibidem tres marcas. Predicatoribus in Skeningia sex Marcas.
ibidem quatuor Marcas. Hospitali ibidem tres Marcas. Monialibus
quinque marcas. Monialibus wretis tres Marcas. Jtem ecclesie Svans-
am partem octonarii in loroby. ad ornatum. tantumque ecclesie
et ad similem . . . . Sacerdoti de Svanshals. vnam vaccam. Sacer-
cerýt vnam vaccam. Sacerdoti de røskýrc. vnam vaccam. tali con-
od in quolibet mense per annum integrum quilibet eorum vnam
ebret pro defunctis. Jtem omnibus mancipiis meis confero liber-
tatem. Ad solucionem premissorum in testamento. vnum octonarium in glanuas
venalem exponi feci, heredibus meis si placuerit eis ipsum redimendum pro
datis superius memoratis Huius rei testes fuerunt. Dominus petrus de Svans-
hals. Dominus iohannes de røskýrc. Petrus de Espelvnt. et magnus filius eius.
Datum anno domini. M°.C°C°.LXXX°. II°. Jn octava natiuitatis virginis gloriose.

Sigillen: N:o 1. Abbotens i Alvastra, skadadt; N:o 2 bortfallet.

756. 1282 d. 27 Sept. Sigtuna.

Enkefru Ragnilds Stadfästelse på en till Sigtuna kloster gifven lägenhet.

A. 3. c. 1: 8. *)

Vniuersis ad quos presens scriptum peruenerit. Ragnildis relicta quondam domini Jøhans karlsun. salutem in domino sempiternam Racio dictat & iuris ordo deposcit legittimas donaciones precipue seruis dei a prioribus pro suorum remissione peccaminum factas a posteris plene et irrefragabiliter debere seruari. Et ne malignancium machinacio possit infringere rite. racionabiliter et & salubriter acta, necesse est facta presencia futurorum noticie trans-

*) Finnes äfven A. 3. c. 1: 3. i en af utvalde Ärke-Bisk. Olof år 1316 gjord afskrift och en annan af Bisk. Israel och DomCapitlet i Westerås vidimerad samma år, A. 4. 4. 1: 10.

mittere litterarum testimonijs roborata. Prouide ego Ragnildis relicta felicis recordacionis domini Joans karlsun. lacum dictum Musamyr, situm iuxta sictoniam seruis dei fratribus predicatoribus sictoniensibus collatum a domino gera de winagarnum. & a dilecto marito meo supramemorato dictis fratribus confirmatum, ipsorum esse possessione plenaria quantum ad terram, aquam. gramina. ligna. & cetera que loci illius sunt tenore presencium protestor Conuentum autem predictorum fratrum apud quos eciam mihi iuxta maritum meum eligo sepulturam, dono & fauore cupiens prosequi speciali. confero eis, decursus aque de dicto lacu spacium trium brachiorum in latitudine tam per agros quam per plana camporum. & hoc vsque ad molendinum ipsorum. ne quis in posterum ipsorum vtilitatem & commodum per modum aliquem valeat inpedire. Jn cuius rei testimonium siggillum illustrissimi sweorum gothorumque regis domini Magni. & siggillum meum proprium presentibus est appensum Datum sictonie anno domini. M°.CC°.LXXXII°. in die sanctorum Cosme et damianj.

Sigillen: N:o 1 bortfallet; N:o 2, andeligt, skadadt.

757. 1282 d. 23 Nov. Husby Trögd.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på Hargsö m. m. till Borgaren Trideman Fris i Stockholm för trogen tjenst.

A. 6. a. 1: 3o.

Magnus dei gracia sweorum gotorumque rex Omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino Quoniam ob labilem hominum memoriam viteque fragilis breuitatem que racionabiliter acta sunt frequenter in dubium reuocantur, elucescit autem & viuit actio cuius se facit littera defensorem, Nos euidenter elucere volumus vniuersis, quod dilecto nobis domino thydimanno Friis ciui stokholmensi. exhibitori presencium racione seruicii sui nobis fideliter inpensi insulam dictam Harxø cum omnibus attinenciis immo cum toto simul quod in longitudinem continet & in latum, quatuor quoque solidos terre cum dimidio in bolstompt hereditario jure conferimus ac perpetuo possidenda Transferentes in ipsum & heredes suos plenam proprietatem & omnimodam facultatem dictam insulam & prenominatos quatuor solidos cum dimidio regendi vendendi donandi commutandi & quocumque modo voluerint ac poterint ordinandi, Jn cuius testimonium ad euidenciam pleniorem, sigillum nostrum, & sigilla fratris nostri benedicti, & patrum venerabilium dominorum, A strenginensis episcopi, & J. Archyelecti wpsalensis presentibus sunt appensa, Datum Høsebytrøgh anno domini M°CC°LXXXmo secundo, IX kal. decembris.

Sigillen: N:o 1 Konungens i grönt vax på rödt, gult och svart silke, något skadadt; N:o 2 i gult och svart silke, bortfallet; N:o 3 utv. Ärke-Bisk. i rödt silke; N:o 4 bortrifvit.

758. 1282 d. 7 Dec. Husby Trögd.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på gården Ål till sin Hof-Skräddare Elard.

A. 6. a. 1: 29.

Magnus dei gracia sweorum gothorumque rex &c. *såsom N:o 757 till* defensorem, Tenore presencium tam posteris quam presentibus volumus elucere, quod dilecto nobis, magistro elardo sartori nostro & heredibus suis quam possedit dominus nicholaus mikaelis curiam nostram aal cum bonis omnibus & pertinenciis ceteris intra sepes & extra prope & a longe positis hereditario jure conferimus ac perpetuo possidendam, Transferentes in ipsum & heredes suos sicut dictum est meram plenamque proprietatem & omnimodam facultatem dictam curiam regendi vendendi donandi commutandi & quocumque modo voluerint ac poterint ordinandi, ad premissorum igitur euidenciam pleniorem vna cum sigillo nostro fratris nostri benedicti, venerabilis patris, domini, strenginensis, dominorum, magni jon son, benedicti legiferi karuli gøzstaf son, anundi haralz son & magni rangwalz son dapiferi nostri, sigilla presentibus sunt appensa, Datum hosæbytrøgh anno domini, M°-CC° LXXXmo secundo, VII Jdus decembris.

Sigillen: N:o 1. Konungens i rödt gult och svart silke; N:o 2 Bengts i blått silke, blott stycken qvar; N:o 3 Biskopens i rödt och grönt silke, skadadt.

759. 1283 d. 1 Jan. Bjälbo.

Kon. Magnus I:s Öfverlåtande af jus patronatus till S:t Botvids kyrka, som i förening med Slem borde blifva ett Kanonikat, hvilket Biskopen i Strengnäs egde att bortgifva.

A. 3. g. 2: 10.

Uniuersis christi fidelibus presentes Litteras inspecturis. M. Dei gracia Sweorum Gotorumque Rex. salutem in domino ihesu christo. Tenore presencium vobis volumus elucere quod nos ad honorem omnipotentis dei & beate virginis Marie Beatorumque Apostolorum eius Petri & Pauli omne iuspatronatus quod nobis racione corone vel Ducatus siue eciam quoquo alio modo attinebat in ecclesia beati Botwidi & in ecclesia Slæm in Tør transferimus in ecclesiam Strengenensem. volentes modis omnibus ut ipsa ecclesia omni iure quod nobis racione dicti iurispatronatus competebat vel competere potuit in eisdem in perpetuum perfruatur, Jta eciam quod venerabilis pater dominus episcopus Strengnensis liberam habeat facultatem dictas ecclesias racione iuris prescripti annectere vni canonie in ecclesia Strengenensi. Jn cuius rei testimonium & euidenciam pleniorem sigillum nostrum vna

cum sigillo dilecti fratris nostri domicelli Benedicti presentibus duximus appendendum. Datum Biælbo anno domini. M°.CC°.LXXX°III°. in Circumcisione domini.

På frånsidan: de anexione ecclesiarum bothwidhia kyrkio & slæm.

Sigillen: N:o 1 Konungens, skadadt; N:o 2 Benots finnes

760. 1283 d. 2 Apr. Skeninge.

Drottning Sophia den äldres Gåfvobref på Norrköpings Laxfiske till Skenninge kloster.

A. 3. a. 1: 2.

Uniuersis presentes litteras visuris vel audituris Sophia senior regina swecie salutem in domino sempiternam Omnibus notum facimus per presentes quod nos cupientes deuotis & sanctis oracionibus sororum ordinis predicatorum que sunt aput ecclesiam sancti Martini skenningie nunc et in posterum releuarj contulimus & conferimus dictis sororibus ad sustentacionem, Piscariam salmonum, quam in norkøponge habemus, ita quod eam ammodo, quorumlibet contradictione, et inpedicione seclusa possideant Et liceat eis eam in aliam piscariam sibi viciniorem si oportunum fuerit commutare, vel aliter qualitercumque in suorum vsuum necessitates conuertere secundum quod priorisse & procuratoribus ipsarum pro tempore visum fuerit expedire Jn cuius collacionis testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum Datum skenningie anno domini M°.CC°.LXXX°III°. IIII°. Non. Aprilis.

Sigillet i många små stycken.

761. 1283 d. 11 Apr. Marseille.

Bisk. Henrics från Linköping under resan till Heliga Landet gjorda Testamente.

A. 3. o. 1: 21. *)

In nomine domini. Anno . . . . . cionis eiusdem Millesimo Ducentesimo. Octuagesimo tercio. Jndictione vndecima. tercio Jdus Aprilis. hora ante terciam. Notum sit vniuersis, tam presentibus quam futuris, quod nos Henricus dei gracia Lincopensis Episcopus de Regno Suecie votiuus terre sancte & . . . ibidem . . . . . .

*) Originalet är genom fukt i ena kanten utplånadt samt i andra kanten och midtuti söndermultnadt.

et sana memoria constitutj testamentum nostrum nuncupatiuum et nostram bonorum . . . . . nostram vltimam . . . . . in hunc modum . . . . . et famulo nostro magistro Odonj. Quadraginta lb. mr. Jtem famulo nostro Lunn . . . . . lb. mr. . . . . Nicholao coco nostro decem. lb. mr. Jtem Jacobo famulo nostro septem. lb. mr. Jtem symoni famulo nostro . . . . . brunulpho . . . . . in terram sanctam quatuor. lb. mr. Jtem finuido capellano nostro . . . . . mr. si transfretauerit in terram sanctam. Jtem johanni capellano nostro quatuor lb. mr. Jtem Beronj capellano nostro quinque. lb. mr. Jtem Canuto . . . . . Jtem hermanno famulo nostro quinque. lb. mr. Jtem domino patriarche Jherolimjtano viginti. lb. mr. Jtem eidem domino . . . . . Quinque. lb. mr. pro redempcione crucis . . . . . Jtem fratribus predicatoribus Jn Acon. decem. lb. mr. Jtem fratribus minoribus Jn Acon decem. lb. mr. Jtem hospitalariis decem. lb. mr. . . . . lb. marc. Jtem fratribus qui sunt de domo theotonica decem. lb. mr. Jtem fratribus . . . . . redimendis captiuis. Jtem eidem decem. lb mr. pro pascendis captiujs Jncarceratis. Jtem Monasterijs dominarum ibidem . . . . . lb. mr. Jtem Abbatisse beati Marie de skiro quinque. lb. mr. Jtem abbatisse S:ti . . . . . lb. mr. item . . . . . quindecim lb. mr. . . . . residuum autem de Quadringentis lb. mr. executores nostri distribuant . . . viduis pupillis orphanis . . . mendicantibus. Quicquid autem residuum fuerit de pecunia tam Jn monceplo quam nobiscum . . . . . armillam auri et quatuor . . . . . vnam . . . . am argenti cum omnibus vasis nostris argenteis siue nobiscum sint siue . . . . . quocumque alio loco deposita sint . . . . . lincopiam decano et preposito Lincopensibus committenda & tradenda ad emendam . . . . . et augmentacionem prebende . . . quam bone memorie prepositus ölandie holmstanus construxit. Jtem legamus fratribus predicatoribus . . . . . Jtem fratribus minoribus ibid. sex. lb. mr. Jt . . . ribus de sacris ibidem quinquaginta sol. mr. Jtem legamus fratribus predicatoribus . . . pessulo decem. lb. mr. Jtem finuido eiusdem conuentus, et ordinis studenti pro prouincia dacie quinque. lb. mr. Jtem fratri Olauo eiusdem ordinis studenti pro prouincia dacie quinque. lb. mr. Jtem fratribus minoribus Jn monceplo decem. lb. mr. Jtem fratribus saccitis ibidem quinque. lb. mr. Jtem . . . . . ibidem quinque. lb. mr. Jtem augustinianis ibidem quinque. lb. mr. Jtem bonis Jnfantibus ibidem quinque. lb. mr. Jtem minoritis ibidem quinque. lb. mr. . . repentitis ibidem quinque. lb. mr. Jtem legamus tribus fratribus studentibus parisius ordinis fratrum predicatorum pro prouincia dacie Quindecim. lb. mr. equaliter inter se diuidendas. Jtem duobus fratribus minoribus studentibus parisius pro prouincia dacie decem. lb. mr., quas diuidant ex æquali. de pecunia nobis uentura Jn

flandriam cuilibet monasterio et hospitali Jn Regno Suecie. legamus vnam Marcham argenti. De illa eciam pecunia volumus quod redimantur vasa nostra argentea que sunt impignorata parisius. volumus eciam. quod magistro Boecio quj est Jn curia de eadem pecunia . . . . . soluantur Centum libre parisienses. pro debito . . . . . vluildis quas. C. lb. recepimus de pecunia dicte domine. Et de residuo . . . . sexaginta libre parisienses apud . . . . . de quibus tradentur Thorstano canonico lincopensi viginti libre parisienses . . . contingat dictum Thorstanum . . . triginta . . . . . residu . . . . . succedentj sibi Jn eadem prebenda reseruetur. Jtem uolumus pecuniam que mittenda est . . . . Jn flandria . . . . . iseri . . . . . uel minus parisien., fratribus sancti victoris parisius pro pita*ncia* . . . . . mr. Residuum autem si quid fuerit inter f . . . . alares . . . . . es parisius et aurelianis diuidatur. Jtem decem & octo. lb. arg . . . . . est quod de . . . . erint per haqujnum capellanum nostrum apud Monachos Sistersienses. Jn dozam Jn flandria . . legamus . . . . vestes nostr . . . . siue deposicie apud fratres predicatores Massilie siue quas nobiscum habemus per . . . . . executorum pauperibus clericis largiantur Capella autem nostra cum libris capelle et sermonibus. nostro successori reseruetur. Jn qua capella sunt . . . calices argentei ex quibus . . . . eligat et reliquum pro altari vicarie quam Jn nostro recessu mandaujmus fieri reseruabit. Blibia . . . . . predicatoribus . . . . . eisdem reddatur. Executores huius nostri testamenti constitujmus clericos nostros heumundum de Visbu . . . . . prepositum et capellanum nostrum beronem curatum de hysbi. Hoc autem est nostrum vltimum testamentum & nostra vltima voluntas quod . . et quam . . . . . si non uale. . . . . testamenti. Saltim uolumus quod ualeat Jure codicillorum uel ep . . . uel alterius . . . . . vltime voluntatis . . . . . sigilli nostri appensione munirj ad maiorem precedencium firmitatem. Actum Massilie Jn quadam camera Jnfirmarie . . . . . Beati vi . . . is fuerunt clerici . . . . a dicto domino episcopo dominus pater rogerius Jnfirmarius, frater Bertrandus ymberti monach. . . . . heumundus . . . . . duo fratres predicatores de monceplo finujdus et Olauus. et Bero capellanus. de husbi lincopensis diocesis . . . . . Guillelmus . . . . . onicatuum prouincie & forchalquerij. hiis interfuj. Quj mandato et rogatu dicti domini episcopi . . . . scripsi et signo meo signaui. JG–+°+L.

Ett stycke af Biskopens Sigill, i mörkgrönt vax, på grå silkesnodd, finnes.

762. 1283 d. 11 Jun.

Sigge Guttormssons till Ljunom Testamente af gårdar och penningar till kyrkor, kloster, m. m.
A, 4 a. 2: 5.

In nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Ego *Siggo Gut*horm son in liunom mundi labentis aduertens perniciem, Cuius quis blandiciis acriter leditur dum lenitur sciens quod morte nichil cercius hora mortis nil incercius. saluti anime mee intendens preuidere. testamentum meum condo per hunc modum. Monachis in aluastrum Curiam meam in Occidentali liunom. cum omnibus suis attinenciis mobilibus et immobilibus confero aput quos eligi sepulturam. Taliter eam ipsis iam assignans, sicut in litteris meis diu ipsis traditis plenius patet & probetur. Jtem ecclesie in næsbý predium vnius thynionis quolibet in nouali. Domino Salmundo plebano eiusdem ecclesie, marcham denariorum. Ecclesie in hocstad quartam partem vnius octonarii in Colsthorp ad expensas plebani cuiuslibet ibidem existentis. Domino runstano plebano ibidem duas marchas denariorum. Fratribus minoribus in suthurcopia. marcam argenti. Predicatoribus in Skæningia. marcam argenti. Predicatoribus scaris marcam argenti. Fratribus minoribus ibi. marcam. argenti. Ospitali ibi. dimidiam marcam argenti. Fratribus in lødosia marcam argenti. Duobus ospitalibus in osgosia. Marcam argenti. Claustro in askaby Marcam argenti. Claustro vretys Marcam argenti. Fratribus in nýcopia. Marcam argenti. pro quadam restitucione quam dixi fratri kanuto dilecto confessori meo. Marcam argenti. Ospitali in ølandia dimidiam Marcam argenti. Ad soluendum hiis enumeratis claustris & Ospitalibus vestes meas ruffas & vnum octonarium in Occidentali liunom inter ambas curias situm & titulo empcionis acquisitum obligo. quem a nullo heredum meorum redemi uolo penitus & refuto nisi uel a monachis in aluastrum vel ab vxore mea Cui tercia pars supradicti octonarij ueraciter & iure debet attinere. Curiam quoque meam in hocstadhum cum omnibus sibi attinentibus do ecclesie lincopensi eciam cum domibus emptis necdum allatis ad eandem - Mancipiis meis omnibus securam & propriam confero libertatem. Domino nicholao preposito in høgby tunicam meam nigram cum sorcocio & capucio. Domino. N. sacerdoti meo cappam meam foratam cum capusio Birghero filio meo armaturam quam personaliter habui integraliter confero per hunc modum, quod per Jng. decanum quem executorem tocius testamenti mei firmiter adnecto vendatur & in scolesticum subscidium sibi tribuatur prout idem dominus. J. uiderit expedire. Ceterum omnia alia arma mea ad hoc assigno quod inter folquidum Benonem bylla son. haquinum ruffum nicholaum Crok yandum Thorchillum petrum longum & toconem sicut uisum fuerit uxori mee, equaliter diuidantur. vnum uero ecum & gladium meum cum galea do yan-

do. ad redempcionem crucis mee duo baltea mea argentea & vnum vas argenteum quod habet tydamannus aurifaber in suthurcopia firmiter deputauj. Ego enim tempore resolucionis mee omnino carens denariis jta quod duas marcas denariorum vix haberem racione exequiarum mearum mutuo recepi quatraginta marcas denariorum de ecclesia lincopensi pro quibus eidem ecclesie curiam meam thorp cum omnibus suis attinenciis inpignerauj donec dicta pecunia sibi solueretur. Jtem ad soluenda alia debita mea silicet domino nicholao ciui suthurcopensi. XIX marchas denariorum. brauido ruffo in skæningia. XX duas marcas denariorum hænikino væscellini VII. marchas. Ecclesie lincopensi. viginti duas marcas denariorum diu receptas. Ecclesie in fornusom tres marchas ospitali skæningie tres marcas Jnguaro lobo XVI solidos denariorum. dextrarium meum & palifridum meum vna cum zomario meo deputaui. Quibus enim de iam scrimptis in soluendo, precium predictorum ecorum se non extenderit & si aliqui inueniuntur quibus in debitis obligatus eram nec ad memoriam duxi uolo quod heredes mei hiis persoluant. & si ipsi non persoluerint eos obligo coram deo omnipotenti in die iudicii responsuros. Ceterum pro panno quo uestiui quosdam pueros meos solui vnum ecum domino nicholao ciui suthurcopensi. Huic vero donacioni & Ordinacioni testamenti mei presentes fuerunt. Cristina dilecta vxor mea. Dominus sweningus & dominus byrgerus canonici lincopenses. Magister oddo frater kanutus suthurcopensis nec non & dominus nicholauus sacerdos meus. quorum sigillis & sigillo meo proprio nec non & sigillo capituli lincopensis presentes duxi confirmandas. Siquis autem hanc donacionem meam cassare uel refringere attemptauerit. anathematis ulcione feriatur & cum iniquis in die iudicii percipiat porcionem. Datum anno domini. M°.CC.LXXX tercio feria sexta pentecostes.

På frånsidan med annan, men nära samtida hand: Testamentum siggonis guthormsson jn liunom sepulti jn monasterio aluastri & iste siggo fuit gener byrgeri ducis.

Sigillen: N:o 1 Siggns; 2 adel., skadadt, 3—5 andeliga, blott stycken qvar.

763. 1283 d. 13 Jun. Kalmar.

Magnus Johansson Engels Bref rörande försäljningen af Högnatorp till Bisk. Brynolf i Skar, och derföre belöpande köpesumma.

A. 3. 2. 1: 6.

Omnibus presentes litteras jnspecturis, Magnus johans sun salutem jn domino sempiternam, Nouerint vniuersi me domino Bryniulpho skarensi episcopo curiam meam jn hognathorp cum agris pratis siluis piscariis & omnibus

mnibus pertinenciis prope & alonge positis, pro viginti marcis puri, vendidisse, Quas mihi jn proximo festo pasche se promisit soluturum, si tamen ad terram sanctam voluero peregrinari, alioquin mihi eadem pecunia jn festo beati olaui post proximum pascha est soluenda, & si quod absit me infra terminum prenotatum mori contigerit volo vt de eadem pecunia faciat quicquid jn testamento meo duxero ordinandum Jn cuius Rei testamentum sigillum meum vna cum sigillo ipsius skarensis presentibus sunt appensa, Datum Kalmarnie anno domini M°CC°LXXX° tercio jn festo trinitatis.

På frånsidan: de curia høghnathorp. Sigillet N:o 1 mycket, N:o 2 något skadadt.

764. 1283 d. 24 Jun. Götala.

Bisk. Brynolfs i Skara Bref rörande Otarstad och 80 mark, som Peter Bengtsson afstod i utbyte emot Skara Domkyrkas gods i Fredini.

A. 3. z. 1: 26.

Omnibus presentes Litteras jnspecturis, B, diujna miseracione skarensis episcopus salutem in domino sempiternam, Quoniam ob labilem hominum memoriam viteque fragilis breuitatem que racionabiliter acta sunt frequenter in dubium reuocantur, & raro proueniunt ad puram noticjam posterorum, Elucescit autem & uiuit accio cuius se facit littera defensorem, Tenore presencium omnibus volumus elucere nos ex parte ecclesie beate virginis skaris mediante consensu & concilio capitulj nostrj cum dillecto famulo nostro Petro benedictj filio fecisse commutacionem prediorum. jn hunc modum, Quod recipientes ab eo, dicte ecclesie octoginta marchas denariorum vsualis monete, quas in predia plus vel equaliter ecclesje congrua commutauimus, & duas colonias jn otars staðum cum ceteris pertinencijs, jntra sepes & extra prope & alonge positis jure perpetuo possidendas. Rependimus ipsi predium dicte ecclesie jn freðinj jta quod fundum cum domibus & ceterjs jmmobiljbus pertinencjjs, similiter intra sepes & extra prope & alonge positis, jure hereditario ac perpetuo possidendum, Cum igitur sicut premissum est diu uiuere non possit accio que non habet vitam a testimonjo viuacis littere, Placuit nobis dictam commutacionem rite & legaliter factam per modum & formam sicut ipsam fecimus mandare litteris ac nostro & capitulj nostrj sigillis stabilire, Ne ipsam processus temporis poterit jnfirmare, aut aliqua calumpnia Posterorum, Datum gøtaljs, anno domini. M°.CC°.-LXXXIII°. Jn die beati iohannis baptiste.

Sigillet N:o 1. Biskopens, skadadt; N:o 2. Dom-Capitlets i grönt vax.

765. 1283 d. 2 Jul. Strengnäs.

Bisk. Anund i Strengnäs Förordnande att Juleta socken skall innehafvas af Saba kloster under Biskopens inseende.

A. 3. h. 2: 5.

Omnibus presentes litteras inspecturis. A. Dei gracia Episcopus strengnensis salutem in domino sempiternam. Recto & optato tramite prelatorum procedit officium dum ipsorum prouida sollicitudine subditorum scandala & iurgia que mater edit nutrit & armat auaricia remouentur vt materiis licium resecatis subditisque pace prestita in eorum pace & ipsi prelati gaudeant & quiescant. Cum igitur prout nobis innotuit nonnumquam contigerat. Dilectos in Christo filios abbatem & monachos de saba ordinis cisterciensis per rectores ecclesie de Julatum Jn cuius Ecclesie parochia dicti abbas & monachi plurima bona optinent mobilia et immobilia iniuste super quibusdam articulis & casibus impeti & indebite molestari. Uolentes super hoc remedio quo possumus prouidere & occasionem presumcionis huiusmodi radicitus exstirpare dictam Ecclesiam amodo per ipsos regi volentes. Jpsam eisdem de jure & facto uacantem ex consilio & consensu capituli nostri atque patronorum Eiusdem ecclesie canonice contulimus perpetuo possidendam. Sicut ipsam in spiritualibus & temporalibus possidere licet eisdem juxta eorundem ordinis instituta. Eo fiducialius eis curam dicte parochie studentes committere quo ipsos maiori singularitate religiose vite & deuocionis perfeccioris nouimus professores. Jn dicta tamen ecclesia nobis & nostris successoribus retinemus omnia & singula jura que alie ecclesie nostre dyocesis ipsis suis operis eorumque officialibus lege juredicionis seu lege dyocesana exhibent & impendvnt. Ad cuius nostre collacionis fidem indubitatam & euidenciam pleniorem. Presentem litteram siggillo nostro & siggillo capituli nostri fecimus commvniri. Datum strengnes. Anno domini. M°.CC°.LXXX. tercio. Jn die beatorum martirum processi et Martinjani.

Sigillet N:o 1. skadadt, hänger i gula och röda silkestrådar. I stället för kapitelssigillet hänga 3 små (ledamöternas) sigill i en knippa: N:o 2, 3 i blå och 4 i hvita linnetrådar, N:o 5 likaledes, som är bortfallet.

766. 1283 d. 8 Jul. Sundby.

Knut Gregerssons Bref rörande gifven fasta på det till Bisk. Anund i Strengnäs sålda Helleby i Taxinge.

A. 6. a. 1: 31.

Vniuersis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Kanutus Gregorij filius. Salutem in domino sempiternam. Notum facimus presenti pagina

tam presentibus quam futuris, Nos predium nostrum in Thaxunge villa Helliby videlicet quatuor solidos terre venerabili patri domino Anundo Episcopo Strengenensi pro iusto precio nobis totaliter commisso cum festis legalibus vendidisse perpetuo possidendum. Jn cuius rei testimonium et euidenciam pleniorem presenti scripto sigillum nostrum duximus appendendum. Actum Sundby anno domini M°.CC°.LXXX°III°. quinta feria post octauam apostolorum Petri et Pauli.

Sigillet bortfallet från den ur brefvet klippta remsan.

767. 1283 d. 13 Jul. Hälö.

Kon. Magnus I:s Bref rörande utbyte af 2:ne gårdar i Stockholm till Bisk. Anund i Strengnäs emot det af Hert. Erik till skulds gäldande anslagna Närdawi i Nerike.

A. 3. g. 2: 9.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras visuris vel audituris. M. Dei gracia Sweorum Gotorumque Rex. Salutem in domino sempiternam. Ne propter fragilem hominum memoriam & varios discursus temporum quod racionabiliter actum est in dubium reuocetur Nos presenti scripto tam ad presencium quam futurorum noticiam liquido transfundimus quod nos mansionem nostram Nærthæwi in Nærichia que nos iure hereditario post dilectum patrem nostrum attingebat quam tamen dilectus frater noster quondam Dux Ericus in testamento suo de nostro consensu ad soluendum debita sua post mortem suam assignauit de scitu & consensu precordialis fratris nostri domicelli Benedicti pro iusto precio ad prefata debita soluenda deputato & erogato legaliter liberauimus & eandem curiam cum agris, pratis, piscacionibus, siluis, nemoribus, coloniis, molendinis & omnibus eiusdem attinenciis tam mobilibus quam immobilibus cum venerabili patre domino Anundo Episcopo Strengnensi ipso fratre nostro domicello. B. presente & annuente pro duabus curiis Stokholmis que tunc ipsi Episcopo & ecclesie Strengnensi annuatim viginti quatuor marchas denariorum vsualis monete vel ultra soluere consueuerunt, intercedente legali sollempnitate wlgaliter festis commutauimus, transferentes in ipsum dominum. A. Episcopum & successores canonicos ipsius qui pro tempore fuerint nomine ecclesie Strengnensis proprietatem & dominium prefate mansionis & omnium attinenciarum suarum cum omni iure quod nobis seu heredibus nostris in ipsis racione proprietatis competebat vel competere potuisset, Obligantes nos & heredes nostros ad quittandum, defendendum & liberandum. memorata bona ipsi ecclesie Strengnensi in perpetuum ab impeticione cuiuscumque. Firmatores, autem huius contractus quos ad maiorem huius rei firmitatem

presenti pagine inserere duximus hii fuerunt scilicet wlgaliter fester. Dominus Magnus Joon sun. Dominus Anundus Harals sun. Dominus Magnus dapifer. Dominus Laurencius Bobiærh. Dominus Karulus Æstrithiæ sun. Dominus Phillippus de Runby. Dominus Thorirus Kiætils sun. Dominus Magnus Geræ sun. Dominus Johannes Jngiwals sun. & dominus Kanutus mathiussæ sun legifer Nærichie in qua memorata bona consistunt qui supradictum commutacionis contractum legaliter pronunciauit secundum ipsius Nærichie leges & consuetudines approbatas. Jn cuius rei testimonium & perpetuam firmitatem sigillum nostrum vna cum sigillis dilecti fratris nostri domicelli benedicti & ipsius domini Kanuti legiferi presenti pagine duximus appendendum. Datum & actum Hælhø anno domini M°.CC°.LXXXIII°. tercio Jdus Julij.

På frånsidan: Littera super Nærdhawi parochie Wiby Nerichie.

Sigillet N:o 1, 2. skadade; N:o 3 bortfallet.

768. 1283 d. 20 Jul. Sleswig.

Kon Erics i Danmark Bref om en till Hamburgarne lemnad plats för bodar på Skånska marknaderne.

K. i. 2: 72.

Ericus Dei gratia Danorum Sclavorumqve Rex, omnibus præsens scriptum cernentibus in Domino salutem. Noverint universi, qvod nos ad instantiam & preces nobilis viri Domini Joannis Comitis Holsatiæ generi nostri dilecti & uxoris suæ Comitissæ sororis nostræ carissimæ, dimisimus Civibus in Hamborch unum fundum sive locum in nundinis nostris Scanensibus, in qvo tabernas suas possint construere, & commode inhabitare annis singulis tempore nundinarum prædictarum. Concedimus etiam eis ex gratia speciali omnes libertates & gratias in dictis nundinis, qvas cæteræ civitates Slaviæ & maritimæ a nobis & progenitoribus nostris in ipsis nundinis habere liberius dignoscuntur. Unde per gratiam nostram districte prohibemus, ne qvis Advocatorum nostrorum, vel eorundem officialium, qvi ibidem pro loco & tempore fuerint, seu qvisqvam alius, ipsos cives supradicto loco vel libertatibus prædictis præsumat aliqvatenus molestare, prout Regiam vitare voluerint ultionem. In cujus rei testimonium sigillum nostrum literis præsentibus duximus apponendum. Datum Hethebii anno Domini M°.CC°. octogesimo tertio, XIII. Kal. Augusti: testibus Dominis Alberto Comite de Gliken, H. Priore de Andwerchscogh, & Petro Dapifero nostro.

769. 1283 d. 28 Jul. St. Jean d'Acre.

Bisk. Henrics i Linköping intyg att Kyrkoherden Finvid från Nässjöhult till Biskopsstolen i Linköping afstår sin rättighet till Hildeshult.

A. 3. o. 1: 14.

Omnibus presens scriptum inspecturis. Henricus dei gracia lincopensis Episcopus. salutem in domino. Constare volumus euidenter quod dominus finwidus Rector ecclesie de nessiohult in nostra presencia constitutus. quicquid iuris habuit in hildehult & omnibus bonis mobilibus & immobilibus ad eandem curiam pertinentibus liberaliter & mere contulit ob anime sue remedium sedi lincopensis ecclesie. ab eo qui eidem sedi prefuerit perpetuo possidendum. Nepotibus tamen suis videlicet symoni & wimundo quamdiu sunt chorales lincopensis ecclesie ad uestitum & calciamenta assignauit bona predicta. Vt igitur ista donacio perpetuam optineat firmitatem. sigillis subscriptarum personarum. uidelicet domini Hegmundi prepositi Wisbyensis. domini Olaui militis dicti gren. & domini beronis de husby qui presentes fuerunt. vna cum nostro. presentes litteras uoluit communiri. Datum & actum aput Accon. Anno domini M°.CC°LXXX°III°. quinto kal. Augusti.

På frånsidan: de hildehult circa næssiohult.

Remsor och knappa öfverlefvor äro qvar efter 2:ne undersatte sigill.

770. 1283 d. 1 Aug. Lund.

Ärke-Djäkn. Håkans i Lund Testamente af åtskilliga gårdar, lösören och penningar till inrättningar och namngifne personer.

B. 1: 164.

Fvndacio et dotacio altaris beati vincencii per dominum haquinum archidiaconum cum suo anniuersario.

In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen Ego haquinus lundensis archidiaconus. sanus mente et corpore. diligenter aduertens humano generi nichil morte certius et nichil incertius hora mortis. Jdeoque anime mee prouidere deliberans de bonis mihi a deo concessis testamentum meum et vltimam voluntatem condo et ordino in hunc modum Jn primis. de consensu dilectorum fratrum meorum dominorum scilicet prepositi et decani et totius lundensis capituli. eligo sepulturam in ecclesia beati laurencii inferius iuxta gradus. ante altare beati vincencii martiris. Et ad honorem dei et sancte virginis matris eius ac meorum in remissionem delictorum ad altare eiusdem sancti martiris sacerdotem instituo. et bona que possideo in hemminxdyngæ. scilicet X quadrantes terre. locum molendinj iuxta ripam maris et quatuor fundos cum domibus et attinenciis suis et estimacione tri-

ginta trium marcharum vsualis monete. que consistit in predictis fundis ibidem. videlicet in fundo nicolai dicti kul. X marchas. jn fundo petri dicti romær X marchas Jn fundo thorth. totidem marchas et in fundo petri gytheson III marchas denariorum eidem sacerdoti confero et per scotacionem trado jure perpetuo possidenda. vt redditus ex eis prouenientes percipiat et pro sue voluntatis arbitrio libere disponat. Hiis condicionibus adiectis: quod omni die dominica quando fieri potest per se vel per alium. missam de sancta trinitate dicat Secunda feria de spiritu sancto. Feria tercia. de sancto laurencio et de sancto vincencio alternatim. feria quarta pro peccatis Feria quinta de sancto nicolao et de sancta katerina alternatim. Feria sexta. pro fidelibus dei defunctis. sabbato de beata virgine Jtem ad predias bona adicio et appono. Curiam quam emi de swenone stumpe. cum omnibus domibus in ea existentibus. solo excepto pomerio. vt sacerdos ad dictum altare canonice institutus. ipsam curiam cum predictis bonis pacifice possideat et residenciam faciat in eadem Jtem quia supradicto altari prouidi de calice. missali ac ceteris ornamentis et indumentis sacerdotalibus. et rebus diuino officio necessariis. volo vt hec omnia. in sista magis firma quam ad hoc specialiter deputaui. cautius conseruentur. Dictus eciam sacerdos in festis duplicibus et in diebus dominicis. quando potest. chorum in missa et in vesperis frequentabit. Volo insuper domino decano qui pro tempore fuerit jus instituendi sacerdotem ydoneum cui altare predictum canonice conferat et ob delictum eius si forte contigerit destituendi. saluum et integrum remanere. Sacerdos vero ad idem altare institutus super bonis ipsi altari attinentibus liberam habeat ordinacionem. jta tamen quod per se de ipsis bonis immobilibus nichil vendere vel commutare seu quocumque titulo alienare audeat. nisi hoc forte capitulo vel decano viderint commodius expedire. De supradictis eciam fructibus antedicto altari appositis debet sacerdos. quolibet anno. dimidiam marcham denariorum reponere ad reparacionem vestimentorum librorum et ornatus dicti altaris. secundum discrecionem ipsius decani reseruandam. Preterea ad fabricam ecclesie lundensis lego duas curias meas. in lokkæthorp. quas emi de tuchone seguthson cum domibus et estimacione earundem. de quarum censu. omni anno deducatur quantum sufficiat ad oblaciones in anniuersario patris mei karoli filii decani Jtem ipsi ecclesie lego vnum becarium de auro quem emi de echkikke sartore ciue lundensi et volo ipsum transformari in calicem cum composicione et attinenciis et ad decorem domus dei in mei memoriam conseruari Jtem mense canonicorum lego curiam meam in thorthæthorp in parrochia tyrnethorp Jtem ad tenendum anniuersarium meum in ecclesia memorata. lego et per scotacionem trado curiam meam in cathathorp cum estimacione et omnibus suis attinenciis. et aliam curiam in hammer litle. hiis

condicionibus annexis quod de annuis ipsarum prouentibus deducatur primo quantum sufficit ad offerendum ipso die anniuersarii mei. deinde vicariis qui vigiliis et misse interfuerint et scolaribus pauperibus dimidia marcha denariorum detur Canonicis ad pitanciam marcha denariorum et decano. sub cuius ordinacione dicta bona esse volo. pro labore suo. marcha denariorum similiter deponetur residuum vero inter cononicos tam residentes quam non residentes. qui vigiliis et misse interfuerint. diuidatur Jtem ad altare beate virginis in ecclesia memorata. lego curiam meam in byrkæryth. cum estimacione. silua. et omnibus pertinenciis suis Jtem quia venerabilis pater dominus johannes lundensis archiepiscopus tenetur mihi viginti duas marcas argenti puri. sicut in suis patentibus litteris continetur. medietatem huius pecunie lego episcopatui. et de medietate partis residue. confero terre sancte octo marchas puri. et domino nicolao bassabæck concanonico meo et consocio tres marchas puri Jtem predicto episcopatui. racione bonorum eius que diu habueram inter manus lego omnia et singula que possideo in wirlingæ Jtem ad augmentum reddituum de howesthorp qui sunt ad vsus pauperum scolarium deputati. confero bona in treøghe que emi de olauo dicto wale pro centum XL marcis denariorum bona insuper in særesleph que emi pro XL marchis vsualis monete. de domino stigoto quondam concanonico meo. terram eciam quam emi ibidem pro XIIII marchis denariorum Equicium quoque meum quod habeo in dicto howesthorp. predictis adicio. vt proinde plus mercedis et premii. merear apud deum Jtem quadrantem terre quam habeo in wighethorp. cum pomerio. vbi residet conradus lego ad mensam presbiteri in hørtyftæ sub hac forma. vt omni anno teneat anniuersarium matris mee scilicet in vigiliis. missa et offerenda. Jtem terram quam habeo in berhingæ confero mense presbiteri in saxeltorph Jtem septem festis in choro lundensi per dominum jacobum institutis. appono terram in billinge cum estimacione et domibus ibidem quam habui de asmundo per commutacionem terre in raby litle. Jtem branthoni diacono clerico meo. curiam meam in lochothorp. cum medio manso terre. estimacione et domibus et ceteris pertinenciis suis. et pratis in winterhøhe, quam videlicet curiam emi de vffone gurethsun in qua residet kanutus lego iure perpetuo possidendam. Jtem andree diacono librum decretalem et curiam meam in vlfstorp. cum estimacione et ceteris eidem curie adiacentibus Jtem Curiam meam in baræ in qua residet eskillus. cum estimacione et terra adiacente. lego nicolao dicto bek Jtem domino thord thaat. meum løem cum tentorio et eciam summario. valente ad minus X marchas denariorum Jtem magno dicto æst. cognato meo. equicium meum quod habeo in saxthorp Fratribus predicatoribus Lundis quinque marchas denariorum fratribus minoribus ibidem quinque marcas Claustro sanctimonialium lundis II mar-

chas denariorum tribus consanguineis meis monialibus ibidem videlicet Margarete touæ et lucie sex marchas denariorum Monasterio omnium sanctorum lundis duas marchas den. Hospitali infirmorum lundis duas marchas den. Hospitali sancti spiritus ibidem curiam quam habeo in parrochia sancti stephani et lectum meum in quo iacere consueui cum suis pertinenciis Singulis parrochialibus ecclesiis lundis duas oras den. presbiteris earundem tantum Ministrorum cuilibet oram den. Jtem Nicolao scaning nepoti meo. pratum quod dicitur hestæng quod emi de ernkæ ciue lundensi et vnum hæmeth melius quod habeo Jtem petro kyr curiam vnam in ertyfte quam emi de akone wipæ Jtem domino laurencio sacerdoti. duas marchas denariorum et collobium cum pellibus martirinis. Jtem domino petro ad altare beate virginis. quatuor marcas den. et collobium blauium cum serico forratum. siue polidrum de equicio meo quatuor marchas valentem Singulis famulis meis mecum equitare consuetis polidrum tres marchas den. ad minus valentem. Jtem famulis meis in curia mea lundis duas marcas denariorum inter se diuidendas Gerardo godefridi IIII:or marchas vel polidrum equiualentem Domino johanni parrochiali sacerdoti meo. polidrum de equicio. III marchas denariorum valentem Thord æsesun polidrum vnum Jtem asæ matertere mee duas marchas denariorum et vnam vaccam Mærde procuratrici mee. vaccam vnam in curia mea lundis meliorem Viduis et orphanis et aliis pauperibus in ertyfte duas oras annone inter se distribuendas Jtem nicolao knutsun fratrueli meo. curiam meam in øthelef cum estimacione et terris ad ipsam spectantibus Jtem sorori sue curiam vnam in grytbÿ meliorem in qua residet petrus quam volo sub ordinacione domini tord thaat permanere donec eidem puelle sorori sue. de viro legittimo sit prouisum Jtem jacobo clerico meo. breuiarium meum et librum vnum. leges patrie continentem Jtem ad emendum librum missalem de quo superius memoraui. prouidi XII marchas denariorum nouorum et legalium, conferendas. Exsequtores huius testamenti constituo dominos Nicolaum bassæbæch et petrum trugoti. dilectos concanonicos meos. et dominum tord thaat consanguineum meum supradictum Vt autem premissa omnia et quodlibet premissorum robur obtineant firmitatis presenti scripto sigillum meum apposui. quod eciam sigillis lundensis Capituli et dictorum dominorum mei testamenti exsequtorum pecii roborandum ad cautelam et euidenciam ampliorem Actum lundis anno domini MCCLXXXIII jn ad vincula sancti petri.

771. 1283 d. 27 Aug. St. Jean d'Acre.

Bisk. Henrics i Linköping tillägg till hans förut i Marseille gjorda Testamente.
A. 3. o. 1: 15.

Jn nomine Domini amen. Anno jncarnacionis Dominice. M°.CC°.LXXXIII°. sexto kalendas septembris. Notum sit omnibus Quod Nos henricus dei gracia lincopensis episcopus votiuus terre sancte & actu accon existentes jnfirmi corpore sani tamen mente & sana memoria existentes, sacerdotibus nostris & famulis fidelibus ibidem nobiscum existentibus commisimus res infra scriptas preposito & decano ac Capitulo lincopensi deferendas. Exceptis hiis que expenduntur in exsequiis nostris & expensis sacerdotum & famulorum dictorùm pro uictu .s. & uestitu eorundem. & exceptis quibusdam que a testamento nostro massilie condito sunt excepta. Mittimus igitur septem purpuras deauratas, & duas videlicet blaueas. tres rubeas. & duas albas ad casulas uel cappas exinde faciendas. Jtem quatuor pecias blaueas de serico eciam in parte deauratas pro cappella successoris. Jtem XVIII. pecias de sindal. ad usum ecclesie de quibus aliqua pars ad usum cappelle successoris deputetur. Jtem sex telas de camelot de quibus duas damus successori &. II. domino. A. strengenensi. &. II, Domino. B. scarensi Episcopis. Jtem filum de serico ad opus forrature dictarum purpurarum. Jtem IIII. Zonas de serico ad usus ecclesie. Jtem nouem pecias de filo aureo & argenteo. Jtem III. carpitas. s. pauimentalia. Jtem crucem argenteam deauratam in qua reliquie sunt recondite & alias reliquias ponendas ad altare reliquiarum. Et hec omnia supradicta deputentur ad usus ecclesie & successoris nostri prout melius noueritis expedire. Subscripta uero que consistunt in argento preparato uel auro ad augmentacionem prebende quam bone memorie prepositus holmstanus ecclesie contulit lincopensi deputentur. quia recognoscimus ea post eius mortem nos recepisse sicut in testamento nostro plenius continetur. Res igitur predicte sunt. VII. scale argentee. & due alie intrinsecus deaurate. Jtem. XIII. cocliaria argentea. Jtem due pelues argentee in Massilie deposite. Jtem sex scutelle argentee. Jtem sex scale argentee. Jtem VIII. cocliaria argentea. Jtem duo cyphi argentei cum pedibus deaurati quorum unus habet coopertorium. Jtem V. anuli aurei cum diuersis lapidibus preciosis. Jtem unus saphirus. Jtem una absconsa de Argento. libros eciam cum cappella remittimus per eosdem. de quibus passionarium & brittonem & quosdam sermones damus Domino. A. episcopo strengenensi. & breuiarium nostrum paruum damus laurencio alberti filio parisius studenti. Significamus etiam vobis quod propter necessitatem exsequiarum & expensarum familie mandauimus uendi armillam auream & . IIII. paruas pecias auri & vnam peci-

am argenti de quibus in predicto testamento continetur. volentes rata manere omnia que in eodem testamento nostro condito massilie continentur. preter. LX. libras datas. scilicet tribus pueris nostris. Magistro oddoni. bertrando. lundvido. quas propter defectum pecunie conpulsi sumus reuocare. Preterea decretales portatiles sine apparatu quas possedit predictus prepositus holmstanus damus domino olauo sacerdoti de gærisløso. Jtem filiabus adaledis suthrcopie damus tres anulos aureos. & unum domine Walburgi. Jtem mandauimus predictis sacerdotibus & famulis nostris formatas uestes nostras distribuere in remedium anime nostre prout ipsis uisum fuerit expedire. Jtem lundwido famulo nostro dedimus loricam vnam cum capucio quod dicitur culder & unum scactabulum quod in accon nobis erat presentatum. preterea do illi. VII. aureis peciis de quibus predictum est mandauimus poni super feretrum nostrum & post sepulturam nostram fratribus minoribus apud quos sepeliri elegimus fecimus assignari. Jn quorum testimonium sigillum nostrum & ministri fratrum de sancta trinitate apud quem hospitati fuimus qui & rogatus huic nostre ordinacioni vna cum fratribus suis interfuit duximus & petiuimus apponendum. Datum apud accon Anno Domini. M°.CC°. Octoagesimo. III°. jndictione vndecima. Sexto kalendas Septembris.

Sigillet N:o 1, Biskopens, i mörkt vax, något skadadt; N:o 2 bortfallet.

772. 1283 d. 28 Aug. Schwerin.

Skrifvelse af Bisk. Herman samt Grefvarne Helmold och Nicolaus af Schwerin till Ärke-Biskopen m. fl. i Danska Riket, rörande deras slägtinges, Grefve Jacobs rättighet till Halland, med begäran att de ville förmå Konungen i Danmark att återlemma denne deras slägtinge hvad honom i arf tillkommer.

L. 10: 1016.

Venerabilibus in Christo Patribus, Archiepiscopis, Episcopis, nec non illustribus viris, Ducibus, Comitibus, Nobilibus, Baronibus, Militibus & Vasallis in regno Daciæ constitutis. H. Dei gratia Episcopus, Helmoldus & Nicolaus Comites Sverinenses, salutem & æternam in Domino charitatem. Qvemadmodum veraciter nobis constat ex notitia rei gestæ, ita vestræ universitati scribimus et tenore præsentium publice ac fideliter protestamur, qvod dum olim bonæ memoriæ Dominus Gunzelinus, qvi una cum Domino Henrico comitatum Sverinensem habuit, inclytam puellam Odam filiam suam nobili viro piæ memoriæ qvondam Domino Nicolao Comiti Hallandiæ matrimonialiter copulasset, medietatem castri Sverinensis ac totius terræ adjacentis prædictæ tanqvam hæredi legitimæ patrinorum bonorum assignavit pro dote ad onera matrimonii supportanda. Tandem vero cum idem Nicolaus ex eadem Oda filium generasset sui nominis & prædictæ dotis hæredem legitimum, videlicet Nicolaum Patrem Jacobi nunc viventis, et ipse primus Nicolaus

postmodum universæ carnis debitum persolvisset, piæ memoriæ Dominus Voldemarus, inclytus Rex Danorum, prout ex propinqva consangvinitatis linea poterat & debebat, ejusdem Nicolai in ætate pupillari tunc existentis, legitimus tutor erat. Qvi dum a supradicto H. Comite Sverinensi captivus teneretur, & alias a captivitate liberari non posset, mediantibus omnibus, qvorum interesse videbatur, hoc extitit placitatum, quod prædictus pupillus, Nicolaus videlicet Nicolai filius, pro redemtione captivitatis prædicti Regis hæreditatem suam, videlicet dotem matris suæ præfatam, in manus illustris Domini Alberti tunc Ducis Saxoniæ libere resignavit, propter qvod in restaurationem ejusdem dotis dictus Rex dicto puero terram Hallandiæ in regno Daciæ liberaliter assignavit, sibi suisqve hæredibus in perpetuum libere possidendam, prout hæc omnia in instrumentis Regum & Principum inde confectis plenius continentur, & sicut fide perspeximus oculata. Qvapropter universitatem vestram reqvirimus & rogamus attentissime supplicantes, qvatenus illustrem Dominum Ericum, Regem, monitis & precibus votivis ac sedulis efficaciter inducere studeatis, quod Jacobum nobilem virum, nostrum consangvineum, & bonorum prædictorum, qvæ in restauramen dotis prædictæ data sunt, hæredem legitimum, propter Deum & justitiam restituere non differat & restitutum uti permittat eisdem pacifice & quiete. Datum Sverini præsentibus toto Capitulo Sverinensi ac multis fidelium & vasallorum nostrorum & aliis qvam pluribus fide dignis. Anno Domini 1283. In die S. Augustini.

773. 1283 d. 8 Sept. Vordingborg.

Kon. Erics i Danmark Stadfästelse på det sköte Kon. Waldemar gifvit Grefve Nicolaus och dess arfvingar på hälften af Halland.

L. 10: 1017.

Ericus, Dei gratia Danorum Sclavorumque rex, omnibus presentes literas inspecturis in Domino salutem. Suffocaret breviter gesta fidelium processus temporis, nisi scriptis vel testimonio bonorum firmarentur. Noverint igitur universi, tam posteri quam presentes, qvod qvia ex relatu memoriali & testimonio nobilium satis evidenter intelleximus, gloriosum principem Dominum Regem Waldemarum preclare memorie, avum nostrum, ex consilio Regni sui meliorum, medietatem terre Hallandie, cum omnibus proventibus, libertatibus & juribus, ac omnibus & singulis serviciis & attinentiis corone regni pertinentibus Domino Comiti Nicholao & suis heredibus pro terra sua in Zwerin, cum qua a captivitate inimicorum redemptus fuisse dinoscitur, reddidisse in plenam recompensationem, & legaliter sub vere scotationis titulo assignasse, jure perpetuo possidendam, secundum qvod in pri-

vilegiis super hoc confectis expresse declaratur. Nos scotationem hujusmodi, ex voluntate, consensu & consilio Regni nostri meliorum, ratissimam habere volentes, medietatem dicte terre Hallandie ad partem aqvilonarem ultra Etthræ, cum omnibus solutionibus, libertatibus & juribus, ceterisqve attinentiis & servitiis corone attinentibus, exhibitori presentium Comiti Jacobo, consangvineo nostro, libere resignasse, & sub forma predicte scotationis assignasse sibi & suis heredibus jure perpetuo possidendam. Ne igitur ipsi Comiti & suis heredibus aliqvid in posterum super hoc a nobis vel a nostris successoribus possit suboriri calumpnia, presentes literas cum sigillo nostro, & sigillo Ducis Waldemari, nec non & sigillis venerabilium patrum Dominorum Johannis Archiepiscopi Lundensis, ac Episcoporum Jacobi Slaswicensis Cancellarii nostri, Tuconis Arusiensis, Tuconis Ripensis, Ingwari Roskildensis, Petri Wibergensis, Johannis Rewaliensis, Johannis Ottoniensis, & fratris Nicholai electi confirmati Burglanensis, nec non & sigillis Dominorum Wizlavi Principis Ryanorum, Gerardi junioris Comitis Holsatie, & Dominorum Comitum Alberti de Glichen, Alberti de Ewærsten, Henrici de Gelichen, duximus roborandas in testimonium hujus & cautelam pleniorem. Actum & Datum Worthinburg Anno Domini M°CC°LXXX° tertio, in nativitate beate virginis, presentibus Dominis supradictis, & universis melioribus totius Regni Dacie, tunc in consilio existentibus.

774. 1283 d. 2 Oct. Stockholm.

Carl Estridssons Köpebref till sin slägtinge Fru Ragnhild på Bräggiä.

J. 6: 186.

Omnibus Christi fidelibus, ad quos præsentes veniunt, Karulus Estridis filius, in omnium salvatore salutem. Noverunt vniuersi, me vnam marcham terræ in Bräggiä, Dominæ Ragnildis Cognatæ meæ dilectæ, pro XL. VIII marchis vendidisse, cum omnibus quæ eidem dinoscuntur adiacentijs, ad hoc autem quod præmissum prædium specialiter possideat Patrimonium suum in Finstadum, Byrgero Pehtersson consanguineo suo vendidit denarijs, pro eisdem, cuius facti testes vulgariter dicti fasta, sunt hij videlicet, Dominus Philippus de Rumby, Dominus Thorstanus Thialuasson, Benedictus Boosson, Benedictus Algnesson, Bero niger, Ingivaldus, Offradus de Spånga, et Ingmundus, omnes testimonium prohibentes, veritati, ne quis super præmissis aliqua sinistra suspicio aut inquietudo, in posterum possit suboriri, sigillo Domini mei Regneri vnacum sigillis Domini Magni långer, Domini Petri Cancellarij, Domini Siggonis Archidiachoni Lincopensis. Domini M. Dapiferi. Thyrkilli Knutsson, nec non et sigillo meo, præsentes literas duxi confirmandas. Actum Stocholm. Anno Domini M.CC. Octagesimo Tertio, VI Nonas Octobris.

Sigillen: 1—3 bortfallne; 4, 5 funnos och äro tecknade.

775. 1283 d. 28 Oct. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Skyddsbref för Skokloster.

A. 1. d. 76.

Martinus episcopus seruus seruorum dei. Dilectis in christo filiabus. . . Abbatisse et Conuentuj Monasterij de Scho ad Romanam ecclesiam nullo medio pertinentis ordinis sancti Benedicti Vpsallensis diocesis, Salutem &c. *såsom N:o* 293 *till* Specialiter autem decimas, prata, pascua, nemora, possessiones, et alia bona uestra, &c. *till* communimus. Salua in predictis decimis moderatione Concilij generalis. Nulli ergo &c. nostre protectionis & constitutionis &c. Datum apud vrbemueterem V kal. Nouembris Pontificatus nostrj Anno Tertio.

På frånsidan: Helyas de Spoleto. Blybullan hänger i rödt och gult silke.

776. 1283 d. 17 Nov. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Skyddsbref för Skokloster.

A. 1. d. 77.

Martinus episcopus &c. *lika lydande med föregående N:o* 775 *utom* Monasterij de Scho, ordinis sancti Benedicti, *och* Datum apud vrbemueterem XV kal. Decembris Pontificatus nostrj Anno Tertio.

Bulla och påskrift å Frånsidan såsom föregående.

777. 1283 d. 20 Nov. Skäghergi.

Bisk. Carls i Westerås Vidimation af Ärke-Bisk. Jacobs i Upsala bref rörande Johan Oddulfsson.

A. 3. a. 3: 4.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. K. dei gracia Episcopus arosiensis salutem in domino ihesu christo. Vniuersitati uestre notum facimus tenore presencium Nos litteras discretorum virorum scilicet domini jacobi quondam vpsalensis archiepiscopi & Capituli sui sub veris sigillis non cancellatas non abolitas, non rasas nec in aliqua sui parte viciatas inspexisse & fideliter perlegisse in hec verba. Omnibus &c. *se N:o* 730. Jn cuius rei testimonium ad peticionem ipsius domini Johannis nunc archidyaconi vpsalensis & eidem ecclesie electi presentes litteras sigillo nostro fecimus communiri. Datum skægherhgi anno domini. M°.CC°.LXXX°.III°. XII kal. decembris.

Sigillet bortfallet, remsan qvar.

778. 1283 d. 20 Nov.

Bisk. Carls i Westerås Vidimation af Påfl. Legatens Guidos Bref rörande Kanik Johannes i Skara.

G. 1: 8. *).

Uniuersis Christi fidelibus presentes literas inspecturis K. Dei gracia Episcopus Arosiensis Salutem in Domino Jhesu Christo. Vniuersitati vestre notum facimus tenore presencium, Nos literas venerabilis patris domini Gvidonis quondam Tituli Sancti Laurencii in Lucina presbiteri cardinalis apostolice Sedis legati sub vero Sigillo non cancellatas non abolitas, non rasas nec in aliqua sui parte viciatas inspexisse & fideliter perlegisse in hec verba Frater Guido &c. *Se N:o* 517. Jn cuius rei testimonium ad peticionem ipsius domini Johannis nunc Archidyaconi Vpsalensis & eiusdem ecclesie electi presentes litteras sigillo nostro fecimus communiri. Datum Anno Domini M°.CC°.LXXX°.III°. XII Kal. Decembris.

Sigillet bortfallet.

779. 1283 d. 30 Nov. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Befallning till Biskoparne i Skara och Strengnäs att återkalla de ifrån Biskopsbordet i Åbo afsöndrade gods.

B. 5: 36.

Reuocentur predia minus juste concessa uel alienata de mensa Episcopi.

Martinus episcopus seruus seruorum dej Venerabilibus fratribus Scarensi et strengianensi Episcopis Salutem et apostolicam benedictionem Ad audienciam nostram peruenit quod tam venerabilis frater noster Episcopus aboensis quam predecessores sui episcopi aboenses qui fuerunt pro tempore decimas terras domos vineas prata pascua nemora molendina iura iurisdicciones & quedam alia bona ad mensam suam episcopalem spectancia datis super hoc litteris factis renunciacionibus iuramentis interpositis & penis adiectis in grauem eiusdem mense lesionem nonnullis clericis & laicis aliquibus eorum ad vitam quibusdam vero ad non modicum tempus et aliis perpetuo ad firmam uel sub censu annuo concesserunt quorum aliqui super hiis litteras confirmacionis in forma communi dicuntur a sede apostolica impetrasse quia vero nostra interest super hoc de optimo remedio prouidere fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus ea que de bonis ad mensam predictam spectantibus . . . concessionis hujus alienata illicite

*) *Med anteckningen att det är efter* Orig. membr. in Bibl. Vps. 1767.

uel distracta non obstantibus litteris iuramentis renunciacionibus penis & confirmacionibus supradictis ad vos & proprietatem eiusdem mense legittime reuocetis Contradictores per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo, testes autem qui fuerint nominatj si se gracia uel odio uel timore subtraxherint censura similj appellacione cessante compellatis veritati testimonium perhibere Datum apud vrbem ueterem II kal. decembris Pontificatus nostri Anno Tercio.

780 *). 1284.

Ingegerd Ericsdotters Gåfvobref på Sundby i Bäling till Saba kloster.

A. 3. h. 2: 7.

Jn nomine summe & jndiuidue Trinitatis. patris. & filij. & spiritus sancti. Amen Ne Gestorum sinceritas & Rerum veritas emergentis calumpnie neuo. seu falsitatis caligine aliquatenus valeat obfuscari. Litterarum solet ac fide testium cautius premuniri Nouerint igitur vniuersi presencium jnspectores Quod Ego Jngigerdis Erici condam filia. cupiens dum vaco jn corpore Juxta preceptum dominicum pro terrenis Rebus & possessionibus eternas ac incommutabiles diuicias comparare. Religiosis & mundis dominjs monachis jn saba. apud quos locum eligo sepulture mansionem meam sundby in prouincia que beling dicitur cum omnj suppellectilj & attinencijs. videlicet agris. pratis. pascuis. siluis. Molendinis & piscacionibus testamentaliter confero heredum meorum beneplacito assistente Jta dumtaxat vt monachi pretaxatj mihi quoad vixero jn sex marcis currentis monete respondeant annuatjm. Habentes meram & liberam potestatem quicquid de prefata mansione decreuerint ordinandum. Jn huius ergo donacionjs testimonium & munimen. presentem paginulam sigillis venerabilium dominorum. silicet dominj. M. sweorum. Gothorumque Regis illustris. & dominj. A. episcopi strenginensis & meo. attencius roboratam. monachis claustri prenominatj duxj concedendam. Siquis autem hanc donacionem meam ausu temerario presumpserit jrritare cum dathan & abyron porcionem accipiat perhenniter cruciandus. Actum anno gracie. M°.-CC°.LXXX° quarto. heredibus meis presentibus & huic donacionj consencientibus. nec non domino N. abbate & monachis monasterij superius memoratj. cum alijs personis fide dignis.

Sigillen: N:o 1, något skadadt; N:o 2, 3, hängande i hvita linnetrådar, äro skadade.

*) Af ett Magnus Johanssons testamente, gifvit d. 28 Dec. 1283, som här skulle hafva sitt rum, finnes blott hufvudinnehållet inryckt i Förnyelsen deraf, gifven d. 1 Aug. 1292.

781. 1284 d. 20 Jan. Wisti.

Magnus Johansson Engels Gåfvobref på Hognatorp till Biskopsbordet i Skara.

A. 3. 2. 1: 15.

Omnibus presens scriptum cernentibus, Magnus johans sun salutem jn domino sempiternam, Tenore presencium, constare volumus presentibus & futuris, Quod domino bryniulpho episcopo skàrensi ceterisque successoribus suis curiam nostram in hognathorp cum agris pratis piscariis & siluis & aliis attinenciis omnibus intra sepes & extra prope & alonge positis mere & legaliter contulimus perpetuo possidendam, Jn cuius Rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum Datum visti anno domini M°CC°LXXX° quarto jn die beatorum fabiani & sebastiani martirum.

Sigillet, något skadadt, hänger i en ur brefvet klippt remsa.

782. 1284 d. 22 Jan. Wiby.

Peter Carlssons af Fånö Testamente af penningar till Sigtuna och andra kloster.

A. 3. g. 2: 8.

Jn nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Ego Petrus Karls son de fanø in remissionem meorum peccaminum in extremis positus de bonis mihi a deo concessis meum condo taliter testamentum. Jn primis Fratribus predicatoribus in siktonia apud quos eligo sepulturam confero octo Marcas argentj. Fratribus minoribus in østraaros vnam Marcham denariorum. sororibus in sko vnam Marcam argentj. Fratribus in enecopia vnam Marcam denariorum & Hospitali ibidem vnam Marcam denariorum Fratribus in stocholm vnam Marcam denariorum Fratribus in Nicopia vnam Marcam denariorum, Domino Johanni sacerdotj de Kalmar duas Marcas denariorum. Si quis autem hoc testamentum tam salubriter pro anima factum infringere ausus fuerit aut cassare. iram omnipotentis Dei & beate uirginis marie & beati dominici confessoris se nouerit incursurum. Jn cuius rei testimonium sigillum meum duxi presentibus apponendum Datum Wiby anno dominj M°.CC°.LXXXIIII°. XI° Kal. Februarii.

Sigillet finnes.

783. 1284 d. 3 Febr.

Påfv. MARTINUS IV:s Stadfästelse på Risaberga klosters erhållne fri- och rättigheter.

A. 1. a. 49.

MARTINUS episcopus seruus seruorum dei. Dilectis in Christo filiabus .. Abbatisse et Conventui Monasterij de Rysiberg, ordinis sancti Benedicti Strengianensis diocesis, Salutem &c. *såsom N:o* 721 *till* Datum apud Vrbemueterem III Nonas Februarii Pontificatus nostrj Anno Tertio.

Nederst vid hörnet: Jac. Romanus. På frånsidan: Helyas de Spoleto. Blybullan bortfallen.

784. 1284 d. 13 Febr. Rom.

Påfv. MARTINUS IV:s Giftermåls-tillstånd för Konungens slägtinge HELENA och HOLMGER.

F. 1: 318. An. 3. Ep. 129.

Litteræ apostolicæ Martini IV pro dispensatione a 4:o Consanguinitatis gradu inter Elenam Regis consanguineam, ac Holingerium Dioeceseos Lincopensis.

Martinus &c. ("Nulla adest designatio Episcopi.")

Apostolice Sedis benignitas rigorem nonnunquam mansuetudine temperat, et quod negat iuris severitas de gratia pietatis indulget presertim ubi conditione personarum, et temporum qualitate diligenter inspectis id necessario vel utiliter viderit expedire. Sane petitio dilecti filii nobilis viri Vlphonis filii Holingerii Lincopensis Diocesis, ac dilecti in Christo filie nobilis mulieris Elene Consanguinee Carissimi in Christo filii nostri M(agni). Regis Swetie Jllustris nobis exhibita continebat, quod licet ipsi affectent matrimonialiter invicem copulari, quia tamen quarto consanguinitatis sunt gradu coniuncti non potest, impedimento huiusmodi obsistente, eorum in hac parte desiderium adimpleri. Quare nobis humiliter supplicarunt, ut super hoc de oportune dispensationis gratia providere misericorditer dignaremur. Cum itaque sicut ex quorumdam Venerabilium Fratrum nostrorum Episcoporum Regni Swetie fidedigna relatione didicimus pacis unio, que inter Carissimum in Christo filium nostrum . . . Regem Swetie Illustrem ex parte una, et eundem Vlphonem, ac alios Barones, et Nobiles dicti Regni temporibus preteritis dissidentes ex altera propter quod multa personarum, et animarum pericula provenerunt dicitur esse facta per hoc corroboretur fortius, et dicti Regni tranquillitas procuretur. Nos eorumdem V. et E. in hac parte

supplicationibus inclinati fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus si diligenti per te inquisitione prehabita, quod de huiusmodi pacis corroboratione, et dicti Regni tranquillitate proponitur inveneris veritate fulciri, consideratis etiam aliis circumstantiis universis, que super hoc fuerint attendende, super quibus tuam intendimus conscientiam onerare cum ipsis quod impedimento non obstante predicto inter se matrimonium libere contrahere valeant, et in contracto licite remanere auctoritate nostra dispensare procures. Dat. apud Vrbem Veter. Idibus Februar. Anno Tertio.

785. 1284 d. 1 Mars. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Tillstånd för Kon. Magnus I att i Hof-Capellet låta hålla Gudsjenst efter sjelfva Romerska kyrkans ordning.

F. 1: 300. An. 3. Ep. 121.

Martinus IV. instante Rege Svetiæ indulget, ut in divinis officiis in Regia Capella celebrandis ordo Romanus perpetuo obseruetur.

Martinus &c. *Carissimo in Christo filio Magno Illustri Sweorum, et Gottorum Regi Salutem* &c.

Cum sicut lecta Nobis tua petitio continebat ob reverentiam Romane Ecclesie Matris tue cupias in divinis officiis celebrandis in Capella tua ordinem ipsius Romane Ecclesie observari. Nos tuis devotis supplicationibus annuentes, tibi auctoritate presentium indulgemus, ut idem ordo in celebratione divinorum ipsorum apud eandem Capellam tuo, et heredum tuorum Swetie Regum temporibus imperpetuum observetur. Eadem auctoritate nihilominus concedentes, ut hii, qui divina premissa pro tempore in Capella celebraverint memorata huiusmodi ordine dumtaxat sic possint esse contenti, quod ad ea celebrandum aliter vel secundum alium ordinem minime teneantur. Nulli ergo &c. hanc paginam nostre concessionis infringere &c. Si quis autem &c. Dat. apud Vrbem Veterem Kalendis Martij Anno Tertio.

786. 1284 d. 2 Maj.

Ragvald Ingessons Gåfvobref på Östraby i Hults socken till Alvastra kloster. m. m.

A. 3. v. 1: 9.

Jn nomine patris & filij et spiritus sancti amen. Ego Ragnualdus Jngonis filius in extremis positus. considerans uite presentis statum instabilem nichilque cuilibet homini fore durabile. nisi quod ad anime sue salutem ope-

ratus fuerit in hac uita. jntuitu retrjbucionis eterne proque remissione peccatorum meorum. contuli fratribus jn aluastro deo seruientibus. predium meum quod possideram in østrabÿ parrochie hvlz in uitdbo. telam etiam baldachini quam ad claustrvm ipsum afferri feci. insuper pro redempcione itineris iherosolimitani quod deo uoueram contuli terram quam possideram in ølandia redimendam ab heredibus meis pro undecim marcjs argentj. Ceterum fratribus Scheningie & fratribus sudercopie confero dexterarium meum ut quilibet eorumdem eiusdem precij dimidiam recipiat portionem Jtem sex uernaculis confero libertatem. Jn huius facti testimonium presenti scedule siggillum dompni abbatis aluastri una cum sigillo proprio duxi affigendum Datum anno domini. M°.CC°.LXXXmo. quarto secunda die post festum apostolorum philippi & iacobi.

Sigillen, som sutit på utklippta remsor, äro bortfallne.

787. 1284 d. 11 Maj. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Bref till Dom-Prosten i Upsala rörande tillstånd för Prestmannen Johan Henricsson att, oaktadt han ej var född af lagligt äktenskap, till andeliga befattningar befordras.

A. 1. d. 78. *)

Martinus Episcopus seruus seruorum dei Dilecto filio. preposito wpsalensi Salutem & apostolicam benedictionem Accedens ad presenciam nostram, Dilectus filius Johannes henrici de arosia clericus wpsalensis dyocesis. nobis humiliter supplicauit, vt cum eo super defectum natalium quem patitur, de soluto genitus et soluta, quod huiusmodi non obstante defectu possit ad omnes ordines promoueri, ac ecclesiasticum beneficium optinere, eciam si curam habeat animarum, dispensare misericorditer curaremus, Ad te igitur, cum Ecclesia wpsalensis, pastore vacare dicatur, ad presens, remittentes eundem, discrecioni tue per apostolica scripta mandamus Quatinus, consideratis diligenter circumstanciis vniuersis, que circa ydoneitatem persone fuerint attendende, si paterne non est incontinencie imitator, sed bone conuersacionis et vite, super quibus tuam intendimus conscientiam onerare aliasque sibi merita suffragantur, ad dispensacionis graciam optinendam, secum supra premissis auctoritate nostra dispenses, prout secundum deum anime sue saluti videris expedire Jta tamen, quod idem clericus prout requiret onus beneficij, quod eum post dispensacionem huiusmodi optinere contigerit, ad ordines se faciat, statutis temporibus, promoueri, et personaliter resideat in eodem, alioquin huiusmodi gratia, quo ad beneficium ipsum nullius penitus sit momenti Datum apud vrbemueterem V idus maij pontificatus nostri, anno quarto.

*) Efter en af Prosten Andreas i Upsala gjord afskrift af d. 19 Maj 1310.

788. 1284 d. 11 Maj. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Tillstånd för Nydala kloster att emottaga och behålla hvad med dem, som sig i klostret ingifvit, bekommes.

A. 1. a. 50. *)

Martinus episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs .. Abbati et Conuentui Monasterij de Nouaualle Cisterciensis ordinis Lincopensis diocesis. salutem & apostolicam benedictionem. Deuocionis uestre precibus inclinati, ut possessiones et alia bona, mobilia et immobilia que personas liberas fratrum uestrorum ad Monasterium uestrum mundi uanitate relicta conuolantium et professionem facientium in eodem, si remansissent in seculo ratione successionis uel quocumque iusto titulo contigissent et ipsi potuissent libere alijs elargiri, feudalibus dumtaxat exceptis petere, recipere, et retinere libere ualeatis sine iuris preiudicio alieni, auctoritate uobis presentium indulgemus. Nulli ergo &c. nostre concessionis &c. Datum apud vrbemueterem V. Idus Maij Pontificatus nostri Anno Quarto

Nederst i hörnet till venster: Jac*obus* Roman*us*. På frånsidan: Helias de Spoleto. Blybullan hänger i rödt och gult silke.

789. 1284 d. 18 Maj. Alsnö.

Kon. Magnus I:s Tillåtelse för Jönköpings Stad att 2 gånger om året hålla marknad.

G. 1: 8. **)

Magnus Dei gracia Sweuorum gotorumque Rex Omnibus presentes literas inspecturis Salutem in Domino. Regalis beneuolencia debitrix fidelium sibi subiectorum dampna precludere et commodis intendere quantum potest, auxiliante Deo et suum extollit Solium, cumulat et amplificat meritum, et deuotos ad seruiendum animat, cum iustas preces admiserit eorumdem. Sane fidelium nostrorum villanorum iunnæcopensium precibus inclinati, eisdem habendi bis annis singulis sollempnes nundinas, videlicet in festo beati Antonii et in festo beati Fransisci, quod est post mikaelis, non solum facultatem actoritate presencium confirmamus, verum eciam statuentes, dictas nundinas ibidem premissis temporibus obseruari volumus, et omnibus ad noticiam proferimus, quod omnibus ibi in dictis nundinis venire volentibus emendi aut uendendi gracia, aut quouis alio iusto negocio, sit Dei et nostra pax et securitas veniendi, ibi morandi et jterum recedendi, quam presenti testimonio confirmamus. Si quis autem ipsam infringere presumpserit,

*) Finnes äfven A. 1. d. 79 i vidimation af Bisk. Nils i Skara d. 25 Mars 1386.
**) *Med anteckningen:* Ex Orig. Membr. in Arch. Civit. Junecop.

nostre indignacionis et vlcionis penam non euadet, quam ius dictat nostri mandati contemptoribus et pacis uiolatoribus infligendam. Jn cuius testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum ad euidenciam pleniorem. Datum Alsnø Anno domini M°.CC°.LXXXIIII. XV. kal. iunij.

Sigillet bortfallet.

790. 1284 d. 24 Maj. Nyborg.

Danmarks Rikes Råds, i egenskap af Gode Män, fällda Dom rörande återställandet af Danska Prinsessornas, Svenska Drottningen Sophias och hennes systrars arfvegods.

L. 10: 1022.

Omnibus has litteras visuris vel audituris, Jacobus Dei gratia Sleswicensis Episcopus, illustris Regis Danorum Cancellarius, Tuco Ripensis, Johannes Othoniensis, eadem gratia Episcopi, Jacobus Comes Hallandie, Nicolaus dictus Hac, Joon Litlæt, Vffo Niclæssun, Stigotus Andressun, Nicolaus Knutsun, Johannes Grubby, & Thomas Muly, salutem in Domino sempiternam. Constare volumus universis, qvod postqvam ex petitione voluntatis Dominorum illustrium, Erici Regis nostri, & Ducis Jutie Waldemari, ex parte una, ac consensu unanimi universitatis regni Dacie, ex altera, deputati fuimus in arbitros super causis omnibus motis inter ipsos Dominos, Regem, Ducem, & totius regni universitatem, tam ex inclitarum sororum Dominarum, Sophye Regine Swecie, & Ingyburgis Regine Norwegie, nec non & Domicellarum Juttæ & Agnetis, Erici illustris qvondam Regis Danorum filiarum, justis qverimoniis, coram nobis per ipsas & ipsarum nuncios propositis, qvam testimonio fide dignorum evidentissime intelleximus, earum qvedam bona patrimonialia, eas post decessum patris sui jure hereditario attingentia, multis locis per Dacie circulum minus juste in dampnum non modicum illis & grave prejudicium occupari. Unde nos in ipsis causis & hujusmodi qverimoniis viam veritatis sollicite considerantes, prenominatis sororibus bona sua universa & singula, ubicumqve locorum per regnum Dacie, in Ducatu, vel alibi, violenter & injuste contra earundem consensum & leges patrie inveniuntur occupata, cum fructibus & proventibus ex eisdem medio tempore collectis, sine difficultate qvalibet & contradictione temeraria integraliter arbitramur restitui & exponi, dummodo ipse vel ipsarum tutores legitimi pro debito pretio vel alio modo legali non alienaverant aliqva de eisdem. Ut autem arbitrium nostrum in hac parte editum ratum habeatur & firmum, sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda, in testimonium hujus & cautelam pleniorem. Actum & Datum Nyburgh Anno Domini M°CC° octogesimo qvarto, Nono Kalendas Junii.

791. 1284 d. 31 Maj. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Tillstånd för Risebergs kloster att emottåga och behålla hvad, med dem, som sig i klostret ingifvit, bekommes.

A. 1. a. 51.

Martinus episcopus &c. *lika med föregående N:o* 788 *utom* Dilectis in christo filiabus . . Abbatisse et Conuentui Monasterij de Risiberg ordinis sancti Benedicti Strangianensis diocesis *och* Datum apud Vrbemueterem II kalendas Junij Pontificatus nostri Anno Quarto.

Påskrifterna såsom å N:o 788. Blybullan bortfallen.

792. 1284 d. 2 Jun. Rom.

Påfv. Martinus IV:s Bulla för Skokloster i samma ämne.

A. 1. d. 80.

Martinus episcopus &c. *lika med N:o* 788 *utom* Abbatisse & Conuentui Monasterij de Scho ordinis sancti Benedicti wpsplensis diocesis *och* Datum apud vrbemueterem IIII Nonis Junij Pontificatus nostri Anno Quarto.

Påskrifterna såsom å N:o 788. Blybullan hänger i rödt och gult silke.

793. 1284 d. 15 Jun.

Prestman. Petrus af Anguthorp Gåfvobref på Hawin i samma socken till Gudhems kloster.

A. 3. a. 1: 7. a.

Jn nomine patris & filij & spiritus sancti amen. Cautum esse dinoscitur, & per omnia consonum racioni, vt ea que caritatis intuitu, locis conferuntur religiosis, scripture testimonio, que posteris collacionis modum reducat ad memoriam, specialiter confirmentur. Eapropter Ego petrus sacerdos de Angguthorp. huiusmodj in animo reuoluens, & diligentur intuens sub sole stabile nichil penitus permanere, sed unumquemque sine certo vite termino, debiti naturalis exactione, tamquam defluentem aquam, per momenta singula, cicius demoueri. wolo omnibus, presens scriptum intuentibus, luce clarius elucere, Quod mansionem meam. hawyn. in parrochia. angguthorp. quam de vero & iusto possessore, legaliter ibidem conquisiuj. claustro monialium. Guthem. vbi locum eligo sepulture. post mortem meam. sicut nunc eam libere possideo cum agris. pratis. pascuis. siluis. & nemoribus ac pertinencijs vniuersis, confero racione testamenti, in perpetuum possidere. Ni-

chilominus predicte donacioni hanc apponentes condicionem, vt redditus singulis annis, inde prouenientes, ad mensam monialium ibidem deo seruiencium attineant, & illis in pitanciam absque cuiuslibet subtractione conuertantur specialem. Jn huius facti testimonium, scripto presenti. sigillum reuerentissimi patris. domini. Bryniulphi. scarensis. episcopi vna cum secreto meo, duxi appendendum. Datum anno domini. M°.CC°.LXXX°IIII°. die sancti viti martiris.

Sigillen N:o 1. Biskopens, skadadt, finnes; N:o 2. bortfallet.

793. a) Öfversättning.

A. 3. 4. 1: 8. *)

Jn n p. & f & ss. Amen. Æpter ty at thet beffuises. vara varligit ok gantzska skæligit at the tingh som aff kerlige akt clostren tilgiffne varda. medh breffuom ok incighlom skulo stadfæstes. æpter huilken breff man kan minnes. naar swo dan tingh giffuen woro. Hwar före haffuer iak peder prester i angatorp swo dana i hugenom offuerueghit ok granlige beskodit. at inthet vnder solen stadukt bliffuer. vthan hwar ok en man. med liffsens owiis ændelykt. hædhan aff daghom liidit ligeruiss som vatnit bort flyter ok ey i geen kommer. ty vil iak allom viterligit vara som thetta breff hænder at see æller höra. At jak giffuer i testament till ewerdelige egho min gordh hawin i angatorp sokn til gudeme kloster i huilkit klostre jak vtwæll min lægerstadh æpter min dödh. Huilkin gordh jak haffuer laghlige fongit aff sannom ægandom ok nw frii aagher medh aker ok ængh. kærrom ok mosom. skoghom och skogsdelom. medh allom tillaghom. medh swo dana. vilkor at alla affgerdeer. skulo til systra bordh ther samma stadz ewerdelige til höra Tiil thessis ytermere vithnisbyrdh. bedis jak verdigs faders i gude Byscop. brymolffs i scara Secret hængis nædhan för thetta breff medh mino eghno. Huilket breff giffuit Aarom æpter guds byrdh MCCLXXXIIII sancti viti dagh.

794. 1284 d. 13 Sept.

Margareta Arnbjörns enkas salubref på andel i Bjälhem till Gudhems kloster.

A. 3. 4. 5: 3.

Vniuersis christi fidelibus presentes Litteras jnspecturis. Margareta relicta domini arnberni. salutem in eo qui salus est omnium & saluator.

*) Uti en odaterad vidimation och öfversättning af Djäkn. Olof Pedersson i Skara.

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris nos predia nostra byelhem existencia videlicet vnum agrum sex marchas valentem & dimidietatem fundi eiusdem Domine priorisse de guthem vendidisse. Ne quis igitur inposterum calumpniare presumat uel reuocare sigillum domini arnberni presenti scedule iam appendet. Actum anno domini. M°.CC°.LXXX.IIIIto. idus septembris. valete.

På frånsidan: Super biællem. Sigillet skadadt.

795. 1284 d. 5 Nov. Strengnäs.

Kon. Magnus I:s Gåfvobref på Fridhester till Strengnäs Domkyrka.

A. 3. g. 2, 11.

Magnus dei gracia sweorum gothorumque rex, Omnibus presentes litteras jnspecturis jn domino salutem, Tenore presencium notum facimus vniuersis Quod nos ecclesie strengenensi, quandam partem terre wlgariter fiæll dictam apud sører, que uocatur fridhæster, cum ceteris pertinencijs, conferimus eternaliter possidendam, jn cuius testimonium sigillum nostrum presentibus appensum est ad euidenciam pleniorem, Datum strengenes Anno domini M°,CC°,LXXXIIII Nonis Nouembris.

Sigillet, skadadt, hänger i en urklippt remsa.

796. 1284 d. 16 Dec. Örebro.

Kon. Magnus I:s Stadfästelse på Bisk. Anunds i Strengnäs å Kongl. Maj:ts befallning fäll da dom i twisten mellan Gudhems kloster och Röric Algotson om fisket vid Ana.

A. 3. n. 1: 10.

Magnus dei gracia sweuorum gotorumque rex Omnibus presentes litteras inspecturis, salutem in domino Notum esse volumus vniuersis quod, sentenciam venerabilis patris domini. A. strenginensis episcopi, ex mandato nostro, cum testimonio fidedignorum de næricia factam super questione que mouebatur, inter religiosas dominas, sanctimoniales de risæbyærgh, ex vna parte & dominum røricum algoti ex altera, super quibusdam pischariis apud Ana, quod medietas dictarum pischacionum, & in ipso ampne, & in graf oseno, ad hoc quod curie ipsius domini rørici, subiacet, memoratis pertineat dominabus, ratam decernimus, & auctoritate presencium sentencialiter confirmamus, Jn cuius testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum, Datum, øræbro anno domini, M°.CC°LXXX quarto, XVII kal. ianuarii.

På frånsidan: littera de Alna. Sigillet, något skadadt, hänger i en ur brefvet klippt remsa.

797.

797. 1284 d. 23 Dec. Perugia.

Martinus IV:s Giftermåls-tillstånd för Svenska Kron-Prinsen Birger och Danska Prinsessan Margareta.

K. t. 2: 614.

Martinus &c. Dilecto filio nobili viro Birgero nato Charissimi in Christo filii nostri Magni Regis Sveciæ illustris & dilectæ in Christo filiæ nobili mulieri Margaritæ natæ Charissimi in Christo filii nostri Erici illustris Regis Daciæ &c. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, volentes tantis periculis obviare, vobiscum, ut matrimonium invicem, impedimento non obstante prædicto, libere contrahere valeatis, & tandem in contracto licite remanere, auctoritate præsentium dispensamus. Nulli ergo &c. Datum Perusii X Kal. Januar. anno IV.

798. 1285.

Hertig Bengts af Finland, m. fl. tillkännagifvande det de rådt Kon. Magnus att sätta hans Broder Waldemar i fängelse.

K. y. 12: 136.

Benedictus Dei gratia Dux Finlandiæ, Magnus eadem gratia Uplandensis Episcopus &c. confitemur & publice protestamur, nos illustri Domino nostro, Magno Dei gratia Sueorum atque Gothorum regi salubriter consuluisse, & modis omnibus suggessisse, quod D. Waldemarum fratrem suum, (qui omni jure quod in regno nostro dignoscebatur possidere, libere renunciato, memoratum regnum nihilominus per se & per suos, nec non & alienos tentavit [1]) immaniter perturbare; Qui dimissa etiam uxore propria & legitima, quasi mente captus, & suæ famæ prodigus, ac antiqui hostis suggestione & instinctu, ultionis formidine Divinæ minime refrænatus, mulierculis vilibus interdum per coitum damnatum, quandoque etiam & sceleribus adulterii publice adhærebat, contemnens ad salutarem prælatorum regni monitionem ab earundem nefario consortio resilire, & ad tantam vergebat ignominiam inopiamque, ut in alienis partibus cœperit degere vagabundus, in maximum suæ animæ præjudicium & scandalum plurimorum;) ad emendationem vitæ suæ & morum reformationem [2]) deputatis ei servitoribus competentibus [3]), faciat custodiri [4]). Datum anno Domini MCCLXXXV.

1) *K. u.* 141 *har* attentavit inhumaniter. 2) *K. u.* 141. *har* asque *(absque)* emendatione vitæ suæ, & morum reformatione. 3) cum esculentis & poculentis *tillsättes a. st.* 4) &c. *tills. a. st.*

Konung Magnus Its Stadga om Frigästnings afskaffande och gästgifveriers inrättande med dertill hörande anordningar; förnyande af de 4 Fredslagarne, neml. rörande hemfred, qvinnofred, kyrkofred och tingsfred; befrielse för Rikets Herrars landtboar samt Biskoparnas svenar från all Kongl. rätt, och förbud för länsherrar att af bönder fordra egenvilliga utlagor eller gengärd.

B. 59: 56. *)

Magnus sweæ konungær oc gøtæ mæð guz naðum. sændir allum þem mannum ær þættæ breff se oc horæ. [1]) guðz kwæðiu oc sinæ naðs. [2]) Vir kýænnums þær vidþær. at aff þet walð [3]) guð hawir hos [4]) .i. skippæt. hører hos [4]) þæt at huxæ oc stadwæ. ær guz vari heðþer. oc þerræ mannæ þærwir sum [5]) rikit býggiæ.

1. En hær hawir wærit .i. wart riki en vsiðþær længi. at allir þæ mæn vm rikit faræ. aldrigh æru þer swa rikir. at þer williæ eigh gistæ [6]) fatøkræ mannæ hus. oc allæn sin cost hawæ vtæn pæningæ. oc nøtæ þæt vp enæ littlæ stunð. ær hin fatøke hawir længi [7]) arwuðþæt fore. Oc mæþ þý at aff slicum vsiðs. combær baþi oft mykil lifsins wadþi. oc swa siallinnær. þæ [8]) hawm wir þæt sua skippæt. mæð sniælræ [9]) mannæ raðþi. baði biskuppæ. oc swa annaræ ærllika mannæ. At allir wæghfarændæ mæn skulu sialwir sær [10]) kost radþæ. oc ingin skal þær skullughær wæræ till [11]) þem nokot [12]) at giwæ. Oc þær till at þættæ matti [13]) hældær haldæs. þa wilium wir at en maþær. skippis til .i. hwarium býs. þæn sæliæ skal wæghfarendæ mannum. þæt þer wiðþær þurwu. ællær oc [14]) till annaræ mannæ rættæ. þerræ þær þem ffar þæt þer wiðþær þuruu fore þerræ pæningæ. [15]) En væghfarande [16]) man wærþær rættær til manz. oc wil þæn eigh ær han ær rættær til. hanum sæliæ þærwir sinær. bøte .III. markær .I. [17]) konongi oc .I. væghfarændæ .Ψ.(*manni*) þem eigh fek sinær þaruir. [18]) Æn. þridiæ skipttis .i. twa løte. taki .XVI. ørtoghær. hæræð. oc .VIII. ørtoghær rættærin. [19]) Hwar hæræzhøfðenge skipi rætæræ .i. sinu hæræði. ællær bøte konongi .III. markær. Viliæ [20]) eigh bøndær wiþær takæ. bøte hwar .VIII. ørtoghær. Rætti eigh meræ .a. en bondæ æn twa hæstæ. oc sæli baðþi høø oc korn oc ællær sinær þærwir for sinæ pænningæ. Æn þa rættærin wil hwarti wæghfarændæ .Ψ.(*manni*) af sinu sæliæ oc [21]) eig til annars rættæ. [22]) mæð

*) *Lagboken* sign. *B.* 10 *på Kongl. Bibl. i Stockholm, hvarutur följande olikheter äro hämtade, har förut till öfverskrift:* vm staþua Konong magnosa. 1) *rättel.* höra. *Uti B.* 10 *utesl.* oc höræ. 2) naðs *utesl.* 3) ær *tillsättes.* 4) os. 5) ær. 6) i *tills.* 7) længi *utesl.* 8) þa. 9) snilra. 10) sæ. 11) til *utesl.* 12) wætta *tills.* 13) haldæs swa myklu hælder. 14) oc *utesl.* 15) *Här inflyter i B.* 10, *hvad i B.* 59 *längre ned vid Not.* 19 *förekommer:* Huar hæraz höþingt - - atta örtogher. 16) *Enligt B.* 10; *B.* 59 *har* fæghfarændæ. 17) *Af* II *är* I *utstrukit; B.* 10 *har* twar. 18) *Enligt B.* 10; *B.* 59 *har* þæwir. 19) *B.* 10 *införer ofvanföre vid Not.* 15 *meningen* Huar - - örtogher. *Här fortsätter den sålunda:* oc han skal oc wæghfarandi manni fa þaruir sinar. firi hans pænninga. Æn þæ en rættarin &c. 20) wil *B.* 10. 21) *B.* 59 *har* til annars rættæ eig, *som dock sedan är rättadt; B.* 10 *utesl.* eig. 22) *B.* 10 *tills.* þa.

þý at han ær waldughæri æn annar. þa bøte oc swa mýkllu meræ fore brut sin. oc wæri þæt sæx markær. [1]) II. konongi. II. hæræði. oc .II. wæghfarændæ. manni. Æn þa æn þer þrættæ sin .i. mællum. rættærin. [2]) wæghfarendi .Ψ.(*mannin*) oc þæn sum [3]) til ær rættær. oc sighær hwar annæn eig hawæ ræth gørth adrum. [4]) þa sætium wir [5]) þem allæ til fiærðhuns nempð aff hæræðinu til wærn. mæþ [6]) þem skiælum. at wæghfarændi .Ψ.(*mannin*) lysti fore grannum. ællær for skiælicum .Ψ.(*mannum*) af hærædþinu. þa han bort ffoor. at han fek eigh sinær þarwir at køpæ .i. slikum. bý. [7]) for sinæ pænningæ. Æn þæt ær oc swa stundum. at mæn williæ off dýrt sit gooz sæliæ wæghfarændæ mannum. oc þý. wilium wir at wæghfarændæ .Ψ.(*manni*) sælis sinær þærwir. swa sum almænnilik [8]) køpp ær .i. landenu. oc þa æn nokor ær þæn. ær þæt wil hemulikæ takæ til sin. at køppæ þæt in. ær han hawir eig sialwær. oc han matti wæghfarændæ .Ψ.(*manni*) vtt sæliæ. þa sæli han sum dýræst gitær han. swa þýt hwaru at fýlghæ ma. Nu fore þý. at þæt ær ingti at sættiæ rættin. vtæn [9]) at han haldis æptir. þa wilium wir þæssæ waræ skippæn swa wiþær lagh festæ. at hwar sum takær nokot wtæn þæss wiliæ sum .a. þa wilium wir. at þæn takis linlikæ. vtæn barðaghæ. oc fores os. swa þýt hwaru. at han hawi dagh. vm sæx vkur. at bøtæ .XL. markær fore ranith. þæt han giærþi. oc þa æn han bøter [10]) eigh .XL. markær i. þem sæx vikum [11]) þa wilium wir at han fores os. þæssæ .XL. markær skulu skiptæs .i. þre løte. takær en lot konongær. annæn. hæræð. oc [12]) þriðiæ þæn sum ranit war wið gørt. Wærdær þæt swa. at þæn sum rænt hawir flýr vndan. oc skiærs up buðkaflli. buðþæs hæræðinu. at takæ þæn man. hwar sum eig combær till bøte .III. markær. Wærðar þæt oc swa at nokor skiær vp budkafllæ. vskiælikæ. oc [12]) faræ mæn æptir hans orðom wiliæ takæ man sakløsæn. bøte .III. markær þæn vp skar. æn þýt hwaru at þer fangæ eigh mannin. þa æn han wærðær fangin. oc faar han siþæn fiærðungs nemð for sik. at [13]) han ær sakløs. þa bøte þæn ær buðkafllæ vp skar. ællær þæn fýrst førþe .XII. Markær. taki .IIII. [14]) konongær. IIII:or. hæræð. [15]) oc .IIII. [14]) þæm [16]) vskiælikæ warð [17]) takin. Æn þem allæ ær fulghdu af hæræðinu [18]) til at takæ han. þa gifwm wir sakløsæ. Flyr þæn [19]) bort undæn [20]) sum slik sak wærdær giuin. þa scal hanum en rumæn dagh giwæ. til answaræ. at comæ. af þem daghi. scal han hawæ manæðæ fræst.

---

1) *B.* 10. twar marker kononge. oc tvar marker hæradþi oc tuar marker wæghfarandi manni. 2) oc wæghfarandi maþer. 3) wæghfarandi madþer wardþer rættir til. oc sigher &c. 4) adrum *utesl.* 5) rættaranum. oc sua þem ær wæghfarandi madþer callas væra rættir til fiærdþungs næmpd af hæraþi &c. 6) þe skiæl. æn wæghfarandi madþer lysti þæt laghlika. þa han bort for. annattuæggiæ firi grannum. ællær firi tryggum hærazmanni. at han fek &c. 7) oc for sinæ pænningæ *utesl.* 8) almænnelikt. 9) at han *utesl.* 10) böte. 11) vkum 12) oc *utesl.* 13) ær saklös han *i B.* 59 *har sedan blifvit sålunda rättadt.* 14) marker *tills.* 15) *Enligt B.* 10; *B.* 59 *har* hæræði. 16) *B.* 10. þæn. 17) war. 18) hæradþi. 19) han *är i B.* 59 *utplånadt och* þæn *i stället öfverskrifvit.* 20) oc *utesl. B.* 10.

at bøtæ swa mykith. sum fyr ær saght. æn han falz. ællær wæri siþæn vtlæghær. Wærdær oc swa at nokor þæn ær sandær at slikri gærningh. hører nokrum hærræ til .i. landinu. oc [1]) haldær þæn hærræn hanum siþæn han far wart bref, at han scal [2]) þæn samæ bort lætæ. vm fiughrten nættær. bøte .XL. markær. Ællær wæri sic mæð sinum en eð. Æn þa æn nokor annar .Ψ.(*madþær*) [3]) haldær hanum. æn þyt hwaru. at han eygh wart breff far. þa bøte þyt hwaru .XL. markær. þæt wærdær oc swa oft. at þæn sum giarðinæ [4]) gior. at han callær sik adþru nampni. æn han heter. oc slæppær swa vndæn. oc annar .Ψ.(*madþær*) [5]) wærðær takin for han. þæn eygh til gørðe. þæn sum [6]) swa wærðær takin. han skal wæriæ sic mæð .XII. .Ψ.(*mannum*) þem han war þa mæð. ær giarninggin six gørð [7]) waræ. Far madær eigh fødþo hwarti mæð bøn [8]) ællær mæð pænninghum. ærw þær til witni. þa lofwm wir hanum at takæ swa mykit. sum han ma sær fyrstum hiælppæ mæd. oc giældi swa mykit fore. sum [9]) almænnilik køpp ær .a. Mæð þy. at þæt ær oc wæl wærðhughut. at þer hawi meræ frælsi sum wærðughir [10]) æru. swa oc þer sum meræ ærwðæ for os. þa takum wir vndæn þæssi gistnigh. [11]) fyrst allæ varæ [12]) garðæ. swa biskupæ. oc riddæræ. oc swenæ til wapn. swa at þer skulu ingæ skulð bæræ. þær til. æntiggiæ [13]) giwæ ællær sæliæ. vtæn [14]) þer sialwer wiliæ, [15])

2. Ellighær wilium wir oc þy mal ær war faðir skippæði rikinu til frælsis. oc til naðþæ. attær nyæ. oc festum þem mæð wart walð. oc warum edðe. oc aldræ þerræ [16]) fræmstu mannæ .i. rikinu æru. [17]) Et ær þæt. at hwar sum huggær. allær dræppær nokon .i. [18]) sit sialfs hus. ællær annars manz hus. [19]) þa skal alt þæt han .a. skiptæs .i. þre. [20]) løtte. takær en konongær. annæn hæræð. þriðiæ sacsøkie. [21]) oc þæn sum giærðinæ [22]) gørðe. [23]) se vtlaghðær .e. til þæn biðær fore hanum. ær han hawir brutit wiðær. oc bøte os siðæn .XL. markær. Slikæ samu hæmð sculu [24]) allir þer hawæ. [25]) sum quindi walføræ. ællær dræppær. sarghær .i. kyrkyu. kyrkyugarðhum. ællær .a. þingum. ællær [26]) gangær .a. gruð. oc gøræ sæth. ællær takær [27]) man fore annars manz giærð. ællær huggær [28]) lim af manni. oc at þæssi war skipæn mati enæ lunð hallæs iwir alt rikit. þa wilium wir. at hwar sum ffaar at giæræ [29]) aff þæssum nokot nu æru vptalð. at han wæris annattwæggiæ mæð [30]) alðri hæræðz næmpð. ællær fællis. oc hwar sum faar

1) oc *utesl. B.* 10. 2) han bort &c. 3) madþer *utesl.* 4) gærningena. 5) man. 6) sum *utesl.* 7) gör. 8) oc egh pænningum &c. 9) almænnilikt ær köp a. 10) wærdþughari. 11) gistning. 12) warþæ. 13) annattvæggiæ. 14) um. 15) *Här införes i B.* 10: Uði þæssæ væræ skipan - - prouæst ioon, *som hörer till slutet, jfr. sid.* 653. *Not.* 15. 16) mannæ fræmstu *är sedan rättadt.* 17) æru *utesl.* 18) siæfsins *(siælfsins).* 19) hus *utesl.* 20) þry *har i B.* 59 *blifvit ändradt till* þre. 21) saksökiænum. 22) gærningenæ. 23) *Enl. B.* 10; *B.* 59 *tills.* oc. 24) *B.* 10 *tills.* oc. 25) ær waldföræ quindi. ællær dræpær. ællær sarghær i kirkium. ællær .i. kirkiugardþum &c. 26) ganga (*a*) giuð. 27) takæ 28) hugga. 29) nokot af þæssum sum nu &c. 30) *Enl. B.* 10; með *utesl. B.* 59.

at gøræ nokot [1]) af þæssum nv ærv vp talð. þa skal han alðrig frið ffa. fyr æn [2]) han þæn sami biðær fore hanum sum husit atti. ær giærningin ær giorð .i.

3. Ellighær mæðær [3]) þy at þæt ær wæl wærðuct. at þer sum os fylghiæ frammarmer baðþi mæð raðhum oc hialpp. at þer hawi mere æru. þa giwm wir allæ waræ mæn. oc wars kyæræ broðþors bændigs. oc allæ þerræ brytthiæ. oc lanbo. oc allæ þa .i. [4]) þerræ goz æru liðughæ. af allum [5]) konongslicum ræt. swa oc allæ ærkibiskupsins swenæ oc allæ biscupænnæ [6]) swenæ. Wiir wilium oc at allir þer mæn ær [7]) mæð ørs þiænæ. at þer hawi þæt samæ frælsi. hwem sum þer þianæ hælst.

4. Wir hawm oc swa skippæt. at ingin þæn. ær læn hawir. læggi nokor alagh .a. bøndær. ællær þunggæ. swa wist [8]) han vil eygh sin læn mistæ. vtæn þæt se þerræ goðwili. Wir firibiuðum oc þæt at bøndær giæri [9]) eigh gengiærð. lænsmannum. vtæn þer sialwer wili. eigh hællær [10]) þa þingæs æn vtæn þingh. Wir wilium oc at ingin man taki sær skyuth af bondom. vtæn han hawi wart breff þær til. hwar [11]) ællighæs takær skyut af bondom. oc faar han nokræ acomo af eghændænum. þa se hun vgilð. oc wærðær han fangin. þa løse sik. swa [12]) sum eghændæns dombær ær til. oc þæs ær æmni ær [13]) fangin ær. Læggium þy hær harðæ ræffst wiðær. at flæstir þer swa takæ. [14]) æru swa hærðis løser. at þer vandæ eigh hwat bonden faar sit attær. ællær eigh. æn þer gittæ syst mæð sinær þarwir oc syslur.

5. Wið [15]) þæssæ waræ skippæn waru wiðær mangir ærllikir mæn. oc gawu þær ia til. oc sworo at þer sculðu hanæ haldæ. oc stærkiæ [16]) mæð alt þæt þer gatu. þær waru wiðær biscupær. Jacuppær ærchibiscupær af vpsalum. Biscupp anundær af strængiænæs. Biscup kyætil af finlanði. Biscup aszur af wæxsio. þær waru oc [17]) wið ridðærær. ffyrst war brodþer. Bændictær. hærra vlwar karlssun. hærræ bændict [18]) laghman. Magnus ionssun. Swantæpulkær. Vlwar hulmgerssun. [19]) Anundær harals sun. [20]) Knutær mattiossun. Rørikær alguzssun. Karl haralssun. Thorsten hunwizssun. Bændict [18]) jonssun. Rangwaldær [21]) ræwær. Ranwaldær [22]) Ingæssun. Brynjulwær botillærssun [23]). þær war oc wið hæræ pætær war kanceler. hæræ bændict [18]) ærchidiakn af vpsalum. Prowæst [24]) andres. oc Prowæst Jon. Nu þær til at þæssi mal ær wir hawm nu vp talt. mattu hawæ fullæ fæstu. þa lætum wir

1) þætta sum nu ær vp talt. 2) þæn bidþer &c. 3) mæþ. 4) i. *utesl.* 5) allum *utesl.* 6) *Enl. B.* 10; buscupænnæ *B.* 59. 7) örs hauæ. at þeer hawin &c. 8) sum *tills.* 9) giærin. 10) i þing tima. æn vtan þæt. Uir &c. 11) ællær takær. faar han acomo nokra af eghandæ &c. 12) swa *utesl.* 13) sum. 14) ær swa hærði löser. 15) *Det följande:* Uid - - ioon *anförer B.* 10. *ofvanföre sid.* 652. *vid Not.* 15. 16) styrkiæ. 17) oc *utesl.* 18) bændictær. 19) *Enl. B.* 10; Hungers sun i *B.* 59. 20) *Enl. B.* 10. Karls sun *B.* 59. 21) Raguældær. 22) Ragwaldær. 23) potella sun. 24) andrös. oc swa prouæst ioon. Ellighær wilium wir &c. *jemf. Not.* 15 *sid.* 652.

wart insighlli fore þættæ bref sættiæ. Oc war þættæ skippæt. oc scriwæt i. alnu æptir wars hærræ føzllo ðagh. [1]) þusæn arum. oc tu hundræð. oc attatighi. oc fæm arum.

800. 1285.

Fru Christina Birger Jarls dotters Testamente af åtskilliga lägenheter och penningar till andeliga inrättningar.

A. 7. a. 1: 16.

Jn nomine sancte & indiuidue trinitatis, Ego Cristina byrgheri ducis sweorum quondam filia, considerauj quod omnia que sub celo sunt ex nichilo condita sunt, & ad suam tendunt originem naturaliter vniuersa, & hoc solum de rebus transitorijs post huius vite transitum non transire dinoscitur, quod ad pietatis opera misericorditer erogatur, Jdeo in nomine superbenedicte trinitatis sana & incolumis, de rebus michi ab ea licet inmerite largissime concessis, testamentum meum condidi in hunc modum, Jn primis Monachis in alwastrum apud quos ex deliberacione diutina vna cum marito meo predilecto domino siggone sepulturam eligere decreuj, curiam dictam lywnær integraliter assigno, vno dumtaxat excepto octonario & fundo quj wlgariter tompth appellatur, quos cum siluis & omnibus sibi attinentibus, curie nostre wallær nominate irrefragabiliter annecto in perpetuum possidendos, tali nichilominus interiecta condicione, quod prouentus omnes curie premisse fideliter & totaliter collecti, annuatim semper in decollacione beatj Johannis baptiste, ad tocius conuentus solatium & recreacioni, in quantum extendi valuerint pro pytancia communiter expendantur & ne temporis incertitudo obliuionem apud posteros pariat, volo ut anniuersarium nostrum eodem tempore in perpetuum omni semota prepedicione solempniter celebretur, Jtem ecclesie Lynkopensj, curiam Normæløso, cum omnibus attinencijs, vbi ex parte domini episcopj fiat vnum altare, in quo omnj septimana dicantur tres misse, due pro defunctis, & vna de domina in sabbato, festo non inpediente quod nos procurare debemus in omnibus paramentis, exceptis libris, Jn quo eciam omnj septimana dicatur vna missa pro defunctis, pro anima dilecti maritj nostri Domini siggonis, sicut in suo continetur testamento, Jtem singulis claustris in partibus Regni swecie, Cenobijs in Gothlandia & Fynlandia collocatis tantum exceptis, marcham argenti pro vino, ad incontaminati agnj pro nobis in cruce immolati sanguinis confectionem, Jtem cuilibet hospitali in Regno swecie dimidiam marcham ar-

1) Födzlo tima.

genti. Sed hec summa nichillominus est plenarie, & integraliter persoluta, Ne igitur super huiusmodi facto tam deliberatorie celebrato, & consulte, ac salubriter ordinato, cuiquam dubitacionis materia aut calumpnie relinquatur, sigilla Domini. M. serenissimi regis Sweorum Gothorumque, & illustris germani eius. B. ducis Fynlandie, ac venerabilis patris domini. B. episcopi lynkopensis, Meum, nec non & predulcium mearum, Margarete & helene filiarum feci presentibus, Anno dominj Millesimo ducentesimo, octogesimo quinto, fidedignis & auctenticis personis coram positis, applicarj. Actum presentibus domino Nicholao abbate in alwastrum & Fratre kanuto de sudherkopia confessore meo.

Alla 6 sigillen äro bortfallna; silkestrådar finnas qvar.

801. 1285.

Johan Elofssons Gåfvobref på Medalbytorp på Öland till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 55.

Omnibus christi fidelibus presentes litteras inspecturis Frater Johannes dictus Eleps sun milicie christi de liuonia Salutem in eo qui est omnium vera salus, Racioni consonum fore creditur & omnino posterorum vtilitati profuturum vt quod pie & fideliter a fidelibus geritur ne processu temporis facilius a memoria decidat litterarum testimoniis confirmare, Jnnotescat ergo tenore presencium tam presentibus quam postfuturis me deuocionis affectu prouocatum predium quoddam in mædalbythorp, parrochie sigarstad, terre Ölandie vnam hastam quinque, cubitos secundum morem illius patrie continentem pro anima coniugis mee predilecte ob remissonem suorum meorumque peccaminum donacione sollempni monasterio Noueuallis perpetuo contulisse. Ne igitur personis in eodem monasterio domino deo seruientibus uel eorum successoribus qui pro tempore in ecclesia fuerint memorata super donacione predicta tam sollempniter & legaliter celebrata, aliqua possit inposterum calumpnia suboriri, presentes litteras inpressione sigilli mei roboratas eisdem confero in testimonium & pleniorem euidenciam premissorum Hec autem littera data est Anno domini M°CC°LXXX°V°. licet dictum predium antefato monasterio longe ante fuerit assignatum.

Sigillet bortfallet.

802. 1285 d. 22 Febr. Skara.

Kon. Magnus I:s Testamente af jord och penningar, skrudar, m. m. till kyrkor och kloster.

A. 4. a. 2: 8.

Jn nomine sancte & indiuidue trinitatis. Magnus dei gracia, Sweorum Gothorumque Rex, Vniuersis christi fidelibus, tam posteris quam mo-

dernis presentes litteras inspecturis, salutem in dei filio ihesu christo. Cum primorum parentum preuaricacione promerente, que iusto dei iudicio transiuit ad posteros, sit humanum genus non solum multiplicibus subiectum penalitatibus & erumpnis, verum etiam moriendi necessitati ineuitabiliter addictum, sitque humana vita ventus & vapor ad modicum parens, exitus ignara penitus & incerta, simusque nihilominus post discursum huius vite ante tribunal supremi iudicis recepturi prout in corpore gessimus siue bonum siue malum, nam quecumque seminauerit homo hec & metet. consultum & expediens fore non ambigitur, condicionem status vigilanter aduertere, diem resolucionis mentis oculis crebrius anteponere, Elemosinis peccata redimere, & equissimi iudicis faciem, caute congruis Racionibus, hoc est, placatiuis pietatis operibus preuenire. Nos igitur dei gracia preuenti, & afflati inspiracione altissimi, super discriminosum & instabilem statum vite momentanee mentales oculos attollentes, extremumque diem, incertum penitus, preuenire cupientes, dignum duximus, amore eterne hereditatis accensi, pro celestibus terrena, pro eternis temporalia, pro incorruptibilibus commutare caduca, & in hunc modum, preuia deliberacione diligenti & debita, nostrum condere testamentum. Jn honore domini nostri ihesu christi & sanctissime Matris sue virginis Marie, Gloriosique confessoris sui francisci & omnium sanctorum. Legamus donamus & assignamus in primis, ffratribus Minoribus in stokholm, apud quos eciam eligimus sepulturam, quam, quin ibi fiat, nullus, sub interminacione anathematis attemptet impedire, presertim cum super hoc nobis littera domini apostolici sit concessa, Curiam nostram snwtærstad, pro consummacione Ecclesie & dormitorij, que, deo auctore, de nostra ordinacione & elemosina sunt fundata. Jtem pro maiori altari ibidem, ornatum altaris sollempniorem quem habemus, cum aureo calice & duobus baldekinis, quorum alterum sit pro altaris antipendio. et alterum pro tabule tegumento, temporibus quibus non contingit ipsam tabulam Reuelari. Jtem. pixidem argenteam pro sacra ewcharistia in cyborio conseruanda. Jtem pelues argenteas, ampullas argenteas, & maius argenteum thuribulum de capella nostra, cum duobus candelabris habentibus nodos cristallinos, & cum cruce eburnea in summitate cyborij collocanda. Jtem Casulam aurifrigiatam factam opere plumario, quod wlgo dicitur, sænkth, cum ceteris ad eam pertinentibus sacerdotalibus ornamentis. Jtem dalmaticam & subtile de ymaginibus beate virginis cum ceteris que in Missa ad ornatum dyaconi & subdyaconi requiruntur. Jtem ad altare beatissime virginis Marie, antipendium de blyald, cum casula dalmatica & subtili de baldekino forratis rubeo serico, cum ceteris ad hoc pertinentibus sacerdotalibus ornamentis. & cum eisdem in maioribus festiuitatibus beatissime virginis celebretur. Jtem. ad altare beati francisci. ornatum altaris quem habemus

mus in minoribus sollempnitatibus cum casula de ymaginibus beate virginis & ceteris sacerdotalibus ornamentis. Ceterum, si nos, vocante domino, in tam remotis regni partibus mori contigerit, quod ad locum sepulture supradictum corpus nostrum mox deferri non poterit. tempore intermedio eligimus colligi in tunc viciniori conuentu ffratrum Minorum, quousque ad locum destinatum commode & sine grauamine eorum per quos fiet transitus, poterit asportari. Racione cuius tunc cedant fratribus illius conuentus dextrarius noster, armatura, &. XL. Marche. denariorum. de munere speciali. Jtem pro redempcione crucis nostre ad terram sanctam, assignamus. CCCC:tas Marchas. puri, cum quibus mittantur. IIII:or Milites loco nostri. Pro huius autem summe solucione. assignamus anno obitus nostri, Almenningxøre per westgociam, & ledhongxlamæ & nefgiald per westmanniam super hoc instanter rogantes omnes, quibus hec a nobis sunt collata pro stipendijs. quod nullus egre ferat quod hec pro tantis nostris leuamus necessitatibus illo anno. & si assignata summa non sufficit, pro supplemento, in secundo anno almenningxøre de westgocia colligatur. Cuius exsecucionem in westgocia, committimus Domino Archiepiscopo, Domino skarensi, Cancellario & drozato. Jn westmannia. Domino Archiepiscopo, domino Arosiensi. Cancellario & drozato. Jtem pro redempcione crucis nostre in Rigam, Anno obitus nostri in expensis nostris. IIII:or Armigeri transmittantur. Jtem Ad locum beati francisci, Assisij. XXIIII:or Marchas puri. Jtem. Monachis de warnem vbi predilecti progenitores nostri sunt reconditi. CCC. Marchas. denariorum. pro quarum solucione assignamus eis curiam nostram, badhini, quousque a nostris redimatur heredibus, sub hac forma. Monachi, cum regimen & curam curie prefate susceperint. computari & conscribi faciant fideliter, cum scitu domini skarensis, & aduocati ibidem, omnia que recipiunt & estimari faciant certitudinaliter & taxari. vt relicta caucione estimacionis, tam penes ipsum dominum Episcopum, quam penes monachos, quam etiam penes aduocatum, sine cuiuslibet diminucionis vel dilapidacionis dispendio, ipsam in omnibus eque bonam restituant sicut susceperint, cum eam representari contigerit, nostris heredibus redimendam. Tempore vero intermedio. volumus quod singulis annis, de redditibus eiusdem curie, quos colligere, custodire & disponere teneatur prior vel maior cellerarius, fiant tres pitancie ffratribus in conuentu, & illis diebus dicantur vigilie sollempniter & missa in conuentu, & a quolibet fratre sacerdote vna missa, a ffratribus vero clericis non sacerdotibus & laycis correspondancia, in psalteriis, & pater noster, jta quod vna die pro nobis, alia pro ffratre nostro, & tercia pro parentibus nostris, vt dictum est, Misse pariter & eis corruencia, cum vigilijs dictis sollempniter, persoluantur. Cvm vero dictam curiam redimi contigerit. ordinamus quod illas. CCC. Marchas prior vel maior

cellerarius, vt dietum est sub ordinacionem suam & prouidenicam recipiat, & in predium, vel alios tales certos redditus, cum scitu semper & consilio domini skarensis & aduocati ibidem conuertat. de quibus annuatim die obitus nostri, in perpetuum, vna sollempnis pitancia procuretur ffratribus supranotatam suffragiorum sollempnitatem tunc pro nobis nullatenus omissuris & si quid residuum fuerit. hoc illo anno pro infirmorum ffratrum necessitatibus erogetur. & ad hoc ipse prior vel cellerarius, quicumque in illo officio fuerit ad quod dicte. CCC. Marche. deuenerint. firmiter teneatur, Et vt hec nostra ordinacio & vltima voluntas irrefragabiliter & sine subtractione qualibet obseruetur. volumus quod istud inter ipsos monachos in registro redigatur, & in scripto ad perpetuam rei geste memoriam, posteris relinquatur. Jtem Ecclesie vpsalensi. IIII:or Marchas. puri de quibus fiat vel procuretur, supra maius altare, ymago virginis gloriose. Jtem Ecclesie skarensi. IIII:or Marchas. puri, pro pixide, ad deferendum corpus dominicum pro infirmis. Jtem Ecclesie lincopensi. IIII:or Marchas puri pro calice, cum quo semper super maius altare celebrentur misse de mortuis. quocienscunque eas ibi contigerit celebrari. Jtem Ecclesie strengenensi. IIII:or Marchas puri. pro thuribulo procurando. Jtem Ecclesie arosiensi. ornatum altaris. Jtem Ecclesie finlandie. IIII:or Marchas. puri. pro calice ad maius altare. & pixide pro sacra eucharistia conseruanda. Jtem Ecclesie wexionensi. capellam nostram cotidianam, ornatum. scilicet altaris, indumenta Rubea & tres cappas, quarum vna, viridis, & due rubei sunt coloris. Jtem singulis Claustris, tam ffratrum Minorum, quam ffratrum predicatorum, quam etiam griseorum, necnon & monialium, in regno nostro. tres. Marchas. puri. Jtem singulis hospitalibus. duas Marchas. argenti, ad ordinacionem dyocesani Episcopi, pro vestibus infirmorum. Jtem singulis ecclesiis in quarum parrochijs sunt bona nostra, siue patrimonialia siue corone. III. Marchas. argenti, quarum medietas cedat ecclesie pro luminaribus & medietas sacerdoti. Pro istorum omnium solutione, in westgocia, tam Ecclesie kathedrali, quam alijs locis, assignamus monetam skarensem. Jn østgocia. monetam suthercopie, skiæningie, & iunæcopie. Jn dyocesi strengenensi. monetam Nycopie & øræbro. Jn swecia vero & finlandia. monetam in vpsalia & arosia deputamus, sub hac forma, scilicet, quod quilibet Episcopus in sua dyocesi. Cancellarius noster, atque dapifer, cum monetario super collatis & expensis, erogatis & erogandis, computacionem teneant, quousque in solidum fuerit expeditum, & pro nostra ordinacione singulis plenarie persolutum. Preterea. Centum. Marchas in quibus tenemur ecclesie vpsalensi, & Centum. Marchas. in quibus tenemur Ecclesie strengenensi, Ceteraque omnia in quibus tenemur, siue ecclesijs, siue mercatoribus, siue alijs quibuscumque. sic solui & expediri decernimus, sicut super hijs, cum consiliarijs nostris, skiæningie ex delibera-

cione diffiniuimus, & prout super hoc, sigilla omnium nostrum, appensa instrumento super hoc confecto, clarius protestantur. Proinde siquid soluendum superest de eo quod tenebamur pro ffratre nostro duce Erico, usque ad supplementum plenarium deputamus curiam nostram, tunar, exsecucionem illius & solucionem, siquid fuerit, domino lincopensi, & decano eiusdem loci, totaliter committentes. Sed quia facta mortalium obliuionis iacturam senciunt nisi munimentis litterarum alligentur & earum adminiculo ab obliuionis interitu defendantur. idcirco presentem seriem, sigillo nostro. dilecte vxoris nostre, Dilectique ffratris nostri Domini .B. ducis finlandie, necnon & venerabilium patrum, Domini archiepiscopi vpsalensis, ac ceterorum suffraganeorum regni nostri, communire decreuimus. vt sic scrupulum dubitacionis cuiuscumque, que suboriri possit in posterum, explodat faciliter & compescat. Ceterum ne de receptis curialitatibus, laboribus & seruicijs, iudicemur immemores aut ingrati. omnibus Regni nostri, Episcopis, clericis, nobilibus, militibus, armigeris ac famulis vniuersis, de recepto fauore & fideli seruicio, ex intimo corde, graciarum referimus actiones, monentes instancius, affectuosiusque rogantes, Quatinus hoc idem fidelitatis & obsequij vinculum, erga dilectam vxorem nostram & prolem, singuli velitis in posterum firmiter & inuiolabiliter obseruare. Jnsuper, quia mortuorum memoria, vt plurimum, surrepentibus seculi curis & sollicitudinibus, a mentibus solet elabi superstitum, magisque pium & meritorium esse dinoscitur, tunc cuique sollicitis subuenire suffragijs, quoniam ipse sibi est omnino impotens & extra statum meriti vel demeriti constitutus. idcirco ne memoria nostra, simul cum sonitu campanarum pereat sed in pijs fidelium desiderijs vigeat & radicata remaneat. animam nostram sacris oracionibus omnium, cuiuscumque sint etatis, status, condicionis, religionis vel ordinis, sub spe & amore mercedis eterne, omni deuocionis affectu quo possumus humiliter recommendamus, postulantes & petentes de gracia & munere speciali, quod quilibet Episcopus in sua dyocesi & ecclesia, in memoriam nostri aliqua specialia suffragia dignetur & velit constituere, anniuersarij nostri, termino recurrente. Huius autem testamenti nostri, ordinacionis & vltime voluntatis, exsecutores constituimus, Dilectam consortem nostram, dilectum ffratrem nostrum dominum .B. ducem finlandie, venerabiles patres, dominum archiepiscopum vpsalensem, & omnes suffraganeos, dominum Cancellarium, dominum dapiferum, omnesque consiliarios nostros, quos monemus attencius instanciusque rogamus, vt in eterne retribucionis meritum, hec omnia sine dilacione, dissimulacione, diminucione & impedimento quolibet, curent & promoueant, & faciant fideliter expediri.

Datum & Actum skaris. Anno ab incarnacione Domini, M°.CC°.LXXX°V:to. Coronacionis nostre Anno. VIII°. Jn kathedra beati petri.

På frånsidan, med mycket gammal hand: Primum testamentum regis magni.
Något mer än hälften af Drottningens sigill, i rödt vax, finnes; alla de andre saknas.

803. 1285 d. 11 Mars.

Kanik Carls i Skara gåfvobref på Saleby och Faleqvarn till Biskopsbordet i Skara.
A. 3. z. 1: 17.

Omnibus presentes litteras jnspecturis. Karulus canonicus skarensis. & plebanus ørbyh. Salutem Jn omnium saluatore Tenore presencium jnnotescat vniuersis. tam presentibus quam futuris. Me Curiam Meam salaby. cum Molendino adiacenti dicto faluquern, & ceteris attinenciis. videlicet pratis agris pascuis & siluis. venerabili patri domino. B. . skarensi episcopo suisque successoribus post ipsum. Contulisse iure perpetuo possidendam. Reseruato tamen michi quam diu vixero ordinacione cum vsufructu. Curie Memorate Jn Cuius rei Memoriam longgiorem & Euidenciam pleniorem. Cum sigillo Meo. sigilla venerabilium virorum. dominorum. petri illustris regis swecie cancellarii. & abbatis de varnehm. ac aliorum discretorum presentibus sunt appensa. Datum Jn claustro Warnehm Anno. dominj. M°.CC°.LXXX°.V°. Jn dominica passionis.

Sigillen: N:o 1, andeligt, bibehållet; de öfrige 4 bortfallne.

804. 1285 d. 21 Mars. Eskilstuna.

Priorens i Eskilstuna Bref rörande Ingvars i Kumla och dess Hustru Catharinas gåfva af andelar i Kumla och Spånga emot broderskap och försvar i klostret.
A. 3. b. 1: 5.

Uniuersis christi fidelibus presens scriptum cernentibus. Frater Ebbo sacerdos humilis prior sancte domus hospitalis ierosolimitani beati johannis baptiste in eskelstunum totusque conuentus ibidem. Salutem in uirginis filio benedicto. tenore presencium notificamus omnibus presentibus & futuris. Jnguarum. in cumlum & uxorem eius Katerinam ad domum beati johanis baptiste se pariter & bona sua mobilia & inmobilia videlicet horam terre. cum. IIII. denarios in predicta villa &. V. denarijs in spanga cum omnibus suis attinencijs iure perpetuo possidenda irreuocabiliter contulisse illorum heredum fauore mediante consilioque cognatorum tali autem ordinacione interpossita & prefixa ut dictus Jnguarus & uxor eius in bonis supradictis quam diu simul uixerint sine in omni impedimento habitare debeant libere & quiete, ita ut neque nos nec aliquis successorum nostrorum ipsos ante obitos illorum de dictis bonis ad predictam domum nostram sine illorum concensu & fauore poterit reuocare mortua autem ipsa uel e conuerso ipsa liberam habeat eligendi facultatem quid sibi pocius placuerit ad sepedictam domum se transferre uel in bonis illis quam diu uixerit commorari.

Notificamus eciam quod nos sepedictum Jnguarum. & uxorem. suam. K. in nostram confraternitatem & tuicionem domus recepisse. Concedentes eis participacionem missarum psalteriorum oracionum elemosinarum abstinenciarum omniumque beneficiorum que in domibus nostri ordinis per mundum fiunt vniuersum. Jn super. VII:a. pars eiusdem de iniuncta sibi penitencia ex auctoritate apostolica misericorditer relaxatur. Jn cuius rei testimonium presentes litteras. Sigillo erici estenson atque sigillo prioris Ebbonis & sigillis fratrum nostrorum videlicet fratris strangonis fratris iohannis jverson. fratris petri. fratris jon. fratris Laurencij. fratris thyrgilli fecimus roborari actum in eskelstunum Anno domini. M°.CC°.LXXX°.V°. Jn die beatj benedicte abbatis.

Sigillen N:o 1, 3, 4, 5, mer och mindre skadade, N:o 2, 6, 7 bortfallne.

805. 1285 d. 14 Maj.

Johan Elofssons Bref rörande Kyrke-Otenby på Öland, som lemnas Nydala kloster i utbyte mot klostrets gods på Selaön.

A. 3. x. 11 56.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Johannes Elaui quondam filius. salutem in domino uiuere & ualere. Rerum gestarum ueritas apud mortales longitudine temporum. & obliuionis nubilo deperiret si non eam posterorum noticie scriptorum memoria commendaret. jnnotescat ergo presentibus & post futuris quod nos concambium possessionum fecimus cum monacis Cisterciensis ordinis de domo Noueuallis. Dantes eisdem possessiones quas habuimus in Ölandia iusto mercationis titulo. Kiirkio Ötenby cum domibus & pomerio legali iure perpetuo possidendas. Recepimus autem de predictis Monacis possessiones quas habuerant actenus in insula que uocatur Sila. sitas in uillis quarum hec sunt nomina. silicet Nybyli in qua sunt predia decem orarum. Lunghum in qua predia duorum solidorum. Risom predium unius solidi. & Ernestom predia duorum solidorum que nobis decetero legaliter attinebunt. Vt igitur hoc concambium legaliter inter nos stabilitum firmum robur optineat, Nos huic carte sigillum nostrum appendi fecimus. Cui nichilominus abbas frater Nicolaus eiusdem domus sigillum suum appendi fecit. vt cunctis pateat. Dominum abbatem. N.. conuentum predicte domus & nos in hoc unanimiter unanimiter consensisse. Rogantes dominum. F. Legiferum ut eciam sui sigilli testimonio presentem uelit cartulam roborare Actum anno Domini. M°.CC°.LXXX.V°. pridie idus Maii.

Sigillen bortfallne.

806. 1285 d. 18 Maj. Rom.

Påfv. Honorius IV:s Skrifvelse till Ärke-Bisk. i Lund med Pallium för utvalde Ärke-Bisk. i Upsala.

K. c. 189.

Honorivs Papa Quartvs Venerabili Fratri J. Archiepiscopo Lundensi.

Pallevm insigne Pontificalis officij fuit a nobis pro dilecto filio Magno Electo Vpsalensi per dilectos filios Petrum Agnetis Canonicum Lundensem & Hermingum Clericum Vpsallensis Diocesis Nuntius cum ea qua decuit instantia postulatum, & dum de concessione ipsius Pallei ageretur, idem Petrus pro parte ipsius Ecclesiæ Lundensis asseruit dictum palleum tibi specialiter fore mittendum per te assignandum Electo prædicto, prætendens per priuilegium Apostolicum apparere, quod Archiepiscopus Lundensis Primatum obtinens, præest Archiepiscopo Vpsallensi & quod cum expedit Palleum impetratum a Romano Pontifice per Nuncios Ecclesiarum earundem ad ipsam Lundensem portetur Ecclesiam, & per Lundensem Archiepiscopum Vpsallensi Electo consecrato in Archiepiscopum tribuatur. In regestro quoque fel. rec. Gregorij Papæ Noni Prædecessoris nostri noscitur esse repertum, quod olim Palleum petitum per Canonicos Ecclesiæ Lundensis Nuntios tunc pro Vpsallensi Electo fuerat Antecessori tuo Archiepiscopo Lundensi transmissum eidem Electo per eundem Archiepiscopum assignandum. Sed eodem Hermingo pro dicta Vpsallensi Ecclesia in contrarium asserente prædicta non fuisse seruata. Nos præcauere volentes, ne dictæ Ecclesiæ sub talibus anfractibus dispendium patiantur, huiusmodi petitioni duximus annuendum, & per eosdem Petrum & Hermingum dictum Palleum de corpore Beati Petri sumptum tibi transmittimus assignandum eidem Magno Electo, vt illo intra Ecclesiam suam illis diebus vtatur, qui expressi in ipsius Ecclesiæ Vpsallensis Priuilegijs continentur. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus illud auctoritate nostra electo assignes eidem sub ea forma, quam tibi sub Bulla nostra mittimus introclusam, & ab eo nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ sub forma quam sub eadem Bulla tibi dirigimus fidelitatis recipias Iuramentum. Formam autem Iuramenti quod ipse præstabit nobis per eiusdem patentes litteras suo sigillo signatas per proprium Nuntium quanto citius studeas destinare. Cæterum non intendimus quod per hoc tibi vel Ecclesiæ tuæ nouum ius aliquod acquiratur, vel prædictæ Vpsallensi Ecclesiæ in prosecutione sui Iuris, si quod circa præmissa sibi competit quoad petitorium in aliquo derogetur Datum Romæ apud Sanctam Sabinam XV. Calend. Iunij anno primo.

807. 1285 d. 31 Jul. (4 Aug.?)

Karl Gustafssons Salu-Bref på jord i Argsö och Bolstompt till Borgaren Tideman Friis i Stockholm.

A. 6. a. 1: 32. och B. 2: 34.

Vniuersis sancte matris ecclesie filiis quibus presentes innotuerint. karolus gøstafson Salutem in domino sempiternam Quoniam ob labilem hominum memoriam viteque fragilis breuitatem, que racionabiliter acta sunt frequenter indubium reuocantur, elucescit autem et uiuit actio cuius se facit littera defensorem elucere igitur volumus nos domino thydemanno friis terram quam in argsø & bolstump possedimus pro pleno precio vendidisse transferentes in ipsum ac heredes suos omnimodam libertatem dictam terram possidendi vendendi commutandi siue quoquomodo ordinandi Jn cuius facti testimonium ad euidenciam pleniorem Sigillum nostrum presentibus duximus apponendum presentibus domino thoriro kætilson & domino hartmanno gremlin. Datum anno domini M°CC°LXXX°V° in die germanni episcopi.

Af originalet är en del bortrifven: det bristande är hämtadt af afskriften.

Sigillen: af N:o 1, ett stycke, med en struts och omskriften: ... tmanns deoldes ... 2 adel. ett stycke.

808. 1285 i Aug. Paris.

Abbot Matheus och Herr Simons, å Konungens i Frankrike vägnar, gifna tillstånd för Dom-Prosten Andreas och hans rätts innehafvare att utan all annan tunga än en bestämd årlig afgift äga ett i Paris inköpt hus.

A. 3. a. 3: 6. *)

Matheus miseracione diuina ecclesie beati dyonisij in francia abbas humilis et symon dominus Nigelle. Locum tenentes domini Regis francie Notum facimus vniuersis tam presentibus quam futuris. quod cum Magister Andreas prepositus vpsalensis in suescia. titulo empcionis acquisierit ut intelleximus a Guillelmo de s . . queso pellipario. Ciue parisiensi & matilde eius vxore quandam domum sitam parisiis vltra paruum pontem in vico serpentis Cum quadam Granchia jardino & eius pertinenciis. Que quidem domus protenditur usque ad vicum ad duas portas contigere ex vno latere domuj Regis ad ensem et ex alio domuj constancie filie defuncti magistri thierrici thendo*nis* in dominio & censura domini Regis Nos ex auctoritate & vice domini Regis nobis commissa et nomine domini Regis & pro ipso volumus

*) Utur en officiel vidimation, gifven i Paris Fredagen efter (Reminiscere) 2:dra söndagen i Fastan år 1285, hvilket, efter vårt sätt att begynna året med den 1 Januari, skulle antyda d. 25 Febr. 1285, vid hvilken tid det vidimerade brefvet ännu ej var utfärdadt; hvilket datum dock är efter ett annat beräkningssätt, det Pisanska, som begynner året med d. 25 Mars eller det, som gör denna tidsafdelning vid Påsken, och således utmärker hvad efter vår beräkning är d. 15 Mars 1286, under hvilken dag denna vidimation ock kommer att här upptagas.

& concedimus quod dominus magister Andreas & eandem habituri ab ipso dictam domum Cum granchia jardino & pertinenciis quittam & liberam ab omni onere preterquam de sex denariis censualibus. domino Regi in festo beati Remigij annuatim Reddendis tenere possint in manu mortua in perpetuum & pacifice possidere sine coactione vendendi uel extra manum suam ponendi uel eciam aliquas vendas aut Redibentias alias de eadem domo Granchia jardino & pertinentiis persoluendi si tamen eam vendi contingeret in futurum salua & Retenta domino Regi in dicta domo Cum granchia jardino & pertinenciis omnimoda alia iusticia & saluo in aliis jure domini Regis & jure in omnibus alieno Quod ut Ratum & stabile permaneat in futurum presentes litteras sigillo Regio quo vtimur fecimus sigillari actum parisiis anno domini Millesimo ducentesimo octogesimo Quinto mense augusto.

809. 1285 d. 5 Aug. Upsala.

Utvalde Ärke-Bisk. Magnus Bosons Tillkännagifvande att den färd Biskop Bo i Linköping företog med Ärke-Biskopen till Lund för invigningen, skedde frivilligt af personlig aktning, och således af efterträdare icke kunde fordras såsom Embets-skyldighet.

B. 3: 50.

Jn nomine domini Amen. Anno domini Millesimo CC.LXXX. quinto non. augusti Nos magnus dei gracia electus Vpsalensis confirmatus pro consecracione nostra lundis ituri protestamur simpliciter et fatemur expresse quod venerabilis pater dominus boo lincopensis episcopus non tenetur nos sequi hac vice lundis pro consecracione nostra optinenda. Set si forte nos sequtus fuerit hoc faciet de affectuosa et gratuita qua circa personam nostram afficitur voluntate. Jtem quia venerabilis pater dominus. H. quondam lincopensis episcopus dicti domini boo antecessor immediatus dominum Jacobum sancte memorie antecessorem nostrum proximum lundis sequebatur pro consecracione ipsius domini Jacobi optinenda Timet dictus dominus boo. ex huiusmodj bino actu sibi et ecclesie sue lincopensi posse in posterum preiudicium generari Nos igitur predicto domino bo. suisque successoribus et ecclesie lincopensi precauere volentes. protestamur publice et fatemur expresse quod ex huiusmodi bino actu nullum sibi uel suis successoribus seu ecclesie lincopensi preiudicium generetur. Jtem si contigerit nos ad curias seu grangias sepedicti domini bo. diuertere et ipse in eis nobis aliqua necessaria amministrari fecerit, protestamur expresse quod nobis et succesoribus nostris nomine vpsalensis ecclesie nullum jus per hoc acquiratur similia exigendi a prelato ecclesie lincopensis. Ymmo Renunciamus omni allegacioni et excepcioni et omni iuris acquisicioni que nobis uel nostre ecclesie acquiri posset in preiudicium ecclesie lincopensis ex predictis uel aliquo predictorum.

810. 1285 d. 5 Aug. Upsala.

Upsala Dom-Capitels intyg öfver förbemäldte tillkännagifvande.

B. 3: 50.

Omnibus presentes litteras audituris Capitulum vpsalense salutem in domino Notum vobis facimus quod in nostra presencia constitutus vir dominus M. dei gracia noster electus vpsalensis. confirmatus. protestatus est coram nobis in hunc modum *Se föregående N:o* 809. Nos igitur capitulum vpsalense quia predictis protestacionibus et renunciacionibus interfuimus et consensimus ad euidenciam pleniorem presentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Actum et datum anno domini M CC LXXX quinto. Non. Augusti.

811. 1285 d. 23 Aug. Sundby.

Konung Magnus I:s Bref rörande Berga i Wårdinge till Bengt Petersons Fru Ingeborg med stadfästelse på utbytet af denna gård mot hennes i morgongåfva af Nils Michaelsson erhållna gård Stensäter.

A. 6. a. 1: 33.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Magnus dei gracia swéorum Gotorumque Rex. Salutem in domino Jhesu christo. Tenore presencium tam presentibus, quam futuris liquido declaramus quod nos Mansionem Biærhær in Warthunge cum agris, pratis, siluis, piscacionibus, molendinis, & coloniis & omnibus attinenciis mobilibus & inmobilibus. supradicte mansioni attinentibus prout in presenciarum sunt Domine Jngiburgi vxori benedicti pætærs sun Regie lenitatis clemencia, auctoritate presencium assignamus ac suis heredibus in perpetuum iure proprietatis possidendam. commutacionem memorate mansionis pro mansione, stenæsætýr eidem. J. ex parte domini Nýcholai quondam Mýchiæls sun. pro donacione propter nupcias wlgariter Mohrhons Giæf sibi assignata per ipsum. N. tunc maritum suum de consensu propinquorum suorum factam ratificantes & auctoritate regia confirmantes, transferendo in ipsum & heredes suos proprietatem & possessionem supradicte mansionis, & attinenciarum jpsius, & dando ei plenam facultatem dicta bona possidendi, regendi, commutandi, vendendi, ac prout sibi & suis heredibus visum fuerit ordinandi. ffirmatores huius contractus & ordinacionis nostre secundum leges & consuetudines Suthirmanie Wlgariter fætær exstiterint. Domini Haquinus Marskalkus Tunæ sun. Karulus. æstrithæ sun. Johannes Jngiwals sun. Røricus algoti. Philippus de Runbý. Nýcholaus Jngemundæ sun. Petrvs Ragwaldæ sun. arnulfus de Møribý. Dan Joons sun. Jtem Thørgillus Knuzs sun, Býrgerus pætærs sun. Phillippus Jngiwals sun. Ericus østens sun. Bero Legifer. cum multis aliis. Jn cuius rei

testimonium presentes sigillo nostro, vna cum sigillis predilecti fratris nostri domicelli Benedicti Ducis finlandie & venerabilium patrum dominorum. M. vpsalensis archiepiscopi. A. strengnensis. & P. arosiensis. Episcoporum. ac Fidelium de consilio nostro militum nostrorum. Dominorum M. Dapiferi nostri. Ha. Marskalki nostri. Karuli æstrithæ sun. Anundi Harals sun. & Nycholai Jngimundæ sun. fecimus communiri. Datum Sundby anno domini M°. CC°.LXXX°. quinto. X kal. septembris.

Sigillen N:o 1, 2, 5, 8, 9, 10 saknas; af de öfrige 4 äro blott stycken qvar på grönt silke.

812. 1285 d. 23 Aug.

Testamente af Decanus i Lund på fastigheter och lösören till andeliga inrättningar m. m.

B. 1: 224.

Svper bonis in bielthorp. que habet decanus.

Jn nomine patris et filii et spiritus sancti Amen. Vniuersis presentes litteras inspecturis .B. decanus lundensis in domino salutem. Nouerit vniuersitas vestra quod ego licet eger corpore sanus tamen mente. volens ad maiorem certitudinem et cautelam meam voluntatem vltimam declarare. presens scriptum meum volo esse testamentum Jn primis igitur in remedium anime mee et salutem lego de bonis et rebus mihi a deo concessis. terram quam habeo in bialthorp. instructam cum XIII. marcis denariorum ecclesie lundensi. jta quod fructus inde annuatim prouenientes. taliter distribuantur. videlicet fabrice dicte ecclesie dimidia marca Canonicis autem et vicariis qui vigiliis et missis animarum in anniuersario meo interfuerint. dimidia marca. ad offerendum. due ore et pauperibus scolaribus. II. ore Jtem ad recreacionem canonicorum ibidem eodem die dimidia marca. predicatoribus etiam lundis II. ore et fratribus minoribus tantum. Decanus autem lundensis qui pro tempore fuerit quem dictorum bonorum volo esse procuratorem. residuum percipiat Jtem singulis. V. altaribus inferioribus lundensis ecclesie. lego II oras denariorum et presbiteris singulis ibidem tantum. beate marie magdalene in cripta. II. marcas. presbitero ibidem. II. oras denariorum. terre sancte pro redempcione crucis mee XII libras thuronensium nigrorum Ecclesie omnium sanctorum lundis. II. marcas denariorum Sanctimonialibus lundis II. marcas denariorum Cuidam moniali ibidem dicte ættæ. marcam denariorum ffratribus minoribus ibidem. bibliam meam. hospitali sancti spiritus dimidiam marcam. hospitali leprosorum dimidiam marcam. singulis ecclesiis parrochialibus lundis. II. oras. singulis presbiteris tantum Ecclesie stangby. II. marcas. vicario ibidem. marcam. Ecclesie hwitinge nørre. IIII:or marcas den. et omnes domus quas possideo in eius fundo. presbitero ibidem. sorcocium meum. ministro ecclesie ibidem. marcam Singulis ecclesiis in hartagre hæret II. oras

den. et singulis presbiteris ibidem tantum. pauperibus illius hæret marcam ordei Ecclesie ørghe dimidiam marcam. presbitero II. oras Ecclesie thorløse II. oras et presbitero tantum Ecclesie ask. marcam et presbitero II. oras Ecclesie billinge II. oras et presbitero tantum Jtem monasterio de heriuado. II. marcas. monasterio de aas marcam. Monasterio de øwith. marcam Monasterio in tumrop. marcam dimidiam et monasterio in bækæskow tantum Jtem predicatoribus in hælsinburg. dimidiam marcam. fratribus minoribus in træleborg dimidiam marcam fratribus minoribus in ystath. tantum. Hospitali leprosorum apud tummorp. II. oras. predicatoribus aas. dimidiam marcam et hospitali ibidem II. oras Jtem jngeman famulo meo. jugum jumentorum cum II. oris annone Springimile famulo meo. nigrum equum in quo equitat cum II. oris annone. haquino famulo meo marcam cum ora annone. petro famulo meo. marcam denariorum Jtem towe consanguinee mee II. marcas. omnia supradicta preter legatum terre sancte volens solui de bonis estimalibus, que possideo in fundis ecelesie stangby Jtem liberis sororis mee gertrud. estimaciones cum domibus que ad me pertinent in fundis prebende mee. Petro dicto tonneson consanguineo meo. curiam quam habeo in ask cum omnibus mobilibus et immobilibus Michaeli paruo polidrum trium annorum. jarpulpho consanguineo meo. duas equas meliores de equicio meo. tonne consanguinee mee. annulum aureum. Jtem conuiuio caritatis bicarium meum argenteum. Gamalieli marcam den. gunnero in hastath consanguineo meo. estimacionem quam habet de me et debita que mihi debet. sibi remitto Jtem magistro henrico canonico lundensi decretum meum. domino petro sacerdoti de akathorp. exposiciones epistolarum beati pauli apostoli et vnum cornu. domino gunnero sacerdoti cappam meam choralem. domino ødder presbitero summam meam regmundi. domino benedicto ad sanctum paulum tabardum meum foratum cum albo panno. Domino laurencio ad sanctum thomam capam meam blauiam rotundam. Olauo scolari meo. jtinerarium meum in duabus partibus Concanonicis meis volo distribuere res meas prout dederit dominus deus Jtem magistro laurencio dimidiam marcam siliginis desiccate. Domino petro trugoti. ambulatorem meum nigrum. Domino nicolao gregorii summam gaufredi et dimidiam lestam brasii desiccati Jtem domino gunnero antedicto. superpellicium meum nouum. Domino jacobo vicario. botas meas cum caligis albis Ad pontem amnis dysiæ. marcam den. Ad omnia igitur et singula premissa perficienda et inuiolabiliter obseruanda. viros discretos. dominos. magistrum henricum. petrum trugoti concanonicos meos vna cum petro tonneson consanguineo meo. presentis testamenti mei constituo et ordino exsequtores. Volens et precipiens vt per ipsos. cuilibet in premissis satis fiat sicut coram deo voluerint respondere Et vt antedicta per omnia plenum habeant robur firmitatis. ob maiorem et pleniorem cer-

titudinem presens scriptum cum sigillis venerabilis patris dominj Jo. archiepiscopi lundensis suecie primatis et capituli eiusdem loci vna cum meo fecimus communiri in testimonium mee vltime voluntatis. Actum lundis anno dominj MCCLXXXV in vigilia beati bartholomei apostoli.

813. 1285 d. 23 Aug.—d. 31 Dec. Skeninge.

Konung Magnus I:s Stadga om allmän landsfred och stridsvapens afläggande; förbud af lönlig sammanband, samt sidvördnad och oqvädinsord mellan Riddersmän, så ock af sjelfhämd; Kongl. beskydd för Enkor, faderlösa barn och gamla män; påbud att ingen må komma okallad till Riksmöte, samt bestämmelse med huru stort sällskap Rikets Råd måge komma. B. a. 10: 106.

Magnus met gudz nath. sweæ kononger ok gøtæ. sændir allum þeem þæssi bref seæ ok høræ guzdrotens qwædiu. ok sinæ. Aff skiæl. dømum wir thæt þýrftilikt. ok rathilikt at fælla nokor þing .i. almænnilikt. æller .i. enlikt ærænde. the sum næfst thorwo wit. æller rættilsi. æn tho at þe se eigh før gømd æller .i. lagh satt. tha wilium wir at wart raath. ok wærræ goþræ mannæ. at hwat sum wir skipum thær iuir. ok latum scriuæ. at lýsis opt firi allum manum. thær til at mæn mattin þæt gømæ wir skipum. oc þæt flý wir firi biuthum. 1. Nu aff hans nathum oos hauer alt giuit oc sinum tiænistu manum sagþe. j hwat hus ir gangin in. tha sighin først frither wæri mæþ husi thæssu. tha wilium wir thætta buthorþ gømæ. ok skipathum a skænningis samtalu sum nu var snima hallin. ok wilium at wæri ewærþilikæ. at e .i. hwat land .i. vart riki wir kunnum .i. komæ. tha fiughertan nattum æptir. þæt wart bref sum buzskap bær nar wi komom. æru læsin a almænningx þingi. oc atær þær til war bref biuthæ. at wir ærum aff lande farnir. þa wæri frither mællin aldra manna. aff allæn døþerlik owinscap. e huru høgburnir mæn þæt æru hælst. æller wærdhoghe. hwar a mot gør þæmmæ staþuæ. goz hans skøfles. ok wæri siæluer ewærdþilikæ vthlægher. ok þær til at friþrin se althings starker. þa wilium wir at hwilkin man sum bær nokor þe vakn. sum æru til openbarlik striþ i þem timæ wir ærum j landit. hawi the samu plikt sum fýrræ ær (hær) sakt vppi. Æn theem ær bo .i. wærmælænde. æller wæstgøtom wæstan wænir. firi þý. at þe æru langt borto. til at flýæ þæssæ plikt sithan a þinge ær buthæt a warra i. færþ i. land. ok bortfærþ af landi. tha giuum wir them tu slik timæ. ær wir kallum samæn. waræ mæn til lidstæmpnu. fiughertan nattum æptir. ok fiughertan nattum firi. þær til at þer mughi sigherlikæ þit komæ. oc þæthan. ok hwar þæt brýtir. haui þe samu plikt sum þeem ær sakt. ær hin annan friþ brýter. Wilium sithæn at thætta hallis egh iuir eet land at eno. utan iuir all. þý iuir vart riki ær. Annat hwat ær wir .i. skænningis samtalu skipathum. þa skal þæt framleþes scriuæ.

2. Mæth thy at lønlek samband. ok hælst wælborna mannæ. the gøra opteleka bathe for mannum ok almænning stadhlikær geengangur. swa sum ær mangæstaþe prøuat. Skipathum wir thæt. at hwar sum thæt wardþir prøuat. at þerræ handa samband ær bundin æller mæt script. æller mæþ eeþ. æller mæþ nokre trolekre iaat. hittis þæt. at þæt skal egh hardþære plikt wæra. tha skøfløs therræ goz thær thæt wærþer funnit mæþ. ok leggi theem ewærdþlikæ wtlæghæ. vtan the warþin aterkallæþir mæþ konongs nathum. sum tha ær. æller therræ sum þa rathæ firi rikino. Æn tha æn þe æru røghþir. oc ær eig sanprøuat til. oc eingti vtan man iæuar vm þeem. The skulu egh þæssa plikt vp bæra. vtan the sculu skiæra sik. mæþ tolf mannum. them sum trygger æru. oc sithan wæri i stath sinum. vtan vfræghð. oc konongx wrethe. Æn hwar sum sik bindir thær til. at han wil prøua vp a nokon thæssa sak. brister sithan ok ær egh san. taki vp þa plikt han hafþe hanum ætt. æn swa þykker likt.

3. Til at baþe wari mæn ok swa adþri thær i hærramanna gardþum thiæna i wart riki at ther halle friþ. ok hether. oc wyrdning sijn i mællin. ok ther hælst mæþ os æru. ok thy firibiuthum wir hardlikæ. at hwarte riddare æller swenæwapn. ther qwæde sik sin i mællin mæþ vquædthins ordthom. calle eigh vtroen. ok eigh liughæræ. ok egh morðthæræ. ok ængte vquæþins ordh annat. ok uiti þæt. at uitis þæt riddæræ. æller swenawapn. ok gita the egh wart sik þær fore mæþ twem riddarum. riddære mæþ twem swenæwapn. swenavapn scal af os taka plikt þe aþrum ær til ræzl. Æn thæt firi biuþum wir hardlikæ. at eingin hæmd æller forsaat gøris thær fore. fyr æn wir læggium þæt af therræ i mællin. æn tha æn wir gitom egh þæt af lakt þerræ .i. mællin. þa lowm wir theem wakn at bæræ æller nekom. Æn hirþdrænger thæn sum slikt talar. a mot riddæræ. æller swenavapn. ok dyll þy at sant ær. tha fyr æn nokor hæmd gørez thær æptir. tha wilium wir at þæt kunnukt gøres hans hærræ. ok latis vr hans þiænist vtæn dwalu. ok ær han vtlænder. fari bort af landi i þem stæmpnudagh ær hanum wardþer lagdþer. ok kome aldrigh ater. ær han inlændær. latis bort vr sins hærræ þiænist. ok gøme sik þæt bæsta han ma. for sinum owinum. ok almænnilikæ friþbiuthum wir þæt. æn riddære æller swenavapn slar nokor hærræ swen. at thær wardhe eingin hæmd æptir af hans hærra wæghnæ. vtan a þingum kræuis rætter æptir þy sum lanz rættær sigher æller lagh.

4. Hær til skipathum wir oc wilium at þæt staþlikæ hallis. at æru ænkiur. æller faþurløs barn. æller aþrir gamblir mæn gother. þeer sum for sin alder latæs bort af warre thiænist. æller hærræ mæn gamblir. tha takum wir theem i wæræ þiænist. ok þerra goz ok þerræ hion. ok takum þeem mæþ wart bref. vndir waræ hemelikæ wærn. ok þeem sum þeem gøra a mot æptir þæt ær þeer hawa wart bref fangit. gar þæt af ilwiliæ. ok æru

þeer egh þrængdir til. giælde attatighi Marker fore. Æn the gøra nokræ grymæ giærningæ a þerræ sialfræ lif. gørs a therræ hion æller koste. giælle. XL. Marker. Hwar sum aþrum gør a mot þeem wir giwm wart breff. æller siæluum þeem. æller þerræ hionum. æller costum. þa skilium wir halw minni plikt. vtan þæn vrættær wærthe optare giordther. ok thæssa plikt wilium wir sialuir a læggiæ. þænnæ sama dom wilium wir at þe mæn hawe sum geengangæ warum dom. ok swa þe sum egh wiliæ firi os komæ tha þeer æru þrisuæ firi os kallaþir. mæþ wart bref.

5. Mæþ þy at ofmykin moghe ær wan at gøra drøghilse. tha biuþium wir þæt ok wilium framleþes at þæt haldes. at hwilkin timæ wir kallum saman wart riki. til nokræ samtalu. þa dyruis ængin til at komæ þit. vtan þer sum þit warthar kallaþer. mæþ wart bref. æller buþ. vtan man hawe þyrftelik fall. oc kome i. sialfsins kost. þær til at vart folk þyngis eigh af kost þa þikkis þætta wæræ skiælikt.

6. Aff þeem sum wir þorwom at optelikæ se mæþ os. tha til at matæ coster se thær þe faræ. tha wilium wir at war kiære brother. hærtugh bændikter af finlande. hawe fiuretighi hæsta biscoper. XXX hwar annar af wart raaþ. XII. hwar riddari æller swenawapn. fiuræ. oc samulund kanunkæ. andre þe sum æru kallaþir twa swenæ ok til at þætta hawi fullan staþuæ. þa takum þerræ insighli fore. sum hær gawo sit ia til. biscups brynniulfs af scarum. biscup pætars af væstræ aros. vars kiæra brothors hærtugh bændiks. pætars cancelers Swantæpolks knuzsun. bændicts øsgøta laghmans. magnus ionsun. annundæ haralson. alguz wæsgøta laghmanz. knut mathiosson drosæt. magnus haqunæ marskals. vlfs hulmgerssun. karls æstriþæsun. oc vart insighli.

814. 1285 d. 2 Sept. Marby.

F. d. Drottning Sophias Gåfvobref på Mylluby qvarn till sin Hofjungfru Ingrid för trogen tjenst.

A. 3. s. 1. 3.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras visuris uel audituris Sophia quondam Regina salutem in omnium saluatore Noueritis nos famule nostre Jngridi suum propter fidele seruicium molendinum quod in mylluby possedimus contulisse perpetuo possidendum Sub hac re & condicione quod si claustrum monialium skiæningie intratura possessioni religionis eiusdem subiunxerit uel eciam ipsam antea in extremis laborare contigerit & claustro prenominato molendinum sepedictum donauerit ratum habere uolumus & firmum nostrorum consensu omnium liberorum Ne quis ipsam super dono predicto

valeat molestare fecimus igitur presentes litteras sigilli domini mei M. regis ac nostri munimine roborarj Datum marhy anno dominj. M°.C°C°.LX°.X°.X°. quinto. in crastino post festum beatj Egidij abbatis.

Sigillen sönderkrossade.

815. 1285 d. 7 Oct. Borgholm.

Kon. Magnus I:s öppna Bref rörande Ledingslamas utgörande af Gottland, och från Sverige landsförviste personers behandling derstädes, jemte tillgift för hvad emot Konungen hitintills kunde vara brutet, stadfästelse på de dem af Konungen förut gifne privilegier och tillstånd att fritt handla på Carelen med varor, som ej voro förbjudna.

J. 3: 65.

Omnibus præsentes literas inspecturis, Magnus D. G., Suecorum, Gothorumque Rex Salutem in Domino sempiternam. Licet Gutthensium lex & consuetudo approbata huiusmodi fuerit ab antiquo, quod neque in expeditionem ire, neque Ledongslame persoluere tenerentur, nisi expeditio ipsa esset eis per literas nostras, seu certum nuncium legaliter demandata, & ex tunc optionem haberent, aut in expeditionem ire, aut ledongslame illius annj persoluere, Attamen propter bonum pacis & concordiæ, inter nos ex parte vna, & ipsos Gutthenses ex altera, per discretos viros, Dominos, Amundum Haraldson & Johannem Archidiaconum Vpsalensem, nostros nuncios ad hoc specialiter destinatos, est taliter placitatum, seu etiam ordinatum, vt dicti Guttenses teneantur singulis annis imposterum nostrum ledongslame persoluere vna cum tributo, cessante super hoc denunciatione qualibet vel præcepto. Quæ duo tributum & ledongslame, per certum nuncium nostrum singulis annis circa festum beati Johannis Baptistæ in proprijs sumtibus nos & successores nostri recipi faciemus, nec ijdem Guttenses in expeditionem vlterius ire tenentur, nisi forte nos aut successores nostrj necesse habuerint, producere exercitum ad paganos. Jn quo casu sicut hactenus consuetum est, numero septem liburnarum, in expeditione personaliter ire tenentur, Dum tamen eis expeditio legaliter fuerit demandata, solutione Ledongslame illius anni tunc cessante, nisi forte hostilis timor talis ac tantus eis ingruerit, quod necesse habeant, non immerito terram propriam defensare. Cæterum, si qui laicalis conditionis propter manifestas Regiæ Maiestatis offensas, de Regno nostro banniti seu et proscripti, ad terram Gutlandiæ confugerint, sæpedictj Gottenses postquam ipsis per literas nostras de hoc constiterit, ipsos maiores et præcipui ac primi terræ et Ciuitatis in domibus aut hospitijs suis non recolligent, & si suppressa veritate Regiæ offensæ in cuiusquam domo prædictorum ante receptionem literarum fuerint recollecti, Post receptionem earundem, octo dierum jnducias habeant de illa domo recedendi, alioquin inuiti exire compellantur. Exemiam etiam aut clenodiam ipsis non dabunt, nec equos

pro ipsis mittent, nec in agendis ipsorum seu negotijs expediendis aliquod consilium vel auxilium eis præstabunt publice vel occulte. Si vero aliquas violentias postquam terram ipsam Gotlandensem ingressi fuerint, incolis Regni nostrj in rebus, domibus aut personis intulerint, extunc ipsos velud publicos terræ Gotlandiensis hortes habebunt & prædoneos. Præterea offensas omnes, si quas memorati Gottenses contra Regiam Majestatem hactenus commiserint, ipsis ex toto corde remittimus ab isto die in antea, & intendimus ipsos tanquam fideles nostros in suis iuribus & libertatibus confouere. Volumus etiam, vt priuilegia omnia, ipsis ex parte nostra indulta, robur habeant perpetuæ firmitatis. Concedimus etiam eis, vt singulis annis gratia mercationis exercendæ libere possint velificare ad Karelos, ita tamen quod merces a iure prohibitas secum nullatenus deferre præsumant, vt autem hæc placitatio seu etiam ordinatio, inter nos successoresque nostros ex parte vna, & sæpedictos Guttenses ex parte altera, robur habeant perpetuæ firmitatis, una cum sigillo nostro Sigillum Reuerendi patris D. Laurentij Episcopi Lincopensis præsentibus duximus apponendum. Datum Borgholm Anno Dominj M°.CC°LXXXV°. Nonis Octobris.

816. 1285 d. 19 Oct. Munsö.

Knut Gregersson Salubref på Näs till utvalde Ärke-Bisk. Magnus för 202 mark.
A. 3. a. 3: 5.

Omnibus presens scriptum visuris uel audituris. Kanutus gregorij condam filius. salutem in omnium saluatore. Notum esse uolo per presentes. me curiam meam in Nes. cum prediis. videlicet. XVIII:to oris terre nec non et domibus molendinis piscariis et siluis eidem curie attinentibus. presentibus fratribus meis. Magno & karulo & consencientibus. domino Magno dei gracia electo episcopo vpsalensi pro ducentis et duabus marcis swenice monete uendidisse. Hac scilicet condicione adiecta. quod nisi predicta curia nes. pro predicta pecunie summa. per me uel fratres meos seu sorores vterinos. infra dominicam primam quadragesime nunc proximo instantem redempta non fuerit. dicto domino magno suisque successoribus ex tunc attineat pleno atque perpetuo jure. Recognosco insuper per presentes mihi dictas ducentas duas Marcas integraliter fuisse persolutas. renuncians penitus et expresse excepcioni dicte pecunie non recepte seu non solute. Jn cuius rei testimonium. presentem litteram appensione sigilli mei. Nec non et sigillorum domini Jsraelis. & magni fratris mei duxi roborandam. Scriptum apud munzø. Anno domini. M°.CC°.LXXXV°.XII. kal. nouembris.

På frånsidan: Jnpignoracio & uendicio Curie nes in dyocesi arosiensi. scilicet. XVIII. orarum terre cum molendinis.

Sigillen: N:o 1 krossadt, N:o 2 styckadt, N:o 3 bortfallet.

817.

817. 1285 d. 31 Oct. Kalmar.

Kon. Magnus I:s såsom God man gifna dom i tvisten mellan Konungen i Norrige och Hansestäderna.

L. 10: 1028.

Omnibus presentes literas inspecturis Magnus, Dei gratia Swevorum Gothorumqve rex, salutem in domino sempiternam. Exorta jam dudum discordia inter illustrem principem Dominum E. regem Norwegie, regnumqve suum & subditos ex parte una, & civitates Lybikh, Rözstok, Vismarh, Stralasund, Gripswold, Rigam, & Th. (ɔ: Theutonicos) in Vistby, & dictarum civitatum incolas ex parte altera, ex qva personarum pericula, rerum dispendia, non sine animarum discrimine provenerunt, tandem Anno Domini M°CC°-LXXX°V° circa festum beati Johannis baptiste, cum predictus Dominus rex Norwegie & nos necnon & nuntii civitatum predictarum convenissemus apud Gulbyærxhus de pacis federe tractaturi, cum multis ac variis tractatibus habitis dictus rex & dictarum civitatum nuntii concordare non possent, placuit eis nos in predicta causa constituere judicem sub hac forma, videlicet ut quod ex parte domini regis Norwegie duo, & duo ex parte dictarum civitatum assumpti judices in festo beati Michaelis extunc proximo subseqvente coram nobis Kalmarnie terminarent, deberet a partibus firmiter observari, qvod vero concorditer terminare non possent, hoc nos infra mensem computando a memorato festo beati Michaelis secundum deum & nostram conscientiam sententialiter decidere curaremus, sententia nostra modo simili firmiter a partibus observanda. Verum cum predicti judices & dictarum partium procuratores ad Kalmarniam circa memoratum tempus convenissent, & propositis hinc inde gravibus arduis ac multiplicibus qvestionum articulis cum in hiis judices concordare non possent, procuratores partium hoc perpendentes, nec non & qvod ad decisionem hujusmodi tempus assignatum artum esset nimium & habentes ad hoc speciale & sufficiens mandatum in nos magnis nobis factis instantiis compromiserunt taliter, ut qvicqvid super premissis discordiis omnibus & singulis infra mensem continuum a festo beati Luce proximo preterito summentem initium arbitrandum duxerimus, manere deberet inconcussum sub pena viginti milium marcharum puri argenti in pondere coloniensi, pro medietate nobis et pro medietate parti lese a parte qve vel arbitrium nostrum non susceperit vel susceptum violaverit, solvendarum, prout in literis super hoc confectis, qvas nobis dederunt dicti procuratores partium, plenius continetur. Nos igitur advertentes, hujusmodi discordia non sopita, immania multimoda & varia pericula multipliciter imminere, per qve eisdem commodis temporalis pacis & eterne tolli posse non immerito timendum esset, ac eorum precibus inclinati zelo pacis tacti & compassionis studio moti, ne tenuis & exilis cin-

tilla in rapidam & ampliorem flammam excresceret, predictum in nos compromissum duximus assumendum. Discussionibus igitur pluribus habitis, ac communicato multorum discretorum consilio, qvaliter sopitis materiis qvarumlibet qvestionum possemus secure magis & congrue inter premissas partes concordie reformare sententiam, in hunc modum sententialiter duximus arbitrandum, qvod sine omni falsitate & fraude inter premissas partes pax perpetua & stabilis in omnibus amicitia conservetur. Qvia vero & hoc habet solidare pacis federa, qvod passus injuriam satisfactionem se gaudeat habuisse, nec tuta videtur pacis reformatio nisi satisfactio subseqvatur & detergat injuriam, decernimus qvod bona omnia, qve de taxatis mercibus mercatorum dictarum civitatum adhuc remanent in Norwegia in Bergis, restituantur, cum per eos, qvi eadem reliqverunt, vel heredes eorum fuerint reqvisita, ita qvod ultimus restitutionis terminus, dummodo reqvisitio facta fuerit, sit in festo beati Johannis baptiste proximo nunc instante, & ut dampnis omnibus, discordiis, qvestionibus & qvestionum materiis quibuscunqve, qve a retroactis temporibus usque in presens inter premissas partes mote fuerant vel moveri possent, sedatis totaliter & sopitis, in perpetuum de cetero firmum & indissolubile pacis & securitatis vinculum inter eas conservetur, Normanni exhibeant & solvant in Tunsbyærgh, procuratoribus dictarum civitatum sex milia marcharum norici argenti, ita qvod tres marce hujusmodi argenti valeant unam puri, infra annum a festo beati Johannis baptiste instante proximo computando eroganda & inter dampnificatos dividenda. Verum qvia incole civitatis Stralæsund fecerunt qvedam in derogationem fame illustris domini E. regis Norwegie, & incole civitatis Rozstok detinuerunt homines ipsius regis apud se captivatos ultra hoc qvod placitatum fuit in colloqvio Gulberxh. & a partibus compromissum, mittant sex discretos cives, ita qvod civitas Stralesund qvatuor & Rözstok duos, ad dominum regem Norwegie infra annum a festo beati Johannis baptiste instante proximo computando, qvi sex nomine suo & dictarum duarum civitatum presentantes literas principum & nobilium intercessorias ad ipsum dominum regem pro civitatibus, cum omni humiliatione veniam petant ab ipso rege pro contemptu in hoc sibi facto qvod lesisse videntur reverentiam & honorem regium in premissis. Item decernimus, qvod persone, naves & bona omnia, qve apud colloqvium Gulberxh. ad restituendum expromissa fuerunt & adhuc restituta non sunt, ex utraqve parte restituantur statim, qve reqvisita fuerint & ad ultimum infra festum beati Johannis baptiste proximo jam futurum. Item ex consensu procuratorum utriusqve partis arbitrati sumus, qvod incole dictarum septem civitatum ad Norwegiam & Norici ad dictas civitates vendendi & emendi gratia venientes possint emere res quascumque venales, sicut incole loci ad quem venerint, non solum a burgen-

sibus & civitatensibus sed ab hospitibus etiam & rusticis, & ea qve emerint libere deferendi licentiam habeant, nisi generalis facta fuerit prohibitio, etiam loci illius incolis de aliqvibus non deferendis, non obstante prohibitione aliqva qvin incole dictarum civitatum in Norwegia & Norici in dictis civitatibus, in qvalibet hora diei possint emere res quascumque venales ipsis congruas, sicut loci incole, a mane scilicet usque sero. Ceterum qvia ex modicis verbis aliqvando nascitur contentio, ex contentione discordia, ex discordia pericula proveniunt, ad precludendum, ne per hec vel similia pacis bonum valeat perturbari, ex consensu procuratorum dictarum partium arbitrandum duximus, qvod sive incole dictarum civitatum Noricis, sive Norici ipsis incolis civitatum contemptibiliter aliqvid vel derisorie fecerint vel locuti fuerint, super eis qvi hoc fecerint corrigatur, velut si hujusmodi derisio facta esset alicui loci illius incole vel burgensi, & si hoc prius correctum non fuerit, hoc debet corrigi infra unum mensem postqvam rex Norwegie dictis civitatibus vel civitates regi Norwegie super hoc suas literas miserint, qvod talis derisio fuit facta. Ad majorem etiam inter premissas partes faciendam pacis & amicitie firmitatem sententiandum duximus, qvod omnia privilegia a Domino E. jam rege Norwegie & suis antecessoribus indulta dictarum civitatum incolis robur habeant perpetue firmitatis, & ad solidius pacis vinculum, ex consensu memoratorum procuratorum regis Norwegie, ultra hoc qvod prius habuerant ipsi dictarum civitatum incole ex privilegiis aliqvorum regum hactenus in Norwegia, adiicere curavimus, qvod libere fruantur articulis infrascriptis: videlicet qvod possint mensurare oleum halyus dictum ubi emunt ipsum libere ad locum qvemcunqve voluerint deducendo. Item qvod fruantur legibus, ut incole regni, qvando citantur a balivis vel ab aliis qvibuscunqve. Item qvod mercatores dictarum civitatum venientes ad portum alicujus civitatis in Norwegia possint ad pontem applicare sine balivi licentia, ut tamen pro mercibus de nave transferendis licentia reqviratur. Ne autem qvod firmum teneri debet, causa levis concuciat, arbitrandum duximus, ut si qve singulares persone ex parte alterutra singularibus personis partis alterius lesiones vel injurias alias intulerunt, excessus hujusmodi debent secundum leges vel approbatam loci consvetudinem, ubi lesio facta fuit, corrigi, pace nichilominus perdurante. Si vero aliqvis, collecta sociorum vel seqvacium multitudine, ex parte alterutra in partem alteram spolia latrocinia vel rapinas exercere presumpserit, non debet a parte reliqva consilium refugium vel auxilium optinere, & pars que hujusmodi predonibus & maliciosis refugium vel juvamen prestiterit, penam incurret inferius annotatam, pace tamen duratura. Item si rex Dacie, conqverens, regem Norwegie fecisse sibi injuriam secum, contra eum auxilium dictarum invocaverit civitatum, civitates debent regi Norwegie, qvod faciat

regi Dacie justitiam, suas literas destinare. Qvibus receptis si rex Norwegie rescripserit se hoc velle, & qvod ad hoc offerat se paratum ad acceptandum etiam diem qvo ipse & rex Dacie ad conferendum super eis, qve inter eos verterentur, possent insimul convenire, qvamdiu dominus rex Norwegie exhibuerit se ad justitiam regi Dacie cum effectu, memorate civitates non astabunt regi Dacie, nec aliqvid contra regem Norwegie facient pupplice vel occulte. Postqvam autem convenerint ipsi reges, qvibus per se assumat unum discretum & tertium ambo simul, qvorum trium vel duorum ex ipsis stabitur arbitrio qvis dictorum regum causam habeat magis justam, & si arbitrati fuerint, qvod rex Norwegie justitiam habeat, civitates contra eum regem Dacie non juvabunt. Si autem arbitrium tulerint, qvod rex Dacie justiorem habeat causam, civitates, si volunt, regem Dacie poterint tunc juvare, ita tamen, qvód licet gwerra moveri & geri incipiat, incole dictarum civitatum in Norwegia & Norici in civitatibus premissis possunt hinc inde redire ad propria salvis rebus suis & personis in uno mense postqvam constiterit arbitrium esse latum, & si forsan aliqvi manere voluerint, ubi tunc constituti sunt, manendi securitatem habebunt in se & bonis suis ex utraqve parte, donec gwerra fuerit terminata. Verum si elapsis octo annis a festo pentecostes proximo preterito dictarum civitatum incole regi Dacie auxilium non prestiterint, ipsi alicui de cetero contra regem Norwegie non astabunt, nisi qvod qvelibet civitas potest juvare dominum suum, si ipsum rex Norwegie duxerit invadendum, nec se confederabunt cum aliqvibus aut conjurabunt, qvin semper excipient de cetero dominum regem Norwegie, qvod nichil facient contra ipsum, & si dominus rex Norwegie cum aliquibus confederationem seu conjurationem fecerit, similiter dictas precludat & excipiat civitates. Sane ne qvod magnis excogitatum est laboribus, callidis & versutis adinventionibus seu presumptuosis qvibuslibet levitatibus subverti possit, decernimus, ut hec arbitrii sententia a nobis lata per hec scripta robur habeat perpetue firmitatis & a partibus inviolabiliter observetur, ita qvod pars, qve prolatum hoc arbitrium non susceperit vel susceptum infregerit, penam superius expressam, qvam acceptaverunt sponte dicti procuratores partium, persolvat, hoc est viginti milia marcarum puri argenti in pondere coloniensi modo superius annotato. Ceterum cum nuntii dictarum civitatum in memorato colloqvio Gulbyærxh. pro civitatibus Camparh, Stower & Grönöngh, qvod possent includi sub facta tunc compositionis forma, si & vellent sicut dicte civitates alie in nos compromittere, placitabant, & ex novo jam postqvam circa festum beati Michaelis venientes ad Kalmarniam compromiserunt in nos procuratores dictarum septem civitatum de compositionis forma qvam nunc facimus, placitabant, qvod memorate tres civitates possent includi similiter & in ista, notum facimus, qvod si dicte tres

civitates miserint nobis & domino regi Norwegie infra festum beati Johannis baptiste instans proximo suas literas, qvod velint in nos compromittere, sicut de septem civitatibus aliis, volumus & istis tribus civitatibus sicut VII aliis secundum nostram conscientiam justitiam judicare super causis qvestionibus & articulis earundem, & venientibus hujusmodi trium civitatum literis, qvando procuratores & nuntii domini regis Norwegie ad dirimendum qvod inter ipsum dominum regem Norwegie & ipsas civitates vertitur ad nos venire possint, certum curabimus locum & terminum assignare. Unde si non contingit ipsas civitates infra memoratum festum beati Johannis in nos compromittere, nec compositio formam cum predictis VII civitatibus habere, pretacte VII civitates non deponant bona sua ferenda in navibus predictarum trium civitatum, nec etiam ille tres in navibus septem premissarum propter securitatem pacis inter sepedictas septem civitates & Noricos diligentius conservandam. Omnia igitur & singula premissa rata & irrevocabilia, sicut diximus, decernimus salvo nobis jure interpretandi & declarandi suprascriptos articulos ad unum annum. Si qva ex eis inter premissas partes emerserint dubia vel obscura, & in premissorum omnium testimonium ad evidentiam pleniorem sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Actum & Datum Kalmarnie Anno Domini supradicto, in vigilia omnium sanctorum, anno regni nostro duodecimo.

818. 1285 d. 31 Oct. Kalmar.

Kon. Magnus I:s Förklaring öfver en artikel i den gifna dommen emellan Konungen i Norrige och Slaviska städerna.

K. e. 2: 106.

Omnibus presens scriptum uisuris Magnus dei gratia Suecorum Gottorumque Rex Salutem in omnium saluatore. Recognoscimus per presentes, cum inter partes, videlicet illustrem Regem dominum Ericum Regem Norvegie & civitates Slauie, Lubec, Rostoc, Wismar, Stralsunt, Grypsuuolt, nec non ciuitates Riga & Wisbu & incolas earumdem, ex promisso inter nos facto, arbitrium in uigilia omnium sanctorum pertulerimus Anno Domini. M.CC.LXXX.V. in hoc arbitrio articulus, qui subsequitur inter ceteros articulos ibi positos est insertus in hunc modum. Item ex consensu procuratorum utriusque partis arbitrati sumus, quod incolæ dictarum ciuitatum ad Noruegiam, & Normanni ad ipsas civitates uendendi & emendi gratia venientes possint emere res quascunque uenales, sicut incole loci ad quem veniunt non solum a Burgensibus & ciuitatensibus, sed ab hospitibus etiam atque rusticis, & ea que emerint, libere deferendi licentiam habeant, nisi

generalis facta fuerit prohibitio etiam loci illius incolis de aliquibus non deferendis & non obstante prohibitione. Quin incole dictarum ciuitatum in Noruegia, & Norici in dictis ciuitatibus, in qualibet hora diei possint emere res quascunque uenales ipsis congruas sicut loci incole a mane scilicet usque sero. In quo articulo supplendo declaramus, & interpretamur dictum articulum esse generaliter obseruandum. Eo tamen excepto, quod Norici ad dictas ciuitates venientes non possunt emere venalia in curribus & predictarum ciuitatum incole non possunt emere uenalia in nauibus in Noruegia constitutis. In cuius rei testimonium, nostrum sigillum presentibus duximus apponendum. Actum Calmarie Anno & die predictis.

819. 1285 d 1 Nov. Rom.

Påfv. Honorius IV:s Bref till Konungarne i Sverige och Danmark rörande Påfl. Capellanen Huguitios beskickning till Norden att der uppbära återstoden af Heliga landshjelpen.

L. 10: 1026. *)

Honorius episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Regi * * * * illustri salutem & apostolicam benedictionem. Qvanto majori effectu felicem promotionem negotii terre sanctæ desiderare te credimus, tanto securius Celsitudinem Regiam pulsamus precibus & fiducia reqvirimus ampliori super hiis qve negotia ipsum contingere dignoscuntur. Cum itaque dilectum filium Huguitionem, plebanum plebis de Castellione Aretinæ Diecesis, Cappellanum nostrum latorem præsentium ad Regnum * * * * pro negotio decimæ terræ sanctæ in Regno ipso subventioni concesse sumpta de ipsius multiplici bonitate fiducia destinemus, Excellentiam Regiam rogamus & hortamur in Domino, qvatenus pro divina & Apostolicæ sedis ac nostra reverentia prædictum plebanum habes benignius commendatum tibi super præmissis cum ab eo fueris reqvisitus Regii favoris auxilium largiaris ei de securo conductu, de benignitate regia provisurus, ita qvod idem Plebanus Regio favore suffultus fructuosius & efficacius habere se valeat in hac parte, tuqve proinde ab omnium retributore bonorum condigna præmia conseqvaris, ac nos Regiæ devotionis promptitudinem immerito commendemus. Datum Romæ apud S. Sabinam Kalendis Novembris Pontificatus nostri anno primo.

*) Genom Profess. Mallets försorg utskrifvet i Rom tillika med flere i samma ämne, såsom: Bref till Ärke-Biskopen, Biskopar och Prelater i Sverige, en vidlyftig Fullmakt för Huguitio, och anvisning att lemna de samlade penningarne till ett sällskap Handlande från Florens, allt af samma dag; och af d. 5 Nov. Pass och recommendation för nämnde köpmän m. m. L. 10: 904.

Tillägg: Förbigångne och Odaterade.

820. 1153 d. 28 Nov. Lateran.

Påfv. Anastasius IV:s Skrifvelse till Biskoparna i Sverige med uppmaning att iakttaga de vid Kyrkomötet af Legaten Nicolaus Albanensis fastställda stadgar m. m., samt att årligen insamla och till Rom öfversända S:t Peterspenningen.

K. y. 12: 93.

Anastasius Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus Episcopis Sveciæ, salutem & Apostolicam benedictionem. Gaudemus, fratres charissimi, & omnipotenti Deo exsolvimus gratiarum actiones, quia promissam olim in fines orbis terrarum Ecclesiam jam videmus exhibitam, & vineam Domini Sebaoth ita cernimus dilatatam, ut nunc revera videatur impletum, quod multo ante ait Propheta dicens: Extendit palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines ejus. Prædicantibus siquidem Apostolis nimirum, fidelis populus quotidie Domino generatur, & sterilis alvus quæ non pariebat, ita naturalis filius augetur, ut juxta vocem Psaltæ in omnem terram exiisse videatur sonus Apostolorum, & in fines orbis terræ verba eorum; Quod nimirum ex hoc evidenter datur intelligi, quod commissus gubernationi vestræ populus de finibus terræ clamat ad Dominum, & gentilium retibus derelictis, in perceptione doctrinæ Apostolicæ gloriatur. Rediens siquidem ad Apostolicam sedem venerabilis frater noster Nicolaus Albanensis Episcopus, eundem populum verbum Domini de ore suo libenter recepisse asseruit; Et tam vos quam universum populum, illam ei reverentiam, illam devotionem & obedientiam, quæ Legatis sedis Apostolicæ, pro Apostolorum veneratione debetur, unanimiter impendisse. Unde quanto idem populus ad audiendum verbum Domini se promptiorem exhibuit, & doctrinæ Apostolicæ avidiorem ostendit, tanto nos attentius eruditioni & informationi ejus imminere semper optamus. Et quoniam præsentia corporali non possumus, affectu & literis eum volumus visitare. Quapropter & nunc eis Apostolicæ benedictionis alloquium per scripta nostra transmittimus, & de servandis his, quæ inter vos supradictus frater noster instituit, nostris literis admonemus. Ne igitur, quod Deus avertat, id accidat inter eos, quod deflet Propheta dicens: Populi petierunt panem & non erat qui frangeret eis, frequens exhortatio vestra non desit, ut in veneratione Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sicut bene cœperunt, immobiliter perseverent, & devotis mentibus ac studio incessabili supradicti fratris nostri constitutiones observent. Attendite, quoniam speculatores dati estis domui Israel, tuba sit in gutture vestro & non detis silentium ei; Annunciate populo Dei scelera eorum, ne si forte non annunciaveritis impio iniquitatem suam, ipse quidem moriatur in

peccato suo, sanguis autem ejus de manibus vestris requiratur. Proponite vos ipsos eis in exemplum bonorum operum, & quod eis agendum est non tantum verbis, sed & vita & operibus demonstrate, ut in memoria videamini retinere mandata Domini, ad faciendum ea, & ejus ministri ac discipuli comprobemini, de quo dicit Scriptura: Quia cœpit facere & docere. Contemtibilis quidem habetur sermo Doctoris, cum prædicationi ejus exemplum bonæ vitæ non concordat. Confidimus enim de misericordia Creatoris, quoniam si vos juxta vestri officii debitum excolendo agro Dominico, & eruditioni ejusdem populi verbis & operibus intendere studueritis, & in observantia doctrinæ Apostolicæ, ac Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia humiliter permanseritis, & hic virtutum capietis incrementa, jugiter, & in supremo examine ad præmium æternæ beatitudinis cum sanctis omnibus pertingetis. Ad hoc licet in generali concilio sit constitutum, ut quicunque in clericum violentas manus injecerit, tam diu excommunicationi subjaceat, donec ad sedem Apostolicam satisfacturus accedat. Pro longa tamen remotione terrarum, eandem constitutionem duximus temperandam, ut videlicet his tantum qui forte in eodem populo neci tradiderit clericum, monachum, vel conversum, vel aliquod ei membrum inciderit, satisfacturus ad sedem transmittatur Apostolicam. Alii autem a vobis competenti satisfactione ipsis indicta, ab excommunicationis nexibus absolvantur, præstito tamen primitus juramento, quod mandato vestro debeant obedire. Vos autem formam (pœnam) eis Ecclesiasticam postmodum injungetis, ut nec in facto sint, nec in consilio, nec consensu, ut clericus, monachus, vel conversus verberetur aut capiatur. De cætero charitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, quatenus censum, quem regnum & populus vester B. Petro annuatim statuerat solvendum, quisque de suo Episcopatu annis singulis colligere, & sedi Apostolicæ transmittere fideliter studeatis. Datum Laterani IV. Calendas Decembris.

821. 1181—1185.

Af Påfv. Lucius III:s Skyddsbref för Bosjö kloster, ett utdrag.

E. 102. e. 22. *)

Lucius seruus seruorum dei delectis jn christo filiabus Juliane priorisse monasterij bosø eiusque sororibus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis inperpetuum &c. pluribus vero interpositis clausulis sequi-

*) På papper i odaterad vidimation af Påfl. Commissarien Johannes vid början af 1500:talet.

sequitur vna talis de verbo ad verbum Decreuimus ergo vt nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare Sed omnia integra conseruentur earum pro quarum gubernacione ac sustentacione concessa sunt vsibus Omnimodis profutura Salua sedis apostolice auctoritate Et diocesani episcopi canonica Jnstancia Si qua igitur &c. *såsom N:o* 96 *till* examine diuine vlcionj &c. *och vidare till* pacis inveniant.

822. 1183—1201.

W. Abbotens i Citeaux Skrifvelse till Ärke-Bisk. Absalon i Lund med afskrift af Påfve Lucius III:s Bulla.

A. 1. d. 3. *)

Reuerendis patribus & dominis. absalonj dej gracia lundensi archiepiscopo - & vniuersis suffraganeis eius - Frater - W dictus abbas Cystercii - Salutem cum plurima reuerencia - Significamus paternitatj vestre - auctenticum subscripte libertatis penes nos haberi - in quo sicut vestra perpendere potest discrecio - dominus papa satis euidenter innuit eandem immunitatem - vniuerso ordinj nostro concessam - licet specialiter pro aliquibus domibus - & specialibus scribat personis - sicut diuersi tunc casus exigebant - Quoniam ergo sub sigilli nostri testimonio - Tenorem ipsius auctenticj & seriem sicut apud nos est - vobis destinamus - Rogantes humiliter & attente - Quatinus - fratres nostros qui apud vos sunt contra tam euidens mandatum summi pontificis vexari nullatenus permittatis - est igitur in hunc modum Lucius &c. *se N:o* 93.

823. 1180:talet—1202.

Birger Jarl I:s Gåfvobref på hemman i Wermeland till Risaberga kloster.

A. 3. n. 1:4.

Omnibus huius regni incolis presentibus & futuris birgerus dux suueorum ab eo dirigi in uiam iusticie. qui iustos diligit & roborat dono celestis gratie. Quia omnipotens deus non nostris meritis inter homines set coeterna sibi bonitate nos sublimauit. atque cum uirtute potencie diuiciarum emolumentis habundantius ditauit. gratias ut dignum est ei referimus. set & ea

*) Efter en vidimation af Ärke-Bisk. Ysarnus i Lund d. 19 Jan. 1303.

que nobis tribuit. pro posse nostro retribuere curabimus. Unde tam ceteris ad exemplum bonitatis quam mihi ad subsidium salutis. concedimus sororibus. octo octingas. in riseberge. IIII. octingas. in sneuerwy. IX. octingas. in fiuelstaht. II. octingas. in gilbergh. uillam quandam iuxta horebro que uocatur lotetphorp ibidem locum molendine & dimidietatem ex omni captura piscium que pertinet ad ana. in mosebuy. VI. Octingas. duo in ruuinge. I octingam in piscatione wermelandie.

Qui uero has deo dicatas terrarum appenditiones improbo ausu irrumpere presumserit. nostras & filiorum meorum atque parentum ultiones se passurum sciat. & dei atque omnium sanctorum excommunicationi subiaceat.

På frånsidan: littera de Vermeland. Sigillet finnes.

824. 1180:talet—1202.

Birger Jarl I:s Bref till Lagmannen i Wermeland om sin andel i Laxfisket, som gifvits till Risaberga kloster.

A. 3. n. 1: 5.

B. dei gracia dux sueorum. legis latori .A. ceterisque dei amicis in wermelandia degentibus. salutem & amiciciam. Notificamus omnibus presentibus & futuris huius terre incolis. me dedisse perpetuo dono sororibus in risebierh manentibus totam partem quam possedi in piscatione salmonum in wermelandia deo ad honorem mihi autem ad eternam retributionem. Si quis uero ignotorum uel notorum. hanc ab eis auferre conatus fuerit. iram dei & uindictam omnium sanctorum sibi acquirere pro certo sciat; Valete.

På frånsidan: littera de vermeland; med annan hand: raas ffors. Sigillet bortfallet.

825. 1191—1192.

Påfv. Celestinus III:s Befallning om undersökning och afgörande huruvida Svenska Drottningen, utan afseende på ett under sjukdom gjort löfte att ingå i kloster, borde till sin Gemål återställas.

K. t. 2: 877.

Celestinus III. Karissimus in Christo filius noster R. Rex illustris Sueuorum Apostolatui nostro literis & nuntio humiliter nuntiauit, quod cum esset adolescens & dilecta uxor ejus juuencula, mutua fide voto contrahendi legitimi matrimonii se adstringentes, invicem consensum suum, accedente voluntate Parentum, arrarum donatione roborauerunt. Postmodum vero claræ memoriæ N. Patre suo ab inimicis occiso, cum [per bellorum adversitatem] undique premeretur, & habito cum hostibus suis congressu vi-

ctus fugatusque fuisset, quia timebat, ne ipsa sponsa ab inimicis suis per violentiam raperetur, & alia similis ei non inveniretur in regno, quam sibi posset matrimonialiter copulare: de suorum & ejusdem sponsæ parentum consilio factum est, quod in conventu habitum Sanctimonialium monasticum sine proposito perpetualiter retinendi suscepit, & ibidem per aliquot annos moram fecit, ne, quid ab inimicis injuriæ pateretur, quam cum pace reddita & obtento ab inimicis triumpho solenniter duxisset cum grandi exultatione uxorem & ab ea filios suscepisset, unum eorum de communi consensu & electione Principum Sueuiæ in Regnum sibi instituit successorem, procedente vero tempore, prædicta uxor graui infirmitate correpta, cum se de hac vita crederet recessuram, timore mortis inducta continentiam vovit, cumque Rex ipse nollet eam contristare, concessit ad tempus, nunc autem se continere proponit non posse, & quod licite posse fieri arbitrabatur ad thorum uxoris suæ redire cupit, & ad reprimendas æmulorum suorum detrectationes & obloquia, petiit a nobis dari sibi in mandatis, ut uxorem suam auctoritate nostra maritali affectione pertractet, non obstante voto continentiæ incaute ab ipsa emisso, & ab eodem Rege ad tempus approbato. Verum quia super his Nos ad plenum non potuimus elicere veritatem, F. T. cognitionem horum & decisionem canonicam duximus committendam per A. s. m. ut super his inquiratis diligentius veritatem, & si vobis constiterit, quod prædicta mulier primo fuit inter moniales recepta timore violentiæ, & rapinæ, & propositum profitebatur se habuisse nubendi, cum inter eas moram faceret, præsertim cum postmodum in facie ecclesiæ publice Regi nupserit, & usque ad hæc tempora cohabitando filios ex ea suscepit, eam denuntietis præfato monasterio non teneri. Non enim factum illud contractum matrimonii potest dirimere, etsi forte posset matrimonium contrahendum impedire. De alio vero ita solicite discretio fraternitatis vestræ discutiat, quod si inueneritis eandem graui infirmitate depressam continentiam vovisse & virum ejus ad tempus præbuisse consensum, maxime si non idem vir peræque continentiam vouerit perpetuam, eandem viro cohabitare faciatis, & invicem utrumque maritali affectione tractare.

826. 1198—1200, 1223—1234.

Ärke-Bisk. Olofs i Upsala Gåfvobref på Husby till Kanikerna i Upsala.

A. 3. a. 1: 1.

Vniuersis catholice matris ecclesie filiis tam presentibus quam futuris suethie regnum inhabitantibus. O. superni regis miseracione sacrosancte upsalensis ecclesie archiepiscopus in eo qui omnium est salus salutem & magis

in deo condere quam in homine. benedictus deus pater domini nostri ihesu christi pater misericordiarum & deus tocius consolacionis qui nos desolatos non dereliquid. sed misericors in omni tribulacione nostra nos misericorditer ex alto uisitauit. qui nos in superlatiuo gradu super capita hominum constituens. pastorali dignitate decorauit. vnde creatori in omnibus & super omnia laudes & gracias digne referimus in perpetuum. iusticie & ueritati fideliter assistentes. a deo gratis accepta pro deo uolumus gratis impendere uniuersis. talia decent prelatos. et eosdem corona mirifice coram deo credimus decorare. Nos itaque freti rerum discrecione patrum ordoxorum uestigia sequentes que in diocesi nostra secundum decretorum instituciones tempore nostro instituuntur uolumus consolidare. & canonice confirmare. decetero notum fiat uniuersis. que ad sustentacionem canonicorum nostre metropolis esse. quos pro deo nouimus pondus diei & estus sustentare. mansionem quandam que housbuj nominatur. igitur non pecunia nostre ecclesie set pocius propria facultate nouimus adquisitam . ad nostra peccata redimenda concedimus inperpetuum. & ne super hoc ulla aput aliquos oriatur ambiguitas inposterum. illud sigilli nostri priuilegio confirmamus. & corroboramus. Si quis autem contumax & deo contrarius contra hanc donacionem temere uenire presumserit. ab omni diuino officio separetur. & uinculo anathematis absque dubio innectitur Preterea qui hanc institucionem ratam & inconuulsam affectant permanere. nostram domini nostri ihesu christi & sancte marie & omnium sanctorum & nostram benedictionem consequatur inperpetuum; Valete.

Sigillet, något skadadt, finnes.

827. 1200—1201.

Ärke-Bisk. Absalons i Lund Testamente af fastigheter och lösören till andeliga inrättningar och namngifne personer.

L. a. 1.

Testamentum Quod pius Pater noster Absolon Archiepiscopus ante obitum suum confecit.

Quæ præsenti pagina continentur, ex testamento legavit & donavit. Venerabilis Dominus Absolon Lundensis Ecclesiæ Archiepiscopus, Sueciæ Primas, ad hoc vocatis & præsentibus Domino Esberno, Fratre suo, & Domino Gaufrido Abbate de Sora, & Tochone & Achone Præpositis & Magistro Johanne & Thordone Capellano suo, Lundensis Ecclesiæ Canonicis, & Anfrido Presbittero, & Haquino Camerario suo, & Paulo & Simone pueris suis, & Henrico Converso de Sora, totum videlicet patrimonium suum, excepto Fialensleve, quod Fratri suo contulit, Monasterio de Sora donavit.

Monasterio de Aas in Hallandia Vathby, cum omnibus attinentiis suis, excepto molendino donavit & scotavit. Ad mensam Canonicorum Lundensis Ecclesiæ Esbiruth cum molendino in Rogen, & cœteris suis attinentiis sylvis omnibus & terris donavit & scotavit. Similiter Saxulstorp in Ruma cum Ecclesia & cœteris suis attinentiis eisdem Fratribus ad mensam donavit & scotavit. Ad candelas cereas utriusque Coronæ & ad cereum nocturnum in monasterio Beati Laurentii quatuor marcas argenti singulis annis de censu Civitatis, qui vulgariter dicitur Midsommers Gylde, dedit. Venerabili Domino Erico Nidrosiensi Archipræsuli, propter Justitiam exsulanti, centum marcas argenti. Martino Bergensi Episcopo, quinquaginta marcas argenti. Nigello Episcopo Staffengrensi, quinquaginta marcas argenti. Ivaro Hamarcopensi Episcopo, quinquaginta marcas argenti. Nicolao Aslonensi Episcopo, ciffum argenteum & scutellas argenteas, quas idem Episcopus ei quondam dederat, donavit. Domino Regi ciffum argenteum mirabiliter fabrefactum, quem Dominus Nidrosiensis ei quondam dederat, & vasculum aureum cum musco dedit. Dominus Suno ei tenebatur reddere CXXX. marcas argenti, & illud debitum Domino Petro Roschildensi Episcopo & Fratribus suis reliquit. Episcopo Roschildensi quinquaginta marcas argenti duabus minus concesserat ad emendum Alstofta, quas idem Episcopo remisit, & ciffum argenteum, quem ei quondam dederat, donavit. Fratri ejus Domino Cancellario, ciffum argenteum, quem ei Dominus Suno quondam dederat, legavit. Domino Esberno ciffum argenteum, quem Hildebrand fecerat, & parvum ciffum, de quo Pater ejus potiones accipere solebat, & cuilibet filiorum suorum ciffos argenteos de majoribus ciffis dedit. Domino Alexandro ciffum argenteum de melioribus & loricas quas habebat & duobus filiis suis, duos ciffos argenteos modicos dedit. Dominæ Margaretæ duos ciffos Rojanorum Idolorum. Canonicis de Paraclito ciffum argenteum de plano opere, ponderantem circiter decem marcas argenti. Majorem ciffum argenteum quem Sora habuit, Capellæ de Sora dedit, ad calicem faciendum. De scutellis suis argenteis jussit calices fieri in monasterio B. Laurentii fortes & sufficientes: quod vero his prædictis de ciffis argenteis & scutellis super fuerit ad perficiendas Coronas in templo reservari, præcepit. Dominus Alexander habuit octo marchas auri & dimidiam ad opus casulæ & coronarum, ex quo auro magnam partem casulæ jam apponi feci. Eschillus presbyter annulos aureos habet ad opus eorundem reservandos; argentum quod Liuthgerus ei tenebatur persolvere, totum pauperibus jussit erogari. Dominus Archidiaconus de argento, quod accepit pro decimis & a presbyteris & de argento, quod habet Dominus Alexander, Domino Archiepiscopo Nidrosiensi, & Episcopis prædictum argentum persolvat, & quod residuum fuit, inter monasteria Scaniæ & Selandiæ fideliter distribui præcepit. Dominus Alexander autem ar-

gentum suum non habet, nisi quantum conflari poterit ex septingentis marcis denariorum Scaniensium veteris monetæ, & ex eodem argento præcepit Domino Alexandro, ut XVI. marcas Soræ mitteret quibusdam persolvendas. Argentum quod Hericus filius Harinæ, & Sueno frater ejus, & Conradus de Tumethorp ei tenetur persolvere, cujus debiti summam Archidiaconus novit, præcepit reservari. Debitum, quo Bondo filius Gamalielis ei pro donatione exactionum tenebatur, heredibus ipsius Bondonis totum pro anima sua remisit. Herico Batti cappam forratam de pellibus marturum dedit. Magistro Petro Capellano Archiepiscopi Nidrosiensis cappam forratam de pellibus griseis dedit. Decano Lundensi pallium marturum dedit. Thordoni Cappellano suo superpellicium cum pellicio de marturibus, & cappam vario forratam & juppam vario forratam dedit. Simoni minorem juppam de griseo forratam: Petro Stamma griseum pallium quotidianum. Marsilio coco, coopertorium vulpinum dedit. Petro Stabulario equum, quem filius Biörn ei donavit, dedit. Fratri ejus Wlff loricam, quam Esbernus Mule ei dedit, donavit. Haquino Camerario suo equum dederat, quem Bondo ei dedit. Equum brunei coloris Haquino Normanno dedit. Nigrum equum, quem Soræ habuit, eidem monasterio reliquit. Equum blaccatum Domino Archiepiscopo Nidrosiensi dari præcepit. Eschillum Bathsven libertate donavit. Mulieres, quas Nicolaus Stabbellarius de libertate in servitutem suscepit, ubicunque reperiantur, cum filiis suis libertate donentur. Mulierem acceptam de Biargaherred in Scania cum filiis suis libertati donavit. Saxoni Clerico suo duas marcas argenti & dimidiam concessit, quos sibi donavit. Saxo debet duos libros, quos Archiepiscopus ei concesserat, ad monasterium de Sora referre. Magistro Johanni biccarium argenti dedit. M. Walthero pallium griseum, quo in nativitate Domini vestiebatur, dedit. Annulos aureos quindecim cum lapidibus, & sedecimum sine, lapide monasterio B. Laurentii dedit ad plenarium faciendum. Præposito Achoni minorem ciffum argenteum, quem Sora habuit, dedit. Argentum quod apud Cluniacum habuit, dimidium eidem monasterio contulit, medietatem vero ad Claram Vallem transmitti præcepit. Ecclesiæ de Wellinge tenebatur argentum reddere, cujus summam Archidiaconus novit. Ecclesiæ de Stangby tenebatur mansum unum reddere, quem dedit pro manso in Köpingh, & jussit ut Ecclesia in Stangby habeat mansum in Köpingh, donec de Episcopatu reddatur. Præbendæ cuidam tenebatur dimidium mansum in Huphackre, & jussit ut in Arleff haberet dimidium mansum, donec de Episcopatu reddatur. Præbendæ Nicolai Monialis dimidium mansum in Asmundathorp, & jussit ut in Nybyle haberet in parochia de Saxulstorp, donec solvetur de Episcopatu. Magister Hugo proprium præbendæ suæ habeat, donec de Episcopatu persolvatur. Archidiacono dedit pallium magnum de Lækatt, si sit ibi, & si ibi non sit, lectisternium forratum

de marturibus ei donavit. Jofrido Coco, duas cappas pluviales, alteram forratam. Præcipue Archidiacono præcepit, ut campanam quam facere proposuerat, consummaret. Magistro Hugoni lectisternium vario forratum. Nicolao filio Archidiaconi superpelliceum vario forratum. Eschillo Presbytero cappam forratam, quæ est in castro de Haffn. Christianum Cocum, qui injuste captus erat in servitutem, libertate donavit. Achoni magistro laterum, & Achoni Lapicidæ præcepit ut Archidiaconus benefaceret. Pixidem argenteam cum reliquiis monasterio de Sora dedit. Retribuat ei Dominus mercedem in vita æterna Amen.

828. 1202—1241.

Kon. Waldemars i Danmark Bref till Lybeck med tillstånd att uppå Predikare-Brödernas begäran, få vid Falsterbo uppföra en fyrbåk; förbud att den samma ofreda, och tillstånd derjemte att i Riket hugga för den samma behöflig ved.

K. v. 64.

Woldemarvs Dei gracia Danorum Slavorumque rex. Omnibus presentes litteras inspecturis salutem & gratiam. Cum idem quod racionabile est petitur, conveniens est, ut pia exaudicio subsequatur. Hinc universitati nostre Lubicensi notum facimus, quod nos ad rogatum fratrum ordinis predicatorum & ob dilectionem omnium mercatorum indulgemus in Falsterbode fieri signum aliquod discretivum pro vitando periculo navigancium, quin immo grates referimus omnibus tam pio operi operam exhibentibus efficacem. Ut autem opus huiusmodi post quia multis expensis & laboribus fuit consummatum inviolabile perseveret, inhibemus districtius omnibus in nostro dominio constitutis sub obtentu gracie nostre, ne quis illud ausu temerario palam vel occulte infringere audeat vel vastare, & super his presentem paginam conscripsimus, sigilli nostri munimine roboratam. Ceterum prefatum opus favore debito prosequi cupientes ligna ad hoc necessaria in regno nostro secandi liberam concedimus facultatem.

829. 1210—1216.

Konung Eric Knutssons Bref om gränsen för Byarums klosters ägor uppå skogen vid Stigamo.

D. a. 7: 451. *)

Ericus D. G. Sweorum Rex, uniuersis sanctæ matris ecclesiæ filiis presentibus et posteris præsens scriptum cernentibus perpetuam in Christo

*) Med anteckningen: "Collat. med K. Waldemars Orig. PermCop." Se föregående N:o 492.

salutem et prosperitatem. Quoniam dubiis & incertis animis cito a memoria recedunt quæ aguntur, oportet ea æternis litterarum testimoniis attitulari, ne temporis processu labantur. Unde universitati vestræ notificamus, quod possessiones pauperum Christi sanctimonialium scilicet de Byarum, quas jure sunt possessuræ, testibus fidelibus adhibitis, sigilli nostri munimine roborantes, tali diffinitione prænotamus. Hij sunt termini possessionum suarum, condignis appretiati pretiis, scilicet de Lynnurabec in medium stagnum quod vocatur Hiortsø, et de stagno in Cinblingabro, inde usque ad Grynsmusa, et inde usque ad Clovasten. Possident enim totum Clevahult et Byahult ex toto. Universa autem hic jam elucidata præfatis sanctimonialibus in perpetuo possidenda, proprio sigillo consignamus. Quicunque ergo ista ab eis extrahere, vel aliquam calumpniam possessiunculis earum inferre præsumpserit, mucrone anathematis se puniendum sciat, vel vitæ discrimen sibi imminere sentiat.

830. 1216 d. 21 Nov. Rom.

Påfv. Honorius III:s Bref till Ärke-Biskopen i Upsala och dess Lyd-Biskopar m. fl. rörande uppbörden inom Sverige af den på allmänna kyrkomötet beslutade Heliga landshjelpen.

K. c. 167.

Honorivs Papa III. Valerio Archiepiscopo Vpsalensi et suffraganeis Eius et Magistris eiusdem Prouinciæ & Decano & Archidiacono Vpsalensi.

Inter cætera quæ ad succursum Hierosolymitanæ Prouinciæ statuta fuerunt in Concilio generali, hoc de communi assensu omnium Prælatorum ibidem præsentium fuit salubriter ordinatum, vt omnes omnino Clerici tam subditi quam Prælati vicesimam Ecclesiasticorum prouentuum vsque ad triennium integre conferant in subsidium Terræ Sanctæ, per manus eorum qui ad hoc Apostolica prouidentia fuerint ordinati, quibusdam duntaxat Religiosis exceptis ab hac præstatione merito eximendis, illisque similiter qui assumpto vel assumendo Crucis signaculo sunt personaliter profecturi, ad quod omnes fideliter obseruandum per excommunicationis sententiam decretum est esse legatos, ita quod illi qui super hoc fraudem scienter commiserint, sententiam excommunicationis incurrant. Vt igitur hoc salutare statutum debitum consequatur effectum, dilectis filiis Magistris Domorum militiæ templi & Hospitalis Hierosolymitani in Vpsalensi Prouincia constitutis, & Decano & Archidiacono Vpsalensi hanc sollicitudinem duximus commitendam, dantes eis plenariam potestatem eligendi & ordinandi duos idoneos

Cleri-

Clericos siue plures, ac etiam duos fratres, vnum Templi & alium Hospitalis, quos auctoritate nostra per Prouinciam vestram transmittant, cum suarum testimonio literarum ad ipsam vicesimam colligendam. Quocirca Fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus quatenus vestris & subditorum vestrorum redditibus, a tempore in Concilio præfinito diligentius computatis parati sitis vsque ad festum omnium Sanctorum de vestris certis redditibus certam summam vicesimæ Nunciis prædictorum quibus hoc commisimus declarare, ac ipsis vsque ad Calendas Maij consequentes sine difficultate ac dilatione qualibet tam de ipsis certis prouentibus, quam etiam de incertis vicesimam integraliter exhibere, monentes diligentius auctoritate nostra & efficacius inducentes Abbates & Capitula & Decanos, necnon & in singulis vestris Synodis Sacerdotes & alios Clericos vniuersos in vestris Diocesibus constitutos, vt in diebus super hoc ordinandis a vobis in singulis Ciuitatibus sint parati prædictam summam vicesimæ per triennium Nunciis prædictis plenarie soluere secundum terminos constitutos. Sic autem in hoc negotio vos prudenter & fideliter habeatis, quod exinde non possitis merito reprehendi, sed potius valeatis a Deo præmium æternum in cœlis, & laudem a nobis & aliis expectare, cæterique vestro exemplo ad prædicta bona fide inuiolabiliter exequenda fortius animentur. Abbates autem Præmostratensis & Cisterciensis Ordinum per Quæstores huiusmodi non prouidemus requirendos. Datum Romæ apud S. Petrum XI. Calend. Decembris. Pontificatus nostri Anno primo.

831. 1216—1222.

Kon. Johan I:s Bref om gränsen för Byarums klosters ägor uppå skogen vid Stigamo.

D. a. 7: 452. *)

Johannes D. G. Sveorum Rex universis Christi fidelibus præsentibus et posteris præsens scriptum cernentibus æternam in Christo salutem Notum sit vobis, quod universa quæ Dominus Ericus piæ memoriæ Sweorum Rex prædictis sanctimonialibus sigilli sui robore præmunivit, hæc et nos simili conditione sigilli nostri munimine confirmamus. Si quis hoc infringere præsumpserit, sine dubio ultione nostra punietur. Universitatem enim vestram scire volumus, quantæ eisdem Sanctimonialibus apud Stighemoth possessiones attinent, h. e. tertia pars silvæ quæ dicitur Stigemotzhult, insuper quædam particula, licet modica, cui nomen Tiufshulta, quas condigno conse-

*) Med anteckningen: "Collat. med K. Waldemars Orig. Perm-Cop." Se föregående N:o 492.

qvutæ pretio de cætero possidebunt. Si quis vero perversus aut invidus præfatas substantias nostrasque sententias dissipare conatur, vinculo anathematis et gladio nostræ subjaceat ultionis.

832. 1216—1223.

Ärke-Bisk. Absalons i Lund samt Biskoparne Carl och Bengts i Linköping Stadfästelse på gamla stadgandet om Biskopsvisitationer på Gottland.

J. 3: 63.

Andreas Diuina miseratione Lundensis Archiepiscopus, tunc Apostolicæ sedis Legatus, Sueciæ Primas, et Carolus Lingacopensis Episcopus, nec non et Benedictus eadem gratia successor suus. Vniuersis tam præsentibus quam posteris præsentes literas inspecturis, Salutem in eo qui est salus omnium. Ad nostrum spectat officium, non solum lites et contentiones exortas sedare, verumetiam futuris prouidendo casibus, ne suboriri valeant eorum occasiones, quantum possumus amputare. Porro, quia dissensiones et litigia frequenter oriuntur ex eo, quod ipsa iura siue statuta, secundum quæ viuendum est, omnibus in simul degentibus, dum scripta non habentur, per obliuionum iacturam vel penitus elabuntur, vel in diuersa studia pro libitu cuiuscunque variasque opiniones distrahuntur, vnde perutile fore censetur, ea scripto commendari, vt tam errori quam prauæ voluntati tollatur occasio, sicque fragili succurratur memoriæ, vt quiuis habeat, ad quod recurrere debeat certificandi gratia, si de aliquo positiui Juris articulo contingat dubitari, quælibet autem terra pro sui qualitate et morum diuersitate, suas ac varias leges habeat. Legem enim (vt Isidorus ait) loco et patriæ conuenire conuenit. Hinc est quod insula Gothlandiæ, sicut longo maris tractu ab alijs terris separatur, sic illius incolæ in iure positiuo et consuetudinario tam seculari quam Ecclesiastico ex magna parte variantur ab alijs populis. Illa siquidem pro sui modicitate et sustentationis inedia sustinere nequit potestatum grauamina. Quamobrem tempore quo primum hæc terra sponte iugum fidei suscepit, Ecclesiæ Lingacopensi se nullo cogente subiecit, tali conditione, vt Episcopus illi præsidens, ad hanc insulam pro Episcopali officio visitandam, non nisi tertio quolibet anno debeat et ius habeat accedere, Sed cum intra insulam et episcopalia faciendi venerit, dimidiam partem ecclesiarum, quæ sunt in tribus terræ trientibus corporali præsentia visitabit, vbi a singulis sacerdotibus, qui sunt eisdem trium refectionum, mensarum, subterpositarum habeat procuratores. Ad laicos vero pertinebit in qualibet parochia XII equos sibi suisque quibus vehantur administrare, Nec enim cum maiori comitatu siue sequela suorum terram tenetur peragrare. Dimidia

vero pars Ecclesiarum reliqua quas tunc visitare non debet, eodem tamen anno persoluat Episcopo quod debent in numerata pecunia, secundum conuentionem pro varia ecclesiarum facultate factam, & comuni consensu conscriptam. Jlli vero sacerdotes, qui sic solutis præsunt Ecclesijs, alio visitationis anno apparatur procurent et exhibeant Episcopo. Reliqui vero, qui priori vice visitationis onus sustinuerunt, sicuti alij prius fecerunt, iuxta præscriptum Conuentionis tenorem sese humiliter absoluat. Sicque tantum Sexto quolibet anno cuilibet Ecclesiæ præsidens ex necessitate cogitur apparatum administrare. Nam alternis vicibus quisque procurationes debet exhibere, et certam numeratæ pecuniæ summam exoluere. Postquam vero secundum ordinem debitum ac congruum præsulis peragratio et apparatuum præparatio tempestiue fuerit a præpositis indicta, sacerdotibus necesse est, vt primo paraturus ab aduentu episcopi præparatorias ad minus septem dierum inducias habeat.

833. 1221—1237.

Bisk. Brigots i Linköping Bref till Häradshöfdingen och inbyggarne i Sunnerbo härad med befallning att ej ofreda Nydala, Gudhem och Byarums kloster i deras andel af Skens fiske.

A. 8. c. 1. *)

Benedictus dei gratia episcopus lincopensis W. proloqutori & ceteris sutherbo inhabitantibus salutem in Domino. Notum est vniversitati vestre quod colo episcopus piscationes in skædhin. noueualli. gudhem. byarwm. claustris legittime contulit quas hactenus inconcusse possederunt. nunc autem conqueruntur quosdam ipsos molestare quapropter vobis significamus quod quicunque ipsos de cetero molestauerit. sententiam excommunicacionis incurret.

834. 1222—1250.

Kon. Eric Ericssons Befallning till Häradshöfdingen och invånarne i Sunnerbo härad att ej ofreda Nydala, Gudhems och Byarums kloster i deras andel af Skens fiske.

A. 8. c. 1. *)

Ericus Dei gratia sweorum rex W. proloqutori ceterisque sutherbo inhabitantibus salutem. Notum est vniuersis in prouincia vestra constitutis quod attaws noster rex kanutus quasdam piscaciones quas matheus sibi pro

*) Efter en af Prostarne Acco och Abrarus d. 9 Maj 1372 vidimerad afskrift, begagnad af Örnhielm, *D. a.* 7: 452, Utgifvaren af Act. Litt. Sv. 1724. s. 554—560, och mig år 1817. *jemf. Handl. till Upplysn. i Skand. Hist.* 4 *Del. sid.* 3—19; men har sedermera förkommit, åtminstone ej nu kunnat återfinnas.

forefactis suis satisfecit. Cenobiis gwdhem. byarwm. & nydala perhenniter assignauit nunc autem ad nos venit querimonia quod quidam de prouincia vestra eas infestant quapropter significamus vobis quod quicunque eas de cetero infestauerit nostram sentiet vindictam.

835. 1223—1268.

Bisk. Cols i Strengnäs Bref rörande Hidiner, som af dess swen Magnus Olofs son gifvits i testamente till Fogdö kloster.

A. 3. k. 6: 1.

Vniuersis christi fidelibus presentes audituris litteras uel uisuris . . C. dei gracia Strengenensis Episcopus salutem in omnium saluatore. Geste rei noticia propagatur in posteros, cum uenit auctoritas, et robur firmius a testimonio litterarum. Hinc est quod uestre unjuersitati presentibus declaramus, quendam iuuenem nostrum famulum. Magnum. nomine. Olaui. filium dum in extremis laboraret sana tamen existens mente, in suorum remissionem peccaminum Claustro Monialium de Fodyo ubi sepulturam elegit mansionem suam Hidiner, cum mobilibus et immobilibus & omnibus eius attinenciis in testamento eternaliter assignasse. sicut confessor eius et alii quamplures qui presentes aderant attestantur. Cum igitur uobis incumbat ex Ordine et officio quo presumus intendere diligenter, ut testamenta in ultimo delegata processum habeant & effectum, Heredibus ipsius sub anatematis uinculo inhibemus, ne quicquam impediant uel reuocent ex hiis que dictus iuuenis pro sua anima Claustro dedit. quod si attemptare presumserint iram omnipotentis dei se nouerint incursuros. Datum

Stycken af det krossade sigillet finnas.

836. 1225.

Westgöta Lagmannen och Häradshöfdingen i Kåkind Gustafs Bref rörande den på härads- och lagmansting bestämda gränsen för Gudhems klosters ägor i Spanahult.

A. 3. å. 2: 1. *)

G. uesgotorum legifer. & prolucutor de prouincia kakynd. Vniuersis apud quos presens scriptum innotuerit Salutem. Cum displiceret quibusdam sorores de Gudhem predia sua. spanahwltu in latitudine communium prediorum prouincie kakynd amplificasse. consilio sapiencium. in prouinciali placito conue-

*) Finnes äfven i en stadfästelse af år 1287. A. 3. å. b. 12.

niencium. stabiliuimus. quod riuulum piscacionis. creplyng. & tantam latitudinem terre iuxta stagnum. quanta est inter pontem predicti riuuli. & riuulum ipsius mansionis essent libere possessure. & huic stabilitati prouinciales omnes astantes assensum adhibuerunt & fauorem. Denunciauimus eciam in scarensi placito. coram omnibus uesgotis. & legitime iudicauimus. quod predicte sorores. tali & tanta prediorum latitudine fruerentur possidenda. Huius rei gracia rogamus omnes in christo fideles. & ueritatis amatores. quatinus si quis fortuitu predicta predia sororum iam sepius dictarum calumpniatus fuerit. bilinguium & inuidorum relatui non credalis. sed presentis scripti testimonio. inuiolabiliter conseruando. Valete.

Sigillet skadadt.

837. 1226.

Påfl. Legaten, Bisk. Wilhelms Stadfästelse på stadgandet om Biskopsvisitationer på Gottland.

J. 3: 63.

Guilhelmus Diuina miseracione Mutinensis Episcopus Apostolicæ sedis Legatus. Vniuersis Christi fidelibus has literas inspecturis, in vero salutari salutem. Dilectorum filiorum nostrorum sacerdotum Gotlandiæ precibus inclinati, quasdam consuetudines obseruatas ab antiquo inter ipsos & episcopum eorum, bonæ memoriæ, Carolum, nec non et inter incolas illius insulæ constitutas, et a venerabili fratre nostro Benedicto Lincopensi Episcopo successore suo confirmatas, nec non & a venerabili fratri nostro, Andrea, quondam Lundensis Archiepiscopo, tunc Apostolicæ sedis Legato, Sueciæ primate roboratas, præsentium auctoritate confirmamus, quarum tenor talis est. Andreas &c. *Se Föregående N:o* 832. Hæc & alia quæ a prædecessoribus eorum inuenimus approbata & obseruata, ne de cætero de his dubitetur, nos eadem approbantes, scripto nostro & sigilli testimonio communimus. Datum Wijsby Anno Domini M.CC.XXVI.

838. 1231 eller 1232 d. 23 Jul. Lund.

Påfl. Legaten Cardinalen Ottos Aflatsbref för dem, som biträdde till uppbyggande af S:t Johannis Hospitalskyrka i Lund.

A. 5. b. 1: 1.

Otto miseratione diuina sancti Nicolaj in Carcere Tulliano diaconus Cardinalis apostolice sedis legatus. Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Salutem in domino. Quoniam ut ait apostolus &c. *såsom*

N:o 275 *till* uitam eternam. Cum igitur Ecclesia beatj Johannis domus pauperum leprosorum lundensis reparetur de nouo. ac etiam ijdem pauperes tanto premantur onere paupertatis quod uix ualeant sustentarj nisi fidelium christi subsidio adiuuentur, vniuersitatem uestram rogamus attencius & exhortamur in domino ac in remissionem uobis iniungimus peccatorum, quatinus de bonis a deo uobis collatis ad ecclesie reparacionem & ipsorum subuencionem pias elemosinas & grata caritatis subsidia erogetis.. ut per subuencionem uestram eadem ecclesia ualeat feliciter repararrj. & eorum inopie consulatur ac uos per hec et alia bona que feceritis domino inspirante ad eterna possitis gaudia peruenire. Nos enim de omnipotentj dej misericordia & beatorum apostolorum Petrj et Paulj meritis et intercessione confisi, omnibus quj ad ecclesiam ipsam personaliter accesserint, et ad reparationem ipsius ac dictorum fratrum subuentionem manum porrexerint caritatis, quadraginta dies de iniuncta sibi penitentia auctoritate legationis qua fungimur misericoditer relaxamus *) Datum lundis X kal. aug.

Sigillet i grönt vax hänger på en flätad brun silkessnodd.

839. 1231 d. 6 Sept. Reate.

Påfv. Gregorius IX:s Bref till Hospitaliterna i Danmark, med stadfästelse på Aby och Arby för S:t Eskils kyrka i Tuna.

D. b. 1: 749. **)

Gregorius Episcopus, servus servorum dei, dilectis filiis Priori & fratribus Hospitalis Jerosolimitani in Dacia salutem & Apostolicam benedictionem Cum anobis petitur &c. *såsom N:o* 157 *till* Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, Ecclesiam beati Eskilli Martyris & pontificis de Tunæ, quam bonæ memoriæ W. Strengnensis Episcopus, loci dioecesanus capituli sui accedente consensu, pia videlicet liberalitate concessit, & piæ recordationis S. Upsalensis Archiepiscopus Metropolitanus eorum, de assensu carissimi in Christo filii nostri K. Regis illustris, Nobilis viri B. Ducis Sveciæ, qui jus patronatus in eadem Ecclesia dicitur habere, suis litteris confirmavit, cum agris, pascuis, silvis, piscationibus & aliis pertinentiis suis, nec non ea quæ ab eodem duce in locis quæ dicuntur Aby & Arby proponitis vos adeptos, sicut ea omnia juste & pacifice possidetis, & in litteris inde confectis plenius dicitur contineri, vobis & per vos hospitali vestro confirmamus, & præsentis Scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. Datum Reate VIII. Jdus Septembris Pontificatus nostri anno V.

*) Här förekommer en rasur, och derå sedan skrifvet: Presentibus toto legationis tempore valituris.
**) Utur en vidimation d. 10 Febr. 1310 af Prior Arnold i Eskilstuna; "Coll. med Orig. vidim. Perm-Copie."

840. 1231—1240.

Westgöta Lagmannen Folkes Stadfästelse på Gudhems klostergods Spanahults ägor.

A. 3. å. b. 3.

Vniuersis christi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris. F. wesgotorum legifer. Salutem. Quod iuste stabilitum est sapiencium consilio. & predecessorum nostrorum iudicio. & ne labatur a memoria in processu temporum. scripto commendatum fuerit ad memoriam reducendum. oportet. ut contra fallacias & impetum calumpniancium. firmius stabiliatur & roboretur munimine successorum. Quia moderno tempore plures inueniuntur pecunie cupidi. qui non timent contraire toto conamine ueritatj Vnde uniuersitatj vestre notum fore uolumus. quod sorores de gudhem terram circa mansionem suam spanahult a monte usque ad stagnum uætor optinuerant libere possidendam. Cuius latitudo tanta est. ex utraque parte riuulj piscacionis qui dicitur. kreplyng. iuxta dictum stagnum. quanta est prope predictam mansionem. inter pontes riuulorum. Cum igitur dominj. G antecessoris nostri iudicio. & assensu wesgotorum adhibito stabilitas hec facta sit. eandem ut firma sit & irreuocabilis presencium testimonio nostroque priuilegio confirmamus. Si quis autem predictarum sororum possessiones minorare. uel hanc paginam pactionis nostre infringere presumpserint. diuine simul & humane uindicte se merito nouerit subiciendum & nisi satisfecerit. in perpetuum puniendum.

Sigillet något skadadt.

841. 1241—1250, 1259—1286. *)

Kon. Erics i Danmark Bref till Bara härad rörande tillförordnande af Män, hvilka skulle afgöra deras klagomål och derpå å Konungens vägnar råda bot; stadfästelse å gamla sedvänjor, samt åtskilliga anordningar.

B. 78. **)

Ericus dei gracia danorum slauorumque rex barehereth [1]) inhabitantibus salutem & graciam Cum iniurias & oppressiones bondonum in scania [2]) & [3]) maxime pauperum intelleximus varias & multiplices necessitati vestre compati volumus cum effectu [4]) donec vobis super hiis omnibus competen-

*) *Handlingen är odaterad, men Brocman, som utskrifvit den utur Danska Handskrifter och sedan dermed jemförd våra Svenska, har vid* Ericus *antecknat:* 1250 mortuus, *att antyda det han ansett den vara gifven af K. Eric Plogpenning.* **) *Finnes äfven i Lagboken Sign. B. 73 på K. Bibliotheket i Stockholm och N:o 44 af Grefl. De la Gardieska Samlingen i Upsala, hvarutur olikheterna här anmärkas.*

1) barahærat *i 44.* 2) schania *B. 73 allestädes.* 3) & *utesl. 73.* 4) cum effectu *utesl. i 44.*

ter fuerit satisfactum Vnde quia causas & injurias quas passi estis ad iudicium vestrum cognoscendo Vniuersitati vestre regraciari volumus cum effectu volentes vobis [1]) eo magis iusticiam & pacem in omnibus augmentare Jdcirco cum super [2]) omnibus excessibus per scaniam perpetratis & eisdem corrigendis nobis duos bondones de singulis herrit [3]) duxistis destinandos presentibus vobis significamus vt quemadmodum per dictos bondones petiuistis dominos [4]) N. lundensem prefectum [5]) N. filium tyconis [6]) S. filium andree, Jon lillæ [7]) Johannem filium michaelis vobis remittimus concedentes eisdem [8]) ex parte nostra auctoritatem super diuites & pauperes rurenses & ciues justiciam faciendi Quorum iudicio [9]) si qui stare contempserint Nomina illorum nobis in scripto [10]) redacta transmittant [11]) & vos [12]) ipsos in personis merito castigantes de bonis ipsorum singulis ab ipsis iniuriam passis satisfacere volumus competenter Jnsuper noueritis quod nos [13]) omnes bonas & tollerabiles [14]) leges ac consuetudines quas temporibus illustri patris nostri habuisse dinoscimini vobis illesas volumus conseruare in hiis scilicet quod [15]) modius ad ferrum per patrem nostrum institutum mensuratis per totam scaniam currat & seruetur [16]) Quod nostrum studh [17]) vltra festum purificacionis nullatenus detinere debeatis Jtem quod quelibet haffna [18]) per se ipsam hominem in expedicionem iturum ydoneum tantum debeat nominare Jtem quod famulus conductiuus cum solido argenti conduci debeat. Jtem quod pro hesteleye & brønie [19]) numquam nisi ora [20]) argenti debeat extorqueri Jtem volumus & mandamus vniuersis villicis & colonis tam preuilegiatis quam aliis quandocumque insidie [21]) inimicorum regni ingruerint vt ad defensionem [22]) patrie, sicut iustum est sint parati Jtem omnibus bondonibus exceptis nostris antiquis ora [23]) in siluis que dicuntur almeningh & que ad almeningh jurate sunt licenciam concedimus succidendi Jtem Nolumus ymmo prohibemus ne [24]) quis pauper habens nisi vnam [25]) vaccam ad soluendum iura expedicionis pro ipsa cogi debeat aut compelli. Jtem mandando statuimus quod [26]) nullus habeatur pro pace priuato uel conuicto nisi secundum leges patrie conuictus legittime dinoscitur [27]) Mandamus insuper districte precipiendo vt quilibet in ecclesia & domo propria in placito & [28]) via placiti securitate pacis gaudeat & fruatur Quod siquis infringere presumpserit scire debet se sentenciam capitalem & amissionem omnium bonorum suorum merito incurisse. [29])

842.

1) vobis *utesl.* 73. 2) hiis *tills.* 73. 3) hæret 44. 4) dominos *utesl.* 73, 44. 5) prefectum *utesl.* 73, 44. 6) tukonis, 44. 7) litlæ 73. litli 44. 8) plenam *tills.* 73, 44. 9) iudicium 73. 10) inscripta 73. 11) transmittunt 73. 12) nos 73. 13) nos *utesl.* 73. 14) tolerabiles 44. 15) quod *utesl.* 73. 16) Jtem *tills.* 44. 17) scuth 44. 18) haffne 73. 19) hæstelegyæ & brynielegye 73, hestalegha & brynilegha 44. 20) hora 44. 21) insidiis 73. 22) defessionem *har* 78. 23) oræ 44. 24) vt *i* 78. 25) vnicam 44. 26) vt 44. 27) dinoscatur 44. 28) in *tills.* 73. 29) Amen *tills.* 73.

842. 1248—1259.

Birger Jarls Bekräftelse på ett Testamente som Gislo Petrasson före en pelgrimsfärd till Jerusalem gjort till Nydala kloster af en gård Meratorp i Tveta, hvarå hans Bror Thord afstått den lösningsrätt, som blifvit honom mot en mark guld förbehållen.

A. 3. x: 1: 9.

B dei gracia dux sweorum. Vniuersis presentes litteras inspecturis. Salutem in nomine ihesu. christi. vestre significamus vniuersitati. quod bone memorie Gislo Petri filius iter peregrinacionis gerosolimam. arripiens rescriptum testamenti sui nobis remisit in hunc modum. Silicet quod quandam. mansionem in twetum. dictam merathorp. domui regularium ordinis sancti benedicti. in Nouaualle. reliquid in testamento. Tali condicione media. quod frater Suus. Thordo pro marca auri Sibi si placeret redimeret, dictam mansionem. Memoratus. uero Thodo. dictam mansionem nolens redimere predicte domui totaliter eandem resignauit. Huius rei testes Sumus, presentem litteram. sigilli nostri confirmacione munientes.

Sigillet borta.

843. 1248—1266.

Birger Jarls Stadfästelse på sin broders Biskop Bengts i Linköping gåfva af qvarnstället i Långofors till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 10.

.B. dej gracia Dux sweorum. vniuersis christi fidelibus prouinciam inhabitantibus østbo. salutem in uirginis filio domino iesu christo. vniuersitatj uestre presentibus intimamus locum molendinorum langofors uulgo dictum cum suis attinencijs germanum nostrum Dominum. B. bone memorie lincopensem episcopum fratribus Noueuallis in honorem beate uirginis marie & suorum remissionem peccaminum contulisse perpetuo possidendum. sicut in suis litteris racionabiliter reliquit expressum. Nos igitur dictam donacionem ratam habentes & sigilli nostrj munimine roborantes. omnibus per presentia declaramus. quod quicumque predictos fratres indebite super hac donatione molestare presumpserint. ut inuasorem aliene possessionis & transgressores iusticie Regie maiestatis persentient ultionem.

På frånsidan: langafors. Af sigillet är ett löst stycke sedan fastknutet.

844. 1248—1266.

Bugges Jarls Bekräftelse på Folkes från Werend gåfva af en gård i Ryd till Nydala kloster.

A. S. x. 11 11.

B. dei gracia Dvx suehorum. Vniuersis presentes Litteras visuris vel audituris. salutem & graciam. Audiuimus bone memorie virum de verendia Fulchonem nomine. tocius predij sui possessionem in villa que dicitur Ryth Monachis de Noua valle publica & perpetua donacione sibi in elemosinam contulisse. Nos igitur ipsam eandem donacionem. Litterarum nostrarum & proprii sigilli munimine roborantes. precipimus vniuersis & precipiendo Mandantes. quatinus nulli liceat in posterum istam cassare donacionem. vel Monachis supradictis calumpniam de predicta possessione facere. que eciam in communi placito verendie. eis est totaliter adiudicata perpetuo possidenda. Si quis uero contra hoc preceptum nostrum fecerit. ire omnipotentis dei. & nostre vindicte merito subiacebit. Valete.

Ett stycke af sigillet hänger på en från handlingen till en del lösskuren remsa.

845. 1250 d. 17 Oct. Roskild.

Kon. Abels i Danmark öppna Bref angående Friheter för borgarne i Wä.

L. 10: 967. *)

Abel, Dei gratia Danorum Slavorumque Rex, Dux Jutiæ, omnibus hoc scriptum cernentibus in Domino salutem. Significamus universitati vestræ quod villanos de Wæ a debito expeditionis liberos dimisimus et exemptos, eorum paupertatibus condolentes, et propterea mandamus, ne ab eisdem præsumat quisquam hujusmodi debita extorquere, et hanc libertatem ipsis concedimus, quia ad hoc debitum persolvendum ipsos sufficere non videmus sine nimia gravamine eorundem. Præterea ipsos villanos dimisimus liberos per totum regnum nostrum a telonii solutione; interim volumus, ut coloni nostri ibidem de singulis suis fiarthingis, quæ tenent, solvant nobis annuatim marcham denariorum, festo sancti Olai. Ita quod nobis præter præmissa in nullo servire teneantur nisi in assignatione vectigalium cùm nos personaliter affuerimus, vel dilectam uxorem nostram contigerit adesse. Datum Roschild Anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo, calendis Novembris 16.

*) Med anmärkningen att Langebek erhållit det 1754 af Hr Ichsell i Stockholm.

846. 1250—1251. *)

Birger Jarl II:s Förnyelse af äldre Freds- och Handels-Tractater med Lybeck.

K. v. 115.

Brigervs Dei gracia dux Sweorum, prefecto, consulibus & burgensibus universis civitatem Lubicensem inhabitantibus omne bonum cum salute vite presentis pariter & future. Quia non credimus memoria recessisse, quod nos nuncios nostros ad vos in jejunio scilicet prepositum Ericvm & Johannem Calvvm specialiter transmisimus, quia vidimus diligenter, quod discordie fomes & invidia odii inter nos & vos voluit suboriri, propter marinos transgressores, qui pacis federa turbaverunt, monentes vos per eosdem ut super bono pacis diligenter deliberare deberetis, & quod nos certos redderetis super proposito vestro per aliquem burgensem civitatis vestre, qui mature esset etatis & super antiquis gestis notitiam gereret pleniorem. Innotescat igitur vobis, quod nos nuncium vestrum recepimus, quem in negotiis agendis & promovendis invenimus multipliciter providum & discretum. Habuimus igitur cum eodem super pacis concordia primo colloquium & tractatum, quem illustres principes scilicet felicis memorie rex Sveorum Kanvtvs, Dux Saxonie Henricvs & Byrgervs dux Sveorum inter Theutonicos & Sweos antiquitus firmaverunt. Hos ergo transscriptis in quibus forma pacis jam predicte plenarie continetur tam nostris quam vestris prelectis & auditis invenimus eadem in omnibus concordare. Propter quod presentibus venerabilibus dominis Archiepiscopo Upsalensi & suffraganeis suis Domino Karvlo Karuli ducis filio, domino Karvlo, ducis Ulfonis filio, aliisque discretioribus regni nostri statuimus firmiter pacem pristinam esse necessario renovandam & imposterum inviolabiliter observandam maxime, quia si lites & iurgia per antecessores nostros sapienter & fine debito terminata iterum de die in diem deberent in irritum revocari, nunquam secura pacis concordia possit ab hominibus inveniri. Volumus igitur omnes Lubecenses ad regnum nostrum cum mercimoniis venientes a tributo & theloneo quolibet esse liberos & exemptos. Si qui vero de civitate vestra moram nobiscum facere voluerint in regno nostro habitare, tunc volumus ut patrie nostre legibus utantur & regantur, & Sveci de cetero appellentur, & hoc idem petimus, ut vos circa nostrates ad vestram civitatem venientes inviolabiliter observetis. Preterea si quis de vestra civitate aliquam ex nostratibus passus fuerit injuriam ad nos cum litteris vestris & legitimo veniat testimonio & nos eidem in continenti secundum leges patrie plenum & integrum faciemus fieri iusticie complementum, & vos nostratibus vobiscum consimiliter faciatis.

*) Jemf. K. v. 114.

Similiter & omnia alia que antecessores nostri superius nominati in privilegiis suis antiquitus statuerunt volumus observare tam super purgatione ferri candidi quam eciam mulieribus in soluto matrimonio inpregnatis. Preterea si qui de vestra civitate penes vos in mari rapinas velint exercere & pacis jam predicte federa perturbare, ipsos de vestra civitate in perpetuum exuletis & hoc nos idem circa personas talium facere volumus, ubicunque prope partes nostras poterunt inveniri. Preterea petimus instancius, ut illos qui de nostris partibus ad vos veniunt, veluti vestrates, & nos illos qui de vestra veniunt civitate veluti nostrates ad invicem mutuo diligamus.

847. 1250—1266.

Kon. Waldemars och Birger Jarls Bref rörande Prestmannen Thingolfs och dess Broder Nicolai gåfva af Gudstenstorp till Alvastra kloster.

A. 3. v. 1: 5. b. *)

Waldemarus dej gracia rex sweuorum. Et byrgerus eadem gracia dux swechorum dicti regis pater. vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. salutem sanctis omnibus repromissam. Jn nostro tempore. que geruntur. ne cum lapsu temporis. pariter labantur. & nequa possit eis in posterum calumpnia suboriri. litterarum apicibus. & virorum prudencium testimonio volumus perhennarj. Elucescat ergo presentibus pariter & futuris. quod diuina inspirante gracia religiosus vir Thingolfus presbiter. cum fratre suo. Nicolao. in suorum remissionem peccaminum. & eterni patris misericordiam promerendam. predium suum in gudstenthorp cum vniuersis appendiciis suis aluestrensi monasterio perpetuo tradiderint possidendum, Testes huius donacionis sunt cognatj & vicini eorum. & prouinciales vniuersi. Dictorum igitur virorum donacionem auctoritate nostra firmam monasterio stabilemque facere volentes. ne processu temporis inportuna calumpnia possit reuocari. facere hoc. mandarj litteris volumus & sigilli nostri munimine roborarj. Quicunque igitur contra presens scriptum. ausu temerario contraire presumpserit. omnipotentis dej vindictam & sanctorum eius. nec non & nostri gladii vlcionem. se Nouerit incursurum.

*) I en odaterad vidimation af Östgötha Lagmannen Knut Jonsson.

848. 1250—1276.

Kon. Waldemars vidimation och bekräftelse på Kon. Eric Ericssons bref om Spanahults gård.
A. 3. 8. 1: 2.

Waldemarus dei gracia Rex Sweorum &c. *lika lydande med N:o* 640 *till* avunculi nostri domini Erici *och vidare till* communimus, Datum *(tidsbestämmelsen har ej blifvit antecknad).*

Sigillet bortfallet, gula och röda silkestrådar qvar.

849. 1251 d 13 Aug. Flensburg.

Kon. Abels Bref rörande Wismars borgares friheter i Skanör och andra Danska orter.
L. 10: 969. *)

Abel, Dei gratia Danorum Slauorumque Rex, Dux Jutie, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino. Vt ea, que geruntur in tempore, ne simul transeant cum tempore et euanescant, debent literarum testimonio perhennari. Hinc est, quod, dilecti nostri, Domini Johannis Magnopolensis meritis exigentibus ac precibus inclinati, ciuibus suis Wismarie gratiam specialem facientes, concedimus eisdem hanc libertatem, quodsi forte, aduersitate ipsis imminente, sub aliqua regni nostri parte naufragium patiantur, omnia, que de bonis suis ab inclementia maris et tempestate potuerint extrahere, sibi vsurpent, ac vsibus et vtilitati sue conseruentur. Inhumanum enim esse videtur et impium, si bona aliquorum hominum, periculoso labore conquisita, ab alienis, pietate remota, per avaritiam rapiantur. Insuper etiam omnia jura et easdem libertates, ciuibus Lubicensibus a patre nostro felicis recordationis Waldemaro et a nobis concessa, eisdem ciuibus Wismariensibus in Skanore et aliis regni nostri partibus, prout in literis nostris super hec confectis plene continetur, dummodo dictus Dominus Johannes in nostro obsequio perstiterit, liberaliter concedimus cum effectu. Prohibentes districte sub obtentu gratie nostre omnibus terrarum nostrarum aduocatis et exactoribus, ne quis ipsos super hac concessione nostra aliquatenus audeat molestare. Vt autem hec indulta nostra, dictis ciuibus concessa, debitam habeat firmitatem, presentem paginam nostro sigillo duximus roborandam. Datum Flennsborch Anno Domini M°CC°LI° Idus Augusti.

*) Af Langebek utskrifvet utur en Copie af Hansestädernas Privilegier i Sleswig-Holsteinska Cansli-Archivet.

850. 1251 d. 15 Aug. Linköping.

Birger Jarls Bref rörande Tullfrihet för Lybeck samt rörande arf efter död man.

K. v. 106.

Byrgerus Dei gratia dux Sveorum, viris providis Advocato, consilio & communi Lybicensi salutem in domino sempiternam. Venientes ad nos nuncii vestri, dominus Wilhelmvs Albvs dominus Fridericvs Bardewyc, viri discreti & providi, consules civitatis vestre ex parte petiverunt a nobis, quatenus cives vestros ad partes nostras cum mercibus suis venientes facere deberemus eam graciam, quam cives nostri ad vos venientes a longo tempore in civitate vestra habuisse noscuntur, quantum ad theloneum non solvendum. Super quo pro amore & amicitia quam erga vos habemus, taliter respondemus, quod pacem, libertatem & immunitatem de non solvendo teloneo, qua nostrates in civitate vestra gaudere permittitis, eandem hominibus vestris, sicuti in nostris et antecessorum nostrorum literis plenius continetur, cum mercibus suis ad partes nostras venientibus promittimus & de novo confirmamus ita duntaxat, quod gubernator navis sub fide sua nominet eos quos vestræ civitatis novit, ceteris suis nautis ab eis separatis eorum Advocato loci ad quem declinaverit, esse veraciter cives vestros. Adjicientes quod si naufragi damnum aliquem apud nos de vestris contingat incurrere, quilibet in naufragio constitutus sine calumpnia possidebit illud, quod de rebus suis extrahere poterit & juvare. Præterea, si quem extraneum apud nos mori contingat, qui non habeat legitimum successorem, omnes res, quas possidet, redigi debent in scriptura et sub fideli custodia sacerdotis, exactoris regii ac melioris, ac majorum de civitate seu loco illo, in quo mortiuus est, cum testimonio bono deponi. Et si postmodum infra annum & noctem legitimus heres advenerit, literas vestras secum deferens, per quas constare possit, quis sit heres, res predictas integraliter obtinebit. Quodsi infra annum & noctem nullus venerit, qui sit heres, ex hoc statim elapso, secundum leges patrie devolventur ad fiscum regium res memorate. Ut igitur premissa omnia robur firmitatis obtineant & a nemine possint impugnari, presentem paginam sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum Lynkoping presente venerabili domino Laurentio Upsaliensi Archiepiscopo & ceteris quamplurimis nobilibus regni nostri in festo assumptionis S. Mariæ virginis gloriosæ anno domini MCLI.

851. 1251 d. 24 Sept. Skanör.

Kon. Abels i Danmark Förordning om Tullens erläggande vid Skanörs marknad.

L. 101 970. *)

Abel, Dei gratia Danorum Sclauorumque Rex, Dux Jutie, omnibus hoc scriptum cernentibus salutem in perpetuum. Tempus est mensura motus rerum mutabilium, idcirco discrete decreuit antiquitas, vt ea, que geruntur sub tempore, ne simul labantur cum tempore, literarum testimonio reciperent firmamentum. Ad reuocandas igitur contentiones, lites et discordias, nec non etiam perjuria super solutione thelonei in nundinis Scanore, que aliquando fiebant ab iis, qui Vindlandsfare dicuntur, que quidem sepius minime committi possunt sine discrimine et periculo non modico animarum, taliter inter nos et eosdem, accedente nostro et eorum consensu, deliberatione sufficienti adhibita, satis prouide in perpetuum est statutum, quod de quolibet Coggone, qui ad partes occidentales de Scanore redierit, triginta duo solidi bonorum sterlingorum persoluantur: Si vero ad orientales partes declinare aliquis de supradictis noluerit, et super hoc ex parte nostra requisitus juramentum prestiterit corporale, quod illic sit tertius, duo solidi de qualibet testa monete Scaniensis recipiantur ratione telonei ab eodem. Si vero aliquis fraudem in premissis fecerit, et super hoc repertus et conuictus fuerit, bona ipsius ad vsus nostros deuoluentur vniuersa; qui si ad regnum nostrum redire noluerit, et nostrum nuncium ad terram aut ciuitatem, in qua habitat, miserimus pro justitia ab ipso obtinenda, nuncio nostro cum omnibus bonis suis exponi debet a suis conciuibus. Hoc enim prefati Vindlandsfar firmiter promiserunt, qui presentes impetrarunt. Si vero conciues ipsius negligentes in hoc extiterint, nec curauerint nobis a prefato justitiam extorquere, toti terre seu ciuitati, in qua habitat, debet merito imputari. Quicumque etiam ad prefatas nundinas de dictis Vindlandsfar cum naui sua et suis deuenerit mercaturis, et inde ad Norwegiam transire voluerit, nec secum halec, sed pannum lineum et sal seu etiam victualia sua detulerit, a telonei grauamine sit immunis; ita tamen quod Camerarius noster vel alius ex parte nostra vel ipsius naues ipsorum et eorundem contenta copiam habeat perscrutandi. Ceterum cum sepius progenitorum nostrorum temporibus passis naufragium violentia inferebatur et injuria, statuimus, vt quicumque naufragium perpessi fuerint, bona vniuersa libere habeant, que saluare et eripere possunt propriis laboribus et expensis, nec exactor noster seu aliquis alter se de bonis eorundem sic ereptis aliquatenus intromittat.

*) Efter en afskrift utur Sleswig-Holsteinska Cansli-Archivet.

Quicumque vero contra tenorem hujus priuilegii excesserit, non solum direptionem bonorum suorum sentiet, verum etiam nostram non effugiet ultionem. Vt igitur premissa rata sint et firma, presentem paginam sigilli nostri munimine duximus roborandum. Datum Scanore Anno Domini M°CC°LI° Calend. Octobris octauo. Presentibus Dominis subscriptis, dilecto consanguineo nostro Comite Ernesto, et fidelibus nostris, Tukone Camerario nostro, Nicolao nostro Prefecto Lundensi, Martino Porthagell, et multis aliis clericis et laicis ecclesie nostre.

852. 1255—1261 d. 9 Jan.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Konung och Jarl i Sverige att visa Ärke-Biskopen vördnad och att återställa Ström, Fornsigtuna och Guazbro.

A. 1. a. 26.

Alexander episcopus seruus seruorum Dej. karissimo in christo filio .K. illustri Regi Suetie & dilecto filio nobilj viro .B. comiti. Salutem & apostolicam benedictionem. Quanto dono diuinj muneris maiorem habetis in terris potentiam. tanto eum cuius nutu diuitiis & nobilitate polletis. sincerius debetis diligere. & feruentius amplectj. que sue cognoscitis beneplacita uoluntati. Vnde quia deo gratum & acceptum existit. cum uirj ecclesiasticj a regibus & principibus honorantur. & in deuotione & reuerentia habentur. excellentiam uestram rogamus. exhortamur in domino & in remissionem uobis peccatorum iniungimus, quatinus Venerabilem fratrem nostrum Vpsellensem archiepiscopum, episcopos & reliquum clerum regnj uestri diuinj amoris intuitu & pro reuerentia beati Petrj & nostra. nec non etiam uestre salutis obtentu. diligatis & honoretis. & ej reuerentiam & deuotjonem exhibeatis. & ita studeatis ipsos protegere & fouere & a malignantium incursibus custodire. quod ex hoc ab omnipotentj domino premium indeficiens possitis recipere. & gratias a nobis multimodas expectare. Nichilominus etiam magnitudinem uestram rogamus solliciteque monemus. ut Vpsellensi ecclesie tamqnam matrj uestre & predicto archiepiscopo sicut spiritualj patrj promptum honorem & reuerentiam impendatis. & ita ej prouidere curetis. quod clericos & seruientes possit habere. prout sue dignitati noscitur expedire. Preterea tres uillas uidelicet. Strom. fornesitune & Guazbro eidem archiepiscopo & ecclesie sue restituatis & pacifice dimittatis. sicut sedes episcopalis eas consueujt habere. antequam esset ad alium locum translata. Dat. Anagnie V. Jdus Januarij.

Bullan bortfallen.

853.

853. 1255—1261 d. 9 Jan.

Påfv. Alexander IV:s Bref till Presterskapet i Upsala stift alfvarsamligen förehållande dem deras oskickliga lefverne, dryckenskap, olydnad mot sin Biskop, m. m., med befallning att värdigt emottaga Ärke-Biskopen, då han hvarje år kommer med 12 personer i visitation, visa honom lydnad och ej underkasta sig verldslig domstol, m. m.

A. 1. a. 36.

Alexander episcopus seruus seruorum dej. dilectis filiis Sacerdotibus et aliis clericis in Vpssallensi archiepiscopatu constitutis. Salutem et apostolicam benedictionem. Cum diuinis sitis deputati obsequiis et alios debeatis a suis excessibus reuocare. et in actibus et operibus uestris temperantiam et modestiam custodire. grauiter excedatis et diuine offenditis oculos maiestatis. cum populo uobis credito exempla male operandj ostenditis. et ipsum per ea que agitis cogitis in abyssum peccatorum demergi. Vnde quia nulla remanet uobis excusatio apud dominum. nisi celeriter ujtam et conuersationem uestram in melius emendaueritis. nec poteritis perpetuj flammam incendij effugere. nisi creatorj uestro studueritis bonis operibus complacere. per apostolica uobis scripta sub pena ordinis et beneficij uestrj precipimus. ut a commessatione et potatione indecentj omnino contineatis. et episcopis uestris obedientes et cooperatores ad corrigendam et dirigendam plebem sibj commissam. prout conuenit existatis. Preterea venerabilem fratrem nostrum archiepiscopum uestrum singulis annis cum duodecim personis cum ad ecclesias uestras causa uisitationis uel alia necessitate urgente accesserit. reuerenter et deuote recipiatis. et salubria eius monita et mandata cum omni deuotione et humilitate suscipiatis et obseruetis. et in omnibus eum sicut archiepiscopum uestrum reuereri et honorare curetis. quia si sic ageretis. ordinis uestrj incurrere possetis periculum. et nos ratum haberemus et firmum. quod in contumaces et rebelles canonice duceret statuendum. Ad hec. uobis sub pena ordinis et beneficij uestrj duximus prohibendum. ne quis sacerdos seculare judicium subeat. nec a sua ecclesia ad aliam nisi ex dispensatione suj episcopi migrare presumat. nec baptisma sine nouo crismate celebrare attemptet. nec a quolibet ecclesiam emat neque suscipere audeat sine assensu episcopi ad cuius dispositionem et ordinem eadem ecclesia noscitur pertinere. Si quis autem uestrum contra prohibitionem nostram duxerit ueniendum. predicto Archiepiscopo plenam auctoritatem indulsimus eum ab officio suo suspendendj. et postmodum deponendj. si suum noluerit reatum celerius emendare. Datum Anagnie V. Jdus Januarij.

Bullan bortfallen.

854. 1258—1282.

Abedissans i Skokloster Salubref på klostrets gods i Småland till Biskop Henric i Linköping, som dem betalt med uppvägna penningar.

A. 3. b. 8: 1.

Vniuersis christj fidelibus ad quos presens scriptum peruenerit .R. dicta abbatissa de sko totusque conuentus eiusdem locj salutem in virginis filio benedicto, vniuersis liquido patere volumus, & constare, quod mansiones quas in smalandia possedimus, uenerabilj patrj nostro domino .H. lincopensj episcopo pro pleno vendidimus precio, de quo uidelicet precio idem pontifex quatuor marcis argentj minus, quam centum marcas purj argentj sub duodenario numero persoluit, Jnsuper & autumpno cum clerico suo nicholao uigintj marcas argentj in ponderatis denariis tam in swenicis quam in gutensibus cum octo marcis argentj in sterlingis prefatus dominus nobis transmisit, ne igitur de supradicta uendicione aut empcione aliqua ualeat in posterum suborirj, presentj cedule sigillum nostrum cum consensu tocius conuentus nostrj fecimus apponj.

Sigillet skadadt.

855. 1258—1282.

Christina Fastes dotters ifrån Landasjö Testamente af åtskilliga saker till kloster och kyrkor m. m.

A. 4. d. 1.

In nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Ego cristina *fastonis* qúondam filia fragilis humane condicionis non inmemor, que mortis necessitati ineuitabiliter astricta cognoscitur, quamuis eiusdem hora penitus ignoretur, anime mee saluti prouidens & propinquorum meorum paci consulens, de rebus michi a deo concessis ordinandis & disponendis quicquid gracia inspirante super hoc conceperam, tam posteris quam presentibus transmitto commendatum, Nouerint ergo tam posteri quam presentes, me monachis de aluastro apud quos eligo sepulturam vnam curiam meam in swecia, que dicitur ramshamr, cum omnibus attinenciis preter mancipia omnia, quibus libertatem confero, in testamento reliquisse. Jta tamen quod si filius meus uolerit eandem curiam habere, eadem ei uel pro iusto precio, uel eciam pro alia curia que hagabý dicitur pro vt equum fuerit & eis conuenerit sine contradictione relinquatur, Jtem duos attungos in litla hagabý que annuatim soluunt XVI. solidos denariorum, & XII. thýnones annone eidem claustro assigno sub hac forma. Duos thýnones & VIII. solidos annuatim in perpetuum ad reparacionem sacrarum vestium in sacristia eorum fidelissime

expendantur, Decem vero stynones & alii VIII. solidi ad mensas fratrum in conuentu in illa ebdomada qua missas uiginti que infra specificabuntur jdem fratres celebrabunt per sollicitudinem & prouidenciam abbatis uel eius cui ipse commiserit, erogabuntur, vndecim autem misse erunt pro omnibus fidelibus defunctis, ita tamen quod prima collecta post mortem meam pro me specialiter habeatur, Relique vero IX. misse he erunt, prima de sancta trinitate. Secunda de sancta cruce. Tercia de beata uirgine. Quarta de angelis. Quinta. de apostolis Sexta de martyribus. Septima. de confessoribus. Octaua. de virginibus. Nona de omnibus sanctis. Jtem vnum attungum in sebý in parochia ørabyrgh qui annuatim soluit VII. thynones & VIII solidos similiter confero in hunc modum. De vno thynone fiat ceruisia de altero fiant panes & cum duobus tynonibus ematur lardum & butirum in pytanciam XL. pauperum vna dierum ebdomade qua supradicte misse XX:ti celebrantur. Duo autem thynones commutentur in denarios qui cum octo solidis remanentibus inter eosdem XL pauperes equaliter diuidentur. vnum vero thynonem qui adhuc de VII. superest illi fratri qui in istis laborauerit prosequendis confero pro suo labore & sollicitudine in suam specialem utilitatem commutandum. Hec autem omnia debent fieri proxima dominica post ebdomadam trinitatis. Ceterum rogo humiliter & attente vt pro curia quam eiusdem claustri conuentuj in testamento assignaui meus anniuersarius cum vigiliis & missis, in singulis annis post obitum meum fideliter obseruetur. Jtem curiam meam in nericia que dicitur fethlisti cum molendino & omnibus mobilibus sibi attinenciis preter mancipia quibus libertatem confero. volo uendi, & de precio eius singulis claustris in regno exceptis illis, quibus predia specialiter assignauero V:que marcas denariorum persolui. Singulis eciam ecclesiis in quarum parochiis curias possideo confero vnam marcam denariorum. Sacerdotibus uero earum singulis vnam vaccam. Preterea .III. oras terre in vestby confero fratribus predicatoribus de insula. Duas uero oras terre ibidem monialibus de sco. vnam autem oram terre de eadem curia monialibus de siccthonia. verum X. solidos terre de illa curia fratres de insula quibus hoc dixero fideliter pauperibus distribuant. sicut eis mandatum fuerit precium ordinantes. Duas similiter oras terre in predicto wæstby duobus claustris fratrum minorum østraharus .s. wysby. assigno. Preterea duas oras terre residuas uolo eciam uendi & de earum precio fratri Jacobo arosiensi dari III. marcas. fratri Nicholao sigtunensi vnam. & tercio fratri qui cum eis ordinandis laborauerit vnam marcam. Quicquid autem superfuerit de precio predij eiusdem curie, cum precio domorum & aliorum mobilium preter mancipia que libertati dedi. iungantur precio curie felestum & vt dictum est dispensetur. vnam marcam argenti de illis confero ecclesie lincopensi. vnam marcam argenti ecclesie strengyanensi. Jtem confero conuentui de aske-

by ad mensam dominarum vnum attungum in østby sicut prius. Dimidium attungum dederam eis in thiust in villa que dicitur swenrum. Jtem eisdem assigno scrinium argenteum cum crucifixo desuper aureo & pixidem vnam argenteam. Loco autem ubi sepulta fuero confero turribulum argenteum. & ymaginem beate virginis eburneam. & ymaginem beati kanuti de dente cetino facta cum pixide argentea sancti michaelis quam monachis de aluastro prius promisi. & ampullam vnam argenteam ad illam quam prius *comiserim* eisdem. Jtem monialibus de sco. confero casulam de baldakino cum alba & superhumerali & stolam & manipulum de lydewef, & duas ampullas argenteas Jtem fratribus de insula predicatoribus preter alia prius posita do pixidem beati Michaelis argenteam cum ymagine beati *mich*aelis desuper aurea. & duas ampullas argenteas quarum *al*teram habent, Christine parue do psalterium meum si vixerit post obitum meum *si non autem* habeat domina helena de sco holmgeri relicta. Ceterum istis confero libertatem Margarete & ragnildi de thypt, Mannonj swenonj. Erngundi. Erico Hermundo de landasio Jtem filiis siggonis longi johanni & ragwaldo. Jtem notifico omnibus liberos esse havardum swenonem & ceciliam.

På frånsidan: Domine christine de landasyo; särskilt: de hagaby.

Sigillen: N:o 1 bortfallet; 2 ett stycke qvar.

856. 1258—1282.

Christina Fastes dotters Tillägg till sitt testamente rörande anslag af 5 tunnor spanmål årligen till syslomannen i Alvastra kloster för förböner, som för henne på bestämd tid skola hållas.

A. 3. v. 5: 1.

Omnibus presentes litteras inspecturis, Cristina fastonis quondam filia salutem in domino sempiternam, Cum instabilis sit humana memoria & defectus multiplices paciatur, competenter sollercia sapientum prouidit, ea litteris commendare, que conueniunt in futurum memoriter retineri. Hinc est quod vniuersorum noticie presentibus volumus intimari, me talem pactionem cum domino Johanne abbate aluastri presentibus monachis suis fratribus olauo cellerario, alexandro, & holmgero eiusdem domus, fecisse, Quod propter bona que prefate domui in meorum remissionem contuli peccatorum, cellerarius quilibet alter post alterum sexdecim thynnones annone annuatim de communitate accipiet pro pitancia singulis annis, in mei memoria, secunda feria post dominicam sancte trinitatis, qua misse dicende sunt, vt in testamento meo continetur, decentius facienda, quod tanto deuocius pro me preces suas altissimo deo persoluent, vt die eadem super victum consuetudinarium eiusdem gracia aliqua in mei memoria erogetur, Sed quia mortalium facta, ut

supradiximus, obliuionis iacturam frequenter senciunt, nisi munimentis litterarum alligentur, idcirco presentem cum siggilli mei, vna cum siggillo supradicti domini Jo. abbatis, munimine duxi roborandam ne supra pactione premissi possit aliquatenus in posterum dubitari valete in domino.

På frånsidan: Domine christine de landasyo.

Sigillen hängande på hvita linnetrådar: N:o 1 Biskop Henrics i Linköping; 2 bortfallet; 3 Abbot Johannis i Alvastra; 4 Christine (ett blomsterstånd, med lemningen . . .E: DNI: F. FILIE✠ af omskriften); alla något skadade.

857. 1262 d. 28 Maj. Börringe.

Fru Estrid Nilsdotters Testamente af sina gods i Skåne m. m. till Börringe m. fl. kloster.

L. 10: 978.

In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen. Ego Estridis filia Domini Nicolai filii Alexandri, presentis vite ambigue et mortis affuture inambigue non immemor, liberam mearum disponendarum rerum habens potestatem, nulla urgente egritudine, sed de bona voluntate et plena prehabita deliberatione testamentum meum condidi in hunc modum. In primis igitur, ad Dei et beate Marie virginis honorem, ac meorum peccaminum remissionem, contuli et scotavi in die sancte Pentecostes coram clericis et laicis, qui ibidem aderant, omnia bona mea, que in Scania possedi, in domibus, in terris et nemoribus, Claustro sanctimonialium in Byrthingi, insuper in Selandia Salby et Asum cum omnibus suis attinentiis ibidem contuli perfecte et donavi. Preterea Kalslunde et Göterleuæ, que in Selandia possedi, cum omnibus suis attinentiis contuli et scotavi Claustro dominarum sancte Clare Roskildis, sub hac forma, ut ex eisdem bonis solvantur ducente marce denariorum, que locis relligiosis, hospitalibus, et ecclesiis, secundum dispositionem dilecti cognati mei fratris Astradi, de ordine fratrum minorum, distribuantur. Istis autem rite ordinatis, vovi et in continenti reddidi me ipsam Claustro sanctimonialium in Byrthingi, qvamdiu superstes sum, Deo et beate Marie virgini servituram, habitum secularem coram omnibus deponendo, et habitum Sancti Benedicti induendo. Executores autem presentis facti mei et testamenti ordinavi Dominum Jacobum Archiepiscopum Lundensem, et Dominum Erlandum ejusdem loci Archidiaconum, et Dominum Nicolaum Öndæsun, supplicans eisdem in domino, quatenus viriliter et veraciter se intromittant, ut hec presens donatio mea, seposita omni contradictione, possit stare firmiter et teneri, quorum etiam sigillis deliberavi et elegi presentem paginam consignari. Rogo autem omnes et singulos, quod huic donationi mee sint favorabiles et benigni, qvod possit vim roboris et firmitatis obtinere.

Quicunque autem huic donationi mee nisus fuerit contrariari vel impedire, obligatus sit Deo et beate virgini super hiis in die novissimo respondere. Actum Byrthingi Anno Domini M°CC°LXII° Quinto Kalendas Junii.

858. 1266?

Påfl. Legaten Guidos Bref till Dom-Prosten i Upsala rörande tillstånd för Prestmannen Svur att begifva sig utur det kloster, der han en tid vistats.

A. 7. a. 6. 1. *)

Fr. Guido miseracione A. preposito vpsalensi domini Salutem.

Frater Guido miseracione diuina tt. sancti laurencii in lucina presbiter cardinalis apostolice sedis legatus omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino. Dilecti filii. S. clerici latoris presencium precibus inclinati qui nobis humiliter insinuare curauit quod cum ipse infra annos discrecionis ultra tempus professionis in ordine predicatorum stetit mutus. nec tamen professionem fecit in ordine memorato, ipsum ab omni impeticione de ordine supradicto, ac incusacione fratrum premissorum liberum dimittentes & exemptum. Si ubicunque voluerit siue in seculo seu in aliqua alia religione liberam concedimus auctoritate presencium commorandi facultatem super defectu natalium misericorditer dispensando cum eodem. vniuersitatem igitur vestram mandamus in domine & hortamur quatinus ipsum tanquam hominem per nos auctoritate sedis apostolice a tali causa expeditum pio fauore prosequentes canonicis ins... bus confouere uel . . . ne quis ipsum decetero super hiis molestare contendat. seu tenorem presencium ausu temerario infirmare districtius inhibemus Datum . . . . anno domini M°CC°LX . . IIII kal. A . . pontificatus domini clementis pape IIII:ti anno . . .

859. 1267 d. 10 Sept. Lybeck.

Påfl. Legaten Guidos Dom om ersättning för de Andeliga i Lunds och Roskilds stift med bannlysning öfver Konungen i Danmark.

L. 10: 989.

In nomine Domini Amen. Nos frater Guido, miseratione divina tit. sancti Laurentii in Lucina presbyter Cardinalis, Apostolice sedis legatus, ad notitiam presentium et memoriam futurorum. Cum ergo exigente justitia

*) Brefvet, antecknadt på andra sidan af den lilla pergamentslapp, hvarå N:o 738 å ena sidan finnes, är illa skrifvet och dessutom, i synnerhet vid slutet, utplånadt.

venerabiles patres J. Archiepiscopum Lundensem & P. Episcopum Roskildensem, & quosdam alios infra scriptos prelatos & clericos regni Dacie, suis sedibus & juribus, a non suo judice & preter juris ordinem destitutos, juxta tenorem apostolici mandati sententialiter restituissemus, Dominum E. Regem Dacie ac Dominam M. Reginam matrem ejus illustres peremptorie citavimus, ut certis loco & termino per se seu procuratores ydoneos compararent coram nobis, audituri rerum ablatarum, dampnorum illatorum & injuriarum irrogatarum estimationem, qvam ab ipsis supradicti Archiepiscopus, Episcopus, Prelati ac Clerici petere intendebant. Verum cum in predictis loco & termino nullus pro rege ac regina procurator appareret, nisi tantummodo Petrus Aby, qvesivimus ab eo, utrum pro eisdem rege & regina respondere vellet, & super hoc procuratorium exhibere, responsum ab eo fuit, quod non ad agendum vel respondendum in premissis ex parte Regis & Regine venerat, sed tantummodo ad assignandum nobis, quod de predictis rebus ablatis Episcopis Prelatis & Clericis memoratis non debebamus nos intromittere, triplici ratione; primo videlicet, quia res ille tenebantur a Rege, & ideo ad ipsum, non ad judicium pertinebat. Secundo, qvia Rex à nobis appellaverat, & appellationi jam facte inherebat. Tertio qvia res ille propter enormes excessus prelatorum & clericorum fisco regio jam applicate fuerant & asscripte; & super hoc litteras sigillo regio communitas premissa plenarie continentes exhibuit in judicio coram nobis. Nos igitur bonorum & peritorum communicato consilio, predictos Regem & Reginam pronunciavimus contumaces, ac nos extunc posse procedere in causa restitutionis ac estimationis rerum predictarum, et satisfactionis dampnorum & injuriarum contra Regem & Reginam predictos, qvotiescunque nobis expedire videretur: maxime cum Rex in litteris memoratis apertissime fateretur, res ipsas predictis prelatis & clericis ablatas, fisco regio fuisse adscriptas. Cum igitur Regem & Reginam predictos diu exspectavissemus, ut prelatos & clericos memoratos ad sua jura & loca restituerent, ac satisfacerent de premissis, & de nostra exspectatione nullum fructum fuimus assecuti, sed irreverentiam & contemptum; Nos audita ab eisdem Archiepiscopo, Episcopo, Prelatis & clericis computatione seu estimatione rerum ablatarum, invenimus per ipsorum computationem, quod ea, que pro satisfactione illorum nomine suo & ecclesie sue petebat Archiepiscopus supradictus, attingebant usque ad summam decem milium octingentarum & decem & octo librarum bonorum & legalium sterlingorum, sive sedecim milium marcharum & ducentarum & viginti septem sterlingorum, computando tredecim solidos & qvatuor denarios pro marcha. Ea vero, qve petebat Episcopus Roskildensis, attingebant usque ad summam viginti qvatuor milium librarum sterlingorum & qvadraginta qvinque librarum sterlingorum, sive triginta sex milium marcharum sterlingorum & sexaginta se-

ptem marcharum & dimidie sterlingorum, computando tredecim solidos & qvatuor denarios pro marcha. Ea, que petebat Magister Sacerus, Lundensis Prepositus, attingebant usque ad summam ducentarum viginti qvinqve librarum sterlingorum. Ea, qve petebat Nicholaus Gotonis, Canonicus Roskildensis, attingebant usqve ad summam trecentarum qvinqvaginta septem librarum sterlingorum & septem solidorum sterlingorum. Ea, qve petebat Magister Ro, Canonicus Ripensis, attingebant usqve ad summam mille marcharum puri argenti. Ea, qve petebat David presbyter, Rector ecclesie de Ruthe, Roskildensis diocesis, attingebant usqve ad summam viginti librarum sterlingorum. Facta igitur rationabili moderatione in premissis, & habito bonorum consilio tam de predicto regno qvam de aliis terris vicinis, predicto Archiepiscopo infra summam decem milium & qvingentarum marcharum sterlingorum, tredecim solidis & qvatuor denariis pro marcha qvalibet computandis, detulimus juramentum. Episcopo autem Roskildensi infra summam viginti milium & qvingentarum marcharum sterlingorum ejusdem ponderis & valoris. Preposito Lundensi infra summam trecentarum & viginti marcharum sterlingorum ejusdem ponderis & valoris. Nicholao Gotonis infra summam qvadringentarum & triginta marcharum sterlingorum. Eidem Nicholao procuratori predicti Magistri Ro infra summam sexcentarum & qvinqvaginta marcharum puri argenti. David presbytero infra summam viginti qvinqve marcharum sterlingorum, ejusdem ponderis & valoris ut supra. Verum quia predictus Archiepiscopus, Episcopus, prelati & clerici, prestito juramento, constanter asseruerunt, quod rerum ablatarum, fructuum, dampnorum, & estimationis injuriarum usqve ad tales summas & ultra absqve dubio ascendebat, Nos predictos Regem & Reginam ad satisfaciendum eisdem, Archiepiscopo in decem milibus, Episcopo in viginti milibus, Preposito in trecentis, Nicholao Gotonis in qvadringentis, David presbytero in viginti marchis sterlingorum bonorum & legalium, tredecim solidis & qvatuor sterlingis pro marcha qvalibet computandis, & Magistro Ro, seu predicto Nicholao Gotonis procuratori ejus, ipsius Magistri Ro nomine, in sexcentis marchis puri argenti, sententialiter condempnamus. Reservata eisdem Prelatis & Clericis nichilominus qvestione super bonis ablatis de predictis vel consumptis, & de redditibus perceptis a tempore prime computationis facte per eosdem apud civitatem Lubicensem, in crastinum beati Luce Ewangeliste anni domini millesimi ducentesimi sexagesimi sexti. Nos vero predictos Regem & Reginam ex nunc excommunicamus in scriptis, nisi Archiepiscopo, Episcopo & Clericis memoratis satisfecerint de premissis infra terminos inferius annotandos, videlicet infra nativitatem domini proximo futuram, de tertia parte cuilibet: infra pascha immediate subsequens, de alia tertia; & de toto residuo

duo infra proximum festum assumptionis virginis gloriose. Et ut predicta omnia robur obtineant firmitatis, ea per Guillelmum infrascriptum Notarium scribi & publicari mandavimus, ac nostro sigillo muniri. Lata & pronunciata fuit hec sententia in scriptis in civitate Lubicensi per dictum dominum Cardinalem, presentibus predictis, Archiepiscopo, Episcopo, Prelatis & Clericis, nec non dominis Heinrico Scolastico, Hermanno Cantore, Walpodo Camerario, Nicholao sacerdote, & Magistro Alexandro, Canonicis Lubicensibus, Johanne preposito & Martino presbytero de Ruia Roskildensis diocesis, Nicholao dicto Wind, Canonico Roskildensi, Magistro Oddone Phisico, Canonico S. Gang. Cameracen. Johanne Magistri Milonis, Canonico Wratislaviensi, & domino Johanne presbytero, Canonico Poznanensi, Capellanis dicti domini Legati, dominis Johanne fratre predicti Archiepiscopi & Heinrico cive Lubicensi, ac pluribus aliis testibus ad hoc specialiter vocatis & rogatis, sub Anno domini Millesimo ducentesimo sexagesimo septimo, mensis Septembris die decima, indictione undecima, Pontificatus domini Clementis Pape IIII. anno tertio.

Et ego Guillelmus de Alifia, publicus sancte Romane ecclesie auctoritate Notarius, prolationi prescripte sententie interfui, & eam de mandato & auctoritate predicti domini G. Cardinalis, apostolice sedis Legati, scripsi & in publicam formam redegi, meoqve signo signavi rogatus.

860. 1267 d. 7 Jun. Nyköping.

Kon. Eriks i Danmark Tillstånd för handlande från Wismar, som lidit skeppsbrott i hans Rike, att sjelfva berga hvad de kunna, samt att dessutom i Skanör och annorstädes i Danmark tillgodonjuta samma förmåner, som Lybeckarne äro förunnade.

L. 10: 992.

Ericus Dei gratia Danorum Slavorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus in domino salutem. Notum facimus universis, qvod nos precibus dilecti consangvinei nostri Domini Henrici Magnopolensis inclinati, civibus suis Wismarie, latoribus presentium, gratiam specialem facientes, concedimus eisdem hanc libertatem, qvod si forte, adversitate ipsis imminente, alicubi in regno nostro naufragium paciantur, nullus advocatorum seu exactorum nostrorum, neqve alius aliqvis, ipsos impedire debeat aliqvatinus, qvo minus ea, qve de bonis suis ab inclemencia maris ac tempestate potuerint extrahere ac colligere, in qvieta pace habeant, & eisdem absqve cujuslibet impedimenti obstaculo libere perfruantur. Insuper etiam omnia jura & easdem libertates, civibus Lubicensibus a clare memorie dilecto avo

nostro rege Waldamaro, & ab aliis progenitoribus nostris, nec non a nobis concessa, eisdem civibus Wismarie in Scanora & aliis nostri regni partibus, prout in literis nostris super hoc confectis clarius continetur, liberaliter indulgemus. Prohibentes firmiter, sub obtentu gratie nostre, ne qvis predictorum advocatorum seu exactorum nostrorum, vel qvisqvam alius, predictos cives Wismarie, contra hujusmodi privilegii nostri indulta, molestare vel vexare audeat qvoqvo modo. Qvod qvicunqve fecerit, regiam procul dubio non effugiet ultionem. In cujus rei testimonium presentes eis literas contulimus, sigilli nostri munimine roboratas. Datum Niköping Anno Domini M°-CC°LXVII° Idus Junii septimo, presentibus Dominis Ernesto Comite de Glicken, & Matheo Dapifero.

861. 1268 d. 21 Oct. Roskild.

Fru Cecilias Intyg att det gods på Seland och i Skåne, som hon gifvit till S:t Claræ kloster, var ej betydligt emot hvad hon lemnat till sina arfvingar.

L. 10: 994.

Omnibus presentes litteras inspecturis, Cecilia, relicta Domini N. qvondam stabularii, salutem perhennem in vero salutari. Que geruntur in tempore commendari litterarum consveverunt apicibus, in memorie humane subsidium ac stabilitatis perpetue firmamentum. Igitur universitati vestre tenore presentium facio manifestum, me contulisse libere possidenda perpetuo et scotasse in manus Domini Petri Prepositi Roskildensis bona mea, qve Hellelævæ macklæ possedi, cum omnibus suis attinentiis mobilibus et inmobilibus, sororibus sancte Clare Roschildis in remedium anime mee, de *liberorum* meorum & heredum beneplacito et voluntate, cum qvibus etiam sororibus intuitu celestis libertatis recludi volo in presenti, honoribus mundi et divitiis derelictis, exemplo pauperis crucifixi, ut creatori omnium liberius et qvietius tempore vite mee servire valeam, in meorum remissionem peccaminum, sub disciplina regulari. Verum qvia dolus et malicia qvamplurimum nunc vendicant sibi tempus, ne prefate sorores, seu ipsarum claustrum, occasione dictorum bonorum impeti valeant in posterum vel infestari, bona, qve meis heredibus dividenda relinqvo, duxi presentibus annotanda, ut omnibus clare pateat et manifeste, qvod de bonis meis, secundum leges terre, in pios usus licite plus possem erogare. Sed propter heredum meorum predictorum solacium & juvamen hoc modico sum contenta. Predicta vero bona sunt hec, in Seylandia Gunnidldæryth cum suis attinentiis, Ekithorp cum suis attinentiis, in Scania autem Okxlef cum castro & omnibus suis attinenciis, Gotærslef integraliter cum molendino & omnibus aliis attinentiis Ista

qvidem bona si estimentur, modica fore videbitur mea porcio, qvam recepi. In predictorum evidens testimonium ac perpetue stabilitatis firmamentum, presentes litteras sigillo Capituli Roschildensis, qvo presente memorata donatio & scotatio sunt facte, ac meo proprio feci communiri. Actum in civitate jam dicta anno domini Millesimo ducentesimo LXVIII° XII Kalend. Novembris.

862. 1269 d. 28 Maj.

Kon. Waldemars Stadfästelse på Carl Ulfssons gåfvor till Skokloster.

J. 3: 76.

Omnibus præsentes literas inspecturis; Waldemarus Dei gratia Rex Sueorum, Salutem in Domino sempiternam. Quoniam testamentum Domini Karoli Vlphonis, quondam Ducis Sueorum filij super bonis et possessionibus quæ Sanctimonialibus de Sco ob animæ suæ remedium duxerat conferenda Legittimis testibus, Sigillis, subscriptionibus confectum atque postmodum non cancellatum, non abolitum, nec in aliqua sui parte vitiatum inspexerimus; idem testamentum ratum et irrevocabile uolentes permanere, confirmamus, atque dicta bona & possessiones eisdem monialibus adiudicamus pacifice ac libere possidenda. Præcipientes sub optentu gratiæ nostræ firmiter & districte, quatenus nullus super hoc contrauenire præsumat, aut ipsas deinceps aliquatenus molestare. Ad huiusmodi siquidem nostræ confirmationis seu definitionis euidentiam pleniorem, præsentem paginam sigillis, nostro atque dilectæ vxoris nostræ, fratrumque nostrorum atque aliorum prælatorum regni et nobilium duximus muniendam. Datum Stukhulmis Anno Domini M.CC.LX.IX. quinto Kalendas Junij.

Vid afskrifningen d. 4 Aug. 1591 har Originalet haft "Quinque sigilla & vnum omnino fractum.

863. 1250—1258. *) Linköping.

Kon. Waldemars Gåfvobref till Kanikerna vid Linköpings Domkyrka af alla Kongl. Sakören från så väl de hemman, dem Kanikerna åbodde, som från Domkyrkans gods.

B. 3: 11.

W. dei gracia Rex sweorum vniuersis clericis & laicis presens scriptum inspecturis in perpetuum Nouerint vniuersi presentes & futuri nos canonicis ecclesie lincopensis diuine Remuneracionis intuitu. et vt efficiamur participes oracionum que in dicta nocte dieque fiunt ecclesia. hanc liberta-

*) Årtalet är icke fullt utskrifvet; uti afskriften: J. 3: 5. v.; och i 24, är efter MCC med en sednare hand tillsatt: 70, under hvilket år (1270) det sedermera af flera blifvit upptaget.

tem concessisse ut curie eorum in quibus habitant & incole prediorum prefate ecclesie nostris exactoribus non subiaceant. Set nostra donacione in causis regiis quecumque emerserint ipsorum pertineat correctioni. Huius vero donacionis nostre testes sunt qui interfuerunt. dominus laurencius lincopensis episcopus. dominus karolus. dominus Joarus dominus magnus legifer. Munimus autem litteras presentes sigilli nostri testimonio ut in presencia nostrorum exactorum uiuum & perhennem habeant effectum. Datum lincopie anno ab incarnacione domini Millesimo CC.

864. 1274 d. 20 Sept. Lyon.

Påfv. Gregorius X:s Föreskrifter för sina, till insamlande af Heliga Landshjelpen, utsände uppbördsmän.

L. 10: 1005.

Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, Dilecto filio Magistro Bajamundo de Vitia Canonico Astensi, Capellano dilecti filii nostri v. sancti Eustachii Diaconi Cardinalis salutem & apostolicam benedictionem. Qvanto estimamus negotium terræ sanctæ solempnius, qvantòqve magis insidet cordi nostro, tanto amplius ad executionem ipsius & eorumqve spectant ad ipsum personas idonejores exqvirimus, illud specialiter in earum idoneitate qverentes, ut fidelitate ac prudentia vigeant & zelo ferveant ad idem negotium proseqvendum. Hæc de persona tua laudabile nobis testimonium a fide dignis exhibitum pollicetur. Cum itaqve, approbante sacro Generali Concilio nuper congregato Lugduni, decimam omnium ecclesiasticorum redditiuum & proventuum ad terræ predictæ subsidium per sex annos a festo nativitatis Beati Johannis Baptistæ transacto novissime numerandos duxerimus concedendam; discretioni tuæ, presentium auctoritate, mandamus, qvatenus prædictæ decimæ colligende in omnibus partibus Regni Scotiæ subscripto modo sollicite curam geras, videlicet ut in singulis civitatibus & diecesibus regni ejusdem de consilio locorum ordinarii, aut vices gerentis si dioecesanus ipse absens fuerit, & duorum fide dignorum de Ecclesia Cathedrali constitutorum in dignitatibus seu aliorum qvoad non exemptos, qvoad exemptos vero de consilio aliqvorum proborum de contractu deputes duas personas fide facultatibus, si tales inveniantur, commodæ ac idoneæ ad collectionis hujusmodi ministerium exeqvendum. Collectores vero, qvos, ut præmittitur, deputabis, in forma jurare facias infra scripta, & tu nihilominus regnum & partes ejusdem circueas, diligentius scrutaturus, qvaliter in commissæ sibi dictæ collectionis officio iidem se habeant collectores, qvaliter ipsis de decima satisfiat, collectamqve per illos ex decima ipsa pecuniam de prædictorum, ordinarii, & aliorum consilio facias per collectores eosdem in tutis locis, vel loco deponi

Tibi qvoque cum consilio eorundem, ordinarii, & aliorum, mutandi collectores ipsos qvotiens videris expedire, ac eos compellendi ad reddendum coram eisdem ordinariis & aliis computam de collectis, & contradictores quoslibet auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam compescendi plenam eadem auctoritate concedimus potestatem. Et ut tam tu, quam dicti collectores fructum de vestris laboribus reportetis, præmissa tibi & eis in remissionem peccatorum injungimus, & nihilominus a præstatione decimæ pro annis illis quibus circa ea laborabitis, volumus vos esse immunes. Te præterea illius indulgentiæ concedimus esse participem, qvæ cruce signatis personaliter transfretantibus in præfatæ terræ subsidium est concessa, & qvod de pecunia ex ipsa decima colligenda singulis diebus, in qvibus circa præmissa vacabitis, tres solidos Sterlingorum percipias pro expensis. Non obstante si aliqvibus a sede apostolica sit indultum, qvod interdici suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas, qvæ de indulto hujusmodi ac tota ejus continentia de verbo ad verbum, & de propriis locorum & personarum nominibus specialem plenam & expressam non fecerint mentionem. Sive qvibuslibet aliis privilegiis indulgentiis vel litteris qvibuscunqve dignitatibus, ordinibus, locis, vel personis generaliter, aut specialiter sub qvacunqve forma vel conceptione verborum ab eadem sede concessis, de qvibus, qvorumve totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris litteris specialis plena & expressa mentio sit habenda. Volumus autem ut freqventer nobis scribere studeas qvid actum fuerit, in qvalibet provincia tam circa collectores qvam circa collectionem, qvantitatem collectam, ipsius depositionem, locum depositionis ac modum. Et insuper de præmissis fideliter ac sollicite proseqvendis præstes tactis sacrosanctis Evangeliis juramentum. Consideras itaqve qvod in præmissis negotium Dei proseqveris, et in conspectu agis ejus qvi cuncta discernit, sibiqve nec non & nobis qvi circa hec omnem diligentiam adhibere intendimus, teneberis reddere rationem ab utroqve pro meritis recepturus, sic prudenter in illis habere te studeas, sic consulte, qvod in utriusqve judicio non solum vites poene confutionisqve discrimina, sed laudis titulos & gratiam, ac retributionis præmium asseqvaris. Forma autem juramenti, qvod præstare volumus collectores eosdem, hec est. Juro ego . . . a vobis Magistro B. auctoritate apostolica deputatus collector ad exigendum, colligendum, & recipiendum decimam omnium reddituum & proventuum ecclesiasticorum ab omnibus personis ecclesiasticis non exemptis in . . . . Civitate & Dioecesi constitutus a sede apostolica pro subsidio terræ sanctæ concessam, qvod fideliter exigam, colligam, recipiam, atqve custodiam ipsam decimam, non deferendo in hiis alicui personæ cujuscunqve ordinis, status, conditionis, aut dignitatis existat, prece, timore, gratia, vel favore, vel alia qvacunqve de causa, et eam integre restituam, & assignabo, prout a vobis re-

cepero in mandatis. Et super premissis omnibus, & singulis plenam & fidelem rationem reddam vobis, & si contingat vos officium, qvod in præmissis geritis, dimittere, hec eadem faciam juxta mandatum illius qvi substituetur in eodem officio. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Evangelia. Datum Lugduni decimo secundo Kalendas Octobris Pontificatus Nostri Anno Tertio.

865. 1275.

Mäster Palnes Testamente af fastighet, penningar och andra saker till kyrkor och kloster.

A. 4. d. 8.

Vniuersis presentes litteras inspecturis. Magister Palno. Salutem in uirginis filio sempiternam. Quoniam uarij sunt humane fragilitatjs euentus et cum terminus mortis omnibus sit incertus. Humana eciam memoria cum tempore labi solet necesse est dubios casus certis rationibus preuenire. Ego igitur de salute anime mee solicitus ad notitiam singulorum uolo peruenire quod testamentum meum mente sanus et ratione licet uiribus corporis destitutus sic deliberando statuj ordinare. Ecclesie sancti Petri cathedrali in strengines confero sex horas terre in berge cum domibus omnibus que ibidem sunt. Jnsuper duos boues. quatuor uaccas. sex oues et sex sues sub hac forma. ut redditus dicte mansionis dentur ad eiusdem ecclesie edificjum. donec canonici in ipsa fuerint instituti. et post addatur unj prebende ut eo deuocius in memorata ecclesia deo seruiatur. et nomine meo diligenter conscripto & annumerato cum nominibus specialium benefactorum eius memoria mej post mortem perpetuo habeatur. jn missis. uigilijs et alijs bonis que per eos et eorum successores operari dignabitur clemencia saluatorjs. Jtem ecclesie de avem vnum solidum terre & unam hastam. et ecclesie de kyrnum unum solidum terre in arnum. Jtem ecclesie husebý. unum solidum terre in ipsa parrochia. Jtem ffratribus predicatoribus de strengines. duas marchas denariorum. ffratribus de westræ arros. duas Marchas denariorum. Ad domum sictuniensem duas Marchas denariorum. Jtem ffratribus minoribus de henecopia. sex Marchas denariorum. et unam nauem que dicitur scutæ. cum attinencijs suis uniuersis et unum tentorium & apud eosdem eligo sepulturam quia prior vxor mea sepulta est cum eisdem. ffratribus de orientali aros duas Marchas denariorum. ffratribus de stochvlm duas Marchas denariorum. preterea illustribus dominis. domino .W. regi suecie & domino .M. dei gracia duci suecie. & domicello Erico et domicello benedicto gracia quorum me cetera recognosco habuisse humiliter supplico et deuote ut sint exequtores huius testamentj. Vt autem testamentum hoc robur obtineat firmitatis testium ydoneorum uidelicet dominj .A. strengnensis episcopi. & prioris. Ja. ordinis predicti et conuentus domus strengnensis. sigillis presentem litteram feci roborari.

Af 4 Sigill finnas små stycken qvar.

866. 1275—1276.

Johannes Sixtenssons Testamente af Hessleby till Alvastra och penningar till andra kloster, m. m.

A. 3. v. 1: 12.

Jn nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego johannes sixstanj filius diuersis infirmitatibus aggrauatus condidi testamentum meum in hunc modum. Aluastrum ubi sepulturam elegi pro anima fratris mei et in remissionem peccatorum meorum; Curiam hesleby quam post fratrem meum hereditaui integraliter post obitum meum contuli possidendam. Domino abbati ambulatorem vnum pro beneuolencia et amicicia mecum habita speciali. Predicatoribus schæningie in remissionem peccatorum nostrorum fratris mej et mej. VI. marcas denariorum similiter contuli possidendas. Ascaby. VI. marcas pro necessitate & voluntate persoluendas eclesie mee Vbi curam animarum habuj. Omnes domos in fundo eclesie quas possedi eclesie contulj. Mancipiis omnjbus libertatem contuli. Quicumque huius rej donacjonem irritauerit uel impetierit. Jram dej & sanctorum omnium habeat et vindictam. Ne jgitur que geruntur in tempore simul cum tempore elabescant presens testamentum scripto et sigillo nostro fecimus confirmarj. Cuius rei testes sunt dominus archiepiscopus wpsalensis .fulco. Et dominus .H. lincopensis Episcopus. Et dominus abbas de wernem bero.

På frånsidan: De hæsleby parochie Roslyse.

Sigillen: N:o 1. Andeligt (Lambet med Korsfanan och omskrift: + s'iohannis persone). 2. Abbotens på hvita linnetrådar. 3. bortfallet.

867. 1275—1276.

Kon. Waldemars Afsägelse af Svenska Kronan till sin Broder Hertig Magnus.

K. u. 140.

Vniversis Christi fidelibus ad quos præsentes litteræ pervenerint, Valdemarus Dei gratia Rex Sueorum, salutem in Domino sempiternam. Noverit tam ætas præsentium quam posteritas futurorum, nos Regnum Sueorum, quod ad nos jure hæreditario devolutum est, charissimo fratri nostro Domino Magno eadem gratia Duci Sueorum concedere & dare, cum omni gubernatione, jure & regimine possidendum, Coronam regni ei cum omnibus Regalibus attinentiis concedentes, firmissimeque promittentes, quod nunquam occulte vel manifeste, factis, dictis vel scriptis, in regno vel extra, huic ordinationi contraire velimus &c.

868. 1275—1278.

Bisk. Ericus och Dom-Capitlets i Skara Vidimation af Påfv. Gregorius X:s Bulla.

A. 1. d. 71.

Uniuersis christi fidelibus presens scriptum jntuentibus Ericus diuina miseracione. Scarensis episcopus. Totumque capitulum canonicorum eiusdem sedis. Salutem in domino sempiternam. Noueritis scripto presentj nos uidisse & de uerbo ad uerbum diligenter inspexisse Litteras domini pape inferius annotatas, non cancellatas. non abolitas, nec in aliqua sui parte uiciatas sub uerá bulla & filo integro. quarum tenor talis est. Gregorius &c. *se N:o* 590. Jn huius rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus apponenda.

Båda Sigillen bortfallna, linnetrådarne qvar.

869. 1275—1290.

Kon. Magnus I:s Bref till Helsingarne om nya gärderna, och om bruket i några delar af Riket att vårtiden utlåna korn, som höstetiden skulle betalas med lika mycket hvete eller råg.

A. 7. a. 3: 1.

Magnus dei gracia Sweorum Gothorumque rex. Vniuersis ac singulis helsingiam habitantibus, presentes litteras visuris vel audituris, salutem in dej filio ihesu christo. Dignum equidem esse dinoscitur, de receptis curialitatibus, laboribus & obsequijs, ne ingratitudinis nota censeatur, saltem gratiarum vicissitudinibus respondere. Pro obediencia igitur & obsequio, fauore & fideli seruicio nobis tempore regni a deo nobis concessi, fideliter & humaniter exhibitis, vobis omnibus cuiuscumque sitis dignitatis, status, condicionis vel ordinis, ex intimo corde gratiarum referimus actiones. Monentes instantius affectuosiusque rogantes, Quatinus hoc idem fidelitatis & obsequij vinculum, erga dilectam vxorem nostram & prolem, singuli velitis in posterum firmiter & inuiolabiliter obseruare. Ceterum siquid commode & vtiliter erga vos in diebus nostris gestum est, id reuocare velitis ad memoriam, siquid factum fuerat in contrarium, ex corde penitus dimittentes. Proinde patere volumus vniuersis, Quod ne videremur in regni regimine a progenitoribus nostris & predecessoribus notabiliter deficere, set vt procederemus sicut consvetum est & honestum maiestati regie, nec ad hoc nobis expense proprie suppetebant, tum quia regnum vt liquet omnibus, in guerra, tempestate, deuastacione, & desolacione magna, quibus etiam succubuit longo post tempore suscepimus, tum quia nichil de hijs optinuimus que pater noster

ster suo tempore congregauerat, tum eciam quia milicia maior erat, & ampliora requirebantur stipendia, idcirco plures a vobis erogaciones extraordinarias & inconsvetas requisiuimus, quas omnes vos exsoluisse recognoscimus de gracia non de iure. Quare vobis vniuersis ac singulis humiliter in domino supplicamus, quatinus in hoc nobis velitis parcere, & sic vestris de cordibus omnino dimittere, vt non nobis hoc coram summi iudicis oculis inputetur. Jnsuper quia conswetum fuit in aliquibus regni nostri partibus, ordeum accommodare in vere, & in autumpno tantundem tritici siue siliginis pro recompensacione recipere, idque aliquo tempore nostri regiminis factum fuerit, quousque hoc esse peccatum nobis innotuit, Jdcirco eciam supplicamus omnibus qui ex hoc grauatos se fuisse senciunt, quod nobis ex corde velint penitus indulgere.

Sigillet bortfallet.

870. 1275—1290.

Kon. Magnus I:s Bekräftelse på sin gåfva af Kyrkoskrud till klostret i Stockholm.

A. 3. e. 1: 1.

Magnus dei gracia sweorum Gothorumque Rex. deuotis & in christo sibi dilectis ffratribus Minoribus . . . . . tam posteris quam modernis, salutem in virginis filio ihesu christo. Quoniam memoria mortuorum vt plurimum . . . . . riis distractionibus occupacionibus & sollicitudinibus a mentibus solet elabi superstitum Magisque p . . . . . dinoscuntur, tunc cuique sollucioribus subuenire suffragijs quando ipse sibi est omnino impotens & extra . . . . . jdcirco ne memoria nostra simul cum sonitu campanarum pereat sed in vestris piis desiderijs vigeat & rad . . . . . animam nostram vestris sacris oracionibus omni deuocionis affectu quo possumus humiliter recommendamus, postulantes . . . . . de gracia & munere speciali vt, memores quanto cordis affectu, in vita nostra vestro sacro ordini adheserimus, nobis iam . . . . cacius & instancius velitis oracionibus sacris succurrere, quanto eis multiplicius modo noscimur indigere. Ceterum volumus & ordinamus, Monemus & Rogamus Quatenus panni, paramenta, vasa & indumenta, omnia que inspirante deo & cooperante, ad cultum & ministerium dei domui ffratrum stokholm, legauimus assignauimus & donauimus, ita illi domuj attineant & ibidem remaneant. quod nulla occasione, nulla caussa, nulla necessitate, nullo casu, dentur, distrahantur, alienentur, vendantur, seu eciam quocumque titulo commutentur. Quicunque autem hoc, contra nostram hanc assignacionem, ordinacionem & ultimam voluntatem, fecerit, seu attemptare presumpserit. diuine seueritatis vlcionem super se poterit formidare.

Sigillet, skadadt, finnes i rödt vax.

871. 1275—1292.

Prosten Björns i Bälinge Testamente af fastighet och lösören till kyrkor, kloster och namngifne personer.

A. 4. d. 3.

Jn nomine Patris & filij & spiritus sancti amen. Ego prepositus Bero in bælingh Quamuis in Loco egritudinis positus mentis mee nichilominus compos, anime mee saluti prouidere, propinquorum paci consulere, necnon & illorum qui me aliquo familiaritatis titulo contingunt vtilitati cupiens indulgere, testamentum meum condidi in hunc modum, videlicet quod in subsidium sancte terre racione crucis quam acceperam Lego tres Marchas. argenti. ad sanctum olauum vnam Marcham. argenti & illi homini expensam qui pro me peregrinacionem fideliter soluerit quam illuc vouj, Ecclesie strengienensi vnum solidum terre in Lundby in parochia dicta lyth, Ecclesijs meis ambabus vnam Marcham. argenti, Fratribus in eskilsthunom apud quos sepulturam eligo. IIII:or Marchas. argenti. Fratribus minoribus nykopie. IIII:or Marchas denariorum. cum vna magna caldaria. Jtem domino meo .A. Episcopo strengienensi quinquaginta pelles mercellinas, Domino nycholao sacerdoti in flothom. XIX. pellas speriolinas, balteum argenteum & caligas nigras, Domino Johanni Jngiualdj, equum rufum, Hemmingo thorsten sun. VIII. vlnas blauej pannj. Martino collobium cum gladio, vicario meo .S. domino sampsonj tunicam albam, & domino symonj quondam vicario meo vnum equum, villice mee & eius filie. IIII:or. vaccas, vnum iumentum & unum Lectum. Magno puero meo tunicam meam & cappam cum Lodice & clipeum cum gladio. Jtem ancille mee cuidam & eius infantulo confero libertatem. Vt autem hec mea donacio robur & firmitatem habeat perpetuam, sigillum predicti venerabilis domini mei .A. episcopi strengienensis, & meum proprium presenti scripto duxj appendendum.

Sigillen: 1. bortfallet; 2. Pergamentsremsan qvar.

872. 1276 d. 28 Maj. Vordingborg.

Kon. Erics i Danmark Tillståndsbref för Stralsunds borgare, att i tvistemål på Skånska marknader i likhet med Lybeck och andra städers, dömmas af egna Embetsmän.

L. 10: 1008.

Ericus Dei gratia Danorum Slavorumque rex, & dux Estonie, omnibus presens scriptum cernentibus, in domino salutem. Noveritis, qvod nos, dilectorum nobis civium de Stralessunde precibus inclinati, auctoritate presentium eis concedimus, qvod qvotienscunqve in nundinis Scaniensibus inter

eos materiam qvestionis oriri contingerit, sive inter ipsos & alios, dummodo hujusmodi qvestio ad examen officialis nostri, qvi pro tempore ibidem prefuerit, non pertinere noscatur, coram suo proprio officiali possint & debeant super hujusmodi qvestionibus in forma judicii agere, & respondere, & eam finaliter terminare, sicut civibus Lubecensibus & de Rostok a nobis & nostris progenitoribus est concessum. In cujus rei testimonium, presentes eis litteras concessimus sigilli nostri munimine roboratas. Datum Worthingeburgh Anno Domini Millesimo CCLXX sexto, Kalendis Junii qvinto.

873. 1276—1291.

F. d. Konung Waldemars stadfästelse-Bref på gods i Westerlösa, hvilket Bisk. Anund i Strengnäs köpt af Herr Arnulf, samt på tredjedelen af Allmänningen vid Barastad, hvilken Kon. Magnus till Biskopen afstått.

A. 4. d. 1.

Omnibus presentes litteras inspecturis. Waldemarus quondam Rex sweorum. Salutem in domino. Tenore presencium Vniuersitati vestre notum facimus; quod predium in westerløso cum omnibus suis attenenciis quod venerabilis pater Anundus strengenensis Episcopus de domino arnulfo quondam procuratore de wastenum empcionis titulo legaliter acquisiuit nos eidem domino Episcopo & heredibus suis affectuose ratificamus nec umquam per nos vel per alios dicte empcionis contractum calumpniabimur aut occasione qualibet impetemus. Ceterum terciam partem integralem terre communis vulgariter almænning a rectis limitibus seu metis ville baræstath usque ad montem, ammobiærh quam dilectus frater noster dominus Magnus Rex sweorum jllustris liberaliter contulerat & scotauerat dicto domino Episcopo & Heredibus suis, translatis in ipsum proprietate, dominio, & omni iure quod competebat vel competere potuit corone Regie in predio memorato proprietatis racione, Nos quantum in nobis est prefato domino Episcopi sub prescripta forma puro affectu & consensu cupimus pretactam fratris nostri donacionem seu scotacionem gratam & ratam in perpetuum habituri. Jn cuius rei testimonium quia ad presens sigillum proprium non habuimus Presentes litteras sigillo dilecte vxoris nostre fecimus sigillari.

Sigillet, som hängt på en utur sjelfva brefvet klippt remsa, är bortfallet.

874. 1277 d. 17 Aug. Roskild.

Kon. Waldemars Förpantningsbref på Hasle i Östergöthland till sin Tjenare Öar för 60 mark.
E. 68: 1.

Vniversis Christi fidelibus præsentes visuris vel audituris W. Dei gratia Rex Sweorum in Domino salutem. Tenore præsentium constare volumus universis. Nos dilecto famulo nostro Öaro in Sexaginta marcis denariorum persolvendis fore totaliter obligatos. Pro qvibus eidem curiam nostram Hasler in Ostgocia sitam inpignoravimus sub hac ratione, ut ipse prædictam curiam cum omnibus attinencijs suis donec præfatam pecuniam persolverimus pro beneplacito suo regat et disponat, ut autem præsentes littere robur obtineant firmitatis, ipsis sigillum nostrum cum Sigillo dilecte Uxoris Nostræ duximus apponendum. Datum Roskildis Anno Domini Millesimo Ducentesimo Septuagesimo Septimo in Octava beati Laurentij Martyris.

875. 1278—1285.

Biskoparne Anunds i Strengnäs och Ketils i Åbo Vidimation af Nicolaus IIIs Bulla.
A. 1. d. 73.

Omnibus presentes litteras inspecturis. Anundus strengienensis. & Ketillus aboensis, dei gracia episcopi. Salutem in domino. Noueritis nos litteras domini pape in nulla sui parte uiciatas perspexisse in hunc modum. Nicholaus &c *Se N:o* 642. Jn huius igitur rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus appendenda.

Blott ett enda sigill har derunder funnits, hvilket bortfallit; pergamentsremsan är qvar.

876. 1278.

Dom-Prosten Björns Testamente af fastigheter och penningar till åtskilliga andeliga inrättningar.
A. 4. d. 2.

In nomine patris & filij & spiritus sancti amen. Cum uarij sint humane fragilitatis euentus & mortis terminus omnibus sit incertus iuxta illud sapientis. nescit homo finem suum sed sicut uolucres capiuntur laqueo & pisces hamo sic homines tempore non suo. Hinc est quod ego. Bero prepositus de salute anime mee precogitans de rebus meis in hunc modum statui disponendum. Primo ad solucionem crusis recepte. XII. Marcas argenti. Ad

vicariam instituendam. mansionem grenbergum cum marca predij. & attinencijs suis & siluam. que dicitnr berboschog cum molendino floastum & quinque horis terre ibidem. istis addimus agrum quendam in billingy qui dicitur uulgariter flat sine sepibus. Vpsalensi ecclesie bibliam in duabus partibus. ewangelia glosata. apostolum glosatum. et psalterium cum glosa. fratribus minoribus in arusia. X. Marcas. denariorum. predicatoribus in sycthunia. X. Marcas. denariorum. dominabus de sco. X. Marcas. denariorum. Ecclesie sanctj ericj in arusia. Marcam. argenti. fratribus minoribus de enecopia. Marcam. argenti. fratribus de stochulm. Marcam. argenti. hospitali leprosorum ibidem. dimidiam. Marcam. argenti. hospitali de sycthunia dimidiam. Marcham. argenti. hospitali enecopie dimidiam. Marcam. argenti. Sacerdoti cuilibet de choro. Marcam. denariorum. diacono & subdiacono cuilibet de choro. dimidiam. Marcam. denariorum. Jn huius igitur rei testimonium et firmitatem perpetuam. presentem paginam sigillo meo & sigillo capituli vpsalensis ecclesie ut omnis tollatur ambiguitas et discensio feci communirj.

Sigillen, hängande i pergamentsremsor: N:o 1 Prosten Bjöans; 2 Upsala Domkyrkas; 3 mest bortfallet.

877. 1278.

Dom-Prosten Bjöans i Upsala Testamente af penningar till en Vicaria, till Studerande i Paris. och till namngifne personer.

A. 4. d. 7.

In nomine patris &c. *lika med föregående N:o* 876 *till* Hinc est quod ego .B. prepositus dictus vpsalensis licet invtilis. ecclesie beate virginis cui presidio & cui teneor relinquo in testamento meo .XXX. Marcas. puri argenti. Ad vicariam augendam confero XXX. Marcas. puri argenti. Scolaribus studentibus parisius magno cognato meo tres. marcas. argenti. Swenoni parwo duas. marcas. argenti. Domino nicolao allonis filio. Marcam. argenti. fratri iarundo cognato meo duas marcas argenti. Ad edificationem ecclesie maioris confero DCCC. Marcas. argenti. Jn huius &c. *såsom föregående N:o* 876 *till* communiri.

Sigillen på pergamentsremsor: 1, 3, bortfallna; af 2 ett litet stycke qvar, som visar intryck på båda sidor.

878. 1278.

Kon. Magnus I:s Förskrifning på 1400 lödiga mark silfver till Konungen i Danmark och Lödöse slott i pant.

K. u. 138.

Magnus Dei gratia Sueorum, Gothorumque Rex, salutem in Domino. Notum facimus quod sopitis & terminatis omnibus caussis, injuriis & quæ-

stionibus, quæ vertebantur inter chariss. fratrem nostrum D. Ericum Danorum Slavorumque regem parte] ex una, & nos ex altera, bona fide promittimus eidem Domino Regi Daciæ, sive successori suo, solvere IV. M. Marcarum argenti puri, ad pondus Coloniense, terminis infra scriptis, impignorantes eidem castrum Ludosiæ, cum Distructibus adjacentibus, etc.

879. 1278—1284.

Kon. Erics i Danmark Bref till Kon. Magnus i Sverige rörande fred och vänskap Riken emellan och försäkran att gifta sin äldre Dotter med Sveriges Kronprins.

K. n. 142.

Ericus Dei gratia Danorum, Slavorumque Rex, omnibus presens scriptum cernentibus in Domino salutem. Noveritis quod nos summo animo intendentes, ac firmum propositum habentes, quod inter magnificum principem D. Magnum Sueorum Gothorumque Regem illustrem, fratrem nostrum charissimum, & regnum ipsius ex vna parte, & nos & regnum nostrum ex altera, firma pax et amicitia stabilis perpetuo habeatur; Propter quod habito utriusque fidelium consilio, nos dicto Regi fide media promisimus, & ipse nobis vice versa, quod filiam nostram seniorem, cum filio ipsius Regis Sueciæ & hærede regni sueciæ, cum ad annos nubiles pervenerit, matrimonialiter copulemus; Et si nos medio tempore mori contigerit, procurabimus quod ipsi nihilominus matrimonialiter copulentur: Quod si per nos steterit, quo minus hujusmodi matrimonium sortiatur effectum, obligamus nos ad solvendum dicto Domino Magno X. M. marcarum, argenti puri &c.

880. 1279 d. 25 Aug.

Konung Magnus I:s Skyddsbref för Alvastra kloster med befrielse för alla Kongl. utskylder af klostrets egendomar.

B. 8: 306.

In nomine summe & indiuidue trinitatis Magnus Dei gracia sweorum Gothorumque Rex, vniuersis &c *lika med N:o* 586 *utom* beate marie Aluastrie attinentes ob fratrum deuocionem &c. *och* ab omni jure regali, videlicet exactionibus, procuracionibus, expedicionibus, & aliis collectis, liberas &c. *samt* domum & fratres ibidem &c. protegendos &c. *så ock* heo eadem fratribus jam predictis faciant & concedant. Datum anno Domini MCCLXXIX in crastino sancti bartholomei.

881. 1279 d. 22 Sept. Viterbo.

Påfv. Nicolaus III:s Befallning till Ärke-Biskopen i Lund att, till dess ändring förspordes, hvarje sön- och högtidsdag bannlysa Prinsessan Jutta, som gått ur kloster, tillegnat sig åtskilligt klostergods samt, oaktadt flere påminnelser, Påfv. Gregorius X:s Bref, och en å Biskoparnes i Skara och Linköping vägnar skedd bannlysning, ej återvändt.

L. 10: 1009.

Nicolaus, Episcopus, servus servorum Dei, Venerabili fratri . . Archiepiscopo Lundensi salutem & apostolicam benedictionem. Sua nobis . . Priorissa & Conventus monasterii sancte Agnetis Roskildensis, ordinis sancti Augustini, secundum instituta & sub cura fratrum Predicatorum viventes, petitione monstrarunt, qvod Jutta, filia clare memorie Erici Regis Dacie, soror professa ipsius monasterii, postqvam ibi sollempnem professionem fecerat, & diu gestaverat habitum regularem, monasterium ipsum absqve superiorum suorum licentia exiens, eodem habitu temere derelicto, per seculum dampnabiliter evagatur, qvasdam terras, possessiones & alia bona predicti monasterii per violentiam occupans, in anime sue periculum, detrimentum dicti monasterii, & scandalum plurimorum. Et licet predicta J. pluries & caritative monita fuerit, ut ad monasterium predictum rediret, terras, possessiones & bona predicta eidem restituens, ipsa tamen id efficere obstinato animo non curaverit. Cumqve felicis recordationis Gregorius Papa X predecessor noster, venerabilibus fratribus nostris . . . Skarensi & . . . Lincopensi Episcopie suis dedisset litteris in mandatis, ut si eis ita esse constaret, dictam J. qvod ad prefatum monasterium rediret sub observantia predicti ordinis & ipsius Priorisse obedientia moratura, monitione premissa per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, coartarent. Prior ac Petrus Gutbrandi frater domus Roskildensis ordinis predictorum fratrum predicatorum, qvibus predicti Episcopi commiserant super hoc totaliter vices suas, qvibusque de premissis legitime constitit, Juttam predictam canonice monuerunt auctoritate hujusmodi litterarum, ut ad predictum monasterium redire, & sibi terras, possessiones & bona predicta restituere, ac eidem Priorisse obedientiam & reverentiam debitam exhibere curaret, & tandem in ipsam, qvia id facere contumaciter denegavit, nihil rationabile proponens, qvare hoc facere non deberet, excommunicationis sententiam exigente justitia promulgarunt, qvam Jutta predicta dampnabiliter contemnens, eam per plures annos sustinuit animo indurato. Qvare dicte Priorissa & conventus nobis humiliter supplicarunt, ut eandem sententiam robur faceremus firmitatis debitum obtinere. Qvocirca fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, qvatinus sententiam ipsam, sicut rationabiliter est prolata, facias auctoritate nostra tuaqve ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari. Si vero Jutta predicta dictam sententiam, postqvam eam rite

latam esse tibi constiterit, per unum mensem sustinuerit animo indurato, ipsam extunc singulis diebus dominicis & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, donec super hiis congrue satisfecerit, excommunicatam publice nunties, & ab aliis per omnia loca, in qvibus expedire videris, nuntiari facias, & ab omnibus artius evitari. Datum Viterbii X. Kal. Octobris, Pontificatus nostri anno secundo.

882. 1261—1280.

MAGNUS HÅKANSONS i Norge Försäkran för Dragsmarks kloster i Bohus Län, att oqvaldt få tillgodonjuta hvad det vid flyttningen från Tönsberg af Kon. HÅKAN och andra redan erhållit samt framdeles kommer att erhålla.

G. 1: 9 *)

MAGNUS [1]) Rex Norvegiæ Haquini Regis filius universis hoc scriptum visuris vel audituris salutem mittit. Notum esse volumus omnibus tam præsentibus quam futuris in posterum qualiter Dominus Rex Pater noster karitate divina succensus domum fratrum minorum Barfode Brödre kirkie dictam e civitate Tönsberg in locum amenum qui Dragsmarc vocatur transferre curavit et inibi de patrimonio suo Monasterium S:tæ Mariæ secundum beati Augustini ordinem fundavit, dotavit et ad stipendia fidelium L. mansis cum omnibus agris, pratis aquis sylvis et appendiciis suis ditavit. Ea propter ut hec rata et inconvulsa permanerent, presentium literarum sanctione firmavimus, quod bona omnia monasterio S. Mariæ in Dragsmark per Dominum Regem Patrem nostrum, Nos et Dominam Matrem Reginam nostram collata debent esse quasi antea post translationem monasterii hujus ab ecclesia fratrum minorum in Tönsberg fuerint, ita quod omnes possessiones et omnia obtenta et obtinenda quocunque modo de jure huic monasterio obveniunt de donationibus Regum vel Principum aliorum vel quorumcunque fidelium aliorum largitionibus, quiete et inconcusse sub nostra regia auctoritate permaneant et nullius temeraria invasione sollicitentur,

883.

*) *Med årtalet* 1280 *och anteckningen:* Ex relat. P. P. D. Walberg de Dragsmark cœnobio 1746, 16 Jun. Uddew.

1) (Lagabæter) *inom parenthes lärer vara upplysningsvis tillsatt af Brocman.*

883. 1280 d. 12 Jun. Vordingborg.

Kon. Erics i Danmark Tillstånd för Gripsvald att vid Falsterbo äga en plats, kallad Vitta, och att, på Skånes marknad under fisketiden välja sig en Fogde, som skipar rättvisa mellan sina landsmän.

L. 10. 1011. *)

In nomine Domini Amen. Omnibus presens scriptum cernentibus Ericus, Dei gratia Danorum Slavorumque rex, salutem in domino sempiternam. Notum sit universis, qvod nos dilectis nobis consulibus & civibus civitatis Gripeswold dedimus & concedimus in terra Schanie in Falsterbode qvendam campum, Vittam nuncupatum, situm inter antiqvum indaginem & cemiterium Theutonicorum, & inter littus maris & campum seu Vittam Sundensium, cum omni jure & libertate perpetuis temporibus possidendum. Concedimus insuper eisdem consulibus & burgensibus in Gripeswold liberam facultatem de suis eligendi & statuendi in nundinis Schanie tempore piscationis Advocatum, qvi in dicto campo habeat in suos concives ac ceteros in sua advocatia commanentes qvamlibet Jurisdictionem de alto & basso judicandi & corrigendi, in causis superioribus & inferioribus, etiam sententia capitali. Indulgemus & concedimus nihilominus consulibus & civibus predicte civitatis, qvod ibidem in dicto campo nullus hominum Bodas faciat, nisi advocatus & cives predicti, & qvos iidem consules cum ipsorum civibus inibi sub eorum advocatia morari & Bodas facere permiserunt & permittunt ex favore speciali, & etiam ibidem absqve infestatione cujuslibet nostri advocati cum suis mercibus libere permanebunt. In cujus rei testimonium sigillum nostrum presentibus literis est appensum. Datum Worthingeburg Anno Domini M°CC°LXXX°. pridie Idibus Junii, presentibus consiliariis nostris.

884. 1280 d. 26 Oct. (?) 1287 d. 1 Nov.

Bergmästare och Råds i Wisby Öppna Bref rörande handel i Ordenborg.

K. v. 295.

Omnibus ad quos presens scriptum pervenit consules & commune civitatis Wysbicensis tam Theotonicorum, quam Guttensium salutem in omnium salvatore. Cum sicut est notorium mercatores universi Flandriam frequentantes in oppido Bruggensi graves & varias usque jam sustinuerunt iniurias,

*) Efter en vidimation i Sleswig-Holsteinska Canzli-Archivet.

nec eximi potuerint per ullas occasiones, magnificentie Domini Guidonis comitis Flandriæ ipsos mercatores super hiis querulari necessitas compellebat. Propter quod idem dominus comes auditis & intellectis eorum querimoniis ex liberalitate suæ donacionis una cum oppido Ordenburghensi contulit privilegia diversarum libertatum & graciarum mercatoribus universis, qui cum suis navibus & mercimoniis Ordenborch elegerint a modo frequentare. Qua propter nos huiusmodi gratias intuentes & clare considerantes, quod ibidem in Ordenborch quilibet hospites cum aliis hospitibus indifferenter & civibus emptiones & vendiciones ac commutationes quarumlibet rerum suarum sub eisdem libertatibus libere valeant exercere, duximus acceptandum, ut quantum in nobis est, specialis sedes & dispositio mercatorum existat in Ordenborch, specialibus nobis frequentationibus aliarum portuum, terrarum, civitatum & locorum reservatis, quamdiu tam ipse comes, quam cives in Ordenborch, quam eorum successores libertates ac gratias & privilegia nobis tenuerunt prelibata. In cuius rei testimonium presens scriptum sigillis nostri civitatis tam Theutonicorum, quam Guttensium duximus communiendum. Datum anno Domini MCCLXXX septimo Kalend. Novembris.

885. Odat.

Johannes och Andreas Elofs söners Gåfvobref på några gårdar till deras syster Ingegerd i Skenninge för att sedermera tillfalla det derstädes till inrättande ifråga satte kloster.

A. 3. 6. 1: 1. *)

Omnibus presens scriptum cernentibus Johannes Elawi quondam filius & andreas frater eius salutem in domino, viuere & valere vestra nouerit vniuersalis discrecio quod nos fratres mansionem in myclæby cuj duo attung quarta parte minus attinent, cum mobilibus, immobilibus & vtensilibus Mansionem in meamber cui attinet aliud dimidium attung cum mobilibus & immobilibus & vtensilibus, Predia in nørræsten & predia in aas domine Jngerdi sorori nostre skenningie commorantj, que nobis in presencia domini Regis waldemari scotauit soror nostra supradicta perpetuo possidenda, iterum relinquimus tali condicione interposita quod si conuentus monialium in vita predilecte sororis nostre aput ecclesiam sancti Martini skenningie in qua soror nostra jam moratur fieri potuerit spiritus sancti gracia confirmante omnia predicta bona et predia ad expensam eiusdem conuentus in perpetuum conferimus possidenda. Si ante mortem prenominate sororis nostre conuentus monialium jbidem fieri nequiuerit omnia bona & predia predicta

*) I vidimation af Kon. Magnus I, dat. år 1281.

nobis & heredibus nostris volentes vt iterum attineant Preterea significamus nos vobis vni puelle Gytha nomine cum sorore nostra skenningie manentj si conuentus jbidem confirmari noluerit monialium & si ipsa G. superuixerit sororem nostram obuenciones de prediis aas ad expensam suam tantummodo dum vixerit quas nos vel heredes nostri post mortem eius possidebimus concedentes, Jn cuius rei testimonium presentes litteras sigilli nostri munimine fecimus roborari.

886. 1281. *)

Kon. Magnus I:s Stadfästelse på Johan och Andreas Elofs söners Gåfvobref på Ås till Skenninge kloster.

A. 3. 8. 1: 1.

Uniuersis presentes litteras inspecturis. M. dei gracia sweorum gothorumque rex Salutem in domino sempiternam. Noueritis nos litteras subsequentes non rasas, non abolitas nec in aliqua parte sui viciatas sub hac forma vidisse: *Se N:o* 885. Jn huius igitur rei testimonium sigillum nostrum presentibus facientes apponi predictam donacionem supradictorum fratrum rite factam decernimus & confirmamus prohibentes districte tam ipsis quam eorum heredibus quibuscunque, ne eam reuocare aut modis aliquibus inpedire presumant. Siquis autem huic nostre inhibicioni contraire presumpserit jndignacionis nostre grauem procul dubio senciet vlcionem. Datum anno domini M°CC°LXXXI.

På Frånsidan: Myklaby. Med annan hand: helgha jngerdha goodz. Med annan hand: Aska härreth Med en yngre (1500:talets) hand: Konungh Magni Ladulås vidimus på the Englers bref gifvet 1282.

Sigillet till någon del skadadt.

887. 1282 (?) d. 13 Dec. Warne.

Junk. Nils och Henrics af Werle tillstånd för Herr Peter af Wadmanshagen att inköpa gods till inrättande af en Vicaria i Güstrow, med förbehåll att deras Moders f. d. Svenska Drottningen Richizas åminnelse af presten vid den samma firades.

G. 1: 8. **)

Nicolaus et Henricus Dei gracia Domicelli de werle notum facimus, quod nos de bona nostra et libera voluntate intuentes piam voluntatem Do-

*) Brefvet är illa medfaret och på somliga ställen skriften mest utsliten: årtalet kan jag dock icke finna vara annat än det här angifna, ehuru så väl den nya anteckningen å baksidan, som ock Örnhjelm (D. a. 8: 1115, 1116.) hafva 1282.

**) Derstädes med anteckning att det är hämtadt utur Schröders Papist. Meklenb. p. 770.

mini Petri in wadmanshagen, quod habet ad vicariam in Conventuali ecclesia in Gustrowe faciendam, que eciam de sua promocione quibusdam est redditibus instaurata ob honorem Dei omnipotentis et beate ejus Genetricis marie, nec non beati Johannis evangeliste et beate Cecilie memorato Petro libertatem emendi ad XVI. marcarum redditus, ubicunque locus se obtulerit, simulque proprietatem in jam emptis et emendis dedimus eidem ad presens ecclesie Gustrowensis perpetuo duraturam. Jn cuius facti recompensam, volumus ut memoria pie recordationis matris Rickezæ Domine de werle, quondam Regine Suecie a Sacerdote instituto ad dictam vicariam officiendam ibidem perpetuo peragendam, nec non et nostrorum perenniter fiat memoria specialis. Datum warne in die Lucie virginis Anno M.CC.LXXXII.

888. 1283— . . .

Prostens på Öland Föreskrift af beloppet på hvad hvar kyrka enligt Biskop Henrics stadgande borde till hvarje påsk erlägga i cathedraticum.

B. 3: 50.

Ujris discretis vniuersis presens scriptum audituris .W. prepositus ølandie licet indignus salutem in domino sempiternam Tenore presencium nouerint vniuersi solucionem apparatuum a sacerdotibus jn quolibet tercio anno quondam exhibitam jamque per institucionem domini H. lincopensis bone memorie in tercia parte diuisum sub nomine cathedratici de qualibet ecclesia ølandie in quolibet pascha tanta debere exhiberi. videlicet de høghabý. pescnes. køpunge gersløso. Runasteen. kasterløso. de qualibet istarum sex III marcas gutensis nummi octo solidis minus, de bødhum fyrum alboeke. brechaseche langaløøt. langanæss. stenhusom. hulterstadhum gresgardhe myklabý. thorslundom. asgustzrume glöminge væplinge, de qualibet istarum XV oras gutensis nummj. solido minus, de keldo. løøt. ekbý. sandbý siexstadhum. wentlinge smidhabý mýribý. rýsme wekulbý. høsgrume. de qualibet istarum vndecim. XI oras gutensis nummj solido minus de borgh. gorby. aas. de qualibet istarum XVI solidos gutensis nummi Jn cuius Rei testimonium sigillum meum duxi apponendum.

889. 1285—1286. Wreta.

Ragvald Puhes, Ingeborg och Catharina, Lagman Carls döttrars Gåfvobref på Enesta till Wreta kloster.

A. 3. t. 1: 2.

Omnibus ad quos presens scriptum peruenerit Ragnualdus dictus puchi. Jngiborg & katerina filie Karuli quondam legiferi Quicquid salute me-

lius inuenitur. Vobis per presentes significamus quod curiam Eneby quam Dominus folco quondam Legifer claustro Vretum pro anima sua erogauit. cum omnibus attinencijs a nobis & nostris heredibus alienauimus & claustro legaliter cum hasta commisimus Jn presencia Domine nostre Regine antique Domini thoriri dicti Bonda & aliorum bonorum uirorum. & adhuc quod illud firmum & irreuocabile fieri debet sigilla nostra Duximus apponenda. Datum Vretum Anno Domini M°CC° *).

Efter 4 Sigill finnas blott pergamentsremsorna till 2:ne.

På frånsidan är med sednare hand antecknadt vid Ingeborg: i hennes Signett står Läyonahnsichtett.

890. 1285—1291.

Philip Jonssons Testamente af gården Åker i Westergöthland och penningar till kloster och kyrkor.

A. 4. d. 5.

Jn Nomine patris et Filij & spiritus sancti amen. Ego philippus Joonsun famulus domini Benedicti ducis Finlandie Graui infirmitate detentus Cupiens saluti animé mee vtiliter prouidere & lucrari celestia pro terrenis & eterna pro transitorijs graciam & ueniam desiderans consequi summi regis & iusti iudicis animarum Jn meorum remissionem peccatorum de bonis mihi a deo collatis meum in hunc modum condo testamentum, Sanctimonialibus in Fodhø apud quos eligo sepulturam confero curiam meam in acri in wesgocia cum omnibus bonis mobilibus & inmobilibus eccepta vna marca denariorum quam do ecclesie ibidem de curia persoluendam & una uacca quam do plebano ecclesie eiusdem. Jtem ecclesie strengines confero vnam marcam denariorum Jtem Fratribus predicatoribus strengines do tres marcas denariorum Jtem ecclesie thustaberga confero duo fellaland. a cognatis proximis pro sex marcis denariorum redimenda. Jtem plebano ibidem unam uaccam. Jtem ecclesie thunum vnam marcam. & eiusdem ecclesie plebano vnam uaccam. Jtem ecclesie thorungi vnam marcam denariorum. Jtem ecclesie sethastum vnam marcam denariorum. Jtem omnibus seruis meis & ancillis existentibus in curiis meis uel non manentibus in eis plenam confero libertatem. Huius testamenti testes sunt auunculus meus fridthuwir & eius uxor. dominus laurencius de sila. Dominus sweno de grutum. dominus siggo de setastum. Jtem uxor Joons hemminxuns. Vt autem hec ordinacio mea robur obtineat firmitatis sigillis domini mei ducis & domini A. episcopi strenginensis peto humiliter hoc testamentum roborari & munirj.

Sigillen: 1. sönderkrossadt; 2. Biskopens, något skadadt.

*) Den närmare tidsbestämmelsen är uteglömd: 1285—1286 lefde här nämde personer.

891. 1190—1250. *)

Birger Jarls Broder Elofs Gåfvobref på 2:ne qvarnar och en skogslott till Wreta kloster, sedan han återtagit den gård, hvilken hans afledne son Philip till samma kloster gifvit.

A. 3. t. 6: 1.

Vniuersis christi fidelibus presens scriptum uisuris uel audituris. Elauus frater domini ducis Byrgeri. salutem in domino sempiternam. Vniuersitati uestre notum facimus. quod filius noster. Philippus. cuius memoria in perpetua benedictione sit. mansionem syorult. in remedium anime sue. Wretensi contulit monasterio. Set quia predictam mansionem in nostros usus recepimus. duas molendinas in ecby. & partem unius silue infra Gunnolphstorp. usque ad uiam que ducit a myllobу ad skænningiam perpetua donacione dicto claustro contulimus. Siquis hanc donacionem infringere presumpserit uindictam dei. & offensam domini regis & domini ducis se nouerit incursurum.

Båda Sigillen bortfallne; remsorna qvar.

892. 1200—1270:talen.

Magnus Christinessons Salubref på 1 öres och 5 penningsland i Husaby till Fogdö kloster.

A. 3. k. 6: 1.

M. cristine filius. omnibus presentes litteras wisuris vel audituris. Salutem in domino ihesu christo. Qve geruntur in tempore ne labantur cum tempore solent testimonio litterarum perhennari. Notum igitur vobis facimus. quia dominabus de fothø vnam oram et quinque denarios terre pro condigno precio wendidimus in vsaby. Ne igitur quis in posterum super hoc facto calumpniam inferre presummat wel ipsas dominas in aliquo molestare. vt dictam possessionem libere in perpetuum possideant litteris nostris & Sigilli nostri in pressione confirmamvs.

På frånsidan: de vna ora & quinque denariis terre in hosaby. Med sednare hand: Magnus Boberch.

Sigillet sönderkrossadt.

893. 1230—1260. Ramshammar.

C. Holmgers Frus Bref på utbyte af Norrlenna till Fogdö kloster emot Söderlenna.

A. 6. c. 1.

Uniuersis presentes litteras uisuris uel audituris. C. domina vxor quondam domini holmgerj Salutem in domino sempiternam. Vniuersitatj uestre

*) Att döma af handstilen, hvarefter å följande Handlingar till tidehvarfvet gifves ungefärlig anvisning.

notum esse volumus. quod nos & priorissa de fodø. domina .M. predia diuisimus commutando. Quippe nos ab eadem norlennom accepimus predium uidelicet. attaørthor. & sibi sudorlennom. quod wlgo dicitur atta ørtohor & siaxpennengaland. uendicauimus. Nos igitur hanc uariacionem sigillo nostro premunimus. rogantes. quatenus nulla tam audax inueniatur persona, que contra nos in hoc audeat aliquatenus infirmare. Valete. Datum ramshamar. VIII°. Kal. marcii. Testibus. silicet laurencio filio nostro. Ragnualdo granna. Vlfo. Ketilberno. elauo. ofego. Ceterisque quam plurimis.

På Frånsidan: Littera super sudherlenna. Med Rasmus Ludvigssons hand: Her larens holgerds son. Sigillet bortfallet; remsan qvar.

894. Vid 1240—1260:talen.

Gåfvobref till Nydala kloster af Östgötha Lagmannen Magnús på en af Munkarne fordom innehafd lägenhet vid Calmar med tillökning af en inhägnad jordrymd.

A. 3. x. 1: 24.

Uniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. M. Legifer Øsgothorum salutem in benedicto dei filio domino ihesu christo. Propter deum quem in seruis suis honorare tenemur ex merito. ad instanciam monachorum Noueuallis curiam in portu calamarie prius ab eis possessam set ablatam. iterato restituimus eisdem dono perpetuo possidendam. superaddentes eis terram quam includit materia lapidum ibi facta. Et ut ista rata sint & firma maneant & inconuulsa. ea tenore presentium & sigilli nostri testimonio roboramus. Nullus igitur presumptione temeraria super isto tam sollempni dono predictos monachos in posterum audeat molestare nisi diuinam offensam incurrere velit & uindictam.

På frånsidan: calmarnie circa portam. Sigillet bortfallet.

895. Vid 1240:talet.

P. Larssons Gåfvobref på fjerdedelen af Ekesjö till Nydala kloster för Broderskap och förböner.

A. 3. x. 1: 17.

Deuoto christi famulo .C. abbati totique noue uallis conuentvj .P. filius laurencij salutem & eorum se totum vtilitatj. vestra ut credimus nouit uniuersitas quam precordialiter auus noster .P. beate memorie loci vestri sitvm pre ceteris dilexit nec non & possessionis sue partem apponendo evm

secundum posse augmentauit ipse eciam magne beneuolencie a tunc temporis loci uestrj procuratoribus fauorem senciens fraternitati uestre se commendauit. Nos igitur eundem locum & beneuolenciam apud uos optinere desiderantes possessionem nostram quartam partam de ekisio uestre offerimus utilitatj deprecantes quatenus in fraternitatem uestram nos recipiatis & in oracionibus uestris nos & nobis attinentes indesinenter maneamus.

På frånsidan: Ekiosiö. Sigillet saknas.

896. Vid 1240—1250:talen.

Philip och Götha Lagmannen Lars Peters söners Bref till Westra härad i Njudingen med bekräftelse på deras Förfäders gåfva af Lundby till Nydala kloster.

A. 3. x. 1: 22.

Dilectis in christo tam presentibus quam post futuris omnibus occidentalem prouinciam iu nyiungia habitantibus .Phi. & .L. Gotorum legifer. Petri filij. salutem & dilectionem. Notum uniuersitati uestre facimus quod mansionem que Lvnbÿ nominatur. quam proauus noster. bone memorie .P. nec non & auus noster .L. set & .P. pater noster monasterio noueualli cum suis omnibus attinentiis firmissime contulerunt. nos inquantum sufficimus quamdiu aduixerimus ab omnj iniuria ad usus fratrum ibidem deo famulantium ac si proprium nostrum patrimonium sub nostram tutelam suscipimus ac defensionem. Si quis uero in posterum Clericus uel laicus. Sacerdos siue rusticus. prope uel procul habitans dolo aut uj mansionem predictam inuadere siue iniuste impetere attemptauerit. nouerit se de presumptione tam stolida coram nobis responsurum & plenam rationem quam in hoc negotio extorquebimus cum primum ad partes illas uenerimus redditurum.

Sigillen: N:o 1 till hälften bortfallet; 2 omskriften utnött, finnas å hvita linnetrådar.

897. Vid 1240—1250:talen.

Anund Björnssons Gåfvobref på Ruthma med öen Walung samt öfriga tillhörigheter till Saba kloster.

A. 3. h. 2: 2.

Ego Anundus beronis filius notum facio omnibus nobis bonis hominibus qui adestis & posteris nostris. quod ecclesie christi et monachis de saba mansionem nostram in ruthma cum insula que uocatur walung et ceteris ad predictam possessionem attinentibus uiuus et incolumis in remedium anime mee firma ac perpetua contuli donacione: Hanc donacionem ita firmiter indico stare ut neque ab heredibus meis neque ab aliquo alio hominum

num aliquando irrumpatur set monachi possidebunt illam iure perpetuo Si quis uoluerit hoc calumniari. uel dissoluere. malediccionem dei habebat uir ille. siue mulier et sancte marie & omnium sanctorum. Amen.

Viuite gaudete testes & ad ista manete. (*är af annan hand med finare stil*).

Sigillet, mycket skadadt, hänger på ett flätadt snöre af linnetrådar.

898. 1260—1270:talen.

Tillkännagifvande af B. Magnusson för invånarne i Calmar att han till Munkarne i Nydala afstått en af hans Fader till dem lemnad egendom i Staden.

A. 3. x. 1: 18.

B. heres magni. r suo fideli ceterisque urbis calmarnie ciuibus salutem & dileccionem rogauit nos abbas ac uniuersi fratres noueuallis quod illis fundum quendam concederemus in ciuitate uestra quem magnus pater suus ipsis concesserat eundem eciam predictis fratribus fundum sine ullo debito libere concedimus. quapropter uobis mandamus quatinus prenominati fratres de predicto fundo ex parte uestra ullatenus impediantur ualete.

Sigillet frånfallet.

899. 1260—1270:talet.

Lagmannen i Wärend Karls och hans Hustrus Hulwild Sigtryggs dotters Testamente till Nydala kloster, hvarest de utvälja sitt griftställe, af en tredjedel uti hemmanet Beth i Mo härad samt af en mark till hvarje kloster i Sverige.

A. 3. x. 1: 23.

Vniuersis christi fidelibus presentes litteras inspecturis. Karulus Legifer werendie. & Hulwildis uxor sua. Salutem in nomine jhesu christo. Cum in hac captiuitate lacrimabili. super flumina babylonis collocati. Eterne uite stabilitatem tanto amplius jntueri compellamur, quanto magis hic aque more instabiliter. & tamquam amaritudine salicis si tamen nobis gustus sanus existit. multis modis in hac uita miserabiliter conturbamur. propter quod jn nomine patris & filij & spiritus sancti amen. Jncertum cunctis mortalibus vite terminum certa uolentes & in coacta deliberacione preuenire. tale de Bonis a deo collatis condimus testamentum. Claustro fratrum grisei ordinis. de noua ualle ubi & sepulturam eligimus ut eorum suffragijs usque ad nouissimum examen cunctis mortalibus terrificum nimis potiri ualeamus. terciam partem uille que uocatur Beth in moaherath que est porcionis nostre damus in nostrorum remissionem peccatorum. Verum quia iuxta augustinum Difficile est multitudinem non exaudiri. & iuxta salomonem Beatus qui seminat super omnes aquas que sunt utique pauperes christi ut

plurium subsidijs post hanc uitam consolari ualeamus. preter predicta cuilibet claustro per totum Regnum Swechie vnam marcham denariorum Elargimur. Vt igitur super predictis firma sit stabilitas & nulla possit in posterum sinistra calumpniacio suboriri. presentem paginam hec ex uero dei timore facta constestantem amborum nostrorum sigillis testimonio Roboramus.

Sigillen: N:o 1, föga skadadt, hänger i röda silkestrådar; 2 likaledes i gröna silkestrådar.

På frånsidan: Ryth & beeth. vesgocia.

900. Vid 1270:talet.

Cecilia, Knut Jarls dotters Testamente af gårdar till Fogdö och flera kloster, m. m.

A. 3: k. 6: 2.

Jn nomine patris & filii & spiritus sancti. Amen. Ego Cecilia Kanuti quondam Ducis filia anime mee prouidere desiderans, testamentum meum condo sub hac forma Claustro fodø confero Flastad curiam filii mei Birgheri vbi eciam eligo sepulturam, pro qua rependo ei Husabÿ in Nerikia possidendam, Jtem curiam Swnd in wermælandia redactam in equipollens precium do omnibus claustris ista parte Tÿwid equaliter diuidendam, Ecclesiis quibus curie mee adiacent vbicumque, volo quod sacerdotibus earum de qualibet curia detur vna vacca, vbi plures sunt curie plures vacce, Jngerdi filie mee pro eo quod eam inuitam in claustro volui detineri & actenus de bonis nostris nichil est consecuta, do mansionem waldbÿ cum omnibus attinenciis suis, jta vt nichilominus hereditatem plenam cum suis coheredibus sorciatur, Estridi que diu in nostro obsequio exstitit do dimidiam marcam terre in loco, quo ei heredes mei voluerint assignare, Quinque mancipiis reddo libertatem que ad hanc Birgherus filius voluerit nominare, Hec omnia presentibus filio meo .B. & filia Jngerde. priore Sictunensi & socio Domino haquino & laurencio sacerdotibus ac nostra familia ordinavi.

I Sigillet ett C med löfverk ziradt.

901. Vid 1270:talet.

Philip Carlssons Testamente af jorda-gods och penningar till Alwastra, Warnhems och Nydala kloster, Wexiö med flere kyrkor samt enskilta personer, med förordnande derjemte om sin lägerstad i Nydala, betalandet af boets skulder och om Pelegrimsfärder för utplånandet af hans synder af Fader Haraldsson till Riga och af tvenne Småsvenner till S:t Olof.

A. 3 x. 1: 21.

In nomine patris et filii & spiritus sancti. Ego philippus karuli quondam filius condo testamentum meum sub hac forma. Monachis noueuallis

apud quos eligo sepulturam confero predium meum in ruthe. Jtem tres marchas denariorum claustro Alwastrensi et tantumdem claustro de warnem. Jtem tres marchas pro opere lapideo ad usum monachorum noueuallis. Jtem cuilibet ecclesie in cuius parochia mansionem habeo confero vnam marcham denariorum & alteram sacerdoti. Jtam ecclesie de væxio .VI. marchas denariorum. Jtem sacerdoti de næsiom vnam marcam denariorum. Jtem Styrgero famulo meo confero bæch. Jtem seruis & ancillis omnibus quos possideo confero libertatem. Jtem ordino ad solucionem crucis .X. marchas argenti. & committo fratri meo domino .F. legifero quod soluat de debitis meis argentum memoratum. Jtem fadero haroldi filio dextrarium meum quem habui de jacobo dicto jærnhuuud sub ista condicione quod vadat in righam in expensis meis ob meorum remissionem peccatorum. Jtem ordino quod duo de pueris meis vadant ad sanctum olauum in expensis meis. Jtem confero domine .K. dilecte sorori mee curiam in høltoptum ita quod sit sua preter diuisionem legalem. ista tamen racione quia minus ceteris fratribus & sorore de bonis patrimonialibus noscitur habuisse. Jtem denarios quos mihi gunnarus tenebatur confero asgoto. Jtem pro soluendis debitis que tenebar lodwicho roschildensi misi duos palefridos & vnam cornu. Hec sunt debita que soluere teneor. Johanni sigmundi filio .IX. marchas denariorum. Emundo in skiæningia .IX. marchas denariorum. Hermanno albo ibidem teneor. III:or marchas denariorum. Jtem hermanno balsamo ibidem teneor tres marchas denariorum cum dimidia. Jtem æggardo de scare .III. marchas denariorum. Jtem gudmundo stolpa .III. marchas denariorum. Jtem ecclesie de hølsio .III. marchas denariorum. Ecclesie in vam .XII. oras. Domino hedicho. IIII:or marchas denariorum. Denarios eciam teneor persoluere pro balteo .M. fratris mei. Duobus rusticis de parochia skæningensi teneor .II. marchas cum dimidia. Contestor autem heredes meos sub suarum periculo animarum quod si plura debita inuenta fuerint veraciter persoluant ea de bonis meis fideliter vniuersa. Hec autem debita teneor recipere. De gøthone quinquaginta marchas denariorum. De vna muliere de alshærad. IIII:or marchas denariorum. Quecunque autem recipere teneor committo fratri meo domino .F. quod colligat ea & ordinet ad solucionem debitorum meorum. Committo insuper eidem curiam meam in hallastom quod ipsam habeat & ordinet ad solucionem debitorum meorum que usque complete fuerint persoluta. Contestor etiam et rogo heredes meos quod quecumque dedi faciant firma esse & rata. presertim cum ea dederim ex ipsorum licencia & assensu. Omnibus etiam offensas remitto & peto mihi similiter ab omnibus indulgeri.

På frånsidan: testamentum. Ruth. vesgocia.

Första Sigillet är bortfallet; det andra finnes i grönt vax, hvars remsa varit afnött.

902. Vid 1280:talet.

Brynolf Haroks sons af Fiskaby Testamente af åtskilliga saker till Nydala kloster och namngifne personer.

A. 3. s. 1: 25.

Jn nomine patris &c. Quia morte nichil certius, nichil incercius hora mortis Ego bryniolphus haroci quondam filius de fiskaby quamuis corpore debilis & infirmus, animi mei tamen compos, testamentum meum in hunc modum disposuj ordinandum, Jn primis monachis noueuallis apud quos locum eligo sepulture, confero meliorem equum meum bene faleratum, & loricam meam cum galea, spaldenær, plato, lendenær, stikchatha husu, nec non & predium meum in hellaculla quod iusto empcionis tytulo habuj, de nicholao skiro, pro salute anime mee videlicet & dilecte matris mee delego. ista tamen condicione mediante, quod si heredes mei predictum predium infra annum pro. X. marcis denariorum ad se redimere voluerint, liberam ad hoc habeant potestatem, syn autem hoc facere rennuerint, extunc ad dominium predictorum monachorum iure possessorio dewoluatur perpetuo possidendum Jtem Beocio priori noueuallis duas partes in tribus aluearibus que habeo in coahult, Petro fratri meo loricam quam habuit pater meus, Domino benoni sacerdoti, unum bouem & apes meas in lundby, Bruddoni filio fratris mei gladium meum, ecclesie swithnyarøm dimidiam marcam, fratribus in iunachopia vnum bouem, Byrhere stert vnum cornu, Jtem iohannem ancille mee filium do liberum ab omni condicione seruili, ecclesie mee teneor duas oras & .X. denarios, sorori mee vnam vaccam, ingeldo in iunachopia tres oras cum dimidio solido, siggoni magistro sellarum ibidem dimidiam marcham pro qua fibulam meam argenteam penes se habet inpignoratam, & vt ista rata sint & omnino maneant inconwlsa siggilla discretorum virorum, videlicet sigmundi prepositi de vestrahærat, prioris noueuallis, domini Benonis de swythnyarom presenti scripto duxi apponenda, nullus igitur heredum meorum presumpcione temeraria predictos monachos super donacione ista, in posterum audeat molestare, nisi offensam domini incurrere velit & vindictam.

Sigillen: N:o 1, andeligt, skadadt; 2 borta; 3 bortfallet, men remsan qvar.

Pag. 73.

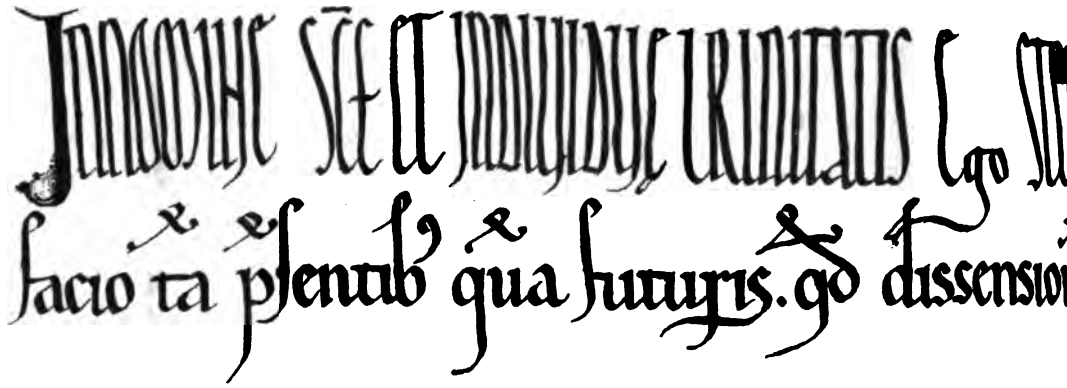

330.

530.

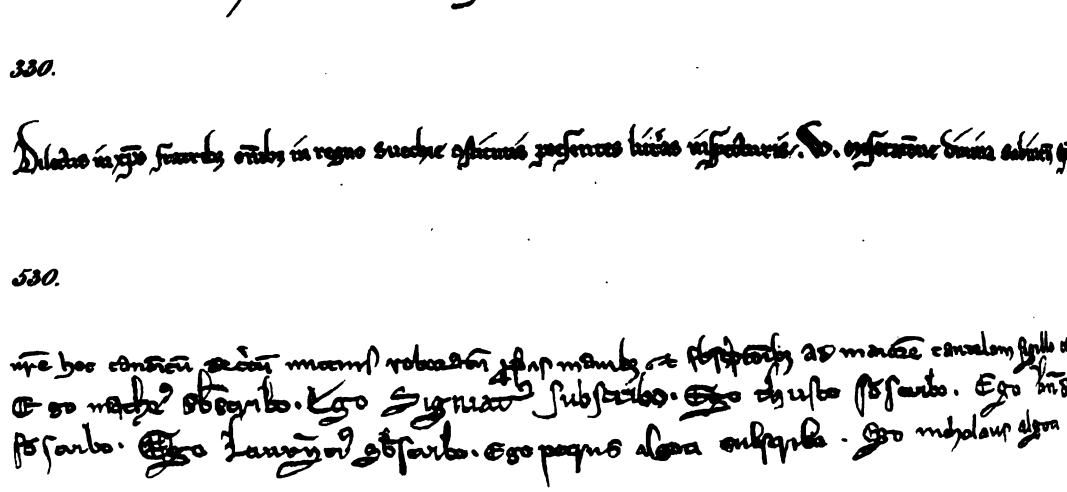

138.

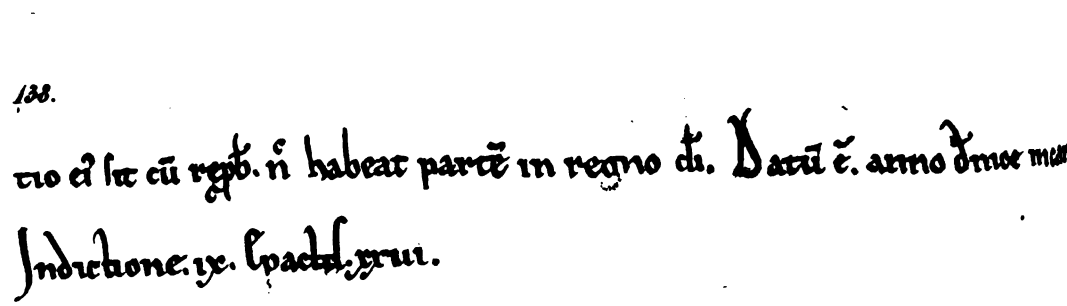

№1. (p.57) *№2.* (p.57) *№3.* (p.124) *№4.*

1164-1167.

1248.

1278.

n ? p. 223.) No 5. Scriptis, Lindbo (p. 345. 346.)

Kanutus dei gra sweor rex anor gothor omib amicis suis sal. Cum

91. 1167-1185.

Ego Kanut sweor rex. xpm regem angelorum.

95. 1167-1189.

.k. dei gra rex suecor omnibus habitantibus helwachartaby. sal. pace his q̃ ñ oderunt

95. 1167-1199.

.k. dei gra sweor rex. filio heriers uide regis. principib. et optimatib. pace

139. 1200.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. karulo regis filio swercher dei gra rex sueor

162. 1210-1216.

+ E. dei gratia suecorum rex. Omnibus sub

186. 1216-1222.

Omnib fidelib gothis orientalis regionis. J. dei gra sweor simul

208. 1220.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Jotis dei gra rex sueor. Omnibus xi fidelibus pleng

Pag. 205. An. 1219.

163. 1210 – 1216.

287. 1236 – 1238.

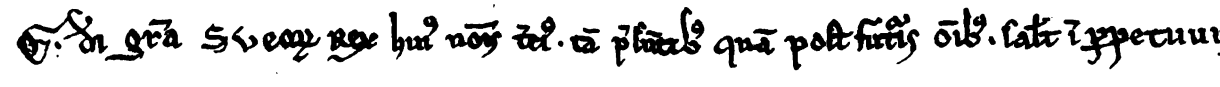

317. 1246.

345. 1250.

287. 1237.

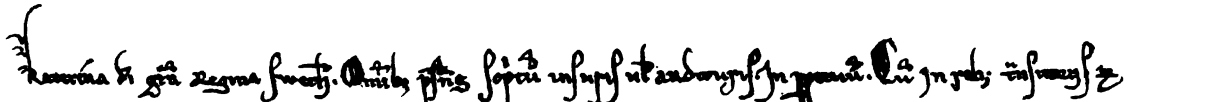

407. 1262.

Pag. 351. A. 1251.

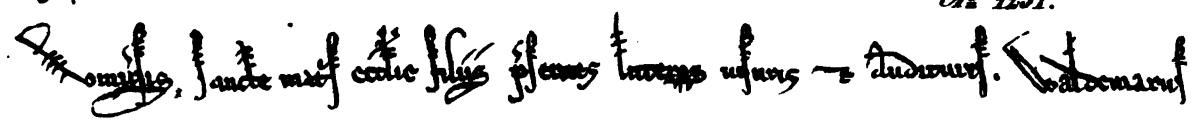

430. 1267.

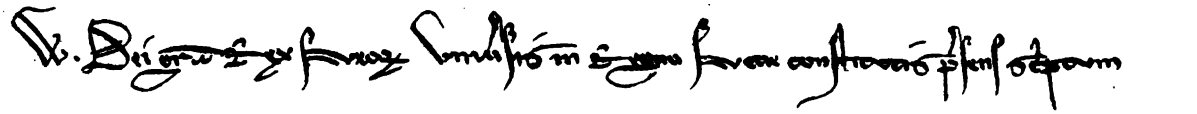

455. 1271.

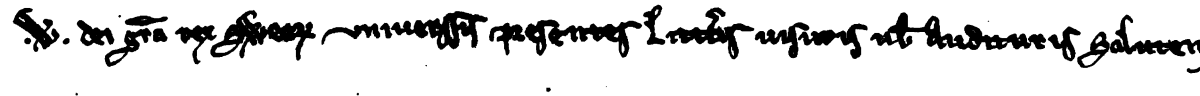

524. 1278.

549. 1279.

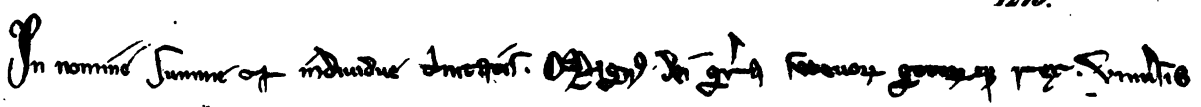

574. 1280.

585. 1281.

94. 1167–1190.

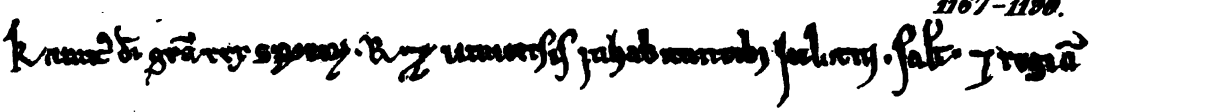

163. 1210–1216.

Pag. 112. A. 1178-1201.

146. 1201-1233.

182. 1216-1230.

Notificamus omnibus uicinis nris qui habitant in estivo filios brunonis in uesi.

276. 1233.

337. 1248.

445. 1268.

615. 1277.

543. 1279.

Carl Schultén scripsit. C. v. Schöele Lith.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

AUG 26 1917

form 410

MAY 1